

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

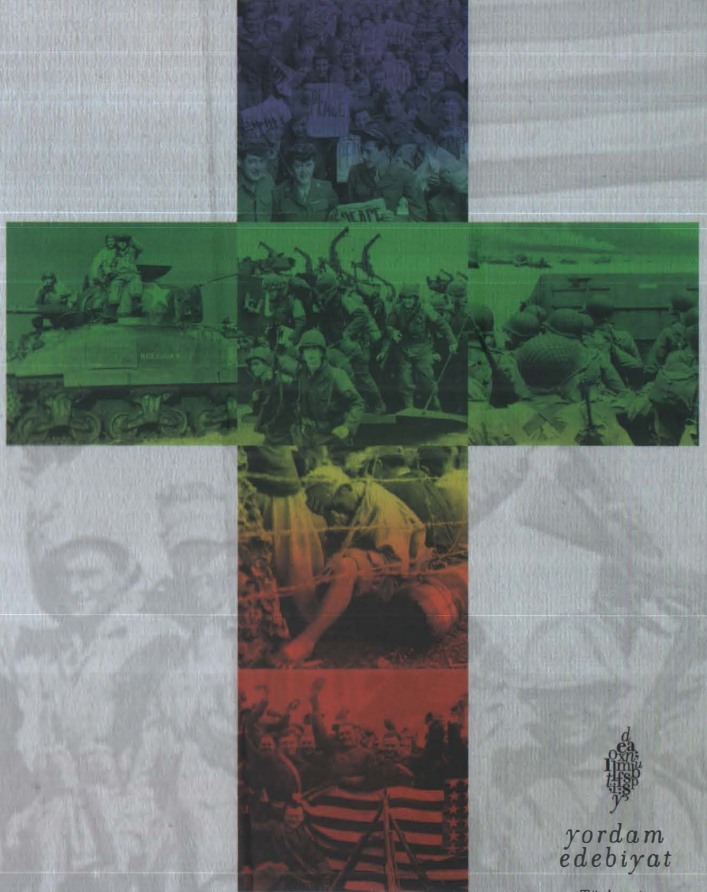
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

STEFAN HEYM - HAÇLILAR

STEFAN HEYM
- HAÇLILAR -

yordam
edebiyat

Türkçesi:
Gülden Kurt Gevinç
Ali Haluk İmeryüz

Eserin Orijinal Adı:
The Crusaders
Little and Brown Company, 1948, Boston

Eserin ilk beş kitabının çevirisi Gülden Kurt Gevinç, redaksiyonu Ali Haluk İmeryüz;
altıncı kitabının çevirisi ve redaksiyonu Ali Haluk İmeryüz tarafından yapılmıştır.

STEFAN HEYM

HAÇLILAR

ROMAN

TÜRKÇESİ

GÜLDEN KURT GEVİNÇ

VE

ALİ HALUK İMERYÜZ

yordam
edebiyat

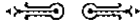
Yordam Edebiyat: 105 • Haçlılar • Stefan Heym
ISBN 978-605-172-432-4 • *Türkçesi:* Gülден Kurt Gevinç - Ali Haluk İmeryüz
Redaksiyon: Ali Haluk İmeryüz • *Kapak ve İç Tasarım:* Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım:* Haziran 2021
© Stefan Heym, 1948; © Yordam Kitap, 2017

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

HAÇLILAR

ROMAN

Gertrude'a

STEFAN HEYM

Asıl adı Helmut Flieg olan Alman yazar ve gazeteci Stefan Heym, 10 Nisan 1913'te, Saksonya eyaletine bağlı Chemnitz'de doğdu. Henüz lisedeyken yazdığı antimilitarist bir şiir Nazileri öfkelerince okuldan atıldı, eğitimini Berlin'de sürdürdü. 1933 Reichstag yangınından sonra, gazetecilik okulunu yarıda bırakarak Çekoslovakya'ya kaçtı. Prag'da yayınlanan Alman gazetelerinde çalıştı. Bu süre zarfında yazdığı makaleleri, Stefan Heym de dahil olmak üzere pek çok takma adla imzaladı.

1935'te aldığı bir öğrenci bursuyla ABD'ye gitti. Alman şair Heinrich Heine üzerine yazdığı bitirme teziyle Chicago Üniversitesi'nden mezun oldu. 1937-1939 yılları arasında, Almanca ve haftalık yayınlanan, ABD Komünist Partisi'ne yakın bir dergide yazı işleri müdürlüğü yaptı. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte dergi kapanınca bağımsız yazar olarak çalışmaya başladı. 1942'de basılan ve Nazi işgali altındaki Çekoslovakya'yı anlattığı ilk romanı *Hostages* [Rehineler] ile en çok satanlar listesine girdi.

Almanya'daki aile bireylerinden pek çoğu, Yahudi kökenlerinden ötürü Auschwitz toplama kampında katledilen Heym, 1943'te ABD vatandaşlığına geçti. İkinci Dünya Savaşı yıllarında antifaşist mücadeleye psikolojik savaş biriminde görev alarak katıldı. Çalışmaları, Nazilerin komutasındaki askerleri etkilemek için tasarlanmış bildiri, broşür ve radyo metinlerinden oluşuyordu. Bu deneyimi, ileride yazacağı ve kendisine yine büyük başarı getirecek olan (ve şu anda elinizde tutmakta olduğunuz) *The Crusaders* [Haçlılar] romanının arka planını oluşturdu.

Savaştan sonra bir müddet Münih'te, Amerikan işgal kuvvetlerinin en önemli gazetelerinden biri olan *Die Neue Zeitung*'un editörlüğünü üstlendi. Nazilerle işbirliği yapmış olan Alman elitlerine yöne-

lik eleştirel duruşunu yumuşatmayı reddettiği için 1945'in sonlarına doğru ABD'ye geri gönderildi; komünist olduğu gerekçesiyle ordudan da atıldı.

Gerici ve antikomünist McCarthy soruşturmaları başlayınca, Charlie Chaplin, Bertolt Brecht ve Thomas Mann gibi aydınlarla birlikte ABD'yi terk eden Heym, 1952'de Prag'a, ertesi yıl da Demokratik (Doğu) Almanya'ya taşındı. Dönemin başkanı Eisenhower'a, ABD'nin faşist bir devlet olmaya başladığını, bu nedenle Amerikan vatandaşlığından ayrıldığını ilan eden ünlü mektubu yazdı; Kore'ye yapılan askerî müdahaleyi protesto etti.

Doğu Almanya'daki hayatının ilk yıllarında Heym, ülkesine geri dönen sosyalist bir yazar olarak büyük itibar gördü. Almanya'da yayınlanan Sovyet gazetesi *Die Tägliche Rundschau*, ona günün siyasi meselelerini tartışabileceği bir sütun verdi. Heym'in İngilizce yazmaya devam ettiği romanları, kendisi için kurulmuş bir yayınevi (Seven Seas Publishers) tarafından yayınlandı; Almanca çevirileri de çok sayıda basıldı. Ne var ki yönetimle olan ilişkileri, bir kitabının yayınlanması politik gerekçelerle engellenince 1956'dan itibaren gerildi. Muhafız tutumu, Almanya Sosyalist Birlik Partisi (SED) konferansında Erich Honecker tarafından açıkça eleştirildi.

1969'da *Lassalle* adlı romanını Batı Almanya'da yayınlayan Stefan Heym, kambiyo kontrol rejimini ihlalden mahkûm edildi. 1976'da muhalif şair Wolf Biermann'ın sürgününü protesto eden dilekçeyi imzalayan yazarlar arasındaydı. 1979'da Yazarlar Birliği'nden de dışlandı; artık kitaplarını sadece Batı'da yayınlatabiliyordu. Heym, 1982 gibi erken bir tarihte iki Almanya'nın yeniden birleşmesi fikrini dilendirmeye başlamıştı. 3 Ekim 1990'da gerçekleşen entegrasyondan sonra, Doğu Almanlara karşı ayrımcılık olarak gördüğü uygulamaları eleştirdi; tekrar bir araya gelen Almanya'nın kapitalizmine karşı sosyalist Almanya alternatifini savundu.

Stefan Heym 1994 yılında yapılan seçimlere, o zamanki Demokratik Sosyalizm Partisi'nin açık listesinden bağımsız aday olarak katıldı ve kıdemli üye sıfatıyla Federal Meclis'in açılış konuşmasını yaptı. Ancak bir yıl kadar sonra, milletvekili ödeneklerini artıran anayasa değişikliğini protesto etmek için istifasını verdi.

16 Aralık 2001’de hayatını kaybeden Stefan Heym, Almanca ve İngilizce dillerinde kalem oynatabilen çift dilli bir yazardı. Romanlarının pek çoğu önce İngilizce yazılmış ve bazıları yine kendisi tarafından Almancaya çevrilmiştir. Üstün yazar nitelikleri ve hikâye anlatıcılığındaki becerisinden ötürü her zaman takdir gördü ve çok okundu. Tarihsel konuları kurgularken –*Lenz Belgeleri*’nde olduğu gibi– güncel olayları eleştirel bir şekilde ele aldı.

Yordam Edebiyat’tan yayınladığımız ilk Heym romanı olan *Lenz Belgeleri*, Şair Andreas Lenz’in gözünden “devrimin şiiri”ni anlatırken, Mayıs 1849’da patlayan Baden Devrimi’nde rol almış gerçek kişileri kurgu karakterlerle bir araya getiren bir yapıt olmasıyla da dikkat çekiyor. Okura âdeta bir devrim laboratuvarına girme olanağı sunan roman, Marx ve Engels’i de birer roman kahramanı olarak okurlarla yeniden buluşturuyor.

Marksist eleştirinin mimarlarından György Lukács’ın *Avrupa Gerçekçiliği* yapıtında örnek bir yapıt olarak öne çıkardığı *Haçlılar* (1948) ise İkinci Dünya Savaşı döneminde ABD ordusunun Avrupa seferini odağına alırken, savaşı Amerikalı, Fransız ve Alman kahramanların gözünden farklı boyutlarıyla ve farklı toplumsal sınıflar için ifade ettikleriyle anlatıyor. Devrim laboratuvarından savaş laboratuvarına geçen Stefan Heym, bir yandan derin psikolojik çözümlemelere girişirken, diğer yandan sermayenin çıkarları karşısında insani değerlerin nasıl altüst olduğunu gösteren bir savaş destanına imza atıyor.

YAZARIN NOTU

Benim kuşağımdan birçok kişi için, burada anlatılan olaylar geçmişe bakış anlamında bir tarih oluşturmaya ve daha çok hayatlarının bir parçası, muhtemelen de çok önemli bir parçası olsa da, bu roman, tarihsel bir romandır. Çünkü kitaplar sadece yaşadığımız dönem için yazılmaz, savaş hakkındaki bu kitaplar zaman içinde tarihin rengini alacaktır.

Bu kitapta anlatılan belli olaylar gerçektir. Bir 4 Temmuz bildirisi vardı; Amerikan Ordusu, Paris'in kurtuluşuna yardım etti ve Lüksemburg'da bir radyo istasyonu işletti. Çıkıntı Muharebesi'nde* savaştı ve Ruhr bölgesini kuşattı. Amerikan üniformaları içinde hatlarımıza sızmaya çalışan Alman askerleri oldu ve bunlardan bazıları infaz edildi. Ens Dorf adında bir madenci köyü vardı ve Ens Dorf Kadının Trajedisi, büyük ölçüde bu kitapta anlattığım gibi yaşandı. Kavalov adında bir adam da vardı. Bu iki insanın hikâyelerini gerçek hayattan aldım. Buna layık olduklarını düşünüyorum.

Tüm diğer karakterler ve onların, gerçek ya da kurgu olsun, olaylarla bağlantıları tümüyle benim icadımdır. Eğer biri, kitapta anlatılanlara benzer şartlar altında benzer şeyler yaptığını veya kendini benzer şekillerde ifade ettiğini tespit ederse, bunların yazıya geçirildiğini düşünerek memnun olabilir ya da belki sinirlenebilir. Ama anlatılan kesinlikle o değildir. Anlatılan, daktilomdan çıkan başka biridir.

S. H.

* İngilizcesi "*Battle of the Bulge*" olan bu muharebe, II. Dünya Savaşı'nda Normandiya Çıkarması sonrasında Avrupa'daki en büyük muharebelerden biridir ve "Ardenler Tarruzu" olarak da bilinir. -çev.

BİRİNCİ KİTAP

KIRK SEKİZ SİLAHTAN KIRK SEKİZ ATIŞ

1

OTLAR, BU GÜZEL, YUMUŞAK, YEMYEŞİL OTLAR... Otların arasına uzanabilirdiniz. Boylu boyunca uzandığınızda tam boyunuza gelen bu otlar, Kanal'dan esen rüzgârla salınıp duruyordu. Kanal'da ve çıkarmanın yapıldığı sahil tarafında; oraya buraya dağılmış teçhizatlar, Alman silahlarından parçalar, taarruzdan arda kalan ezik, yamuk bazı araçlar göze çarpıyordu. O anda Bing'e öyle geldi ki, bu rüzgâr hâlâ ölülerin o ağır, baygın kokusundan bir iz taşıyor. Ama bu mümkün değildi; ölüler Omaha ve Utah'ın kumlu tepelerinde gömülmüştü. Alman tutsaklardan bazılarının mezar kazdıklarını kendi gözleriyle görmüştü; bu mezarlar artık cesetlerle, kumla doluydu ve çevresindeki otları okşayan bu rüzgâr, o tepelerdeki haçları da okşamıştı.

Bing, başını yana çevirdi. Otların arasından şatoyu görebiliyordu; silindir kulesi, yıkık dökük çatıları, küçük ve yarı kapalı pence-releriyle işte Vallères Şatosu... Şatoyu koyu yeşil bir kemer gibi saran durgun hendeğe dökülen derenin yanındaki barakadan, susmak bil-meyen, sabit bir pat pat pat sesi geliyordu. Kiracının iriyarı, kilolu ve kaba kırmızı yüzleri nedeniyle hangisinin Manon hangisinin Pauline olduğu anlaşılmayan iki kızı çamaşır yıkıyordu: müfreze-ye ait gömlekler, pantolonlar, donlar, çoraplar, iç gömlekleri.

Çamaşır yıkamak için iyi bir gün, diye düşündü Bing. Biraz sonra Manon ve Pauline barakadan çıkıp çamaşırları asacaklardı. Yukarı uzanıp dere yakınındaki koruluğun ağaçları arasına gerilmiş ipe ulaşmaya çalışacaklardı, etekleri yukarı sıyrılacak, etekleriyle siyah yün çoraplarının arasından bacaklarının kırmızı eti görünecekti.

Bing, ellerini başının arkasında birleştirdi ve gözlerini gökyüzüne çevirdi. Gökyüzü maviydi. Taarruza katılmadan önce gördüğü İngiliz göğünün derinliği yoktu burada, farklıydı. Çocukluğunun gökyüzü, kıta Avrupası'nın gökyüzüydü. Buranın ıııklı göğünde tek bulut bile yoktu. Bir keşif uçağı, tıpkı bir böcek gibi sürünerek geçti, cılız homurtusu yükseklerde kaybolup gitti. Uçağı saymazsak, ortalığa huzur ve sessizlik hâkimdi.

Kızlar, tombul kollarında ıslak çamaşırlarla barakadan çıktılar. Bing doğruldu ve yavaş yavaş yanlarına gitti.

"*Bonjour, mes petites*"* dedi.

"*Bonjour, Monsieur le Sergent*"** dedi Manon. İki kız da kıkırdıyordu.

"Benim çamaşırları ne zaman hâlledeceksiniz? Bu sefer gömleğimin ütülenmesini istiyorum, unutmazsınız değil mi?"

"Bizim için *chocolat**** var mı?" diye sordu Pauline; gözlerini kapatmış, sanki dilinin üstünde eriyen çikolatanın tadına varıyormuş gibi yapıyordu.

"Bakacağız, bakacağız. Zaten yeteri kadar tombulsunuz."

"Yarın akşam, belki" dedi Manon; "Bitirmiş oluruz. Güneş iyi, her şey çabucak kuruyor. Zaten acelesi yok. Bir yere gittiğiniz yok."

"Çok zekisin," dedi Bing. "Nereden anladın?"

Kızlar yine kıkırdadı. "*Le Capitaine***** Loomis, iki askerle Kontes'in koca yatağını kendi odasına taşıttı. Tentesi var o yatağın, toz içinde açık yeşil bir tente... ve askerler aksırıp küfredip duruyorlardı, görmem lazımdı. *Monsieur Le Commandant****** Willoughby de yarın akşam için iki kaz kesilmesini emretti, *Sergent****** Dondolo'yu Isigny'ye peynir almaya gönderdi."

Pauline araya girdi. "Ah o Dondolo! Adamım o! Sigara karşılığında Calvados alıyor, sonra da o Calvados'ları askerlere satıyor. Cin gibi adam. Çok zengin olur, çok."

Bing güldü. "Ben zengin olmaz mıyım peki?"

* (Fr.) "Merhaba küçük hanımlar"

(Fr.) "Merhaba Çavuş Bey"

(Fr.) Çikolata

(Fr.) Yüzbaşı

(Fr.) Komutan Bey

(Fr.) Çavuş

Pauline ve Manon adamı süzdü. Sonra Manon “Sen mi?” dedi. “Sen çok ciddisin. Habire düşünüp duruyorsun.”

Cevap vermedi Bing. Kızlar da çamaşırları asmaya girişti.

Nesiller gelip geçmiş ama hendeğin üzerindeki asma köprü yıllardır açılmamıştı. Menteşe ve zincirleri pastan aşınmıştı artık; ağır Amerikan kamyonları buradan geçip Vallères Şatosu’nun avlusuna girerken eski döşeme tahtalar gıcırdıyordu.

Teğmen David Yates, köprünün üzerinde duruyordu. Sırtını korkuluğa vermiş, ayaklarıyla sinirli sinirli döşeme tahtalarının üstündeki ince kıymıkları ezip parçalıyordu. Güneş tepesine vuruyor ve Yates, miğferin içindeki kafasını, fırına sokulmuş, kabarmaya hazır bir hamur gibi hissediyordu. Hendekten, bir an için, üzerine doğru gelen bir sıcak dalgası yayıldı; çürüyen su bitkilerinin pis kokusuyla dolu bir sıcak dalgası...

Yates, kulağının arkasından başlayarak boynunun yan tarafına doğru gıdıklayarak inen ter damlasını eliyle sildi. Yapış yapış hissetti kendini; kirli ve rahatsız. Tüm diğer şeylerin yanında bir de kafasını toparlayamamanın verdiği yoğun bir mutsuzluk duygusu vardı. Şatonun içinin koyu, mağaramsı gölgesi ve tulumbaya gidip eline, yüzüne su çarpma olanağı onu ayartsa da Bing’i kaçırmaktan ve görevi ertelemek zorunda kalmaktan korktuğundan köprüden ayrılmayı göze alamıyordu. Kendi ülkesinde, bir caddenin köşesinde dikilip taksi beklemek de böyle bir şeydi. Hiç kaçmaz! Zaten tek tük geçen taksiler hep dolu olurdu. Ne zaman ki kaldırımdan inip yürümeye ya da tramvaya yetişmeye çalışsa, sadece uzun süredir beklediği taksi gelmekle kalmaz, anında kapılırdı bir de.

Bu Bing de nerelerdeydi?

“Abramovici!” diye bağırdı yüksek sesle.

Şatonun ana binasının gölgesi boyunca yürümekte olan ufak tefek Onbaşı durdu. Kafasındaki miğferiyle, önceden belirlenmiş yolu aşılmaz bir engel tarafından kesintiye uğratılmış bir kaplumbağa gibi göründü Yates’e. Sonra Yates’i fark etti Abramovici ve kısa bacaklarını hızlandırarak avluyu geçip köprüye geldi.

“Pantolonunu çek,” dedi Yates bezgin bir hâlde. “En azından bir asker gibi görünmeye çalış.”

Bu söz, orduya katıldığından beri asker gibi görünmeye çalışan ve kısmen de olsa bunu başardığına inanan Abramovici’yi gücendirdi. Üstelik epey üzülmüş, yaralanmıştı, çünkü bu sitem, pek sevdiği Yates’ten gelmişti ve aslına bakılırsa Yates genellikle birinin asker gibi görünüp görünmemesini pek de umursayan biri değildi.

“Ben ne yapabilirim ki,” diye itiraz etti, “Hükümet üstüme uymayan pantolon verirse...”

Yates gülüşünü gizlemeye çalıştı: “Hükümetten değil o, senin göbeğinden...”

Abramovici karnına baktı. Çilli göz kapakları, aşağı bakan solgun mavi gözlerini örtüyordu. Pantolonu göbeğinin altına inmişti ve göbeğinin şişkolüğundan gömleği açılmıştı. Kafasını kaldırdı; Yates’in, göğsüne yapışan terli gömleğinin içinde bile kesinlikle fark edilen o çakı gibi fiziğiyle kendi bodurluğunu kıyasladı.

“Ne demek istediğimi anladın mı?” dedi Yates. “Yüzbaşı Loomis seni yakalarsa başın ciddi belaya girer. Şimdi git de Bing’i getir. Söyle ona acele etsin!” Abramovici’nin sorgulayan yüzünü görünce ekledi: “Nerede olduğunu bilmiyorum. Biraz inisiyatif al be adam! Git de bul şunu!”

“Emredersiniz!”

Yates, Abramovici’nin yola koyuluşunu, asma köprünün ardında kayboluşunu seyretti. Tüfeğinin dipçığı baldırlarına vuruyordu. Abramovici iyi adamdı, çok kıymetli biriydi. Hem Almanca hem İngilizce stenografi bilirdi. Ama bazen de sinir bozucu bir adam hâline gelirdi.

Yates, içinden, “Benim sinirimi bozmayan ne var ki zaten?” diye düşündü. Huzurunu kaçırان küçük şeyler artmaya başlamıştı sanki. Hepsi de esenlik duygusunu yiyip bitiriyordu. Ve Yates’in en çok canını sıkan şey de, bu esenlik duygusuna bağımlı olmasıydı.

Nedenlerini ve amaçlarını çok iyi anlasa da savaşın korkunç bir şey olduğu, bir geri gidiş, en başından var olmaması gereken sorunların çözümü için aşağılayıcı bir girişim olduğu yönündeki inancını hâlâ koruduğundan, Coulter Üniversitesi Cermen Dilleri Bölümü doçenti Dr. David Yates’in bir askere dönüşmesi fikrine kendini alış-

tırması hiç de kolay olmamıştı. Yine de, bir kere işin içine girdikten sonra düzene uymuş, yapması gerekeni kin duymadan, hatta biraz da memnuniyetle ve ufak tefek şeylerin artık hayatını altüst etmeyeceği umuduyla yapmıştı.

Yates, birden, birkaç dakikadır nemli avuç içiyle sol elinin işaret parmağı üzerindeki siğili ovmakta olduğunu fark etti. Birkaç siğili vardı ve bu siğillerden utanıyordu. İlk siğil, intibak eğitiminden kısa bir süre sonra çıkmış ve savaşın ciddiye bindiği yerlere yaklaştıkça daha fazla siğil çıkmaya başlamıştı. Parmaklarının tam olarak aynı noktalarında çıkıyorlardı. Askeri doktorlar bu siğiller için ilaç tedavisi uyguladılar, siğilleri elektrikle yaktılar, x ışınlarını bile denediler. Yine de siğiller geri geldi. Utanç verici, çirkin görünüyorlardı Yates'in gözüne. Sonra doktorun biri, "Bırak çıksınlar. Bir süre sonra kaybolacaklar. Psikosomatik," dedi.

"Psikosomatik," diye yineledi Yates, "Anlıyorum."

"Hayır, anlamıyorsun," demişti doktor. "Ama canını sıkma bunlarla. Gececek."

Yates, aslında siğil çıkarmanın vücudu değil ruhu olduğunu düşünmüştü. Esrarengiz bir durum... Bir süre epey ilgilendi bu konuyla, bunun neden böyle olduğuyla... Ama şu "Neden" sorusunu cevaplamaya hiç cesaret edemedi. Yine ilaç denedi; kiri, yemekleri, soğuğu, sıcaklığı suçladı. İçine itildiği bu savaş, aralarına fırlatıldığı bu insanlar, derisinin üzerinde küçük elçiler bırakıyordu.

Sonunda Abramovici, peşinde Bing ile birlikte geri döndü. Bu arada Yates'in öfkesi de uçup gitmişti. Kaderine razı bir biçimde sordu: "Nerelerdeydin Allah'ın cezası? Bana rapor vermen gerektiğini biliyordun!"

Bing'in keyfi, Onbaşı'nın, arkasında ezilmiş yapraklardan oluşan geniş bir iz bıraka bıraka araziye yarıp geçen tıknaz bedenini görür görmez kaçmıştı zaten. Bing, Yates'in istediği her neyse, onu vazgeçirmeye kararlıydı.

Sakin bir sesle, "Bana kimse bir şey demedi," dedi.

Loomis bunun kafasını iyice karıştırmış, diye düşündü Yates. Yüzbaşı Loomis her zaman böyle yapardı zaten. Genellikle sadece

kendiyle, kendi rahatıyla, güvenliğiyle ilgilenirdi. Subayları şatonun yataklarında uyurken, adamlarını arazide bırakırdı. Yates; Bing, Preston Thorpe ve bazı adamların şatonun kulesinin tavan arasındakendilerine kuru bir yer bulduğunu biliyor ama bu gerçeği Loomis'den saklıyordu.

“Matador’dan telefon aldık,” dedi Yates. “Özel bir propaganda bildirisi istiyorlar. Teçhizatını al da gidelim.”

Bing, normal şartlar altında, General Farrish’in kod adı Matador olan zırhlı tümenine yapılacak bir yolculuğu memnuniyetle karşılardı. Yolculuk, rutinin ve havanın değişmesi demektir. Fakat kendini çok yorgun hissediyordu.

“Tutsakların tutulduğu yerden şimdi döndüm. İki gündür oradaydım. Onlarca tutsakla konuştum ve beynim dağıldı resmen. Bu hâlde bir işinize yaramam,” dedi.

Yates, Çavuş’un gözlerinde yorgunluğun gölgesini gördü. Çocuk haşat olmuştu. Bir an tereddüt etti.

Bing devam etti; “Matador’daki G-2’den* bütün bilgileri getirirseniz, bildiriği sizin için hazırlarım. Sizi yarı yolda bırakmam. Ama biraz uyumam lazım.”

Yates homurdandı. “Sorun da bu zaten. Bildiriği yazmak istemiyoruz!”

“İstemiyor musunuz?” Bing, bu apaçık çelişkiye bir anlam verebilmek için araştıran gözlerle Teğmen’in yüzüne bakıyordu. Yates’in sivri burnunun kanatlarından dolgun, içli dudaklarının köşelerine doğru iki çizgi iniyordu. Bing, bu çizgilere yerleşen tozu görmüştü. O anda Yates’in de ziyadesiyle yorgun olduğunu fark etti; müfrezenin başındaki Binbaşı Willoughby her yere Yates’i gönderiyordu, çünkü teğmen, birimde muhakeme yeteneği olan birkaç subaydan biriydi ve uslu bir köpecik gibi oraya buraya koşturup duruyordu. “İyi de,” dedi Bing, “eğer Matador için bir bildiri olmayacaksa ne halt etmeye gidiyoruz?”

Yates’in sabrı taşmıştı. “Bu orduda bu kadar çok insanın bu kadar aptal sorular sorduğu başka bir birlik var mıdır merak ediyorum. Eşyalarını al da gidelim hadi. ... Bu benim kararım değil, Bay Crerar ile Binbaşı Willoughby karar verir buna.”

* G-2: Başında general bulunan karargâhların istihbarat birimlerine verilen kod. -çev.

Bing omuz silkti ve şatonun o eski, silindir kulesinin küçük kemerli kapısında gözden kayboldu. Yates kulenin çatlaklarını inceledi. Bu çatlaklar daha da derinleşmiş, genişlemiş gibi geldi ona. Dün geceki bombardıman yıllanmış duvarları temelinden sarsmıştı. Şatoyu seviyordu; geleneğe ve romansa bir düşkünlüğü vardı. Gerçi Almanlar ele geçirdikten sonra geriye pek de bir şey kalmamıştı ama... Bir gün şatonun sahibi, süslü püslü, parşömen suratı kırışıklıklarla dolu, ufak tefek bir kadın olan Matmazel Vaucamps, onun bu ilgisini fark etmiş ve birkaç sigara karşılığında ona hazineden artakalanları göstermişti.

Matmazel Vaucamps, Yates'i zarif Sèvres saatinin önünde durdurmuş, Vallères'deki Almanlara kumanda eden iri yarı Bavyeralı subayın, saate göz kulak olması için onu uyardığını anlatmıştı. Almanlar çok yakında geri dönecek, demişti subay ve saati Bayreuth'daki evine göndermeyi planlıyordu.

"Siz endişe etmeyin," diyerek yaşlı, ufak tefek kadını teselli etti Yates. "Geri gelmeyecek." Ama Bavyeralı subayın bu saat için ikinci bir fırsat bulup bulamayacağından o da pek emin değildi.

Yol kenarındaki kalın ve yüksek çalı çitleri toz içindeydi. Araçların ağır tekerleklerinin önce havalandırıp sonra üstünden geçerek her yere yaydığı toz, yolun üstünde asılı duruyor, tekerleklerin dişleri arasından durmaksızın yeni tozlar yükseliyordu. Toz o kadar inceydi ki yere ancak ağır ağır düşüyordu, tabii eğer düşerse... Şoförün ve yolcuların yüzlerini de pudra gibi kaplamış, üniformaların içine sızmıştı. Genzi yakıyor, gözleri ve burun deliklerini sıplatıyordu.

Tozdan bembeyaz olmuş kablo bobinleri de, çitlerle yan yana yol boyunca uzanıyordu. Bu çitlerin arkasında başka çitler olduğunu biliyordu Yates. Tüm Normandiya küçük karelere bölünmüş gibi görünüyordu ve her bir kare çalı çitleriyle çevriliydi. Bu çitleri diken adamlar mülkiyet hakları konusunda çok hassas olmalı, diye düşündü. Bu yekpare yeşil duvarlar sığırların başıboş dolaşmasını önüyor, komşuların araziye gözetlemesine de engel oluyordu.

Şimdi, bu arazilerin çoğuna birlikler yerleşmişti. Neresi küçük bir gizlenme yeri olabilir diye bakınarak çitlere yakın yerlerde top-

lanıyor, ağaç köklerinin olduğu toprakta çukurlar kazıyor; şansları yaver gider de bir meyve bahçesi falan bulurlarsa meyve ağaçlarının altına kuruluyorlardı.

Yates, ilerideki belli belirsiz bir noktayı işaret ederek “Eğer Almanlar havada daha çok malzeme taşıyabilselerdi, tüm orduyu havaya uçurabilirlerdi,” dedi.

Bing başını kaldırdı. Kamyon konvoyları, askerî araçlar ve arabalar dar yolun her iki yönünde de sessizce hareket ediyordu. Tam kavşakta bir kargaşa çıkmış gibiydi.

Yates devam etti: “Tek yapmaları gereken çitleri uçakla mermi yağmuruna tutmak ve arazileri bombalamak. Herkes alt alta üst üste oturuyor.” Miğferini çıkardı ve püfür püfür esen rüzgâr, ıslak saçlarına değdi.

Bing arkasına yaslandı, gözleri Yates’in şakaklarındaki ak saçlardaydı. Kahverengi, dalgalı saçlarla kaplı bu mükemmel başın üstündeki tek beyazlık, şakaklarındaydı. Yates’in biçimli alnındaki kırışıklıkları gördü.

“*Kraut** tutsaklar, hava kuvvetlerinin bugün yarın eski gücüne kavuşacağını söylüyor,” dedi Bing usulca. “Buradaki ilk günleri, arabalardan fırlayıp hendek kazmaya koyulmak zorunda kaldığımız zamanları hatırlıyorum. Sonra onlar aşağı indiler... etrafta tozlar uçuşurken insan kendini nasıl da Allah’ın cezası bir çıplak gibi hissediyordu. Çıplak ve korkmuş, başın ağırlaşmış, sanki küçücük müssün gibi kendini kandırmak istersin ama bütün bu süre boyunca aslında hayat kadar büyük olduğunu bilirsin...”

Yates, D+2’de** gelmiş, Messerschmitt’ler*** tarafından yapılan baskından ve hendeklerin içine atlamalarından payına düşeni almıştı. İçine doğru kustuğu çalılığın görüntüsü hâlâ aklındaydı, hem de her bir yaprağı...

Zoraki güldü.

“Sigara?” dedi Bing.

* *Kraut*: Almancadan İngilizceye geçmiş ve zamanla, özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında anlam kaymasına uğrayarak “Alman” yerine kullanılan aşağılayıcı bir kelime olmuştur. –çev.

Askeri dilde *D*, İngilizce “day” kelimesinin kısaltması olarak ve harekât açısından belirli bir günü anlatmak için kullanılır. II. Dünya Savaşı’nda Normandiya Çıkartması’nın yapıldığı gün “D” ile gösterilmiştir ve buradaki D+2, çıkartmadan iki gün sonrasını, yani 8 Haziran 1944 tarihini ifade eder. –çev.

*** Messerschmitt: Alman uçak firması.

“Sağ ol.” Yates, rüzgârda sigarasını yakmayı beceremiyordu. Daha güvenli bir konu bulmak için bu boşluktan yararlandı. “Zavalı sersemberler, şu Alman tutsaklar... Yüzlerine bir bak! Onlar da aynı şeyleri yaşıyor. Sadece biraz daha kötüsünü.”

Bing, yan yan Teğmen’e bakıyordu. Şaka mı yapıyordu? “Nefret ediyorum onlardan” diye kestirip attı. Kraut’ları epey terletmişti. Onlardan bilmek istediği her şeyi, hatta daha fazlasını öğrenmişti. Güneşte tomurcuklanan tarla çiçekleri gibi açılıvermişlerdi Bing’e.

Yates, tereddütlü, “Nefret mi?” dedi ve sanki dersteymiş gibi devam etti: “Bu bilimsel bir savaş. Almanları anlamak istiyorsun, değil mi? Eğer ruh dünyalarını ölçüp biçmek istiyorsan kendini onların yerine koymalısın. Onlardan nefret edersen bunu nasıl yapacaksın?”

“Yapabilirim,” dedi Bing alay eder gibi.

“Belki ben de böyle hissederdim, senin gibi Almanya’dan, kendi vatanımdan sürülseydim... Ama kendini yaptığımız işten soyutlamayı becermek zorundasın.”

“İstemiyorum ki,” dedi Bing.

“Çok gençsin,” dedi Yates. “Olayları olduğu gibi kabul et. Soruna tüm yönlerden bak. Şuradaki adam, senin yapmak zorunda olduğun şeyin aynısını yapıyor. Emirlerle uyuyor. Onun da derdi aynı: kendi kışını kurtarmak. Biz nasıl politikacılarımızın kurbanıysak o da kendi politikacılarının kurbanı. Zihnini şekillendiren şey bu ve bizim de ulaşmaya çalıştığımız şey onun zihni, öyle değil mi?”

“Alman tutsaklar gibi konuşuyorsunuz,” dedi Bing.

Yates’in eli havaya kalktı ama kendini kontrol etti; gömleğinin ter içindeki yakasını düzeltti.

“Çenemi kapatabilirim...” diye önerdi Bing.

Yates, yüzünü ekşiterek, “Farklı fikirlere sahip olma hakkın var,” dedi.

Bing durumu toparlamak istiyordu. Ne de olsa Yates iyi bir adamdı. “Peki, siz onlarla konuşurken nasıl davranıyorsunuz?” diye sordu.

“Dün bir paraşütçüyle konuştum,” dedi Yates, “bana Nazi olmadığını söyledi. Burada ne yaptığımızı sordu. ‘Biz Almanlar ve Amerikalılar aynı tarz *Kultur*’a* sahibiz. Ne Almanlar ne de Hitler, Bir-

* (Alm.) Kültür

leşik Devletler'e saldırmayı planlamıştı' dedi. Eğitimli de bir adam."

"Siz ne cevap verdiniz?"

"Ona, toplama kamplarının kültür anlayışına uyup uymadığını sordum. Sonra döndü ve toplama kampını ilk önce Britanyalıların icat ettiğini söyledi."

"O adam tabii ki bir Nazi!"

"Tabii ki," dedi Yates öfkeli bir şekilde ve meydan okurcasına ekledi: "Onlara *sen* cevap ver o zaman."

"Sorunun pek çok yönü var," dedi Bing.

Yates bu cevaptaki iğnelemeyi fark etti. Karşılık veremedi.

Bing birden ciddileşti. "Ne için savaştıklarını bildiklerini sanıyorlar. Ama bizim bilmediğimizi düşünüyorlar."

"Onlar da bilmiyor. Kimse bilmiyor. Gazete manşetleriyle donanmış bir şekilde savaşa giriyorsun. Uydurma şeyler..."

Bing, "Omaha Sahili'ndeki hapishanenin bir bölümünde Amerikalıları, Amerikalı asker kaçaklarını tutuyorlar. Onlardan biriyle konuştum; Farrish'in tümenindendi. Çıkartma'dan beri cephedelermiş. Bütün müfrezesinden sadece üç adam kalmış. Üç adam... Yaşamak istediğini söyledi, sadece yaşamak. Nasıl ya da kimin elinde yaşadığını umursamıyordu."

Yates, asker kaçağının hâline acıdı.

"Madem öyle," dedi tereddütle, "o zaman bu adamlara ne sunacaksın?" Ve *bu adamlar* derken kendini de kastediyordu. "Bir Alman'ı, kendi adamlarını, kendi ordusunu bırakmaya ve ölüm riskine rağmen teslim olmaya zorlamak için ona ne anlatacaksın? Bu kadar güçlü bir fikir söyle bana!"

Bing söyleyemedi. Hissetti ama dile getiremedi.

Yates yola tükürdü. "Farrish bizden böyle bir bildiri hazırlamamızı istiyor, içinde adalet, demokrasi, özgürlük sosu olan..."

"Farrish mi?" diye sordu Bing. "O kadar kişi arasından..."

"Evet, Farrish," dedi Yates gülümseyerek. "Ama istediğini alamayacak ve biz de bunu ona söylemek zorundayız."

"Bizim için ne de güzel bir iş bulmuşlar."

"Benim için," diye düzeltti Yates. "Büyük ihtimalle senin bir şey söylemene gerek kalmayacak. Sen sadece bir iyi niyet göstergesisin."

“İyi de neden?” Bing’in içinde bir şeyler, bu tepeden bakan itiraza ve tutarsızlığa direniyordu. “Neden böyle bir bildiri alamıyormuş?”

Yates eline, başının belası siğillerine baktı. “Senin ve benim gibi insanlarda kelimenin önemini abartma eğilimi vardır. Sonuçta önemli olan silah ve daha fazla silah, uçak ve daha fazla uçak. Askeriye bu. Binbaşı Willoughby veya Bay Crerar neden başını derde soksun ki? Müfrezemizin tek yapması gereken Almanlara zor durumda olduklarını anlatmak ve eğer teslim olurlarsa onlara olması gerektiği gibi davranılacağını, sığır etli patates konservesi ve Nescafé verileceğini söylemek.”

“Acaba bu yüzden mi Normandiya denilen bu toprak parçasında tıklılıp kaldık?”

En azından yeni bir bakış açısı, diye düşündü Yates. Bu çocuğun kafası çalışıyor. Ama ne de olsa bir çocuk. Ben onun yaşındayken, babamın her şeyini bir kazada kaybettiğini görmüştüm ve o günden sonra da, Coulter’da bir işe kapağı atana kadar durumum hep belirsiz oldu... Hiçbir şey net değildi. Pek çok soru vardı, yeterince cevap yoktu ve hiçbir cevap da kesin değildi. İşte bu nedenle Almanlara verilebilecek en inandırıcı söz, sığır etli patates konservesi ve Nescafé’ydi; bir de tabii Cenevre Sözleşmesi’nin nimetleri...

Farrish cepheye yakın olmasını istediğinden, komuta yeri, bir Fransız tüccarın şatosuna ait geniş bir bahçede kurulmuştu. Bu şato, yıkık dökük Vallères’den oldukça farklıydı.

Yates, rokoko heykellere, büyük pencerelere, malikâne kapısının yüksek kemerine biraz da gıpta ile bakıyordu. Bu kemerli kapıdan, temiz kısıcak paltolarından kemikli kısa bacakları fırlayan anemik görünümlü iki çocuk çıktı. Arkalarından, gümüş düğmeli siyah bir redingot giyen yaşlı bir adam geldi. Çocukları ellerinden tutup öğle yürüyüşü için parka götürdü.

Yates ve Bing, çocuklarla yaşlı adamın arkasından baktılar. Ne acayıptı! Sanki bu üçü, bir Maupassant romanından fırlamış ve yakındaki seyyar ağır toplardan yapılan atışlarla zangırdayan toprağın üstüne konmuş gibiydi.

Bir asker Yates'in yanına geldi. "Yüzbaşı Carruthers şimdi sizi görecektim," dedi.

Yates "Çavuş'la ilgilenir misin?" diye sordu. "Hâlâ yemek yemedi." Sonra Bing'e dönerek, "İkimizin de aç kalmasına gerek yok. Sonra G-2'de buluşuruz," dedi.

Bing, hayata çok erken atılmış bir çocuğun ciddi suratına sahip bu askerle birlikte gitti. "İnanabiliyor musun?" dedi asker. "Bir çukurun içinde uyuyorsak herhâlde bir bildiğimiz var. O çocuklarla yaşlı adam, tek başlarına evde kalıyorlar. Onlara evin bodrumuna geçmelerini söyledik ama yaşlı adam çocukların bodrumda üşümesinden korktuğunu söylüyor. Geceleri *Jerry*'ler* ateşe başlıyor ve o koca koca şeylerin buraya doğru gelişini duyabiliyorsun, *fıyiiiit, fıyiiiit* diye... Çocuklar üst katta kalıyor, tabii karanlıkta. Çılgınlık bu..."

Bir patikayı işaret etti. "Şu yolu görüyor musun? Bu yoldan 200-300 metre git, sonra sola dön, bir ağaçlık göreceksin. Yemekhane çadırı orada kurulu. Biz bir saat kadar önce yedik, bu yüzden Çavuş'la biraz tartışman gerekecek."

Bing mutfağı buldu. Tartışmasına gerek kalmadı. Kalan ne varsa verdiler; ısıtılmış ama yine soğumuş hazır yemekli kumanya, kraker, ılık kahve. Yere oturdu, sırtını bir ağaca dayadı ve isteksiz isteksiz yemeye koyuldu. Karınları çamur içinde üç siyah dişi domuz yanına gelip burunlarını ayaklarına, bacaklarına sürttü. Bing, dizlerini karnına çekerek yemeğini korumaya çalıştığında da öfkeyle homurdanmaya başladılar.

Arkasından bir ses, "Sen onlara aldırma," dedi. "Hele bir de yağmur yağdığında gör onları. Deli gibi koşturup herkesi çamur içinde bırakıyorlar."

"Neden vurmuyorsunuz onları?"

"Galiba seviyoruz," dedi ses, "hepsi de çok arkadaş canlısı. Yolun aşağısındaki çiftçinin... Adamın iki de kızı var. Kızlar 'Domuzları öldürürseniz *no coucher avec vous*'** diyor. Anlarsın ya..."

Bing, yemeğine yaklaşan domuzu tekmeledi. Hayvan birkaç adım geriledi ve başını sallayarak pes etti.

* *Jerry*: İngilizce "lazımlık" anlamına gelen kelime, Alman kasklarının lazımlığı andıran görüntüsü nedeniyle özellikle II. Dünya Savaşı boyunca "Alman askeri" anlamında kullanıldı. -çev.

** (Fr.) "Sizinle yatmak yok."

“Tek yapmamız gereken subayları domuzlardan uzak tutmak,” diye devam etti ses; “bir de domuzları subaylardan... Geçen gün bir tanesi öldü, mayına mı basmış ne... Biz de domuz pırzolası yedik.”

“Sence bunlardan biri, şuradaki büyük mesela, bu öğleden sonra mayına falan basar mı? Akşam yemeği için burada olmayı görev ad-dederim, anlarsın ya...”

Sesin sahibi olan asker, ağacın etrafından dolandı ve sakınarak domuzların önüne oturdu. Parıltılı gözleri ve herhangi bir domuzu tek vuruşta öldürebilecek gibi duran elleri olan uzun boylu bir adamdı. “Sen bir katilsin, değil mi?” diye sordu Bing’e.

Bing ayağa kalktı, kıymalı yemeğinden kalanları hayvanlara attı. “Domuz pırzolası severim. Elimde mi sanki?” dedi.

“Yolun aşağısında oturan kızdan hoşlanıyorum,” dedi adam, “anlıyor musun?”

Bing tereddütsüz şekilde sefer tasını kapattı. “Araya girmem.” Güldü. “Şimdilik hoşça kal!”

“Hoşça kal!”

Bing, G-2’nin yeraltı sığınağına girdiğinde, Yates de bir subaya Matador için özel bir bildiri hazırlamanın neden imkânsız olduğunu anlatıyordu. Yates’i duyabiliyordu ama tek gördüğü, diğer adamın loş ampul ışığında ana hatları seçilen kaslı sırtıydı.

Yates şöyle diyordu: “Bu yüzden Yüzbaşı, böyle bir açıklama bizim savaşta hedeflerimizi resmen beyan etmemiz anlamına gelir. Bu da ne sizin ne de bizim almaya yetkili olduğumuz birtakım politik kararlar gerektirir.”

Şimdi Bing’in gözü sığınağın ışığına alışmıştı. Güzel, sağlam bir sığınaktı. Ancak bir tam isabet atışından etkilenirdi. Yerin epeyce altına kazılmıştı ve duvarlarında haritalar, boş un çuvaları asılıydı. Çatısı art arda dizilen kalaslardan yapılmış, çıkan toprakla üstü kapatılmıştı.

Yates, Bing’i görünce onu yanına çağırdı. “Yüzbaşı Carruthers, bu Çavuş Bing. Uzmanlarımızdan biri. SHAEF’ten* yetki alabilirsek işi o yapmak zorunda kalacak.”

* SHAEF (Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces): 1943 yılı sonundan İkinci Dünya Savaşı’nın bitişine kadar varlığını sürdüren Kuzeybatı Avrupa’daki müttefik güçlerinin kumanda merkezi; Müttefik Sefer Kuvvetleri Yüksek Karargâhı.

Geniş omuzlarına nazaran Yüzbaşı Carruthers'ın oldukça küçük bir kafası vardı. Bu küçüklük, palabıyıklarıyla daha da öne çıkıyordu. Yates görüşlerini sıralarken, Carruthers bıyıklarını huzursuz bir şekilde buruyordu. Şimdi bıyıklarını burmayı bıraktı ve övünerek, "Görüyorsun ya Yates; adamını da yanında getirmişsin! Geriye kalan tek şey içeriğe karar vermek. Şimdi, söylediğim gibi, sabah yoğun bir biçimde yaylım atışı olacak. Eşi benzeri görülmemiş bir şey... Ancak kapsamlı bir saldırıdan önce yapacağımız türden. Ödlerini koparacak. Ve sonra da..."

"Ama Yüzbaşı, size söyledim, SHAEF'in onayını imkânı yok alamayız. Onlardan olur alsak bile, sizin gösteriniz için çok geç olur. Neden stoktakilerden bir şeyler almıyorsunuz?"

Yates, Crerar ve Willoughby'nin başına sardığı bu işten hiç hoşnut değildi. Carruthers böyle bir bildirinin etkili olacağı konusunda onu hiçbir şekilde ikna edememişti ama zararı olacağını da sanmıyordu.

"Elimde örnekler var. Örneğin şu; Cherbourg'un teslim olmasından sonraki durumu anlatıyor. Üstünde bir harita da var. Yazıyı okumak istemeseler de haritalara herkes bayılır..."

Carruthers ayağa kalktı. Başını kirişli tavana vuracak diye düşündü Bing ama Carruthers'ın başı ile çatı arasında yeterli boşluk vardı.

"Bunlardan milyonlarca var," diye devam etti Yates, sesi gitgide daha az inançlı çıkıyordu. "Bunları, yüklenmeye hazır şekilde mühimmat ikmal noktalarına hemen yarından sonra iletebiliriz."

Farrish ortalarda olmadığı için şanslı olduğunu düşündü. Carruthers mazeret dinlemek ve tartışmak zorundaydı ama General bunların hiçbirine katlanamazdı.

Carruthers savunmaya geçti: "Ama biz o eski şeyleri istemiyoruz. Onların hiçbir faydası yok. Tuvalet kâğıdı fırlatmamızla ya da savaş malzemelerimizi hiç kullanmamamızla aynı şey bu."

Yates, içinden, neden bu bildiriye alamıyorlar ki, diye düşünüyordu. Buna karşı mıydı, değil miydi? Orduda kimin yetki sahibi olduğu sorunu, izlenecek politikaya kimin karar vereceği konusu kesinlikle umurunda değildi; rekabet hâlindeki bu kademeler, yaptıkları işi meşrulaştırmak için kendi önemlerini abartırdı.

“O hâlde güvenli geçiş belgeleri fırlatın Yüzbaşı!” dedi dalgın dalgın. “Almanlar bu belgelerin üstüne atlar! Pek çok tutsağın üstünde buldunuz bu belgelerden. Siz kendiniz bu şekilde rapor ettiniz. Üstelik Eisenhower imzalı... Her zaman işe yarar.”

Evet, evet, bildiriye karşıydı. Bildiri, cevap vermeye hazırlıklı olmadığı sorularla yüzleşme gereğini dayatıyordu ona. Neyse, Bing yazmak zorunda kalacaktı bildiriye, o değil... İyi de ne farkı vardı? Görev bilincine sahip biriydi; ondan tek bir kelime, tek bir fikir bile istenmese de yine de kendi namına itiraz etmesi veya onaylaması gerekiyordu.

“Teğmen Yates!” Carruthers’in sesi öylesine güçlü bir itirazla çınlamıştı ki, sığınağın en arkasındaki telefon santralinin orada uyumakta olan adam uyanıp sandalyesinden düştü. “Bu General’in fikri. Size söyledim! Üstelik pek de iyi bir fikir ve ben de taraftarım. 4 Temmuz...”

Yates, yorgun bir hâlde, sözünü kesti. “Biliyorum. 4 Temmuz, ulusumuzun doğum günü ve ulusumuz şu anda savaşta... Neden benim durumumu anlamak istemiyorsunuz? General’den korkuyorsunuz!”

“Kesinlikle korkmuyorum!”

“Pekâlâ, pekâlâ!” diyerek kabullendi Yates. “Siz, General’in emirlerine uymak istiyorsunuz. Biz de kendi emirlerimize uyacağız.”

“Allah belasını versin! Ordu, hâlâ aynı ordu!”

“Olay da bu zaten. General Farrish de bu ordunun bir mensubu. Ne yazık ki bunu ona açıklamak zorunda olan sizsiniz.”

“Neyi açıklamak?” Kapı aralığından tok, genizden bir ses geldi. Herkes dönmüştü.

“Dikkaat!” diye bağırdı santraldeki adam; bu büyük an için onu tam vaktinde uyandıran koruyucu azizine içinden şükrederek.

Farrish, başını eğip tavana çarpmamak için kamburunu çıkarak uzun adımlarla portatif masanın yanına geldi. Binici çizimleri giymişti, elinde bir kırbaç taşıyordu. Kırbaçı masaya koydu ve Carruthers’in sandalyesine oturdu. Sandalye ağırlığından gıcırdadı.

“Rahat! Devam edin,” dedi Farrish. “Neyi açıklayacaksınız? Carruthers, kim bu adamlar?”

“Bu Teğmen Yates, komutanım, Propaganda İstihbarat’tan... Bu da Çavuş...”

“Bing, komutanım.”

Yates, Farrish’ten korkmuyordu ama General’in asabiyetiyle ünlü olduğunu da biliyordu. O, bu işler için biraz fazla sofistike biriydi ama adamın her şey için bir çekim merkezi oluşturan kişiliğinden de etkilenmişti. General’in geniş, dik omuzlarında bu kadar yıldız olmasa da, kişiliği, her şey için yine bir çekim merkezi oluştururdu.

Carruthers açıklamaya koyuldu: “4 Temmuz Operasyonu’nu konuşmak için geldiler.”

“Harika!” Farrish’in yüzü sevinçle parladı.

Güçlü adamdı, dahası bunun bilincindeydi. Yaptığı her şey bu bilinçliliği yansıtıyordu. Sesi, tavrı, el kol hareketleri, hatta görüntüsü, hepsi buna bağlanıyordu; böylece yıllar boyunca üzerinde çalışmış olduğu bu etkileme gücü, tüm yapmacıklığını kaybetmiş ve artık onun bir parçası hâline gelmişti.

“Durumu biliyor musun?” dedi Farrish.

Yates bildiğini söyledi. Carruthers ona açıklamıştı.

Ama sahadaki durumu biliyordu. Buradaki, oynaması emredilen bu küçük oyundaki durum ise Farrish’in gelişle tümenden değişmişti. Yates, içinden, emirlere bağlı kalmanın ve Crerar ve Willoughby’yi kişisel bir utançtan kurtarmanın birazdan yüz yüze kalacağı bütün bu sıkıntıya değip değmeyeceğini düşündü.

Farrish, Carruthers’ın söylemiş olabileceği şeyleri hiçe sayarak, planı özetledi. Konuşurken kendini dinlemeyi seviyordu. “Malzeme cetvelinde görünenden daha fazla topum var. Tümende de kırk sekiz topum var. Saint-Lô’yu patlatıp darmadağın etmeye yetecek kadar mühimmat arttırdım... ya da Coutances’ı ya da Avranches’ı ya da bu şehirlerden herhangi birini. 4 Temmuz sabahı saat 5’te her bir toptan kırk sekiz atış yaptıracağım. Kırk sekiz silahtan kırk sekiz atış... Kırk sekiz eyalet var, bayrakta kırk sekiz yıldız var. Amerika’nın sesi bu, İsa Peygamber’in yılında,* 1944’te... Muhteşem, değil mi?”

Kendisine rağmen “Evet komutanım,” demişti Yates. Adam delirmiş, diye düşündü. Ama deliliğinde bir ihtiyaç vardı, bunu da teslim etmek zorundaydı.

Bing, fikri anlamaya başladı. İlgisini çekmişti.

* “Milattan Sonra” anlamında kullanılan Latince “Anno Domini” ifadesinin kelime anlamı, “İsa Peygamber’in Yılı”dır. –cev.

Farrish kırbacına uzandı. Sapını hafif hafif çenesine vurdu. “Böyle bir bombardımanın Alman mevzileri üzerindeki etkisini tahmin edebilirsiniz. Bu, *Fritz*’lerin* gücünü zayıflatır, cesaretlerini kırar. Kırk sekiz atıştan sonra sadece sessizlik olacak. Sessizliği duyabiliyorsunuz, değil mi?”

“Evet, komutanım,” dedi Yates. Gayet iyi duyabiliyordu. Farrish’in budalalığına kapılıp gitmişti.

“Şimdi ne olacak diye bekleyecekler. Piyadelerin, tankların saldırmasını bekleyecekler. Ama onun yerine biz bildirileri atacağız.”

Tam bir düş kırıklığı, diye düşündü Yates.

“Onlara, neden böyle canlarına okuduğumuzu anlatacağız. Neden mermileri bu şekilde sarf etmeye gücümüzün yettiğini... 4 Temmuz’un ne olduğunu, ne için savaştığımızı, hiç şansları olmadığını ve teslim olmalarının en iyisi olduğunu anlatacağız.”

Bu son sözleri tehlikeli şekilde yükselen bir sesle söylemişti. General’in keskin bakışlı mavi gözleri küçülmüş; kısa, beyaz, kırpık saçları diken diken olmuş, al yanaklı yüzü inatçı bir katılık almıştı.

Carruthers bıyıklarını çekiştirdi. Çok saldırganca hareket etmedi fakat Yates’in de bunu hak ettiğini düşündü. Kendisiyle daha fazla işbirliğine yanaşsaydı o da.

“Teğmen’in düşüncesi,” dedi, kelimelerini seçerek, “bildirileri tedarik edemeyecekleri yönünde. Bu politik bir mesele ve SHAEF’in onay vermesi gerekecek, diyor.”

Farrish’in gözleri daha da küçüldü ama hiçbir şey söylemedi.

Yates telaş içinde bir açıklama aradı. Farrish’le tartışamazdı. Ona, uğruna savaştıkları şeyin bazısı açık bazısı gizli, bazısı idealist bazısı bencilce, bazısı siyasi bazısı ekonomik bir nedenler labirenti olduğunu, bunu anlatmak için bildiri değil kitap yazmak gerektiğini, hatta o zaman bile meselenin dümdüz ortaya konmasından başka bir şey yapılamayacağını söyleyemezdi. Farrish düşüncelere el koymak istiyordu ve bunu yapabileceğine de inanıyordu; tıpkı mühimmat, yiyecek ya da hava desteği emrettiğinde nasıl hemen anında oluyorsa öyle...

* İkinci Dünya Savaşı yıllarında, özellikle Amerikalılar tarafından, Alman askerleri için kullanılan bir diğer sözcük. Benzerleri: *kraut*, *jerry*. –çev.

“Bana üstlerinin bu tümüyle meşru, hassas talebimi reddedeceklerini mi söylemeye çalışıyorsun?” General’in sesi dümdüzdü. “Yani sahadaki komutanın aldığı bir operasyon kararının karşısında mı duracaklar?”

Hayır, durmayacaklar; Yates bunu biliyordu. Farrish’in suyuna git; Matador’a görevle gelmeden önce Willoughby ona böyle söylemişti. Farrish önemli. Kuzey Afrika’dan gelen bir şöhreti var. Halkın yoğun ilgisini çekiyor. Bunu çok sağduyulu bir şekilde hâletmen lazım.

“İşbirliği yapmayı çok istiyoruz,” diye kendini savundu Yates. Sonra aklına General’in teknik imkânsızlıklara anlayış göstereceği fikri geldi. “Yanımdaki çavuş, bizim uzmanımızdır. O da beni doğrulayacaktır. İstenen bildirileri zamanında hazırlamak imkânsız. İzin vererseniz, komutanım, size teknik detayları açıklayayım. Önce bir taslak hazırlanmalı ve onaylanmalı. Sonra metnin yazıya geçirilmesi, redaksiyonunun yapılması ve düzeltilmesi gerekli. Baskı kalıpları çıkarılmalı. Binlerce sayfa basılacak, kuruyacak, kesilecek. Bildirilerin destelenmesi ve mermi kovanlarının içine yerleştirilecek şekilde rulo hâline getirilmesi, mühimmat ikmal noktalarınıza taşınması gerek. Kovanlar yüklenecek. Tüm bunlar zaman alır. O kadar zamanımız yok. Değil mi Çavuş Bing?”

Farrish’in kırbacı masada şakladı. “Zaman, zaman!” diye bağırdı. Sonra, sesini alçaltarak, neredeyse fısıldar gibi konuştu. “Zaman ne demek biliyor musunuz Teğmen? Hayatlar, işte bu demek! Adamlarımın hayatı! Çalı çitlerinden tahkimat yaptığımız bu kapanın içinden çıkmak istiyorum. Silahları iş görebilecekleri bir yere konuşturmak istiyorum. Sen bir çite saldırmayı denedin mi hiç? Bir ara dene mutlaka! Açık arazide ilerlemek zorundasındır, Almanları göremezsin, sadece mermilerinin sesini duyarsın. Sonunda hepsinin işini bitirince adamlarını bir sayarsın ki, yarısı ölmüş.”

Farrish’in ölü listesi, herkesinkinden uzundu. Yates bunun çok iyi farkındaydı. Peki, Farrish samimi miydi şu anda? Bu iş sadece Yates’e kalsa, o inanmaya ve desteklemeye çoktan hazırды. Ama ölülerin ve çitlerin bu siyasi beyanla pek az ilgisi vardı. Yates, neredeyse yalvaran gözlerle Bing’e baktı. Çavuş’un teknik tavsiyesi, bu düğümü çözmeliydi. Yoksa sadece karar verme işini üstünden atarak Bing’in omuzlarına mı yüklüyordu?

Tam da Carruthers, Yates'in ilk itirazlarının hayli farklı olduğunu, bunların çoğunlukla politika ve Yüksek Karargâh ile ilgili olduğunu söylemek üzereydi ki, Bing konuştu.

“Komutanım, istediğiniz bildirimleri 4 Temmuz'a yetiştirmenin mümkün olduğunu sanıyorum.”

“İşte!” dedi Carruthers.

Yates hiçbir şey söylemedi. Kendi elini zayıflatmış ve tartışmayı kaybetmişti. Şahit göstermiş, şahit de onun aleyhinde konuşmuştu. Gülünçtü, Willoughby'nin yüzünün alacağı şekli hayal edebiliyordu. Sorumluluğu Willoughby almak zorunda kalacaktı. Ordudaki piramit gibi hiyerarşi sisteminin avantajları da vardı.

Farrish başını memnuniyetle salladı. “Bildiri yazarken, Çavuş, bu Almanlarla konuşma şansım olsaydı mutlaka söyleyeceğim bir şeyi aklından çıkarma. Ben Amerikalıyım. Bu çok büyük bir şey ifade eder, Çavuş. Bunu unutma.”

Bing sınıksız duruyordu. Cevap verme ihtiyacı hissetmedi. Birden, kendine biçtiği görevin büyüklüğü karşısında afallamıştı. Ne olmuştu da Yates'in söylediğinin aksini söylemişti ki? Bunu etrafıca düşünmeliydi. Gerçekte, tarihle kafa bulmanın bir cazibesi vardı. O, Çavuş Walter Bing, bir hiç kimse, hiçbir kimsesi ve hiçbir bağı olmadan Amerika'ya çıkıp gitmiş, evinden ve okulundan kovulmuş Çavuş Bing, bu savaşın hedeflerini açıklamak üzereydi. Çünkü bildirinin temelinde bu olacaktı. Bir kere dağıtıldı mı, artık yok da sayılamazdı. Kendilerini yükümlülük altına sokmaktan nefret eden tüm o büyük uygulayıcılar, ona uymak zorunda kalacaktı. Farrish neye yol açtığının farkında değildi. Bu göreve balıklama atladığında Bing de farkında değildi. Ama şimdi biliyordu. Sorumluluğunun farkında mıydı acaba? Evet. Üstelik çok da korkuyordu.

Sığınağa inen şekilsiz merdivenlerde biri sendeledi. Gelen kişi General'den, ışığın tam altında oturan dev gibi adamdan pek az etkilenmiş görünüyordu.

“Merhaba, Jack!” dedi gelen. “Bu merdivenler gerçek bir tehlike. Başıma bir iş gelsin istemezdim, değil mi?”

Bu bir kadındı. General bile arkasına dönmüştü.

Yüzü güzel değildi, hatta daha ziyade çirkindi ve saçlarını kapatan miğferi pek de işe yaramıyordu; nasıl olduğu anlaşılamayan hatları tulumun içinde kaybolup gitmişti. Yine de onun varlığı herkeste bir değişime yol açtı. Santralin arkasındaki adam, tırnaklarını temizlemeye başlamıştı.

Kadın bu hareketlenmeye alıştı. Cepheye ya da cephe gerisinde üniformalı erkeklerle ne zaman karşılaşsa aynı şey olurdu. İlk zamanlar utanıyordu çünkü onları altüst eden şeyin ne olduğunu henüz anlayamamıştı. Sonra anladı ki konu ne onun güzelliği ne çirkinliği, ne cazibesi ne de donukluğuydu. Hep erkeklerle bir arada bulunan bu kadar erkeğin arasında, onların dilini konuşan bir kadın olmasının tuhaflığıydı mesele. Bunu da önce moral bozucu buldu, sonra eğlenceli, sonra da acıklı. Evdeyken ya da etrafta fazla kadının olduğu herhangi bir muhitte olsa yüzüne bakmayacak erkeklerin peşinden koşması, ağzından çıkacak birkaç söz veya elinin bir dokunuşu için yalvarması hiç de onur verici bir şey değildi, hatta üzücüydü.

General yerinden kalkar gibi yaparak hafifçe başıyla selamladı. Carruthers ise, gururlu ama aynı zamanda kadının selamlama biçiminin teklifsizliğinden utanmış bir hâlde tanıştırdı.

“Bu, Bayan Karen Wallace.”

Yates kadının adını hatırlamıştı. İtalya harekâtı hakkındaki dokunaklı yazılarından bazılarını okumuştı; onu tam aksi yönde etkileyen türden haberlerdi bunlar, çünkü “bizim çocuklar”dan tatlı-samimi bir dille bahsediyordu, bu da askerlerin naif görünmesine neden oluyordu. Belli ki Amerikan kamuoyu, ordusunun böyle olmasını arzu ediyordu. Wallace’ın yazıları her tarafta okunuyordu, iyi de para kazanıyordu. Belki cesurdu da. Cepheye oldukça yaklaşmıştı ama bunun ne kadarı cesaret ne kadarı heyecan arayışydı, bunu kimse bilemezdi.

Kadın derin ve şaşırtıcı derecede sıcak bir sesle “Hakkınızda çok şey duydum General,” dedi. “Sizi burada bulmayı beklemiyordum... Yüzbaşı Carruthers’a merhaba demek ve son haberleri almak için şöyle bir uğramıştım.”

Farrish, birden arkadaş canlısı olmuştu. “Onu kendine saklamışsın Jack!” Sonra, gözlerinin içi gülererek ekledi: “Nedenini anlayabiliyorum!”

Kadın güldü.

Gerçek bir gülüş bu, diye düşündü Yates. Tanrı'ya şükür, mahcup bir tip değil. Ama daha akla yatkın bahaneler bulması gerekiyordu. Carruthers, son haberleri alacağınız Basınla İlişkiler Subayı değildi, G-2'nin istihbarat subayıydı. Aslında yakışıklı adamdı, tabii eğer bıyıktan hoşlanıyorsanız.

Carruthers, Yates ve Bing'i de tanıştırdı. Kadın miğferini çıkardı. Miğfer yere düştü. Bing miğferi alıp kadına geri verdi. Gür, kızıl ve kısacık kesilmiş saçları vardı. Miğferin iç başlık ipi alnında kırmızı bir iz bırakmıştı. Göz göze geldiler. Kadının gözleri griydi, dingin gözlerdi bunlar. Bing'in ağzı kurudu.

"Teşekkürler," dedi kadın.

Farrish araya girdi. Belki de o duraksamayı fark etmişti, Karen emin olamadı. Ya da sadece ilgi odağı olmadan duramıyordu.

"Sizin için bir haberim var!" diye açıkladı Farrish. "Muhteşem bir başlık: 'Kırk Sekiz Silahtan Kırk Sekiz Atış!' Beğendiniz mi?"

Carruthers, General'e fısıldadı.

"Bırakınız da haberi o yazsın!" Farrish, Yüzbaşı'nın itirazını duymazdan geldi. "Kadınlar erkeklerin nasıl düşündüğünü erkeklerden de iyi bilir, değil mi?"

Kadın gülümsedi. "Bazı konularda evet, belki..."

Farrish, "Bu erkek aklıyla ilgili bir hikâye, Alman erkeklerinin..." dedi. Bir kere daha anlattı planını. Detaylarla süsledikçe daha da önemli bir hâle geliyordu. "Şuradaki çocuk, Bing'di değil mi, benim düşüncelerimi Almanca yazıya dökecek. Birinci sınıf bir yazar!" Farrish ile çalışan herkesin birinci sınıf olması gayet doğal bir şeydi. "Yiyecekleri dayanın ardından Almanların hâlini görebiliyor musunuz? Saklandıkları delikten çıkacaklar, titreyerek, şimdi ne olacak diye korkarak... Ardından o kâğıtlar dalgalana dalgalana inecek havadan. Tam bir rahatlama anı! Okuyacaklar. Onlarla konuşuyoruz, erkek erkeğe, onlara anlatıyoruz! 4 Temmuz dediğiniz tarih öncesi değil, bugün de bir anlamı var! Tarihten bahsedin Bayan Wallace! Burada tarih yazıyoruz!"

General, keyifle arkasına yaslandı.

Maytap patlatan bir oğlan çocuğu gibi keyifli, diye düşündü Karen.

Yates büyük altından güldü. Koskoca adam gösteriş yapıyordu.

Ama Karen haberi görmüştü. Haber, ulu General ve onun yeni ve heyecan verici zimbirtısı değildi; oturup bizim ideallerimizin neden Almanlarınkinden daha iyi olduğunu yazmak zorunda kalacak, böylece dirençli bir düşmanı daha az çetin savaşımaya ya da toptan savaşı bırakmaya ikna etmesi gereken olan bu Bing denen adamın haberi idi. Etkileyici bir hikâyeydi ve yeniydi de. Her şeyden önce zihninizin kesinlikle çok berrak olması, kendinizden emin olmanız, davanızın doğruluğuna inanıyor olmanız gerekiyordu. Bu, İyi ile Kötü ilkesine inanmak demekti. Birini ikna etmek, onu fikir oyununda yenmek anlamına geliyordu ve her şeyden öte, sizin inançlarınız karşınızdakinin inançlarından katbekat güçlü olmalıydı.

Bu konu ilgisini çekmişti, çünkü kendisinden emin değildi ve inanmak istediği şeylerin doğrulanması yönünde bir arayışı vardı.

Ya da bu adamlar, mısır gevreği, sigara ve baş ağrısı ilacı tanıtan reklamcılar gibi alaycı insanlardı belki de, kim bilir?

Ya da belki sadece bu toy dudaklı, yorgun bakışlı çavuşla birazcık daha konuşmak mı istiyordu acaba?

“Jack,” dedi kadın, “beni şu Propaganda bilmem ne merkezine götürecek bir araç ayarlayabilir misin?”

Carruthers tereddüt etti. Akşamı kızla birlikte geçirmeyi umuyordu, hatta keyfi yerindeyse belki geceyi de...

“Tabii ki ayarlar!” diye gürlledi Farrish. “Papa buradayken piskopos mu sorulur?” Başını arkaya atıp kahkahayla güldü.

Yates bir şans parıltısı gördü. Yerleşik ilişkilere saygılıydı ama Carruthers’in tescilli hakları, onun sandığı kadar sağlam bir zemine sahip değildi demek.

“Sizi memnuniyetle götürürüz Bayan Wallace,” diye önerdi. “Biz doğrudan merkeze dönüyoruz ve arabamız da yeterince büyük.”

Karen, Yates’e baktı. Davetkâr bakışını ve koyu renk gözlerindeki mizah belirtisini gördü; hafifçe yukarı kalkık ince kavisli kaşları, tek kelime etmeden “Biz birbirimizi biliriz, değil mi?” mesajını gönderiyordu.

“Müsaadenizle General,” dedi kadın, “Bunu kabul edeceğim.”

Farrish, sesine yumuşak bir ton vermeye çalışarak, “Ama geri döneceksiniz, değil mi?” diye sordu. “Biliyorsunuz, sizi her zaman

burada görmek isteriz... ve başlığı da unutmayın sakın: Kırk Sekiz Silahtan Kırk Sekiz Atış!”

2

Isigny üzerinden gidiyorlardı.

Kilise binasının sadece iskeleti kalmış, etraftaki mezar taşları yerlerinden çıkarak oraya buraya dağılmıştı.

Araba yavaşladı; Yates, bir an için, dikine büyükçe bir delikten bir İsa heykeli gördü. Kabaca oyulmuş kaburga kemiklerini ve elemle açılmış, neredeyse kare şekilli ağzı fark etti. Ayakları ve sağ eli kopmuş olan İsa, sol elinden asılı kalmıştı.

Yates dindar bir adam değildi. Askere gelmeden önce, bu aydınlanmacı şüpheciliğiyle gurur duyardı. Evrenin işleyişinde içsel bir anlam olduğuna inanırdı ama daha ziyade varlığının bir kazadan fazlası olduğuna inanmak istediği için. Fakat kolu bacağı kopmuş Isigny’li İsa’yı gördüğü bu an, üzerinde bir etki bırakmıştı.

“Siz de gördünüz mü?” diye sordu.

Hemen cevap verdiğine göre belli ki Karen da görmüştü. “Yine de elimizdeki en iyi Tanrı bu işte... akıl edebildiğimiz tek Tanrı. Sen onu nasıl görüyorsan Tanrı öyledir.”

Bing de ekledi, “Bu yer için savaşıyorlardı. Elden ne gelir! Kilisenin kulesinde bir keskin nişancı, mezar taşlarının arkasından ateş...”

Yates sessizdi. Taarruz başladığından beri birkaç kez ölümden kıl payı kurtulmuş; her şeyi bilen, her şeye gücü yeten bir tanrının kollarında olmanın verdiği rahatlama ve güvenlik hissini arzu etmişti. Yine de korkularının kendinden başka bir çaresi olmadığını biliyordu.

“Kendini koruyamayan bir Tanrı...” deyip bitirdi konuşmayı.

Pazar yerine vardılar. Evlerden birinin duvarına bir saat maketi yerleştirilmişti, maketin yanında, boyası dökülmüş siyah zemin üzerinde, soluk altın rengi harflerle şöyle yazıyordu: AUGUSTE GLODIN.

“Dursak sorun olur mu?” diye sordu Karen. “Saatimi tamir ettirmek istiyorum; sizi de oyalamak istemem ama,” diye özür diledi.

“Sorun değil,” dedi Yates.

Kaldırırma yanaşıp durdular. Glodin'in evinin kapısı kilitliydi. Bing kapıya vurdu, sonra bir daha... Karen, Bing'e doğru bir adım attı. Adamın çenesinin genç biçimini, saçlarının ensesine inişini fark etmişti. Karen'a doğru gülümserken, Bing'in gözleri parlıyordu.

Yates de yanlarına geldi. Bing'in karabinasını aldı ve dipçikle tahta kapıya vurdu.

Ayak sesleri işitildi. Kapı yavaşça açıldı, bir kadın yüzünün yarısı göründü.

"Saatçi içeride mi?" diye sordu Bing. "Mösyö Glodin?"

Yüzün tamamı göründü. İnceleyen gözler, kırışık bir burun, kırışık bir ağız; bu yüzün her yeri kırışık görünüyordu. Sonra yüz tatmin olmuş gibi göründü ve kapı ardına kadar açıldı.

"Kapımızı yıllardır kilitli tutuyoruz, bağışlayın, alışkanlık..." diye açıkladı kadın. "İyi günlere hemen alışamıyoruz, insan inanmak istemiyor... Ah, bir kadın asker!"

Karen'ı fark etmişti. "Sizde de mi kadın askerler var? Yeterli erkek yok mu? Fransa'da yeterli erkek yok. Almanlar çok erkek öldürdü. Sadece Isigny'de 150'den fazla..."

"O asker değil," diye araya girdi Bing. "Gazete için yazıyor. Savaşla ilgili haber ve hikâyeler... Bozuk olan da onun saati."

"Glodin!" diye yukarı kata doğru bağırdı kadın. "Amerikalılar! Acele et! Mavi ceketi giy. Konsolda!" Bezgin hâlde ziyaretçilere döndü. "Bulamayacak."

Karen, Bing'e "Sadece saatimi tamir ettirmek istediğimi söyle ona," dedi. "Bunu gömlekle de yapabileceğini söyle."

Glodin kapıda göründü. Bir eliyle önlüğünün üstüne giydiği ceketinin düğmelerini ilikliyor, diğer eliyle kırçillaşmış kabarık saçlarını düzeltiyordu.

"Hoş geldiniz" dedi. "Bu kadınlar da ne asabi! *C'est la guerre**. İçeri gelin!"

Balık ve elma şarabı kokan bir koridordan geçerek dükkâna girdiler. Glodin büyütecini kaşının altına sıkıştırdı, Karen'in saatini açtı ve işini yapmaya koyuldu.

"Suyun içinde mi taktınız bunu?"

* (Fr.) Savaş bu.

Karen güldü. “Atlamak zorundaydım Mösyö Glodin. İçinde olduğum gemiye bir şey çarptı.”

Glodin büyütecini kaldırdı. Boynuz gibi alnının üstünde kalan büyüteç yüzünden adam bir satır* gibi görünüyordu. “Çok şanslısınız Matmazel, neyse ki sadece bir saat. Birkaç günde tamir edebileceğim bir saat.”

Aniden bir şey hatırladı. “Biraz kalırsınız, değil mi? Lütfen... Genç bir Amerikalı kadın buralara kadar gelsin, bu türden riskler alsın! Karım kırmızı şarap almak için kilere gitti, iyi bir şarap... Karıma hep söyledim, bu şarabı kutlama için saklatalım dedim.”

Yates kendi saatine baktı. Bacaklarına yapışan biri olduğunu fark etti. Bu bir çocuktı, bir kız çocuğu. Çocuk geri adım attı ve utanarak eteğinin ucunu eline sarmaya başladı. Yates kızın ince zayıf bacaklarını gördü.

“Tatlı çocuk,” dedi Bing.

Yates kızın saçlarını karıştırdı. Kız mırıldadı, sonra sordu: “*Chocolat?*”

Yates “*Chocolat!*” dedi Karen’a. “*Liberté*** ve *chocolat.*” Yine de ceplerini aradı.

“Çocukları sevmez misiniz?”

“Severim,” dedi Yates.

“Çocuğunuz var mı?”

“Hayır.” Duraksadı. Sonra hızlı hızlı konuştu; “Ruth ve ben, Ruth benim karım, yani çocuk masraflarını karşılayamayacağımızı düşünüyordum.”

Karen adamın bu konuda konuşmak istemediğini anlamıştı, “Doğruyu söylemem gerekirse Teğmen, hiç de evli biri gibi durmuyorsunuz,” dedi.

Yates kendi kendine gülümsedi. *Touché!**** diye düşündü.

Glodin tezgâhın arkasından çıktı ve çocuğu kollarına alıp havaya kaldırdı. “Bebeğimiz bu. Bir tane daha olacağını hiç düşünmedik ama dayanıklı bir ırkız. Büyük olan erkek. Hasta. Ama kalkıyor şimdi.”

* Yunan mitolojisinde yarı insan yarı keçi yaratık. –cev.

** (Fr.) Özgürlük

*** (Fr.) Tam isabet.

“Kaldırmayın!” dedi Yates. “Birazdan gideceğiz.”

Glodin itiraz etti, “Ama daha bir şey olmadı!”

“Yarım saat,” dedi Yates boyun eğmiş bir şekilde. “Daha fazla olmaz. Hava kararmadan dönmemiz lazım.”

Glodin misafirlerini görünüşe göre oturma odası olan bir odaya götürdü. Kırışıklar içindeki karısı şarabı ve kadehleri hazırlarken, Glodin de onları sallanan, oval bir masaya oturttu. Pantolon ve eski bir süveter giyen hafif bıyıklı, uzun ve hırpani görünümlü bir kadın, omuzları el yapımı koltuk değneklerine dayanmaktan kamburlaşmış solgun bir oğlan çocuğuna yardım ediyordu.

Glodin, “Bu, Matmazel Godefroy, öğretmen,” diyerek bir deri bir kemik kadını tanıttı. “Bir süreliğine yanımızda kalıyor.” Gururla çocuğu işaret etti. “Oğlum Pierre, Almanlar giderken sakatlandı.”

“Nasıl oldu bu?” diye sordu Karen.

Isigny’li öğretmen, çocuğun sandalyeye oturmasına yardım etti.

Pierre, Karen’a gülümsedi. “Çatıda duruyorduk,” dedi; “küçük kız kardeşim, bütün ailem, komşular... Kilisedeki çatışma seslerini duyduk. Sonra çatışma durdu. Caddede Almanlar toplanmaya başladı. Hayli telaşlıydılar. Önceden topladıkları eşyaların çoğunu bırakmak zorundaydılar. Bizi gördüler. Subaylardan biri bir şeyler söyledi. Almanlar bize doğru nişan aldı ve ateş etti. Sonra da dönüp kaçtılar. Babam ve annem kaçtıklarını söyledi. Ben onları göremiyordum, tek gördüğüm gözlerimin önündeki koyu yeşil örtüyü. Neden bilmiyorum, çok koyu bir yeşildi.”

Oğlanın eline hafifçe vuran Matmazel Godefroy, “Almanların neden bizi vurduğunu anlayabiliyorum ama bu hiç de akıllıca değil,” dedi.

Saatçi, onun sözlerini destekler gibi, ekledi; “Matmazel Godefroy’un evi Amerikan hava saldırısında kül oldu. Tüm giysileri de gitti.”

Yates, Isigny’li meslektaşına şüpheli bir bakış attı. “Tabii ki akıllıca değil,” dedi. “Tıpkı savaş gibi.”

Kadının yüzünde sert bir ifade vardı. Yates, sözlerinin, her ne kadar iyi niyetli olsa da kabul görmediğini hissetti. Coulter’daki hoş, küçük, Ruth’la daha parasını bile ödemedikleri evleri bombalanıp yakılsaydı; kitapları, masası, her şeyi yok olsaydı nasıl hissedeceğini hayal etmeye çalıştı.

Ses tonu gönöl alıcıydı: “Evinizi yok eden bizdik, bu da akıllıca değil...”

Kadın, Yates’in gözlerinin içine baktı. Karen’in sabırsız yüzü de ona dönmüştü.

“Demek istediğiniz,” dedi Matmazel Godefroy, “sizi burada hoş karşılıyorum, hepimiz sizi hoş karşılıyoruz çünkü burada şimdi siz varsınız ve silahlı olan sizsiniz, öyle mi?”

“Hayır,” diye cevap verdi Yates, rahatsızdı. Bu kadar ileri gitmek istememişti.

Kadın ciddi bir ifadeyle devam etti; “Bir Fransızın evini, sahip olduklarını sevdiği doğrudur, belki de başka milletlerden daha fazla severler. Ama size şunu söyleyeyim, Almanların kaçışını görmek; evimi, eşyalarımı, giysilerimi ve tüm hatıralarımı kaybetme-me değdi.”

“Bravo!” dedi Karen.

Yates şarabından bir yudum aldı. Akılcı olmaya, akılcı bir tutumla konunun özüne inmeye çalışmıştı; Isigny’li okul öğretmeni bunu ona karşı kullanmaya çalışıyor gibiydi.

“Lütfen bizi anlayın!” dedi kadın. “Durum şuydu: Çok güçlüler-di, o kadar uzun zamandır buradaydılar ki kaç yıl olduğunu unut-muştuk. Neredeyse bunun sonsuza kadar süreceğine inanmıştık. Arkalarını dönmelerini bile sağlayamayacağınız türden adamlardı. Ve kaçtılar.”

“Siz Amerikalılar kaçırdınız,” dedi Glodin, ev sahibi olarak.

Öğretmen eliyle havaya küçük bir daire çizdi. “Hayatın, bize kü-çükken öğretilen ve benim de öğrettiğim kanunları yeniden tesis edildi.”

Yates görebiliyordu, Almanların dönüp gittiği o an, Isigny hal-kında müthiş bir iz bırakmıştı. Onlardan biri olsaydı o da böyle his-sedebilirdi. Ama değildi. Parmakları, ateşler içindeki hastasının al-nında gezinen bir doktor gibiydi; ateşi hissedebiliyordu ama kendisi bu ateşle sarsılmıyordu.

Küçük kıza bir parça daha çikolata verdi. Matmazel Godefroy’a verecek bir cevap bulamıyordu.

Isigny'den ayrılırlarken Glodin'ler ve mahalleden komşuları arkalarından el salladı.

Yates düşünceliydi. İçinde bir şeyler sarsılmıştı.

"Bu savaş bittiğinde..." dedi, "...ki bir gün bitecek, nasıl tekrar bir arada yaşayacaklar? Bu kadar nefret! Bir ilkokul öğretmeni bu kadar fanatik olursa!"

Karen çizmeli, tozluklu, şekilsiz bacaklarına baktı. Çantasında birkaç naylon çorabı vardı ama çorap giyme fırsatı olmamıştı. Çok istemişti giymeyi.

"Teğmen, o kadının ruhundan bir parça da sizde olsaydı bu size çok iyi gelirdi, hiç düşündünüz mü bunu?"

"Ben o kadına saygı duyuyorum," diye itiraz etti Yates. "Onu kesinlikle çok iyi anlıyorum!"

"Evet," dedi Karen, "ne kadar da ucuz."

Yates, Karen karşısında taktik değiştirmesi gerektiğini anlıyordu. Asıl işi bu kirli, iğrenç, anlamsız ve yüksek maliyetli savaşı yüceltmek olan bir kızıdan ne beklenebilirdi ki? Alaycı bir ifadeyle gülümsedi. Kadınlar böyleydi; savaşçıların hem yakışıklı hem de pozitif olmasını isterlerdi.

"Bu konuda tartışmayalım, olmaz mı?" diye önerdi.

Bing'in yüzünde ihtiyatlı bir tarafsızlık ifadesi vardı.

Vallères Şatosu'na günbatımına doğru vardılar. Ana kapıda durdular: ormandan çıkan yolun üstüne yüzyıllar önce yerleştirilmiş iki taş ayak... Kuleleri, bacaları ve kasvetli, aşınmış çatıları alev gibi yanan turuncu-kırmızı göğe yükselen şato; çayırılık alan ve hendek boyunca önlerinde uzanıyordu.

Motorun gürültülü sesi yavaş yavaş kesilirken, akşamki bombardımanın uğursuz havası kendini belli etmeye başlamıştı. Hava serinlemişti bile. Karen hafifçe ürperdi.

Yates, kadının titrediğini hissetti. "Hadi inelim de biraz yürüyelim Karen. Şoför arabayı parka çeker." İnmesine yardım ederken, "Sizi önce Bay Crerar'a götüreyim, onda her zaman biraz viski vardır," dedi.

“Siz kendi istihkakınızı alır almaz fondip yapacaksınız herhâlde, öyle değil mi?” diyerek gülümsedi Karen.

“Bay Crerar’da viski bulunur çünkü o, OWI’nin* başımıza sardığı bir sivildir, uydurma bir yarbaydır. Ayrıca VIP misafirleri karşılayan Harekât Amiri’mizdir.”

Yates, harekât çadırının kurulduğu yolun sağındaki yokuşa kadar ona eşlik etti. Çadırın önünde, tüfeğine dayanmış ve kısa bacakları iki yana açık hâlde Abramovici duruyordu. Bir yavru kedi, sanki bir şey yakalamaya çalışıyormuş gibi ileri zıpladı. Sonra karar değiştirdi, Abramovici’nin bacağına doğru sokuldu ve kuyruğunu kaldırdı.

“Kediciğin adı Plotz,” dedi Yates. “Bay Crerar onu İngiltere’den getirdi.”

Abramovici yokuşu indi, kocaman ayaklarıyla dikkatli adımlar atıyordu. Yates’e ve yanındaki küçük gruba yaklaşıncı fark ettirmeden Karen’a baktı; toparlak yanakları kıpkırmızı kesildi ve zayıf bir sesle “Binbaşı sizi bekliyor komutanım,” dedi.

“Biliyorum,” dedi Yates. Çadırın dışında Willoughby’nin tıknaz gölgesini fark etmişti; arkasında daha uzun boylu, ince omuzlu, uzuvları âdeta sallanan Crerar vardı.

Willoughby aceleyle yokuşu indi ve daha birkaç adım kala tombul ellerini uzatarak, “Bir hanımefendi! Ne hoş bir sürpriz!” dedi.

Gayet ciddiye. Koca gıdısı mutluluk dolu bir gülüşle gerilmişti, göz altı torbalarının üstündeki küçük, keskin gözleri ışıltıyordu.

“Binbaşı Willoughby,” dedi Yates. “Patron. Bu da Bayan Karen Wallace, 4 Temmuz operasyonu üzerine bir haber kaleme almak üzere geldi.”

“Ne üzerine?” Willoughby, Yates’e baktı, şaşırmıştı. Ama kendini çabucak toparladı. “Onu daha sonra konuşacağız” dedi, Karen’a gülümsemeye devam etti. Kadının koluna girdi. Karen, bileğinin iç kısmına hafifçe bastıran küt parmaklarını hissedebiliyordu.

Üzerinde hak iddia ediyor, diye düşündü Yates. Bir yandan da Karen’ın dudaklarının hafifçe büzüldüğünü fark etmişti... kendi tarzında bir oyun çeviriyordu sanki. Belki o da açık vermişti; Carrut-

* OWI (*Office of War Information*): Savaş İstihbarat Dairesi, ABD, İkinci Dünya Savaşı.
-çev.

hers'ı haritalarıyla, sığınağıyla ve Farrish'le bırakıp bu kadar kolayca onunla birlikte geldiği için onu hafife almıştı. Harekât çadırına giden yolda ona eşlik ederken, "Bay Crerar ile tanışmalısınız," dedi Yates. "O size bilmek istediğiniz her şeyi anlatacaktır Bayan Wallace."

Crerar elini uzattı. Kedicik Plotz, Crerar'ın yanına gitmişti; omuzunda oturmuş, adamın kulağına doğru sürtünüyordu.

"Elbette," dedi Willoughby, "Haydi Bay Crerar ile tanışalım. O her şeyi bilir."

Crerar'ın uzun, etli burnu ince dudaklarının üzerinde asılı gibi duruyordu. Gözlerinin yanındaki derin çizgiler, alaycı insanların sahip olduğu türden çizgilerdi. "Willoughby hep abartır," dedi; "Zaten kendiniz de göreceksiniz. Ona güvenmeyin, kızım. Kendiyle biraz fazla ilgilidir."

Willoughby güldü. "Kıskanıyor. Kadınların seyrek olduğu yerde erkekler böyle olur." Crerar'ın sırtına bir şaplak attı. Kedicik, korkmuş bir hâlde yere atladı; miyavladı, gerindi ve çadıra doğru sıvıştı.

"Çadırın içinde sütü var," diye açıkladı Crerar.

"Bayan Wallace için bir parti vereceğiz," dedi Willoughby. "Büyük bir şey değil, biz bize. Yates! Mutfaktaki Fransıza o kazları gece için pişirmesini söyler misin? Bayan Wallace, akrabalarına habersiz ziyarete giden adamın hikâyesini biliyor musunuz?"

Sadece insanların sırtına şaplak atmıyor, bir de hikâye anlatıyor, diye düşündü Karen.

Yates mutfığa gitmeye hiç de hevesli değildi. İşi Bing'e havale etti, birbirleriyle girdikleri bu cüret yarışını gören Bing, tereddüt etmeden itaat etti ve kiracının al yanaklı kızları Manon ve Pauline ile konuşmak üzere çıkıp gitti.

"Hikâyeyi biliyor musunuz?" diye ısrar etti Willoughby.

"Hayır," dedi Karen.

"Aslında çok uzun bir hikâye," dedi Willoughby, "ama size can alıcı kısmını anlatayım."

"Anlatma!" dedi Crerar. "Berbat bir hikâye."

"Kıskanıyor," diye tekrarladı Willoughby. "Crerar iyice sarhoş olmadan eğlenemez. Bense tam o tip adamlardan biriyimdir. Çok çalışmayı, iyi yaşamayı ve eğlenmeyi severim. Sizinle iyi anlaşacağız Bayan Wallace, iyi anlaşacağız."

“Ben zaten herkesle iyi anlaşıyorum,” dedi Karen, aralarında bir bağ kurulmasını önlemek istercesine... Yates’e baktı; adam dikkatle günbatımının renklerini izliyordu.

Bir araba yanaştı. Biri “İşte geldik!” diye bağırdı; sonrası anlamamıştı.

Crerar, “Köydeki o meyhaneyi kapattıklarını sanıyordum,” dedi. “Kapattılar zaten,” dedi Willoughby. “Loomis ile konuşmam gerekiyor. Adamların içmesini önlemesi lazım. Ah bu Calvados...” Güldü.

Crerar, bir subayın arabadan çıkarken sendeleyişini izledi.

“Bu Loomis,” dedi. “Ne tesadüf!”

Loomis’in önünden sefil görünümlü bir sivil, yalpalaya yalpalaya yürüyor, Loomis ise bağıra çağıra küfrediyordu. Orta Batılılara özgü yayvan konuşması, sözlerinin korkunçluğunu bir miktar azaltıyordu. Sivili şiddetli bir şekilde itti.

İki adam, Willoughby ile diğerlerinin yanına gelince durdu. Hafif hafif sallanan Loomis, selamını verip “Yüzbaşı Loomis rapor veriyor,” dedi. “Bir tutuklama gerçekleştirdim.” Tabancasını, terli sivilin sırtına dayamıştı. “Adın!” diye bağırdı. “Adın ne? Adın!”

Sivil kıpırdamaya cesaret edemiyor, sadece gözlerini kertenkeleler gibi hızlı hızlı sağa sola oynatıyordu. “Léon Poulet,” diye fısıldadı.

Crerar, “Loomis, sen sarhoşsun!” dedi.

“O bir işbirlikçi,” dedi Loomis. “Onu tutukladım. Şişkocuk...” adamı karnından dürttü, “...bir işbirlikçi.”

O anda Karen’ı fark etti. “Bir kadın!” diye mırıldandı. “Tanrım, bir kadın!”

Karen’a yanaştı, sağ eliyle hâlâ tabancasını sağa sola sallıyordu. “Hanımefendi,” dedi, “varlığınız, kederli gözlerim için bir keyif!” Yayvan konuşması, dilini kontrol etmekte yaşadığı zorluk yüzünden şimdi daha da belirgindi. “Siz bu adama, şu Poulet’ye bakmayın. Ben onun icabına bakacağım, ondan korkmanıza gerek yok...”

Durdu. Sonra aklına yeni bir fikir geldi. “İnfaz yapacağız. Usulüne uygun bir infaz!” Tabancasını Poulet’ye doğrulttu; adam, titreyen elleriyle yüzünü kapatmıştı. “Bam! Bam!” dedi Loomis.

Willoughby, tabancayı Loomis'in elinden alarak "Ağır ol dostum!" dedi. "Git de yat haydi."

"Yatmayacağım!"

"Bu hanımefendi bir muhabir," diyerek uyardı Willoughby. "Bu hâldeyken görünmeni istemiyorum."

"Gazete mi?" diye sordu Loomis. "Yazıyor mu?" Durumu anlamaya çalışıyordu. Sonra başını salladı. "Ben bir centilmenim Willoughby!"

"Tabii ki öylesin! Şimdi git haydi!"

Loomis "Sen!" diyerek tutuklusunu işaret etti. "Gel çabuk buraya! Adlarımızı kâğıda yazdıracağız, sen ve ben, senin adın ne Allah'ın cezası? Adın!" diye Poulet'ye bağırdı.

Zavallı Poulet, Karen'in önünde dikilip duruyordu. Ekose desenli önlüğü, koca göbeği yüzünden aşağı inmiş, bol pantolonunun dizleri sarsılıyor ve kel, kırmızı kafasının etrafındaki ince siyah bukleler gevşekçe sarkıyordu.

Yates, Karen'in tepkisine bakıyordu. Her şey iğrenç biçimde gülünçtü. Loomis, ayık hâliyle bile bir işbirlikçiyi hayatta tanıyamazdı.

"Bu adamı nasıl tutukladın?" diye sordu Willoughby.

Loomis elini salladı. "Yo, önemli bir şey değildi, gerçekten. İşimizin bir parçası!"

"Aferin!" dedi Crerar. "O kadar alkole rağmen kendine hâkim olmak..."

"Calvados!" dedi Loomis gururla. "Her zaman söylerim, kadehi kaldıramayan adam onu içmesin de. Dilinizi gevşetir bu meret. Barda durur, konuşur da konuşur, edepsizleşir insan. Çok edepsizleşir. Foyası meydana çıkar."

"Hangi barda? Nerede?" diye sordu Willoughby.

"Vallères! Vallères köyünde!" Loomis'in kafası hâlâ güzeldi. Poulet'ye döndü: "İtiraf et!"

Poulet derin derin nefes aldı. Sonra da Karen'in önünde dizlerinin üstüne düşüverdi. Çizmelerini ürkek ürkek, yalvarır gibi yere vurarak, yerel bir lehçeyle hızlı hızlı konuşmaya başladı.

"Ayağa kalk!" dedi Loomis kudurmuş gibi. Hikâyesinin fiyasko olduğunu hissetmişti.

Poulet ayağa kalkmadı. Hıçkırarak ağlıyordu. Karen geri adım atmayı denedi ama adam ona tutunuyordu.

Yates bir tür utanç hissetti. Dizlerinin üzerindeki adamın yarattığı sahneden değil, Loomis'den dolayı da değil; insan onuru savaşta her gün ayaklar altına alınıyordu zaten ve kimse de bunu umursamıyordu, sarhoşa gelince, rahatsız edici bir adam değildi. Yates'i kıvrandıran ve kaçıp gitmek istemesine neden olan şey, tüm bunların Karen'in, dışarıdan bir insanın önünde yaşandığı gerçeği idi. Birden kendisinin de aralarında bulunduğu bu adamlara benzemeye başladığını fark etti. Onlara çekidüzen verecek birbirlerinden başka kimse olmayınca onlar da topluca bu işten vazgeçmişlerdi. Karen olmasa, Loomis'in Poulet ile olan bu soytarılığını komik bulacak ve her şeyi bir gülüşle zihninden kovacaktı.

Aniden Poulet'yi omuzlarından tutarak koca adamı ayağa kaldırdı. "Sızlanmayı bırak," dedi Fransızca, "sana zarar vermeyeceğiz."

Poulet gözlerini kıstı, eliyle yere sümkürdü. Korku ve ucuz sabun yüzünden bu kadar kötü kokmasaydı, Yates neredeyse adama karşı merhamet hissedecekti.

Loomis, şimdi, az önceki kadar saldırgan değildi; somurtup duruyordu. Willoughby de kararsız kalmış gibiydi.

Yates, öfkeyle, "Bu adamı ne yapayım istersiniz?" diye sordu. "Benim sorumluluğumda değil!"

O sırada yoldan bir askerle bir kadın çıkageldi. Kadın koşmaya başladı, tahta takunyaları çimleri eziyordu. Yates kadının arkasındaki askeri tanıdı. Asker selam verdi ve "Vallères Belediye Başkanı'nı almaya geldim," dedi.

Yates ona "Tolachian," diye seslendi, "bu adamı tanıyor musun?"

"Evet, komutanım!" Tolachian miğferini çıkarıp alnını kuruladı. Gür, beyaz saçları, loş ışığa rağmen, koyu kırmızı, çukur gözleriyle derin bir tezat oluşturunuyordu.

Loomis, bulanık zihninde, Tolachian'ın gelişinin kritik bir nokta anlamına geldiğini tahmin etmişti. "Burada olmanı kim emretti sana?" dedi ağır ağır. "Burada işin yok. Köye geri dön!"

"Hayır, bekle bir dakika! Bir dakika!" dedi Willoughby. "Şu işi açıklığa kavuşturalım önce!"

Henüz kimse işi açıklığa kavuşturmayaya başlayamadan, kadın, onu görür görmez tekrar Karen'in ayaklarına kapanmaya çalışan Poulet'ye saldırmıştı.

"Cochon!"* diye bağırdı kadın. Boncuk gibi gözlerinden fırlattığı bakışlarla Poulet'yi delip geçiyordu. "Américain** ile sarhoş olmak, ha!" Önlüğünü düzeltti; önlük bel kısmında o kadar sıkı bağlanmıştı ki zayıf kalçasının etleri dışarı fırlamıştı. Etrafta yetkili birini aradı ve bakışları Willoughby'nin üstünde durdu. "Mösyö! Kocam masumdur! Yanlış hiçbir şey yapmadı o... Keşke siz de orada olsaydınız! Kocam Vallères Belediye Başkanı'dır ve kafenin de sahibidir ve lisansı da Amerikalı makamlar tarafından onaylandı."

Başını deli gibi sallayıp duruyordu. Karen, kadının küçük topuzunun yassı kafasından fırlayıp gideceğini sandı.

"Poulet!" diye sızlandı kadın. "Ah sefil herif, neden onu içeri aldın ki? Onu... İçeri?.."

Loomis'e döndü. "Sen ve o Calvados! Oraya gidiyorsunuz ve zavallı masumu size bir bardak içki satması için kandırıyorsunuz, sonra bir tane daha, bir tane daha, sonra bir daha..."

Madam Poulet soluklanmak için durdu. Loomis, kadının gazabından ayılmaya başlamıştı. Willoughby pis pis sırıtıyordu. Loomis ile onun üzerine yağan bu öfke arasına girmek için bir neden görmüyordu.

"Mösyö, kocamın *Légion d'Honneur*'ü*** vardır," diye devam etti kadın, "o kanunlara saygılı bir vatandaşdır; tek istediği yüzbaşıya bir iyilik etmektir! Ona söylüyorum, kapatman lazım, polis gelecek, Amerikalılara sert içkiler satman yasak çünkü, Tanrı biliyor ya, içkiyi hiç kaldıramıyorlar!"

"Kadın!" Loomis kendine geliyordu. "Bir Amerikan subayıyla konuşuyorsun!"

"Fou!**** Bizi rezil ettin! Kocamı kaçırdın! Zorla götürdün!"

Kadının kemikli burnu, gruptan bir ona bir buna dönüp duruyor, destek ve şefkat arıyordu. Yates'e hitap ederek "*Mon Lieutenant!******"

* (Fr.) Domuz

** (Fr.) Amerikalı

*** (Fr.) Şeref nişanı

**** (Fr.) Kaçık

***** (Fr.) Teğmenim

Poulet, bu sarhoşa demiş, çık dışarı! Ona yalvarmış, kapıya kadar götürmüş onu, çobanın hasta koyunu gütmesi gibi. Poulet kimseyi incitemez... Ama sonra!”

Loomis’e kilitlendi. “Sen... Sende hiç insaf yok mu? Benim zavalılımla kavga edip ona hücum ediyorsun... Sarhoş? Benim kocam, Belediye Başkanı asla sarhoş olmaz! Onu dışarı, sokağa çıkmaya zorladın, onu köylülerin gözü önünde aşağıladın; onu, otoriteyi! Sen onu öyle dövdükten ve tekmeledikten ve tabancayla tehdit ettikten sonra nasıl Amerikalıların emirlerine uyulmasını sağlayacak? Nasıl? Nasıl? Nasıl?”

Loomis, elleriyle kulaklarını kapatmıştı. Madam Poulet’nin ince yüzüne, kollarının hareketlerine, gıdısının bluzunun yakasından fırlamasını engelleyen sarı broşuna donuk donuk bakıyordu.

Sonra, Vallères köyündeki seyyar baskı makinesinin başında durmakla görevli olan Tolachian’ı gördü. Loomis, Tolachian’ın orada bulunması ile içine düştüğü bu zor durum arasında bir bağlantı olduğunu belli belirsiz sezdi.

“Tüm bunlar nasıl oldu Tolachian?” diye sordu, sesinin titremesini sağlamaya çalışıyordu.

“Gördüğüm kadarıyla siz Belediye Başkanı’nı tutukladınız komutanım!” dedi Tolachian ilgisizce. “Sonra bu kadın dükkâna geldi...” Kocasının yakasına yapışıp koca göbekli adamı sarsmaya çalışan Madam Poulet’yi işaret ediyordu.

Tolachian “Kadın bana bağırırdı...” derken ellerini çaresizce iki yana açmıştı. Sonra ekledi, “Sizin de kafeden çıktığınızı görmüştüm komutanım...”

Yates, bu şamataadan keyif alan Crerar’a “Artık bu işe bir son vermemiz gerektiğini düşünmüyor musunuz?” dedi.

Crerar başıyla onayladı. “Sen hâlet!”

Yates, Loomis’e eğilerek, “Siz şatoya gitseniz iyi olur. Poulet’lerle biz ilgileniriz,” diye fısıldadı.

Fakat itibarının ciddi şekilde zedelendiğini anlayan Loomis bağırды; “Hiçbir yere gitmeyeceğim. Sen benim işime karışma!”

Yates’i bir kenara itti, Madam Poulet’nin yanından dikkatlice geçerek Tolachian’a doğru gitti. “Yani Allah’ın cezası burnunu bu işe sokmadan edemedin, öyle mi? Böyle insanları hiç sevmem. Hiç sevmem!”

Tolachian dimdik duruyordu. Neredeyse Yüzbaşı'nın iki katı yaşındaydı. Savaşa gönüllü katılmıştı. Ne zaman dik durması gerektiğini biliyordu.

Loomis, Tolachian'dan nefret ediyordu; hatta öyle sandı ki, Tolachian'ın Amerika'da müfrezeeye katıldığı günden bu yana bu adamdan nefret ediyordu. Beyaz saçlı, güçlü kuvvetli bu adamda yaşının verdiği gerçek bir rahatlık vardı.

“Orduda olduğunu öğrenmenin vakti geldi, asker! Bu gece, daha sonra bana rapor vereceksin!”

Yates arayı bulmaya çalışıyordu. “Yüzbaşı Loomis'in Belediye Başkanı'nı gerçekten tutukladığını sanmıyorum. İkisi de hayli keyifliymiş ve şatoyu ziyaret etmeye karar vermişler, öyle değil mi?”

“Öyle bir tutukladım ki!” diye ısrar etti Loomis. “Haince şeyler söyledi!”

Karen'la şakalaşmakta olan Willoughby, bu olayların kadının hiç hoşuna gitmediğini nihayet fark etmişti. “Yüzbaşı Loomis,” dedi sert bir sesle, “tutuklunuzun Madam Poulet ile Er Tolachian'ın gözetiminde serbest bırakılmasına itiraz etmeyeceksinizdir, öyle değil mi?”

Yeni bir laf dalgasına başlamak üzere olan Belediye Başkanı'nın karısına eliyle sus işareti yaptı.

“Tamam, tamam! Tolachian, onları Vallères köyüne geri götür. Bir dahaki sefere de hoş karşılanacağından emin olmadığın hiçbir köylü kadını buraya getirme.”

Kendi şakasına kendi güldü. Karen'a “Beni takip edin,” dedi, “size şatodaki odanızı göstereyim. Çok bir şey değil ama elimizdeki en iyi oda... Yüzbaşı Loomis, kanopi yatağınızı bu gece Bayan Wallace'a vereceksiniz ve siz de Teğmen Yates ile kalacaksınız!”

Loomis, Willoughby'nin geri verdiği tabancasını cebine koyarken “Hanımefendi nasıl isterse!” dedi.

Yates, “Bu işin içinden nasıl çıkacağız bilmiyorum,” diyerek bitirdi raporunu. “Farrish bildiriye istiyor, hem de kendi arzuladığı şekilde istiyor. Bizden Almanlara ne için savaştığımızı anlatmamızı bekliyor. Beni köşeye sıkıştırdı. Bay Crerar, siz uzun zamandır ordu-

dasınız, işlerin nasıl yürüdüğünü bilirsiniz. Ben bir teğmenin, o ise bir general. Yani sanıyorum bunu ona anlatmak, sizin ya da Binbaşı'nın üstesinden gelebileceği bir şey.”

Bacak bacak üstüne atmış olan Crerar, portatif karyolasında oturuyordu, kedicik Plotz da kucağına kurulmuştu.

Willoughby kendini pek de vermeden, söylenenleri yarı yarıya işitiyormuş gibiydi. “Bu savaşın en iyi hikâyelerinden biri,” dedi keyifle. “Loomis ile işbirlikçi! Kız için güzel bir şeyler bulsak iyi olur, yoksa kendimiz övgü dolu bir şeyler yazacağız. DeWitt bundan hiç hoşlanmayacak.”

“Neden hoşlanmayacak?”

“Bildiri işinden,” dedi Willoughby. “Ne olursa olsun kendimi ateşe atacak değilim. Ne için savaşıyoruz, sen biliyor musun?”

Crerar, evet anlamında başını salladı. “Ben güzel bir yer için savaşıyorum. Bir çiftlik. Paris’in 80 kilometre kuzeyinde. Orada ineklerim, birkaç da binek atım var. Meyve bahçesiyle küçük bir ormanlık alan da var. Bunların hepsi benimdi. Şimdi ise Nazilerin. Sığırlara ne yaptılar acaba...”

“Muhtemelen öldürmüşlerdir,” dedi Yates.

Crerar devam etti; “Hayatımın en iyi yıllarından bazılarını o çiftlikte Eve ile geçirdim. Bir çocuk gibi düşkündü o çiftliğe. Çok severdi. Şimdi New York’ta bir dairede, kafeste gibi... Bu beni çok üzüyor.”

Yates, yaşlı adamın kabarık saçlarına baktı. Ordunun gençliğini geri getirmesini istiyor, diye düşündü. Aman Tanrım, hepimiz delirmişiz!

“Ama Farrish bildirisini istiyor,” diye tekrarladı Yates.

Willoughby “Alamayacak,” dedi. “Eğer bunu yaparsak SHAEF kıyameti koparır.”

“Ama yapmazsak da bu kez Farrish uygun kanallardan şikâyetle bulunacaktır,” dedi Crerar. “Şimdiden görüyorum; Kolordu heyecanlanacak, ordu feryat edecek, sonunda da SHAEF bu işin peşine düşecek ve her şey aynı koca kıyamet içinde sona erecek.”

Yates, “DeWitt ile irtibata geçemez miyiz?” diye önerdi. “Makul bir insan, en azından edindiğim izlenim bu.”

“DeWitt tam bir askerdir!” Willoughby geçmişi hatırlar gibi durdu. “Yani West Point* mezunu. Yetkilerinin farkındadır. Ayrıca o da bir şey yapamaz. Savaştaki hedeflerimiz! Bu politika demek; Savaş Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Başkan, Churchill, Stalin...”

Loomis çadıra girdi. Tümöyle ayık ve pişmandı.

“Bing ile konuştum,” dedi. “Onu hiç sevmiyorum, yani kişisel olarak. Çok bilmişin biri. Ama birinci sınıf bir iş çıkaracak. Bu iş, Farrish için böyle bir şey yapmak, şu ana kadar elimize geçen en büyük fırsat!”

Elbette, diye düşündü Yates, Loomis için bir fırsat! Müfreze varlığını meşrulaştırdığı ve gözden uzak kaldığı müddetçe Loomis de kendini cepheden uzakta tutabilecekti. Piyade sınıfına transfer edilmekten çok daha iyi...

Crerar kediye okşuyordu.

Willoughby “Ben karşıyım bu işe,” dedi.

Loomis’in kafası karışmıştı. Seyrek saçlarını karıştırdı. Sonra “Tabii, başka kaygılar da var. Bu tür bir bildiri aceleye getirilemez. Eminim Yates Matador’dayken bunları anlatmıştır.”

Yates’in sıkıntısı yavaş yavaş doygunluk noktasına ulaşıyordu. “Anlattım,” dedi “ama durum karman çorman bir hâl aldı.”

Crerar “Yani yapıyor muyuz, yapmıyor muyuz?” diye sordu.

Kimse bir şey söylemedi.

“Eğer yapmıyorsak Farrish’e ne diyeceğiz? Eğer yapacaksak, DeWitt’e ne diyeceğiz?”

Yates, öngörmeye çalıştığımız şeye bak, diye düşündü içinden. Farrish adında bir adamı kendine düşman etmek mi daha iyi, yoksa DeWitt adında bir adamı mı? Bu adamlar neyi dert ederlerdi ki kendilerine, ilkeleri mi? Küçük evinin bir ilke yüzünden paramparça olduğuna inanan zavallı Matmazel Godefroy, *hayatın kanunlarının yeniden tescimi* demişti. Uyanıklık ve kişisel politikalar, işte peşinde oldukları şey buydu. Onları suçlamıyordu. Bu uyanıklığın ve kişisel politikaların yerine geçecek daha iyi bir şeyler öneremezdi. Hepten kötü adamlar da sayılmazlardı. Willoughby oldukça yetenekli, açık-göz, yaratıcı bir adamdı, hatta ona bir şeye mal olmayacaksa, kibar da bir adamdı. Loomis, aptal ve bencil de olsa, memleketteki ya da

oradaki ortalama bir adamdan daha kötü değildi ve en azından sadece kendi kıymetli damarına basıldığını hissettiği zamanlarda saldırgan oluyordu. Peki, Crerar? Yates ondan hoşlanıyordu. Bir yirmi yıl sonra kendi de muhtemelen Crerar gibi olacaktı; her zaman kötü gidişatı görebilen ama çok fazla bulaşmak istemediği için bunu sorun etmeyen biri.

Öte yandan, eğer bir ilkokul öğretmeni *sahip olduğum her şeyi kaybetmek Almanların kaçışını görmeye değdi* diyebiliyorsa ve bir oğlan çocuğu hayatını sakat bir bacakla yaşamaya katlanabiliyorsa, onun sandığından ya da kabul etmek istediğinden daha fazlası var demekti. Karen, bu ruhtan bir parça da sizde olsaydı bu size çok iyi gelirdi, demişti. Ah, şu kadınlar! Ruth da böyle yapardı. Her şeyi analiz edip durur, Yates huysuzlaşıp yüzleşmeyi reddedene kadar da ona akıl verirdi. Artık bu insanların hayatına yeni bir şey girmişti... biz Amerikalılar vasıtasıyla, onlara getirdiğimiz özgürlük vasıtasıyla... Verdiğimiz hediyelerin, sürdürdüğümüz bu savaşın sonuçlarını bilmiyorduk.

Yates, yine sığilini ovduğunu fark etti.

Hepsinin canı cehenneme! Bunların hepsi varsayımdı! Olayla hiçbir ilgisi yoktu.

Willoughby bacağına vurdu.

“Yates” diye bağırdı, “Farrish tam ne demişti bir daha söylesene! *Kırk Sekiz Silahtan Kırk Sekiz Atış* mıydı, neydi?”

“Evet.”

Willoughby kendine bir katiyet, üstünlük ve gizem havası vermişti. “Mesele hâlloldü,” diye bildirdi. “Bu işi kendi yöntemimle çözeceğim.”

“Nasıl?” diye sordu Crerar.

Ama çok merak ediyormuş gibi değildi. Crerar yorgundu. Uzun hayatının deneyimleri, ona, çözümsüz gibi görünen sorunların çoğu zaman bir şekilde kendi kendine hâlloldüğünü öğretmişti. Sorunu memnuniyetle Willoughby’ye devretti.

Willoughby sırrını açıklamak istemiyordu. O kadar basit, o kadar açıktı ki, bunun tadını çıkarmanın hazzına karşı koyamıyordu. “Savaş, hayattaki diğer şeyler gibidir,” dedi. “İnsanlarla karşılaşırısın, tanışırısın, el sıkışırısın, arkadaş olursun. Gün gelir çok faydasını görürsün. Bugün de o günlerden biri.”

Gerindi.

“Yine de Bing’e bir taslak hazırlatacağız. Bu bizim ikinci savunma hattımız olacak ama onu kullanmak zorunda kalacağımızı sanmıyorum.”

3

Pete Dondolo’nun çok güzel bir sesi vardı. Devlet okulu günlerinde Bayan Walker, “Pete, keşke sana müzik dersi verecek birini bulabilsek!” demişti. Çocuğa, onun uçsam mı uçmasam mı diye düşünen bir kuşunkine benzeyen eğik başına bakmaya alışkındı. Genç Dondolo da döner ona bakar ve hiçbir şey demezdi. Müzik dersiymiş!

Dondolo, sesi için hiç eğitim almadı ama gizliden gizliye gurur duyardı sesiyle. Belli bir şekilde nefes alıp havayı damağına iterek daha yüksek ve daha temiz sesler çıkarabilirdi ve başkalarına nazaran sesi çok daha uzaktan duyulabilirdi. Sesine öyle sert bir üst ton verirdi ki, karısı Lina sapsarı kesilir, koşup mutfağa saklanırdı. Karısı, ikinci çocukları doğduktan sonra şişmanlamış, yaşlanmıştı. Dondolo da onunla sadece bu şekilde konuşuyordu artık.

Sonra başka bir yeteneğini keşfetti. İnsanların konuşmalarını, aksanlarını, üslubunu, ses tonunu taklit edebiliyordu. Büyük oğlu Larry’nin sesini o kadar iyi yapıyordu ki Lina, çocuk odada mı değil mi bir türlü anlayamıyordu; bu yüzden de artık onu çağırmaya cesaret edemez olmuştu. Onuncu Bölge Derneği’nde muhalefetten bir aday çıktığında (bu, birçok şeyi kontrol eden bir dernekti ve patron Marcelli de muhalefeti hiç sevmezdi) Dondolo, talihsiz muhalifin ardından söz alıp adamın her söylediğinin anlamını çarpıtarak öyle güzel bir taklidini yapmıştı ki, aday bile gülmekten sandalyeden düşmüştü. Marcelli de gülmemek için kendini zor tutmuş ve ona “Sen doğuştan oyuncusun Pete,” demişti, “doğuştan oyuncu!”

Savaş, Dondolo’nun Onuncu Bölge Derneği’ndeki kariyerini keşintiyeye uğrattı. Dondolo savaşın dışında kalmaya çalıştı. Marcelli, “Bu savaş hiç iyi olmadı,” demişti. “Sanki Shea ile savaşıyormuşum gibi...” Shea, On Dördüncü Bölge’yi yönetiyordu. “Shea ile barış içinde bir araya gelmek varken neden savaşayım ki?”

Marcelli, Larry ile küçük oğlan Saverio'ya göz kulak olmaya söz vermişti. Ama bu yetmezdi. Dondolo endişeleniyordu. Maaşının yarısıyla bir kenarda duran parasının yarısını çocuklar için özel bir banka hesabına yatırmıştı. Lina'nın bu hesaba dokunma hakkı yoktu, hatta hesaptan haberi bile yoktu. Sadece Marcelli biliyordu, vekâletnamesi de vardı.

Sonra ordu, onu İaşe Çavuşu olarak bu birliğe tıktı. Birlik, hiç de ona benzemeyen bir sürü adamla doluydu. Sürekli kendine muhayyet olman gerektiğinde, bir iş görürken rahat olmak, kötü bir iş yaparken iyi hissetmek zordu. Yine de yalnız değildi. Onun gibi hissedeni bir sürü adam vardı; Motor Çavuşu Lord ve İkinci Aşçı Vaydane vardı mesela. Hepsi, bir ekip olmuşlardı. Öteki adamları kontrol etmenin kolay olduğunu fark etmişlerdi. Diğerlerinin çoğu, sadece kendi işine bakmak, bir şeye bulaşmamak isteyen adamlardı ki bu da onların zayıflığının işaretiydi.

Dondolo'nun oyunculuk yeteneği burada da işe yarıyordu. Keskin bir gözü ve kulağı vardı; acıması da yoktu. Taklit yapar, abartır ve kurbanını öyle gülünç bir duruma sokardı ki, kurtulmak mümkün olmazdı. Komik, zararsız şakalardı bunlar; herkes de katlanmak zorunda kalıyordu. Dondolo, her an, "Ne oldu ki şimdi, sadece şaka yaptım," deyip geri adım atabilirdi. Hem Loomis de onu koruyordu çünkü ondan korkuyordu. Loomis'de gerçek gücün kaynağını bilecek kadar keskin bir koku alma yeteneği vardı.

Dondolo, bu akşam kafayı Abramovici'ye takmıştı. Crerar, harekât çadırındaki toplantının ardından Abramovici'yi çağırtmış ve ona, DeWitt'e gidecek bir mesaj yazdırmıştı. Mesajın daktilo edilmesi ve Mesaj Merkezi'ne gönderilmesi gerekiyordu. Abramovici de bu yüzden kumanya için geç kalmıştı.

"Bu nedir yahu?" diyerek didişmeyi başlattı Dondolo.

Bu "*Bu nedir yahu?*" Dondolo'nun savaş narasıydı. Ordudaki ruhani tiplerden bazıları, hayatın ve savaşın gerçekleriyle birdenbire karşılaşp da yeryüzüne indiklerinde şaşırmış hâlde böyle derdi: "Bu nedir yahu?" Hayatı boyunca hiçbir konuda "*Bu nedir?*" diye sormamış olan, bir şeyin varlığını hemencecik kabul edip onu tüketmeye, kendine mal etmeye veya hiç olmazsa ondan istifadeye çalışan Dondolo'ya göre bu soru, tek kelimeyle komikti.

Dondolo, “Bu nedir yahu?” diye tekrarladı. Bu savaş narasını duyan Lord ile Vaydanek, eğlenceyi izlemek için karavana çadırının önüne geldiler.

“Kumanya istiyorum,” dedi Abramovici, sefertasını uzatarak.

“Kumanya istiyorsun!” diye tekrar etti Dondolo. “Kumanya istiyormuş!” Bunu hayali bir kalabalığa doğru söylemişti. Lord ve Vaydanek gülüyordu. “Hem kumanya saatinden sonra geliyor hem de kumanya istiyor.” Ses tonu değişti, keskinleşti. Yumruklarını kalçasına koydu, öne doğru eğildi, uzun ağzının ince alt dudağını öne doğru uzatıp kalın boynunun kaslarını şişirdi. “Burası lokanta değil, tamam mı? Geç gelersen kahvaltıyı beklersin. Bu nedir yahu?”

Abramovici hâlâ sefertasını uzatıyordu. Açtı. O hep açtı. Küçük, tıknaz vücudu büyük miktarlarda yemek tüketebiliyordu, uzun uzun çiğner, yavaş yer, doğduğu yer olan Romanya’da duyduğu atasözünü düşünürdü: *İyice çiğnemek, sindirimin yarısıdır*. Abramovici, sindirimine ve vücudunun tüm öteki işlevlerine dikkat etmekten büyük zevk alırdı.

Dondolo koca bir kepçeyi kavradı, Abramovici’nin uzattığı elindeki sefertasına vurdu. Sefertası zangırdarak yere düştü. Abramovici sefertasını sabırla aldı yerden.

Sonra, iyi bildiği ve ondan yana olan kanunun kesinliği ile “Bütün gün çalışan bir askerin yemek yeme hakkı vardır,” dedi.

“Askerin yemek yeme hakkı vardır!” Dondolo sesini aynı Abramovici gibi yapmıştı. “Ama bir çavuşun hiç hakkı yoktur, değil mi? Mesela ben, ben çalışmıyor muyum? Sabahın dördünde kalkmıyor muyum yani? Bütün gün sıcak ocağın başında dikilmiyor muyum? Paydos saati gelince işi bırakma hakkım yok mu benim? Yüzde elli zamlı fazla mesai parası almıyoruz burada! *Ben* ordudayım! *Sen* ordudasın. Kumanya saati de bitmiştir!”

Abramovici öfkesine yenilse, bağırsa, bağır çağır şikâyetle başlasa, Dondolo’ya, Lord’a ve Vaynadek’e aranıp durdukları eğlenceyi tattırса, Çavuş bu küçük Yahudi’ye memnuniyetle biraz yemek verirdi. Ama Abramovici sakindi. Talepkâr bir biçimde sefertasını yine uzattı. Koca ayakları yere sapasağlam basıyor, gözbebeği yokmuş gibi duran gözleri hiçbir duygu belirtisi göstermiyordu. Dondolo hayal kırıklığına uğramış, öfkelenmişti.

Bu Abramovici'nin ilk defa karşılaştığı bir şey değildi. Çocukluğunda soykırımlara şahit olmuştu. Ona göre Dondolo, iktidarı elinde tutan başka bir yetkiliden başka bir şey değildi. Böyle yetkililerin suyuna gitmek lazımdı. Ama kötü bir havadalarsa yapabileceğin tek bir şey vardı: kabullenmek ve ördeğin üstünden akan su gibi, tüm bu lafların üstünden akıp gitmesine izin vermek.

Dondolo ise yeni bir şeyler icat ettiğine inanıyordu. Gelgelelim, bu icadı bir işe yaramıyordu.

Vaydanek, "Ona bir şeyler ver de yesin. Boş ver gitsin," dedi.

Onun saflarından gelen bu beklenmedik zayıflık, Dondolo'nun kendi kendine büyüttüğü öfkeyi daha da körüklemişti. Belki de Vaydanek'in amacı da buydu.

Dondolo, üstünde hâlâ akşam servisinden kalanların bulunduğu masanın arkasından çıkıp geldi ve Abramovici'yi itti. Çok sert itmişti ama yine de Abramovici'nin arkaya doğru sendelemesine ve sefertasını bir kere daha yere düşürmesine yetmişti.

"Bunu yapamazsın!" dedi Abramovici. "Bir askerin yemek yeme hakkı..."

"Yapamam ha! Yapayım da gör..."

Bu çıkışı yarıda kaldı.

"Ona yiyecek bir şeyler ver," dedi biri. "Yemek var!"

Preston Thorpe, yavaşça, adımları çimlerin içinde kaybolarak grubun yanına gelmişti. Epeydir bu sahneyi izliyordu ve içinde bir şeyler incinmişti. Güçlünün zayıfı ezmesinden hoşlanmazdı, bu doğru değildi. Dondolo'nun dar kafalılık kokan kışkırtmalarını ve aşağılamak için yaptığı şeyleri de sevmiyordu.

Dondolo, yeni düşmanına döndü. Thorpe ondan uzun ve daha dayanıklı görünüyordu. Thorpe'a saldırmaya cesaret edememişti hiç... müfrezedekilerden, Normandiya Çıkarması'ndan bile önce savaşta olan tek adam bu Thorpe'tu. Piyade Sınıfı'yla birlikte Kuzey Afrika'daydı.

"Nasıl olsa atacaksın," dedi Thorpe, "Üstelik onun hakkı..."

Thorpe'un da *haktan* bahsetmiş olması, Dondolo'nun tümüyle kontrolünü kaybetmesine neden oldu. Onun dünyasında hak diye bir şey yoktu, her şey bir lütuftu.

Masadaki büyük GI* konserve kutusunun içindeki akşam kahvesinden kalma şey, kapkara parladı. Kahve servisi yapılan kupa, konserve kutusunun ağzında asılı kalmıştı. Dondolo kupayı aldı, hızla kutuyu daldırıp Thorpe'a doğru savurdu. Ilık telve Thorpe'un yüzüne çarptı. Bir süre onu kör etti.

Thorpe kör oldu, taş kesildi, savunmasız kaldı. Telve'nin sırtından, gömleğinin altından göğsüne ve sırtına doğru süzüldüğünü hissetti. Telve üstüne sanki... sanki kan gibi yapışmıştı.

Evet, aynen öyle yapışmıştı.

Çılgılığı bastı, işte yine yaralanmıştı. Unutmaya çalıştığı şeyler geri gelmiş, aklına üşüşüp onu altüst etmişti. Bu sersemletici acı ve hayat, içinden yavaş yavaş çekiliyordu; sonsuz karalığın korkusu, etrafta hiçbir şey yok. Büyük, büyük, büyük bitmez tükenmez bir boşluk... İşte yine olmuştu ve kolunu kaldıramıyor, hareket edemiyor, konuşamıyordu.

İnce bir tel gibi beyninde şu düşünce belirdi: Fırla, döv şu adamı, öldür onu. Ama korkuyordu, bir şeye dokunmak zorunda kalmaktan, daha ziyade ona dokunulmasından korkuyordu. Kasları, derisi, her şey sivilaşıyor, kaçıyor, içine doğru akıyor, küçülüyordu.

Thorpe bir korkaktı, bunu biliyordu. Artık Dondolo'nun da bildiğini biliyordu. Bir zincir gibiydi; uzuyor, uzuyordu ve bu zincirle sarılmıştı.

Birinin yüzünü sildiğini hissederek kendine geldi.

Bing, Abramovici'den bile sonra akşam yemeğini almaya gelmişti.

"Bu nedir yahu?" diye böbürleniyordu Dondolo.

"Seni ihbar etmem lazım orospunun evladı," dedi Bing.

"Gel," dedi Dondolo, "gel de dövüş benimle!" Bing'in dövüşmeyeceğinden adı gibi emindi. Bing dövüşseydi kendini askerî mahkemede bulurdu; en azından askerlerinin Loomis'e bağlı olduğu bir birlikte. Bing de bunu yapmayacak kadar uyanıktı.

"Dövüş!" diye meydan okudu yine Dondolo.

"Çok isterdin, değil mi?" Bing tereddüt etti. Büyük ihtimalle da-

* GI ya da G.I. (*Government Issue* ya da *General Issue*): Amerika Birleşik Devletler ordusundaki ve hava kuvvetlerindeki askerler için kullanılan bir kısaltma. "GI Joe" şeklinde kullanımı da vardır. -çev.

yak verdi. Bir de tabii askerî mahkeme meselesi vardı. Sonra bildiri, savaş... Almanlarla savaşmak, Dondolo'yla savaşmaktan daha önemliydi. Almanya, Alman ordusu, Naziler... onlar milyonlarca Dondolo ederdi. Peki ama kendi cephe de ağzının payı verilmeyen, verilemeyen Dondolo'lar varken onlarla nasıl savaşırısın?

“Sarı piç!” deyip tükürdü Dondolo. “Sarı piçler, hepsi! Yahudiler! Yabancılar! Bu nedir yahu!”

Dondolo durdu. Sessizlik eziciydi. Sonra sanki yer dalgalanır gibi derin bir gümbürtü başladı. Amerikan topları ateş açıyor, Almanlara karşılık veriyordu.

“Hadi gidelim,” dedi Abramovici. “İştahım kaçtı.”

“Vaydanek!” diye seslendi Dondolo. “Şunlara yiyecek bir şeyler ver bari.”

“Tamamdır millet!” diye bağırdı Vaydanek. “Buraya gelin, gelin de alın!”

“Teşekkürler, istemem,” dedi Abramovici. “Soğumuştur çoktan.”

Dondolo omuz silkti. “Senin hatan. Vaktinde gelersen kumanyanı alırsın.”

“Sana bir şey sormak istiyorum Dondolo.” Bing sefertasını alıp laşe Çavuşu'nun yanına gitti. Dondolo ister istemez geriledi. Çok ileri gitmişti. Arkadaşlar arasında kafa yorulacak veya söylenecek şeyler vardı ama böyle şeyler uluorta söylenmezdi, en azından henüz söylenmezdi. Bing ne yapmaya çalışıyordu? Tilki gibi kurnazdı Bing, onu tuzağa düşürmek istiyordu.

“Sence bu Allah'ın cezası savaşın nedeni ne?” dedi Bing. “Ve sen niye bu savaştasın?”

Dondolo düşünmeye çalışıyordu. O kadar heyecan yaşadık tan sonra çaba gerektiriyordu bu. Onun geldiği yerde insanlar dövüş-tükten sonra tartışmazdı. Ya polisi ararlar ya da kaçarlardı. Belki de bu adamlar öylesine korkaktı ki; konuşmak, telafi etmek, hiçbir şey olmamış gibi davranmak istiyorlardı. Eğer bu bir zeytin dalıysa, Dondolo bu dalı almak niyetindeydi, çünkü çok ileri gitmişti.

Dikkatle konuştu: “Bence mi? Benim bu savaşla hiçbir alakam yok. Askere *alındım* ben!”

“Ben de. Kanun öyle. Ama reddedebilirdin!”

“Ne! Başımı belaya mı soksaydım?”

“Şimdi de başın belada. İşte buradasın, silahların sesini dinle! Pat diye vurulabilirsin!” Bing parmağını şaklatmıştı.

Cevap yoktu.

“Belki de ne uğruna öldüğüne dair bir fikrin olmalı.”

“Ölmeyeceğim.”

“Umarım ölmezsin,” dedi Bing sakince, “ama epey kuvvetli ihtimal.”

O zamana kadar sessiz kalan Motor Çavuşu Lord bir sigara yaktı ve “Ne saçma sapan konuşma,” dedi.

“Bu nedir yahu?” Vaydanek gülmeye çalıştı.

Almanlar ateşe kaldığı yerden devam ediyordu. Giderek yaklaşıyorlardı sanki. Durgun akşam havası, sesi net bir şekilde taşıyordu.

“Ne saçma sapan konuşma!” diye tekrarladı Lord, bu sefer coşkulu değildi.

“Ölmekten korkuyorsun,” dedi Bing. “Bundan bahsetmekten hoşlanmıyorsun. Bu iki çocuğun için çok zor olurdu.”

“Çocuklarımı karıştıрма! Benim çocuklarımdan senin o Allah’ın cezası işinle ilgisi yok!”

“Onlar senin çocukların. Onlar için mi savaşıyorsun?”

Dondolo yine öfkeden çıldırmaya başladı ama bu sefer farklıydı. Bing bel altından vuruyordu. Larry ve küçük olanı, Saverio, onların adının bile burada anılmaması gerekirdi. Sanki onlara nazar getirecekti, tabii Dondolo’ya da.

“Kapa çeneni!” dedi. “Tabii ki çocuklarım için savaşıyorum. Onlara kavuşacağım da. Senin gibi insanlar yüzünden onları bırakmak zorunda kaldım. Eğer onlara bir şey olursa, seni öldürürüm. Bir avuç Yahudi başını belaya sokuyor, koca Amerikan ordusu okyanus ötesinden buraya geliyor. Bu Hitler denen adam işini biliyordu, Mussolini de... Her şey yanlış. Komünistlere karşı onlarla birlikte savaşmamız lazımdı. Komünistler aileye karşı, her şeye karşı...” Sesi gitgide canlılığını yitirdi.

“Hadi ama!” dedi Lord. “Hadi ama!”

Vaydanek de “Herkes bir bardak kahve yapıyorum!” dedi.

“Hayır, sağ ol,” dedi Bing.

Asma köprünün korkuluklarına dayanmış duruyorlardı. Hendek kapkaraydı; ay ışığının havuzdaki yaprak adacıklarına vurduğu yerlerde beyaz beyaz benekler oluşmuştu. Kiracının mutfağından, Manon ve Pauline'in mırıl mırıl sesleri geliyordu.

Thorpe bir çakıl taşı attı ve sudaki sıçramasının sesini dinledi. Bir saniyeliğine kurbağalar seslerini kesmişti.

Abramovici yanağına bir şaplak attı. "Sivrisinekler!" dedi.

"Öldürdün mü?" diye sordu Bing.

"Hayır." Öksürdü Abramovici. "Sivrisinekler bir sürü hastalık taşır. Sıtma, mesela."

"Burada olmaz."

"Nereden biliyorsun?" Abramovici'nin hastalıklar konusuna hastalıklı bir ilgisi vardı. Hastalıklardan korunmakla ilgili kılavuzları, kitapçıkları okur, yazılanları uygulamaya çalışırdı. "Askeriyede, tropik yerlerde sıtmaya yakalanmış adamlar var. Sivrisinekler onları sokuyor, sonra da gelip sağlıklı birini sokuyor. Normandiya'ya işte böyle gelebilir sıtma."

"O zaman yak bir sigara. Sivrisinekleri kaçıırır."

"Ben sigara içmem," dedi Abramovici. "Vücudumu kendi elle-rimle zehirlemeyeceğim. Ayrıca karanlıkta sigara yakmam. Gece vakti kibrit ateşi birkaç mil öteden görülebilir. Ordunun bu konuda yaptığı ölçümler var. Bir Alman uçağına yerini belli edebilirsin."

Bing, Abramovici'nin yanından uzaklaştı. Genellikle onun mu-habbetinden pek zevk almazdı. Abramovici bütün vücudunu sık sık yıkardı; onda, baygın bir temizlik kokusu vardı. Hafif, hıçkırık gibi bir horultuyla düzenli ve derin uyurdu. Her fırsatını bulduğunda botlarını ve çoraplarını çıkararak ayaklarını havalandırırdı. Pembe pembe ayak parmakları birbirinden ayrıktı... çocukluğunda kare burunlu ortopedik ayakkabılardan giymiş olmalıydı.

Şimdi Abramovici, kendini Bing ve Thorpe'a bağlı hissediyordu, onlara minnettardı çünkü Dondolo'ya karşı arkasında durmuşlardı. Bing minnettar olmamasını tercih ederdi ama Abramovici güvende ve memnun hissediyordu kendini. "Babam ilk savaşta yer almıştı," diye anlatmıştı Bing'e. "Buraya gelirken bana şöyle dedi: Leopold, dinlemelisin beni. Savaş, eğer kendine dikkat etmezsen tehlikeli bir iş-tir. Yediğine içtiğine, nereye gittiğine dikkat et. Mecbur kalmadık-

ça kavga etme. Seni eğittim, işine yarayacak bir sürü şey öğrendin. Herkes kavga edebilir ama ordunun asıl ihtiyacı olan beyindir. Ve şunu unutma... sağ salim atlatmadığın sürece savaş senin için kesinlikle iyi bir şey değildir.”

Thorpe başka bir çakıl taşı daha attı. “Allah’ın belası kurbağalar!”

“Ah keşke şu hendeğe yağ dökseler,” dedi Abramovici, “sivrisinek larvaları boğulurdu, hiç sivrisinek de kalmazdı.”

“Yani senin savaştaki birinci amacın buradan sağ salim çıkmak,” dedi Bing.

“Hayır,” dedi Abramovici, şaşırmıştı. “Ben öyle söylemedim.”

“Evet, söyledin. Bu başka ne anlama gelir ki?”

Abramovici kaşlarını çatı, “Amerika!” dedi. Sonra güldü ve kendinden emin bir havaya büründü. “Tabii... Dürüst olayım, yaşamak istiyorum. Sen istemiyor musun? Tüm bu adamlar kendini riske atıyor... Ben atmam. Tek kişilik siperde uyuyorum. Senin şatoda, kulenin en üst katında uyuduğunu biliyorum. Peki ya şato isabet alırsa? Yıkılır, yanar, peki o sırada sen nerede olacaksın?” Düşen pantolonunu çekmek için durdu. “Ben görevimi yapıyorum. Ben önemliyim. Bay Crerar da öyle söylüyor.”

Thorpe, “Yatağına git asker!” dedi. “Vakit geldi.”

Abramovici, dalga geçtiğini anlamıştı. “Bütün gün süren işten sonra askerler dinlenmek zorunda!” diyerek inançla savundu kendini.

“Uyu!” dedi Thorpe. “Uyu! Bakarsın Almanlar bu gece gelmeyi unutuverir.”

“Öyle mi dersiniz?” diye sordu Abramovici umut içinde.

“Amaaaan, gitsene artık!”

Abramovici uzaklaşırken Thorpe, Bing’e döndü. “Bıktıracak kadar sağlıklı bir yaratık!” İki sigara yaktı, birini Bing’e uzattı.

“Işıkları söndürün!” diye bağırdı biri.

“Diken üstündeler,” dedi Thorpe. “Herkes diken üstünde. Ben hariç. Böyle bir şeyi daha önce yaşadığımdan değil. Çünkü derler ki ne kadar görürsen, o kadar korkarsın. Muhtemelen doğrudur da. Ve korkuyorum, korkmadığımı söyleyemem. Ama daha fazla korktuğum başka şeyler de var. Şu Dondolo ve benim orada duruşum, kıpırdayamamam... Sanki ayaklarım yere, kollarım iki yanıma ya-

pışmış gibiydi. Sana oldu mu daha önce hiç böyle? Şimdi de başım ağrıyor. Uzun süre aşağıya, suya bakamıyorum. Bu ışıklı noktalar, bu yapraklar, hepsi dönmeye başlıyor.”

“Belki senin de uyuman lazım. Sana aspirin verebilirim. Bizim uykumuz da bu kadar olur!”

“Uyuyamam,” dedi Thorpe. “Aslını istersen, sanki bir anlamda Alman uçaklarını seviyor gibiyim. Geliyorlar, sonra bir gürültüdür gidiyor; kırmızı, yeşil, sarı ışık demetlerini saçıyorlar. Işıkların aşağı süzülüşünü izlemeyi seviyorum. Onları görüyorum ve öteki şeyi unutuyorum...”

“Öteki şey ne?”

“Tarif edemem. Kendime açıklamaya çalışıyorum. Şu Dondolo, bana yardımını dokundu... Evet, dokundu. Sayesinde biraz daha netleşti.”

“Başın ağrıyor... ne diye bu kadar konuşuyorsun ki?”

“Abramovici'ye ne için savaşta olduğunu neden sordun?”

“Dondolo'ya da sordum.”

“Neden?”

“Çünkü kendim de bilmiyorum,” dedi Bing. “Bazı fikirlerim var ama hiçbirisi bütünüyle cevap oluşturmuyor. Bu konuda bir bildiri yazmam lazım, bunu Almanlara söylemem lazım. Farrish istiyor.”

“Farrish mi?”

“Garip, değil mi? Orada beyin yerine kösele olmadığına inanmak o kadar zor ki. Yine de düşünüyor, o beyninde bir şeyler düşünüyor ve endişeleniyor...”

“Ama bilmen *gerekıyor*! Eğer sen kendin bilmiyorsan Almanlara nasıl anlatırsın?”

“Onlarca slogan var.”

“Onlar işe yaramıyor.” Thorpe, yumruğuyla korkuluğa vurdu. “Hepsini denedim. Hastanede yatarken, acı içindeki adamları gördükçe kendi kendime o sloganları tekrarlardım. Acı çekmek, bu kendili başına bir slogan zaten. Ve hepsi de bu konuda o kadar cesurdu ki. Cesur olmayan bir tek benmişim gibi geldi ama sonra anladım ki hepsi bir şey kanıtlama çabasındaydı. Ben de dâhil... Bana sorarsan sürekli bu kanıtlama çabasındayız, her birimiz, vurulup yaralanmasak bile. Tümüyle yalnız olsaydın, hiç kimse, hiçbir subay sana ba-

kıyor olmasaydı, kaçmaz mıydın? Kaçabildiğin kadar hızlı kaçmaz mıydın? Bunu yapmaya devam ediyoruz, çünkü yalnız değiliz. İşin sırrı bu. Örgüt. Böyle bir örgüt çok zekice. Grup içindeyken ödünün koptuğunu ve eve gitmek istediğini söylemeye cesaret edemiyorsun.”

Gölgenin içinden Tolachian çıkıp geldi. “Loomis’i gördüm,” dedi. “Ne istiyor?” diye sordu Thorpe.

“Tavırlarımı beğenmediğini söyledi. İtaatsizlik ediyordum.” Bu büyük laf, Tolachian’ın koca dudaklarından duraksayarak çıkmıştı. “Bir de işe güce daha fazla burnumu sokma imkânım olmadığından kişisel olarak emin olmak istediğini söyledi.”

“Şu Fransız’la ilişkisine mi burnunu sokman?” Madam Poulet’nin Loomis ile kavgasının hikâyesi çoktan müfrezede yayılmıştı.

“Sanırım.” Tolachian bileğini kaşdı. “Bu gece çok ısıyorlar.”

Bing başını salladı. “Dikkat etsen iyi edersin. Adamı gülünç duruma düşürdün. Kimse bundan hoşlanmaz. Özellikle de Loomis.”

“Piçler,” dedi Thorpe, inançla, “hem de hepsi piç.”

Dirseklerini köprünün korkuluğuna dayamış olan Tolachian, ellerini kavuşturdu. Kalın, güçlü parmaklı büyük ellerdi bunlar. Karanlıkta Bing’in yüzünü okumaya çalıştı. “Endişeli değilim,” dedi.

“İyi de biraz kendini düşün! Evde bekleyen bir karın var. Sen kendin söyledin bana, çok çalışıyor. Ona kavuşmak ve yükü sırtından almak istiyorsun...”

“İstiyorum,” dedi Tolachian, “Hem de çok istiyorum.”

Bir süre her şey sakindi. Dikkatini kendi dışında herhangi bir şeye uzun süre veremeyen Thorpe, az önceki öfke dürtüsüne teslim olmuştu yine. “Pekâlâ, işini yapıyorsun,” dedi; “sonuna kadar götürüyorsun, kaçmıyorsun. Ama sonra bir bakıyorsun karşısında savaş-tığın şeyler, arkandan yeniden sükun ediyor...”

“Ne gibi?”

“İşte, bir sürü beylik laf... Kelimeler ifade etmekte yetersiz kalıyor. Adaletsizlik. Hoşgörüsüzlük. Zulüm. Dar görüşlülük. Egoizm. Kibir. Ne dersen de...”

“Dondolo?” dedi Bing.

“Evet, o da var.”

“Ne olmuş Dondolo’ya?” diye sordu Tolachian, iki adamın neden bahsettiğini anlamaya çalışıyordu.

“Ne mi olmuş?” dedi Bing. “Her zamanki numaraları. O ve takımı, Abramovici’ye saldırdı. Sonra da Thorpe’a bulaştılar.”

“Biri onun ağzını yüzünü dağıtmalı,” dedi Tolachian, gerçekten de böyle hissediyordu.

“Ben dağıtmalıydım,” dedi Thorpe acınası bir hâlde.

“Sen hiç karışma,” dedi Tolachian, “Senin zaten yeteri kadar yaran var.”

Ama Thorpe kendi namına böyle bir mazereti kabul etmiyordu. “Dondolo,” dedi. “O da onlardan... O da her naneyi yiyor. Loomis, Willoughby, Farrish... Farrish’i, Kuzey Afrika’daki hastanemize geldiğinde görmüştüm. Şoka girmiş, aklını kaybetmiş bir adam vardı. Yatağının önünde hazır olda durup Farrish’in küfürlerini dinlemek zorunda kalmıştı. Sonradan mecburen adamı ziyaretçi alınmayan başka bir koğuşa aldılar. Bir şey diyeyim mi size, vücudumda şöyle gösterebileceğim, adamakıllı hiç değilse birkaç şarapnel deliği olduğu için çok memnundum.”

Derin bir nefes aldı.

“Ben faşizme karşı demokrasi için savaşıyorum. Halkın, halk için, halk tarafından yönetimi... Harika bir fikir, öyle değil mi? Sonra düşünüyor ve anlıyorum ki, herkes ancak birbirinin boğazını kesmekte özgür.”

Kurbağaların vrak sesleri yükseldi.

Tolachian’ın sesi kurbağa seslerini bastırdı.

“Bir arkadaşım vardı,” dedi; “Adı Tony idi. Çocuk gibi bir kalbi olan koca bir adamdı. Ona desen ki, her ay, ayın yüzünden parçalar kesip bu gümüşleri dullara ve yetimlere getiren bir melek vardır, hemen inanırdı, çünkü güzel hikâyelere inanmak isterdi.”

“Bu Tony bir gün bir kavgaya karıştı. Şikago’daydı, grev vardı. Nasıl olduğunu bilirsiniz, karına giyecek, çocuklara yiyecek bir şeyler vermek istersin ve bir de eğitim...”

“Bir pazar günüydü, işçiler çocukları ve karılarıyla Şikago’nun güneyindeki fabrikanın yakınlarında yürüyüş yapıyorlardı. Güneş parlıyordu ve grev neredeyse bir bayram havasına bürünmüştü. Birden polis her yeri sardı ve insanları toplamaya, dövmeye başladı; hatta bazıları ateş de ediyordu.

“Tony bütün bunları gördü. O işçilerden biri değildi, başka bir yerde çalışıyordu, benim gibi baskıcıydı o da. Ama o da işçilerin arasına katıldı ve kuvvetli kollarıyla en yakınındaki polisi tutarak kadının birini polisin elinden kurtardı. Daha fazlasını da yaptı. Aynı şey gibiydi, neydi adamın adı... Paul Bunyan* gibiydi. Onun olduğu yerde insanlar biraz nefes alabilmişti.

“Sonra onu vurdular. Hastanede gördüm Tony’yi. Yuvarlak yüzü incecikti ve tüm kanı çekilmişti. Öksürmek istiyorum ama öksüremiyorum, çok acı veriyor demişti... İşte bu kadar kötüydü, öksüremiyordu bile.

“Ona sordum; Tony, dedim, ne diye kendini bu işe bulaştırdın? Aptallık ettin, Tony.

“O önce bir şey demedi. Sonra şöyle dedi: Sarkis... ilk adımla seslendi bana... Sarkis doğru yaptım.

“Tabii ki doğru yaptın, dedim. Onu heyecanlandırmak istemiştim.

“Hayır, dedi, anlamıyorsun. Silahlı adamların silahsız adamlara, kadınlara ve çocuklara saldırması doğru değil. Ben şunu bilirim; böyle bir şey burada oluyorsa başka yerlerde de olur demektir. Şikago’nun güney yakasındaki o insanlara yapıyorsa bana yapılmış demektir. Yine olsa yine yaparım. Evet, yaparım. Zararlı bir ot gördün mü koparıp atacaksın, hem de kökünden. Yoksa bütün araziye sarar. Zararlı bir ot görürsen Sarkis, dedi bana, ki kesin görürsün... Sonra öksürdü.”

Bing’in zihni hızla işliyordu. Başka birine aitmiş gibi gelen bir sesle tekrarladı, “*Burada oluyorsa, bana da olur...*”

Amerika buydu işte!

“Ne oldu Tony’ye?” diye sordu Thorpe.

Tolachian’ın elleri sarktı. “Öldü.”

4

Karen Wallace, Bing’i arıyordu.

Kendi kendine, bildiri işinin nasıl gittiğini sormak istediğini söylüyordu. Ancak kocaman ayın altında gölgeleri belirginleşen şatonun etrafında dolaştıktan –ve sadece süklüm püklüm bir “Mer-

* Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada folklorunda, çok iri yapılı, genelde omzunda taşıdığı baltayla birlikte resmedilen oduncu karakteri. –çev.

haba!” veya “İyi akşamlar” diyebilmek veya ıslık çalmak için dik dik bakan, farkında olmadan üstüne üstüne gelen adamlara rastladıktan- sonra, nihayet asma köprüye giden araba yoluna dönüp de Bing’i görünce, kalbinin hafiften (ama çok hafiften) sıkıştığını hissetti ve anladı ki bildiri işin bahanesiydi. Kendine gülüyordu. Bir sığınakta tesadüfi bir karşılaşma, Normandiya’nın bir bölgesinde araba yolculuğu... Ben ondan büyük olmalıyım. Kızım biraz mantıklı ol, abartma!

Kendi kimyasını iyi bilirdi. Eğer kendini kapıp koyuverse neler yapacağını, oyunun her adımını önceden söyleyebilirdi: Yaklaş, baştan çıkart, al. Sonra yine hep aynı şeyler ve çok da bir şey hissetmeden ayrılmak.

Yine de kimya diye bir şey vardı.

Bing, kadının kendine doğru geldiğini fark etti. Thorpe’un hâlâ yanında olduğuna memnun oldu. Tolachian ise Vallères köyündeki misafirhaneye geri dönmüştü. İki nedenden memnundu: Karen’la yalnız kalmaktan korkuyordu çünkü muhtemelen onunla yatmaya çalışacak ama kadın reddedecek veya çılgılık atacak, nahoş ve moral bozucu bir sahne yaşanacaktı. Ayrıca kadını takip eden onlarca göz olduğunu da biliyordu; arzulu, kıskanç, açgözlü, yalnız gözler. Eğer iki adamla, Thorpe ve onunla konuştuğunu görürseler sorun yok. Ama o ve kadın tek başına... Ertesi gün adamlar omzuna vurup, kıskanç ama samimi bir tavırla, ne olursa olsun yine de bunu yapmış olmasından dolayı böbürlenlen bir havayla nasıl geçti diye sorarlardı, çünkü onun yapmış olması hepsinin yaptığı anlamına gelirdi. Üstelik bu iyi niyetli, müstehcen dayanışmayı sergileyen erkekler yine bir derece iyiydi... bu adam yaptıysa ben neden yapmayayım diyecek başkaları da vardı. Bu kadın onunla yapıyorsa herkesle yapar. Böylece sürekli, günün her saati onu izleyecekler, utanmazca ve açık saçık bir biçimde çıplakmış gibi ona bakacaklar, memelerini, bacaklarını, bacaklarının arasını dikizleyeceklerdi.

Boğuk sesler: N’aber bebek!

Kadını işte bundan korumak istiyordu. “Bu Preston Thorpe,” dedi. “Thorpe buraya gelmeden önce Kuzey Afrika’daydı.”

Thorpe gözünü Karen’a dikti. Elini kaldırdı. “Kuzey Afrika! Bunu unutmak istiyorum. İstiyorum...”

Bing, Thorpe'un sesindeki paniği hissetti. Yaptığı hatayı fark etmişti. Düşünmüştü ki, o Thorpe'un yerinde olsa, bu kız da burada olsa, böyle gecenin bir yarısı ortaya çıksa, şansını dener, biraz çene çalar, kendini gösterirdi. Bu Kuzey Afrika hikâyesi anlatmaya değerdi mesela!

Thorpe, "Başım çatlarcasına ağrıyor," dedi. Bing'e ve Karen'a baktı, zoraki gülebildi.

Karen elini Thorpe'un alnına koydu. Thorpe ürperdi. "Belki de yatsanız iyi olur," dedi kadın.

Sesinde büyük bir şefkat, büyük bir anlayış vardı. Bing kadınla yalnız olmayı dilerdi, bir yerlerde, başka bir yerlerde ama burada değil, bu kadar adamın arasında değil.

Thorpe'un adına konuşarak "Hiçbir şeyi yok onun," dedi.

Thorpe kıvranıp duruyordu. Ondan korkuyordu, çünkü kadın nazik birine benziyordu, çünkü buradaki herkes gibi o da kadını istiyordu. Eğer hemen buradan uzaklaşmazsa içinde bir şeyler teslim olacaktı; ya boynundan ve omuzlarından aşağı kahve ve kan akarken Dondolo'nun önünde kaldığı gibi kalakalacaktı ya da çok daha kötü bir şeyler olacaktı, bilemiyordu.

Kadın bunu hissetmiş olmalıydı. Zararsız bir konu aranıp duruyordu.

"Bildiri!" dedi Bing'e. "Willoughby'den ya da diğer subayların hiçbirinden bu konu hakkında bir şeyler öğrenemiyorum." Her şeyi bilmek istiyordu... Bing'in bu soruna yaklaşımını, hangi yöntemle ele alacağını ve Almanların kulak verebileceği argümanların neler olduğunu...

"Aslına bakarsanız, Bayan Wallace," dedi Bing, "Birisi ne için savaşmamız gerektiğini kesin olarak ifade edebilmiş olsaydı elimde gerisini getirecek bir şeyler olurdu." Thorpe'u dürttü.

Thorpe bir şey söylemiyordu. Yarı arkasını dönmüş bir vaziyette, hendekte yüzen nilüferlerin yapraklarına, o sakın, beyazımsı beneklere bakıyordu.

Bing devam etti, "Son birkaç saati insanlarla bir tür anket yaparak geçirdim."

"O hâlde... mesela Dört Özgürlük'ü ele alın," diye tereddütle önerdi Karen. "Onlar yeterli olur."

“Ve çok da muğlak olur. Ortalama bir adama sorun; düşünce ve din-viddan özgürlüğü için... başkalarının düşünceleri, başkalarının dini-viddanı için savaşmak üzere mi gelmiş savaşa? Sefaletten ve korkudan kurtulmak, bunlardan özgürleşmek için mi gelmiş... başkalarının sefaleti, başkalarının korkusu için mi? Almanlar bu palavraları yutmaz.”

Thorpe aniden yüzünü Karen ve Bing’e döndü. “Peki, ya bayrak?” diye alaylı gülümsedi, “Peki ya geleneklerimiz?”

Bing, doğrudan konuya girmenin daha iyi olacağını düşündü. “Biliyorsun ki, Kraut’ların daha çok geleneği var ve çok çok daha fazla bayrağı...” dedi.

“Tamam, tamam,” dedi Thorpe, “madem önerileri kabul etmiyorsun, ne diye herkese sorup duruyorsun? Bayrak bana göre oldukça yeterli! İyi geceler Bayan Wallace!” Kendi kendine gülmeye başladı; yumuşak, imalı bir gülüştü ve neredeyse kaçır gibi oradan uzaklaştı.

Kasvetli bir sessizlik oldu. Karen “Arkadaşının nesi var?” diye sordu.

“Bilmiyorum. Daha önce hiç bu kadar kötü olmamıştı.”

“Yoksa... ben geldim diye mi sence?”

“Hayır,” dedi Bing belli belirsiz. “Belki ben de arkasından gitsem iyi olur...”

Ama gitmedi. Sonra da “Ona bir şey olmaz” dedi. “Çok fazla savaş gördü, sanırım bir de bu çılgın ay. Siz neler yapıyordunuz?”

“Kimi izlenimler edinmeye çalışıyordum.”

“Ne tür izlenimler olduğunu tahmin edebiliyorum.”

Kadın ona baktı. Bing, kadının gözlerinde ayın zayıf yansımalarını gördü. Onunla yalnız olduğunun farkındaydı, yine de köprünün diğer tarafında, şatonun avlusunda bir o yana bir bu yana gidip gelen adamların seslerini duyabiliyordu. Onunla yalnız kalmamak için uğramıştı. Thorpe’un kalmasına çalışmıştı. İşe yaramamıştı.

“Karen!” dedi.

“Hı-hı!”

Bing elini çekti.

“Peki, ne türden izlenimler edindiniz?”

“Sadece yüksek rütbeli subaylarla görüştim. Zor bir dönem geçiyor olmalısınız Çavuş Bing. Ama sonra, orduda, hepiniz omuzla-

rında bir parça metal taşıyan her şeyin otoritesini kabul ettiğiniz bir noktaya varıyorsunuz.”

“Evet, bunu kabul ediyorum. Ama aramızda kalsın,” diye ekledi. “Uygun olduğunu düşündüğüm şeyi yapıyorum daha çok. İyi subay ile kötü subay arasındaki fark sadece şu; iyi subaylar bunu yapmanıza izin veriyor, kötüler ise işi daha da zorlaştırmaya çalışıyor.”

“Ve siz de bundan kaçıyor musunuz?” Gülümsedi.

“Yani,” dedi, sonra durdu. Saint-Sulpice hikâyesini anlatıp anlatmaması gerektiğinden emin değildi. Her işe burnunu sokmaya çalıştığını hissedebilirdi ve Tanrı biliyor ya, istemişti de... ama onun bunu bilmesini istemiyordu. Yaz vakti bir Normandiya akşamında, kimsenin ertesi gün ne olacağını bilemediği bir savaş ortamında ve yanında bir kadın varken bir adam nasıl gelişigüzel hareket edebilirdi ki?

“Bana ne anlatacaktınız?” diye üsteledi. “İyi bir dinleyiciyimdir.”

Sıradan bir şeymiş gibi anlatmaya çalışacaktı. “Binbaşı Willoughby’yi ele alın,” dedi. “Bütün kusurlarına rağmen iyi bir subay. Tabyayı almak için Saint-Sulpice’e gittiğimiz zaman, Willoughby bir kafeye oturup sarhoş olacak ve harekâtı Çavuş Clements ile bana bırakacak kadar akıllıydı.”

“Bu hikâyeyeyle ilgili dedikodular duydum. Gerçekte ne oldu?” diye sordu; kadın bir muhabire dönüşüyordu.

“Almanlar tabyada mahsur kalmıştı, yüzlercesi... kaç kişi olduğunu bilmiyorduk. Sadece, uzunca bir süre yetecek mühimmatları ve erzakları olduğunu biliyorduk. Bu da sorun demekti ve generaller Cherbourg’a gitmek için bu yola ihtiyaç olduğunu söylemişti. Willoughby onlara hoparlör kamyonunu teklif etmiş olmalıydı; sana sonra gösterebilirim onu, tam köprüünün karşısında park etmiş durumda. Almanları o tabyadan çıkarmamız gerekiyordu.”

“Yani Willoughby bu arada kafeye mi gitti?”

Bing güldü. “Belki de bize itimadı tamdı... Clements ve ben, durumun üstesinden gelebildik. Böylece Almanlara bir ültimatom verdik. Hoparlörle onlara tabyayı bombalayıp toz etmeye yetecek kadar topumuz ve tankımız olduğunu söyledik ve kararlarını verip dışarı çıkmaları için on dakika verdik. Sadece on dakika.

“Ve sonra, ki asıl oyun burada, dakikaları saymaya başladık. Bu sinirlerini bozmuş olmalıydı, dakikaları saymak. Dokuz dakika kaldı, sekiz dakika, yedi dakika... Ama kesinlikle bizim kadar gergin olamazlardı.”

“Kaça kadar saymak zorunda kaldınız?” diye sordu.

“Üç dakikaya geldiğimizde ilk Almanlar elleri havada dışarı çıktı. Sonra daha fazla ve daha fazla geldi, bulundukları yerden taşarcasına dışarı çıkıyorlardı; sonu gelmiyordu. Etrafımızı çevirdiler ve bahsettiğimiz silah ve tanklar yerine bu hoparlörlü kamyonu ve bir avuç inzibat takımını gördüler, belki o kadar bile yoktu. Kendilerini aptal gibi hissettiler, takviye toplamaya çalışırken sağa sola koşturan inzibat teğmeni ile biz de salak gibi hissettik tabii. Sonra Almanlar çılgına döndü. Onlara yalan söylediğimizi, ki bu doğrudu ve bu şekilde teslim olamayacaklarını söylediler.”

Karen güldü.

“Onurları zedelenmişti. Ne yapacağımızı bilmiyorduk... onur Almanlar için ciddi bir mesele, yani onların anladığı anlamda onur...”

“Ama ne olursa olsun tabyaya geri dönmelerine izin veremezdik; onların da bunu çok istediklerini sanmıyorum. Eşyalarını o kadar düzenli toplamışlardı ki, her şeyi bırakmaya hazırlardı.”

“Üstünüze çullanıp sizi öldürebilirlerdi...”

“Öyle bir havada değillerdi. Sadece ortada tank olmadığı için küskünlerdi. Subaylarından biri geldi ve tankları getirmemizi, tankların birkaç el ateş açmasını istedi, çünkü ancak bu şekilde daha büyük bir güç karşısında teslim olduklarını söyleyebileceklerdi. Tutunabilecekleri bir mitleri olmalıydı... gülünç değil mi?”

“Ne yaptınız?”

“Clements’i kafeye gönderdim, Willoughby’yi çağırmaya. Willoughby bize tankları getirecekti. Ama orada değildi. Biri, kızın biriyle çıkıp gittiğini ve rahatsız edilmek istemediğini söyledi. Ama Yates ve Laborde oradaydı... Laborde de teğmenlerimizden biridir, muhtemelen onunla da tanışırsın. O harekâta bulunması gerekiyordu ama Tanrıya şükür çok geç gelmişti. Laborde orada olsa büyük ihtimalle Almanlara ateş açardı. Neyse, Yates bize tankları getirtti, dört beş tank vardı, tanklar tabyaya ateş açtı ve sonra Almanlar dışarı çıktılar.”

“Ne kadar da kolay anlatıyorsun her şeyi,” dedi Karen.

“Bilerek yapıyorum,” diye güldü Bing. “Bana hayran olmanı istiyorum. Kimse hayran değil çünkü.”

“Madalya aldın mı bari?”

“Hah! Hiçbir şey.”

“Bu hikâyeyi yazmak istiyorum.”

“Lütfen... sakın! Sadece o gün Clements ile birlikte o Almanları vazgeçirdiğimiz için, bugün adamlarımızdan bazılarının hâlâ hayatta olduğunu bilerek bundan memnuniyet duy. Hem bu hikâyenin detayları sızarsa Willoughby sinirlenecektir ve Loomis ve tabii diğerleri de... Elimdeki birazcık özgürlüğü de alırlar...”

Karen, ondan ne kadar hoşlandığını ifade edebilecek bir şeyler söyleyebilmeyi dilerdi.

Bing, “Vallères’te çok uzun kalmayacaksın, değil mi?” diye sordu.

“Hayır, kalmayacağım.”

“Hadi başka bir yere gidelim,” dedi. “Buradaki mahremiyet bir bevliye muayenesi mahremiyetinden farklı değil.”

“Birazdan dönmem gerek,” diye kendine rağmen mazeret sundu Karen. “Benim için bir parti veriyorlar, onları hayal kırıklığına uğratamam.”

Asma köprüden geçerek yürüdüler. Arkalarından biri ıslık çaldı, Bing tedirgin oldu.

Karen onun koluna girdi. “Eğer *senin* için sakıncası yoksa!..” dedi. Bing, omuz silkti.

Konuşmadan yürümeye devam ettiler. Bir ağaç grubunun altında hoparlörlü kamyonlardan biri park etmişti. Üzerine bir kamuflaj ağı atılmıştı ve biri ağın önüne bir araç gereç kutusu yerleştirmişti. Kutunun üstüne oturdular.

“Şu bildiri,” dedi Bing, “beni endişelendirmeye başladı. Ve bir anlamda buna ben sebep oldum. Sen Carruthers’in sığınağına gelmeden önce Yates’e hainlik ettim... gerçekten yaptım bunu ve tamamen küstahlığımdan. Aslında Yates, Farrish’in tümenine sadece onlara bildiriği hazırlamanın imkânsız olduğunu söylemek için gelmişti. Beni ne dürttü bilmiyorum ama yapılabileceğini söyledim. Hayır, hayır, aslında biliyorum; bu şeyi yazmak istedim. Ne için savıştığımızı yazmak istedim, çünkü bu konuyu kendim için açıklığa

kavuşturmak istedim ve çünkü bu savaşın en az silah, tank ve uçak savaşı olduğu kadar bir fikirler savaşı olduğuna da inanıyorum. Sence de öyle değil mi?”

“Evet, tabii.”

Karen sabırsızlanıyordu. Ona şans veriyordu, yanaşıyordu. Bing’in onu hissetmesi lazımdı ama o konuşup duruyordu. Bu aşırı ciddiyeti bir anlamda acıklıydı.

“Bir yönü de o,” diye onayladı. “Ama milyonlarca lira kâr eden ve bu nedenle savaş işinin içinde olan insanlar da var. Ve askere yazıldığı için savaşta olan askerler de var, çünkü başka şansları yok. Ama aynı zamanda tam da yaşam hakları için savaşan adamlar da burada. Ama bu savaşta yer alarak aynı zamanda ilk grubun kârı uğruna da savaşıyorlar. Bana göre böyle. Her şey karmakarışık ve ortak bir payda bulabilecek misin bilmiyorum.”

“Tuhaf konuşuyorsun...”

“Nasıl konuşmalıyım?”

“Yani, bir kadın gibi sanırım; sevgiyle, ezilenler için şefkat duyarak, mücadele eden insanlar için sevgi duyarak...”

“Dinle,” dedi, “Çok şey gördüm.”

“Biliyorum.”

“Büyük idealleri kaybettim ben. Mesele gerçeklere, olgulara gelince sayıları hesaba katarsın... adam sayısı, makine sayısı, para. Bunlar olmadan bütün ideallerin havada asılı kalır ve bu ideallere inanan adamlar da boyunlarından asılırlar.”

“Seni öpmek istiyorum,” dedi Bing kısık bir sesle. Kadının elini okşadı, teninin dokusunu hissetti, bu tenin altında hayatın nabzı atıyordu.

“Hayır, bu gece bunun için çok geç oldu. Çok konuştum. Gözleri açan bir sürü şey söyledin bana. Beni öpmek istemiyorsun aslında. Yanımda bir kadın var ve yalnızız diye düşünüyorsun. Fırsatı gördün ve kendini bunu değerlendirmek zorunda hissediyorsun. Şimdi uslu ol bakalım.”

Karen’in eli Bing’in ensesine değdi.

“Kızdın mı?”

“Hayır, elbette kızmadım.”

Tekrar avluya doğru yürüdüler ve Yates ile karşılaştılar.

Yates'in adımları kadını görünce hızlandı. "Her yerde sizi arıyordum Bayan Wallace. Ama görüyorum ki bir arkadaş bulmuşsunuz..."

Karen, sesinde alaycı bir ton fark ettiğini sandı ama sonraki sözleri bu izlenimi sildi.

"Özür dilemek için gelmiştim. Ben çok kötü bir ev sahibiyim. Binbaşı Willoughby'nin size münasip bir akşam yemeği yedirdiğine memnun oldum... ama sizi almak için geldiğimde binbaşı çıktığınıza söyledi. Bayan Wallace ile ilgilendiğin için teşekkür ederim Bing."

"Bildiriden bahsediyorduk," dedi Bing.

"Bir mülakat..." diye doğruladı Karen.

"Teşekkür ederim Bing," diye tekrarladı Yates anlamlı bir şekilde. Bazı şeylere hakkı olduğunu hissediyordu. Kızı keşfeden ve Carruthers'in elinden alan o olmuştu. Doğru, Isigny'den gelirken yaptıkları uzun yolculukta, bütün öğleden sonra kaçak dövüşmüştü Karen. Ama bu tavır muhtemelen kadının, *Benimle sevişmek bu kadar da kolay değil*, deme şekliydi.

Bing, Yates'in hislerini anlıyordu. Yates liberal bir bakış açısına sahip olabilirdi ama o hâlâ bir subaydı. Arz ve talep meselesiydi bu. Eğer yeterli yatak varsa askerler de yatak alırdı. Ama yoksa, sadece subaylara tahsis edilirdi. Kadınlar için de aynısı geçerliydi. Karen onunla oynamış olabilirdi, Bing öyle düşündü, çünkü bildiriye yazmak zorunda olması onu Karen'in gözünde olduğundan biraz daha ilginç biri hâline getiriyordu. Ama iş o noktaya geldiğinde hayır demişti.

Bing geri çekilmeye karar verdi.

Karen'a "Benim için büyük zevkti," dedi. "Çok yardımcı oldunuz."

Yates, Bing'in geri çekilişini çok doğal karşıladı. "İyi geceler çavuş," dedi.

Karen, bir Bing'e bir Yates'e bakıyordu. Sessiz bir anlaşma, gizli bir şifre ya da yasa yürürlükteymiş gibi görünüyordu.

"Ne biçim insanlarsınız siz?" diye patladı. "Teğmen, çavuş, albay, onbaşı olmadan duramaz mısınız hiç?"

"Pardon?" dedi Yates, bu çıkışa hazırlıklı değildi.

Bing, "Ama Bayan Wallace, sizin için bir parti veriliyor. Sizi tutmak istemiyorum."

Bing ile kadın arasında kişisel bir şeyler *olup bitiyordu*. Yates'ın hoşuna gitmemişti bu. Normandiyalı köylü fahişeleri saymazsak, İngiltere'den bu yana gördüğü ilk gerçek kadındı o. Sağ kalmayı başardığı her saldırı gününde ona yeniden bahşedilen hayat, o, bir bakıma *ilk* kadındı.

"İstediğim yere giderim," dedi Karen, "istediğim zaman ve istediğim kişiyle." Bu hem Yates hem de Bing için söylenmişti; oğlanın doğru zaman olduğunu düşündüğü bir anda onu birilerine teslim edemeyeceğini bilmesini istiyordu.

Gitmek için döndü.

Neredeyse karanlıkta kaybolmuştu ki Yates arkasından gitmeye yeltendi, o esnada hem Karen hem de dünya parlak ve yeni bir ışık altında aydınlanmıştı. Alman paraşütlü işaret fişekleri devasa avizeler gibi havada asılıydı. Derinden bir pır pır sesi, nefes kesen bir hızla üçünün etrafını sardı.

Uçaksavarların üstü açıldı. Ya mermiler büyük olduğundan ya da telaşla saçılan bu mermilerin yaydığı ışığın çapı yüzündendi, ne olursa olsun, silahlar sanki mürettebatı uyuyakaldığından geç kalmış da, kaybettikleri zamanı telafi etmeye çalışıyorlarmış gibiydi. İzli mermilerinin çizdiği kavis, hedeflerinin üzerinde birleşiyordu.

Kadın, çavuş ve teğmen savaşın gerçekliğinin içine çekilmişti.

Karen şatoya doğru bir hamle yaptı. Yates arkasından koşup kollarına yapıştı.

"Kıpırdama!" diye fısıldadı.

"Bizi fark edebileceklerini sanmam," dedi Bing. Ama o da yerinde çakılı kalmıştı.

Çok da uzak olmayan bir yere Alman bombaları düşmeye başladı. Yates bombalar patladıkça yerin sarsıldığını hissedebiliyordu. Midesinde, göğsünden kasıklarına inen bir boşluk vardı.

"Korkacak bir şey yok," dedi Karen'a. "Buradan uzağa düşüyorlar."

"Ama çok güzel!" dedi Karen. "Başka bir işaret fişegi daha var... bir sürü var! Hem de tam üstümüzde!"

Yüzleri bembeyazdı ve işaret fişeklerinin yansıması altında aşırı derecede büyük görünüyordu; doğal gölgeler daha derin, daha keskin, daha karaydı.

“Evet, kendi çapında bir güzelliği vardır!” dedi Yates. Karen bunun güzel olduğunu düşünebiliyorsa o da düşünebilirdi, lanet olsun, neyse ne!

“Bu uçaksavar parçalarının yakınımaya düşmesinden nefret ediyorum,” dedi Bing. “Tam bir baş belası.” Çok sakindi sesi.

“Korkmuyor musun?” diye sordu Karen. Araya koyduğu soğukluğu bırakmaya hazırdı; onun kollarında olmak, gözlerini yummak istiyordu.

“Tabii ki korkuyorum... Hey, şuna bak! Onu yakaladılar!”

Uçaklar görünmüyor, attıkları işaret fişeklerinin ardında kalıyorlardı. Şimdi onlardan biri aydınlanmıştı. Bir görünüp bir kayboluyordu. Uçak önce bir yıldıza, sonra pırıl pırıl yanan ve dikine kayan bir kuyruklu yıldıza dönüşmüştü.

Bing uzandı. Karen daha ne olduğunu anlamadan kendini sert bir zeminde yatar vaziyette bulmuştu, hemen yanında, hem de çok yakınında yatan Bing tarafından yere düşürülmüştü, yaralıydı ve acı içindeydi.

Bir sıcak hava dalgası, patlamayla serbest kalan hava basıncı et-
raflarını sarmıştı.

Karen, Bing'e sokuldu. Bing kadının nefesini kulağında hissetti. Hızla nefes alıp veriyordu.

“Vay be, bu çok yakındı!” Karen, Yates’in sesini duydu; çok ince, sanki epey uzaktan gelen bir ses gibi. “Arazinin karşısına, şuraya düştü. Yandığını görebilirsiniz.”

Bing'in kollarının gevşediğini hissetti. Yates'in onu dirseğinden tutarak kaldırdığını fark etti. "Bir şeyiniz yok, değil mi?" diye sordu. Sesi gerçekten de önemsiyormuş gibiydi ve Karen'ın ceketindeki tozları temizleyen elleri son derece dikkatliydi. Karen, Yates'in onu yönlendirmesine izin verdi. Savunmasızdı ve bu hoşuna gitmişti. Bing'in kollarında olduğu için mi yoksa patlamanın etkisiyle miydi? Bilmiyordu.

“Sanırım aptallık ettim,” dedi, “çok korktum. Uçak aşağı doğru düşerken değil... bunun ne anlama geldiğini anlamadım. Ama yere çarpıp parçalandıktan sonra...”

“Birkaç bombası kalmış olmalı,” dedi Yates. Rahatlayınca çenesi açılmıştı, kadının yumuşadığını, gardının düştüğünü hissediyor-

du. “Bombalar patladı artık. Uçakta daha fazla bomba kalmamıştır. Oraya gitmek ister misiniz?”

“Yürüme havasında olduğumu sanmıyorum.”

“Yere o kadar hızlı yattığınıza sevindim,” dedi Bing. Birazcık kenarda duruyordu ama uzakta, çok daha uzakta gibiydi.

Şimdi her şey sessiz ve sakindi, durgun havadan düşen alazların çitirtıları dışında.

“Ah, manyak bunlar!” dedi Bing.

“Bayan Wallace!” Yates, samimiyetsiz bir neşeyle konuşmuştu. “Parti hâlâ bizi bekliyor. Hadi gidelim!”

Karen onu izledi.

Bing, şato kulesinin tavan arasındaki uyku tulumunda yatıyor, huzursuzca Tolachian’ın anlattığı şeyin özünü hatırlamaya çalışıyordu. Ne demişti? Başka bir yerde oluyorsa, bana da olur... Nedir o? Adaletsizlik ve ıstırap herhâlde. Bing, çözümün Tolachian’ın anlattığı o çocuk kalpli dev Tony’nin (Paul Bunyan’ın) hikâyesinde bulunabileceğinden o kadar emindi ki. Şimdi ise hiçbir şeyden emin değildi. Kadını almalıydı. Ona iyi gelirdi. Güzel bile değildi ama sesi içine işlemişti. Üstelik vücudu da güzeldi, bunu yürüyüş tarzından anlayabiliyordu. İş tulumu ve bot... ne birleşim ama! Tek bildiği, tulumun altında sıkı bacakları olduğuydu. Ama memeleri sıkıydı, Nazi uçağı düşerken onları hissetmişti. Kadınlar... Onları korumak zorundasın, onu korumak güzeldi. Duvardaki çatlaklar biraz daha büyümüştü. Sıvalar durmadan dökülürdü ama şimdi çok daha fazla sıva dökülmüştü. Yarın bu uyku tulumunu silkelemem lazım, kir ve toz dolu. Yarın Tony’nin çocuk kalbini düşünmeliyim ve Karen’ın kadın kalbini. Aman, neyse ne, niye hepsini unutup da uyumuyorsun? Hayır, yapamam, uçaklarıyla, uçaksavarlarıyla yine başlarlar... Karen, güzel isim. Ama dürüst, ne düşünüyorsa hemen söylüyor... sorun da bu, bütün illüzyonu yok ediyor. Onun gibi bir kadın tanımadım hiç...

Aman, savaşın canı cehennem!

Art arda sıralanmış şişeler pek dekoratif görünüyordu. Isigny'deki bir mahzende bulunan şeri ve Benedictine; İngiltere'deki istihkaktan saklanan viski ve cin, Dondolo'nun köylülerden sigara karşılığı aldığı berrak ve keskin Calvados'lar... Yates'in başvurduğu Matmazel Vaucamps, Paris'teki konta ait kadehlerden bir kısmını, üzerindeki boğuşan iki aslanın tek boynuzlu at biçimindeki hane-dan armasını ortaya çıkaracak şekilde kesildiği en zarif Venedik takımını kullanmalarına razı olmuştu.

"Ah!" diye bağırdı Willoughby, "Hayat bu işte!" Karen'in bacaklarına bakıyordu.

Karen üzerini değiştirip etek giymişti. Kontun, 14. Louis dönemi mavi kanepesinin köşesinde oturuyordu, bedenini kanepenin yırtık döşemesinin üzerine rahatça bırakıvermişti. Göz alıcı avizedeki ampüllerin hepsi yakıldı ve oda o eski görkemli görüntüsünü geri kazandı. Pencereler, istihkak kutularının kartonları ve bir tankın içinden uzanarak, minnettar, kurtarılmış bir aileyle el sıkışan bir Amerikalı askeri gösteren posterlerle kapatılarak karartılmıştı.

"Bir şey söyleyin Bayan Wallace!" diye ısrar etti Willoughby. "Çok hoş, değil mi? Savaşı dışarıda bırakmaya çalışıyoruz." Bardağını tempoyla sallayarak şarkı söylemeye başladı. *Malbrough, haydi savaşa! Bum! Bum! Bum!* Her *bum* deyişte kolu aşağıya iniyor, içkisi dökülüyordu.

Yates kanepenin koluna oturmuştu, bacaklarından biri sallanıyordu. Tek eliyle bardağı tutuyor, diğer eliyle Karen'in omzuna yanaşmaya çalışıyordu.

"*Bum! Bum!*"

"Sizce Madam Poulet neden içkiyi kaldıramadığınızı söyledi?" diye sordu Yates.

Willoughby şarkıyı söylemeyi keserek sarkık göz kapaklarının altından Karen ve Yates'e baktı.

Bir yüzbaşı olan radyo subayı ile üç teğmen, odanın bir köşesinde yerde oturuyordu. Aralarına bir battaniye yaymış, poker oynuyorlardı. Tomar tomar istila frankları gidip geliyordu. Orta yaşlı, sarı saçlı, solgun suratlı bir adam olan teğmenlerden biri ayağı kalktı ve "Benden bu kadar. Beş param kalmadı," dedi.

Diğerleri onu topa tuttu. “Ben arka çıkarım sana,” diye bağırdı yüzbaşı. “Daha buralardasınız. Bu uzun bir savaş olacak!”

“Bu ebedi bir oyun,” dedi Yates. “Kanal’dan gelen tank çıkarma gemisinde başladı. Eğer içkileri varsa para daha hızlı el değiştiriyor. Hayır, Bayan Wallace...” sesi alçalmıştı, “içiyoruz çünkü yalnızız.”

Eli şimdi kadının omzundaydı. Karen, Yates’in elini indirdi ama bunu onun duygularını incitmeden yapmıştı.

“Ah, Karen,” dedi, “burada olman çok güzel.”

“Teşekkür ederim,” dedi uysal bir sesle. Ondan hoşlanmaya başlıyordu; kasıntı havalardan vazgeçtikçe daha insani oluyordu ya da belki sadece oradaki diğer adamlarla karşılaştırılınca biraz daha parlıyordu.

Willoughby yanlarına geliyordu.

Yates onu gördü ve Karen’a bir tüyo vermek istedi ama o, oradaki başka bir subayın kim olduğunu soruyordu.

Münzevi yüzü kırışıklıklarla dolu olan Teğmen Laborde, tek başına oturuyor ve ellerini inceliyordu. Ümitsiz bir şekilde kadının dikkatini çekmeye çalışıyordu, işte şimdi başarmıştı ama bunu bilmiyordu ve kadının ilgisini çekebilecek hiçbir şey düşünemiyordu. Ona kendisinin bir kahraman olduğunu mu söylemeliydi? En ufak bir tahrikte bile hayatını feda etmeye hazır olduğunu mu? Diğerleri ona kahkahalarla gülerdi. Onlar, eğer mümkünse kahraman olmaktan kaçınmaya karar vermişlerdi. Ama o, büyük bir kimyasal tesiste çalıştığı dönemde, sağ çıkıp çıkmayacağını bilmeden gaz odasına girdiği günden bu yana hep böyleydi. Ve o zamandan beri binlerce kere o aptal pilot mahallinde oturup etrafı kışkırtmıştı, böylece insanın midesi neleri kaldırabilir anlasınlar istiyordu; onun midesi bunu kaldırırdı. Ama onun midesi kimin umurundaydı ki?

Yates “Teğmen Laborde,” diye cevap verdi Karen’a ve bunu öyle bir şekilde söyledi ki hemen sonrasında yudumladığı içki kesinlikle çok gerekli görünüyordu. “Onu buraya çağırabilir miyim? Böylece onu çok mutlu edersiniz.”

Willoughby, Karen’in diğer yanına oturdu. Bu da Laborde’yi davet etmeyi imkânsız hâle getirmişti. Willoughby, “Bu gerçekten de çok hoş!” dedi.

Loomis bir şişe daha açtı. Mantar tıpa *pat!* sesi çıkarmıştı ve Loomis ona bakıyordu. Sanki bir cevap bekliyormuş gibi “Carentan’dan nasıl geldiğimizi hatırlıyor musun?” dedi. “Carentan’dan nasıl geldiğimizi hatırlayan kimse yok mu? Ateş altındaki bir yoldan? Hey, Crabtrees!”

Zayıf gövdesiyle bir sandalyeyi dolduran teğmene sesleniyordu. Crabtress kıkırdadı. “Tabii ki hatırlıyorum. Hayatım boyunca unutmam. Yaşadığım sürece asla... Tehlikenin hâlâ kol gezdiği zamanlardı,” diye ekledi. “Köprünün üstünden... Kahrolası nehrin adını unuttum.”

“Orada her gün askerî inzibatlar öldürülüyordu Bayan Wallace. Kafalarını bile çıkaramıyorlardı!” diye onayladı Loomis. “Almanlar hemen tepenin arkasındaydı ve yolu gözlüyorlardı. Hiç havan atışı altında kaldınız mı? Hangisini seçerdim bilmiyorum; top mu yoksa havadan atılan bombalar mı ama kesinlikle havan topunu seçmem. En kötüsü havan topudur.”

“Muhakkak!” dedi Crabtrees. Fazlasıyla ince belindeki kemerini sıktı.

Sonunda Loomis, Karen’dan bir soru koparmayı başarmıştı. “Peki, ne oldu Yüzbaşı?”

Loomis, muhteşem bir hikâye anlatmaya hazır, öne doğru eğildi. “İşte... Biz de bu yoldan gitmek zorundaydık, başka bir yol yoktu. Üstelik günün tam da Almanların bombardımana başladığı saatle-riydi.”

“Öğleden sonra saat beş,” dedi Crabtrees. “Her öğleden sonra! Saat gibi dakik şu Almanlar!”

“Tamam, tamam!” diye elini salladı Loomis. “Şoföre dedim ki, hayatlarımızı tehlikeye atıyoruz ama bunun yapılması gerekiyor; o da bana emredersiniz dedi, bu müfrezede iyi adamlar var, çok iyi adamlar... Ve böylece yola koyulduk.”

Willoughby “Yani vuruldunuz?” dedi.

“Vurulmak mı? Aman Tanrım, tam bir yaylım ateşiydi. *Dan dan dan!* Arkamızda, önümüzde! Şoföre dedim ki bas şuna tam gaz! O da zaten tam gaz gidiyoruz dedi. Resmen uçuyoruz, altmış, yetmiş mil.”

“En az yetmiş!” Crabtress kemerini gevşetti. Heyecanını göstermek için derin derin nefes alıp veriyordu.

“Sonra ne oldu?” diye sordu Karen.

“Sonra yolu geçtik! Başarmıştık! Kurtulduk!”

“Tanrıya şükürler olsun,” dedi Crerar, kedicik Plotz’u kucağına alırken.

Yates arkasına yaslandı ve yapmacık bir kahkaha patlattı.

“Ne kadar riskli olduğunu bilmiyorsunuz,” diye itiraz etti Loomis. “O yollar! Hem de ateş altında! Ama başka şansımız yoktu.”

Willoughby ayağa kalktı. Bardağını dikti ve yavaşça masanın üstüne bıraktı. “Bayan Wallace,” dedi, “size hikâye anlatmalarına müsaade etmeyin. Elbette, herkes görevini yapıyor. Zaten bu nedenle buradayız. Ama bu geri kademe olarak bilinen şeydir. Bazen vuruluruz ya da bombalanırız ya da bombardımanda kalırız; yaptığımız işin bir parçası bu. Kendimizi cephedeki, siperdeki Kraut’larla göz göze savaşıyor o oğlanlarla karşılaştıramayız. Gerçek kahramanlar onlardır, bu adamlarsa...”

Ne alçakgönüllülük, diye düşündü Yates. Kalktı ve kendisine bir içki daha koyup Karen’in yanına döndü. Bu kızı ne sanıyor bu? Akıllı bir karış havada bir acemi mi?

Willoughby yine gerdanı kat kat olmuş şekilde gülümsemeye başladı. “Seni küçümsemek için söylemiyorum Loomis...”

“Tabii, tabii,” dedi Loomis. Alt edildiğini biliyordu. Willoughby’den de siperdeki bitli adamdan da daha aşağıda olduğunu biliyordu.

“Bazen küçük numaralar yaparız,” dedi Willoughby. Elinde şeşle Karen’in yanına geldi ve hem onun bardağını hem de kendi bardağını doldurdu. “Kusura bakmazsan Yates...” Karen’in yanına oturdu, hamle yapıyor, sahipleniyordu.

“Küçük numaralar, çok da önemli olmayabilir ama tüm bir savaş girişimi içindeki büyük toplama bakarsak, hangisi önemlidir hangisi önemsiz bilinmez. Sadece işimizi yapıyoruz biz.”

Yates, kanepenin kolundan kalktı. Yüzünü Willoughby ve Karen’a döndü. İçkisini bir dikişte bitirdi, içkinin gırtlığından aşağı doğru yakarak indiğini hissetti; başı hafifledi, çok hoş bir hafiflikti. “Ha, ha!” dedi.

Willoughby, Karen’a “Arkadaşımız sarhoş oldu,” dedi. Sonra Yates’e döndü, “Haydi durma! Daha çok var... ama sakın yarın bana baş ağrısıyla gelme!”

Yates cevap vermedi. Loomis’e doğru gitti ve yüksek sesle, “Sen çok zavallı bir tipsin Loomis, gördüğüm en zayıf tiplerden birisin,” dedi.

“Neden?” diye sordu Loomis, hâlâ kendini savunamayacak kadar moralsizdi. Ama Yates konuyu kapattı.

Willoughby devam etti. “Söz gelimi Saint-Sulpice, Bayan Wallace, tam anlamıyla bizim gösterimizdi. Binden fazla tutsak, sınırsız gıda, tedarik ve mühimmat... Hepsi bizim için övünülesi şeyler. Biraz böbürlensem sorun olmaz, değil mi?”

“Böbürlenmek mi?” dedi Karen, “neden olmasın?” Benedictine etkisini göstermeye başlıyordu. Willoughby’nin soluk yüzü gözlerinin önünde uçuşuyordu.

“Üstelik çok da kolay oldu!” dedi. “Oraya gittim, durumu yerinde inceledim. Tabyayı almak birliklerin günlerini alacaktı. Ben de dedim ki, şunlara şöyle sıkı bir ültimatom verelim; deliklerinden çıkmaları için on dakika! Nazilere ‘Sizi parçalarınıza ayırmak için bekleyen tanklar ve toplar var’ dedik. Sonra da dakikaları geriye doğru saydırdım. Bunun psikolojik etkisini anlarsınız ya Bayan Wallace. Yaşamak için son sekiz dakika... beş... üç!”

“Çok zekice,” dedi Karen. Willoughby’nin elinin bacağına olduğunu hissetti. “Bunu tek başınıza mı hâlettiniz peki?”

“Aman tanrım!” Alka Seltzer reklamındaki küçük adamın içtenliğiyle söylemişti bunu. “Oyunun bir parçası işte... çok da önemli değil tabii.”

“Yalan söylüyorsun,” dedi Yates. Sesi sakın, keskin ve kızgındı. Diğerlerinin muhabbeti anında kesildi. Poker oyuncuları bile kâğıt karmayı bırakmıştı. Sadece Crerar’ın sesi duyulabiliyordu: “Plotz! Plotz! Gel buraya! Babana gel!”

Yates olduğu yerde donup kaldı. Saldırıya zorlanıyordu, Willoughby’nin yüzüzlüğü, Willoughby’nin Karen’in dibine kadar girmesi yüzünden ve Bing’e ya da işini dürüstçe yapan diğer adamlarına duyduğu bir tür sadakat duygusuyla saldırıya geçiyordu.

Karen, Willoughby’nin elini çekti. Ayağa kalktı ve Yates’in yanına giderek fısıldadı, “Tartışmayın. Lütfen yapmayın. Hiç gereği yok. Zaten hikâyeyi biliyorum. Gerçeği biliyorum.”

Bing’den öğrendi tabii, diye düşündü Yates.

“Ama tam bir kuyruklu yalan!” dedi.

Willoughby hafifçe gülümsedi. “Bayan Wallace,” dedi. “Gelin ve yerinize oturun. Sinirlenmeye hiç gerek yok. Teğmen Yates bir ölçüde haklı. Asıl işi yapan iki çavuştu. Kabul edelim söylediği laf yakışksız. Ama içkinin etkisi altında deyip geçeceğiz. Gerçek şu ki, o görevin komutanı olarak sorumluluk bana aitti ve dolayısıyla bu iş için belli bir övgüyü hak ediyorum. Eğer işler yolunda gitmeseydi ben suçlanacaktım. Ordu böyle bir şeydir Bayan Wallace.”

“Kesinlikle doğru,” dedi Loomis. “Binbaşı Willoughby, bu konuyu kapatacak kadar, tabiri caizse, geniş fikirlidir, yani Teğmen Yates’in ne yazık ki şey yaptığı...” Kendi karmaşık cümleleri kafasını karıştırmıştı ve lafını tamamlayamıyordu. “Yani bir şekilde...”

“Kapa çeneni,” dedi Willoughby.

Crerar kediye gıdıklıyordu. Kedi sırtüstü yatmış, beyaz göbeği iyice gerilmiş, yumuşak patileriyle karşılık veriyordu. “Seni seni seni,” diyordu Crerar, “Hiçbir şeyden haberin yok senin Plotz, seni seni seni, sen sivil bir kedisin!”

“Teessüf ederim!” dedi Laborde.

“Pardon?” Crerar kediye bıraktı.

“Bizler askeriz! Belli ki laflarınız kediye değildi.”

“Susun!” diye bağırdı Willoughby. “Eğer bir hanımın yanında nasıl davranılacağını bilmiyorsanız bu partiyi hemen şimdi bitiriyorum!”

Poker oynayan teğmenlerden biri köşesinden geldi. “Bu kadar içkinin heba olmasına izin veremezsiniz Binbaşı, değil mi?”

“Pekâlâ...” Willoughby yatışmış görünüyordu. Gözlerini düşünceli bir şekilde kapadı. Kızın onun hakkında, hepsi hakkında ne düşündüğünü hissedebiliyordu.

Kendine bir içki daha koydu. “Görüyorsunuz ya Bayan Wallace, size işimizle ilgili bir hikâye vermem gerekiyordu, böylece boş yere gelmiş gibi hissetmeyecektiniz.”

Kadının soru sormasını bekledi ama o sessizce Benedictine’i yudumladı.

“Boş yere!” diye tekrarladı. “Çünkü o yazmak istediğiniz bildiri haberi... Yani o iş olmayacak.”

Crerar hafiften bir ıslık çalıyordu.

“Bildiri olmayacak,” diye devam etti Willoughby. “Kırk Sekiz Silahtan Kırk Sekiz Atış diye bir şey olmayacak.”

“Neden?” diye sordu Karen.

“O işi durdurdum.”

“Neden?”

Bu onun, başkalarını atlattığı, büyük haberi idi. Böyle olduğunu görmek için adamların yüzlerine bakması yeterliydi. Başında olduğu grup, bir G-2’nin emrine amade küçük bir grup olabilirdi, SHAEF’teki koca oğlanlarla arazideki komuta kademeleri arasında sıkışıp kalmış da olabilirdi ama generallere istediğini yaptıran yine de oydu. Kadın bunu bilmeliydi!

“Neden mi?” dedi. “Durdurdum çünkü bu plan tümüyle akıldışı. Farrish silahlı savaşı, kuşatmayı ve böyle şeyleri iyi biliyor ama insan zihninin nasıl işlediği hakkında hiçbir fikri yok.”

“Planının çok iyi olduğunu düşünmüştüm.”

“Bayan Wallace, ciddi ciddi, bir Alman askerinin bizim ne için savaştığımızı önemseyip önemsemediğini mi düşünüyorsunuz? Bu neden onun kalbine işlesin ki? O politikacı mı, filozof mu, analist mi? Sorarım size!”

“Bunu bilemem,” dedi Karen. Şimdi tümüyle ayıktı. Gözleri, Willoughby’nin çenesine kilitlenmişti. “Ama bunu durdurmayı nasıl önerdiniz? Gördüğüm kadarıyla General Farrish’in sözü kanun gibi.”

Crerar dikkatle dinliyordu. Willoughby’nin yaptıkları toplantı sırasında açıklamayı reddettiği sırrı şimdi açıklayıp açıklamayacağını merak ediyordu. Eğer açıklarsa tam bir aptal, tedbirsiz bir palavracı demekti. Yine de eğer Willoughby kendini ateşe atmak istiyorsa, bu onun bileceği işti.

Willoughby ise tereddüt ediyordu. Yates, Saint-Sulpice’teki teslim olma hikâyesinde blöfünü görmüştü. Eğer şimdi geri adım atarsa kendi blöfünü görüyormuş gibi görünecekti. Ve bu haber pek güzeldi.

Yüzünü Karen’a döndü. “Sana güveniyorum, evlat,” dedi. “Kayıt dışı değil mi?”

“Kayıt dışı,” dedi Karen.

“Ayrıca,” diye ekledi dikkatle, “bu haber dışarı sızarsa inkâr ederim... En sevdiğim teorilerimden biri şudur; savaşı sıradan gündelik

hayattan ayıran şey, aslında, bazılarımızın daha fazla risk almasından ibarettir. Onun dışında insanlar arasındaki ilişkiler hemen hemen aynıdır. Hırs, kıskançlık, siyaset... bildiğiniz şeyler... Öyle çok da akıllı biri olduğumu söyleyemem, kesinlikle değilim...”

“Ama öylesiniz komutanım,” dedi Crabtress. O kadar sarhoştur ki Loomis’e dayanarak ayakta durabiliyordu.

“Farrish’in planı bir sürü mühimmat ziyânı anlamına geliyordu. Ben de Kolordu Topçusu General Dore’yi aradım. General Dore, eski bir arkadaşımıdır, kişisel olarak da görüşürüz; o bana Clarence diye hitap eder, ben de ona Charlie derim. Dedim ki, ‘Dinle beni Charlie, eski kurt Farrish’in muhteşem bir planı var. 4 Temmuz’da kırk sekiz silahtan kırk sekiz atış yaptırmak; bayramı kutlamak için büyük, muhteşem bir havai fişek gösterisi. Muhteşem, değil mi? Farrish Amerikan bayrağı için elinden geleni yapıyor...’ Dore’yi duymalıydınız. ‘Ne?’ dedi. ‘Farrish bunun ne kadar mühimmat anlamına geldiğini biliyor mu? Kanal’dan bunu almak için ne kadar zamana ihtiyacımız var?’ İşte, klasik öfke patlaması... Yani Bayan Wallace ve baylar, bu görüşme bu akşam saat dokuzda yaşandı. Umuyorum ki şimdiye kadar General Farrish projesinden vazgeçmiştir.”

Willoughby oturdu. Kendinden memnundu. Kız ona bakıyordu ve gözleri kocamandı. Harikulade gözler, hayranlık dolu. Modern bir kızdı, akli ve gücü takdir ediyordu.

Yates tarafsız olmaya çalışıyordu ama alkol engel oluyordu. Bu “sahnenin gerisindeki adam” tarihe geçmişti! Üniversitede ona şunu öğretmişlerdi; öyle dava adamları vardı ki, halk kitleleri gibi ve gelişmeler uyarınca düşünürlerdi, nüfuz ve iktidarlarını sürekli toplumu düşünerek kullanırlardı. Fakat burada gördüğü tek şey, piyonları son derece kısıtlı sahalara süren Willoughby’ler olmuştu. Korkutucu bir manzaraydı bu: Willoughby bugün bildiriği ortadan kaldırmıştı, yarın belki de Yates’i...

Karen, Willoughby’ye hayranlık duyuyordu gerçekten de. Onda ki dalaverelerin adiliği bir anlamda muazzamdı.

“Binbaşı, savaş ile barış arasında bu kadar küçük bir fark olduğuna gerçekten inanıyor musunuz?” diye sordu. “Bir savaş hâlinde kararların, barışta olduğundan çok daha fazla insan hayatına mal olduğu gerçeğini gözden kaçırmıyor musunuz?”

“Derece anlamında bir fark var, nitelik anlamında değil,” diye cevapladı Willoughby.

“Benim için değil!” dedi Yates hızla. “Savaşta benim hayatım size bağlı oluyor!”

“Plotz bunun alicengiz oyunu olduğunu düşünüyor,” dedi Crerar, “ama etkili bir oyun.” Güldü ve Karen’a döndü. “Bu konuda endişelenmeyin. Bu açık göz vurguncular kendilerini bir şey sanır, yaptıkları işle gurur duyarlar. Ama insanlar ve eylemleri, pekmez gibidir; çok ağır hareket ederler ve özü her nasılsa hep aynı kalır.”

Willoughby’nin şanını değerlendirme noktasına ancak daha yeni yeni erişebilen Loomis, övgülerinin tonunu giderek artırıyordu. “Harika!” dedi Binbaşıya. “Harika!” Ve kıskançlıkla, “Elbette, insanın bağlantıları olmalı!”

Willoughby, Karen’a biraz daha yanaşmak için yeniden pozisyon alan gövdesiyle bir hareket yapmak üzereydi.

Az kaldı, birazdan kucağına oturacak diye düşündü Yates. Karen neden onu uzaklaştırmıyor ki? Belki de bu fikirden hoşlanıyor... Yates buna daha fazla bakmak istemedi. Partiden sıkılmıştı. Kalkıp gitti.

Kapının önü kapanmıştı.

Kapıda duran tip, bir sarhoşun biçimsiz görünümüne sahipti: beyaz bir surat, gergince asık soluk dudaklar, sanki bu yabancı tip nefes almakta zorluk çekiyormuş gibi yakası tümüyle açılmış bir gömlek.

Thorpe’u bu.

“Allah aşkına be adam!” Yates hızla ona doğru gitti, Thorpe’un olduğu yere yığılacağından korkuyordu. Ama Thorpe yığılmadı. Kendini kontrol edip odaya girecek ve içindeki acıyla gerilen bir sesle konuşacak kadar topladı kendini.

“Uyuyamadım,” dedi, “Özür dilerim, uyuyamadım.”

Karen ona bir içki doldurup yanına gitti. Bing’in orada olmasını isterdi; Bing olsaydı arkadaşını idare edebilirdi, onu da tabii.

Thorpe onu fark etmemiş gibiydi, uzatılan kadehi görmemişti. “Uyuyamıyorum!” Yardım çılgılığı gibiydi sesi.

“Tamam, Thorpe! Kendine hâkim ol biraz!” dedi Yates.

Loomis, “Kimsede ona verebileceğimiz bir ilaç yok mu?” diye sordu.

Thorpe çevresine ve yarattığı hareketliliğe karşı ilgisizdi.

“Neden uyuyamıyorsun?” diye sordu Karen.

Ona bakmadan ve garip bir hâlde, sanki kendisi değilmiş gibi konuştu, “Etraf çok sessiz. Çok fazla sessiz. Her tarafı çevirdiler.”

“Kim çevirdi?” dedi Willoughby. “Saçmalık bu.”

Thorpe’un gözleri Yates’in üzerinde kilitlendi.

“Siz dürüst bir adamsınız,” dedi tekdüze bir sesle. “Siz de aynı gemidesiniz. Bu savaşı kaybettiğimizi görmüyor musunuz? Her gün kaybediyoruz savaşı. Faşistler her yerde. Hasta değilim ben Teğmen, inanın bana, hasta değilim ben. Görüyorum, kendi gözlerimle görüyorum, çaktırmadan yaklaşıyorlar bize. Buraya, bu odaya, bu şatoya, bu orduya, evlerimize...”

Yates, subayların bakışlarının Thorpe’un üzerinden kendine kaydığını hissetti.

Karen, “Kuzey Afrika’daymış...” dedi.

“Bombalar yüzünden,” dedi Crabtrees; “bazı insanlar bunu kaldıramıyor.”

Crerar, “Ama etrafın çok sessiz olduğundan yakınıyor!” dedi.

Thorpe elini kaldırdı. “Susun, hepiniz susun! Eğer savaşı kaybediyorsak muhabereleleri kazanmanın ne faydası var? Bayrak dediğin yaldızlı kumaş parçası. Öyle değil mi? Teğmen? Söyleyin!”

Yates’in dili tutulmuştu. Thorpe’un ne dediğini ve adamın içinde neler olup bittiğini tam anlayamıyordu. Sadece adamın içinde bulunduğu sefaleti ve zihninin nasıl arada kaldığını hissediyordu. Yine de subaylar arasındaki bu partinin sinir krizi için uygun bir yer olmadığını biliyordu.

“Senin adamlarından biri mi Yates?” dedi Willoughby. “Dışarı çıkar onu, tamam mı?”

Thorpe neredeyse tamamen gözyaşlarına boğulmuş olsa da Willoughby’nin verdiği emrin bir kısmını anlamıştı. “Hayır!” diye bağırdı, “Beni dışarı çıkarmayın Teğmen! Cevap almam lazım! Haklı mıyım, haksız mıyım?” Cevap beklemeden devam etti, sanki Yates’e bir sır verir gibi sesini alçaltarak, “Gidecek bir yer kalmayacak! Ne-

reye gidebilirsiniz ki? Bu her şeyi bitiren bir gece olacak; kapkara, yoğun, hepimizi yutacak.”

Yates tereddütle, “Endişelenme, seni yalnız bırakmayacağım,” dedi.

Loomis kapıya gidip bağırdı, “Karakol çavuşu! Karakol çavuşu!”

Thorpe, Yates’e yaklaştı. “Hâlâ şansımız varken, sen ve ben ve bulabildiğimiz tüm dürüst insanlar, haydi başka bir yere gidelim.”

“İç şunu!” diye zorladı Thorpe’u Karen.

Thorpe onu tanımış gibi göründü. “Siz basındansınız. Evet, evet biliyorum... Bir dakika bekler misiniz? Herkesi şok edecek bir açıklama yapacağım size. Ama önce daha acil işler var, kusura bakmayın.”

Yates’in elbisesinin koluna yapıştı. “Bende bir sorun olduğunu söyleyecekler, çünkü onların içini görüyorum, hepsinin hem de. Ne istediklerini biliyorum. Onlara inanmayın Teğmen, söz verin bana onlara inanmayacaksınız.”

“İnanmayacağım.”

Yates aşırı derecede rahatsız olmuştu. Thorpe’un bu çılgın iddiası, bu fantezi ve korku karışımı, Yates’in ara sıra belli belirsiz hissettiği ama derinlemesine düşünmeye hiçbir zaman cesaret edemediği konular burnunun dibinde bitmişti. Bütün bu sorunlarla uğraşmak istemiyordu; yine de o andan itibaren bundan kurtulamayacağını, Thorpe’un onu hem diğerlerinin önünde hem de kendi gözünde yaf-taladığını hissetmişti.

“Bu adam için bir şeyler yapmamız lazım,” dedi Loomis’e.

Loomis, Willoughby ve Karen’dan özür diledi. “Onu yarın sabah-tan hastalık iznine göndereceğiz.” Hemen ardından Dondolo’nun, tam teçhizatlı hâlde, odaya girdiğini gördü.

“Çavuş Dondolo, ne *istiyorsun*?” dedi Loomis.

“Karakol çavuşunun yerine bakıyorum, komutanım. Çavuş Lord’un yerine...”

“Tamam, tamam...” Loomis parçaları birleştirmişti. Muhtemelen Lord ayrıntılarla onun yerine ilgilenmesi için Dondolo’ya on kâğıt falan vermişti. “Pekâlâ,” dedi otoriter bir sesle, “Mademki karakol çavuşu sensin, bu adamı buradan çıkar ve götür yatağına yatır.”

“Thorpe,” dedi Dondolo, “Haydi, Thorpe...”

Thorpe kırbaç yemiş gibi geri çekildi, bir şeyler söylemeye çalıştı ama başaramadı. Elleri, Yates'in kolu etrafında kenetlenmişti, boğulan biri gibi sıkı sıkı tutuyordu.

"Teğmeni rahat bırak," dedi Dondolo. Herkese seslenerek ekledi, "Adamı tanırım. Biraz gariptir, ara sıra, ama zararsız... Gel haydi Thorpe, burada oyalanmanın anlamı yok." Kibar kibar, neredeyse şefkatle konuşmuştu.

Thorpe'un kolları güçsüz iki yana düştü. Başını önüne eğdi, yavaş ama itaatkâr bir biçimde kapıya, Dondolo'ya doğru yürüdü. Dondolo kolunu Thorpe'un omzuna attı. "Merak etmeyin Yüzbaşı Loomis. Ben onunla ilgilenirim. Kusura bakmayın millet, rahatsızlık için. İyi geceler."

Çıktılar.

Yates rahatlamıştı. Bir an Thorpe'un arkasından gitmesi gerektiğini düşündü. Dondolo'nun ilgisinde kuşku uyandıran bir şeyler vardı, korkutucu bir şeyler. Ama tüm bu olayın onun etrafında dönmesi zaten yeterince kötüydü. Thorpe'un onunla diğer subaylar arasında açtığı uçurumu daha da derinleştirmek istemiyordu, mesafeyi kapatmak, tatlıya bağlamak istiyordu. Olay bir şekilde Willoughby'yi Karen'dan ayırmıştı, üstelik daha gecenin kalan yarısı vardı. Yarın başka bir gündü, Thorpe ile yarın ilgilenecekti.

Karen, Loomis'e "Çavuşun bu çocuğun derdini anlayacağından emin misiniz? Bence ona bir psikiyatrist gerekiyor," dedi.

Willoughby, "Adamlar bazen iyi uyuyamıyor. Savaş bu, eğlence değil. Kâbus gören herkesi psikiyatriste gönderseydik savaşacak adam kalmazdı. Unutun gitsin," dedi.

"Thorpe'a iyi bakılacak!" dedi Loomis. "Adamları kendi hâline bırakalım... Onlar birbirini anlar."

Bir kat aşağıda Dondolo, Thorpe'un kasıklarını tekmeliyordu. Thorpe acı içinde iki büklüm olunca Dondolo bu sefer böbreklerine vurdu. Her darbeye birkaç kelime fısıldıyordu, "Demek subayların yanına, kış yalamaya, beni ispiyonlamaya gidersin ha, gösteririm sana, orospu çocuğu..."

Thorpe dizlerinin üstüne çöktü. Dondolo onu tutup kaldırdı.

Dondolo subayların şarkısını duydu: “Çünkü o kafası çok kıyak biri! Kafası kıyak, kafası kıyak!”

Bana bir içki vermezler ama, diye düşündü, dandik de olsa bir içki. Thorpe’u bir kere daha teklemeli.

Onu Dondolo’nun şiddetinden, Dondolo’nun adamı ellerine teslim ettikleri için duyduğu neşeden kurtaran Almanlar oldu. Alman uçakları alçaldı. Uçaksavar bataryaları ateş açmadan önce bombalar atılmıştı.

Dondolo kendini yere attı. Koca gövdesini merdivenlerle duvarın oluşturduğu köşeye sıkıştırdı. Thorpe merdivenlerden aşağı sendeledi, büzüşmüş duran Dondolo’yu geçti ve avluya indi. Dondolo kaçmasına izin verdi. Eğer adam kendini öldürtmek istiyorsa bu onun bileceği işti.

Yukarıda Willoughby, hayatı dolu dolu yaşamının gerekliliği üzerine bir konuşma yapıyordu. “Yapılması gereken bir şey varsa, hemen yapmalı!” dedi. “Ve yaptığınız şeyden de keyif almaya bakın.”

Loomis bu hisleri onaylıyordu. Kafasını salladı. Willoughby devam etti, “Savaş bize yarından çok az şey beklenebileceğini öğretti...”

Derken ilk patlama ve tam bir karanlık.

Kaygılı bir sessizlik.

“Herkes nerede?” diye sordu Loomis.

Biri, “Jeneratör gitmiş olmalı,” dedi.

“Işık! Biri ışık bulsun!” diye bağırdı Crabtrees.

“Pencereler! Pencerelerden uzak durun!”

Adamlar ortalıkta koşuşturup duruyor, el fenerlerini veya mum bulmaya çalışıyor veya kendileri için güvenli bir nokta arıyorlardı.

İkinci bomba patladı, ilkinden de daha yakında. Bardaklar kırıldı ve şangırtıyla yere düştü.

Karen birinin onu kavrayarak yere yatırdığını hissetti. Birinin bedeni onunkinin üzerine kapanmıştı. Dudaklarını arayan ve dudaklarına yapışan dudaklar hissetti. Bu surata bir tokat attı.

O anda ışıklar geldi.

Pencerelerden en uzaktaki duvarın orada, partinin katılımcıları yere uzanmış vaziyetteydi. Willoughby başını bir sandalyenin altına

sokmuştu. Crabtrees, Loomis'in arkasında korkuyla sinmişti. Crerar, kedicik Plotz'u göğsüne bastırarak, "Sanırım artık Thorpe'un rahat rahat uyuyabileceği kadar gürültü oldu," dedi. Yates, Karen'in önünde dizlerinin üstünde duruyordu; "Sizi korumak istedim. Özür dilerim, yanlış anladınız," diye açıklama yapmaya çalışıyordu.

Teğmen Laborde masanın üstünde terzi usulü bağdaş kurmuş oturuyordu ve kollarıyla kalan şişelere sarılıyordu. Herkes ona bakınca gülümsedi, durumdan memnun olmuştu. Nihayet sahnenin merkezine yerleşmeyi başarmıştı.

6

Abramovici, şifre yazmanının ilettiği mesajı daktilo etti. Abramovici, yavaş yavaş ve düzenli daktilo ediyordu ve espaslamasının titizliğinden ve yazılarının temizliğinden dolayı kendisiyle gurur duyuyordu. Ne zaman biri onu "Hadisene yahu! Bana öyle havalı bir şey lazım değil, daktilo et gitsin!" diyerek acele ettirse Abramovici, incinmiş, yukarı doğru bakar ve "Modern savaşın şartı kusursuzluktur," diye açıklama yapardı. Abramovici ile tartışamazdınız.

Bu sabah kimse acele ettirmemişti onu. Bay Crerar ve subayların çoğu, geceki partinin artçı etkilerinden mustaripti. Abramovici'nin mesajı okumak ve sonra bir daha okumak için dünya kadar zamanı vardı: Önce *kimden*, birkaç adet *aracılığıyla* ve tabii *kime* ile birbirine bağlanmış bir dizi gizemli isim. Bunlar, mesajın gönderilmesine aracılık eden, mesajı gönderen ile mesajı alan birimlerin kod adlarıydı.

Ardından mesajın kendisi: *Matador projesine kesinlikle karşıyım. İdari karar sonradan alınacaktır.*

Sonra da imza: *DeWitt.*

Abramovici kafasını salladı. İşte bu kadardı. General Farrish fikrinden vazgeçmek zorunda kalacaktı. Abramovici mesajın içeriğini onaylamıştı. Herkes başkasının işine burnunu sokmaya başlarsa bu ordunun hâli ne olurdu?

Crerar geldi, tıraşsızdı, beyazlamış saçları dağınıktı. Tıraş gelmiş sakalı derisinin sarkıklığını daha da belirginleştiriyordu; yaşlı ve perişan görünüyordu. Kedicik Plotz arkasından gelmişti, çöp sepetinden dışarı taşmış bir tomar kâğıdı patilemeye başlamıştı.

Crerar kendini küçük karyolaya attı. “Dün gece ne yaptın?” diye sordu.

“Neredeyse bütün gece uyanıktım,” diye bilgi verdi Abramovici. “Eğer öleceksem de,” dedi usulca, “uykumda ölmek istemem.”

“Saçma!” Crerar’ın canı sıkılmıştı. “Bu aralar pek çok şeyden emin olamıyorum... ama şundan yüzde yüz eminim ki sen bu savaştan sağ çıkacaksın ve savaş bittiğinde zenginleşip şişmanlayacaksın.”

“Umarım öyle olur Bay Crerar. Ama insan hazır olmalı. Hazırlık, zaferin esasıdır.”

Eğer adam stenografi biliyor olmasaydı, onu şu dakika kovardım diye düşündü Crerar. Her şeyin bir sınırı var.

Abramovici mutlu bir ifadeyle devam etti. “İlginizi çekebilecek bir şey var Bay Crerar, zira General Farrish için önerilen bildiriye ilişkin tutumunuz Albay DeWitt tarafından tamamıyla desteklenmiş bulunuyor.”

“Ne diyorsun!”

“Sizi tümüyle destekliyor.”

“Bir mesaj mı geldi?”

“Evet... Burada.” Abramovici kâğıdı aldı ve şişko kolunu uzatabildiği kadar uzatarak Crerar’a verdi. Crerar içini çekti. “Bana bu mesajı içeri girdiğim anda vermen gerektiğini düşünmedin mi? Üstünde acil yazdığını biliyordun!”

“Benim kanaatime güvenmelisiniz,” dedi Abramovici. “İçeri girişinizi gördüğümde hiç de iş havasında olmadığınızı anladım; üstelik bu, üst rütbelerin sahada varılan sonuçları kabul ettiği o durumlardan biri.”

Crerar yüzünü buruşturdu. Kâğıdı da buruşturup yere attı. Abramovici eğilerek kâğıdı yerden aldı ve çöp sepetine attı.

“Bu kadar tertipli olmak zorunda mısınız?” diye bağırdı Crerar. “Tertipten sıkıldım artık. Dağıt şu masanı! Hadi durma, dağıt!”

“Size aspirin getirebilirim,” diye bir öneride bulundu Abramovici.

Crerar küçük karyoladan kalktı. Tek adımda Abramovici’nin yanına vardı ve kâğıtlarını karıştırmaya başladı. Bildiri örnekleri, boş kâğıtlar, kopya kâğıtları her yana uçuştı. Yer kâğıt dolmuştu.

“İşte böyle,” dedi Crerar, küçük karyolasına geri yatarken, “Burası şimdi çok daha iyi görünüyor. İş yapılmış, faaliyet yürütülmüş gibi görünüyor.”

Abramovici inatla kâğıtları topladı, onları küçük kümeler hâline getirdi, düzenledi ve bir daha düzenledi. Crerar gözlerini kapatmıştı. Ordu’ya lanet okuyordu. Dün gece Willoughby’nin büyük sırrı ele verme dalaveresinden sonra, Crerar tüm bunlara son verecek bir güç olmasını ummaya başlamıştı; bu insanlar, resmî zihniyetleri ve resmî mülahazaları olan küçük resmî adamlar olmak yerine tekrar insanlaşacaktı ve o lanet olasıca bildiri, sırf Willoughby’ye ve onun kazanılmış haklarına inat, dağıtılacaktı.

Crerar, DeWitt’in bildiriye veto edeceğini biliyordu. Albay burada olsaydı işler farklı olurdu. DeWitt, Tanrı bilir ne zamandır asker olsa da, eğer mesele yeteri kadar önemli ise üst karargâhlara itaatsizlik edecek kadar tahayyül gücü olan bir adamdı. Ama burada üst karargâhı temsil eden bizzat DeWitt olduğundan dava kaybedilmiş demekti.

Crerar konu hakkında düşündükçe bir siyasi çağrının olası yararına daha fazla ilgi duyuyordu. Ya Farrish, şu gürleyip duran, yüzünü dışarıya dönerek habire atıp tutan Farrish bir şey yakaladıysa...

Çiftliğini düşündü ve insanlarda hayal gücü olmadığı için, dünyada neler olup bittiğini göremedikleri için kaybettiği şeyleri düşündü. Birinin hayatının bu kadar aptallıkla, bu kadar korkaklıkla ayrılmaz biçimde bağlanması mı gerekir! Eve, diye düşündü, *ma petite Eve*.^{*} Onun hafif, hızlı adımlarla, yumuşacık saçları adımlarına uyum sağlayarak çiftliğin avlusundan geçtiğini gördü. Genç karısı, onun çocuk karısı, Tanrı Eve’i korusun ve ona geri getirsin. Ama önce çiftlik. Bir kadının belli bir ortama ihtiyacı vardır, insan kadına önce içinde yaşayacağı, serpileceği ortamı vermeli.

Abramovici’nin daktilosunun sesini, düzenli, kısa ve kesik tak tak seslerini duydu. Ve sonra başka bir ses, telaşlı bir ses “Bay Crerar!”

“Evet?” O kadar ani doğruldu ki kan başına hücum etti, hafif bir baş dönmesi hissetti.

* (Fr.) Küçüğüm Eve

“Size bildiriyi göstermek istiyorum.” Bing bir sürü düzeltme yapmış iki sayfa uzatıyordu. “Hâlâ taslak hâlinde ama sanırım ihtiyacımız olan aşağı yukarı bu.”

Crerar gözlerini ovuşturdu. Göz kırptı. “Çevirisini de eklemişsin. İyi.”

Bing, okurken Crerar’ı izledi. Adamın mimiklerindeki değişimlerden bir anlam çıkarmaya çalışıyordu... yarım bir gülüş, çatık kaş. Bu, yaptığı öylesine işlerden değildi, bundan çok, çok daha ötesiydi. Eğer kelimeler Crerar’ı etkileyebilirse, Willoughby’den de vazgeçirebilirdi, o zaman bu şeyin bir şansı olabilirdi. Kendi iyiliği için değil, diye düşündü Bing, tarihi oyuna getirmek için planladığı şaka için değil... ama başkaları için, Tony, Tolachian, Thorpe, Karen, hatta Yates, hatta Farrish içindi.

Crerar, yavaş yavaş okudu:

“4 Temmuz’a selam olsun!

Toplarımız konuştu. Bu, Amerika’nın dilidir, bugün 4 Temmuz 1944. Bizim için 4 Temmuz kutlu bir gündür. 4 Temmuz 1776, Birleşik Devletler’in bir ulus olarak; özgür insanlardan, kanun önünde eşit ve kendi kendilerini yönetmeye karar vermiş insanlardan oluşan bir ulus olarak doğduğu gündür.

1776’da bu haklar ve özgürlükler için savaşa girdik. Bugün de bu haklar ve özgürlükler için savaşıyoruz. Bu haklar ve özgürlükler nerede tehdit altında ise biz de tehdit edilmişiz demektir. İnsan onuru nerede aşağılanmışsa, bu bize yapılmış gibi düşünüyoruz. İnsanların baskı altında ve acı içinde olduğu yerde, bundan biz de etkileniriz. Çünkü biz bu tür bir ulusuz; Avrupa’ya, bir tiranın bir ulusa, Avrupa’ya ve tüm dünyaya kendi iradesini dayatmasına son vermek için geldik.

Peki, ya sizler, Almanlar, siz ne için savaşıyorsunuz?

Çoktan kaybedilmiş, sürse bile sizi yok edecek bir savaşı biraz daha uzatmak için.

Beş uzun yıl savaştınız. Milyonlarcanız Rusya’da öldü; yine de Ruslar Almanya sınırlarını kuşatmış durumda. İtalya’da ülkenin üçte ikisinden vazgeçmek zorunda bırakıldınız ve gerilemeniz de devam ediyor. Ve burada, batıda, cepheniz üzerindeki baskı her geçen gün artıyor. Bu arada kasabalarınız ve şehirleriniz Müttefik Hava Kuvvetleri’nin atışları altında harabeye ve küle dönüşüyor.

*Kendinizi kurtarmak istiyorsanız, Almanya'yı kurtarmak istiyorsanız, bunun tek bir yolu var:
Savaşmayı bırakın!"*

"Sigara?" Crerar, sigara kutusunu Bing'e uzattı. Sayfaları katladı ve Abramovici'ye verdi. "Birkaç temiz kopya alalım."

Abramovici metni okudu. Sonra yüzünü buruşturdu. "Hiçbir zaman basılmayacak olması ne yazık."

Bing, endişesini gizlemek için bir sigara yaktı. Karen'i düşündü. Belki de onun bu fırsatçılar çetesini basında ifşa etmekle tehdit etmesini sağlayabilirdi. Elbette Ordu'nun sansürü de vardı ama yine de deneyebilirdi.

"Asıl soru," dedi aniden Crerar, "Asıl soru, sen bunlara inanıyor musun? İnancın ne kadar sağlam?"

"Tanrım, hiç yazmayacaktım bunu..." Bing, Crerar'ın sesindeki duygudaşlığa şaşırmıştı. "Bay Crerar, bütün bu işi başlatan benim! Farrish'in karargâhındayken bunu durdurmanın mümkün olduğu bir an olmuştu. Teğmen Yates bildiriye yetiştirmenin mümkün olmadığını iddia ediyordu, bana kalırsa General de imkânsız olduğunu kabul etmeye hazırdı. Sonra ben yapılabileceğini söyledim."

Crerar ona baktı, sarkık dudaklarıyla somurtuyor gibiydi.

Bing, neden şimdi kendimi ele verdim ki diye düşündü. Sinirlenecek. Ukalanın biriyim. Neden çenemi kapalı tutamıyorum ki?

Crerar usul usul konuştu; "Kulağa iyi geldiğini itiraf edeyim ama ikna edici olacak mı bilemem, özellikle de Almanları ikna edecek mi. Biliyorsunuz, ben bunlara inanmıyorum."

"İnanmıyorsunuz..."

"Çavuş Bing, Devrim eski bir hikâye. Bugün devrim diyecek olan, insanlar sana dönüp 'Kızıl!' diye bağırır. Sen devrimci bir bildiri yazmışsın... Kanun önünde eşitlik! Bizim ülkemizde milyonlarca insanın daha oy hakkı bile olmadığını sen de benim kadar iyi biliyorsun... Kendi kendimizi yönetmeye karar vermişiz! Ülkemizi yöneten kimdir, ben de bilirim biraz. Büyük bir şirkette üst düzey yöneticiydim eskiden. Üstelik savaş da bu durumu biraz olsun değiştirmede. Avrupa'yı da aynı tür adamlar yönetir. Almanya'da da ip-ler aynı tür adamların elindedir. Ve sakın bana yöntemler çok farklı

falan deme. Şu anda Amerika’da toplama kamplarına veya azınlık gruplarının toplu imhasına inanmıyoruz. Ama iktidardakiler bunun gerekli olduğunu düşünürse, aynısı bizde de olur...” Crerar parmaklarını şıklattı, “İşte böyle!”

“Hayır,” dedi Bing, “Olmaz. Sizi temin ederim, bu bildiriye pek de önem vermeden başlamıştım. Nasıl bir işe bulaştığımı bilmiyordum. Ne yazacağımı bile bilmiyordum. Ama sonra, adamlardan bazılarıyla konuştum. Bazıları iğrençti, toplama kamplarınızda muhafız bile olurdu. Ama *sen kime kabadayılık ettiğini sanıyorsun* diyebilecek başkaları da var. *Sen kimi kandırmaya çalışıyorsun* diye soracak olanlar var. Sanırım, bunun da karşısında olurlardı.”

“Ama emin değilsin!” dedi Crerar. “Sana söylüyorum, eğer ki Birleşik Devletler’de faşizm olsaydı, Almanya’daki hâli çocuk oyuncağı gibi kalırdı. Bana hiçbir şey yapamazlardı; bundan da kâr etmeyi bilirdim. Ama kalıbımı basarım seni alırlardı. Bu savaşı Allah’ın cezası bir Haçlı Seferi gibi görüyorsun. Belli bir düzende, teksir makineleriyle çoğaltılıyor bu, biliyorum. İdealizmin, naif yaklaşımın hoşuma gidiyor. Aslına bakarsan bana umut da veriyor. Ama ben gerçekçi olmaktan yanayım.”

“Yani bildirinin iyi olmadığını mı düşünüyorsunuz?”

“Çok iyi. Ama hayli ikiyeüzlü.”

“Ben bu konuda samimiyim, Bay Crerar.”

“Evet, öylesin Bing... muhtemelen başka binlerce kişi de öyle. Ama burada Almanlarla konuşan Bing adlı bir adam değil, konuşan 4 Temmuz. Konuşan Amerika. Amerika kendini satmaya çalışıyor. Ama malları beş para etmez.”

Bing, şimdi Tolachian’ı ve hiç tanımadığı ölü adam Tony’yi savunuyordu. “Belki de öyledir Bay Crerar. Ama artık uğraşıyoruz. Bu savaş... bu savaş farklı. Evet, lanet olsun, bu gerekli ve haklı bir savaş.”

Crerar, başını ellerinin arasına aldı. Bitkindi. O da Bing’in söylediklerine gerçekten inanmak istiyordu ama deneyimleri aksini söylüyordu ve içini karartıyordu.

“Bir anlaşmaya varamayacağız,” dedi donuk bir sesle, “zaten tartışmanın da faydası yok.”

Ama Bing’in bu tartışmayı kazanması gerekiyordu; bildiriden ziyade kendisi için.

“Haçlılar olmadığımızı biliyorum,” dedi. “Bizler bencil, fırsatçı, korkak insanlarız. Orası tamam. Ama yine de bu savaşın garip bir yönü var. Bazıları kafayı kendi akıbetlerine takmış ama meseleyi tam anlayamıyorlar. Onların hilekârlıklarının ortasında bazı şeyler onları alıp götürüyor. O Dondolo piçinin Spam’i kızdığını gördüğümde beni de kızdırdı ve bu bildiriye yazdım. Daha iyi tanıdığınız birini ele alalım, herhangi birini, mesela Binbaşı Willoughby’yi. Saint-Sulpice’te Willoughby...”

Crerar güldü. “Evet, onu ele alalım. Willoughby gerçekten harika bir örnek teşkil ediyor. Belki bilmek istersiniz Çavuş, bu bildirinin basılmasını ve dağıtılmasını kendi kişisel ve hatta çok akıllıca çabası sayesinde engelleyen Binbaşı Willoughby’dir. Sana söyledim, tartışmak anlamsız...”

Bing oturdu. Yorgun hissediyordu.

Farrish, Operasyon çadırından içeriye sanki Hüküm Günü gelmiş gibi girdi. Tam şu anda ihtiyaç duyulan adamdı.

Kendini tanıtan Crerar’a hızlı bir bakış attıktan sonra, “Bildiri ne oldu? Hazırladınız mı?” diye sordu.

Keyifsizce bıyığını sarkıtan Yüzbaşı Carruthers dudaklarının arasından, “Bu sabah bildiriye kendi kontrol etmeye karar verdi...” dedi.

“Ne diyorsun sen?” diye bağırdı Farrish. “Seni duyabiliyorum. Elbette kendim kontrol edeceğim! Bir işi kendim yapmazsam yapılmıyor ki!” Crerar’a döndü. “Kendi Bölüğüm dışında yani. Böyle bir şey benim adamlarım arasında olsa yemin olsun ki!”

“Ne oldu ki komutanım?” dedi Crerar.

Carruthers açıklamak üzereydi ki General sözünü kesti.

“Bildiriye görelim bakalım. Üzerinde çalışmış olmalısınız!”

Abramovici, dar çadırın içinde, çevirinin temiz bir kopyasını vermek için Crerar’a doğru gelirken General’e sürtünmeden geçemedi. Farrish, kopyayı Crerar’ın elinden çekip aldı.

Çadırın yarı karanlık bir köşesinde göze çarpmamaya çalışan Bing, General’in yazıyı incelemesini seyrediyordu. Bir siyasi ve psikolojik çağrının ince noktalarını değerlendiren bu adamın hareket-

lerindeki uyumsuzluğu gördü; yine de olur da Farrish işi beğenirse Willoughby'ye karşı bir müttelik bulacağını biliyordu.

Farrish dudaklarını hareket ettirerek yavaş yavaş okudu. Bing kendi kendine soruyordu: General gerçekten de metni, metindeki tüm göndermeleri anladı mı acaba? Farrish onay vermezse işi tekrar yapmak için vakit kalmayacak ve bütün işten vazgeçilmiş olacaktı.

“Biraz zayıf olmamış mı?” Farrish fikrinden pek emin değil gibiydi. “Yani demem o ki... bu piçlere gerçekten anlatmanız lazım! Güçlü bir dil!”

Crerar'ın itiraz etmeye hazırlandığını gördü.

“Evet, biliyorum bayım! Onlara hakaret edelim demiyorum. Sadece teslim olmazlarsa onların canlarına okuyacağımızı anlatalım diyorum. Benim geldiğim yerde bir vaiz vardı, çok güçlü bir hatipti. Cehennemi ve şeytanı ve lanetlenmiş ruhunu çiçek tarhları arasından nasıl geçireceğini öyle bir anlattı ki bize! Yaz gününde bile tir tir titretirdi adamı. Vaazı bitirdiğinde de lanet olsun bundan sonra doğru düzgün yaşayacağım derdin. Bunu kastediyorum. Bu bildiride sorun yok, son derece medeni. Amerikalı olduğun için kendini iyi hissettiriyor ama böyle bir konuşmayla bir anlamda utangaç ya da zayıf bir Amerikalı gibi duruyorsun, tam benim dediğim gibi değil...”

Kimse ona karşı çıkmadığı için öksürdü ve parmak uçlarıyla miğferine ritim tutmaya başladı. Metalik bir ses çıkıyordu.

“Pekâlâ... sanırım siz daha iyi biliyorsunuzdur. Doktorlarıma bir adamın midesini nasıl dikeceklerini söyleyemem. Size de işinizi nasıl yapacağınızı söylemeyeceğim. Yani... tamamdır!” Elinin tersiyle kâğıda vurdu ve Crerar'a geri verdi.

Bing, Crerar'ın bu defa ne yapacağını merak ediyordu; Willoughby'nin yaptığı müdahaleyi ve bu bildirinin asla dağıtılmayacağını hiç duymamış gibi mi davranacaktı?

Farrish, “Kovanlar benim mühimmat ikmal noktalarında 3 Temmuz akşamı yüklensin. Carruthers size mevkileri bildirir. Yükleme için adamınız var mı?” dedi.

“Evet,” diye cevapladı Crerar; “Elbette var komutanım.” Soru soramayacak ya da şüphe duymayacak kadar usta bir müzakereciydi.

Tehlikeli bir ışık geçti General'in gözlerinden. “Şaşırdınız, değil mi?”

“Şaşırmak mı komutanım?” Crerar başını salladı, gülümsedi. “İşbirliğinizden dolayı mutluyuz, teklifimize onay verdiğiniz için mutluyuz!”

“Hoş,” dedi Farrish, “gerçekten de çok hoş... Neyse, belki de bilmiyorsunuz...”

Willoughby ve Loomis arka arkaya içeri girdiler ve soluk soluğa bir vaziyette konuğu selamladılar.

Farrish verdikleri selamı görmezden geldi, oturdu, uzun bacaklarını uzattı. Çizmelerinin cilası loş çadırda bile parlıyordu. Carruthers tehlike sinyallerini fark etti. Farrish’in yanaklarında ve alnında yer yer o sağlıksız kırmızılıklardan belirmişti. Birazdan patlayacaktı. Carruthers bir şeyler söylemeye çalıştı ama çok geçti; Farrish patlayıverdi. “Orospu çocuğunun biri durumu kolorduya çıtlatmış!” Miğferini hızla masanın üstüne fırlattı. “Lanet olasıca otuz gümüşlük Yahuda’nın biri! Sana söylüyorum Crerar, o herifi bulacağım ve belini kıracağım! İnan bana, ben dediğimi yaparım.”

Bing’in dudakları sessiz bir ıslıkla büzüldü. Tam yanında duruyor Ahbap!

Willoughby, büyülenmiş şekilde, sanki Farrish’in sövüp saydığı adam kendisi değilmiş gibi, General’e bakıyordu. Önce, Farrish’in Müfrezeye bizzat geldiğini öğrenince tereddüt etmişti ama sonra, bu sorunla yüzleşmenin ve bu işi kendi yoluyla hâletmenin daha iyi olacağına karar vermişti; eğer ortada bir sorun varsa tabii; o ve Loomis yataklarından fırlamış ve şatodan buraya gelip kendilerini tanıtmak ve iyi bir izlenim bırakmak için acele etmişlerdi.

Farrish, daha da güçlü, devam etti: “Bu sabah General Dore’dan bir telefon aldım ve beni yataktan fırlattı!.. Bana dedi ki; Farrish dedi, senin şu 4 Temmuz maytabı işi var ya, o iptal. Mühimmat taktiksel amaçlar için kullanılacak. Şimdi, sorarım size: Dore bu bilgiyi nereden aldı?”

Crerar omuz silkti.

“Ha, nereden?”

“Ben Kolordu planınızı destekliyor zannetmiştim komutanım!” diye yalan söyledi Crerar.

“Şimdi destekliyorlar!” diye övündü Farrish.

Willoughby sinirlenmişti... General Dore'nin Farrish'in laf kalabalığına göğüs germeyi başaramamasından veya SHAEF ve DeWitt ile yaşayacağı, önceden tahmin etmesi gereken sorunlardan ziyade, kendi hatasına sinirlenmişti. DeWitt ile Farrish arasında, emre itaat etmek ile bu adamı izlemek arasında seçim yapmak söz konusu bile değildi. Farrish'e bir kere bile bakmak bile bunu anlamak için yeterliydi.

Yates, şu profesör olacak adam, bunu fark edecek kadar işi bilmiyordu. Yates ona burada bir Adam, bir Lider, bir Güç olduğunu söylememişti! Bu o sıradan omzu kalabalıklardan biri değildi; bu her daim tarafını tutmanız gereken, nasıl ki memlekette Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'nda Yaşlı Kurt Coster'in peşinden sorgusuz sualsiz gitmek zorundaysanız, işte öyle nereye giderse gitsin takip etmeniz gereken bir adamdı.

"Evet, artık Kolordu'yu arkama aldım," diye bağırdı Farrish. "Eksiksiz! Dore'ye söyledim, neden, bu da taktiksel! Hem de ne taktik! Bunu yapacağız, kırk sekiz silahtan kırk sekiz atış, sonra onlara anlatacağız... Amerika'nın gücünü! Amerika'nın sesini!"

Hem Bing hem de Willoughby karşılaştıkları görüntünün esiri olmuştu. Sadece, uzun burnu ince dudaklarının üzerine düşen Carrar hareketsizdi; Abramovici'nin kafası ise tek bir şeyle meşguldü: Farrish'in hareketli kollarının menzilinden uzak durmaya çalışmak.

"Amerika'nın fikrini! Ama Dore anlamak istemedi. Biri kafasına bir fikir sokmuştu. İsraf, diye bağırdı, bildiğin israf! Ben de ne yaptım biliyor musunuz?"

Saygılı bir sessizlik yaşandı. Carruthers ona doğru eğildi ve amirine fısıldadı, "Aramızda erler de var komutanım!"

"Zerre umurumda değil! Sır değil bu. Sırdı ama artık değil! Ne yaptım biliyor musunuz? Uzlaştım. Başka bir yerde atılım yapmak için bir yerde geri adım attım. Şimdi, beyler, Normandiya'daki bütün Ordu benim gösteri uçuşumu kabul edecek! Pekâlâ, yarısı kadar muhteşem olmayacak belki. Sulandırılmış olacak. Farrish'in işi gibi durmayacak ama ne önemi var! Tüm cephede, her bir top, sabah beşte aynı anda o günü selamlamak için bir atış yapacak. Ama bildiriler bir tek bende olacak."

"Harika!" dedi Willoughby.

"Ne?"

“Harika, komutanım!”

Farrish, Willoughby’yi fark etti. “Elbette harika. Sen de kimsin?”

“Binbaşı Willoughby, birlik komutanımız,” dedi Crerar, “Bu da Yüzbaşı Loomis, icra subayımız.” İki adam Farrish’i selamladı. Farrish de yarım yamalak bir el selamı verdi.

“Komutanım,” dedi Willoughby alçak gönüllülükle, “bildirinin yazımından sorumlu olan bendim.”

“Willoughby?” dedi Farrish. “Almanca yazıyor musunuz Binbaşı Willoughby?”

“Hayır, komutanım. Ne yazık ki yazamıyorum. Ama emri ben verdim.”

“Emri *ben* verdim Binbaşı. Teğmenin birine...”

“Evet komutanım. Teğmen Yates’e,” dedi Willoughby. Abramovi-ci’ye el etti. “Git, Teğmen Yates’i getir.”

Farrish “Etrafta daha fazla adama ihtiyacım yok,” dedi. “Yüzbaşı Carruthers, bu Binbaşıya insanların işime burnunu sokmasından nefret ettiğimi söyler misin lütfen! Şimdi, ihtiyacım olan şu: Tüm operasyon için elle tutulur bir başarıya ihtiyacım var. Dore’ye tükürdüğünü yalatacağım. Ben adam ya da malzeme ziyan etmiyorum. Eğer hiçbir işe yaramayacaksa bu kadar şova ne gerek var? Biz bu küçük kâğıtları dağıttıktan sonra bazı Fritz’lerin taraf değiştireceğine dair garanti istiyorum. Bu konuda ne yapabilirsiniz?”

Loomis konuşmak istedi. Umutsuzca konuşmak istiyordu. Ama cesaret edemedi. Elini kaldırdı, ayak parmakları üzerine dikildi ve hırıltılı sesler çıkardı. Willoughby, Yüzbaşının kolunu indirdi. “Ne istiyorsun?” diye tısladı.

“Hoparlör!” Loomis, Willoughby’nin kulağına böyle dedi. “Hoparlör! Bir ekip gönderin... Barajdan hemen sonra!”

“Kapa çeneni!” dedi Willoughby.

Crerar, “Korkarım ki General, sadece bildirinin çağrısına güvenmek durumundayız.”

Willoughby öne çıktı. “Hayır komutanım, daha iyisini yapabiliriz, çok daha iyisini!” Farrish, Crerar’dan Willoughby’ye ve arkasına doğru çevirdi başını. “Nedir kararın?”

Willoughby fırsatı kaçırmadı. “Emrinize bir hoparlör ekibi verebiliriz komutanım. Savaş hattına kadar giderler ve tam Almanların

karşısında anlatırlar. Sizin birliklerinizle karşılaşan ve kayıplar veren bir birliğin bulunduğu bir yer seçerseniz, hoparlör ve bildiriler bir arada işe yarayacaktır. Hiç şüphe yok efendim, hoparlörlerimizin Saint-Sulpice'teki muhteşem başarısını duymuşsunuzdur. Tabyanın teslim olmasını sağlamıştık...”

“Teslim olmasını sağladınız demek?”

Loomis kendini tutamamıştı. “Komutanım, eğer müsaade ederseniz, elimizde bu iş için en doğru adam var. Şuradaki Çavuş Bing, bildiriye de o yazdı, sesli çağrı işini idare etmek için mükemmeldir...”

Ah şu dertli başım, diye düşündü Bing.

Bir başka beyin fırtınası Loomis'i esir almıştı. Heyecandan terliyordu. “Yardımcısı olarak da çok tecrübeli, sakın bir adam, görevin başarısını temin edecek bir teknik uzman olan Er Tolachian var. Ekibi Teğmen Laborde idare eder, bu iş için en iyi subay...”

Farrish patlayıverdi. “Sizin derdiniz ne? Herkes kafayı mı yedi? Ayrıntılar beni ilgilendirmiyor. Erkek İzçiler Çetesi mi bu be? Hoparlör iyi fikir. Bir tane bulalım.”

Bir tane bulalım sözü, Bing'in zihninde yankılandı. Tolachian, Laborde ve o... ne ekip ama.

Gözleri, Crerar'ın gözlerini aradı. Ama Crerar General'e eşlik etmekle meşguldü.

Toplantı bitmiş, Farrish gitmişti. Loomis bir türlü sakinleşemiyor ve kendini günlük işlerine veremiyordu. Şato'nun avlusunda bir aşağı bir yukarı volta atıyor, kendi kendine mutlu gülümsüyordu.

Bu sabah çok iş yapmıştı ve işlerini çok da iyi halletmişti doğrusu. Akıllıca bir tavsiyeyle General'in dikkatini üzerine çekmişti... Willoughby itibarın bir kısmından nemalanmıştı ama Willoughby zaten bunu hep yapardı. Meseleyi öyle çözmüştü ki Tolachian da dersini alacaktı... bir daha onu aptal yerine koymadan önce iki kere düşünecekti. Ukala, kibirli Bing de mermiler kafasının üzerinden ılık çalarak uçuşup dururken gerçekten de o kadar zeki olup olmadığını gösterme şansına sahip olacaktı. Saygıdeğer Bing ve Tolachian'ın belaya bulaşmamak yönündeki doğal eğilimlerini dikkate almadan işe koyulmak konusunda Laborde'ye güvenebilirdi.

Loomis, şatodan çıkan Karen'ı gördü. Neşe içinde kadına seslendi "General buradaydı, duydunuz mu? Bizzat General!"

Karen evet anlamında başını salladı. "Ne için gelmiş? Willoughby meselesini mi öğrenmiş?"

"Yok, yok, öyle değil. Propaganda bildirileri dağıtılacak! Büyük şov olacak. Bayan Wallace, hem de çok büyük!"

"Öyle mi?" Bing memnun olacak diye düşündü. Önce biraz kurnazca sevinecek ve sonra o ciddi ve coşkulu hâli içinde çok etkileyici olacak. "Kusura bakmayın Yüzbaşı, meşgulüm," dedi ve Bing'i bulmak için uzaklaştı.

Kısa kesmesi Loomis'in neşesini kaçırmamıştı. Coşkuyla, kucağında kedicik Plotz ile avluya giren Crerar'a el salladı. Crerar sesini duyurabileceği bir mesafeye geldiğinde Loomis, Operasyon Şefi'nin kedisiyle konuştuğunu fark etti. Aslına bakılırsa sanki kedicige bir hikâye anlatıyor gibiydi. Kedicik de sanki anlıyormuş gibi başını eğiyordu.

Crerar, Loomis'e yaklaştı, durdu, Yüzbaşı'nın çevresinden dolaırken de kedicikle konuşmaya devam ediyordu. "Ve Davut mektupta şöyle yazdı: Uriya'yı savaşın en şiddetli olduğu cepheye yerleştir ve yanından çekil ki, vurulup ölsün."*

Loomis dimdik durarak yükseldi ve "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. Yüzü kırışık içindeki Crerar ona baktı. "Bu ayakkabı size uymaz Yüzbaşı, öyle değil mi?"

7

Karen, Farrish'in geldiği gün Vallères Şatosu'ndan ayrıldı. Askeriye'nin Basın Karargâhı'na giderek bildiriyle ilgili haberi yazmaya çalıştı. Genellikle hızlı çalışırdı; daha yazmaya başlamadan haberin taslağını kafasında oluşturmuş ve kullanacağı cümleleri belirlemiş olurdu. Kendine özgü bir tarzı vardı ve tarzıyla gurur duyardı. Sade, hatta zaman zaman fazlasıyla kırpılmış bir dil kullanırdı; sıklıkla da olayların arka planına olayların kendisinden daha fazla ilgi gösterirdi. Son zamanlarda editörleri "Kadın Eli" olarak adlandırdıkları özelliği biraz daha öne çıkarması yönünde tavsiyelerde bulunuyor-

Tevrat, 2 Samuel 11:15, Davut ile Bat-Şeva bölümü.

lardı. “Yazdıklarına kalbini daha fazla vermeni istiyoruz Karen,” demişlerdi. “*Asker Portreleri* yazındaki gibi...”

“Duygulu mu yani?” diye sordu.

“Yani evet, duygulu.”

Reddetmişti bunu. “O zamandan bu zamana çok savaş gördüm. Belki de değiştim. Dil bilgisi dediğiniz kadın için de erkek için de aynı; gerçekler de öyle.”

Editörler tartışmaya girmemişti. Karen kendi tarzı içinde başarılıydı. Makaleleri insanı evindeymiş gibi rahat hissettirmese de, büyük oranda satmaya devam ediyordu.

Öte yandan bildiriyle ilgili haberde alışılmadık bazı zorluklar vardı. Daktiloya bakıyor, boş boş tuşlara basıyordu. Bildiri kavgası, Farrish’in çılgınlığı, Willoughby’nin hilesi ve Bing’in araştırması hakkında yazma izni yoktu. Hiçbir sansür bunları atlamazdı. Askerî güvenlik büyük bir alanı kaplıyor diye düşündü; erkekler duruma son derece uygun düşen *Güvenlik* başlığı altında doğal olarak birbirini kolluyordu. Halkın askeriyeyle olan güveninin korunması önemli olduğu için haklı gösterilebilirlerdi. Sevdiklerinin hayatları için endişe duyan eşler ve anneler vardı; bu hayatların vicdanlı, ileri görüşlü ve uzun vadeli düşünebilen iyi ve sorumluluk sahibi adamlara emanet edildiğini hissetmeleri gerekiyordu. Ama bu durum, haberini, 4 Temmuz sabahı çok sayıda silahın aynı anda patlayacağı ve Almanlara şunları ve bunları söyleyen bir bildirinin dağıtılacağı şeklindeki olayın özetlenmesine indirgiyordu.

Sansür büyük ihtimalle metnin ayın dördünden sonra yayınlanmasına izin verecekti. Ama o zamana kadar, kendinden çarpıcı bir şeyler eklemediği sürece, haber bayatlayacaktı; öyle hissettiği müddetçe her muhabir bundan bahsedebilirdi. Peki ya yorum yapsa? O zaman da kaçınılmaz olarak “Ne İçin Savaşıyoruz?” meselesinin tuzağına düşmüş olacaktı; bu konuda kendi yorumunu yazması gerekirdi ve haber aktarırken yorum yapmaktan nefret ederdi ve kendi kararsızlığı, hikâyesinin ağır ve hantal olmasına neden olacaktı. Bing’i düşündüğünde onun haklı olduğunu hissetti; aslında bildiriye destek vermeye meyilliydi ama sadece onu düşündüğünde... Ne zaman yazdıklarını okusa kelimeler bulanıklaşıyordu ve Bing’in gölge- li ama ısrarcı yüzü kâğıdın üzerinde beliriyordu. Gelgelelim, Adam

ile Fikir arasında ayırım yapması lazımdı; Fikir, çok büyük kuşku ve deneyimlere tabiydi; bu deneyimler de, siyaset karşısında, savaş karşısında ve hem siyasete hem de savaşa müdahil olan adamlar karşısında onu tedbirli olmaya itiyordu. Bildiriye destek veremezdi ama insanların aklında şüphe oluşturmayı da göze alamazdı; yine anneler ve eşler söz konusuydu ve onlar her durumda zor durumdaydı.

Bu noktaya vardığında bütün argümanı öteliyordu. Kızım derdin ne senin diye sordu kendine, neden kendine karşı dürüst olmuyorsun? Yorgunsan uyuman gerekir, açsan yemek yemen gerekir. Haberinde bir sorun yok, sadece tamamlanmadı. Rahatla, geri dön, tamamla. Geri dön, hayatını doldur. Ne onun hayatının ne kadar süreceğini biliyorsun ne de kendi hayatının...

Halkla İlişkiler Subayından hoparlör görevine eşlik etmek için bir ayarlama yapmasını istedi.

Yates, Crerar'dan hoparlör ekibinin kimlerden oluştuğunu öğrenmişti. Konu öylesine açılmıştı; Crerar bundan bir oldubitti gibi bahsetmişti. "Laborde," demişti Crerar, "Bing ve Tolachian; merak ediyorum bu iş nasıl sonlanacak."

"Hiç eğlenceli olmayacak," dedi Yates, "ve bize bir fayda getirip getirmeyeceğinden de emin değilim. Neden değiştirmiyorsunuz?"

"Yapamam, üstelik operasyonun ayrıntılarına da burnumu sokmayacağım," diye cevap verdi Crerar. "Bu Willoughby ve Loomis'in işi."

"Sizi anlamıyorum," dedi sinirle Yates. "Bu saçma sapan durumu görüyorsunuz, Laborde'nin insan içine bile çıkmaması gerektiğini biliyorsunuz ama siz ne yapıyorsunuz? Oturup izliyorsunuz."

"Evet," dedi Crerar, "İzliyorum... Bir Tanrının cezası bildiri yüzünden yaşadığımız şu akıl oyunlarına bir bak ve sonra her durumda elimizden çekilip alındı." Yates'in memnun olmadığını görüyordu ve iğneleyici bir biçimde, "Özel arkadaşınız Thorpe nasıl?" diye sordu.

"İyi, sanırım," dedi Yates kaçamak. Thorpe'ü gözlemişti. Thorpe solgun ve ketumdu ve hiçbir şey olmamış gibi işlerini yapıyordu. Yates onunla konuşmak istemişti ama Thorpe sanki ondan kaçır gibi

görünmüştü, Yates'in kendisine yaklaşmakta olduğunu fark ettiği anda sıvışmıştı.

Bu, Yates'in canını sıkıyordu. Ama güvenini tekrar kazanmak için Thorpe'un peşinden gitmeye de niyeti yoktu; bu gülünç olurdu doğrusu, her şeyden önce ikisi de askerdi, ikisi de yetişkin, sert adamlardı.

Crerar'ı işleri akışına bıraktığı için suçlamaya hakkı yoktu. Ama işler oldukça garip bir yönde ilerliyordu.

"Ben müdahale etmeye çalışsam buna itirazınız olur mu?" diye sordu Crerar'a. Crerar sadece omuz silktiği için Yates, Loomis'in yanına gitti.

Loomis odasında idi, Kontes'in büyük yatağında uzanıyordu. Kanopiden yansıyan ışık Yüzbaşı'nın kendinden memnun yüzüne yeşilimsi bir renk veriyordu. Yanında Crabtrees ve Laborde vardı; yatağın ucunda oturan Crabtrees öyle bir duruyordu ki, sanki "dünya güzel bir yer" demek istiyordu. Laborde'nin o alışıldık somurtkanlığı ise, Yates'te mide bulantısına neden olan bir tür dostluk havası içinde kaybolup gitmişti.

"Biz de tam senden bahsediyorduk," diye peltek peltek konuştu Crabtrees. "Adamlarla bu kadar iyi anlaşabilmene hayran olduğumuzu söylüyorduk; bunun, senin pedagog olmandan kaynaklandığını söyledim ben de. Sen ne dersin?"

Yates gerçekte neler söylediklerini tahmin edebiliyordu. "Özel bir yöntemim olduğunu sanmıyorum."

"Yöntemin her ne ise hepimizin otoritesini sarsıyor," dedi Laborde.

"Öylesine geldiğini sanmıyorum. Ne istiyorsun?" diye sordu Loomis.

Yates, Laborde'nin önünde böyle bir talepte bulunmamayı tercih ederdi. Tereddüt etti ama sonra nasılsa Laborde'nin haberi sıcağı sıcağına alacağını düşündü. "Gönüllü yazılmak istiyorum," dedi.

"Gönüllü mü?" diye sordu Loomis.

"Saint-Sulpice'teki eğlencenin çoğunu kaçırdım, bu yüzden bir hoparlör ekibiyle birlikte gitmek istiyorum."

"Seni bir şey mi ısırıldı?" dedi Crabtrees.

"Pekâlâ," dedi Loomis, "bundan sonra başka bir görev çıkarsa kendini de sayabilirsin."

Loomis kasıtlı olarak mı anlamazdan gelmişti? Yates, yemyeşil yatakta uzanan Yüzbaşı'ya göz ucuyla baktı. Oldukça art niyetsiz görünüyordu.

"Hayır," dedi Yates, "Ben herhangi bir görevden bahsetmiyorum. 4 Temmuz operasyonundan bahsediyorum."

Loomis oturdu.

Crabtree, o küçük ayağı ile Yates'in kaval kemiğine hafifçe vurdu. "Çünkü kız da geliyor, öyle değil mi?"

"Kızın da geldiğini bilmiyordum bile Crabtree." Ama nabzının hızlandığını hissetmişti. "Taleplerimi kişisel sebeplere dayandırmam ben. İlgilendiğim şey görevin başarısı." Durdu. Öyle miydi gerçekten? Bildiri ona bir şey ifade etmeye mi başlamıştı?

"Hepimizin ilgilendiği görevin başarısı," diye düzeltti Loomis. "Yine de takım çoktan oluşturuldu, emirler yazıldı. Daha önce gelmen lazımdı."

"İsimlerden birini kolayca değiştirebilirsiniz," diye ileri sürdü Yates. "Bu ekibi ben yönetmek istiyorum."

"Nedenmiş o?" diye sordu Laborde.

"Evet, bayım," diye kelimeleri yayararak konuştu Loomis, "neden özellikle bu operasyona katılmaya bu kadar *isteklisiniz*?"

Sorunun makul olduğunu düşündü Yates. Bing ve Tolachian kellesini kaybedecekse ona neydi yani? Üstelik idare onda olduğunda düşman ateşinin daha az ölümcül olacağının garantisi neydi? Wiloughby'nin dediği gibi, savaşta ilave risk almak zorunda kalırsın...

"Pekâlâ, söyleyeyim..." Loomis'e baktı. "Çünkü bence bu iş için yanlış adamı seçtiniz."

"Kim olduğunu sanıyorsun *sen*?" dedi Laborde.

Yates, "Bunu kişisel almamanızı dilerim," dedi. "Sadece öyle hissediyorum ki..."

"Hissetmek mi?" Loomis sözünü kesti. "Duygulara bakarak karar vermeyiz. Hâlâ ordudayız. Uzun süredir bunu unutmaya meyilli olduğumu görüyorum."

Bu işin peşini bıraksam iyi olur diye düşündü Yates. Fakat Loomis'in yüzündeki öfkenin farkına vardı. Loomis'in yüzü, Laborde'nin yüzünden bile öfkeli görünüyordu; basit bir kim kiminle nereye gidiyor tartışması için çok fazlaydı bu öfke.

Loomis devam etti: “Ben Mutfak Görevi için bile profesörler, doktorlar gönderdim, tıpkı herkes gibi. Bu orduda hepimiz eşitiz. Benim memlekette küçük bir radyo dükkânım vardı. Bunda bir sorun yok, değil mi? Belki de benim yüzbaşı olmam, seninse teğmen olman sana göre yanlış ve tam tersi olmalı, öyle mi? Öyle düşünüyorsun, değil mi?”

“Öyle olsun,” dedi Yates, Loomis’in demagojisini duymazdan gelerek. “Açık açık söyleyeyim o hâlde size. Beni suçlamayın sakın, beni buna siz zorladınız.”

“Kaldırabiliriz!” diye güldü Crabtrees. “Koca adamlarız.”

“Tolachian seçiminizi beğenmiyorum. Adam çok yaşlı, cephede olmaması gerekir.”

“Devam et!” dedi Loomis.

“Laborde seçiminizi beğenmiyorum.”

Laborde, dalga geçer gibi “Ah, öyle mi?” dedi.

“Kişisel davranmıyorum Laborde! Sen de herkes kadar iyisin, cesursun da... Neden anlamak istemiyorsun? Ama Tolachian ile birlikte barajın ardındaki cehennem gibi cephede görev alabilecek uygun adam sen değilsin...”

Loomis dudaklarını ısırdı. Crerar ve Yates ortaklaşa bir iş çeviriyor, Crerar o saçma İncil hikâyesiyle, Yates de bu açık uyarısıyla. Ama şimdi vazgeçip de takımı Yates’e verirse bu suçu kabul ettiği anlamına gelirdi.

Loomis, “Ne yazık ki takım bu hâliyle yola çıkacak. Tolachian’ı buraya ordu gönderdi. Sanırım doktorlar bir adamın uygun olup olmadığı konusunda hem senden hem benden daha iyisini biliyordur. Takım liderliği için Teğmen Laborde’nin seçilmesi ise Binbaşı Willoughby tarafından, dolayısıyla durumdan bilgisi olan General Farrish tarafından onaylandı. Hepsi bu kadar.”

“Neden Tolachian’a bu kadar kafayı taktınız?” diye ısrar etti Yates.

“Beni dinle Yates, kimseye kafayı taktığım yok. Bu üniformayı giyen herkesin kendini ispat etme zamanı gelecektir.”

“Senin de zamanın gelecek!” dedi Crabtrees.

Şu suratlara bak! Nafileydi, Yates bunu biliyordu, başından beri biliyordu. Yalnız kalmıştı; sadece kriz geçirdiği sırada Thorpe ona

takmış olduğu için değil ama Thorpe'un seçebileceği türden bir adam olmaya başladığı için.

4 Temmuz'dan bir gece önce cepheye doğru yola çıkan küçük kamyonunda dört kişi vardı: Karen Wallace, Bing, Tolachian ve Teğmen Laborde. Kamyonu Tolachian sürüyordu. Yates'in imalı sözlerini hâlâ aklından çıkaramamış olan Laborde, Tolachian'ın yanındaki n koltukta rahatsızca kıpırdanıp duruyordu. Yates, Laborde'yi, ego duvarını hızla onarmak zorunda bırakmıştı. Bu durum, Bing ve Tolachian'a verilen sert ve kesin emirler; Loomis'e anlamlı ve erkeksi bir gle güle; Karen'a yönelik abartılı bir resmiyet ve başarılı olunmadığı sürece geri dönmemeye kararlılık ile ete kemiğe brnmştı.

Kamyonun arka tarafında, bir kenara, ses yükseltici birim ile radyo alıcısı seti üst üste konulmuştu; diğer kenarda Bing ile Karen oturuyordu.

Vallres'ten karanlık çöktükten sonra ıktılar. Plan, gece boyunca yol alıp sabahın ilk saatlerinde, bildirileri dağıtmak için seçilen birkaç bataryadan biri olan F Bataryası'na varmaktı. Karen burada kalacak ve kamyon, Farrish'in bölgesindeki bir zırhlı piyade birliği olan Gözlem ve Takip Birliği'nin C Bölüğü'ne doğru yol alacaktı. Hoparlör operasyonu, C Bölüğü mntıkasında gerçekleştirilecekti. Laborde, çeşitli mevkilerin işaretlendiği bir harita ve kemerinden önemli ölçüde sarkan cebinde bir pusula taşıyordu.

Laborde, kaygısız ve güvenliydi. Yola çıkmadan önce "Bayan Wallace," diyerek tavsiyelerde bulundu, "rahatsız ama güvenli bir yolculuk olacak. Yatıp uyuyabilseniz diye Bing'ten birkaç battaniye almasını istedim."

Bing ise o kadar ümitli değildi. Carruthers'ın harekât tatbik krokisini alan Crerar'dan öğrendiğine göre, Gözlem ve Takip Birliği'nin C Bölüğü'nn karşısındaki Almanlar, hiçbir şekilde teslim olmayı cazip kılacak bir noktada bulunmuyorlardı. En az Amerikalılar kadar sıkı siper kazmışlardı. Ne etrafları çevrilebilirdi ne bağlantıları kesilebilirdi; komşu birimlerle mkemmел derecede uyumlu bir cephe oluşturmuş gibi görünüyorlardı. Saint-Sulpice'te Almanlarda teslimiyet isteği uyandıran şartlar burada geçerli değil-

di. Bing, ordunun kendine özgü bir düşünce yolu geliştirmek yerine sıradan bir adamdan, bilhassa kadınlardan pek de farklı olmayan bir akılla işlediğini düşündü. Eğer kısa topuklu ayakkabı giymek modaysa herkes kısa topuklu ayakkabı giyerdi; kızın kısa topuklu ayakkabılarla uyumlu bacakları olup olmadığına bakılmaksızın. Eğer hoparlör Saint-Sulpice'te işe yaradıysa C Bölüğü'nün karşısında da neden işe yaramasındı ki? İşte böyle düşünüyorlardı. Bing, her bir durumun kendi özelliklerine uygun şekilde değerlendirilmesi yerine mekanik tekrara meyleden zihinsel tembelliğin, bizzat onun aleyhine olduğunu hissediyordu. Saint-Sulpice'te başarısız olsaydı bu işe kimi göndereceklerini tartışacaklardı, oysa bu durumda, tabyayı teslim aldığı için şimdi ne zaman öne çıkacak biri lazım olsa o da işin içinde olacaktı. Ve bunların hepsi, Willoughby ve Loomis sadece bir gün önce arkasından iş çevirdikleri Farrish'i memnun edebilsinler diyeydi! Bing, hattın bu tarafına geçmek için üç beş bitik *Kraut*'un aklını çelebilirse bildirinin iyi, yok eğer başaramazsa da bildirinin kötü olduğunu farz etmek budalaca bir şeydi. Yazdığı kelimeler düşmanın beynine ve kanına yavaş yavaş işleyecek şekilde tasarlanmıştı... ama bunu ne Willoughby ne de Farrish anlayabilirdi.

Bing'e göre bundan daha da kötüsü ekibin başı olarak Laborde'nin seçilmesi idi. Bu operasyon, mikrofon işini kendi kararına, ama sadece kendi kararına göre halledebilecek bir adam gerektiriyordu. O zaman, diye düşündü Bing, eğer Laborde müdahale edecek olursa düpedüz onu görmezden gelecekti. Bing birlikteki gücünün farkındaydı; ona çok da fazla ceza veremezlerdi çünkü onun işini yapacak adamı kolay kolay bulamazlardı.

Daha da tehlikeli olan ise işin teknik kısmıyla Tolachian'ın ilgilenmesi idi. Tolachian bu iş için eğitim almıştı ama muhabere şartları altında hiç hoparlör çalıştırmamıştı. Taşınabilir baskı makinelerinde görevlendirilmişti ki bu da doğaldı, zira sivil hayatta matbaacıydı. Bing, müteveffa Tony'nin arkadaşı olan bir adamın onu yüzüstü bırakacağı yönünden korku duymuyordu, ancak teknik aksaklık riski vardı ki bu da yok yere epeyce bir süre ateş altında kalmaları yahut da numaralarını hiç sergileyememeleri demekti... Loomis, Tolachian'ın bir açığını arıyor olmalıydı.

Saint-Sulpice’te birlikte çalıştığı Clements’i yanlarına vermeleri lazımdı; onu Laborde’den kurtarmaları ve illa yüksek rütbeli bir subay gerekiyorsa Yates’i vermeleri gerekirdi.

Ama en iyisi bu konuda çok endişelenmemekti. Bir şeyleri değiştirmek için artık çok geçti ve tekerleklerin her dönüşü onu eyleme biraz daha yaklaşıyordu.

Bu ordu denilen makinenin kaçınılmaz ve korkutucu işleme mantığını, insanları alıp da bir girdabın içine nasıl sürüklediğini sık sık düşünmüştü. Bu anafordan kaçmaya çalışırken debelenip durur, çaresiz çırpınırsın –şüphesiz kimileri kaçmayı başarır da– ama önünde sonunda, aşama aşama sonuna kadar ilerlersin; ta ki güzel bir gecede, yutulup boğulacak mısın yoksa kurtulacak mısın karar verecek olan basit bir kazanın yaşanacağı yere varana kadar...

Geriye dönüp baktığında her şeyin tam da bu ana erişmekte olduğunu görebilirsin: ilk üniformanın verildiği günden itibaren, türlü çeşitli eğitimler yoluyla, okyanusu aştığın o gezi boyunca, Britanya’daki toplanma alanlarında, Vallères’te çimlerde yatarken, hepsi hepsi... İnsanın gücüne giden bu acizlik, bu yakalanmış olma hissiydi; bilhassa böyle yakalanmış olmanın iyi bir nedenini pek nadiren görebildiğin için. Ve asla ama asla kimse, neden başkaları değil de sen böyle yakalanmak durumunda kaldın sorusuna geçerli bir cevap veremedi. Milyonlarca adam evlerinde, karıları ve çocuklarıyla kalabildi. Sen, dostum, sen cepheye giderken başka milyonların geride, güven içinde olmasına izin verildi. Neden? Neden? *Senin*, hayatını riske atacak seçilmiş birkaç kişiden biri olmak ve buna katlanmak zorunda olduğuna karar veren kim? *Senin* paramparça olmana ve *senin* bağırsaklarının etrafa dağılmasına ve *senin* kanının toprağı sulamasına kim karar verdi?

Askerlerin çoğunun, uyanma saati ile uyku saatlerinin büyük kısmının içerlemeye geçtiğine şaşmamalı; çavuşa içerle, subaya içerle, nevaleye içerle, sefil yaşam şartlarına, yorgunluğa, taleplere, aceleye, beklemeye... ve en sinir bozucu olan da, tüm bunların gerçek sorumlularına –evdeki yumuşak yatağını, bu yatağı bir daha uzun süre göremeyeceğini bile bile bıraktığın o gün sana yapılan büyük yanıştan sorumlu olanlara– bunları ifade etme şansının asla olmaması.

Bir asker yalnızca çok aptal veya çok kaderci ise iyi huylu olabilir... veya tüm bunların nedenini anlayabilecek kadar bilge ise... Ama çok bilge olsa, savaşın nedenini ve savaşmanın faydasını anlasa bile, hemen her gün, savaş içinde meydana gelen, hiçbir anlam ifade etmeyen küçük olayların sebebini anlama sorunuyla karşı karşıya kalırdı. En iyisi hiç soru sormamak. En iyisi olanakları olduğu gibi kabul etmek, hayatı asgari ihtiyaçlara indirgemek: uyku, yemek, sindirim, zina... Gerisinin de, ölümsüz ruhun da canı cehenneme!

“Yola çıktığımızdan beri tek kelime bile etmediniz,” dedi Karen. “Benim de gelmem sizin için bir sorun mu oldu?”

Bing irkildi. Karen’in yanında olduğunu neredeyse unutmuştu. İşte burada, tenteli bir kamyonun arkasında, rujlu, kaşlarını aldır-mış ve bir kadının temiz olması gereken yerlerini yıkamış bir Ame-rikalı kadınla yalnızdı. Normandiya’daki bilmem kaç yüz bin erke-ğin onun bu inanılmaz şansından haberleri olsaydı, “Yüce İsa” der ve onun yerinde olmak isterlerdi.

“Benim için sorun mu?”

Kamyonun arka tarafı açıktı ve sadece Karen’in yüzünün, ger-danının, omuzlarının ve memelerinin silüetini görmesine yetecek kadar ışık giriyordu.

“Zevkten çılgına dönmüş durumdayım, görmüyor musun? Sade-ce sizi şoke edecek bir şeyler söylememek için çenemi kapalı tutuyorum. Vallères’te durum şuydu: Kimse size tecavüz edemedi çünkü herkes birbirini kolluyordu. Ama burada yalnızız, yapayalnız, siz ve ben, önümüzde neredeyse bütün bir gece var, eğer ki Tolachian yolu şaşıracak olursa tüm gece olacak. Ve burada beni kollayacak benden başka kimse yok.”

“Çok kabasınız.”

“Son derece makul olmaya gayret ediyorum, Karen. Size Karen diyebilir miyim?”

“Tüm bu süre boyunca fark ettim ki hep başkalarını kollayan şu Vallères’tekiler hiç zahmet edip de beni ve benim nasıl hissettiğimi düşünmediler.”

“Sarmaş dolaş bir öpüşme seansı başlatmadım, değil mi? Ama Tanrı aşkına, bizim tam anlamıyla insan olmadığımızı... birer erkek, sadece erkek ve korkmuş erkekler olduğumuzu anla artık. Çok korkuyorum. Ve kafamı memelerinin arasına gömebilmek beni bayığı kendime getirirdi.”

Karen, kamyondan dışarı baktı. Dışarıdaki daha açık gri yol, altlarından geriye, geceye doğru akıyormuş gibi görünüyordu.

Karen, “Ben de sizinle gelmek istiyorum... sonuna kadar,” dedi.

“Sonuna kadar mı? Ne demek istiyorsun?”

“Piyadeye kadar, Almanlarla konuşacağına yere kadar.”

Bing, kadının elini tuttu. “Hayır Karen. Çok takdir ediyorum. Bence sen muhteşemsin, cesursun ve vesaire. Ama bunu yapmanı istemiyorum.”

Keskin bir cevap geldi Karen’dan: “Bu kişisel olarak alınmaması gereken bir şey. Senin için Almanlarla konuşmak, benimki ise haber yazmak. Ve bunu kendi yöntemimle yazacağım, malzemeyi kendi yöntemimle toplayacağım ve sen de bu işe burnunu sokmayacaksın.”

“Karen!” diye yalvardı. Sesinde onu yumuşatmaya yetecek kadar tatlı bir serzeniş vardı. Karen yumuşamak istemiyordu. Ama sert davranmaya da devam edemiyordu. Kendine kızmıştı; yaptığı veya söylediği her şeyin yanlış olduğu ortaya çıkıyordu, çünkü aslında ilkel ve basit bir meseleyi karmaşık hâle getirmekte ısrar ediyordu. İsteddiği şey neydi? Bu adamla birlikte olmak ve o tehlikeye atıldığında bu tehlikeyi onunla paylaşmak istiyordu. Öte yandan adam da onu korumayı ve tehlikeden uzak tutmayı umuyordu. Neden birbirleriyle açık açık konuşamıyorlardı? Neden iddialaşmak ve savaşmak zorundaydılar?

Bing, “Eğer istediğin haberse işim bitince sana bütün ayrıntıları anlatacağım,” dedi. “Eğer heyecansa... Tanrı aşkına! Hayatının geri kalanını Alman hattından birkaç metre uzakta bulunmadan da gayet iyi yaşayabilirsin. Ben kendimi bir dereceye kadar koruyabilirim. Ama sen bir hedef tahtası kadar korunmasız olursun.”

“Kendime gayet iyi bakabilecek durumdayım.”

“İsrar edersen,” dedi Bing, “Laborde’ye iş sırasında beni engelleyeceğin için bizimle gelemeyeceğini söylerim. O da bana hak vere-

cektir, sonuçta orada bir dolu insan olamaz. Laborde seni durdurmaya korksa bile hattaki adamlar korkmaz!”

“Alçakça bir oyun bu! Ama başından beri maruz kaldığım muameleyle pek de güzel örtüşüyor: saygılı ama ‘tamam artık, dalga geçmeyi bırakalım da işimize bakalım’ havası... Öyle olsun, ben kendimi dâhil sayıyorum ve bu konuda ne yapacağımı da biliyorum. Şimdilik bu konuyu bir kenara bırakalım.”

Bing, “Seni beladan uzak tutmak için ne gerekiyorsa yaparım. Benim hakkımda veya yaptığım şey hakkında ne düşündüğün umurumda bile değil. Senin hayatta kalmanı ve zarar görmemeni istiyorum çünkü...”

Cümle yarım kalmıştı.

“Çünkü?” dedi Karen.

Ama Bing işareti fark edemedi. Karen onun *Çünkü sen benim için değerlisin* veya *Çünkü senden anlatamayacağım kadar çok hoşlanıyorum* ve hatta *Çünkü seni seviyorum* demesini istedi. Eğer bunları söylemiş olsaydı bile Karen bunun bir yalan olduğunu, sadece kitabına uygun bir cümle olduğunu bilecekti.

Onun yerine şöyle dedi Bing: “Bir şekilde gösteri peşinde olduğunu düşünüyorum; tüm bunlar... gazeteci bir kadın olmak ve seyahat etmek ve askerlerle takılmak ve pantolon giymek ve kask takmak... Karen, elimde mikrofonla oraya gittiğimde ve o kahrolası şeyi sıkı sıkı tutup da söyleyecek bir şeyler düşündüğüm için kendimi savunamazken senin de yanımda olmanı istemez miyim sanıyorsun? Hem de öyle isterim ki... Ama ondan da fazla, sonunda sana geri dönmek ve seni orada bulabilmek isterim.”

Karen, Bing’in kollarına atıldı ve başını adamın omzuna koydu.

“Senin için endişeleniyorum,” dedi.

Bing, kadının saçlarını okşadı. “Bataryanın orada kalacak ve beni bekleyeceksin. En fazla yarım saat ya da kırk beş dakika sürecek. Sonrasında ikimizin de hissedeceği...”

“Evet,” diye yalvardı Karen. “İkimizin de hissedeceği ne?”

“Yani,” diyerek gülümsedi, “sanki birlikte, sen ve ben, ikimiz büyük bir iş başarmışız gibi...”

Karen uykuya daldı. Bing üstünü bir battaniyeyle örttü ve sonra kadının başını dizine koyarak arkasına yaslandı. Alnını, şakaklarına doğru tekrar ve tekrar okşadı, daha derin bir uykuya dalmasını sağladı.

O âna kadar çok karanlık olan gece bir şekilde aydınlanıyor gibiydi. Bulutlar çekilmiş ve yıldızlar parlamaya başlamıştı. Bing, kamyonun sarsıntısı ile gözünün önünde titreşen yola baktı. Yol çok ıssızlaşmıştı. Başta gecenin içinden katı, kaygan gölgeler gibi çıkıp gelerek akıp giden başka araçlara da denk gelmişlerdi. Karartma şartlarında araç kullanırken, araçların arkalarındaki kedi gözü ışıklar sanki hemencecik yok olan iki küçük kırmızı yırtık gibiydi. Yine de o ışıklar orada olduğu sürece güven veriyorlardı. Ordu oradaydı, karanlığın içinde gizlenmişti ama gözlüyordu; sessiz araçlar da işte bunun tanığıydı.

Ama Bing ne zamandır hiç araç görmemişti. Üstelik gözden kaçırarak imkânsızdı; ay da çıkmıştı ve yolun ana hatları açıkça belli oluyordu. Bing, kollarına emanet edilmiş kızla hiçlikten hiçliğe yolculuk ediyormuş gibi hissetti. Ve endişelenmeye başladı. Yol tümüyle ıssız olamazdı, eğer ki doğru yolsa...

Sürekli ileriye doğru devam ettiler. Bing, yolun şoseden parke taşına döndüğünü fark etti. Tolachian'a bağırarak durmasını söyledi. Araç dururken Karen uyandı. Nerede olduğunu unutmuş, anlaşıl-maz sorular soruyordu.

Bing karabinasını alarak sürücü koltuğunun yanına gitti. "Nerede olduğumuzu biliyor musun?" diye sordu.

"Elbette!" diye cevapladı Laborde, kendini savunur bir tarzda. Haritasını çıkardı ve küçük far ışığında Bing'e takip ettikleri yolu gösterdi. "Şu civarda olmamız lazım," dedi. Kemikli parmağı kara bir noktayı işaret ediyordu.

"İyi de," dedi Bing teğmenin parmağını iterek, "eğer şu anda bu şehirde olmamız gerekiyorsa şu kavşağı görmemiz lazımdı. Ama görmedik. Yola çok dikkatli baktım."

"Hayır," dedi Tolachian, "Ben de görmedim kavşağı."

Laborde pusulasını çıkardı. Yere yattı ve kısık gözleriyle kadranın ışıklı çizgilerine bakarak küçük aleti döndürüp durdu. "Kuzey

şu taraf!” diye geniş bir alanı işaret etti. “Demek ki biz güneye gidiyoruz. Bataryaya ulaşacağız, merak etmeyin.”

Bing, “Bana kalsa oraya varıp varmamak umurumda değil,” dedi Laborde’ye. “Ama kendimizi birdenbire Alman hatlarında buluverme fikrinden de nefret ediyorum. Kamyonda Almanların ele geçirmek isteyebileceği birtakım teçhizatlar var.”

Bu ihtimal Laborde’yi endişelendirdi. Haritasını incelemeye geri döndü ve umut verici bir şekilde, bulundukları yerler olması muhtemel birtakım lokasyonları seçerek mırıldandı.

Karen kamyondan inerek adamların yanına geldi. “Yolunuzu mu kaybettiniz?” diye sordu.

Bing sırtıttı. “Yolumuzu kaybetmemiz mümkün değil,” diye açıkladı. “Sürekli güneye veya güneydoğuya doğru gittiğimizde cepheye varmamız lazım ve vardığımızda da mutlaka anlarız. Sadece şu anda nerede olduğumuzdan tam emin değiliz.” Laborde’ye döndü. “Teğmen, ben biraz ortalığı kolağan edip dostça nerede olduğumuzu söyleyebilecek yöre sakini birileri veya asker bulup bulamayacağımıza bir bakayım.”

Laborde başını salladı ve gönülsüz de olsa Bing’in inisiyatifi ele almasına izin verdi.

“Ben de gelebilir miyim?” diye sordu Karen. Adamların hiçbiri cevap vermediği için de kent merkezi yönünde yürüyen Bing’in peşine takıldı. Bing, evlerin duvarlarına yanaşarak dikkatle yürüyordu. Ama kent merkezine yaklaştıkça yürümek zorlaşmaya başlamıştı. Taş, tuğla ve moloz dolu bir yoldu. Yolu seçerek ilerlemek zorundaydı ve sık sık da sendeliyordu.

Karen ona iyi ayak uyduruyordu. Onun için ciddi bir efor olmalı, diye düşündü Bing ama hızını da kesmedi. Madem onu takip etmeyi seçmişti, o hâlde biraz terlesindi bakalım.

Ansızın Bing’e dokundu: “Bak!”

“Nereye?”

Sessizce işaret etti Karen. Bing’in gözleri onun öne uzanmış elini takip etti ve sonunda gördü. Görevine o kadar odaklanmıştı ki başka her şeye karşı körleşmişti. Ama şimdi sanki gözünden bir perde kalkıyormuş gibiydi.

Kentin tümüyle yok edilmiş bir kesimine varmışlardı. Sadece evlerin yanmış duvarları kalmıştı. Duvarların ardında hayal gibi bembeyaz ay, solgun ışığını döküyordu. Harabelerin boş pencereleri bu ışıkla, kendilerine ait bir hayatla dolup taşıyordu. Bu hayatta keskin, acılı bir güzellik vardı; yarı yıkık duvarların düzensiz hatları, sanki üstleri kazınmış gibi belirgin bir biçimde ortaya çıkıvermişti ve tüm bu sahne, mutlak bir ölüm sessizliğine gömülmüştü.

“Ne sahne ama!” dedi Karen.

Bing başını sallayıp fısıldadı: “Peki bu sahnede nasıl bir oyun oynanmalı?”

“Etrafta insan var mıdır sence?”

“İnsan mı?” diyerek uzaklaştı, “İnsan her yerde olabilir.”

Bir yerlerden bir taş düştü ve bir anlığına yuvarlandı.

Bing çömelmesini işaret etti.

Sadece bir yankı.

Bing bir süre bekledi, sonra Karen’ı kaldırıp yürümeye devam etti. “Kahretsin,” dedi, “burada birini bulacağımız yok.”

“Haydi, arka tarafa bir kere daha bakalım,” diye rica etti Karen. Gümüş ışığa, büyülü, dayanılmaz manzaraya baktı. Bu resmi aklına kazımak istedi. Bu da Bing’in bir parçasıydı. “Keşke resim yapabilseydim,” dedi. “Senin bir resmini yapardım, sadece kaskının altındaki başın ve arkada boş pencerelerin beyaz ışığı...”

“Hayır,” dedi Bing. “Benim hayattan anladığım bu değil ki. Bunu istemiyordum. Ben istemedim bunu.”

“Ama zamanla alıştın,” dedi Karen kararlılıkla.

Yürümeye devam ettiler. Ayın ve harabelerin görüntüsüne gözleri alışmıştı. Ve sonra, yıkım alanına girdikleri gibi ani bir şekilde burayı geride bıraktılar ve bir kere daha açık yola vardılar. Yol boyunca, yaklaşmakta olan bir arabanın yavaş yavaş artan hırıltısını duyular.

“Kenara çekil,” diye buyurdu Bing.

Karen da onun buyruğuna harfiyen uydu. Harabelerin oradaki yürüyüşten sonra ona dair hiçbir şüphe aklına bile gelmezdi. Onun da nasıl gölgelere girdiğini ve gözlerini yola diktiğini gözledi.

Araç neredeyse yanlarına geldiğinde Bing öne çıkıp el ederek onu durdurdu. Araç gıcırdayarak durdu. Bir Amerikan cipi, muhabere kamuflajı vardı. Ön camı inikti ve zemini kum torbalarıyla

kalinca kaplanmıştı. İçinde hepsi de çatışmaya hazır üç adam vardı. Adamlar tıraşsızdı ve üniformaları uzun bir süredir toprak zeminde kaldıklarını, buna dair izleri açık ediyordu. Sürücünün yanındaki adam, bacağına bağladığı bir bıçak taşıyordu.

“Gülünç,” dedi, yorgunluktan küçülmüş gözleriyle Karen’in ne olduğunu kestirmeye çalışırken. “Kesinlikle çok gülünç görünüyorsunuz. Üstelik hiç silahınız da yok. İki adam nereden böyle?”

Bing, “Adam değil o, kız,” diyerek açıklama yaptı ve üç adamın hayretini fark edip de gelecek soruları tahmin ettiğinden önce kendi sorularını sormak için hızlı hızlı konuştu. “Gazeteci bir kadın. Kamyonumuz bu lanet kentin öteki ucunda. Buranın adı ne?”

“Nereden bileyim ben!” dedi adam. “Bu Fransız adlarının hepsi kulağa aynı geliyor. Burada ne işiniz var peki?”

“Galiba yolumuzu kaybettik. Size rastladığımız iyi oldu. Bu yıkıntı yığnında in cin yok gibi.”

“Elbette yok. Siz de uzak dursanız iyi edersiniz. Almanlar canları ne zaman isterse burayı havan ateşiyle dövüyor. Ve canları benim rahatımı kaçırarak kadar da çok istiyor.”

Cipteki üç adamın gerçekten de rahatı kaçmış gibi görünüyordu. Sürücünün ayağı sabırsızca motoru çalıştırıyordu.

“Yine de nerede olduğumuzu bilmek isterdim,” dedi Bing. “Bölüğün topçu birliğine gitmemiz gerekiyor. Nerede olduğuna dair bir fikriniz var mı?”

“Hayır,” dedi adam. “Bazen nerede olduklarını bilmeyi umuyorum. Oraya gidip ağzıma geleni söylemek isterdim; çoğu zaman uykudalar.”

“Peki, siz ne cehenneme gidiyorsunuz?” diye sordu Bing.

“Bölüğe,” diye dikkatle cevapladı sürücünün yanındaki adam.

“Nereden geliyorsunuz?”

“Bölükten.”

“Yani bir Bölükten başka bir Bölüğe gittiğinizi mi söylüyorsunuz?”

“Evet, onun gibi bir şey.”

“O hâlde... Yani Bölük mıntıkasındayız?”

“Elbette!” Adam gülüyordu ve sürücüyle arkadaki diğer adam da güldü. “Buralara o kadar nadiren geliyorsunuz ki şaşırsınız, öyle mi?”

Bing, bu dokundurmaya tepki vermedi. “Peki, rica etsem söyler misiniz, Almanlar nerede acaba?”

“Ha... Bu yolun aşağısında, dört yüz metre kadar ileride diyebilirim.”

“Çok teşekkürler!” Bing rahatlamış bir şekilde yüksek sesle gülmek istedi.

“O tarafa doğru sürmeyin,” diye tavsiyede bulundu adam; “Almanlar o yolu bayağı iyi koruyor. Bir ara bizi ziyarete gelmelisiniz, yanınızdaki hanımla, çok meşgul olmadığımız bir ara!”

“Teşekkürler!” dedi Karen.

Üç adam yola devam etti.

Alman hatlarına giden yol, tehlikesiz bir biçimde, sakın ve açık uzanıyordu önlerinde.

“Hadi geri dönelim,” dedi Bing, “Laborde bizi bekliyordur.”

Batarya mevkiine vardıklarında gecenin koyuluğu azalmıştı. Doğuda, hafif gri bir pus zayıflayan yıldızları örtmeye hazırlanıyordu. Öyle yumuşak ve taze bir pustu ki bu, yığınla adamın öleceği bir günün müjdecisi olduğuna insanın inanası gelmiyordu.

Ve aslına bakılırsa Batarya’daki kimse bunu düşünmüyordu. Görev başındakiler dışında uykusundan yeni uyanmış adamlar, çukur gözleriyle oturup esneye esneye kahvenin hazırlanmasını bekliyordu. Bazıları da saat tam beşte başlayacak acayip ateş için silahlarını hazırlıyordu.

Hiçbiri, o günün tarihinin ve yapılacak o tek atışın öneminin farkında değildi. Herhangi bir yorum yapılsa bütün hat boyunca yayılırdı: tek atış için bu Allah’ın cezası saatte uyandırılmak ne bela iş! Ama çoğu, işi bu kadar bile ileri götürmedi. Bu obüsler, karmaşık makinelerdi ve adamlar da bu makineleri çalıştırmayı, onların bakımını yapmayı ve güllenin topun ağzından ayrıldığı ve önceden belirlenmiş bir eğri boyunca vınlayarak bir hedefe, ne olduğunu bilmedikleri, sadece bir arazi telefonunda aceleyle verilen bir dizi numarayla gösterilen bir hedefe doğru gittiği o anın yüklü kesimi için makineleri hazır etmeyi öğrenmiş becerikli adamlardı.

Tolachian, obüslerden birinin yanında duruyor ve topun kuyruk mekanizmasını inceliyordu. Kuyruk kesiminin kapanışı nihai bir şey çağırıyordu; sanki ölümün çelik kasası üzerine bir kapı kapanıyor gibiydi. Birkaç adam silahın yanına topu taşıyordu; askerden ziyade çelik fabrikasında çalışan işçilere benziyorlardı, bir farkla, bu fabrika açık göğün altında uzanıyordu ve sopalarla desteklenen kamuflaj file de, çatı oluyordu.

“Sizin işiniz de zor,” dedi Tolachian.

Kollarını sıyırmış ve gömleği kemerine kadar açık, yüzü topu taşımanın eforuyla gerilmiş olan biri, “Yo, o kadar da kötü değil,” dedi. O ve öteki adam, topu silahın yanına bıraktılar. Sonra adam doğruldu, alnını sildi ve göğ'e baktı. “Bugün hava güzel olacak... Yine sıcak herhâlde.” Adam, Karen silah mevkiine yaklaşırken Tolachian'a sordu: “O ne arıyor burada? Etrafı mı gezdiriyorsunuz?”

Tolachian açıklama yapamadan Karen yanlarına varmıştı bile. Hiç konuşmamış olan öteki topçu Karen'a döndü, kupkuru dudaklarını ıslatarak boğuk bir sesle, “Bir fincan kahve ister miydiniz hanımefendi?” diye sordu.

Karen başıyla onayladı ve gülümsedi. Çocuk inanılmaz derecede gençti. Bir tutam sarı saç gözlerinin üzerine düşmüştü ve küçük yüzü sabahın loş ışığında neredeyse gri gibi görünüyordu.

“Güneş doğuyor,” dedi, “Bakın!”

Soldaki bir grup ağacın arasında turuncu bir yansıma parıldadı. Dallar ve yapraklar, kopkoyu bir karaltının içinde hışırdıyorlardı. Hafif bir rüzgâr geldi, serin ve taze. Sonra ağaçların arasına güneş sıçramış gibi oldu ve kutsal bir ateş topu gibi orada asılı kaldı. Her şey bambaşka bir silüet ve yeni, çok daha gerçekçi bir perspektif kazandı. Devasa bir karaltı gibi görünen obüs, normal boyutlarına indi. Adamlar, toprağın içinden sökün etmiş gibi geliverdi; meşgul ve planlı işleri olan kararlı adamlardı bunlar, söylenmeden nereye gidileceğini, ne toplanacağını bilen karıncaların sessiz telaşı içinde işine bakan adamlar...

Bing, bir karavana fincanı içindeki sade kahveyle geldi. Kahveyi kadına verdi. Karen, kahvenin sıcaklığının vücuduna nüfuz edişini hissederek içti kahveyi. İşte şimdi ayrılmıştı. Ciddi ciddi gülümseyen Bing'in bakışları altında biraz tarandı, yüzünü gözünü toparladı.

“Daha mı iyi oldu?” diye sordu.

“Evet,” dedi Bing; “Gecenin izi suratındaydı.”

“Keşke bir yıkanabilsem.”

“Etrafa bakındım,” dedi Bing, “Burada sadece çok az içme suyu var ve o suya da gün içinde ihtiyaçları olacak.”

Tolachian matarasını çıkardı. Şişeyi Karen’a uzattı. “Biraz su alın,” diye ısrar etti. “Ağzına kadar dolu ve bana o kadar su lazım değil.”

“Belki siz kendiniz yıkanmak istersiniz?”

Tolachian’ın yüzü, sahip olduğu şeyi paylaşmanın verdiği keyifle açıldı. Karen, adamın yüzünde yolun kirini ve kıpkırmızı gözlerinin köşelerindeki tozu gördü. “Sorun değil,” dedi Tolachian; “Alışkanlık meselesi. Biraz kirli olmazsam rahat edemem.”

Bing” Saat neredeyse beş,” dedi, “Askerî harekâtın başlama saati, 4 Temmuz. Gelmek istiyor musun?”

Tolachian ve Karen, onu, obüsün yanına kadar takip ettiler. Obüs takımı toplanmıştı. Düşmana o Gün’ü duyuracak olan topu yüklüyorlardı. Yerde sıra hâlinde bildiri ruloları uzanıyordu, füyeleri vidalanmıştı. Birkaç dakika içinde ilk canlı ölüm taşıyan topu takip edeceklerdi.

Karen, silahın ardındaki personelin sessiz sakin faaliyetini hayretle seyrediyordu. Bu topraklarda ne türden işler yükselişe geçmişti böyle! Adamlar tekerlekleri döndürdü ve obüs, güdük burnunun açısını yavaşça döndürdü. Güçlü rayları sıkıca toprağa tutunuyordu; tıpkı start öncesi toprağa tutunan bir kısa mesafe koşucusunun bacakları gibi. Adamlar silahın etrafında dönüp durdu, o yuvarlak şeyi hazneye soktu ve topun kuyruğunu çarparak kapattılar. Tüm bunlar hemen hiç çaba sarf edilmeden yapılmıştı. Adamlardan birinin ata binen bir bakireyle ilgili bir fıkra anlattığını işitti; fıkranın ortasında anlatan adam Karen’in orada olduğunu hatırlayıp sustu. Sarı saçlı genç çocuk utangaçça güldü. Karen, bildiri dolu top kovanlarından birini brandadan çeken adamın kol kaslarının hareketini inceliyordu. Adam sonra yeni gelmiş olan bir çavuşa seslendi, Karen ne söylediğini anlamadı ama çavuş tatmin olmuş görünüyordu. Çavuş, Karen’a baktı, pis pis sırıtıp el salladı. “Ateşe başladığımızda ağzınızı açın!” diyerek dalga geçti. “Bayağı gürültülü bir şey olacak.”

“Evet!” diye bağırdı Karen. “Bunun gibi mi?”

Ağzını kocaman açtı; adama komik gelmiş olmalıydı ki gülüyordu.

“Aynen böyle, hanımefendi! Hiç gözünüzü kırpmadan!”

Tam o anda cephe boyunca patlama sesleri başladı. İleride, sağ taraftan geldi ilk ses; öfkeli bir *basso profundo*.* Saniyeler içinde yaklaştı, yüzlerce silahın eşzamanlı kükremesi içinde yer sarsılıyordu. Birinin kolunu kaldırdığını gördü... tuhaf tavırlı ufak tefek bir adam.

Batarya ateşe başladı.

Karen, dehşet ve hayranlık içinde ayağa kalktı. Şimdi kükreme sürekli hâle gelmişti, çünkü Bataryanın silahlarının yankısına top-
ların indirilip patlatıldığı diğer taraftaki patlama sesleri karışıyor, zemin parça parça dağılıyor, Almanların kafalarına ve siperlerine toprak ve döküntü saçılıyordu.

Gök gürültüsü birkaç saniye daha sürdü. Sonra, başladığı gibi ani ve şaşırtıcı bir biçimde kesildi. Sessizlik, neredeyse az önceki yayılım ateşi kadar bunaltıcıydı. Dumanı üstünde boş bir barut kutusu, açık top kuyruğundan düşüp de ezilmiş çimler üstünde yuvarlanınca, birinin kısıp kısıp gülme sesi işitildi.

Bing, Karen’la konuşuyordu. Onda geçici bir sağırlığa neden olan, az evvelki o çok güçlü ses miydi, yoksa yoğun yayılım ateşi tüm boyutlarıyla içine mi nüfuz etmişti? Bing’in sözlerini ilk etapta algılayamadı. Ama sonra sözler netleşti ve bu kelimeler daha önceden barındırmadıkları bir tesir kazandılar.

“Bu, Amerika’nın dilidir,” diyordu ona Bing, “Bugün 4 Temmuz 1944... Özgür insanlardan, kanun önünde eşit ve kendi kendilerini yönetmeye karar vermiş insanlardan oluşan bir ulus... Bugün biz bu haklar ve özgürlükler için savaşa girdik... Çünkü biz bu tür bir ulusuz... Bir tiranın bir ulusa, Avrupa’ya ve tüm dünyaya kendi iradesini dayatmasına son vermek için...”

Zamanlaması harika, diye düşündü Karen, kesinlikle öyle. Ve böyle olması da iyi, çok iyi. Şimdi kelimeler öyle güçlü, öyle anlam yüklü ki, kendini tümüyle bu sese bırakmış hâlde. Titredi. Yeni bir şeyin, belki de yepyeni bir dönemin doğumuna tanıklık etmişti...

Derin ve yoğun bir bas sesi.

kandan ve yüzlerce silahın gümbürdemesinden doğan bir dönem. Aman Tanrım, öylesine kendinden geçmiş durumda ve memnundu ki, felaket bir gönöl fırtınasından sonra arınmış gibi hissediyordu kendini.

Şaşkınlıklarını yenen Almanlar dağınık bir karşı batarya atışına başladı. Yakınlarda bir yere ıslık çalarak bir top düştü.

“Biliyordum,” dedi topçu çavuşu, “adileşecekler.”

Bing, Karen’in elini tutup sıktı, onun da aynı şekilde elini sıktığını hissetti. “Şimdi gidiyorum,” dedi, “Vakit geldi.” Gözlerinin ıslak olduğunu gördü.

“Kendine dikkat et,” dedi Karen.

“Sonra görüşürüz.”

8

Kamyon öne doğru ağır ağır hareket etti. Artık yol bitmişti, sadece çitler arasındaki patikalar vardı. Bing bu çitlerden memnundu, saklanma imkânı veriyordu. Bütün vücudu sarsılırken koltuğa yapışmış hâlde küfür edip duruyordu. Yolculuğun sefaleti için bile minnettardı. Düşüp de yara bere içinde kalmamak için konsantre olmak zorundaysan kadın düşünemezdin. Kendini Karen’ı unutmaya zorlamalıydı. Sürekli kamyonun sert zeminine düşüp alet sandığının kenarına kafanı çarpmak gibi saçma sapan bir riskle karşı karşıyaysan korkularını besleyemez ve sonraki birkaç saatin neler getirebileceği üzerine düşüncelere dalamazdın. Üstelik Almanların dikkate alacağı kadar ikna edici cümleler kurabilmek istiyorsa bu korkuyu unutmak zorundaydı.

Kamyon aniden durma noktasına geldiğinde yolculuk on dakika kadar sürmüştü. Kamyondan indi. Laborde’yi, adının Troy olduğunu ve C Bölüğünü komuta ettiğini söyleyen bir yüzbaşıyla konuşurken buldu.

Troy, kamyonun çamurluğuna yaslanmıştı. Dev gövdesi gevşemişti. Söylediklerinde ne kendisi ne başkası için mutluluk verici bir şey olsa da gergin Laborde’ye nazaran mutlu görünüyordu.

“Bu koca şeyi yukarı mı getirmek istiyorsunuz?” diye sordu kamyonu işaret ederek.

“Elbette,” diye onayladı Laborde. “Hoparlörleri indireceğiz ama onları kamyonundan çok da uzağa koyamayız. Kamyondaki ses yükselticiyle hoparlörler arasındaki kablolar ne kadar uzun olursa rezistans da o kadar fazla olur, hoparlörlerin iletim kapasitesi de azalır.”

“Ne kadar uzağa gidiyor ses?” Troy şüphe eder gibi sormuştu. Bing bunu fark etti; adamın yüzünde bir anda beliren gülümseme aynı şekilde hızla kaybolmuştu.

“Almanların söylediklerimizi anlamasını istiyorsan,” diye açıkladı Laborde, “mesafe altmış ile yüz metreden fazla olmamalı. Bu hoparlörler çok zayıf. Aslında bundan on kat daha güçlü hoparlörler almamız gerekiyordu ama nedense bir türlü beceremediler. Ordu’yu bilirsin Olsun, çok da fark etmez. Sadece Almanlara daha yakın olmamız gerekiyor, hepsi bu.”

“Almanlara daha yakın olmak mı?” dedi Troy düşünceli düşünceli. “O kadar da yakın değiliz. Onlara yakın olmaktan pek hoşlanmıyoruz.”

“Pekâlâ,” dedi Laborde, “ama biz hoşlanıyoruz.”

“Sen delirmişsin!” Troy ziyaretçisi hakkında kararını vermişti. “Sen ya delisin ya da burada işlerin nasıl yürüdüğünden haberin yok. Siz doğru aleti getirmediniz diye adamlarımın hayatını riske atamam ben. Bu sizin koca kamyonunuza cehennem ateşi açılacak. Ateş de benim adamlarımı vuracak.”

Laborde’nin çileli yanakları daha da inceldi. Gözlerinde, aslanların önüne atılıp yem edilecek bir Hristiyan şehidinin ifadesi belirdi. “Vurulmak, savaşta alınan risklerden biridir; kaçış yok.”

Sakin bir sesle “Dinle adamım,” dedi Troy. Yanağındaki gamze yok olmuş ve çenesindeki hatlar sabitleşmişti. “Sen bunca zaman nelerdeydin bilemiyorum ama bu Bölük kumsala çıktığı günden beri savaşıyor ve adamlarımı kaybetmediğim tek bir gün bile olmadı. Bu adamlardan ben sorumluyum. Her sabah ölen ya da yaralananların bir hiç uğruna yok olup olmadığının hesabını vermem gerekiyor.”

“Tamam, heyecanlanma!” dedi Laborde. Gerçi Yüzbaşı iki çitin arasından çıkıp da kamyonu durdurduğu ve daha ileri gitmelerine izin veremeyeceğini bildirdiği andan itibaren adamdan hoşlanmamıştı ya, yine de Troy’u kendine düşman etmeyi göze alamazdı. Belli ki Troy’un kendine göre bir düşüncesi vardı ve düşüncesine sadık

kalmak niyetindeydi. Bölüğün bu bölgesine komuta eden de o olduğuna göre, Laborde'nin işini engellemese bile zorlaştırabilirdi. Laborde gururunu ve hoşuna gitmeyen şeyleri yutmak zorundaydı.

“Ben buraya keyfimden gelmedim,” diye devam etti Laborde. “Bir iş yapmam emredildi; iş senin için ne kadar kıymetliyse bizim için de o kadar kıymetli. Eğer Almanların buraya gelmelerini sağlarsak senin tutsakların olacaklar.”

Troy yemi yutmuyordu. “Almanların teslim olacağını garanti edemezsin, öyle değil mi? Ama ben sana bu kamyonun ve hoparlörlerin ve tüm bu şamatanın bizi Almanların gözüne gözüne sokacağını garanti edebilirim ve teçhizatın durumunu, tuttuğumuz bölgenin önemini düşünürsek bu işe girişmemeyi tercih ederim.”

Laborde, cebinden bir kâğıt çıkardı. Kâğıtta General Farrish imzalı emirler vardı. Emirde Teğmen Laborde komutasındaki hoparlör timinin C Bölüğüne bir taktik görevle gönderildiği ve Bölüğün her türlü konuda işbirliği yapması gerektiği yazıyordu.

Troy emirlere göz gezdirirken Laborde, “Son beş dakikadır topçularımız Almanlara binlerce bildiri atıyor. Birazdan okurlar. Yayınını yapacağımız çağrı için hazırlar,” dedi.

“Bilmiyorum...” Troy yaslandığı çamurluktan doğruldu ve kamyonun arkasına doğru yürüdü. Ekipmanı denetledi; kadrnlara, kablolara ve parıldayan araç panellerine baktı. “Adamlarımı ve mevzimizi tehlikeye atmadığı sürece sizinle her konuda işbirliği yapacağım.”

Bing, Laborde'nin bu Yüzbaşı Troy'la bir yere varamayacağını düşündü. Troy'un direncinden ve adamlarına karşı duyduğu sorumluluk hissinden hoşlanmıştı. Troy, Laborde'yi bu girişimden caydırabilseydi onun için hiç de sorun olmazdı. Gelgelelim, Troy'un başarabileceği en büyük şey, Laborde'nin kendi başına devam edip de görevi tümenden berbat etmesi olurdu.

“Yüzbaşı,” dedi Bing, “Sizinle gelip durumu bir gözden geçirebilir miyim, ne dersiniz? O arada kamyonu burada bırakırız. Adamlarınıza zarar gelmeden ve kendimizi çok da açık etmeden işi kotarabileceğimiz bir lokasyon buluruz belki.”

Troy'un yüzü aydınlandı. “Çavuş, bu şu ana kadar duyduğum ilk makul teklif. Haydi gidelim!”

Laborde'nin yüzü ekşise de itiraz etmedi.

Troy büyük adımlarla önden gidiyor, Bing ona ayak uydurmak için koşar adım ilerliyordu. Yüzbaşı'nın başı, omuzları, göğsü öne doğru eğikti; bu yürüyüş onda alışkanlık olmuştu çünkü hedef olmasını zorlaştırıyordu.

Hâlâ çitlere tutunarak gidiyorlardı. Sağ taraftaki arazide birkaç inek, nemli toprağın kara lekeleri arasında sakın sakın otliyordu. Bing'in sorgulayan bakışını fark etmiş gibi "Kraterler," dedi Troy, "hoş bir bombardıman deseni. Bombalar kendi uçaklarımızdan geldiği sürece tabii."

Çitlerin bittiği yerde durdu ve bir anda yerden fırlamış gibi beliveren, gerçekten de yerden fırlayan bir adamla konuşmaya başladı. Bing ne konuştuklarını anlayamıyordu ama adamın ön tarafı işaret ettiğini, Troy'un da başını onaylar gibi salladığını gördü.

Buradan sonraki iki yüz metre boyunca hiç çit yoktu. Önlerindeki tümsekli arazi, topların açtığı çukurlarla ve çok daha küçük kara lekelerle bezeliydi... içlerinde ara sıra bir şeylerin kıpırdandığı tek kişilik siperlerdi bunlar. Havayı yoğun, tatlı bir koku ve kara, inatçı bir vızıltı kapladı.

Troy tekrar yanına gelmiş ve konuştuğu adam da tümüyle gözden kaybolmuştu.

"Ölü inek," dedi Troy; "tümüyle ölü. Çitin öteki tarafında yatıyor. Gömdüremiyorum, çünkü Almanlar o tarafı gözlem altında tutuyor. Ölü kokusunun tuhaf tarafı bir türlü alışamıyorsun."

"Sineklerin vızıltısı mı bu?"

"Evet... en büyüklerinden. Her taraftan geliyorlar, yeşil olanlar ve mavi olanlar."

"Almanlar nerede?"

"Pekâlâ... Şu karşıdaki araziye bak. Bu çite neredeyse doksan dereceyle açıyla duran çiti görüyor musun? İleri karakolları orada işte. Bir de konuşlu makineli tüfek yuvaları var... aslında birden fazla yuva var ama makine bir tane. Yuvaları oldukça sık değiştiriyorlar. Havanlarımızla silahı vurmaya çalıştım ama olmadı."

"Daha ileri gidemez miyiz?" diye sordu Bing.

"Ben olsam şimdi gitmezdim," dedi Troy. "Almanlar kendilerini iyi gizliyor, biz de öyle tabii. Etrafta birilerinin dolandığını görür-

lerse şüphelenirler. Mevziyi buradan da yeteri kadar iyi görebilirsin. Almanlar da görebiliyor. Şu tümseklerin arkasında gizli olan birkaç yer dışında.”

“Şurada,” dedi ileride bir yeri işaret ederek “çalı yığınının yanında adamlarımızdan üçü öldürüldü. Bütün gün boyunca gömmedik onları, çünkü ne zaman biri cesetleri sürükleyip getirmeye gitse Almanlar saldırdı. Bu sıcakta ölü olmak... İnan bana... Vücutları hemencecik şişti. Koskocaman ve canlı görünüyordular, bir de hareket ediyorlardı... vücutlarındaki gaz hareket ettiriyordu onları. Kollarını, bacaklarını uzatıyorlardı. Elbiseleri patlamalarını engelledi, balon gibi oldular... Bunu görmek istemezsin ama yapacak bir şey yok. Bir anlamda büyüleyici...” Anıları silip atmak ister gibi elini alnında gezdirdi.

Kamçı şaklaması gibi keskin bir ses işitildi.

“Biri kafasını önünde tutamadı,” dedi Troy. “Bu sabahki yayılım ateşi, bir de tepelerine yağan tüm o küçük kâğıtlar... Heyecanlandılar galiba.”

Bing, “Bundan hiç hoşlanmadım,” dedi.

“Ben de.” Troy bir askerî dürbün çıkarıp Alman çitlerini inceledi. “Şu sizin teğmen... Cahil cesareti, öyle diyorum ben buna, cahil cesareti. Güzel söz, değil mi?”

“Evet, meseleyi tümüyle anlatıyor sanırım.”

“Pekâlâ, çalışabileceğin bir yer buldun mu, ne düşünüyorsun?”

“Şu tümsek nasıl? Hemen hemen arazinin tam ortasında. Kamyonu tümseğin arkasına koyabiliriz, bir tür siper vazifesi görebilir. Hoparlörleri sağdaki ve soldaki çalılara yerleştirebiliriz. Ben de kamyonu epeyce yakın bir yerden konuşabilirim, yine de tepenin arkasında kalırım.”

Troy dürbününü tümseğe çevirdi, bir de diğer taraftaki çalılara. “Bu şeye epeyce yakın siperde adamlarımız var. Sanırım buna yapacak bir şey yok. Evet, galiba kahrolası aracınız için en iyi yer orası. Almanlara ne söyleyeceksiniz?”

“Aslında pek düşünmedim.”

“Yani aklınıza geldiği gibi mi konuşacaksınız?”

“Az çok öyle, Yüzbaşı. Elbette genellikle kullandığımız belli bir yaklaşım çizgisi var tabii...”

“İşe yarıyor mu bari, genellikle?”

Çiti dikkatlice takip ederek geri döndüler.

“Bazen yarıyor.” Başka bir düşünce geliverdi Bing’in aklına. “Söylesenize Yüzbaşı, bu arazi mayınlı mı, biliyor musunuz?”

“Bizim tarafımız, hayır. Ama geceleri Alman tarafında neler olup bitiyor bilemezsiniz. Muhtemelen onların mevzilerine saldırdığımızda öğreneceğiz. Tabii saldırmaya zaman bulursak ve ilk onlar saldırmazsa...”

“Anlıyorsunuz ya... Eğer mevzilerinin önünde mayın varsa çıkıp bize gelmeden önce iki kere düşüneceklerdir. Kendi mayınıyla havaya uçmak hiç de eğlenceli değildir, hem de tek istediğin Amerikan savaş tutsakları kampının rahat ortamı iken...”

“Elbette... Eğlenceli olduğunu sanmam.” Troy tutsak kampının rahat ortamı fikrine güldü. “İşinizde pek çok şey düşünmek zorundasınız, değil mi Çavuş?”

“Ben düşünmem. Teğmen Laborde benim yerime düşünür.”

Beklemekte olan kamyonu yaklaşıyorlardı. Troy, Bing’e döndü ve sanki onu ilk defa şimdi görüyormuş gibi baktı. “Adamı kafana takma,” dedi sakince, “ona bir şans ver.”

Kamyon mevziye gelmişti. Tolachian arazi boyunca kamyonu hızla sürmüş, top çukurlarının dibinden dibinden giderek tümseğin ardında hızla durmuştu. Almanlardan birkaç tüfek atışı gelmişti; yine de Bing’in tahmin ettiğinden daha azdı. Görünüşe göre Almanlar kamyondaki adamların küstahlığından şaşkına dönmüştü. Kendi hatlarına bu kadar yakında bir kamyon gezisine pek anlam veremiyor ve olacakları bekliyorlardı. Yahut şimdi tepenin arkasındaki gizlenen kamyonu vurmak için havanları ileri sürüyorlardı ki bu da biraz zaman alacaktı.

Tolachian hoparlörleri kamyonu indiriyordu. Dört taneydiler. Bing, tepenin sağına ve soluna ikişer tane yerleştirmeyi önerdi.

“Siz ne yapıyorsunuz burada?” Görünmeyen biri onlara bağıırıyordu. “Çabuk defolup gidin buradan! Hepimizi öldürtmek mi istiyorsunuz?”

Tolachian sesleneri bulmak için bakındı. Bulamadı. “Hey, kapa çeneni!” dedi. “Bu sizin de işinize yarayacak.”

“İşime mi yarayacak, hadi oradan be!”

“Film mi oynatacaksınız?” diye bağırdı bir diğeri. “*Savaş Huku-ku*’nu* ne zamandır görmedik!”

Bing gergin de olsa gülmek zorundaydı. “Film falan yok,” diye bağırdı, “domuz avı bu!”

“Çok tehlikeli dostum. Vurulacaksınız!”

“Evet, üstelik biz de vurulacağız,” dedi ilk konuşan ses.

Bir dizi kısa ve keskin patlama yaşandı... sanki biri tahtaya metal cetvelle vuruyormuş gibi.

“Duydun mu?” diye bağırdı ilk ses. “Bu daha başlangıç!”

Bing, en az bu sesin sahibi kadar kötü hissediyordu. Dizlerine bir şeyler oldu, sanki su içinde ağır ağır ilerliyormuş gibi geldi. Suda bacaklarına vuran güçlü bir akıntı vardı.

Bir kere daha ölümün tatlı kokusunu aldı, oysa arkasında ölü ineğin parçalanıp toprağa karıştığı ve bedeniyle mavi yeşil sinekleri beslediği çitten çok uzakta olduğunu biliyordu. Koku parçacıkları burun deliğinde kalmış da sinirlerini titretmeye devam ediyormuş gibiydi. Üstelik hoparlörler de görüldüğünden ağırdı. Birini gövdesine sıkıca bastırıp üzerine kapanarak eğildi ve sağdaki bodur ağaç kümesinin arkasına doğru büzüşerek koşmaya çalıştı. Küçüldükçe daha da göze battığını hissetti. Bir ısıklık sesi işitti, tuhaf bir kuştu. Yere düştü. Ayağa kalkamıyordu. Bu benim işim değil ki, diye düşündü. Bu şeylerle ne halt ediyorum ben?

Tolachian ona doğru sürünerek geldi ve hoparlörü elinden aldı. Yüzü terden parlıyordu. Üst dudağını ıslattı, ne kocaman dili var, diye düşündü Bing. Hayvanlarıncı gibi kocaman bir dil! Tolachian hoparlörlerden birini yerleştirdiği çalılığa döndü sürüne sürüne, Bing’in hoparlörünü de ardında sürüklüyordu. Kabloları taktı ve Bing’e el etti. “Tamam! Geri gel!”

Tolachian müthişti. Hoparlörü Bing’in elinden almak basit bir yardımdan öteydi, işleri ele aldığını gösteriyordu. Bing biraz rahatladı. Derin derin nefes aldı. Kamyona vardığında Laborde’nin kamyo-

Müttefik kuvvetlerinin İkinci Dünya Savaşı dönemi propaganda filmlerinden, 1944, ABD yapımı *The Articles of War*. -çev.

nun arkasında ayakta durduğunu gördü; ayaklarını sabırsız sabırsız yere vuruyordu. “Geç kalıyoruz!” diye şikâyet etti Laborde. “Acele et, acele!”

Bing, Teğmen’in dişlerini gıcırdattığını fark etti. Kaşları yukarı kalkmış, dudakları açıktı. Bu gibi durumların açık seçikliği içinde Bing, Laborde’nin üstteki iki ön dişi arasında bulunan boşluğu gördü ve tam buraya bir yumruk patlatma arzusu duydu.

“Aptal gibi burada duracağına hoparlörleri taşımaya yardım et-sene!” dedi.

“Ne?” dedi Laborde.

“Bir işe yara!” diye bağırdı Bing.

Sonra kamyonu gitti, mikrofonu çıkardı ve kendine kamyonun aşağı yukarı on adım mesafede, içine girebildiği çukurumsu bir yer buldu. Oraya yattı ve gözlerini kapadı. Tekrar açtığı anda Laborde’nin bir hoparlörü uysal uysal taşıdığını, soldaki çalılara doğru Tolachian’ı takip ederek sürüklediğini gördü.

Ama Bing’in bu sahnenin tadını çıkaracak zamanı yoktu. Almanlar kararını vermişti; Amerikalıların ve bu kamyonun amacı olsa olsa kötü olabilirdi. Almanlar, Amerikan tarafında hareket eden her şeye ateş ediyordu. Kamçı şimdi çok daha sık ve daha düzenli bir biçimde şaklıyordu.

Bing, Troy’un da orada olmasını dilerdi. Onunla olduğu sürece, adamın koca cüssesi, ölçülü hareketleri ve gerçekçi havası ile aşıldığı güven sayesinde sakin kalabilirdi. Şimdi Tolachian onun yerini almıştı ama sadece kısmen, çünkü onun kendi işleri vardı. Tolachian’ın her şeyi halledivermesi, Bing için mucize gibi bir şeydi. Kendi olsa hareket bile edemezdi, edememişti; teriyle ve toprağın nemiyle çamurlaşmış zemine çakılıp kalmıştı.

Düşünmeliydi. Korkularından, Almanların ateşe başladığı her sefer duyduğu daha da büzüşüp küçülme arzusundan sıyrılmanın tam zamanıydı. Onlara ne söyleyeceğine dair hiçbir fikri yoktu. Akli bomboştı ve tek düşünebildiği, oradan kaçıp gitmek istediğiydi. İçini bambaşka bir korku kapladı birden ve midesine yerleşti kaldı: Ya hiç konuşamazsa? Ya tek yapabildiği saçma sapan kekelemeler olursa? O zaman ne olacaktı? Tüm bu eziyet bunun için miydi yani?

Biri omzuna vurdu. Tolachian yanına uzandı. Gülümsedi. “Her şey hazır,” dedi. “Sen hazır mısın?”

“Hayır,” dedi Bing, “henüz değilim.”

“Sorun ne?”

“Hiç.”

Tolachian döndü. Kirli bir sigara paketi çıkardı. Elinin bir hareketiyle sigaraları çıkardı. “Sigara için vaktimiz var.”

Bing de döndü ve göğe baka baka, sigara içerek sırtüstü yattılar.

“Çok güzel,” dedi Tolachian vücudunu esneterek. “Savaşta sonra bir ara karımla burayı gezmeye geleceğim. Savaşmak için kesinlikle çok güzel bir yer seçmişler. Kamyonu bıraktığımız yerdeki elma ağaçlarını fark ettin mi? Hani seni beklediğimiz yerdeki? Elmaların tadına baktım, henüz yeterince olgunlaşmamışlar ama yakında olurlar.” Bir avuç toprak aldı, parmaklarıyla ezdi ve incelmış toprağı yere serpti. “İyi toprak,” dedi, “Burada her şey yetişir. Savaşta sonra daha da iyi olur hatta. Çok demir karıştı toprağa...”

“Çok kan karıştı.”

“Evet, o da var.”

Bir patlama, yanlarında uzak bir yerde.

“Havanlar,” dedi Bing.

“Evet.” Tolachian sigarasının ucunu toprağa bastırdı. “Geldiklerini anlamazsın bile. Aslında iyi bir şey. Ani, acısız... Değil mi?”

“Oradakilerin ne düşündüklerini merak ediyorum,” dedi Bing, başparmağıyla Alman mevzilerini işaret ederek.

“Eh, bilemem. Şimdi gidip makineyi çalıştırmam lazım. Hazır olduğunda mikrofonu üflersin.”

“Pekâlâ.”

Bing, ağır ağır kamyonu tırmanan Tolachian’ı izledi. Adam, yaşına ve vücuduna göre oldukça çevikti. Başka bir havan topu düştü ve ilki gibi hedefin uzağında patladı. Bing mikrofonu eline aldı. Ani hareketten rahatsız olan küçük bir kara böcek, aceleyle uzun ince bir yaprağın altından çıkıp bir toprak yığınının arkasına saklandı.

Küçük hassas bir böcek, diye düşündü Bing.

Konuşmaya başladı.

“*Achtung! Achtung!*”*

Yükselticiler sayesinde sesi şaşırtıcı biçimde güçlü çıkıyordu.

“*Achtung! Deutsche Soldaten!*”**

Hiç onun sesi gibi değildi. Tuhaf şekilde sağlam ve güvenli, hat-
ta biraz da ukala bir sestti bu. Gülümsedi. Bedenindeki tüm gerilim
gitmişti. Çok daha rahat hissetti kendini ve mikrofonu tutan elinin
dirseğine biraz daha kuvvet vermek için hafifçe pozisyon değiştirdi.
Zihni berraktı.

“*Deutsche Soldaten!* Amerika’nın gücünün bir örneğini biraz önce
gördünüz. Her bir silahımızdan sadece tek bir el atış yaptık. Sürekli
bir yayılım ateşinin, mevzilerindeki sizler üzerinde nasıl bir etkisi
olacağını anlayacak kadar yeterli bilgiye sahipsiniz.”

İşte böyle, dedi kendi kendine. Basit tut, bu da bir konuşma şekli.
Onlara yanlış yola sapmış bir avuç çocukmuş gibi davran. Sen aklın
sesisin, seni dinleyip dinlemediklerini pek de umursama; ama şunu
da bir şekilde bilmelerini istersin ki, sonrasında, işler onlar için çe-
tinleştğinde seni hiçbir şekilde suçlayamasınlar.

“Ardından size neden bu sabah tüm silahlarımızdan ve cephe bo-
yunca ateş açıldığını anlatan bildiriler dağıttık. Nedeni bugünün
tarihiydi, 4 Temmuz. Bugün Amerika’nın ulusal bayramı, Birleşik
Devletler’in kurulduğu gün bugün. Çoğunuz bildiriye okumuşsu-
nuzdur, subaylarınızın buna engel olabildiğini sanmam.”

Karşı taraftaki makineli tüfek ateş açmaya başladı, heyecanla
takırdıyordu. Sağ taraftaki hoparlörlerden biri isabet almıştı. Bing,
kurşunların metali delişini duyabilmişti.

“Durdurun şunu!” diye bağırdı. “Kesin şu lanet atışı! Dinlemeye ce-
saret edemediğiniz gerçeklerden bu kadar mı korkuyorsunuz?”

Dinliyorlardı işte. Makineli tüfek ateşi kesti. Şimdi Bing neredey-
se bu işten keyif almaya başlamıştı. Dinleyenlerle temas kurduğunu
biliyordu. Suratlarını görebilmeyi isterdi; meraklı yüzler, endişe-
li yüzler, birazdan neler olacağını öğrenmek isteyen yüzler. Öfkeli

* (Alm.) Dikkat! Dikkat!

(Alm.) Dikkat! Alman askerleri!

yüzler, bıkkın yüzler, onu susturmak isteyip de zayıflıklarını ikrar etmek olur diye bunu yapamayanların yüzleri...

“Bu sabahki yayılım ateşi, sizin zaten tecrübe ettiğiniz bir şeyi ortaya koydu. Sizin her silahınıza karşı bizde altı silah var, her topunuza karşılık bizde bir düzine var. Gün boyunca Hava Kuvvetleriniz yüzünü göstermeye cesaret edemedi. Bizimkiler ise tek tek tüm siperlerinizi bombalayacak güçte.”

Bunlar gerçekler, diye düşündü Bing. Şimdi birazcık dur. Bırak da gerçekler içlerine işlesin.

“Liderleriniz Atlantik Duvarı’nın geçilmez olacağına söz vermişti. Oysa duvarı yarıp geçtik ve yok ettik. Führer’iniz Avrupa topraklarında on iki saatten fazla kalamayacağımızı söylemişti. Oysa karaya çıkışımızdan bu yana neredeyse bir ay geçti ve sizi devamlı geri püskürttük. Cherbourg’daki general ve amiraller memnuniyetle teslim oldular. Hem onlar hem de adamları olayların ne anlama geldiğini gördüler.”

Bir duraklama daha. Onların da anlamalarına izin ver. Hızlıca sonuca varma, bırak sonucu kendileri çıkarsın. Sen sadece onayla.

“Bu subaylar ve adamları, onlar da sizin gibi Almanlardı... Bu subaylar ve adamları, Amerika’nın savaş tutsağı olarak adil muamele görüp savaştan sağ salim çıkacaklarını biliyorlardı. Şimdi de size şans tanıyoruz. Şu andan başlamak üzere on dakika boyunca ateşi keseceğiz. Silahsız ve elleriniz yukarıda bir şekilde mevzilerinizden çıkın. Sizi alacağız ve derhal savaş alanının dışına çıkaracağız. Bu sizin için bir şans, kaçırmayın. Son şansınız bu olabilir.”

Bing durdu. Tolachian’a el etti. Mikrofonu kapattı. Çok şükür, neyse ki bitti, diye düşündü. Terden sıırıslıklamdı. Hemen gidelim buradan, Yüce İsa, hemen gidelim. Oradakiler bu konuda bir şeyler yapmadan böyle bir şeye tahammül edemeyeceklerdir. Edemezler.

Sonsuzluk kadar uzun bir süre her şey sessizdi. Hatta neredeyse Bing’in konuştuğu tüm süre boyunca devam eden gelişigüzel tüfek atışları bile durmuştu.

Amerikan tarafındaki çitin yakınından, Bing'in hoparlör kamyonu için seçtiği yerden biri el sallıyordu. Bing, Troy'dur muhtemelen diye düşündü ve o da el salladı. Fakat Laborde, tepenin arkasından sürünerek Almanların karşısındaki tarafa geldi. Laborde'ye Troy'un onları geri çağırdığını haber vermek için Bing de öne doğru süründü.

Tepenin etrafından dolanıp da Alman mevzileri görüş alanına girince beklenmedik bir şey gördü. Düşman çitlerinden sıyrılan bir siluet, bir an tereddüt ettikten sonra ona doğru koşmaya başlamıştı. Öyle tuhaf, kazık gibi bir koşu tutturmuştu ki, sanki kolları ve bacakları görünmez bir el tarafından oynatılan kablolara bağlıymış gibiydi. Yarım dakika sonra ikinci bir siluet peşinden geldi, sonra üçüncüsü, sonra diğerleri. Bing, hepsinin de elleri havada, çitlerden çıkan ve arazi boyunca yavaş yavaş yürüyen on dört kişi saymıştı. Arazi şimdi sabah güneşinin ışığı ile yıkanıyor; küçük siluetler keskin gölgeler bırakıyordu. Tüm bu sahne Bing'e inanılmaz, sanki yapay olarak oluşturulmuş gibi göründü. Bu yüzden de heyecanlanmayı ve hatta kaçakların tepeye ulaştığı an için hazırlık yapmayı bile beceremedi.

Bing, Laborde'nin ayağa kalktığını gördü. Laborde bir sigara yaktı, ağzının kenarına yerleştirdi, ellerini belinde kavuşturdu ve tepenin önünde Napolyonvari bir kurumla kasılarak yürümeye başladı.

Alman tarafında ise uzun süredir sessiz olan makineli tüfek yeniden takırdamaya başladı. Bing, tüfeğin mermilerinin havalandırdığı toprağı gördü; kendi adamlarına nişan alıyorlardı.

Laborde umursamazdı. Yukarı aşağı yürümeye devam ediyordu; Bing, dudaklarında, üzerinde çalışılmış bir hor görme gülüşü olduğunu biliyordu.

Kaçaklardan biri düştü ve yüzükoyun kalakaldı. Bir başkası durdu, sanki arkasında olanlara hayret edermiş gibi yavaş yavaş döndü, dizlerinin üstüne düştü, uzun ince bir çığlık attı ve öne doğru yıkıldı. Makineli tüfek ateşiyle dövülen diğer kaçaklar daha hızlı koşmaya başladılar. Görünüşe göre Laborde'nin tek başına duran siluetini fark etmişlerdi. Başlangıçta gittikleri yön belirsiz olsa da, şimdi, makineli tüfek karşısında ayakta durarak sigara içecek kadar güçlü olan bu adam onları korur umuduyla Amerikan tarafında birleşiyorlardı.

Hedeflerine ulaşmışlardı. Sefil, korkmuş, ellerini hâlâ havada tutar bir vaziyette Laborde'nin etrafına doluştular. Yaptıkları insan ötesi bir şeydi: daha iyi ve kalıcı bir güvenli ortama kavuşmak için kendi birliklerinin güvenliğinden kopup gelmişlerdi. Ama bu yeni güvenli ortam henüz onları kabul etmiş değildi; gri suratlarında, korku dolu gözlerinde kendi kararlarından duydukları şaşkınlık, girişimlerinin, cevapsız kalan sorunun verdiği bitkinlik okunuyordu şimdi: Ben ne yaptım böyle? Şimdi ne olacak?

Laborde aşağılayan gözlerle bakıyordu onlara. Adamlardan birinin gömleğini işaret etti, özür diler gibi sırttan adam düğmesini ilikledi ve hazır olda durdu.

Bu şey o kadar umulmadı ki Bing anlayamıyordu, bu dünyanın dışındaydı. Laborde hepsinde değerli bilgiler olan bu on iki kıymetli tutsağı kendi mülkü gibi görüyor ve onlarla bir geçit töreni sergiliyordu; bu sırada mevzilerinde kalan ve muhtemelen aceleyle takviye kuvvet de çağırılmış olan Almanlar, tepenin önündeki gruba rastgele ateş ediyordu.

Yine de Laborde'nin hareketi etkileyiciydi. Tepenin yan tarafından bir tür tezahürat sesi duyuldu. Troy'un adamlarından dördü, düşmanın görüş alanında olduklarını unutarak, gösteriye biraz daha yakından bakmak için siperlerinden dışarı çıkmıştı. Bunlar askere yeni alınanlardandı, tecrübeli olanlardan değil.

Bir patlama daha, yakında.

Yine o kahrolası havan, diye düşündü Bing.

Dört Amerikalı aceleyle siperlerine doğru yöneldi. Fakat yarı vücudunu kaldıran Bing, onları durdurdu. Tutsakların arkaya götürülmesi gerekiyordu. O ya da Tolachian götüremezdi onları ve Laborde'ye de güven olmazdı... Teğmen, sırf ne denli dokunulmaz olduğunu göstermek için hepsini cephe boyunca dolaştırırdı.

"Hey, siz!" diye bağırdı. "Şu adamları arkaya götürün!"

Dört asker de etrafına bakındı, Çavuş'u gördüler, verdiği emrin manasını pek anlayamamışlardı. Daha çok patlama sesi işitildi, daha da yaklaşmıştı. Havan topu yolunu bulmuştu. Laborde'nin karşısında çaresiz hâlde emir bekleyen Alman kaçaklar, fırtınadaki koyunlar gibi birbirlerine sokulmuşlardı.

Cesaretini toplayarak “Tamam Çavuş!” dedi Amerikalılardan biri.

Nişan almış tüfekleri ellerinde, acınası hâldeki kaçaklar grubunun yanına gittiler. El kol hareketleriyle ilerlemelerini söylediler. Kaçaklar yola koyuldu.

Bing, iç geçirdi. Tamamdı. Toprağa yapıştı, en azından saklanacak bir yer olan tepenin arkasına doğru sürünmeye hazırlanıyordu. Laborde biraz daha poz yapmak istiyorsa yapsın. Deliler, en çok kendi kendilerine mutludur. Alman ateşi, aralıklı havan topu atışlarıyla birlikte istikrarlı bir hâle gelmişti. Küçük toprak bulutları tepeye kadar yükseliyordu.

Son bir bakış attı.

Dünya altüst oldu diye düşündü. Bu gerçek olamazdı. Olamazdı. Kendisi de öylesine sarsılmıştı ki... önce mikrofondan yaptığı şu konuşma, kelimelere konsantre olması, sonra da bu ani sonuç, öylesine gerçek, öylesine açık.

Bir kere daha baktı.

Dört Amerikan askeri, Alman kaçakları dosdoğru Alman hatlarına geri götürüyorlardı.

Onlar da toplardan serseme dönmüş, şok geçiriyordu herhâlde. Onlar da sağı solu, önü arkayı unutmuştu, içine kıvrıldıkları siperlerin etrafındaki bitmez tükenmez ölümle başları dönmüştü, sürekli kaygıyla tetikte yaşamanın sarhoşluğu içindeydiler.

Laborde, tepenin önünde ayakta duruyordu. Şimdi çaprazlamasına ellerini önünde kavuşturmuş, bir ayağını öne atmıştı ve duruşunun fevkalade farkındaydı.

Bing’in gülesi geldi. Ama gülüşü boğazında düğümlendi. İşleri oluruna bırakabilirdi. Kendinden beklenen her şeyi yapmıştı. Hatta fazlasını.

Lanet olasıca aptal, dedi kendi kendine. Seni lanet olasıca aptal.

Sonra öne fırlayıp deliler gibi koşmaya başladı, dört Amerikan askeri ile gözetimlerindeki on iki kişiye yetişmek için koşuyordu. O anda ateş altında değillerdi. Almanlar, kaçaklarla muhafızları hatlarına yaklaşırken ateşi kesmişti. Ne düşündüklerini Tanrı bilirdi. Belki de kaçakların Amerikalıları rolleri değiştirmeye ikna ettiklerini düşündüler.

Bing grubun yanına vardı.

“Geri dönün!” diye bağırdı, “Geriye! Geriye!”

Dört asker ona baktı. Bakışları ifadesizdi. Yüzleri, Alman kaçakların yüzleri gibiydi... aynı boşluk, aynı: *Ne istiyorsun bizden? Bırakın artık bizi! Neden kimse her şey bitti artık demiyor?*

“Geriye!” Bing Amerikan mevzilerini işaret ediyordu.

Askerlerden biri yavaşça başını salladı.

Bing’in aklına ansızın bir fikir geldi. Sırıttı. Tatbikat sahası! Saatlerce yukarı aşağı, makine düzeninde, ta ki bir makineye dönene kadar. O, Çavuş’tu.

Kükredi, “Dik-kaaat! Geriyeeee dön! İleri, marş!”

Ve işe yaradı. Dört Amerikalı askerde işe yaradı, onlar dönünce kaçaklar da döndüler.

Bing, eliyle geç geç işareti yapıyordu. Koşmaya başladı. Onlar da ardından koştular.

Laborde bir komutan olarak vazifesini hatırlamıştı.

O ana kadarki en yoğun havan topu ateşi ve hafif silah atışları altında, tutsaklar ve muhafızları, Amerikan tarafındaki çitlerin görece güvenliğine kavuşmuştu. Açık arazideki tepenin yanında, içinde yalnız Tolachian ve Bing’in olduğu kamyon ile çalılıklardaki hoparlörler, Laborde’nin yetkisine bırakılmıştı.

Bing, en hızlı şekilde bir an önce gitmeleri için baskı yapıyordu. Şimdi onlardan başka hedef kalmamıştı. Almanlar ellerindeki her şeyi onlar üzerinde kullanabilirlerdi ve kaçakları ellerinden kaçırmamanın öfkesiyle kullanacaklardı da.

“Ne!” dedi Laborde, “hoparlörleri bırakıyor muyuz?”

Tolachian sürücü koltuğuna oturmuş, harekete hazırды.

“Gözden çıkarılabilirler,” dedi Bing.

“Sadece acil durumlarda!” Laborde tavizsizdi. “Üstelik kablo da var. Hükümet malını orada bırakamam.”

“Dinleyin Teğmen,” dedi Bing, “Bugün zaten çok şey yaptık. Şansımızı zorlamaya gerek yok.” Rica eder gibi “Biraz makul olun!”

“Korkuyor musun?” dedi Laborde.

“Öyle olsun,” dedi Bing, “Evet, korkuyorum. Hadi gidelim artık buradan!.. Tolachian, gidiyoruz!” Kamyona doğru birkaç adım attı. Tolachian motoru çalıştırdı.

“Durun!” diye bağırdı Laborde. “Askeri mahkemeye vereceğim sizi! Emri reddetmek ha! Düşmanın gözü önünde korkaklık ha!” Laborde avazı çıktığı kadar bağıırıyordu.

İşte kendi dişine göre bir şeyler bulmuştu. Operasyona hiçbir katkısı olmamıştı. Çağrının yapıldığı alan onsuz bulunmuştu. Konuşmayı başkası yapmıştı. Kaçaklar kendi iradeleriyle gelmişti. Onları alıp geriye götüren dört yabancı askerdı. Ama o da hoparlörleri geri alacaktı.

“Kapa çeneni be...” dedi Bing.

“Sen gitmek zorunda değilsin!” Laborde’nin sesi şaşırtmıştı onu. “Tolachian!”

“Emredin komutanım!” Tolachian kamyondan başını uzatmıştı.

“Hoparlörler... Git hoparlörleri al!”

Tolachian kamyondan indi. Bing’e bir bakış attı... çaresizmiş gibi bir bakış. Hoparlörleri getirmek Tolachian’ın göreviydi. Gitti.

Bing, ateşin etraflarını kuşattığını gördü. Laborde bir sigara daha yaktı. Laborde deliydi... otorite delisi, başarı delisi.

Sonra Bing, tepenin sunduğu o küçük korunaklı ortamı terk etti. Yavaş yavaş sürünen ve hoparlörlerden birini sakladıkları sağdaki ilk çalılığa ulaşmakta olan Tolachian’ın peşinden gitti.

Bing, olayların devamında yaşadığı duyguları birbirinden ayırmayı, bu olaylardan epey bir zaman sonra başarabilmişti: toprağın kabarması, sağır edici bir patlama sesi, taş ve toprak parçalarının sırtına düşüp çekiç gibi vurması, ekşimsi bir koku, gözlerinde kapkara bir körlük. Vücudu koca bir acıydı, ama hızla yatışan türden. Islak, yapış yapış bir ılıkılık vardı yanaklarında. Yüzünü hissetti. Çok da derin olmayan bir kesik vardı. Hareket edebiliyordu. Tekrar görebiliyordu... gördüğü ilk şey de kafasını gömdüğü kesik çalı demetiydi.

Kafasını kaldırıp baktı.

Önünde Tolachian yatıyordu; Bing Almanlara konuşmadan önce, tepenin ardında sigara içtikleri zamanki gibi sırtüstü yatan Tolachian, ne zamandı bu? Sanki yıllar önce... Kıpırdamadan yatıyordu Tolachian. Ölmüş diye düşündü Bing.

Bu düşünce nasıl da kolay girmişti aklına. Yoksa Bing onun ölmesini bekliyor muydu? Tüm bu süre boyunca bir gün Tolachian'ı böyle uzanmış yatarken, ölmüş bulacağını biliyor muydu?

Telaş içinde cesetle arasındaki kısa mesafeyi sürünerek geçti. Tolachian'ın eline dokundu. Ağırdı. Gömleğini tutup Tolachian'ı döndürmeye çalıştı. Gömlek elinden kaydı. Her tarafı sıırılsıklamdı.

Bing, Tolachian'ın öteki yanına doğru süründü. Böylece bir adamın bedeninin bu tarafını da görebilecek, ayrıntıları, parçalanmış eti, kemik parçalarını, kahverengi kumaşın, derinin ve akciğer, böbrek, karaciğer, bağırsak artık her ne ise, o biçimsiz, şekilsiz, yumuşak, kaygan organların yarattığı karmaşayı kavrayabilecekti. Nitekim gördü, her şeyi kavradı, yine de kendini kaybetmedi, zihni hâlâ işliyordu.

Laborde'nin hoparlörü, hasarsız durumda Tolachian'ın yakınında duruyordu.

Bing, ölü Tolachian'ı kamyonu taşıdı. Adamın sağlam kolunu kavrayıp onu bir tutacak gibi kullanarak cesedi omuzlarına kaldırdı. Sırtı sıırılsıklam oldu. Ölü adam çok ağırdı. Bing, Tolachian'ın parçalanmasından, bir tarafından dağılmasından ve üstüne kapaklanan bedenin altında boğulmaktan korkuyordu. Ama Tolachian parçalanmadı.

Bing, ölü arkadaşını kamyonun arkasına koydu, onun olan alet kutusunun yanına. Laborde'nin trençkotunu buldu, yastık gibi katlayarak Tolachian'ın başının altına koydu.

Sonra ilerledi ve direksiyon başına geçerek motoru çalıştırdı. Kamyonun yanında Laborde'yi gördü. Yerde yatıyordu. Bir çukur kazmaya başlamış ama çok da ilerlememişti. Sigarası hâlâ ağzındaydı. Sönmüştü. Sigaranın kâğıdı, Teğmen'in ağzından akan tükürükten sıırılsıklamdı.

Bing kamyonu çalıştırdığında "Bekle!" diye bağırdı Laborde. Bing durmadı. Laborde basamağa atlamak ve Bing arazi boyunca basıp giderken sımsıkı tutunmak zorunda kalmıştı, Alman ateşi hâlâ peşlerinden geliyordu.

Troy, onları sükûnet içinde karşıladı. Adamlarından birkaçına Tolachian'ın cesedini indirmelerini emretti.

Sonra Bing'i kenara çekti ve onu kendi sığınağına götürdü. Troy, bir çitin içinde açılan bir delikte yaşıyordu... içinde boylu boyunca uzanabileceği kadar derin bir delik. Şimdi branda görevi gören portatif çadır da biraz gölge veriyordu.

"Otur," dedi.

Bing, kaskını çıkardı ve oturdu. Troy, deliğine doğru uzandı ve bir şişe çıkardı.

"Calvados," dedi, "Alsana."

Bing içti, içkinin boğazını yakarak midesine indiğini hissetti.

"Biraz daha!" dedi Troy, "biraz daha iç!"

İçti.

"Daha iyi misin?"

"Evet komutanım."

Ama biraz daha iyi değildi. Midesi ağzına geliyor, ağzı kendiliğinden açılıyordu.

"Yol ver gitsin!" dedi Troy.

Bing, kendini vücudunun kasılmalarına bıraktı. Kendine hâkim olmaya çalışmaktan vazgeçmek iyi gelmişti. Bir daha ve bir kere daha. Başının hafiflediğini hissetti.

Bir süre sonra Troy kir pas içinde bir kürekle geldi ve Bing'in bacakları arasındaki pisliği kapattı.

"Çıkar elbiselerini," diye emretti Troy. "Benden gömlek ve pantolon alabilirsin."

"Teşekkür ederim komutanım," dedi Bing.

Troy'un gevşemiş elinden sarkan kürek hafif hafif sallanıyordu. "Ölüm her zaman çirkin bir şey," dedi. "Aksini söylemelerine izin verme. Ama zamanla alışıyorsun."

"Yanlış adamlar ölüyor," dedi Bing.

"Hayır, bu ölüm müessesesi aslında oldukça tarafsızdır," dedi Troy. Cesaret verir gibi gülümsedi. "Sadece işi yaşamak olan insanların başına gelince daha fazla fark ediyoruz."

Batarya'dan Karen'i aldılar. Kamyonu Laborde sürüyordu. Bing kullanmayı reddetmişti. Laborde'ye, açıkça, Vallères'e dönmek istiyorsa kendine başka bir şoför bulması gerektiğini söylemişti. Çavuş'un allak bullak olmuş suratını gören Laborde ısrar etmemişti; kendini bir hendekte paramparça bir vaziyette hayal ediyor ve böyle bir şey gerçekleşecek olursa Bing'in çok da umursamayacağını düşünüyordu. Ama kendisi pekâlâ umursuyordu.

Laborde'yi direksiyon başında, yanındaki koltuğu da boş gören fakat kamyonundan inen kimseyi göremeyen Karen'in içine bir korku düşmüştü. Laborde ona öne oturmasını işaret etti.

"Diğerleri nerede?" diye sordu, zar zor konuşabildi.

Laborde başını kamyonun arkasına çevirdi.

Karen'in içinde rahatlama ile merak birbirine karıştı: Neden kendini göstermiyor ki? Hasta mı, yaralı mı, yorgun mu? "Teşekkürler," dedi, "arkada otursam daha iyi."

"Ama bu koltuk boş şimdi!" diye üsteledi Laborde. "Burası çok daha rahat!"

Tam o sırada Bing'i gördü. Arkasına yaslanmış, gözleri kapalı, yüzü gergindi. Uyuyor gibiydi.

Ansızın, hareket etmeden, gözlerini bile açmadan "Sen misin Karen?" dedi. "Gelsene. Dikkat et, zemin kaygan"

Kaygandı. Mecburen bastığı pas renkli, donuk lekeler midelerini hafif bulandırmıştı. Sormasa da bu lekelerin ne olduğunu biliyordu.

"Tolachian..." dedi Bing. "Kamyonu temizlemediler."

"Öldü mü?"

"Evet."

Kamyon ileri doğru hareket etti.

Bing, Karen'in üstüne düştü. "Pardon," dedi mekanik bir sesle. Sonra sanki Karen başka bir dünyadan gelmiş gibi ona baktı. "Anlamayacaksın. Bu orospu çocuğundan nefret ediyorum. Tolachian'ı o öldürdü."

Karen, ağzından çıkacak bir kelimenin bu anı bozacağını hissetti. Bing konuştuğu için memnundu; her ne olmuşa içinde tutmayıp

anlatması lazımdı. Sessizce dinleyip anlayarak bile olsa ona yardımcı olabilirse, şu dünyada bundan başka bir şey istemezdi.

“Ondan bahsediyorum.” Bing, başparmağıyla, arkasında Laborde’nin aracı kullandığı brandayı işaret etti. “Erim alanlarında kalmış hedef tahtası gibiyiz, Almanlar hafif silahlar, havan topu, ellerinde ne varsa onunla üstümüze ateş açıyor... ve Laborde, hoparlörleri çekmesi için Tolachian’ı zorluyor.”

“Yani... oradan gidebilir miydiniz?”

“Elbette gidebilirdik! Her şeyi bitirmiştik. Biz yayın yaptıktan sonra on dört Alman gelmişti, ikisi öldürüldü ama elimizde on iki kişi kaldı.”

“Çok mu bu sayı?”

“Ben birini bile beklemiyordum!”

“Peki, sonra ne oldu?”

“Bundan bahsetmek istemiyorum.”

“Anlatman lazım.”

“Karen! Bizi oraya geri gitmeye zorladı! O hoparlörler gözden çıkarılabilirdi, anlıyor musun? İhtiyaç olduğunda yenilerini alabilirdik! Niye vurmadım ki onu? Söylesene ha, niye vurmadım?”

“Seni duyabilir!”

“Ne olmuş yani! Bırak duysun. Oracıkta öldürebilirdim onu. Kimse farkı anlamazdı. Tepemizde uçuşan bir sürü Alman mermisi vardı. Ama ben... Ah, iyi bir fikir aklıma hep geç gelir benim. O pislik piç kurusu burada olacağına o adam, Tolachian, şimdi hayatta olabilirdi.”

Bing cebine uzandı ve bir avuç küçük ıvır zıvır çıkardı. “Ondan kalanlar bunlar işte, bak: asker künyeleri, cep bıçağı, bir saat, cüzdan, içinde de... topu topu yüz elli frank, garnizon kantin kartı, bir fotoğraf... Ermeni kıyafetleri giymiş bu adam kim acaba? Muhtemelen babası... Sonra bu madalyon...”

Madalyonu açtı. “Bu Tolachian, bu da karısı olmalı. Kötü bir resim, her zaman kötü resimler taşırlar zaten, sen ne görüyorsan resim odur... Bir de bu postalanmamış mektup. Sana da okuyayım. Ben defalarca okudum. *Sevgili Anja*, böyle başlıyor. Adı Anastasia galiba. *Mektuplarında bahsetmiyorsun ama ben satır aralarından anlıyorum, sürekli yorgunsun. Kendine iyi bakman lazım. Bu kadar çok*

*Çalışma. Senin çalışmak zorunda kalmadan nefret ediyorum. En iyi-
si bırak ve dört hafta izin al. Schenectady'daki amcana git, seni ağır-
lamaktan memnun olacaktır. Benim için de endişelenme. Ben iyiyim.
Savaş çok yakında biter, sanırım, o zaman eve döneceğim ve sen de
alışmak zorunda kalmayacaksın. Buradaki işim rahat ve başıma bir
şey gelmesi mümkün değıl, sen sakın canını sıkma. Kısa bir yolculuk
için beni ağırtıyorlar, şimdi gitmem lazım, döndüğümde bu mektubu
bitireceğim...”*

“Nasıl öldü?”

“Neyin isabet ettiğini anlamadı bile, anladığını sanmıyorum.”

“Bu iyi bir şey,” dedi Karen, “bazı ölümler uzun ve acılı olur.”

“Anlamıyorsun Karen, hiçbir şey anlamıyorsun. O, evine dön-
mek ve bu kadının, Anja'nın işi bıraktığını görmek istiyordu. Şimdi
öyle sanıyorum ki kadın hayatının sonuna kadar çalışmak zorunda
kalacak...”

“Başka birini bulmadığı sürece.”

“Böyle söyleme!”

“Tolachian da onaylardı bunu. Hayat devam ediyor.”

“Karen!” dedi. “Kalpsizsin sen.”

Kamyonun zeminindeki parlak lekeler kurumaya başlamıştı. Ge-
riye sadece garip şekiller oluşturan bir pas rengi kalmıştı.

“Senin iyiliğın için söylüyorum bunu,” diye üsteledi Karen.

“Beni deli eden ne biliyor musun?” diye sordu Bing. “İşte bu ha-
yat devam ediyor lafı. Bahar yine gelecek, biz gittikten sonra sayısız
baharlar olacak, uçuşan elbiseli kızlar genç adamlarla tanışacak, bi-
zim ellerimiz çoktan çürüyüp gitmişken onlar el ele tutuşacak... O
kadar doyumsuzum ki ben, istemiyorum bitmesini, daha ne yaptım
ki? Hiç! Hem ömrümü dolu dolu yaşamış olsaydım bile yine de daha
uzun ve daha dolu dolu yaşamak isterdim. Başka bir şey de var, belki
benim kötü biri olduğumu düşüneceksin ama sadece Tolachian me-
selesi de değıl. Tabii ki o iyi ve dürüst bir adamdı, daha iyi biri zor
bulunur, ama mesele benimle ilgili. Onu sırtımda taşırken ölümün
bana da eriştiğini anladım. Ve bir kere böyle hissettin mi artık aynı
insan olamıyorsun. Başkalarının bir yılda yaptığını sen dakikalara
sıgdırmak istiyorsun...”

Karen oyun oynamayı bırakmıştı artık. Bu adam, şimdi ve burada, onun erkeğiydi ve yaralı bir hâlde geri gelmişti. Kamyonun Batarya'ya geldiği ve onu içinde göremediği zaman içine düşen o müthiş korku; onu bulduğunda hissettiği o yabani sevinç; her şeyi, hatta Tolachian'ın ölümünü bile, sadece Bing'i ilgilendirdiği ölçüde umursaması... duyguları bunlardı.

Bing, bitkinliğin verdiği sersemliğe gömüldü yine. Vücudu kamyonun hareketi ile sallanıyordu. Karen, Bing'in gömleğinin düğmelerini açtı. Kaburgalarının üstündeki ince, beyaz cildi, kontrol edilemez bir acıma hissi doldurdu içine.

Laborde, dosdoğru Vallères'e gitti. Loomis onları şatonun avlusunda karşıladı ve Laborde'den rapor aldı. On iki Alman tutsak, bir Amerikalı zayıt; imzalaması gereken sabah raporu açısından her şey iyiden de öteydi.

Yine de Loomis tedirgindi. Tolachian'ın ölmesini amaçlamamıştı, kendini böyle teskin etti hemen. O sadece Tolachian'ın bir ders almasını istemişti... adamın bu sırada ölmesi elbette normal değildi, ama kesinlikle onun hatası da değildi ve aklın alamayacağı böyle bir olay için hiçbir şekilde suçlanmayı kabul edemezdi.

Laborde, Tolachian'ın ölümüne ilişkin ayrıntılar konusunda biraz belirsiz konuşmuştu; verdiği emirden bahsetmemiş ve yalnızca hoparlörlerin geri getirilemediğini bildirmişti. Bing ise bir şey söylemeyecek kadar uyuşmuş vaziyetteydi.

Biraz sonra Yates geldi. Hoparlör kamyonunun dönmesini bekliyor, saatleri sayıyordu. Savaş tutsaklarının nezaret yerine gidişini bile ertelemişti. Kamyonun avluya girdiğini duyar duymaz da pürteleş odasından indi, takım geri döndüğü için rahatlamış, Karen'i göreceği için memnun olmuş, sabırsızlanmıştı.

Yates'in gruba katıldığını ilk fark eden Loomis oldu. Kendini hazırlamıştı. Abartılı bir şekilde Bing'i övmeye başladı; onun cesur ve ordudaki adamlar için örnek sayılabilecek biri olduğunu söylüyor, soğukkanlılığını ve ateş altındaki sükûnetini methediyordu. Tolachian'ın ölümünün onun için ne müthiş bir şok olduğunu bildiğini, onunla aynı duyguları paylaştığını ve bunu atlatmasına yardımcı

olmak için ne gerekiyorsa yapacağını söyledi. Birkaç gün izin ister miydi? Elbette alabilirdi. Bronz Yıldız madalyası ister miydi? On iki tutsak hesaba katılırsa fazlasıyla hak ediyordu ve Loomis bu meseleyle bizzat meşgul olacaktı.

“Tolachian öldü ha...” dedi Yates. “Nasıl oldu?”

Laborde aceleyle Loomis’in yolundan gitti, Bing’i askerî mahkemeyle tehdit ettiğini unutmuştu. “Çavuş Bing kendini en iyi şekilde gösterdi,” dedi, sert yüzü kızarıyordu. “Yüzbaşı Loomis’in her türlü teklifi tam onay ve desteğimi alacaktır.”

“Tolachian’ı öldürdüler,” dedi Bing. Başını eğmişti.

Loomis yine övgülere başlamıştı.

Yates, Loomis’in yüzüne bakıyordu. Yüzbaşı’nın performansı, ağzından çıkan deli saçmaları ne acıklı son sözlerdi. Çok geç, diye düşündü Yates, çok geç. Parmaklarının ucuna kadar gevşeyip kuvvetten düştüğünü hissetti. Siğillerinin kaşındığını hissetti. Karen’la konuşmak istedi, ona bunu önlemeye çalıştığını ama nihayetinde bildirilerin atıldığını anlatmak istiyordu. Bing’e yardım etmek istemişti.

Ama o kendine gelemeden, Loomis’in kendini savunma sözlerini Karen’in kestiğini işitti. “Neden adama rahat vermiyorsunuz Yüzbaşı? Bu göz boyamayla hiç ilgilenmediğini görmüyor musunuz?”

Loomis afalladı. Bir şeyler kekeleydi, yüzü şişti, kızardı. “Anlayamadım?”

“Gayet ciddiym,” dedi Karen sakın bir sesle. “Bir adam öldü ve Teğmen Laborde’ye soracak olursanız gerçekten de yok yere öldüğünü doğrulamak zorunda kalacaktır. Bu boş laflar onu geri getirmeyecek.”

Loomis’in ifadesi gerginleşti. “Çavuş Bing!”

“Emredin komutanım!”

“Komutanınızın izni olmadan askerî bilgileri basınla mı paylaşıyorsunuz?”

Yates, Tolachian gibi Bing’in de kurban edilmesine izin vermeyecekti. “Ne kadar da hızlı suçlamaya geçtiniz Yüzbaşı! Neden Laborde’ye neler olduğunu sormuyorsunuz?”

Laborde’nin dudakları aralandı. İki üst dişi arasındaki boşlukta tükürük toplanmıştı; Karen’a terslenerek, “Adamın hangi koşullar

altında öldüğünü siz nereden biliyorsunuz?” dedi. “Sizin gibi insanlarda en sevdiğim bu işte; hem geride kalırsınız hem de önde, cephele olanlarla ilgili en acayip hikâyeleri satmaya çalışırsınız. Alman toplarının nasıl düştüğünden beni mi sorumlu tutmak istiyorsunuz yani? Ben de aynen böyle vurulabilirdim. Hiçbir şeyden kaçmam ben!”

Yates sinirle konuştu: “Mesele sizin kaçıp kaçmamanız değil, başkalarının zamanında kaçmasına engel olup olmadığınız. Dahası, hemen Bayan Wallace’tan özür dileyeceksiniz, özür dileyin! Yoksa sizi şatonun arkasına götüreceğim ve beyninizi dağıtacağım!”

Laborde, Yates’in gözlerini görmüştü. Ağzının kenarındaki gergin beyazlığı görmüştü... ve pilot mahallinde oturup baş döndürücü bir hızla manevralar yapan, gaz odasına hiç sesini çıkarmadan giden o adam, ansızın küçücük, sersefil kalmıştı. “Özür dilerim Bayan Wallace,” dedi, “üzgünüm, üzgünüm...”

Karen bu özürü görmezden geldi. “Şahsıma yapılacak her türlü saldırıyla baş edebilirim Teğmen Yates!” dedi sert bir biçimde. “Ama asıl siz bu mesele hakkında ne yapacaksınız?”

Yates’in bir cevabı yoktu.

Herkesi yatıştırmaya çalışarak “Haydi bakalım, haydi...” dedi Loomis. Yates’in Laborde’ye özür diletmesinden memnundu; Wiloughby basına yapılacak hiçbir saldırının arkasında durmazdı. Ama kadının bu işin dışında tutulması gerekiyordu çünkü ortalığı çok karıştırıyordu. “Bayan Wallace, tümüyle askerî meselelere müdahale ettiğinizi görmüyor musunuz? Konforunuz bakımından yahut işbirliği meselesinde şikâyetiniz yok, değil mi? O hâlde rapor etmek istediğiniz herhangi bir şey varsa, ordunun Halkla İlişkiler Subayı sizinle bu konuları konuşmaktan memnuniyet duyacaktır. Hepimiz elimizden geleni yapıyoruz, tıpkı Çavuş Bing gibi, görev esnasında ölen Er Tolachian gibi. Bizimle gelmez misiniz? Çavuş Bing! Çekilebilirsin!”

Karen cevap vermedi. Bing’in ardından avludan çıkıp asma köprüden geçti.

Yates arkasından gidip onu geri getirmek için hamle yaptı. Ama sonra düşündü. Belki de böylesi daha iyidir, dedi. Onun için de daha iyi, seçimini yapan Karen için de, Bing için de. Kederli kederli gülmüştü. Ne büyük insanım ama, öyle değil mi?

Loomis'in "Şuna da bak!" dediğini işitti. "Şu kaltağın terbiyesizliğine bak!"

"Buradaki adamlar ne kadar da başına buyruk," dedi Laborde. "Bunlara bir dur demek sizin işiniz."

"Sen kapa çeneni!" diye sertçe yanıtladı Loomis. "Adamlarını sağ salim geri getirmek de senin işin!"

"Neden daha çevik hareket eden adamlar vermiyorsunuz bana?"

Loomis, Laborde'yi hafifçe dürttü. Laborde yukarı baktı ve Yates'in onları dinlemekte olduğunu gördü. "Neyse..." dedi Laborde keyifle, "Nasıl olsa elimizde on iki Alman var!"

"Tolachian da çok iyi, sessiz sakın bir adamdı," dedi Loomis. "Biliyorsun, o Fransız kadınla olan o mesele için onu çoktan affetmiştim. Herkesin bazı hatalar yapmaya hakkı vardır!"

"On iki Alman!" diye yanıtladı Laborde.

Loomis zoraki gülümsedi. "Sence Farrish ne diyecek?"

"Zaten adın gibi bilmiyor musun ne diyeceğini," dedi Yates.

Şatonun arkasındaki çimenlikten, öğle güneşinin sıcaklığında bomboş duran çamaşır kulübesinin yanından geçtiler; yukarıya, suyuyla hendeği dolduran dereye doğru yürüdüler, bir koruluğa geldiler. Gölgeye oturdular.

"Neden yaptın bunu?" diye sordu Bing. Başını kadının dizlerine koyabilmek için tüm vücudunu döndürdü. Geriye çekildi ve kadının çenesine, burnuna baktı, boynunun etrafındaki çizgileri ve güneşte belirginleşen yanağındaki ince tüyleri gördü. "Neden bırakmadın ki bu işi örtbas etsinler? Adam öldü, en iyi ben biliyorum, bildiğin ölü..."

Karen, adamın alnını okşadı. "Aptallık ettim. Şimdi başına daha fazla dert açacaklar."

Elbette açacaklar diye düşündü Bing. Ama "Yok canım," dedi, "Ne yapabilirler ki? Sen üzülme. Ama senin buradan gitmen gerekiyor. Bu çete hakkında çok fazla şey biliyorsun ve sen burada olduğun sürece kendilerini rahat hissedemeyecekler. Rahat hissetmedikçe de her türlü sıkıntıyı çıkarırlar."

Karen hafifçe güldü. Sonra “Gitmemi mi istiyorsun *sen?*” diye sordu.

“Hayır.”

Karen hiçbir şey söylemeden gözlerini kapattı.

“Yapacağın haber nasıl gidiyor?” diye sordu Bing.

“Yakında yazacağım. Sana da bir kopyasını göndereyim mi?”

“Buradan bakınca... çok güzel görünüyorsun.”

“Öyle mi?”

“Annemin gençliğini hatırlıyorum da. Çok güzeldi, en azından ben öyle düşünürdüm. Saçları seninkilerden daha yumuşaktı ama herhâlde bu aralar saçınla ilgilenme şansın pek olmuyordur.”

Bing’i kucığına almak istiyordu. Kollarında tutmak ve küçücük yapmak ve göğsüne bastırıp sallayarak uyutmak istiyordu onu. Hiç benlik değil aslında, diye düşündü. Yaptığım iş erkek işi, erkek gibi giyiniyorum, erkeklerin savaşının tam ortasıydım.

“Hayatına çok kadın girdi mi?” diye sordu.

“Birkaç tane.”

“Aralarında hâlâ âşık oldukların var mı? Ya da âşık olduğun?”

“Bilmem.”

Ona böyle sorular sormamalıyım. Burası Central Park değil, ben de onun küçük kızı değilim.

“Yakında gideceğim,” dedi. “Birbirimizi bir daha hiç göremeyebiliriz. Söylemek istediğim, ben... yanında olduğum için minnettarım. Seninle tanıştığımda hiçbir şeye pek fazla inanmazdım.”

“Şimdi inanıyor musun?”

“Bir şeye inanıyorum, evet. Ne olduğunu ifade edemem, dürüstlük belki de, bir adam başkaları ne yaparsa, ne söylerse veya ne düşünürse düşünsün kendi inandığı şeyi yapmalı.”

“Çok hoş,” dedi Bing, “çok hoş.”

“Tamam, unut gitsin. Bunu söylediğimi unut.”

“Hayır,” dedi Bing, “Hayır, hoşuma gidiyor. Söylenmesi gereken bu mu yoksa? Sessiz kalamaz mısın? Aşağıda akan suyu dinle, hep akıyor, hiç kibar konuşmalar yapmıyor, sadece *var*.”

“Sana yardımcı olurum sandım...”

“Oluyorsun zaten Karen, yardımcı oluyorsun. Bir gün, savaştan sonra, yanına geleceğim, belki...”

“Saçma! Beni unutmuş olacaksın. Ben de seni unutmuş olacağım.”

“Doğru,” dedi Bing, “sadece öyle bir düşünceydi...”

Sohbet bir anda bitti. Ağaç tepeleri dansa başladı, beynindeki kan, bir cırcırböceği korosunun çok çok uzaklardan gelen sesi gibi sabit, tiz bir tonda şarkı söylüyordu. Yukarı bakmayı bırakmalıyım diye düşündü. Karen’in eli yüzünü okşadı, bir daha ve bir kere daha... parmaklarının sanki kendilerine has bir hayatı vardı, yumuşak parmak uçları her şeyle dalga geçiyordu.

Kafasını kaldırdı. Döndü. Yüzü, Karen’in yüzüne yaklaşmıştı. Saçını kokladı, bir yaz öğleden sonrasında çam ağaçları arasından ağaçların iğneleriyle kaplı toprağa akan güneş gibi, kuru ve ılık bir kokuydu bu.

Tulumunu açtı, altında gömlek vardı. Karen arkasına yaslandı ve başını yavaşça yere bıraktı. Köprücük kemiğinin altındaki cildi beyaz ve pürüzsüzdü. Omuzları ile memeleri arasındaki çukuru öptü.

Karen, neredeyse bilinçsizce onu soymasına yardım ediyordu... şimdi hafif bir omuz hareketi, ardından kalçasını kaldırması... “Botların,” dedi Bing, kısa bir gülümsemeyle, “Botlarını çıkarmamız lazım.”

Şimdi kıyafetleri ayaklarına kadar inmişti. Bedeni bu yeni özgürlük içinde esnedi. Ellerini Bing’den çekip başının altına koydu. Dudakları dolgunlaşmıştı, Bing bu dudakları hiç bu kadar dolgun görmemişti. Hızlı hızlı nefes alıyordu. “Gel,” dedi, “gel canım.”

Bing’in zihni bir görüntüler kazanı gibiydi. Karen’in vücudu genişliyor, genişliyordu. Büyük beklenti onu küçücük bırakmıştı. Tolachian’ı görüyordu... onun yaralı tarafını. Koşuşan kaçakların garip çizgili silüetlerinin olduğu araziye gördü. Tepeyi ve ağaçlığı ve el sallayan Troy’u gördü. Aklını Karen’in göğüslerine ve koltukaltındaki siyah kıvrıkcık tüylere vermeye çalıştı. Kulaklarını, boynunu, onun o canlı, titreşen boynunu öpmeye zorladı kendini. Düşüncelerini kanalize etmek için ne kadar uğraştıysa onlar o kadar uzağa gidiyordu.

Bütün içini dolduran o yakıcı korkudan tere battı. Gülünç duruma düşmenin, onu hayal kırıklığına uğratmanın, iktidarsızlığın korkusuydu bu.

Kendini Karen'in üzerine bıraktı, onun bedeninden medet umuyordu. Onu kollarına aldığı anda ne kadar istekli olduğunu anladı. Oysa bu, hani Tolachian'ı taşıırken ölü bedeninin sarılmasından korkmuştu ya, tıpkı onun gibiydi.

"Karen," dedi, "affet beni Karen."

Hafifçe sırtına vurdu Karen. "Önemi yok canım. Hem de hiç. Kal böyle, konuşma."

Hıçkırma hıçkırma ağladı, karşılıksız heyecandan gelen kuru bir hıçkırık.

Yavaşça ondan uzaklaştığını hissetti. Gömleğini aldı, örtündü.

"Yardım etmemi ister misin?" diye sordu perişan bir hâlde.

Karen'in dudakları alnına değdi. "Hayır," diye fısıldadı, "gerek yok." Elbiselerini giyyordu.

"Ben ne kadar... acınacak hâldeyim."

"Değilsin," dedi Karen kesin bir ifadeyle. "Sadece birbirimiz için yaratılmamışız. Bu tür şeyler kendiliğinden olur. Kötü bir gündü. Bu kadar dert etme kendine. Bak ben hiç dert ediyor muyum? Benim için senin için olduğundan daha kötü aslında... sonuçta burada kadın olan benim ve beni istemeni sağlayamadım..." Güldü. "Senin hatan değil."

"Seni seviyorum Karen," dedi yalvarır gibi.

Karen başını salladı. Rujunu sürerken "Dinle canım," dedi, "dünya ikimizden büyük. Şimdi koca koca lafları bırakalım. Böyle de güzel."

Gitti. Bing, şatoya doğru giderken onun arkasından baktı. İşte şimdi gözleri onu görebiliyordu; kalçasının, omuzlarının hareketini görüyordu. Elbiseleri şeffaftı sanki. Onu istiyordu; onu tüm kalbiyle, ruhuyla, bedeniyle istiyordu.

Parmaklarını toprağa batırdı. Tırnaklarının altındaki keskin acı harikaydı.

İKİNCİ KİTAP

BİR RÜYADIR PARİS

1

FARRISH, GAZETECİLERE MÜLAKAT VERİYORDU.

Birliği ile katıldığı Kuzey Afrika ve Sicilya'daki muharebelerin adlarını taşıyan kendi tankı önünde bir resimdeymişçesine dikiliyordu. Şimdi bu resme daha boyası bile kurumamış bir ad daha eklenmişti: Avranches.

Hâlâ poz kesiyor ama yine de onu sevdim, diye düşündü Karen.

“Avranches,” diyordu General, “bu savaşın dönüm noktalarından biriydi. Sımsıkı yüzümüze kapanmış ve bizi iki yarımada, Cotentin ve Brittany’de sıkıştırmış büyük bir kapı düşünün. Avrupa kıtasının bu iki ucunda sıkışıp kaldığımız sürece en büyük tehlike, Almanların yeterli birlik ve malzemeyi toplayarak hepimizi okyanusa dökmesi idi. İşte Avranches o kapının menteşesiydi. Menteşeyi kırıp attık ve kapıyı söküp çıkardık. Şimdi artık ileri gideceğiz.”

“Ya Le Havre?” diye sordu Karen. “Almanların güçlü noktalar oluşturduğu diğer yerler? Ne zaman ve nerede bir hat açacaklar?”

Farrish önündeki her şeyi süpüren bir hareketle kolunu attı. “Almanlar yeni bir hat açacaklar mı ya da nerede açacaklar, bu tümüyle bize bağlı... bizim hızımıza, ikmalimize ve birliklerimizin dayanıklılığına. Kafamda, Kuzey Afrika harekâtının son aşamalarında geliştirdiğimiz gibi bir dizi çift taraflı kuşatma harekâtı canlandırıyorum. Üstün hareket kabiliyetimizi ve birtakım sürpriz unsurları kullanarak Alman tümenleriyle, kuvvetleriyle ve ordularıyla köşe kapmaca oynayacağız, onları tecrit edip tek tek yok edeceğiz. Bu söylediğimi yazabilirsiniz. Ama şimdi söyleyeceğimi yazamazsınız: Asıl saldırı Paris’e doğru olacak.”

“Öyle ama... en ilginç nokta da bu aslında!” diyerek karşı çıktı bir diğer gazeteci.

“Biliyorum!” Farrish’in yüzü gururla parladı. “Üzgünüm, yazamazsınız. Ama Paris hakkındaki haberlerinizi yazarken bu sözlerimi hatırlayabilirsiniz. Paris, bayanlar ve baylar, Zafer demektir. Şu zamana kadar yaptığımız her şeyin şahikasıdır. Bunu adım adım hazırladık ve planladık, kendi ülkemizin eğitim sahalarında çalıştık, Kuzey Afrika’nın çöllerinde ve Sicilya’nın ormanlarında çarpıştık. Napolyon’un zaferlerinden sonra geçtiği aynı yoldan muzaffer yürüyeceğiz. Almanların Şanzelize’deki postal sesleri tanklarımın gürültüsü altında yok olacak.”

Biri, “Bu tükürdüğünü yalamamalı kesinlikle,” diye fısıldadı Karen’a.

Farrish, tankına dayanarak sıçradı. Tank kükrerken parıltılı miğferi ve sallanan eli toz bulutlarının üstünden görünüyordu.

“Bahse girerim bu savaş hoşuna bile gidiyor,” dedi aynı ses, şimdi iyice pervasızlaşmıştı.

“Ümit veren cümleler kurma işinde pek becerikli,” diye cevap verdi Karen. “İşi bayağı kolaylaştırıyor.”

Öteki, Tex Myers adındaki kavruk kısa adam, başını salladı. “Başkalarının kanı üzerinden laf ebeliği yapmak ne de kolay... Her neyse...” Ve Karen’ı not yığınları arasında bırakarak ortadan kayboldu.

Komutan gündem yayınlamadan ya da basına mülakat vermeden çok önce, savaşın dönüm noktaları üzerine keskin bir önsezisi olan sıradan asker, neler olduğunun farkındaydı; botlarını çıkarmış hâlde yerde gerinmekte, terden sıırılsıklam olmuş paketinden bir sigara çıkarıp uykusuna kaldığı yerden devam etmekteydi.

Bu uyku asla uzun süreli olmazdı. Cephe hattından çekilmediği sürece daima ileri gitmesi emredilirdi. Kamyonlara tırmanır, şanslıysa oturacak bir yer bulurdu. İmkânsız yollarda dura kalka gider, vücudu allak bullak olur, başı sarsıla sarsıla biraz daha uyumaya çalışırdı. Yeni bir varış noktasına daha ulaşmışlardı, kamyonlardan inmeleri emredildi ve işte yine muharebenin sesi işitiliyordu.

Tüm bu yorgunlukta sakın bir canlılık da vardı. Kaçmakta olan bir düşmanla savaşmanın ayağı sımsıkı yere basan bir düşmanla savaşmaktan çok daha kolay olduğunu bilmenin verdiği tecrübeden geliyordu bu canlılık. Harekât, aşılan her tepenin ardında yeni ve daha dik tepeler, tepe zincirleri ve dağlar çıktığından ve Avrupa hiç de haritada görüldüğü kadar küçük olmadığından geri çekilmeyi mecbur edecek kadar uzun sürmemişti daha.

Troy'un adamları bu yolda ilerliyordu. Askerî kamyonun arkasındaki son koltukta müfreze çavuşu oturuyordu. Toz yutuyordu ve gözleri de olmasa o soluk yüzünde hiç renk yoktu.

Sheal, "Belki de dosdoğru Paris'e gidiyoruzdur oğlum," dedi. Sheal gençti, yumuşak bir yüzü ve tombul elleri vardı.

Tüfeginin ağzına pislik yerleşmesin diye kaput bağlamış olan Traub ise şüphe ediyordu. "Paris'i alacağız ve ilk iş orası yasak bölge olacak."

Cerelli bacaklarını esnetiyor ve taşıma kayışları omuzlarını kesmesin diye sırt çantasını düzeltmeye çalışıyordu. "Paris'i aldığımızda savaş da bitmiş olacak. Bir yerlerde okumuştum. Üstelik mantıklı da. Almanların doğuda boylu boyunca uzanan cephelerine bak. Şimdi de burada. Artık pes etmeleri lazım. Şu tutsaklara bak..."

Bitap düşmüş bir dizi Alman askerinin yanından geçiyorlar, araçların ilerlediği yere geri dönüyorlardı.

Cerelli devam etti, "Savaş bittiğinde ticaret yapacağım. Bazı ikinci el arabalarda çok tatlı para işi var..."

Kimse onu dinlemiyordu. İkinci el araba hikâyesini ve bu arabaların nasıl onarılıp da kırk sekiz saat için ya da hiç değilse müşteri arabayı alıp uzaklaşana kadar yeni gibi çalıştıklarını zaten biliyorlardı.

Çavuş Lester yüzünü sildi. Temiz, serin çarşafli bir yatak ile -tıpkı eskilerin serin sularda yıkanması gibi- diriltici sıcak su ile içinde saatlerce kalabileceği bir banyonun hayalini kuruyordu. "Saçmalık," dedi. "Ben biliyorum nereye gittiğimizi."

"Nereye?"

"Adını duymamışsınızdır. Keşke ben de duymamış olsaydım."

Bu, neşelerini kaçıran bir şeydi ama yine de iyi hissetmelerine engel olacak kadar değildi. Lester otuz yaşında yaşlı bir adam, o yüzden böyle söylüyordu.

Şoförün yanında, koltuğunda kamburu çıkmış oturan Yüzbaşı Troy vardı. Gözlerini açık tutmaya çalışıyor ama başaramıyordu. Çenesi göğsüne düşmüş, uyuyakalmıştı.

Yates, teçhizat ile yüklenmiş yüksek bir kamyonun üstünde yatıyordu. Birliğin, düşer düşmez Paris'e gireceğine dair bu erken kutlamasına doğru o da yol alıyordu. Yates basbayağı mutluydu; uzun uzun çekiştirip ittirdikten sonra yükü öyle bir yerleştirmişti ki kamyon her çukura girdiğinde kaburgalarına batan bir çadır direği ya da başka sert bir şey olmadan uzanabiliyordu.

Hava ılık ve güneşliydi. Yol, iki sıra boyunca, yekpare, rüzgârla canlanarak akıp giden ve âdeta yeşil bir duvar oluşturan bitmek bilmeyen kavak dizileriyle döşenmişti. Sanki çatısı sonsuza uzanan ve Tanrıya yakın, uzun, upuzun bir katedralde gidiyor gibiydi.

Bu ağaçlar bu kadar uzamış olduğuna göre bu yol kim bilir kaç yıllıktır, diye düşündü. Tankları ve askerî araçları, cipleri ve buldozerleri, kamyonları ve kundağı motorlu toplarıyla bu ordu çıkıp gelmeden önce bu yollardan geçip gitmiş eski orduları düşündü. Normandiya'da, bu milyonlarca tekerlek çok daha az hesaba katılmıştı. Adamlar çitten çite atlıyordu ve bir köyün ele geçirilmesi, ki bedeli de yüksekti, gerçek bir başarıydı. Başını hafifçe yana çevirdiğinde, yok edilmiş veya arızalanmış Alman araçlarını görebiliyordu. Yolun kenarında neredeyse lütfeder gibi öylece duruyorlardı; bu araçların kamufajının, o tuhaf kahverengi, devetüyü ve yeşil tasarımı, çoğunlukla, çelik araçların iskeletini yakıp kül eden alevlerin imzasını taşıyordu. Ara ara, uzatılmış silahlarının ağızları acayip çiçeklerin taç yaprakları gibi açılmıştı ve tırtıl tekerlekli araçların yırtılınca bir umacıya benzeyen tekerleri, çaresiz bir düzensizliğin resmini oluşturuyordu. Amerikalılar, aceleci bir geri çekilişin bu sessiz tanıklarının, terk edilmiş tanksavarların etrafında toprağı süren çiftçilerin ve yol üstündeki yıkılmış bariyerlerin yanından geçerek gidiyorlardı.

Yates bu manzaralardan asla bıkmazdı. Gidilen her mil, paramparça olmuş her Alman aracı, yüzyıllık kaldırım taşlarında kamyon tekerleklerinin bıraktığı izlerin şahidi ve bunların doğrulanmasıydı: *Onları yenmek mümkün... onları yenmek mümkün... onları yenmek*

mümkün... Yates, ancak şimdi ve tümüyle benzer bir deneyim yaşamakta olduğu için Isigny'deki öğretmen Matmazel Godefroy'un sözlerini anlayabilmişti: Tam bu adamlar arkalarını dönüp gidecek türden adamlar değil diye inanacak oluyoruz. Ama sonra koşarak uzaklaşıyorlar.

İlk çıkarmanın başarısına rağmen Normandiya, aynı zamanda, Almanların devam eden gücünün de bir ispatı olmuştu. Yates, Isigny halkından farklı olarak, Nazilerin fiziksel mevcudiyetini hiçbir zaman hissetmemişti; ancak Almanların ilerlediği tüm o yıllar, Amerikalı yorumcuların o tatsız haberleri ve muzafferane patırtılar çıkarıp avaz avaz bağırarak *Voice of Berlin** karşısında kaderine razı gibi ve akılsızca feda edilen mevziler, başka pek çok insanda olduğu gibi onda da Alman üst-insanlarının niteliklerine neredeyse bilinçsiz bir inanç doğurmuştu.

Yates'in halkı savaşçı bir halk değildi, o da savaşçı biri değildi. Amerikalılar, büyük mağaza ve fabrikalarını çarklarını döndüren işçiler gibiydi. Yollarına çıkan her şeyi yıkararak, buldozer gibi ezerek ve küreyip kenara atarak Alman ordusu içinde bir Panama Kanalı kazıyorlardı.

Nakavt edilmiş Alman tankları ve silahları, muhteşem bir zaferin olmasa da hiç değilse zafer ihtimalinin güzel bir simgesiydi. Ve Paris'e giden yol buydu. Yates, Albay DeWitt'in Birliğin kumandasını ele almak için İngiltere'den geldiğinde verdiği talimatları hatırladı.

"Paris'in öngörebileceğimiz düşüşü," demişti DeWitt, "Almanlar için psikolojik bir şok yaratacaktır. Stratejik olarak önemsiz... zira ikmal için başka bir kanal limanını ele geçirmek aslında çok daha iyi olurdu. Sıradan Almanların Fransızların başkentine büyük bir sembolik önem atfettiğinin farkındayız. İşte bu nedenle Paris'in düşüşü gerçek bir darbe olacak. Ve bu darbeyi hissetmelerini, hem de iliklerine kadar hissetmelerini sağlamak zorundayız!"

Albay'ın yaşını kestirebilmek için yüzüne epeyce yakından bakmak lazımdı. Sürekli açık havada iş gören bir adamın sağlam yapısı ve cebinde içki şişesi taşıdığına bahse girebileceğiniz bir ten rengi vardı. Düz, geniş ve çizgili alnı, sözlerini ciddiye almaya zorluyordu insanı.

* "Berlin'in Sesi" radyosu.

Yates, “Bu adamın derdi ne?” diye sormuştu Crerar’a. “Elleri hep böyle titrer mi?”

“Sinirleri hasar gördü,” diye açıklamıştı Crerar. “Bazı günler özellikle kötüleşir ve acı çeker.”

“Burada ne arıyor o hâlde?”

“Öyle sanıyorum ki Washington’da rahat bir iş bulabilirdi,” diye omuz silkmmişti Crerar. “Ama o böyle istedi.”

DeWitt talimat vermeyi bitirmişti. “Önümüzdeki iş oldukça açık. Ama baylar, sakın ola ki kolay bir iş olduğunu zannetmeyin!”

Yates, her nedense, DeWitt etrafta olursa bu işin daha kolay olacağına inanıyordu.

Paris bir hedeften çok daha fazlasıydı. Bir rüyaydı Paris.

Loomis ve Crabtrees’in cipini kullanan McGuire’in da kendi Paris rüyası vardı. Bu rüyanın bileşenleri nereden geliyordu, söyleyememişti. Elbette dergiler ve filmler, erkekler arasında dolaşıp duran fotoğraflar ve hikâyeler vardı.

Büyük büyük evlerin ve güzel kadınların olduğu, insanların acayip hızlı konuştuğu, açık ve geniş bir şehir. McGuire daha önce büyük şehirlerde bulunmuştu, geçerken New York’u görmüştü ve Rocky Creek ve Kentucky’dan Louisville’e kadar pek çok yerde bulunmuştu. Ama dürüst olmak gerekirse Louisville, olsa olsa elli ya da yüz Rocky Creek kadar büyük bir yerdi ve New York da kan emicilerin memleketiydi; ne alırsa alsın bir asker için her şeyin maliyeti olması gerekenin iki katıydı ve çok da bir şey alamazdınız zaten. Ama Paris öyle mi? Paris’te, sadece geceleri aklınıza gelecek şeyler, açık seçik her yerdeydi ve bedavaydı ya da neredeyse bedava... makul şekilde para harcamaya ve Fransızlara yardımcı olmaya gönüllüydü bu şehirde. Orada içkiler, şovlar, dans vardı ve hiç soru sorulmazdı; sanki bitmeyen bir festival gibiydi ve bütün gece boyunca sürerdi.

Elbette, Loomis Paris’e yapılacak büyük yolculuk için ondan cipi hazırlamasını istediğinde, bu hislerinden hiç bahsetmemişti. McGuire şimdi, gözlerini yoldan ayırmamakla birlikte göz ucuyla Yüzbaşı’ya bakarken, Loomis’in aslında iyi bir adam olduğunu düşünüyor-

du. Rahatlamıştı. Loomis'in şoförlüğünü yapmak sorun değildi. İşin sonunda Paris vardı.

Karanlıkta yol alan Loomis, kendi cesaretine hayran olmuştu ama bilgeliğinden de şüphe etmeye başlamıştı.

Geride, kumanda merkezinde oldukları sürece ilerlemek ona çok kolay görünmüştü. Herkes hep bir ağızdan Almanların kaçmakta olduğuna dair ona güvence vermişti ve bu kadar kısa sürede kaçmayı bırakmaları çok düşük bir ihtimaldi; kaçmayı bırakıp da peşlerinden geleni kovalamaya başlamaları ise çok daha düşük bir ihtimaldi. Tek yapması gereken bir cipe atlamak ve Almanların geri çekilme hızına yakın bir hızla Paris'e sürmektir.

Paris, olgun bir meyve gibiydi. Ondan bir ısırık almak istiyorsanız şehir düştüğünde orada olmanız lazımdı. Ve Loomis de oldukça büyük bir ısırık istiyordu. Bu savaşta o kadar çok fedakârlıkta bulunmuştu ki: üçengeççe sallanıp durduğu günler, tomarla para kazanma fırsatı –ki karısı Dorothy her hafta memlekette insanların nasıl yığınla para kazandıklarını yazıyordu– bir de kendi kendinin patronu olduğu radyo mağazası. Bu savaş ve ordu, ona çok şey borçluydu. Paris'teki ilk adamlardan biri olmayı kesinlikle hak ediyordu.

Crabtrees mutlulukla gülümsedi. "Philadelphia'dakiler Paris'e ilk bizim gittiğimizi duyduklarında kim bilir ne diyecek?" Kesintiye uğratmadan onun işlerini idare etmeye çalışan sıksa kız kardeşi, ona benim küçük askerim diyen gurur ve sevgi dolu annesi? Şimdi de bütün bunların üstüne başka bir şey koyuyordu.

Loomis, yaz gecesinin saydam, ipeksi mavisinde katı, siyah bir yığın gördü. "Yavaşla!" diye emretti McGuire'a, "Her an bir mukavemetle karşılaşabiliriz..."

Mukavemet dediği, yolda stop etmiş birtakım kamyonlardı.

"İyi," dedi Loomis, rahatlamıştı; "görünüşe göre hâlâ önümüzde bazı birlikler var."

Thorpe de Paris hayali kuruyordu.

Paris, tarih demekti... kargacık burgacık evli küçük sokaklar, Ortaçağ'da lağım pisliğinin üzerlerinden aktığı kaldırım taşları ve Kral'ın silahşörlerinin kanları. Pek de tarihi olmayan bir milletin

ferdi olduğu gerçeğinin bilincindeki bir adamın alçakgönüllülüğünü hissetti; eskinin, iyisini de kötüsünü de kabul ediyordu ve zihninde tüm bunlar büyük bir görkem kazanıyordu.

Üstelik Paris'in büyüklüğünü de sevmiştii. Her şeyi böyle büyük ölçekli düşünmek... İşte bu Amerika'dan o kadar farklıydı ki... Amerika'da bir bulvar sadece trafik için inşa edilirdi ama Paris'te tüm yönleri ışık saçan bulvarlarıyla bir *Étoile*, yani bir yıldız inşa etmenin tek nedeni, sadece güzel olmasıydı.

Bununla birlikte esasına bakıldığında, Paris ne de olsa milyonlarca insanın –sivillerin– yaşadığı bir şehirdi. Bu insanlar arasında kendini kaybedebilir, ordunun kasvetinden, dayatılan ilişkilerinden, mümkün olan en düşük akıl standardına göre ayarlanmış disiplininden kurtulup neredeyse onlardan biri olduğuna inanacak gibi olurdu.

Paris'te tekrar kendisi, yani birey olabilmek için o renkli kalabalığın arasına dalmanın hayalini kuruyordu.

Crerar ise Paris'e girme konusunda endişeliydi. Yine de ya bir gecikme olursa diye ödü kopuyordu. Almanların şehirde çok fazla direniş göstermemesini umuyordu... şehri apar topar terk ettiği o günden beri Paris'in çok değişmiş olduğunu biliyordu, nasıl değişmesindi ki... Almanlar her şeyde izlerini bırakmıştı. Peki, Paris'in yaşamına, titrek bedenine damgalarını vurmakta ne kadar başarılı olmuşlardı acaba?

Hayır, şehir ayakta kalmış olmalıydı. Montparnasse'taki eski uğrak yerlerini, Eve ile birlikte akşamları oturdukları, "*crème de menthe*"* veya o rezil limonataları yudumladıkları, bulvarların koşuşturmacasına olduğu kadar taksilerin çınlayan kornalarına da ait olan o kafeyi tekrar görmek istiyordu. Elbette ya, taksi yoktu artık. Şimdi "velo-taksileri" vardı; küçük arabaların eklendiğı bisikletler... Peki ya tanıdığı adamlara ne olmuştu? Hâlâ hayattalar mıydı, sahnelerinde veya atölyelerinde çalışıyorlar mıydı? Bu adamlardan kaç her şeylerini Almanlara satmıştı? Kızlardan kaç, ona daima hızla yanan ama yine de asla kendini yakmayan korları hatırlatan o

* Naneli bir içecek.

cıva gibi mahluklardan kaç, inatçı veya zarif veya dünya zevklerine düşkün bir Alman subayının yatağını şereflendirdiği için aradan sıyrılabilmişti?

Zaten asıl mesele insanlar değildi! O, Paris'in ruhunu, kokusunu istiyordu. Tekrar bulması gereken buydu, çünkü bu kokuda Eve'den de bir parça vardı ve o olmadan Paris'in bir anlamı yoktu. Paris, çiftliğine ulaşmadan önceki son istasyondur ve New York'un o tuhaf toprağında yetişemeyen, ondan gitgide uzaklaşan ve tıpkı gençliği gibi onu terk eden Eve'i bu şehir sayesinde kurtarmıştı.

Şu anda Paris uykuya dalmış görünüyordu ama bu fırtınadan önceki sessizlik gibiydi. O çok arzu edilen Kutsal Kâse'yi saklamaya devam edebilecek miydi, işte bunu kimse bilmiyordu.

2

Öncü tank, Paris'e giden anayola tali bir yolun eklendiği yerde durdu.

Haritada kesişme noktası Rambouillet olarak geçiyordu; belirgin bir özelliği olmayan küçük bir kır kasabasıydı, Fransa'nın bu bölgesindeki pek çok benzeri gibi... bir *mairie*,* okul binası, kilise, genelev, bir garaj ve benzin istasyonu, çoğunluğu, ne kadar eski olduklarını tahmin etmeye imkân vermeyen tekdüze griye boyalı evler. Bu gri, akşam güneşinin ışığında pembemsi bir ton almıştı ve bazı pencereler kopkoyu siyah, bazıları da altın rengiydi.

Alman barikatından arda kalan tuğlalar şimdi yol kenarında üst üste yığılmış vaziyetteydi; patlayıcılarla paramparça olmuş ağır demir kirişler, beton levhalar ve karman çorman tel örgüler... Çavuş Lester enkaza yaslanmış, denetlemekle görevli olduğu ayrıntılı işi inceliyordu. Bu barikatta gerçekten iyi iş çıkarmışlardı... aslına bakılırsa Farrish'in birliklerinin ilerleyişi için temizlik ve hazırlık yaparken tüm yol boyunca iyi iş çıkarmışlardı.

Orada aylıklık ederken yaklaşıp duran sıra sıra tankları gördü. Tankların tipik Amerikan silüetini tanımamış olsa Lester dakikasında sırta kadem basardı ama öyle bile olsa bir grup hafif tankın neden bu tali yoldan Rambouillet'ye geldiği sorusu canını sıktı. Üs-

(Fr.) Belediye binası.

telik tanklardaki adamlar ihtiyatsızdı da; sanki tek dertleri akşam rüzgârında serinlemek gibiydi.

Lester salına salına ilk tanka yanaştı. Sonra tankın yan kısmına boyanan Fransız rütbeleri fark etti; boya zarar görmüş, yer yer dökülmüştü. Komutanı tankın kapağından yukarı çıktı, aşağı atladı ve Lester'ın elini coşkuyla sıkmaya başladı. Lester bu el sıkışmanın büsbütün çok uzun ve çok samimi olduğunu düşündü. Tanktan çıkan adam gülümsemeye ve hızlı hızlı konuşmaya devam ediyordu. Sonunda Lester'ın elini bıraktı ve Paris'e giden anayolu işaret etti.

Lester da anlarmış gibi başını sallıyordu.

Fransız adam heyecanlandı. Anlaşılmak için el kol hareketleriyle önce tanklarını ve sonra tekrar Paris yolunu işaret etti.

“Hayır, hayır!” dedi Lester. “Biz...” başparmağıyla kendi göğsüne dokunuyordu, “Paris!”

Fransız adam kollarını kaldırdı. Bir alay öfkeli laf etmeye başladı. Tankına geri gitmek üzere döndü ve tavrından anlaşıldı ki ileri doğru gitmek niyetindeydi.

Amma da heyecanlı adamlar bunlar, diye düşündü Lester. Fransız'ı kolundan çekerek kendi makineli tüfeğini işaret etti ve “Dan! Dan! Bir katakulli yapacak olursan seni vurmak zorunda kalırım ihtiyar,” dedi.

Fransız da kılıfından küçük bir tabanca çıkardı ve o da tekrar etti, “Dan! Dan!”

Şimdi ikisi de kahkahalarla gülmeye başlamıştı. Lester “Siz... geldiniz buraya... benim yüzbaşı görmeye?” Fransız adamı, şimdi Yüzbaşı Troy'un karargâhı olan okul binasına doğru götürüyordu.

Daha birkaç adım atmışlardı ki tali yoldan ikinci bir tank grubu gelmeye başladı ve ilk grubun arkasında durdu. Arkadan gelenler, anayola doğru gürültülü patırtılı sesler çıkardılar. Öncü tank, kaldırılan barikatın ana caddeyi daralttığı noktada durdu ve bir sonrakî emri beklemeye başladı. Aynı anda bir sıra Amerikan açık askeri aracı tozu toprağa katarak geldi, ancak bunlar, Fransız tanklarıyla barikat kalıntılarından oluşan o güçlü bariyer yüzünden durmak zorunda kaldı.

Şoförler birbirlerine bağırmaya başlamışlardı. Amerikalılar Fransızların ne dediğini anlayamadığı ve Fransızlar da Amerikalı-

ları anlamayı beceremediği için dil ve küfür kargaşası bir uğultuya dönüşmüştü. İki taraf da anlaşılmaya gönüllü olsa da kimse geri çekilemiyordu, zira her geçen dakikayla birlikte daha çok sayıda aracın paleti karşı karşıya geliyor, kafa kafaya ve birbirine girmiş vaziyetteki araçların oluşturduğu sıra uzadıkça uzuyordu.

Troy, okulun zemin katındaki sınıfta, kürsüdeki öğretmen masasında oturuyordu. Tahtadaki matematik problemlerini okuyor, hâlâ soruları çözüp çözemediğini anlamaya çalışırken tahtanın üstündeki bir yazıya özenle bakmamaya çalışıyordu: *Teğmen Handler Götün Teki!* Handler'ın içeri girmemesini umuyordu. Girerse birini bulup tahtayı silmesi için emirler verir, kimin yazdığını bulmaya çalışır, araştırması hiçbir sonuç vermez ve genellikle de kendini gülünç duruma düşürürdü. Üstelik Handler gerçekten de götün tekiydi.

Troy, Rambouillet'deki çocukların en son ne zaman matematik dersi gördüğünü merak etti. Almanlar kasabaya sabah saatlerinde gelmiş, barikatı kurmuş ve sonra kendilerince bir sebepten kasabadan ayrılmaya karar vermişlerdi. Amerikan tarafı dün kasabayı top ateşine tutmuş, bazı evler isabet almış ve insanların çoğu ormanlara, boş arazilere kaçmıştı. Çok azı geri dönmüştü, ki bu da Troy'un işini kolaylaştırıyordu. Birinin hangi taraftan olduğunu asla bilemezsiniz ve Rambouillet üzerinden Paris'e giden yolu temizleme işinin yanında bir de Sivil İşler sorunu ile uğraşmak istemiyordu.

Lester, Fransız subayı getirdiğinde Troy bir terslik olduğunu anladı. Fransız adamın aslında orada bile olmaması gerekiyordu.

Öğretmenin konforlu sandalyesinden kalktı, selam verdi ve adamın elini sıktı. Lester'a "Git de Traub'u getir," diye emir verdi. Traub, bölüğün Fransız çiftçilerle yumurta, elma şarabı ve daha sert şeyler için yaptığı pazarlıklarda uzmandı.

Traub geldi.

O, Fransız adamla görüşürken, Troy da müttefikini inceleyecek zamanı buldu. Hiç dikkat çekmemeye çalışarak yabancıнын çevresinde dolandı. Adam pek de iyi beslenmiş biri gibi görünmüyordu; üniforması ve teçhizatı, Amerikan, İngiliz ve eski Fransız araç gereçlerinden toplanıp bir araya getirilmişti. Görünüşe göre Traub adam-

la iyi anlaşmıştı; karşılıklı gülüyor, omuz silkiyor, habire gevezelik edip duruyorlardı... sanki savaşta böyle görgü kuralları için sınırsız vakit varmış, sanki Almanlar kilometrelerce uzaktaymış, sanki hayattaki en mühim şey vakti hoş arkadaşlıklarla ge irmekmiş gibi... İşte, Fransızlarda “ nce iş” duygusu hiç yoktu, zaten muhtemelen bu yüzden Naziler ezip geçmişti. Amerika’nın temposuna ayak uyduran tek Avrupalılar, Almanlardı.

Troy, Fransız adamla Traub arasındaki konuşmadan sadece tek bir kelime anlayabildi: *De Jeannenet*. Ama bu şimdi kendini daha da hursuz hissetmesi için yeterliydi. De Jeannenet, Fransız zırhlı birliğinin komutanıydı ama bu birliğin adamları Rambouillet’de ne halt ediyordu peki?

Traub, Troy’un korkularını doğruladı. Fransız subayla son bir kez hoş beş ettikten sonra Traub, yüzbaşıya döndü: “Evet komutanım, sanırım hikâyeyi tastamam öğrendim. Bu te menin tankları, Fransız Zırhlı Birliği’nin ileri unsurlarından. Tüm birlik de arkalarından gelecek. Rambouillet-Paris yolundan ilerleyip en kısa zamanda Paris’e girmek için emir almışlar.”

“Bizden önce mi?”

Traub, soruyu Fransız adam için tercüme etti. Teğmen ne demek istediğini anlatan bir şekilde omuz silkti ve akıcı bir tarzda  z rl rini ilet i.

“Evet,” dedi Traub.

“Bu irtibattaki adamların Allah cezasını versin!” Troy,   retmenin tebeşirinden bir parça aldı, nişan alıp köşedeki tükürük hokkasına fırlattı. “Niye kimse bize bir şey demiyor? Bu adama söyle, kimin oraya ilk gittiği bana kalsa önemli değil ama benim de aldığım emirler var. Bu işi yoluna koymadan onun geçmesine izin veremem.”

Traub tercüme etmeye başladı.

Fransız, zoraki güldü.

“Rambouillet’de bir süre bekleyece ini söylüyor,” diye tercüme etti Traub, “ama çok uzun süre değil. Kendi üstlerinden gelen emirlere uyması gerekiyor.”

“Dinle beni Traub!” Troy’un dudaklarının üstünde küçük ter damlaları duruyordu. “Ben ona izin vermedikçe hiçbir yere gideme-

yeceğini bu adama çok açık bir şekilde anlatman lazım. Çok açık bir şekilde!”

“Emredersiniz komutanım!”

Troy, Farrish’in koca tankları ilerlemeye çalışırken arızalı Fransız araçlarıyla tıkanan Paris yolunu gözünde canlandırıyordu. Lester’a döndü. “Bana alayı bağlayın. Telefon çalışıyor mu?”

“Hayır Yüzbaşım, henüz çalışmıyor.”

“O zaman telsizi dene! Haydi, kıpırda!”

Azalan gün ışığında, Troy’un önündeki sahne çok moral bozucuydu. Okulun önündeki sokak, her türden Fransız ve Amerikan araçlarıyla hınca hınç doluydu. İki at arabasının zar zor sığacağı Rambouillet yolunda, tanklar ve kundağı motorlu toplar, römorklu kamyonlar, askerî araçlar, buldozerler, çekici kamyonları sıra sıra dizilmiş duruyordu. Amerikalılar, Fransızları durdurmuştu; bununla Lester ilgilenmiş ve kuvvetli görünümlü on adamı, kaldırılan bariyerin yanına dikmişti. Fransızlar da Amerikalıların kendilerini geçebilmesini imkânsız hâle getirerek karşılık vermişti.

Fransız şoförler gürültülü şakalar yapıyordu. Bazıları kaba saba bir şarkı tutturmıştı. Her dizinin sonunda gürleri gibi kahkahalar atıyorlardı. Tüm bu yaşananlar sanki onlar için bir maceraydı, Amerikalılar ise koltuklarında arkalarına yaslanmış, ordunun “işini bitir ve bekle” usulüne teslim olmuşlardı. Ortada bir yarış olduğunun farkındalardı; Paris’e doğru bir yarış. Bu yarış kazanmak için en garip şeyleri yapmaya bile hevesliydi. Ama mademki yarışan taraflar bu herbat yolda sıkışıp kalmıştı, o hâlde aceleyle gerek yoktu.

Aman Tanrım, diye düşündü Troy, ya Almanlar öğrenirse bu durumu! Olağanüstü bir hayal gücü gibi Tanrı vergisi bir yeteneği yoktu, lakin bu burun buruna duran ve sadece bir adım ilerlese başka bir araca sürtüp boyalarını dökerek olan araçlara yapılacak bir Alman hava saldırısının sonuçlarını gözünde canlandıracak kadar savaş görmüştü. Üstelik saldırının havadan gelmesi de şart değildi. İl bombası ve makineli tüfeği olan bir piyade birliği bile kimsenin gerçek düşmanın nerede olduğunu dahi anlayamayacağı, herkesin evlerden seken kurşunlarla birbirini vuracağı, Fransızlarla Ameri-

kalıların farklı farklı emirleri yüzünden birleşik savunmanın imkânsız hâle geleceği bir panik havası yaratabilirdi. Enkaz! Çelik ve parçalanıp iç içe geçmiş bedenler... tanklarda depolanan mühimmat ve cephanenin havaya uçması...

Neler olduğunu anlamaya ve orada ne kadar daha kalacaklarını öğrenmeye çalışan her rütbeden subay ve erbaş başına üşüşmüştü.

Lester, okul binasından çıktı.

Troy, etrafını saran yaygaracı güruhun, sigara ve içki değiş tokuşu yapmaya başlayan Fransızlarla Amerikalıların başları üzerinden Lester'ı haşladı, "Alayı bağlayamadın mı daha?"

"Henüz değil."

"Bir daha dene. Tekrar tekrar dene!"

Çavuş Lester, yüzbaşısının sesindeki telaşa hemen karşılık vererek koşup okula geri gitti ve telsiz operatörünün tepesine çöktü.

Operatör kendini savunuyordu. "Yapabileceğini düşünüyorsan al da sen yap. Alay da şu anda hareket hâlinde... nasıl olduğunu bilmiyorsun sanki..."

İki yönden de gelen bu araç ve birlik seli, Rambouillet'nin içine doğru baskı yapmaya devam ediyordu.

Gece çöktü ve geceyle birlikte De Jeannenet de geldi.

Uzun ve sıska gövdesiyle bir bastona dayalı duran General, karartılmış pencerelerin ardında Fransızların geçici bir karargâh kurduğu Kafe Montauban'ın önünde dikiliyordu.

Tankçı miğferi yana kaymış bir albay, açıklama yapmaya çalışıyordu.

"*Les Américains...* Geçmemize izin vermiyorlar. Geçmekte ısrar edecek olursak onlarla çatışmak zorunda kalırız."

"Geçmemize izin vermiyorlar, ha!" diye tekrarladı De Jeannenet. "Kim vermiyor?"

"Amerikalı bir yüzbaşı."

"Yüzbaşı mı?"

Albay utanmıştı. "*Mon Général**... Amerikalı Yüzbaşı da General Farrish'ten emir almış! General Farrish'i bekliyor!"

* (Fr.) Generalim.

“Bekleyeceğiz!” dedi De Jeannenet. Bir arazi sandalyesi getirmesi için emir subayına işaret etti ve sandalyeyi kaldırımdaki bir masanın yanına yerleştirdi. “Benim karargâhım burası olacak.” Emir subayına “Elma şarabı!” diye seslendi.

Emir subayı da Kafe Montauban’ın üniformalar arasında dalgın dalgın duran sahibine “Elma şarabı!” dedi. Elma şarabı generalin masasına kondu ve De Jeannenet içmeye başladı, taziye benzeyen yüzündeki küçük gözlerini kendinden memnun bir şekilde yumdu. Albay, çok ileride bir kasaba olan Rambouillet’de olmanın general için doğru olmadığını saygılı bir dille anlatmaya çalıştı. “*Très dangereux! Très dangereux, mon Général!*”*

De Jeannenet, bastonunu kaldırıma hafifçe vurdu ve ince bacaklarıyla bacak bacak üstüne attı. “Ben buraya Paris’e gitmek için geldim. Geri gitmeyeceğim, bir adım bile...”

Willoughby’nin cipi, Rambouillet’ye daldı. Crerar, kedicik Plotz’u arazi ceketinin altına sokmuş bir hâlde, arka koltuğun çelik çerçevesine iki eliyle tutunuyordu. Cip yavaşlayınca Crerar rahat bir nefes aldı. “Acelemiz neydi ki?” diye sormayı başarabildi.

“Paris!” dedi Willoughby ve dilini yaladı. “Üstelik ihtiyar adamı bekletmekten de nefret ederim.”

Cip durdu. Willoughby, durumu kolaçan etmek için oturduğu yerde dikildi. Crerar’a “Görünen o ki her zamanki karmaşa,” dedikten sonra, “Haydi gidelim!” diye emir verdi şoföre. Biraz Fransızlara biraz Amerikalılara savrulan küfürler arasında, şoföre, kaldırımların üzerinden, elektrik direklerinin arkasında yolu kapatmış araçları ve evlerin çıkıntılı merdivenlerini geçmesini söyledi.

Cip yine durdurulmuştu.

“Niye durdun?”

Şoför, arabanın önünde elleri havada kaskatı duran asker Sheal’ı işaret etti. Sheal, şoförü haşlıyordu; yolun kapalı olduğunu görmemiş, kimsenin geçmediğini fark etmemiş miydi? “Ne cehennemden geldiysen oraya dön!”

(Fr.) Çok tehlikeli, çok tehlikeli generalim.

Willoughby, doğrularak cipten indi ve Sheal'a doğru yürüdü. Sheal, kir içindeki subayın omuzlarındaki yaprakları gördü. Willoughby sesini yükseltmeden, "Dinle şimdi, genç adam," dedi, "Şoförüm bağırmana hiç gerek yok. O, elinden geleni yapıyor. Şimdi adam gibi kenara çekil de geçebilelim."

Saatlerce her türden küfüre maruz kalan Sheal, kısa ve netti: "Emir aldım!"

"Demek öyle," dedi Willoughby, "emir aldın..."

Sheal kendini toplamıştı.

"Ben de sana bir emir verebilirim, değil mi?" diye sordu Willoughby.

Sheal, bu üstten alan tarzdan hoşlanmamıştı.

Willoughby'nin ses tonu gizliden gizliye keskinleşti. "Acelelerimiz var genç adam!"

Sheal, yorgun bir sesle "Herkesin acelesi var komutanım!" dedi. "Ben de Yüzbaşı Troy'dan emir aldım."

"Yüzbaşı Troy," diyerek kafa salladı Willoughby. "Peki, o kim?"

"Birlik komutanım efendim. Okul binasında."

"Güzel," deyip gülümsedi Willoughby. "Yüzbaşı Troy'a burada gerçekten iyi bir adamı olduğunu söyleyeceğim."

"Teşekkür ederim komutanım."

Asker Sheal, binbaşının arkasını dönmesini bekledi. Sonra yere tükürdü.

Okul, yakınlardaki en büyük binadaydı. Willoughby ve Crerar, Troy'un merdivenlerde pinekleyen birkaç adamını geçip sınıfa girebildiler. Troy, başını öğretmen masasının üstündeki kollarına koymuş uyuyordu.

Willoughby, Troy'un dirseğini dürttü.

Troy kıpırdandı. Gözlerini kırıştıtarak "Sizin için ne yapabilirim Binbaşı," dedi.

"Propaganda İstihbarat'tan Binbaşı Willoughby. Bu da Bay Crerar."

"Adım Troy. James F. Troy."

"Paris'e gitmemiz gerekiyor Yüzbaşı Troy. Dışarıda bizi durduran küçük bir adamınız var."

"Hı hı," diye başını salladı Troy. "Dışarıda bir sürü küçük adamım var ve hemen her şeyi durduruyorlar."

“Nedenini sorabilir miyim?”

“Binbaşı Willoughby... Paris’in düştüğüne dair çok yeni bir durum mu aldınız?”

“Düşmek üzere ama, öyle değil mi?”

“Öyle ama henüz düşmedi,” dedi Troy yavaşça. “Gördüğünüz gibi komutanım, biz Paris’i alması beklenen kişiler oluyoruz.”

Willoughby, Paris’in müstakbel fatihine yakından baktı. Kolumun üzerinde uyuduğu için adamın yanaklarının üzerindeki deride derin izler kalmıştı; normalde güçlü ve geniş olan bu suratta, uyuyan bir çocuğun izleri gibiydi bunlar. Yüzbaşının yüzünde ayrıca, “İşte böyle, ben buradayım, ne yapacaksın bakalım?” ifadesi de vardı.

Willoughby dikkatliydi. “Yani... Sizden ileride kimse yok mu?”

Troy’un yanağındaki gamze çukurlaştı. “Bildiğim kadarıyla öyle, Binbaşı. Kasabadaki kapalı yolları geçip de gitmeyi başarabilirseniz, durmayın, devam edin. Size iyi şanslar. Benden size izin, komutanım. Muhafıza sorun olmadığını söylemek için adamlarımdan birini de sizinle yollarım.”

Willoughby güldü. “Zahmet etmeyin Yüzbaşı. Bay Crerar da ben de o kadar heveslisi değiliz.”

“Heveslisi kim?” dedi Troy.

“Buraya Albay DeWitt adında birinin gelip gelmediğini bilmezsiniz herhâlde, değil mi? Onunla Rambouillet’nin çıkışında buluşmamız gerekiyordu.”

“Üzgünüm, bilmiyorum,” dedi Troy. “Ama Rambouillet’den çıkan kimse olmadı. Onun garantisini verebilirim.”

“İyi o hâlde... O zaman bu gece nerede konaklayabileceğimizi söyleyebilirsiniz.”

Troy sınıfı gösterdi. “Rahatınıza bakın. Ama çok fazla yayılmayın. Buraya daha sonra adamlarımdan bir kısmı da gelecek ve onların da biraz uyuması lazım.”

“Hiç otel ele geçirmediniz mi?” Willoughby, vücudunu çocuk sıralarına sıkıştırmanın bir yolunu bulmaya çalışıyordu. “Ev de mi yok? Subay karargâhı da yok mu?”

Troy, binbaşının tıraşsız, sarkık gıdısına baktı. “Burası cephe hattı komutanım. Girdiğin hızla yataktan çıkacak olduktan sonra otel rezervasyonu yapmanın hiçbir anlamı yok.”

“İyi de ortalık sakin,” dedi Willoughby, rahatsız bir şekilde.

“Öyle çünkü Almanların nerede olduğunu bilmiyoruz,” dedi Troy.

“Anladım,” dedi Willoughby. Sırt çantasından bir şişe çıkardı ve Troy’a uzattı. “Bari içelim!”

Troy, şişeyi el fenerinin ışığına tuttu.

“Güzel içki,” dedi Crerar. “Buraya gelirken yolda tattım. Dene-sene!”

Troy koca bir yudum aldı, sonra şişeyi Willoughby’ye verdi. On-dan Crerar’a ve sonra tekrar Troy’a geçti.

Çavuş Lester, haberlerle gelmişti.

Troy, “Dur bakalım Çavuş, önce biraz iç.” Willoughby’ye göz attı ve sinsi sinsi “Sorun değil, değil mi Binbaşı?” dedi.

Crerar, pis pis sıırttı. Willoughby, suratını asmamaya çalışarak, “Tabii, tabii. Buyurun Çavuş!”

Lester bir yudum aldı. Sonra ağzını sildi, pişman olmuş gibi şişeyi bıraktı ve “Bunu saklasanız iyi edersiniz Yüzbaşı,” dedi. Troy’a doğru eğilip bir şeyler fısıldadı.

“Güzel,” dedi Troy, “nihayet! Bu bizi çıkmazdan kurtarır.”

Kapı ardına kadar açılıp da Farrish yolunun üstündeki sıralara aldırış etmeksizin uzun adımlarla içeri girmeden önce, şişeyi öğret-men masasının altına sokacak kadar vakti olmuştu. Farrish’in yanında sadece Carruthers vardı.

“Bu ne kadardır devam ediyor Yüzbaşı?” diye sordu Farrish. “Dı-şarıdaki bu rezil kargaşa...”

Willoughby’ye göre hava yeni bir enerji ile dolmuştu. Bu büyük adamı tekrar görmekte, içeri girişini ve her şeyi kontrolü altına alışı-nı seyretmekte bir tür estetik bir zevk vardı. Bu, Willoughby’yi Val-lères’te kendine çeken cazibenin aynısıydı.

“Bu Fransızlar ne kadar zamandır yolumuzu kapatıyor?” Farrish ayağını yere vurdu. “Sizden net bir cevap alabilecek miyim Yüzbaşı?”

Troy, ilk defa generali ile yüz yüzeydi. “Akşamüzerinden beri ko-mutanım, ilk araçları kesişme noktasına o zaman geldi. Emirleriniz komutanım, Paris yolunu rahatça ilerlememiz için açık tutmaktı.”

Troy’un Farrish’e verdiği tepki, Willoughby’nin canını sıktı. La-net olası kaçınılmaz son. Neyse, her zaman vasatlar olacaktı... onları

en güzel kadının yanına da yatırsan hiçbir şey yapamayacak kadar tembel olurlardı.

“Sen buna yolu açık tutmak mı diyorsun?” diye sordu General.

Doğrudan bir cevap, Farrish’e uzun bir azarlama seansı başlatma şansı vermiş olurdu. Troy, işi sürüncemede bıraktı.

“General De Jeannenet şu anda kasabada efendim,” diyerek mese-
lenin artık iki komutana bağlı olduğunu ima ediyordu.

“Biliyorum,” dedi Farrish. “Adamı göreceğim zaten!” *Ve onun ku-
laklarını yırtıp içini dışına çıkarın* sözleri söylenmeden kaldı. “Kim
böyle argo konuşan?”

Crerar ve Willoughby öne çıktı. Willoughby’nin koca gerdanlı
yüzüne gerçek sadakatin ışığı yayıldı.

“Siz, şu bildiri işindeki adamlar değil misiniz?” dedi Farrish.
“İnin cinin top oynadığı bu yerde ne halt ediyorsunuz? Paris’e mi
gitmek istiyorsunuz?”

“Evet komutanım,” dedi Willoughby. “Bizi de yanınıza alırsanız...”

“Albay DeWitt ile buluşacaktık,” diye bilgi verdi Crerar.

“DeWitt!” Farrish, sağ yumruğunu sol elinin açık avuç içine vur-
du. “Dünya küçük, değil mi?” Farrish kahkahayı basmıştı, Willou-
ghby de geniş geniş gülümsedi. “Onu uzun yıllardır tanırım. Nasıl?
Peki, siz de gelin beyler! O küçük kâğıtlarla çok iyi iş başardınız,
tutsaklarla da tabii. Aklımda, aklımda... O Fransız herife göstere-
ceğiz...” Yanındaki bir sıraya vurdu. “Bu zımbırtıları kaldırtın Yüz-
başı!”

Crerar mahsus geride kaldı. “Yüzbaşı Troy... eğer Albay DeWitt
gelirse ona nereye gittiğimizi söyler misiniz?”

“Gidelim bayım!” diye bağırdı Farrish.

Sonra da gitti, bir kuyruklu yıldız gibiydi; kuyruğunda da Wil-
loughby, Carruthers ve Crerar vardı.

Çavuş Lester öğretmen masasının altına girdi ve şişeyi de alıp
kalktı. Troy’a verdi.

“Vay canına!” Troy alnını sildi. Sonra şişeyi kaldırdı. “Daha uzun
ve iyi uykulara!”

Lester, şişenin içindeki hızla azalan içkiye kederle baktı. “Gene-
ral, uzak durulması gereken iyi bir adam,” dedi.

Farrish ile De Jeannenet'nin buluşması, tıpkı eski tarz savaşlar gibi keşif kuvvetlerinin karşılaşması ile başlamıştı. İki adam da asıl güçlerini gizli tutuyordu.

Üçüncü elma şarabı şişesini içmekte olan De Jeannenet, bir kadeh de Amerikalıya teklif etti. Farrish, sıcak bir şekilde kabul etti ve bir puro ile karşılık verdi. Willoughby'ye, "General'e söyle," dedi, "onunla karşılaşmayı dört gözle bekliyordum, kahramanlıkları hakkında çok şey duydum falan... bilirsin işte, o tür zırvalar..."

"Bilirim," dedi Willoughby, "ben avukatım." Öne çıktı.

Fransız, belden doğru hafifçe öne eğildi. O da benzer bir iltifatta bulundu ama buluşma ortamının daha elverişli olmasını umduğunu da ekledi.

De Jeannenet'nin genel ilerleme planı hakkında neler bildiğini anlamaya çalışan Farrish, "Neden?" diye sordu. "Siz de arkamızdan Paris'e gelebilirsiniz. Bu, Müttefikler arasındaki kusursuz birlik ve koordinasyonu ortaya koyacak bir operasyon olacak."

De Jeannenet'nin sıkıntısı, beklerken epeyce fazla içtiği elma şarabının idrar torbası üzerinde etkisini göstermeye başlamasıydı. Görgü kurallarına çok önem veren bir adamdı; bu önemli görüşmeyi kesmek istemiyordu ama şimdi, normalde tasvip etmeyeceği hâlde konuyu çok daha doğrudan dile getirmek zorundaydı.

"Koordinasyon ve birlik!" dedi. "Mükemmel, katılıyorum. *Ab-solument!** Yine de sıralama, *mon Général*, sıralama! Siz, *bizim* arkamızdan Paris'e geleceksiniz ve gerekli emirlerin de derhal verilmesini tavsiye edeceğim. Zaman dar ve Rambouillet'de savunmasız durumdayız."

Farrish, içinden, küstah piç, diye geçiriyordu. "Savunmasız demek!" dedi. "Savunmasız diye mi burada içki âlemi yapıyorsunuz! Baksanıza, araçlarınız yolu nasıl da kapatmış? Bu olduğunda ben burada değildim; ama siz saatlerdir burada oturuyorsunuz. Sizin o kafanızda hiç göz yok mu? Bu yerin savaşta önemli bir hedef olduğunu görmüyor musunuz?"

(*Fr.) Tamamıyla.

Tam bir taşkınlık içinde kendi kendine konuştuğu tüm bu süre boyunca; Willoughby ve Crerar bu sözleri, hafifçe cilalanmış olarak, De Jeannenet'nin dilinde ifade edebilmek için aralarda duruyor, kozu Fransız adamın elinden alacak bir argüman düşünüp duruyorlardı. Farrish, geçiş hakkının De Jeannenet'de olduğunu ve kendisinin aslında Rambouillet'de bir işi olmadığını o kadar iyi biliyordu ki... Birtakım politikacılar, bir yerlerde kafa kafaya verip müttefiklerden Paris'e girecek ilk birliğin Fransız birliği olmasına karar vermişti. Böylece, haşat olmuş ikinci el teçhizatıyla biraz elle tutulur bir tanksavar savunmasına bile karşı koymayı beceremeyecek olan De Jeannenet'yi bulup çıkarmışlar ve Amerikalıların uğruna savaştığı, Farrish'in uğruna savaştığı zaferi onun ellerine bırakmışlardı.

"Eğer bir şey olursa," diye bağırdı Farrish, "sizi sorumlu tutacağım!"

De Jeannenet parmağını o uzun burnuna götürdü. Generalden ziyade öfkeli bir banka memuruna benziyordu. Rambouillet'deki üst rütbeli subay oydu... Farrish ise serzenişinde resmî olarak haklıydı. Öte yandan, De Jeannenet, Farrish'in heyecanlı suçlamalarının çoğunlukla onu asıl konudan uzaklaştırmak için yapılan bir blöf olduğundan hemen hemen emindi: Bu Farrish, onun işine burnunu sokmaya çalışıyordu. De Jeannenet, soğukkanlılığını korumaya karar verdi.

"*Mon Général*," dedi, "Ben makul bir insanım. Sizin gibi eski bir askerim. Ben de emirlere göre hareket ederim ve kafama göre ilerlemem."

Farrish purosunu sıkıştırdı ve kalıntıları şarap bardağının içine attı. De Jeannenet, *emirler* sözünün Farrish'in savunmasındaki zayıf nokta olduğunu anlamıştı.

"Benim aldığım emir düşmanı kovalayıp yakaladığım yerde de ezmek!" dedi Farrish. "Ve onları Paris'e kadar kovalayacağım."

De Jeannenet, "Paris'e giden açık tek bir yol var," diye cevap verdi; "bu yol, buradan, Rambouillet'den geçen yol. Kolay bir kovalama yolu seçmişsiniz."

Farrish ayağa kalktı. "Tanrının cezası! Bu yol açık çünkü ben bombalayarak açtım! İşte bu yüzden!"

“Biraz daha elma şarabı,” diye buyurdu De Jeannenet. Sandalyesinde huzursuz kıpırdanıp duruyordu ve zayıf suratı idrar torbasını kontrol etmeye çalışmaktan gerginleşmişti. “Oturun, *mon Général!*”

Ama Farrish, De Jeannenet’nin yoluna taş koyacak yaklaşımı bulduğuna inanıyordu. Elbette, kendisinin Rambouillet’ye hızla ilerlemesi nedeniyle politikacıların kararlarına da taş koymuştu ve birazcık da şansla, onun lehine birkaç saatçik olsa, buradan hızla geçip gider ve Paris’in kapılarına dayanırdı. De Jeannenet onu engellemişti ama De Jeannenet’nin arkasında kimse yoktu; gerçek bir hükümet, gerçek bir ülke, gerçek bir çalışma yoktu... De Jeannenet’nin elinde sadece bir gönüllüler güruhu vardı ve Büyük Britanya ile ABD’nin, çoğunlukla da cömert ABD’nin yüce gönüllülüğü sayesinde yaşıyor, yiyor, savaşıyor ve teçhizat buluyordu. Farrish de bunu yüzüne açık açık söyleyecekti.

“Peki, ne istiyorsunuz?” diye sordu; Kafe Montauban’ın dengesiz sandalyesine tekrar otururken. “Paris’e gitmenize ve savaşı kazanmış gibi davranmanıza izin mi vereyim? Siz kim olduğunuzu sanıyorsunuz ki? Biz Normandiya kıyılarından beri bu savaştayız. Sırf benim tümenim altı binden fazla adam kaybetti, peki ne için? Sizi ve zangırdayan araçlarınızı Paris’e göndermek için mi?”

De Jeannenet’nin burnunun ucu beyazladı. “General Farrish,” dedi, Willoughby’ye döndü “ve siz, *mon Commandant*, lütfen bunu en doğru şekilde tercüme edin, General Farrish, halkım sizden çok daha uzun süredir bu savaşta. Savaşa devam edebilmek için ülkemden kaçtım. Ailemi feda ettim. Paçavralar içindeki ve neredeyse yiyecek içecek hiçbir şeyi olmayan adamlarla Afrika’nın yarısını dolaştım. Paris’e varabilmek için siz nasıl savaştıysanız biz de öyle savaştık. Bunu aklınızdan çıkarmayacağınızı umuyorum.”

Willoughby dikkatle tercüme etti. Sesini de kalınlaştırarak, yapabildiği yerlerde De Jeannenet’nin sözlerini keskinleştiriyordu. Farrish’in adamın tepesine çökmesini istiyordu; hem kendi iyiliği hem de Amerika’nın iyiliği için. Willoughby, milli gururunu keşfe diyordu.

De Jeannenet’nin argümanı, Farrish’i zıvanadan çıkardı. Zavallı akrabalar arka planda kalmalıydı. “Peki acaba,” dedi, gözleri buz gibi soğuk, “eğer biz olmasaydık, şu anda nerede olurdunuz? Çad’da bir

yerlerde postunuz kavruluyordu! Sahip olduğunuz her bir teçhizat bizden, attığınız her top bizden geliyor, tıkindığınız her kumanya bizim boğazımızdan kesiliyor... şimdi bir de gelip zaferi bizim elimizden mi alacaksınız? Gülünç olmayın. Müttefikiz, orası tamam. Ama müttefikler arasında bile insan yerini bilmeli!”

De Jeannenet kendini daha fazla tutamadı. Ayağa kalktı ve hızlı hızlı kafeye girdi.

Farrish’in kafası karışmıştı. De Jeannenet kestirip atmış mıydı? O şekilde kalamazlardı... Almanların Rambouillet’deki bu tuhaf durumu keşfetmeleri tehlikesi her geçen saat artıyordu.

Farrish de ayağa kalktı, öfkeyle Willoughby’ye ve diğerlerine yerlerinde kalmalarını işaret ederek De Jeannenet’yi aramak için Kafe Montauban’a girdi. Loş alanda etrafına bakındı, sonunda De Jeannenet’nin başıyla omuzlarını ve bacaklarının alt kısmını fark etti... Fransız adamın gövdesinin gerisi, hâlâ hafif hafif sallanan, tahtadan bir tür yarım kapının arkasında kalıyordu. Farrish, De Jeannenet’nin yanına gitti. Sidikleri birleşip yavaş yavaş lağıma doğru akarken düşünceli bir biçimde önlerindeki siyah duvara baktı. Farrish’in yarattığı akıntı güçlü ve kararlıydı; De Jeannenet’ninki ise zayıf ve kesik kesik...

Dosdoğru işlemeyi bile beceremiyor, diye düşündü Farrish. Bu karşılaştırma yüzünden daha da öfkelenmişti ama öfkesi De Jeannenet’ten ziyade tam da ödüle ulaşmak üzereyken elini kolunu bağlayan asıl suçlulara, politikacılara ve SHAEF’teki büyük vurguncularaydı. Bir daha asla, diye yemin etti, asla ama asla o uyduruk birlik ve işbirliği ve ortak strateji konuşmalarıyla yanına yaklaşmasınlar! Bundan sonra herkes kendi başının çaresine bakacaktı ve onun gözleri de kendi çıkarlarını gözetecek kadar keskindi.

De Jeannenet kılığını kıyafetini topladı. “Size şu kadarını söyleyeyim,” dedi birdenbire, “Umurumda bile değil. Orduya haber verelim. Bırakalım da onlar karar versinler.”

“Siz İngilizce konuşuyor musunuz?”

“Elbette.”

“Öyle mi!”

Farrish kemerini çekti. “Biraz kaba davranmış olabilirim.”

“Tercümanlarınız son derece kibardı.”

De Jeannenet onu aptal yerine koymuş olmasına rağmen Farrish adama karşı bir tür acıma hissetti. Fransız çok daha yaşlı ve bitkin görünüyordu. Üstelik Farrish, meselenin orduya gitmesini de göze alamazdı. Rambouillet’de durdurulmuş olmasa taktik durumun bunu gerektirdiğini iddia ederek bu paldır küldür aceleciliğini savunabilirdi ama hem De Jeannenet hem de o aynı başlama noktasında bulunduğu ve De Jeannenet arkadan gelmeyi reddetmiş olduğundan bütün suç onun üstüne kalacaktı.

“Beklerken burada oturabiliriz,” dedi De Jeannenet, Farrish’e kapıyı tutuyordu, “Ordudan bir haber çıkana kadar...”

“Yok, yok!” dedi Farrish. “Bulunduğumuz yerin *siz* farkında değilseniz bile ben farkındayım.” Önceki küstahlığını tekrar takındı. “İtirazıma rağmen siz önce gidebilirsiniz. Buradan ne kadar erken çıkarsak o kadar hoşuma gider.”

De Jeannenet elini sıkmaya çalıştı. “Takım çalışması, *mon Général*, takım çalışması!”

İki general kafeden çıktı. De Jeannenet masaya geldi ve hâlâ yarısına kadar elma şarabı dolu olan kadehini kaldırdı.

Kadehi temizlenmiş ve yeniden doldurulmuş olan Farrish, ekşi ekşi baktı. “Bu içki bayat,” dedi.

İçmedi.

Farrish, okul binasının önünde duruyor ve De Jeannenet’nin birliklerinin kendi birlikleri arasından ayrılışını izliyordu.

Herkesi kovalamıştı, yalnız kalmak istiyordu. Carruthers ile bir grup karargâh subayı, kabul edilebilir bir mesafeden generallerinin mağlubiyet tasından içişini izliyorlardı.

Generalin acısını paylaşan Willoughby de aralarında idi. Farrish’in aldığı darbeye rağmen Willoughby’nin ona olan inancı büyümüştü. Fransızla Farrish arasındaki tartışmadan sonra Willoughby, Farrish’in tutunacak bir dalı kalmadığından emindi ve her şeye rağmen denemiş olduğu için onu takdir ediyordu. Farrish tam onun kaleminden bir adamdı ve hayatının en önemli yatırımlarından biri olabilirdi. Farrish’te canını dişine takıp istediği şeyin peşinden koşacak yürek vardı. Eğer Farrish bu sefer tutturamadıysa bir sonrakin-

de tutturacaktı. Willoughby; Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'nda çalışırken, ihtiyar Coster'in alt mahkemede aleyhine çıkan bir kararı soğukkanlılıkla kabul ettiğine, davaya nasıl daha da canla başla sarıldığına, oradan buradan torpil aradığına, biraz daha araştırma yapıp biraz daha tanık bulduğuna ve üst mahkemelerden zaferle döndüğüne kim bilir kaç kere şahit olmamış mıydı? Meseleye geniş bir açıdan bakmak lazımdı.

General, gözleriyle Fransız araçların Paris'e doğru gidişini izledi; egzoz borularından arada sırada kıvılcımlar çıkıyor, dingil tekerlekleri tangırdıyor ve motorların sık sık geri tepmesi silah sesi gibi geliyordu.

Sonunda canına tak etmiş gibiydi. Ani bir hareketle döndü ve okul binasına girdi.

Önceden Troy'un bulunduğu odada yaşlıca bir subay, arazi ceketi açık vaziyette, çocukların sıralarından birinin üzerinde oturuyordu. Subay ayağa kalktı. Birkaç ağır adımla General'in yanına vardı. Sıcak bir sesle "Farrish!" dedi, "nasılsın?"

Farrish adamın elini tuttu ve öğretmen masasına doğru giderlerken de bırakmadı. "Otursana DeWitt!" dedi General, arkasındaki sandalyeyi işaret ediyordu.

"Sen otur. Yorulmuş olmalısın."

"Evet, arabayla tek başıma geldim, düşün bir kere. Lanet olsun... O kadar çileden çıkmış durumdayım ki oturup da rahatlayamam bile. Bana yaptıkları pisliği duydun mu?"

"Willoughby ile konuştum biraz. Beni görmek isteyebileceğini söyledi. De Jeannenet ile yaşanan anlaşmazlıktan bahsetti."

"Anlaşmazlık ha!" dedi Farrish. Masaya doğru yürüdü, bir parmağını mürekkep hokkasının yanına, diğer parmağını da birkaç santim uzaktaki tebeşirin yanına koydu. "İşte Paris'e bu kadar yakıyım. Ama arkamdan bir iş çevriliyor ve şimdi Paris'ten hiç olmadığım kadar uzağım."

DeWitt, sorgulayan gözlerle General'e baktı. "Ne söylememi istiyorsun?"

İki adam arasındaki ilişki, bir şekilde gergindi. Belki de Farrish, bunun DeWitt kadar bilincinde değildi. Daha genç olsa da Farrish rütbece üstteydi. Kıyıda köşede kalmış bir Tank Taburu'nun komu-

tanlığından muharebelerde birçok badire atlatmış bir Zırhlı Tümen'in komutanlığına hızlı yükselişi, Farrish'i bu rolü oynamaya mecbur bırakmıştı; hatta ilk askerî kıyafetini giydiği günden beri onu tanıyan bu adama karşı bile...

"Ne söylemeni mi istiyorum!.." diye tekrar etti Farrish. "Ne düşünüyorsan onu! Tüm bu ikili oyunlar, kötü, amatörce kararlar hakkında..."

"Mademki fikrimi soruyorsun... Ama hoşuna gideceğini sanmam."

"Söyle! Kaldırabilirim!"

DeWitt eldivenli elini mürekkep hokkasına koydu ve hokkayı dikkatle kenara itti. "Fransızların kendi şehirlerini kurtarmalarına izin verilmesi ancak adil bir şey olabilir." Farrish aceleci bir cevap vermeye vakit bulamadan devam etti, "Futbol sahasında değilsin ama... bir zamanlar verdiğin o pasları hatırlıyor musun?"

Farrish hatıraları bir kenara itti.

DeWitt ısrarcıydı, "Ama takım için iyi değildin. Şimdi bir takımında olduğunı öğrenmen lazım."

Farrish, "Diğerlerinden daha iyiyim," dedi hararetli bir şekilde. DeWitt ayağa kalktı.

Farrish "Hayır, biraz daha kal. Güç alacak birilerine ihtiyacım var," dedi.

"Ne anlamı var?" diye sordu DeWitt. "Beni dinlemiyorsun ki. Dinlemiyorsun çünkü sana duymak istediklerini söylemiyorum."

"Dinliyorum *ben*," dedi Farrish ters ters. Fransızın eziyetine katlanmıştı, DeWitt'in eziyetine de katlanabilirdi.

DeWitt paltosunu ilikledi. "Biliyor musun, bu savaşa bir şöhret ve ihtişam oyunu gibi baktığın sürece hayal kırıklığına uğramaya mahkûmsun. Belki ben senden daha şanslıydım; beni tekrar almalarından önce bir nebze sivil yaşamı tattım. Böylece Ordunun dışından insanlarla da işim oldu. Sana şunu söyleyeyim: Bu savaş harita üzerinde askerleri oradan oraya sürmekten çok daha fazlası. Haritalarının hiçbirinde görünmeyen bir savaş daha sürüyor. İşte bu yüzden Fransız Tümeni'ni Paris'e göndermeleri iyi bir şey. İşte bu yüzden, seni rahatsız edecek daha başka şeyler de olmak zorunda."

Farrish güldü. “Beni çok fazla rahatsız etmeseler iyi ederler!” Se-
sinde alttan alta bir tehdit tonu vardı şimdi. “Nereye gidiyorsun?”

“İlerlemek zorundayız,” dedi DeWitt, Farrish’in hassasiyetini gö-
zetmeye çalışarak.

“Paris’e, ha?”

DeWitt omuz silkti.

“Paris’e!” Farrish yakasını bırakmıyordu.

“Evet, başka yerler de var.”

“Nasıl olduğunu bana anlatırsın, değil mi? Anlatman lazım çün-
kü...”

“Çünkü ne?”

“Yok bir şey.”

“Şimdilik hoşça kal Farrish. İyi şanslar!”

“Dur biraz, dur!” dedi Farrish. “Sen Şanzelize’ye gitmeden sana bir
şey sorayım. Söylesene, bu şatafatlı fikirleri nereden alıyorsun sen?”

“Gerçekten bilmiyorum.” DeWitt, fikirlerinin hiçbir bakımdan
aykırı olduğunu düşünmemişti.

3

Paris kaynaşmaya başlamıştı.

Thérèse Laurent’ın eve gitmek için bindiği otobüs ağzına kadar
doluydu. Yırtık gömleği omuzundaki dikiş yerinden parçalanmış bir
adam ile hasır şapkalı bir adam arasında sıkışıp kalmıştı. Bu ikin-
cisinin şapkasında, parmaklarının şapkanın siperliğine dokunduğu
yerlerde gri ve yağlı noktalara işaret eden belirsiz sınırlar oluşmuştu.

Hasır şapkalı adam sıcaklığı veya kalabalığı önemsiyormuş gibi gö-
rünmüyordu. Odun gazının ağır kokusunu içine çekti ve burnunu
sanki “ne güzel bir parfüm” demek ister gibi kırıştırdı. Thérèse’e gü-
lümledi; Thérèse adamın gülüşünü sevdi; güzel bir ağız, güçlü dişler,
ama ağzının üstündeki o ince küçük bıyık hiç de yakışmamıştı. Yine
de dimdik adama doğru baktı, ona böyle gülümsemeye hakkı yoktu.

Otobüs aniden durdu.

“Sorun nedir?” diye sordu yırtık gömlekli adam; pencereden dı-
şarıya bakabilmek için boynunu uzatıyordu. “Burada otobüs durağı
yok ki. Yine mi motor bozuldu...”

Hasır şapkalı adam otobüsün arkasına doğru ilerlemeye çalıştı.

Market torbalı bir kadın kızgın kızgın “İtmesene!” diye bağırdı. “Sıranı bekleyemez misin? Bu yemeği almak için bütün sabah bekledim ben, sırada bekledim... sen de bekleyebilirsin.”

Adam, Thérèse’e gülümsedi. “Artık beklemek yok,” dedi.

Otobüs sarsıla sarsıla yeniden hareket etti. Şoför başka bir yöne doğru manevra yapıyordu.

“*Mesdames et Messieurs!*”* Konuşan hasır şapkalı adamdı. Şimdi oldukça ciddiydi ve sesi net ve kendinden emin geliyordu. “Lütfen yerlerinizde kalın. Otobüs durduğunda sakince inin. Size yeterli süre verilecektir.”

Bir soru tufanı, kimi öfkeli kimi kaygılı... Biri çılgık attı. “Polis! Polis nerede?”

Otobüs son kez durdu, motor sustu. Motorun sessizliği yolcuları da susturdu. Bu sessizlik içinde yolcular hasır şapkalı adama döndüler.

Adam şapkasını çıkardı, yüzünü sildi, hafifçe öksürdü. Thérèse, koyu siyah saçları ve alnında bir yara izi olduğunu gördü; gözleri şakacı bir ifadeyle parılıyordu... belki de biraz utanmıştı.

“*Eh bien,*”** dedi adam, “Hattın sonu burası. Şimdi başka biri devralıyor...” Bir ayağını koltuğa koymuş, insanların tek sıra hâlinde çıkışlarını izliyordu. Yolcular sessizce indiler, sanki bir tür disiplin altına girmiş gibiydiler. Şoför bile böylesine aniden ortaya çıkan bu yeni otoriteye saygı duyuyor gibi görünüyordu... yoksa hasır şapkalı adamın oynayacağı rolü önceden biliyor olmasındı?

Thérèse, otobüsün dışında oyalanırken adamın bir grup silahlı adam tarafından selamlandığını işitti. “Ah, Mantin!”

“Geldiğin iyi oldu!”

“Alman devriyeleri her yerdeler!”

“İki zırhlı araba!”

Mantin bu haberleri uzun adımlarla yürürken alıyordu. Neler olduğunu biliyor gibi görünüyordu. “Herkes otobüsten çıktı mı?” diye bağırdı.

Halatlar getirildi ve üst kısma bağlandı.

* (Fr.) Baylar, Bayanlar
(Fr.) Pekâlâ

“Haydi, birlikte! Haydi, birlikte!” diye bağırdı Mantin; o kadar güçlü çekiyordu ki yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Otobüs devrildi.

Adamlar yerinden sökülmiş bir çit getirdiler. Biri de bir tel örgü makarasıyla çıkıp geldi. Mantin, hava saldırılarına karşı koruma amaçlı kum torbalarının hepsinin saklandıkları evlerden getirilmesi için emirler veriyordu.

“Siz!” diyerek otobüs yolcuları kalabalığına seslendi, “ya yardım edin ya da evinize gidin! Salaksalak ortalıkta dolanmayın. Görüyorsunuz ya, ciddi bir iş bu.”

Ama gözleri gülüyordu.

“Matmazel,” dedi Thérèse’e, “yardım edebilirsiniz. Hemşiremiz olursunuz. Birisi yaralandığı zaman onun yaralarını sararsınız, olur mu?”

“Olur,” dedi Thérèse, “elbette.”

Neden olur demişti, daha çok bir emire benzeyen bu talebi neden kabul etmişti, bilemiyordu. Hayatı boyunca, ta ki o ana kadar, onu ilgilendiren işler dışındaki şeylerle nadiren ilgilenmişti. İşgal’in kısıtlamalarını görmezden gelersen, Almanlardan uzak durursan, savaşın sıkıntılarını göz ardı edersen, kendi işine ve karaborsaya gücü yetmeyen biri için geriye kalan pek az eğlenceye odaklanırsan, silikleşirsen... bu türden bir varoluşla kim neden ilgilenirsin ki?

Ama şimdi, adamların, biraz önce birilerinin bindiği otobüsleri devirdiği bu yeni şeyin tam ortasına düşmüştü; burada insanların yaralanması ve hatta ölmesi beklenebilir bir durumdu... yine de hoşuna gitmişti. Hoşuna gitmişti ve çok da şaşırmıştı. Zihni gözlerinin gördüğünü, kulaklarının duyduğunu kavıyor ve anlıyor olsa da, her şey onun olduğundan farklı bir düzlemde hareket ediyor gibiydi. Sinirleri karıncalanıyordu sanki.

Mantin’e, “Yara bantlarını nereden alacağım peki?” diye sordu. Mantin, parmak ucuyla yolun karşısındaki bir eczaneyi işaret etti. Dükkân kapanmış, demir kepenkler indirilmişti. Thérèse soru sormak istiyordu ama Mantin adamlarını barikatın arkasına yerleştirmekle meşguldü. Şapkasını arkaya doğru yatırmıştı.

Thérèse dükkâna gitti, oluklu demire vurmaya başladı. Demirde küçük bir kare delik açıldı. Delikten, kalın gözlüklerinin arkasından

bir adam Thérèse'e bakıyordu. Sert bir şekilde "Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Yara bandı, sargı bezi, yaralılar için bir şeyler. Elinde ne varsa ver."

Kendi kendine şaşıyordu, nasıl da sertçe istemişti.

"Kimin için?" diye sordu eczacı adam.

Thérèse başıyla barikatı gösteri. "Onlar için."

"Sen de onlardan mısın?"

Thérèse tereddüt etti. Sonra, kendinden emin, "Evet!" dedi.

Demir perdedeki küçük kare kapandı. Thérèse bekledi. Yanlış bir şey mi söylemişti? Eczacı ona inanmamış mıydı? Bunlara ne kadar acele ihtiyacı olduğuna inanmamış mıydı? Yoksa o da mı düşmandı? Thérèse'in Almanlardan başka düşmanı olmamıştı hiç ve onlar da sadece çok teorik düzeyde... Mantin sayesinde veya olayların oluş biçimi yüzünden, ansızın bir sürü arkadaşı olmuştu ama bir sürü de düşmanı...

Demir kepenk yukarı doğru yavaş yavaş kalktı. Eczacı kapıda belirdi. Adam kapıyı açtı ve "Matmazel, istediğiniz oldukça kıymetli malzemeler. Bunları tekrar alamam. İşlerin ne durumda olduğunu biliyorsunuz. Ve benden, bu malzemeleri tanımadığım insanlar için vermemi istiyorsunuz."

"İhtiyacımız var," dedi Thérèse, "Tanrı aşkına, acele edin."

Adam dükkâna geri döndü ve kucak dolusu paketle geri geldi. Bunları Thérèse'e verdi. Bir bandaj makarası düştü, adam makarayı yerden aldı ve Thérèse'in taşıdığı şeylerin en üstüne yerleştirdi.

"*Merci, Monsieur!*"

Adam, Thérèse dönüp gitmek üzereyken "Bir dakika," dedi, "bunların parasını kim ödeyecek?"

Thérèse'in parası yoktu. Cüzdanındaki birkaç frank, aldıklarının bir kısmını bile ödemeye yetmezdi. Elbette eczacı da zengin değildi ve bunca şeyi bedavaya vermeye gücü yetmezdi. Şu adamın, Mantin'in ne cevap vereceğini düşünmeye çalıştı; muhtemelen artık bu saatten sonra herkesin bir fedakârlık yaptığını, kimisinin canını kimisinin de malını feda ettiğini söylerdi. Farz et ki Almanlar dükkânı yaktı veya yağmaladı; o zaman eczacı bunun karşılığını kimden isteyecekti ki... Ama o fedakârlık lafları ağızından dökülemedi bir türlü.

“Matmazel!” diye yalvardı eczacı. Mallarını geri almak istemiyordu ama bırakamıyordu da.

Birkaç saniye ne yapacağını bilmez hâlde eczacıya baktı. Sonra birden aklına bir yanıt geldi, onun açısından devrimci ama yine de aşikâr bir yanıt.

“Yeni hükümet ödeyecek!” dedi.

“Doğru ya, yeni hükümet!” diye kafa salladı eczacı. “Evet. Doğru.”

Thérèse, sargı ve bantları dükkândan alıp barikata getirirken şöyle düşündü: *Ben de bu yeni hükümetin bir parçasıyım.*

*Obersturmbannführer** –ya da Alman *Waffen-SS*’de** yarbay rütbesindeki– Erich Pettinger gibi adamlar için halkın ani faaliyeti alışılmışın hayli dışındaydı. Bunu görmüş, duymuş, hissetmiş, aldığı bütün raporlar bunu doğrulamıştı... yine de o kabul etmeyi reddetmişti. Yarbay’ın 1929’da Nazi hareketine katılmasına neden olan kitlelerin bu avanaklığı değil miydi zaten? Halk dediğin, tüm halklar, gündelik hayatın basit uğraşlarıyla, paralarıyla, biralarıyla, bitap düşmüş kadınlarıyla baş başa kalmak isteyen korkaklardı aslında. Onları güç ve manevi rehberliğin bir birleşimi ile yönetmek mümkündü. Yönetilmek dışında bir şey istemediklerine göre yönetenler azınlıkta olmayı göze alabilirlerdi; yeter ki bu azınlık iyi örgütlenmiş ve merkezden yönetiliyor olsun; halka manevi rehberlik işine gelince, bu, normal şartlar altında, hiç de karmaşık bir iş değildi.

Pettinger, Scribe Otel’deki dairesine giderken Opera Meydanı’ndan geçti. Her şey gayet normal görünüyordu ve hatta, bir an için, güneşin tadını çıkarabileceğini bile düşündü. Ama yanından geçen kimi adamlara ve kadınlara bakınca havadan duyduğu keyfi unuttuverdi. Belli belirsiz bir hisse kapıldı; bu insanlar karşından ona doğru gelirken tarafsız, hatta saygılı bir görünüme sahipken, yanından geçer geçmez sanki onu küçümsüyorlardı. Hatta aralarında bazıları vardı ki yarbay dosdoğru onlara baktığında bile yüzlerinden o sinisi ve bilmiş sırıtışlarını silmek zahmetine katlanmıyorlardı. İşte bu yeni bir şeydi!

* SA ve SS’lerde üst düzey hücum kıtası komutanı, yarbay.
SS’lerin silahlı kanadı.

Pettinger, içlerinden birinin boğazına yapışıp onu sarstığını ve boğduğunu düşündü. Yine de bunu yapmadı. İşte bu da yeni bir şeydi. İki ay önce olsa, içindeki dürtüye boyun eğdi ve yolunun üstündeki herkes kaçışarak sanki olayı fark etmemiş gibi yapardı. Oysa bugün... Bugün bir kalabalık toplanırdı ve o da bir şey söylemek ihtiyacını hissederdi. Ama ne?

Bu insanlara tepeden bakıyordu ama yine de yolda adamın birini çevirip de tokat atabileceği günlerin geçtiğini de iyi biliyordu. Burada bir çelişki vardı. Bu çelişki onun kendi bilincindeydi ve başka bir şeye girişmeden önce bu işi halletmesi lazımdı.

Café de la Paix'nin önündeki gazete bayisinde durdu. Manşetler tam da olmaları gerektiği gibiydi: *Müttefikler Sınırlı Bir İlerleme Gösteriyor; Güçlü Alman Birlikleri Sızma Girişimlerini Engelledi; Hazır Mevziler Sıkı Dövüşen Almanlar Tarafından Tutuldu; Güçlü Cephe Yeniden Örgütlendi.*

Manşetler, geçen akşam yapılan basın toplantısından; Fransız gazeteciler için yayımlanan Wehrmacht* Duyurusu'nu, her zaman üzerinde çalıştığı o rahat ses tonunu kullanarak bizzat kendisi okumuştı. Sonra Duyuru'nun o kupkuru sözlerinin arasına girip bir şeyler de eklemişti. Gazetecilerin görmesini istediği türden bir cephe tablosu canlandırmıştı: Çelik iradeli adamlar, sadece ellerindeki silahlara güvenen Amerikalıların o her zamanki nafile hücumları ile karşı karşıya gelmişti; kesinlikle gerekli ise adamlar geri çekiliyordu, doğru, ama geri çekilirken bile düşmana olağanüstü ve tehlikeli kayıplar verdirerek...

Fransız gazetecilerle yarbay arasındaki uzun birliktelik boyunca gazeteciler, yarbayın açıkça cevaplayabileceği ihtiyatlı sorular sormayı öğrenmişlerdi. Can sıkıcı sorular sorarak göze batan herkesin çok kısa zaman sonra yeni bir iş aramak zorunda kalacağını veya kendini, Yeni Avrupa'nın refahı için hayati önemdeki işleri yerine getirmek üzere Almanya'ya giden insanları taşıyan bir nakliye aracında bulacağını hepsi çok iyi biliyordu. Yine de son birkaç gündür bir hayli heyecanlılardı. "Paris'ten vazgeçmek zorunda mı kalacaksınız acaba?" diye sormuştu titrek bir ses. Pettinger, gazetecinin rahat-

* 1935-45 yılları arasında Alman (Nazi) ordularına verilen ad.

sızlık vermek gibi bir amacı olmadığını anlamıştı; adam hayatından endişe ediyordu. Birtakım listelerde adı olduğundan şüphelenen pek çok diğer gazeteci gibi... Eh, bu da onların talihsizliğiydi. İş oraya varırsa Pettinger onları koruyamazdı; insanın mutlaka tarafını seçmesi gereken bir çağda yaşıyorlardı ve eğer seçtikleri taraf geçici ya da kalıcı olarak yenilirse bunun sonuçlarına katlanmak zorundalardı.

Pettinger, bunun gibi açıktan açığa dile getirilen korkuları hoş göremezdi. Yoksa bunun sonu nereye varırdı? Ne de Paris’le ilgili bir soruya cevap verebilirdi. Kuvvetle muhtemeldi ki Paris’ten vazgeçmek gerekecekti; her şey cephede neler olup bittiğine bağlıydı. Gazetecilere, askerî gelişmelere ilişkin kendi yorumlarını anlattı ve işte hepsi bu kadardı.

Daha fazlasını da yapmıştı. Mevcut bütün Alman radyo istasyonlarının, Müttefiklerin yaptığı haber yayınlarını bozmalarını sağlayacak izni almaları için savaşmış ve bunu başarmıştı da. Fransız olsun Alman olsun tüm polis kuvvetleri, söylentilerin ve bu söylentilerin yayıldığı merkezlerin takip edilmesi işiyle meşguldü. İyi de böyle bir işe neresinden başlanırdı ki? Bu denli dağılmış bir cephe söz konusu olunca, her türden şüpheli tip bir yerden bir yere gidiyor, özellikle de Paris’e geliyordu. Alman ordularının nasıl da teslim olup dağıldığına, Müttefik önderlerinin Almanların kurmayı başardığı cephelerden hangilerini delip geçtiğine, bir zamanlar gururlu binlerce Almanın silahlarını bırakıp elleri havada esarete yürüdüğüne dair haberler taşıyorlardı... bazıları doğrudu bu haberlerin, bazıları olası gelişmelerdi, bazıları ise tümüyle uydurma!

Pettinger, Scribe’a vardı. Resepsiyondayken, otel görevlisi, yarbayın bir arkadaşının onu aradığını söyledi. Binbaşı Dehn.

“Dehn mi?”

“*Oui, mon Colonel!*”

Demek Dehn buradaydı. Ne halt ediyordu ki burada? “Mesaj bıraktı mı?”

“*Non, mon Colonel!*”

Resepsiyon görevlisinin sesi her zamanki gibiydi; etkileyici ve “her zaman emrinizdeyim efendim” hissi vermeye yetecek miktarda yağcılık içeren bir ses. Pettinger yavaş yavaş yukarı çıkarken ken-

di kendine güldü. Paris'te ve Paris civarında çok kalabalık bir grup insan, birbirlerinin boğazını kesmeye kararlı bir biçimde çırpınıp duruyordu. Scribe Otel'de işler olağan seyrinde giderken onlar tarih yazıyordu. Bu olağan seyir, öyle küçümsenecek bir şey değildi elbette. Kendi devamlılığını sağlama dışında bir amacı yoktu. Pettinger, kim bilir nerelerdeyken resepsiyon görevlisi yarın yine yerinde olacak ve odanın yeni misafirine gelen ziyaretçileri haber verecekti.

Görünen o ki hayatın iki katmanı bir aradaydı: Birinci katman, bu resepsiyon görevlisinin ve köşedeki bakkalın, tarlasındaki köylünün bulunduğu katmandı; ekip biçen, ringa balığı satan ve ziyaretçileri haber verenlerin katmanı... Pettinger'ın bir parçası olduğu öteki katmanda ise ordular çarpışır, gazeteler basılır ve büyük adamlar önemli demeçler verirdi.

Eylemciler katmanına dâhil olan Pettinger'a göre, bu resepsiyon görevlisinin varlığı son derece can sıkıcıydı. Şu nokta artık ortaya çıkmıştı ki, kendisinin bir fırtına yaratma yönündeki tüm çabalarına rağmen bu fırtına boş bir rüzgâr olarak kalmış ve dindiğinde de diğer katmanın kalıcılığı kendini yeniden ortaya koymuştu. Hatta daha da kötüsü söz konusuydu: Bir fırtına yaratmak için, çok sayıda insanın, milyonlarca kişinin seferber edilmesi gerekiyordu, hâlbuki onlar temelde, işlerinde kök salmış insanlar kategorisine aitti ve en derin istekleri, köklerine dönmek ve otel misafirlerine yeni mesajlarını iletme, ringa balığı satma ve arpa ekme işine ya da ne iş yapıyorlarsa işte ona devam etmek olan insanlardı.

Gerçek anlamda bir değişim, sadece ve sadece hayatın şu kalıcı ve de köklü katmanı ters yüz edilerek gerçekleştirilebilirdi... ancak o zaman bir çiftçi, bir bakkal, bir resepsiyon görevlisi körü körüne peşinden gelirdi, çünkü onun için geri dönecek bir yer kalmamış olacaktı. Batıdan doğuya, doğudan batıya büyük göçler, evlerin ve kentlerin yakılıp yıkılması, yeni bir insan türünün, evsiz ve sadece çalıştırılmak ve dolandırılmak için var olan kışla adamının yaratılması, bu yeni zamanların gerçek güvencesiydi. Savaşılan mesele ne olursa olsun, tüm bunlar, nihai Nasyonal Sosyalist zaferin güvenceleriydi. İşte Müttefikler, o aptallar, Avrupa'yı savaş alanına çeviren ve her gün biraz daha fazla kökü kurutan ve her gün kalıcı katmanı biraz daha fazla eksiltlen saldırıları, art arda bombalamaları saye-

sinde, bu yeni dünyanın kurulmasına yardımcı oluyorlardı aslında. O işi bitmiş, modası geçmiş kurumlarıyla gelsinler, bir kere daha o bildikleri dünyayı kurmaya çalışsınlar bakalım. Artık imkânsızdı.

Doğru, çıkmasına yardımcı olduğu fırtına belki sadece bir sürü rüzgârdan ibaretti ama yeteri kadar hızlı ise bir rüzgâr bile en güçlü ağaçları yerinden söküp götürebilirdi.

Pettinger'ın odasının kapısı kilitli değildi. Oysa o kilitleyip çıkmıştı. Kapıyı ardına kadar açtı.

Adamın biri divanın üzerinde sere serpe yatıyordu.

“Dehn!” dedi Pettinger, “sen burada ne arıyorsun? İçeri nasıl girdin?”

“Temizlikçi içeri aldı beni. Temizlikçi kızlar bana karşı hep kibardır. Biraz uzanmam gerekiyordu. Senin odandan iyisi de yoktu. Ben de ne fark eder ki diye düşündüm. Nasıl olsa bu odada daha fazla kalamayacaksın.” Ayağa kalkmadan bir sandalyeyi divana doğru çekti ve oturma yerine hafifçe vurdu. “Çok yumuşak! Buraya otursana Pettinger.” Yanında, yerde duran şişeyi gösterdi. “Kendimi biraz ağırladım. Tek bir şişe vardı. Diğerlerine ne oldu? Yo, yo... Benden korkma. Nasıl görüldüğümün farkındayım. Dizliklerim yırtıldı. Emir erim dikti, ondan gördüğüm son şey de bu oldu zaten. Bu gömleğin üstünde kendimi içine attığım yüzlerce siper çukurunun tozu var; botlarımda da koştüğüm arka yolların, ormanların çamuru... Usturam bile kayboldu. Bir Fransız berberine gitmek de istemedim. Yine de gırtlığımı başkalarının eline teslim etmeyi umursamıyorum pek.”

“Saçmalama!”

Dehn, “Ben bunu bilir bunu söylerim,” dedi inatçı bir şekilde. “Çıkıp bize saldırdıklarını gördüm.”

“Kim?”

“Halk,” diye bağırdı Dehn. Sonra sesi kısıldı. “Hepsini vurmak lazım...” Sesi yorgun çıkıyordu, fikirleri gücünü yitirmişti. Bacaklarını oynattı, botları Scribe'ın güzel divanını çamur içinde bıraktı. “Artık çok geç. Hepsini öldürecek kadar çok değiliz.”

“Usturamı nerede kaybettin? Birliğini nerede kaybettin?”

Pettinger, bekârlık günlerindeki kusursuz Dehn'i hatırladı; Dehn, Maximilian von Rintelen'in kızının yumuşak yatağına sızmayı başarmadan önce. Adı neydi bakayım... Pamela! Pamela'nın babası, Alman çelik tröstünü kontrol ediyordu. Eskiden Kremmen'in ve diğer Ruhr kasabalarının sokaklarında Pettinger'a adam döverken yardım eden, fakir düşmüş Alman asilzadesi Dehn, bir altın madeni ile evlenmiş ve saygınlık kazanmıştı.

"Birliğim... usturam..." Dehn kaşlarını çatı. "Nerede kaybettiğimin ne önemi var?" Pettinger'a döndü ve onu baştan aşağı süzdü. "Beni mi sınırıyorsun? Nerede kaybettiğimi bilmiyorum. Sürekli kaçıyorduk. Nasıl olduğunu sen de anlayacaksın. Senin de kaçman gerekecek!"

"Senin kaçtığın gibi değil!"

"Ach!" Dehn küçümseme ile tükürmek istedi. Kendini tuttu ve şişeden bir yudum daha aldı.

"Şişede biraz bırak. Birini bekliyorum."

Dehn şişeyi tekrar yere koydu. Elleri titriyordu. "Neler olup bittiğini bilmiyorsun. Sen burada, Paris'te oturmuş, evine metrelerce ipek ve kasalarca konyak gönderirken, biz okkanın altına gidiyoruz. Hiçbir şeyden haberin yok. Falaise'deydim ben. O kapandan asla çıkamam sanıyordum. Ve o günden beri de koşarak kaçıyorum, bütün Fransa boyunca koştum. Artık koşmaktan yoruldum. Yorgunum."

"Ne yapmak istiyorsun? Toplanma merkezine durumu bildirdin mi?"

Dehn gözlerini kapadı.

"Bildirsen iyi olur! Subaya ihtiyaçları var!" dedi Pettinger.

"Ne için?"

"Ne için mi? Senin derdin ne? Sinirlerinin harap olduğunu dikate alacağım ama bunun da bir haddi, hududu var. Sen bir subaysın! Seni İnzibatlara teslim etmem lazım!"

Dehn yarı doğruldu. "Benim derdim mi ne?" Güldü. "İşte bu ilginç bir soru. Bunu ben de düşünüyorum. Kaçarken düşünecek epey vaktin oluyor."

Elini cebine soktu ve buruşuk, yırtıklarla dolu, yazılı bir kâğıt çıkardı. Eliyle düzeltti. "Şunu dinle, Amerikalılar güzel bir sabahta attılar bunu: *Özgür insanlardan, kanun önünde eşit ve kendi ken-*

dilerini yönetmeye karar vermiş insanlardan oluşan bir ulus olarak... Bugün de bu haklar ve özgürlükler için savaşıyoruz... İnsan onuru nerede aşağılanmışsa, bu bize yapılmış gibi düşünürüz. İnsanların baskı altında ve acı içinde olduğu yerde, bundan biz de etkileniriz. Çünkü biz bu tür bir ulusuz; Avrupa'ya, bir tiranın bir ulusa, Avrupa'ya ve tüm dünyaya kendi iradesini dayatmasına son vermek için geldik..." Dehn, aheste aheste okuyordu; kelimeler neredeyse yarım yamalak anlaşılıyordu.

"Ver şunu bana," dedi Pettinger. Göz gezdirdi. Öfkelenmişti... geri çekilmenin düzensizlikleri! Bu bildiri çok uzun zaman önce eline geçmeliydi ki karşı hamle yapabilsin. Bu şimdiye kadar gördüğü ilk kopyaydı. "Bu bende kalsın."

"Kalsın tabii!"

"Yani bana söylemek istediğin," diye başladı Pettinger, "bu köhnemiş zırvalara inandığın mı?"

"Hayır."

"Özgürlük, İnsan Onuru! Yüzüne kapanan kapıları çalmanın o hoş özgürlüğü; ayakkabının tabanında demir para büyüklüğündeki deliklerle ve kışın soğukunda üstündeki yırtık yazlık elbiselerle ne de güzel olan o insan onuru!"

"Ne komik!" dedi Dehn. "Senin böyle konuştuğunu hiç duymamıştım. Yoksa yine beş parasız kalmaktan mı korkuyorsun?"

Pettinger sert bir bakış attı. Kendini böyle ele verdiğinin farkında olmamıştı.

"Hayır!"

Dehn devam etti. "Elbette bunun tek kelimesine bile inanmıyorum. Zaten sorun o değil. Bizi kendi taraflarına çekemezler. Ama kaçarken, mağlup edildiğini hissettiğin anlarda kendine sormadan da edemiyorsun; bu adamları bu kadar güçlü kılan nedir? Maddi üstünlüğe sahipler. Bize de manevi üstünlüğün bizde olduğu söyleniyor: Biz daha iyi savaşıyoruz çünkü büyük bir fikir uğruna savaşıyoruz. Ama ben şimdi ikisine de inanmıyorum. Biz, Maxie Rintelen'in kârı için savaşıyoruz ve bir gün bu kârın bir kısmını da ben miras olarak alacağım. Ama adamların çoğu inanıyor. Onlara, Amerikalıların uğruna savaşacak hiçbir şeyleri olmadığı söylendiğinde buna inanıyorlar. Sonra birdenbire bu kâğıt parçası ortaya çıkıveriyor ve Ame-

rikalılar da bir davası olduğunu anlatıyor. Ve biz Almanlar, daima bize anlatılan şeylerin farklı yönlerine bakma eğilimi olan çılgın bir milletiz. Yani *onların* bir davası var ve Goebbels'in söylediğine göre *bizim* de bir davamız var. Ama yenen onlar, demek ki onların davası daha güçlü olmalı. Nasıl olduğunu anladın mı? İnsanın aklına kaçarken neler neler geliyor...”

Şişeyi aldı ve içti. Pettinger içmesine müsaade etti.

“Cephe dağıldığında belki yeni tümenlere katılırsın,” diye devam etti Dehn, “ya da geri çekilir, cepheyi kısaltarak tekrar birleştirirsin. Ama kelimeler karşısında ne yapabilirsin?”

Arkasına yaslandı.

“Biraz uyuyayım. On dakika. Burası güzel, yumuşak... Sonra gideceğim.”

“Kelimelere, başka kelimelerle karşılık verirsin,” dedi Pettinger. “Ben bir şeyler düşüneceğim!”

“Toplanma merkezi!” dedi Dehn uyukulu bir hâlde. “Neye yarar?” Sonra uykuya daldı.

Pettinger, önce uyuyan adama, sonra da elinde tuttuğu buruşuk kâğıt parçasına baktı. Dikkatle katladı ve göğüs cebine koydu. Kelimeler!..

Telefona gitti. Paris garnizonundaki Nakliye Subayı'na ulaşmak biraz zamanını aldı ve ulaştığında da görevdeki tek kişi, şayet elinde hazır bir tane varsa kamyon gönderme sözü veren yılgın bir teğmendiydi. Pettinger, telefonda “Benim önceliğim var!” diye bağıırıyordu. Fakat teğmen, herkesin öncelik iddia ettiğini ama onun bunu kontrol etmeye vakti olmadığını söyleyerek cevap verdi. *Heil Hitler*.

Düşmanın propagandası olsa da olmasa da örgütsel yapıları çöküş içerisindeydi. Dehn de istisna değildi. Şurada, divanın üstünde, homurdanıp terleyerek, muhtemelen rüyasında kovalandığını görek yatıyordu.

Pettinger, Stalingrad'dan bu yana gerileme durumundaydı. Kuşatılmış Altıncı Paulus Ordusu'nu kurtarmakla görevli birliklerle beraberdi... ve gerilemek zorunda kalmışlardı. O zaman paniğe kapılmamıştı hiç, şimdi de kapılmayacaktı. Merkez Bölge'ye, yani asıl önemli olan iç halkaya kadar çekilmek zorunda kalmaksızın gerilemeyi, geri adım atmayı mümkün kılacak miktarda toprağı ele

geçirmiş olduklarını düşünerek kendini teselli etti. Şu anki cephe ile Merkez Bölge arasında hâlâ çok fazla mesafe vardı ve Almanya ile ci-varındaki topraklar tutulduğu müddetçe savaşın devam ettirilmesi mümkündü.

Birkaç mağlubiyet yüzünden sızlanıp duranlar ve umudunu kay-bedenler, sinir buhranı yüzünden yıkılıyor değillerdi; yıkılıyorlardı çünkü ancak şuradan banyodaki klozete kadar uzanan genişlikte bir ufukları vardı. Pettinger, şimdiki durumunu, ertesi gün yiyecek ek-meğinin olup olmayacağı belirsiz, işsiz, istikbalsiz, kendi ülkesinin sokaklarında serserilik ettiği, yurttaş olduklarını söyleyen adamlar-ın fabrika ve ofislerinin kapılarından kovulduğu Nazi öncesi gün-leriyle, üstelik her şeyin son bir buçuk yılda olduğunu da düşünerek karşılaştırdığında, o günlerde korkunun ne demek olduğunu bildiği-ni düşündü, şimdi bile o günleri düşündükçe içi ürperiyordu. İşte o, gerçek korkuydu: aç kalma, hiç kimse olma, kendi üzerindeki hâki-miyetini kaybetme, pislik, hastalık ve sefalet içinde çürüme korkusu. O zamandan beri hayatını, bu tehdidin tekrar etmesi ihtimaline kar-şı savaşmaya adanmıştı. O, Pettinger, ne olursa olsun üstün olacaktı. Dünyayı bu hâle getiren o değildi; dünya onu bu hâle getirmişti.

Dehn'in nefes nefese yerinden sıçradığını gördü. "Ah, sen miy-din?" dedi Dehn.

Pettinger, "Artık gitsen iyi olur," dedi, az öncekinden biraz daha yumuşak bir ifadeyle. "Arkada kalanlar Mühendisler Kışlası'nda top-lanıyor. Durumunu orada bildirirsin."

"Bana nereye gideceğimi söylemiyorsun umarım?" Dehn, siperli kepini taktı ama gömleğinin düğmelerini ilikleme zahmetine gir-medi. "Umarım kamyonun zamanında gelir. Misafirperverliğin için de teşekkür ederim; biraz kestirmek iyi geldi. Bir de... seni ele geçir-melerine izin verme!" Topuğunun üzerinde geri döndü ve gitti.

Pettinger'in yüzü düştü. Demek Dehn onun bir araç sipariş et-tiğini duymuştu. Kendine bir iç çekme izni verdi; sonra da hemen toparlandı. Şimdi otelden birkaç sokak ötedeki tek tük silah seslerini duyabiliyordu. Sesi engelledi. Paris muharebesi nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, bu son, her şeyi bitiren muharebe olmayacaktı. Sokak-larda telaş içinde gidip gelen kamyonların gürültüsünü duyabiliyor-du. Bu sesi de engelledi. Gerilemeleri, taktik bir gerilemeydi... onun

daha büyük meseleleri vardı. Ve eğer içinden ince, hırıltılı bir ses; bu türden bir sürü gerilemenin bir olaylar zinciri oluşturacağını, onun bunu durduramayacağını, kimsenin bunun önüne geçemeyeceğini ve onun gibi adamların gitmek zorunda kalacağını fısıldayacak olsaydı, o sesi de engelleyecekti.

Telefon çaldı. Resepsiyondan, Prens Yaşa Bereskin'in geldiğini haber verdiler. Pettinger, Prens'in yukarı gelmesini söyledi.

Pettinger, yarısı dolu şişeyi duvardaki dolaba koydu. Kendi de küçük maun masanın arkasındaki koltuğa yerleşti; öylesine bir kitap açtı ve okumaya başladı.

Prens Yaşa, yumuşak adımlarla içeri girdi. "Ne hoş bir manzara!" dedi. "Okuma alışkanlıklarına sahip birinin çalışma ortamı! Dışarıda neler olup bittiğini bilmiyor musunuz? Yoksa tabloyu değiştirebilecek türden, yaklaşan olaylara dair özel bazı malumatlarınız mı var?"

Prens Yaşa, mükemmel, dil bilgisi olarak kusursuz bir Fransızca konuşuyordu. Ama yirmi yılın sonunda bile Fransızca onun için yabancı bir dil, ana dili olan Rusçayı yapmacık ve tumturaklı bir şekilde çevirdiği bir dil olarak kalmıştı. Düzeltmeye çalışmış olsa, muhtemelen herhangi bir Parisli kadar akıcı konuşabilirdi ama Prens Yaşa, bu tarzın ona, uzun dikdörtgen kafatasındaki fırçamsı demir grisi saçlarına, geniş uçlu düz burnuna, özenle yataylaştırılmış kaşlarına çok yakıştığına inanıyordu.

Bu tarzın ona hayli faydası da dokunmuştu. Tarihe karışmış bir Rusya'dan gelen sığınmacılar arasında kaybolup gitmekten kurtarmıştı onu. Avlandığı sular ne kadar çamurlu olsa da ellerinin temiz kalmasını sağlamıştı. Ayrıca, belirgin bir çaba sarf etmesine gerek kalmadan onu en iyi çevrelere ve bir dizi zekice dalavere sayesinde de Delacroix Şirketi Yönetim Kurulu Başkanlığı görevine taşımıştı.

"Gözümle gördüklerim dışında bir haber var mı?"

Pettinger başını salladı. "Bugün kendimi iyi hissediyorum. Nasıl hissetmeyeyim ki?" Kitabı kapadı, sandalyesinden kalktı, duvarın oradaki dolaba gitti ve şişeyi çıkardı.

“Stoklarınızı erittiniz mi?” diye sordu Yaşa.

Pettinger bir yudum aldı ve şişeyi Yaşa’ya uzattı. “Bu otel çalışanlarına defalarca söyledim içki bardaklarını odamda bırakın diye... Her seferinde alıyorlar.”

Prens Yaşa içti. Dudaklarını sildi. “Şu anda şikâyet etmenin pek de anlamı yok,” dedi.

“Burada olduğum süre boyunca hizmet beklemek hakkım, öyle değil mi?”

“Şüphesiz.” Yaşa küçük meseleler hakkında tartışacak havada değildi. “Ne kadar daha kalacağınızı düşünüyorsunuz?”

Pettinger sessizdi.

Yaşa, “Uzun süreli ahabplığımız size sır saklayabildiğimi göstermiş olmalı. Ama aslına bakarsanız gerçekten de bilmek istemiyorum.”

“Yakın zamanda gitmeyi umuyorum.” Pettinger dolabı işaret ederek, “Zaten o yüzden içkileri elden çıkardım,” dedi.

“O hâlde, sevgili dostum,” dedi Prens, “ne kadar zamanınız kaldığını bilmediğimize göre, buraya geliş sebebim olan ticari konulara girmemi mazur görürsünüz herhâlde, değil mi?”

“Elbette.”

Hatta Pettinger bir hayli de ilgiliydi. Paris’e geldiği günden bu yana Yaşa ile birlikte çalışıyordu. Onları bir araya getiren de Dehn olmuştu; Delacroix ve Rintelen’in çelik ve maden sektörlerindeki çıkarları arasında örtüşen kimi bağlantılar vardı. İlişkileri, Yaşa’nın Delacroix Şirketi’nin aleyhine olacağını düşündüğü birtakım haberleri, Pettinger’in örtbas etmesiyle başlamış ve sorunsuz, geniş kapsamlı bir düzene kavuşmuştu. Ancak son birkaç aydır Pettinger, Prens’ten daha az haber alıyor ve onu daha seyrek görüyordu; Yaşa’nın çaktırmadan kendini ve işlerini yeni bir efendi için ayarlama-ya hazırlandığını varsayıyordu. Pettinger, işte bu nedenle, Ordu Ağır Silahları bazı önemli makineleri Fransa’daki Delacroix tesislerinden Almanya’ya taşımaya başladığında bu işe karışmamıştı.

“Paris’in doğusunda bir yerlerde ve Ren’in batısında,” diye yavaş yavaş başladı Yaşa, “ordularınız yeniden bir cephe kurmayı başara-bilecek. Saldırı, tabanından uzaklaştıkça ivme kaybetmeye ve durma noktasına gelmeye mahkûmdur; savunma da kendi tabanına yaklaştıkça güçlenmeye mecburdur. Doğru mu?”

“Doğru.”

Pettinger, serinkanlı bir gözlemci ve Çar’ın ve Kerenski’nin ordularında, Kolçak’ın altında görev yapmış bir asker olan Prens Yaşa’nın durumu tam da onun gibi değerlendiriyor olmasından memnun olmuştu.

Yaşa, devam etti, “Somut olarak konuşursak, bunun benim açımdan anlamı Delacroix yatırımlarının bir kısmının yeni bir otorite altına girmesi ve diğer kısmın da sizin tarafınızda kalmaya devam edecek olması.”

Pettinger, Yaşa’nın nereye gelmek istediğini anlamıştı.

“Şu anda,” diye devam etti Prens, “benim için Paris’te kalmak ve Amerikalılarla irtibat kurmak çok daha önemli; muhtemelen sektörümüze neler olacağına dair söyleyecek çok şeyleri vardır. Amerikalıların bir sözü vardır: *Her zaman çeşmenin başında durmak lazım*. Anlıyor musunuz?”

“Harfiyen.”

“Sevgili Pettinger, sizin tarafınızda da adamlar olacak; birtakım dar görüşlü ve kıskanç karakterli adamlar; bu adamlar, Paris’te kalıp yeni iktidarla görüştüğüm için benim bir hain olduğumu iddia edecekler. Ama elbette ki ben bir hain değilim.”

“Nedenmiş o?” Pettinger açık açık soruyordu.

“Çünkü taraflardan hiçbirine sadakat beslemiyorum,” diye açıkladı Prens. “Hain olmak için önce sadık olmak lazım, değil mi?”

Çürütülemez bir mantık. Pettinger yanıt vermedi.

Yaşa, “Bu kıskanç ve aptal adamlar,” diyerek asıl meseleye döndü, “düşman gördükleri kişileri desteklediğim bahanesiyle Almanya’ya ait topraklardaki Delacroix mülklerine el uzatmaya kalkışabilirler.”

“Peki, bu kıskanç ve aptal adamlar çok güçlü de olabilirler mi?” diye sordu Pettinger.

“Kesinlikle,” diye onayladı Yaşa. “İşte bu yüzden size geldim ya. Sizi tanıyorum; etkinizi ve bağlantılarınızı biliyorum. Bu tür bir müdahaleyi siz önleyebilirsiniz ve sizden bunu yapmanızı istemeye geldim.”

Pettinger, şişenin etiketini inceliyordu. Bir sonraki soru ona bağlıydı. Önemsiz ayrıntılar üzerinde durabilir, ne kadar az zamanı kaldığından bahsedebilir ve bu işin aslında onun alanına girmediği-

ni falan söyleyebilirdi ama bu tür oyunlar yorucuydu. Yaşa'nın açık sözlülüğünün benzer bir dürüstlüğü hak ettiği sonucuna vardı.

“Ne kadar?”

“Size bir senet vereceğim,” dedi Yaşa, “bu senet de hesaplarımızdan birinden... diyelim... bir milyon frank çekme hakkı verecek size.”

“İki.”

“Dışarıdaki silah seslerini dinleyin,” dedi Yaşa. “Bir.”

“İki. Eğer dışarıda silah sesleri olmasaydı zaten bana hiç gelmezsiniz.”

“İkimiz de mantıklı, düşünceli adamlarız. Makul bir anlaşmaya varabiliriz.”

“Yalnız...” dedi Pettinger, “bir husus benim için yeterince açık değil.”

“İstediğiniz soruyu sorabilirsiniz.” Yaşa'nın yüzünde gizemli bir ifade vardı.

“Bende senediniz olacak. Peki, geçerli olacak mı?”

“Taraftımdan imzalanacak.”

“Diyelim ki işi yapamadım...”

“O hâlde senedi nakde çeviremeyeceksiniz. Almanya'ya ait topraklardaki Delacroix mülkleri başka birinin eline geçerse tabii ki senet ödenmeyecek.”

“Peki ya senedi parayı çevirir de sonradan işi başaramazsam?”

“O ihtimali ben de düşündüm,” diyerek kabul etti Yaşa. “Size büyük güven duyuyorum ama insan elbette bütün yönleriyle düşünmeli. Açıkçası Pettinger, Delacroix'nın, Delacroix olarak kaldığından ve mesela Göring falan olmadığından emin olmadığınız müddetçe senedi paraya çeviremeyeceğinizi düşünüyorum.”

“Neden?” diye sordu Pettinger. “Bir kere paraya çevirdikten sonra sizin mülklerinize neden ilgili olayım ki?”

“Çünkü tarafınızdan alınan her ödemenin kaydı olacaktır. Bu kayıtlar da bir... *herhangi bir* Alman alıcının eline geçebilir. Göring ahalisi muhtemelen size bazı can sıkıcı sorular sorar; ya paranızı alır ya da kesinti yaparlar. Bunların olmasını istemezsiniz, öyle değil mi?”

“Yine de hâlâ iki milyon frank,” dedi Pettinger.

Dehn pat diye odaya daldı; sokaklardaki dehşet yüzünden okunabiliyordu. O suratsız ve küstah hâli gitmişti.

“Bakın şu işe, Binbaşı Dehn!” dedi Prens.

Dehn, Yaşa’nın önünden hızla geçti. “Buradan gitmemiz lazım Pettinger!” dedi bir solukta. “Buradan hemen çıkıp gitmemiz lazım. Zaten herkes kaçıyor. Bizim burada tıklıp kalmamızı mı istiyor-sun?”

“Bizim mi?..” Pettinger, adamın disiplinsiz ve kontrolsüz davranışına öfkelenmişti.

“Sokakları ateşe veriyorlar,” diye bağırdı Dehn. “Silahlı Fransız çeteleri her yerde... Polis kazan kaldırmış durumda... Garnizon geri çekiliyor...”

“Kapa çeneni!” dedi Pettinger. “Şu anda toplantıdayım. Çık dışarı. Çık, dışarıda bekle.”

Pettinger’in sesindeki bir şey, Dehn’i içine düştüğü histeriden çıkardı. “Özür dilerim, özür dilerim.” Prens’i yeni fark etmişti. “Nasıl-sınız Prens? Kötü işler, bunlar...” Pettinger’a döndü. “Beni de yanına almalısın. Tek başıma başaramam, yapamam. Ne zaman gidiyor-sun?”

Bu adama haddini bildirmenin hiçbir anlamı yoktu. “Bir kamyon gelip bizi alacak.”

Dehn güldü. Suratı hâlâ darmadağın bir hâlde olduğu için bu gülüş acayip duruyordu. O ana kadar bilhassa ilgisiz görünmeye çalışan Yaşa, yukarı baktı.

“Sen hepten kafayı mı yedin?” Pettinger’ın ağzı çok çirkin bir şekil almıştı.

“Kamyon mu? Ne kamyonu?” Dehn cebinden bir kâğıt parçası çıkardı. “Bunu bana resepsiyon görevlisi verdi. Az önce aramışlar. Nakliye Subayı’ndan mesaj. Kamyon falan yok!”

“Sana bir emir verdim!” dedi Pettinger. “Çık çabuk odadan! Dışarıda bekle!”

Dehn, hiçbir şey söylemeden döndü ve çıktı.

“Arkadaşımız biraz panik hâlinde mi?” diye sordu Prens Yaşa. “Bu tür sinirsel çöküşler çok rahatsız edicidir.”

Pettinger'in öfkesi Dehn'den Yaşa'ya kaymıştı. Onunla iş yapıyor olsa da Yaşa yine de bir yabancıydı, bir Rus ya da evlat edinilmiş bir Fransız; her hâlükârda bir Alman subayı hakkında yorum yapma hakkı olmayan alt ırkın bir üyesiydi.

"Ben onu kendine getiririm, tamam mı?" dedi Pettinger sert bir ifadeyle.

"Bunun için yeterli vaktiniz olmayacak," diye cevap verdi Yaşa. "Yakın bir gelecekte sizin elinizden alınabilir."

Prens haklıydı. Dehn, kamyon olmadığını ağzından kaçırarak Pettinger'in konumuna çok büyük bir darbe indirmişti. Öte yandan, diye düşündü Pettinger, Paris'ten çıkamazsa Prens Yaşa'nın Alman cephesinin ardında Delacroix Şirketi'nin çıkarlarını koruyacak kim-sesi olmayacaktı.

Pettinger gülümsedi. "Bir çeşit araca ihtiyacım olacakmış gibi duruyor."

Yaşa başını salladı. "Telefonunuzu kullanabilir miyim?"

Pettinger, aleti masanın öteki tarafına doğru itti. Prens ahizeyi kaldırdı, numaraları çevirmeye başladı... durdu.

"Bir milyon frank?"

"Zorlu bir adamsınız."

"Hayır," dedi Prens. "Yardımseverim." Numaraları çevirmeye devam etti, karşı taraf telefonu açtı, Yaşa birtakım talimatlar verdi. Ardından Pettinger'dan bir kâğıt istedi. Prens temsilcisi adına senet yazarken, kısa bir süre için her şey sessiz, sakin kaldı. Sonunda bitirdi, mektubun altına bir kareye benzeyen abartılı imzasını attı ve mürekkebin kuruması için kâğıdı salladıktan sonra Pettinger'a verdi.

Pettinger okudu.

"Memnun kaldınız mı?"

"Mevcut şartlar altında, evet," dedi Pettinger.

Söylenecek başka bir şey yoktu. İki adam karşılıklı oturdu. Zaman hiç geçmiyor gibiydi. Pencere, yakınlardan gelen bir silah sesi ile zangırdadı.

"Bu pencereler de ne büyük..." dedi Pettinger.

"Aslında," dedi Yaşa, "ben öyle düşünmüyorum. Küçük pencere camlarının çok daha kolay kırıldığını fark ettim."

Kapı çalındı. İki adam da başlarını kaldırdı. Dehn, tamirci tulumu giyen ufak tefek bir adamla kapıda duruyordu.

Yaşa, “Bu Sourire,” dedi.

Sourire başını salladı ve çirkin dişlerini göstererek gülümsedi. Gülerken, sanki yüzün kalanına ihanet etmekten korkarmış gibi gözleri kapanıyordu.

“Sourire’e güvenebilirsiniz,” dedi Yaşa. “Onu uzun yıllardır tanırım.”

“Kötü günde iyi günde...” dedi Sourire, “daima arkadaş.”

Yaşa, “Arkadaşımız Sourire karaborsadandır,” diyerek övgülerine devam etti. “Yolları iyi bilir.”

Pettinger, masasından kemerini ve tabanca kılıfını aldı. Şapkasına uzandı. “*Au revoir,** Prens!”

“Eşyanız yok mu?”

Pettinger elini salladı. “Eşyam önden gideli bir haftadan fazla oluyor. Mösyö Sourire, şehri terk etmeden önce bazı arkadaşları almamız gerekecek.”

Sourire, artık patron sizsiniz der gibi omuz silkti. Çıkarlarken Yaşa, Sourire’in söylediklerini duydu: “Umarım kamyonun hâlini önemsemezsiniz, siz ve diğer beyefendi... Çok son dakika işi oldu ve daha bu sabah domuz nakliyesi işimiz vardı...”

Tek başına kalan Prens, şişeye uzandı. Suratındaki resmiyet silinip gitmişti.

4

Özgürlük!

Çalan çanlar, çiçekler, öpücükler, şarap...

Bütün caddeler sanki daha da büyümüş... şimdi sanki her nefes çok daha hızlı... güneş gerçek... ve sen benim kardeşimsin!

Bugünü nasıl da bekledim. Çok uzun zaman önce, daha anne kucağındayken öğrendim konuşmayı ama ancak bugün annemin bana öğrettiği kelimelerin tadı geri döndü. Doğrusunu söylemek gerekirse şarkı söylemeyi hiç beceremem ama öyle geliyor ki şarkı

* (Fr.) Hoşça kalın.

söylemem lazım, ki böylece şarkılar söyleyen diğerlerinin arasına karışabileyim...

Bu sokaklarda yaşadım ben, tam şu evde, bu insanlarla, çok uzun zamandır. Ama bugün hiçbiri aynı değil; hepsi daha ince, daha iyi, daha güzel... Belki de değişen benim gözlerim.

Şu anda neler yapabilirim neler... Nereden başlasam bilmiyorum, hatta hepsini yapmak isteyip istemediğimi bile bilmiyorum ya da hangilerini yapmak istediğimi... Belki de hiçbirini. Ama istesem yaparım düşüncesi canlandırıyor beni, seçim benim!

Her şeye yeniden başlamam lazım, çünkü bu artık yeni bir dünya ve ben her şeyi yerinden oynatabilir, hoşuma gittiği gibi biçimlendirebilirim. Tanrı'dan farkım ne ki?

McGuire hayatında ilk defa barikat görüyordu. Yıkık dökük dükânlar, ucuz bistrolar ve silinip gitmiş tabelalarla dolu geniş bir caddede kullanıyordu arabasını. Ama mecburen, yavaş yavaş ilerleyip tüm o gururun ve karşılama merasiminin tadını çıkaran Fransız tanklarının kuyruğuna takılmıştı.

Cip sağa sapıp da görece daha boş bir sokağa yaklaştığında, tanklardan rahatsızlık duyan ve hayal kırıklığı yaşayan Loomis, McGuire'a bu yola sapmasını söyledi.

"Hadi buradan geçelim," diye üsteliyordu. "Asıl gösteriyi kaçıracağız!"

Loomis, bu büyük gösterinin nerede, ne zaman olacağını bilmiyordu. Rambouillet'den gelirken, yolun sonlarına doğru, Paris'in dış mahallelerine yaklaşırken, kurtuluş ateşinin coşkusunu hissetmişti. Bu kriz şimdi ona "Crabtrees!" dedirtiyordu, "biz kurtarıcılarız! Tanrının cezası kurtarıcılar! Vay be!" Eskiden, okul yıllarında, tarih derslerinde hissettiği bir şey içine doldu yine.

Loomis'in emrini yerine getiren McGuire kendini barikatla yüz yüze buldu. Şöyle bir yokladı karşısına çıkan bu şeyi: devrilmiş bir otobüs, döşekler ve kum torbaları, demir çit parçaları ve birkaç tel örgü kordonu... insan boyu bir tankın silip süpüremeyeceği şeyler değildi bunlar... ve tüm bu eğreti şeyden uzanarak ona doğrultulmuş birkaç tabanca. Hayatında hiç barikat diye bir şey duymamış,

barikat dikebilecek türde insanlar tanımamış olmasına rağmen hafif bir heyecan ve bir çeşit gurur duyuyordu. Bu barikatın arkasında belki de düşman saklanıyordur düşüncesi aklına bile gelmedi.

Loomis ile Crabtrees ise o kadar emin değildi. Loomis hızlı geri çekilmeden yanaydı ve tam McGuire'a bu yönde emir veriyordu ki adamın biri barikatın tepesine fırlayıp "Yaşasın! *Américains!*" diye coşku içinde el sallamaya başladı.

McGuire'in gülesi gelmişti. Adam, bir ıvır zıvır yığınının tepesinde insandan yapılma bir havaî fişek gibiydi ve McGuire adamın bir tür işaret fişeği olduğunu da fark etti. Saniyeler içinde tüm tablo değişti. Boş ve sessiz sokak birden insanlarla dolup taşı. Evlerden ve barikatın arkasından çıkıyorlar, bağırıp el kol sallıyorlar, kendi diktikleri engellere tırmanıp tepesinden atlıyorlardı.

O ilk "Yaşasın! *Américains!*" sloganı yayıldı ve onlarca farklı şekilde söylendi. Ak saçları uçuşan yaşlı bir kadın McGuire'a öpücükler atıyordu. Büyüklerin arasından sıyrılıp çıkan birkaç çocuk cipe tutundu, tepeye tırmandı ve kimsenin, hatta kendilerinin bile anlamadığı sözcüklerle çığlık çığlığa bağırmaya başladı. Siyah takım elbiseli ve kocaman şapkalı, kendini belli ki yüksek mevki sahibi gören bir adam, McGuire'a üç şişe şarap ikram edip bir konuşma yapmaya başladı ama az sonra sesi, uğultular, şarkılar, ısıklar, bağırımlar, çığlıklar ve kalabalığın tek tek selamlamaları arasında kaybolup gitti.

Şarap ikramı yeni bir yönelime yol açmıştı: ev hanımı bir kadın, utana sıkıla içinde tavuk olan bir sepet uzattı, bu kadının eteklerine, koca gözlerini dosdoğru yabancılara diken ve minicik parmaklarıyla burunlarını karıştıran iki bebek yapışmıştı; ardından, önlüğündeki kana bakılırsa kasap olduğu anlaşılan bir adamdan, birazcık daha şarap geldi; sonra, herhâlde şişenin eski güzel günlerinin son tanığı olduğunu anlatmaya çalışan bir hanımdan likör...

Ve tabii çiçekler... McGuire, Paris'in bu fakir ve kasvetli bölgesinden bu kadar çok ve çeşitli çiçeğin nasıl çıktığını hiç anlamamıştı. Güller, karanfiller ve McGuire'ın daha önce hiç görmediği çiçekler... beyaz ve sarı çiçekler, mavi, kırmızı, mor ve turuncu olanlar. Önce buketleri cipe yerleştirmeye çalıştı ama bir süre sonra bundan vazgeçti, çünkü çiçekler o kadar boldu ve o kadar art arda geliyordu ki bunu yapmak için ne zaman ne de yer vardı.

Loomis ve Crabtrees, ta ki köy panayırlarında ödöl kazanan boğalara dönene kadar kendilerini uslu uslu bu çiçeklerle donattılar. Ama ilgileri kısa süre sonra çiçeklerden kadınlara kayıverdi.

“Şunlara baksana,” dedi Crabtrees, çok etkilenmişti. “Baksana şunlara yahu!”

Şimdi kalabalığın ön tarafına, cipin yanına doğru ilerlemeyi başarmış kızlar öyle böyle güzel değildi... Barikatın McGuire’in cipine teslim olduğu andan itibaren geçen bu kısa sürede nasıl böyle giyinip süslenmeyi başarmışlardı, yoksa kurtarıcılarının gelmesini beklerken önceden mi giyinmişlerdi ya da zaten hep böyle kıyafetlerle, yapılı saçlarla mı dolaşıyorlardı... İşte bunlar sorulmayan ve yanıtlanmayan sorulardı. Ama işte oradalar! Saçları abartılı yükseklikte, tepelerinde toplanmıştı; hafif, renkli, çiçekli elbiseleri göğüslerinin kıvrımlarını açığa çıkarıyor, üç Amerikalıya ulaşip ellerini sıkmak, onları kucaklayıp öpebilmek için durmadan heyecan içinde zıplayıp kıpırdanırken dizleri ve uylukları kısa eteklerinin altından görünüyordu. İlk kız kendini kahkahalarla Crabtrees’in kollarına atar atmaz tüm çekinme alametleri yok oluverdi.

Şehir, genç kadınları, sokakları, *arrondissement*’larıyla* kendini kurtarıcılarına teslim ediyordu.

Böyle bir şeyi daha önce hiç görmemişti Loomis. Zıplıyor, sırtıtıyor, öpüyor, sarılıyordu; nefes almaya fırsat bulur bulmaz da Crabtrees’nin omuzlarına vurup bağırırdı, “Demedim mi ben sana? Değmez miymiş ha?”

Crabtrees ise neşeden çıldırmış, “*Liberté! Fraternité! Egalité!*”** diye bağırarak kulağının arkasına başka bir çiçek demetini sıkıştırdı.

Loomis, “Bana uyar!” diye gürledi ve cipe tırmanan kızı kavrayıverdi.

Kız, Thérèse’ti.

Barikattan çıkıp gelmişti. Mantin, sokaktaki kalabalık karşılama merasimini bitirdikten sonra cip geçebilsin diye barikatın bir kısmının kaldırılması emrini vermişti.

Önceleri ~~arkalardaydı~~, karnavalı izliyordu. Hınca hınc kalabalığın önünde sürüklenmiş, her acemi adımla biraz daha o anın ruhu-

* (Fr.) Şehrin ayrıldığı bölgeler, mahalleler.

(Fr.) Aynı zamanda Fransız Devrimi’nin de sloganı olan; Özgürlük, Kardeşlik, Eşitlik

nun etkisi altında kalmıştı. Cipin yanına geldiğinde o da diğerkleri gibi neşe ve arzu içindeydi. Yeni bir dönem başlıyordu! İnsanlar yine gülüyor, birbirini seviyor ve yaşıyordu!

Birinin onu kaldırdığını hissetti. Kocaman, havalı, gül-en Amerikalının kuvvetli kollarıyla onu kucakladığını fark etti. Amerikalı anlamadığı bir şeyler söyledi, sonra yüzünü Thérèse'in yüzüne göm-dü. Sıcak bir mutlulukla gözlerini kapadı.

Hava silah sesleriyle yırtılmıştı.

Silah sesleri evlerin duvarları arasında tekrar tekrar yankılandı, bir yerlerden bir mermi sekti ve bir parça duvar sıvasını gürültüyle sokağa düşürdü.

Loomis donup kalmıştı. Thérèse'i öpmeye hazır, hafif açık ve yumuşak dudakları kaskatı kesilip buz gibi olmuştu. Bu görünmez, korkunç, bıçak gibi tehdide maruz kalan sadece kendiymiş gibi ani ve korkunç bir hisse kapıldı.

Önünde duran kızı farkında olmadan içeri çekti ve koltuğuna, kızın arkasına doğru kaydıldı. "Arabayı çalıştır!" diye bağırdı Mc-Guire'a. "Çıkar bizi buradan! Bas gaza, bas!"

Silah sesleri bir kere daha çınıladı. McGuire hangi çatıdan atıldığını anlayabileceğini düşündü.

İlk silah atışıyla kalabalık sanki donup kalmıştı. Ama ikinci atış kalabalıkta çılgın bir hareketlenmeye yol açtı. İnsanlar her yöne ka-çışmaya başladılar, kadınlar çocuklarını çekeştiriyor, bazı çocuklar kaçan yetişkinlerin bacakları arasında kalarak sokağa savruluyor, ayaklar altında eziliyordu.

Mantin koşarak cipin yanına geldi. Bozuk İngilizcesiyle "Yardım edin!" diye bağırdı. "Faşistler!" diyerek çatıları gösteriyordu. "Keskin nişancılar... Fransız hainler... Almanlar giderken onları bıraktı!"

"Hadi gidelim!" diye bağırdı Loomis.

McGuire arkasına baktığında Loomis'in kızı sanki bir kalkan gibi kullandığını gördü. Söylenerek, Yüzbaşı'nın delirmiş gibi Thérèse'e tutunan ellerini çekti. Loomis irkildi ama bir şey demedi. Mc-Guire, tam da üçüncü mermi yağmuru başladığı sırada kızı cipin hediyelerle dolu zeminine itti.

Sonra, parmağı klakson düğmesine basılı hâlde, arabayı oradan çıkardı.

Mantin kenara çekilmek zorunda kaldı. Bizzat kendinin barikatında açılmasını emrettiği boşluktan hızla geçen cipin ardından baktı. Çok çirkin bir sahne gördüğünü unutmak ister gibi gözlerini kapattı.

Adamlarından bazıları, hâlâ, çömelmiş vaziyette, otobüsün ve kum torbalarının koruması altında barikatın arkasındaydı. Mantin onları toplayarak bir binaya götürdü ve buradan, faşistlerin insanların üzerine ateş açtığını gördü.

Scribe Otel'deki görevli, Loomis ve Crabtrees'in kaydını yaptı ama Thérèse ile ilgili hiç soru sormadı. İki adam, arazi ekipmanlarıyla Paris'in minnet dolu insanları tarafından verilen şişeleri yüklenmişlerdi. Thérèse, içinde tavuk olan sepeti taşıyordu.

Thérèse acıkmıştı. Tavuğu saran tül bent bezi, barikattan Scribe'a yapılan hızlı yolculuk sırasında hafifçe sıyrılmıştı; insanların karşılama merasimlerine karşılık vermek için durmanın çok tehlikeli olduğundan emin olan Loomis, bir daha durulmasına müsaade etmemişti. Cipte; sırt çantaları, uyku tulumları, şişeler ve çiçekler arasında sıkışan Thérèse, tüm yol boyunca tavuğu görmüş, tavuk kokusu almıştı. Acı ile yutkunmaktan kendini alamıyordu; sabah kahvaltısındaki küflü ekmek, yediği son yemektir.

Thérèse, tavuğun kayıtsız, huzur veren, yağlı göğsüne bakarken, o gün için ilk defa, dünyasında meydana gelen değişimi enine boyuna düşünebildi. Değişim o kadar hızlı yaşanmış, onu o kadar yoğun bir şekilde içine almıştı ki, kendini bu yeni ve hızlı akıntının içinde yüzerken bulana dek, düşünme fırsatı olmamıştı. Bu, canlandırıcı bir devinimdi.

Yine de içinde bulanık bir his vardı: Benim burada, bu yabancı adamların, bu askerlerin arasında yerim yok; kim bilir nereye gidiyorlar, neler planlıyorlar... Gerilimli olsa da barikat, görece olarak daha sakin bir kutup, akıntının ortasında tutunabileceği bir kaya gibiydi. Mermilerin hâlâ yağmaya devam ettiği bir anda, barikattan vazgeçivermişti. Yok, hayır... Bu mermiler son mermilerdi, savaş bitmişti artık, ~~kurtarıcılar~~ yetişmişti ve o da buraya onlarla birlikte gelmişti.

Üstelik araç çok hızlıydı, tavuğun kokusu baş döndürüyordu ve tüm bu olanlar, artık içinden çıkılması imkânsız büyük bir mace-raydı. Olağanüstü bir insan olan Mantin, otobüsün devrilmesi için emir verdiğinden ve kendini yeni bir dünyanın yaratılmasının bir parçası olarak bulduğundan beri, kaderin dokunuşunu ve ona karşı gelmenin anlamsızlığını hissetmişti.

Böyle şeylerden uzak durarak geçirdiği tüm o yıllar boyunca kacırdığı her şey için, şimdi arayı kapatmak ister gibi acele ediyordu. Özgürlüğün meyveleri! Almak da bir, vermek de... Şimdi artık o kadar zenginiz ki, bolluk, kalplerimizi açılmaya, bizi elimizdekini ortaya döküp karşılığında bin katını, daha fazlasını almaya zorluyor.

“Sen gelmiyor musun bizimle?” diye sordu Loomis.

Thérèse, hâlâ düşüncelerinin sarhoşluğu içindeydi. Loomis, kolunu, sahiplenir gibi, korumacı ve üstelleyici bir tarzda kadının beline koymuştu.

Okulda öğrendiği İngilizceyle “Evet, geliyorum,” dedi. İki Amerikalı subayı, itaatkâr bir biçimde, asansöre kadar takip etti. İçine girdiği bu yeni dünya ona hâlâ gerçek değilmiş gibi geliyordu; yumuşak halılar, mobilyaların koyu, sıcak renkleri, pirinçten yapılmış cilalı eşya... Ama hoşuna gitmeye başlıyordu.

“İşte *budur!*” dedi Loomis. Yatağa attı kendini, yatak örtüsünün lacivert ipeğinin altın sarısı işlemeleri içinde tozluklarının çengelleri göze batıyordu.

O *budur*’un içinde her şey vardı: lüks, tesisat, duvar kâğıdının tavus kuşu desenleri, Avrupa, aynanın yaldızlı çerçevesi, kız, içki, *Nihayet Geldik* ve *Burada Kalacağız* hissi... ve tabii o kahrolası *Ne Zamana Kadar* sorusu da!

Crabtrees kızı öptü. Gülerek, onun da öpme hakkını kullanması gerektiğini, keskin nişancılar yüzünden öpemediğini anlatıyordu.

Thérèse adamın sarılmasına izin verdi. Adam o kadar gençti ki... Adamakıllı sakalı bile çıkmamıştı; çenesinin ve yumuşak dudaklarının üstündeki kirli tüyler, varla yok arasıydı.

Loomis, paltosunu ve miğferini çıkardı. Thérèse, adamın seyrek, koyu renk saçlarının miğferden karman çorman olduğunu gördü.

Nedenini bilmiyordu ama birden adama acıdığını hissetti. Kendini Crabtrees'ten kurtardı. El çantasından bir tarak aldı, Loomis'in yanına gitti ve yumuşak yumuşak, parmaklarıyla alnını okşaya okşaya adamın saçlarını taradı.

Loomis, gerinip mırıldanarak Crabtrees'e seslendi, "Ah bu kadınlar! Kadınlar!" Sonra doğruldu, kadının uyluklarını avuçladı, kadını kendine doğru çekip bacaklarının arasına aldı ve şaka yapar gibi başıyla karnına abandı. Elleri, kadının vücudu boyunca yukarı-lara tırmanıyordu.

Thérèse, kendine rağmen, içindeki o muhteşem kendini koyver-me hissine rağmen kendini geri çekti.

"*Tu ne veux pas... coucher?*"* diye sordu Loomis.

Thérèse, başını geriye atarak güldü. Ne kadar da duygusuzlardı! Yabancı bir ülkedeki yabancı adamlar! Okyanusu aşıp gelmişlerdi, yalnızlardı ve Thérèse, yeni dünyası içinde öylesine canlıydı ki onu hissetmelerine, öpmelerine, ona dokunmalarına izin vermeye gücü yetiyordu... ama *doucement!*** Böyle değil...

"Açım ben," dedi Thérèse.

İşte Loomis bunu anlayabilirdi çünkü o da acıkmıştı. Sepete uzandı, hep birlikte tavuğa saldırdılar; yağlar çenelerinden, parmak-larından akıyordu. Loomis, şişelerden birini aldı ve Crabtrees'e gidip banyodan bardak getirmesini söyledi. Masanın kenarını kullanarak şişenin boynunu kırdı. Kırmızı şarap halının üzerine döküldü. Loomis güldü. Evini, halının üstüne şarap dökecek olsa Dorothy'nin ne diyeceğini düşündü. Ama neyse ki burası evi değildi!

Bardakları tokuşturup içtiler. Loomis, ancak o zaman dilinin damağının nasıl da kurumuş olduğunu fark etti. Şarabı çabucak içti, içkisini tazeledi, kıza da koydu.

"Adın Thérèse, değil mi? Çok güzel, *très beau, très joli!**** İçsene, dik haydi. Çok güzel içki. Beş kuruş da vermedik."

Thérèse, şarabını yudum yudum içiyordu.

"İç hadi, hepsini iç. Fondip! Bak şöyle... Gördün mü? Amerika'da, insanın ayak uydurması gerekir!"

* (Fr.) Yatmak istemiyor musun?

** (Fr.) Kibarca

*** (Fr.) Çok hoş, çok tatlı.

Biraz daha güldü ve Thérèse'i dizine oturttu. Kızın bardağını dudaklarına götürdü ve içirmeye çalışırken üstüne şarap döktü.

Thérèse önce direndi ama sonra vazgeçti. Adam kötü niyetli değildi. Sahip olduklarını Thérèse ile paylaşmak istiyordu, kız da onu hayal kırıklığına uğratmamalıydı. Kabaysa kabaydı, başka nasıl olacaktı ki? Adam askerdi. Ama ona, Mantin'e ve devrilmiş otobüslerin arkasındaki insanlara yepyeni bir dünya sunmak için gelmiş bir asker. Bu da onu daha iyi bir asker yapardı. İşte bu yüzden tavuğu, içkiyi ve her şeyi Thérèse ile paylaşmak istiyordu ya... Elbette, duygularını *doucelement* ifade etme konusunda bazı sıkıntılar yaşıyordu. Askerdi.

Loomis'in o cesur şişe açma hamlesine pek hayran kalan Crabtrees bu numarayı kendi de deneyip göstermeye can atıyordu. Kısa süre içinde her yerde açık şarap şişeleri vardı ve üçü, tavuk bittikten ve kemikler yatağın altındaki halının altına süpürüldükten çok sonra bile içmeye devam ettiler.

Thérèse, başını Loomis'in göğsüne yaslamıştı. Crabtrees, ayaklarını dizlerine koyduğu kızın bileklerini, baldırlarını ve dizlerini hafif hafif okşuyor ve sinsi sinsi uyluklarına doğru yükseliyordu. Thérèse onu savuşturmaya çalıştıysa da sonunda kendini gevşemiş ve yorgun hissetti, üstelik adamın dokunuşları hoş ve sakinleştiriciydi.

Loomis, çok uzun bir hikâye anlatıyordu; Thérèse çoğunu anlamamıştı. Loomis'in pek önemli bir adam olduğu Amerika ile ilgili bir şeylerdi. Önemli bir adam olmalı, diye düşündü Thérèse; Paris'e kendine ait bir arabayla gelmişti, bu büyük oteldeydi ve en güzel, en lüks odayı almıştı.

Loomis, kadına bir sigara verdi. Thérèse çok uzun zamandır sigara içmemişti, haftalar, belki aylar olmuştu. Dumanı içine çekti, hem şarap hem de duman başını döndürmüştü. Loomis ne anlatıyordu? Kadınlardan bahsediyordu, tanıdığı kadınlardan... İster palavra olsun, ister gerçek... ne çıkar bundan? İriyarı, güçlü bir adamdı ve pek çok kadın ondan hoşlanmış olabilirdi. Bir bakıma Thérèse de hoşlanmıştı ondan. Öteki adam, şimdi uyluklarına doğru çıkıyordu, parmaklarından gıdıklandı. Adamın ellerine vurdu. Crabtrees güldü. Aptal, nasıl da gülüyor. Neyse, altı üstü bir oğlan çocuğu; onu okulundan almışlar, bir üniformanın içine tıkmışlar, gemiye bindi-

rip buraya getirmişler, evinden çok uzağa, o da Almanları kovmaya yardım etmiş, böylece Thérèse bu güzel otele gelebilmiş ve başını önemli bir Amerikalının göğsünde dinlendirip şarap ve sigara içebilmiş ve yaşamaya değer bir hayata başlayabilmişti.

Loomis, bir şişe konyak açmıştı; konyağı su bardaklarıyla içiyorlardı.

Thérèse, neden bunun yapılmaması gerektiğini açıklamaya çalışıyordu. İçkiyi hakkıyla içmeliydi, yudum yudum, küçük bardaklarda, önce bir süre dilinin üstünde tutmalı, sonra yavaş yavaş yutmalı, tadını almalı ve organlarına doğru yayılan sıcaklığı hissetmeliydi. Böyle içilmezdi! Çok güçlü bir içkiydi. Su değildi o, şarap da değildi!

Ama sonunda onlara ayak uydurmak zorunda kaldı. Bu konuda çok kötüydüler. Ama bu kadar kısa sürede nasıl öğretsindi ki onlara? Anlamak istemedikleri bir şey olduğunda hemen “*No compris...*”* deyiveriyorlardı. Genç olan Thérèse’in dizlerini, bacaklarını öpüyordu; dili çok ıslak, dudakları pek acemiydi. Thérèse hâlâ yaşlı olana yaslanmış vaziyetteydi. Adam bir şeyler söylüyordu.

“Benim adım Victor Loomis, anladın mı? Senin adın Thérèse, *très beau, très joli*, benim adım da Victor, bana Vic diyebilirsin!”

“Victor Loomis,” dedi Thérèse, “Vic!” Sonra kontrol edilemez bir gülme isteği duydu. Elini genç olanın başına koydu; saçları öylesine kıvrıkcıktı ki, parmaklarının altında kabarık bir şeyler varmış gibi hissetti. Bu genç olan çok aptaldı, bir yerlerde başını belaya sokacaktı kesin, bir kadın ondan istifade edecekti. Ama yine de Thérèse onun da orada bulunduğuna, böylece o sırada Vic ile yalnız kalmadığına memnundu.

Yaşlı olanı, elini kadının memelerine uzatmıştı. Thérèse, memelerinin değişmeye başladığını hissetti; tıpkı aynasının önünde durup kendini incelediği, cildine dokunduğu zaman olduğu gibi. Aynası iyi bir ayna değildi, bazı yerlerinde görüntü bozuluyordu. Memelerinin, vücudunun geri kalanına göre biraz fazla büyük olduğunun farkındaydı. Ama Vic, yaşlı olan, bundan hoşlanmış gibi görünüyordu. Kafası da vücuduna göre ağırdı. Çok ağır bir kafası vardı ve bu iki adamın uyumasına izin vermelerini umuyordu. Odadaki yatak çok

* (Fr.) Anlamadık.

güzel, yumuşak ve büyüktü, kendi yatağından çok daha iyiydi, yatak örtüsü Vic diye seslendiği adamın botlarından kirlenmiş olsa da...

Vic, genç olana bir şeyler söyledi. Vic'in sözcükleri uzata uzata yaptığı bu tuhaf ve ağır konuşmayı takip edemedi Thérèse. Ama yaşlı olanın koluyla kapıyı, banyonun kapısını işaret ettiğini görebilmişti. Birazdan onun da gitmesi gerekecekti, içi dışı şarap ve konyak olmuştu. Ama önce genç olanın gitmesi lazımsa gitsindi madem, sonuçta hâlâ küçük bir çocuktu.

İyi de onu oraya neden Vic gönderiyordu? Belki de küçük olan bunun kendisine iyi geleceğini bilemeyecek kadar sarhoş olmuştu çoktan.

Sonra birden, o ve yaşlı olan yalnız kaldılar.

Loomis, konyak şişesine uzandı. Boştu. Tüm öteki şişelerin de boyunları kırıktı, orada da bir şey yoktu. Loomis, düşüncelerini bir yerden alıp başka bir yere kanalizasyonla etme çabasıyla alnını kırıştırdı. Sonunda çaresini buldu. Öteki yana dönüp telefona uzandı ve McGuire'ı istedi.

"Şoförüm, evet, tabii... dışarıda olmalı, sizin lanet otelinizin önünde... cipin içinde... Cipin ne olduğunu bilmiyor musun? Küçük araba, kısa yapılı, bulursun... adamı al gel, söyle ona bana içecek bir şeyler getirsin... Yüzbaşı Loomis... lö-duble ah-o-iki-şi-şe! Herhâlde, onda vardır... insanlar... veriyorlardı... sen sadece cipte otur ve topla... *Liberté, Egalité*... gidelim, dikkatli olalım... anladın mı?.."

Thérèse'e döndü ve "Gördün mü?" dedi, "Tek yapmam gereken emir vermek ve hemen gelir!"

Kadını kollarının arasına aldı. Thérèse'in sabah tertemiz olan elbisesi, şimdi barikatın, cip yolculuğunun, odadaki tüm o elleşmelerin izini taşıyordu.

Samimi bir üzüntü ile "Ah, o güzelim elbisen," dedi Loomis, "*très joli*... nasıl da kırıkmış. *Pauvre petite**..."

Elbisesini çıkarmaya başladı. Thérèse direndi.

Loomis, ellerini kadının çıplak omuzlarına koydu, gözleri buluştu. Gözlerinin etrafındaki kırmızı çizgiler daha da derinleşmişti, gözbebeklerinde bir pırıltı vardı.

* (Fr.) Zavallı küçük kız.

“Bana bak,” dedi Loomis, “yeter bu kadar. Buraya kendin geldin, neden geldiğini de biliyorsun. Oyalamayı bırak. Benim geldiğim yerde bu iş böyle yapılmaz. Ve Paris'teyiz, lanet olası.”

Thérèse parmaklarını adamın dudaklarına koydu.

“Lanet olsun,” diye bağırdı Loomis.

“Bağırma...”

Genç olan hâlâ ortalarda yoktu. Belki de yaşlı olanı çoktan göndermişti onu, aralarında anlaşmışlardı.

Thérèse o kadar yorgundu ki zar zor ayakta duruyordu.

“Şimdi oldu, böylesi çok daha iyi,” dedi Loomis, “Çok tatlısın sen.”

“Sakın! Yırtma!”

“Dikkat edeceğim tatlım, merak etme sen. Sana yenisini alırım, yepyeni bir elbise...”

Elleri kadının vücudunun her tarafında dolanıyordu.

Thérèse pencereyi gösterdi. Ardına kadar açtı.

Loomis başını salladı, anlamıştı. Masadan iki bardak aldı, ikisinin de dibinde biraz konyak kalmıştı. Bardağın birini Thérèse'e verdi ve kol kola perdeyi indirmek üzere pencereye doğru yürüdüler. Kol kola... Neredeyse arkadaş gibi, neredeyse iki nonoş gibi.

Pencerenin önünde durdular. Thérèse başını eğip kendini şöyle bir süzdü. Beline kadar çıplaktı. Geri odaya koşmak istedi ama yapamadı. Loomis onu bırakmıyordu. Kolu bir mengene gibiydi; eliyle göğsünü tutuyordu.

“Perde!” dedi Thérèse.

Sonra Victor'un adamın birine el salladığını fark etti.

Scribe Otel'in avlusunun karşısında, onlara bakan bir pencerede, tümüyle çıplak başka bir çift vardı. Karşıdaki adam pencereden sar-karak bağırdı, “Merhaba, Loomis!” ve yanındaki çıplak kadını işaret ederek kadehini kaldırdı.

“Merhaba, Willoughby!” diye bağırdı Loomis. Karşılık olarak o da hevesle bardağını kaldırdı.

“Güzel bir gün,” dedi Willoughby. “Eğleniyor musunuz bari?”

“Fena değil, komutanım, hiç fena değil! Elimizden geleni yapıyoruz!”

Tam o anda McGuire odaya girdi. Kapıyı çalmıştı ama cevap gelmemişti. Her şey ortadaydı. Loomis'i ve yarı çıplak Thérèse'i,

pencereden de Binbaşı ile yanındaki kadını görüyordu. Thérèse'in Loomis'den kurtulmak için kendini sert bir şekilde geri çektiğini ve koşarak ona doğru geldiğini gördü. Thérèse onu tanımış olmalıydı, çünkü birdenbire durdu ve kendini yatağa atıp örtüyü çekiştirerek gizlenmeye çalıştı.

McGuire, sessizce yere bir şişe bıraktı ve çıktı. Getirdiğine pişman olmuştu. McGuire otelin önünde beklerken içkiyi ona veren adamı iyi birine benzetmişti.

McGuire, asansörde aşağı inene kadar zıvanadan çıkacak ve bu konuda ne yapması gerektiğine karar verecek zamanı bulmuştu. McGuire'in Yüzbaşı Loomis'den öyle çok da hoşlandığı yoktu ama Loomis eğitilmiş bir adam, bir subaydı ve bunun ne demek olduğunu biliyor olmalıydı. Görünüşe bakılırsa, demek ki McGuire bu "şehrin kurtarılması" işini yanlış anlamıştı. Onları karşılayan insanlar, hiçbir kısıtlamanın olmadığı büyük bir lunaparkın birer parçasıydı; verdikleri hediyeler, o el sıkışmaları ve öpücükleri için karşılığında bir şey bekliyorlardı ve sonrasında faturayı çıkaracaklardı. Oralarda biraz daha beklerse, selam alıp verip aptal gibi sıırıtsa, kendi kendini kandırıp eğlenceden payına düşeni kaçıracaktı.

Eğer yüzbaşı onun bu kadar enayi olduğunu düşünüyorsa çok yanılıyordu. Cipin içinde otur bekle, lanet olasıca beyefendinin şoförü gibi otelin önünde dikil, herifcioğlu güzel zaman geçirirken ona içki taşı... Yok öyle!

McGuire, cipi inceleyen insan kalabalığının arasına daldı. Hepsini kovaladı, hem de hepsini, biri hariç. Bunun sarı saçları ve kısa eteğinin altından tümüyle görünen çıkık dizleri vardı; kolunda da siyah vernikli bir el çantası sallandırıyor. McGuire, kadına eliyle işaret etti, kadın da salına salına cipe doğru geldi.

"N'aber, bebek?" dedi McGuire.

Kadın cipe girdi, McGuire'in yakınına oturdu; eteği daha da yuvarı kaymıştı.

McGuire neredeyse tümüyle dolu bir sigara paketi çıkardı.

"Bir tane ister misin?"

Kadın bütün paketi aldı.

"Yo... Öyle değil!"

Kadının gözleri soru sorar gibiydi. "Sen... ben... fik fik? Sigara?"

McGuire “fik fik” lafını ilk defa duymuştu ama ne olduğunu hemen anladı.

“Önce fik fik... sigara sonra...”

Kadın başıyla onayladı.

McGuire kollarını kadına doladı. Kadın ustaca kıpırdanmaya başladı, o kadar ustacaydı ki giyinik olması McGuire’i rahatsız bile etmedi. Yeni bir kalabalığın, az öncekinden farklı bir kalabalığın toplaşmış olması da rahatsız etmedi onu: İnsanlar gösteriye ilgi gösteriyordu, kimi kıs kıs gülüyor, kimi McGuire’in anlamadığı ama muhtemelen gülünç olan yorumlar yapıyordu. McGuire’in umurunda bile değildi. Onlar da lunaparkın bir parçasıydı ve birazdan hepsi sigara isteyecekti. Kadının kokusunu içine çekti, keskin bir kokuydu ve onu heyecanlandırmıştı. Kadın aslında hiç de fena değildi, hiç değilse Loomis’in ve öteki adamın yanlarındaki kadınlar kadar iyiydi. Onlar güzel bir yatakta, beşinci katta yapıyorken, o da işte burada görüyordu işini, tüm fark bu kadardı. Paris muhteşemdi! Amerika’da bu iş böyle olmazdı; kadını dışarı çıkarman, onun için bir sürü para harcıyıp bir dolu lüzumsuz hareket yapman gerekirdi. Fik fik! Fik fik için epey uzun bir yol gelmişti ama değmişti doğrusu!

Çok geçmeden kadın sessizleşti, sivri uçlu, boyalı tırnakları olan terli ellerini esneterek “Sigara?” diye sordu.

McGuire, cömertlik edip kadına bütün paketi attı.

Kadın bir sigara yaktı, dumanı içine çekti. “Sen... yine fik fik? Sigara?”

“Defol buradan!” dedi McGuire. Şimdi kalabalığın bakışlarını hissediyordu. Gülüşleri ve yorumları kesilmişti. İnsanlar artık sadece ona bakıyorlardı ve bu McGuire’in hiç de hoşuna gitmedi.

“Gidin buradan! Hepiniz gidin!” diye bağırdı.

Ama anlamadılar veya anlamak istemediler veya orada durup ona gözlerini dikerek bir şeyler anlatmaya çalışıyorlardı ve McGuire artık onlara emirler yağdıramazdı, bunu biliyordu, çünkü yaptığı şey, tüm bu bağırma çağırma ve emirleri hiçbir anlam ifade etmeyen bir dolu kelimeden ibaret kılan bir şeydi.

Motoru çalıştırırken “Fik fik!” diye bağırdı. “Hepinizi fik fik!”

Cip hareket etmeye başlayınca kız telaş içinde indi. McGuire’dan korkmuşa benziyordu.

Loomis nihayet Thérèse'i bırakmıştı, artık serbestti. Thérèse, hiçbir şey hatırlamak istemiyordu ve Tanrı'ya şükür Loomis'in ona yaptığı şeylerin çoğu zihninde örtülmüştü. Ama ömrünün sonuna kadar kendini lekelenmiş hissetmesine yetecek o şey kalmıştı; pencere önündeki o sahne, Loomis'in onu nasıl yatağa sürüklediği, ekşi ve sıcak nefesi, beceriksiz, kaba saba ve aptalca okşayışlar ve hızlı ve acılı gelen o son.

Hayır diyerek ağladığında Loomis tehdit etmişti onu: Neydi bütün bu yaygara? Yoksa istemiyor muydu? Öyleyse, o istemesini sağlardı.

Şimdiyse işini bitirmiş, uykuya dalmıştı. Banyonun kapısından doğru, genç olanın yumuşak, hıçkırığı andırır horlama sesleri işitiyordu.

Thérèse külotunu, elbisesini, ayakkabılarını giydi. Sessiz, çok sessiz olmalıydı, aman sakın, onu uyandırmamalıydı. Yine uyana-bilirdi...

Acil ihtiyacı olan şey buydu; oradan uzaklaşmak. Dili damağı kurumuş, kolları ve bacakları dövülmüş gibiydi ve başı ağrıyordu. Zihninde pek çok biçimsiz düşünce vardı; hiçbir şey yerli yerinde veya ayarında değildi.

Evet, Amerikalılarla bu odaya gelen kendisiydi. Peki ne umuyordu? İnsanların verdiği şarabı ve yemeği kabul etmişlerdi, bunları aldıklarını gözleriyle görmüştü; kadınların bedenlerini neden almasınlardı? Ama şaraplar ve yemek özgür iradeyle verilmişti; eller uzatılmış, kalpler huzur ve şükranla dolmuştu.

Tanrım, verme şansına sahip olmasına izin bile vermemişlerdi.

Keşke nefesi bu kadar hırıltılı, pis kokulu olmasaydı... Geçen yıl Neufville'e gittiğinde, çiftçi onu evin arka tarafına götürdüğünde gördüğü koyun da aynı böyle kokuyordu. Çiftçi, sarkık göbeğiyle onu çitlere dayamıştı: Yumurta vereceğim sana, iki düzine, üç düzine, bir de tereyağı... *Étienne... Étie-e-ennne!* Çiftçinin karısı tavuk gibi gıdaklıyordu. Çiftçi öksürüp tükürükler saçarak konuşurken yağlı koca göbeği ansızın gevşemişti. Thérèse gülerek kaçmış ama koyunun kokusu burnundan gitmemiştir.

Pencerenin önünde durup içtik. Oda sıcaktı veya bana sıcak basmıştı... ne fark eder... Rüzgâr esmiş ve çıplak tenini okşamıştı. O iyi gelmişti işte. Rüzgârın elleri daha yumuşaktı. Elbette aşağı da atlayabilirdim. Kaçınıcı kattaydık biz? Üç, dört, beş. Gelirler, beni arabayla götürürlerdi. Kıs kıs da gülerlerdi: Neden belden üstü çıplak ki? Sarhoş bu... Elbette sarhoştum. Haydi şerefle! *Doucement...* içkiyi dilinin üstünde gezdiriyorsun, ağzında tutuyorsun, yavaş yavaş... Tanrının size verdiği bu lütufu takdir edin. Tanrının lütufu... Bunun için hiçbir çaba göstermemişlerdi. Karşılıksız aldılar, hâkî arabalarıyla Paris'e geldikleri, özgürlük getirdikleri, Almanları kovaladıkları ve Thérèse'i Scribe'in temiz çarşaflarına yatırdıkları ve sarhoş uykuya daldıkları için aldılar. İçkiyi mideye indirmişler, neden olmasın? *Mon Dieu!** Onlara kim hayır diyecekti ki?

Peki, o gıdıklayan parmaklarıyla genç olanı? Aralarında anlaşmışlardı, evet, anlaşmışlardı ama genç olan banyoda kendinden geçmiş olmalıydı, bu yüzden geri gelip de üstüne çıkmayı başaramadı. Hepsı aynı ama belki de o bu kadar leş gibi kokmazdı. Şimdi gelecek ve yaşlı olanı uyur bulacak ve ondan başkası da olmayacak. *Pauvre petit*. Koca okyanusu aş gel ama boş bir yatak bul! Tüm o yolu kahramanlar gibi aş gel...

Çok görkemliydiler. Evet, çok görkemli görünüyordular. Thérèse barikattan onlara doğru gelirken güneş arkalarındaydı, onları bir ışık seli içinde, fatihler gibi arabalarının içinde ayağa kalkmış vaziyette görmüştü. Onlara kim karşı koyabilirdi ki? Üstlerine atılmaktan başka ne gelirdi elinden? Herkes öyle yapıyordu; onlar arkalarına güneşi de katıp gelene kadar hayattan ne görmüştün ki zaten? Üstlerine atıldın ve sonra silahlar patladı. Kendi kendine gülüyordu. Evet, aynen öyle olmuştu. Yaşlı olan, fatih, onun arkasına saklanmıştı.

Özgürlük!

Çalan çanlar, çiçekler, öpücükler, şarap. Annemden öğrendiğim sözcüklerin tadı ancak bugün geri döndü.

Tatlım, istemiyorsan bile ben senin istemeni sağlayacağım. Bura-ya niye geldiğini sanıyordun ki? Biraz makul ol. Al işte, bir içki daha. Şişe hâlâ dolu.

* (Fr.) Tanrım

Hizmetli merdivenini bulup aşağıya indi, bulaşık ve bayat yemek kokusu etrafını sardı. Koku umurunda değildi. Ona yakışmıştı, tam uymuştu. Ama ansızın daha fazla devam edemedi. Merdivenlere oturdu ve ağladı.

Hüngür hüngür ağladıktan sonra kendini rahatlamış hissetti. Artık daha fazla kendiyle baş başa kalmaya tahammül edemezdi. İnsanların arasına karışmak istedi, kendi gibi insanların. Nereye aitti?

Barikata... Almanların asla saldıramadığı o barikata. Ama o ve devrilmiş otobüsün arkasındaki diğerleri savaşımaya hazırdı ve işte böyle hazır olduğu için de o toplulukta kabul görmüştü.

Mantin, sakın bir anda bunu ona anlatmıştı. “Thérèse Laurent,” demişti, “sakın hiçbir şey umma, şan şöhret bile. Şöhret o şeylerden biridir, hani kendini ne kadar verirsen o kadar alırsın. Bu pis, zor ve tehlikeli bir iş. Bazılarımız yıllardır bu işin içinde, senin gibi başkaları da daha bugün geldi. Neye bulaştığını bilmen lazım. Yine de istiyor musun?”

O sırada herkes alarm hâlindeydi. Makineli tüfek yüklü bir Alman askerî aracının oradan iki blok ötede görüldüğü rapor edilmişti.

“Kaçacağımdan korkmuyor musun?” diye sormuştu Thérèse. “Biliyorsun, daha önce hiç böyle bir şeye bulaşmamıştım.”

“Hayır,” demişti Mantin, “ama istersen hemen gidebilirsin, hâlâ birkaç dakikalık vakit varken... Almanlar çaresiz durumda ve arkalarında bıraktıkları faşist milisler de öyle. Yakalandığını görmeyi hiç istemem.”

“Benim de senden farkım yok,” diye cevap vermişti Thérèse.

Sonra Mantin “Ne oluyor!” deyip dönerek tüfek mekanizmasının içine kum dolmasına yol açan bir adama fırça atmıştı.

Şimdi bunlar çok uzakta kalmış gibi görünüyordu. Yakında yaşanacak bir kavganın basıncı, yerini, –şüphe ve endişelerin yok olup gitmesiyle, uçup giden tereddütlerle, birleşen insanlarla ve ortak coşkuyla birlikte– zaferin her yeri saran ferahlığına bırakmıştı. Daha sonradan barikatı bırakıp gittiği için aslında onu kimse suçlayamazdı.

Otelden çıkıp Mantin’i aramaya koyuldu. Sokaklara dökülen milyonlarca adam arasında bir adamı böyle aramak... Ama yapabi-

leceği başka da bir şey yoktu. Hasır şapkalı adamı ararken bir insan kitlesiyle beraber Madeleine'e doğru sürüklendi. Ne zaman onunki gibi bir hasır şapka görse koşmaya, kalabalığı yarararak ilerlemeye çalıştı. Sonunda adama ulaşıyordu. Ama hiçbiri Mantin değildi.

Ama hasır şapkalı olsun olmasın tüm bu yüzlerde Mantin'den bir şeyler vardı. Yeni bir umut, yeni bir güç, ortak bir amaç ve ortak başarı duygusu. Belki de bir illüzyondu. Hissettiği, sonra yitirdiği ve tekrar kazanmaya ihtiyaç duyduğu bir şey, çünkü bunu bir kere hissedince, artık onsuz yaşanmıyordu.

Yates, öğlenin erken saatlerinde Paris'e varmıştı. O zamana kadar, keskin nişancıların ve geride kalmış kimi Alman mangalarının anlamsız bir mücadele yürüttüğü sokaklar hariç, tüm şehir zaten bir sevinç cılgınlığı içine girmişti. Kitleler, yol kenarları boyunca sağlam, renkli benekli duvarlar gibiydi; kaldırımları dolup taşıyor, askerî araçlar arasından girip çıkıyor, gürültü edip bağırıyor, şarkı söylüyor, dans ediyorlardı.

Bu hava Yates'i de etkiledi. Kamyonuyla yol almaya, kurulmuşsa karargâhını bulmaya çalışıyordu; bir an evvel işe koyulması gerektiğinin farkındaydı... boşa geçen her saat, hele de şehir böylesi bir kutlamaya dalmışken, birtakım kişilerin ortadan kaybolması, izlerin kapatılması, çok önemli belgelerin imha edilmesi anlamına geliyordu. Yine de kendine engel olamadı. Sakin yaşamı boyunca binlerce insanın açık yürekli sıcaklığını hiç hissetmemişti; ona teşekkür eder gibi bakan gözleri, ona uzanan elleri... Kamyonun basamağına çıktı, sol koluyla tutunuyor, karşılananın arsız bilinci içinde sağ kolunu sallayıp duruyordu. İçinden geldiği gibi, anlamsız çılgınlık atıyor ve Yüce İsa, çok şükür bugünü de gördüm diye düşünüyordu. *Le jour de gloire est arrivé!** Büyük Haçlı seferi. Bir tiranı durdurmak için geldik ve durdurduk da. Def ettik onu. Dokuzuncu Senfoni'nin final bölümü, *Seid umschlungen, Millionen*,** sizi kucaklıyorum, bu dün-

* (Fr.) Zafer günü geldi çattı. (*La Marseillaise* olarak da bilinen Fransız milli marşından bir dize aynı zamanda).

(Alm.) Kucaklaşın milyonlar.

yanın halkları... Bu yüce notayı unutmayın, bu notanın her şeyin üzerinde gezindiğini duyabilirsiniz.

Ama Yates ayrılmak zorundaydı. Kamyonu, Fransız Anti Tank Bölüğü tarafından el konulan bir garaja, bölüğün korumasına bıraktı; geri geldiğinde yükünün büyük kısmını yerinde bulabilmeyi umuyordu. DeWitt ve Crerar ile irtibata geçmesi gerekiyordu. On-
dan rapor vermesini istedikleri yerleri denedi ama hiçbir iz yoktu. Scribe Otel'e giderek Loomis ile Willoughby'yi sordu. Resepsiyondaki görevli sadece otelin Amerikalı subaylarla dolu olduğunu söyledi. Yates kendisi için de bir oda istedi.

Son haftalarda İngilizcesini bir hayli geliştiren resepsiyon görevlisi "Çok üzgünüm," dedi, "çok geç kaldınız *mon Lieutenant*. Başka bir yere bakmanız gerekecek."

Yates, işlerinin böyle sürüncemede kalmasından nefret ederdi. Bu Loomis denen herif ne işe yarıyordu? O kendine çoktan yer ayarlamıştı; belirli bir toplanma noktası olsun diye hiç değilse biraz çaba sarf etseydi, birliğin somut ihtiyaçlarına biraz önem verseydi ya!

Yates, zafer karşılaşmasının mutluluğu ile buluşma yeri olarak belirlenen bir kentteki turistin bunalımı arasında gidip geliyordu; önce öpüyorlar, hemen ardından da oda olmadığını söylüyorlardı. Yates, sonunda, küçük Pierre Otel'de kendisi ve şoförü için bir yer bulabilmişti. Eşyalarını, gıcırtilı merdivenlerden dördüncü katın arka tarafındaki bir odasına taşıdılar ve Yates kendini yatağa attı.

Ama uyumak istemiyordu. Kendini yine Paris'in girdabına atmak, şehri hissetmek ve özgürlüğün baş döndürücü heyecanını yudumlamak istiyordu.

Tıraş oldu, soğuk suyla yıkandı. Şimdi kendini daha iyi hissediyordu. Dışarı çıktı. Pierre Otel'in bulunduğu sakin ara sokaktan bulvara adımını atar atmaz bir festival kalabalığının parçası oluverdi; hem de oldukça özel bir parçası. Aynı anda hem seyirci hem de gösteriydi; insanların mutluluk dolu bakışları altında Müttefiklerin araçlarından oluşan bir selin şehre girdiğini gördü; o da bu selde bir damlaydı. Ama aynı zamanda elleri sıkılıyor, yanaklarından öpülüyor, insanlar tahminlerinin ötesinde bir sıklıkla omuzlarına vuruyorlardı. Aradıklarını, Loomis, Willoughby, Crerar ve DeWitt'i unutmak üzereydi. Ya hepsi bu kalabalığın arasında kaynadıysa?

İnsanlar belli bir yöne doğru gitmediğinden, onu da belirsiz yön-
lere doğru itiyor, ona sürtünüyorlardı. Umurunda olmadı, sorun
değildi hiç. İzlenimleri belirgin değildi... ayrıntılardan çok renkleri
görüyor, kelimelerden ziyade seslerin yükselişini ve düşüşünü din-
liyor, bireysel hareketler yerine genel akıntıya bakıyordu. Ve bu ka-
dar hızlı ve tümüyle kabul görmesine ve kendini kaptırmış olmasına
hayret ediyordu.

Bir süredir hasır şapkalı bir adamın yanına doğru sürükleniyor-
du. Adamın, güçlü yüzüne pek de yakışmayan küçük bir bıyığı, ka-
şının üzerinde bir yara izi ve sorgulayıcı ama dostça gözleri vardı.

Yates adama gülümsedi.

Adam da insanların omuzları üstünden bakarak ona gülümsedi.
Sürekli itilip kakılıyoruz ama buna değer, dedi. Yates başıyla onay-
ladı ve sırtıttı.

“*Parlez-vous Français?*”*

“*Certainement!*”** dedi Yates.

Adam, Yates’in yanına geldi. “Adım Mantin, *Monsieur*. Marango-
zum. Size hoş geldiniz dememe müsaade edin. Bugünü nasıl bekle-
dik bilemezsiniz.”

Mantin’in hareket alanı yaratmak konusunda inanılmaz bir ka-
biliyeti vardı. Güçlü kuvvetli vücudu, hiç saygısızlık etmeden kala-
balığı yarıp geçebiliyordu. Yates de onu izliyordu.

Kalabalığın yoğun kısmını arkalarında bırakmışlar, yavaş yavaş
yürüyebiliyorlardı.

“Uzun zaman bekledik,” dedi Mantin. “Daha bu sabah bir bari-
katın arkasıdaydım ben. Almanlar hâlâ şehirdeydi, bazıları orga-
nize hâlde...”

“Barikat!” dedi Yates. Komün teknikleriyle yirminci yüzyıl sava-
şına yardım eden bu adamlara daha ziyade saygı duyuyordu. “Sanı-
rım Nazilerle hiç sıcak çatışmaya girmediniz...”

Mantin ona baktı. “Nasıl olduklarını biliyor musunuz?”

“Savaş sırasında birkaçıyla karşılaştım, tutsaklarla...”

“Ah, tutsak Almanlar! O farklı bir şey. Peki ya onlar *seni* tutsak
aldığı zaman?”

* (Fr.) Fransızca biliyor musunuz?

** (Fr.) Tabii ki.

“Gerçekten o kadar da kötü müydü? Şehrinize bakıyorum da her zamanki kadar güzel.”

“Siz anlayamazsınız, Amerikalısınız.” Mantin’in ses tonunda çok hafif bir küçümseme emaresi vardı. “Amerika’da bunun gibi bir şeyi hiç yaşamadınız.”

Karşıladıkları cipin içindeki iki Amerikalı subayı düşündü; onlar için barikatını bozmuş ama onlar, keskin nişancılar rahatsız edici olmaya başlayınca barikattan geçerek uzaklaşmıştı. Anlıyordu onları. Hayatları kıymetliydi. Dışarı çıkıp keskin nişancıları öldürmek onların işi değildi. Daha fazla nefret ediyor olsalardı daha çok öldürürlerdi.

“Anlatmaya çalışayım,” dedi Mantin. “Bir kadın tanıyorum, Madam Grosset. Clichy’de küçük bir pansiyon işletiyor; güzel, temiz, iyi, saygın, ev yemekleri veren bir yer. Bir gün iki beyefendi geliyor, bir oda tutuyorlar. İyi giyimli, terbiyeli adamlar; kadın böyle iyi müşterileri olduğu için memnun. Bir tek paralarını ödemiyorlar. İkinci haftanın sonunda Madam Grosset, ‘Bakın beyler,’ diyor, ‘Ben fakir bir dulum, sizi burada karşılıksız tutmaya gücüm yetmez. Lütfen ödeme yapın.’ Adamlar, kadının dul olduğunu bildiklerini ama yüklü bir banka hesabı olduğunu ve pansiyondan oldukça iyi bir gelir elde ettiğini, orada para ödemededen kalmalarını karşılayacak durumda olduğunu da bildiklerini söylüyorlar. Tabancaları var ve kadına tabancanın nasıl çalıştığını da gösteriyorlar; hatta biri, daha bir yıl önce keskin nişancı ödülü kazandığına dair bir belge gösteriyor. Tek istedikleri biraz yemek ve bir oda, büyütülecek bir şey değil. Dahası, Madam Grosset’nin orada oldukları için memnun bile olması gerektiğini söylüyorlar, civarda pek çok hırsızlık olayı olduğunu, sokakların geceleri iyi aydınlatılmadığını, pansiyon için bir anlamda koruma sağladıklarını da anlatıyorlar.”

Mantin, anlattığı hikâyeden öyle memnun görünüyordu ki Yates de ona ayak uydurmaya karar verdi. “Madame neden polisi aramamış?”

“*Mon Lieutenant!*” Mantin şakacı bir biçimde gözlerini kapadı. “Onu da düşünmüşler! Madam Grosset’ye, karakola gitmeyi düşünmesi veya telefonunu kullanması ihtimaline karşı birinin sürekli pansiyonda kalacağını ve onu gözetim altında tutacağını söylemiş-

ler. Ertesi hafta Madam Grosset ile başka bir konuşma daha yapmışlar ve birinin sürekli evde kalması gerektiği için kazandıkları paranın yarı yarıya azaldığını, bu durumda elbette zararlarının karşılanması gerektiğini söylemişler. Pansiyonda kalanlarla kendilerinin yemek masrafı ve işletme giderleri hariç elinde ne kadar para kalıyorsa hepsini istemişler. Arkadaşıma, yani Madam Grosset'ye ikisinde de birer pirinç muşta olduğunu söyleyip muştaları göstermişler; bir pirinç muştayla en ufak bir ses çıkarmadan bir insanın kafatasını ikiye bölebileceklerini anlatmışlar. Kullanırken çok ses çıkarıp herkesi ayağa kaldıran tabancalar gibi değilmiş yani. Madam Grosset de parayı vermiş.”

“Kadının alacak başka nesi kaldı ki?” diye sordu Yates; Mantin'in Nazilere dair görüşlerini takdir etmeye başlamıştı.

“Sabret!” dedi Mantin, “Ertesi hafta iki beyefendi başka bir noktaya dikkat çekmiş. Madam Grosset'nin veya kendilerinin kişisel hiçbir bağlantısının olmadığı diğer pansiyonrlere yemek ve kalacak yer vermek için bu kadar para harcamanın suç olduğunu söylemişler. Onlar olmasa çok daha rahat yaşayabilirlermiş. Adamlar evin birer katını alır, Madam da en üst katta kalabilirmiş. Sadece çamaşır masrafından ne kadar tasarruf ederlermiş!”

“İyi de aynı zamanda bütün gelirlerini de bitirmişler,” dedi Yates duygusuzca. “Kendinizle çelişiyorsunuz Mösyö Mantin.”

“Ona da geleceğim,” dedi Mantin. “Bir sonraki hafta iki beyefendi tam da bu konuya parmak basmış çünkü şimdi işlettikleri pansiyon zarar ediyormuş. Böylece, Madam'ın parasını bankadan çekmesini önermişler. Ona bankaya kadar eşlik edeceklermiş çünkü yaşlı bir hanımın cüzdanında bir dolu frankla tek başına dolaşmasına izin verilmemeliymiş. Madame'ı ikna etmek için kadını bir sandalyeye bağlamışlar ve otuz altı saat boyunca o vaziyette oturtmuşlar. Sonra, pek zayıf düştüğü için endişe ettiklerinden, kadını bankaya kadar taksiyle götürmüşler.”

“Sonra ne olmuş?” Yates eğleniyordu ama aynı zamanda Mantin'in hikâyeyi anlatış biçimindeki rahatlıktan dolayı hafiften bir dehşete de kapılmıştı.

“Evet, ertesi hafta adamlar, Clichy'deki evi satabilmeleri için Madam Grosset'ye bir vekâletname imzalatmışlar.”

“İyi para etmiş mi?”

“Satılmadı ki,” dedi Mantin. “Madam Grosset, evvelki yıl kilerdeki fareler için alıp rafta sakladığı siyanür ile iki beyefendiyi zehirledi. Oldukça meşhur bir davaydı çünkü mahkeme sadece Madam Grosset’nin ifadesine dayanarak hüküm verdi.”

“Ya elinde fare zehri olmasaydı?” diye ısrar etti Yates.

Mantin gülümsedi. “*Mon Lieutenant*, bu aralar o tür şeyleri herkesin el altında tutması lazım.”

Ateş sesini duyduklarında Concorde Meydanı’nın yakınlarında-lardı.

Yates karabinasını çıkardı. Meydana doğru koşup az çok koruma sağlayabilen binaların yakınlarındaki gözetleme noktalarından sokak çatışmasını izleyen insanların arasına daldılar.

Tüm bu olup bitenler Yates’e gerçek gibi gelmiyordu. İnsanların en önden izledikleri bir çatışma, sanki bir yer gösterici gibi meraklıları meydandan uzak tutmaya çalışan, sokağın bir yanından diğer yanına gidip gelen bir polis. Yates meraklılardan biri değildi, çatışmaya dalmaya hevesli de değildi ama kalabalıkta karabinası olan tek adam oydu; silahlı adamlarsa zaten orada, silahlarını kullanıyorlardı.

Son derece sakın görünen Mantin, “Aynı şey tüm şehirde yaşanıyor. Keskin nişancılar bunlar. Biz kendi mahallemizdekileri temizledik,” dedi.

Yates meydanın sadece bir bölümünü görebiliyordu. İki zırhlı araç yanaştı ve soldaki, Yates’in görüş alanının dışındaki binalardan bazılarına ateş açmaya başladı. Zırhlı araçların arkasından bereli bir grup adam fırladı. Makineli tüfek taşıyorlardı ve o görünen bölüm boyunca атаğa geçtiler.

Seyircilerden bazıları tezahüratlarla Yates’e yanaştı.

Yates, Mantin’in ona baktığını hissediyordu. Sanki gözleri ona ustaca meydan okuyor gibiydi. Ve okuyordu da. Mantin, barikattaki iki kurtarıcıya bakarak Yates’i tartıyordu.

“Pekâlâ, hadi içeri girelim,” dedi Yates boyun eğerek.

Mantin onu takip etti ve ansızın bir tabanca çıkarıp sağa sola sallamaya başladı. Yates’in suratı asıldı. Sonuçta yeni arkadaşının

yanında yürürken gizlenmiş bir silahı olsun istemezdin. Ama sonra gülümsedi, çünkü Madam Grosset'nin de siyanür kullanacak bir tip olduğunu düşünmezdi.

Polis hem Yates'i hem de Mantin'i durdurdu. Ellerini kullana kullana o kadar hararetle tartışıyordu ki mavi pelerini uçmaya hazırlanan bir pelikanın kanatları gibi titreşiyordu. "Her şey kontrol altında," diye bağıriyordu çünkü yeteri kadar yüksek sesle konuşulursa Yates'in Fransızca anlayacağını sanıyordu. "Kanun güçleri olaya el koydu, asayiş sağlandı. Nişancıları, Deniz Bakanlığı'nın ve Crillon Otel'in çatısından çıkarıyoruz... vahim, vahim! Mösyö, sakın oraya gitmeyin, size yalvarıyorum. Meydanda lazım olandan daha fazla adam istemiyoruz. Biri yaralanabilir..."

"Pekâlâ!" Yates karabinasını tekrar omzuna koydu. "Pekâlâ, üzmeyin kendinizi!"

Pelerin havalanmayı bıraktı. Rahatlamış olan polis memuru, Yates'in elini tutup sıktı. "Hoş geldiniz Mösyö. Paris'e hoş geldiniz!"

İnsanlar tezahürat yapıyordu. Yates arkasını döndü, utanmıştı. Böyle bir tezahüratı hak edecek hiçbir şey yapmamıştı. Hatta aksine... Sadece miğferi ve karabinası var diye onun bir kahraman olduğunu sanıyorlardı. Hâlbuki gerçekte o kalabalık bir sahnede sadece figürandı.

Etrafına bakınarak Mantin'i aradı, onun yanında bir kızla bir kapı aralığında durduğunu gördü. Adam ona el sallıyordu.

Yates yanlarına gitti. Kızın, onun yaklaştığını görünce, sanki korumaya arar gibi Mantin'in kolunu tuttuğunu fark etmişti.

Yates, "*Bonjour* Matmazel," diyerek kıza gülümsedi.

Kız ona selam vermemiş, Mantin'e dönmüş ve günlük konuşma dilinde, hızla bir şeyler anlatmaya başlamıştı.

Mantin kızı sakinleştirdi. Yates'e hitap ederek "Bu arkadaşım Thérèse Laurent," dedi, "benimle birlikte o da barikattaydı."

Kız, Yates'e, şüpheli, hatta düşmanca gözlerle bakıyordu; Yates bu gözlerde korkunun izlerini görebiliyordu. Belki de Concorde Meydanı'ndaydı ve mermiler onu korkutacak kadar yakınından geçti, diye düşündü. Ama eğer barikatta Mantin ile birlikteyse o kadar kolay korkuya kapılmaması gerekirdi. Öte yandan, şüphe yok ki ansızın açılan bir ateşin etkisini hafife alacak son kişi Yates'ti. Hem sonra,

Yates için alışılmadık sayılabilecek şekilde tatlı ve aynı zamanda çelimsiz bir kızın barikatlarında, Meydan'daki savaşı falan ne işi vardı?

Yates, kızın cesaretini hayranlık verici bulduğunu söyledi. "Ama," diye ekledi, "neyse ki kadınların bu tür işler yapmak zorunda kaldığı günler artık bitmek üzere."

Acı acı, "Kadınlar şimdi ne tür işler yapmak zorunda kalacaklar?" diye sordu Thérèse.

İşte yine aynı düşmanlık... Yates, kızın saçlarının epeyce dağıldıktan sonra aceleyle toplanmış ve elbisesinin de buruş buruş olduğunu fark etti. Sevimliliğinin bir kısmını borçlu olduğu yüzünde de Yates'in araziden çok iyi bildiği tükenmişlik hâli vardı. Yüzü, en azından Yates'e döndüğünde asılıyordu da. Kollarının altında, ince yapısına göre nedense bir hayli büyük olan göğüslerinin yanında kurumuş ter izleri vardı.

Kasten gelişigüzel konuşuyormuş gibi bir ifadeyle, "Coşkulu bir gün, öyle değil mi?" dedi.

"Fazlasıyla," dedi Thérèse, "ve fazlasıyla uzun." Sonra yüzünü Mantin'e dönerek "Beni eve bırakabilir misiniz Mösyö?" diye sordu, "Yani eğer yapacak daha önemli bir işiniz yoksa... Sizinle konuşmam gerekiyor."

Kızın sesindeki yalvarış, Yates'in anlatılamaz bir biçimde ona acımasına neden oldu. Günün o coşkulu sevincinin o kadar uzağında görünüyordu ki...

Mantin, tereddüt içinde, "Pekâlâ..." dedi.

Yates, kızla Mantin arasındaki ilişkinin hiç de kişisel bir şey olmadığını tahmin etti. Yates o anda serbestti; bir planı, bir programı yoktu. Üstelik kız da ilgisini çekmişti. Onu saçları yapılı, yıkanmış, tertemiz bir elbise içinde hayal edebiliyordu. Aslında onu giydirmek çok da eğlenceli olabilirdi. Uçuk yeşil bir şeyler, göz rengiyle çok iyi giderdi.

Yates kendi kendine güldü. Aslında o da banyo yapsa hiç fena olmazdı hani; kıyafetleri hâlâ yolun tozu toprağı içindeydi.

"Matmazel Thérèse, eğer bana yolu gösterirseniz belki sizi evinize ben götürebilirim," diye bir öneri getirdi.

"Non!"

Sanki tükürür gibi söylemişti bu “hayır”ı. Kir içindeki elini yüzüne kapatmıştı. Yates, bu elin titrediğini görebiliyordu.

Mantin, sakinleştirici bir sesle “Thérèse!” dedi. Kızın dirseğini tutuyordu. “Bu Amerikalı benim arkadaşım...” Sonra Yates’e dönerek, “Bugün olanlar ona biraz fazla geldi,” dedi.

“Öyle görünüyor,” diyerek onayladı Yates. Kadınlar çok kolay etkilenir. Biraz daha düşününce Yates cevabın bu olmadığını hissetti, kızın histerisinin ardında yatan başka bir şeyler olmalıydı.

Thérèse aniden “Ben çok susadım,” dedi.

“İşte bu güzel bir fikir!” dedi Yates de. “Bu cehennem gibi silah atışlarından uzak bir yer bilmiyor musunuz Mösyö Mantin? Soğuk bir şeyler içebileceğimiz sakin bir yerler?”

Mantin başını salladı. Sadece birkaç dakikalık yürüme mesafesinde bir yer biliyordu.

Bodrum katında bir yerdi burası. Uzun gün neredeyse bitmişti ve günün sönen ışıklarının çok az bir kısmı bodrumdaki bu yere kadar geliyordu. Koyu kahverengi dekor, gün içinde yükselen ama şimdi düşen tansiyona gayet uygundu.

“Bana su,” dedi Thérèse.

“*De l’eau,*”* dedi garson umursamaz bir şekilde.

Susuz kalmış gibi, uzun ve soluksuz yudumlarla içti. Sonra yüzünü sildi. Yates, kadına, ondan neden korktuğunu, hem de insanların karşılaştığı her Amerikalıya sarıldığı böyle bir günde neden korktuğunu sormak istiyordu.

Ama onun yerine, “Barikatta Mösyö Mantin’e katılmaya nasıl karar verdiniz?” diye sordu.

“Ha?”

“Yani... uzun zamandır mı bu işin içindesiniz? Almanlarla savaştasınız? Amerika’da genellikle kadınlar öyle ha deyince az biraz ateş edeyim bari demez de...”

Thérèse, Yates’in yüzünü inceliyordu. Bu yüzü gölgeler kaplıyordu ama Thérèse, bu gölgelerin altında onun nasıl bir adam olduğunu, Loomis’e hiç benzemediğini görebiliyordu. Concorde Meydanı’nın girişinde ona doğru yaklaşırken, Yates ona sanki Loomis, yani Vic

* (Fr.) İşte su.

gibi, yaşlı olan gibi gelmişti. Tüm Amerikalılar öyle geliyordu gözüne.

Şimdi bu Amerikalı neden ona barikatla ilgili sorular soruyordu ki? Ondan ne istiyordu?

Mantin onun adına cevap vermişti. “Aynen öyle yaptı işte. Barikatı kurduğumuzu gördü ve aramıza katılmaya karar verdi. Öyle değil mi?”

“Öyle,” dedi Thérèse.

“Aslında savaşmamıza da gerek kalmadı.” Mantin gülüyordu. Yara izi, koyu alnında şimdi daha koyu bir kesik izine dönmüştü. “Almanlar bize saldırmadan kaçtılar. Bu yüzden kan falan akmadı. Öte yandan çok şan şöhrat de kazanamadık. Thérèse bizim hemşiremiz olacaktı. Sarga bezlerini alıp getirmişti, üstüne düşeni yapmaya hazırды.”

“Neden?” diye sordu Yates. “Bunu yapmanıza neden olan neydi?”

“Bilmiyorum,” dedi Thérèse. “Eczacıya gittim ve bize sargı bezi vermesini söyledim.”

O gün yaptığı iyi şeyler, ait olduğu topluluk üzerine konuşuyor olmaktan kaynaklanan bir rahatlık hissetmişti. Gözlerinin ışığı geri gelmişti.

“Eczanedeki adam ödeme yapılmasını istedi. Benim param yoktu. Ben de ona ödemeyi yeni hükümetin yapacağını söyledim. Yeni hükümet kim, hiçbir fikrim ok. Yanlış mı yaptım sizce Mösyö Mantin?”

Mantin, Thérèse’in onaylanma isteğinin sadece eczacıya verdiği sözle ilgili olmadığını hissediyordu. Elini yumruk yaptı. “Hayır,” dedi, “doğru yaptın.”

“Gerçekten dürüstçe söyleyebilirim gibi geldi çünkü kendimi yeni hükümetin bir parçası gibi hissettim. Aptalca, biliyorum. Benim hükümetle falan ne işim olur. Normalde bir ofiste çalışıyorum.”

“Ama bugün,” dedi Mantin usulca, “yeni hükümetin bir parçasıydın. Doğruydun.”

“Ama sonra kaçtım,” dedi Thérèse, sadece Mantin’in duyabileceği bir sesle söylemişti bunu.

Kimden neyin beklenmesi gerektiğini iyi bilen Mantin, hafifçe kızın eline vurarak “Önemli değil...” dedi, “Zaten işi neredeyse bitirmiştik. Sorun olmadı.”

Thérèse gülümsedi.

Yates, kızın gülüşünü ilk defa görüyordu. Ne kadar güzel olduğunu fark etti. Ama kendini rahatsız hissetti. Bir marangozla bir stenograf, bir tür hükümetmiş gibi davranıyorlardı. Bu ona Ruth'u hatırlatmıştı; o da hükümeti hayli kişisel bir tarzda ele alır, yurttaşlıkla ilgili konuları fazlasıyla önemserdi. Bu iktidarların ne kadar büyük olduğuna, kendinin ise ne kadar küçük kaldığına dair hiçbir fikri yoktu.

"Yine de anlamıyorum Matmazel Thérèse," dedi, "sizi bu barikattin arkasındaki faaliyetin bir parçası olmaya iten şey neydi?"

Mantin, "Neden bilmek istiyorsun?" diye sordu.

"İnsanlarla ilgiliyim."

"İlgili..." diyerek omuz silkti Mantin. "Oysa onlarla birlikte hissetmelisin."

"Bunu açıklayamıyorum," dedi Thérèse. "Bugün yaptığım hiçbir şeyi açıklayamıyorum. Her şey çok ani oldu, sanırım ondan... Havada bir ses vardı, sanki Paskalya zamanı Kilisedeki müzik gibi..."

"Evet," dedi Yates, "sanırım anlayabiliyorum." Gerçekten de anladığını düşünüyordu... onun gözleriyle bakıyor, onun hislerini paylaşıyordu ama sadece bir *insan* olduğundan değil. Çünkü özellikle kendine has bir güzelliği olan bu kadın olduğundan. Jeanne d'Arc, diye düşündü Yates.

Mantin, "İnsanlarda vaktin geldiğini söyleyen bir içgüdü var herhâlde," dedi.

Yates karabinasını aldı.

Jeanne d'Arc'mış... Saçma. O, sadece, kurtuluş macerası ile çılgına dönmüş küçük bir stenograf kız. Mantin de kendini önemli hissedebildiği bir gün geçirmiş olan bir marangoz. Ama yine de büyük bir iş başardılar, sadece birkaç Naziyi kapana kısıtırmaya yardım etmiş olsalar da. İnsanlar... Almanlardan nefret ediyor, Hükümet olmak istiyorlardı ve kendilerini özgürleştirecek bir şey yaptılar. Yani onun hiç yapmadığı bir şey.

"O zaman," dedi Mantin, "şimdi ikimiz beraber Thérèse Laurent'ı evine bırakabiliriz."

Öğlenin ilk saatlerinde St. Cloud Otel'i'nin mutfağı sakindi, hatta neredeyse bomboştu.

Çavuş Dondolo, tertemiz ovalanmış et tezgâhının arkasında oturuyor, parmak uçlarıyla tembel tembel, kim bilir kaç kuşaktır et satırıların yumuşak tahtada bıraktığı izleri takip ediyordu. Mutfığa gelirken bulduğu eski bir resimli çizgi roman okumaktaydı. Dondolo, tam da Dick Tracy'li bir bölümünün ortasında kalmıştı; sayfaları kim bilir kaç defa çevrilmiş olan kitaba göz gezdirirken devam edemeyeceğini fark etti, çünkü asıl önemli kısımlar eksikti.

Sinirlendi, kitabı kenara bıraktı. Bu da tıpkı durup dinlenmeden gezip duran birliklerinin nihayet yerleştiği bu berbat oteldeki diğer her şey gibiydi. Yukarıya baktı. Parmaklıkları pencerelerden bir bacak ve ayak yığınının geçişini görebiliyordu. On, on beş kadar yaşlı adam ve kadın, askerlerin sefer taslarından dökülen yemeklerin artıklarını bulabilmek için Dondolo'nun çöp tenekelerini karıştırıyordu. Bu çöpçüler, askerî inzibatlar gelip de onları kovalayana kadar tenekeleri karıştırıp bulabildiklerini alıyordu.

Dondolo, hâline şükredip zavallı insanlar diye düşündü. Sürekli yemeklerden şikâyet eden birlikteki şu adamlar, ellerindekinin kıymetini bilmiyordu. Mademki Fransızların toplayacağı kadar bir şeyler bırakıyorlardı, demek ki besbelli çok iyi besleniyorlardı. Loomis bir kere daha bu diyetin adamlar için yetersiz olduğunu söyleyecek olursa hemen yüzbaşıya çöp tenekelerinin önünde yaşanan sahneyi gösteriverecekti. Loomis böyle şeylerden etkilenirdi. Bir sonraki içtimada Yüzbaşı, adamları sürekli şikâyet edip durdukları için azarlayacak ve ondan sonra da Dondolo'nun kafası rahat edecekti.

Dondolo, hiçbir zaman, Fransızlar hakkında birtakım yanılsamalara sahip bir adam olmamıştı. Şehre gelişlerinden sonraki ilk günler gösterdikleri heyecanı kısmen paylaşmış ama pek de etkilanmemişti. Üstünden zaman geçince de açlıktan kırılan bir şehrin doğal olarak sunabileceği fırsatlar için tetikte kalıp, hemencecik günlük gerçeklere geri dönebilmişti. Hâlâ gözlerinde hülyalı bir bakışla "Paris!" diyen bir adama Dondolo'nun cevabı küçümseyici bir gülüştü.

Çizgi romanı tenekeye attı. Sourire için bir şeyler toplama zamanı gelmişti. Sourire ile ilgili ilginç nokta ise, Sourire'in tam ne zaman ona bağlandığını Dondolo'nun hiç bilmemesiydi. Giannini Sokağı'nın köşesindeki barda olmuş olabilirdi; çok daha sonraları, evin yolunu bulmaya çalışırken de olmuş olabilirdi. Neyse ne, Dondolo'nun zihnindeki Sourire'e dair ilk net görüntü, ikisinin işte bu mutfak masasında oturduğu, Dondolo'nun tam gözlerinin arkasında yoğunlaşan şiddetli bir baş ağrısı çektiği ve Vaydanek'in hem çavuşuna hem Fransız adama dumanı üstünde sade bir kahve hazırladığı o andı. Sourire, gülerek, Dondolo'yu eve taşıdığını iddia ediyordu ama bu, Sourire, Dondolo'dan bile kısa olduğu ve Amerikalıdaki gürbüzlük onda olmadığı için pek olası değildi. Kısaca bu işe başkaları, yani Sourire'in arkadaşları karışmış olmalıydı. Dondolo, her şey sorunsuz ilerlediği sürece işlerin Sourire'e ait kısmını önemsemezdi. O gece, daha doğrusu o sabah, sade kahve sayesinde görüş yeteneğini tekrar kazanan Dondolo, Sourire'in kilerdeki erzaka kurnazca fiyat biçen dalavereci gözlerine dikkat etmişti. Vaydanek kilerden kahve alırken kapıyı açık bırakmıştı ve anahtarları Dondolo'da olan kilerin bu rafları, domuz pastırması, yumurta tozu, şeker, un, konserve et ve çeşit çeşit gıda maddesi ile doluydu.

Sourire, hayranlıkla "Elinin altında neler var bilmiyorsun," demiş ve gözlerini kısarak gülmüştü.

"Hmm, öyle mi?" Dondolo alaycıydı.

Sourire daha başka şeyler söylemek istemişse de Dondolo başının bir hareketiyle hevesle onları dinleyen Vaydanek'i göstererek Sourire'i susturmuş ve o da anında anlamıştı. Dondolo'nun başıyla yaptığı bu küçük işaret, ilişkilerinin temelini atmıştı.

Ve işte artık Sourire, St. Cloud Oteli'nin mutfağının devamlı ziyaretçisi olmuştu. Dondolo'nun çevirdiği bu ticari dolaplarla ilgili çekinceleri vardı. Zamanında Normandiya'da yaptıkları, şimdi Sourire'in o eski döküntü kamyonuna yüklenmek üzere adamın çantalarına giren erzakla kıyaslandığında, küçük işler olarak kalıyordu. Ama Dondolo endişelerinden kurtulmanın kolay bir yolunu bulmuştu: Kendi kendine, memleketinde herkesin savaştan para kazandığını ve kaçırdığı fırsatları bir şekilde telafi etmesi gerektiğini söylüyordu. Larry'ye ve küçük oğlu Saverio'ya karşı görevleri vardı.

Çavuş, bankaya yatırmak üzere Marcelli'ye gönderdiği her yüz dolar için kendine, "Böylece üniversitede birkaç ay daha tamam! İki çocuğu okula göndermek için çok mangır lazım," diyordu.

Dondolo kilerin kilitli kapısını açtı ve rafları inceledi. Yemekleri nasıl ayarlamalıydı ki Sourire'e söz verdiği teslimatı devam ettirebil-sin? Düşünceler arasında kaybolmuş, et yerine hangi sıklıkla fasulye verebileceği, buna rağmen görünürde dengeli bir diyeti sürdürebileceği konusunda endişeye kapılmıştı. Dengeli bir beslenme rejimi! Sourire bir keresinde ona Fransız askerlerin neler yediğini anlatmıştı da Dondolo eski Fransız ordusundaki meslektaşını kıskanır gibi olmuştu. Ama sonra bir Fransız karavana çavuşunun ya da işte adına ne diyorlarsa, daha baştan çok fazla seçeneği olmadığı aklına geldi.

Dondolo'nun arkasında biri kibarca öksürdü.

"Sourire?" dedi Dondolo. "Merhaba."

Sourire gülümsedi. "Bugün neyimiz var?" dedi neşe içinde. "Evden haber var mı? *Bebe* Saverio nasıl?"

"Tek satır mektup bile yok," diyerek şikâyet etti Dondolo. "Bu kahrolası şehre geldiğimizden beri mektup yok, hiçbir şey yok."

Sourire, "Gelir, gelir," diyerek Dondolo'yu teselli etti. "Ben Fransız ordusundayken, 1940'ta, hiç mektup falan almazdık, çok hızlı kaçırdık."

"Tabii," dedi Dondolo, "ama biz kaçmıyoruz."

"Bak işte bu doğru," deyip kabul etti Sourire.

"Bizim gibi adamları hiç dikkate almazlar da ondan... Değerimiz yok."

"Yani," dedi Sourire, "orduda öğrenilen tek bir şey vardır ve hangi ordu olursa olsun bu değişmez, o da kendi başının çaresine bakacak-sın."

Bu tespit, Dondolo'nun üslubuna göre biraz fazla doğrudan olmuştu. Sourire, bu şerefsiz herif sadece kendi işini düşünürdü ve Dondolo'nun *bebe*'sine gösterdiği ilgi, sırf laf kalabalığından ibaretti.

"Haydi başlayalım," dedi Dondolo. "Bugün sana verebileceklerim bunlar." Sourire'i kilere götürdü ve elden çıkarabileceğini düşündüğü şeyleri gösterdi. Sourire bir domuz pastırmasına uzandı.

"Hop, hop," dedi Dondolo, "Buradan hemen gitmeni isterim ama o kadar da hızlı değil. Ne kadar?"

“Hepsi mi?”

“Evet.”

Sourire hesap yaptı. Sonra “Dört bin,” dedi.

Dört bin frangı düşündü Dondolo. Yüz kâğıt bile etmiyordu. “Sen beni deli mi sandın?” diye sordu. “Kendim yerim daha iyi.”

“Ama artık o kadar etmiyor!”

“Bana maval okuma,” dedi Dondolo. “Etrafta dolaştım. Pazardaki fiyatlardan haberim var.”

“Fiyatları yükselten sizsiniz!” Sourire aniden bir toplumsal bilinç rüzgârına kapılmıştı. “Bunu alacak olan insanları da düşünüyorum ben!”

“Merak etme,” diye teskin etti onu, “öderler.”

Sourire kabul etmek zorundaydı. Bu parayı vereceklerini biliyordu, kaç para olursa olsun. “Pekâlâ, beş,” diye teklifte bulundu.

“Bu daha iyi,” dedi Dondolo. “Ver bakalım mangırları.”

Sourire, cebinden, renkleri atmış görünen bir tomar banknot çıkardı.

Dondolo, binlerce franklık banknotu katlayıp cüzdanına sığdırmaya çalışırken “Bu boy amma da kullanışsız,” diye yorum yaptı. “Niye şöyle normal boyda para basmazsınız ki? Bak işte, bunun gibi!” Sourire’e, Birleşik Devletler’den hatıra olsun ve ona sorumluluklarını hatırlatsın diye cebinde taşıdığı bir dolarlık banknotu gösterdi. “İşte bu, para bu işte!”

Fransız adam parmağıyla paraya dokundu. “Bunun için sana yüz frank veririm!”

“Yo!” dedi Dondolo, “bu benim.” Sonra “Sallanmayı bırak da şunları paketleyelim. Vaydanek’e izin verdim ama sonsuza kadar dışarıda olmayacak,” dedi.

Sourire ve Dondolo bir süre epey sıkı çalıştı; raflara uzandılar, torbaları ve konserveleri Sourire’in getirdiği çuvala doldurdular. Bu çuval içine her şeyi alacak kadar esnekti sanki.

“Kaldırabilecek misin sence?” diye sordu Dondolo.

“İzle de gör,” dedi Sourire. Pastırmanın en sevilen tarafını çuvala attı. “Kızlar demir gibi olduğumu söylerler.”

Güldü.

Gülüşi boğazında kaldı. Mutfakta biri vardı.

“Kimse yok mu?” diye bağırdı mutfaktaki.

Dondolo, “Sakın kıpırdama!” diye fısıldadı. “Belki de bulamaz bizi.” Ama kilerin ışığı açık kapıdan olduğu gibi dışarı sızıyordu. Dondolo ışığı kapatmayı düşündü ama bu, davetsiz misafirin dikkatini daha fazla çekecekti.

Dışarı çıkıp Sourire’i kilere kilitleme fikri Dondolo’nun aklına geldiğinde artık çok geçti. Açık kapının önünde Thorpe duruyordu.

O kadar insan içinden Thorpe, diye düşündü Dondolo. Vaydanek olsaydı ya da başka biri, herhangi biri, kafa kafaya verip konuşur, bir şeyler ayarlar, ortalama da olsa ona da bir şeyler verirlerdi ya da başka bir şeyler teklif ederlerdi. Ama işte Thorpe’u! Dondolo, belli ki Vallères şatosundaki merdivenleri hatırlamıştı. Alman uçakları gelmeden hemen öncesini... Thorpe’a attığı dayacağı...

“Ne istiyorsun?” dedi. “Ne arıyorsun burada? Senin mutfakta işin yok. Çık dışarı!”

“Açım,” dedi Thorpe.

“Veremem hiçbir şey,” dedi Dondolo. “Yemek saat altıda.”

“Tamam, tamam.” Thorpe, yüzü hep Dondolo’ya dönük, geri geri gidiyordu. “Sadece bir sandviç istemiştim.”

“Ver sandviçi,” diye fısıldadı Sourire.

Ama Thorpe uzaklaşıyor, gitgide hızlanıyordu.

Onu başımdan savdım, diye düşündü Dondolo. Aman Tanrım, ne yaptım ben! Daha oradan çıktığı dakika bu olayı bütün otele yayacaktı. “Geri gel buraya!” diye seslendi.

Thorpe durdu.

“Sana sandviçini vereceğim.”

Bu teklif, en sonunda, Thorpe’un kafasında bir ampul yakmıştı. O aslında mutfığa Vaydanek’i bulma umuduyla inmişti. Dondolo genellikle öğleden sonraları izinli olurdu. Vaydanek onun için bir sandviç hazırlayacaktı. Ama eğer Dondolo sandviç teklifi yapıyorsa bunun bir sebebi olmalıydı ve bu sebep de yanındaki siville ve tika basa dolu çantayla ilgiliydi. Şimdi mantıklı gelmeye başlamıştı: yavan yemekler, ortalıkta dolaşan dedikodular...

Bu konuda ne yapabilirdi? Loomis’e gidemezdi. O hâlde adamlardan bazılarıyla konuşup onlara neler gördüğünü anlatabilirdi veya belki de bu dolandırıcılığı durduracak adam Yates olabilirdi.

“Gel buraya,” diye tekrarladı Dondolo, “seninle konuşmak istiyorum.”

Thorpe, Karavana Çavuşu’nun kararını vermiş olduğunu anladı. Esmer yüzünün derisi gergindi. Onun tehlikeli biri olduğunu farkındaydı Thorpe.

Koşsam mı diye düşündü. Ama onlar iki kişiydi, sivil adam ve Dondolo, üstelik adım adım ona doğru yaklaşıyorlardı. Ayrıca koşmak da istemiyordu, içinden bir ses ona koşma diyordu. Onlarla yüzleşmek zorundaydı. Normandiya’da savunmasızdı, çünkü Dondolo’nun üzerine boca ettiği kahve, ona eski yaralarını, eski korkularını anımsatmıştı. O geceyi hatırladığında sadece sonrasında korkunç bir şey olduğu ve Dondolo’nun da bununla bir ilgisi olduğu aklına geliyordu. Fakat ayrıntılar; zaman zaman rüyalarına giren, onu nefessiz bırakan, daha tehdidin ne olduğunu açık seçik göremeden ve çözmeden onu çılgınlık içinde uyanışların kollarına atan, sonrasında günlerce peşini bırakmayıp onu ürpertilere boğan sarımtırak bir sis içinde kaybolup gidiyordu.

Dondolo yanına gelip “Belki bunun pek de temiz bir iş olmadığını düşünüyorsun, öyle mi?” dedi.

Thorpe, çavuşla arasındaki mesafeyi koruyabilmek için geri adım attı. Dondolo’nun çıkışa giden yolunu kestğini gördüğünde artık çok geçti.

“Bak, ne düşündüğün umurumda bile değil,” diyerek güldü Dondolo. “Peki, bu konuda ne yapacaksın?”

“Ben mi?” diye sordu Thorpe. “Ben senin işlerine karışmam.”

Daha bunu söylediği an pişman olmuştu. Dondolo’nun ince dudaklarını büzüştürdüğünü gördü.

“Yine de sana bu konuda ne düşündüğümü söyleyeyim,” diye devam etti Thorpe. “Bu yemekler bize ait. Pekâlâ, eğer bu yemekleri dışarıda çöp tenekelerini karıştıran insanlara verirsen, sorun yok... ama işte yemekleri alan onlar değil. Karaborsacılar alıyor sadece. Zenginler alıyor.”

“İyi de bu konuda sen yapacaksın?” diye tekrar etti Dondolo.

Thorpe hiçbir şey söylemedi. Dondolo’yu gözlüyordu.

“O zaman bir anlaşma yapalım,” dedi Çavuş. Önerisini kendi bile çok ciddiye almamıştı. Şu mutfak kapısının ardına geçtiğinde Thor-

pe'a güvenemezdi. Olur ya, adam belki o kadar da namuslu değildi... yeteri kadar iyi bir teklife direnecek adam yoktur yeryüzünde. Belki Sourire sıvışana ve Dondolo o haftaki azığın eksiklerini kapatana kadar Thorpe'un sessiz kalması sağlanabilirdi. Ondan sonra kimse onun aleyhinde bir şey ispat edemezdi.

"Ne tür bir anlaşma?" diye sordu Thorpe. Bu, muhtemelen, yavaş yavaş onu dövmek ve bir güzel benzetmek için Dondolo'nun bir tezgâhıydı. "Ağzımı sıkı tutmam için bir anlaşma mı yani?"

Pis elini ona uzatarak "Evet," dedi Dondolo. "Buradakiler ikimize de yeter, sana da bana da..."

"Sen beni ne sandın?" dedi Thorpe.

"Pekâlâ," dedi Dondolo. "Ne hâlin varsa gör."

Thorpe, bir an için, dövüşün başlamasına, çizgilerin çekilmesine memnun olmuştu. Dondolo, sadece Dondolo değildi; uykusuz geceleri ve huzursuz günleri boyunca onun peşini bırakmayan, onu kovalayan her şeydi o. Oysa şimdi Dondolo'nun aslında âdi bir dolandırıcıdan başka bir şey olmadığı ortaya çıkmıştı. Bu onu daha az tehditkâr, daha fazla insan yapıyordu. Sanki bir hayalet ete kemiğe bürünmüştü.

Thorpe, Dondolo'nun sivil adama attığı bakışı yakaladı.

Sivil adam Thorpe'a sokuldu. Thorpe ne düşündüklerini kavramıştı... sivil adam onu Dondolo'nun avucunun içine atacaktı.

Thorpe yüzünü sivile döndü.

Sourire gözleriyle Thorpe'u ölçüp biçti ve aceleyle geri çekildi. Bu kısacık, korkmuş adam geri geri tüyerken biraz komik bile görünüyordu. Thorpe sırtıttı.

Tam o anda Dondolo üstüne atladı.

Dondolo'nun kolu, kabarmış kasları, Thorpe'un çenesinin altını sıkıyordu; Thorpe'u bu şekilde boğan Dondolo, başını da aniden arkaya çekmeye çalışıyordu.

Ama Dondolo, onun kadar kalıplı olmasa da Thorpe'un daha uzun ve daha atik bir adam olduğunu unutmuştu. Thorpe, vücudunu döndürmeyi başarmıştı. Bu hamle, Dondolo'nun dengesini bozdu, Dondolo yukarı yükseldiğini hissetti. Yere çarptı.

İnleyerek ayağa kalktı. Kan beynine hücum etti. Thorpe'un görüntüsü bulanıklaşmış, şimdi ona düşmanca bakan iki, hatta üç Thorpe vardı.

Bu kısa boşluk anı Thorpe'a düşünmek için zaman sağlamıştı. Dondolo, Thorpe'un çenesini kapalı tutacağına muhtemelen hiç inanmamıştı, hatta öldüresiye dövülse bile. O zaman Dondolo'nun planı neydi? Onu öldürmek mi? Ama onu ararlardı; Abramovici'nin Thorpe'un mutfağa geldiğinden haberi vardı. Cesedinden nasıl kurtulacaklardı ki? Tam o anda dank etti; sivil adamın bir arabası olmalıydı. Herhâlde çaldığı yiyecekleri sırtında taşımayacaktı. Demek ki cesedini araba veya kamyon gibi bir şeyle gizli gizli götürecekler, Seine'e ya da bir lağıma falan atacaklardı. Hayır hayır... Dondolo bir Amerikan askeri idi. Bir Amerikalı böyle bir şey yapmazdı. Fakat Dondolo çaresiz durumdaydı, çaresiz bir faşistti. Thorpe'u sadece öldürmekle kalmaz, mümkün olsa yavaş yavaş öldürür ve son hayat damlası Thorpe'un pelteye dönmüş vücudundan çıkıp giderken tepesinde durup izlerdi.

Thorpe, Dondolo'nun, bir adam yeteri kadar dövülürse yeteri kadar da sindirilir teorisine dayanıyor olabileceğinden şüphelenmemişti. Zaten daha fazla düşünmeye de imkân kalmamıştı, çünkü Dondolo, hayatı için mücadele eden bir adamın gücü ve öfkesiyle bir kere daha Thorpe'a saldırmıştı.

Dondolo, Thorpe'un eski yarasına vurmayı başardı. Anında bu yaradan tüm vücuda dalga dalga bir acı yayıldı. Dondolo, daha fazla numaraya izin vermemeye kararlı bir vaziyette Thorpe'u tutuyordu. O Thorpe'a sarılmışken, kısa sivil adam da Thorpe'un böbreklerine doğru birtakım aletlerle vurup duruyordu. Başlarda bu darbeler can sıkıcıydı ama devam ettikçe acı daha da büyüyor, Thorpe'un yarısından yayılan acı dalgasıyla birleşiyor, Thorpe'un cesaretini kırıp onu zayıf düşürüyordu. O esnada Thorpe, eğer bu küçük sivil adam bu şiddetli darbelere devam edecek olursa bütün enerjisinin tükeneceğini anlayıverdi.

Biraz sonra da panikleyip çığlık atacakmış gibi hissetti. Hâlâ bilinci yerindeyken çığlık atmaya karar verdi. Çığlığı atınca, Dondolo bir elini onun ağzını kapatmak için kullanmak zorunda kalmıştı. Thorpe, bu eli ısırdı. Mide bulandırıcıydı. Ter tadı vardı ve Dondolo'nun herhangi bir hayvan kadavrasından çıkardığı bütün o sakatatların tadı. Thorpe daha güçlü ısırdı.

Dondolo elini adamın dişlerinin arasından çekip aldı. Geriye gidip Thorpe'un ağzına öyle sıkı bir yumruk attı ki, Thorpe, Dondolo'nun ve ufak tefek sivil adamın uzağına düştü.

Thorpe tekrar bir çığlık kopardı, bu seferki ağzındaki ve çene kemiğindeki dayanılmaz acıdandı.

Dondolo'nun "Sustur şunu!" dediğini işitti, ses boğuk boğuk geliyordu. *Bu nedir yahu*, sesiydi bu.

Yine de Thorpe'un içinde korku yoktu, bundan çok emindi ve korku onu ele geçirmediği sürece, elini kolunu bağlayan, ayaklarını taş kesen o duygu geri gelmediği sürece sorun yoktu.

Dondolo'nun tekrar saldırdığını gördü.

Dondolo gözlerini öyle belertmişti ki Thorpe gülmeye başladı. Thorpe ayağını kaldırdı ve Dondolo'nun kasıklarına hesaplı bir güçle bir tekme attı.

Dondolo iki büklüm oldu ama düşmedi.

Bu sefer çığlık atan Dondolo'ydu. Bu çığlıkta her şey vardı: acı ve korku; kendi için korku ve Larry ile küçük oğlu Saverio için korku.

Bu çığlık Thorpe'a müzik gibi gelmişti. Ve sonra kendinden geçti.

Sourire'in Thorpe'un böbreklerine vurmak için kullandığı alet; deri kaplı ve kauçuk saplı kurşun top, dosdoğru kafatasına inmişti.

Dondolo suratına bir kova su döktüğünde ayıldı Thorpe. Otel civarında devriye gezen askerî inzibat, çavuşun yanında dikiliyordu. İkinci bir inzibat da ufak tefek sivilin yakınında duruyordu.

Başta konuşmaları Thorpe'a kesik kesik mırıltılar gibi gelmişti; kelimeleri ayırt etmek ve bunları bir cümle hâlinde düşünmek onun için büyük bir çaba gerektiriyordu.

"Kilerden yemek çalmak..." laflarını anlayabili, "karaborsa... uzun zamandır firelerin farkında... suçüstü yakalandı..."

Konuşan Dondolo'ydu. Thorpe, inzibatın "İyice bir pataklamışsın, belli!" dediğini işitti.

Dondolo güldü, "Onun pek hoşuna gitmedi ama... Şu elime bak-sana!"

Evet, işte böyle konuşmalar geçiyordu. Thorpe adı gibi emindi. Ama yine de anlamsızdı. Thorpe yerden kalkmaya çabaladı. Sendeledi, duvara tutundu.

Dondolo'nun "Dikkatli olun!" diye inzibatı uyardığını duydu. "Çok tehlikeli..."

Askerî inzibatın koluna yapıştığını fark etti. "Gel bakalım ahbap! Sorun çıkarma, anladın mı?"

Gel bakalım mı? Nereye? Ne için? Thorpe'un kafası kazan gibiydi. O kadar ki zoraki toparlayabildiği düşünceler bile bu boşlukta kaybolup gidiyordu.

"Nereye götürüyorsun beni?" diye sordu Thorpe. Kelimeler ağzından ağır ağır dökülüyordu. Şişmiş ağzı her hecede acı veriyordu. "Ben bir şey yapmadım ki."

Yine de dost bir sesle "Çavuş'u duydu!" dedi askerî inzibat.

Dondolo, "Şimdi de salağa yatıyor," dedi.

"Biliyorum, biliyorum!" dedi inzibat. "Hepsi öyle yapar zaten. Paçayı sıyrabileceklerini sanırlar. Ama hızlı öğrenirler. Kafalarına bir iki şey sokarız."

Thorpe, aklındaki düşüncelerin dağılıp gitmesini önlemek ister gibi başını sallıyordu.

"Bir daha söylesene, ne dedin sen?" dedi.

"Neyi söyleyeyim?" Askerî İnizibat, "Bu adamın iyice pestili çıkmış," diye düşündü.

"Dondolo'nun sana anlattıklarını, benim hakkımda söylediklerini..."

Dondolo, "Ben anlatayım ona!" diye telaşla bağırdı. "Onu mallarla birlikte yakaladım, tüm bu yiyecekleri şu Fransız adama satıyordu. İşte burada, çanta tıka basa dolu! Un, domuz pastırması, yumurta, şeker, konserve... Onu yakaladım ve dedim ki 'Hah işte sonunda yakaladım seni.' Sonra döndü bana saldırdı! Şu elime bak. Bunun için rapor almam gerekecek."

"Tamam!" dedi inzibat, "Tartışmayın artık. Haydi gidelim."

Thorpe, kolunu askerî inzibattan kurtardı.

"Dinle," dedi, "yalan bu! Allah'ın cezası bir yalan! Benim hakkımda söyledikleri... Bunu yapan o, ta kendisi! Onu yiyecekleri satarken yakaladım ben!"

Askerî inzibat Dondolo'ya baktı. "Ne demek oluyor bu?" diye sordu.

"Söyle bana, nasıl birine benziyorum?" dedi Dondolo. "Amerikan ordusunun malı olan herhangi bir şey satıyor olsaydım kendimi böyle bir herife yakalatır mıydım sanıyorsun?"

Thorpe, korkunun fark ettirmeden ona yaklaştığını hissetti. Mutfağın büyük, pırıl pırıl beyaz duvarları hareket etmeye, üzerine üzerine gelmeye başladı. Sadece "Yalan söylüyor!" diyebildi.

"Niye Fransız adama sormuyorsunuz?" dedi Dondolo. "İngilizcesi gayet iyi."

Askerî inzibat sorgulayan gözlerle Sourire'e baktı.

Sourire ve Dondolo, Thorpe'un bilinçsiz hâlde yere düşüşünden askerî inzibatın kavga gürültüsünü duyup koşarak gelişine kadar geçen o kısacık sürede ne söyleyeceklerini kararlaştırmışlardı.

İnzibat, sert bir sesle "Anlaşmayı hangisiyle yaptın?" diye sordu.

Sourire, Thorpe'u göstererek "Bu adamla!" dedi.

"Yalan söylüyor," diye fısıldadı Thorpe.

İnzibat onu duymadı bile. Bir kere daha Thorpe'un koluna yapıştı.

Şimdi mutfak duvarları sadece Thorpe'un üzerine üzerine gelmiyor, aynı zamanda gitgide saydamlaşıyordu da. Tümüyle Dondolo'lardan ve Sourire'lerden oluşan bir ordunun bir ileri bir geri gittiğini, güldüğünü, pis pis sırttığını, manevra yaptığını görebiliyordu. Etrafında onlardan oluşan sütunlar vardı, sıkışmıştı, kaçabileceği bir boşluk bile yoktu. Böyle bir boşluk olsa bile oradan kaçıp gidemezdi, çünkü bacaklarını hareket ettiremiyordu. Sonra kendi kendine, 'Bunların hepsi bir rüya,' dedi, 'büzüş, uyu, daha ufacık kal, sonra annenin yumuşacık, sıcacık dizlerinde uyanacaksın. Annenin dizinin dibinden ayrıldığından bu yana yaşananların hiçbiri gerçek değil. Büyümek rüyaydı, savaşa gelmek, yaralanmak rüyaydı.' Ama içten içe, bunların bir rüya olmadığını biliyordu. Düşman orduları o kadar büyüktü ki buna katlanamıyor, onlarla savaşamıyordu.

Ayaklarını sürüye sürüye askerî inzibatla gitti.

Dondolo, Loomis'in yanına gitti. Dondolo bundan hoşlanmamıştı. Memleketindeyken, Onuncu Bölge Derneği'nde, Patron Mar-

celli ona “Bir anlaşmayı ne kadar az insan bilirse, ilgili kişiler için o kadar iyi olur ve kâr da o kadar artar,” diye belletmişti. Ama Dondolo, kendini kandırarak kadar da aptal değildi. Askerî inzibatların kavgaya dâhil olması ve Thorpe’un tutuklanması, işleri onun, yani bir çavuşun seviyesini aşan bir noktaya getirmişti.

Üstelik Sourire’in de anlattığı hikâyeye ne kadar uzun süre sadık kalacağı kuşkuluydu. Özellikle de bir askerî inzibat karakolundan çıkıp Fransız cezaevinin konforuna geçmenin o kadar da kolay olmadığını anladığı zaman...

Dondolo, Loomis’e, aşağı yukarı askerî inzibata verdiği raporu verdi.

Loomis bunların tek kelimesine bile inanmamıştı. Thorpe’u tanıyordu ve Dondolo hakkında da gerçeğin ne olabileceğine dair isabetli bir tahminde bulunmasına yetecek kadar fikri vardı.

“Thorpe nerede şimdi?” diye sordu.

Dondolo omuz silkti, “Askerî İnzibat karakolunda herhâlde.”

O an için Loomis başka bir soru sormadı. O, başka bir konuda endişeliydi: Dondolo ondan ne istiyordu?

Dondolo’ya bölükteki herhangi biri gibi muamele edilemezdi. Adam kendi çapında, hem de ta İngiltere’den beri, tıpkı bir politikacı gibi iş görüyordu. Kendine sıkı ve küçük bir makine inşa etmiş, dostluklar kurmuş ve görevi dolayısıyla yaptığı iyilikler sayesinde bu dostlukları ilerletmişti. Bir askerın asıl derdi yemekti, yemek de Dondolo demekti. Dondolo’nun subaylar için o maharetli elleriyle hazırladığı, ikinci ekmeği üste koymadan önce etin üzerine turşu dilimleri yerleştirdiği lezzetli biftek sandviçler sunduğu gece yarısı atıştırmalarına Loomis de katılmıştı. Bunların hepsi adamların kumanyasından geliyordu. Bu işin nerelere vardığını, Dondolo’nun müfreze birliğindeki kaç adama, kaç subaya kanca attığını artık Tanrı bilirdi!

“Çok fena,” dedi sonunda Loomis, “çok ciddi bir suç.”

“Evet, komutanım.”

“Devlet malını satmak, görevi başındaki erbaşa saldırmak... Harp Nizamnamesi madde 94 ve 65... Bakalım, hüküm giyerse beş buçuk yıldan başlar.”

Dondolo, Loomis'in küçük kitabın sayfalarını çeviren ellerini gözleriyle takip ediyordu. Kendini iyi hissetmiyordu. Babaları Leavenworth'de yatarken büyüyecek olan Larry ve Saverio'yu düşündü. Sonra kendini toparladı, postu kurtarmaya kararlıydı, bedeli Thorpe'ya da başka bir sürü adamı öldürmek olsa bile...

"Anlayamıyorum," dedi Loomis. "Tamam, Thorpe manyak... Ama o kadar da manyak değil. Bana soracak olursan Dondolo, asker kumanyasını satacak kadar cesaretli olan adamın, hiç de manyak olmayacağını, hatta bir hayli de kurnaz olacağını söyledim. Anlattığının hikâye mantıklı değil."

"Sanırım değil komutanım," dedi Dondolo, sesine moral bozukluğu havası vererek.

Genellikle kibirli bir insan olan Dondolo'yu böyle kederli gözlerle, öne eğdiği başıyla, acemi acemi dizlerini ovuştururken görmek Loomis'in keyfini yerine getirmişti.

"Bana yardım edin," dedi Dondolo.

Loomis, "Ben daima adamlarımın yanındayım," dedi. "Bunu bilirsin. Başın beladaysa bana anlatsan iyi edersin."

Dondolo gülmemek için kendini zor tuttu. "Sanırım en iyisi doğruyu anlatmak," dedi. "O Fransız adam beni görmeye geldi..."

"Hangi Fransız adam? Nerede gördün onu?"

"Bir barda," dedi Dondolo. "Çok kibar adamdı, bana içki ısmarladı."

"Anlıyorum," dedi Loomis. Belli ki hikâyenin kötü adamı bu Fransız olacaktı.

"Bugün yanıma uğradı," diyerek devam etti Dondolo, "ve yiyecek için bana yalvardı. Kalabalık bir ailesi olduğunu, Naziler varken aç bulaç yaşadıklarını söyledi. Çocuklarından ikisi hastaymış, öyle söyledi; raşitizm mi ne, ya da öyle bir şeyler."

Yüce Meryem korusun, eğer Larry ve Saverio aç kalsaydı onlar için cinayet bile işlerdi.

"Karısı," diye sürdürdü Dondolo, "dediğine göre karısı o kadar aç, o kadar açmış ki bebeği bile emziremiyormuş. İki aylıkmuş bebek..." diye de ekledi.

"Buralarda hayat zor," dedi Loomis. "Ama her gelene bir şeyler veremeyiz!"

“Yüzbaşım, komutanım!” dedi Dondolo, bu seslenişte sahici bir şey vardı, “Yemek vaktinden sonra bir ara dışarı çıkıp mutfağın arka tarafına bir bakın Yüzbaşım. Çöp tenekelerimizi karıştıran o Fransızlara bir bakın. Çöp yiyorlar! Bunu gören adam nasıl dayansın?”

“Neyse, Fransız adam yanına geldi...” diye hatırlattı Loomis.

“Bizde dolu kumanya var. Birazını ona verdim. Neden vermeyeyim? Bu insanları açlıktan ölmeye terk edecek olduktan sonra kurtarmanın manası ne?”

“Para aldın mı?”

“Biraz,” diye kabul etti Dondolo. “Fransız adam zorladı beni. ‘Ben dilenci değilim, para kazanıyorum, parasını ödemedem bir şeyler almak karakterime ters’ dedi. Tartışmak istemedim. Hem para verince içi rahat edecekse... Ben basit bir çavuşum, efendim, elime biraz para geçmiş oldu. Benim de düşünmem gereken bir ailem var.”

“Tabii, tabii,” dedi Loomis. “İyi de Thorpe bu işe nasıl karıştı?”

“Thorpe mutfağa geldi. Daha en başından hiç orada olmaması gerekirdi!” Dondolo’nun eski zorbalığı geri gelmişti. “Ama bu bölükte herkes burnunu her şeye sokuyor!”

Loomis homurdandı. Dondolo’nun hislerini anlıyordu. Tolachian da burnunu onu hiç de alakadar etmeyen konulara sokmuştu... Tolachian ölmüştü.

“Neyse işte, Thorpe mutfağa geldi,” dedi Dondolo, “ve beni yiyecekleri Fransız adama verirken gördü, bağırıp çığırmaya başladı... Ordu’nun malını çalışıyormuşum da yemeklerimizi satıyormuşum da... Dolandırıcı dedi bana, hem de daha neler neler... Neden? Çünkü, Thorpe’u bilirsiniz komutanım, adam manyak! Sorarım size komutanım, bu bölükte hiç yeteri kadar yemek bulamayan oldu mu? Ben herkese sahip çıkmıyor muyum?”

“Öyle,” dedi Loomis.

Dondolo, “Kendi kendini gaza getirmeye başladı,” diyerek devam etti. “Yüzü kıpkırmızı oldu, sonra bembeyaz kesildi... sonra da üstüne saldırdı. Epey bir süre kavgadan kaçtım ama sonra bana, işte tam buraya, tekme attı. Bu tekme yüzünden belki de ömrümün sonuna kadar sakat kalacağım efendim. Sonra işte ben de delirdim. Sonunda da askerî inzibatlar geldi.”

“Hepsi bu mu?”

“Evet, komutanım!” dedi Dondolo, hikâyesinden gurur duyuyordu.

Loomis düşünüyordu. Kulağa iyi geliyordu ama birlikteki kimse Dondolo’nun bu hayırseverliğine inanmazdı. Öte yandan Dondolo asıl gerçeği kendi de kabul etmişti.

“Bundan paçanı kurtaramazsın,” dedi Loomis, “Fransız adama yiyecekleri sattın ve iş üstünde yakalandın.”

Dondolo başını eğdi.

“Üstelik Thorpe’un sana saldırdığını da sanmıyorum. O tür bir adam değildir o.”

“Ne fark eder ki?” Dondolo’nun canı sıkılmıştı. Loomis’in bunu başına kakmasına hiç gerek yoktu.

“Tavırlarına dikkat et!” dedi Loomis. Şimdi zihni başka bir şeyle meşguldü. Bölükteki bu imtiyazlı adamlarla er ya da geç karşı karşıya kalıyor ve sorun çıkıyordu. Dondolo’nun eli kolu da fazla uzamaya başlamıştı. Artık bu eli kesmenin vakti gelmişti.

“Tavırlarına dikkat et Çavuş! Tespitlerimin bir fark yaratıp yaratmayacağını söyleyecek konumda değilsin sen. Hatta şu anda hiçbir konumda değilsin! Yemeklerin yetersizliğiyle ilgili bir sürü şikâyet alıyordum zaten. Yani bu, senin bu Fransız adamla ilk görüşmen değildi, hatta belki de hem kalbine hem de cüzdanına hitap eden başka Fransızlar da vardı.”

Loomis lafı gediğine oturttuğunu görüyordu. “En iyisi artık birbirimizi kandırmayalım!” dedi.

“Öyle olsun... Birbirimizi kandırmayalım!” diye karşılık verdi Dondolo. Boncuk gibi kara gözleri iğne ucu kadar kalmıştı. Ağız sımsıkı kapalıydı ve suratından ezici bir küstahlık akıyordu. “Bana yardım edecek misiniz, etmeyecek misiniz Yüzbaşı?”

“Sana yardım etmek mi?”

“Elbette! Ben sorun çıksın istemiyorum!”

Loomis, şaşkına dönmüş gibi, yavaş yavaş başını salladı. “Bana hayli ilginç gelmeye başlıyorsun Dondolo. Adaletin tecellisine müdahale edeceğim fikrine de nasıl kapıldın? Harp Nizamnamesi, işte burada hepsi yazıyor. Sadece bu teklifin için bile seni askerî mahkemeye verebilirim.”

Dondolo, sakın bir sesle “Artık birbirimizi kandırmayalım demiştim komutanım!” dedi. “Beni askerî mahkemeye mi vereceksiniz? Öyle olsun! Ama mahkemede bütün bu rezaleti açık ederim!”

“Hangi rezaleti Çavuş?”

“Buradaki tek işadaminin ben olduğumu düşünmüyorsunuz herhâlde! O Fransız’la, adı Sourire, tanıyorsunuz sanırım, ilk defa ciddi ciddi konuştuğum vakit bana referans olarak sizin adınızı verdi. Sadece birinci sınıf insanlarla çalıştığını söyledi.”

Dondolo kıkırdadı. “Ben kimlerle iş yaptığıma çok dikkat ederim. Sonra Motor Çavuşu Lord’a da sordum. Lord da artık iki misli yakıt talebi yapıldığını ama bu yakıtın çoğunun daha bölüğe bile varmadan ortadan kaybolduğunu söyledi. Bir de bana bu fikre nereden kapıldın diye soruyorsunuz!”

Loomis dehşetli bir tuvalet ihtiyacı hissetti.

Dondolo, sözlerinin yarattığı etkiyi ölçüyordu. Tüm yumurtaları tek sepete koymuştu ve bu sepetin bunca yumurtayı taşıyıp taşıyamayacağından da emin değildi. Tüm bildiği Lord’un ona söyledikleriydi ve bu benzin talebi işinin Loomis ile bir alakası olduğundan da emindi.

Dondolo, “Bela isteyen ben değilim komutanım. Ama bence aramızdan bazıları dayanışma içinde olmalı,” dedi.

Loomis, yakıcı bir sızı ile, Paris’e hiç gelmemiş olmayı diletti. Burada herkes rahat içinde yaşıyordu. Herhangi bir restoranda, şöyle orta yollu, adam gibi bir akşam yemeği haftalık ücretine denkti, içkiye el bile sürülmüyordu, dükkânlardan *Paris hatırası* olarak eve göndermek için satın alınabilecek güzel şeyleri karşılamaya ise kimsenin gücü yetmezdi. Özel bir gelirinizin olması şarttı. Diğerlerinin nasıl idare ettiğini hiç bilmiyordu; Willoughby’nin bir sorunu yok gibiydi. Her zaman da birilerinin davetlisi olamazdınız ya. Yine eskisi gibi parasız olduktan sonra savaşı kazanmanın kime ne faydası vardı hem! Bu benzin anlaşması da o kadar kendiliğinden olmuştu ki!

Bu şekilde vicdanınızı rahatlatabilirdiniz tabii ki. Ama okulda öğrendiğiniz şeyleri hatırlayınca –ki çocuklara anlatılan bir sürü hikâyeye vardır– vicdanınızın sizinle arayı kapatmanın bir yolunu bulduğunu da bilirdiniz.

Altan alta umutsuz bir tonla “Ne yapabilirim bilmiyorum!” dedi Loomis.

Dondolo ayağa kalktı. Her şey yolundaydı. Larry ve Saverio – Tanrı korusun onları– babasız kalmayacaktı.

“Aramızda kalacak Yüzbaşı,” dedi arkadaş canlısı bir sesle, “hâl-ledeceğiz. Siz merak etmeyin.”

Bu sesteki teklifsizlik Loomis’in ağırlına gitmişti ama içini rahatlatmaya da ihtiyacı vardı.

“Ah keşke şu inzibatlar işin içinde olmasaydı,” dedi.

Dondolo masanın üzerine doğru eğildi. “Vallères’teyken Thorpe sizin partinizi basmıştı ya hani, hatırlıyor musunuz? Adam kaçık! Bölükteki herkes yerinin Sekizinci Kısım olduğunu biliyor. Normandiya’dayken neden üstüne deli gömleği geçirivermediler anlamıyorum bir türlü. Beyefendilerin üzerine böyle atlamak ve Teğmen Yates’in yakasına yapışmak, milletin kafasını ütülemek... O günden beri de arıza çıkarıp duruyor. Herkesin onu ispiyonladığını düşünüyor. Etrafta bulunması çok sakıncalı!”

“İyi peki, onu hastaneye yatıralım. Ama yine de askerî inzibatlar meselesi var.”

“Öyle ama onlar sadece *benim* anlattığımı biliyor. Hem kafasında tahtası noksan olduğu için gözlem altında tutulurken Thorpe’un dediğine kim inanır ki?”

“Bu hiç hoşuma gitmiyor,” dedi Loomis. “Hiç hoşuma gitmiyor.”

Dondolo bezgin bir hâlde “Ne istiyorsunuz ki!” dedi. “Kararınızı verin komutanım. Eğer bunu şimdi yapmazsanız Thorpe ensemden düşmeyecek... sizin de benim de... İkimizin de ensesinden düşmeyecek. Bilmem anlatabiliyor muyum?”

Loomis, Harp Nizamnamesi’nin bulunduğu küçük kitabı kapattı ve “Bir rapor hazırlayacağım,” dedi.

7

Haberi Yates’e Bing getirdi.

Yates, “Ne zaman götürmüşler hastaneye?” diye sordu.

“Dün gece. Tüm öğleden sonra onu askerî inzibat karakolunda tutmuşlar, akşam olunca da hastaneye nakletmişler. Telefon et-

tim, hastaneye gittim, onu görmek için izin almaya çalıştım ama... Mümkün değil."

Yates, sağ elinin avuç içiyle sol elindeki sigilleri ovuyordu. "Tanrım, zavallı adam..." Thorpe'un subayların partisine daldığı andaki, ondan yardım isterkenki yüzü Yates'in aklında yer etmişti. "Pekâlâ Bing, sen elinden geleni yaptın. Teşekkür ederim."

Bing gözlerini ona dikmişti. "Teşekküre gerek yok."

Yates acele ile "Ne yapabileceğime bakacağım," diye ekledi.

Bing de "Ben de bunu bekliyordum Teğmen," dedi.

"Öyle mi?" Bing'in tavırları ve sözlerinin altında yatan anlam Yates'i sinirlendirmişti. Neden herkes yardım için ona başvuruyor ve neden yardım etmeye çalıştığı herkesin sonu hep hurdalık oluyordu?

"Pek bir şey yapabileceğimin garantisi yok," dedi.

Bing yanlış anlamıştı. Yates'in sözünden caymak üzere olduğunu sandı. "Bunu demek istemediniz," dedi. "Bakın Teğmen, birileri Thorpe'un icabına baktı, o yüzden onu hastaneye yatırmak zorunda kaldılar..."

"Thorpe her zaman biraz, yani işte, biraz akılsızdı."

"Düşündüm ki... Teğmen, bu bölükte neler döndüğüne dair adamlar sandığınızdan daha çok şey biliyor. 4 Temmuz görevinde Teğmen Laborde'nin yerine başka birini geçirmek için uğraştığınızı biliyoruz mesela."

Yates öfkeyle "Kendimi ateşe attım, evet!" dedi. "Ne geçti elime? Kime ne yardımım dokundu? Bu dediğin insanın elinden pek bir şey gelmediğinin kanıtı olur ancak."

Bing durumu değerlendiriyordu. "Belki artık çok geç olduğunda denediniz. Belki yeteri kadar uğraşmadınız. Ama ne olursa olsun denediniz."

Yates, Bing'in, onu harekete geçmeye cesaretlendirmek için gösterdiği bu naif çabayla aslında gerçeğe sandığından da yakın olduğunu düşündü. Hem Tolachian'ın hem de Thorpe'un meselesinde Yates yolun yarısına kadar gelmiş ve sonra durup kendi kendine 'Nasıl işler bir şekilde hâllolur,' demişti. Ama olmamıştı işte. Hiçbir zaman hâllolmamıştı çünkü hiçbir zaman işleri olurluna bırakmaman gerekirdi, ipleri eline alman lazımdı.

Yates gönülsüzce “Söz veriyorum, Thorpe’u mutlaka görmeye çalışacağım,” dedi.

“Teşekkürler Teğmen,” dedi Bing. Yates artık Bing’in ona teşekkür edip durmaktan vazgeçmesini istiyordu ama Bing devam etti. “Thorpe’un sizin sorumluluğunuzda olmadığını biliyorum. Müfreze birliğindeki adamlardan Yüzbaşı Loomis ve Binbaşı Willoughby sorumlu ama işlerin nasıl yürüdüğünü siz de biliyorsunuz. Bu yüzden size geldim zaten. Birinin incelemesi gereken işler dönüyor. Vallères’teki bombardımanın olduğu gece, Thorpe nihayet kuledeki yatağına geldiğinde çok fena dövülmüştü...”

Yates, o lanet olasıca parti gecesi, diye geçirdi içinden.

“Dövülmüş müydü? Kim dövmüş?” diye sordu.

“Konuşturmadım. Ne zaman sorsam öfkeleniyordu, sonra da o sessizliklerinden birine gömüldü.”

“Bu konuda yapacak bir şey yok. Artık çok geç.”

“Tolachian için de artık çok geç,” dedi Bing.

“Ve Thorpe hâlâ hayatta. Pekâlâ, pekâlâ! Söyledim sana, elimden geleni yapacağım.”

“Teşekkür ederim komutanım.” Bing gitti.

Yates, ısrarcı orospu çocuğu diyerek sıırttı. Sonra birden yüzü ciddileşti. *Artık çok geç!* Hiçbir şey yapmamak için kendine bulduğu mazeretlerden biri daha...

Yates hastaneyi aradı ve doktorlardan birinin mutlaka telefona gelmesi için ısrar etti. Göz açıp kapayınca kadar hiç de kaba olmayan bir ses Yüzbaşı Philipsohn’un hatta olduğunu haber verdi. Evet, olaydan haberi vardı; Yates’in endişelenmesine hiç gerek yoktu, Thorpe’u geri getirmek için ellerinden geleni yapacaklardı.

“Geri getirmek için mi?” diye sordu Yates.

“Evet,” dedi Yüzbaşı Philipsohn, “bir tür sersemlik hâli yaşıyor. Büyük bir şok atlatmış. Bedensel olarak da kötü durumda bulunuyor. Dövülmüş, biliyorsunuz değil mi? Ama hiç endişe etmenize gerek yok Teğmen... Her şey yoluna girecek.”

Yates pek de ihtimal vermeyerek “Onu görebilir miyim?” diye sordu.

“Ne yazık ki hayır,” dedi ses, biraz tereddütlüydü. “Onu rahatsız etmek istemiyoruz.”

Yates, Thorpe ziyaretçi kabul etmeye başlar başlamaz ona haber vermesi için doktordan söz aldı.

“İlginize çok teşekkür ederiz,” dedi Yüzbaşı Philipsohn, “Anlaşıldı. Tamam.”

Telefon görüşmesinden sonraki birkaç dakika boyunca Yates, Bölük Odası’ndaki kirli sandalyede, parmakları şakaklarında hareketsiz kaldı. Yani hastanede evrak işi falan gerektiği için değil, Thorpe kimseyi göremeyecek kadar hasta olduğu içindi. Thorpe’a birkaç güzel söz etmesi için kibarlık gösterip izin verselerdi Yates kendini daha iyi hissedecekti ama bunlar bahane. Ve daha da önemlisi, hikâyeyi bir de Thorpe’un ağzından dinleyemeyecekti. Geriye sadece yiyecekleri satın alan Fransız adam kalıyordu.

Yates, müfreze birliğinin St. Cloud Otelindeki Bölük Odası’ndan çıktı. Otelin, yeni gelen askerlerin ve onların teçhizatlarının kokusu ile uzun zaman önce ayrılan konukların kokusunun birbirine karıştığı kirli havasından sonra, dışarıdaki hava tatlı ve temiz gelmişti ona. Yates, Fransız adamı salıvermemişlerdir diye umuyordu. Fransız resmî makamlarının alışkanlıklarını bilmiyordu; tabii yeni rejimin gelişinden sonra hâlâ devam ettirdikleri bir alışkanlıkları kaldıysa...

Loomis, McGuire’in cipiyle otelin oraya vardı. Yates’i büyük bir coşkuyla selamladı. Yüzbaşı, şimdilik, herkesle arasını iyi tutmaya pek meraklıydı.

Yates, Loomis’in bu neşesini, cipini ödünç almak için kullanmaya karar verdi. Yüzbaşı yardım etmekten büyük memnuniyet duyardı. “Elbette, al tabii,” dedi ve McGuire’a “Teğmen’i nereye istiyorsa oraya götür,” diye emretti.

McGuire homurdandı.

“Uzak değil,” dedi Yates, Loomis’i memnun etmekten ziyade şoförün gönlünü yapmak için, “Askerî İnzibat karakoluna kadar gideceğiz.”

Neredeyse otelin kapısına kadar gelmiş olan Loomis durdu. “Nereye?” diye sordu. Ama bal gibi de anlamıştı, çünkü devamında “Askerî İnzibat karakolunda ne işin var?” demişti.

Yates ağzını açmamış olmayı dilerdi; Loomis, hemen, daha yeni yoluna koyduğu bir işe müdahale edilmesinden şüphelenmişti.

“Önemli bir şey değil,” dedi Yates. Mümkün mertebe öylesine konuşur gibi görünmeye çalışarak. “Biri hakkında rutin bir Askerî Polis kontrolü...”

“Demek öyle!” dedi Loomis. Daha fazla soru sormayı göze alamazdı. “İyi o hâlde, iyi şanslar!”

“Teşekkürler,” dedi Yates.

İnsan dolu sokaklar hâlâ Yates’e Paris’teki ilk günleri, kurtuluş balayını hatırlatıyordu. Evet, ordu yerleşmişti ve cephe de daha doğuya kaymıştı. Yine de savaş Paris’in üzerinde kahramanca bir gölge bırakmıştı. Şehir hâlâ savaşın eşiğinde gibiydi. Pusu atışları sona ermişti. Faşist milisler büyük oranda yakalanmış ya da Almanların geri gelme ihtimalinin çok düşük olduğunu anlayarak teslim olmuşlardı. Şehirlerini kurtarmak için savaşan Parislilerin çoğu da silahlarını teslim etmiş ve biraz da homurdanarak günlük iş ve aş bulma angaryasına geri dönmüşlerdi.

Mantin’e ne olduğunu Thérèse’e sormalı, diye düşündü Yates ve şu anda, Thorpe işinin stresi altındayken o utangaç kızı düşünebilmesine memnun oldu.

Concorde Meydanı’ndan bu yana onu sadece bir kez daha görmüştü. Thérèse’in ilk sözleri, aşkla veya sevişmekle ilgilenmediği, eğer aklında bu tür bir şey varsa, ki Thérèse olduğundan şüpheleniyordu, hemen o anda birbirlerine *adieu* diyebilecekleri olmuştu. Yates de ona evli olduğunu, karısını sevdiğini ve tek istediğinin onun arkadaşlığı olduğunu söylemişti. Bunu söylerken kendi de buna inanıyordu. Kızın ucuz bir izlenim vermekten kaçınmak ve Yates’teki arzuyu körüklemek için oldukça naif bir yol seçtiğini düşünmüş, fazla da ciddiye almamıştı onu. Ama sorun da değildi, kadınlar söz konusu olduğunda mücadeleden hoşlanırdı.

Kendine çekidüzen verdi. O ve Thérèse, yürüyüş yapmak, kafelerden birinin önünde sokakta oturmak, hazır portakal sularını yudumlarken her nedense birbirlerine karşı iyi duygular beslemekten başka bir şey yapmasalar da, Thorpe hastanede, bir sürü başka akıl hastasının yanında bir hasta olarak yatarken ve orada tutulduğu sürece de muhtemelen çok az iyileşme şansı varken, zihninin onunla

meşgul olmasına izin vermek, onunla birlikte olmanın tatlı beklentisi içinde olmak ona neredeyse utanmazca geliyordu.

Ama yine de... neden olmasındı yani? Kafası o şekilde çalışıyordu işte. Ruth, ikisinin hayatını da etkileyen bir sorunun ortasında, büyük bir rahatlıkla mutlu düşler peşinde koşabilmesine bazen hayret, bazen de itiraz ederdi. Onun bu huyunu ergence bulurdu. Yates, bunun dengesini korumasına yardımcı olduğunu söyleyerek kendini savunurdu. Ruth, bu fantezilerin, her şeyden çok sevdiği konfor ve huzur içinde tembellik etmeye devam etmesini sağlayan bir aldatmaca olduğu yanıtını verirdi. Bir gün, derdi, hayat seni öyle bir durumda bırakacak ki... ve ben de terliklerini getirmek için yanında olmayacağım. Yates ise güler ve kendi başının çaresine bakabileceğini söylerdi.

Hiç de başının çaresine bakamamıştı işte. Tolachian ölmüştü ve Thorpe da psikiyatri servisindeydi. O da onu istemediğini söyleyen bir kızın peşinden koşuyordu. Ve savaşa gelince, orada da kendisini kesinlikle gösterememişti.

McGuire bir şeyler söylüyordu.

“Ne dedin?” diye sordu Yates.

McGuire tekrar etti, “Öyle görünüyor ki otelle askerî inzibat karakolu arasında ring servisi yapıyorum.”

“Kimler için servis yapıyorsun?”

“İşte,” dedi McGuire, “sizi aldığımında karakoldan yeni gelmiştim.”

“Yüzbaşı Loomis karakolda mıydı?”

“Evet, tabii...”

Yates hiçbir şey söylemedi. Fakat McGuire tam konuşma havasındaydı. Loomis ile kızın, Scribe Otel’in odasında, pencere önündeki kurtuluş kutlamalarını gördüğü günden beri Yüzbaşı ile yaptığı konuşmaları resmî konularla sınırlı tutuyordu. Bir iki defa ters ters cevaplar aldıktan sonra Loomis de şoförünün suskunluğunu kabullenmişti ama bu durum hiç hoşuna gitmiyordu, cipin bir köşesindeki kirden ve başka eften püften meselelerden şikâyet etmeye başlamıştı. McGuire, Loomis’in ondan kurtulmak için hızlıca bir bahane aramakta olduğunu işte buradan anlamıştı. McGuire, belki de aracı

bulunmayan Yates'in bu ayrıcalığa kavuşmak isteyerek onu ve cipini alabileceğini umuyordu.

Şoför, yardımcı olmak ister gibi, "Yüzbaşı Loomis'in orada ne yaptığını bilmiyorum," diye açıklamaya koyuldu. "Ama tahmin edersiniz... Thorpe hakkındaydı."

"Sanmam," dedi Yates. "Thorpe geçen gece hastaneye nakledildi."

McGuire, önemsiz bir şeyden bahseder gibi, "Orada bir iş var," dedi. Bir süre sonra da "O çocuğa tuzak kurdular," diye ekledi.

Bu sözün söylenişindeki o kayıtsızlık, durumu daha da iç acıtıcı yapıyordu. McGuire düz ve ilkel bir biçimde, lafı hiç dolandırmadan yüzleşiyordu bu durumla... ama çok ileri gidiyordu. Yates öfkeyle, "Dinle beni!" dedi. "Ben bu yorumu duymamış olayım. Ama Yüzbaşı Loomis ya da başka bir subay hakkında konuşurken ağzından çıkan sözlerle dikkat etmeni öneririm sana!"

"Bana mı?" McGuire arabayı yavaşlattı. "Ben Yüzbaşı hakkında tek kelime bile etmedim."

Yates irkildi. McGuire haklıydı. O hiçbir subayı, özellikle de Loomis'i kesinlikle suçlamamıştı. Onun adını işin içine katan kendisiydi. Bu, kabul etmek istemeseniz de zihninizin çalışma şekline dair çok fazla ipucu veren o dil sürçmelerinden biriydi. "Neyse ne, sen yine de dikkatli ol!" dedi Yates.

McGuire "Geldik, askerî inzibat karakolu burası," diye haber verdi.

Yates karakola girdi. Bekleme salonundaki kasvet ona memleketindeki karakolları hatırlatmıştı; sadece, çok uğraşsa da başaramayanların yadigârlarını taşıyan paslı pirinç tükürük hokkası eksikti.

Bütün suratı geniş, siyah gözeneklerle kaplı gençten bir adam olan nöbetçi polise, Thorpe adlı bir Amerikalı asker ile birlikte getirilen Fransız adamı nerede bulacağını bilip bilmediğini sordu.

"Ha, ol!" dedi Çavuş, "Hiç yoktan ne mesele çıktı bu adam yüzünden! Evet, salıvereceğiz onu ama Teğmen olur diyene kadar gitmesine izin veremem ve Teğmen de henüz gelmedi."

"Yani Fransız adam hâlâ burada mı?"

"Elbette!"

"Onu neden bırakmak istiyorsunuz?" diye sordu Yates.

"Ben bırakmak istemiyorum ki onu. Bana kalsa fark yok, ha öyle ha böyle." Çavuş, bir subaya söyleyebileceği şeylerin sınırları içinde

sabırsızca konuşuyordu. “Daha birkaç dakika önce bir yüzbaşı buradaydı. Adını bilmiyorum, bakabilirim ama, tabii isterseniz...”

Yates telaşla “Teşekkürler, kim olduğunu biliyorum,” diyerek askeri ikna etmeye çalıştı. “Yüzbaşı ne istiyormuş peki?”

“Hastaneye gönderdiğimiz şu Thorpe adlı adamın *akli dengesi-nin yerinde olmadığını*, bu nedenle hakkındaki bütün suçlamaları düşürdüğünü ve bizim de Fransız adamı daha fazla tutmamıza gerek kalmadığını söyledi. Bilirsiniz ya komutanım, nezarethanemiz tıka basa dolu, adamlar sırayla uyuyor. Birini salıvermekten ancak memnun oluruz!”

“Sizi anlıyorum,” diyerek güldü Yates. Tam zamanında gelmişti. Belki de kararsızlığına artık bir son verip aklını başına alma ve görevi olduğunu düşündüğü şeyi yapma konusunda kararını vereli beri işler yoluna girmeye başlamıştı.

“Çavuş, siz bırakmadan önce bu Fransız adamla biraz konuşmanın sakıncası var mı?”

“Elbette yok,” dedi Çavuş. “Kapının yanında boş bir oda var, adamı oraya getiririm.”

Yates odaya girdi, burası bekleme odasından daha küçük ama aynı derecede kasvetliydi. Pencereler Üçüncü Cumhuriyet’ten beri silinmemiş gibiydi, duvarların da boyası dökülüyordu. Yates parmaklarını gevşek boyaların altına geçirip duvardan küçük parçalar koparmaya başladı. Loomis’in daha detaylı bir soruşturma yapılmasını beklemeden Sourire’in salıverilmesini emretmesine kızmıştı... bu ya rezil bir ihmalkârlıktı ya da daha kötüsü... Fransızın ayak seslerini arkasında duyunca şaşkınlık içinde döndü.

Sourire bir dolu laf etmeye başladı.

“Dur, dur!” dedi Yates. “Fransızca biliyorum ama o kadar da iyi değil. Yavaşla biraz.”

“İngilizce konuşabilirim efendim,” dedi Sourire. “Ben eğitilmiş bir insanım. Haksızlığa uğradım, büyük bir haksızlığa uğradım. Ah tabii ya... Adımı bilmiyorsunuz. Sourire efendim, Amédée Sourire.”

Hapiste kaldığı için Sourire görüntüsünü toparlayamamıştı ama bu durum, tam da vermek istediği izlenimi vermesini kolaylaştırmıştı. Kirli sakalının altındaki yanakları zayıftı. Kederli bir adam, gücünü aşan bir kuvvetin mağduru olmuş biri gibi dar omuzlarını

kamburlaştırıyordu. Sadece gözlerini kapatmayı unuttuğu zamanlarda, Yates, adamın aslında ne kadar kurnaz ne derece malın gözü biri olduğunu anlıyordu.

“Beni çıkarmaya mı geldiniz?” diye sordu Sourire.

Adam başı belaya girdiğinde işinin hızla görülmesine alışmıştı fakat bu defa kimse yardımına gelmemişti. Tam yirmi dört saattir hapisteydi, ilk ziyaretçisi de Yates olmuştu. Bir şekilde bu Teğmen’in etkili dostlarının elçisi olmasını umuyordu.

Yates, dürtüleriyle hareket ediyordu. “Mösyö Sourire, Amerikan Ordusu’nun sizi öylece serbest bırakacağı fikrine nereden kapıldınız?”

Sourire, o hayalî rolünden sıyrılıverdi. “Demek bırakmıyor, ha?” dedi. Doğruldu, başının hızlı bir hareketiyle uzun, ince saçlarını geriye attı. “Günah keçisi ben olmayacağım... Hayır, ben değilim!”

Yates hiç ses çıkarmadan adamı izliyordu. Bu asabiyet ataklarını iyi bilirdi. Görüştüğü Alman tutsaklardan biri ne zaman sinir krizi geçirse, bu hemen hemen her zaman, adamın sorulacağını tahmin ettiği bir soruya cevap vermek istemediği anlamına gelirdi. Bu durumlarda en doğru politika, üzerine çene çalabilecekleri başka konular da ortaya atmaktı.

“Günah keçisi!” diye tekrar etti Yates. “Gitgide ilginçleşiyorsunuz.”

Suçlar gibi “Buna başka ne denilebilir ki?” diye sordu Sourire. “Ama size söylüyorum...” Birdenbire durdu. “Söylesenize, siz kimsiniz peki?” diye sordu.

Yates soruya kaçamak cevap verdi. “Buradan çıkıp çıkmayacağınızla çok ilgili biriyim.”

Sourire, son derece dikkatli, “Ben yanlış bir şey yapmadım,” dedi. “Satılık yiyecek teklif ettiler, ben de bakmaya gittim, sonra da beni tutukladılar. Tıpkı Naziler gibi... Bu hapishanenin Nazi hapishanesinden daha iyi olduğunu falan düşünüyorsanız size bir denemenizi tavsiye ederim!”

“Teklifi kim yaptı?”

“İnsan siz Amerikalıların bir de hukuk nedir bildiğini düşünür. Eğer yemeğinizi satmayı siz teklif ediyorsanız, bu sizin bileceğiniz iş. Beni niye tutukluyorsunuz?”

“Teklifi kim yaptı?”

“Adını bilmiyorum.”

“Bilmiyor musun, yoksa söylemek mi istemiyorsun?”

“Gerçekten bilmiyorum.”

Kulağa mantıklı geliyordu, bu tür işlerde gerçekten de nadiren isim verilirdi.

Yates, “Tarif et o zaman,” dedi.

“Oldukça uzun boyluydu, uzun ince, biraz solgun, gözlerinin altında kara halkalar vardı. Bizim *un visage de la nuit** dediğimiz türden...”

“Saçları?”

“Sarı gibi.” Sourire, Thorpe’un özelliklerini hatırlamak için epeyce çabalıyordu; birini döverken aynı zamanda adamı incelemeye çalışmazsın ki...

Yates, bu tastamam Thorpe, diye düşündü. Hüzünlendiğini hissetti. Bir adamı kenara biraz para attığı için merhametsizce yargılamak taraftarı değildi. En önemli Amerikan ahlak ilkesi, *eğer yakını sıyırmayı beceriyorsan...* değil miydi? Ama Thorpe’tan hoşlanıyorsa bu biraz hayal kırıklığı yaratıyordu.

Nöbetçi Polise seslenmek için kapıya yöneldi.

Sourire’in “*Mon Lieutenant*,” dediğini duydu. “Şimdi artık çıkabilir miyim?”

“Hayır,” diyerek yalan söyledi Yates. “Niye çıkasın ki?” Loomis’in verdiği emir biraz sonra yerine getirilirdi; Yates de o vakte kadar bu küçük sahtekârın biraz kıvrınmasını istemişti.

“Çavuş!” diye bağırdı.

Sourire, Yates’e doğru koşarak “*Mon Lieutenant!*” dedi, yanında biraz kem küm etti, sonra yalvarır gibi “Size bir şey söylemek istiyorum,” dedi.

Çavuş kafasını odaya uzatmıştı. Yates yutkundu. Kısık bir sesle “Tamam Çavuş, kusura bakma. Bitirmedim daha,” dedi.

Çavuş, “Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?” diye sordu.

“Hayır. Şimdi değil.”

Çavuş gözden kayboldu.

Yates, Sourire’e “Çok fazla vaktim yok. Yalana hiç tahammülüm edemem. Ağzından çıkanı kulağın duysa iyi edersin!” dedi.

* (Fr.) Gecelere layık bir yüz.

“Size her şeyi anlatırsam beni bırakır mısınız?”

Yates yumuşak bir sesle “Tabii. Eğer bana bütün gerçeği anlatırsan...” dedi.

Sourire o cıvık gülüşlerinden birini attı, gözleri kapalıydı.

“Bana inanmıyor musun Sourire?” Yates üsteliyordu. “Amerikalılarla yaşadığın tecrübeler bu kadar kötü müydü?”

“En kötüsüydü,” dedi Sourire. “İş yaptığım bir çavuş vardı... Göz açıp kapayana kadar beni hapisten çıkaracağına söz vermişti. Ama bak şimdi neredeyim? Tıkılıp kaldım.”

“Çavuş Dondolo mu?”

“Evet.”

Yates duvara doğru yürüdü ve düşen boyalardan bir parçayı daha kaldırdı. Şansı yaver gitmişti. Ama şansına sahip çıkması lazımdı.

“Çavuş Dondolo’yu tanıyor musunuz?” diye sordu Sourire.

“Elbette. Demek sana malları satan tarif ettiğin adam değildi, Dondolo’ydu. Öyle mi?”

“Öyle... Siz Dondolo’nun arkadaşısınız...”

“Onu iyi tanırım.”

“Ve buradan çıkmamla ilgileneceğinizden emin misiniz?”

“Doğru.”

Sourire gözlerini Yates’e dikti. Alçakgönüllü olmayı bırakmıştı şimdi. “Çünkü ilgilenmezseniz,” diyerek tehdide başladı, “yüksek makamlarda arkadaşlarım var.”

“Bundan hiç şüphem yok. Sizin işlerde çok adam tanınır.”

“Eğer beni siz çıkarmazsanız Prens çıkarır,” diye uyardı Sourire.

“Ne prensi?”

“Prens Yaşa Bereskin.” Sourire elini uzatarak işaret parmağı ile orta parmağını sımsıkı bitıştirdi. “İşte böyle yakınızdır! Gerçek bir prens! Rusya’dan... Binlerce prensi vardı onların.”

Yaşa, Prens Bereskin... Yates bu adı bir yerlerde duymuştu ama tam çıkaramıyordu.

“Madem bu kadar bağlantın var Sourire, neden hâlâ içeridesin?”

Sourire bir süre hiçbir şey söylemedi ama yüzündeki kaslar hızlı hızlı titreşmeye başladı. Sonra birden patladı, “Neden? Neden? Ne bileyim ben? Kaç kere onun için kellemi riske attım ben...”

“Karaborsada mı?” diye gülümsedi Yates.

“O adam için ön cephelelerden geçerek adam kaçırıyorum ben!” Kendini ele vermişti. “Şimdi yapmıyorum tabii,” diye aceleyle ekledi. “Artık uslandım. Şimdi sadece bakkallık yapıyorum.”

“Hangi adamları?” diye sordu Yates. “Ne zaman? Hangi cephe-den?”

“Beni artık bırakacaksınız, değil mi?” Sourire endişeliydi.

“Cevap ver!”

“Alman subayları. Albay Pettinger mı ne... Müttefiklerin Paris’e girdiği gündü.”

“Prens sana Almanları buradan kaçırmanı mı söyledi?”

“Elbette! Para da aldım. Almanlardan nefret ederim. Bana kalsa böyle bir şey yapar mıydım sanıyorsunuz?” Sourire tükürdü. “Ve on-ları araçtan atamadım da. Bu Pettinger denen adamın tabancası yol boyunca kaburgamdaydı. Bu şartlar altında ne yapabilirsiniz?”

“Pek bir şey yapamazsın,” dedi Yates.

“Beni bırakacak mısınız?”

“Sanırım bırakacağız,” dedi Yates.

Nöbetçi çavuşu çağırdı ve “Teğmeniniz gelir gelmez bu Fransız adamı bırakabilirsiniz.” Sonra bir afra tafrayla “Benim açımdan itiraz edilecek bir şey yok,” diye bitirdi. Zihninde intikam dolu bir fikir doğdu: Sourire’in salıverilmesi sorgulanacak olursa sorumlu olan Loomis olacaktı.

Sonra Thorpe’u ve Dondolo’yu düşündü. Nasıl bir savaşın içine düşmüştü böyle!

Yates, Sourire’i tekrar hücrelerine kapatmaya giden çavuşun dönüşünü beklerken masada oyalanıyor, açık duran kayıt defterinin sayfalarını karıştırıyordu. İşte oradaydı: *Sourire, Amédée...* ve tarih... ve adres. Sourire ev adresi vermemişti; sadece *Delacroix Şirketi vasi-tası ile* yazıyordu.

Bağlantıyı kurmuştu. Prens Yaşa Bereskin... Delacroix... Bu, Fransız çelik ve maden tröstünün adıydı. Yates, şimdilik, Sourire’den aldığı bilgileri gözden geçirip bir düzene koymaya bile çalışmadı. Delacroix... Bu ad her şeyi bambaşka şekilde aydınlatmıştı.

Yates, çavuş gelmeden çıktı.

Delacroix Şirketi'nin Opera Meydanı'nın yakınlarında süit ofisleri vardı.

Binbaşı Willoughby, binanın döküntü hâldeki sütunlarıyla beton işçiliğini incelerken parmağıyla gömleğinin iç cebindeki mektuba dokunuyordu. Naziler gelmeden önce de Paris'te bulunan, Fransa'daki demir cevheri madenciliğinin, işletmelerinin ve çelik üretiminin büyük bölümünü kontrol etmiş ve muhtemelen de hâlâ etmekte olan bir firma için oldukça zayıf bir merkez olması onu şaşırtmıştı. En azından Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'ndan aldığı mektuptaki bilgi buydu. El yazısı notunda İhtiyar Coster, Willoughby'nin, eğer hâlâ hayattaysa, Delacroix'dan Prens Yaşa Bereskin'i şahsen görmesinin büyük önem arz ettiğini söylüyordu. Willoughby'nin, Prens Yaşa'nın Birleşik Çelik Şirketi ile yapmak isteyebileceği bir ön anlaşma için tam yetkili olduğunu da belirtiyordu. Coster'ın daha fazla bilgi vermesine gerek yoktu; Willoughby, Birleşik Çelik'in, CBR & W firmasının en büyük müşterisi olduğunu ve bu savaşın bir ara biteceğini, Binbaşı Willoughby'nin de hayatta arzu ettiği saygınlığa hizmet edecek hesap ve yükümlülükleriyle birlikte tekrar sadece Avukat Clarence Willoughby hâline döneceğini zaten çok iyi biliyordu.

Delacroix'nın şimdiki merkezinin görünümü, Willoughby'nin rahat bir gelecek umutlarını öyle pek de destekler durumda değildi. Firmadan geriye pek bir şey kalmamış gibiydi. Öte yandan, Delacroix fabrikaları ve madenleri ağırlıklı olarak doğuda, Lorraine'de yoğunlaşıyordu. Belki orada daha gösterişli ofisleri vardır ve Paris'tekini de sadece bir şube olarak görüyorlardır. Ya da bu, Delacroix'nın işleri yürütme tarzıdır, bu ihtimal de vardı. Fransa'da daha tutucu olup o kâr ve kazanç grafiklerindeki çizgileri andıran çelik, cam ve beton yapılara boğulmamışlardır. Sonuçta, diye düşündü Willoughby, Fransız endüstrisi Almanlar için tam üretim kapasitesiyle çalışmıştı ve bütün o vergi ve harçlarla bile büyümekten geri kalmamışlardı. Fransız muhasebeciler de varlıkları gizleme konusunda dünya üzerindeki öteki muhasebecilerden geri kalmazdı herhâlde.

Binanın ikinci katına geldiğinde daha iyi hissetmeye başlamıştı Willoughby. Yönetici ile sekreter kırması gibi görünen ve arkası

uzun ceketlerden giymiş yaşlıca bir adam, onu, Prens Yaşa'nın ofisinin giriş salonuna götürdü.

Uzun ceketli adam şunu söylediği için çok memnundu ki, evet, Prens Yaşa hayattaydı ve Nazi rejiminin tüm güçlüklerini sağlığına veya işlerine büyük bir zarar gelmeden bertaraf etmeyi başarmıştı.

“Elbette,” diye dalgın dalgın devam etti, “yıllar kimseye nazik davranmıyor, zaman izini bırakıyor. Prens'i savaştan önce de tanıyor muydunuz?”

“Hayır,” dedi Willoughby.

Uzun ceketli adam bunu duyduğuna üzüldü. “Prens çok sadık bir dosttur. Kimseyi asla unutmaz.”

Willoughby, cam panelli bir kapının ardından bütün süiti görebiliyordu. Amerika'daki ofislerde yaşanan koşuşturmacayı anımsadı; sürekli açılıp kapanan kapılar, ellerinde kâğıtlarla koşuşturan kâtipler, sanki yüzlerce insan aynı anda cak cak sakız çiğniyormuş gibi ses çıkaran sözde “sessiz” daktilolar. Burada hiçbiri yoktu.

“Bu aralar pek iş yok mu?” diye sordu.

“İdare ediyoruz.” Uzun ceketli adam gülümsedi. “Bağlantılarımızı yeniden kuruyoruz. Mülklerimizin çoğunluğu hâlâ Almanların elinde... Ama uzun sürmez, güveniyorum.” Bu söz, Willoughby'nin üniformasına atılan manidar bir bakışla söylenmişti.

Hoş tavırlar, yumuşak ve sakın bir ses, Willoughby'yi yatıştırmıştı. Sadece Prens Yaşa'ya nasıl hitap edeceğine karar verme çabası onu rahatsız ediyordu. Ne de olsa hâlâ küçük ortaktı ve ordu içindeki rütbesi ve pozisyonu da Coster'la, hatta Bruille ve Reagan'la olan ilişkisini değiştirmiyordu. CBR & W için bu kadar hayati önemde olan bir meseleyi hâletmesine ilk defa izin veriyorlardı. İhtiyar Coster'ın söylediklerini duyar gibi oluyordu: *Madem öyle... Bunu Willoughby'nin yapmasına izin vermek zorundayız. Olay yerinde bir tek o var.*

Peki bu muhtemel müşteri nasıl bir insandı acaba? Yönetim Kurulu Başkanı ve bir de üstüne prens mi? Ona “majesteleri” diyerek mi hitap etmeliydi? Willoughby rahatsızdı ama uzun ceketli adama da soramıyordu. Prens hazretleri... Aristokrat züppeler! Operet değildi ki bu, işti... hem de büyük bir iş. İhtiyar Coster'ın pek önem verdiği o şık, klasik takım elbiselerden birini giymeliydi. Tabii üniforması da kötü durmuyordu; sadece işini, hayal gücünü hiç zorlamaksızın,

sanki görevinin bir parçası gibi yaptığının bir hatırlatmasıydı. Öyle de olsa kimsenin bu ziyaretten haberi yoktu.

Yaşa, Willoughby'yi karşılamak için özel ofisinin kapısına kadar bizzat gelmişti. Büyük bir içtenlikle, "Lütfen girin, Binbaşı," dedi, "Ben de sizi bekliyordum." İngilizcesi de Fransızcası kadar yapmacıktı.

Ofis kocamandı; duvarlarda, odaya sıcak ve konforlu bir atmosfer vermekle birlikte işyeri havasını da koruyan açık renkli, pahalı ahşaptan paneller vardı. Hızlı adımlarla Willoughby'nin yanında yürüyen Yaşa, ona, üzerine bir içki sürahesi ile bardakların dizildiği sigara masasının yanındaki sandalyeyi gösterdi.

"Oturun!" dedi Yaşa. "Viski? Daima elimin altındadır. Günün saatlerini hafif içkilere bölerim. Gün dediğiniz, bir kitap sayfası gibidir. Virgül ve nokta olmazsa okunmaz."

Willoughby, "Ne kadar doğru!" diyerek gülümsedi. Derin, rahat sandalyeye gömülmüştü. Yaşa, kendi için, Willoughby'ye yukarıdan bakabilme imkânı veren arkası düz bir sandalye ayırmıştı.

"Bir içki alırım," dedi Willoughby. Yaşa'nın suratını ölçüp biçiyordu. Bir teorisi vardı, pek çok jüri seçiminde doğrulanmış bir teori; buna göre sadece belli sayıda farklı insan türü vardı, otuz beş kırk türü geçmezdi ve genellikle her tür içinde, bu türe ait insanların özellikleri de üç aşağı beş yukarı aynı oluyordu. Bir insanın türünü belirledi mi Willoughby kendinden ve taktiklerinden epeyce emin oluyordu.

Gelgelelim Yaşa, Willoughby'nin bildiği türlerden hiçbirine uymuyordu. Farklı türlerden unsurlar barındırıyordu. Onunla ilgili sevimsiz bir şeyler, bir işadamı için fazla içine kapalı bir hâl var gibiydi; ama Willoughby, belki de büsbütün yanlışyorum, diye düşündü. Ne de olsa Yaşa bir Asya ülkesindendi.

Willoughby, "Beni beklediğinizi söylediniz," dedi, "Bekliyor muydunuz gerçekten? Bu arada bağışlayın ama size nasıl hitap edeceğimi bir türlü bilemiyorum. Malumunuz, Birleşik Devletler'de aile unvanları yok ya..."

Yaşa, bağnazca denebilecek bir kahkaha attı. "Hiç önemli değil Binbaşı. Unvanım çok uzun zaman önce unutuldu zaten. Ben de-

mokrası rejimi altında doğmuş sıradan bir yurttaşım. Arkadaşlarım bana prens diye hitap eder.” Bu çelişkinin farkında değilmiş gibiydi. “Sorunuza gelecek olursak... elbette görkemli ordunuzun bir temsilcisinden ziyaret beklemekteydim. Hiç şüphe etmiyorum ki başında bulunduğum farklı sektörler bu savaşı muzaffer bir sona ulaştırmada kayda değer bir fayda sağlayacaklar.”

Willoughby, Yaşa ile henüz resmî bir temas kurulmadığını aklına yazmıştı. Daha iyisi olamazdı!

Willoughby “Size bir mektup getirdim,” dedi ve Coster’ın üzerine talimatlarını yazdığı, uçak postası işaretli ince mektup kâğıdını Yaşa’ya verdi. Prens önce imzaya, sonra Willoughby’ye baktı; hiçbir şey söylemedi.

Willoughby kendini açıklama yapmak zorunda hissetti. “Ben her şeyden önce bir elçiyim.”

“Muhakkak,” dedi Yaşa. Bir kelebek gözlük çıkardı ve gözlüğü uzun, düz burnunun üzerine yerleştirdi.

Willoughby, Prens ile onu karşılayan uzun ceketli adam arasındaki benzerliği fark etti. Hizmetkârların efendilerinin görünümlerine özenmesi doğal bir şeydi ama hem hizmetkârın hem de Prens’in hareketlerinde küstahlığa varan ve Willoughby’nin de canını sıkma-ya başlayan bir çeşit züppelik vardı. Elbette Coster olsa bu durumla daha kolay başa çıkabilirdi. Yine de Yaşa, gayet açık bir şekilde, Amerikan Ordusu ile temas kurmak istiyordu ve Willoughby de bu durumdan istifade etmeye karar vermişti.

Yaşa okumaya devam ettiği hâlde Willoughby, “Mademki,” dedi, “notu teslim ettim, artık bir elçi konumunda değilim.”

Yaşa, başını kaldırmadan, “Peki ne olmak istiyorsunuz?” diye sordu.

“Siz söyleyin!” Willoughby bunu gayet rahat söylemişti. Coster’ın mektubunda, hiçbir şüpheye yer kalmayacak şekilde, bu işlem için son derece uygun biri olarak tanıtılıyordu.

Yaşa, mektubu dikkatle katladı ve cebine koydu. “Birleşik Çelik Şirketi’nin temsilcileriyle, daima çok samimi ilişkilerim olmuştur. Dostluğumuzu sürdürecektik olmaktan dolayı da mutluyum.”

“Bunu, nottaki teklifleri somut olarak tartışabiliriz olarak mı anlamalıyım?” Willoughby rahatlamıştı. “Ben şahsen, Prens, daha sa-

kin zamanlarda iş yapmaktan hoşlanırım. Golf oynar mısınız? Öyle mi? Ne güzel. Uluslararası kartelleşme batağına tek bir öğleden sonrada saplanmak...” Tombul elleri ile bir şeyler anlattı. “Ama işte... bunlar normal zamanlar değil.”

“Pek değil,” dedi Prens.

“Aklımızdaki şey son derece basit,” dedi Willoughby. “Savaşın, özellikle de Avrupa’da yarattığı yıkım ve üretici kapasitemiz neredeyse tümüyle yıkım için tasarlanan ürünlere yönelik olduğundan ortaya çıkan bu... üretim sapmaları diyeceğim müsaadenizle, savaş sonraki birkaç yıl içinde sektörümüzde büyük bir canlanma yaratacak.”

Yaşa, kemikli parmaklarını çenesine dayamıştı. “Son derece uzun vadeli bir politika güttüğünüz belli,” diyerek yorum yaptı.

“Öyle,” dedi Willoughby, Prens’in verdiği izinden istifade, devam etti. “Amerika’daki modern endüstri bu yönde birtakım planlamalar yapıyor.”

Yaşa, onaylar gibi başını sallıyordu. “Son yıllarda verimli temasların sürdürülmesi açısından oldukça büyük sıkıntılar yaşandı,” dedi. “Amerika’da sektörün vakit kaybetmediğini öğrendiğime memnun oldum.”

Willoughby güldü, “Öyle olmasa Paris’e nasıl gelirdik sanıyorsunuz? Savaş, en ileri, en güçlü iki endüstriyel birlik arasındaki bir dayanıklılık testi hâline geldi. Ve kazanan biziz.”

“Muhakkak,” dedi Yaşa.

Willoughby, bir an için, muhatabının muhtemelen bu birliklerden hiçbirine dâhil olmak istemediğini, geçmişte birine katılmaya zorlandığını, bu şekilde biat etmekten daha yeni kurtulduğunu, şimdi ise diğerine katılmasının istendiğini unutmuştu. Sözlerini düzeltti. “Tabii bu, Delacroix Şirketi’nin önemini ve gelecekte dünya pazarında oynayacağı rolü hafife aldığımız anlamına gelmiyor.”

“Ah, dünya pazarı... öyle ya!” Yaşa, pek de ateşli olduğu söylene-meyecek bir özlem duygusuyla söylemişti bunu. “Bu lafı en son ne zaman duymuştum acaba?”

Willoughby, “Dünya pazarı, öylesine bir laf değil,” diyerek itiraz etti, “bizim tek şansımız. Savaş kazanıldıktan, işler eski hâline döndükten sonra üretim kapasitemizi, paramızı ne yapacağız?”

“Yeni savaşlar yapın,” dedi Yaşa.

“Bilmiyorum,” dedi Willoughby. “Ama sanıyorum hiç değilse bir süre normal şartlarda iş yapabilmek isteriz. Biz Amerikalılar, liberal ekonomi düşüncesine, özel teşebbüse, serbest ticarete, serbest mal değişimine, en fazla sayıda insan için en büyük faydanın sağlanmasına inanırız.”

“Başarılı olursa... ne l.” Prensın yüzünde hiçbir değişiklik yoktu. “Bu konularda eskisi gibi bilgili olmadığım için beni bağışlayın Binbaşı Willoughby. Son birkaç yıldır bana ne üreteceğim ve nereye göndereceğim söyleniyordu, başka seçeneğim yoktu. Ve nasıl olduysa düşünme şekli de bu tür bir ticarete uyum sağladı. Çok tatsızdı, bunu belirtmek isterim, çok tatsız...”

“Neyse,” dedi Willoughby keyifle, “artık bitti!”

Yaşa, hafifçe boynunu eğerek “Sayenizde,” dedi. “şimdi kaldığımız yerden başlamakla, işleri yoluna koymakla, geriye ne kaldığını ve neler yapılabileceğini anlamakla meşgulüm. Son derece mütevazı biri oldum.”

Willoughby, keşke o kadar mütevazı olsaydı diye düşündü. “Gelecekteki canlanmaya gelince...” Konuşmayı başlangıç kanalına döndürmek istiyordu.

“Evet ya, canlanma... Ne yapıyorduk o konuyla ilgili?” Yaşa art niyetsiz sormuştu.

Willoughby dosdoğru konuya girdi. “Anlayacağınız gibi Prens, serbest ekonomik gler oyununun bu hassas dengesi içinde bir uyunun bulunmaması, kanunsuz rekabet ve benzeri şeyler sadece sizin şirketiniz ve temsil etmekte olduğum arkadaşlarım açısından zararlı olmakla kalmaz, aynı zamanda hepimizin karşı karşıya kaldığı genel yeniden inşa vazifesine de zararı dokunabilir. Bizim nemeye çalıştığımız şey de bu.”

Yaşa, bu Amerikalıya hayret etmekten kendini alamıyordu. İnsan soyunun refahına dair bir endişe ile basbayağı ticari işleri nasıl bir yetenkle harmanlıyordu yle! Buna kıyasla Almanlar ksz ocuk gibi kalırdı; onlar, yüzsüz zorbalıklarını ve ağzllklerini Anavatan sevgisi ile kamufle ederlerdi... hatta sonunda o bahaneyi bile bırakmışlardı. Fakat bu Amerikalılar kendi liberalizmlerine gerçekten inanıyorlardı; en azından bu binbaşı inanıyordu. Sağlıklı

bir halk. Tanrı, demokrasi ve faiz oranı arasında mükemmel bir ilişim sağlamış bu halk. Avrupa'nın zavallı çöküşüne rastlamaları ne büyük bir talihsizlik...

Öte yandan, bu emeklemekte olan Amerikan umutlarına sütnelik de yapamazdı. "Binbaşı," dedi, "çıkarlarımızın kesiştiğini bildirmekten memnuniyet duyuyorum."

"Harika!" Willoughby'nin çenesinden tatmin olmanın ısıltısı yayılıyordu. "O hâlde, sanırım üretim, fiyat, ihracat yüzdelere ilişkin bir ön anlaşmaya varabiliriz... yani zararlı diyebileceğimiz çelişkiler neden olan bütün o malzemeler..."

"Gerçekten çok isterim," dedi Yaşa, "gerçekten isterim..." Durdu. Uzun suratına ifade vermeye yarayan her bir yerinden pişmanlık akıyordu.

"Size engel olan nedir?" Willoughby bir çırpıda sormuştu.

Prens başını salladı. "Burada neler yaşandığını bilmiyorsunuz. Avrupa'da artık benim gibi adamlar kendi evinin bile efendisi değil."

"Naziler gitti!" dedi Willoughby.

"Naziler gitti," diye tekrar etti Yaşa; "peki yerine kim geldi? Sevgili Binbaşı Willoughby, sizin ziyaretiniz iyi niyetinden emin olduğum ilk ziyaret. Ama sizden başka bu ofise kimler kimler geldi... Soruşturma komisyonları, denetleme komisyonları, kamu endüstrisi komisyonları, Tanrı bilir daha neler neler komisyonları... Beni rahat bırakmıyorlar ki!"

"Hepsi Fransız mı?"

"Elbette. Sizin ülkenizde böyle şeyler yoktur, yani umarım! Diyebilirim ki Almanlar buradayken işlerim konusunda daha fazla özgürlüğüm vardı. Üzgünüm efendim... ama şu anda herhangi bir taahhütte bulunamam, hatta belki hiçbir zaman bulunamam."

"Tabii," dedi Willoughby, sabırla, "bu tür şeyler düzelecektir. Yeni bir hükümet var ve ülkenin önemli bir kısmı düşman işgali altında. Hâliyle kaygılılar."

Yaşa tiz bir kahkaha attı. "Hükümet!" Sonra kendine hâkim olmayı başardı. Arkası düz sandalyesini geri itti ve sağ elini Willoughby'nin omzuna koydu. "Beni Almanlarla işbirliği yapmakla suçluyorlar. Gerçi, Tanrı biliyor, başka kimle iş yapacaktım ki? Sarf edilen

her bir yüz frank başına ne kadar kâr edeceğimin söylenmesinden memnun olduğumu mu sanıyorlar?”

Elini konuğunun omzundan çekti. “Farz edelim reddetseydim,” diye bir soru sordu, “bu ne anlama gelirdi biliyor musunuz?”

“Ne anlama gelirdi?” dedi Willoughby.

“Almanların Delacroix Şirketi’ne tümüyle el koyması anlamına gelirdi. Fransa için elde tutmayı başardığım pek az şey de böylece uçup giderdi. Hem Rintelen hem de Göring kelimenin tam anlamıyla onlarca kez bunu denedi. Ama işte radikal birtakım tavırlar ve vatansever laflarla konuşan bu beyefendilerin göremediği şey şu; gerçek bir vatansever çalışmaya devam eder ve sesini çıkarmadan acı çeker.”

Willoughby, Prens’in böylesine acı çektiğine inanmadı. Öte yandan, Prens’in verdiği, yeni Fransız hükümetinin o kolektif burnunu Delacroix’nın işlerine soktuğu yönündeki bilgi, epeyce ilgisini çekmişti. O böyle burnunu sokmaya devam ederse, Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması açıkta kalırdı, çünkü böyle bir durumda herhangi bir uluslararası düzenleme Washington ile Paris arasında bir mesele hâline gelirdi. O anda biri gelip de Willoughby’nin fikrini sorsa, kesinlikle Ticaret ve Devlet işlerinin birbirinden ayrılması yönünde görüş bildirirdi.

“Mesela,” diye bağırdı Yaşa, “birkaç parça eşyama da toplayıp buradan gitmem pekâlâ istenebilir benden... Hükümet işlerime el koyar ve bu masaya da bir Komiser oturur. Devletleştirme! Kamulaştırma! Daha insanların elindeki dipçik hissi geçmemişken bu laflar havada uçuşuyor. Amerika’da siz bu tür tehditler bilmezsiniz, merhametli Tanrı sizi bundan esirgesin, ama ben biliyorum, inanın ki biliyorum. Doğudaki büyük müttefikimizin ülkesinde bunların yaşandığına şahit oldum ben. Bunların farkındayım.”

“O tür şeylere ihtiyaç duyulacağını sanmıyorum.” Willoughby, bunları, her bir kelimesine doğru vurguyu vererek söylemişti. Ordudaki doğru adamın, Yeni Fransız Hükümetinin doğru kurumundaki doğru insana, doğru zamanda doğru şeyi söylemesini sağlayabilecek durumda olduğunu ima ediyordu. Bu hükümet, Amerikan ordusunun lütuflarına bağımlı durumdaydı; elbette bu ordu Avrupa’yı sosyalizm getirmek için istila etmemişti. Ha bu diktatörlük, ha ötekisi, ikisi de kötüydü.

“Sizin şu sözümona ilkeniz, güya zgrleştirilmiş bir ülkenin iç işlerine müdahale etmemek şeklinde değil mi?” diye serzenişte bulundu Yaşa.

Willoughby, kesin bir ifadeyle “Delacroix şirketi iç işleri sayılmaz,” dedi. “Ordumuzun fabrika ve mağazalarınızı ziyaret etme frsat bulacağına eminim. Savaş hâlâ devam ediyor, öyle değil mi? Devletleştirme, kamulaştırma... adına ne derseniz deyin hiç umurumda değil, bunlar esasında böyle bir acil durumda hoş göremeyeceğimiz şekilde verim düşüşü anlamına gelir. Ordu, işletmenin uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyar.”

Willoughby kimse adına konuşmasa da sesi otoriterdi. Prens’in bundan etkilendiğini anlamıştı.

Tam bu avantajdan istifade etmek üzereydi ki telefon çaldı.

“Af edersiniz!” Yaşa telefonu açtı. İlk sözü, “Sana rahatsız edilmek istemediğimi söylemedim mi...” oldu. Sonra sessizce dinledi, birkaç kere Willoughby’ye baktı. Sonunda ahizeyi eliyle kapatarak “Binbaşı, Teğmen Yates diye birini tanıyor musunuz?” diye sordu.

“Evet,” dedi Willoughby, “tabii tanıyorum. Konu nedir?”

Yates’in adının geçmesi binbaşının planlarını bozmuştu. Oturmuş usul usul yol alırken, Birleşik Kurmay Başkanı ağırlığıyla ve kimsenin gerek orada olduğundan gerekse konuştukları meselelerden haberi olmadığını bilmenin güveni içinde Yaşa’yla konuşurken... bir anda Yates telefon ediyor! İzleniyor muydu? Neler dönüyordu?

Willoughby, “Telefondaki Yates mi?” diye sordu. “Ne istiyor-muş?”

Yaşa telefondakine “Bir saniye,” dedikten sonra eliyle ahizeyi tekrar kapattı. “Gelip benimle görüşmek istiyormuş.”

Willoughby, sadece Yaşa’nın duyabileceği bir sesle fısıldayarak, “Ne istediğini sorun!” dedi.

“Hangi konuda görüşmek istiyorsunuz?” Sonra bir kere daha ahizeyi eliyle kapatarak, “Telefonda açıklayamayacağını söylüyor. Ama nemliymiş.”

“Neyse ne, sizi göremez!” Willoughby, öfkesini gizlemeye çalışıyordu. Tanrı bilir Yates ne istiyordu Yaşa’dan! nemi de yoktu. Willoughby’nin Delacroix şirketi’ni ziyareti gibi hassas bir konu, hiçbir

şekilde müfreze birliği içinde dedikodu malzemesi veya DeWitt ya da Crerar'ın sorgulayacağı bir mesele hâline gelemezdi. "Onu görmeyeceğinizi söyleyin Prens!"

"Ama Amerikan subayı o!" Prens emin değildi.

"İsterse İsviçre Donanması'nın amirali olsun! Ben ilgilenirim onunla. Siz meşgul olduğunuzu söyleyin!"

Prens, "Pekâlâ," diyerek omuz silkti, "sorumluluk sizde!" Sonra telefonda "Üzgünüm efendim ama son derecede yoğunum," dedi. "Hayır, yarın da olmaz. Birleşik Devletler Ordusu'nun temsilcileri ile görüşüyorum zaten. Sizinle konuşmamı gerektirecek hiçbir mesele yok. Teşekkürler. İyi günler."

Telefonu kapattı. "Söylesenize Binbaşı, bu ısrarcı Teğmen Yates benden ne istiyor? Ve onu görmemi neden istemediniz?"

Willoughby, Yaşa'nın biraz daha ağırdan alarak kendi pazarlık gücünü artırmak için bu olaydan istifade etmeye kararlı olduğunu anladı. Güldü. "Sevgili Prens, ben teklifimi sizin kapıcınızla görüşmedim. Size geldim. Aynı şekilde, siz de teğmenimle değil doğrudan benimle anlaşma yapmak istersiniz. Öyle değil mi?"

"Elbette."

"O hâlde devam edelim," diye kestirip attı Willoughby. "Söylediğim gibi, hükümetinizin herhangi bir müdahalesi konusunda endişelenmenize gerek yok. Biz onun icabına bakacağız."

Yaşa, içinden binbaşının o havalı tavrının biraz kaybolduğunu düşündü.

Willoughby hâlâ çabalıyordu. "Sizinle temsil etmekte olduğum dostlarım arasında bir anlaşmaya varmak kolay bir mesele. Şunu gayet iyi biliyoruz ki... mevcut istikrarsız şartları da göz önünde bulundurmamız gerek."

Willoughby, Prens'in de rahatsız edici bir konunun araya girdiğini fark ettiğini hissetti. Eğer Yates basit bir kapıcı ise onu uzak tutmak için bu kadar çaba sarf etmenin nedeni neydi?

Aslına bakılırsa Yaşa bu olay üzerinde o kadar da durmamıştı. Prens, acil bir Amerikan koruması karşılığında Willoughby'ye, sözleşimi bir yıllığına birkaç önemsiz taviz vermenin iyi bir pazarlık olup olmayacağını hesap etmekle meşguldü. Bunu sağlayacak olan kişi Willoughby değilse başka biri çıkardı. Delacroix imparatorlu-

ğunun daha büyük bir bölümü kurtarıldığında, daha fazla istekli de ortaya çıkardı ve Lorraine'deki madenler tekrar eline geçer geçmez durumu kontrol altına da alabilecekti. Beklemeyi göze alabilirdi. Devletleştirme tehdidi aslında anlattığı kadar güçlü bir tehdit değildi. Kasıtlı olarak öne sürmüştü bu tehdidi... Amerikalılar radikal önlemlere karşı doğuştan muhaliflerdi. Beklemeyi pekâlâ da göze alabilirdi. Tabii eğer Almanlarla olan asıl anlaşma ortaya çıkacak olursa!.. *Eh bien!* Bir kaçamak noktası her zaman olurdu.

“Binbaşı Willoughby,” dedi. “Teklifinizi düşünüp sizinle irtibata geçeceğim. Olumlu bakıyorum.”

Prens belli belirsiz bir küçümseme, Willoughby ise zor da olsa, kusursuz derecede iyi bir cephe tutmuş hâldeyken ayrıldılar.

Yaşa'nın odasının hemen dışında, uzun ceketli adamın gözetiminde, Yates oturmaktaydı

Willoughby hoş bir şaşkınlık gösterecek denli soğukkanlı davranabilmişti. Uzun ceketli adam, Willoughby'nin ortaya çıkışı fırsatını kaçırmamış ve “Gördüğünüz gibi *mon Lieutenant*, Prens Yaşa ordunuzun temsilcileri ile irtibat hâlinde. Sizi görmesini gerektirecek hiçbir şey yok. Sorularınızı neden binbaşı üzerinden sormuyorsunuz?” dedi.

Yates, mıhlanıp kaldığı divandan kendini kurtardı ve Willoughby'ye kuru bir “Merhaba komutanım,” dedi.

Willoughby boğazını temizledi. “Merhaba Yates. Ne istiyorsun? Sana yardım edebilir miyim?”

Normandiya çıkarması günlerinde olsa Yates konuşur, subay meslektaşının ona yardım etmesini umardı. Ama bu Saint-Sulpice'in teslim olmasından önceydi, 4 Temmuz bildirisinden, Tolachian'ın ölümünden, Paris'ten önce... Willoughby'nin tarafını, Yaşa'yla bağlantısının ne olduğunu öğrenene kadar hiçbir şey söylemeyecekti.

Telefon ettiği sırada Willoughby ile Yaşa'nın odada baş başa gizli saklı bir şeyler görüştüğünden şüpheleniyordu ve eğer arka çıkılmasaydı, akıl verilmeseydi veya hatta büyük ihtimalle Willoughby tarafından bunu yapması emredilmeseydi Yaşa'nın görüşmeyi reddetme cesaretini bulamayacağını düşünüyordu.

Peki neden?

“Bana yardım edebilir misiniz? Elbette Binbaşı. Prens’i görmek istiyorum. Şu uzun ceketli müzelik adam bana maval okuyup duruyor.”

“Prens’i neden görmek istiyorsun?” Onu mu soruşturuyorlardı? Kim soruşturuyordu? Sadece Yates mi, yoksa Yates vasıtasıyla DeWitt mi?

Yates aklına gelen ilk cevabı söyleyiverdi. “Bir çeşit araştırma yapıyorum... Kurtuluş ve gelecek beklentileri hakkında kamuoyu yoklaması. Hayatın her alanından insanlar var; işçiler, tüccarlar, hatta birkaç da Büyük Balık. Sonuçlar, birliklerin idaresini nasıl yapmalı konusunda bize fikir vermeli.”

“Böyle bir araştırmadan hiç haberim yok.”

“Gerekli kanallardan size bildirilmedi mi?” Yates son derece masumane sormuştu.

Şüphe etmekle birlikte, bu gayet mümkün, diye düşündü Willoughby. Talimatların alt kademelere iletiildiği tek insan o değildi artık, çünkü kumandayı DeWitt almıştı ve Müfreze de büyümüş, birçok gruba bölünmüştü... Ama Yates’in tam zamanında gelişi, çelik pazarlığının tam ortasında... Kötü kokular alıyordu.

Yates, “Bizzat kendim bu Prens’e birkaç fazladan soru sormak istiyordum...” dedi.

Willoughby kendini daha da rahatsız hissetti. Yates, Yaşa’nın üstüne salmak için biraz fazla iyi bir sorgucuydu.

“Beni görmeyi reddetme cesaretini nereden alıyor?” diye sordu Yates. “Erbaşın birini göndermek yerine kibarlık edip buraya kadar bizzat geldim. Büyük İşadamı olduğunu anladım da ona iki ahbapmışız gibi davranma ayrıcalığını verdim. Ama o büyüklenmeye başladı; yok vaktim yok, yok meşgulüm... Külahıma anlatsın!” Yates, bu yalan söyleme işinde epey ustalaşmaya başlıyordu. Farkında değildi ama bunu Thorpe için yapıyordu.

“Tamam, bak bana.” Willoughby, kolunu Yates’in omzuna attı. “Bu işte çok dikkatli olmalıyız. Daha az önce adamla birlikteydim. Bu tuhaf ülkedeki önemli adamlardan biri. Bilseydim eğer seni de yanımda getirirdim; bir taşla iki kuş vururduk. Niye kimse bana bir şey söylemiyor ki?”

Yates özür diledi.

“Şimdi arka arkaya girip de adamı rahatsız edersek kötü görünür. Onların duygularını da hesaba katmalısın, öyle değil mi? Başka bir Kodaman seçiver... René Sadault’ya ne dersin, hani şu otomobilci adam? Ya da bırak Prens’i bir dahaki görüşümde sorularını ben vereyim ona.”

Kahretsin, dedi Yates; incelikten kırılıyordu. Doğru düzgün yalan bile söyleyemiyorum. “Maalesef Binbaşı,” dedi, “resmî bir soru formu yok. Konuşurken doğaçlama buluyoruz soruları.”

Willoughby, kolunu Yates’in omuzundan çekti. “Belki de ortada araştırma bile yok?”

Yates, bir çırpıda “Öyle bile olsa, Prens’i neden göremiyordum?” dedi.

“Çünkü Teğmen, Prens Yaşa Bereskin *benim* adamım olur. Bunu aklınızdan çıkarmayacağınızı umarım.”

Yates “Evet komutanım!” dedi ve aşağıya inen Willoughby’nin peşinden gitti.

Delacroix binasının dışında Willoughby’den ayrıldı. Opera Meydanı’ndan geçerek Café de la Paix’ye gitti ve kaldırımdaki masalardan birine oturdu.

Demek ki Willoughby de bu işin içindeydi. Tastamam bir komploymuştu bu. Thorpe en önemli parça değildi, tesadüf eseri araya giren ve ortadan kaldırılması gereken bir kurbandı. Komplonun farklı seviyeleri vardı: Sourire ve Dondolo en alttaydı, Yaşa ve Willoughby en üstte; aralarda bir yerlerde de Loomis. Peki, Pettinger kimdi ve hangi seviyeye aitti?

Garson, Yates’e bir bardak kafeinsiz kahve ile küçük uyduruk bir kruvasan getirdi. Caddeden türlü çeşit üniformalar içinde askerler, kadınlar, siviller geçiyordu; askerî kamyonlar klaksonlarını öttürüyor, bisiklet taksiler zillerini çalıyordu. Gözünün önündeki her şey bulanıklaşmaya başlamıştı. Gözlerini kapattı.

Üç küçük maymunu hatırladı, biri kulaklarını, biri gözlerini, biri de ağzını kapatan... Hiç kötü bir şey... görmedim, duymadım, bilmiyorum. Ruth, o ucuz küçük bibloyu getirip de masama koyarken

böyle demişti... Benim masama değil, bu hâliyle zaten tıkabasa dolu, ve ayrıca, hiç de ince düşünceli biri değilsin!.. İspanya'ya destek vermeyi reddettiğim zaman olmuştu bu, çünkü adım gibi biliyordum ki, o lanet olasıca Archer Lytell ve Coulter Müteveli Heyeti bundan hoşlanmayacaktı ve ben kimdim ki Lytell gibi bir adama, Bölüm Başkanı'na kafa tutacaktım. Sonra da savaş geldi zaten. Ve inan bana Ruth, Willoughby gibi, hatta Loomis gibi adamlar, Archer Lytell gibi bir örümcek kafalılardan çok daha güçlü. Ve Tolachian öldü ve Thorpe aklını kaybetti... Üç bilge maymununu ver bana sevgilim... haklı onlar, yerden göğe kadar haklı, yüzde yüz haklı.

Ver onları bana. Paramparça edeceğim onları.

8

Thérèse, sessiz sakın iskeleyle kadar yol gösterdi Yates'e.

Bazı kitap sergileri yeniden açılmıştı ve az da olsa iş yapıyorlardı. Basılıp ciltlenmemiş her şeyin fani olduğuna dair bir içgüdüye sahip, çoğunlukla da yaşlı adamlar olan satıcılar, tezgâhlarına veya Seine'in toprak dolgusunun taştan korkuluklarına yaslanıyorlardı. Bazıları açık açık muhtemel müşterilerine sırtlarını dönmüştü, görünüşe göre pek bir sonuç elde edemeden su seviyesine yakın yerlerde dikilen veya düz tabanlı teknelerde oturarak olta atan balıkçılara öylesine bir ilgi gösteriyorlardı.

Savaştan çok uzakta uyuşuk bir gündü. Güneşe batmış hava, incecik zerreler hâlinde dağılıyordu ve Yates, tuvallerindeki binlerce minik renk dokunuşu ile bu etkiyi yaratmayı başaran o Fransız ressamlarını anlamaya başlıyordu.

Büyük, kutsanmış bir yorgunluk çökmüştü üstüne; dürtülerini tam anlamıyla reddetme hâliydi bu. Bu saatlerde her şey görüldüğü hâliyle tatmin ediyordu onu; kendinden izin almıştı. Hastanenin Thorpe etrafında ördüğü yalıtılmışlığı aşmaya uğraşması gerekiyordu, Seine rıhtımında yürüyüşe çıkmak dışında pek çok başka şey yapması gerekiyordu. Ama böylesi daha iyiydi; bir adamın, adına Savaş veya Paris veya başka bir şey denilen bu muhteşem tuvalde sadece minicik bir renk dokunuşu olmaya hakkı vardı.

Kendini oraya ait hissetti. Thérèse de oraya aitti. Göğüs bölgesindeki o yüksek çıkıntı, o çukur ela gözleri, yumuşak saçlarının uçuşan ve boynunun ince derisi üzerinde titreşen gölgeler bırakan birkaç teli, hem ruh hâline hem de güne uygundu. Bu boynu, orada barınan hafif vadiyi öpme arzusu hissetti. Ama onu öpmedi, çünkü kadının kendini geri çektiğini görmek istemiyordu. Onun için getirdiği çikolata ve sigarayı öfkeyle reddettiği zamanki gibi bir tartışma istemiyordu... *Senden hiçbir şey almayacağım, istemiyorum. Ben sana hiçbir şey vermiyorum; sen veriyorsun, çünkü benim de vermemi istiyorsun...* Tartışma istemiyordu. Bu yaz gününde sadece onunla olmaktan, onun peşinden gitmekten zaten mutluydu.

Thérèse, huzuru ve adamın kendisiyle olmaktan memnun olduğunu hissediyordu. Hiçbir şey talep etmediği sürece Yates ile olmak sağaltıcıydı. Kurmayı başardıkları ilişkinin hassas dengesini bozabilecek konulardan ikisi de kaçınıyordu.

Thérèse, arada sırada, başka bir Amerikalıyla buluşmayı ve beraber olmayı neden kabul ettiğini soruyordu kendi kendine. Belli bir cevabı yoktu. Tek bir şeyden emindi: Göğsünde kendi başına bir hafiflik, onu istila etmek isteyen, buluşacakları gün yaklaştıkça gitgide güçlenen ve ardından hafifleyen, kalbini kaburgalarına doğru sıkıştırıp ona hafif ve bütünüyle katlanılmaz denemeyecek bir acı veren bir şey vardı.

Ve sonra Yates'i gördüğünde –bir kere Café de la Paix'nin önünde, şimdi de Pont Neuf'te buluşmuşlardı– nefesini tutmak zorunda kalmış ve Yates'in onu kollarına alıp orada tutması için duyduğu isteği dizginleyebilmek için ellerini sürekli cüzdanıyla oyalamıştı. Yates'le didişirdi, onu incitirdi ve nedenini bile bilmezdi, ta ki sakinleşene kadar, çünkü bu didişme kumlara vuran köpükler gibiydi.

“Paris'i sevmiyorum,” dedi Thérèse.

“Bugün bile sevmiyor musun?” Yates gülümsüyordu.

“Burada doğru insanlarla karşılaşamıyorsun.”

“Nasıl insanlarla karşılaşmak istersin?”

“Ülke tekrar özgür olduğunda, sen gittiğinde,” diyordu Thérèse, “ve tren yoluyla tekrar seyahat edilebildiğinde, Paris'ten gidip taşrada küçük bir kasabaya yerleşeceğim.”

“Neden?”

“Doğru insanlarla orada karşılaşılır. Dürüst, çalışkan. Kendi işlerini kurmak için çalışan genç erkekler ya da zaten kendi işi olanlar. Fırtınalı bir hayat istemiyorum. Yeterince heyecan yaşadım. Sakince yaşlanmak istiyorum. Akşamları kendi evimin kapısı önünde oturma-
cağım ve hiçbir pişmanlık duymadan güneşin batışını izleyeceğim, çünkü bileceğim ki ertesi gün güneş tekrar doğacak.”

“Sonra çocuklar, yemek yapmalar ve her gün aynı yüzler?”

“Çocuklar, yemek yapmalar, aynı yüzler... Evet!” dedi inatçı bir tavırla.

“Peki, ben bu resmin neresindeyim?” diye sordu Yates.

“Seni düşünmeyeceğim bile. Yanımda değilken aklımda olabileceğini mi sanıyorsun? Ben kendimi denetleyebilirim. Sen de kolayca kontrol edilirsin. Hayır, dokunma bana, lütfen, hoşlanmıyorum bundan.”

“Nasıl kontrol ediyorsun duygularını?”

Thérèse yanıt vermedi. Sadece sargıları çıkar ve bırak da yara ne kadar ağrı hissettirdiğini sana hatırlatsın. Bana-Vic-De’nin üzerine abanan görüntüsünü, ter ve içki kokusunu, üzerindeki ellerini ve sonra içine giren vücudunun ağırlığını hatırlamak için sen sadece gözlerini kapat.

Elbette Yates’e adil davranmıyordu. Ama ona kim Thérèse’e bağlanmasını söylemişti ki? Thérèse mi? Thérèse’e kim adil davranmıştı sanki? Öteki adamın yaptığı şey için Yates’i cezalandırıyordu. Hayır, bu Yates’e haksızlıktı ama genel olarak kapatılan hesaplara bakılırsa adildi de. Bir erkekti ve Amerikalıydı, böyle olmak zorundaydı. Bu kendisini incitse de böyle olması gerekiyordu. Yates ne kadar kibar olursa bu Thérèse’i o kadar yaralıyor ama daha çok da iyileştiriyordu. Hem kibarlığı hem de ona ihtiyaç duyması, ikisi de Thérèse’i iyileştiriyordu.

“Thérèse,” dedi Yates, “sonsuz kadar burada kalmayacağım.”

Thérèse, küstahça “Kalmanı beklemiyordum zaten,” dedi, yine de ansızın kalbinde bir çöküntü hissetmişti. “Askerler burada bir gün vardır, ertesi gün yoktur. Kalbini askere kaptıran kadın aptaldır.”

“Ben tekrar savaşa, sen de akşamları evinin önünde oturmak için taşraya gitmeden önce çok mutlu olabilirdik,” dedi Yates.

“Aman ne de güzel bir mutluluk,” diye cevap verdi Thérèse. “Sonra ellerinde, dudaklarında adamın kokusuyla kalıverirsin, onu bir daha hiç hissedemeyeceğini bilerek.”

Thérèse kendine ihanet etmişti, *pauvre petite*, Yates de bundan yararlandı. “Nasıl bilebilirsin ki!” dedi.

Thérèse yumuşak bir sesle konuştu, “Birbirimizi sevseydik ve sen beni terk etseydin nasıl olurdu onu düşündüm.”

Bu hiç Yates’in aklına gelmemişti. O, bu kızı istiyordu, bütün hücreleriyle istiyordu. Ona karşı kibar davranıyordu, ısrarcı olmuyordu; o bir akademisyen, bir subay, bir centilmendi ama eğer birbirimizi seversek ve ayrılırsak nasıl olurdu diye hiç düşünmemişti... Geriye sadece bir zamanlar dokunduğun o ellerin hissi kalacaktı. Ruth’u geride bıraktığında böyle bir şey olmuş muydu? Ruth onu öptüğü zaman Yates onun neden öptüğünü bilirdi, neden güldüğünü ve neden ağladığını bilirdi. Onun ne öpüşlerinin ne gülüşlerinin ne gözyaşlarının çok derine nüfuz etmesine izin vermişti. Neden? Hayatı boyunca sadece kendi hislerini duyarak yaşamış, başkalarının hislerini ise belki sadece analiz etmiş ama bunların kendininkilere karışmasına asla müsaade etmemişti. Sahici bir duygunun onu bu pahalıya mal olan güvenliğinden koparacağından mı korkuyordu? Peki ya sonrası? Artık bir güvenliğin olmadığı, okyanusu geçerek taarruza katılmak zorunda olduğunu bildiği zaman? O zaman nedendi? Dünya üzerindeki tüm kadınlar arasında bir ittifak olmalı diye düşündü. İçerlemişti. Erkeklerle karşı, birbirleri adına hareket ediyor, konuşuyor ve birbirlerini savunuyorlardı. Ruth’tan bu denli farklı olan Thérèse onunla aynılaşıyordu.

“Görüyorsun ya benim küçük Thérèse’im, ben bir erkeğin kadını terk ettiği zaman ne hissettiğini bilmiyorum. O bakımdan zavallı bir adamım. Karımı savaşa gitmek için bıraktım. Ve boş kalan ellerinle ilgili söylediğin şey... Karımın o zaman ve şimdi neler hissedebileceği ile ilgili ilk defa bir ipucu verdi.”

Bu Amerikalılar ne kadar tuhaf insanlar... Biri hiçbir şekilde sınıır tanımıyor, öteki ise hatıralar ve vicdan azabı içinde kaybolup gidiyor.

Thérèse “Seni isteseydim, alırdım,” dedi. Yates’i ürkütmüştü bu.

Öteki kadın o kadar uzaktaydı ki, Thérèse, onu bir şeyden yoksun bırakacak hiçbir şey almamıştı; şu anda onunla, Thérèse ile, bu yaz gününde, burada, Paris'te yürüyen bu adamın sahibi karısı değildi.

Thérèse, "Ben senin karın olsaydım savaşa gitmene izin vermezdim," diyerek devam etti.

"Beni nasıl durduracaktın ki?" Yates, kadının bu cesaret gösterisine gülüyordu.

"Bilmem. Belki de ülser olasın diye yemeğine bir şeyler koyardım. Kadınlar çok zayıf. Erkeklerine yeterince sağlam bir biçimde tutunmuyorlar... Zaten öyle olsaydı savaş falan da olmazdı, çünkü yeteri kadar adam bulunmazdı. Ben bir erkeği sevseydim, onu bırakmazdım. Bunu beceremesem bile dünyanın öbür ucuna kadar peşinden giderdim."

Hoş, romantik bir düşünceydi bu. Kadınların bu kadar ümitsizce erkeklerine sahip olmayı istemesi, Yates'e yarı çekici, yarı itici gelmişti.

"Erkeğini savaştan uzak tutmak istiyorsun ama kendin barikata mı gidiyorsun?"

"O başka," dedi, "sen kadınlar hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Ondan ayrıldığın zaman karının neler hissettiğini biliyordun. Onun duyguları seni hiç etkilemedi."

Öyle değil, diye düşündü Yates. Ruth'u sevmişti, şimdi de seviyordu. Yates bencil biri değildi; sadece, diğer insanlarla, çoğunlukla kendisiyle dopdolu olan zihninde onlar için bir yer varsa ilgileniyordu.

"Hayır, Thérèse," dedi, "yanılıyorsun. Sadece kendimle fazla ilgiliydim."

Thérèse, merhametle, "Savaştan mı korkuyordun?" diye sordu. Bir erkek için gitmek zorunda kalmak, ölecek mi, yaralanacak mı bilememek korkunç bir şey olmalıydı... ama işte, her defasında gidiyorlardı.

"Korkuyordum," diye kabul etti Yates.

Thérèse, Yates'in elini tuttu. Yürümeye ara vermişlerdi ve Thérèse onun elini, sanki Yates'in kendisiymiş, sanki bu eli tutmak Yates'i koruyacakmış gibi tutuyordu.

"Üzülme," dedi Yates. "Çoktan aştım. Şanslıydım. Bundan çok daha kötü başka şeyler de var."

Thorpe’u düşündü. Duyduğu korku, Thorpe’un da korkusuydu... mermi gibi öngörülemez bir korku. Kime isabet edecek, yanındaki adama mı, yoksa sana mı?

Thérèse, “Evet, daha kötü şeyler de var,” diyerek onu onayladı ve eli, Yates’in elini bıraktı. “Onları unutmak istersin ama yapamazsın. Her zaman geri gelirler, hatta en güzel anlarda bile...”

Yates’in sözlerini mecazi olarak almıyordu; Thérèse belli bir şeyden bahsediyordu. “Ne gibi şeyler?” diye sordu Yates. “Seni rahatsız eden nedir?”

“Çirkin bir şey. Bu konudan bahsetmek istemiyorum.”

“Korkudan daha kötü bir şey varsa,” dedi Yates, “o da korkuyla başa çıkamamaktır. Çok karmaşık.” Onun kavrayışının nereye kadar uzandığını bilmiyordu.

“Senden haddinden fazla hoşlanıyorum,” dedi Thérèse, sesi cümlelerin sonuna doğru boğuklaşmıştı. “Bana güvenmen gerekiyor.”

“Güveniyorum.”

“Mutlu değilsin sen. Tekrar savaşa gitmek için buradan ayrılmak zorunda olduğundan mı? Yaptığın şeyden hoşlanmıyor musun? Yanındaki adamlar sana iyi davranmıyorlar mı?”

“Üzerine gitmem gereken bazı şeyler var ama başlamakten korkuyorum. Bazı kötü adamlar var ama ben onlarla mücadele etmekten korkuyorum.”

“Almanlar gibi mi?”

“Yani... bir benzeri.”

“Onları cezalandıracaksın,” dedi Thérèse büyük bir kesinlikle. Bir yanı ona yapılanları Yates’e anlatabilmek istiyordu, böylece o da gidip Loomis’i cezalandıracaktı. Ama bunun utancı o kadar büyüktü ki asla anlatılamazdı. Tadına vara vara “Onları cezalandıracaksın,” diye tekrar etti. Yates’in onlara hak ettikleri dersi verdiğini görebiliyordu.

“O kadar kolay değil,” dedi Yates.

“Nedenmiş?” diye sordu. “Bir kere kararını verdikten sonra kolay. Bunu öğrendim artık. Buradaki insanlar Almanlardan kurtulmayı kafaya koyduktan sonra bir araya geldiler ve bunu başardılar. Bu kadar basit olduğunu ben de bilmiyordum... ama bir gün ken-

dimi Mantin ile birlikte barikatın arkasında buldum. Tek yapman gereken kendini unutmak.”

Yates ne söyleyebilirdi ki? O, barikatının arkasına geçip de bir başarı şansı yakalamadan önce üç ordunun Normandiya’ya çıkması gerektiğini, büyük çarpışmaların yaşandığını, Paris’e kadar bütün o yolun gelindiğini mi? Bunları söylemiş bile olsa, Thérèse hiçbirine gerçekten inanmayacaktı, çünkü o sadece kendini ve barikatını biliyordu ve bu onun hayatında muhteşem, unutulmaz bir andı.

“Deneyeceğim,” dedi. Bundan paçasını kurtaramazdı. Etine kazınmıştı artık. Doktorun Thorpe’u görmesine izin vermeyi reddetmesine ses çıkarmamıştı, çünkü Thorpe’u görmekten korkuyordu. Willoughby’nin Yaşa’yı görmesine izin vermeyi reddetmesine ses çıkarmamıştı, çünkü bir şekilde kaçınamayacağı açık bir sürtüşmeden korkuyordu.

Bir kere daha Ruth ile Thérèse’in karışıp aynı kişi hâline geldiği hissine kapıldı. Thérèse gibi Ruth da Yates’i sorumlu olduğunu düşündüğü şeylerle sınırlamak isterken o çalışmalarının rahatına sıkı sıkı tutunuyordu. Bu kadınların hepsi aynıydı... Ya da belki o hâlâ aynıydı ve tüm kadınlar, onunla ilgili tüm insanlar bir tek bu yolla ona tepki verebiliyordu.

“Düşüncelerin benden uzaklaştı,” dedi Thérèse.

Zavallı Thérèse! Onu bir tür savaşa yolladığının farkında bile değildi.

“Şimdi gitmem lazım,” dedi Yates, “yapmam gereken şeylerden birini yapmak için. Bana bir *au revoir* öpücüğü verecek misin?”

“Hayır,” deyip güldü Thérèse, “ödül yok.”

Yates ısrar etmedi.

Halk Kliniği, Paris’in dışına doğru kasvetli bir binadaydı. İnsanların sağlıklarına kavuşmak üzere bakım gördüğü bir rehabilitasyon merkezinden ziyade bir hapishane görünümü vardı. Yates, hastanenin koridorlarında yürürken Ordu’nun kurumu Almanların elinden aldığını görebiliyordu; duvarlar, hâlâ, bir çiçek saksısının size midenizi ve resimli bir kartpostalın da karınızı unutturacağı teorisine dayanan o zoraki *Neşeden Güç Doğar* mutluluğuna dair sloganlarla

süslüydü. Liderlerin, süslü ama özenli bir Eski Almanca fontla yazılmış ve açık yeşil meşe yapraklarından çelenklerle çevrilmiş en cesaret verici sözleri, holün kireç badanalı geniş alanını süslüyordu. Dolambaçlı yollar boyunca bir Alman askerinin hayatının daha mi-zahi yönlerini gösteren, basit ve renkli duvar resimleri vardı; askerin kaz adımı yürüyüşünü öğrenme çabası, hasır döşeğiyle yaşadığı sıkıntılar ve Yates'e Gasoline Alley'in* seferberlik özel sayısı gibi gelen diğer şeyler...

Yates, Yüzbaşı Philipsohn'ı, kapısında kurşun kalemle PSİKİYAT-RI yazan küçük bir odada buldu.

Philipsohn, dertli ama cana yakın, koyu renk gözleri olan ufak tefek bir adamdı ve elinin asabi, hafif bir vuruş hareketi ile birkaç saniyede bir geriye doğru taradığı dalgalı saçları vardı. Tabii tabii, Teğmen Yates'i hatırlıyordu, Thorpe adlı bir hastayla ilgili olarak aramamış mıydı? Çok zor bir vaka o, evet, gerçekten öyle...

Yates, hastanın durumunun ziyaretçi kabul edecek kadar düzelip düzelmediğini sordu.

"Korkarım ki hayır," dedi Yüzbaşı Philipsohn, neredeyse profes-yonel bir bakışla bakıyordu ona. Yates, doktorun ona gösterdiği kü-çük, katlanır sandalyede rahatsız kıpırdandı.

Philipsohn, "Şöyle düşünün," dedi, "diyelim ki açık bir yaranız var. Doğal olarak bu yarayı kirden, yabancı maddelerden, böcekler-den ve başka bir sürü şeyden korumak için sargı beziyle kapatırsınız. Thorpe gibi bir çocuk kocaman açık bir yara gibidir. Bu yaranın za-manla iyileşeceğini umuyoruz." Yates'in irkildiğini görüyordu.

Yates inatçı bir şekilde "Onu görmem lazım," dedi.

Doktor, tıkış tıkış portatif masasının üstünde duran bir kâğıt to-marının içinden küçük bir dosya çıkardı. "Vaka hakkında çok az bilgim var. Belki siz bana bildiklerinizi anlatırsınız Teğmen."

"Thorpe anlatmadı mı?"

Philipsohn, duygusuz bir sesle "Thorpe konuşmuyor," dedi. "En azından mantıklı bir şey söylemiyor."

"O kadar kötü mü?" Yates, göğsünün sıkıştığını hissetti.

* Gasoline Alley adlı bir kasabada yaşayan insanların maceralarını anlatan popüler bir çizgi roman. İlk olarak 1918'de yayınlanmıştı ve çizimleri değişse de günümüze kadar gelerek ABD'deki en uzun ömürlü çizgi roman olmuştur. -çev.

Yüzbaşı Philipsohn soruyu umursamadı. “Çocuğun buraya getirilmesi emrini veren subaydan biraz bilgi almaya çalıştım.”

“Yüzbaşı Loomis mi?”

“Evet, Loomis. Ama o da çok bir şey bilmiyordu veya belki de çok bir şey anlatmak istemedi.”

Yates, “Ne sanıyordun ki?” der gibi şöyle bir baktı.

Öte yandan Philipsohn hemen konuyu değiştirdi. “Hastanın akşam saatlerinde getirilmesi talihsizlik olmuş. Ben burada değildim. O anda hastaya bakan ve Thorpe’un kafasındaki ve yüzündeki kesikleri, yaraları tedavi eden doktor hastanın bir nedenle dengesizlik gösterdiğini ama onun dışında durumunun iyi olduğunu rapor etmiş. Onu koğuşa almışlar. Gecenin bir yarısı hasta kriz geçirmeye, eline geçirdiği her şeyi fırlatıp atmaya ve faşizm hakkında, bir komplo hakkında bağırıp çığırmaya başlamış. Nöbetçi doktor, bu sefer farklı bir doktor, onu ayrı bir odaya aldırmiş.”

“Tecrit odası gibi mi?” diye sordu Yates.

Philipsohn iç çekerek “Onun gibi...” dedi. “Bu tür şeyler her zaman üzücüdür Teğmen. Hayatın karanlıkta kalan bir yönüyle uğraştığımızı unutmayın.”

“Siz ne zaman ulaştınız ona?”

“Bana haber vermediler,” dedi Philipsohn. Sonra meslektaşlarını korumak ister gibi “Neden versinler ki? Ben de onların yaptığından başka bir şey yapacak değildim zaten... iğne yapıp sakinleştirecektim. Sabah olduğunda şimdiki durumundaydı ve hâlâ çıkamadı.”

“Bu tür vakalar sık mıdır?”

“Oldukça.”

“Buraya getirilir getirilmez birinin onunla konuşması gerekirdi!” Yates hırçınlaşmıştı.

Philipsohn da sert bir şekilde cevap verdi: “Birinin, daha o askerî inzibat karakoluna götürülmeden önce onun için bir şeyler yapması gerekirdi! Askerî inzibat karakolunda çocuğun derdinin ne olduğunu anlayabilecek birilerinin olması gerekirdi! Artık nerede oluyorsa çocuğun yediği dayağı birinin önlemesi gerekirdi! Birinin yapması gerekirdi! Birinin! İthamda bulunmayı bırakın Teğmen, bunun bize faydası yok.” Doktor yüksek perdeden konuşmayı bırakıp ani bir kontrole “Kendinizi tümüyle bu resmin dışında tutmalısınız,” dedi.

Yates bu azarları kabul etti.

Philipsohn ona bakıyordu. “Birbirimizi iyi anlamamız lazım Teğmen. İkimiz de hastaya yardımcı olmak istiyoruz. Ama ben yetersiz kalıyorum, çünkü hastanın geçmişi hakkında yeterli bilgiye sahip değilim. Hizmet kaydı elimde... Kuzey Afrika, yaralanma. Buradayken savaş sonrası nevroz tedavisi görmemiş... fakat böyle bir nevroz yaşamış olması gayet muhtemel gözüküyor, genellikle teşhis edilemiyor. Sonra tutuklanma ve dayak... ya da belki sıralama tam tersidir. Sonra burada gece koğuşta kriz. Bunlara ne eklenebilir? Yeni bir şey değil. Tekrar tekrar görmediğimiz, bu savaştaki herhangi birinin başına gelmeyecek bir şey değil. Ama faşizme karşı o bağırışlar neden? Bizim milli yapımız için hâlâ yabancı bir kelime bu... faşizm, şöyle söyleyeyim, tümüyle akli düzeyde var olan bir şey. Faşizm hakkında sadece yüzeysel bir bilgisi olan asker Thorpe... Amerika’da doğdu, öyle değil mi? Şuur altının derinliklerinden gelen birtakım asıl travmaları yüzeydeki faşizm fikrine yöneltmiş. Bu bir özdeşleştirme süreci. Ama sonra başka unsurlar işin içine giriyor. Hoşuna gitmeyen, baş edemediği şeyler, aynı anafikir altında toplanıyor, ta ki bunlar artıp da hiç aklından çıkmaz oluncaya ve onu bu... bu sersemlik hâline sokuncaya dek. Şunu anlamamız lazım Teğmen, esasında bu sersemlik hâli, onu asıl rahatsız eden şeylere karşı bir savunmadan başka bir şey değil. Bir savunma, bir sığınak. Anlayabiliyor musunuz?”

“Evet,” dedi Yates, “uyku gibi bir şey mi?”

“Aşağı yukarı.”

Philipsohn devam etmek istiyordu ama Yates lafa girdi. “Mademki vücut ya da zihin bu savunma taktiğini benimsiyor, bu tuhaf uykuya izin vermek belki de daha iyidir, öyle değil mi?”

Philipsohn gülümseyerek, “Bu uykudan uyanmazlar,” dedi. “İkinci olarak da izin veremeyeceğimiz türden belli savunmalar vardır. Adamın biri yüz dolar çalsa... Bu, onun, fakirlik karşısındaki savunmasıdır; bir iş bulup yüz kâğıt biriktirene kadar çalışmaktan da muhtemelen daha kolaydır. Ama yine de adamı hapse tıklarız.”

“Ben benzerlik göremiyorum.”

“Akut nevroz ya da psikoz, meşru bir çıkış yolu olarak kabul edilmez Teğmen. Hastalık, insanı toplumun faydalı bir üyesi, şimdiki

durumda da savaşılabilecek bir asker olmaktan çıkarır. Bir adamın bedenindeki şarapnel deliğini diken meslektaşımla aynı bilim dalından geliyorum. Hastamız Thorpe, Kuzey Afrika’da yaralandıktan sonra aynı şeye bir kere daha maruz kalabilsin diye yaraları tedavi edildi.”

“Bir tür kısır döngü mü yani?” Yates’in tıp anlayışı bundan farklıydı. Hasta veya yaralı bir adama yardım etmek, onu iyileştirmek, insani bir yükümlülük olduğu kadar kendisinin yapması gereken şeydi aynı zamanda. Her şey birbirine bağlıydı: Thorpe’un Normandiya’dayken, çılgınlık hâli onu ele geçirdiğinde gelip Yates’i bulması; Yates’in onun iyileştiğini görme ihtiyacı; kendi korkuları; Thorpe’un zihnindeki yıkımı şekillendiren “Faşizm” korkusu ve savaşın ta kendisi.

“Elbette, bir kısır döngü,” dedi Philipsohn, “savaş bu.”

“Neyse Yüzbaşı, benim açımdan *sizin* onu neden iyileştirmek istediğinizin hiçbir önemi yok. Meslek ahlakı, askerî gereklilik... Sadece iyileştirin!”

Philipsohn, "Bunun özel bir nedeni var mı?" diye sordu.

Yates kısa bir süre düşündükten sonra şöyle yanıtladı doktoru: “Bir haksızlık yapıldı. Bunu düzeltmek için de tümüyle güvenilir, zihinsel olarak sağlam bir Thorpe’a ihtiyacımız var. Şahit olarak.”

Doktor, sorgulayan gözlerle baktı.

Yates, “Size önemsiz gibi gelebilir,” dedi. “Thorpe, birtakım karaborsa faaliyetleriyle suçlanıyor. Bu işi yapanın Thorpe olmadığı-
nı, Thorpe’u suçlayan Amerikalı çavuşun ta kendisi olduğunu itiraf eden bir Fransız adamla bağlantı kurdum. Ama Fransız adam saliverildi, onu tekrar bulamadım. Yani, gördüğünüz gibi, Thorpe’a ihtiyacım var.”

“Adalet savaşçısı?” dedi Philipsohn.

Yates kaşlarını çatarak, “Öyle olabileceğimi hiç düşünmedim,” dedi. “Ama bir ara başlamak lazım.”

Yüzbaşı Philipsohn asabi hareketlerle saçını sıvazladı. “Hiçbir yere varamazsınız.”

“Söz verdim,” diye ısrar etti Yates, “en çok da kendime.”

Philipsohn, Yates'ten hoşlanmaya başlamıştı. Profesyonel bir tavırla, "Hastayla olan ilişkiniz nedir?" diye sordu.

Yates usulca “Aslında tuhaf bir ilişki,” dedi. “Thorpe’un müfrezesindeki subaylardan biriyim. Bir gece Normandiya’dayken parti gibi bir şey yapıyorduk. Çoğunlukla subaylar vardı; bir de bir kadın, Amerikalı bir gazete muhabiri. Tam partinin ortasında büyük bir heyecan içindeki Thorpe ortaya çıktı, partiye daldı da diyebilirsiniz. Çok tutarlı konuşmuyordu ve söylediklerini tam olarak hatırlayamıyorum ama konuşmanın anafikri faşistlerin her yerde, hatta kendi içimizde bile olduğuydu; sanırım bir tür komplo; kazanıyor olsak bile aslında savaşı kaybettiğimiz üzerineydi.”

Philipsohn, “Bu tür konuşmalar yaptığını ilk defa mı görüyordunuz?” diye sordu.

“Evet. Deli gibiydi. Yaptıkları... sanki beyaz fareler görüyorum, bak işte bir tanesi de tam cebinde diyen bir adam gibiydi.”

“Peki, siz Teğmen, siz ne zaman olaya dâhil oldunuz?”

“Yardım için *bana* geldi. Beni seçti. Kendisi ve benim gibi insanların... kurban olacağını söyledi.”

“Siz ne yaptınız?”

“Hiçbir şey.”

“Anlıyorum,” dedi Philipsohn. Yates’in ellerine, siğillerine bakıyordu. Yates siğillerini kapatmaya çalışarak “Psikosomatik,” dedi, özür diler gibiydi.

Philipsohn yine “Anlıyorum,” dedi. “Peki... sonra ne oldu?”

“İç karakol çavuşu çağırıldı ve Thorpe oradan gönderildi. Arkasından Naziler geldi ve bizi bombaladı. Thorpe’un hemen yanında yatan adam, bana çok sonraları, Thorpe’un o gece yatağa geldiğinde dövülmüş olduğunu bildirdi.”

“Kimin yaptığını biliyor musunuz?”

“Thorpe bundan hiç bahsetmedi. Bu arada...” –şimdi sahne Yates’in gözünün önünde hızla canlanmaya başlıyordu– o geceki iç karakol çavuşu, şimdi Thorpe’u karaborsa işiyle suçlayan adam.”

“Yani partiden gönderildikten sonra Thorpe ile konuşmadınız? Onu kendi hâline mi bıraktınız?”

“Denedim. Çok geç kaldım.” Yates, Philipsohn’un yine siğillerine baktığını fark etmişti. “Durmayın, söyleyin! Benim ne olduğumu düşündüğünüzü söyleyin!”

“Çocuk olmayın. Hasta muhtemelen Kuzey Afrika’dan beri bu hâldeydi. Size bir şey söyleyeyim mi Teğmen, savaşı ve savaşın insanlara neler yaptığını gördükçe, akıllılık ve delilik arasındaki sınır çizgisi hakkında daha az şey bilmeye başlıyorum. Bu, savaşan adamlar için de geçerli, ötekiler için de. Birini öldürmeyi hayal ettiniz mi hiç? Artık bunu hayal etmenize gerek yok, yapabilirsiniz! Çalmayı, fuhuşu düşündünüz mü hiç? Neyin hayalini kuruyorsunuz? Yapın gitsin! Thorpe’u ele alalım. Böyle korkuları var ve bunları, savaşın en çılgın rüyaların gerçeğe dönüştüğü fantastik atmosferi içinde yaşıyor!”

Yates, Philipsohn’ı anlamak istemiyordu. Doktorun kendisinde de hastalarından bir iz kaldığına dair kesin bir kanaati vardı.

“Neyse,” dedi Philipsohn, “bunların konuyla ilgisi yok. Adamınız Thorpe’u görmenize izin vermeye karar verdim.”

“Teşekkür ederim.”

“Nedenini bilmek istersiniz, değil mi? Sizin vasitanızla, hastanın bizim bulunduğumuz yere doğru bir köprü kurabileceğine dair çok zayıf, lütfen unutmayın Teğmen, sadece çok zayıf bir umudum var. Thorpe, kendince sebeplerle, sorun yaşadığı bir zamanda sizde de benzer bir ruh gördü. Eğer o duyguyu tekrar yaratabilsek, hiç olmazsa kısmen...”

“Şimdi mi?”

Birazdan Thorpe’la, daha doğrusu Thorpe’un onun da izin verdiği yeni hâliyle yüz yüze kalacak olan Yates, neredeyse doktordan gelecek bir itirazı memnuniyetle karşılayacaktı. Onu görmenin hayatında esaslı ve belirleyici bir dönüm noktası olacağını hissediyor ve bundan kaçınıyordu.

“Şimdi!” dedi Yüzbaşı Philipsohn. Sanki emir verir gibiydi.

Yates kavgacı bir üslupla, “Ben sizin hastanız değilim,” dedi.

Philipsohn ayağa kalktı, Yates’in sandalyeden kalkarak onun peşinden gelmesini bekledi.

Yates kapının arkasından kilitlendiğini duydu. Birkaç saniye sonra gözleri yarı karanlığa alışmıştı; odadaki tek pencere, kalın perdelerle ama içerideki birinin askılara ulaşamayacağı şekilde örtülmüştü.

Oda, ağır bir kokuyla doluydu; dışkı ve idrar, ter ve kusmuk karışımı. Koku devam etse de boş oda, görünüşe göre, temiz tutuluyordu. Mobilyaya benzer tek şey bir raftı; bu da muhtemelen yatak görevi görüyordu ama şimdi kaldırılıp duvara asılmıştı.

Yates, kokunun bir süre sonra keskinliğini kaybedeceğini umuyordu. Ama öyle olmadı. Midesindeki bulantıyla baş etmesi gerekiyordu.

Oda o kadar boştu ki, olduğundan da büyük görünüyordu ama kapatılma duygusunu, o son hissini, kaçınılmaz bir şeyleri bertaraf edecek kadar da geniş değildi. Yates sıcak, keyifli bir ortamla karşılaşmayı beklemişti; sağlıklı bir zihin bile hasta olur burada, diye düşündü ve bu konuyu Philipsohn ile konuşmaya karar verdi.

Biri öksürdü.

Bu, dikkati kendine çekerek bir sohbet başlatmak isteyen bir adamınki gibi sıradan bir öksürüktü.

Bu öksürük o kadar sıradan, o kadar sahiciydi ki, Yates olduğu yerde büzüşüp kalmıştı âdeta. Thorpe’u görmüştü. Gözlerini ondan kaçırmaya çalışarak duvarları, pencereyi, rafı ve yerleri inceledi. Odanın ortasında oturan ya da korkuyla sinmiş gibi duran adam kütlesinin ürkütücü çekiminden dolayı gözlerini kaçıırıyordu. Gözünü dikip bakamazsın diye düşündü; kamburlar ve patlıcan burunlu insanlar kendilerine bakılmasına kızar. Thorpe’un muhtemelen herhangi bir şeye itiraz edebileceği devreyi çoktan geçmiş olduğunu anlamak istemiyordu.

“Merhaba Thorpe!” dedi.

Kibarca söylemiş, sesine sıradan bir ton vermeyi başarmıştı.

“Merhaba Thorpe, nasılsın? Sana iyi bakıyorlar mı?”

Şimdi artık hangisi başı, hangisi gövdesi ayırt edebiliyordu. Thorpe’un beyazımsı yüzü belirginleşmeye başlıyordu. Kafatasında kesikler vardı. Bir yeri de şişmişti ve solgun ağzı da şişmiş gibi görünüyordu.

Yüzüne hafif bir değişim geldi. Şimdi gözleri açıktı ama canlı değildi; kehribar gibi donuk bir parıltı vardı.

Başı usul usul kalktı, yatık bir vaziyette kaldı. Bu baş, duymaya, anlamaya çalışıyordu. Bir yerlerden bir ses, içli tanıdık bir ton gel-

mişti ama bir ses yansıtıcısı kalmış mıydı geriye, yoksa hepsi parçalanmış mıydı?

Yates gevezelik ediyordu. “Her şey yolunda. Yakında seni buradan çıkaracağız. İyiye gidiyorsun, çok daha iyisin. Çocuklar sana sevgilerini iletmemi istedi... herkes, Bing, Clements, Abramovici, hepsi...”

Ellerini hareket ettirmişti. Bunlar kör bir adamın elleri gibiydi, uzun, hassas... dünyayı hissetmeye çalışıyorlardı ama dokundukları tek şey odanın yoğun, pis havasıydı.

Bu hareket Yates’in kalbine işlemişti.

“Thorpe!” diye bağırdı, “beni duyuyor musun Thorpe?”

Şiş dudaklar oynadı. Yüz biraz daha canlandı. Gözlerdeki kehribar gitti ve gözbebekleri belirgin hâle geldi.

“Bir şey söyle Thorpe!” Yates’in sesi, onu teşvik etmeye çalışırken tüm tınısını kaybetmişti. “Beni tanıdın mı? Benim... Yates...”

Tüm istenci bu kelimelerde yüklüydü. Bir şeyler iletmek ve almak gibiydi. Cılız, zayıf ve hırpalanmış alıcıya ulaşmak için vericiyi güçlendirmesi gerekiyordu.

“Yates!” dedi Thorpe.

Başarmıştı. Şimdiden sonra her şey daha kolaydı. Önemli olan bağlantıyı kaybetmemekti.

“Tabii ya... Benim! Seni görmeye geleceğimi biliyordun, değil mi?”

Konuşmaya devam ettiği, Thorpe’un dikkatini kaybetmediği ve onu, uzattığı ipi tutması için yönlendirdiği sürece ne dediğinin bir önemi yoktu.

“Sen Yates misin?..”

“Elbette, Yates’im ben!” Zavallı adam, hâlâ emin olamıyordu. Ama ben onun güvenini kazanacağım. “Seni görmek için geldim. Pek iyi değilsin, çok şey yaşadın ama iyileşiyorsun. Gitgide daha iyi oluyorsun.”

“Sen Yates olamazsın.”

“Sen...” delirdin mi diyecekti neredeyse. “Bana bak, yakından bak! Aç gözlerini. Kaldır ellerini, dokun bana! Yates’im ben. Senin arkadaşımım.”

“Hı hı...”

“Gördün mü? Tanıdın beni. Şimdi, sana bir şeyler getirdim.” Hiçbir şey getirmemişti. Thérèse’in yanından hiçbir hazırlık yapmadan doğrudan hastaneye gelmişti. Telaş içinde ona verebileceği bir şey bulmaya çalışıyordu.

“Bir mendil. Sana bir mendil getirdim. Bir mendil isteyebileceğini düşündüm,” diye ekledi beceriksizce.

Yates mendili Thorpe’un önüne koydu ve onu almasını bekledi.

“Yates öldü.”

Yates bir an için donup kalmıştı. Thorpe’un konuşmasındaki muğlaklık başka bir şeye dönüşmüştü. Onun, Yates’in ölü olması, dümdüz, olumlu bir şey gibi çıkmıştı ağzından.

Yates gülmeye çalıştı. “Saçmalık! Kim söyledi sana bunu? Ölü değilim ben, buradayım, senin yanında. Görmüyor musun? Dokun-sana bana!”

Thorpe’un elini tutarak kendi koluna götürdü. Uzun zaman önce, Thorpe’un bu kollara yapıştığını, tutunduğunu hatırladı.

El düştü. El inanmamıştı.

“Yates öldü. Öldürüldü. Ölene kadar dövdüler. Sen Yates değilsin.”

“Sana ne yaptılar böyle?” Ne soru ama! Sanki o yardım etmedi mi? Seyirci kalmadı mı? O da diğerleri kadar suçluydu.

“Üniforma!” dedi Thorpe. Kurnazca gülmeye başladı. “Beni kandıramazsın. Biliyorum. Tek kelime etmeyeceğim. Yates öldü.”

Belki de öyle, diye düşündü Yates. Yates ölmüştü, bu çocuğun zihninde yaşayan Yates.

Asıl garibi Thorpe’un hayal dünyasındaki Yates gerçekte hiçbir zaman var olmamıştı! İyi bir adam olmalıydı bu Yates. Thorpe’un çaresizliği içinde tutunduğu adam; dürüst, cesur, sadık ve anlayışlı biri olmalıydı... O Yates o kadar iyiydi ki Thorpe’u uğrattığı hayal kırıklığı ancak ölmüş olması ile açıklanabilirdi.

“Yanılıyorsun,” dedi Yates. “O ölmedi. Yaşıyor.”

Sözlerinin duvarlarda, boşlukta yankılandığını hissetti.

Çaresizlik içinde, “Dinle beni Thorpe!” dedi, “Yates hayatta!”

Yates, Thorpe’un tekrar dinlemekte olduğunu gördü, gelgelelim çocuk açıkça kendine dönüyor, geldiği zamanki büyük ilgisizliğe tekrar gömülüyordu.

Thorpe'un ağzından salya akmaya başladı. Tükürükten bir ip uzuyor ve ağzının sol köşesinden aşağıya sarkıyordu.

9

Akşam yemeğinden sonra bar, henüz, birazdan olacağı kadar kalabalık değildi. Obur ve genel olarak dünyevi zevklere düşkün biri olan Albay DeWitt, sindirimine yardımcı bir iki tek atacağı bu zamanlardan hoşlanırdı. Köşede küçük bir masaya kurulmuştu, Crerar'ın sırtı sayesinde barın rastgele ziyaretçilerinden gizlenebiliyordu.

DeWitt, ilk bakışta, sıradan bir adam gibi görünüyordu. Üniforması düz modeldi, o sarı metalleri ve şeritleri takmamıştı. Karemsi hatları, arzu, gayret ve başarının kesin bir birleşimine işaret ediyordu. Dudakları, o yaşta bir adam için şaşırtıcı derecede dolgundu; fıldır fıldır, dikkatli gözleri vardı. İngiltere'de onunla birlikte çalışmış olan Crerar, adamın dışarıya yansıyan bu dingin görünüşünün, kafasındaki her bir düşünceyle tek tek boğuşan sürekli arayış hâlindeki zihnin kamuflajı olduğuna inanıyordu. Savunma Bakanlığı çevrelerinde bazıları DeWitt'e "antika yumurta" derdi ama hemen arkasından aslında öyle olmadığını telaşla açıklamaya çalışırlardı... hayli sosyal biriydi, işine son derece bağlı bir subaydı ama onu ah-baplarından biri yapabilecek belirgin bir esneklikten yoksundu.

Bir keresinde DeWitt, Londra'daki Grosvenor Meydanı'nda, tarruz hazırlıkları yapmak için bitişikteki binalara el koyan pek çok üniformalı Amerikalının itiş kakışı arasında Crerar'a dönmüş ve "Ben bunları daha önce, ilk savaş sırasında görmüştüm. O zamanlar gençtim. Bunun heyecan verici ama aptalca olduğunu, israf olduğunu düşünmüştüm. İşte yine buradayım..." demişti.

"Bu neyi ispatlar ki?" diye sormuştu Crerar.

DeWitt, sesinde gizli bir hayal kırıklığı ile "İnsanların bundan daha zeki olduklarını ummuştum," diye cevap verdi.

Crerar'a göre elbette zeki değillerdi. Daha Londra'dayken bile böyle düşünen Crerar'ın, şimdi Paris'in kuzeyindeki talan edilmiş çiftliğinden döndükten sonra fikrini değiştirmesi için hiçbir neden yoktu. Akşam yemeğindeki sohbet, onun bu yolculuğu etrafında dönüp durmuştu. Crerar, "Oraya hiç gitmemem gerekirdi, eskiden

olduğu hâliyle ya da benim gördüğüm hâliyle aklımın bir köşesinde kalmalıydı...” diyor, DeWitt onu teselli ediyordu: “Toprak da hâlâ orada, binalar da... Sıfırdan başlarsın! Paran var. Ben, fırtına ve seller yüzünden bütün köylerin yerle bir olduğu New England kıyılardan geliyorum. Her defasında yeniden inşa edilirler.”

Crerar, “Parmağımı bile kıpırdatmam,” diyerek surat astı. “Ağaçları kesmişler biliyor musun, topları için. Hepsini kestikten sonra da tek bir atış bile yapmamışlar. Öylece gitmişler.”

“Başka ağaçlar dik,” dedi DeWitt sabırla.

“Bir ağacın yetişmesi ne kadar zaman alıyor bir fikrin var mı? Bugün eksem bile ağaçlar doğru düzgün gölge vermeden çoktan ölüp gitmiş olurum.”

DeWitt anlıyordu. Çiftlikle birlikte Crerar’ın hayatının bir parçası da telafisi mümkün olmayacak şekilde gitmişti ve Crerar da acı acı bunun bilincindeydi.

Crerar devam ediyordu, “O ağaçların yaprakları o kadar güzel gölgeler döküyordu ki... Atmosferle ilgili bir şey bu, anlarsın ya. Karım bir ağacın altında oturup kitap okuyacak veya yavru kedisiyle oynayacaktı.”

DeWitt aniden “Plotz’a ne oldu?” diye sordu.

Crerar gülümseyerek “Çiftlikte bıraktım onu,” dedi. “Tek başına bıraktım, tabii fareler ve sıçanlar hariç. Zaten etrafta dolanacak kadar büyümüştü.”

DeWitt, Crerar’a bakmamak için içiyordu. İkisi aşağı yukarı aynı yaşta olmalıydı. Bu türden buhranları iyi bilirdi... ne zaman bir dönem sona erse ve arkandan bir kapı şiddetle kapansa gelirdi. Oğlunu mu evlendirdin... sarhoş olur ve hayatın sona yaklaşmakta olduğunu hissedersin. Karın eve kızıl-kahverengiye boyanmış saçlarla geldiğinde... aslında bu saçların tümüyle beyazlamış olduğunu anlarsın. Kendini buna uydurmaya çalışırsın, bir faydan varmış gibi davranırsın, daha genç adamlarla okyanusu aşmak için ısrar edersin.

“Benimle ilgili değil,” dedi Crerar. “Canı cehenneme, neden önemseyeyim ki! Fakat Eve... Onu çiftliğe geri götüremeyeceğim artık.”

Fark işte burada diye düşündü DeWitt, Crerar’ın genç bir karısı vardı. “Seni seviyorsa,” dedi, “her yerde sever. Ağacın olmasına gerek yok.”

Crerar, “Sanırım sen de olsan ağaçları kestirirdin!” diye öfkeyle çıkıştı.

“Silahların mevzilenmesi için ihtiyacım varsa, elbette!” DeWitt bilerek merhametsiz davranıyordu. Crerar, Fransa’nın tüm güzelliklerini evine, Eve’ine götürüp ayaklarına serse bile bunun o kadını mutlu edeceği kesin değildi. Adam sürekli kadını düşündüğünden aslında kendi yıkımını hazırlıyordu.

DeWitt konuyu değiştirdi. “Dün gece Farrish Paris’teydi. Onu gördüm ama konuşmak istemedim.” Başını salladı. “Öfkeden delirmiş gibiydi.”

“Her zaman öyle değil mi zaten?” Crerar, General’in Normandiya ve Rambouillet’deki çadırına yaptığı ziyaretleri düşündü. Farrish içeri girer, kendine hayran bırakır, kontrolü ele alır.

“Geri çekilmenin onun için ne anlama geldiğini iyi biliyorum.”

“Geri çekilme mi?” diye sordu Crerar.

“Geri çekilmeydi tabii. Sen neredeyse Paris’i al, tüm Fransa’yı önüne kat, sonra Metz’de durup önünde hemen hemen hiçbir örgütlü direniş olmadığını bile bile orada takıl kal... çünkü tanklarındaki son benzin damlası bile yanıp bitmiş olsun!”

“Ama yakıt geliyor. İnşa ettiğimiz boru hatlarına ne oldu?”

DeWitt, sesinde acının izi ile “Geliyor,” dedi, “ve burada Paris’te satılıyor.”

“Birkaç teneke satılıyor, evet. Şanzelize’de bizzat da gördüm. Teneke teneke yakıt dolu bir askerî kamyon... Sonra durdu ve şoför birkaç tenekeyi sivilin birine verdi.”

“Neden müdahale etmedin? Sen temsili bir yarbaysın!” DeWitt tiksinti duyar gibi kadehini inceliyordu. “Herkes karaborsadan bahsediyor ama kimse bu konuda bir şey yapmıyor.”

Crerar bu serzenişe içermişti. Eğer bu askerler kendi adamlarını hizada tutamıyorlarsa o zaman çenelerini kapatmalıydı.

DeWitt’in gülüşü sevimsizdi. Kısa bir aradan sonra “Bu bir tutum meselesi,” dedi. “Orada birkaç teneke, şurada birkaç teneke... İkmal malzemeleri cepheye vardığında yarısı uçmuş oluyor. Sana neden olduğunu söyleyeyim: Biz başarıyı kaldıramıyoruz. Etrafta bombalar uçuşurken eşekler gibi çalıştığını gördüğüm aynı adamlar... Bir de şimdi bak onlara, kasıla kasıla yürümelerine, patronluk

taslamalarına bak! *Bize kimse dokunamaz, en sert biziz!* Bazen savaşı kazanırsak, ki kazanacağız, o zaman olacıklardan korkuyorum.”

“Biz genç bir milletiz,” diyerek güldü Crerar.

“Ama dünya yetişkin! Oğlumun gençliğini ve bazı şeyleri bilmesini mazeret olarak kullanmasına asla izin vermedim. Ona dedim ki, aklın, mantığın ve soru sormaya bir de ağzın var. Tanrının bahsettiği yetenekleri kullanmaya üşenecek olursan seni eşek sudan gelinceye kadar döverim.”

Loomis ile Crabtrees bara geldi. Loomis, Albay’ın masasına yöneldi fakat DeWitt başını kaldırmadı; Loomis önce tereddüt etti, sonra sağa sapıp salonun tam karşı ucunda kendisi ve Crabtrees için bir yer buldu.

Kanal’ın öbür ucundan gelen tank çıkartma gemisinde oyunlarına başlamış olan dört poker oyuncusu odaya girdi ve tek sıra hâlinde yürüyerek odada ilerledi, başlarında radyo subayı vardı. Loomis el salladı ama adamlar yürümeye devam ettiler, başka bir masaya oturup viski ile iskambil destesi istediler ve işgal frangı desteleri masanın bir ucundan diğer ucuna gidip gelmeye başladı.

Loomis arkadaşlık edecek biri için can atıyordu. Crabtrees vardı ama o sayılmazdı. Kendini dışlanmış hissediyordu, gerçi kabul edilmenin huzurunu aramasına neden olacak hiçbir şey yaşanmamıştı. Dondolo’dan, Sourire’den, askerî karakoldan veya hastaneden bir ses çıkmamıştı. Thorpe için bir şeyler yapabilmeyi isterdi.

Crabtrees “Senin derdin ne?” diye sordu. “Midende mi sorun var?”

“Beni rahat bırak,” dedi Loomis, “Git bana bir konyak getir, büyük olsun. Buradaki servis berbat.”

Tolachian’ın ölümü için onu suçlayanlar vardı; öyle sanıyordu ki şimdi de Thorpe’un aklını kaybetmesini de ona yüklemeye çalışacak başkaları çıkacaktı. Neden ona? Neden mesela Willoughby’ye değil? Willoughby şanslıydı. Her şeyde, hatta 4 Temmuz bildirisi olayında bile Willoughby üstünlüğünü kanıtlamıştı. SHAEF’i rahatlıkla unutup resmin dışında tutarak temiz bir iş yapıldığını bizzat DeWitt söylemişti. Willoughby’nin başı hiç derde girmemişti.

Crabtrees elinde konyakla geri geldi.

Loomis içkiyi dikti. Karamsar bir sesle “Savaştan bıktım, yoruldum,” dedi. “Buradan iyi bir şey çıkması mümkün değil.”

Crabtrees ona bakıyordu. “Savaşın nesi varmış? Paris’te harika zaman geçiriyorsun. Mesela o kızı ele alalım...”

“Hangi kızı?”

“Hani benim şansımı denememe izin vermediğin kızı. Tamam, tamam, sarhoştum. Ama sen eğlenmedin mi?”

Soru Loomis’i incitmişti. Thérèse ile olan olay aklına geliyor, bu hatıra Loomis’in öteki vicdan azaplarıyla birleşiyordu.

“Biraz eğlendim!” Sesi ümitsizce çıkmıştı. Kızın yüzünü görebiliyordu; yamyassı ve biçimsizdi, gözleri Loomis’i itme çabasıyla dışarı fırlamıştı. Ama o kızı bırakmamıştı.

Crabtrees ayrıntıları bilmek istiyordu.

Loomis genel geçer laflarla onu başından savdı. Gitgide tedirgin olmaya başlamıştı. İçinde sanki Albay’la Crerar onun hakkında konuşuyormuş gibi garip bir his vardı. Masalarına gidip kendisini zorla davet ettirecek cesareti bulabilmeyi yahut hiç değilse ne konuştuklarını duymayı isterdi.

Yates’in bara girdiğini gördü.

Aynı poker oyuncularına el salladığı gibi ona da el salladı. Yates doğrudan Albay’ın masasına gitti.

Crabtrees, Thérèse ile kazandığı başarı hakkında yine soru soruyorken “Kapa çeneni!” diye bağırdı ona. Fakat Crabtrees’in bu küskün sessizliğinin; poker oyuncularının ortaya sürekli para sürüşleri, içenlerin gürültüleri ve şen kahkahaları, barmenin yıkadığı, kuruladığı ve raflara dizdiği bardakların düzenli çınlamaları karşısında hiçbir faydası olmuyordu.

DeWitt, Yates’e sanki davetsiz bir misafir değilmiş gibi merakla bakıyordu. Teğmen hiçbir zaman onunla arkadaşlık etmeye çalışmamıştı... muhtemelen bunun yalakalık olduğunun söylenmesini istemiyordu.

“Otur bakalım Yates,” dedi. “Nasıl gidiyor?”

Yates, “Adamlarımızdan birini ziyaret için biraz evvel Halk Kliniği’nde ydim,” diye başladı.

Yates, bu kadar kolay söze başlayabilmesine şaşırdı. Thorpe’un hücrelerinden çıktığından beri kendini buna hazırlıyordu. Neyi ispat edebilirdi? Elinde birkaç gerçek, bol bol da şüphe vardı ve DeWitt sadece spekülasyonları kabul edecek biri değildi. Bir noktada tüm bu zorluklar o kadar ezici bir hâl aldı ki her şeyden vazgeçmeyi düşündü. Thorpe artık herhangi bir umudun olmadığı bir yerdeydi. Ama bu fikri bir kenara itti, bunu düşünmesi bile tastamam onluk bir işti.

Albay bekliyordu.

Yates, “Adam Sekizinci Kısım olacak, eğer o kadar iyileşebilirse tabii,” diyerek kaldığı yerden devam etti.

“Thorpe mu?” diye sordu Crerar. “Duydum. Bu, Willoughby’nin Vallères Şatosu’nda verdiği partide ansızın ortaya çıkan çocuk, değil mi?”

Yates başını salladı. “Bunun gibi bir kuruma ilk ziyaretimdi. Afalladım. Ve bu konudan bahsetmemeyi de tercih ederim. Beni ilgilendiren vakanın geçmişi komutanım. Boş zamanımda inceledim ve bazı sonuçlara vardım.” Dosdoğru DeWitt’e bakıyordu. “Bunları sizin de bilmeniz gerektiğini düşünüyorum Albay.”

DeWitt, Thorpe ve Sourire hikâyesini dinledi. Yüzü gitgide daha da gerildi. “Neden bu meseleyle işi bu olan adamların ilgilenmesine izin vermiyorsun?” diye gürledi. “Thorpe’a karşı bu özel ilginin nedeni nedir Teğmen?”

Yates, adaletin herkesin işi olduğunu söylemek istiyordu. Fakat DeWitt eski kafalı bir askerdi. Son derece dikkatle “Bay Crerar’ın bahsettiği partide, Thorpe doğrudan bana geldi. Nedenini bilmiyorum. Belki de onun bu sorununu çözmesine yardımcı olabileceğimi düşündü. Bu tür bir çağrı insana bir sorumluluk yüklüyor, öyle değil mi?” dedi.

DeWitt ikna olmuş görünüyordu. “Bu Sourire denen adam hâlâ askerî karakolda mı?”

“Korkarım hayır komutanım. Onu tam zamanında yakaladım. Yüzbaşı Loomis, Sourire’in salıverilmesini onaylamıştı; askerî karakoldakiler de hapishane kalabalık olduğundan ondan kurtuldukları için memnun olacaklarını söylediler.”

“O hâlde Dondolo’yu sorguya çekmemiz gerekecek,” dedi Crerar.

“Peki ya inkâr ederse?” diye sordu Albay. “Başka tanık var mı?”

“Hayır.”

“Yani elimizde sadece tek bir ifade var, Dondolo’nunki.”

Yates “Başka bir nokta da var,” diyerek karşılık verdi. Şimdi DeWitt olayı soruşturma yönünden ele aldığından Yates artık tak-tiklerinden daha emindi. “Sourire’in tümüyle tek başına çalışmadığını öğrendim. Bir patronu var, onun adına birkaç iş yapmış. Bu işlerden biri de tam şehre girdiğimiz sıra bazı Alman subaylarını kamyonla Paris dışına çıkarmakmış.”

Crerar hafif bir ısıklık çaldı.

Yates devam etti. “Bu Almanların en kıdemlisi, Yarbay Pettinger adında biriymiş. G-2’deki Muharebe Düzeni’nden adamlara sordum. Bu adı biliyorlar. Adam SS subayıymış. Fakat bu kaynaktan öğrenebildiklerim bu kadar.”

Crerar “Bu gittikçe ilginç bir hâle geliyor,” dedi. “Eğer Thorpe, Pettinger’ı korumak için aklını kaybettiye...”

DeWitt asabi bir sesle “Hemen hüküm ver!” dedi. “Karaborsa işi Sourire’in ek olarak yaptığı bir şey olabilir. Patron kimmiş?”

“Prens Yaşa Bereskin adında biri.”

Crerar, “Prens Yaşa!” diye bağırırmıştı.

Yates, “Onu tanıyor musunuz?” diye sordu.

“Adını duydum.”

“Tamam, tamam!” DeWitt konuşmanın kontrolünü kaybetmeye çalışıyordu. “Bana şu Prens’ten biraz daha bahset. Mesleği ne?”

“Mesleği yok,” dedi Crerar. “Delacroix Yönetim Kurulu Başkanı’dır ve Fransa’da Delacroix demek, çelik demektir.”

“İnanılmaz görünüyor,” dedi DeWitt. Büyük işletmelere karşı yerinde bir saygısı vardı... tabii eğer savaş için gerekli olursa, bu işletmelere kendi koşullarına göre muamele etme cesareti de vardı. Gelgelelim, yaptıkları işlemlerin büyüklüğünün bu işletmeleri daha yüksek bir ahlaki seviyeye yükselttiğine inanıyordu.

Crerar, “Prens Yaşa’yı sorgulamamız lazım,” dedi. “Ona, Sourire’i tanıyıp tanımadığını ve adamı nerede bulabileceğimizi sorabiliriz.”

Yates bir sonraki adımını atmaya tereddüt ediyordu. Loomis’i, kendi şüphelerini çok da göze sokmadan elinden geldiğince olaya

dâhil etmişti. Willoughby de bir diğer meseleydi. Adam, DeWitt'in komutan yardımcısı, en yakın çalışma arkadaşıydı ve muhtemelen de İhtiyar'ın sınırsız güvenine mahzar olmuştu.

DeWitt, Yates'e "Senin bu Yaşa Bereskin ile herhangi bir irtibatın oldu mu?" diye sordu.

Yates, "Belki Binbaşı Willoughby bize yardımcı olabilir," diyerek doğrudan bir cevap vermekten kaçındı. "Prens'i tanıyor."

Yates, DeWitt'in "Sen nereden biliyorsun?" diye sormasını umut etmişti. Fakat Albay masadan kalktı, hiç de keyifli bir şeylerin müjdecisi olmayan bir sesle, "Odamda devam edelim mi?" dedi. Gönülsüz görünen Crerar'a döndü: "Seni de yanımda istiyorum Crerar."

Loomis, Albay'ın arkasında Crerar ve Yates ile birlikte kalktığını gördü. Tavırlarındaki bir şeyler, hiç de özel bir kutlama havasında olmadıklarını gösteriyordu.

Crabtrees'e "Yates'e bak!" dedi. "Yalakalık peşinde!"

Crabtrees, geçit törenini izliyordu. "Hiç değilse insan içinde bunu yapmayacak kadar onurlu olsun, değil mi ama!"

Binbaşı Willoughby, Bay Coster'a, Prens Yaşa ile görüşmesinin sonuçlarını anlatan bir mektup yazmakla meşguldü. Willoughby mektuba iyimserlik katıyordu. Bu meseleyi diğer işlerinin imkân verdiği ölçüde gayretle takip edeceğini yazmıştı; şimdilik, Yaşa yeni kurtarılan Lorraine'deki Rollingen'e gitmek için Paris'ten ayrıldığından eli kolu bağlıydı. Rollingen'i, Delacroix imparatorluğunun Pittsburgh'u olarak açıklamıştı Coster'a.

Telefon çaldı. Willoughby, sabırsız bir homurtuyla alıcıyı kaldırdı.

"Evet, ne var?" diye başladı ama DeWitt'in hattın öbür ucundaki kulak tırmalayan sesini tanır tanımaz daha medeni bir hâle doğru hızlı bir geçiş yaptı. "Evet komutanım. Derhal geliyorum," dedi.

Masasına geri gitti. Mektubunu baştan sona okudu, sonra hiç acele etmeden imzaladı, zarfı mühürledi ve not defteri ile sümenin arasına sıkıştırdı.

Albay, telefonda her zamanki gibi kısa ve öz bir şeyler demişti. Büyük bir olasılıkla onu sadece sohbet için çağırmaktaydı. İhtiyar

yalnızdı; evinde, şöminesinin başında kalması ve karısıyla tavra ya da işte o yaşlarda ne oynanıyorsa ondan oynaması gerekirdi.

Albay'ın yanında başkalarının da olduğunu görünce rahatlamıştı ama bu rahatlık, kendi kendine Yates'in orada bulunma sebebini sormaya başlayınca ansızın sarsılmıştı.

DeWitt doğrudan konuya girdi.

"Prens Yaşa Bereskin'i tanıdığını duydum."

"Evet komutanım." Willoughby ifadesiz bir yüz takınmayı başaramıyordu. "Ne olmuş ona?"

DeWitt, binbaşısından bir şey saklamaya lüzum görmüyordu. "Adamdan biraz bilgi almanı istiyorum senden," dedi.

"Hangi konuda?"

Albay, "Anladığım kadarıyla teşkilat içinde bir süredir karaborsacılık yapılıyor. Buna müsaade etmeyeceğim! Ve eğer bunu önlemiyorsanız sen ve etraftaki bir dolu subay ne işe yarıyor merak ediyorum!"

"Kontrol ediyoruz! Ediyoruz!" Willoughby gönlünü almıştı.

"Her neyse," diye devam etti DeWitt, "bu Prens Yaşa'nın çok iyi tanıdığı birinin, adı Sourire, adamlarımızdan bazılarıyla iş yaptığı bilgisini aldım. Bu Sourire'i bulup sorgulamak istiyorum ki bu iş kimin başının altından çıkıyor bulabilelim. Kahretsin be!" Bir anda patladı. "Bu tür şeylerle zaman kaybetmekten nefret ediyorum! Savaşla meşgul olmamız gerekiyor!"

Yates, Albay'ın, öfkesi yüzünden dikkatinin dağıldığını gördü. Willoughby'ye Yaşa'yı nereden tanıdığını sorun diye yalvarmak istiyordu. Bütün kartlarınızı masaya sürmeyin! Bırakın şunun ağzının payını vereyim, yapabilirim ve çok daha hızlı ilerleriz!.. Sonra aklına geldi: Tanrım, birazdan Pettinger meselesinden de bahsedecek...

Öyle de oldu. DeWitt, Willoughby'ye dostça, erkek erkeğe bir üslupla "Seni bu Prens Yaşa konusunda uyarmak istiyorum," dedi. "Sourire'in, Yaşa'nın emri üzerine, Müttefikler şehre girdikten sonra Paris'ten kaçan bazı Alman subayları için kamyon tedarik ettiği bildirildi. Bunlar arasından ilgilendiğimiz SS'den Yarbay Pettinger adlı biri de var. Yani Prens konusunda mümkün olduğunca dikkatli olsan iyi olur."

Willoughby kulak kesilmişti. Bu bilginin Yates'ten geldiğine hiç şüphe yoktu. Bu küçük bok yedi başı sandığından da uyanıktı. Onunla bir araya gelmekte büyük fayda olabilirdi.

“Her zaman dikkatliyim komutanım,” dedi. “Ben bir avukatım.”

Daha önce oturduğu hiçbir sandalye Yates'e bu kadar batmamıştı. Konu, bütünüyle Albay'ın kontrolünden çıkmıştı. Willoughby biraz sonra işleri ele alacaktı.

Lafa karıştı ve “İzninizle komutanım,” dedi, “Binbaşı Willoughby'ye bir şey sormak istiyorum.”

DeWitt de, Willoughby de irkilmişti. DeWitt, astının araya girmesinden; Willoughby ise sonunun geldiğini hissettiği için irkilmişti. Küçük bok yedi başı, darbeyi sona saklamıştı.

“Sor bakalım!” dedi DeWitt.

“Daha ziyade bir istek, Binbaşı. Bir dahaki sefer Prens Yaşa'yı görmeye gittiğinizde beni de götürür müsünüz?”

Hayır, diye düşündü Willoughby, son henüz gelmemişti. Ama çok yaklaşmıştı. “Memnuniyetle!” dedi. “Ama korkarım ki beklemek zorunda kalacağız Yates. Son aldığım bilgiye göre Yaşa, Delacroix'nın en önemli üretim tesislerinin bulunduğu Lorraine'deki Rollingen'e gitmiş.”

Bu haber Yates'i allak bullak etti. Tanrı bilir Yaşa'yı ne zaman bulacaklardı ve ondan Sourire hakkındaki bilgileri almaları ne kadar sürecekti! Sonra cephe başka bir yere kaydığına Paris'e geri dönüp karaborsacıların peşine düşmesi gerekecekti, hem de yapılması gereken bir sürü iş varken... imkânsızdı bu! Gecikmek yenilmek demekti. Kelimeler ağzından dökülüyordu. “O zaman ne halt etmeye durdurdunuz beni? Neden içeri girip de Yaşa'yı göremedim?”

“Bir dakika,” dedi Albay. “Bir daha söyle bakayım!” Sesi tehditkârdı. “Siz ikiniz benden ne gizliyorsunuz?”

Yüzü kiremit gibi olmuştu, elleri titriyordu.

Crerar kısık bir sesle, “Sakin olun. Teğmen Yates şimdi bize açıklayacak,” dedi.

DeWitt, “Teğmen Yates açıklasa iyi eder!” dedi. “Evet?”

Yates, ihtiyatlı, “Söylediğim gibi komutanım,” dedi, “Sourire'den, Yaşa'nın muhtemelen karaborsacılık işinde ve büyük ihtimalle de Pettinger'ın kaçırılması olayında parmağı olduğunu öğrenmiştim.

Ben de bu Yaşa'nın kim olduğunu ve onu nerede bulabileceğimi araştırdım.”

Albay, “Bu arada da Sourire’in gitmesine izin mi verdin?” diyerek lafa karıştı. “Neden hemen oracıkta rapor etmedin?”

Şimdi de Sourire’in erkenden saliverilmesi yüzünden onu suçluyorlardı. Hemen hemen gülünç bir şeydi bu. Yates “Komutanım, tüm bilgiler elimde olmadan konuyu iletmemi istemeyeceğinizi biliyordum,” diyerek kendini savundu. “Üstelik Sourire’in saliverilmesinin sorumlusu Yüzbaşı Loomis’dır. Askerî karakola izin veren odur.”

Demek ki Loomis de işin içinde, diye düşündü Willoughby. Bu adamları bir şahin gibi takip etmek lazım demek.

DeWitt “Buna sonra tekrar döneriz,” diyordu, “Prens’e gittin ve?” “Delacroix’nın ofisine telefon ettim ve Prens Bereskin’le konuşmak istedim. Telefona çıktı ama beni kabul edemeyecek kadar meşgul olduğunu söyledi. Üsteledim, yine de reddetti. Ben de yukarıya çıkıp ofise kadar gittim...” Yates durmuştu. Willoughby’ye yönelik bir eleştiri yapmayı göze alamazdı. Albay yanlış yorumlayabilirdi.

DeWitt cesaret verir gibi “Devam et,” dedi. “Sonra ne oldu?” Yates yutkundu. “Prens’in özel ofisinden Binbaşı Willoughby çıktı...”

Willoughby çenesinin altındaki yağları tutuyor, parmağıyla çekeleyip duruyordu. “Ve sana Yaşa’yı görmene gerek olmadığını söyledim.”

“Evet komutanım.”
Evet komutanım, sepet komutanım... Eski ordu oyunu. Bunlara karşı duramazdın, her zaman senin üstündeydiler. Piramit gibi... Bir kaya ne kadar yüksekteyse ensedeki ağırlığı o kadar fazla oluyor ve sen de o kadar az kımıldayabiliyordun.

Albay, “Peki, sen ne yapıyordun o ofiste Willoughby?” diye sordu. Artık çok geç, diye düşündü Yates.

“Orada ne mi yapıyordum?” Willoughby anlayışla başını salladı. “Prens’e, diğer şeylerin yanında, Pettinger hakkında sorular soruyordum,” diyerek yalan söyledi. “Aslında son derece basit... Esasında Prens, Nazi yöntemlerinin bir örneği olarak bana bu olaydan bahsetti. Anlaşılan Pettinger, bir tabanca doğrultarak Prens’i onun için bir kamyon ayarlamaya zorlamış. Böylece Prens de bir kamyoncuyla

aramış.” Willoughby, Yates’e dönmüştü. “Görünüşe göre Teğmen, kamyoncu da sizin Sourire imiş.”

Yates, öfkeden midesinin kalktığını hissetti. Güzel hikâyeydi, tamam ama Pettinger, o kadar insan içinden neden Yaşa’ya gitmişti? Willoughby, Prens’le başka neler konuşmuştu? Soramıyordu. Düşük rütbeliydi, üstelik de başı dertteydi.

Albay, “Tamam, hepsi bu kadar,” dedi.

“Pek değil,” dedi Willoughby. “İzin verirseniz bir şeyi açıklığa kavuşturmak istiyorum, kayıtlara geçmesi için komutanım. Teğmen Yates, Prens Yaşa’yı görmek isteme sebebiniz olarak bana ne söylemişsiniz?”

“Onu bir araştırma nedeniyle görmek istediğimi söylemiştim.” Gülümse, diye düşündü Yates. Gülümsemeye devam et.

DeWitt, “Bunu gülünç mü buluyorsun Teğmen?” diye sordu.

“Hayır komutanım.”

“O hâlde suratından o sırtışı sil.”

Willoughby, Yates’e acır gibi bakıyordu. “Peki, ben size ne cevap verdim?”

“Prens’in önemli bir insan olduğunu ve rahatsız edilmesini istemediğinizi söylediniz.”

“Doğru,” dedi Willoughby. “Teşekkürler Yates... Gördüğünüz gibi Albay,” diyerek DeWitt’e döndü, “Yates’in neyin peşinde olduğunu bilseydim...”

Crerar ayağa kalktı. “Harika!” dedi. “Artık gidebilir miyim?”

Albay sinirlenmişti, “Harika olan nedir?”

“Her şey!” diye cevap verdi Crerar. “Ordu, hayat, ne istersen... Müsaadenizle beyler. İyi geceler.”

“Loomis’i çağıralım,” dedi Albay.

Loomis, Albay’ın odasına girerken kendini sanki bir mahkemenin huzuruna çıkıyormuş gibi hissetti. Üst rütbedeki iki adam; yargıç, jüri ve savcı karışımı bir şeydi. Yates de belli ki savcılığın baş tanığıydı. Medeni bir mahkemede sanık, hiç değilse avukatının teskin edici bakışlarından güç alabilirdi. Loomis’in ise destek anlamında hiçbir şeyi yoktu. Bir sempati ifadesi aradı... Yates’in ağzı

sımsıkı kapalıydı, Albay ellerine bakıyor, sol eliyle sağ elinin titremesini bastırmaya çalışıyordu, Willoughby ise düşünceli düşünceli gıdısını okşuyordu.

Loomis, her şeyi itiraf edip kendini Albay'la Willoughby'nin merhametine bırakmanın belki de en iyisi olacağını düşündü. DeWitt'ten çok da merhamet beklediğinden değil ama en azından Willoughby hâlden anlardı.

Albay ellerini açtı. "Yüzbaşı Loomis," dedi, "Sourire adında birini tanıyor musun?"

Buraya kadardı işte. Yates her şeyi öğrenmişti. Yates her şeyi anlatmıştı. Üstelik askerî karakola gitmesi için cipi de o, kendi vermişti!

"Sourire?" diye sordu Albay. "Tanıyor musun, tanımıyor musun?"

Tam komediydi. Loomis kaşlarını çattı. Bütün istikbalinin doğru cevabı bulmasına bağlı olduğu şu anda, onun aklı fikri tek bir küçük hata etrafında dönüp duruyordu, Yates'e verdiği cip!

"Evet, Sourire'i tanıyorum..." dedi belli belirsiz bir şekilde.

Willoughby'nin parmakları hareket etmiyordu şimdi. Eğer Loomis, Sourire hakkında boşboğazlık edecek olursa, DeWitt de onu Sourire'den Yaşa'ya ve planlanan Birleşik Çelik Şirketi anlaşmasına götürecek bir ipucu yakalayabilirdi. Koyu göz halkalarının üzerinden bakıldığında, gözleri iğne ucu kadar kalmıştı. Gözleriyle Loomis'in bakışlarını yakaladı ve bırakmadı. Loomis bu gözlerde bir şey görmüştü, bir uyarı belki... Ama emin olamadı.

Albay, "Bu Sourire denen adamı şahsen mi tanıyorsun?" diye sordu.

Loomis tereddüt etti. "Komutanım, niyetim hiç de..."

"Niyetin mi?" Willoughby araya girmişti. "Niyetlerle ilgilenmiyoruz. Gerçekleri anlat Loomis, olmaz mı?"

Willoughby'nin sözünü keserken kullandığı ton, Loomis'in merhamet ve hâlden anlama hayallerini ve umutlarını söndürdü; hiçbir şeyi kabul etmediği takdirde başına gelebileceklere dair buz gibi, ciddi bir korkuya kapıldı.

"Hayır, şahsen tanıyorum. Tabii ki tanıyorum. Nerede tanışacağım ki?"

DeWitt'in elleri gevşemişti, artık titremiyordu. Loomis bir centilmen *idi*. DeWitt bu nahoş sorgulama işinden nefret ediyordu. Willoughby'ye dönerek başını salladı.

Willoughby bu baş işaretinin ne anlama geldiğini anladı; sen devam et işaretiydi bu. Ama bundan da fazlasıydı: davayı kazandığının da kanıtıydı, hem de öyle bir kazanmıştı ki soruşturmaya devam etmekle görevlendirilmişti. Ne yazık ki ne Loomis'in ne de Yates'in hikâyesini biliyordu. Temkinli bir şekilde başladı, "Şimdi Yüzbaşı Loomis... Elbette teşkilatta birtakım karaborsa olaylarının olduğunu biliyorsunuz, değil mi?"

Yates yerinde kıpırdanıp duruyordu. Willoughby adama yol gösteriyordu!

Loomis dudağının üstündeki teri sildi. Bu hareket belki de rahatladığını gizlemeye yönelikti. Yeniden canlanan bir onurla "Karaborsayı engelledim," dedi. "Haberdar olur olmaz müdahale ettim ve engelledim."

Willoughby, sert bir sesle, "Neden bu konuda rapor vermedin?" diye sordu.

"Masamda tamamlanmış bir rapor var komutanım," dedi Loomis, Albaya dönerek. "Gecikti çünkü daktiloda yazdırmam gerekiyordu. Yarın size elimle vermek istiyordum."

DeWitt, Willoughby'nin asıl meseleye gelmediğinin farkındaydı. Eliyle yeter işareti yaptı.

"Yüzbaşı, Sourire'i nerede bulabileceğimizi biliyor musun?"

"Hayır komutanım... Maalesef." Loomis, Sourire'in salıverilmesini ayarlama akıllılığını gösterdiği için kendiyle gurur duydu.

DeWitt'in yüzü kararmıştı. "Gerçekten çok yazık!" Zayıf bir şüphe aklına girmişti. Her ne kadar Yates yalancı konumuna düşmüşse de bardayken DeWitt'in önüne kanıtlar koyarken gösterdiği samimiyet Albay'ın aklında kalmıştı. Ve Yates de Loomis'in söylemesiyle Sourire'in salıverildiğini belirtmişti. "Askerî inzibata Sourire'i salıverme iznini veren sendin, öyle değil mi Loomis? Raporunu teslim etmeden önce. Soruşturma kapanmadan önce. Hatta soruşturma daha başlamadan önce!"

Yates bir an ümitlendi.

Ama sonra Willoughby yine olayı ele aldı. “Sence de gereksiz yere aceleci davranmadın mı Yüzbaşı Loomis?”

Loomis, anlık bir sezgiyle, Albay’a cevap verdi. “Komutanım, bu kınamanızı kabul ediyorum. Belki de çok aceleci davrandım.” DeWitt’in yüzünden şüphenin silindiğini görebiliyordu. Willoughby’ye bir bakış attı ve “Thorpe zaten yeteri kadar cezalandırılmadı mı? Çizginin ötesine kadar mı peşinden gidelim? Yani zaten keçileri kaçırmış... Artık hiçbir devlet malını satamayacak...” diye ekledi.

Yates fırladı. “Thorpe hiçbir zaman devlet malını satmadı Yüzbaşı Loomis!”

Loomis’in rengi attı.

“Teğmen Yates!” DeWitt’in eli şimdi sandalyesinin kolunu tutuyordu. “Bu akşam kendini yeteri kadar aptal durumuna düşürdün zaten! Lütfen bu işe karışma!”

Willoughby, “Thorpe’un karaborsa işi yaptığını varsaymanız için bazı şüpheler olduğu görülüyor Yüzbaşı,” diyerek bir öneri getirdi. Sesi sakın ve yumuşaktı. Ne vardı sanki Loomis’den Thorpe’a yönelik suçlamalar için mantıklı bir açıklama alabilseydi! Bu da bir diğer açık noktaydı... ve DeWitt fark edip de kurcalayacak olursa yine de tüm bu karışık işleri ortaya çıkarabilirdi.

“Çavuş Dondolo’nun ifadesi var komutanım!” Loomis savunmaya geçmişti. “Bir de Fransız adamın, Sourire’in, askerî inzibatlara verdiği, Dondolo’nun hikâyesini doğrulayan ifade var. Raporuma da eklidir...”

DeWitt araya girerek “Bekle!” dedi. “Yates, sen bana Fransız’ın yemeği Dondolo’dan aldığını itiraf ettiğini söylemiştin!”

“Gerçek bu, komutanım!” dedi Yates.

Loomis anlamsızca gülümsedi. Onu haklamışlardı. Her lafı aleyhine işliyordu. “Niyetim hiç de...” diye başladı. Ama bunu zaten söylemişti. Durdu.

Willoughby omuzunu silkerek “Gerçek mi?” dedi. “Bu Fransızlar! Onlar senin duymak istediğin her şeyi söyler.” Loomis’e döndü. “Dondolo’yu sorguladın mı?”

Loomis pişmanlıkla “Şiddetle komutanım,” dedi.

“Sözlerinden şüphelenmeni gerektirecek bir şey var mı?”

“Hayır komutanım.”

“Ama olayı Thorpe’tan dinlemedin, değil mi?” Willoughby devam etti.

“Dinleyemedim komutanım! Thorpe sorgulanacak hâlde değildi. Üstelik yirmi dört saat sonra tımarhaneye yatan adamın ifadesi ne kadar doğru olur ki?”

“Tımarhane deme!” dedi DeWitt.

“Yani... hastane komutanım. Demek istediğim... akli dengesini yitirmiş bir adamı askerî mahkemeye çıkaramazdık... o yüzden Sourire’i tutmanın da ne anlamı vardı ki?”

Willoughby, Albay’a baktı. DeWitt yine kızgın gözlerle ellerini inceliyordu. Soracak başka bir şeyi yokmuş gibiydi.

“Ben diyorum ki,” dedi Willoughby, “Çavuş Dondolo’yu mutfaktan alalım. Nakledelim. Şoför yapalım. Şoföre her zaman ihtiyaç var.”

DeWitt onayladı. Sert bir sesle “Yemeği kim çaldı, kim sattı fark etmez... Göz kulak olmak Dondolo’nun işiydi,” dedi.

Willoughby emri verdi. “Bu ayrıntıyla sen meşgul ol Loomis!”

Loomis, heyecan içinde “Emredersiniz komutanım!” dedi.

Albay, Yates’e bakıyordu. Yates’in ağzı açık kalmış, ince, hassas dudakları bükülmüştü. DeWitt, ona karşı acıma hissetti... ne de olsa Yates doğru şeyi yapmaya çalışıyordu. “Pekâlâ Teğmen,” dedi, “bana öyle geliyor ki konuya yanlış açıdan bakıp alakasız bir yere çıkmışsın. Zararı yok. Birçok meseleyi aydınlığa kavuşturduk.”

İyi niyetli bir rüşvetti ama mağlubiyeti daha da keskinleştirmişti. Yates, makine gibi bir sesle “Evet komutanım,” dedi.

“Şimdi, Prens’e ve SS albayına gelince,” diye devam etti DeWitt, “Teğmen Yates, senin bu konu hakkında G-2’ye bir rapor hazırlamanı istiyorum. Ve Willoughby senin, tabii senin de Yates, meseleyi biraz daha ayrıntılı incelemenizi istiyorum. Yakında hareket edeceğiz, cepheye yaklaşacağız ve rahatlıkla Lorraine’e bir gezi ayarlanabilir. Bu arada beyler, benim böyle şeyleri unutmadığımı ve hiçbirinizin arkamdan iş çevirmesinden hoşlanmadığımı aklınızdan çıkarmayın. Her neyse, benim boynum tutuldu... yaşla birlikte oluyor malum... nadiren başımı çevirebiliyorum şimdi!”

Yates, hücresinde çürüyen Thorpe’u düşündü. Beyaz saçları kana bulanmış Tolachian’ı düşündü. Yates’i buna itmeye yardım eden

Thérèse’i düşündü ve daima Yates’in kaybedildiğini düşündüğü davalar için mücadele etmesini isteyen Ruth’u düşündü.

Yates’in dönüştüğü şey buydu işte, kaybedilmiş davaların şampiyonu! Ve bu işte de çok iyi bir görünüm sergilemiyordu doğrusu.

Ama zaten bütün bu savaş kaybedilmiş davalar için yapılmıyor muydu?

10

İşte her şey bitmişti. Yates’in şimdi “birlik” diye adlandırmaktan hoşlandığı şeye karşı giriştiği cesur mücadele feci şekilde sonlanmıştı. Vaziyeti kurtaran tek şey DeWitt’in kibarlığı olmuştu.

Yates, Yüzbaşı Philipsohn’u aramış, Thorpe’un kötüleştiğini öğrenmişti. Philipsohn çok açık konuşuyordu... Thorpe’un herhangi bir zamanda taburcu olabilecek kadar iyileşeceğinden hiç de emin değildi; her durumda, psikiyatrinin de öngördüğü gibi, böyle bir tedavinin Amerika’da yapılması daha iyi olacaktı, Thorpe kendini toparlar toplamaz Philipsohn Amerika’ya nakli için düzenlemeleri yapacaktı. Evet, ailesine gerçeğin söylenmesini tavsiye ediyordu.

“Anne babasına bir mektup yazmak istiyorum,” dedi Yates.

Philipsohn, “Bırak da bu işle yetkililer ilgilensin,” diye tavsiyede bulundu.

“Hayır,” dedi Yates, “ben yazacağım.”

Şu anda Thorpe için tek yapabileceği buydu; bu Loomis’in, Wiloughby’nin değil onun göreviydi, tıpkı teslim olurken bayrağı indirmek gibiydi. Yapılması gereken bir şeydi.

Yates yenilgiyi kabullenmiş ve nerede hata yaptığını bulmak için aklını, kalbini sorgulamıştı. Thorpe’un ailesine yazdığı mektupta da kolay yolu seçmemiş, bu yenilgisi için “birlik”i suçlamamıştı... onların da kendilerini korumaları lazımdı.

Yine de bulabildiği tek hatası işin başında yaptığıydı: Aklın ve vicdanın emrettiği gibi vaktinde davranmamak; rehavet, tembellik, zihinsel konfor düşkünlüğü; onun meselesi değilmiş gibi davranmak. Buradan başlayarak, ne kadar nahoş olsa da bir sonraki adıma geçti. Kendi kendine sordu: Neden? Neden böyle yaptım?

Bu, ordunun bir etkisi miydi? Katı biçimde bölümlere ayrılmış olan bu piramit yapının sistematik olarak beslediği, emir verilmedikçe bir şey yapmama zihniyeti mi? Ne kadardır ordudaydı ki? İki yıldır, iki buçuk, hatta neredeyse üç yıldır... zaman tutmayı bile unuttun mu? Bu süre, böyle temel bir karakter değişikliğine sebep olacak bir süre miydi? Bazı eğilimleri güçlendirebilir, tamam, fakat böyle bir nitelik değişikliğine yol açacak kadar değildi. Öteki adamlar oldukları gibi kalmışlardı. Bing mesela, 4 Temmuz bildirisini neredeyse emirlere karşı gelerek hazırlamıştı. Farrish'in yaptığı baskının gücünden bağımsız olarak Bing'in girişimi olmasaydı, kendi vicdanının dürtüsüyle harekete geçmeseydi, bu bildiri asla yazılamaz ve dağıtılamazdı. Yani bir insanın ordu içinde bile bütünlüğünü koruması mümkün *idi*; uzlaşmak zorunda değildi. Bir şeyleri riske atmak zorundaydı; Thorpe da ihtiyatsız, duygusal bir yolla risk almıştı ve sonu kötü bitmişti. Thorpe'un yola koyulduğu temel çatlamıştı... ve yine de harekete geçmiş, risk almıştı.

Yates, bu işin kökenine inmek için daha da geriye, hayatının ordu onu içine çekmeden ve kalıba sokmaya çalışmadan önceki bir dönemine gitmesi gerektiğine karar verdi. Coulter Üniversitesi vardı. Çimler, karaağaçlar, akçağaçlar ve kestane ağaçları arasında kalan kırmızı beyaz tuğla binalar... Winston salonundan Thorndyke salonuna, oradan da tekrar kütüphaneye uzanan ağaçların altındaki asfalt kaplı yollar... Huzur ve güvenlikten başka bir şeyin olmadığı, mezuniyet çalışmalarından, futbol maçlarından ve arada sırada yapılan, normal bir şekilde ölmüş yaş haddinden emekli bir profesörün ağırbaşlı cenaze töreninden daha heyecanlı herhangi bir şey olmadan, olamadan geçen yıllar...

Yates, şehri ardında bırakıp da kampüse vardığı ilk anda, bu tür bir yaşamın vereceği tatminle dolmuştu. Şehre yaptığı gitgide seyrekleşen yolculuklardan üniversiteye döndüğü her seferinde neredeyse acı içinde bu duyguyu hissetmişti. Bunu başarmak ve başardıktan sonra da buna tutunmak için ödenecek hiçbir bedel yüksek sayılmazdı. Ruth ile evlenmesi, bir anlamda, bu dingin yaşam arzusunun bir parçasıydı; genç, yakışıklı bir öğretim elemanının evli olması daha iyi olurdu ve Yates de öğrencilerinin içinden en güzel ve en olgun olanını, ama elbette en zengin olmayanını seçmişti.

Oysa Yates'in Archer Lytell'in bölümüne geçtikten sonra keşfettiği üzere üniversitedeki bu huzur bir görüntüden ibaretti. Dinlenme odasındaki beş çaylarında hava ağırdı; yılların, yeni gelenlere karşı korunması gereken kazanılmış bir hak olarak görülmesine yetecek kadar uzun bir süre Bölüm'de kalanlar ağırlaştırıyordu bu havayı. İleri Almanca A veya B derslerini kimin vereceğine dair tartışmalar, uzun süre biriktirilen nefretten kaynaklanan patlamalara yol açıyordu. Her daim medeni olan bu insanlar, ders yılının sonuna gelirken, tıpkı bir denizanası gibi zehirli hâle geliyordu. Adımına dikkat etmek, dilini tutmak, herkesle dost olmak zorundaydın. Ve hepsinin de üzerinde ulu, ulaşılmaz, elindeki işten çıkarma kamçısını sallayarak ufak dokundurmalar yapan, bu ateşe damla damla benzin döken Archer Lytell vardı.

Geçmişî hatırlayan Yates, ordu ile paralelliği görebiliyordu. DeWitt, Lytell değildi ama onunla aynı güce sahipti. Ve Willoughby veya Loomis, eğer Lytell'in bölümünde görevden alınsalardı ya da aklansalardı, bu atmosfer iyi ya da kötü yönde yine de değişmezdi. Yates güldü, elbette bir farklılık vardı. Orduda komutan yaşama ve ölüme hükmederdi, Archer Lytell ise bir adamın yıllık topu topu üç bin kâğıdını kontrol ederdi. Ama üç bin kâğıt; yaşam ve ölüm ya da karaağaç, akçağaç ve kestane ağaçları altındaki huzur değil miydi?

Yates olayları olduğu gibi kabul etme yeteneğine sahipti ve bununla da övünürdü. Bir şeyi yeteri kadar çok isterse kendini buna göre ayarlayabilirdi. Kampüsteyken bu durumu sezmesi ve eğer orada kalmak istiyorsa uslu bir vasat olması, kendi işine bakıp ağırdan alarak uygun zamanı kollaması gerekeceğine karar vermesi bir haftadan daha kısa sürmüştü. Bir gün, belki, müteveffa Bölüm Başkanı'nın başarıları hakkındaki kısa ve oturaklı methiyelerin ardından Archer Lytell'in yerine geçebilirdi.

Ruth'un canını sıkıyan ve onu Yates'i değiştirmek için uğraşmaya iten de buydu. Bu dünyada ne yanlışlıklar olduğunu Yates de en az Ruth kadar iyi biliyordu; Ruth'un atsineği gibi yapışmasına gerek var mıydı?

"Ne İspanya için ne de senin davalarından herhangi biri için açık açık ortaya çıkarım," demişti Yates. "Bir üniversite hocası eksik kalsa hiçbir şey değişmez."

“Korkuyorsun,” diye yanıtlamıştı Ruth. “Lytell’in bundan hoşlanmamasından korkuyorsun.”

“Hoşlanmayacağını biliyorum, Başkan da hoşlanmayacak. Ve ben de işimi riske atmayacağım.”

Ruth, alaycı, “Üç bin dolar!” demişti.

“Evet, üç bin dolar! Bu küçük ev, buzdolabındaki yiyecekler ve kendimiz için istediğimiz şeylerin hiç değilse bir kısmı...”

“Bedeli bu olacaksa hiçbirini istemem.”

“Komik olma Ruth!”

Ruth, “Nasıl da bir şekilde hepsini kaybedeceksin zaten,” diye kehanette bulunmuştu. Ve ona üç küçük maymun biblosunu almıştı.

Ruth, en azından kısmen, haklı gibiydi. Savaş başlamıştı. Üniversite, karaağaçlar, akçağaçlar ve kestane ağaçları, büsbütün önemsiz olan küçük sorunlar, bambaşka bir dünyada, çok eskide kalmıştı. Fakat Ruth haksızdı da... Barış içindeki Amerika; savaştan, Avrupa’dan, taarruzdan çok farklıydı. Burada doğru olduğunu düşündüğün şekilde davranmalıydın... böyle davranman gerekiyordu, çünkü söz konusu olan insan hayatıydı. Ama üniversite hayatı sonsuza kadar sürüp gidecekti. Buradaki hayat kademeli bir yokuştur; gelenekler ve gelecek, her şey mükemmelen düzenlenmiş ve ayarlanmıştı ve senin de kendini buna uydurman ve uzlaşman gerekiyordu.

Tolachian’ın, Archer Tytell’in Yates’in işte kalıp kalmamasına karar verme gücü olduğu için öldüğünü varsaymak delilikti. Ve elbette Thorpe aklını, Yates yıllar önce İleri Almanca B dersini vermek için uğraşıp didindiğinden kaybetmemişti.

Yates ve Thérèse, Montparnasse Bulvarı’ndaki Kafe Gordon’un önündeki sokakta oturuyordu. Hasır sandalyesi her hareketinde gıcırda da Yates kalkıp yeni bir sandalye almaya üşeniyordu.

Thérèse kolunu Yates’in kucağına koymuştu. Yates, kadının ince derisini yumuşacık hareketlerle okşuyordu.

“Ona yardım etmek için yapabileceğin hiçbir şey yoktu,” dedi Thérèse. “*Pauvre petit...*”

Yates, “*pauvre petit*” lafının Thérèse’e anlatmakta olduğu Thorpe için mi yoksa kendisi için mi olduğunu anlamamıştı. Muhtemelen

Thorpe içindi; yine de Yates, bunu Thérèse'in ruh hâlinin, şefkat duygusunun işareti olarak almıştı. Şefkat duyan kadın, yardım etmeye gönüllü kadındı; kadınlar en kolay yoldan kendilerini vererek yardım ederdi.

Thérèse, Yates'in onu okşamasına müsaade ediyordu. Hoşuna gidiyordu. Bu adamın sevecenliği, alçakgönüllülükle sunduğu bir hediye hâline gelmişti. Hiçbir faydası olmayan, değersiz bir hediye... yakında solacak, geriye hafif bir kokudan başka hiçbir şey bırakmayacak olan bir buket çiçek. Bir yere varacağı yoktu ama sürdüğü müddetçe güzeldi.

Önlerinde bulvarın tüm canlılığı akıyordu. Uzun uzun adımlarla geçip giden, gülen pek çok farklı milletten asker, pek çok farklı renkte keş; abartılı topuzlu, yüksek ökçeli, seke seke yürüyen ve gülen kızlar. Hayat akıp gidiyordu ama yine de sanki durmuş gibiydi. Bitmesini hiç istediğimiz için bitmeyen dakikalar vardır.

*"Je t'aime,"** dedi Yates.

Seni seviyorum diyemezdi ama bu lafın Fransızcası hislerini dosdoğru anlatıyordu.

Thérèse, Yates'in elini tuttu ve oynamaya başladı. Yates, siğillerinin itici geleceğinden korkarak elini geri çekmek istedi ama çekmedi. Parmakları biçimliydi, vücudunu daha ufak gösteriyordu. Ruth, Yates'in ellerine hiç böyle dokunmamıştı... ya da dokunmuştu da Yates mi unutmuştu acaba?

Thérèse'in yüzüne baktı. Bulvara çöken akşam karanlığında bu yüzün çizgileri keskin değildi; sevimli bir yüzdü, güzel değildi ama Yates'e dokunan bir sevimliliği vardı. Onu incitemem diye düşündü Yates, hiçbir şey için incitemem.

"Je t'aime," diye tekrarladı Yates.

Thérèse başını salladı ama bir şey söylemedi.

"Uzağa gidiyorum," dedi Yates.

"Öyle mi?" Thérèse'in elleri artık hareket etmiyordu. *"Ne zaman?"*

Emirler daha o sabah gelmişti... o da dâhil müfreze birliğinin bir kısmı Verdun'a hareket edecekti. Verdun'da cepheye daha da yaklaşmış olacaktı. Yates bu durumdan memnundu, özellikle de

(Fr.) Seni seviyorum.

Willoughby'nin tattırdığı yenilgiden sonra. Tüm o kan, gerilim ve pisliğine rağmen cephenin, nedense cephe gerisinden daha temiz olduğunu düşünüyordu. Adamlar daha makul olacaktı; farklı adamlar hâline geleceklerinden değil, Paris'in, Tartışmasız Zafer'in yozlaştırıcı etkisinin dışında kalacaklarından...

"Ne zaman mı gidiyorum? Belki yarın, belki sonraki gün."

"Nereye?"

Thérèse, korkudan daha ziyade alışkanlıktan bu bilgiyi yayabilirdi. Yates yalan söyledi, "Bilmiyorum. Bize söylemezler," dedi.

"Seni bir daha göremeyecek miyim?" diye sordu, sesi kısılıyordu.

"Hayır Thérèse."

Thérèse bir şey bekliyor gibiydi. Yates şimdi ne söyleyeceğini bilmiyordu. Elbette ne söylemek istediğini biliyordu... haydi sevişelim, bu son şans, bu şans kaçırılmayalım, hayat bu, bu fırsatı kaçırmak için aptal olmak lazım...

"Rüya gibiydi," dedi Thérèse.

Böyle söyleyecekti. Çok gençti, yaşına ve bedenine göre çok genç. Kız şu lanet olası rüyasından bahsetmemiş olsa Yates muhtemelen konuyu açacak ve Thérèse'ten onunla yatmasını isteyecekti.

"Ya da bir şiir gibi," dedi Thérèse, "seninle tanışmak, seninle buluşmak, seninle olmak..."

Bir şiir. Paris'te, Montparnasse Bulvarı'nda bir yaz gecesinde. Ne laf ama! Yates de yutmuştu bunu. Hayır, yutmamıştı ama bu kızla konuşurken şak diye asıl meseleye gelemezdi.

"Bitmemiş bir şiir değil mi sence de?" Yates gülümsedi.

Ciddi ciddi başını salladı. "Ama güzel. Bana iyi davrandın."

Yates bol sulu, fazla tatlı limonatasından bir yudum aldı. Tadı tüm bu hikâye gibiydi. Bundan asla kimseye bahsedemezdi. İnsanlar gülerdi ona.

Thérèse, Yates'in savaşa geri döndüğünü düşündü. Ona ateş edeceklerdi. Barikat ardında ve Concorde Meydanı'nda bulunmuştu ve mermi sesini tanıyordu, çok da korkmuştu. Ancak korkusu, o günkü hareketliliğin, uğruna savaştıkları şeyin ve Scribe Otel'de başına gelenler yüzünden yaşadığı şokun etkisiyle silinip gitmişti. Muharebe de muhtemelen bunun gibi bir şeydi: Yapman gerekenler ve başına gelenler arasında korkularını unutturdun.

Ama yanında oturan adam için, bu adam için duyduğu korku kalıcıydı; hiçbir şey bu korkunun ağırlığını azaltamazdı. Küçük, küçücük, Yates'in cebine saklanıp onunla gidebilecek kadar küçük olabilse, ancak o zaman korkmazdı. Eğer sürünerek onun vücuduna girebilse, onunla bir olabilse, Yates'in göğsünde sallanan bir muska gibi olabilse, o zaman korkuyu söküp atabilir ve onunla baş başa kalmazdı.

Ve bir de acıma hissi vardı. Yates savaşa gidecek, yapayalnız kalacaktı, çünkü o, bu tür bir adamdı. Thérèse, Yates'in uzak geçmişten getirdiği hatıraları önemsemiyordu; bu hatıralar Yates'in yalnızlığını giderecek kadar güçlü değillerdi artık. Eğer Yates şiirin son mısrasını, şiire anlamını veren, ona son noktayı koyan ve insanın kalbini hafifleten son kafiye ve uyağı bilseydi...

Bunda ne vardı ki? Ne kadar da önemsiz bir çaba!

Thérèse'i incitmişler, hem de çok incitmişlerdi ve yara kesinlikle kapanmamıştı. Ama yanındaki adam sevecendi, adamın elleri yaranın üzerindeki taze, hâlâ diri olan o kabuğu koparamazdı. Ve Thérèse'in bu yarayı ve hayatı bir ara sınaması gerekiyordu... neden şimdi olmasındı ki? Ve Yates bu türden bir adam olmakla, onun iyileşmesine yardımcı olabilirdi. Her zaman çirkin olamazdı ya, seni her zaman ağzında kismuk tadıyla ve bütün vücudun kirlenmiş gibi bir hisle bırakıyor olamazdı ya.

"Odam güzel değil. Çok az param var. Ama eğer gelmek istersen..." dedi Thérèse.

Teklifinin dürüstlüğü Yates'e değerini hissettirdi. Doğru cevabı bulmak için düşünmek zorundaydı. "Tabii ufaklık, haydi gidelim," değil, "*Je t'aime*," de değil... Thérèse'in yükseldiği seviyeye ulaşması gerekiyordu.

"Çok tatlısın," dedi.

Gayet doğal uyum sağlayarak bulvardan yukarı yürüdüler. Yates kendini Thérèse'e o kadar yakın hissetti ki, daha önce kimseye bu denli yakın olmamıştım diye düşündü. Thérèse'in ona olan güvenini, neşesini görüyordu ve bu güven ve neşe ona da sirayet ediyordu.

Thérèse'in odası söylediğinden de kötüydü –üçüncü sınıf bir otelde, daha doğrusu pansiyondaydı– ikinci sınıf bir mekânın döküntüleriyle döşenmişti. Tuvalet taharetliği, lavabonun altında duruyordu. Thérèse, bu köşeyi saklamak için telaş içinde perdeyi çekti ama perdenin tam ortası yırtıktı.

Yine de odada, eski püskü geçmişini telafi etmek ister gibi görünen ve şu anki sakininin burayı evi olarak gördüğünü gösteren birkaç dokunuş vardı. Sallanan çekmeceli bir sandığın çekmecelerinin boyalarında yüzlerce elin parmak izleri belli olurken, bu sandığın üstündeki cam bir bardak içinde, yarı tomurcuklanmış birkaç çiçek; sarı, beyaz, kırmızı güller vardı. Bu bardağın arkasında duran ve tırtıklı yaldızlı çerçevelerindeki tozlar sayesinde bariz ucuzluğu gizlenen iki dinî gravürün arasında, hemencecik belirttiği gibi, Thérèse'e ait olan başarılı bir Renoir röprodüksiyonu asılıydı. Yine de bu dokunuşlar, rengi solmuş yırtık duvar kâğıtlarından ve yatağın yanına düşmüş eski püskü yorgandan o ağır kokusunu yayan yoksulluk izlerini silmeye yetmemişti.

Yates, ona bir miktar para bırakmaya karar verdi, buna feci hâlde ihtiyacı vardı ve parayı ona aşağılanmış hissetmeden vermenin bir yolunu bulacaktı.

Yates gömleğini çıkararak sandalyenin arkasına astı, Thérèse'in de ceketini çıkarmasına yardım etti. Thérèse'in mahcup ve çekingen bir havası vardı.

“Senin için sorun olur mu?” diye sordu.

“Burası daha önce gördüğüm yerlerin çoğundan daha iyi.” Yates, kızın suskunluğunu gidermek ister gibi gülerek cevap vermişti.

“Kitaplarım da var,” dedi Thérèse, “çok değil ama... Eşyalarımın çoğunu satmak zorunda kaldım. Her şey o kadar pahalandı ki!”

Yates, sohbeti Fransa'nın yaşadığı ekonomik zorluklara kaydırma havasında değildi. Zarif ve saygılı bir şekilde inisiyatifi ele almalıydı. Ne kadar bıçak sırtı bir konumda olduğunu fark etmişti. Ruth ile işler çok daha farklıydı. Onunlayken atacağı bir sonraki adımı düşünmesi gerektiğini hiç hatırlamıyordu; hafif ama sarsılmaz elleriyle onu yönlendiren her zaman Ruth olmuştu. Gelgelelim, işleri planlamak zorunda kalmakta da belirgin bir heyecan vardı. Neyi,

ne zaman ve nerede yapması gerektiğine karar vermek durumunda kalmak, erkekliğini tatmin ediyordu.

Ellerini Thérèse'in omuzlarına koydu, gömleğinin ince ipeği üzerinden kızın teninin yumuşaklığını hissetti. Gözleri onun gözlerini aradı ve orada kaldı. Thérèse, neredeyse kendine rağmen veya istemeye istemeye, belli belirsiz bir şekilde Yates'e yaklaştı. Yates onu öptü.

Thérèse'in dudakları yumuşak, sıcak, vericiydi. Gövdesi, tüm kendi enerjisini kaybetmiş, bu enerjiyi Yates'e aktarmış gibiydi; Yates ise ne isterse yapmak için bu gövdeyi tutuyordu. Kızın ağzını, dilini tattı; bu şekerli tat, tuhaf ve daha önce hiç yaşamadığı bir susuzluk hissettirdi ona.

Ruth da böyle mi öpüşüyordu; o da kendisini böylesine bırakıp veren Thérèse gibi öpülmesine izin mi veriyordu? Yates gözlerini açtı, bu düşünceleri kovmak için Thérèse'i görmek istedi. Çok kolaydı. Kız kollarındaydı, Yates kızın bedeninin her yerini, memelerini hissediyordu; nefesi, çenesini okşuyordu ve canlı, sıcak yüzünün derisini, kaşlarının arasındaki küçük ter damlasını görüyordu.

Sonra Thérèse, nazik bir hareketle özgürlüğünü kazanarak Yates'in kollarından sıyrıldı. Yates'i, daha önce hiçbir şeyi istemediği kadar istediğini o anda anlamıştı. Yates'e arkasını dönmesini söyledi.

Tekrar seslendiğinde yatakta çıplak yatıyordu. Yates'in yutkunduğunu gördü. Bedenini, omuzlarını, kalçalarını, uyluklarını süzen gözlerini takip etti onun.

Yates yatağa oturdu. Döşek adamın ağırlığından biraz çökmüştü. Ayakkabılarının yere düştüğünü duydu Thérèse, önce biri, sonra diğeri... Sonra yine ayağa kalktı, kemerini çıkardı. Thérèse, adamın tüm hareketlerini tek tek izledi.

Elleri çok aceleciydi; tıpkı onun gibi Yates de bu teknik detayların, hazırlıkların bir an önce olup bitmesini istiyordu.

Ama sonra birdenbire her şey, Thérèse'i tir tir titreterek geri geldi. Çirkin. Bu beden, üzerine atılmaya, onu hareketsiz bırakmaya, ona yüklenmeye hazır bir bedendi. Çirkin. Keşke Yates konuşsa, bir laf etse, sesiyle, bir taşın sudaki görüntüyü dağıttığı gibi, Thérèse'in saplantısını dağıtabilse... Ama Yates hiçbir şey söylemedi, pantolo-

nunu çıkarmakla meşguldü. Sanki Thérèse'in içinde bir şeyler kurmuş gibiydi; güzel büyük yeşil bir yaprak birdenbire sararmıştı.

Neredeyse fısıldar gibi bir sesle "Yapamam," dedi.

Yates onun yanına yatmak üzereydi.

"Hayatım," dedi, "sorun nedir?" Thérèse cevap vermediğinden onun yerine Yates cevap verdi: "Korkuyorsun. Korkacak bir şey yok, çok güzel olacak, ellerime dokun... Seni okşuyorum..."

Thérèse ondan kaçıyordu.

Yates durdu. Thérèse'e baktı, onu anlamaya çalışıyordu. Ama anlayamadı... İki yetişkin insandı.

Onu öpmeyi denedi.

Thérèse'in başı sanki kurtulmak istermiş gibi hareket etti.

Yates'in yüzünde, kafası karışmış ama hâlâ sabırlı bir gülümseme vardı ama Thérèse bunu fark etmedi. O Loomis'i gördü. Adam, Loomis idi. Aklının bir yarısı onu sürekli daha geri, biraz daha geri çekilmeye zorlarken diğer yarısı sürekli düşünüyordu: Bu çok yanlış, onu seviyorum, *je t'aime*, beni hiçbir zaman affetmeyecek.

Eğer bundan bahsedebilse, Yates'ten anlayış göstermesini istese, Loomis'i belki de sonsuza kadar kafasından atabileceğini biliyordu. Ama bu utancından nasıl bahsedebilirdi ki? O da en az ona bunu yapan adam kadar suçlu değil miydi?

Yates son derece sessiz oturuyordu. Bir sigara yaktı, bir tane de Thérèse'e verdi. Kibar bir şekilde "Biraz daha bekleyelim," dedi, "bu da şu ruh hâllerinden biridir. Geçer."

Thérèse başını salladı, kısa bir iç geçirdi. "Hiç sanmıyorum..." dedi.

Yates yalvardı. Sadece elinden kayıp gitmek üzere olan fırsatı gördüğü bir aşamaya gelmişti. Paris'teki, hatta daha öncesinde Normandiya'daki tüm bu haftalar boyunca lanet olası bir rahip gibi yaşamıştı. Ucuz bir şey istememişti. Güzel olsun istiyordu; en azından arkadaşlık ve duygudaşlık illüzyonu, biraz aşk istiyordu. Bu kızla heba ettiği onca zaman! Ve işte Thérèse hazır yatıyordu ve Yates de hazırdı. Ayaklarına baktı, ayak parmaklarını oynattı. Çok uzun zamandır ayak parmaklarını bilinçli bir şekilde incelememişti. Ara sıra, Ruth ile seviştikten sonra, sırtüstü yatıp bir bacağına ötekinin

üzerine atarak ayak parmaklarını oynatır, incelerdi. Ayak parmaklarını incelemek; tatminin, huzurun, rahatlamamanın işaretiydi. Kararlı bir hâlde Thérèse'e döndü.

“Dinle Thérèse,” dedi, “çocuklar gibi davranmayı bırakalım. Bir-birimizden hoşlanıyoruz, öyle değil mi? Sen ve ben... bu dünyanın en harika şeyi... İstiyoruz, sen de istiyorsun, ben de. Aklına takılan nedir bilmiyorum ama her ne ise bunun seninle benim arama girmesini istemeyiz değil mi? Vaktimiz olsaydı, normal bir durumda olsak, örneğin barış zamanında olsa, sorun değil derdim, hadi giyinelim, yemek yiyelim, sinemaya gidelim. Ama görmüyor musun... savaştayız. Yarın ya da en geç bir sonraki gün, ben burada olmayacağım. Sadece bu akşam, bu gece bize ait. Kendini tutmak zorundasın.”

“*Pauvre petit*,” dedi Thérèse.

“*Pauvre petit*,” diyerek alaya aldı Yates.

Thérèse yüzünü çevirdi ve sımsıkı kapalı, yılların ve yağmurun üzerinde fantastik izler bıraktığı karartma perdesine baktı.

Yates'in haklı olduğunu düşündü Thérèse. Sadece bu akşamı, tek bu gecesi vardı. Bütün sahip olduğu sadece buydu işte. Peki, benden ne alıp götürüyor ki? Hareketsiz yatabilirim, dişlerimi sıkabilirim, nefesimi kontrol edebilirim. Hepsi birbirinin aynı... Ve eğer yarın gidecek olursa da rahatlamış, ılıkla şarkı çalarak, kendisiyle barışık gitsin.

“Pekâlâ,” dedi, “yanıma gel.”

Teslimiyeti o kadar kusursuzdu ki tam da bu dirençsizlik Yates'i heyecanlandırmıştı. Efendi oydu, o hükmederdi, Thérèse onundu. Öyle miydi? Bu aslında daha ziyade son, mutlak bir geri çekilme değil miydi? Yates'in içindeki her şey onu elde etmek, ondan istifade etmek için yanıp tutuşuyordu. Bir pazarlık yapmışlardı ve Thérèse de sonuna kadar verdiği sözü tutuyordu.

Yates sigarasını söndürdü. Kül tablasının daha önce dört parçaya ayrılmış ama sonra dikkatlice yapıştırılmış olduğunu fark etti. Sonra çarşafı ve battaniyeyi çekerek kızın üstünü örttü, onu şefkatle sarıp sarmaladı. Bunu yaparken kendini soylu, fedakâr hissediyordu; bundan elde ettiği tek tatmin de bu oldu.

Bir sıcak dalgası yavaş yavaş Thérèse'i sardı. Ayaklarından başlayarak tüm bedenine yayıldı. Ağlayacak gibi oldu.

Yates giyindi. Thérèse onu seyrediyor, onu hor görüp görmediğini ya da onun hakkında neler düşündüğünü merak ediyordu.

Yates'in ne hisleri ne de hareketlerinin nedenleri konusunda belirgin bir fikri vardı. Kendini aptal gibi hissediyor, aynı zamanda doğru olanı yaptığına ve başka türlü davranmış olsaydı huzursuzluktan başka bir şey hissedemeyeceğine inanıyordu.

Thérèse, Yates giyindikten sonra, "Lütfen yanıma gel," dedi. Yates, kırıldı kırılacak durumdaki sandalyeyi çekti ve yatağın yanına oturarak kızın elini tıpkı bir doktor gibi tuttu.

"Hoşça kal Thérèse," dedi.

Kızın eli, adamın elini sıkıyordu. "Seni hiç unutmayacağım," dedi. "Bana bir hoşça kal öpücüğü vermeyecek misin?"

Yates kızı öptü, alnını okşadı ve sonra gitmek üzere ayağa kalktı. "Sana teşekkür etmek istiyorum," dedi, "Sensiz çok yalnız kalacaktım. Ama artık gitmem lazım."

Kızın elini tekrar örtünün üzerine koydu.

Kapıyı usulca kapatarak ondan ayrıldı. Thérèse, bir dakika boyunca kıpırdamadan yattı ve içinde solan şeyin artık kaybolduğunu hissetti. Şimdi onun yerinde sakın, telaşsız bir his vardı... bir zamanlar, bir yaz günü, sakın bir gölette, küçük bir teknede elini suda kaydırırken duymuş olduğu bir his. Loomis'in gittiğini, hiçbir zaman geri gelmeyeceğini, bir daha aklına düşmeyeceğini biliyordu. İyileştirdiğini ve bu adamın, Yates'in onu iyileştirdiğini biliyordu. Yataktan fırlayıp kapıya koşarak arkasından bağırdığını, onu geri çağırdığını hayal etti... ve bunun ne kadar harika olacağını.

Yine de dümdüz ve gergin bir vaziyette kaldı yatakta; memelerinin kabardığını ve sıcak bedeninin yer yer soğuk çarşafa değdiğini hissediyordu. Çok mutluydu.

Sonra uykuya daldı; derin, rüyasız bir uykuya...

MEŞHUR BİR TEMA ÜZERİNE
DOĞAÇLAMALAR

1

BAZEN GEÇMİŞ, TUHAF BİR GÜÇLE KENDİNİ ŞİMDİYE KARIŞTIRIR. Sanki kafatasınızın üzerinde güçlü eller kenetlenmiş gibidir. Uzun zaman önce ölmüş sessiz tanıklar sese kavuşarak o kadar güçlü haykırırlar ki, tüm o laf cambazlıkları ve gülüşler, şarkılar ve gevezelikler birden kesilir.

Verdun şehrinin ötesine doğru ilerlerken, Troy'un adamlarının çoğu işte böyle hissediyordu ve bu sadece adamlardan hassas ve düşünceli olanlara özgü bir durum değildi. Bu, ne tepelerden görebildikleri ve elleri, önünde duran kılıcın topuzunda, uzun bir askeri temsil eden taş Anıt, ne de tepelerin ardında diken gibi görünen sıra sıra haçların muntazam perspektifi yüzündendi.

Adamları etkileyen, toprağın üstünde hâlâ yara izi gibi duran ve üzerini çimlerin sardığı siperler olmuştu. Doğrusu hepsi düzleşmiş, keskin kenarlarını kaybetmişti ama aradan geçen hemen hemen otuz yıl, bu siperleri toprağın yüzünden kazımayı, hiçbir sonuca ulaşmamış bir kıyıda ölümüne kan kaybeden yüz binlerce adamın izini silmeyi başaramamıştı.

Troy'un adamları Verdun hakkında çok az şey biliyordu. Bu adamların çoğu, Verdun Muharebesi'nin yapıldığı yıl ya çocuktu ya da henüz doğmamıştı. Verdun Muharebesi hakkında bildiklerini ya okuldan ya da zamanında, garip isimleri olan kale ve köylerle milim milim gerçekleşen ilerlemelerden bahseden gazete manşetlerini okumuş olan babalarından, amcalarından öğrenmişlerdi. İşte bu ga-

rip adlar bir kere daha haritada karşılarına çıkmıştı. Geride kalan ve adamların bu savaşta gördüğü, oluşmasına yardım ettiğı harabelerle kıyaslandığında sanki cüceler ülkesi gibi duran harabeler de dâhil, hepsi gerçekten de vardı. Normandiya ve kuzey Fransa'daki muharebe, bâkir topraklara, yaşayanların hatırlayabildiğı kadarıyla kimse- nin hiçbir savaşa tutuşmadığı topraklara doğru kaymıştı. şimdi işte bu topraklardan geçiyorlardı...

Ve havada sonbahar vardı. Önceki gece buz gibi soğuktu. Hâlâ ilerliyorlardı evet, ama şimdi son, hiç olmadığı kadar uzak görünüyordu. Memlekette Noel! Acı bir gülüş. Adamlardan bazıları Avranches'tan sonra, daha yazın başındayken Paris'e yapılan yolculuğu hatırlıyorlardı. Kendinden emin hâller yok olmuştu, umutlar yok olmuştu... geriye ne kalmıştı? Ağır iş, bitmek bilmeyen ağır iş.

Nadasa bırakılmış topraklardan geçiyorlardı. Son çiftçinin payına düşen, bir önceki yılın silahları olmuştu. Ve askerlerin yüzlerinde, ellerinde yapış yapış kalan ince bir yağmur yağmaya başlamıştı. şimdi ağızları aşağı çevrilmiş tüfekler gitgide ağırlaşıyor, miğferlerden damlalar düşüyordu.

Kasabaya uğramadan geçtiler; burayı başka birimler kuşatmıştı. Geceyi geçirmek için Verdun'un doğusunda bir yerlerde durdular. Troy bir müfrezeden diğerine gidiyordu. Sessizliğı fark etmiş ve bundan hiç hoşlanmamıştı; adamların canını sıkan şeyin ne olduğunu kendi hislerinden biliyordu.

"Ne düşündüğünüzü biliyorum, çünkü ben de aynı şeyi düşünüyordum," dedi Troy. "Bu Tanrı'nın cezası rezil savaş, sonu yok bunun... Hem de ne uğruna? 1916'dan kalan şu siperlere bakın! Bu adamlar ne uğruna öldüler? Bundan yirmi, otuz yıl sonra başka ordular da buralardan geçecekler mi yine? şşte bunları düşünüyorsunuz..."

Adamlar, Troy'a baktı; Simon ve Wattlinger, Cerelli, Traub, Sheal ve Çavuş Lester. Yüzleri rahatlamış ve beklenti doluydu; biraz da şüpheli... Troy, bu suratların nasıl da birbirine benzemeye başladığını düşündü; tecrübelerin aynılığı her birinin yüzüne damgasını vurmuştu.

"Elimde hazır cevaplar yok benim," dedi Troy. "Ayrıca böyle hazır bir çözüm gibi bir şey olduğunu da sanmıyorum. şu bölüğe bir bakın

şimdi. Geceyi geçirmek için konakladık... peki ne yaptık? Nöbetçiler yerleştirdik ve aramızdan bazılarının uykusundan vazgeçmesi gerekecek. Savaşı kazandığımızda da yine aynı şeyi yapmak zorunda kalacağımızı görebiliyorum. İnsanın öğrenmesi çok uzun zaman alıyor ve herkes aynı hızla öğrenmiyor. Buna şimdi, tam zamanırken, bir şeyler öğreniyorsunuz gözüyle bakmanız lazım. Savaş eğiticidir.”

“Değil mi ya!” dedi Sheal.

“Kapa çeneni,” dedi Lester, “Yüzbaşı konuşuyor hâlâ.”

“Hayır, bitirdim.” Troy miğferini geriye itti; şimdi adamlarından daha genç görünüyordu.

Ertesi gün akşamüstüne doğru, Troy’un bölüğü, silinmiş tabealardan anlaşıldığı kadarıyla eskiden Fransız ordusunun ambarları olan bir dizi binaya vardı. Daha yeni izler ise Almanların da burayı kullanmış olduğunu gösteriyordu.

Binalardan bazıları hâlâ yangından harap olmuş hâlde duruyordu; diğerleri parça parça yıkılmıştı ve bir kısmı da hemen hemen hiç darbe almamıştı. Adamların yüzünde bir şevk ve heyecan vardı. Gördükleri bu yıkım onları kandıramamıştı; bu tür manzaralara aşinaydılar, hatıralık eşyaların, ganimetin, ortalığı teftiş etme şansının kokusunu aldılar.

Futbol oyuncuları gibi bir alına ve omuzlara sahip kısa bir adam olan Teğmen Fulbright, herhangi bir tuzağa karşı hazırlıklı, Birinci Müfrezeyi alana sürdü. Bölüğe Normandiya’dan sonra katılan Fulbright, riske girmeyi sevmezdi fakat pek de konuşmadan binaları inceledi o da adamlarla aynı kanaate varmıştı: Almanlar, yanlarına alabildikleri kadar çok şey alıp kalıntıları da yok etmeye çalışarak çekilmişti. Yalnız imha işini tamamlayacak kadar zamanları kalmamıştı... Amerikalılar hâlâ çok hızlı ilerliyordu.

Fulbright’in adamları, binalardan çıkan ve devasa kürk kalpaklar, kürk yakalı yelekler, kürklü pantolonlar ve kürk mantolar giyen birkaç Fransız dışında kimseyi bulamadı. Fransızlar koyun gibi sırtıyor, sigara otlanmaya çalışıyorlardı ama Fulbright “Çıkın gidin buradan!” diye bağırınca hemen sıvıştılar.

Lester “Güzel kışlıklar,” dedi.

Fulbright, ağır ağır konuşarak, esefle, “Devlet malları,” dedi; “Sanırım her yere nöbetçi asker dikmemiz gerekecek.”

Lester da “Sanırım öyle olacak,” diyerek onayladı. Lester, nöbetçiler C Bölüğü’nden olduğu sürece endişelenmiyordu. Onlar herkesi dışarıda tutuyor ve seçim önceliğini çocuklara veriyordu.

Benzer düşünceler Fulbright’ın aklından da geçmiş olmalıydı ki “Dikkatli olsak iyi olur. Bubi tuzaklarına da dikkat etmeli,” diye ekledi.

Sheal, gözlerinde ışıkla, “Yok,” dedi, “Çok hızlı geri çekilmişler. Ben bubinin kokusunu alırım.”

Lester, “Teğmen bubi tuzakları olduğunu söylüyor, yani sen de dikkat edeceksin,” dedi. “Kaldır kıcını da buraya gel... ilk kattaki pencereleri açık olan binayı görüyor musun? Sen orada nöbet tutacaksın.”

“Çetin görev, ha?” Sheal ağzındaki sakızı tükürdü.

“Koşar adım, marş!” dedi Lester.

Fulbright, ses çıkarmadan bu ağız dalaşını dinliyordu, dudaklarında gülümseme gibi bir şey vardı. Biraz zamanını alsa da, Troy’dan bu adamların derdinin ne olduğunu ve disiplinin el kitaplarından bakarak sağlanacak bir şey olmadığını öğrenmiş, bunu öğrenince de bölüğe alışmış, onun ayrılmaz bir parçası hâline gelmişti.

“Diğer nöbetçileri de yerleştir,” diye emir verdi.

Lester adamları seçip diğerlerine “Dağılın!” diye bağırdı. Adamlar, artık geriye ne gün ışığı kaldıysa onun tadını çıkarmak için neredeyse saniyesinde ortadan kayboldular.

Traub, Cerelli ve Sheal, siyah kravatlar ve Alman denizci kasketleriyle gösteriş yaparak binanın birinden çıktılar.

Sheal, kasketin çevresini saran siyah bantta yazan altın renkli yazıyı heceleyerek “Ne demek bu?” diye sordu. “Ne dil ama!”

“*Kriegsmarine*,” diyerek güldü Traub, “Almanların deniz kuvvetleri.”

Cerelli, beton ve eğri büğrü çelik raylardan oluşan yolda kasıla kasıla yürüyerek “Demir Al!” diye şarkı söylüyordu. Sonra hayalî bir direksiyon mekanizmasını kullanmaya başladı. “Tam gaz!” diye ba-

ğirdı, “Eyvah, Torpidolar! Zzzzzt! Güzel atış. Vurdum piçi! Hepsinin canına okuduk!” Traub’a döndü, “Ben yanlış yerdeyim. Deniz kuvvetlerinde olmam lazım,” dedi. Sonra hayal kurar gibi durdu. “Bana bir gemi ve denizleri verin!”

Sheal “Kapa çeneni Amiral,” dedi. Etrafı dinledi. Uzakta, aşağıdaki yolda birkaç tank akşamın içinden zangırdaya zangırdaya geçiyordu. “Bu şapkayı eve göndereceğim. Küçük bir kız kardeşim var, o giyebilir.”

“Kafa numarası kaç?” diye sordu Traub. “Ona çok büyük gelir bu.”

“Yüce İsa!” dedi Sheal, “Hatırlamıyorum ki. Ama hayır, çocuk büyümüş olmalı. Kafaları da büyür, öyle değil mi?”

“Büyür ama bedenlerinin geri kalanı kadar hızla değil.”

Sheal, “Bununla çok gurur duyacak,” diye ısrar etti. “Ona, bunu bir Naziden aldığımı yazacağım.”

Cerelli, “Çocuklara yalan söylememelisin,” dedi. “Büyüklerle yalan söylemekte sıkıntı yok ama çocuklar senin yardımın olmadan da kısa zamanda kötü alışkanlıklar kazanıyor zaten.”

“Ama o yalan söylediğimi bilmeyecek ki,” dedi Sheal. Sonra kasketi bir kenara attı. “Canı cehenneme, bunu saracak şeyi nereden bulacağım ki zaten? Hiç kendine ayıracak zaman yok, hiç...”

Cerelli “Şu öbür tarafa gitsen iyi olur,” diye tavsiyede bulundu, “biraz kürk kurtarırsın onlar için.”

Batan günün içinden dört adam çıkıp yollarını kesti. Omuzlarına asılı tüfekler taşıyorlar ve yarı üniforma yarı sivil ve hiçbiri de iyi durumda olmayan tuhaf bir tür kıyafet giyiyorlardı.

Onları ilk gören Sheal irkilmişti. Karabinasını kaldırdı ve “Durun!” diye bağırdı.

Dört adam, itaatkâr, durdu. Öndeki açık ellerini öne doğru uzattı; bu ya hoş geldiniz anlamında bir işaretti ya da ellerinin boş olduğunu gösteriyordu.

“Merhaba Amerikalılar!” dedi adam, yüzünde kocaman bir gülümseme vardı.

“Sakın kıpırdama!” diye bağırdı Sheal, sonra Traub ve Cerelli’ye dönüp liderleri olduğu anlaşılan öndeki adam büyük bir dikkatle ileri doğru yürürken yabancıların yanına gidip onlara göz kulak olmalarını işaret etti.

Adam kendini işaret ederek “*Russky*” dedi, arkadaşlarından ikisini gösterip “*Russky!*” diye tekrarladı ve son adamda da “*Polack!*” dedi. Sonra yine sırtarak Sheal’ın omzuna öyle sert vurdu ki Sheal dizlerinin kıvrıldığını hissetti. Ardından da karabinasını kenara çekerek Sheal’ı kucakladı. Onu iki yanağından da öpmüştü, adamın sert sakalı Sheal’ın daha yumuşak olan sakallarına sürtüyordu. Utanan Sheal, silkinip adamdan kurtuldu.

Rus adama baktı; adam ondan çok da uzun değildi. Ama o ne göğüstü öyle! O ne eller, o ne kollar, ne bacaklardı!

Rus adam kendini işaret etti ve “*Kavalov!*” dedi, “*Andrey Borisoviç Kavalov!*” Sonra soru sorar gibi Sheal’a baktı.

“Benim adım da Sheal,” diye cevap verdi Sheal.

Konuşma burada bitmişti. Bir sonraki adım besbelli ki Sheal’a bağlıydı ve Sheal da ne yapacağını hiç bilmiyordu.

Nihayet, Lester ile Teğmen’e bu durumu bildirmesi gerektiği aklına geldi. Fakat gidip onları getirmesini istediğinde Cerelli, “Ben hangi cehennemde bulacağım onları?” diyerek homurdandı. Sheal bu itirazda haklılık payı olduğunu biliyordu. Bir düzine binadan herhangi birinde, kürk manto ve eşya arıyor olabilirlerdi. Sheal, bu düşünceyle birlikte asıl amacını hatırladı. Ganimet fırsatını kaçırmak istemiyordu; savaş sırasında zaten yeterince yabancı görmüştü.

Cerelli ve Traub’a “Hey, sersemler!” diye bağırdı, “Şunların tüfeklerini alın da yola koyulalım!” Kavalov’un silahına uzandı. Kavalov’un koca eli, tüfeğinin kundağına gitmişti.

“Haydi ama!” dedi Sheal, tüfeği çekti.

Rus, başını salladı. Düşmanca değil ama inatçı bir havada tüfeğine sarılmıştı.

Sheal çekiniyordu. Rus adamla yanındakiler, mecbur kalmadıkça dalaşmak isteyeceğin türden adamlar değildi. Tereddüt ederek elini geri çekti. Rus adam özür diler gibi sırtıyordu.

Sheal, yürüyüp ilerlemesi için adamı hafifçe dürttü. Kavalov itaat etti; başı yukarıda, çok zaman yürümüş bir adamın rahat adımlarıyla yola koyuldu.

Sheal, Bölük Komuta Yeri’ni, ardiye bölgesine giden yolun üstünde, birkaç yüz metre aşağıdaki küçük bir evde buldu. Birkaç adam, köşedeki bir bankın üzerinde oturmuş kâğıt oynuyordu. Mavi ön-

lük ve tahta tabanlı ayakkabılar giyen yaşlı bir kadın, beton zeminde tangır tungur sesler çıkararak çaydanlık, çanak, tava taşırken Troy da mutfak ateşine odun atıyordu.

Troy, elinde bir odun parçası ile yukarı baktı.

Sheal, “Bu adamları size getirdim komutanım,” diyerek rapor verdi. “Ruslar sanırım.”

“Güzel!” dedi Troy, sonra ayağa kalktı. “Söyle de silahlarını Bölük Astsubayı’na teslim etsinler.”

“O hâlde komutanım bu konuda onlarla siz konuşsanız daha iyi edersiniz. Ben denedim.” Sonra Sheal, bu işten yırtmak ve kürklerine geri dönmek istediği için, aslında ambarlardan birinde nöbet tutması gerektiğinden bahsetti.

“Tamam,” diye kafa salladı Troy. Sheal ve Cerelli gitti ama sıcağı ve kahve kokusunu alan Traub kalmayı tercih etti.

Troy dört adamı inceledi. Yüzleri bitkindi ve yaşadıklarına dair izler taşıyordu. Troy’un güvensizliği yavaş yavaş geçmeye başlamıştı. Bir Almanın ya da Almanların tarafında olan birinin bu kadar sık-sık görünmemesi gerekirdi ve bu adamların gözlerindeki gibi sakin, umut dolu bir güven de sergilemezlerdi.

Troy, adamlardan en asker tipli olanı seçti ve ona masaya gelmesini işaret etti.

Rus adam selam verdi ve “Çavuş Kavalov, Andrey Borisoviç,” dedi. Sonra Troy’un elini tutarak ciddi bir havayla sıktı.

Troy, masanın yanındaki bir sandalyeyi gösterdi. “İngilizce biliyor musunuz?”

Kavalov güldü. “*Neponemaje.*”

“Nep... ne?”

“*Neponemaje. Nix verstehn!**”

“Hmm...” Troy şaşkındı.

“*Dajtsch! Ich sprech dajtsch!***” Kavalov yardımcı olmaya çalışıyordu.

Kâğıt oynayanların arasından Traub seslendi. “Almanca bildiğini söylüyor!”

(Alm.) Anlamıyorum.

(Alm.) Almanca konuşurum.

Troy sabırsız bir sesle, “İyi ya, gelsene o zaman buraya!” dedi.

Traub salına salına yürüyerek geldi.

“Yabancı dil biliyorsun, sen çevir o zaman,” dedi Troy.

Traub, “Ben Almanca bilmiyorum,” dedi. “Bizimkiler Amerika’ya Avrupa’dan gitmiş ve Yiddiş konuşuyorlar.”

“Öyle mi?” dedi Troy. “O zaman ne halt etmeye Almanca konuşanlar sınıfına yazıldın?”

Traub, Yüzbaşı’yı yatıştırmak için “Yiddiş de bir tür Almanca,” dedi.

“Sen yine de dene!”

Traub ve Rus adam, canlı bir sohbete başladı. Troy araya girdi, “Bu adamların buraya nasıl geldiklerini öğrenmek istiyorum.”

Traub, “Yiddiş konuşuyor,” dedi. “Almanca’yı Litvanya’da bir toplama kampında öğrendiğini hatırlıyor. Ona kimin öğrettiğini sorduğumda bazı yaşlı Yahudilerin onlara öğretmenlik ettiğini söyledi. Yaşlı Yahudiler bir taş ocağında öldüler, diyor, kurtaramamış onları.”

“Kurtaramamış mı?” diye sordu Troy ve bir toplama kampında başka insanları kurtarmayı düşünen bir adamı merak etmeye başladı. “Her neyse, ne türden bir çavuşmuş kendisi? Bir de söyle de silahlarını teslim etsinler.”

Traub, Kavalov’a bir sigara verdi ve Troy’un sorularını tekrarladı. Cevap verirken Kavalov cebinden kocaman bir bıçak çıkardı, sigarayı gayet adilane üç izmarit hâlinde kesti ve adamlarına verdi.

Troy, Rus adama baktı ve o da ona baktı, güldü. “Tamam,” dedi Troy, sanki Kavalov anlayacakmış gibi, “Ben çok kötü bir ev sahibiyim.” Sırt çantasından bir paket sigara çıkardı ve Kavalov’a uzattı.

“*Spasibo!*”*

“Pekâlâ... *Tavariş!*...** Kahve hazır değil mi?”

Traub, Kavalov’un hikâyesini Troy için parça parça anlatıyordu.

Kavalov, Rus Deniz Kuvvetleri’nde çavuştu, Riga Körfezi’ndeki Oesel Adası’nın savunmasında bulunup yaralanmış ve Almanlar tarafından yakalanmıştı. Kaçmış ve Rusya’ya geri gitmişti.

“Peki,” dedi Troy, “buraya nasıl gelmiş?”

* (Rus.) Teşekkürler

** (Rus.) Yoldaş

“Gerilla” diyerek açıkladı Traub. “Ruslar, gerilla olarak çalışması için onu hatlara geri göndermiş. Almanlar onu Riga’da ele geçirip işkence etmiş.”

“Pek abartılı bir hikâye,” dedi Troy.

Troy, farklı bir savaş türüne, daha muntazam, daha medeni savaşlara alışkındı. Tutsaklara işkence edilmezdi. Gerilla savaşı romantik bir icattı; Sovyetlerin, Amerika’da izlediği kısa haber filmlerindeki bir propaganda malzemesiydi.

Traub, Kavalov’a bir şey söyledi. Kavalov dirseklerinde yamalar olan ince ceketini çıkardı. Ceketinin altında tertemiz yıkanmış, ince, açık mavi yatay çizgileri olan eski, süveter benzeri bir gömlek vardı. Gömleği çıkardı. Sonra sırtını Troy’a döndü. Derisi, neredeyse tıpkı gömleği gibi çizgi çizgiydi; ama bunlar kırmızı çizgilerdi.

Traub bu deriye baktı. Kâğıt oynayanlar da köşelerinden çıkıp gelmiş adamın sırtına bakıyorlardı.

Troy yutkundu. “Söyle ona giysin kıyafetlerini. Ona inandığımı söyle.”

Traub, “Kendisinin pek çok Alman öldürdüğünü, sizin de bilmenizi istiyor Yüzbaşım,” dedi. “O ve adamları, Lorraine’deki bir madende çalışıyorlarmış. Oradan kaçarak Almanları elleriyle öldürmüşler. Almanların silahlarını almışlar ve bu silahları daha çok Alman öldürmek için kullanmışlar.”

Traub’un çevirisi, Kavalov’un hislerindeki ve kendini ifade etme şeklindeki metanetten izler taşıyordu. Kavalov adamlarına bir şeyler söyledi; onlar da ceplerindeki eşyaları çıkarmaya ve bunları Troy’un önündeki masaya yığmaya başladılar; saatler, dolmakalemler, cüzdanlar, kâğıtlar... “Alman!” dedi Kavalov, elini hor görür gibi ganimetin içinde dolaştırdı. Bu ganimet onun kanıtıydı, bir de hâlâ sımsıkı sarıldığı tüfeği.

Troy, bu yığına göz gezdirdi; boğulmuş, bıçaklanmış, karanlıkta vurulmuş, artık *onun* adamlarına ateş açamayacak adamlardan kalanlar... “Sana inanıyorum,” dedi, “inanıyorum.” Sonra Kavalov’un kemerindeki pirinç tokayı işaret etti.

“Rus!” dedi Kavalov. “Rus Deniz Kuvvetleri!” Troy’a üstündeki orak ve çekici gösterdi.

Traub açıkladı; “Üniformasından kalan son parçalar, bu toka ve gömleği. Almanlar bile bunları elinden alamamış.”

Troy, saygılı bir hareketle, Kavalov’un eline bir fincan kahve koydu. “Traub! Ona söyle eşyaları geri alsınlar. Almanlardan almışlar, onlarda kalmaları gerekir. Çavuş Kavalov’a söyle, ona kıyafet vereceğiz, baştan aşağı giydireceğiz! Elimizde dolu bir Alman Deniz Kuvvetleri ikmal deposu var. Çok iyi malzemeler, pantolonlar, asker ceketleri, ceketler, her şey...”

Kavalov, ganimetleri ceplerine yerleştirirken dik dik bakarak Troy’a bir şeyler söyledi.

“Savaşmak istiyormuş,” diye çevirdi Traub. “Bizim birliğe katılmak istiyormuş.”

Troy gülmemeye çalıştı. Traub’a bunun Amerikan ordusu olduğunu anlatmasını söyledi. Kavalov ve adamları Verdun’a geri götürüleceklerdi ve ne yapacağına başka Amerikalılar karar verecekti.

“Savaş?” dedi Kavalov.

“Evet, elbette!”

Birdenbire Troy, böyle adamlardan oluşan bir bölük düşündü. En az kendi bölüğü kadar iyi olurdu. Ve bu da çok iyi demekti!

“Şimdi Traub, söyle ona, o tüfekleri almam gerekiyor. Hatlarımızın gerisinde böyle bir şeye izin veremeyiz.”

Traub, meseleyi Ruslara açıklamaya çalıştı.

Kavalov, yine “Savaş?” diye sordu; bu sefer ellerini tam bir anlamazlık hâlinde açmıştı.

Troy, Kavalov’un mantığını anlıyordu. Ama o tüfekleri almak zorundaydı. Buradaki savaş, Kavalov’un savaşından farklıydı... daha muntazam, daha medeniydi.

2

Yates ve Bing, Verdun’daki “Yerinden Edilmiş Kişiler” (YEK) kampının avlusundan çıktılar. Yates, arazi montunun yakasını ilikledi. Sonra, yoğun bir rüzgârın kirli gri bulut parçalarını sürüklediği gökyüzüne baktı. “Bugün de duracakmış gibi görünmüyor,” dedi.

“Hayır, görünmüyor,” dedi Bing; sonra konuyu değiştirdi. “İdarenden hiç süt alabildiniz mi?”

“Hayır.”

“Neden?”

Yates, sıkıntıyla iç çekti. Bu üçüncü girişim ve üçüncü başarısızlıktı. “Bu yerden resmî olarak Fransızlar sorumlu ve onlar da ellerinde süt olmadığını söylüyor. Binbaşı Heffernan ile de konuştum, Heffernan da ordudan süt tozu almaya çalıştığını ama alamadığını söyledi. Burası bir Fransız kampı.”

Bing hiçbir şey söylemedi. İki derin su birikintisi arasında denge-sini korumaya çalıştı, kaydı, küfretti.

Avlu taş döşeli değildi. Bir zamanlar Fransız birlikleri, avluyu çeviren tek katlı kışlaların bolluğunda konaklarken, buradaki top-rak, bir aşağı bir yukarı gidip gelen binlerce ayağın, sağa sola çekilen direklerin, üst üste saatlerce tatbikat yapan müfrezelerin ve man-gaların altında ezilerek sertleşmişti. Ama bu uzun zaman önceydi. Bu toprağı çiğneyen ordu yenilmiş ve dağılmıştı. Kışlalar her tür-den hava şartına maruz kalmış; çatıları çökmüş, duvarları yıkılmış, pencereleri kırılmıştı. Şimdi yağmur yağıyordu, hem de günlerdir, Doğu Fransa’nın hem insanı hem de göğü tekdüze bir melankoli ile dolduran o sefil sonbahar yağmurları...

Kamptaki tek sağlam taş yapı olan idare binasının tepesindeki sıırıslıklam ve eprimiş hâldeki Fransız, Amerikan ve Britanya bay-rakları solmuştu; sadece rüzgâr bayrak direklerine vurduğu zaman havalanıyorlardı. Yer çamur içindeydi. Bazen yanlarında çocuklar da olan kadın ve erkekler; başları omuzlarına gömülmüş, ince ceket-lerinin yakaları kalkık, elleri eski püskü montlarının veya pantolon-larının ceplerinde, yağmur damlaları sürekli yeni girdaplar yarattığı için bir türlü durgunlaşmayan geniş su birikintileri arasında gruplar oluşturuyor veya yavaş yavaş hareket ediyorlardı.

“Lanet olsun, Teğmenim,” dedi Bing, “eğer özgürlük buysa bu-nun hiçbir anlamı yok.”

Yates, ters ters “Öyle başıboş dolaşmalarına izin veremeyiz, öyle değil mi?” dedi. “Gruplara ayrılmalılar, özel işlemden geçmeliler, or-ganize olmalılar...”

“Ama yaşam şekilleri!”

“Tanrım, nasıl yaşadıklarını sanıyorsun?”

“İşte tam da bu yüzden!” diye ısrar etti Bing.

Yates, vahşî bir tavırla “Tanrı aşkına sus artık, olmaz mı?” dedi. “Ben elimden geleni yapmaya çalışıyorum!”

Bing, “Evet komutanım, sanırım öyle,” diye kabul etti. Bing, Yates’in yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalıştığını görüyordu. Yates’in cepleri, en zayıf çocuklara dağıttığı acil durum kumanyalarından kalma şekerlerle doluydu.

Yates, kampta kalanlarla, sürekli gelmeye devam eden yeni insanlarla yaptığı iki günlük görüşmelerin ardından, çok yumuşak, çok esnek bir duvara toslamış olduğunu anlamıştı. Kamp İdaresindeki Amerikan İrtibat Subayı Binbaşı Heffernan söz vermişti, Fransız söz vermişti; hepsi dost canlısı ve yardıma hevesliydi ve hepsi sınırlı imkânlarından bahsediyordu. Yates her gün öğlen, yemeğe gitmeden önce, idaredeki adamlardan ya biriyle ya diğeriyle konuşuyor ve yemeğinin boğazından geçmesine imkân verecek kadar hafiflemiş bir kafayla yanlarından ayrılıyordu. Ama kampa geri dönüp de Yerinden Edilmiş Kişileri görünce, duyunca, hissedince, yedikleri mide-sinden geri gelecek, kusacak gibi oluyordu.

Resmî olarak Yates ve Bing’in görevi, mümkün olduğu kadar çok yerinden edilmiş kişi ile görüşerek bu kişilerin düşüncelerinin, morallerinin ve ruhsal durumlarının detaylı incelemesini yapmaktı. Verdun’daki bu kişiler, Hitler Avrupa’sının kustuğu ilk kişilerdi; daha milyonlarcası Alman hatlarının gerisinde ve bütün Almanya’da köle durumundaydı. Bu milyonların önemli bir kısmının Nazilerin ardından Müttefik olarak görülüp görülmeyeceğinin anlaşılması lazımdı.

Yates duygusallıktan uzak durmaya çalışmıştı; yapması gereken bir iş vardı, savaş devam ediyordu. Gelgelelim, ihtiyar suratlı, şiş göbekli çocuklar vardı; koşmayan, bağırmayan, zıplamayan ama Tanrı bilir nedendir çamur eşeleleyen, mutfağın etrafında dolanarak yalanan ve kaynayan lahananın kokusunu çenelerinden ince ince salyalar akarak içine çeken çocuklar. Yates’in arazi montuna dokunup duran, çocuk yüzlü yaşlı insanlar da vardı; enselerinde ve alınlarındaki kırış kırış deride kirler birikmişti, küflü elbiselerinden, yıkanmamış bedenlerinden ve çürümeden ileri gelen bir rutubet kokusu vardı. Kimi bir deri bir kemik, kimi patates yemekten gevşemiş, gözlerini dikerek bakan, gülümseyen, şekilsiz kalçalarını sallayan, çoğu

yalın ayaklı, ayak parmaklarına ve pis, pütür pütür, deforme olmuş ayak tırnaklarına çamur bulaşmış kadınlar vardı. Yüzlerinde umut ve güvensizliğin tuhaf bir karışımı, kimi öyle ya da böyle onurunu muhafaza etmeye çalışan, kimi yaltaklanan... kirli, aç ve korkmuş adamlar vardı.

Nerelisiniz? Yates'in açılış sorusu buydu. Cevap da hemen her seferinde Lorraine'deki bir sanayi şehri oluyordu... Varşova değil, Belgrat değil, Bratislava değil, köle olarak tutuldukları ve kışlalarda yaşadıkları yerleri söylüyorlardı yanıt olarak.

"Öncesinde de bir evleri olmuş olmalı," dedi Bing. Bir şeyler yapmak lazım konulu tiradına tekrar başlamak üzereydi.

Yates, alaycı bir sesle, "Ne zamandı bu?" dedi. "Yeni bir şey eklendi. Söylüyorum bak, yepyeni bir insan türü ortaya çıktı: kışla insanları. Almanlar onları alıp kışla binalarına yerleştirdi, çalıştırdı, sadece temel ihtiyaçlara indirgedi: biraz uyku, bir tas çorba, bir sürü iş. Biz en azından çalıştırmıyoruz. Eğer birini suçlamak istiyorsan Almanları suçla ama işleri düzeltmemiz için bize bir şans ver."

Yates'in kafası karıştı; Bing'e nazaran konumu, Heffernan'ın ona nazaran konumu ile aynıydı.

"Bize bir şans ver..." diyerek dalga geçti Bing.

"Ne umuyorsun? Kim bu kadarına hazırlıklıydı ki?"

"Pekâlâ," dedi Bing, "elimizden geleni yapıyoruz. Doğaçlama yapıyoruz. Bu daha başlangıç. Elimizde bu YEK'lerden binlercesi değil de milyonlarcası olduğunda ne yapacağız? Peki ya Almanlar?.. Avrupa'nın bu hâle geleceğini bilmiyor muyduk?"

Yates, *doğaçlama* kelimesine takılmıştı. "Biz doğaçlama konusunda çok iyiyiz," dedi. "Amerikan pratik zekâsı. Sen Amerika doğumlu değilsin, o yüzden çok da anlamıyor olabilirsin ama biz bütün bir kıtayı doğaçlama yaparak geliştirdik. Kimse planlamamıştı bunu. Ama işe yaradı, öyle değil mi?" Yates, çok bilincinde olmaksızın, kamptaki perişan insanlarla Amerika'nın eski hâlini kıyaslıyordu... bu insanlar Avrupa'ydı, kendi Avrupa'larını yaratmışlardı ya da Avrupa'larının olduğu şeye dönüştürülmesine izin vermişlerdi. Ve şimdi buradaydılar; enkaz hâlinde, donan, kokuşan, açlıktan ölen ve Amerikan ihsanını bekleyen...

Bing cevap vermedi. Bunun, Amerika'daki gibi, bakir kırların ve bakir ormanların ıssızlığına dalınmasıyla aynı şey olmadığını söyleyebilirdi. Bu insanları yerinden yurdundan eden Almanların bir planı olduğunu ve bu nedenle Almanların yaptığı şeyi bozmak için de bir plan yapılması ve belki daha da iyi bir şeyin yaratılması gerektiğini söyleyebilirdi. Cevap vermedi, çünkü Yates, öfkesi yüzünden, onu belli bir sınıfın dışında tutmuş ve bir Amerikalı olarak konuşma hakkını tartışmaya açmıştı. Yates'in varsayımına göre, Bing, Amerikalıların tüm insanların sorunlarına tescilli çözümler bulmasını mümkün kılan o efsanevi öncü ruha uyum sağlayamazdı.

Elinde biçimsiz bir asker kepi ile bir adam geliyordu. İdare edecek düzeydeki İngilizcesi ile Yates'e seslendi. Yugoslav olduğunu ve adının da Zovatiç olduğunu söyledi. Amerikalı beyefendiden ona ve arkadaşlarına yardım etmesini rica ediyordu.

Yates, kamp yönetimi ile bir ilgisinin olmadığını söyleyerek cevap verdi.

"Ama siz... Amerikalı!" diyerek ısrar etti Zovatiç. Koyu renk, istekli gözleri vardı ve âdem elması, ip gibi incecik boğazında hızlı hızlı inip çıkıyordu.

Yates, Bing'e bakarak gülümsedi; görünüşe göre Amerikalılar her şeyi çözebiliyordu.

Zovatiç izin isteyip lafı epeyce bir dolandırarak, tüm Yugoslavların tek bir kışla binasına yerleştirildiğini açıkladı.

"Güzel," dedi Yates, hiç değilse bu kadar bir düzenleme işinin yapılabilmiş olmasından memnundu. "Şikâyetin nedir? Sorun nerede?"

Zovatiç'in ağzı sımsıkı kapalıydı. "Sorun? Sorun her şey! Alman faşistlerinden, *bizim* faşistlerle yaşamak için mi kaçtık? Nazilerin ispiyoncusunu buluyoruz, onu suçluyoruz, arkadaşları var, bir sürü... Püh!" Tükürdü. "Dövüştük, taburenin ayağıyla kafatasını kırdık... böyle..." Tabure ayağının nasıl sallandığını gösteriyordu, kemikli yüzü nefretle parlamıştı. "Kır! Tabure ayağı kırıl, adam yerde, sonra dövüş, sonra polis gelsin..."

Yakındaki endişeli bir grubun içinden ikinci bir adam sıyrıldı, topallayarak yaklaştı. Zovatiç ile Sırpça hararetli bir tartışmaya gi-

rişti. İkisi de Yates ile Bing'in orada olduğunu unutmuştu. Yates, topallayan adamda da Zovatiç'te de cinayeti görebiliyordu. Yüzlerinde, bedenlerinin duruşunda, kas namına ne kaldıysa onların gerginliğinde cinayet vardı.

Yates, "Anlamıyorum!" diye bağırdı. Zovatiç'e dönerek "Tercüme et!" dedi.

Topallayan adam, kötü bir İngilizce ile "Sana yalan demek o!" dedi. Görünüşe göre adam, konuşabileceği için grubu tarafından seçilmiş ama Zovatiç'in yanına gelir gelmez görevini unutuvermişti.

"Sana yalan demek o!" diye tekrar etti. "Tito'nun adamı o; onlar yalan söylemek, çalmak, öldürmek. Bu sabah zavallı Karel'i öldürmek istemek..."

Zovatiç omuz silkip "Bir Nazi," dedi. Hemşerisine ters ters bakıyordu. "Durma... *sen* anlat. Amerikalı, o inanmaz. O bilir! Amerika halk için!"

Yates, topallayan adama "Sen nesen?" diye sordu.

Adam, gururla, "Mihayloviç!" dedi.

"Hain!" dedi Zovatiç.

"Komünist!"

"Kesin!" diye bağırdı Yates.

Aynı şekilde yırtık pırtık giysiler içinde, aynı şekilde açlıktan ölerек orada duruyorlardı, Almanların elinde aynı zorlukları yaşamışlardı.

"Neden bir anlaşılmaya varmıyorsunuz?" dedi Yates, ama bu tavsiyesine kendisi bile çok inanmıyordu.

"Hayır!" dedi Zovatiç.

"Hayır, Bay Amerikalı!" dedi topallayan Mihayloviç adlı adam.

Nefret. Yates, Normandiya'daki belli belirsiz geçmişte, saat tamircisi Glodin'in evinde hissettiği şeyi bir kez daha hissediyordu. Ama Isigny'li ilkokul öğretmeni Matmazel Godefroy Almanlardan, düşmandan nefret ediyordu... bunda sorun yoktu. Bunun savaşa faydası vardı ve Almanlar da hak etmişti. Ama bu iki adam... ikisi de Yugoslav, ikisi de eski Nazi esirleri, daha belki bir hafta, on gün önce kurtarılmışlar. Bu tıpkı onun, Yates'in başka bir Amerikalıdan onu öldürecek kadar nefret etmesi gibi bir şey...

Sonra ansızın, Yates nasıl ve neden olduğunu anlamadan, Paris'te, DeWitt'in odasında oturan Loomis ve Willoughby'nin yüzleri zihninde belirdi; onların yüzünden sadece Thorpe aklını yitirmekle kalmamıştı, aynı zamanda hırsızlık suçu da tecrit odasındaki zavallı çocuğun üzerine yıkılmıştı.

Bu çok abartılı olurdu, dedi kendi kendine. Birtakım Balkan dağlarındaki birkaç eşkıya lideri birbiriyle kapışıyor, kıskançlıkları ve husumetleri de bu iki zavallı ahmağa yansıyor. Sonuçta mesele siyasiydi. Onunla Loomis ve Willoughby arasında siyasi olan ne vardı ki?

Zovatiç ile topal Mihayloviç adlı adam hâlâ bekliyorlardı.

“Ne yapacağız?” dedi Bing.

Yates sinirle “Biz mi?” dedi. “Sen hemen gideceksin ve sana söylediğim gibi nihayet o Macarlar konusunda çalışmaya başlayacaksın. Hatırladın mı?”

“Evet komutanım. Ama bu insanlar konusunda ne yapacağız?”

Yates'in dudakları öfkeden incecik kalmıştı. Eğer Yugoslavlar kışlarında birbirlerini öldürürse bakılması gereken çok daha az YEK olacaktı. İşte doğaçlama buydu!

“Kamp İdaresi ile konuşurum,” dedi.

Bing, “Bu her şeyi çözecektir,” diye yorum yaptı, selam verdi ve sağa, Macarların yerleştirildiği kışlalara doğru gitti.

Yates avludan çıktı. Tam dört kere yiyecek bir şeyler için yanına geldiler; birinde gelen, sivri memeli, ona istediği her tür aşkı yaşatabileceği teklifinde bulunan on dört yaşlarında bir kızdı.

İspanyol Manuel, İngilizceyi gayet ölçülü bir tonlamayla konuşuyordu. Sık sık kulak tırmalayan bir yankıyla öksürüyor ve sağ elinde tuttuğu lacivert bir mendile tükürüyordu. Koyu ten rengine karşın bu el, neredeyse saydam gibiydi.

“Biz küçük bir grubuz,” dedi, “geriye çok fazla kişi kalmadı. Bizler askeriz. Jarama Nehri'nde, Katalonya'da, Pireneler'de savaştık. Bizimle ilgili planınız nedir?”

Yates, adamın küçülmüş bedenine ve çökmüş gözlerine baktı. “Bilmiyorum. Sizinle ilgili bir planımız olduğunu bilmiyorum. Ar-

tık özgür Fransa'dasınız, burası bir Fransız kampı, belki de Fransızlar birtakım düzenlemeler yapmıştır. Onlara sorarım.”

Manuel, sakın bir sesle, “Hayır yapmadılar,” dedi. “Üstelik onlara güvenemeyiz de. Bize ihanet ettiler, bizi Almanlara teslim ettiler... Jarama'dayken Almanları haftalarca durdurduğumuzu biliyor musunuz?

Yates, “Geçmişin size bir faydası olmaz,” dedi. “Şimdiye ve şimdi ki şartlara bakmanız lazım.”

“Öyle yapıyoruz zaten!” dedi Manuel, öksürdü. “Bağışlayın, eskiden güçlüydüm, bir İspanyol yük gemisinde kaptandım. Kendim için konuşmuyorum, ben zaten yakında öleceğim. Ötekiler için konuşuyorum. Hiçbir yere gidemezler. Siz savaşı kazanacaksınız ve herkes evine dönecek. Biz evimize dönemeyiz.”

Bitik bir adamdı, hiçbir şey talep etmezdi. Ama İspanyol adam, iple tutturulmuş eski ayakkabıları, kirden kabuk bağlamış ve lime lime hâldeki ceketi ile Yates'in önüne gelip de ters çevrilmiş bir kuttunun üzerine oturur oturmaz bir talepte bulunmuştu.

Yates “Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

“Sizin ordunuza katılmak istiyoruz. Bizler askeriz. Uzun, çok uzun zamandır orduda yer almadık ve açıklamımızı oldukça hızlı kapatabiliriz. Bırakın da savaşalım.”

“Sizin ülkeniz tarafsız.”

“Bizim ülkemiz düşmanlarınızla ittifak hâlinde, Teğmen.”

“Üzgünüm.”

“Teğmen, siz bir Amerikalısınız. Biz sizin savaşınızda dövüşüyorduk. Siz bize yardım etmediniz. Biz de kaybettik.”

Gülünç, diye düşündü Yates. Ruth da böyle söylledi.

“Sığınacak bir yer bulabilmek için Pireneleri aşır geldik,” diye devam etti Manuel. “Sonra Pétain geldi. Neler oldu biliyorsunuz. Bizi burada çürümeye bırakamazsınız, biz bunu hak etmiyoruz.”

“Emin olun sizi anlıyorum.”

“Bizim yatağa, ekmeğe, giysiye ihtiyacımız var.”

“Ne zamandır buradasınız? Bize biraz zaman tanıyın. Siz askersiniz, bir savaşı sürdürmek için neler gerektiğini bilirsiniz. Ordumuzun ikmal maddesine ihtiyacı var. Yardım kuruluşları...”

İspanyol adam titremeye başladı. Güçlükle konuşuyordu. “Hayır işi... Bazı haklarımız var sanmıştık. Biz imtiyazlı k lelerdik; köleler gibi yaşadık, köleler gibi çalıştık ve Almanlar Jarama’da olanları hiçbir zaman unutmadı. Zaten bu yüzden bizden geriye çok az kişi kaldı.”

“Artık  zg rs n z.” Yates bunu samimi bir biçimde söylemişti, adama yardımcı olmak istiyordu.

İspanyol adam gülmeye başladı ama gülüşü, öksürüğünün içinde kayboldu, yanaklarından aşağı yaşlar s z ld  ve bütün vücudu acı içinde kıvranmaya başladı. Kışla binasının koridorunda münasip bir uzaklıkta beklemekte olan  teki İspanyollar yanlarına geldi. İçlerinden biri, bir adım  ne çıkararak Manuel’i sarstı. Manuel’in  ırpınmaları kesilmişti. Gözleri kapalı bir süre oturdu.

Sonra “Kusura bakmayın,” dedi, “Dayak yedim, o yüzden krizler geçiriyorum, kendimi kontrol edemiyorum. Bu durumu, bu adamlara karşı kullanmayın Teğmen.”

“Neden g ld n z?”

“Güldüm m ? Gülmedim. G lsem ne çıkar ki? Gülüyorum çünkü mutluyum. Özgür olduğum için mutluyum. Özgür olmanın nasıl bir şey olduğunu bilir misiniz? Bu adamlarla ben uzun zaman önce, Jarama Nehri’nde özgürlüğün tadına varmıştık.”

Başını eğdi.

Yates, adamın kafatasının üstünde mor bir yara izi olduğunu gördü, derin ve tırtıklı bir iz. “Sizin için ne yapabileceğime bakacağım,” dedi. “Kamp İdaresi ile konuşacağım.”

Manuel “Minnettar kalırız,” dedi.

Yates, bu görevden kaçabilirdi. Eğer yapamadığını söyleyip gerekçelerini de anlatsaydı DeWitt onu bu işte tutmazdı. Fakat Yates bu işe azimle sarılıyordu, çünkü hâlâ iyi bir şeyler yapabileceğini düşünüyordu, çünkü bu insanlar aklını meşgul ediyor, tecrit hücresinde salyası akarak oturan Thorpe’un görüntüsünü, Yaşa’nın ofisinden çıkan ve ger eğı ortaya çıkarma çabalarını öldüren Willoughby’nin görüntüsünü ve tabii önünde uzanmış yatan Th r se’in görüntüsünü siliyordu.

Yates, Paris'ten Verdun'a yolculuğu sırasında, Thérèse'in ruh hâli karşısındaki teslimiyetini analiz etmeye çalışmıştı. Dürtülerini medeni bir ortamda tatmin etme fırsatını anlamlandırmaya çalışırken Paris gitgide arkada kalıyor, Paris uzaklaştıkça elinin altındakinden vazgeçmesinin nedenleri ona gitgide daha az anlaşılır görünmeye başlıyordu. Anlamsız bir büyüklük gösterisi için bu saadeti, hazzı ya da adına ne derseniz deyin o şeyi elinden kaçırmıştı. Elbette geriye dönüp bakıldığında kaçırılan fırsatlar her zaman olduğundan daha tatlı gelir insana... ama bu nasıl bir teselli olabilir ki?

Kamptaki kadınlara bakıyordu. İstese bu kadınlardan hemen hepsini elde edebilirdi. Kadını bir hafta kadar beslemen, yıkaman, giydirip kuşatman, saçını başını taraman, belki biraz ruj ve pudra sürmen gerekirdi... bireysel ölçekli bir rehabilitasyon! Örneğin şu Polonyalı sarışın gereken her şeye sahipti. Kadın, İnzibat Çavuş'unundu, Çavuş da onu özel bir odaya yerleştirmişti... son derece mantıklı bir düzenleme.

Onu engelleyen, Yates bu şekilde açıklamaya çalışıyordu, böyle bir ilişkinin, Yates'i ve daha genel olarak da Amerikalıları daha yüksek, daha iyi bir seviyede insanlar gibi gören sekiz bin kişinin gözleri önünde yaşanacak olmasıydı. Bazı kızlardan duyduğuna göre, Naziler bu kadınlara, efendi-köle ilişkisi içinde davranmıştı; Yates ise bu tür bir dünyayı devam ettirmek istemiyordu.

Thérèse'i unutmak istiyordu, Ruth'u unutmak istiyordu, olanları unutmak istiyordu. İşine sarılmıştı. Ama işi yüzünden dönüp dolaşıp burnunu derde sokuyordu.

Yates, eğer bir gün barış gelecekse bu insanların -İspanyolların, Yugoslavların, herkesin- yaşananlara aldırmayıp yeniden başlaması gerekeceğini düşündü. Ama nasıl yapacaklardı?

Onlara bunu öğretmek, yol göstermek zorundayız. Ama nereden başlayacağız? Ve kim öğretecek, kim yol gösterecek?

Binbaşı Willoughby mi mesela?

Sekiz numaralı kışla binasına girdi, Rusların kışlası. İlk odanın kapısını açtı. İnsan vücudunun kötü kokularından kesif bir esinti neredeyse dışarı püskürtüyordu onu. Çürük tahta ile nemli sıvanın;

kirli hasır ile yıkanmamış bedenlerin, yiyecekler ile dışkının ve terin ve Normandiya çitlerinde de duyduğu tanımlanamaz bir şeyin kokuları birbirine karışmıştı... gerçi burada hiç ceset yoktu, en azından gördüğü kadarıyla.

Pencerenin kırık camı kâğıtla kaplanmıştı, güçlü bir cereyan soğuğu artırıyordu ve Yates bu soğuğun ve cereyanın nasıl olup da kokuyu gideremediğini merak ediyordu.

Oda kadın ve erkeklerle doluydu. Yates içeri girince hepsi başlarını kaldırdı. Onlar da meraklıydı ama kendilerine hâkim olmayı başarıyorlardı. Öteki kışla binalarında Yates'in dikkatini çekmek için telaş içinde birbirine dirsek atan, ricada bulunan insanlar tarafından anında etrafı sarılırdı. Buradakiler kendi hâllerindeydi.

Yates muhtemelen mizaç meselesi diye düşündü.

Yates'in odaya göz atmasını beklediler: çatı akıttığı için hiç kullanılmayan ve suların haşat olmuş konserve kutularına damladığı köşe; yatak vazifesi gören ince kirli hasırlar; sadece ahşap çerçeveleri kalmış, bir uçtan bir uca telle tutturulmuş ve döşek yerine hasır çantaların kullanıldığı, iki katlı birkaç ranza. Burası galiba evlilere ayrılmıştı; odada kalanlar, ailelerin evlerini kâğıt ve çuval bezinden örtülerle ayırmaya çalışmıştı.

Yates, hiçbir şey söylemeden etrafta dolandı. Gülmeye çalıştı ve odadakilerden tuhaf yığınların üzerinde yayılan bazılarının da ona güldüğünü gördü. Onu takip eden gözlerin farkındaydı.

Sonra bütün tablo ayrıntılarına ayrıldı. Genç bir adamın kollarında yatan etine dolgun bir kız gördü. Kir içindeki yataklarında, bir tür ümitsizlik içinde, sanki beraber olduklarında, soğuktan ve pislikten ayrı başka bir dünyadaymış gibi sımsıkı birbirlerine sarılmışlardı. Bir kadın, kalan gücüyle kadının sarkmış, sönmüş memelerindeki son damlayı bile emmeye çalışan cılız bir çocuğu emziriyordu. Kaç yaşında olduğu anlaşılamayan, boş bir pipoyu emip duran hayli pasaklı bir adam, kadına bakıyor, başını sallıyor ve sanki bu, kadının süt bezlerinin kendilerini zorlamalarını sağlayacakmış gibi başını sallamaya devam ediyordu.

Bir köşeden aniden bir gitar sesi duyuldu. Bir erkek sesi, gürültülü bir şarkı söylemeye başladı. Başka sesler de ona katıldı. Telgraf tellerindeki karatavuk kuşları gibi oturan, başlarında sıkıca sarılmış

koyu renk eşarplar olan bir grup *matruşka*, salınmaya ve hafif hafif el çırpmaya başladı. Soluk beyaz tenli, kızıl saçlı, pörtlek gözlü gençten bir adam, fır fır dönerek, dizlerinin üstüne düşüp tekrar kalkarak dans etmeye başladı; ta ki yere yığılıncaya ve sonra da kaldılıp ranzalılı yataklardan birinin direğine yorgunluktan hızlı hızlı solur hâlde bırakılıncaya dek.

Yates, bu gösterinin onun şerefine yapıldığını sanıyordu. Alkışladı, dansçıya bir sigara uzattı; dansçı sigarayı yaktı, dumanı iştahla içine çekti ve öksürdü.

Ciddi suratlı, çıplak ayaklı, saçları neredeyse kırılmış gibi bir kız yanına geldi. Yates kızın söylediği Rusça şeylere başını sallayınca, kız Almancaya geçti. “Almanca konuşmayı sevmiyorum,” dedi kız.

Yates, profesyonel bir ses tonuyla, “Eğer bir milletten hoşlanmıyorsam bunun acısını o milletin dilinden çıkarmam,” dedi. “Almanca, Goethe’nin dili... ama onun adını duyduğunu sanmıyorum.” Durdu.

“Duydum,” dedi kız. “Bir zamanlar Kiev Üniversitesi’nde öğrendiydim.”

“Ben de hocaydım,” dedi Yates, “orduya katılmadan önce. O hâlde benimle aynı fikirde olmalısın. En azından Goethe konusunda.”

“Bize bir baksana,” dedi kız, “ve Goethe’nin yurttaşları bizi ne hâle getirdiler, gör.”

“Biliyorum.”

“Saçıma mı bakıyorsun?” diye sordu kız. “Tıraş ettiler.”

Yates, biraz duraksadıktan sonra, “Yine uzar” dedi.

“Uzayacak,” diye onayladı kız.

“Saçını neden kestiler?”

“Kimi, saçları Almanların kullandığını söylüyor, kimi de kaçamayalım diye yaptıklarını söylüyor.”

“Ama sen kaçtın?”

“Naziler kaçtı. Bizi de yanlarında götürmek istediler ama biz gitmeyi reddettik. Zorlayamadılar bizi, fena hâlde aceleleri vardı.”

“Çok kalabalık mıydınız?” diye sordu Yates.

Kız, odanın ortasında, bir tür çardak gibi bir yerde oturan bir grup kadını işaret etti. “Bazılarımız şimdi burada işte. Üç gün boyunca yürüdük.”

“Yanınızda erkek yok muydu?” diye sorguladı Yates.

“Birkaç tane. Adamların çoğu iki gün önce, Almanlar çıldırmaya başlayınca gitmişti. Nazi nöbetçilerden bazılarını öldürüp silahlarını da alıp gittiler.”

“Nerede oldu bu?”

“Rollingen’de. Madende çalışıyorduk.”

“Madende mi çalıştın? O kadınlar da mı?”

“Evet.”

“Yerin altında mı?”

“Evet.”

Kız bir hayli güçlü kuvvetliydi ya da en azından Almanlar onu maden işine vermeden önce öyle olmalıydı. Sonra Yates sadece Rus kadınlarının böyle bir iş için kullanılabileceğini ve yine de hayatta kalmayı başarabileceklerini düşündü. Rus kadınlar çok daha yabani bir görünüme sahipti.

“Günde kaç saat?” diye sordu Yates.

“On, bazen on iki. Ama çok yoğun çalışmadık.” Güldü, kısa ve acı bir gülüşü bu.

“Belli bir miktar cevher çıkarmanız gerekmiyor muydu?”

“O işle Andrey ilgileniyordu.”

“Andrey kim?”

“Denetçi oydu,” diye açıkladı kız. “Şimdi burada değil. Adamlarla birlikte gitti. Nerede olduğunu bilmiyorum. Her şeyi Andrey organize ederdi.”

Yates, hor görür gibi bir tavırla, “Bayağı bir erkek olmalı,” dedi.

“Bize o öğretti,” dedi kız. “Maden bir Fransız adama aitti ama cevherler Almanlara gidiyordu.”

“Delacroix mı?” diye sordu Yates.

“Adı bu olabilir, bilmiyorum. Hepsi birbirinin aynı.”

“Evet, galiba öyle,” dedi Yates. Şimdi sesinde ikna olmanın ve bir miktar nefretin izi vardı. Kız, başını kaldırıp Yates’e baktı; gözleri, Goethe hakkındaki tartışmanın unutulduğunu gösteriyordu.

Yates’i öteki kadınların yanına götürdü. Kadınlar oturması için bir kutu getirdiler ve Yates de arazi montunun önünü açarak rahat ettiğini göstermeye çalıştı. Koku şimdi biraz daha tahammül edilebilir olmuştu; belki de alışmaya başlamıştı.

Kız, Yates'i kadınlara tanıttı. "Bu Amerikalı subay nasıl yaşadığımızı görmeye gelmiş."

Kadınlar, Yates'in yamacına geldiler, uzun süredir yıkanmamış çok sayıda baş ve ayak Yates'in etrafını sarmıştı şimdi. Cebindeki son çikolatayı çıkardı ve kadınlara verdi.

"Güzel!" dediler, "Teşekkürler," dediler ve çikolatayı, her birine bir parça düşecek şekilde çok küçük parçalara böldüler.

Kız, Yates'e döndü. "İlk defa biri bizimle ilgilenmek için geliyor," dedi.

Yates, refahlarını artırmak için değil de onları konuşturmak için geldiğini söyleyemedi. Sonra kadınların artık ona bakmadığını fark etti; hatta Kiev'li kız bile gözlerini başka bir şeye dikmişti.

Yates de baktıkları yere, kapıya doğru çevirdi yüzünü.

Yüzünde kocaman bir gülümseme, uzun kolları sanki odadaki herkesi kucaklıyormuş gibi uzanmış, üst tarafı çıplak bir adam kapidaydı duruyordu.

"Andrey!" dedi kız ve koşarak yanına gitti. "Ah... Andrey!"

Adam kollarını kıza doladı, bir âşık gibi değil de bir koruyucu gibiydi. Onun yanında kız küçücük kalmıştı. Kısa kırpık saçlı kafası, adamın mavi denizci kazağının sıyrıldığı ve gömleğinin yatay mavi çizgilerinin görünebildiği göğüs hizasına ancak geliyordu.

Coşkuyla Rusça bir şeyler anlatmaya başladı kız, adam kızı sakinleştirmek için hafifçe pış pış yapıyordu. Öteki kadınlar da adamın etrafına doluşmuştu, adam sonunda yer açmak için onları eliyle kenara çekip odaya girdi.

Yates kutusunun üzerinde oturuyordu. Demek adamlarla kaçan öğretmen Andrey, organizasyon sorumlusu Andrey buydu. Adam besbelli bir askerdi ve dimdik ama yine de doğal tek bir ağaç dalı gibi yürüyordu. Karemsi, sert görümlü alnının tepesinde, sanki küçük bir çatı gibi kalın ve düz uzanan, sık, beyaza yakın sarı saçları vardı. Ağzı biçimli ve küçüktü. Çenesi de tıpkı alnı gibi karemsi, güçlü ve belirgindi. Gözlerini, odanın yarı aydınlığına alıştırmak için kırptı, sonra Yates'in yanına geldi, durdu ve Yates'in onunla konuşmasını bekledi.

Adamın kişiliği o kadar eziciydi ki Yates onu görmezden gelemezdi. Üstelik şüpheye yer bırakmayacak şekilde ilginç biriydi. Bu

kamptaki öteki binlerce YEK ile aynı tecrübeleri yaşamış olmalıydı. Nasıl bu kadar güçlü, bu kadar coşkulu, bu kadar neşeli kalabilmişti? Onun gibi başkaları da var mıydı acaba?

Yates, Almanca, “Ben Amerikan ordusunun bir subayıyım,” dedi; iki müttefikin, en iyi, ortak düşmanlarının dilinde anlaşabilmesinin yarattığı tuhaflığı hiç bu kadar hissetmemişti.

Öğrenci kızın tercüme etmesini bekliyordu ama Andrey kendi cevap verdi. “Ben de Kızıl Bahriye’nin çavuşuyum komutanım, isimim Kavalov, Andrey Borisoviç.”

Yates, “Çok hoş bir üniforma giyiyorsunuz,” diye yorum yaptı. “Buraya gelene kadar onca zaman nasıl korudunuz?”

“Yok,” diyerek güldü Kavalov. “Bunu Amerikalı bir yüzbaşı verdi bana. Benim dostum. Amerikan ileri karakoluna gittiğimizde, ben ve arkadaşlarım...” Bir hareketle arkasında duran birkaç adamı da dâhil etti ve Yates, ancak o zaman Kavalov’un yalnız gelmediğini fark etti. “Üstümüzde paçavralar ve tüfekler vardı. Şimdi bunu giyiyorum.”

Pantolonunun kumaşına dokundu. “Hiç de fena değil! Alman denizcilerinin...” Bir eliyle kemerinin tokasına, diğer eliyle üstündeki çizgili gömleğe vurarak “Bunlar Rus,” dedi. “Kimse bunları alamadı benden.”

Kız, “Burayı nasıl buldunuz?” diye sordu. “Madenden gittiğinizden beri neler yaptınız?”

Kavalov yavaş yavaş, sözlerini Yates’e yönelterek cevap verdi. “Almanları öldürdük. Ormanda kaldık, geceleri yürüdük. Partizan... Amerika’da da partizan diyorsunuz, değil mi? Ben bunun eğitimini aldım, çoğumuz aldı. Epey yaygın. İki gün sonra, taşıyabileceğimizden de fazla silah aldık Almanlardan. Çok uzun süre idare edebildik. Ama adamlarıma dedim ki: Kızıl Ordu’ya dönme zamanı geldi. Amerikalılara gidelim, onlara kim olduğumuzu söyleyelim, onlar da bizi geri göndersin.”

Bu adam bu kadar naif olamaz, diye düşündü Yates. Savaşın bittiğini nasıl düşünebilir ki?

“Korkarım ki bu o kadar basit değil Kavalov,” dedi. “Bu kampa bir kere geldin mi sen de diğer herkes gibi Yerinden Edilmiş Kimse oluyorsun.”

Kavalov bu itirazı önemsemedi. Morali bir hayli yüksekti ve neşesini hiçbir şey kaçıramazdı. Almanlardan kaçmıştı, çok daha zor sorunları çözmüştü. “Neyse işte, sonuçta buradayız.”

“Çok gerilla... yani partizan, var mıydı yoksa sadece senin grup mu?” diye sordu Yates.

“Bazı Fransız gerillalarla karşılaştık. Dört aydır ormandaydılar ve bazı eski tüfekleri vardı. Bizse dört gündür savaştaydık, iki makinelî tüfeğimiz vardı, bir sürü de tüfek, mühimmat... Makinelî tüfekleri onlara verdim.”

Kadınlar onaylar gibi dinliyordu söylenenleri. Tatmin olmuşlardı. Kendi erkeklerinin herkesten iyi olduğuna emindiler.

Kız, “Amerikalı subaya nasıl grev yaptığımızı anlatsana,” dedi.

Yates heyecanlanmıştı. “Nerede grev yaptınız? Ne zaman?” Eğer bir grev olmuşsa demek ki Alman hatlarının gerisinde Kavalov gibi çok adam olmalıydı. Zaten bu türden şeyleri öğrenmek için kampa geliyordu.

Kavalov kıza “Sen anlat. Ben yorgunum,” dedi. Bu kadardı. Gözlerini kapadı.

Kız, “Kendinden bahsetmeyi sevmez,” dedi. “1 Mayıs günüydü... Biliyorsunuz, o gün tatildir. Rollingen’deydi. Sonra Andrey dedi ki kutlama yapacağız. Sovyetler Birliği’nden çok uzaktayız dedi, tutsağız ve köleyiz, ama Almanlara bunun sonsuza kadar sürmeyeceğini göstereceğiz. Şehrin dışındaki kışla binalarında kalıyorduk... var-diya zamanı bir tren gelip bizi alarak madene götürüyordu. Gündüz vardiyası saat beşte başlar. Bulabildiğimiz tüm kırmızı kumaşları topladık. Kızlar iç çamaşırlarını, eşarplarını verdi, çaldığımız Alman bayraklarını parçaladık; gamalı haçları kesip sadece kırmızı kısımları bıraktık. 1 Mayıs’ta tren madene giderken her pencereden bayraklar sarkıyordu; kızıl bayraklar, bizim bayraklarımız, işçilerin... anlıyor musun?”

Yates sigillerine dokunuyor, parmaklarını ovuyordu. Gösterileri onaylamazdı, onlardaki gösteriler gerçek anlamda hiçbir işe yaramamıştı.

“Madendeyken,” diye devam etti kız, “polis bayrakları zorla aldı ve lime lime etti. Bizi vuracaklardı ama madende çalıştırmak için bize ihtiyaçları vardı. Aşağı indik. Çalışmadık. Yerin altında bir top-

lantı yaptık, Andrey bize 1 Mayıs'ı, ne anlama geldiğini anlattı ve bizlerin de Kızıl Ordu ile yan yana çarpışan askerler olduğumuzu söyledi." Güldü. "Bir de Müttefiklerle..." diye ekledi.

Yates, toprağın altında, bir maden tüneline toplanmış bu insanları görebiliyordu... loş karanlık, kadınların ve adamların yüzleri Kavalov'a dönük, köle bile olsalar bir aradayken sahip oldukları o güç. Biraz özenmişti onlara. Ne için savaştıklarını biliyorlardı.

4 Temmuz bildirisini düşündü: Farrish'e gittim ve hem onun hem başkalarının, düşmana, bizim de -kendi tarzımızda- ne uğruna savaştığımızı bildiğimizi söylememesi için bir dolu boş laf ettim.

Kız hikâyesine devam ediyordu. "Sonra kadınların bir kısmını alıp tecride koydular ve bize işkence ettiler, aç bıraktılar... Ben de aralarındaydım. Şuradaki Dunja da. Bu işi kimin organize ettiğini öğrenmek istediler. Ama hiçbir zaman öğrenemediler."

Kavalov uyandı. "Aç kalmazınız," dedi.

"Hayır," dedi kız, "Almanlarla geçirdiğimiz tüm o süre boyunca hiçbir zaman çok fazla yemedik. Andrey ilgilendi o işle."

"Bahsetmeye değmez," dedi Kavalov.

Bu nasıl bir adam diye düşündü Yates. Katalizör gibi...

"Burayı sevmedim," diyordu Kavalov, "Kalmayacağım burada."

Yates şimdi onu ciddiye alıyordu. Ve anlıyordu. Almanların bu insanları mahkûm ettiği saçmalık resmen bu kampta da devam ediyordu.

"Bana bunları söyleme," diyerek güldü Yates. "Sadece bir yirmi dört saat daha burada kalacağına dair bana bir şeref sözü vermeni istiyorum. Yarın tekrar geleceğim ve seni buradan çıkaracağım. Bizimkilerden bazılarını yaptıklarını ve gördüklerini anlatmanı istiyorum. Sonra seni kampa geri getireceğim. Ondan sonra ne istersen onu yapabilirsin."

Kavalov'un gözlerinin üzerinde kilitlendiğini fark etti ve o esnada bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu anlamıştı.

"Bir akşam yemeği daveti bu," dedi Yates ve Willoughby ile DeWitt'in ve diğerlerinin bu Rus denizci ile yemekhaneye daldığında neler söyleyeceklerini merak etti.

"Kabul ediyorum," dedi Kavalov. "Buradaki dostlarım namına kabul ediyorum, çünkü hepimizi davet etmenizin imkânsız olduğunu anlıyorum."

Bing, YEK Kampı'nın kışla binalarının birinden çıkan Yates'i gördü ve selamladı. Yates yorgun ve cesareti kırılmış görünüyordu.

"Sizi bulduğuma sevindim Teğmen," dedi Bing. "Size söylemek istediğim birkaç şey var."

"Sorun ne?"

"Sorun falan yok! Öncelikle, sizi bekleyen bir hanım var."

"Ne var dedin?"

"Çirkin de değil Teğmen."

"Dinle beni Bing. Ben çok hoşgörölü bir subayım, bunu bildiğini düşünüyorum. Sana da, diğerlerine de yetişkin gibi, insan gibi muamele ediyorum. Ama sen kalkmış cinsel hayatımı ayarlamaya cüret ediyorsun. O işi ben kendim hâllerdim."

"Tamam. O hâlde kadın beklesin! Kesinlikle burnumu sokmak gibi bir niyetim yoktu." Bing elini cebine daldırdı ve nihayet buruşuk bir paket sigara çıkardı. Bir tane yakarken "Öteki mesele," dedi, "duyduğum bir söylenti veya söylentiden fazlası. Şu Polonyalı sarışını tutan İnzibat Çavuşu'ndan duydum. Kadını da almışlar ama çavuş kadının adını listeden sildirmiş."

"Hangi Polonyalı sarışın? Ne listesi?"

"Bu YEK'lerin epey büyük bir kısmını geldikleri yerlere, madenlere geri göndermeyi planlıyorlar." Bing bekledi. Yates parmaklarını ovuşturuyordu.

Yates'in gözleri ansızın sabitlendi ve keskin bir ifadeyle, "Beni bir hanımın beklediğini söylemiştin, değil mi? Nerede? Burada, kampta mı?" diye sordu.

"Hayır tabii ki, dışarıda!" Yates'in, onun YEK kadınlarından birini pazarladığından şüphelenebileceği daha önce hiç gelmemiştii aklına. Güldü. "Ben o işlerde yokum Teğmen!"

"Hanım... hanım! Nasıl bir kadın? Adını biliyor musun?"

"Elbette biliyorum. Söyledi adını... Thérèse Laurent. Eğer size bu kadar düşkün olmasaydı tam benim ağzıma layık derdim."

"Thérèse!" Yates'in kalbi küt küt atmaya başladı. Kanının hızla akışını duyabileceğini, herkesin duyabileceğini düşündü. Kasvetli, donuk kamp yeri, ayaklarının altından kayıyordu sanki. Bomboş bir

arazide tek başına dikiliyor gibiydi. Tam önünde duran Bing bir tuta-
tam duman gibi silinip gitti.

“Nerede şimdi? Buraya nasıl gelmiş? Onu nerede gördün?”

Bing’in yanından uzaklaşmaya başladı. Bing ona yetişmek için
koşuyordu.

“Biraz yavaş olun Teğmen. Kapıda bekliyor. Yanlış yöne gidiyor-
sunuz.”

“Kapı, evet doğru ya... Şurada...” Yates gülümsedi. “Buraya gel-
miş ve kapıdaymış...”

“Teğmen! Bu YEK’ler konusunda bir şeyler yapmamız gerekmi-
yor mu sizce?”

Yates, görev duygusuyla durdu ve dinledi.

“Daha yeni kölelikten çıktılar... ama şimdi de...”

Bing’in sözleri hiçbir anlam ifade etmiyordu. Yates, bu kez dos-
doğru avlunun bitimine doğru, yolundan gerektiği kadar hızlı çekil-
meyen insanlara çarpa çarpa yine yürümeye başladı.

Bing yanında ayaklarını sürte sürte yürüyordu. “Belki de ko-
nuyu Albay’a açabilirsiniz! En azından ona sorabilir... Bir dakika
Teğmen! Kız kaçmıyor ya. Paris’ten buraya kadar gelmiş zaten, biraz
daha bekleyebilir.”

“Nerede rastgeldin ona?”

“Konaklama yerinin önünde. Buraya gelmek için evden çıkmış-
tım, beni durdurdu ve Teğmen Yates, David Yates diye birini tanıyıp
tanımadığımı sordu bana.”

“David Yates,” diye başını salladı Yates.

“Ben de, tabii tanıyorum matmazel, gelin benimle dedim. İşte
böyle oldu. Ne kadar basit değil mi? Albay DeWitt’le *benim* konu-
mamı ister misiniz? Madende işçiye ihtiyaçları varsa bile...”

“Buraya nasıl gelmiş? Paris’ten buraya kadar...”

“Ben ne bilirim! En iyisi kendine sorun. YEK’ler konusunda ne
yapmamı istediğinizi öğrenmem gerek!”

“YEK’ler mi?”

Tanrı aşkına, adamın derdi başından aşkın diye düşündü Bing.
“Ben size ne yapacağımı söyleyeyim,” dedi. “Albay’a durumu rapor
etmek için beni sizin gönderdiğinizizi söyleyeceğim.”

“Ne durumunu? Neden bahsediyorsun sen?”

“Şu iğrenç planları var ya... YEK’leri tekrar çalışmaya gönderme planları...”

Yates’in yüzünde nihayet anladığının işareti vardı. “Ben o işle sonra ilgilenirim.”

“Komutanım bırakın da ben hâlledeyim.”

Kapıya yaklaşmışlardı. Yates’in kapıyı, polisi ve Thérèse’i görmesini engelleyen tek şey İdare Binası’nın köşesiydi.

Durdu.

“Yine ne var?” diye sordu Bing.

Yates tereddütlüydü. Birine bu sırrı vermeliydi. Bundan nefret ederdi, kadınlar hakkında birbirine sır veren erkeklere karşı doğal bir tiksintisi vardı, ki bu orduda oldukça yaygındı.

Yine de... Bing en mantıklı tercihti. Sadece nasılsa Thérèse ona denk geldiği için değil, aynı zamanda Yates’in hoşlandığı ve güvendiği birkaç adamdan biri olduğu için.

“Bir oda bulmam lazım. Hem güzel hem de rahatsız edilmeyeceğim bir oda.”

Bing, demek ki sonuçta benden cinsel hayatını ayarlamamı istiyor diye düşündü ama bu bariz yorumu dile getirmedi. Sadece “Ne zaman için?” diye sordu.

“Bu akşam, saat 9 buçuk civarı. Sana bahsettiğim Rus denizciyi yemekhanede akşam yemeğine götürüyorum. Bu işten sıyrılammam, zaten sıyrılmak da istemem. Sonrasında adamı Abramovici ile kampa geri getirtirim. Sonra serbestim.”

“Oteller olmaz mı?” dedi Bing. “Bir bakmamı ister misiniz?”

“Biliyorsun oteller ya randevuevi gibi ya da el konulmuş durumda!”

“O zaman tek bir seçeneğimiz kalıyor...”

“Neresi?”

“Ben her şeyi hâllederim komutanım.”

“Neresi dedim?”

“Ev tabii ki.”

“Hayır, orası mümkün değil.” Yates oldukça kararlıydı. “Bütün müfreze birliğinin öğrenmesini istemiyorum. Senin karışmış olman zaten yeterince kötü.”

“Sizden başka kimse için kılımı kıpırdatmazdım,” dedi Bing. “Evin nesi var ki? Şansımız yaver giderse ötekileri dışarıda tutmayı

başarabilirim bence. Kızdan hoşlanıyorsunuz, değil mi? Zaten savaşın ortasında ne bekliyordunuz ki? Her yer cilalı mı olsun yani?”

Yates, belki de kendi rütbe ve kadememe bağlı kalmalıydım diye düşündü. Ama DeWitt’e gittiğini hayal bile edemiyordu ve Willoughby de savaşın sonuna kadar yaptığı iyiliği başına kakmaktan hayli zevk alırdı.

“Çok hoş bir kız...” dedi Yates.

“Biliyorum, gördüm.”

Bing düşündü. Adam dertliydi, ne yana döneceğini bilmiyordu, o da bir tür Yerinden Edilmiş Kişi’ydi... Yates ve bu kız...

İşgüzar bir tonla “Ben hâllederim,” dedi. “Bu gece sizin için odayı hazır edeceğim ve kimsenin de maydanoz olmamasıyla ilgileneceğim.”

“Bundan daha fazlasını yapamam, değil mi?” Yates çavuşun elini tuttu. “Teşekkürler. Hep bu yüzden... bu kışla binalarındaki atmosfer yüzünden...” Yates, Thérèse’in hassasiyetinden korkuyordu. İkinci bir başarısızlığa katlanamazdı.

“Anlıyorsun, değil mi?”

Bing, “Anlıyorum,” dedi ve uzaklaştı.

Thérèse, Yates’i görmeden önce o, Thérèse’i görmüştü. Kız kapıya dikkatle bakmaktan vazgeçmiş ve kapıdaki şu pek meraklı Fransız polisinden uzağa kaçmıştı. Yates, kapının demir parmaklıklarının arasından görmüştü onu; insanın içine işleyen, çocuksu kıvrımlı, hafif oyuk boynunu. Küçük, siyah eğik şapkasının altındaki yumuşak saçlarını görmüştü. Nöbetçilere aldırmayıp “Thérèse!” diye seslendi.

Thérèse döndü.

Yates’in hayalinden o kadar farklıydı ki... Birbirlerine koşmamışlardı, onları birbirine yaklaştıran her adımı yavaş yavaş, neredeyse tereddüt içinde, sanki ince, sallantılı bir asma köprüden geçiyorlarmış gibi atıyorlardı.

Ancak Thérèse’i kollarına alıp da kızın bedenini ve ondaki rahatlamayı hissettiği zaman o anın gerçek olduğuna inanabildi.

“Çok mutluyum,” dedi Yates.

Thérèse'in cevabını anlamamıştı. Hızlı hızlı küçük okşamalar gibi Fransızca sözler söylüyordu.

Sonra öptü onu. Kapıdaki Fransız nöbetçiler saygıyla arkalarını döndüler.

“Ne büyük şans!” diye bağırdı Thérèse. Kampı arkalarında bırakıyorlardı.

“Evet,” dedi Yates, sorgusuz sualsiz. Böyle yan yana yürümekten memnundu. Nasıl olup da Verdun’a geldiğini, müfrezenin konakladığı evi nasıl bulduğunu merak ediyor olsa da, yanında olması ve onları Paris’te ayrı düşüren şey her neyse onun ortadan kalkmış olduğuna dair kesin inanç içini öylesine doldurdu ki merakını bir süre erteleyebilirdi. Kanının akış seslerinin yerini büyük bir sükûnet almıştı.

Ama Thérèse birbirlerine kavuşmuş olmalarının heyecanıyla dopdoluydu; bir de savaşa meydan okuduğu ve bunu kendi girişimi ile başardığı için gururluydu.

“Beni terk ettiğinde...” diye başladı.

Yates, kızın kolunu vücuduna bastırdı.

“Bunun hatırlatılmasını istemediğini biliyorum,” diye devam etti Thérèse, “bundan bir daha hiç bahsetmeyeceğim, sadece bir ke-religine... Kapı kapanıp da tek başıma kaldığımda birdenbire seni sevdiğimi, aramızdaki duvarın yıkıldığını anladım. Yıkıldı çünkü sen gitmiştin. Eğer kalmış olsaydın, sonra bana sahip olsaydın asla yanına gelmezdim. Asla... eminim bundan.”

Elini Yates’in elinin üzerine koyarak itiraz etmesine imkân vermedi.

“Bir şey yüzünden böyle oldum ben, unuttuğum bir şey. Bu şey ikimizin hayatından da çıkıp gitti ve artık bu konuda endişelenmemiz gerekmeyecek.”

Yates zaten endişelenmiyordu. İlk defa kendi hayatının efendisi olduğundan bu kadar muzaffer bir şekilde emindi.

“Bana nereye gideceğini söylememiştin.”

“Söyleyemezdim canım,” dedi Yates. “Söylememiz yasak.”

Thérèse başını salladı. “Scribe Otel’e gidip seni sordum. Seni tanıyan, nereye gönderildiğini söyleyebilecek birilerini bulabilirim diye düşündüm.”

Thérèse, Loomis’i görmek istediğinden, Yates’i bulabilmek için adamla bir kere daha yüzleşmeye bile hazır olduğundan ama Loomis’in otelde olmadığından bahsetmemişti.

“Şimdi buradasın ya, her şey yolunda,” dedi Yates.

Thérèse, “Amerikalı bir kadın yardımcı oldu bana,” diye devam etti. “Sizin gazetelerde yazıyor. Adı Karen Wallace. Bana karşı çok kibar, çok anlayışlıydı. Birini sevip de kavuşamamanın ne demek olduğunu bildiğini söyledi. Çok sevdim onu. Seni Verdun’da bulabileceğimi söyledi bana.”

“Bayan Wallace’i tanıyorum,” diye doğruladı Yates; kadınlar arasındaki bu hassas dayanışmayı düşünerek kendi kendine gülümsedi. Kadınlar ne istediklerine bir kez karar verdiklerinde erkeklerden çok daha üstün oluyorlardı. Karen’in, Thérèse’e onun hakkında neler anlattığını merak ediyordu. Uzun zaman önce Yates’e bir tokat attığından ve bunun sebebinden bahsetmiş miydi acaba?

Ama Thérèse bilseydi bile buna akli ermezdi.

“Sonra Mösyö Mantin’e gittim ve ona seni görmek için Verdun’a gitmem gerektiğini söyledim. Bunu istediğimden emin olup olmadığımı sordu bana.”

“Sen ne cevap verdin canım?”

“Eminim dedim. Ona, ellerinin iziyle kalakaldığımı ve bu kaderinin yaşayabilmem için yetmeyeceğini söyledim.”

“Yetmez,” dedi Yates, “haklısın.” Ve kendini onun önünde çok aciz hissetti.

“Mantin bana bir izin kâğıdı verdi ve beni Verdun’a giden bir kamyonu bindirdi. Şu anda yanlarında kaldığım ailenin adresini de verdi... ailenin iki kızıyla birlikte bir odada, portatif bir karyolada yatıyorum.”

“Herkes yardımcı olmuş sana...” Yates, onun sayesinde, kendini gevşek, yine de ince ince dokunmuş bir topluluğun parçası gibi hissetti.

“Savaş yüzünden,” dedi Thérèse. “Herkesin aradığı birileri var. Anlıyor musun?”

“Evet.”

“Hatta sizinkilerden bazıları da yardımcı olmaya çalıştı,” diye devam etti Thérèse. “Buraya geldiğimde binlerce Amerikalı asker olduğunu gördüm, o kadar çok ki umudum kırıldı. Sorup soruşturmaya başladım ama seni kimse tanımıyordu. Günlerce sordum. Paris’teki kadının bana yanlış bilgi verdiğini düşünmeye başlamıştım.”

“*Je t’aime*” dedi Yates.

“Çok zordu. Askerlerinizden bazıları çok asabiyti. Bazıları seni aklımdan çıkarmamı söyledi. Biri, ‘Hanımefendi ihtiyacımızdan çok daha fazla teğmenimiz var. Onu bulamazsınız,’ dedi.

“Ama seni buldun. Çok mutluyum.”

“Sonra biri beni yerleşimden sorumlu binbaşıya gönderdi. Benimle ilgilenecek zamanları olmadığını söylediler. Ama ben bekledim. Günün sonunda gitmek istediklerinde benim hâlâ beklediğimi gördüler. Sonra bir sürü listeye baktılar ve sonunda bana kaldığın yeri söylediler.”

Thérèse, Yates’i o kadar seviyordu ki... Yates onun cesaretini, adanmışlığını, elinde zayıf bir ipucundan başka hiçbir şey olmadan hareket hâlindeki bir ordunun curcunasına atılmaya istekli olmasını anlamaya çalışıyordu... sonuç o kadar muhteşemdi ki Yates kendini sınamak zorunda kaldı: Sen nerelerdeydin peki? Eğer bu mümkünse, sen insan kalbiyle ilgili ne kadar da az şey biliyormuşsun... Ve ona ne kadar az şey verebilirsin...

Thérèse, neşe içinde “Ve sonra sen çıktın kamptan,” dedi ve zar zor duyulur bir sesle ekledi; “Arkamı dönmeden de sen olduğunu biliyordum. Biliyorum, seni hissedebiliyordum. Ama sen bana seslene kadar arkamı dönmeye cesaret edemedim. Korkuyordum.”

“Ama artık korkmuyorsun, değil mi? Şimdi mutlu musun?”

“Evet,” dedi Thérèse, “hem de çok.”

4

Abramovici, İleri Müfreze’nin bölük odası ve Willoughby ile DeWitt’in ofisi olarak hizmet veren *salonu* dolduran boru gibi sesiyle Bing’e, “Hayır, Albay DeWitt burada değil,” diyordu. “General Farish’i görmek için Matador karargâhına gitti. Gece yarısından önce dönmeyecek.”

Bing, Abramovici'nin yanından uzaklaşıyordu. "Tamam tamam... o kadar da önemli bir şey değildi."

Köşedeki bir masada, Willoughby'nin somurtuk yüzü, çalışmakta olduğu kâğıtlardan kalkmıştı.

"Çavuş Bing!"

"Emredin komutanım!"

"Albay'dan ne istiyorsunuz?"

"Hiçbir şey komutanım. Acelesi yok."

"Buraya gel Çavuş!"

Bing yavaş yavaş salonu geçti. Hâinden pek de memnun değildi. Saint-Sulpice'te teslim alınan tabyadan beri Willoughby ile yıldızı barışmamıştı. Bing, binbaşının onun hakkında ne düşündüğünü biliyordu; erkeklerin sürekli bir arada olduğu, birbirini gözleyip haşır neşir olduğu, kavga edip uzlaştığı ortamlarda bu türden şeyler pek sır olarak kalmazdı. Bing, Willoughby'nin onun için *aceleci*, *haddini bilmez*, *küstah* dediğini biliyordu ve Loomis'in şikâyeti üzerine "Bana aynı niteliklerde bir adam bul, senin Çavuş Bing'in işini bitirip dakikasında Piyadelere göndereyim onu," demişti.

Yates, bir keresinde Bing'i uyarmıştı. "Matrak bir herifsin. Açık fikirliliğin ve zekice yargıların güzel ama kendini biraz fazla öne attığını ve daha da kötüsü herkesin önüne geçtiğini düşünmüyor musun? İnsanların daha yeni yeni üzerinde düşünmeye başladığı konularda neden fikir beyan ediyorsun? Sende hiç 'eğer' veya 'ama' yok mu? Sana bir şey söyleyeyim mi, bu kopasica keskin dilinle lazım olandan çok daha fazla düşman ediniyorsun."

Kuşkusuz, Willoughby de bu düşmanlardan biriydi... hamurları çok farklı olduğu için, Karen yüzünden, 4 Temmuz bildirisi yüzünden ve savaşın bu aşamasında Bing yeri doldurulamaz biri olduğundan... zira Willoughby gibi pis bir herif dünyada bir tek kişinin, yani kendisinin yeri doldurulamaz olduğunu düşünüyor olmalıydı.

"Çavuş Bing," dedi Willoughby, "orduda birlik komutanının odasına öyle dalamazsın. Kanal diye bir şey duydun mu hiç?"

"Evet komutanım."

Bing, hepsinin bu kadar olduğunu umuyordu. Ama Willoughby gitmesine izin vermemişti. Bekliyor gibiydi.

"Pekâlâ, istediğin neydi Çavuş?"

“Acil değil.”

“Albay DeWitt’i görmek için bir hışım odaya dalıyorsun. Sonra aniden vazgeçiyorsun. Mesele nedir?”

“Teğmen Yates...”

“Teğmen Yates mi gönderdi seni?”

Bing tereddüt içinde “Evet,” dedi.

“Beni işe karıştırmamanı özellikle belirtti mi?”

“Hayır komutanım. Elbette ki belirtmedi!” Bing, kendini kafeslenmiş gibi hissediyordu. Abramovici’nin boşboğazlığına sövüyordu.

“Teğmen Yates nerede? Neden kendisi gelmiyor?”

“Onu YEK kampında bıraktım.” Bing, dosdoğru şekilde cevap verince Willoughby’nin iri çeneli yüzü ekşimişti.

“O hâlde seni o gönderdi. Konu ne?”

Bing, Willoughby bunu soruyorsa rapor vermek zorunda olduğunu biliyordu. Albayın yokluğunda binbaşı görevdeydi.

“Kampta bir şeyler dönüyor. Oradakilerin bir planı var... YEK’lerden en güçlü olanları Lorraine madenlerinde çalışmalarını için geri göndermek gibi.”

“Peki, Teğmen Yates bundan hoşlanmadı mı?”

Bing, bir an için hiçbir şey söylemedi. Yates’in neler döndüğünü bile anlamadığından emindi.

“Teğmen Yates, Albay’ın bunu bilmesi gerektiğini düşündü.”

“Peki, sen ne düşünüyorsun?” diye sordu Willoughby.

“Bence çok iğrenç.”

Willoughby başını salladı.

Binbaşı’nın belirgin onayından şaşırılmış olan Bing devam etti, “Kamplar zaten yeterince kötü, bir de üstüne bu. Bu insanları ne yapacağımızı bilmiyoruz diye buna hakkımız...”

Willoughby, “Beni bilgilendirdiğine memnun oldum,” diyerek araya girdi. “Böyle bir şeyin yapılmasını göze alamayız. Tabii sen ve Teğmen Yates buna duygusal yaklaşıyorsunuz. Ama aklımızdan hiç çıkarmamamız gereken şey, asıl büyük amaç savaşı kazanmak. YEK’leri madenlere geri gitmeye zorlarsak Almanlar kesinlikle bundan haberdar olur... ve evlat, elbette bundan istifade ederler. Kamp İdaresi’ndeki irtibat subayımız kim? Binbaşı Heffernan mı? Güzel.”

Willoughby, masasının üstündeki, içinde sahra telefonunun durduğu deri kutuya uzandı. Operatöre bağlanmak için kumanda kolu- nu çekip döndürdü.

Hızlı hareket diye düşündü Bing. Bu kadar başarıyı, hele de Willoughby ile, kesinlikle beklemiyordu. Hem Willoughby haklıydı... Almanlar'ın YEK'lerle baş etme konusunda kendi yollarını çizmele- ri, Müttefiklerinkiyle kıyaslandığında hayır işi gibi kalırdı. Willou- ghby'nin aklının nasıl çalıştığını izlemenin ve bir kereliğine binba- şıyı kendi tarafında görmenin tadını çıkarıyordu.

Operatörün acelesi yok gibiydi. Willoughby tekrar çaldırdı ve beklerken Bing'e döndü. "YEK'lerin nereye gönderileceği hakkında bir fikrin var mı?"

"Öğrendiğime göre, çoğu Rollingen civarına, Delacroix maden- lerine gidecekmiş."

Bing, telefon alıcısından gelen operatörün sesinin ince titreşim- lerini duyabiliyordu. Willoughby cevap vermedi. Yumuşak bir hare- ketle alıcıyı kutuya geri koydu ve aramaya son verdi.

Willoughby, tombul ellerinin kısa parmaklarını midesinin üs- tünde kavuşturup kurnaz koyu gözleriyle göz torbalarının üstünden tatlı tatlı Bing'e bakarak rahatça sandalyesine yerleşti ve "Dikkate almamız gereken başka bir şey daha var..." dedi.

"Ama komutanım..."

"Madenlerde cevher üretildiğini, cevherden çelik yapıldığını ve savaş için de çeliğe ihtiyacımız olduğunu unutuyoruz. Önemli olan savaşı kazanmak... söylemiştim değil mi? Üstelik Binbaşı Heffer- nan'ı da tanırım. Bu insanlara zor kullanılmayacaktır... sadece gö- nüllüler alınır ve uygun ücretler ödenir. Biz Naziler gibi değiliz!"

"Değiliz."

Willoughby, Bing'e ihsanda bulunur gibi konuşuyordu. "Sen iyi bir adamsın Çavuş. Zeki ve dikkatli. Bir konuda seninle aynı fikirde olmak bir anlamda hoşuma gidiyor. Neden ara sıra bu kadar... zıt oluyorsun? Bunun sana bir faydası yok, biliyorsun değil mi?"

Bing, hâlâ Binbaşı'nın ani dönüşünden dolayı şaşkıındı ve güve- nemiyordu.

"Müsaadenizle söyleyeyim ki siz de iyi bir adamsınız komuta- nım."

Willoughby gülümsedi.

“Bir sorunu... ve yaratabileceği sonuçları görebiliyorsunuz...” Bing duraksadı. “Ama benim zaman zaman zıtlaşmama veya...” devamını, kelimenin üstüne basa basa söyledi, “haddini bilmez olma gelince, bu, sizin de söylediğiniz gibi, bir konu hakkında aynı fikirde olma meselesi...”

Willoughby artık gülmüyordu.

Soğuk bir sesle, “Kendini ne sanıyorsun? Çık dışarı!” dedi.

Bing tek kelime etmeden çıktı. Willoughby, ne için ve kimin için çalıştığına bağlı olarak iyi bir adamdı ve eğer sen de onun için çalışırsan iyi bir adam olurdun.

DeWitt, Farrish’in suyuna gitmeye istekliydi. İnsanları olduğu gibi kabul etmek lazım diye düşünüyordu; elindeki malzeme ne ise ancak o kadar kalıba dökebilirdin. Albay insanları kalıba sokmayı görev edindiğinden değil; kendini bunun için ne yeteri kadar buyurgan ne de üstün görüyordu. Ancak DeWitt bir adamın haksız olduğunu ve bu hatanın sonuçta o adamın etki alanındaki olayları altüst edeceğini gördüğü zaman, iyi kötü, inceden bir düzeltme yapmaya girişirdi.

Bu deneyi Farrish üzerinde uygulamak için kötü bir zamandı. DeWitt, General ile son olarak Rambouillet’de konuşmuştu ama General, Fransa’nın bir ucundan öbür ucuna hızla ilerlerken onunla sürekli irtibat hâlinde kalmıştı. İlerlemenin ön safında yer alan Farrish, hücumdaki gevşemenin ilk farkına varan kişi olmuştu. Şimdi ise Metz önlerinde engellenmişti. Burayı hızla geçmeyi planlamıştı. Şehri, fışkıran suyun bir adayı çevrelemesi gibi kuşatacak ve girdabın içinde gömülmüş bırakacaktı. Fakat birlikleri çamura saplanmıştı, erzakı Tümeni idare etmeye yetmiyordu ve yakıtı biten tanklar geri çekilmek zorundaydı.

Başta bu hisar şehrini boşaltmaya pek gönüllü olan Almanlar, güç ve enerjilerinin eksikliğini hissetmiş, takviye alarak şehrin çevresindeki ve içindeki tabyaları tahkim etmişti.

Farrish’in uğruna yalvardığı, diller döktüğü, tehditler savurduğu, tatlı dille kandırdığı erzak nihayet vardığında şehrin işini kes-

tirmeden hâletme zamanı artık geçmişti. Metz içindeki ve çevresindeki tüm tahkim edilmiş mevzilere büyük kayıp vererek tek tek hücum etmek ve hepsini almak gerekmişti. Metz, girdaba kapılmış bir ada olmak yerine, Alman savunmasının en önemli noktası hâline gelmişti.

Farrish kendinde suç bulmuyordu.

DeWitt, “Sadece erzak tedarikini önden yapman gerekirdi,” diye yüksek sesle ifade etti düşüncesini. “Bu bir hesap kitap meselesi. Belli bir mil, belli sayıda adam ve malzeme gerektirir. Rakamlarla inatlaşamazsın.”

Istakoz rengi derisinden hâlâ dumanlar yükselen ve mavi bornozunu heybetli gövdesine sarmış olan Farrish, karavanındaki sıcak duştan çıkmıştı. DeWitt’e “Sen de duş almak ister misin?” diye sordu. “Su hâlâ sıcakken keyfine bak.”

“Teşekkürler, alırım,” dedi DeWitt. “Verdun’da hayli düzgün bir evde kalıyorum ama tesisatı Nuh nebiden kalma.”

“Havlular orada!” Farrish, yatağının arkasındaki sandığı gösteriyordu. “Rakamlarla inatlaşmak istediğimi de kim söyledi? Tüm rakamları biliyorum ihtiyar ve rakamlarım da doğru. Beni hasta eden, hem de gerçekten hasta eden şey...” –yassı eli çıplak kalçasındaydı– “...yakıtım Paris sokaklarında satılmış olmasaydı, o Almanları vaktinde açlıktan kırabileceğimi bilmeme rağmen adamlarımı onların Tanrının cezası tabyalarının üstüne sürmek zorunda kalmak. Evet! Sakın bana böyle olmadığını söyleme. Carruthers, Paris’teydi, kendi gözleriyle görmüş. Takımımдан başka adamlar da görmüş.”

“Ne?” diye bağırdı DeWitt. Sırtından akan suyun sesi, Farrish’in sesini bastırıyordu.

“Satıldı!” diye bağırdı Farrish. “Allah’ın belası hainler! Dökmek zorunda kalacağım tüm kan onların tepesinden aksın!”

DeWitt suyu kapattı ve göğsünü kurulamaya başladı.

“Giderek şişmanlıyorsun!” dedi Farrish. “Hareketsiz bir hayat sürüyorsun ihtiyar. Bense dolanıp duruyorum, görünüşe göre çoğunlukla geriye doğru...”

DeWitt ayaklarını kuruladı. Eğilmek zorunda kaldığından hafif inledi. “Benim yaşıma gelene kadar bekle,” dedi, “o zaman yüksekten atmaktan vazgeçersin.”

Farrish, “Bir haftada iki kez bu Geçici Karargâhı geri çekmek zorunda kaldım” dedi. “Bu konuda bir şeyler yapmak lazım ve bunu yapacak adam da benim.”

“Bu konuda ne yapabilirsin ki?” diye sordu DeWitt, “içindeki büyük Amerikalı karakterini açığa çıkarmaktan başka...”

Farrish, pantolonunu ayağına geçirirken “Giyin,” dedi, “sana bir şey göstermek istiyorum.”

Farrish, inatçı bir ev sahibiydi. DeWitt ne göstereceğini sorma zahmetine bile girmede. Üniformasını giydi ve karavandan çıkan Farrish’in peşinden gitti.

Farrish, arabanın içindeyken sabırsız bir hâlde koluna dokundu. “Seni hastaneye götüreceğim. Ben sık sık gidiyorum. Adamlara cesaret verdiğini düşünüyorum. Hem bana da... ilaç gibi geliyor. Oradan çıktıktan sonra deli gibi savaşıyorum. Senin de bu ruhtan nasibini almanı istiyorum.”

“İhtiyacım olduğunu mu düşünüyorsun?” diye sordu DeWitt.

“Evet, var!” diye iddia etti Farrish. “Dinle beni, eğer biz avazımız çıktığı kadar bağırmasak; sen, ben ve korkusu olmayan birkaç diğer dürüst adam, hiçbir şey yapılmayacak!”

DeWitt, Farrish’e hızlı bir bakış attı. General, burnu ve çenesi dışarıda, gözleri ileride, baston yutmuş gibi dimdik oturuyordu. Bu adamda merhamet yoktu, bağışlama yoktu, neredeyse insanlıktan çıkmış biriydi.

Farrish, “Bu işi sineye çekmeye hiç niyetim yok,” dedi. “Rambouillet’den beri rahat vermiyorlar. Paris’i atlamamı emredip benim parsamı o geveze Fransıza toplattıklarından beri...”

DeWitt, Farrish’in arabası engebeli yolda hızla ilerlerken önden giden dört motosikletin cırtlak sirenlerini dinledi. General, araba hızla önlerine geçerken esas duruşa geçen adamların ve subayların verdikleri selama mekanik bir şekilde cevap verdi.

“Ben bir askerim,” dedi Farrish. “Emir almaya hazırım...”

“Evet, işte bu kadar!” DeWitt, Farrish’in orada kalmasını umuyordu.

“Fakat,” diye devam etti Farrish, “askerlerin emirlerini, politikacılarınkini değil. Bu politikacılar üniforma giyse de giymese de fark etmez.”

“Bu ordu, yurttaşların ordusu ve bizler de hizmetkârız, halkın hizmetkârı.” Aslında DeWitt klişelerden hoşlanmazdı ama şu durumda klişeler o kadar uygun düşüyordu ki.

Farrish cevap vermedi. DeWitt’in sözlerinin, zırlı bir aracın üstünden geçen çakıl taşları gibi Farrish’in üstünden sekip geçtiği o kadar barizdi ki.

Bir kanadı bomba yüzünden yıkılmış büyük bir binanın önünde durdular. Kalan kısmın çatısı beyaz üzerine dev bir kırmızı haç ile boyanmıştı.

Farrish, onu karşılamak için koşan askerî doktorları ters ters bir kenara iterek içeri girdi. Yolu biliyor gibi uzun adımlarla koridordan geçip soldaki ilk koğuşa döndü.

“Hay Allah, yine geldi işte!” DeWitt bir hemşirenin fısıldadığını duymuştu.

Yaralılar, arazi montları içinde, sert battaniyelere sarılmış yatıyordu. Yataklarda göze çarpan bir hareketlenme oldu; yanmış bir buğday tarlasını hafif hafif dalgalandıran bir rüzgâr gibiydi bu. Hareket edebilen yaralılar, doğrulmaya çalışıyordu.

Farrish rastgele bir adam seçti. Asker, gözlerinde çaresiz bir korku ve beklenti karışımı, ona baktı.

Saygılı bir binbaşı “Göğüs yarası,” dedi, “kendini hızla toparlıyor komutanım.”

Farrish, binbaşıya ilgi göstermiyordu.

Askere, “Nerede yaralandın evlat?” diye sordu.

Adam, gözle görülür bir çabayla “Metz’te komutanım,” dedi. “Elizabeth Tabyası.”

Farrish, askerin elini aldı. Bu eli, sanki bir kuş yavrusu tutarmış gibi kendi elleri arasında tutuyordu. DeWitt, şefkat gösteriyor, diye düşündü. Bunun tümüyle bir gösteri mi olduğunu, yoksa hiç değilse bir kısmının gerçek olup olmadığını merak ediyordu. “Hangi birlik?” diye sordu Farrish.

Asker, “37. F Bölüğü,” dedi.

“Yüzbaşı Lombardo mu?” diye sordu Farrish. “Neler yaşadığınızı biliyorum.”

“Yüzbaşı Lombardo öldü komutanım,” dedi asker.

“Evet, öldü, aynen öyle.” Farrish eli bıraktı. “F Bölüğü’ne kim komuta ediyor şimdi?”

Adam terliyordu. General’in gelişinden sızlanan hemşire öne çıktı ve yaralı adamın alnını sildi. “Bu kadar çok konuşmaması lazım komutanım.”

Asker hemşireyi duymadı ya da General’in hemşireden daha önemli olduğunu düşündü. “Beni götürdüklerinde takımın başında Bölük Astsubayı vardı,” dedi.

“Çok kalan olmadı mı?”

“Çok az. Onları geride bırakmak istemezdim komutanım.”

“Yakında iyileşeceksin.” General battaniyenin üzerine bir paket sigara bıraktı.

“Sigara içemez komutanım,” dedi hemşire.

Farrish, acımasız bir tonla değil ama daha ziyade alışkanlıktan “Sana soran oldu mu?” dedi. Derin derin düşünür gibiydi. “Pekâlâ,” diye sürdürdü, “buradan bir başkasına verirsin. Daha fazla veremem. Kendi istihkakımı veriyorum.”

Devam etti. Başka başka yataklarda durarak, sorular sorarak, cesaretlendirici olduğunu düşündüğü kabataslak yorumlar yaparak sıranın sonuna vardı.

Ansızın, koğuşun sonuna doğru bir yatağı dönerek, “Neden Jimmy!” diye bağırdı, “sana ne yaptılar böyle?” Sonra peşindeki DeWitt’e açıkladı. “Elimdeki en iyi bazukacı!”

Alnı ve kafatası bandajlarla sarılı olduğundan, kafası, sıksakası çıkmış omuzlarına göre hayli büyük görünen Jimmy adlı adam cevap veremedi. Adamdan bir irin kokusu yayılıyordu. Battaniyesinin üzerindeki elleri, uzun zaman önce kaybettiğı bir şeyi bulmaya çalışıyormuş gibi yavaşça, yarım daireler hâlinde hareket ediyordu.

Farrish, samimi bir sesle, “Jimmy, beni duyabiliyor musun?” diye sordu.

Jimmy’nin gözleri açılmıştı; ağır göz kapaklarının altından görmeden bakıyordu.

“Sorunun ne Jimmy?” Farrish’in sesi güvensizdi. Binlerce adamı yerinden oynatabilen General, bu adamı uyandıramıyordu; adam General’in gücünün ötesindeydi, bu da Farrish’i hayrete düşüyordu.

Binbaşı, yumuşak bir ifadeyle, “Sakinleştiricinin etkisi altında,” dedi. “Hiçbir şey hissetmiyor, acı bile...”

Farrish, yavaş yavaş hareket eden ellere baktı. “Bunu sürekli yapıyor mu? Benim geldiğim yerde bunun öleceği anlamına geldiğini söylerler.”

Binbaşı, Farrish’i yatıştırmak için telaş içinde, “Bu bir batıl inanç komutanım,” dedi. “Tıbbi bir semptom değil.”

Farrish dinlemiyordu. Eğildi, küçücük bir yatağın üstünde büyük bir adam, Jimmy’yi çökmüş, sakalları çıkmış iki yanağından öptü.

Doktorlar, hemşireler ve yaralılar mutlak bir sessizlik içindeydi. DeWitt, Jimmy’nin battaniyenin üzerinde dolaşan ellerinin yumuşak sesini duyabiliyordu.

“Pekâlâ?” dedi Farrish. “Nereye bakıyorsun? Hiçbir şey hissetmediğini söylemiştin!”

Jimmy’nin, döşeğin altından çıkan battaniyesinin ucunu sıkıştırdı.

Eski sesiyle, “Bu adamın yaşamasını istiyorum,” dedi.

“Emredersiniz!” dedi Binbaşı.

Farrish, görünmez bir düşmandan koruyormuşçasına, karyolanın önünde durdu. “İnsan hayatı değerlidir, anlıyor musun? Hatta...” Uygun bir karşılaştırma bulamıyor, tereddüt ediyordu. “Hatta her şeyden değerli!” diye tamamladı.

Sonra çıkıp gitti.

Tekrar arabaya bindiklerinde, DeWitt’e, “Bunların hepsi çocuk. Hepsi benim evlatlarım,” dedi. “O yüzden aynı benim gibi savaşıyorlar. O yüzden onlardan bu kadar çok şey istiyorum. O yüzden ihanete uğramaktan nefret ediyorum.”

“Söylesene,” dedi DeWitt, “Bu gösteriyi neden yapıyorsun? Seni nereye vardıracak? Benim yanımda numara yapmana gerek yok. Seni çok uzun zamandır tanıyorum ben.”

Farrish güldü. “Bunun bir gösteri olduğunu mu düşünüyorsun? Hayır. Her kelimesinde ciddiyim. Politikacılar beni bu yüzden sevmiyor işte. Kendi kızıların üstünde diledikleri gibi gezebilirler. Savaşlarını ben kazanıyorum ama, öyle değil mi? Ben işimi bilirim. Moral çok önemli faktör. Buradaki zavallı adamlar, birçoğu tedavi görüp tekrar savaşa gelecekler ve birliklerine geri döndüklerinde

Farrish'in onları görmeye geldiğini anlatacaklar! Bu uzun bir savaş. İleriye de düşünmek lazım.”

“Gerçekten istediğin nedir? Nereye varmaya çalışıyorsun?”

DeWitt, bir önseziye dayanarak hareket ediyordu; Farrish, ona göre, bir yalnız kurda dönüşmeye başlamıştı.

Farrish kaşlarını kaldırdı. “Düşünmedim bu konuda... pek düşünmedim yani.”

DeWitt, ağır montunun altında sııcakladığını hissediyordu. “Konuyu geçiştirme... General!” Farrish'e daha önce hiç General diye hitap etmemişti. Bu nokta Farrish'in dikkatinden kaçmadı.

Farrish, iç geçirerek, “Pekâlâ,” dedi. “Anlatayım. Çok şey gördüm ve bu konu hakkında çok düşündüm, çok da şey öğrendim. Bir tasfiye yapmamız lazım. İstenmeyenleri ayıklamamız lazım... sahtekârları, politikacıları, küstahça karşılıklar veren ve her daim onlarca fikri olan adamları. Orduda çok fazla demokrasi var ve böyle yürümüyor. Adamların hayatına mal oluyor. Benim Jimmy gibi adamlarımın...”

“Demokrasi derken ne kastediyorsun?”

“Söylediğim şeyi. Konuşmalar, verimsizlik, siyaset, arkadan iş çevirme, yakıtımı çalma... Bir savaş diktatörlük temelinde yürütülmelidir...”

DeWitt'in onaylamadığını anlamıştı.

“Aklın yatmadı galiba ihtiyar! Sonrasında, barış olduğu zaman hepsi her şeyi geri alabilir... politikacılar politikalarını ve sahtekârlar da yolsuzluklarını. Bundan ne kadar nefret etsek de düşmandan ders almak zorundayız. Tanrım, eğer Paris'te satılan yakıtın onda biri *onların* tarafında çalınmış olsaydı şimdi yüzlercesi duvara dizilmişti ve adil olan da bu! Benim sicilim tertemiz, senin sicilin tertemiz ve bizim gibi bir sürü var. Bir araya gelip bu ahırını temizleyelim!”

“Büyüleyici bir fikir,” dedi DeWitt. “Elbette buna ne dendiğinin farkındasın!”

“Buna ne ad verdiğin umurumda değil. İşe yaradığı sürece...”

DeWitt, “Ama işe yaramaz,” dedi sertçe. “Gerçeklerden haberin yok. Belgeler masamda duruyor, ele geçirilen belge ve emirler, sonra tutsakların bize anlattıkları... Yolsuzluktan şikâyet ediyorsun ama

Almanlarda almış yürümüş bu. Ordunun içinde veya dışında önemsiz politikacılar, onlarda bizim hayal bile edemeyeceğimiz kadar çok var. Verimsizlik... Yenilgilerini nasıl açıklayacaksın peki? Çünkü biz cesur, iyi çocuklarız ve daha fazla topumuz ve hava kuvvetlerimiz var, diyerek mi? Faşizm gelmiş geçmiş en yozlaşmış sistemdir; işte bu yüzden onlarda faşizm var.”

Farrish, kelimelerini dikkatle seçerek “Faşizm istediğimi söylemedim,” dedi. “Eğer bu savaşı kazanmak istiyorsak bunun bir askerler savaşı olması gerekir; askerler tarafından, onlar sayesinde ve onlar için ele alınmalı. Halkın ordusu... Elbette içinde halk da olacak, başka kim olacak ki zaten? Ama savaşı askerler yürütmeli; askerî yasalara göre ve bir askerın demir... demir...”

“Demir yumruğu ile?”

“Evet! Tastamam öyle. Demir yumruğu ile!”

“Bir keresinde senin için bir bildiri hazırlamıştık. İçinde ne vardı hatırlıyor musun?”

“Elbette! Onu ben onayladım. 4 Temmuz! Uğruna savaştığımız şey... Amerika, güçlü bir Amerika, temiz bir Amerika, gurur duyulabilecek bir ülke!”

“Kanun önünde eşitlik?”

“Elbette... Ama biz kanun olmak zorundayız. Bir asker sınıfımız olmalı...”

“Demokrasi?”

“Taraftarım. Ama bir kalkan gibi, parlak, güçlü bir tür demokrasi olmalı. Bir insanın bakıp da uğruna savaşmaktan gurur duyacağı bir demokrasi.”

“Bir ülke kurmak için askerlerden fazlası gerekir. Daha önce görmediğin, duymadığın ama işbirliğine güvenmek zorunda olduğun binlerce insanın emeği olmasaydı sen bir kilometre bile ilerleyemezdin. Biz bir... bir sanayi toplumdur. Senin istediğinse bir... belki bir Ortaçağ toplumu.”

“Ben tarihten anlamam. Ben sadece Tümen komutanıyım. On beş bine yakın adamım var; bunların çoğunu hiç görmedim, duymadım. Onların işbirliği yapmasını sağlıyorum ama, değil mi? Hatta onların gidip de ölmesini bile sağlıyorum. Bu, senin bahsettiğin o insanlardan yapılması istenenin çok üstünde!”

“Korkarım ki bu planın işe yaramayacak.” DeWitt, her kelimenin üstüne basa basa, yavaş yavaş konuşuyordu. “Biz Amerikalıyız. O türden insanlar değiliz.”

Farrish, “İnsanlar!” diyerek dudaklarını büktü. “O insanlar benim benzinimi satıyorlar. Benim korkumsa ihtiyar, bu dönem için biraz fazla yaşlı olman!”

DeWitt Verdun’a geri döndü. En azından sıcak bir duş alabildiği için memnundu.

5

Kavalov’a yapılan hazırlıksız davet, bir kere daha düşününce, bambaşka bir karaktere bürünmüştü. Yates, neredeyse Willoughby’nin *sotto voce*’sini* duyar gibi oluyordu, “Yates şimdi neyin peşinde? Bu serseriye niye buraya getiriyor?” Eğer bu soru ona açık açık sorulacak olsaydı, Yates’in belli bir cevabı olmayacaktı. Kime, neyi ispat etmeye çalışıyordu? Ve bu, o kadar önemli miydi? Mesela, onu beklemekte olan Thérèse kadar önemli miydi?

Fakat Kavalov’un tavırları o kadar rahat ve ağırbaşlıydı ki, Yates’in kuruntuları birkaç dakika içinde kaybolup gitmişti ve partiden keyif almaya başlıyordu. Tanıştırma faslı, biraz, karşılıklı kokuşma ve hırlamalar, insanların birdenbire kabaran ilgisi ve nihayet yabancıyı evinde gibi hissettirme çabalarıyla, köpek kulübesine yeni bir yavru köpeğin gelişi gibiydi.

Yates, bu girişimin, sadece, DeWitt’in hoşgörüsü sayesinde ve onun, Verdun’daki adamlarının hayatını, resmiyeti değil sadece işi düşünerek düzenlemiş olması sayesinde mümkün olduğunu biliyordu. Bu küçük grup için –müfreze birliğinin asıl bölümü hâlâ Paris’teydi ve sonraki emirleri bekliyordu– hem yaşama hem de çalışma alanlarından oluşan bu epeyce geniş binaya el koymuştu. Willoughby’nin itirazlarına rağmen eratla subayların farklı masalarda da olsa aynı odada yemek yemesini emretmişti. Yates için işi kolaylaştıran şey ise, DeWitt’in Kavalov’u kabul etmesi olmuştu. “Misafirperverlik geleneği içinde büyüdüm,” demişti Yates’e, “Bir

* (İt.) Dilin altından fısıldar gibi çıkarılan ses.

arada yaşıyoruz, senin misafirin benim misafirimdir.” Rus’a elini ilk uzatan da o olmuştu.

Willoughby, Kavalov’un vücut yapısını ve kaslarını inceleyip kuru bir sesle, “Etkileyici...” dedi, “Ama neden bize daha ortalama bir numune getirmedin Yates?”

Yates, “Numunelik aramıyordum,” diye karşılık verdi. “Bu adamı getirdim çünkü bize yardımı dokunan bir şey yaptı. Biz de en azından ona adamakıllı bir yemek sunabiliriz.”

“Yüce Tanrım! Eğer buna bir başlarsan Avrupa’nın yarısını beslemek zorunda kalırız!”

“Dökülen kan için oldukça ucuz bir bedel olur bu,” dedi Yates.

Willoughby, “Elimizden bu kadarı geliyor,” deyip eleştiren gözlerle tabağındaki grimsi kütleye bakarak “Artık adamakıllı istihkak almamız lazım komutanım, bunu kesinlikle yapmamız lazım...”

Albay, çatalıyla, istihkak tenekesinde ısıtılan ve tıpkı bu teneke gibi bir tadı olan domuz köftesini boş boş kurcalayıp duruyordu. Kavalov’a baktı ve Rus’un kendi köftesini düzenli bir şekilde kestğini ve dilimleri tertemiz yediğini gördü.

“Aç mısınız çavuş?” DeWitt gülümsedi.

Yates, soruyu Kavalov için Almancaya çevirdi.

“Çok değil, teşekkürler.” Rus da DeWitt’e gülümsüyordu. İnsan, kültürlü insanların arasındayken yemeğini böyle silip süpürmezdi, yemek hoşuna gitse bile... Kavalov, devletin ve halkının, onun davranışlarına bakılarak yargılandığı gerçeğinin çok iyi farkındaydı.

“Benimkini alın!” dedi DeWitt. “Ben aç değilim. Neden ziyan olsun ki?”

Yates, misafiri cesaretlendirir gibi başını salladı.

Kavalov, ötekilerin tabaklarına göz gezdirdi. Hepsi en fazla bir domuz köftesi yemişti. Onun tabağı ise neredeyse bitmişti. “Teşekkür ederim ama hayır,” dedi ve ağzını reddeder gibi sıkı sıkı kapattı.

DeWitt omuz silkti. Rus adamla doğrudan konuşamıyor olması can sıkıcıydı; gördüğü kadarıyla adamdan hoşlanmıştı. Muhteşem bir fizik... bir asker için epeyce önemliydi. Adamın gözlerinin, bulunduğu yeni çevreyi ve etrafındaki adamları incelerken her şeyi not ettiğini ve kendini, âdet olduğunu düşündüğü şeylere hızla adapte

ettiğini görmüştü. Bir centilmendi, hiç şüphesiz... centilmen gibi yetiştirilmiş olsa da olmasa da. Askerler, centilmen olmalıydı.

Kavalov, Albay'a döndü.

DeWitt, "Ne istiyor?" diye sordu.

Yates, genel curcuna içinde sesi duyulabilsin diye öne eğilmişti. "Tutsak aldığımız Alman askerlere ne yemek verdiğimizi soruyor."

"Neden?" diye sordu Willoughby.

"YEK Kampı'nda çok fazla şey alamıyorlar."

Willoughby "Yakında oradan çıkacaklar," dedi, "ve para kazanacaklar. YEK'lerden bazıları çeşitli bölgelerde istihdam edilecek. Lorraine madenlerinde, anladığım kadarıyla."

Yates kaşlarını çatı. Bing'in bu plandan bahsettiğini hayal meyal hatırlıyordu. Bu işte yanlış bir şeyler vardı ama ne olduğunu tam olarak bilemiyordu. Akı, Kavalov ile Thérèse arasında, Kavalov'un ziyaretini bir başarı hâline getirme gayreti ile onun açısından inanılmayacak kadar coşkulu bir şeylerin beklentisi arasında gidip geliyordu.

DeWitt, köftesini kurcalamayı bıraktı. "Yates, Çavuş Kavalov'a, tutsaklarımızın onun şimdi yediklerinin aynısını yediğini söyleyen iyi olur."

Kavalov'un yüzünden, şaşkınlıktan hayal kırıklığına ve iğrenmeye kadar bir dizi duygu geçti.

"Ona Cenevre Sözleşmesi'ni anlat" dedi DeWitt.

Yates uğraşıyordu ama kaybetmiş ve silahsız kalmış düşmana adil muamele hakkındaki tüm o havalı sözlerinin Kavalov'un karşısında yavanlaştığını hissediyordu.

Kavalov, bileklerindeki yara izlerini, mor mürekkepli ağır bir kalemle çizilmiş keskin çizgiler gibi görünen yaraları göstererek gömleğinin kollarını sıyırdı. "Telle bağlayıp zincire vurdular," dedi. Sonra ellerini sandalyesinin sırtının arkasında birleştirerek bileklerinden nasıl asıldığını gösterdi.

"Riga'da oldu bu," dedi. "Şehrin içindeki bir grubun başındaydım. Almanların ele geçirdiği barut fabrikasını havaya uçuracaktık."

Yates, İngilizce, "...Almanların ele geçirdiği barut fabrikası," diye tekrar etti.

“Hatların gerisinde sabotaj,” dedi Willoughby. “Biz de böyle hoşla gitmeyen işler yapabiliriz.”

DeWitt, “Biz tutsaklara işkence etmeyiz,” dedi.

“Elbette etmeyiz,” dedi Willoughby. “Ama doğudaki savaş farklı görünüyor.”

Kavalov bekledi. DeWitt’in fıldır fıldır gözleri tekrar onun üzerinde durduğunda devam ediyor, Yates’e de çevirmesi için zaman bırakıyordu. “O sırada, grubumuza yeni bir adam katıldı... Bekleniyordu... Kimlik bilgileri doğrudu... Yerime geçmesi gerekiyordu... Patlamadan önce Riga’dan ayrılma emri aldım... Görevlerimi teslim etmek için odasına gittim... O odayı asla unutamam... Düz, ahşap bir masa... Masanın üstünde acemice oyulmuş bir çıplak kadın resmi... Adam masada oturuyordu ve ayağı kalktı... El sıkıştık, elleri soğuktu... Ellerimiz birbirine kenetlendiğinde odayı Almanlar doldurdu... Elimi kesinlikle bırakmıyordu... Bana işkence ederken, her şeyi itiraf edebileceğimi söylediler... Her şeyi bildiklerini söylediler... Yerime geçecek adamımızı yakaladıklarını söylediler... ve yerine kendi ajanlarını koyduklarını... Diğerlerinin işkenceye benim kadar dayanmadığını söylediler... Güldüler, bunun bir şaka olduğunu sanıyorlardı... Belki de bir şakaydı.”

“Belki de bir şakaydı,” diyerek bitirdi Yates. Ara sıra duyulan çatal bıçak sesleri dışında yemekhane sessizdi.

Sessizliği Willoughby bozdu. “Yates, sor bakalım ona, nasıl olmuş da hayatta kalmış?”

Kavalov, Amerikan peynirinden ince bir dilim kesti, peyniri krakerin üstüne koydu, bir parça ısırды, uzun uzun çiğneyip yuttu. “İti-rafta bulunmadım.” Bir süre durduktan sonra, “Ve hayatta kaldım.”

Willoughby, yanaklarının gevşek derisini dalgın dalgın yukarı çekştirip duruyordu. “Senin gibi bir düşmanım olsun istemezdim Kavalov!” Güldü.

Yates, Kavalov’a döndü. “Binbaşı sizin gibi bir düşmanı olsun istemezmiş.”

Kavalov, yumuşakça bıçağını bıraktı. “Aynı düşmana karşı birlikte savaşıyoruz. Birlikte de kazanacağız.”

Ağır hava ansızın dağılmıştı. DeWitt kahve bardağını kaldırdı. “Şerefe içmek için mükemmel bir konu! Kusura bakma, içkim yok.”

Ciddiyet içinde, usulen kadeh tokuşturur gibi içtiler.

Sonra Albay, “Dostumuz için bir şey yapmak istiyorum. Sor ona, Yates!” dedi.

Yates sordu. Kavalov’un kucağının üstünde açık duran iri elleri kalktı. Parmakları, sanki birinin yakasına yapışmış gibi bükülerek bir yumruk oluşturdu.

“Evet,” diye yanıtladı Kavalov, “istediğim bir şey var. Beni bir kampın başına geçirin... Bir Alman tutsak kampının... Şu sizin Cenevre Sözleşmesi’ne harfiyen uyacağım. Benden ne yapmamı isterseniz tastamam yapacağım... Bana sadece bir gün verin.”

“...sadece bir gün verin,” diye tekrarladı Yates.

DeWitt, Kavalov’un her bir tonlamasını yakalamak için başını eğmişti. Adamın saygılı ses tonunda kendini belli eden ısrarı, derin ve içe işleyen nefreti hissedebiliyordu.

Willoughby, “Ondan sonra da orduda görev isteyecek herhâlde,” diyerek kıkırdadı. “Söyle ona Yates, onun için biçilmiş kaftan bir iş var. Böyle bir kemik yapısı ve böyle kolları olan bir adam madenci olarak epey faydalı olur...”

Yates, önündeki tabakları eliyle süpürdü. Bardağından masaya kahve döküldü. Diğer masadaki adamların ve Bing’in ona bakmakta olduklarını gördü.

“Binbaşı,” dedi, “sanırım şansınız yok. Kavalov’u tanımıyorsunuz. Alman idaresi altında bir madende çalışmış kendisi. Ve onlar için üretim falan yapmamış.”

Erlerin masasından birilerinin gülüşme sesi geldi.

Albay elini kaldırdı. “Asker, askerdir. Onu gardiyan yapma yetkimiz yok ve olmamalı da. Ama müfrezemizde kalmak isterse bundan memnun oluruz. Sor ona Yates.”

“Komutanım!..” Willoughby’nin kaşları çatılmıştı.

DeWitt ansızın rahatsız bir tonda, “Yani... neden olmasın?” dedi. “Gitgide daha fazla YEK’le irtibat kurmamız gerekecek. Yates ile beraber çeviri yapabilir, değil mi? Üstelik çok da iyi bir asker!” Kendine güveni geri gelmişti. “Sen makineli tüfekte nasılsın Willoughby?”

“Kötü, komutanım. Benim işim de değil.” Sonra gözlerini kocaman açarak, “Bu orduda Bolşevik birimler olmasını mı istiyorsunuz komutanım?” diye sordu.

“Ne olmasını?.. Binbaşı Willoughby, demokrasimizin kendi kendini koruyacak kadar güçlü olduğuna inanıyorum.” Albay’ın aklından Farrish’in taşkın sözleri geçiyordu. Gözlerini kıstı. “Yoksa bizim yaşam tarzımızın ve düşüncelerimizin en iyisi olduğuna ikna olmuş değil misiniz?”

“Öyleyim evet, komutanım.”

“O hâlde aynı güveni neden adamlara da aşılamayalım?”

Kavalov münakaşa yaşandığını anlamıştı ve sebebinin de kendisi olduğundan şüphe ediyordu. Bitmesini bekledi. Sonra da usulcacık Yates’le konuştu.

Yates tercüme etti. “Kavalov size teklifiniz için teşekkür etmemi istiyor Albay. Sizin emrinizde hizmet vermekten gurur duymuş. Ama o, kendi ordusuna dönmek istiyor.”

“Nasıl dönecekmiş?” diye sordu Willoughby.

Yates gülümsedi. “Bir yolunu bulacaktır.”

DeWitt bir sigara yaktı, dumanı içine çekti. Hayal kırıklığına uğramış gibiydi. DeWitt, Farrish’in planının asla gerçekleşmeyeceğine dair inancının tanıkları olsun, yakınında olsunlar istiyordu ve insanın aslında edepli bir hayvan olduğu yönündeki kanaatini doğruladıkları sürece bu tanıkların nereden geldiğini; ülkesini, sınıfını, rengini de önemsemiyordu.

Yates, “Burada kalmasından memnun olurdum,” dedi.

Willoughby, boğuk bir sesle, “Öyle mi?” diye sordu.

“Pekâlâ Binbaşı, beni yanımda bu adamla zorlu bir noktaya gönderecek olsanız kendimi güvende hissederdim.”

Willoughby ayağa kalktı ve matarasının kupasını tutacak yerinin altından cınlattı. “Ben yalnız kendime güvenirim.”

Yates ve Thérèse eve vardıklarında hava büsbütün kararmıştı. Karartma yönetmeliği işliyordu. Yates, evi, çatısının köşesindeki külâh şeklindeki küçük çan kulesinden tanımıştı ama bahçe kapısının kolunu zar zor bulabilmişti. Bahçeden girişe giden merdivenlere kadar olan yolu el yordamıyla bulmak zorunda kalmıştı.

“Elimi tut Thérèse” diye fısıldadı, kızın küçük ve onun eline güvenen ellini hissettiğinde delikanlılık zamanlarının heyecanını, bir

yaz akşamı evinin verandasına kadar bıraktığı ilk kızı hatırlamıştı. Verandada oturup yaprak hışırtılarını, yoldan geçen arabaların sesini dinlemişlerdi. Sonra, bir arada olmalarının yasaklı bir şey olduğundan korkarak titremişlerdi.

Thérèse ile ilişkisinde hiçbir şey yasaklı değildi. Bunu üstlerinden birine açıklamak gibi bir derdi olmuş olsaydı, onlardan olsa olsa yaygaracı bir onay alırdı. Bir erkek doğal içgüdülerine uymak zorundaydı; savaş ise bu tür ihtiyaçları hayvani bir seviyeye indirgemişti. Ama Yates hem kendine saygısından hem de Thérèse'in hatırı için tam da bundan kaçınmak istiyordu. Ve ayrıca düşünmesi gereken bir de Ruth vardı. Yoldaki çakıl taşları ayaklarının altında çatır çutur ederken Thérèse ile bahçeden geçtiklerinde, Ruth'un hatırası acı verircesine belirgindi. Bu hatırayı kovmaya çalıştı, burada yeri yoktu. Ruth, farklı bir hayata aitti. Üstelik buna onun da itirazı olmazdı, çünkü Yates'in şimdi yaşadığı hayat içinde normal kalmasını o da isterdi. Ve Thérèse için hissettikleri, Ruth için hissettiklerinden tümüyle farklıydı. İkisinin birbiriyle hiçbir alakası yoktu. Kendi kendine, Ruth'a sadık kaldığını söylüyordu, çünkü kalbinin, zihninin ve hatıralarının Ruth'a özel olan kısmına Thérèse'in dokunmasına izin vermeyecekti ve birkaç gün içinde savaşın akışı yine kendisini bulacak, onu kapıp götürecek ve bu iş de burada kalacaktı.

Bu düşüncelerin şimdi hiç de yeri değil, diye kendi kendine kızdı. Neden o da başkaları gibi olamıyordu? Neden yoluna çıkana razı olamıyor, memnuniyetle kabul edip de olası sonuçlar üzerinde kafa patlatmadan tadını çıkaramıyordu? Yates, Ruth'un bir türlü sahip olamadığı şeyi Thérèse'e verdiği için, Ruth şimdi hiç de daha zavallı bir durumda değildi. Üstelik Thérèse de mutluluklarının kısa ömürlü olmaya yazgılı olduğunu çok iyi biliyor, bundan şikâyet etmiyor ve hayatın ona sunduklarını almaya istekli davranıyordu.

Thérèse, kısık ve yumuşak sesiyle, "Ellerin buz gibi," dedi.

Yates, havayı bahane etti.

Kapı onlar için açılmıştı. Loş ışıklı antrede Bing duruyordu. Gü-lümsedi ve "İyi akşamlar matmazel, lütfen beni takip edin," dedi.

Yates, soldaki cam kapıdan, kapının arkasındaki yemekhanede bulunan adamların seslerini duyuyordu. Abramovici'nin yüksek, tiz tenor sesini tanımıştı ama söylenenleri anlayamıyordu. Biri, karıştırmaya hazırlandığı bir deste kâğıda vuruyordu.

Bing, “Albay ile Binbaşı Willoughby çıktılar,” dedi, “bir yerde personel toplantısı varmış. Diğerleri yemekhanede. Curcunayı kesmelerini söyledim ama siz sesi her hâlükârda duymayacaksınız. Üçüncü kattasınız.”

“Teşekkürler,” dedi Yates. Thérèse’in hafif, zarif adımlarına baktı. Merdiven basamakları Yates’in botlarının altında gıcırdayıyor, Thérèse tahta döşemeye sanki hiç temas etmiyormuş gibi yürüyordu. Kızı tutup yanına çekmeyi çok istese de kendi kendine bekle diyordu; birkaç dakika içinde baş başa kalacaklardı, tüm dünyanın ve savaşın üstüne bir kapı kapanacaktı.

Son kata geldiler.

“Burada sadece bir oda var,” diye açıkladı Bing. “Göreceğiniz gibi pek güzel bir oda değil ama...”

Kapıyı açtı, Thérèse içeri girerken memnuniyetle gülümsüyordu. “Ne kadar da güzel!” dedi. “*Charmant!** Bize karşı çok naziksiniz *Monsieur le Sergent.*”

Bing, daha o öğleden sonra kendi tedarik ettiği ampulün ışığı altında kızı iyice inceledi. Ondan hoşlanmıştı; odada yaptığı düzenlemeden memnundu ve Thérèse’in de hoşuna gitmesine sevinmişti. Thérèse halıya bastı; bu halı, gerçek bir kutup ayısının aşınmış derisindendi ve kimi yerlerinde tüyler dökülmüştü.

Bing, Yates’e “Halıyı piyanonun altından aldım,” diye fısıldadı. “İhtiyacımız olanları bulmak için neredeyse evi boşalttım. Yatakta çarşaf var... nereden bulduğumu hiç sormayın. Masa örtümüz de var. Çok temiz değil tabii, ama masanın üstündeki deliği kapatıyor.”

Thérèse; çekmece kasalarına, yatak ucunun oymalarına dokunarak odada dolaşıyordu. Rahat koltuğun üzerindeki dantel altlığı düzeltti. Erkeğinin onun için inşa ettiği eve giren bir gelin gibiydi. Her şeyde bir neşe kaynağı buluyordu.

“Beni evimde gibi hissettirmek istemişsin,” dedi. “Burası evim gibi olmuş, gerçekten de!”

* (Fr.) Alımlı

Yates, “Oturma sakın o sandalyeye!” dedi. “Bir ayağı yok.” Yates, odanın ucuzluğunu, odadaki her parçanın yıkık döküklüğünü aslında iyi biliyordu. Bing’in bir mucize yarattığını görüyordu ama mucize yetmiyordu. Tek bir arzusu vardı; hiçbir karanlık nokta bırakmayan ve göзалıcı ışığını bütün kusurların üzerine döken şu lambayı kapatmak.

“Burada da...” dedi Bing bir perdeyi çekerken, “lavabonuz var. Su, maşrapada; havlular rafta.” Çekmecenin en üstteki gözüne uzandı. Gülümsedi. “Bu en iyisi... bir şişe ’34 Sauterne. İyi bir yılmış, öyle dediler. Bir de kadehler...”

Üç kadeh vardı; görünüşe göre hoş geldin kadehine katılmayı umuyordu.

Ama Yates ona dönerek “Tanrı aşkına kaybol artık!” dedi. “Tüm bunları yaparak büyük bir iyilik yaptın ve sana teşekkür borçluyum... ama artık Allah’ın cezası bir madam gibi davranmayı bırak!”

Bunu söylediği anda pişman olmuştu. Bing’in ağzının çevresindeki acı dolu ifadeyi fark etti. Bing saçlarını düzeltti. Sonra hızla çıktı.

Bir alt kata indi, merdiven basamaklarına oturup gece nöbetini tutmaya başladı. Herkes yatağına gidene kadar orada oturacaktı.

Yaşadığı hayal kırıklığına rağmen gardını almıştı. Bütün bu olaya romantik bir gözle bakmıştı; gerçeğin keskin yüzünü göstermesi kendi hatasıydı. Kendi için olmasa da küçük sihirli bir kale yaratmak istemişti ve bu sihirden o da payına düşeni alacaktı. Norman-diya’daki bildiride yaptığı gibi savaşı makaraya almak ve ona biraz da olsa güzellik katmak, muhtemelen sahip olmadığı bir anlam yüklemek istemişti.

Kolunda havlu, elinde diş fırçası ile bidon musluğuna doğru gitmekte olan Abromivici ile karışlaştı.

Bing, “Eğer bu gece gargara yaparsan kafanı ezerim senin!” dedi ve Abramovici, gargarasını savunmak için nefesini içine çektiğinde de, “Senden tek bir tiz ses çıkmayacak, anladın mı?” diye bitirdi sözünü.

Willoughby ile DeWitt’in döndüğünü duydu. DeWitt, ağır ağır merdivenleri çıkıyordu.

“Burada ne yapıyorsun Çavuş? Niye yatmıyorsun?”

“Uyuyamıyorum komutanım. Yorgun değilim.”

“Pekâlâ, aşağıya in. Adam gibi bir sandalyede otur!”

“Teşekkür ederim komutanım, belki sonra...”

DeWitt omuz silkerek odasına gitti.

Bing oturup Karen’ı düşündü. Karen’la bir tavan arası odasında olduğunu, kimseler rahatsız etmeden birbirlerine kavuştuklarını hayal etti. Karen ondan çok daha olgundu; o ise aptal, inatçı, bencil, küstah bir oğlan çocuğu gibi davranmıştı. Hepsı geçmişte kalmıştı ve şimdi ona eşlik eden sadece pişmanlıktı. Ama hayal kurabilirdi; Karen’ın geriye attığı başını, boynunu, ensesine dokunan ellerini hayal edebilirdi.

Ay çıkmıştı. Hayli sıcak bir geceydi ve Yates tavan penceresini açmıştı. Solgun bir ışık sütunu, yarısı boş şişenin ve masadaki bardakların üzerine vuruyordu.

Thérèse’in düzenli soluk alıp verişini dinliyordu. Baş, Yates’in omzundaydı. Yates’in eli Thérèse’in memesinde; kıvrımlarını, sıcaklığını ve canlılığını hissediyordu.

Yates çok sakindi. Thérèse’in bedeninin kendisinininkiyle kaynaştığını hissedene ve infilak edeceklerini sanana kadar şakaklarına hücum eden kan, şimdi durulmuş ve tüm vücudunda düzenli akıyordu; kendini ayak parmaklarına, parmaklarının uçlarına kadar rahatlatmış hissediyordu.

“*Chéri*,”* dedi Thérèse, “Nasıl sensiz kalacağım?”

“Kalmayacaksın,” diye cevap verdi Yates.

Saçları yumuşacıktı. Cildinin pürüzsüzlüğü, bahardaki taze otlar gibiydi. Yates dudaklarını kızın uyluklarındaki etlere, dirseklerinin içine gömmüştü.

Thérèse kımıldadı. Döndü, yüzü Yates’in göğüs hizasına gelmişti. Dudakları kıpırdadı. Thérèse, uykusunda Yates’i öpüyordu.

Yates kendini güçlü ve huzurlu hissediyordu. Thérèse ona güç ve huzur vermişti. Onu bunun için seviyordu.

* (Fr.) Sevgilim

Yates arabada arkasına yaslandı. İçine toprağın nemini de çekmiş olan rüzgâr yüzüne vuruyordu. Tümsekli arazilerin yerini orman almıştı. Motorun hırıltısı tekdüze bir ses hâlinde işitiliyordu. Yates, vücudunu arabanın sarsıntısına, yolun engebesine bırakarak koltuğuna gömüldü.

İçinde, Thérèse ile vedalaşmanın donuk acısı vardı. Kız, sesinde acınası bir cesaretle “*Au revoir,*” demişti ama ikisi de birbirlerini bir daha görmeyeceklerini biliyorlardı.

Yates ona gitme emri aldığını söylediğinde “Bu kadar çabuk mu?” demişti.

“Evet, bu kadar çabuk...”

İçinde, ondan gaddarca koparılmış olmasına karşı bir isyan vardı; bu kadar şefkatli ve güzel bir şeyi, daha yeni başlamış bir şeyi böylece bitiren ve öldüren, teksir makinesinde yazılmış bir parça kâğıttaki imzaya karşı bir isyan... Hayatlarının aslında ne onun ne de Thérèse’in elinde olmasına isyan ve donuk bir biçimde farkına varması bu durumun...

Sonra makul bir konuşma yapmaya çalıştı. Ona, birbirleri için ifade ettikleri anlamın, tıpkı insanın kalbine işleyen, oraya yerleşen ve her daim sesini duyuran bir melodi gibi yaşamaya ve hayatlarını zenginleştirmeye devam edeceğini söylemişti. Thérèse, cesur bir edayla başını sallayıp “Evet, canım,” demiş ve elini tutmuştu.

Thérèse ona o kadar çok şey vermiş olsa da Yates, Thérèse’e bir erkeğin bir kadına verebileceği hiçbir şey vermemişti: Ona sunduğu ev Bing tarafından döşenen bir tavan arası odasıydı, ona sağladığı güvenlik kollarındaki birkaç geceden ibaretti. Belki de onunla birlikte olmasa daha mı iyi olurdu?

Anlamamış olduğu bir şey, şimdi yeniden aklına düştü. Thérèse, “Sana ne çok şey borçlu olduğumu bilmiyorsun,” demişti, “beni iyileştirdin sen.”

Ve bunu açıklamak istememişti. Ben herhangi birini nasıl iyileştirebilirim ki, diye düşündü. Böyle bir adamken... Sonra Thérèse hakkında ne kadar az şey bildiğini düşündü, herhangi biri hakkında ne kadar az şey bildiğini... kendi karısı, Ruth da dâhil olmak üzere.

Ruth'u düşünebiliyor olması tuhaftı. Karısı, Yates'in zihninin yüzeyine gitgide daha fazla çıkıyordu. Ruth'a karşı o zamanki davranışlarını düşünmeye başladı... Normandiya'ya vardığında, hatta ondan da öncesinde, gemi sisli bir sabah, Avrupa'ya, büyük maceraya doğru bulanık nehirden denize süzülürken. O zamanlar korkuyordu, neredeyse korkudan çıldırmıştı. O ufuk çizgisini veya Ruth'u veya yaşadığı başka herhangi bir şeyi tekrar görmesinin pek de mümkün olmadığını söylemişti kendi kendine. Gemideki diğer adamlara ve subaylara bakmıştı; sanki bütün bunları doğal karşılıyorlardı yahut öyleymiş gibi yapıyorlardı. Hatta abartılı bir şekilde mutlu bile görünüyorlardı. İşte o zaman geçmiş, geçmişle beraber Ruth'u da kafasından atmak zorunda olduğuna karar vermişti; ardında bıraktıklarını ne kadar az düşünürsen bıraktıklarının kaybını o kadar az hissederdin. Başına gelenlere katlanmanın en iyi ve tek yolu, bunu bir macera gibi görmek ve sürdüğü müddetçe endişe duymadan yaşamaktı.

Elbette bu plan sadece kısmen işe yaradı. Kendin dışındaki şeyleri bir kenara atabilirdin ama olduğun kişiden ve seni sen yapan şeylerden kurtulamazdın. Bunları gömmeye çalışsan da dirilip mezarlarından çıkarlardı. Ve nihayet kendinle, sadece kendinle yaşamak zorunda kalırdın.

Thérèse'in onun için ifade ettiği anlamın özü belki de burada yatıyordu. Thérèse, onun, insan olan Yates ile ölmekten korkan, bu yüzden kendini ölüme hazırlayan bir asker olan Yates arasındaki boşluğu kapatmasını sağlamıştı. Kendisinden bir parçayı onun içine bırakmıştı ve bu hep onunla kalacaktı. Aynı şekilde onun varlığının bir parçası da Thérèse'e ulaşmışsa, o zaman belki aşklarının beyhudeliği o bıçak sırtı özelliğini kaybeder ve ikisinde de bir güzellik yansıması kalırdı. Thérèse, Yates'in bencil maceracı hâlini aşmasına ve hayata dönmesine yardım etmişti.

Aşmak mı? Kız onun biraz büyümesini sağlamıştı. Hayatında ilk defa bir kadının karşısında daha güçlü taraf olduğunu ve kadının ona güvendiğini hissetmişti. Thérèse'in bu güveninden mutlu olmuştu, onun başına geleceklerden endişe duyuyor ve ne kadar çok istese de onun için hiçbir şey yapamayacak olmaktan dolayı üzülüyordu. İlk defa kendisinden çok kadın için endişeleniyordu.

Bir felaket duygusuyla, Ruth'un da, Thérèse'e verip ona hiç vermediği o şey için ondan medet ummuş olabileceğini düşündü. Aca-ba Ruth'u kendisinin zoruna giden akıl hocası rolüne o mu itmişti? Ruth, Yates'in, erkeğinden beklemeye hakkı olan şeye dönüşmesini sabırla bekliyor olabilir miydi?

Ruth'un onu ne kadar sevdiğini bilmiyordu, çünkü kendisi bile o zamana kadar aşkın ne anlama geldiğini tam olarak anlamamıştı. Bunun için Verdun ile Rollingen arasındaki bu ıssız yoldan gitmesi gerekmişti.

DeWitt, Yates'e, "Rollingen'e gitmeni istiyorum," demişti. "Yanı-na birkaç adam ve bir hoparlör kamyonu al. Günde iki üç kere pa-zar meydanında birkaç yeni anons yap, bir pazar meydanları vardır herhâlde. Sivil İşler Müfrezesi ile irtibat kur, onların işbirliğinden faydalan ve sen de yardım teklif et. Asıl görevin araştırma yaparak halkın fikirlerini, bağlılıklarını, kimin tarafında olduklarını ve han-gi noktaya kadar yardımlarına güvenilebileceğimizi öğrenmek."

"Ne zaman başlıyorum?"

"Benim önerim yarın sabah..." Sonra da Yates'in eline teksir ma-kinesinde yazılmış emirleri tutuşturmuştu.

Yates, kâğıtları katlayıp düzgünce cebine koymayı başarabilmiş-ti. Bu, *Thérèse ile benim için son demek* duygusunun ilk ve keskin acısının üstesinden gelme şansı vermişti Yates'e. Fakat kâğıtlarla, cebiyle, cep düğmeleriyle uğraşmak aynı zamanda aklındaki başka bir düşünceyi saklamasına da olanak vermişti: Rollingen, Delacroix imparatorluğunun merkeziydi. Prens Yaşa da orada olacak ve onu tamamen kendime saklayacağım.

Albay'ın zihninden de aynı düşüncenin geçip geçmediğini anla-mak için DeWitt'e hızlı bir bakış attı. Ama DeWitt'in yüzü her za-manki ifadesini taşıyordu; söylediğinin dışında bir şey ima ettiğini gösteren hiçbir şey yoktu.

"Bir şey daha var..." diye devam etti DeWitt. "Tek başına olacak-sın, o yüzden dikkatli ol. Konu dışı faaliyetler olmasın lütfen."

Bu herhangi bir anlama geliyor olabilir diye düşündü Yates. Fi-kirleri en az bir fırıncının ya da kasabın fikirleri kadar önemli olan

Yaş'a yapılacak bir ziyareti dışarıda bırakmıyordu. DeWitt, Rollingen'de yapılacak bir araştırma fikrini, Yates Paris'teyken Willoughby'ye Yaş ile görüşmek istemesinin nedeni olarak benzer bir araştırmayı öne sürdüğü için seçmiş olabilir miydi? DeWitt'te bir espri anlayışı vardı.

"Konu dışı faaliyet yok!" diye onayladı Yates.

"Buradaki insanlar, anladığım kadarıyla, sınır nüfusu olarak sınıflandırılabilir. Lorraine çift dilli bir bölge. Rollingen'de daha ziyade Almanca konuşuluyor. İşte senin problemin Yates: Bu insanların hisleri ne ölçüde Alman?"

"Anlaşıldı," dedi Yates. "Sorun değilse Bing ile Abramovici'yi alacağım. McGuire da şoför?"

DeWitt soğukkanlı bir sesle, "O işi Willoughby ile hallet," dedi.

Yates, Willoughby ile konuşurken binbaşının ne kadar tedirgin olduğunu fark etmişti. Willoughby odasında bir aşağı bir yukarı yürürken "Demek Rollingen'e gidiyorsun?" demişti, "Çok iyi! Çok ilginç bir görevlendirme, başarılar diliyorum. Tabii... istediğin adamı alabilirsin. Neler bulduğunu bana bildir."

Sonra durdu. Koyu, keskin gözleri bir nedenden kan çanağına dönmüştü.

"Bahse girerim beni oyuna getirdiğini düşünüyorsun!"

Oturdu, ayaklarını masasının üzerine attı ve kendinden emin bir hâlde, "Sevgili Yates," dedi, "bana karşı bu kinin çok aptalca. Biliyorum, biliyorum... Paris'te bir haksızlığa uğradın. Kimse aptal durumuna düşmekten hoşlanmaz. Ama bunu yapmak zorunda olduğumu anlamıyor musun? Ya sen aptal gibi görünecektin ya da ben... Yani seçme şansım yoktu. Yerimde olsan sen de aynısını yapmaz mıydın?"

"Komutanım, bu aptal durumuna düşme meselesi değildi."

"Her neyse... Bizim arkadaş olmamız gerek Yates. Sana çok yardımlar dokunabilir. Nihayetinde ikimiz de bu savaşı kazanmak ve geride bırakmak istiyoruz."

Sesi yeteri kadar samimi geliyordu.

Ama Yates ne düşündüğünü açık etmemişti. Ve Willoughby'nin odasından çıkarken, binbaşının tekrar odasını arşınlamaya geri döndüğünü işitmişti.

Bir sıra maden eritme ocağı vadiden yükseliyordu. Sonbahar güneşinin altında sakın bir biçimde uzanıyorlardı. Önemsiz derecede küçük birkaç adam vızır vızır maden çıkarıp yanlarına atıyordu. Yates'e, sanki emeklerinin herhangi bir etki yaratması mümkün değilmiş gibi göründü.

Kentteki ilk kavşakta cipine ve hoparlör kamyonuna durmalarını emretti. Etrafta birkaç kişi vardı. Rollingen durgun ve huzurlu bir yerdi, küçük Amerikalı grubun etrafını görünmez bir sis tabakası gibi saran uğursuz bir huzurdu bu.

Bing hoparlör kamyonundan inerek Yates'in cipinin yanına geldi.

Yates, koca göbeğine yıkanmaktan rengi solmuş mavi bir önlük takmış, ayakkabıcıya benzeyen ama pekâlâ bakkal yahut köşedeki *Schwarze Rabe* bira mahzeninin sahibi de olabilecek bir adama, "Almanlar buradan gideli ne kadar oldu?" diye sordu.

"Beş gün!" dedi adam. "En son o zaman geri geldiler. Üç hafta boyunca gelip gidiyorlardı."

"Son seferinde kaç kişilerdi?"

"Çok değil. Sadece devriyeydi belki de..."

Köşesine çekilmek istedi.

Bing, "*Kommen Sie her!*"* diye bağırdı.

Adam utana sıkıla öne çıktı.

"Neler dönüyor burada? Bu insanların derdi ne?"

Adam, etraftan izleyen var mı diye bakındı. Sonra arabaya doğru eğildi ve Yates'e "Amerikalılar geri çekiliyor!" diye fısıldadı.

Böyle bir bilgisi olmayan Yates, "Saçmalama!" dedi, "Nereden duydun bu söylentiyi?"

"Gözlerimle gördüm! Nah şurada durduğum nasıl gerçekse bu da öyle. Perşembe günü zırlı arabalarla, tanklarla, makineli tüfeklerle buraya geldiler ve Cumartesiye kadar kaldılar ve sonra gece yarısı gittiler."

"Herhâlde!" dedi Bing. "Birliklerin sonsuza kadar burada kalacağını mı sanıyordunuz? Askerlerin çoğu cepheye, savaşımaya gidiyor, bunu bilmiyor musunuz?"

* (*Alm.*) Buraya gel.

“Belki!” Adam ellerini iki yana açmıştı; her şey mümkün anlamına geliyordu herhâlde bu. “Ama şu yoldan gittiler!” Omzunun üstünden, başparmağıyla, Yates ile takımının geldiği dağ yolunu işaret ediyordu. “Bizi koruyan yok!” Adam ansızın sızlanmaya başlamıştı. “Karımız, çoluk çocuğumuz var. Onlara ne olacak?”

Sonra ifadesi değişti. Geniş, hüznü yüzünden yorgun bir umut gülümsemesi geçti. “Siz burada kalacak mısınız?”

“Muhtemelen!” Yates, adama cesaret vermek için böyle söylemişti.

Gülünç bir durumdu. O ve üç adamı, Rollingen’i isteseler de koruyamazlardı. Ama bu adama göre, hatta belki onun gibi birçok adama göre, bütün silah gücü bir tabanca, bir karabina, iki tüfek olan bu ciple hoparlör arabası, Amerikalıların buraya kalmaya geldiklerinin işaretiydi. Verdun’dayken Yates’e, Rollingen’de bir Zırhlı Piyade Taburu olduğunu söylemişlerdi. Görünüşe göre çekilen de bu tabur olmalıydı. Oranın halkına geri çekilme gibi görünen yön tabii ki bir anlama gelmiyordu ama bir ordunun muharebe sırasındaki karmaşıklığını bu adama nasıl anlatabilirdi ki? Tanrı bilir nerede tabura ihtiyaç duyulmuştu?

O esnada, hepsi de yüzünde endişeli bir ifade barındıran on on beş kadar vatandaşı toplanmıştı.

Biri, “Metz’te işler nasıl gidiyor?” bilmek istiyordu. Bu, her an saldırmaya hazır ince, kin dolu bir sestti.

Bing, dümdüz bir ifadeyle, “Amerikalılar Metz’de!” dedi. Nasılsa her hâlükârda haberleri vereceklerine göre bu bilgiyi kendine saklamak için bir neden görmemişti.

İnce ses, şimdi kinli değil alaycıydı. “Hayır, değil. Biliyoruz!”

Kadının biri cipin öteki tarafına geldi, Abramovici’nin kolunu hafifçe dürtüp fısıldadı, “O adam *Goldene Lamm*’in sahibi. Nazilerin tüm kodamanları onun evinde kaldı. Sakın ona güvenmeyin!”

Abramovici hiçbir şey söylemedi. Kimseye güvenmemeye ve tüfeğini her daim elinin altında bulundurmaya karar verdi.

İnce ses, önemli biri olduğunun bilinciyle, devam etti. *Goldene Lamm*’in sahibinin, kendi hemşerilerine mi yoksa Amerikalılara mı ders verdiği pek de açık değildi. “Şehrimizin üst kesimlerinde su var mı? Üst kısımlar suyu Metz’ten alır; bunun böyle olduğunu herkes bilir!”

Durdu.

“Ama artık su alamıyor. Almanlar boruyu kapattı. Bu yüzden de Metz’tekiler Almanlar...”

Bing, arabanın yanından ayrıldı ve küçük kalabalığın arasından geçerek konuşmacının yanına geldi. Adam geri geri gitti. O esnada yalnız kaldığını ve diğerlerinin onu korumayacağını anlayınca hızlı hızlı konuşmaya başladı. “Gerçek bu! Şehrin yukarısındaki suya bak! Ben Amerikalıların Metz’te olmadığını söylemiyorum ki ama Almanlar da orada diyorum. Sadece birkaç Alman, çok azlar. Yakında da çıkıp giderler. Zaten her zaman hızla giderler, hep kaçarlar, korkaklar! Rollingen’den de kaçtıklarını gördük, görmedik mi?”

Histerik bir şekilde güldü. Bing’in ona yaklaştığını fark edince gülüşü kesildi.

“Senin adın ne?”

“Reuther, *Herr Feldwebel*.”*

“*Goldene Lamm*’de kaç oda var?”

Adam kekelemeye başladı.

Bing, kesin bir tonla, “Bize dört oda ve temiz çarşafılar lazım.” dedi.

“Ama, *lieber Herr*,** evimde daha yeni Amerikalı askerler kaldı. Siz neden *Schwarze Rabe*’ye gitmiyorsunuz? Birinci sınıf bir oteldir, üstelik Ulusal Alman Otel Sahipleri Birliği tarafından da tanınıyor.”

“Gel dostum, yaklaş!” Bing, en kibar sesiyle konuşmuştu. O ve *Goldene Lamm*’in sahibi şimdi bir hayli büyüyen kalabalığın ortasında duruyordu.

Bing, “Size pek çok değerli hediye getiriyoruz,” diye izaha başladı. “Özgürlük, güvenlik ve uzun zamandır arzu edilen Fransa’ya katılma imkânı. Birkaç küçük sıkıntıya katlanmaktan mutlu olmanız lazım.”

Kalabalık, *sıkıntı* lafını duyar duymaz seyrekleşmeye başlamıştı ama kalanlar, pis pis sıırıyordu.

“Pekâlâ *Herr* Reuther, arabaya atla da Ulusal Alman Otel Sahipleri Birliği tarafından da tanınan şu birinci sınıf işletmene götür bizi. Umarım tavsiyelerine güvenilebilir.”

* (Alm.) Sayın çavuş

(Alm.) Değerli bayım

Bing sanki oyun oynar gibi adamı kendi çevresinde döndürdü ve onu arabaya doğru iyi bir hızla sürüklemek için hafifçe itti.

Yates'e, "Konaklama sorununu çözdüm," diye bildirdi.

Yates ve adamları yolun aşağısındaki *mairie*'ye gittiler. Burası, üzerinde Fransız bayrağı olan tek binaydı.

Yöreden bir avukat olan Belediye Başkanı tarafından karşılandılar. Başkan'ın, iyi kesimli, ince çizgili takım elbisesine hiç gitmeyen kıvılcık bir sakalı vardı. Şehir Almanlardan boşaltılana kadar ormanda kaldığını ve görevdeki bu yeni ihtişamlı günlerinin ne kadar süreceğini bilmediğinden sakalı kesmemeyi tercih ettiğini söyledi.

Yerel direniş güçlerine katılmaktan kıvanç duyan Polis Şefi ise, Yates'in elini uzun uzun, tutkulu bir biçimde sıktı; durumun mükemmel olduğu konusunda Yates'e güvence vererek üç gün önce Nancy'nin söz verdiği takviye polis güçlerinin artık her an gelebileceğini bildirdi.

Etkilenmiş bir hâlde, "Tastamam bir manga jandarma," dedi, "iyi silahlanmış ve üniformalı."

Kendi de iş elbisesi giyiyor, Bask şapkası takıyordu; kemerinde de bir Alman tabancası asılıydı.

Yates'e sır verir gibi "Ben aslında polis değilim," dedi. "Dökümhane işçisiyim. Burada altmış kadar FFI* vardık ama çoğu evine döndü. Tabii anlaşılabilir bir şey, *n'est-ce pas?****"

Belediye Başkanı, "Nancy'den jandarmalar gelir gelmez bir kurtuluş yürüyüşü düzenleyeceğiz," dedi. "Elbette siz de katılacaksınız Teğmen... Sivil İşler Müfrezesi'nden beyler de yürüyecek. En önde polisler olacak, sonra Amerikalılar, sonra itfaiye, sonra milli kıyafetleri içinde Rollingen *Société des Jeunes Femmes*****... sizi temin ederim gerçekten çok hoş kıyafetler, çok hoş... arkasından da kalan nüfustan katılmak isteyen kesimler. *Curé***** kilise çanlarını çaldıracak ve

* *Forces Françaises de l'Intérieur*: Fransız direnişinin silahlı savaşçıları. Bünyesinde sivillerle birlikte askerler de yer alıyordu. -çev.

(Fr.) Öyle değil mi?

*** (Fr.) Genç Kadınlar Topluluğu

**** (Fr.) Papaz

bando için de yeteri kadar enstrüman bulmaya çalışıyoruz. En iyilerini Almanlar çaldı.”

Başkan öyle rica eder gibi bakıyordu ki Yates, yürüyüşe katılmaktan memnun olacağını söyledi.

“Bayrakları da çıkarmak istedim ama,” dedi Başkan, “Polis Şefi yapmamamı tavsiye etti. Yukarıda, Villeblanche’ta insanlar bayrakları asmış, sonra Almanlar geri gelmişler ve Fransız bayrağı asan ailelerin reislerini zorla yanlarında götürmüşler. O günden beri de onlardan haber alınamıyor.”

“Öyle mi?” dedi Yates. “Neyse, burada böyle bir şey olmayacak.”

Belediye Başkanı hiçbir şey söylemedi.

Yates, “Burada durum farklı, değil mi?” diye sordu. “Cephe hattı...”

Polis Şefi, şapkasını arkaya iterek “*Mon Lieutenant*,” dedi, “Cephe hattı *biziz*... biz, siz ve sizin, rayların karşısında konuşlanmış Sivil İşler Müfrezesi.”

“Bir de Almanlar mı?”

“Bilemiyoruz. Buradan on beş mil uzakta olabilirler veya beş mil... Artık savaşın yatıştığı bir mıntıka olmasını umuyoruz.”

“İçeri sızarlar mı sizce?”

“Kente girmekten mi bahsediyorsunuz *mon Lieutenant*? Elbette, rahatlıkla yapabilirler. Onları tutan hiçbir şey yok. Belki şehrin doğusunda kalan çiftlik evindeki otuz kırk kadar FFI dışında.”

Belediye Başkanı “Nasıl olduğunu görüyorsunuz,” dedi.

Yates, nasıl olduğunu görebiliyordu. Bu insanlar işleri başarıyla idare etmek için ne kadar da çok uğraşıyordu, hem de oldukça kaygan bir zeminde. Ve karanlıkta ısıklık çalışıyorlardı. Mademki onlar beceriyordu, Yates de becerebilirdi.

Yates “Yürüyüşte olacağım,” dedi, “adamlarım da olacak. Ne yazık ki sadece üç adamım var.”

Yates tam *mairie*’den çıkıyordu ki, arkası tıka basa jandarma dolu eski bir kamyon, savrula savrula yoldan aşağı geldi. Yates hiçbir zaman polisleri çok sevmemişti ama bir kamyon dolusu jandarma gördüğüne memnun olmuştu, çavuşlarıyla konuşmak için durdu.

Evet, onlar da yürüyüşe katılacaktı, böyle söylemişti Çavuş. Zaten yol boyunca iki ayrı kentteki yürüyüşe katılmışlardı. Sonrasında

acele etmek zorunda kalmışlardı. Elbette, Rollingen’de yeterli kuvvet bırakılacaktı.

“Kaç kişi?” diye sordu Yates.

“Dört,” dedi Çavuş, sonra Polis Şefi ile görüşmesi gerektiğini söyleyerek izin istedi.

Yates, Rollingen’in durumunda acımasız ama gülünç bir taraf görmeye başlamıştı ve kendisinin de bu ruha ayak uydurabileceğini düşündü. En az Fransız Belediye Başkanı kadar tevekkül gösterip toparlanmayı becerebilmeliydi. Eğer işler görüldüğü kadar kırılgansa, o hâlde Yaşa ile derhal irtibata geçmek için daha iyi bir neden olmazdı. Ama bu yürüyüş işi bütün öğleden sonrasını alacaktı.

Yaşa’nın villasına Bing’i gönderecekti.

Adamlarını çağırdı. İkisi de katır kutur elma yemekle meşgul olan Abramovici ve McGuire gelmişti sadece. Abramovici, bilgiç bilgiç, Bing’in beklemekten sıkıldığını ve şehirde şöyle bir dolaşmaya çıktığını söyledi.

Yates sinirlenmişti.

İçinde biriken bütün gerilim bir anda boşaldı. Sonra, tam da attığı nutkun ortasında, durdu. Bing’in sorumsuzluğu yüzünden Yaşa’nın yanına gitmek zorunda kalacak olan Abramovici’yi haşlama’nın hiçbir manası yoktu.

Bing, eğer doğru talimatlar verilirse, görevinin üstesinden kolayca gelebilir ve gerekirse Yaşa’yı kulağından tutup getirebilirdi.

Peki ya, otoriteden gelen her şeye doğal olarak boyun eğen Abramovici?

Belki McGuire bile daha iyi olabilirdi. Hayır, hayır, McGuire Fransızca bilmiyordu ve Yaşa’nın tepenin üstündeki evine yapılacak bir ziyaret; bekçiler, uşaklar veya hizmetçilerle epeyce müzakeretmeyi gerektirebilirdi ve bilhassa hizmetçiler, McGuire’in sonu olurdu.

Yates, “Bir yürüyüş olacak,” dedi ve dördünün Birleşik Devletler’in silah gücünü temsil etmesi gerektiğini ekledi.

Abramovici canlanmıştı, göğsünü şişirdi. Yates, bu ufak tefek adamın kendisini zihnen rolüne hazırladığını görebiliyordu.

“Şimdi değil Abramovici,” dedi, “olay başlayana kadar yaklaşık bir saatlik vaktimiz var. McGuire, sen gidebilirsin. Bing’i bulmaya

çalış ve tam bir saat sonra, burada, *mairie*'nin önünde bana rapor ver. Abramovici, seninle özel bir işim var.”

Ters ters Abramovici'yi süzdü. Sonra aklına bir fikir düştü; belki de bir Avrupalı olarak askeriye karşı saygı dolu olması gereken Yaşa'yı, asıl Abramovici'nin bu askerlere özgü heyecanı ve duygusuz ciddiyeti etkileyecekti. Abramovici düşen pantolonunu kaldırmayı unutmadığı zaman, oldukça zorlu biri gibi görünüyordu.

“Şu tepenin üstündeki büyük evi görüyor musun? Evet, Wagner'den bir sahne gibi görünen evi...”

Yates, ocaklar çalışırken evin etrafını duman sarıyor olmalı, diye düşündü. Yaşa, kendisine yeni kazançlar vaat eden bu pislikten hoşlanıyor bile olabilirdi.

“Cipi al, oraya git ve Prens Yaşa Bereskin ile görüşmek istediğini söyle.” Sonra hızla ekledi, “Biz Amerikalıyız. Unvanları sallamayız. Anladın mı?”

“Emredersiniz komutanım!” Yates, ses tonundan, Abramovici'nin 76 ruhu ile dolu olduğuna emin oldu.

“Eğer Prens oradaysa, orada kaldığından emin olmalısın. Ona benim Rollingen'de olduğumu ve yarın öğleden sonra tam 2'de onu görmek istediğimi söyle. Erken gelip beni beklerse daha iyi olacağını da söyle. Hiçbir bahaneyi kabul etme. Birileri makara yapıp Prens'le görüşmeni engellemeye çalışırsa onlara üzerinde silah olduğunu göster.”

Abramovici tüfeğinin kundağına hafif hafif vurdu.

“Aynen böyle!” Yates ciddi bir yüz ifadesi takındı. “Nasıl ki yürüyüşte ordumuzu, halkımızı, devletimizi temsil ediyoruz, Prens ile ilgili görevinde de bunları, bir de ilaveten beni temsil ediyorsun.”

Abramovici, ağırbaşlı bir edayla, “Prens tehlikeli bir adam mı?” diye sordu.

“Fiziksel anlamda değil.” Yates, elçisinin içine korku girmesine izin veremezdi. “Prens Yaşa, siyasi anlamda tehlikeli.”

“Nazi ajanı mı?”

Yates, “Prens oldukça zengin bir adam,” diye temkinli bir ifadeyle açıkladı. “Bu mekânın dörtte üçü onun ve yürüttüğü politikalar da kuşkulu. Sana tümüyle güveniyorum Abramovici, senin diplomasi yeteneğine ve güçlü kişiliğine...”

Abromivici, “Emredersiniz komutanım,” diye yüksek sesle bağırdı tekrar.

Nihayet kendine ait, bağımsız bir göreve girişiyordu ve peşinden de yürüyüş vardı!

Gidip cipi almak için *Goldene Lamm*’e koştu.

Abramovici, tepenin üstündeki eve doğru giderken koltuğunda huzursuz kıpırdanıp duruyordu. Çok zengin insanlar hakkındaki fikirleri biraz karışık; bu insanlara karşı derin bir imrenme ve hınç duyuyordu, çünkü onlar varlıklıydı ama o yoksuldu; diğer taraftan bir hayranlık da besliyordu, çünkü bunlar, onun arzu ettiği şeyi başarmış insanlardı. Memleketindeyken, kıt maaşından artırdığı birkaç doları, göstermelik bir biçimde Long Island Mevduat ve Kredi Bankası’na yatırmıştı; hesabının büyümesini büyük bir tatminle izliyordu. Gelgelim, buradayken kendisine farklı bir değerler skalası inşa etmişti, çünkü o, kurtarıcı ve muzaffer ordunun bir askeri idi. Bu skalaya göre, bu Ordunun bir mensubu olarak en zengin prensten bile daha yüksek bir konumdaydı ve kendi banka defterinin hacminin bununla hiçbir ilgisi yoktu.

Fakat Yaşa’nın villasının, ağır mobilyalı ve botlarının altındaki kabarık halılı karanlık salonunda beklerken, kendine güveni fena hâlde sınanıyordu. Gelişini Prens’e haber vermek için giden uşak Abramovici’ye yan yan bakmış, bir başka uşak, bu koca miğferli askerin bazı *objets d’art*’ı* hatıra olarak alabileceğinden açıkça şüphelendiği için sinsi sinsi etrafında dolanmıştı.

Abramovici, saldıracak gibi, gözlerini uşağa dikmişti. Tüfeğinin dipçığının zeminde ses çıkarması için uğraşsa da halılar buna engel oluyordu. Böyle bir yerde yaşayan bu Prens, –acaba gerçek bir prens miydi– bu Beşinci Sınıf Teknisyen’in emirlerinden herhâlde hoşlanmayacaktı. Abramovici beklemeye devam etti. Bekleme süresi arttıkça güveni azalıyordu. Belki de oyuna getirilmişti. Yates, Prens’in siyasi açıdan kuşkulu olduğunu söylemişti. Ya bu geniş, karanlık evde saklanmış Almanlar varsa? Rollingen’de gerçek anlamda müttefik birlikleri yoktu. Yates onu buraya, hem de tek başına gön-

* (Fr.) Sanat eserleri

dermemeliydi. Eğer ortadan kaybolursa Yates ne yapabilirdi? Tüfeğini daha da sıkı kavradı ve onu izlemekte olan adamın yanına gitti. Boğuk bir sesle, “Bekleyecek zamanım yok,” dedi, “Prens’i görmek istiyorum, şimdi, sen de defol git!”

Tüfeği tutuş şeklinden olsa gerek adam fırladı ve ilk uşakla birlikte geri döndü; Prens’in özürlerini iletiler, Prens onu birazdan görecekti.

“Aha!” dedi Abramovici, “bu daha iyi!” Sonra Prens’in yanına götürülmek üzere hazırlandı.

Yaşa, rahat bir koltuğa gömülmüş oturuyordu, kemikli vücudunu ipek bir sabahlık sarmıştı. Ayak ucunda Abramovici boyunda bir çoban köpeği yatıyordu; köpek hırlayarak ayağa kalktı ve ıslak burununu Abramovici’nin palaskasına sürttü.

Prens “Grishka!” diye mırıldadı, “Gel buraya Grishka!” Köpek geri çekildi, yavaşça yere yattı, Yaşa köpeği okşadı. “Grishka yabancıları pek sevmez,” dedi Prens, söyleyişinden aynı şeyin köpeğin sahibi için de geçerli olduğu anlaşılıyordu.

Abramovici boğazını temizledi. Hem köpeği hem de Prens’i görmesine imkân veren bir pozisyonda durdu. Nihayet bir şeyi hatırlamıştı. Tüfeğinin sürgüsünü çekti ve mermiyi tüfeğin ağzına sürdü.

Yaşa yerinden sıçradı, klik sesinden hoşlanmamıştı. “Bunu neden yapıyorsunuz?”

Abramovici açıkladı, “Bu kadar kısa mesafeden atılan mermi, köpeğinizde yumruğum kadar bir delik açar.” Dizleri titriyordu; çuval gibi pantolonu Prens’in bunu fark etmesine engel olduğu için memnundu.

“Oturun,” dedi Yaşa, “kendinizi misafirim kabul edin. İçki?”

Abramovici, içtenlikle “Ben hiç içmem” dedi ve eğer tıkanmış boğazından her bir sözcük büyük bir gayretle çıkacak olmasaydı, Prens’e alkolün bir insana vereceği zararları da anlatacaktı.

Az ve öz konuşan ziyaretçi ve tüfeğinin gözündeki mermi, Yaşa’nın kendini inanılmaz derecede rahatsız hissetmesine yol açmıştı. İlk defa, subay olmayan biri ona bu kadar yaklaşma cüretini gösteriyordu; hatta Naziler bile, olağan şantaj girişimleri sırasında, Prens’in konumu sebebiyle birtakım ince ayrıntıları gözetmişti.

“Ne istiyorsunuz?” diye patladı birden.

Abramovici, “Önemli bir şey değil,” diyerek yutkundu.

Önemli bir şey değil, diye düşündü Yaşa. Neydi bu, silahlı soygun mu? Buraya, sayım yapmaya ve madenlerini, işleyen fabrikalarını almaya mı gelmişti? Müttefiklerin yetkililerini kızdırabilecek hiçbir şey yapmamıştı: Belediye başkanı olan o kızıl saçlı aptal ile Sivil İşler’in başındaki Amerikalı yüzbaşığı kabul etmişti, baştakilerle birlikte aklanmıştı ve bu ziyaret, kötü bir şeylerin habercisi değilse, son derece beklenmedikti.

Uzun bir cümle kurabilmek için yeterli nefesi nihayet biriktirmeyi başaran Abramovici, “Komutanım yarın öğleden sonra saat tam iki için hazır olmanızı istiyor,” dedi.

“İyi de beni neden görmek istesin? Ben Fransız Cumhuriyeti’nin bir vatandaşıyım, son derece saygın bir işadamıyım. Bana bırakılmış mülklerde bulunmak kesinlikle hakkımdır...”

“Bilmiyorum,” dedi Abramovici, sandalyesinde kıpırdanırken, silahını kazara Prens’in bulunduğu tarafa doğrultmuştu.

“Şu tüfeği kaldırın, olmaz mı!” Prens sinirle konuşuyordu. “Ben bu tür ziyaretlere alışkın değilimdir.”

Temel değerlerden bahsederken kendini her zaman güvende hissededen Abramovici, “Tüfek,” dedi, “bir askerin teçhizatının en önemli parçasıdır. Savaş zamanı bir erkek tüfeğini asla bırakmamalı, hatta uyurken bile onu kolayca ulaşabileceği bir yerde tutmalıdır.”

Yaşa bu sözleri ironi olarak algıladı. Koca miğferli ve koca ayaklı ve ilk görüşte gülünç bulduğu bu ufak tefek adam ciddi bir tehditti. En kötüsü de Yaşa bu tehdidin nereden geldiğini bilmiyor ve anlamıyordu.

“Bir tür ev hapsinde olduğumu söylemeye mi çalışıyorsunuz? Hazır olmak... ne için? Anlamıyorum! Birinin istenildiği zaman ve her türlü gerekçeyle tutuklanabildiği Almanya değil burası!”

Yaşa’nın huzursuzluğu arttıkça Abramovici kendini daha da rahatlamış hissediyordu. Ona verilen görevin önemini hatırladı. Değerler skalasını hatırladı.

“Siz çok zenginsiniz,” dedi Abramovici, “öyle değil mi? Her zaman gerçekten zengin insanlarla tanışmak istemişimdir. Bir insan nasıl zengin olur? Siz nasıl zengin oldunuz?”

Bir gangster diye düşündü Yaşa. Amerika’da bunlardan çok vardı. Onlar da elbette üniforma giyecekti. Zili çalmak, polisi, Sivil İşleri aramak istedi. *Bu kadar kısa mesafeden atılan mermi, yumruğum kadar bir delik...*

“Ne istiyorsunuz? Ne kadar? Yanımda hiç para yok. Buraya geleli daha birkaç gün oldu...”

Abramovici bu teklifi anlamamıştı bile. Sorusu tamamen teorikti. Nihayet Yaşa’nın maksadı onun mutlak dürüstlüğüne kalın postunu delip içeri girebilmişti.

“Ne cüretle bana rüşvet teklif ediyorsunuz? Beyefendi, hemen şuracıkta tutuklayabilirim sizi. Savaş zamanında, Operasyon Bölge-leri dâhilinde, tüm Amerikan askerlerinin tutuklama yapma hakkı vardır!”

“Siz içmiyorsanız bile benim içmemin sakıncası var mı?”

“Hayır,” dedi Abramovici, “istiyorsanız sağlığınıza bozabilirsiniz.” Sonra ayağa kalktı, köpek peşindeydi. Korkmamalıyım, diye düşündü. Köpekler korkuyu hisseder. Hissettiklerinde de üstüne at- larlar. Yavaşça, stratejik adımlarla kapıya doğru geri çekildi.

“Yarın saat ikide!” diye uyardı. “Unutmayın sakın. Vaktinde ge- lirsiniz iyi edersiniz!”

Prens, kapı kapanır kapanmaz pencereye fırladı. Evin etrafını sarmış olan adamları görmeye çalıştı. Hiçbir iz göremedi; çok iyi gizlendiklerinden şüphelenmişti.

Mairie’nin önünde beklerken elinde elmalar olan küçük çocuğu gördüğünde Bing’in içini tuhaf bir his kapladı. Bir rulo bez karşılığı üç elma almıştı. Abramovici ve McGuire’a birer elma vererek uzak- laşmıştı.

Sabahın farklı duyguları yerine oturmaya başlayarak Bing’i de- rinden rahatsız eden tek bir duyguya dönüşmüştü: Bing kayıp ço- cukluğuyla buluşuyordu. Neden olduğunu da biliyordu... Rollingen, Fransa’nın Lorraine Bölgesi’nde olsa bile, onun gördüğü Almanla- rın görünür izlerini taşıyan ilk şehirdi: Fetih için gelen Almanların, Nazi botlarının değil, burada yaşamış ve nesiller boyu bu bölgeyi hâkimiyeti altına almış Almanların izlerini... Bunu görebiliyor,

duyabiliyor, hissedebiliyor hatta sanki kokusunu bile alabiliyordu: muntazam temizlik; iyi boyalı demir çitler; dükkân ve evlerdeki tabelalarda isimlerden önce gelen unvanlar; *Goldene Lamm*'de kullanılan kişinin adının üstüne levhayla yazıldığı bira kupaları; sokaklarda sanki bir mozaik gibi uzanan kaldırım taşları; bütünlük ve dayanıklılığın, küçüklük ve sınırlılığın açıkça tanımlanmış olması; bir adamın, selamladığı kişinin konumuna tastamam uyacak şekilde hesapladığı şapka çıkarma açısı...

O anda Bing bunların hiçbirinden hoşlanmıyordu, zira artık daha cömert bir millete alışmıştı ve onun bir parçası hâline gelmişti. Yine de Naziler iktidara gelene kadar bu tür bir ortamda iyi kötü mutlu bir çocukluk geçirmişti, şimdi de bunların ne kadarının içinde kökleşmiş olduğunu merak ediyordu. Nazizmin tuhaf çiçeği burada büyümüştü; belki de sadece, günlük yaşamlarının bayağılığı ve garzleri yüzünden insanların romantik ve acımasız bir güce özlem duyduğu, sorumluluktan kaçmanın ve itaatin yalnız ötekinden daha fazla şeye sahip olma ve daha iyi olma arzusu ile eşleştiği bu topraklarda büyüyebilirdi. Bu insanları iyi tanıyordu; *Goldene Lamm*'in sahibi Reuther gibi adamlara tek bir kere bakması yeterliydi, onlarla nasıl anlaşması gerektiğini hemen anlardı. *Onda* böyle bir içgüdüsel kavrayış olmasının sebebi, içinde *onlardan* bir tortu kalmış olması mıydı acaba? Ve öyleyse, bu insanlardan böyle oldukları için, yol açtıkları şeyler için ve olmasına izin verdikleri şey için nefret ettiğine göre, ona ne olacaktı? Kendinden de mi nefret edecekti?

Bir cevap bulamıyordu. Ama bu sorunun bir zaman mutlaka cevaplanması gerektiğini biliyordu, çünkü bu soru peşini hiç bırakmayacak ve ordular asıl Almanya'ya doğru sınırı geçip içerilere doğru ilerledikçe daha da acil hâle gelecekti. İşte o zaman, ordular o kadar ilerleyecek olursa, küçük Neustadt şehrine gitmenin bir yolunu bulmaya karar verdi. Bing orada doğmuştu, çocukluğu orada geçmişti ve içindeki Alman'ı geride bırakıp bırakmadığını, bir zamanlar onu bu zehirli toprağa bağlayan köklerin hâlâ yerinde olup olmadığını da orada keşfedecekti.

Belli bir yönü olmaksızın dolanıyordu, şimdi de yan sokaklara gelmişti. Düşünce zinciri, eski püskü basma elbise giymiş bir kadın

tarafından bozulmuştu. Kadının kaçmakta olduğunu, sert uzun yün çoraplarının ayak bileklerinde sallanmasından anlayabiliyordu. Bing'in yakasına yapışıp nefes nefese, "Onu öldürecek! Öldürecek onu! Gelmelisiniz *Herr Soldat*, kurtarın onu!" dedi.

Şimdi yolun aşağısından gelen çığlık seslerini duyabiliyordu ve her ne kadar sorular sorup kendini içine attığı şey konusunda dikkatli olmaya çalışsa da, yine de kadınla gitti.

Kadın, onu, işçilerin kaldığı derme çatma evlerle çevrilmiş karanlık bir arka bahçeye açılan bir kapıdan içeri soktu. Bir uçtan diğer uca iplerde sallanan çamaşırlar asılıydı. Arkadaki bir gecekondunun giriş kapısı önünde etrafını çocukların çevirdiği sessiz bir kalabalık duruyordu. İlk kattaki açık pencerelerden gelen kulak tırmalayıcı çığlıkları dinliyorlardı. Düz bir aletin yumuşak bir şeye vuruş sesleri açıkça duyulabiliyordu. "Affet! Affet!" Feryat sesi içeriden geliyordu. Sonra bir kapının düşme sesi, kırılan bir cam, telaşlı adımlar, bir adamın sesi, "Çık oradan, seni orospu!"

Avluda bekleyenlerden, ellerini önünde kavuşturmuş, dudaklarını şaplatan bir adam, "Ne dayak ama! Ne dayak!" dedi.

Gidip Bing'i getiren kadın yalvarıyordu, "Kız kardeşim! Öldürüyor onu!"

Saçlarına aklar düşmüş kılıksız bir kadın –saçının bir kısmı toplanmış, kalan kısmı dağınık bukleler hâlindeydi– "Öldürüyorsa ne çıkar? Çok daha iyi olur. Hak etti bunu, kaltak!" dedi.

İpek bluzlu geniş göğüslü bir kız, Bing'e sokulurken "Sıradan bir *maison publique*,*" dedi. "Alman askerler günün her saati geliyor. Sarhoş! İnsanları uykusundan ediyorlar!"

"Üstelik erkeği de ormanda, Almanlarla savaşıyor!"

"İşte başlıyor yine!"

İçeride bir kapı parçalandı ve bir feryat yükseldi, sonra bir iniltiye döndü. Sert bir darbe. İnleme kesildi.

Bing, gecekondunun kapısına gitti. İnsanlar yolu istekle açıyorlardı. Tereddüt etti. Kurtuluşa, diye düşündü, bu da kurtuluş... onun sonuçlarından biri. Adamın biri evine dönüyor, karısının bir Nazi orospusu olduğunu görüyor, belki o olmadan yapamadı, belki

(Fr.) Umuma açık yer.

para veya nimet için... Şimdi de kadını öldüresiye dövüyor. Ben neden karışıyorum ki? Benim kendi dertlerim yeter.

İnsanlar onu seyrediyordu; acaba ne yapacaktı?

Yanına bir çocuk geldi, utangaç “*Schokolade?*”* dedi.

Bing, “Sonra!” deyip içeri girdi.

Katın odaları bir döner merdivenin etrafında inşa edilmişti; böylece kadın eve dönen kocasıyla şenlikli bir kovalamaca yapabiliyordu. Bing bir odadan ötekine geçti; kaldırılabilir ne kadar mobilya verse hepsi oraya buraya fırlatılmıştı. Mutfağa doğru dikkatle yürüdü. Kadın orada, yerde, canlıdan ziyade ölü gibi, başı gaz sobasına dayanmış yatıyor, adam da başında dikiliyordu. Kadının yüzü şişmiş, rengi atmıştı. Yanaklarından, çenesinden kan damlıyordu. Dövülmenin açık izlerini saymazsak bile kadın; o ince dudakları, domuz burnu, palyaço çenesi ve dümdüz göğsüyle katiyen hoş bir kadın değildi. Bing, şu Almanların da tuhaf zevkleri var, diye düşündü.

“Hadi ama! Bırak şunu!” dedi Bing. “İyice benzetmişsin zaten, bu kadar yeter.”

Adam başını salladı. Bing’in ne hakla müdahale ettiğini anlamıyor gibiydi.

Kadın, yavaş yavaş yana doğru gidiyordu, sonra kocasının Amerikalıya odaklandığını fark edince birden ayağa fırlayıp koşmaya başladı. Adam, arkasından ağır ağır yürüyordu. Bing, tekrar önüne çıkacaklarını tahmin ediyordu, öyle de oldu. Uçuşan dağınık saçlarıyla “Yardım et!” diye bağırان kadın önde, kocası da peşi sıra geldiler.

Kadın durdu, çünkü Bing yolu tüfeğiyle kapatmıştı. Adam kadına tosladı ve saniyesinde başına çok şiddetli bir darbe indirdi. Kadın sersemlemişti.

“Dur!” diye bağırdı Bing, “Dur diyorum sana!”

Adam homurtulu bir sesle buna hakkı olduğunu söyledi.

“Fransızım ben!” diye bağırdı. “Allah’ın cezası! Senin için savaştım. Evimi dağıttım. Öldüreceğim onu, alçak orospu!”

Bing, tüfeğinin kundağına bariz bir şekilde dokunarak “Hayır, öldürmeyeceksin,” dedi. “Burada yetkili benim, anlıyor musun?”

* (Alm.) Çikolata

Adam damla damla terliyordu, elleri karısının kanıyla kirlenmişti. Bing'in onunla kapışmaya kesinlikle niyeti yoktu. Şimdi dışarıdakilerden birkaçı da daireye gelmişti. Kadının kız kardeşi de bunlar arasındaydı ve bir ona, bir adama bakıyorlardı.

Son darbeden sonra kendini toplayan kadın diz çökmüş vaziyette Bing'in bacaklarına sarılıyordu. Bing hareket edemiyordu; adam ona saldıracak olsa mecburen ateş edecek ve muhtemelen izleyenleri vuracaktı.

Kadını itti ama kadın bırakmıyordu. Tüfeğin dipçliğini savurdu ve kadının dizine geldi. Kadın uluyarak geri geri emeklemeye başladı. İşte o zaman Bing, tüfeğin ağzını adamın karnına dayadı ve "Yürü!" dedi.

Eve dönen koca boyun eğdi.

Bing, kadına, "Sen de gel!" diye emir verdi. Kadın inleyerek ayağa kalktı ve topallaya topallaya arkalarından gitti.

Yan sokaktan Rollingen'in ana caddesine çıkan bir yürüyüş kolu gibiydi. Önde, kanlı elleriyle adam –Bing hâlâ tüfeğini ona doğrultuyordu– peşinden, hırpalanmış bedenini sürükleyerek yürüyen karısı. Hemen arkalarında, kanunu ve düzeni temsil eden Bing, onun da arkasında gecekondulardan çıkabilen komşular. *Mairie* yönüne doğru giden bu tören alayına yoldan geçen pek çok kişi de katılmıştı. Çoğu, bu çiftin talihsizliğinden epey mutlu olmuş gibi görünüyordu. Onların her düşüncesini bilen Bing, fazla göze çarpmış hissediyordu; Naziler tutsaklarını şehirde gezdirirken de böyle davranmışlardır, diye düşündü.

Arkasına dönüp baktı, en az iki yüz kişi peşlerindeydi. "Gidin buradan, hepiniz!" diye bağırdı, "Geri çekilin!" Kitle hafiften dalgalandı ama adımlarını da durdurmadılar.

O sırada müziği duydu ve yoldan geçen bayrakları gördü. Fransız milli marşı... baştaki birkaç tutarsız ses bir şeye benzemeye başladı, yükseldi, güçlendi. Tutsak, onun sadakatsiz karısı, Bing ve peşindekiler de ister istemez ayak uydurmuştu.

Fransız jandarmaları, bayraklar, davullar ve Kurtuluş Yürüyüşü'nde başı çeken yüksek mevki sahibi insanlar şimdi Bing'den sadece birkaç metre uzaktaydı. Şimdi iki yürüyüş kolu oluşmuştu; Bing, kendininkini sağa döndürünce jandarmalar da kendininkile-

ri sağ taraflarına doğru sürmüşlerdi. Rüzgârda yumuşak bir biçimde dalgalanan dantel ve kurdeleleri ile Rollingen *Société des Jeunes Femmes*'in renk renk giyinmiş genç hanımları, Bing ile yanındaki iki mahkûma şok olmuş gibi şaşırarak ama en ufak bir merak göstermeden dikkatle baktılar.

İşte Yates, McGuire ve Abramovici de yürüyorlardı!

Bing, tüfeğini omzuna atarak hazır ola geçti.

Ama Yates onu görmezden gelerek selamına karşılık vermedi.

Sıra pek uzun olmadığı için yürüyüşün etkisi de pek uzun sürmedi, yine de dikkat çekiciydi. Birkaç Fransız bayrağı, güneşin doldurduğu pencereleri süslemeye başlamıştı. Pazar meydanındaki hoparlör kamyonunun etrafında toplanan kalabalık ise Yates'in beklediğinden de büyüktü.

McGuire, kamyonu kiliseye yakın bir yere park etmişti. Saat altı çanının sesi havada titreşiyordu. Bing, kamyonda oturuyor ve Yates'in yayın biter bitmez koparacağına söz verdiği kıyameti bekliyordu.

Yates dışarıda duruyor ve daha önceden ayarlanmış bir mesafeden insanları inceliyordu. Sohbetlerinden parçalar yakalıyordu. Meraklarında hâlâ korkunun izleri vardı; Müttefiklerin *Führer*'inden ya bir konuşma ya da emir bekliyorlardı. Bazılarının dingin sessizliği, bazılarının da yılmış ifadesi veya aşırı özgüveni, içlerinden birçoğunun, açtıkları yeni sayfanın olması gerektiği kadar beyaz olmadığını hissettiğini gösteriyordu. Nihayet belirgin, kendinden emin bir sesin sadece birkaç haber anons ettiğini anladıklarında hissettikleri rahatlama neredeyse duyulabilecek gibiydi.

Yates'in zihni; şehirdeki genel gerilimin, Yaşa'yı ele geçirme umudunun, Bing'e olan öfkesinin ve Thérèse'i kaybetmenin gitgide artan sertleştirici acısının içinde kaynadığı koskoca bir kazan gibiydi. Yaptıkları anonsun uzunluğu yüzünden huzursuzlanıyordu. Bittiğinde, cihazı kapatıp taslak metinleri kaldırmakla meşgul olan Bing'in oturduğu kamyona baktı ve çavuşa seslendi.

Pekâlâ, işte başlıyoruz, diye düşündü Bing.

Yates, “Kendi kendine öyle çekip giderken ne düşünüyordun?” diye girdi söze. Ve Bing’e, Rollingen’deki durumu, Almanların geri dönmesini uman ve hâlâ şehirde olan yerel Nazileri, kimsenin bir saat sonra ne olacağını bilemediğini hatırlatmanın gerekli olup olmadığını sordu. Burası cephe hattıydı! Bu şartlar altında disiplin bekliyordu, özellikle de bu durumu görebilecek kapasitede olan Bing’ten... “Peki ya o yanında getirdiğin bir avuç serseri de kimdi?”

“Serseri mi? Halk... Adamın biri ormandan eve dönmüş, karısının bir Nazi orospusu olduğunu öğrenmiş... ben nasıl dâhil oldum bilmiyorum. Oldu işte. Neden mi gitmiştim? Onu da bilmiyorum. Bu şehirden hoşlanmadım. Midemde nahoş bir hisse sebep oluyor. Gidip kendi gözümle görmem gerekiyordu.”

“Kendi gözünle görmek mi? Neyi?”

“Bilmiyorum...”

“Tanrı aşkına! Burada olmaktan hiçbirimiz memnun değiliz! Bir iş için sana ihtiyacım vardı. Sen ortada yoktun. Bunu sineye çekmem.”

Yates birdenbire durdu. Ne anlatıyordu? Bir insanın neden gittiği ya da kaldığı, herkesin adına görev dediği bir işi neden yaptığı ya da yapmadığı hakkında ne bilirdi ki? Neden Bing, Yates’in bir kızla birlikte olduğu tavan arasındaki odaya çıkan merdivenlerde nöbet tutmuştu ve bu çocuk neden şehri tek başına gezmek zorunda kalmıştı ki?

“Tamam,” dedi Yates, “bir daha olmasın. Anlaşıldı mı?”

“Emredersiniz komutanım.” Bing, ilgisini çekmeyen nahoş olayları atlatmanın bir yolunu bulmuştu. Bir adamın önünde dururken gözleri açık olsa da bir çeşit derin uyku hâlinde olmayı ve başka şeyler düşünmeyi başarabiliyordu. Bunu, kindar, kibirli ve kendine hayran hocalardan eğitim aldığı Almanya’daki okulda öğrenmişti.

Bing ne samimi ne de ikna ediciydi; Yates ise vaazına neler ekleyebileceğini düşünmeye çalışıyordu ki sokak ve meydan, yaklaşan bir kolun gümbürtüsüyle sarsılmaya başladı. Bing koşar adım köşeye gitti, arkasından Yates geliyordu.

Virajı döndüklerinde... önde zırhlı keşif aracını, arkasında askeri araçları, sonra kamburu çıkmış, sessiz sakın adamlarla dolu kamyonları, günün son ışıklarının gergin yüzlerinde gölgeler bıraktığı,

cepheye giden adamları gördüler. Metz yönünde ilerliyorlardı. Yates, araçların üzerindeki işaretlere baktı. Farrish elindeki güçleri tahkim ediyordu.

Arabalardan birinde, yüzü gözü toz içinde kalmış uzun, sarışın bir subay ayağa kalkmış, Bing'e el sallıyordu. Bing de bir şeyler söyleyerek el salladı.

Gözlerinde ıslıl ıslıl bir ifadeyle, "Yüzbaşı Troy bu," dedi Yates'e.

Yates, rahatsız olmuş gibi, "Tanıyor musun onu?" diye sordu.

Bing sadece "Evet," diye cevap verdi. "Geçen 4 Temmuz'da bildiğin dizlerine kustum adamın."

"Anlıyorum."

"Bu gece Almanlarla bir sıkıntı yaşayacağımızı sanmıyorum."

Konvoyun sonundaki araçlardan beş altı tanesi makas atıp yaklaşarak meydanda durdu. Adamlar inmemişti; belli ki bir şey bekliyorlardı. İlk araçlar, egzozlarından kesik kesik kıvılcımlar saçarak yolun sonunda kayboldu.

Bing gülümsedi. "Şimdi daha iyi hissetmeye başladım. Adamlarla konuşabilir miyim?"

"Tabii, git!"

Ama Bing yarı yolda aniden durdu. Zırhlı Piyadelerin geldiği yönden, arkadaki kasasına, kafaları ve gövdeleri neredeyse birbirine yapışmış sıkış tıkış kadın ve erkekleri doldurmuş, eski model, gıcır tılı sesler çıkaran dört adet sivil kamyonu ağır ağır geliyordu.

Bu kamyonlar da pazar meydanında durdu. Askerler öne çıktı, kasaların mandalını açıp yeni gelenlerin inişini izlemeye başladılar.

Ne Bing ne de Yates bir şey söyledi. Olay yerine biraz daha yaklaşıp olanı biteni izlediler.

Yates sövmeye başlamıştı. Nihayet "Gidelim!" dedi. "Uzaklaşalım buradan!"

"Neden?" diye sordu Bing. "Geleceklerini biliyordunuz. Size söylemiştim."

"O kızı gördün mü?" diye sordu Yates. "Saçları kırpılan kızı? Naziler yapmış; belki saçı bir şey için kullandılar, belki kaçamasın diye... Kiev Üniversitesi'nde öğrenciymiş. Goethe'yi de biliyor."

Bing gülmeye başladı.

"Nesi komik?" Yates'in sesinde öfke vardı.

“Sadece, Delacroix Şirketi için madende tekrar kazı işine başladığında, bu bilgisinin onun için ne kadar kullanışlı olabileceğini düşünüyordum.”

Askerler, yabancı işçileri gruplar hâlinde iterek çıkarıyor ve yol gösteriyordu. Genellikle maden eritme ocaklarının ateşiyle aydınlanan Rollingen tepeleri, uzaktaki silahların şimşeğiyle taçlanmıştı.

7

Willoughby, ertesi sabah öğlene doğru Rollingen’e vardı. Cana yakın bir tavır takınarak *Goldene Lamm*’e gitti. Bir sandalye çekti, iyice yerleşti, bacaklarını yayarak gülümsedi. “Gece nasıldı?”

Yates içinden, orospu çocuğu, diyordu. “Teşekkürler komutanım. Birliklerimiz geldikten sonra rahat uyuduk. Çok erken kalkmış olmalısınız.”

“Öyle...”

Yates, dosdoğru Willoughby’nin yüzüne bakarak “Dün gece YEK’leri madenlere geri getirdiklerinde burada olmalıydınız,” dedi.

Binbaşının yüzünde telaş yoktu. “Öyle mi?” dedi. “Neyse, bizi ilgilendirmez... en iyisi bu konuda tartışmayalım.”

Yates tartışmadı. Willoughby’nin aniden ortaya çıkışı, bu YEK meselesini ikinci sıraya itmişti. Yates, aklının bir köşesinde, Willoughby’nin peşinden geleceğini biliyordu. Binbaşının Verdun’daki vedalaşması gerçek olamayacak kadar abartılıydı. Willoughby’nin Yaşa’yı onun ince lütfuna bırakmayacağını tahmin etmesi gerekirdi. Şu kahrolası yürüyüş! Kızıl sakallı belediye başkanına Sivil İşler, İtfaiye ve *Société des Jeunes Femmes* ile yetinmesi gerektiğini söylemeliydi.

Şimdi Willoughby Paris’teki numarasını tekrar etmeye çalışacaktı; dikkati dağıt ve Yaşa ile onun için işleri zorlaştırmaya çalışan herkesin arasına gir!

Ama bu kez Yates kendi kendine söz vermişti; kesin bir sonuç alana kadar kavgı edecekti.

Willoughby, aklını okurmuş gibi, “Şimdi,” dedi, “nerede durduklarını bilen ve birbirini takdir eden iki makul, yetişkin insan gibi şu mesele hakkında konuşalım. Evet, buraya Yaşa’yı görmek için geldim. Ben Prens’i benim bir tür... evet, gözdem olarak kabul edi-

yorum. Ve onunla tek başına uğraşmana izin vermeyeceğim. Beni anlıyor musun?”

“Anlıyorum Binbaşı. Bu bir emir mi? Kayıtlara geçmesi açısından bilmek zorundayım.”

“Kayıtlar, kayıtlar!.. Çocuk olma. Böyle inat edersen Yates, dinlemeye yanaşmazsan, hiçbir yere varamayız.”

Willoughby duraksadı.

“Onu henüz görmedin, değil mi?”

Yates yalan söyleyerek bir şey kazanamazdı. “Hayır,” dedi, “görmedim.”

“Güzel! Görüyorsun ya Yates, bir yanlış anlamaya dayanıyorsun. Paris’te birkaç inceleme yaptım. Karargâhta Loomis ile konuştum; hatta Dondolo ile bile konuştum.”

Yates gözlerini dikmiş bakıyordu. “Güzel, peki Thorpe’a tuzak kurulduğu sonucuna ulaştınız mı bari?”

Willoughby kafasını kaldırıp baktı, şen şakrak gülümsedi. “Bütün ilgilendiğin bu mu... Thorpe?”

“Thorpe veya onun olayı pek çok şeyi temsil ediyor!” Yates sigillerini ovuşturuyordu, masanın etrafından dolanarak Willoughby’ye yaklaştı. “Binbaşı, bir insanın yaşaması veya ölmesi bir yana, burada çok önemli bir mesele var: doğruluk, dürüstlük, ahlak...”

Doğruluk, dürüstlük, ahlak! Tanrım, diye düşündü Willoughby, bu türden saçmalıklar konusunda kendini iyi hissetmesine yardım etmeli. Veya... Acaba Yates, Birleşik Çelik Şirketi anlaşmasını *biliyordu* ve bunu son koz olarak kendine mi saklıyordu?

“Haklısın Yates,” dedi, “çoğunlukla ben de senin gibi hissediyorum. Ama bu konuda bu kadar yaygara koparmıyorum. Loomis ve Dondolo ile, etratfa kim varsa onlarla konuştuktan sonra birtakım sonuçlara vardım. Gerçekten neyin peşinde olduğunu anlamaya başladım.”

Willoughby, düşünceli düşünceli gıdısını çekiştiriyordu. “Ne orduda ne de ordu dışında insanları sadece bir önseziye dayanarak suçlayabilirsin. Tanıkların, belgelerin olmalı. Tercihen ikisi birden... Senin belgen yok, olsaydı Albay’a teslim ederdin. Ve Loomis ile Dondolo...”

Omuzlarını silkti.

“Peki ya Sourire?” diye sordu Yates. “O, Yaşa’nın adamı!”

“Sourire’i ara da bul o zaman!”

“Bulacağım!”

“Yates sana yardımcı olacağım, tabii müsaade edersen. Neden biliyor musun? Bütün bu meseleyi, Paris’te Albay’ın odasındaki tartışmamızı, bıraktığın tüm ipuçlarını, Loomis ve Dondolo’nun söylediklerini düşününce başka bir şey fark ettim.”

“Nedir?”

“Benim bu zincirin bir halkası olduğumdan şüpheleniyorsun, tabii eğer... eğer diyorum... böyle bir zincir varsa... Biraz fazla zorlama değil mi? Beni oldukça iyi tanıyorsun. Gerçekten benim bu kadar küçük işlerin içinde yer alacağımı düşünüyor musun? Karaborsaymış! Sanki daha kârlı ve daha az tehlikeli bir şeyler düşünemezmişim gibi...”

Yates barın arkasına geçti. Bir bardak su içmeliydi. Willoughby’nin Thorpe’a kurulan tuzakla bir bağlantısı olduğundan şüphelenmek o kadar çocuksu, bu şüphenin sağlamlığı üzerinden kontrolünü kaybetmek o kadar aptalca ve büyük bir hataydı ki! Bir kere sinde Bing’i suçladığı aynı hataya kendisi de düşmüştü işte: insanları siyah ve beyaz olarak görmek.

“Görünüşe göre beni iki açıdan yanlış değerlendirmişsin!” Willoughby, söylediği her kelimenin Yates tarafından açıkça duyulması için sesini yükseltmişti. “Birincisi, yeteneklerimi hafife alarak, ikincisi de bu türden bir karanlık işin içinde olabileceğimi varsayarak.”

Yates başını salladı.

“Sana aman vermemek benim hakkım, bunu hâlâ kabul etmeyecek misin Yates? O hâlde neden yapmıyorum bunu? Tuhaf olan da bu zaten, seni severim. DeWitt’e gittiğin zaman, ki orada ne anlayışlı hareket edebildin ne de pek aşarılı olabildin, bunu yaptın çünkü sen doğru şeyi yapmak isteyen dürüst bir adamsın. Bunu takdir ediyorum. Bu türden insanlara ihtiyacımız var. Bizi ileriye götüren onlar. Bu söylediklerime güvenmiyor musun? Hadi, doğruyu söyle!”

“Aslında, doğruyu söylemek gerekirse Binbaşı, size güveniyorum... zaman zaman...”

Willoughby güldü.

“*Galahad!*”* dedi. “Hani şu Kutsal Kâse’nin peşinde koşarken bir çuval inciri berbat eden masum şövalye! Yine de hoş.”

“Siz bu resmin neresindesiniz?”

“Ben Kutsal Kâse’yi aramıyorum. Çok meşgulüm. Geldiğim yerde beni tanıyan insanlar ‘Willoughby’ye dikkat!’ derlerdi. Araya savaşı girdi. Bundan kurtulmak istiyorum... Pekâlâ, sana karşı nasıl hissettiğimi sana ispatlayacağım. Yaşa’ya sen ve ben, birlikte gideceğiz ve sorgu işini senin yapmana izin vereceğim. Buna ne dersin?”

Yates, Willoughby’nin kendini davet ettirdiğini ama sanki, iyi niyetli bir şekilde, kendisi *onu* davet ediyormuş gibi yaptığını fark etti. Ama sözlerinin arkasında bir samimiyet de vardı.

“Prens Bereskin ile randevum öğleden sonra 2’de.”

“Tamam,” dedi Willoughby, “seni çalışırken görmek için sabırsızlanıyorum.”

Yaşa, “Ama siz, nasıl olur?” dedi ve Willoughby’nin eline sarıldı. “Dün kabul ettiğim ziyaretçiden sonra kimi beklemem gerektiğini bilmiyordum.”

“Bu Teğmen Yates,” dedi Willoughby, “Prens Yaşa Bereskin... Teğmen Yates...”

Prens, “Benim için bir şeref,” dedi.

Şöminedeki alevler, arada sırada, Yaşa’nın yüzüne turuncu parıltılar düşürüyor, yüz hatlarının keskinliğini yumuşatıyordu. Adam, kadife ceketi ve terlikleriyle, birtakım tuhaflikları olan tümüyle gerçek bir vatandaş izlenimi veriyordu. Yates, onun gayet medeni, güler yüzlü, muhtemelen iyi bir ev sahibi olduğunu düşündü; iş, siyaset ve sanat konularında konuşulabilecek bir adamdı.

Willoughby, “Kimi *bekliyordunuz* Prens?” diye sordu.

“Bir gangster, bir şantajcı...”

“Onbaşı, sizi görmek isteyen ben olduğumu söylemedi mi?” diye sordu Yates.

* Kral Arthur efsanesinde yer alan yuvarlak masa şövalyelerindendir. Lancelot’nun oğlu ve Kutsal Kâse görevinde yer alan üç şövalyeden biridir; diğer şövalyeler arasında saflığı ve yiğitliği ile öne çıkar. –çev.

“Yani sizin adamınızdı Teğmen Yates... Keşke bilseydim! Onbaşınız gestapo taktikleri kullandı. Bütün gece uyuyamadım. Beni silahıyla tehdit etti!”

Willoughby, “Teğmen Yates, kim yaptı bunu?” diyerek kaşlarını çatı.

Yates omzunu silkti. “Abramovici’yi göndermiştim.”

Willoughby, Prens’e hızlı bir bakış attı. Abramovici, bir kilise faresini bile korkutmayı beceremezdi. Eğer Yaşa’nın bütün gece uyumadığı doğruysa bu Abramovici yüzünden değil onun söylediği bir şey yüzünden olmalıydı. Yaşa’ya “Sizi Paris’te göremeyen dostum Yates, birkaç soru sormak istiyor. Hepsini bu,” dedi.

Yaşa hızla başını kaldırdı. Sonra gülümsedi. Yates gibilerini bilirdi: Vergi Bürosu’nun hevesli, genç memurları... defterlerini incelemek için gelirler, bir şeyler bulduklarını sanırlar. Önünde sonunda hepsi maaşa bağlanırlar. Üstelik Willoughby de buradaydı; besbelli kendi müstakbel işini korumak için...

“Ne bilmek istiyorsunuz Teğmen?”

Willoughby, Yates ile Yaşa’nın birbirlerine söyleyecekleriyle ilgilenmiyormuş gibi görünerek pencereye gitti. Yaşa’nın tepesinin yamacındaki sanayi manzarasına bir göz attı; eritme ocakları, fabrikalar, şimdi beklemeye alınmış, hareketsiz kablo araçlarıyla nokta nokta görünen kablo şebekeleri. Yates’e eşlik etmesine gerçekten gerek olup olmadığını sordu kendine. Bu kadar çaba... ne için? Yates’in şüphelerini gidermek için onca laf! Sanki temkinli ve ketum olma konusunda Yaşa’ya güvenilemezmiş gibi. Bir insan, Yates gibi adamların üstesinden gelmeyi bilmeden Yaşa’nın bulunduğu mevkiye gelebilir miydi?

Yates, “Sourire adında birini tanıyor musunuz?” diye sorarak konuya girdi.

“Sourire... Sourire...”

Sourire konusu, Pettinger’a çıkacaktı, Yaşa yolu anlamıştı. Bu pek de hoş olmayacaktı. Willoughby de hâlâ pencerenin önünde, ilgisiz, dikiliyordu.

“Evet... Onu hatırlıyorum Teğmen. Şoför, değil mi?”

Pettinger’ı yakalamışlar mıydı? Sourire mi yakalanmıştı? İkisinden hangisi konuşmuştu, yoksa ikisi de mi?

“Çok doğru,” dedi Yates, “diğer işlerinin yanında, ayrıca şoför.”

Yaşa bir karar vermişti. Meseleyi örtmeye çalışmanın anlamı yoktu. Pettinger ya özgür ve Almanlarla beraber güvendedi ya da Amerikalıların esiriydi. Her iki durumda da onu koruyamazdı. Sou-rire’e gelince, adam küçük çaplı bir düzenbaz ve başını belaya sokacak kadar ahmaktı, o hâlde gözden çıkarılmayı hak ediyordu.

Prens karşı hamlesine geçti. “Pettinger adında bir SS albayı tanıyor musunuz?” diye sordu.

Yates’i hazırlıksız yakalamıştı. O, Pettinger konusuna yavaş yavaş gelmek istiyordu.

“Bu adam hakkında ne biliyorsunuz?” diye sordu.

“Ah... çok zeki ve gaddar, kaba bir adam. En az dün bana gönderdiğiniz onbaşı kadar kaba!”

Willoughby öksürdü.

“Öyle mi?” dedi Yates. “Bana Pettinger’dan biraz daha bahsedin lütfen!”

Prens, parmak uçları birbirine basınç uygulayacak şekilde ellerini birleştirdi. Bu eller, Prens’in boyuna göre fazla büyük, fazla inceydi, pençe gibiydiler.

“Anlatacak çok fazla bir şey yok. Galiba Fransız gazeteleriyle bir ilgisi vardı... sansür sanırım yahut propaganda. Şikâyetim nedeniyle tanıştım onunla. Anlarsınız ya, Almanların desteklediği birtakım gazetelere reklam vermem için şantaj yapılıyordu. Zengin bir adam olmak her zaman güllük gülistanlık değildir Teğmen... çok fazla kıskanç insan var, herkesin gözü önünde oluyorsunuz!”

Willoughby sırtıttı. Bu konuşmaları Amerika’da da çok duymuştu ve görev duygusuyla saygın milyonerlerin tarafını tutardı. CBR & W müşterilerinin avukatlarından anlayış bekleme hakkı vardı.

Yates, bu *zavallı zengin adam* masalını yutmamıştı. “Devam edin Prens,” diye üsteledi.

“Pettinger bana iade-i ziyarette bulundu. İngilizcede nasıl söylüyorsunuz... denileni yapmak... Evet, denilenleri yaparsam daha iyi olacağını açıkça anlattı. Almanların nasıl olduğunu bilirsiniz Teğmen. Onlardan kurtulduğuma çok memnun oldum.”

“Bu sizin tek görüşmeniz miydi?”

“Ah, hayır!” dedi Yaşa.

Yaşa tıpkı bir gemi gibiydi. Rıhtımdan sorunsuz çıkıyor, kanalda ilerliyor ve uygun bir hızda hareket ediyordu.

“İşte şimdi Sourire meselesine geldik. Almanların Paris’teki son günleri sırasındaydı. Hatta son günleriydi... bugün gibi hatırlıyorum; silahlar, heyecan, nihayet kurtarılma beklentisi!”

Derin bir nefes alıp verdi. Yates, herhâlde bir yastıktan falan çıkıp Yaşa’nın ceketine yapışıp kalan, sonra turuncu bir ışık boyunca yüzerek uçup giden küçük bir tüy fark etti.

“Bu Pettinger denen adam... bu arada sadece bir yarbaydı... habersiz çıkıp geldi. Elinde bir tabancası vardı ve ona bir kamyon ayarlamazsam beni öldürmekle tehdit etti. Teğmen, ben savaşa katılmayan bir insanım! Hayatım muhakkak ki bir kamyonun kıymetli. Garajımızı arayarak Pettinger için bir kamyon göndermelerini istedim. Kamyon şoförünün adı Sourire idi.”

Willoughby dikkatle dinliyordu. Bir an için işler tehlikeli seyreliyor gibi olmuştu. Ama Yaşa iyi bir hikâye anlatmıştı doğrusu. Yaşa’nın söyledikleri, onun uydurduğu ve Paris’te DeWitt’e ve diğerlerine yutturduğu hikâyeyle birebir örtüşüyordu. Peki ya örtüşmeseydi? Aslında, Naziler söz konusu olduğunda herkes, onların insanları şiddet ile tehdit eden ve emirlerini zor kullanarak yaptıran insanlar olduklarını baştan kabul ederdi. Yani Willoughby ile Prens’in aklı, aynı ortak kabule dayanıyordu. Hem kim bilir, belki de gerçek de buydu!

Yates bastırmaya devam ediyordu. “Sonrasında Sourire’i gördünüz mü Prens? Yani, Pettinger onu şoför olarak kullandıktan sonra?”

“Hayır efendim, görmedim.”

“Sourire’i nerede bulabileceğimizi biliyor musunuz?”

“Bilmiyorum. Yalnız... Paris’teki garajımız adamların adres kayıtlarını tutuyor olabilir. Teğmen, unutmayın ki ben sizin ülkenizde üst düzey yönetici denilen kişilerden biriyim. O garajın nasıl çalıştığını gerçekten bilmiyorum. Adamların sabahları işbaşı yaptığını sanıyorum. Sizce de öyle değil midir?”

Yates sinirlenmeye başlıyordu. “Bence mi? Prens Yaşa, ben sizden duymak istiyorum. Sourire’in sizin garajınızdaki şoförlük işi dışındaki faaliyetleri konusunda ne diyeceksiniz peki?”

Yaşa, sıkılmış görünüyordu. “Teğmen! Sizce sizin Bay Du Pont, *Celanese** fabrikalarından birinde şoförlük yapan birinin özel hayatıyla şahsen ilgileniyor mudur?”

Prensın tavırları, açıkça, söylemek istediklerini söylediğini ve tek bir kelime daha etmek istemediğini gösteriyordu.

Yates keskin bir çıkış yaptı. “Prens, bir noktaya dikkatinizi çekeyim; görünen o ki bir Alman subayının kaçıışı için onunla birlikte entrika çevirmekten suçlusunuz,” dedi, Yaşa itiraz bile edemedi onu susturarak alaycı, “Pettinger’in tabancası olduğunu mu iddia ediyorsunuz?” diye devam etti, “Binlerce yurttaşınız Alman tüfekleriyle karşı karşıya kaldı ama yine de işbirliği yapmadı. Bunun adı *işbirliğidir*, ikimiz de bunu aklımızdan çıkarmayalım!”

Yaşa yardım için Willoughby’ye bakıyordu. Willoughby, pencere önündeki gözetleme konumundan ayrılarak Yates’e yaklaştı. Ama daha konuşmadan Yates devam etti: “Sourire bir karaborsacı. Nasıl oluyor da o kadar insan içinden Sourire, Pettinger’in kaçışına kamyon tedarik etmek için uygun görüyor? Nasıl oluyor da Pettinger o kadar insan içinden kamyonu sizden istiyor? Kabul ettiğinizden çok daha fazla içindesiniz bu işin!”

Prens, “Binbaşı Willoughby!” diye bağırdı. “Tek bir kelime daha duymak istemiyorum. Ben mevki sahibi ve saygın bir kişiyim. Ve eğer benimle iş yapmak istiyorsanız...”

Willoughby ellerini kaldırdı. “Bir saniye, bir saniye... Beyler!”

Olmuştu işte. Yaşa çözülmüştü.

“Yates, bırak da ben hâlledeyim, olmaz mı? Sinirlerine hâkim olamıyorsun, bu şekilde sonuç alamazsın. İthamlarda bulunup duruyorsun, hiç iyi değil! Prens bize bildiklerini anlatma konusunda gayet istekli davrandı, bunu herkes anlayabilir... aslında bize bildiğimizden çok daha fazlasını anlattı. Yaşlı bir avukatın tavsiyesine kulak verin. Bir adama zorbalık yapmanın hiçbir anlamı yok, özellikle de bu adama...”

Yaşa’ya döndü.

“Şimdi Prens, şu Pettinger’dan biraz daha bahsedin bakalım.”

* ABD’nin kimya devlerinden, 1918’de New York’ta kurulan Celanese şirketi ve ondan da daha köklü, Celanese’le birlikte birçok başka şirketin kurucuları/patronları arasında yer alan Du Pont ailesi kastedilmektedir. -çev.

Yates sözünü kesti. “Özür dilerim Binbaşı, bir anlaşmamız vardı. Sorgu işini ben yapacaktım. Pekâlâ Prens Bereskin, ‘Eğer benimle iş yapmak istiyorsanız’ derken tam olarak ne kastettiniz? Ne tür bir iş bu?”

Yaşa sakinleşmişti. Dudaklarını sımsıkı kapatmış hâldeki Willoughby’ye baktı.

“Neden ki...” dedi Prens, “Sadece lafın gelişi. Teğmen, benim favori meşgalem iştir. Kelime de hâliyle her konuşmama giriyor.”

“Kiminle iş, Prens?”

“Sizinle Teğmen... herhangi biriyle... Benim gibi adamlar için tüm insan ilişkileri nihayetinde bir işe dönüşür.” Üzgün bir ifadeyle başını sallıyordu.

Yates usanmıştı; Willoughby, saldırısının şokunu, Yaşa bir kere daha gafil avlanmasın diye öyle güzel hafifletmişti ki...

Yates dalga geçer gibi “Tanık sizindir Binbaşı!” demişti.

Willoughby rol yapmaya devam etmeli mi, bunu düşünüyordu. Yaşa oldukça istekli görünüyordu; ince yüzüne sakin, kendinden memnun bir gülümseme yayılmıştı. Ama Willoughby bundan vazgeçti. Yates ile bir anlaşmaya varmak çok daha önemliydi.

Goldene Lamm’e geri dönmüşlerdi. Yates’in odasına gidip oturdular; Yates yatağa, Willoughby de köşedeki, lavabonun yanındaki tekli koltuğa oturmuştu. Bir serçe ailesinin heyecanlı cıvıltıları açık pencereden odaya doluyordu.

Yates, Yaşa’ya yaptıkları ziyaretin sonuçlarını değerlendiriyordu. Thorpe olayı geride kalmalıydı çünkü Sourire’in izini daha fazla süremiyordu. Bu konuda kendini kötü hissediyordu ama beklediği kadar kötü değildi. Duyguları mı körleşiyordu acaba? Yoksa daha geniş bir referans çerçevesinden bakmaya başladığı için miydi bütün bunlar: Yani, 4 Temmuz bildirisindeki hilekârlıkta ve Verdun YEK kampındaki karmaşada eşit bir pervasızlıkla kendini gösteren tablonun bir parçası olmasında mı?

Willoughby, yumuşak geniş koltuğunda hiç rahat değildi. Yates’in Yaşa ile yaptıkları görüşmeyi, bilhassa da Yaşa’nın iş konusuna

talihsiz atfını analiz ettiğinden ve birtakım olumsuz sonuçlara vardığından şüpheleniyordu.

“Haydi!” diye sataştı, “neden sormuyorsun?”

“Neyi?”

“Yaşa’yı neden koruduğumu?”

“Sormaya hakkım yok.”

“Mızımızlanma. Bu hakkı ben veriyorum sana.”

“Pekâlâ,” dedi Yates, “neden korudunuz?”

“İki sebepten... biri kişisel, biri evrensel. Önce kişisel olanı alalım. Benim de dâhil olduğum hukuk firması, Delacroix’nın Amerika’daki hisseleriyle ilgileniyor.”

Willoughby, umduğu şeyi gerçekmiş gibi anlattığının farkındaydı ama müstakbel işler ile mevcut işler arasındaki fark şu anda ilgilenmeye değmeyecek kadar belirsizdi.

“Müşterilerini kendine düşman etmek istemezsin,” diye devam etti, “hatta şimdi, devlet adına çalışırken bile. Doğru mu? Üstelik benim bu özel durumum Yaşa’nın bir işbirlikçi olmadığını kesin bir şekilde ifade etmeme imkân veriyor. Belli bir seviyeden sonra ticaret uluslararası bir hâle geliyor. İşbirliği yapmazsan bir tekelin parçası olursun. Yani kişisel sebebim bu. Anlıyor musun?”

“Evet, zor değil.”

“Yine de, ikinci sebebim bundan daha da önemli. Burada kimlerle çalışmak istediğimizi düşünmem. Yani biz, Amerikalılar... Bunu hiç düşündün mü?”

“Pek değil,” diye kabul etti Yates.

“Bana kalırsa bu savaş Avrupa toplumunu temelinden sarstı. Tasdikli hırsızlar olan ve istediklerini istedikleri zaman alma şehvetiyle davranan Naziler, işin ilk kısmını hâletti. Asıl savaş, senin de yakından gördüğün gibi milyonlarca insanın yerinden yurdundan edilmesi, bunların ve diğer milyonlarca insanın mülkiyetlerine el konması da şimdi, geriye Almanların dokunmadığı ne kaldıysa onun mahvına yol açıyor.”

Yates, Willoughby’nin analizinde doğruluk payı olduğunu istemese de kabul etmek zorundaydı.

“Yani önümüzdeki mesele şu ki,” diye devam etti Willoughby, “bizim yeniden diriltmek istediğimiz şey nedir? İşlerin eski hâlini

korumak mı, yoksa yeni bir şeyler mi? Diyelim ki en yüksek mevkidekilere kadar birçoğumuz meselenin farkında değil. Bu demek değildir ki, bunlarla yüzleşmek zorunda kalmayacağız. Bizimki gibi kurulmuş bir ulusun, mümkün mertebe bizimkine benzeyen bir düzen oluşturmak için uzlaşmak zorunda olduğuna ve Avrupa'nın kurucu güçleriyle anlaşacağına inanıyorum.

“Ve Prens Bereskin'i de bu kurucu güçler arasında mı görüyorsunuz?”

“Elbette.”

“O ve Pettinger meselesini bilmemize rağmen mi?”

“Ne biliyoruz ki? Hiçbir şey! Bundan daha önemli olan onun çelik işini bilmesi ve Fransız endüstrisinin yaşamasına yardımcı olabilmesi.”

Yates susuyordu.

“Hoşuna gitmedi mi?”

“Gitmedi.”

“O hâlde senin alternatifin nedir? İşleri, yeraltındaki ya da FFI'deki birkaç serseri ile götürmek mi?”

Yates, Mantin ve Thérèse'i, Paris'teki Concorde Meydanı'na yakın karanlık, küçük barı, kendilerini Yeni Hükümet ilan ettiklerini hatırladı. *Je t'aime*. Yates, yeni hükümetle yatmıştı.

“Bize yardım ettiler. Bize o senin Prens Yaşa'ndan çok daha fazla yardım ettiler. Yaşa, Pettinger'ı destekledi.”

“Meseleyi çok ham bir biçimde ele alıyorsun, Yates. Savaşta faydalı olduklarını kabul ediyorum. Ama barışta, faydaları yok. İnsani değerlere inanmayan biri değilim ama ne istediğimize karar vermek zorundayız. Kaos, anarşi, Bolşevizm mi istiyorsun? Ciddi ciddi, Amerikan halkının buraya ordusunu Avrupa'da komünizmi kurmak için gönderdiğini mi söylemek istiyorsun?”

“Hayır,” diyerek teslim oldu Yates. Bunu o da istemiyordu.

“O hâlde bir kere daha soruyorum: Alternatifin ne olacak?”

“Demokrasi...”

Willoughby bu derece aptallıktan sıkılmıştı. Yates, müfreze birliğinde bu kadar açık açık konuştuğu ilk kişiydi. Ama o, mantıklı düşünmeyi reddediyordu.

“Yates, demokrasi aslında sadece bir biçim meselesi. İlgilendiğimiz şey şu: Delacroix fabrikalarını, üretim ve idare işini bilen Yaşa Bereskin mi kontrol edecek, yoksa ayaktakımından oluşan bir komite, sadece tek bir şeyi, elleriyle çalışmayı bilen mesela YEK kampındaki adamlar mı?”

“Alternatifi bu değil!”

“Pekâlâ,” dedi Willoughby, “nedir o zaman?”

Yates, bir şekilde geleceğin taşıyıcısı olarak ortaya çıkacak üçüncü bir güç olduğunu söylemek istiyordu... onun gibi insanlar, iyi niyetli ve dürüst insanlar, kişisel çıkarları peşinde koşmayan insanlar. İşte o, bu insanları destekleyecekti.

Ama söyleyemedi. Bunun, Willoughby ile yapılan bir atışmada argüman olmadığını biliyordu.

Ve ona karşı kullanacağı somut bir şeyi olmadıkça da Willoughby ile mücadele edemezdi. Yerleşik kurumlarla sadece umutla mücadele edemezsin. İçinden buna, bunun gibi her türlü önleme itiraz etmek gelse de Willoughby’nin Yaşa’yı destekleme gerekçesini kabul etmek durumundaydı.

“Cevap yok mu?” Willoughby pis pis gülüyordu. “O hâlde, daha iyi bir şey bulana kadar sana görevine sarılmanı öneririm Yates.”

Yates, belli belirsiz, “Ben görevlerimi biliyorum” dedi.

“Şimdi de bana kıızıyorsun...” Willoughby elini kaldırdı, sonra indirdi. “Dostum, neyin içinde olduğunu bil diye sana meseleyi anlattım. Bunun için minnettar olman gerekir. Niyetim iyi, gerçekten. Ne de olsa ikimiz de aynı taraftayız!..”

Ayağa kalkarak pencereden baktı. Şehrin çatıları üzerinden, eritme ocaklarının sivri damlarını gördü.

“Burada hâlâ büyük bir gelecek var!”

Yates, küçümseyici, “Yani burada mangır çok mu demek istiyorsun!” dedi.

“Bunun nesi yanlış?”

Yates’e bakmak için döndü. Ama para hakkında söyleyeceklerini kendine sakladı. Yates’in ifadesinden bu tür bir nutka daha katlanamayacağı anlaşılıyordu.

“Her neyse,” diyerek omuz silkti, “önce şu Tanrının cezası savaşı kazanalım da...”

“Yakında bitecek...”

“Berlin’de dolaşmak isteyen varsa programını bir daha gözden geçirirse iyi olur! Hayır Yates, savaş kesinlikle henüz bitmedi ve hayli çetin olacak.”

Willoughby keskin bir ifadeyle gözlerini kırıştırdı, şimdi gıdısı daha az sarkık görünüyordu.

Yates pencereye gitti, bir krakeri küçük parçalara ayırarak kırın-tıları serçelere attı. Kuşlar yemeği görünce daha bir neşeyle cıvılda-yıp kanat çırpı. Yates, Willoughby’nin söylemek istediğini anlıyor-du. Şu aşamada müttefik olmak zorunda olduklarının farkındaydı.

Gökyüzüne baktı ve “Yağmur yağacak,” dedi.

“Bütün kış yağmur yağacak,” dedi Willoughby, “burası böyle bir memleket.”

8

Farrish, nihayet, öldürücü darbeyi vurmak için harekete geçmişti.

Gözlem ve Takip Birliği’nin Yüzbaşı Troy komutasındaki C Böl-lüğü, Metz’in güney eteklerindeki üç makineli tüfek yuvasını alma emri almıştı; bunların oradaki sürekli varlığı, General için taktik planda başağrısı demektir. 378 numaralı tepeyi ve bu tepeden Moselle Nehri’ne giden küçük ama önemli bir yolu ele geçirmişlerdi.

Troy, haritada Tepe 378 bayırında sekiler oluşturan dolambaçlı hatların izini inceliyor ve hedeflerinin havadan fotoğrafları ile karşılaştırıyordu. Atış alanlarını birbirine bağlamaktan bahsetti ve “Kendimizi kandırmayalım,” dedi, “bu hiç de kolay bir iş olmayacak.”

Çavuş Lester, “Fotoğraflarını bu kadar iyi çekebiliyorlarsa neden bombalayamıyorlar?” diye sordu.

Troy, omzunu silkti, “Havadan yapabilirselerdi yaparlardı,” dedi. “Yakın topçu desteği de alacağız... Biz hücumla kalkmadan yarım saat önce, üstlerine sürüp Almanları makineli tüfek yuvalarının içinde kıştıracağız. Şimdi, şöyle olacak: ikinci ve üçüncü takımlar iki kanatta konuşlanarak sırayla B ve C yuvalarını alacak. Benim A adını verdiğim ortadaki ve en güçlü makineli tüfek yuvasını ilk takım halledecek. Saldırımı doğru şekilde koordine edebilirsek

kuvvetlerimiz kesinlikle yeterli. Teğmen Fulbright, sen bir şey mi söyleyecektin?”

Fulbright, kısa, güçlü alnını kırıştırarak homurdandı. “Bu biraz monotonlaşmaya başladı, öyle değil mi? C Bölüğü en çetin cevizi alıyor, en önde de ben gidiyorum...” Fulbright homurdanmaktan hoşlanırdı, çünkü sızlanmanın insanın hakkı olduğunu düşünürdü. Öte yandan Troy’un, çuvallama ihtimali en düşük kişi olduğu için onu ve adamları da en iyileri olduğu için takımını seçtiğini biliyordu.

Troy, umursamaz bir tavırla, “Değişiklik mi istiyorsun?” diye sordu. “Farklı bir düzenleme yapmamı mı istersin?”

Fulbright, Yüzbaşıya bakarak sırtıttı. Troy’u severdi, anlaşması kolay bir adamdı.

“Boş verin,” dedi, “idare ederim. Bazı mühendislik ekipmanlarına ihtiyacımız olacak, özellikle ‘sırık imla hakları’*...”

“Hepsi hâlleldildi,” dedi Troy. Sorumluluğu üstlenir üstlenmez sakinleşeceği konusunda Fulbright’a güvenebileceğini biliyordu. Teğmen, makinelerini, makinelerde çalışan adamlarını iyi tanıyan, yapılan işin sonuçlarını öngörebilen bir ustabaşı gibiydi. Troy, Fulbright’ın gelişimini izlemişti. Başlarda, Subay Adayları Okulu’ndaki o mucizevi 90 günün ardından bir İkmal Deposu’ndan Bölüğe geldiği zamanlarda, adam kendini kaybolmuş ve hiçbir şey yapamaz hissediyordu. Ancak takımı idare etme işini Çavuş Lester’a bırakacak kadar akıllıydı; çavuşun Normandiya tecrübesinin onu kendisinden üstün kıldığını anlamıştı. Çavuştan çok şey öğrenmişti. Şimdi, sırık Lester ile gürbüz Fulbright ve onlarla birlikte olan adamlar bir takım olmuşlardı. Olabildiği kadarıyla konforları, güvenlikleri, hayatları birbirine bağlıydı, bunu anlamışlardı. Doğal olarak karşılıklı kişisel şikâyetler, hoşlanmamalar, tuhafliklar ve bölünmeler keskinleşmiş ve derinleşmişti. Bir insanla sürekli bir arada yaşayıp, yiyip içip uyuduğun ve ondan uzaklaşmadığın zamanlarda ona karşı olan nefretin dışarıdan birine duyduğun nefretten daha şiddetli oluyordu. Troy, Lester ile Fulbright’ın, Sheal ile Cerelli’nin, Traub ile Wattlinger’in incir çekirdeğini doldurmayan sebeplerden birbirlerine girdiklerine şahit olmuştu. Hiçbiri iyi olarak tanımlanamazdı. Gelirken yanlarında

* Özellikle siperlere, koruganlara ve mağaralara gerçekleştirilen saldırılarda kullanılan bir patlayıcı tipi. –çev.

getirdikleri ve gerek evlerinde, gerekse Pazar Okullarında aldıkları terbiye; pislik yüzünden ve sürekli hissettikleri şu saçma yorgunluk, yanı başlarına düşen ve şok edici etkisini hiç kaybetmeyen toplar ve mermiler yüzünden hızla kökünden sarsılmıştı.

Bundan geriye, tek başına kalan bir insanın kaybolacağına kendilerini inandırmak kalmıştı. Yeni bir anlam, yeni bir bağ oluşuyor ve ister istemez hayata geçiyordu: Bir adam ötekine hem yardım ediyor hem de aynı adama kalbinin derinlerinden gelerek orospu çocuğu diye seslenebiliyordu. Lester, Simon'a hiç acımadan fırça atabiliyor ama sonra son sigarasını onunla paylaşıyordu.

Troy'un aklına neden gelmişti bu düşünceler? Yoksa bazılarının Tepe 378'deki makineli tüfek yuvalarına yapılacak saldırıdan geri dönemeyeceğinden mi endişe ediyordu? Kararlarını haklı göstermeye mi çalışıyordu? O kadar çok karar vermişti, o kadar çok adamın kayıplara karıştığını görmüştü ki... Bölüğündeki adamların yarısı başlangıçta orada olmayan yüzlerden oluşuyordu. Tüm bunlar, bu tür şeyleri gözden kaçırmayan bir adamı çok değiştirebiliyordu. Troy artık nadiren doğrudan emir veriyordu; onun yerine öneride bulunuyordu. Adamları ona inanırdı. Bu inancın bilincine vardığı zaman –kendinden sık sık şüphe ederdi– umutsuzluk içinde vazgeçmek isterdi. Fulbright'in takımının en güçlü yuvanın işini bitirmesini söylemişti. Eğer Fulbright ölürse ya da Lester veya Sheal ya da herhangi biri... Onları ölüme yollayan Troy olacaktı. Takımları değiştirse de aynısı geçerliydi.

Troy bunun gerginliğini yaşıyordu; fazla belli etmiyordu ve savaş bitene ya da vurulana kadar daha uzunca bir süre de böyle devam edebilirdi... ama içten içe kalbi zayıflıyordu.

Lester, Fulbright'in sövdüğünü duyabiliyordu; onu göremiyordu çünkü tepe sağa doğru kıvrılıyordu ve Lester da kafasını aşağıda tutuyordu. Gece yağın yağmur hâlâ topraktaydı; yer ıslak ve kaygandı ve Lester'in üstündekiler birkaç dakika içinde yere yapıştığı yerdeki tüm nemi emmişti. Yazları toprak insanın dostu olurdu ama şimdi onu reddediyordu. Onun yüzünden kendini çaresiz ve kızgın hissediyordu ama korkmuyordu.

Tepe 378'e tırmanmaya başlar başlamaz içindeki korku uçup gitmişti. Arkasından Onbaşı Simon, Wattlinger, Cerelli, Traub ve Sheal geliyorlardı. Kendi de dâhil olmak üzere bu adamlar, gizlenmek için bir ot dahi bulunmayan elli küsur metrelik yol boyunca dosdoğru makineli tüfek yuvasının duvarlarına giden, asıl kritik vuruşu yapacak olan adamlardı. Duvara varıp da dibine çömeldiklerinde savunma durumundakiler onlara dokunamazdı, çünkü Alman silahları sadece deliklerden işleyebilirdi. Fulbright, "Araziden geçerken yirmi beş adamla havan topları seni koruyacak," demişti ve Lester da "Emredersiniz, komutanım!" diye cevap vermişti ama aslında havan toplarının onları koruyamayacağını biliyordu, çünkü beton duvarın arkasındaki Almanlar bu atışlar karşısında güvende olacaktı.

Lester sürünüyor, kendini gereğinden fazla göstermemeye dikkat ediyordu. Neden korkmadığı üstüne uzun uzun düşünmüş ve nihayet, hiçbir şey hissetmenin mümkün olmadığı bir noktaya varmış olduğundan böyle olduğu sonucuna varmıştı. Gece boyunca, uykusu kaçmış dönüp dururken makineli tüfek yuvasına giden bu elli metredeki vuruşu zihninde canlandırırdı; vurulmanın vereceği hissi hayal etti, insanın üstüne bütün gücüyle bir yumruk gibi gelişini. Yenilgiyi kabullenip yere yuvarlandığını, yerde öylece uzandığını, kanının aktığını, hafiflediğini, biraz daha, biraz daha hafiflediğini ve nihayet uçacak gibi olduğunu görüyordu. Saldırı için onu uyardırmaya geldiklerinde zaten tümüyle uyanıktı. Can çekişen bir adamın yaşayabileceği her şeyi yaşamıştı ve başının çatlayacak gibi ağrması dışında hiçbir şey hissetmiyordu.

Önceden haberdar olduğu her harekâttan önce aynı şeyi yapıyordu. Fakat savaşta bulunduğu süre arttıkça zihnindeki canlandırmalar da daha kapsamlı, daha ayrıntılı bir hâle geliyordu. İlk çalı çiti muharebesinden önce korkusu daha genel anlamda açığa çıkmıştı. Oysa şimdi, o kadar çok şey görmüştü ki canlandırmalarını daha da mükemmel hâle getirebiliyordu.

Atlama noktasına giden son yarım millik mesafeyi, sadece bacıklarını çalıştırmanın ve onunla birlikte gelmeleri için şahsen seçtiği beş adamın önünde poker yüzünü korumanın gerekliliğinin bilincinde olarak yürümüştü. Adamlarla konuşmuyordu; zaten hep-

sine tam olarak ne yapacakları ve öndeki adam nalları dikerse ya da başka bir nedenden devre dışı kalırsa kimin ne yapacağı önceden söylenmişti.

Şimdi artık bitkindi ve korkudan kurtulmuştu.

Makineli tüfek yuvasının yerleştirildiği yokuş pek dik olmasa da, topların yayılım ateşinin yol açtığı mermi çukurları nedeniyle delik deşik bir hâldeydi. Bu mermi çukurlarının cezbedici bir yanı vardı. Lester bunlardan uzak dururdu; bir kere içine girecek olsa bir daha asla dışarı çıkmak istemeyeceğini hissederdi. Fevkalade yorgundu... sürekli dizlerini, dirseklerini hareket ettiriyor ve her harekette kendini itmek zorunda kalıyordu. Küçük keskin taşlar canını acıtıyordu; niye böyle küçük acıları dert ettiğini kendi de bilmiyordu... ama acıtıyordu işte.

Saatine baktı. Başladıklarından bu yana sadece dört dakika geçmişti. Yokuşun yarısına kadar tırmanmışlardı ve hiçbir şey olmamıştı. Birdenbire sabırsızlandı. Yolu bir an önce bitirmek istiyordu. İhtimalleri değerlendirdi.

Ayağa kalkıp koşmaya başlarsa Almanlar için daha büyük hedefler hâline geleceklerdi. Şimdiki gibi sürünmeye devam ederlerse hedef daha küçük olurdu ama bu sefer de normalden çok daha uzun süre makineli tüfek yuvasındaki Almanların görüş alanında kalmış olurlardı. İkisi de birbirinden kötüydü.

Hafif doğruldu. Alman makineli tüfekleri ateş açtı.

“Delirdin mi sen?” Simon’un bağırışını duydu. “Yat!”

Korkuyor, diye düşündü. Birlikteki en tehlikeli adam; koca bir göğüs, koca bir ağız...

Lester ayağa kalktı, diğerlerine el işaretiyle arkasından gelmelerini söyledi, birkaç adım koştu. Şimdi ilerliyordu işte. Katettiği her adımda kaygan zemin yüzünden birkaç santim kaybetse de, yine de her adımda biraz daha ilerliyordu. Çamurla mücadele ediyordu. Yüreği ağzına gelmişti, kalbi sanki kulaklarının içinde atıyordu.

Sonunda ince bir çığlık duydu, sanki korkmuş bir çocuğun çığlığı gibiydi. İlerlemeye devam etmek istedi ama yapamadı. Şimdi arkamı dönersem bu güzel ilerleme duruvorecek diye düşündü. Arkasını döndü. Simon’ın koca gövdesinin tepeden aşağı yuvarlandığını gördü. Bu bedendeki uzuvlar gevşek, rahatlamış gibiydi; yuvarlandıkça

çamur içinde kalıyordu. Nihayet Simon bir mermi deliğinin içine girip durdu ve deliğin içinde upuzun kaldı; tuhaf bir şekilde çoktan yerkürenin bir parçası olmuştu.

Makineli tüfek takırdamaya başladı. Lester önünde sıçrayan çamuru gördü.

“Yere!” diye bağırdı. “Yere yatın!”

Yine dirseklerinin, dizlerinin, göbeğinin üstündeydi ve mekanik bir biçimde yukarı doğru gidiyordu. Simon gittiğine göre şimdi kendi dâhil beş kişilerdi. Yaşayan Simon için, en az şimdi yaşadığı kadar kötü şeylere katlanırdı ama ölü Onbaşı, sadece bir rakamdan ibaretti. Şu andan itibaren Almanların, özellikle de son hamle sırasında, sadece beş kişiye odaklanmaları gerekecekti. Bireysel olarak şansı daha da azalmıştı.

Sırtına birinin vurduğunu fark etti. Sheal, iki nefes arası bir şeyler söylüyordu: “Simon’ı almam lazım... yaralandı... yaralı...”

“Lanet olsun! Öldü o,” dedi Lester.

“Vuruldu... dizinden... ansızın bilincini... kaybettiğini... gördüm!”

“Allah kahretsin!” diye bağırdı Lester. “Yerinde kal! Yanımda!”

Sheal yanında kaldı. Sefil bir hâldeydi. “Piç herif!” dedi. Lester sürünmeye devam etti.

“Keşke *sen* vurulsaydın!” dedi Sheal.

Lester kırbaç yemiş gibi oldu. Sürünmeye devam etti.

“Ayağa kalk da koş!” dedi Sheal. “Yaralan da öl!”

Lester boğuk bir sesle, “Sıhhiyeciler alıp götürür onu,” dedi, “bana yapışmayı da bırak.”

Sheal geri çekildi.

Lester saatine baktı. İki dakika daha geçmişti. Neredeyse yokuşun başına varmışlardı.

Son hamleyi atlatabilenler; Cerelli, Traub, Sheal ve Lester, bunu hiçbir zaman unutmayacaktı. Hayatlarının sonuna kadar uykularından sıçrayıp top mermileriyle delik deşik olmuş ve bir tabutun önden görüntüsü gibi sivrilen köşeleriyle gri beton bloğa uzanan bu düzlüğü gördükleri anlar olacaktı.

Wattlinger başaramamıştı. Cerelli ile Traub onun ölümüne şahit oldular. Adam, gözlerinin önünde parçalarına ayrılıp alevler ve dumanlar arasında, bir patlamanın sağır edici sesi içinde Tanrısına kavuştu. Beden parçalarının havada uçuştüğünü gördüklerine inanıyorlardı ama bu olayı anlattıkları tecrübeli adamlar kafalarını hayır anlamında sallayıp “İmkânsız!” demişlerdi. “Mayına bastı, değil mi? O hâlde, ondan geriye gözle görülecek kadar büyük parçalar kaldıysa bile, bunlar sizin göremeyeceğiniz kadar hızlı savrulmuşlardır.”

Olay, adamları oldukları yere mıhlamaya yetmişti. Cerelli, metal parçaların yanından vınlayarak geçtiğini duymuş ve “Buraya kadar mış,” diye düşünmüştü; ama hâlâ düşünemediğine göre bundan henüz her şeyin bitmediği sonucunu çıkarmıştı. Boğazında çıkarmak istediği ama çıkmayan bir hıçkırık vardı. Wattlinger’a yakın olduğundan falan değil; onu asıl hipnotize eden ve etkisi altına alan şey, biraz önce bir adamın durduğu yerde şimdi hiçbir şeyin olmayışydı. Yerdeki yarıktan başka hiçbir şey...

Nemli bir toprak yığını tüm kuvvetiyle Traub’a çarptı, bu yığın böbreklerine gelmiş ve âdeta nefesini kesmişti. Bunun sonradan farkına varıyordu. O an için bunu anlayamayacak kadar sersemlemiş hâldeydi. Nefes almaya çalışıyordu. Wattlinger’ın başına gelen patlamanın bütün havayı emdiği, sanki bir vakumun içine düştüğü ve kimsenin bir vakumun içinde yaşayamayacağı gibi çılgınca bir düşünceye kapılmıştı. Aman Tanrım, Aman Tanrım, Aman Tanrım demek istiyordu; gel gör ki hiç ses çıkaramıyordu. Öteki üç adamı görebiliyordu: Cerelli ayakta dikiliyor, Lester ve Sheal ise koşmaya devam ediyordu. Ama onları sanki bir dürbünün tersinden bakar gibi görüyordu... çok küçük, çok uzak ve gerçek değillermiş gibi. Sonra, deliklerinden bir duman bulutu çıkan makineli tüfek yuvasını gördü; işte orada, silahlarını ateşliyor, ona ateş ediyorlardı.

Lester tam o esnada arkasını dönmüştü. Makineli tüfek yuvasının duvarları ile zeminin oluşturduğu köşedeki güvenli yere varmak için bir on metre daha gitmesi lazımdı. Almanlar, deliklerinden aşağıya doğru ateş açamazlardı. Almanların yakınında olduğu ve onları nasıl imha edeceğini planlarken aralarında çelik ve çimento tabakaları olduğu sürece ona dokunamazlardı. On metre.

Sonra patlamanın sesi zihninde koşmaya devam ederken arkasını döndü. Arka çaprazındaki Sheal da koşuyordu. Daha gerideki iki adam, kapalı ağıl kapısının önünde dikilen sığırlar gibi öylece duruyordu; üçüncü adam ne cehennemdeydi peki? Üçüncü adamla patlamanın bir alakası vardı demek. Biri diğeri ni etkilemişti, yani üçüncü adam artık yoktu. Cerelli ve Traub saldırı silahlarını taşıdığına göre Wattlinger gitmişti. İyi de niye öyle salak gibi kalmıştı bu ikisi? İnsanlar doğar ve ölür, insanlar öldürölür; bu ciddi bir işti, öyle kazık gibi dikilip de vurulmayı bekleyemezsiniz ki!

Adamlara bağırdı ama ya duymadılar ya da duydular ama duydukları şey onlara bir şey ifade etmedi.

Lester, makineli tüfek yuvasının yanındaki güvenli yeri, onu bekleyen bu küçük kovuğı gördü. Kalan bütün gücüyle ve peşine avcı düşmüş bir hayvanın umutsuzluğu içinde bu güvenli yere varmak için can atıyordu. Yine de geri döndü ve Traub'un yanına koştu... on, on beş, yirmi metre... Wattlinger'ın bir ara içinde durduğı çukurun yanından geçti. Traub'u itti, adamın sırtına vurdu, bağırdı ona: "İlerlesene orospu çocuğı! Yürüsenel!" Traub'u öne doğru sendeletmişti. "Daha hızlı!" diye bağırdı ve Traub'un hızlandığını, mermilerin arasından tuhaf bir hâlde koşuşturarak geçtiğini gördü. Adam, sırtındaki patlayıcıların ağırlığından öne doğru eğilmişti; isabet alacak olsaydı bu patlayıcılar onu cehenneme uçururdu.

Sonra telaşla Cerelli'nin yanına gitti. Cerelli ondan korkmuş gibiydi. Bu korku bir anlığına Lester'a acımasız bir tatmin hissi vermişti. Cerelli hızla yana sıçramış, son bir çabayla öne doğru atılmıştı. Çok sonraları, Lester'a, gözlerinde ölüm ile yanına geldiğinde aslında onu fark etmediğini, Traub'un ilerlediğini görünce orada tek başına kalmak istemediğini söylemişti.

Sheal şimdi tek başına en önde, makineli tüfek yuvasının yanında yalnızdı. İçine dolan derin bir öfke vardı. Bu tür öfkeleri iyi bilirdi. Çocukluğunda böyle öfkelenildiğinde sırtüstü yere yatar ve deli gibi ayaklarını yere vurarak yanına yaklaşmak isteyen herkese kafa tutardı. Simon'u geride bırakıp giden Lester'a öfkelenmişti. Olayı unutmuştu ama öfkesi geçmemiş, hatta bütün bu olanların adaletsizliğı karşısında daha bile artmıştı: Oradaydı, tek başına bir adam, kendini savunmaktan aciz, onu haklamaya çalışan adamların bu-

lunduğu makineli tüfek yuvasına doğru koşuyordu. Duvarların arkasında bir güzel korunan Almanlara özenmişti. Şu anda onlardan nefret ediyordu ama aslında yüzlerini, yaşlı mı genç mi olduklarını ya da kaç kişi olduklarını bile bilmiyordu. Bu adamlar için aklına getirebildiği en korkunç sıfatları sıraladı. Onu duymalarını, anlamlarını umuyordu. Onları öldürmek, katletmek istiyordu; onlar için hızlı ve temiz bir ölüm değil, uzun ve epey de zor bir ölüm istiyordu. Beyaz fosforu olsun isterdi. Bu adamlardan nefret ediyordu çünkü onların eline bırakılmıştı ve onu öldürmek istiyorlardı ama o savunmasızdı.

Makineli tüfek yuvasına en son ulaşan Lester oldu. Saatine baktı. Sekiz buçuk dakika geçmişti.

Sessizlik insanı hayrete düşürüyordu.

Fulbright, adamlarına, Lester güvenle ilerleyene kadar ateşi kesmemelerini emretmişti. Kutularının içindeki Almanlar ise hiçbir şey göremiyor; sadece bekliyor ve seyrediyorlardı.

Cerelli kulağını betona dayadı.

“Onları duyamazsın!” dedi Lester ama sanki Almanlar onu duyabilecekmiş gibi bunları sesini kısarak söylemişti. Sonra, “Haydi,” dedi, “bölmelerinden çıkan adamlarla burun buruna gelmeden önce gidelim! Şu şeyi verin bakalım bana.”

“Sırık imla hakkı” denen o patlayıcı, dikkatle, elden ele geçerek Cerelli’den Sheal’a, ondan Lester’a geldi. Çavuş patlayıcıyı, sanki tartarmış gibi iki eliyle birden tutuyordu. Başı ve omuzları makineli tüfek yuvasının deliğinin önünde görünmeden ve gözlerini Alman silahının namlusuna dikmeden önce kısacık bir an olacaktı. Silahın arkasındaki Alman’a, o kara, kapkara gölgeye nasıl bir bakış atacağını hayal etti. Belki de Alman bunun ne olduğunu bile anlayamayacak ve hiçbir şey yapmayacaktı.

“Eğer işe yaramazsa,” dedi Lester, ama aslında eğer vurulursam demek istiyordu, “Sheal arkadan gelecek.” *Eğer vurulursam...* Ama vurulacağına inanmıyordu. Akıllı, böyle bir ihtimali düşünmekten ve böyle bir ihtimal olduğunu kabul etmekten dahi kaçsa da, vurulabilmiş gibi bir düzenleme yapması gerekiyordu.

“Tamam,” dedi Sheal, “biliyorum.”

Sonra Lester fünüyeyi ateşledi. Yukarı doğru zıpladı. Tıpkı üzerinde birazdan kabarıp kızarak insanların açlığını giderecek olan hamurun bulunduğu küreğini fırına süren bir fırıncı gibi, TNT’yi sırtının etrafında döndürerek onu makineli tüfek yuvasının deliğinden içeri itti. Lester kıyaslamıyordu ama sanki bütün o sürünme, koşma, adamlarını sakinleştirme ve beklemenin ardından nihayet iyi bir şey yaptığını hissetmişti.

Hiçbir şey olmadı. Belki içeride, deliğin arkasındaki adamlarla ya-
nındakiler dış dünyadan gelen bu ani mesaja fazlasıyla şaşırmıştı. Sonuçta saçmasapan bir iş; orada güvenli duvarlarının gerisinde, dünyanın en modern silahları ile birlikte oturuyorlardı... bir sahra topu, birkaç makineli tüfek, karabinalar... sonra, yuvalarına saplanan, onları arayan bu sırk...

Lester, onun tamamını sokmuştu.

Sonra bitkin bir hâlde yere yığıldı. Gözlerini kapattı.

Yer sarsıldı. Bu sarsıntıyla birlikte, işi tamamladıklarının, her şeyin sona erdiğinin, bu muharebeyi kazandıklarının farkına vardılar. Cerelli havaya sıçradı ve boğuk sevinç çığlıkları atmaya başladı.

Ona bakan Traub gülüyordu. Lester kıcının üstünde toparlak olmuş oturuyordu; hareket etmiyordu ama rahatlamıştı.

Sheal, “Etrafa, içeriye falan bakmak istemezdim,” dedi. Nefreti uçup gitmişti. Çocukluğunda olduğu gibi, çığlık ve tekme nöbetleri bittiğinde hissettiği şeyleri hissediyordu.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

YAŞAMIN ÖLÜM İLANI

1

FELDMAREŞAL VON KLEMM-BOROWSKI, Almanların geri çekilme sürecinin tam ortasında Batı Cephesi'nin tüm Merkez bölümünü kapsayan Alman Ordu Komutanlığı'na kumanda etmek üzere atanmıştı.

Mareşal idareyi ele aldıktan birkaç gün sonra Karargâha gelen Pettinger, Berlin'in bu enkazı ve muazzam reorganizasyon işini devralması için neden Klemm-Borowski'yi seçtiğini merak ediyordu. Mareşal muharip değildi; daha önce bölük büyüklüğünde bir birimi bile savaş alanına sürmemişti. Klemm-Borowski, cılız göğsüne biraz ağırlık katmak için pek sevdiği madalyalardan yardım uman bir matematikçi ve lojistik uzmanıydı. Bu işlerden iyi anlayan Pettinger, bu Prusyalı aristokratın zarafet çabalarını, kemerini sıkma şeklini ve göbeğini sadece alttan ve üstten sarkıtmayı başarmasını küçüm-süyordu.

Yine de Klemm-Borowski'de, Pettinger'ın bir ilk izlenim olarak ona atfettiklerinden biraz daha fazlası vardı. Mareşal'in, seleftinin tüm personelini kovması, bir batıl inanç, kötü talih insana bir kez bulaştı mı üstüne yapışıp kalacağı ve artık sadece mağlubiyet getireceği korkusu olarak yorumlanabilirdi... fakat aynı zamanda aşırı bir özgüvenin ve kötü bir yenilgi yaşamış bir personelin, mevcut özelliklerini, askerî durumun gerektirdiği kadar hızlı değiştiremeyeceğini anladığının bir göstergesi de olabilirdi.

"Sevgili Pettinger, benim herhangi bir yerde idareyi ele aldığım gün, operasyonel anlamda yeni bir devrin başlangıcıdır." Mareşal'in bu tumturaklı sözlerini işiten biri, onu ciddiye almamaya ve Berlin'in en tepedeki birkaç general dışında kimseye güvenememesine

neden olan Witzleben isyanının başladığı gün için dizini dövmeye ayarlanmış olurdu. Fakat Klemm-Borowski'nin cepheyi güçlendirme ve geri çekilmeyi yavaşlatma konusunda aldığı tedbirler, Mareşal'in söylediklerinde gayet ciddi olduğunu gösteriyordu; suikastçının bombasından kaçtığı için Führer'e tebrik telgrafi çeken ilk üst rütbeli subay olmasının iyi bir nedeni olduğunu da gösteriyordu. Witzleben isyanını, Pettinger de, en tepedeki çatlağın, bu savaşın çoktan kaybedildiğine inanan ve işin içinden mümkün olduğu kadar kolay sıyrılmak isteyenler ile bir Alman zaferinin hâlâ mümkün olduğuna inananlar arasındaki bölünmenin açık bir ifadesi olarak görüyordu. Ve telgraf göndermek pek önemli bir iş olmadığından Klemm-Borowski bundan fazlasını yapmıştı: Bu zor ve muhtemelen de getirisi pek az olacak kumanda görevini kabul etmişti.

Pettinger'a göre yenilgi kaçınılmazdı. Bu, temellerini daima gerçeklerde aradığı bir tespitti. Bu arayış yüzünden Pettinger, kendini, her ne kadar karakterleri birbirine zıt olsa da Mareşal'e yaranmak ve onunla yakınlaşmak zorunda hissediyordu. Klemm-Borowski avarında bir adama çekici geleceğini düşündüğü bir dizi öneri getirdi... kabul edilmeleri hâlinde Pettinger'a geniş bir seyahat özgürlüğü olanağı, Delacroix'nın menfaatlerini gözetme ve Yaşa'nın planladığı şekliyle kalan parayı çekebilmek gibi ek avantajlar da sağlayacaktı.

Mareşal nihayet Pettinger'ı çağırtmıştı. Onu dikkatle sorguladı. Pettinger ise Paris'ten gelişine dair sadece en az şaşkınlık uyandıran ayrıntıları anlatmıştı: Sonradan Ordu Komutanlığı'na geçmek üzere Alman Topçu Taburu Komuta Bölgesi'nden adamları ile birlikte güvenli şekilde sevk edilmeleri. Mareşal'in geri çekilen adamlara yönelik hassasiyetini kaşıyabilecek olayların hepsini es geçmişti: kendi kaışı; Topçu Taburu'nda cesaret kırıcı bir biçimde sapa yolları kullanmaları; tek kalmış kişileri toplama görevine komuta eden dostu Binbaşı Dehn'i, kollarına doğru nişan aldığı bir tabanca ile zorlaması... Yerel yöneticilerle görüşmek üzere Delacroix'nın bazı üretim tesislerinde verdiği molalara gelince, bunlar kesinlikle Klemm-Borowski'yi ilgilendirmiyordu.

Klemm-Borowski dinledi. Dinlemeyi seven biri gibi görünüyordu. Sonra aniden "Senin hakkında tahkikat yaptırırım, biliyor musun?" deyiverdi.

Pettinger, Mareşal'in kalın, kemik çerçeveli gözlüklerinin arkasından zar zor seçilen gözbebeklerine baktı. Bu tahkikatla ilgili soru sormadı. O bir SS subayıydı ve Witzleben isyanından sonra Mareşal onun özel polis olarak Komutanlık Karargâhı'na bağlandığından şüphelenebilirdi.

Klemm-Borowski bir süre bekledikten sonra, "Parti senin mükemmel bir sicilin olduğu söylüyor," dedi.

Pettinger başını salladı. Madem bu küçük ve baykuşumsu adam ondan korkuyor, o hâlde canına minnet!

Mareşal, "Ben bir matematikçiyim," dedi. "Etkenlerin sabit kaldığı ve aksilik yaşanmadığı takdirde ne kadar zamanda ne kadarlık bir alanı alabileceğimizi sana söyleyebilirim. İyi bir askerin üç kötü askere eşit olduğunu, ancak lehine gelişen birtakım koşullar altında, sözgelimi beton sığınağın duvarları arkasında, kötü bir askerin iyi bir askere eşit olduğunu sana ispatlayabilirim. Ama insanlar hakkında hiçbir şey bilmem."

"İnsanlar mı?" dedi Pettinger.

"Evet, insanlar. Tüm önerileriniz insanlara ilişkin şeyler. Önerilerinizin devrimci olduğunu düşünüyorum. Önerilerinizin ikimizin de boynunu ilmiğe geçirtebileceğini düşünüyorum. Ve boynunu uzatan tek kişi olmadığımın emin olmak istiyorum."

Pettinger anlamıştı. Lojistik uzmanı, insanlar hakkında bir şeyler biliyordu; kitle olarak değil de, bireyler olarak...

Klemm-Borowski, "Ancak önerileriniz benim planımla uyuyor," diye devam etti.

"Planınız nedir komutanım?"

Mareşal kendi kendine güldü, rahat bir şekilde sandalyesinde arkasına yaslandı. "Belki siz bana söylersiniz *Herr Obersturmbannführer*?"

Pettinger tereddüt içindeydi. Kaybedeceği çok şey vardı... sadece kendi işi ve kişisel planları değil, uzun vadeli beklentileri de.

"Pekâlâ?" dedi Mareşal, "Siz eski bir askersiniz..."

"Plan basit," dedi Pettinger. "Zaten idareyi ele aldığınız andan itibaren gerçekleştirmeye başladınız. Müttefiklerin saldırısının şoku, ikinci sınıf gözden çıkarılabilir birliklerin tampon işlevi görmesiyle giderildi. Onları parçalar hâlinde yere serilirken gördüm... yaşlılar

ve gençler, Hırvatlar, Slovaklar, Alzaslılar, Macarlar... fethettiğimiz Avrupa'nın serpintileri."

"Peki sonra?"

"İki seçkin orduyu bir araya getirmeye çalışıyorsunuz..."

Mareşal ayağa kalktı, "Ve getiriyorum da Pettinger! İlkin, karşı saldırım için sınırlı ama bize bir altı ay daha kazandıracak kadar büyük bir hedef. Sonrasında, tümüyle yeni silahlarla son darbe!"

Pettinger şüphe eder gibi, "V bombaları mı?" diye sordu.

"Çok daha büyük! Kesinlikle yeri göğü inletecek bir şey! Müttefikleri harita üzerinden silecek. Savaşı bitirecek!"

Pettinger'in gözlerindeki canlılığı fark etmişti. "Görüyorum ki birbirimizi anlıyoruz," dedi. Tavırları bir hayli şahsi gibiydi. Sonra yeniden gerçeklere döndü. "Hücumu Aralık ayında planlıyorum. Amerikalılar sıcak hava askerleridir."

Pettinger gülümsedi. Burnunu sokacağı an işte gelmişti.

Dikkatle "O zamana kadar da Ekselansları," dedi, "zaman kazanmak için yeni alanlar, araziler satacaksınız."

"Aynen öyle."

"Ama bu yerleri pahalıya satmak istiyoruz, değil mi komutanım?"

"Evet, elbette!" Mareşal'in ses tonunda hafif bir sabırsızlık vardı.

Pettinger, Klemm-Borowski'nin yönlendiriliyormuş gibi hissettiğini anlamıştı. Ama üsteledi. "O yerlerde yaşayan insanlar var!" Duvardaki haritayı göstererek, "Geri çekilmekte olduğumuz topraklarda Almanlar, en azından Almanca konuşan insanlar yaşıyor. İşte bu nokta komutanım, önerimin devreye girdiği yer."

"Biliyorum! Biliyorum!" dedi Klemm-Borowski. "Önerilerini değerlendirdiğimi söyledim zaten."

"Ama şimdi tam zamanı! Yok edebileceğimiz her şeyi yok etmemiz lazım!" Pettinger, Mareşal'in dikkatini kaybetmemeye çalışıyordu. "Düşmana yanmış topraklardan başka hiçbir şey bırakmamamız lazım. Ruslar bunu yapabiliyorsa elbette biz de yapabiliriz!"

Klemm-Borowski, "İnsanları ne yapacaksın?" diye sordu.

"Tahliye edeceğim! Ne fark eder ki? Düşmana düzenli topluluklar bırakmadığımız sürece... İnsanlar ringa balığı satıp arpa yetiştirse de yetiştirmese de, Almanya yaşamalı!" Pettinger'in bir yere kök salmış insanlara karşı eski nefreti canlanmıştı. İnsanları köklerinden

koparmak, dağıtmak ve Klemm-Borowski'nin planlarının başarılı ya da başarısız olmasından bağımsız olarak kendi anladığı türden bir nihai zaferi garanti edecek bir düzensizlik yaratmak istiyordu.

Mareşal gözlüklerini kutusuna koyarak kutuyu çat diye kapattı. Gözlükleri yokken o kadar da baykuş gibi görünmüyordu. "Peki, *Herr Obersturmbannführer*, idari karmaşayı da hesaba kattınız mı? Her şeyin düzenli bir şekilde yapılması lazım. Milyonlarca insanı yollara düşürmek..." Durdu, miyop gözleri şimdi boş boş bakıyordu.

Milyonlarca insanı yollara düşürmek pekâlâ Witzleben komplosunun bir başka parçası olarak yorumlanabilir, Pettinger, Mareşal'in cümlesini zihninde tamamlamıştı. Ve Berlin bu konuda hassastı... Klemm-Borowski boynuna geçecek ilmekten *korkuyordu*.

Pettinger omuz silkti. "Ekselansları, eğer bana güvenmiyorsanız bunu anlarım."

Mareşal, yarım ağızla, "Mesele o değil," dedi.

"Ama şunu unutmayınız... sizin Almanya'nın kurtarıcısı, savaşın asıl galibi olma şansınız var. Bazı adamlara güvenmek zorundasınız!"

Mareşal çenesini sıvazladı. Pettinger, onun konumunu gayet iyi özetlemişti: Eğer başarılı olursa Almanya kurtulacaktı. Mesele, programı yürütme işini Pettinger'e verip vermeme meselesiydi.

Pettinger, "Bu kadar titizlenemeyiz!" dedi. "Zamanımız azalıyor. İnsanları oldukları yerde tutmaya devam edersek Almanların Müttefik istilasası altında da yaşayabilecekleri anlaşılacak. İnsanlar her tür polisi kabullenir!"

İnce dudakları bükülmüştü.

"Amerikalıların bundan istifade edeceğine de emin olabilirsiniz. Lüksemburg'da radyo istasyonu açmalarına izin verdik, sonra da sürekli yönetimlerinin güzelliklerini dinlemek zorunda kaldık. Halk, sizin ordularınıza destek olmak yerine onların gücüne can suyu verecek. Komutanım, ben derim ki düşmana tek bir can bile bırakmayalım!"

Klemm-Borowski başını kaldırıp baktı. Bakışları şimdi keskindi. Pettinger, lojistik uzmanının kuruyup gitmiş ruhunda bir şeyleri tutuşturduğunu görebiliyordu.

Daha fazlasını da görüyordu; yeni sloganını... *Düşmana Tek Bir Can Bile Yok!* sözü, boş köylerin, yanmış yıkılmış şehirlerin duvarlarında yankılanıyordu. İstese de istemese de nihayetinde herkes bu savaşa dâhil olacaktı. Sınır bölgeleri ile Saar havzasındaki Delacroix & Cie. tesislerinin büyük bir özenle dokunulmadan kalacağı gerçeği, doğuya doğru akan mülteci damlaları büyüyüp koca bir akıntıya dönüşürken dikkatten kaçacaktı.

“Peki, bir taraftan da bu işle meşgul olabilecek misin?” Pettinger, Mareşal’in bu dolaylı sorusunun manasını hemen anlamamıştı.

“Bir taraftan da mı?”

“Elbette. Bunun gibi sivillerle ilgili meselelerin çoğunlukla sivil otoriteler tarafından yönetilmesi gerekecek...”

“Tam anlayamadım komutanım.”

“Sevgili Pettinger...” Mareşal, *Ritter-kreuz** madalyasının şeridiyle oynuyordu. “Ben seni daha büyük bir iş için düşünüyordum!”

Pettinger temkinli bir biçimde başıyla selam verdi. Görüşüne göre ya iki işi birden alacaktı ya da hiçbir iş alamayacaktı.

“Bu benim küçük bir operasyonum. *Buzzard*** adını vereceğim.” Soru sorar gibi başını kaldırdı.

“Hoş bir isim...” Pettinger ne olduğunu bilmediği müddetçe, kendini bir şeye bağlamayacaktı.

Mareşal, “Skorzeny’i*** biliyor musun?” diyesordu. “O adama hayranım! Mussolini’nin kaçırılması işi muhteşem bir darbeydi. Bana fikir veren de bu oldu. Ne planlama ama! Ne hassas eylem!”

“Güzel bir şov olduğunu düşünmüştüm...”

Mareşal, kişner gibi bir ses çıkardı. “Biz de aynısını yapacağız, ama daha büyük ölçekli olanını. Benim hücumumla beraber askerî tarihin en büyük şaşırtma taarruzunu başlatacağız. Şaşırtma işini *Buzzard* yapacak ve sen de bu işin başında olacaksın *Herr Obersturmbannführer.*”

“Nasıl?”

* Nazi Almanyası döneminde, askerî ve paramiliter güçler arasındaki subaylara verilen en yüksek nişan. Sözcük anlamı: şövalye haçı. -çev.

** Şahin.

*** SS’lerin ünlü yarbaylarından Otto Skorzeny.

“Benim hücumumla beraber Müttefik üniforması giyen özel olarak seçilmiş adamları hatların gerisine göndereceğiz.” Mareşal gülümsüyordu. “Hatları geçmekte tecrübelisin, değil mi?”

Pettinger kaşlarını çatı. Kendisi için gönderilmiş bir özel polis olmamdan endişeleniyor ve benden bu yolla kurtulmaya çalışıyor. “Hatların gerisine geçmek mi?” dedi. “Sadece bir kere geçtim.”

“Yeterli! Kimileri hatlardan geçecek, kimileri de havadan indirilecek. Mükemmel İngilizce konuşacaklar, aynı senin gibi. Hakkında tahkikat yaptırđım, görüyorsun ya. Düşman iletişimini kesecekler, köprüleri ve atık alanlarını havaya uçuracaklar, yanlış emirler yaya-caklar, izole karargâhları devre dışı bırakacaklar ve önemli müttefik komutanlarını kaçırarak veya öldürecekler... örneğın *die Herren Eisenhower, Bradley, Patton ve Farrish*. Yirmi dört saat içinde *Buzzard Operasyonu* öyle büyük bir karışıklık yaratacak ve *Panzer* ordularım Müttefik cephesini öyle kapsamlı bir biçimde yaracak ki, Amerikalıların yenilgisi tam bir hezimet olacak! Hezimet, Pettinger!” Mareşal bağıırıyor ve SS subayına, sanki onu kişiliğinin gücüyle hipnotize etmek istermiş gibi dik dik bakıyordu.

Pettinger, sakın bir sesle “Bence bunu Skorzeny yapmalı,” dedi.

“Skorzeny doğu cephesinde, onu bulamam.”

“Lahey Sözleşmesi var,” dedi Pettinger, “Bu tür harp yöntemlerini yasaklıyor.”

“Hıh! Lahey Sözleşmesi sivillerin bombalanmasını da yasaklıyor.”

“Bize karşı zorla uygulanabilir. Amerikalılar bizden güçlü. Bizde olandan daha fazla tutsak var onlarda.” Münakaşaya yer yok, diye düşündü Pettinger. Tek endişelendiğı, kendisi de yakalanabilirdi. Diğer taraftan heyecanlı da sayılırdı: Gece, sessizce saldırmak, arkadan saldırmak... 1933'ten önce, onlarca sokak çatışmasında mükemmelleştirilmesine onun da yardımcı olduğı eski bir teknikti; karşılığını da almıştı.

Mareşal'in sesi yabancılaşmıştı. “Farz edelim düşman daha güçlü. Milyonlarca Almanı evlerinden sürmeye, pek çoğunu ölüme göndermeye hazırsın... belki de bize faydası olacak. Ben de bunu yapmana izin vermeye hazırım. Birtakım modası geçmiş kuralları çiğneyeceğim... belki bize faydası olacak. Dinle beni Pettinger, ya

bu saldırı ve *Buzzard Operasyonu* ile senin tahliye programın işleri tersine döndürür ya da biz hapı yutarız. Tüm olasılıkları hesaplayıp tarttım. Sezar'ın dediği gibi, *iacta alea est!***”

Sezar! Pettinger'in tüyleri ürpermişti. Bir çift zardan daha değerliydi.

Üstelik Klemm-Borowski'yi durdurmak için yapabileceği hiçbir şey de yoktu. Pettinger, aniden, o boş “Almanya'nın kurtarıcısı Mareşal” konuşmasının eski matematikçinin dürtülerine payanda olduğunu fark etmişti. Savaşın bu kritik aşamasında hem Almanya'nın hem de kendi kaderinin maceracıların elinde olmasından kaynaklanan büyük tehlikeyi görüyordu... bir zamanlar kendisinin de aralarında bulunduğu maceracılar. İki açıdan onlara bağlıydı; planlayıcı ve müstakbel kurban olarak. Ve önlerinde duran dipsiz kuyuyu görse de, kendisini, onların da sevgiyle hızla bu kuyuya doğru koşarken bulmuştu.

*Götterdämmerung*** geldi geliyor! Şimdi artık, içlerinden birinin işleri yoluna koyacağı umuduyla macera üstüne maceraya atılması lazımdı. Tahliye programını ve kendi postunu kurtarabilmek için Mareşal'in teklifini kabul etmesi gerekiyordu.

Pettinger, Mareşal'in tuhaf saçlarına, boş gözlerine ve geniş, gümüş işlemeli kemerinin hem altından hem üstünden fırlayan karnına bakıyordu. Kararlı bir ifadeyle, “Bence bugüne kadar düşünülmüş en güzel plan!” dedi.

“Böyle düşüneceğini biliyordum” dedi Klemm-Borowski. “Çünkü bu işin kahramanı sen olacaksın evlat.”

Pettinger, tam o esnada, Mareşal'in ona kimi hatırlattığını çıkarmıştı. Bu kişi, *Real-Gymnasium*'daki*** öğretmenlerinden biriydi. Çocuklar bu adamı çok severlerdi, çünkü hepsinin içini, sokağa çıkıp tek başına Attila'nın sürülerine boyun eğdirme ve Nibelung'un öcünü alma isteği ile dolduran bir heyecanla eski Alman kıssaları anlatırdı. Fakat bir gün *hoca* okula gelmedi. Çocuklar sonradan, Siegfried'in ihanete uğradığını ve onu uyarmak zorunda olduğunu bağırıp duran bu adamın hastaneye kaldırıldığını duymuşlardı.

* (Lat.) Ok yaydan çıktı.

(Alm.) Tanrıların alacakaranlığı. Uygarlığın sonu.

*** (Alm.) Lise.

Terk edilmiş madenin geçmişi, kömürün bol olduğu ve yeryüzünün bağırsaklarına kadar derin kazılar yapmanın gerekmediği zamanlara kadar gidiyordu. Maden, Ens Dorf kentini Schwalbach köyünden ayıran kayalıklı sıra tepelerin altında uzanan bir tüneldi. Buraya hem Ens Dorf hem de Schwalbach taraflarından giriş yapmak mümkün olsa da tünelin en derin kısmında toplanan sular yüzünden bir taraftan ötekine geçmek zordu. Yetmiş küsur metre boyunca beline kadar soğuk ve karanlık suyun içine batmış hâlde, ışığına dikkat etmeye çalışarak yürümek zorundaydın... ağır hava da, pır pır eden alevlerle göğsüne eşit bir ağırlıkla saldırıyordu.

Tünel şimdi yaklaşık beş bin kişinin sığınağı hâline gelmişti. Madenciler, madencilerin çocukları... çoğu, küçüklüklerinde tünelin karanlık mağaralarında oynamıştı; sonra unutulup gitmişti.

Ayakkabıcının karısı Elisabeth Petrik, bunu ilk hatırlayan olmuştu. Sınır köylerinden kurtarılanlarla cepheden kaçanlar; günlerce, hiçbir amaç ve düzen olmaksızın, paniğe kapılmış bir hâlde ve at arabalarının, el arabalarının, çocuk arabalarının üzerine atılmış değersiz eşyalarıyla ağır ağır yürüyerek Ens Dorf'tan geçmişti. Elisabeth Petrik ve sakat oğlu Paul, günlerce, evlerinin önünde durup bu bitip tükenmek bilmeyen kafiyei izlemişlerdi. *Frau* Petrik, eski şalıyla sıska omuzlarını sıkı sıkı örterek "Evsiz insanlar..." demişti. Kötürüm bacağının farkında ve bu yüzden de korku içinde olan Paul, "Peki *biz* nereye gideceğiz?" diye sormuştu.

Sonra, birdenbire, cephe Ens Dorf'a ulaştı. Belediye Başkanı Konz'un şahsında hükümet, resmî limuziniyle yola çıkıp gitmişti. Odacı, evrak dosyalama görevlisi ve *Rathaus*'un* genel hizmetçisi olan sivilceli suratlı Franz Seidel, Belediye Başkanı Yardımcısı sıfatıyla öne çıkıp Ens Dorf'un sokaklarında bir aşağı bir yukarı koşturarak "Hemen tahliye! Hemen tahliye!" diye bağıırıyordu. Mülteci kimlik kartı çıkartmak için *Rathaus*'un önünde bekleyen yüzlerce kadın ve erkeğin olduğu yere bir havan topu düşmüştü.

Elisabeth Petrik madeni işte o zaman hatırlamıştı. Bohçasını topladı ve kötürüm oğlu ile olup bitene kayıtsız kalan kocasını alarak

* (Alm.) Belediye binası.

onları madene götürdü. Leonie adlı kız ve Ensdorf'luların çoğu da peşinden gelmişti. İnsanlar, onlara yön gösteren biri olduğunu anlamıştı. Planlanmış bir şey değildi bu. Kısaca bir otorite yıkılmıştı ve onun yerini bir başkası alıyordu... ya da belki hayatlarının bir bölümünü yerin altında geçirmeye alışkın adamların aklına, aynı *Frau Petrik* gibi, bu eski maden gelivermişti.

Madene girdiklerinde otorite meselesi gerçekten hayati bir hâle gelmişti. Heyecan içinde itişip kakışan, ağlaşan, korkmuş binlerce insan aniden buraya hücum ederken, öne çıkıp "Burada kalacaksınız. Aileleriniz burada konaklayacak ve keçileriniz de burada duracak," diyen insanlar bir komite oluşturmuştu. Muhterem Peder Gregor, Elisabeth Petrik, madenci Karg, öğretmen Wendt ve fırıncı Krulle, istemedi de olsa, madendeki, bu neredeyse kör karanlık, dar ve alçak tüneldeki topluluk hayatını organize etme işine girişmişlerdi.

Otoriteye itaat etmeye ve disipline alışkın tertipli insanlarla uğraşmak zorunda olan komitenin işi kolaydı. Franz Seidel'in ve Nazilerin terk ettiği Ensdorf'lular, bu yeni rejimi sorgusuz sualsiz benimsemişti. On iki yıl süren faşizm, beklenmeyen meyvesini vermişti.

Keza, Paul Petrik'in Leonie'ye alaycı bir üslupla söylediği gibi, bu sefil yaşamlarını da aynı şekilde kabullenmişlerdi. "Sahipsiz kalmış, yerinden yurdundan edilmiş o kadar çok insan gördüler ve duydular ki, şimdi sıra kendilerine geldiği için şikâyet bile edemiyorlar."

Leonie, karnındaki bebeğin kıpırdandığını hissetti. Kimseyi düşünecek hâlde değildi, sadece kendini düşünüyordu. Saarlautern'de İşçi Hizmet Birliği'nde bulunmuş ve Hitler Gençliği Lideri Hellestiel ve çetesiyle tanışmıştı. Güzel günlerdi ama geçip gitmişti. Ensdorf'a dönüp doğumu beklemekten başka yapabileceği bir şey kalmamıştı. Frau Petrik de onu yanına almıştı.

Leonie, "Ne yapmalarını isterdin?" diye sordu. "Oldu işte. Elimizden bir şey gelmezdi. Şimdi de elimizden bir şey gelmiyor."

Leonie ve Paul, Ensdorf girişine yakın küçük, karanlık bir oyukta sıkışmış oturuyorlardı. Uzun, çok uzun zaman önce ölmüş bir madenci, herhâlde, kör atların çektiği kömür vagonları ağır ağır geçerken duracak bir yeri olsun diye kayanın içinde böyle bir oyuk kazmıştı. Giriş kısmındaki gün ışığı çok uzakta kalmıştı; bir iğne ucundan daha büyük değildi ama bir elmas kadar parıltılıydı.

Paul, “Elimizden bir şey gelmez...” diye alay ediyordu. “Benim elimden bir şey gelmez, ayağım yüzünden... Ama siz, hepiniz sağlıklı ve iyi durumdasınız. Şimdi kimi suçlayacaksınız, liderlerinizi mi? Liderleriniz gitti bile! Kendim bu işin içinde olmasaydım da başka bir yerden izliyor olsaydım, gülmekten karnıma ağrılar girerdi!”

“Paul,” dedi Leonie, “karnımda bir bebek taşıyorum.”

Paul’ün, bu küçük oyuğun imkân verdiği ölçüde ondan uzaklaştığını hissedebiliyordu.

“Kimin çocuğu?”

“Hellestiel, sanırım... Bilmiyorum.”

Cevap bekledi. Cevap yoktu. Bir grup adam tökezleyerek önlerinden geçti. Frau Petrik’in sakın ve boğuk sesini işitti. “Karanlık basar basmaz köye gidersiniz. Karg sizi götürecektir. İnekleri sağıp besleyin, sütü alıp geri gelin. Ben de birkaç kadın alacağım. Konz’un ve fırıncının evinde yemek pişireceğiz. İnsanların sıcak bir şeyler yemesi lazım.”

Leonie, “Annen harika bir kadın,” dedi.

Paul’dan hâlâ cevap yoktu.

“Neden konuşmuyorsun?”

“Ne söyleyebilirim ki? Elinden bir şey gelmediğini söylemedin mi?”

Leonie, “İrk yüzünden oldu,” diye fısıldadı.

“Hepsi birbirinden kötü,” dedi. “Bu İrk yok olmalı.”

“Annen onlar için süt alıyor!”

Paul, kehanette bulunur gibi, “Ağızlarında safraya dönüşecek!”

Leonie, Paul’ün elini bulmaya çalışırken “Böyle konuşmamalı-sın,” dedi. “Bu insanlar senin kendi halkın.”

Paul “Beni asıl çıldırtan da bu ya,” diye bağırdı.

Günün parlak ışığı kaybolmuştu. Kötürüm ile gebe kız, bir meşale veya mumun ara sıra görülen alevi dışında kadifemsi bir karanlık içinde oturup bekledi.

Madendeki topluluk, ortak bir amaçtan doğmuştu: üyelerinin hayatlarını kurtarmak ve onların yollarda ziyan olup gitmesini önlemek. Ama her geçen dakika ve saatle birlikte, karanlık, pis hava,

açlık ve sıkış tikiş ortam durumu biraz daha kötüleştiriyordu. Havan topları ile bombaların yarattığı apansız tehlike geçer geçmez insanlar içinde bulundukları durumun sefaletini hissetmeye başlamışlardı.

Komite, kısa süre içinde, otoritesinin zayıfladığını fark etmişti. Ufak tefek sıkıntılardı bunlar: ayak işi yapmayı reddeden bir adam, annesi öldürülmüş bir çocukla ilgilenmek zorunda olduğu için hor-murdanıp duran bir kadın... Bu otorite o kadar yeni, o kadar düşünülmemiş bir şeydi ki. Ve belki de Komite üyeleri, otorite kurup bunu zorla kabul ettirecek insanlar değildi.

Madenci Karg, öğretmen Wendt, fırıncı Krulle ve Frau Petrik madenin Ensdorf girişine yakın bir yerde oturmuş, duman kümelerini, havan toplarının düşüp infilak ettiği yerlerden yükselen ve düşen pislik ve taş yığınlarını izliyorlardı.

Krulle, "Hâlâ her yerde savaşıyorlar mı?" diye sordu. Yuvarlak yüzünde, beyaza çalan sarı tüyler vardı.

Madenin Schwalbach tarafından henüz dönmüş olan Karg, yırtık, eski ayakkabılarına suların damladığı pantolonunun paçalarına bakıyordu.

"Pantolonunu çıkar," dedi Elisabeth Petrik, "üşüteceksin."

Karg, "Öteki tarafta da durum aynı," diyerek fırıncıya cevap verdi.

Krulle, pelte gibi ellerini ovarken "Ne yapalım," dedi, "eğer oradan çıkıp gitmek isteyen varsa bırakalım çıksın! Aptalların başına gelenden ben sorumlu olmayacağım."

Elisabeth Petrik sesini yükseltti. "Neler olacağını neden açıkça söyleyemiyorsun? Eğer Schwalbach tarafında da bir kaçışma varsa bunu durduramayız. Birçoğu ölecek. Ama çok azı geçmeyi başaracak. Ve biz kalacağız, biz ve bizimle beraber olanlar."

Krulle, "Daha fazla yerimiz olacak!" dedi.

"Evet. Ve Nazilerin gelip bizi toplaması da daha kolay olacak. Geri gelecekler. Mecburen gelecekler. Bizim bu yaptığımız bir... bir isyan. Nereden bakarsan bak emirlerine karşı gelmiş olduk. Seidel'in emirlerine..."

Vatansever bir adam ve Birinci Dünya Savaşı gazisi olan, en çok da Bismarck dönemi konusunu seven öğretmen Wendt, "Binlerce Almanın hayatını kurtardık ama!" dedi.

“Hayatlar umurlarında değil ki,” dedi Karg. “Friedrich Wilhelm maden kuyusundaki patlamayı hatırlıyor musunuz? Toprağın altında kalan adamların sağ olma şansı çok yüksekti ama onlar patlamasının olduğu kademenin duvarla kapatılmasını emrettiler ve bizden tekrar aşağı, daha da derine inip kömür çıkarmamızı istediler.”

“Emirlerine karşı geldik,” diye ısrar etti Frau Petrik, “bunu yanımıza bırakmazlar. Ama kenetlenmiş beş bin kişiye ne yapabilirler? Buraya, aşağıdaki madene bir polis alayı göndermek zorunda kalacaklar ama ne adamları var ne de cesaretleri. Bu savaş bir ara durmak zorunda. Cephe ya bir yöne ya öbür yöne kaymak zorunda. O zamana kadar da insanları bir arada tutmalıyız. Bunun başka yolu yok.”

Krulle, Elisabeth Petrik’in ortaya koyduğu ürkütücü seçenekleri anlamaya çalışıyordu. Onun asıl derdi, kendisine hayli pahalıya patlayan yeni bir ocağın bulunduğu fırınıydı. Bırakıp gitmek istemediği buydu işte; bu yüzden kalmıştı ve kalmak için de her şeyi yapardı. Dudakları sımsıkı kapalı, “Ben yanlış bir şey yapmadım” dedi.

“Tarihsel olarak yapmadın,” dedi öğretmen, “ama hukuki olarak yaptın.”

Frau Petrik, “Bu ince farkları anlamam ben,” dedi. “Tek bildiğim iki girişe de gözcülük yapacak adamlar yerleştirek iyi ederiz, böylece biri gelirse haberimiz olur. Diğer işler için en iyisini umalım ve dua edelim...”

Krulle, “Belki Peder Gregor yarın bir ayın düzenleyebilir,” diye bir öneri getirdi.

Karg, “Yarın pazar değil ki,” dedi.

Prusyalı tarzında bir ense tıraşı olan öğretmen Wendt dikeldi ve “Tanrı her gün ve her saat yanımızdadır,” dedi. “Umalım da Amerikalılar artık biraz ilerleme gösterebilsin.”

“Bunu *sen* nasıl söylersin?” Krulle, bütün şanslarının bir zamanlar düşman kabul ettiklerinin başarısına bağlı olduğu düşüncesine henüz alışamamıştı.

Wendt, “Bu değerlendirmeyi eski bir asker olarak yapıyorum,” dedi. “Askerî uzmanlar gözlem yapar, taraf tutmaz.”

Krulle omuz silkti. Konuşmanın gidişatını takip etmekte zorlanıyordu.

Aynı akşam, karanlık çöktükten sonra, Franz Seidel madene geldi. Yanında, kendisi ile duvar boyunca konaklayan insanların tam ortasında duran yüksek rütbeli bir SS subayı vardı. Subayın kalçasına kadar çıkan lastik çizmeleri, içinden yürüyüp geldiği su nedeniyle parlıyordu. İki adamın arkasında dikkatle ve el yordamıyla ilerleyen yirmi küsur silahlı jandarma vardı.

Ensdorf'luların Schwalbach girişindeki gözcüsü Komiteyi önceden uyarılmıştı; böylece ziyaretçiler sular içindeki bölgeyi geçer geçmez, arkasında sıra sıra tünelin dar boşluğunu dolduran bir madenci kitlesi bulunan Komite tarafından karşılandılar.

Biri, "Seidel!" diye bağırdı, "Nereden çıktın böyle aniden? Burası sıcak değil! Konforlu değil burası!"

Bir meşale alevi Seidel'in dar, sivilceli suratını aydınlattı; Seidel'de tuhaf bir solgunluk vardı. "Rahip nerede?" diye sordu. "Peder Gregor nerede? Onunla konuşmak istiyoruz." Seidel'in kafasının hemen birkaç santim üstünde madenin kabaca yontulmuş, ıslak tavanı vardı. Çinko sülfür ve su damlaları, Seidel'in el fenerinden yayılan ışığı yansıtıyordu; Seidel, tünelin derinliğini dolduran insanların gözlerinden yansıyacak şekilde indirdi ışığını. İlk sıranın arkasındakiler, ön tarafta olup bitenleri görebilmek için kâh ayak uçlarında, kâh zıplayarak ve komşularının omuzlarına dayanarak yükseliyorlardı. Bu gözler, Seidel'e, *Rathaus*'un merdivenlerinden aşına olduğu insanların gözleri gibi değil de karanlıkta parlayan fosforlu gözler gibi görünüyordu.

Sonra etten duvar yarıldı ve Peder Gregor papazlara özgü o beyazlık içinde öne çıktı. Kayalar ve uçurumların bir bastırıp bir yankılandığı sesinde, bu dünyadan olmayan bir şeyler vardı. "Franz Seidel, ne söylemek istiyorsan bu insanların önünde söyleyebilirsin. Benim saklayacak bir şeyim yok."

Üstündeki subay yağmurluğunun içinde küçücük kalan Seidel, rahibin elini kavrayıp öptü. Sonra birkaç adım geriledi, olabildiğince dik durmaya çalışarak söze başladı: "Kendimi tehlikeye atmak pahasına yanınıza geri geldim. Geri geldim çünkü biliyorum ki dediklerimi yapacaksınız. Bu madenin derhal tahliye edilmesini em-

rediyorum. Kimse kalmayacak burada. Schwalbach girişinde kamyonlar sizi alacak. Parti tarafından Rheinfranken vilayetinde geçici barınaklar sağlandı. Jandarmalar tahliyenin düzenli bir şekilde yapılması için geldi. Derhal başlayacağız.”

Seidel, gözlerin rahibe dikildiğini fark etti. Peder Gregor sessizdi. Hareket etmiyordu. İnsanlar tahliye olacak olsa rahibin yanından, üstünden geçerek gitmeleri gerekecekti.

Seidel, gergin bir biçimde, “Ne bekliyorsunuz?” diye sordu. “Hayatlarınızı korumanın en iyi yolunun, tek yolunun tahliye olduğu konusunda hepinize güvence vermek amacıyla *Obersturmbannführer* Pettinger da benimle birlikte geldi.”

Frau Petrik, “Kamyondan bahsedip duruyorsun,” dedi. “Üç gün önce de kamyonların gelip bizi Ens Dorf’tan alacağına söz vermiştin. Bunlar aynı kamyonlar mı?”

Seidel, kadının sesini tanımıştı. Sinirle karşılık verdi, “Hangi kamyon olduğu ne fark eder?”

“Bilmek istiyoruz işte! Tutulmayan o kadar çok söz var ki...”

Öğretmen Wendt konuştu. “*Herr* Seidel, bir kamyonu yirmi kişiyle bunların eşyalarını koyabileceğinizi varsayıyorsanız madende ki beş bin kişiyi tahliye etmek için 250 kamyonunuz olması lazım. Bu kadar kamyon bekliyor mu dışarıda?”

Esasında Schwalbach girişinde sadece iki arabası olan Seidel, Wendt’in bu matematik kesinliğine hazırlıklı değildi. Bir şeyler geveleyip durdu.

“Kamyonunuz olduğuna inanmıyorum,” dedi Karg. “Hem öyle olsa bile, beş bin adamı, kadını ve çocuğu ateş altında bindirmeye çalışmak çılgınlık!”

Fırını Krulle, öfke dolu tok bir sesle, “Siz bizi ne sanıyorsunuz?” diye sordu. “Köylerini terk eden bir sürü insanla konuşmadık mı sanki? Hiçbirine nakil, barınak, yiyecek falan sağlanmadığını biz bilmiyor muyuz? Siz bilmiyor musunuz?”

“Neden geldiğin yere geri dönmüyorsun sen?”

“Neden bizi rahat bırakmıyorsun?”

“Biz kendimize bakabiliriz!”

“Burada bize ateş eden yok!”

“Burada güvendeyiz!”

Acı acı bağırır gibi sesler çıkaran bir kadın kalabalığı yardı. “Ben gitmek istiyorum!” diye feryat etti.

Peder Gregor kadına döndü. Postane müdiresi Frau Biermann’dı bu. Peder gülümsedi ve kadını kutsadı. “Gidebilirsiniz,” dedi, “sizi kimse tutmuyor. Onunla gitmek isteyen kim varsa gidebilir.”

Pettinger kalabalığı izliyordu. Ama şu histerik Biermann adlı kadının arkasından sadece iki adam gelmişti. Rahibin arkasındaki etten duvar tekrar kapandı.

Frau Petrik derin derin nefes aldı. Frau Biermann’ı durdurmaya çalışmış, ‘Biri giderse hepsi gider’ diye düşünmüştü... Sonrasında bu duvarı korumak nasıl mümkün olurdu? İnsanlar daha mı güçlüydü, yoksa dışarıdaki savaştan, onun sandığından da çok mu korkuyorlardı?

Hemen yanında duran kocası Johannes cevabı vermişti. “Eğer Frau Biermann başarırsa, arkasından da öbür ikisi, biz de gideceğiz. Herkes gidecek. Ama öncesinde emin olmamız lazım.”

Seidel konuşuyordu, “*Herr Pastor!* Bizim aramız her zaman iyi olmuştur... neden şimdi işbirliği yapıyorsunuz?”

Pettinger, Seidel’i bir kenara itti. Hâlâ mesafeli ama tehditkâr olmaktan ziyade arkadaşça konuştu: “*Herr Pastor!* Ve sizler... Toprağınıza, evinize karşı bağlılığınıza saygı duyuyorum. Bunlar, tüm Almanların sahip olmakla övündüğü duygular. Belediye Başkanınız *Kreisleiter** Konz ve Saarbrücken’deki diğer yüksek memurlarla sizin durumunuzu görüştük. Onlar namına ve bir SS subayı olarak sizlere söz veriyorum ki düşman geri püskürtülünce ve geri dönüşünüz güvenli olur olmaz evlerinize geri geleceksiniz. Ancak bu sürede madeni tahliye etmelisiniz.”

“Ateş altında mı?” diye sordu Karg.

Pettinger, karanlıkta konuşan adamı seçemiyordu. Sesin geldiği yöne doğru döndü ve “Tahliyeyi bu kadar tehlikeli yapan, sizin şu saçmasapan madende kalma inadınız. Size emir verildiğinde gitmiş olsaydınız, şimdiye kadar Rheinfranken’de sizin için hazırlanan acil durum barınaklarına çoktan varmıştınız. Şimdiye temiz kışla binalarında olacaktınız; ışığınız, havanız, suyunuz, sıcak yemeğiniz olacaktı, çocuklarınız kreşlerde olacaktı...”

* Nazi Partisi’nde 1930-45 yılları arasında kullanılan bir siyasi unvan. Sözcük anlamı: ilçe lideri. –çev.

Durdu. Ne yapıyordu böyle? Bu insanlara yalvarıyordu... onlara emir vermek yerine yalvarıyordu! Yirmi jandarmayı düşündü. Bu tünelde kaç adam öldürebileceklerini ve oradan asla sağ çıkamayacağını düşündü.

“Kendinize bir bakın!” diye bağırdı. “Bu karanlık kapanın içinde hayvanlardan bile kötü durumda yaşıyorsunuz, duvarlarından su sızıyor, havası pis ve zehirli... kömür gazı midenizi hasta ediyor, açık alev hâlinde patlayabilir bile... bu dediğimi teyit edecek madenci yok mu aranızda?”

Elisabeth Petrik’in sakin sesi duyuldu, “Biz de burada olmaktan hoşlanmıyoruz. Ama güvende olduğumuz tek yer burası. Bizler basit insanlarız. Bizde, Belediye Başkanı Konz ve diğer büyük adamlar gibi güzel, hızlı arabalar yok. Gitmeyi biz de istiyoruz. Ama yaşamak da istiyoruz. Lütfen, sizden rica ediyoruz *Herr Obersturmbannführer*, Amerikalılara gidin ve öldürülmeden madenden çıkabilmemiz için üç saatlik bir ateşkes sağlayın.”

“Sen aklını mı kaçırdın kadın?” Rahibe döndü. “İnsanlarınızın selametini düşünün Peder. Onlara emirlere uymalarını söyleyin!”

Şimdi insanlar gerilemeye başlamıştı. Peder Gregor tek başına duruyordu. “Seidel ve *Herr Obersturmbannführer* sizlerden buradan çıkmanızı istiyor,” diye yavaşça söze başladı. “Yine de, Tanrı’nın ve vicdanımın huzurunda, size ne tavsiye edeceğimi bilmiyorum. Bir daha nerede, ne zaman yemek yiyeceğinizi bilmeyeceksiniz. Bir yerden bir yere yollarda yürüyeceksiniz, çocuklarınız aç ve üşürken...”

Seidel, şiddetli bir biçimde rahibi çekiştirmeye başladı. “Sus!”

Peder Gregor adamı başından savdı. “Savaş çarkları dönerken, insandan daha küçük, insandan daha önemsiz başka bir şey var mıdır? Peki koşabilir misiniz? Tanklar sizden hızlıdır, felaket katarları...”

Pettinger şaşkındı. İlk defa kendi insanları, Almanlar, söz dinlemiyordu; ona doğru hücum ediyor, yan taraftan üzerine geliyorlardı. Bunlar kurtarılmaya değmezdi! Aslına bakılırsa kurtulmuşlar, kurtarılmamışlar umurunda bile değildi... sadece bu insanları madenden çıkarması gerekiyordu... onları, Amerikalıların ulaşamayacağı bir yere götürmesi, yola çıkarması gerekiyordu... her yer olabilirdi ama burası olmazdı!.. Rahibi ortadan kaldırmalıydı. Bu isyanın kal-

bi de, ruhu da rahipti. Onun önderliği olmasa hepsi dağılırdı. İnsanlar liderleri olmadan hareket bile edemezdi.

“*Herr Pastor*,” dedi sesini kontrol etmeye çalışarak, “bizimle gelir misiniz? *Kreisleiter* ve Saarbrücken’deki diğer yetkililer sizinle görüşmek, iyi niyetli olduklarını göstermek isterler. Böylece siz de insanları korkacak bir şey olmadığı konusunda ikna edebilirsiniz.”

Peder Gregor’un ikirciklendiğini görebiliyordu.

“Sizi temin ederim, sizi madene, insanların yanına bizzat kendim geri getireceğim.”

Elisabeth Petrik, rahibin tereddütlü hâlini hissetmişti. Yaşlı adam, tuzağı göremeyecek kadar düz düşünen biriydi. “*Herr Obersturmbannführer*,” dedi, “Peder Gregor’umuz çok yaşlı bir adam. *Kreisleiter* çok daha güçlü ve buraya gelmesi çok daha kolay. Genç olanın yaşlının ayağına gelmesi çok daha doğru olur, öyle değil mi?”

Pettinger, bu insanlar kesinlikle kurtarılmaya değmez, diye düşündü ve “Biri şu kadını duvara yaslasın!” diye bağırdı.

“Kan mı görmek istiyorsunuz, *Herr Obersturmbannführer*?” diye sakince cevap verdi Frau Petrik. “Neden yukarı çıkıp yeteri kadar kan dökülen cepheye gitmiyorsunuz?”

“Bizimle geliyorsunuz *Herr Pastor*!” diye emretti Pettinger.

Peder Gregor, “Zor kullanmak zorunda kalacaksınız,” dedi.

“Mecbursunuz!” Pettinger rahibin kolunu tuttu.

Rahip direniyordu ve yaşına rağmen, Pettinger’in tahmin ettiğinden daha kuvvetliydi. Kıvrılıp Pettinger’in elinden kurtuldu. “Bu şekilde değil!” dedi. Ellerini uzattı, “Kelepçeleyin beni!”

“Ne?” Pettinger, Peder Gregor’un uzattığı bileklerini indirdi. “Kelepçe falan getirmedi.”

O anda yuhalamaları duydu. İnsanların ileri atıldığını, rahibin kalabalık içinde kaybolup gittiğini gördü.

“Korkak!” diye bağırdı.

Kadının öfkeli sesini duydu. “İhtiyar adam korkak olsaydı, sizin, hepinizin olduğu yerde o olurdu!”

Bu bir mağlubiyetti. Pettinger dönmüş gidiyordu. Alaylar ve hareketler arasında geri çekildi ve öfkeli sesleri ancak suyu geçtiğinde arkada bırakabildi. Suyun soğukluğu onu kendine getirmişti. Bir mühendis mangası ve biraz dinamitle düzeltilemeyecek bir şey de-

ğildi. Saarbrücken'e döner dönmez bu fesatı ortadan kaldırmak için gerekli emirleri verecekti.

Johannes Petrik, adamları ve ellerindeki fenerlerin zayıf, titreyen ışıklarını görmesine imkân verecek ama kendisinin görünmesini engelleyecek bir mesafeden, jandarmaları ve Seidel ile Pettinger'i takip ediyordu.

Adamları neden takip ettiğini tam olarak bilmiyordu; karısının aldığı önlemlerin ve tavsiyelerinin uygunsuz olduğuna dair belli belirsiz bir düşünce dışında... Karısı kesinlikle iyi bir kadındı, iyi de bir ev kadınıydı, Tanrıya şükür hem akıllı hem güçlüydü. Ama bir kadındı, üstelik de onun karısıydı. Onun tüm zaaflarını bilirdi ve karısı sadece dört yıl okula gitmişti. Yüklendiği sorumluluklar, hayatları boyunca güçlü bir muhakeme ve idare gerektiren beceriye dayalı işler yapmış olan onun gibi adamların bile kabul etmeye cesaret edemeyeceği türdendi. Nihayetinde, karısı şimdilik önemli biri gibi davranıyor olsa da asıl sorumluluk ona düşerdi...

Sudan geçerken sendeleyip düştü; doğrulmaya çalışırken de jandarmaların botları yüzünden hâlâ çamurlu olan soğuk, yoğun sudan biraz yuttu. Öksürdü, öğürdü, ağzındaki yavan kömür tadından kurtulmak için tükürdü. Az kalsın, resmî görevlilerin arkasından gitmekte olan Frau Biermann ile onu takip eden iki adamın izini kaybediyordu. Schwalbach tarafına nefes nefese ve öyle bir hâlde vardı ki, tünelin sonundakiler onun kötü haber getiren bir ulak olduğunu sanıp peşine düşerek çıkışa kadar onu takip ettiler.

Johannes Petrik ile madenin Schwalbach tarafından kimi insanlar, Frau Biermann'ın sonuna işte böyle tanık oldular. Jandarmaların birbirlerinden ayrılarak teker teker veya küçük gruplar hâlinde Schwalbach'a doğru yokuş aşağı inmeye başladıklarını gördüler. Pettinger'ın da kendi arabasına binerek uzaklaştığını gördüler. Müdirenin peşinden gitmeye karar veren iki adam, kimse onlara ne yapacaklarını, nereye gideceklerini söylemediğinden öylece dikilirken, Franz Seidel'in postane müdiresini kendi arabasına davet ettiğini gördüler.

Seidel'in arabası çalıştı ve Schwalbach yönünde hızla ilerlemeye başladı. Johannes Petrik kadına özenmişti biraz. Arabayla sürgüne götürülürken kim bilir ne rahattı!

Sonra bir havan topu tam arabaya isabet etti. Her şey alevler içinde kalmıştı. Ateşin içinden arabanın yamulan iskeleti kapkara seçilebiliyordu. Arabadan çıkan olmadı. Ne şoför ne Franz Seidel ne de postane müdiresi Frau Biermann...

Madenden kimse acaba yardım mümkün olur mu diye bakmaya gitmedi. Kimse yorum da yapmadı. İnsanlar sessiz duruyor, yanan arabayı ve cesetleri seyrediyorlardı.

Frau Biermann ile birlikte madenden çıkan adamlardan biri arazide koştu ve akşam karanlığının içinde kayboldu. Öteki, Schwalbach girişine geri geldi. Adımları yavaştı, sendeliyordu. Sonradan, o ve Johannes Petrik Ens Dorf tarafına döndükten sonra madenci Karg'a şöyle dedi: "Nereye giderdim? Ne yapardım? Issızlığın ortasında..."

Madenin Ens Dorf girişine giden tepeyi aşmak dört Alman mühendisle başlarındaki onbaşının bir saatini almıştı. Ağır yüklerini taşımaktan yorulmuşlardı. Onları Amerikalılardan gizleyecek bir tümseğin arkasına oturdular, sırt çantalarından ekmek ve sosis çıkarıp yemeye başladılar. Onbaşı piposunu dikkatlice yaktı çünkü düşman çok yakındaydı. İyice dinlenmeyi hak ettiklerini söyledi; patlayıcıları yerleştirmek için önlerinde uzun bir gece vardı. Hiç acele etmeyecekti, işin doğru yapılmasını istiyordu.

Madende, Komite adına hareket eden Karg, Ens Dorf girişine yerleştirilen iki madenciyi kontrol ediyordu. Madenciler, birdenbire birtakım kutular taşıyan askerlerin ortaya çıktığını anlattı. Karg, kendi kendine, acaba bu, Pettinger'in sonuçsuz kalan çağrısının bir devamı mı, diye düşündü. Ama sallana sallana dışarı çıkıp da rahatlamış, arada sırada düşen havan toplarının seslerini dinleyen ve tavırlarıyla dünyanın en rahat insanlarıymış görüntüsü veren Onbaşı ile adamlarını görünce bu düşüncesinden vazgeçti.

Onbaşı, pozisyonunu hiç değiştirmeden, "Kendinden utanmalısın!" dedi.

“Nedenmiş?” Karg, askerlerin yanına oturmuş, bir ot sapı koparak çiğnemeye başlamıştı.

Onbaşı, “Sen asker kaçağı değil misin?” diye sordu ama sesinde herhangi bir kınama belirtisi yoktu. “Ne yapacağımızı biliyor musun?”

Karg tükürdü. “Hayır.”

Onbaşı, eski püskü, ağır botuyla kutulardan birine dokundu. “Bu dinamit.” Hınzır bir havayla Karg’a göz kırptı. Ama hayal kırıklığına uğramıştı; Karg’ın yüzünden uyarıyı anlamadığı anlaşılabilirdi.

“Sen sadece bir kaytarıcı değilsin,” diye devam etti Onbaşı, “aynı zamanda bir de *Dummkopf* sun!” *

“Bana niye kaçak diyorsun ki?” diye sordu Karg.

“Niye mi?” Onbaşı omzunu silkti. “Sana bir şey söyleyeyim; oradan çıksan iyi edersin. Senden hoşlanmadım. Ama orada kapana kısılp kalmaktan daha hoş ölümler de var bence. Dinamit bu yüzden burada işte... Şimdi anlıyor musun *Dummkopf*?”

Karg anlamıştı. Ama Onbaşı’nın öylesine verdiği bu bilginin bütün ağırlığını kavramaya muktedir değildi. “Kaçak mı?” dedi çaresizlik içinde.

Onbaşı’nın yanında oturan adam, bıçağındaki ciğerli sosis parçasını sildi ve çat diye bıçağını kapattı. “*Volkssturm*’da** olmayı ben de istemezdim,” dedi. Güldü.

Çiğnediği otun sapı Karg’ın ağzından düşüverdi. “Benim çocuklarım da o madende!” dedi. “Orada beş bin kişi var! Kadınlar var! Burada yaşayan insanlar! Siz ne yapacaksınız?”

Bıçaklı asker “Tanrım!” dedi, bıçağını cebine koymayı unutmuştu.

Onbaşı yerinden hafifçe doğruldu. “Bu bölgedeki herkes tahliye edildi.”

Karg, sesini alçaltarak “Biz gitmedik,” dedi. Sonra daha yüksek bir sesle, “Sizin... sizin de bir yerlerde bir eviniz var! Karınız, belki çocuklarınız... Siz onların oralardan sürülmesini ister misiniz?”

Polonya’da görev yapan ve her şeyi kendi gözleriyle gören Onbaşı “Hayır,” dedi, istemezdi.

* (Alm.) Mankafa

** Nazi Almanyası’nda İkinci Dünya Savaşı’nın son aylarında kurulan milis kuvvetleri. Sözcük anlamı: halk fırtınası. –çev.

Karg, “Gelin de bir bakın onlara!” dedi. “Birkaç adım uzakta sa-
dece. Gelin de bakın!”

Hava kararıyordu. Onbaşı kıpırdamak istemiyordu, bakmak istemiyordu. Ensendorf ile maden arasındaki bölgeye düşen havan toplarını duyuyordu. Amerikan silahlarının parlayıp sönen ışıklarını görüyordu. Ensendorf’ta bir ev yanıyordu ve alevleri, rüzgârsız havada göğe doğru hızla yükseliyordu.

“Sana inanmıyorum,” dedi. “Ben emir aldım.”

Karg ayağa kalktı ve madenin girişindeki kara deliğe doğru hızla koşmaya başladı.

Onbaşı arkasından bağıırıyordu. “Çık oradan, çık! Emir aldım ben!”

Karg madenin içine daldı. O kadar hızlı koşuyordu ki kaygan, engebeli zemine alışmış olan ayakları dengesini kaybediyordu; yine de koşmaya devam etti.

Elisabeth Petrik durdurdu onu.

“Gel!” diye çekiştirmeye başladı, “Benimle gel. Hemen, şimdi, acele et. Allah aşkına, acele et!”

Kadının elini tuttu ve ikisi birlikte girişe doğru koşmaya başladılar. Ailelere tahsis edilen alanları, karanlığın içinden çıkan endişeli kadınları ve adamları koşarak geçtiler; bu sırada Karg insanları ite kaka ilerlerken, Elisabeth Petrik, ne yapmaya çalıştığını hâlâ anlamamış olsa da ona yetişmeye çalışıyor ve soru sorar gibi bakan insanlara “Yok bir şey! Yok bir şey!” diyordu.

Madenden çıkınca Karg, Frau Petrik’i Onbaşı’ya götürdü.

“İşte! Bir kadın! Şimdi bana inandın mı?”

Onbaşı ayağa kalktı. Kadına baktı, hatta dokundu.

“Onun gibi çok var mı?” diye sordu; inanmaya hazırды ama karar veremiyordu.

Karg, “Madenin girişini patlatamazsınız,” dedi, “yapamazsınız! Güvende olmak için girdik biz oraya! Çıkamayız. Bizi böyle... böyle öldüremezsınız!”

Elisabeth Petrik, askerlerin ne yapmak üzere olduklarını anlamıştı. Bir ölü gibi sakindi.

“Beş bin kişi varız,” dedi, “insanlar... senin gibi... ve senin gibi... ve senin gibi insanlar...”

“Biliyorum, biliyorum,” dedi Onbaşı, “ama aldığım emir ne olacak?”

Evet, aldığı emir ne olacaktı? Elisabeth Petrik, emrin ne anlama geldiğini bilirdi; o bir Almandı. Emirlerle karşı gelmiş olabilirdi ama sadece kişisel bir hususta ve kesinlikle başka bir alternatif olmadığında... Aynısını bir başka Almandan, hele hele de bir askerden beklemek aklının ucundan bile geçmezdi. Onbaşı’nın emir almış olduğu gerçeğinin yol açacağı tehlikenin tümüyle farkındaydı.

“Sorumlu ben değilim,” dedi Onbaşı.

O emir almıştı; yani aldığı emrin değiştirilmesi gerekiyordu. “Subayınız nerede?” diye sordu Elisabeth Petrik. “Bir subayınız olması lazım!”

Onbaşı hevesle “*Herr Leutnant* öteki tarafta, Schwalbach’ta sanırım,” dedi. Kadının ona bir çıkış yolu gösterdiğinin farkındaydı. “Bir saatlik yol. Biz de tepeyi aşip yeni gelmiştik.”

Elisabeth Petrik, “Madenin içinden daha kısa sürer,” dedi. “Siz burada bekleyin Onbaşı!” Rica etmiyordu, komuta ediyordu. Onbaşı da bunu kabul etmişti. “Siz burada bekleyin ve ben dönene kadar sakın bir şey yapmayın!”

“Acele edin,” dedi Onbaşı. “Uzun süre bekleyemem. Emir aldım.”

Mühendis Teğmen, Schlaghammer adında bir yedek subaydı; hayatının en güzel yıllarını geride bırakmış, yanık tenli, çopur suratlı, mütereddit bakışlı, çok inançlı denemeyecek, iyi bir baba ve iyi bir koca olan bir adamdı. Pettinger’in anlattıklarından kuşkulanan için bir sebebi yoktu. *Obersturmbannführer* madeni denetlemiş ve Amerikalıların, Ens Dorf’tan Schwalbach tarafına sızmak için madeni kullanmasının gayet muhtemel olduğunu görmüştü. Aslında böyle yüksek rütbeli bir subayın neden böyle karanlık, pis bir deliği şahsen incelediğini, incelerken pantolonunu ıslattığını merak etmişti ama bir yarbayın kararlarını sorgulamak onun işi değildi.

Pettinger talimatlarına şu eklemeyi yapmıştı: “Madende birkaç kişi, görevden kaçmak için orada saklanan birkaç *Volkssturm* kaçağı olabilir.”

Schlaghammer “Emredersiniz komutanım,” demişti. Madenin içinde taş duvarların arasında kısıtırılıp kalmış insanların görüntüsü bir anlığına gözünün önüne gelmişti; onları havadan ve ışıktan mahrum bırakan kayaları, devam edemeyecek kadar yorulup da yere düşene kadar tırnakları ve çakılarıyla kazımaya çalışıyorlardı. Sonra bu görüntüyü zihninden kovmuştu. Cephede üç oğlu vardı ve bu kaçaklar kaydardığı için oğullarının hayatı tehlikede olabilirdi.

Derhal Saarbrücken’den Schwalbach’a doğru hareket etmişti. Araziyi inceledikten sonra mangasının yarısını iki kutu dinamitle birlikte madenin Ens Dorf tarafına göndermiş ve adamlarına tepenin üzerinden gitmelerini söylemişti. Dinamitlerin, yükselen yeraltı sularının içinden el arabasıyla taşınmasını istememişti. İçinde, Schwalbach girişinin oradaki tepenin büyük bir kısmını havaya uçurmaya yetecek kadar patlayıcı bulunan, sıkı sıkı paketlenmiş diğer iki kutu onda kalmıştı.

Teğmen Schlaghammer ayakta durmuş, Frau Petrik’i dinliyordu. *Die sind ja auch Menschen*, onlar da insan, diye düşünüyordu. Pettinger, birkaç kaçak demişti... Tanrım, bunlar savaştan kaçan kadınlar, çocuklar ve yaşlılardı. Amerikalılar sızabilirmiş... Nasıl? Bu insanları dipçikleyip, süngüleyip üzerlerinden atlayarak mı? Ama emir almıştı...

“Anlıyorsunuz değil mi,” dedi, “sizi incitmek gibi bir amacımız yok. Ama Amerikalılar tepenin öteki tarafında. Ens Dorf’un bir kısmını ele geçirdiler. Eğer madenden geçecek olurlarsa birliklerimize arkadan saldırabilirler. Bu askerî bir gereklilik.”

Askerî gereklilik lafının müthiş bir ağırlığı vardı. Almanya, beş bin insandan daha önemliydi. Elisabeth Petrik çaresizliğin tüm damarlarında gezindiğini hissetti. Askerî gereklilik karşısında söylecek hiçbir şey yoktu.

“Pekâlâ,” dedi Teğmen Schlaghammer, “sadece tek bir tarafı havaya uçursak? Bu size bir şans tanıyabilir.”

Elisabeth Petrik, “Orası sadece bir tünel değil,” dedi, “eski bir maden. Hava girişi olmadığı zaman kömür gazı birikir, maden gazı birikir... Biliyorum. Bütün hayatım boyunca bir maden kasabasında yaşadım ben. İki ucun da açık olması lazım.”

Schlaghammer kaşlarını çatmıştı. Pettinger’ı, Pettinger’ın kararlarını, Pettinger’ın yalanlarını yargılamak onun işi değildi. Öte

yandan, emirleri yorumlamak yetki alanı dâhilinde *idi*. Madenin girişlerini havaya uçurması gerekiyordu, beş bin kişiyi öldürmesi değil –Pettinger bundan hiç bahsetmemişti– böylece düşük bir ihtimal de olsa Amerikalıların sızmasını önlemesi gerekiyordu.

Elisabeth Petrik, “Bu sadece bir zaman meselesi,” diye yalvardı. “Cephe ilerliyor. O zaman dışarı çıkabiliriz, hayatta kalabiliriz...”

Schlaghammer yakasını açtı.

Maden iki tarafın da kullanmadığı bir tür tarafsız bölge olursa o zaman bu, en az madeni yok ederek yolu kesmek kadar iyi bir çözüm olurdu. Aldığı emrin gereklerini nasıl yerine getirdiğini kim kontrol edecekti ki? Kendi komutanı çok uzakta, ta Saarbrücken’deydi. Pettinger bir daha buraya zor dönerdi.

Schlaghammer birdenbire, “Bir teminat almam lazım,” dedi. “Amerikalıların madeni kullanmayacağına dair. Bana böyle bir teminat getirebilir misiniz?”

“Deneyebiliriz!”

“Biz derken, kim? Yani siz... Hanımefendi, adınız neydi?”

“Petrik.”

“Siz, Frau Petrik.”

Komiteden, kocasından ve madendeki erkeklerden gelecek itirazları düşünerek hemen hemen mekanik bir ifadeyle “Ben sadece bir kadını,” dedi.

Schlaghammer sabırsızdı. “Tam da bu yüzden! Bu Amerikalıların kesinlikle dinleyeceği biri varsa o da bir kadındır. Bir erkek her zaman şüphe çeker... neden silah taşımıyor, diye...”

Elisabeth Petrik, dosdoğru Teğmen’in yüzüne bakıyordu. “Deneyeceğim.”

Bir umutla “Belki sizi dinlerler,” dedi. İçinden *Die sind ja auch Menschen* diye geçirdi, sonra yüksek sesle “Onlar da insan...” diye tekrarladı. “Gidin ve deneyin Frau Petrik.”

“Teşekkür ederim,” dedi Frau Petrik, “teşekkür ederim...”

Teğmen, kadını durdurdu. “Size kırk sekiz saat vereceğim. Bütün yapabileceğim bu.”

“Kırk sekiz saat. Tamam, *Herr Leutnant*.” Sonra hazırlandı ve çıktı.

Teğmen, kadının madene gidişini izledi; dimdik yürüyen ihtiyar bir kadın... Peki ya başaramazsa? Ya hattın öteki tarafındakiler ne

istediğini anlamazsa? Ona gülerlerse? Teğmenin bu yaptığı en hafif tabirle alışılmadık bir şeydi.

Neyse, dinamit kırk sekiz saat sonra da şimdi olduğu kadar etkili olacaktı.

Elisabeth Petrik, Peder Gregor ile Komiteye “Ne yapmam gerektiğini biliyorum,” dedi.

Frau Petrik’in görüşlerini dinlediler. Hatta onu şaşırtarak, yarım ağızla birkaç itiraz bile dile getirdiler. Nihayet onun gitmesi gerektiği konusunda anlaştılar.

Rahip, madene gelirken yanında getirdiği küçük valize gitti. Bir çırpıda dizlerinin üstüne çöküp valizden bir elbise çıkardı. Dikkatle katlayıp öne uzattığı ellerinin üzerine yerleştirdiği kıyafeti Frau Petrik’e götürdü.

“Bir beyaz bayrağa ihtiyacınız olacak,” dedi.

Frau Petrik hediyeyi görmüştü. “Ama bu sizin cübbeniz! Bu size lazım.”

Rahip, damarları çıkmış eliyle, armağanının ağır ipeğini hafif hafif okşadı. Sakin bir sesle “Belki sizi korur,” dedi.

Frau Petrik daha sonra kendi ailesinin bulunduğu yere geldi. Her yerde bir boş vermişlik hâli vardı. Kocası, onlara ayrılan bu küçük alandaki belirgin düzensizliğin orta yerinde, kışının üstünde oturuyordu. Bir zamanlar Frau Petrik’in gururu olan yorganlar ortalığa saçılmıştı, yıkanmamış bulaşıklar alelade istiflenmişti ve bir mum, yandıkça damlalarını döküyordu. Paul ve Leonie, Johannes’ten ayrı, el ele oturuyorlardı.

Frau Petrik, bir ev kadını olarak görevlerini yerine getiremediğini düşündü. Orada, madende bile ailesini bir arada tutması ve onlara bakması gerekirdi. Şimdi de onları bırakmak zorunda kalacaktı.

Johannes Petrik onu şikâyet ederek karşıladı.

Frau Petrik, “Bin parçaya bölünemem ya” diyerek kendini savundu; bir yandan da kocasıyla arasındaki soğukluğun farkına varıyordu. “Şimdi gidiyorum,” dedi, bir yanıyla da kocasının onunla birlikte gitmeyi teklif etmesini ummuştu. “Madenden çıkıp Amerikalılara gideceğim; onlar bize yardım edecek.”

Johannes Petrik ayağa fırladı. “Sen delirdin mi? Yetti artık be! Sen devlet görevlisi değilsin. Sen erkek değilsin. Gitmeni yasaklıyorum!”

Paul yanlarına geldi, tereddüt içindeki kız da onu takip etti. Aileye, bu münakaşaya katılacak kadar yakın olup olmadığından emin değildi.

Ayakkabıcı “Gitmeni yasaklıyorum!” diye söyleniyordu. “Şu hâlimize bir bak! Nasıl sefiliz bir bak! Sana ihtiyacımız var...” Çaresizlik içinde durdu. “Ben sana iyi bir koca oldum, her zaman...”

“Evet, oldun.”

Adam yalvarıyordu. “Bizi şimdi terk edemezsin. Seni orada öldürürler! Hem bunun ne faydası var ki? Amerikalılarla nasıl anlaşacaksınız? Sen? Dört yıl okula giden ayakkabıcı karısı? Seni gönderdiklerine göre delirmiş olmalılar, o senin kıymetli Komiten... Onlar erkek ama gitmeye korkuyorlar.”

Frau Petrik, “Bir kadının şansı daha yüksek olur,” diye cevap verdi.

Johannes Petrik, Frau Petrik’in önünde durdu, kadının çıkışa giden yolunu bu şekilde engelleyebilecekmiş gibi kollarını iki yana açtı.

“Sakin ol,” dedi Frau Petrik, “komşular laf edecek.”

“Ben de seninle geleceğim,” dedi Paul.

Frau Petrik oğluna baktı ve gülümsedi. Bu gülüş, kadının, onu kötürüm bırakan kazadan sonra oğluna gülüşünün aynıydı; Paul bu gülüşü açık bir biçimde hatırlıyordu. Kalbinin sızladığını hissetti, çünkü bu gülüş nasıl da sevgi doluydu ve çünkü o esnada annesine ihanet ediyordu... aslında onunla gitmek istemiyordu. Havan toplarından, seslerden, gecenin aydınlanışından korkuyordu; yaşamak, kendi hayatı, Leonie ile birlikte sürdürmek istediği hayat gözünde hiç bu kadar değerli olmamıştı. Bebeği alacak ve kendi çocuğu gibi kabul edecekti; sağlıklı bir çocuk olacaktı ve onun babası olmadığını bilmesine hiç de gerek yoktu.

“Ben de geliyorum,” diye tekrarladı Paul. Bu bir onur ve erkeklik meselesiydi; Leonie’ye göstermek istediği cesaret meselesiydi. Ama hareket edemiyordu. Bacakları çarpılıp kalmıştı. Annesine yapıştı.

Kadın, oğlunun bütün ağırlığını hissediyordu. “Çok iyisin Paul. Ama görüyorsun...” Nasıl devam edeceğini bilemiyordu, onu incit-

mek istemiyordu. “Bacağın... Biliyorsun yeteri kadar hızlı koşamazsın. Ens Dorf’a kadar da uzun bir yol var. Arazî, top mermisi çukurlarıyla dolu... Ben hemen döneceğim...”

Paul, yüzünü kadının omzuna gizleyip “Anne!” diye ağlamaya başladı; utanıyordu ama annesi rahatlamış olduğunu görmediği için de memnundu.

Elisabeth Petrik oğlunu öptü, kocasını öptü, Leonie’yi öptü. Sonra da cübbeyi koltuğunun altına sıkıştırarak gitti. Ayağında, Karg’ın verdiği erkek ayakkabıları vardı; kendininkiler suya ve madenin sert zeminine dayanamamıştı. Solmuş, biçimsiz, gri kazağının üstünde ince bir palto giyyordu. Önünden geçtiği ve onun nereye gittiğini bilen insanlar, kadının yüzünün ne kadar gergin ve kemikli göründüğünü fark etmişti.

Madenden çıkınca temiz havayı derin derin içine çekti. Mühendis Teğmen ile dinamiti koruyan adamlar onun gittiğini gördüler; cübbeyi açmış, bir dal parçasına bağlıyordu.

Teslim ve ateşkes bayrağını sallıyordu ama ona göre bu kişisel zaferinin bir sembolüydü. Sonra arkasından birinin seslendiğini, peşinden düşe kalka birinin geldiğini duydu. Yakınlarına düşmeye başlayan top mermilerine aldırmadan yavaşladı.

Leonie’ydi bu.

“Tek başınıza gitmenize izin veremezdim,” dedi kız.

Elisabeth Petrik, Ens Dorf’a doğru baktı.

“Buraya kadar geldiysen,” dedi, “benimle de gelebilirsin.”

Birlikte yürümeye başladılar.

3

C Bölüğü, Ens Dorf’un batı kısmına girmişti. Bir önceki akşam evden-eve bazı çatışmalar yaşanmıştı ama gece olur olmaz Troy operasyonları durdurmaya karar verdi. Onların önünden nizami bir çalışma yürüten Topçuların, Almanların görece zayıf tutma kuvvetini püskürtebileceğine dair makul bir beklenti oluşmadıkça, adamlarını doğru tarafına göndermekten kaçınmak niyetindeydi.

Cübbeyi ilk gören Cerelli oldu. Herr Krulle’nin, fırının ikinci katındaki yıkılmış penceresinin yanına çektiği yatağında yatıyordu.

Başını aşağıda tutuyordu, böylece pencere pervazından sadece miğferi ile gözleri görülebiliyordu. Hiç kıpırdamıyordu; yolu gözlüyor, savaş bitip de eve döner dönmez, onarıp en az sıfır arabalar kadar iyi hâle getireceği ikinci el arabaları düşünüyor ve bu hoş manzara eşliğinde sürekli üzerine akın eden ve zırt pırt kafasının önüne düşmesine neden olan uykuyla mücadele etmeye çabalıyordu. Cübbeyi gördü; beyazdı ve kendine has bir havası vardı; sanki yolda salınan bir hayalet gibiydi. Beklenmedik ve tuhaf bir durumdu. Ne yapacağını bilemiyordu ve ilk düşüncesi ‘Ben kötü bir şey yapmadım, öyle değil mi?’ oldu, ikinci düşüncesi ise ‘Şuna bir ateş edelim de ne oluyor bir görelim,’ idi.

Sonra, bu süzülen beyazlığın altındaki, yürümekten ziyade kendilerini sürükleyen iki kişinin kadın olduklarını fark etti.

Cerelli yüzünü gösterirse hapı yutmuş demektir. Bir tuzak olabilirdi bu.

“Hey, siz!” diye bağırdı.

İki kişi zınk diye durdu. Cüppe şimdi hareket etmiyor, gevşek gevşek sarkıyordu. Cerelli bunun bir tür bayrak, müzakere veya teslim anlamına gelen bir beyaz bayrak olduğunu anladı.

Cerelli’nin bağırışı, makineli tüfek yuvası saldırısından beri yaralı olan Simon’un yerine gelmiş Onbaşı Clay’e kadar ulaşmıştı. Clay, kendini yatağa, Cerelli’nin yanına attı. Yaylar gıcırdadı; Clay iri bir adamdı.

“Ne bu sence?” diye sordu Cerelli.

Clay, çilli alnını kırıştırdı ve gözlerini kıstı. Kalın dudakları, düşünürken hep yaptığı gibi oynuyordu.

“Siviller,” dedi, “Alman siviller. Muhtemelen bir bodrum katında kısıp kalmışlar ve gürültüden bıkmışlar. Şimdi gece olunca da çıkmışlar. Ben gidip onları getireyim, koru beni.”

Cerelli, Clay kalkınca Herr Krulle’nin yatağındaki döşegün yükseldiğini hissetti. Sonra adamın hızla yolun karşısına geçtiğini, en yakınındaki evin duvarını kendine siper ederek bu tuhaf ikiliye doğru yavaş yavaş ilerlediğini gördü. Eliyle bir işaret yaptı. İkili, büyük bir dikkatle Clay’in koca gövdesini yasladığı duvara doğru geldi. Onbaşı, tüfeğini kullanarak kadınları yolun aşağısına, Cerelli’nin penceresine doğru sürükledi. Sonra fırının önünden geçip gittiler,

Cerelli artık onları görmüyordu. Sokak yine bomboştu ve topçuların kesintisiz devam eden gürültüleri dışında her yer sakindi.

Clay, bir süre geçtikten sonra Cerelli'nin yanına döndü. "İşe yaramaz kadınlar..." dedi. "Biri epey yaşlı. *Offizier** diye mızırdanıp duruyor. Sheal'ın yanına bıraktım onları. Sheal'ın göz kulak olması gereken iki Alman tutsak var nasıl olsa. Ne yapmamı istiyorlar ki? Gecenin bir yarısı onları Yüzbaşı'ya mı götüreyim? Troy onlarla ne yapacağına yarın kendi karar versin." Aniden bir küfür savurdu. "Neden ayak altından çekilmiyorlar ki?"

Cerelli güldü. Geniş, çocuksu yüzü Onbaşı'ya dönüktü. "Belki de buralarda biraz içki bulabileceğimiz bir yer biliyorlardır. Sormadın onlara, değil mi?"

"Sormadım," dedi Clay, "kahretsin! Unuttum."

Cerelli "Sen daha yenisin burada," diye teselli etti onu. "Yerel âdetlere alışman lazım..."

Sabah olduğunda Troy, o gün için işleri ağırdan alması yönünde emir almıştı. Onun bölgesinde daha fazla ileri gitmeden önce kanatları oluşturmak istemişlerdi. Siper kazıp takviye yapma imkânı bulacağı için rahatlamıştı ama bu rahatlık kapıldığı vesveseler yüzünden bozuluyordu. Hücum, her geçen gün biraz daha yavaşlıyordu ve öte taraftaki Almanların da bir şeylere hazırlandığını düşünüyordu. Bu fikrini destekleyecek hiçbir şey yoktu; Almanlarda dikkat çekecek ölçüde bir devriye faaliyeti eksikliği vardı ve eğer bir gösteri planlıyor olsalardı dışarıda devriye gezmeleri lazımdı. Aklına, dizlerinin ağrısından hava değişimlerini tahmin edebilen büyükannesi gelmişti. Troy'un dizlerinde sorun yoktu ama bu duygu yine de devam ediyordu.

Komuta yeri olarak seçtiği evin önünde bir cipin durduğunu işitti. Merdivenlerdeki bot seslerini, cam parçalarının botların altında ezilme seslerini duydu. Koridordan gelen biri olmalıydı. İçeri bir çavuş girdi.

"Size bir pantolon ve gömlek borcum vardı," dedi Bing, "Normandiya'dan... Hatırladınız mı?"

* (Alm.) Subay, komutan

Sandalyenin üzerine bir paket bıraktı.

Troy, “Niyeymiş o, seni domuz seni...” diye bağırarak Bing’in elini sıkmak için ayağa kalktı. Fakat kendisi birdenbire kaskatı ke-silmişti. “Tanrım, o lanet olasıca hoparlörleri yine getirmedin değil mi?”

“Hayır, neyse ki! Sadece eski bir iyiliğe karşılık vermek için ya-pılan dostça bir ziyaret bu. Hayatta olduğunuza sevindim komuta-nım.”

“Bense *seni* hayatta gördüğüme şaşırdım! Artık o teğmenle bir-likte değil misin?”

“Ondan kurtulmayı başardım. Şimdi başka bir teğmenim var. Yates adında oldukça iyi bir adam. Sizin tümene bağlı hapishanede onunla buluşmam gerekiyordu ama vaktinde gelmedi. Ben de buraya geleyim dedim. Zaten hapishanede hiç tutuklu da yoktu.”

“Gelmemeliydin. Etrafta çok ateş açılıyor. Ve benim de yeteri ka-dar pantolonum var.”

“Yüzbaşı, zaten o pantolonu sizin tümenin ikmalden almıştım. Yani benim açımdan bir fedakârlık söz konusu değil. Üstelik Rollin-gen’de yanımdan geçtiğiniz günden beri sizi ziyarete gelmeyi düşü-nüyordum...”

Troy, Bing’e baktı, anlamıştı. “Büyümüşsün! Bir fincan kahve?”

Bing oturdu. Sıcak matara kupası parmaklarına iyi gelmişti. Kahveyi üfledi.

Troy, “Savaş nasıl gidiyor?” diye sordu.

“Biraz yavaş... değil mi?”

“Almanlar ne planlıyor acaba?”

Bing dikkatli bir yudum aldı. “Siz bir şey biliyor musunuz?”

Troy, ağır bir biçimde “Hayır,” dedi.

“Savaş tutsaklarıyla konuşuyorum. Bazen ipuçları veriyorlar, özellikle de en dişli olanları...”

“Ne gibi ipuçları?”

“Net olarak söylenemez. Ama bana sorarsanız Yüzbaşı, bir hü-cum başlatacaklar.”

“Bunu rapor ettin mi?”

“Elbette. Üstelik cephe hattı boyunca sorguları yürüten kişiler-den de aynı yönde haberler alıyorum. Ama bunların hiçbir anlamı da

olmayabilir. Almanlar bazen moralleri yükseltmek için kendi adamları arasında söylentiler çıkarıyor. Yeni silahlardan, saldırılardan, bu tür şeylerden bahsediyorlar... çok da ciddiye almamak lazım.”

“Ben alıyorum,” dedi Troy. “Fransa’yı bir ucundan diğerine geçmekten dağlar kadar farklı bir durum bu.”

“Kış geldi artık!” Bing kahvesini içerken gülümsüyordu. “Kış geldiğinde savaşlar toplantı salonlarında yapılmalı...”

Troy, “Elimde iki Alman tutsak var,” dedi. “Genellikle tutsaklarla ilgilenen kendi adamım Traub... biliyorsun, Yiddiş konuşuyor ama Almanlar Yiddiş de anlıyor. Almanların Yahudilere karşı olmaları ne kadar da gülünç, öyle değil mi? Her neyse... İşte bu Traub kolundan yaralandı ve şu anda tıbbi yardım istasyonunda. Kahveni içtikten sonra şu tutsaklara bir bakabilir misin?”

“Bu yolculuk boyunca elime geçen ilk iyi fırsat bu!” Bing şimdi koca koca yudumlar alıyordu. “Çok teşekkürler, bakacağım!”

Çavuş Lester odaya girdi. Troy iki askeri tanıştırdı. Bing, sivil hayattan kalma bu iletişim şeklinden hoşlanmıştı.

Lester, “Yüzbaşı,” dedi, “gece vakti beyaz bayraklı iki Alman kadın geldi. Sheal, bütün gece bir *Offizier* ile görüşmek istediklerini bildirdi. Onları buraya getirmemi ister misiniz?”

Troy, Bing’e bir bakış attı. “Eğer çok fazla şey istemiş gibi olmazsam...”

“Beyaz bayrak mı?” Bing’in ilgisini çekmişti.

“Tam değil,” dedi Lester. “Ben de gördüm. Altın işlemeli, oldukça da güzel bir şey. Sheal hatıra olarak saklamak istediğini söylüyor. Rahiplerin kilisede giydiği türden bir şey...”

“Kadınları buraya getirme,” dedi Troy. “Bing seninle gelip onlarla konuşacak.”

Bing ve Lester, Troy’un Komuta Merkezinden çıkarken Dondolo, “Amma da uzun sürdü!” dedi. “Donduk burada!”

Bing, Dondolo’yu bu seyahatte onun şoförü yapan talihe sövüyordu. Daha Dondolo’nun itaatsizlik edeceğine dair ilk işaret geldiğinde bu eski çavuşa patronun kim olduğunu göstermişti ama Dondolo’nun uyum sağlaması biraz zaman aldı. Bing, şimdi de

Dondolo'nun şikâyetine karşılık veriyordu. "Ya, zor değil mi? Sıcak mutfaktan çıkıp böyle tehlikeli yerlere gelmek... Arabayı park et de peşimizden gel. İçeride olacağınız, nazik kışını orada ısıtabilirsin."

Dondolo hiçbir şey söylemedi. Uygun zamanı bekleyecekti ve bu zamanın da yakında geleceğini tahmin ediyordu.

Bing, Troy'un Komuta Merkezinin yanındaki boş eve yerleşti. Zemin katta üç oda vardı... en iyi odayı sorgulama için seçmişti, bir diğeri Dondolo'nun nöbetçilik yaparak bir işe yaradığı bekleme odası olacak, üçüncü oda da boş kalacaktı.

Bing, iki Alman askerle işini çabuk bitirmişti. Adamlar, ikinci sınıf bir *Volks grenadier** birimine daha yeni atanmış ve geri çekilme sırasında da kaybolmuşlardı... bölük numaraları, tümenleri ve daha en başında tüyen teğmenlerinin adı dışında pek bir şey bilmiyorlardı. Hatta, böyle bir birliğin ortalama bir adamına göre süngüleri çok da düşüktü. Bize kalırsa savaş çoktan kaybedildi, ne kadar çabuk biterse o kadar iyi, demişlerdi.

Sheal, Dondolo'nun elinden iki askeri almak için geldi. Bing ardından kadınlardan yaşlı olanı çağırttı.

Kadının ilk sözü "Sen *Offizier* değilsin!" oldu.

Bing kadına bir sandalye çekti. Yorgun düşmüş, beti benzi atmış yaşlı kadın sandalyeye oturdu. Bütün gece süren bekleyiş, endişe ve bir önceki gün öğlenden beri hiçbir şey yemediği için yaşadığı açlık, kadının yüzünde aşırı derecede aşınmış bir tabaka gibi belirgin hatlar oluşturmuştu. Ama gözleri canlıydı; uykusuz, kırmızı gözlerindeki kirpikleri neredeyse yok gibiydi.

Paltosu ile eteğine bir çekidüzen vermeye çalıştı ama olmadı. Geceyi geçirdiği bodrum katının zemini kıyafetlerine öldürücü darbeyi vurmuştu.

"Neden bir subayla görüşmek istiyorsunuz?" diye sordu Bing.

"Maden yüzünden... Beş bin insan yüzünden... Havaya uçuracaklar... İnsanlar mahvolacak, ölecek... *Herr Leutnant* gelip Amerikalı komutanı görmem gerektiğini söyledi... şeref sözü..."

Kelimeler ağzından dökülüyordu.

* Nazi ordusunun Sovyet ve Normandiya cephelerinde aldığı üst üste yenilgilerin ardından 1944 sonbaharında kurduğu yeni tümene verilen ad. -çev.

Uzun gece saatleri boyunca, bedeni taştan ve buz gibi rutubetten ağırır ve zihni de boşa geçen zamanı düşünerek işkence çeken, yapacağı konuşmayı ince ince hesaplamıştı. Ama şimdi, bütün o hitabeti uçup gitmişti! Gecenin korkuları dilinin ucundaydı, hatta Amerikalının arada lafa girip de sormayı başardığı mantıklı küçük sorulara bile içerliyordu: Adı neydi... Ens Dorf'tan mıydı... Bu zor görev için nasıl olmuştu da o seçilmişti...

Bing, konunun önemini kavrayıp da heyecanlandığından, kadının kopuk kopuk anlattığı hikâyenin küçük bir kısmını dinlemişti. İsyân hâlinde beş bin *Alman* vardı; isyân değilse bile en azından Nazilerin emirlerine açıkça karşı geliyorlardı. Naziler bu insanları, *kendi halkını* imha etmeyi tasarlıyordu. Bu madencilerle ailelerini desteklemek, bu insanları ve direnişi sağlamlaştırmak için bir şans vardı. Aslında bütün Alman ulusuna örnek olarak gösterilmeliydi bu; yönetenlerle yönetilenler, Nazilerle halk arasındaki çatlak... Eğer hızlı ve kararlı adımlarla hareket edilirse bu çatlağı daha da büyötmek mümkündü. Nasıl da şeytanca uygun bir zamandı hem de... Ordular Almanya'ya girmişti ve şimdi artık ölkedeki herkes, Nazilerin yanında olmak ile onlara karşı durmak, hiç değilse kendi savaş lordları ile aralarına mesafe koymak arasında bir seçim yapmak zorundaydı!

“Sadece otuz sekiz saatim kaldı,” dedi Elisabeth Petrik. “Sonra Teğmen Schlaghammer'a sizin madenden geçmeyeceğinize dair bir söz götürmem gerek. Bana yardım edecek misiniz? Beni albayınıza, generalinize götüreceksiniz? Teğmen Schlaghammer, bir asker için söz namustur diyor. Tek umudumuz bu...”

Madenden geçmek! diye düşündü Bing. Bölgenin haritasını bilmiyordu, askerî duruma hâkim değildi. Bunu Troy bilebilirdi. Ama bu sızma fikrinin Ens Dorf'luları madenden çıkarmak veya bu Schlaghammer denen adama madendekileri imha etmek için akla yatkın bir açıklama sağlamak amacıyla ortaya atılmış bir aldatmaca olduğunu sanıyordu. Herhangi bir Amerikalı komutan, adamlarını, üç adam ve bir makineli tüfikle kapatılabilecek uzun, karanlık bir tünelin içine göndermeden önce iki kere düşünürdü!

Diğer odada Dondolo, Leonie'yi süzüyordu.

Kızın bu pejmürde dış görünümünün ardındakileri görebiliyordu; boynunun altında açıkta kalan küçük üçgen şeklindeki cildi, bembeyaz bir genişlik, kıvrımlar ve renkler vadeden bir müjdeciydi. Kızın, Dondolo gibi kara yağız bir adamı delirtebilecek açık renk bir teni ve sarı saçları vardı. Hamilelik yüzünden şakaklarındaki ince damarlar belirginleşmişti; Dondolo, kızın memeleri ve uyluklarının basenleriyle birleştiği yerdeki cildinin de böyle olduğunu tahmin ediyordu. Böyle pis ve paçoz olmasının bir önemi yoktu. Dondolo'nun geldiği yerde kadınlar zaten genellikle bütün gün böyle dökük olurdu.

Amerikalının ne istediğini gayet iyi biliyordu Leonie. Hellestiel de bazen ona böyle dik dik bakardı; sanki Leonie sadece onun iktidarına bahşedilmiş gibi... Askerden uzaklaşarak bütün savunmasını bakışlarında topladı. Korkusu da açığa çıkmıştı ve Dondolo'yu harekete geçmeye teşvik eden de bu oldu.

Dondolo, yavaş ve sistemli bir şekilde kızı bir köşeye sıkıştırdı ve aniden omuzlarından yakalayıp bütün vücuduyla kızın üstüne abanarak fısıldadı; "Biraz eğlenelim mi *Fräulein*, ha, ne dersin? Şştt... sessiz! Uslu ol bakalım... Tekmeleyip durma yoksa başına iş açarım... Çok, çok büyük işler açarım başına..." Kızın pardösüsü açılmıştı; Dondolo, ince elbise ile hırkanın altından kızın memelerini ve kıvrımlı belini hissedebiliyordu. Alman kaltağı! Bırak tekmelesin, bırak debelensin, gözleri yerinden fırlasın! Birazdan daha da fırlayacak nasılsa.

Eteğini kaldırmak için aşağıya uzandı ve saniyeden daha kısa bir süre için kızın yumuşak, ılık tenine dokundu.

Leonie çılgık attı.

"Kapa çeneni!" diye bağırdı Dondolo.

Ama artık çok geçti. Bing odadaydı.

Dondolo, Bing'in arkasındaki yaşlı kadını görmüş, kadının anlaşılmayan bir şeyler söylediğini duymuştu. Kadınları belli bir yaştan sonra öldürmek lazımdı, bir yaştan sonra hiçbir işe yaramazlardı.

Dondolo, Bing'i bertaraf etmek için döndü. O esnada kız elinden kurtuldu. Tavşan gibi hızlıydı. Dondolo sadece kızın bir anda fırladığını gördü, dış kapının çat diye kapandığını, önce merdivenlerde, sonra da sokaktaki koşma seslerini duydu. Sonra sessizlik...

Boncuk boncuk terler vardı suratında. Boğuk bir sesle güldü ve pantolonunu düzeltti.

“Bundan paçanı kurtaramayacaksın!” dedi Bing. Dudakları bembeyazdı.

Dondolo, “Ne yapacaksın yani bana?” diye sordu. “Şimdi olduğum yerden daha kötüsü olamaz zaten. Askeri inzibatın nezarethanesi bile daha güvenlidir, öyle değil mi?”

Dondolo bir bakıma haklıydı. Asker olup da her an öldürülebileceğin bir yere gitmekten daha büyük ceza var mıydı?

Bing, Frau Petrik’e “*Kommen Sie!*”^{*} diyerek onu tekrar öteki odaya götürdü ve Dondolo ile arasında duran kapıyı kapattı. Nereden başlayacağını bilemiyordu.

Nihayet “Özür dilerim,” dedi, “çok çok özür dilerim. Bu adam namına sunabileceğim hiçbir mazeret yok. Cezalandırılacak.”

Kadın dinliyor görünüyordu, dinliyordu ama Bing’i değil. Frau Petrik, Leonie’nin geri gelecek kadar akıllılık edeceğini umuyordu. Amerikalı ya da Alman, bir askerin kızın kaçışını engellemeye çalıştığını ortaya koyacak tek bir el silah sesi duymak için etrafı dinliyordu. Ama böyle bir ses duyulmadı.

“Kızınız mı?” diye sordu Bing.

“Hayır.”

Elisabeth Petrik, parmaklarını masanın kenarına dayamıştı. Bing, kadının kare biçiminde kesilmiş tırnaklarını, tırnaklarının kenarlarında biriken kiri gördü.

Frau Petrik, cansız bir sesle, “Leonie bu kasabadan bir kız,” dedi.

“Sizinle birlikte buraya gelmiş olması büyük cesaret. Hiç erkek yok muydu?”

“Kadınların daha iyi olabileceğini düşündük... Saat kaç?”

Kadının bu sadece tek bir şeye odaklanmış zihninde, bu kararlılığında, *Offizier* ve madene sızma fikrindeki ısrarında, pek de insani denemeyecek, Almanvari bir şeyler vardı. Bing, “Aileniz de madende mi?” diye sordu.

“Evet.”

Bu, bazı şeyleri açıklıyordu ama her şeyi değil.

* (Alm.) Geliniz.

Bing, “Kızın peşinden onu aramaya gidemem,” dedi.

Frau Petrik bunun farkındaydı. Bing’e baktı. Leonie’yi, Paul’ün sevdiği kızı kaybetmek, oğlunu ve madendeki binlerce kişiyi kurtarma amacını daha da güçlendirmişti. Ve bu Amerikalı onun tek umuduydu; ona ve Schlaghammer’a, madenin kullanılmayacağı yönünde bir garanti verebilecek olan Amerikalı komutanla arasındaki tek bağlantıydı.

“Saat kaç?” diye tekrar sordu.

“On buçuk,” dedi Bing.

“Beni *Offizier*’e götürün lütfen.”

Bing, Troy’a bütün hikâyeyi anlattı. Haritada madenin yerini birlikte buldular... güncel haritalarında görünmediğine göre maden çok uzun zaman önce terk edilmiş olmalıydı.

Bing, “Ne düşünüyorsunuz?” diye sordu. “Tünelden geçip Schwalbach tarafında gitmeniz gibi bir ihtimal var mı?”

“Mümkün,” dedi Troy, “ama pek muhtemel değil.”

“Neden?”

“Bu madenden geçme işindense başka bir yaklaşımı tercih ederim. Sen kendin söyledin, bu tünel –ya da herhangi bir tünel– bir makineli tüfek ve üç adamla kapatılabilir. Metz tabyalarını almanın, oradaki yeraltı geçitlerinden yavaş yavaş ilerlemenin bize neye mal olduğunu iyi biliyorum.”

Durdu.

“Kadına söyle artık endişelenmesin; gidip oradakilere dağı başlarına yıkacak olanın biz olmayacağımızı söylesin.”

“Teğmen Yates gelene kadar kadını tutmak isterim. Sonunda Tümen hapishanesinden ulaştım ona. Derhal buraya geleceğini söyledi.”

Troy omuz silkti. “Nasıl istersen!”

Telefon çaldı, ardından Teğmen Fulbright içeri girdi; Troy şimdi dikkatini başka konulara yöneltmişti. Bing, önsezisini eyleme geçirme yollarını düşünerek sessizce bekledi. Eğer kadınla madendeki insanlar, öteki tarafta bir şeylerin çöktüğünün işareti ise olaya müdahil olup bu çöküşü hızlandırmanın tam zamanıydı. Ama her zaman ki gibi, yani 4 Temmuz bildirisi veya Verdun’daki YEK’ler olayında

olduğu gibi, kimse bu gelişmeyi öngörememişti. Yates, muhtemelen, doğaçlamadan biraz daha fazlasını söyleyebilirdi.

Yates içeri girdi; o ve Yüzbaşı el sıkıştılar. Troy'un iri kıyım bedeni, Yates'in daha ince, hatta neredeyse zarif görünmesine neden oluyordu.

Yates, "Bizi bu kadar çabuk kabul ettiğiniz için minnettarım Yüzbaşı," dedi.

Laborde ve hoparlör kamyonunun yerleştirilmesine ilişkin zıtlaşmayı belli belirsiz hatırlayan Troy, her ne kadar Bing onun farklı olduğunu söylese de, yine de karşısında benzer kalibrede biri bulacağını sanmıştı. Bir de tabii Troy'un geri planda daha sakin ve daha az riskli bir yaşam süren adamlara karşı içgüdüsel bir düşmanlığı vardı.

"Eğer olay Çavuş'un telefonda söylediği gibiyse," diye devam etti Yates, "o hâlde belki size yardımı dokunur ve nihayetinde bazı adamlarınızın hayatlarının kurtulmasını sağlar."

Troy, Ens Dorf'lu kadına o kadar da önem vermemişti ama Yates'in C Bölüğü'ndeki tüm adamları düşünüyor olmasından memnundu.

"Hepsi Çavuş'un marifeti," dedi Troy "Kadınla o konuştu. Bana faydası dokunabilecek ne yapmayı planlıyorsunuz bu kadınla?"

"Dürüst olmak gerekirse, henüz bilmiyorum. Bir fikrim var. Ama önce Bing ve benim, kadınla bir kere daha konuşmamız lazım."

Yates'in ne yapacağını bilmemesi ve bilmediğini kabul etmesi, onun için bir artı puandı. Troy, bu savaşta yapılan işlerin çoğunlukla tahminlerle yürüdüğünü öğrenmişti ve işler yolunda giderse bu şanslı olduğun ve Tanrına şükretmen gerektiği anlamına gelirdi.

"Planladığınız şey her neyse, onu iyi ve güçlü bir biçimde yapın," dedi Troy.

Yates sırtıttı, "Bing'in aklında her zaman bir fikir vardır."

Bing ciddiyetini koruyordu. "Yüzbaşı, eğer bölüğünüzün hemen önündeki bölgenin savunmasız olduğunu görürseniz... hiç düşman birliği yok, tamamen boşluk... siz ilerlemez misiniz?"

Troy, "Kanatlarda bir sorun olmaması şartıyla..." diyerek güldü. "Ben D gününden* beri böyle bir şey arıyordum zaten."

* Normandiya çıkartmasının olduğu gün.

“İşte, durumumuz tam olarak bu!” Bing meseleyi biraz fazlaca basitleştirdiğinin farkındaydı ama iki subayın da konuyu tümüyle anlamasını istiyordu. “Bu insanların liderleri kaçmış ve tüm hayalleri de beraberlerinde götürmüşler. Eğer müdahil olmazsak, eğer bu insanları lidersiz bırakırsak, onlara etrafında birleşebilecekleri yeni fikirler, bize ait fikirler vermezsek savaşıacaklar, çünkü başka bir seçenekleri kalmayacak. Ensdorf’lu kadın bize ne anlatıyor? Çok basitçe şunu; şimdi sıra bizim...”

Troy hafifçe gülümsedi, memnundu. “Bir gün daha az savaşmamıza yarayacak her şeyin yanında yer alırım. Tam da beni vuran kurşunun atıldığı gün olabilir bu.”

Yates, “Teorileri bir kenara bırak Bing!” dedi, “Acil bir sorunuz var. Havasızlıktan ölmek üzere olan beş bin kişi var. Şu kadınla konuşmak istiyorum. Yüzbaşı Troy, alabileceğim bir oda var mı? Üst katta falan?”

“Elbette!” Troy, geniş elini Yates’in omzuna koyacak kadar ileri gitti. “Yalnız bana bir iyilik yap da şu kadından kurtul!”

“Uzun sürmez,” diye söz verdi Yates.

Bing, Yates ile beraber çıktı. Mutsuzdu. Yates de, Troy da onu anlamamış veya öteki tarafta meydana gelen değişimi kavrayamamıştı.

Elisabeth Petrik hikâyesini Yates’e anlatana kadar, hikâye, kadının aklında belirli bir şekle kavuşmuştu. Hikâyeyi Bing’e anlatırken hissettiği duyguların çoğu, yerini, Yates’e duygusuzluk gibi gelen bir ağırbaşlılığa bırakmıştı.

Sonradan, Bing’in bu meseleyi tüm yönleriyle ele almakta ne kadar haklı olduğunu anladı ve yine sonradan, Ensdorf’lu kadının hayatının buna hazır olduğu bir döneminde karşısına çıkmış olmasını diledi. Yates’in o anki tepkileri kişisel ve duygusaldı. Kadına, madenekilerin neden Pettinger’in üstüne atlayıp onu parça parça etmediklerini sormak istiyordu... Yaşa’nın adamını, sanki kişisel düşmanymış gibi sürekli karşısına çıkıp duran şu Pettinger’ı.

Kadın, Pettinger’in kendi Alman vatandaşlarını, Nazilerin Isigny’deki Fransızlara ve bütün Avrupa’daki YEK’lere karşı başvurduğu aynı acımasız yöntemlerle –üstelik bu insanların düşman va-

tandaşlar veya Yahudiler olduğu bahanesi bile olmaksızın- ortadan kaldırmaya hazır olduğunu anlattığında ve Bing de Amerikalıların madenden geçerek sızacağı şeklindeki tuhaf bahanenin nasıl bir saçmalık olduğunu eklediğinde, Yates nefretinin büyüdüğünü ve sadece Pettinger'ı değil bütün bu Nazi yapılanmasını kapsadığını hissetti.

Frau Petrik'e "Sizi temin ederim ki insanların sığındığı o madeni kullanarak Ens Dorf'tan Schwalbach'a geçmek gibi bir girişimimiz olmayacak," dedi. Kadına bunun askerî nedenlerini açıkladı ve bir kere daha netleştirmek için ekledi: "Tanklarımızın, silahlarımızın, araçlarımızın o dağın içindeki delikten geçtiğini düşünebiliyor musunuz? Daha ilk virajda, tünelin daraldığı ilk yerde sıkışıp kalırız."

"*Jawohl, Herr Leutnant.*"* Anlamıştı.

"Dahası, girişleri havaya uçurup sizi dağın içine gömmeye hazır olan o sizin Mühendis Teğmen, Herr Schlaghammer de bunu biliyor. Bir asker olarak bilmesi lazım. Pettinger da bunu bilmeseydi *Waffen SS*'de bir *Obersturmbannführer* olamazdı. Tek yapmak istedikleri sizden öyle ya da böyle kurtulmak, çünkü siz, kendi devletinize karşı geldiniz."

Bing, Yates'in konuyu son derece net bir şekilde anlattığını düşündü. Eğer Yates bu kadarını görebildiyse daha ötesini neden göremesin?

Bing, İngilizce olarak, "Teğmen," dedi, "Siz kendiniz söylüyorsunuz, bu bir *isyan*! Üstelik de ev gibi, hayat boyu yaşanan yerlerde kalmak gibi basit bir şey yüzünden. Eğer bu yayılabilirse, Alman halkının bir kısmını kendilerini özgürleştirmeye teşvik edebilirsek... Sadece bize ne kadar faydalı olacağını düşünmüyorum, daha sonrasını, Almanya'yı ne yapacağımızı da düşünüyorum! *Şimdi* onlara bir program vermemiz lazım, *şimdi* onlara nasıl bir demokrasileri olmasını istediğimizi, kendileri için bir şeyler *yapmaları* şartıyla bu demokrasinin neresinde yer alacaklarını anlatmamız lazım."

Yates, elindeki işte, fikirlerini ve sözlerini yeteri kadar dizginlemekte sorun yaşıyordu. "Elimizde somut bir mesele var Bing; bu kadın, madendeki insanlar... Önce bu işi çözeceğiz. Eğer Pettinger'ın

* (Alm.) Anlaşıldı, Sayın Teğmen.

bize nasıl bir koz verdiğini ve bunu nasıl kullanabileceğimizi göremiyorsan yazık. Senin siyasetin bekleyebilir.”

“Lanet olsun Teğmen... Hep aynı hikâye. Verdun’a gelip YEK karmaşasına daldık, çünkü kimse ne bulduğumuz hakkında bir adım ötesini düşünme zahmetine girmede, çünkü hâlâ orduların savaşlarının halkın dışında kaldığını sanıyoruz. Ama aynı hatayı bu kez de yaparsak, ki söz konusu olan bütün Almanya, treni kaçıracağız ve bir başka tren de gelmeyecek.”

“Bu Almanya değil, sadece ilgilenmem gereken tek bir kadın. Ben sadece bir teğmenim, sen de sadece bir çavuşsun ve Allah aşkına bütün dünyanın sorunlarını çözmeye çalışmaktan vazgeç.” Frau Petrik’e döndü ve “Ne diyordunuz?” diye sordu.

Kadın, Yates’in Schlaghammer ile ilgili sunduğu yeni bakış açısına uyum sağlamaya çalışıyordu. Karamsar bir havayla “Ne yapacağız?” dedi. “Ne yapacağız?”

Alman mühendisin kendisine sunduğu o zayıf umuda öyle sıkı sıkıya bağlanmıştı ki... Elinde sadece bu umut vardı ve bu yüzden ailesini, tanıdığı insanları, kötürüm oğlunu bırakmış, silahlar ve top mermileri altındaki zorlu yolunda ona eşlik eden Leonie’ye karşı sorumluluğunu unutmuş, kendini nihayetinde düşman olan insanların merhametine teslim etmişti ve şimdi, bu Amerikalı subay, Schlaghammer’ın böyle bir umut vererek aslında ona ihanet etmiş olduğunu söylüyordu.

“Dostunuz Schlaghammer’a geri dönelim,” dedi Yates. “Diyelim gerçekten samimiydi. Peki ya yarın yerine başka biri gelirse? Ya da çoktan yerine başka biri gelmişse? Ya üstlerinden biri onu denetime gelirse? Pettinger gibi bir adamın başladığı bir işi bitirmeyeceğine inanıyor musunuz gerçekten? Cevap verir misiniz Frau Petrik?”

Cevap veremiyordu.

Belki kadını böyle bir yola sokmak acımasızcaydı ama Yates bunu yapması gerektiğini biliyordu. Tabii kadına, o bağlandığı tekil amacından daha fazlasını göstermek istiyorsa...

Kadın sessiz sessiz ağlamaya başladı. Mendili yoktu. Etrafına bakındı. Sonunda, utana sıkıla, eski gri kazağının koluyla sildi burnunu.

Yates’in sabrı tükeniyordu. Farkında bile olmadan ders verir tavrını takınarak parmağını kaldırdı.

“Nazileri nasıl durdurabiliriz, Pettinger’ı nasıl durdurabiliriz? Onu *siz* nasıl durdurursunuz? Ens Dorf’luları kurtarmakla ilgileniyoruz ama onların güzel hatırı için değil. İlgileniyoruz çünkü bizim savaş tarzımız bu. Üstelik onları sizin kendi belirlediğiniz süre içinde de kurtarabiliriz Frau Petrik. Siz ve biz, birlikte bunu başarabiliriz. Bu arada binlerce başka insanı da kurtarabiliriz. Başka şehirlerde de insanların evlerinden ayrılmamak için uğraştıklarını, Naziler gelip onları da yerlerinden etmek istediğinde onların da saklandıklarını düşünmek mantıklı değil mi? Başka bir devlette yaşadıklarını görmektense bu insanları öldürmeye hazır ve bunun için hazırlanan başka Pettinger’lar yok mudur sizce?”

“Evet, evet... Ama ben sadece bir kadını, *Hausfrau*.* Sadece dört yıl gittim okula...”

Bing, Yates’e bakarak güldü. Kadın sadece bir *Hausfrau*, Yates sadece bir teğmen ve kendi de sadece bir çavuş...

Yates bu gülüşü fark etmemiş gibiydi. Gayet samimi “Siz,” dedi, “Ens Dorf halkını o madene yönlendirdiğiniz andan itibaren artık bir *Hausfrau* değilsiniz. Üzerinize bir sorumluluk aldınız ve şimdi bu sorumluluğu yerine getirmelisiniz.”

“Ne yapmamı istiyorsunuz?”

“Lüksemburg’daki radyo istasyonunu aldık. Avrupa’nın en güçlü istasyonlarından biri. Siz de radyoda konuşacaksınız. Hikâyenizi tüm Alman halkına anlatacaksınız. Pettinger’ı ve Nazilerin insanlarınıza ne yapmayı planladığını ifşa edeceksiniz. Eğer hikâyenizi anlatırsanız ve bu işi başarabilirsanız, eğer bütün Almanya bunu öğrenirse Naziler onların yaşamasına izin vermek zorunda kalır, çünkü kendi amaçları uğruna Almanları öldürdüklerini kabul edemezler, hele de şimdi, halk desteğine hiç olmadığı kadar ihtiyaç duydukları böyle bir zamanda.”

Kadın taş kesilmiş oturuyordu. Baş, çok yaşlı kadınların başı gibi titremeye başlamıştı. Daha önce hiç böyle şeyler düşünmemişti ve şimdi, tüm bu yeni fikirleri zihninde oturtması gerekiyordu. Çok zordu.

“Teğmen’in söylediklerini anladınız mı?” diye sordu Bing.

* (Alm.) Ev kadını

“Ach, mein Herr,” dedi Frau Petrik, “bunu nasıl yaparım? Radyo? Ben ayakkabıcının karısıyım!”

“Unutun onu,” dedi Yates. “Madendeki tanıdığınız, bildiğiniz insanları, Enseldorf’lu ve Schwalbach’lı o beş bin kişiyi düşünmeyin sadece. Başkalarını da düşünün! Amerikan ordusu ilerlemeye devam edecek. Kimse durduramaz bizi. Sizin bugün karşı karşıya kaldığınız şeyle, yarın, gelecek hafta ya da gelecek ay, bütün Almanlar karşı karşıya kalacak. Mühendis Teğmen Schlaghammer de demiş ya, *Die sind ja auch Menschen!* Onları da düşünün, onlar da insan...”

Bing, Yates’e, “Çok zekice bir numara,” dedi. Sonra düşündü: Tesadüfen işlerin doğru yolda gitmesine neden olmuş olabilirim. Yine de bunlar yüzeysel adımlardı. Duruma uygun bir çıkar yoldu. Ve Yates de büyük gayret içindeydi, dürüstçe çabalıyordu!

Elisabeth Petrik “Saat kaç?” diye sordu.

“Bire çeyrek var,” dedi Yates. “Bu gece Lüksemburg’da oluruz.”

Leonie, Dondolo’dan kaçarak en mantıklı hareketi yapmıştı. Sokağa koşmuş ama sonra sokaktan da kaçarak en yakındaki boş eve girmişti. Nefes nefese ve korkudan yarı kör bir hâlde, insanların yanlarında götürmek istedikleri ama madene doğru acele göçleri sırasında mecburen bıraktıkları tuhaf mobilyaların, tabloların, lambaların arasında oracığa çömelmişti.

Arkasından gelecek birilerini bekledi. Gündüz vakti sokakta, Alman hatlarına, madene doğru koşmak ölüm demekti. Bunu yapmamış olmasının nedeni, bunu akıl etmiş, ihtimalleri hesaplamış ve en mantıklı yolu seçmiş olması değildi. Uzun uzun düşünemeyecek kadar altüst olmuştu. İçinde avlanmak istenen bir hayvanın içgüdü-sü gibi bir şey vardı. Hellestiel onunla birlikte olduğundan ve hamile olduğunu söyler söylemez de onu terk ettiğinden beri böyleydi.

Dışarıdaki yeri göğü yırtan top mermilerinin etkisiyle uzun uzun sallanan karanlık koridorda korku içinde beklerken, onu aramaya gelen olmadığından ve belki de kimsenin onu görmediğinin de farkına varınca, yere uzanıp kendini öylce ölmeye bırakmanın çekiciliğine kapılıvermişti. Sonra kısıtlı imkânlarıyla ona yardım etmek isteyen Paul’ü düşündü ama Paul basit bir kötürümdü ve Le-

onie’de Nazizmin beslediği, zayıflara ve sakatlara karşı bilinçdışı bir küçümseme vardı. Hellestiel de, Leonie ile birlikte olmak için hazırlanır ve kusursuz vücuduna çeki düzen verirken bunu ona izah ederdi. Paul’e biraz acıyordu, ama kendine daha fazla acıyordu. Sonra dehşete düşmüş bir hâlde, hâlâ Amerikalıların elinde olan ve şimdi onlarla baş başa kalan annesini düşünerek ayağa fırladı.

Yalnız, o esnada, içindeki bebek kıpırdadı. Zavallı solucan, Leonie bebeğin tekmelerini bütün bedeninde hissediyordu.

Ve Elisabeth Petrik’in arkasından, ona saldıran o esmer, terli şeyin yanına gidemeyeceğini o an anlamıştı. Tek başına değildi, bunu göze alamazdı. Hellestiel’den de olsa bebek onun bebeğiydi. Onun içindeydi; yaşıyordu, tekmeliyordu, kendini hatırlatıyordu ve Leonie’nin de onu koruması gerekiyordu.

Acıkmıştı. Kendini mutfağa, dolaba sürükledi, boştu. Üst kata çıktı, ilk kapıyı açtı ve neredeyse çığlık atacaktı... az kalsın adımını boşluğa atacaktı. Bir top mermisi, evin üst köşesini yıkmıştı. Açtığı kapı ve kapının bulunduğu duvar, tuhaf bir çıkıntı yapan bir evye ve evyenin yanında da üstünde bir paltonun asılı olduğu bir askıyla birlikte öylece duruyordu. Paltoyu almak istedi, onu sıcak tutardı, ama uzanamadı ve denemeye de cesaret edemedi.

Ama kapıyı bir yarık gibi açık tuttuğunda Elisabeth Petrik’in olduğu evi görebiliyordu.

Leonie, gözetleme noktasında kaldı. Bir süre sonra acele içinde sokağın karşısına geçen askerler gördü. Ardından, esmer olanla esmer olanı durduran askerin eşlik ettiği Frau Petrik dışarı çıktı, yolun aşağısına doğru yürüdü ve başka bir eve girdi.

Leonie, gözlerini kısarak uzun uzun bekledi. Bacakları acıyordu, sırtı ise aşırı gerilmiş bir tel gibiydi. Nihayet evin önünde bir araba durdu, sonra bir araba daha... Elisabeth Petrik’in arabaya bindiğini gördü. Arabalar uzaklaştı, küçüldü, Ensdorf dışında gözden kayboldu.

Leonie, Frau Petrik’in başına gelecekler hakkında uzun uzadıya düşünmeye çalışmadı. Onlar, savaş bulutlarının altında kalmış iki kadındı; Naziler onlara neler yapardı... Hellestiel veya Pettinger?

Yapabileceği tek şey madene dönmekti. Orada daha ne kadar kalacaklarını veya havanın yoğun, boğucu madde ile yavaş yavaş dolmasıyla birlikte düşen kalıntılar arasında ne zaman ölecekleri-

ni kimse bilmesede, en azından madende tanıdığı, bildiği insanlar vardı.

Bu korkunç haberi madene götürmesi gerekiyordu. Bir *Offizier* görememişlerdi. Frau Petrik tutsak alınmıştı. Beyaz cüppe hiçbir işe yaramamıştı.

Gece yarısından sonra yürümekten ziyade sürünerek madene gitti. Elleri ve dizleri kanlar içinde madene vardığında Karg'ın kolları arasında bayıldı.

4

Geç bir saat olmasına rağmen Yates, Albay DeWitt'i masasında buldu. Lüksemburg radyo istasyonu binasının stüdyosuna kurulmuş ofisi aşırı sıcaktı. DeWitt yakasını açmış ve kollarını sıyırmış bir hâlde çalışıyor, bir subaydan çok taşra doktoruna benziyordu. Yates, öğrendiklerini ve Frau Petrik ile Ensdorf halkının sunabilecekleri imkânları anlatmaya başladığında elindeki kâğıtları karıştırmaya devam ediyordu. Ama bu kâğıtlar, yavaş yavaş, Albay'ın kaslı kollarının altında hareketsiz kalmaya başladı. Albay ellerini kavuşturmuştu, sadece arada sırada seçiren parmakları sayesinde adamın heykelimsi duruşu bozuluyordu.

Sonra DeWitt yandaki odadan Crerar'ı çağırdı. Buruşturduğu yüzü, dikkat kesilmiş zeki bakışları, her zamanki gibi yamuk duran tozluklarıyla Crerar, Albay'ın masasının yanındaki sandalyeye oturdu.

Yates hızla çıkarımlarını sayıp dökmeye başladı. Coşkulu bir hâldeydi ve dinleyicilerinin onun getirdiği önerileri onaylamadığını göremiyordu. “Düşmanın kendi halkına karşı kullandığı taktikleri ifşa edeceğiz, Ensdorf halkını ve benzer şartlarda bulunan kim bilir ne kadar başka insanı daha yok etmelerini önleyeceğiz. İşgal ettiğimiz bölgeleri yakıp yıkarak insansızlaştırma niyetlerini boşa çıkaracağız.”

DeWitt sandalyesini döndürdü. “Sen ne düşünüyorsun Crerar?”

Crerar, “Tanrım, bu harika bir hikâye!” dedi. “Madendeki o insanları düşünsene; kapana kısılmış bekliyorlar. Dışarıda öldürülmek ve savaşın ortasında kalmak ile yeraltında, oksijenleri ve yiyecekleri

tükenirken o karanlıkta boğulmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalmışlar. Şu Pettinger, ne zekice ne basit bir düzenek kurmuş! Bu arada, Paris'te elimizden kaçan adam değil mi bu?"

Yates, Crerar'dan daha fazlasını bekleme de adamın bu soğukkanlılığına öfkelenmişti. Ens Dorf'lular sanki insan değilmiş de bir perdenin üstündeki gölgelermiş gibi! "Evet, aynı Pettinger," diye tersledi.

"Teğmen Schlaghammer ise," diye devam etti Crerar, "kendi vicdanı ile aldığı emirler arasında kalmış. Klasik karakterler, klasik bir durum... Yayında muhakkak dramatize edelim bu işi. Devletine karşı gelme cesaretini gösteren ayakkabıcının karısı!"

DeWitt, yüzünü ekşiterek, "Sen şov işine girmeliymişsin," dedi.

"Hep istemişimdir Albay. Ama reklam işinde daha çok para var. Üstelik geliri de daha istikrarlı."

Yates, sinirle, bu adamlar hiç değişmeyecek diye düşünüyordu. Hemen konuyu başka yerlere kaydırıyorlar, hiçbir şeyi gerçekten ciddiye almıyorlar. Bir zamanlar Yates da aynı böyle davranırdı...

DeWitt, Yates'in kıvranıp durduğunu görüyordu. Sakin bir sesle, "Eğer metni içimizden biri yazacaksa konuşmayı Ens Dorf'lu kadının yapmasından yanayım," dedi. "Belki bu işi Bing halledebilir. Ama şunu belirtmek isterim, özellikle de sana söylüyorum Yates, eğer bunun o madendeki insanları kurtaracağına inanıyorsanız hepinizin kafası güzel demektir!"

Yates irkilmmişti. Rahatsız olmuş bir sesle "Elbette, bunun bir garantisi yok," dedi.

DeWitt, "Bu çok orta yollu bir ifade oldu!" diyerek gülümsedi. "Frau Petrik'in yapacağı konuşmanın Ens Dorf'luların ölüm fermanı olacağını söyleyebilirim."

Crerar, "Orası muhakkak!" diye bir çığlık kopardı. "Ne kapanış ama!"

Yates'in midesinden beynine doğru korku yükseldi, yanaklarını ve alnını yaktı. Gergin bir sesle, "Biraz daha açabilir misiniz?" diye sordu.

"Elbette."

DeWitt tüm kâğıtlarını bir kenara itti, sadece tek bir boş sayfa bırakarak üzerine büyük harflerle şöyle yazdı: *(I) Askerî Gereklik*

“Nazilerin askerî gereklilik ilkesiyle hareket ettiklerini sanıyorum. Maden askerî hedef değil, ama içindeki insanlar öyle. Eğer, bildiğimiz üzere, Almanlar geride bize bomboş araziler ve insansız harabeler bırakmayı planlıyorsa, buna itiraz eden herkesin icabına bakmaları lazım.”

Crerar, “Ne saçma bir plan!” dedi. “Atalarından kalma. Felakete giderken götürebildiğin kadar şeyi ve insanı da yanında götürmek eski Nibelung* düşüncesi!”

DeWitt, Crerar’ın bu şekilde araya girmesini duymazdan geldi ve ikinci madde olarak şunu yazdı: (II) *Örtbas Etmek*

“Dahası, Yates, madendeki insanlara karşı uygulamaya koydukları bu plan, senin şu Frau Petrik tarafından ifşa edilecek olursa, böyle bir isyanın tanıklarından kurtulmak için bu insanları ortadan kaldırmaları gerekecek. Onlar açısından başka bir alternatif göremiyorum.”

Bu apaçık ortadaki gerçekleri ve kendi tahayyüllerinin anlamsızlığını bütünüyle kabul etmenin ani ve afallatıcı ağırlığı altında kalan Yates, “O hâlde... o hâlde bu işi yapamayız” diye kekeleydi.

DeWitt kâğıdı buruşturdu.

“Yapabiliriz ve yapmalıyız da. Alman halkını Alman devletinden koparmak için her türlü aracı kullanmak bizim işimiz. Frau Petrik, Alman halkına Nazi makinesine direnmenin mümkün olduğunu gösterecek. Bizim ilgilendiğimiz bu.”

“Beş bin çaresiz insanın hayatına mal olsa bile mi?” diye sordu Yates.

“Askerî gereklilikleri biz de biliyoruz. Eğer onların ölümü, beş Amerikalı askerin, hatta tek bir askerin bile yaşamasını sağlayacaksa, bundan iyisi olamaz.”

DeWitt bunları acımasız bir yüzeysellikte söylüyordu. Yates karşısında ne kadar katı görünürse bu genç adamın işin sonuçlarından DeWitt’i sorumlu tutmasının o kadar kolay olacağını biliyordu.

“Bir keresinde senin çiftlikteki ağaçlardan bahsetmiştik Crerar,” diye devam etti Albay. “Nazilerin, silahlarına ateş alanı açmak için

Nibelung, Alman mitolojisinde Nibelheim’in (sisler ülkesi) kralıdır. Aynı zamanda kralın egemenliği altında, zenginlikleri ve sihirli yüzükleri ellerinden alınmış olan İskandinav ırkından cücelere de bu ad verilir. –çev.

ağaçları kestiklerinden şikâyet etmiştin. Ben de sana, ben de olsam aynısını yapardım demiştin, değil mi?”

“Çok da güzel ağaçlardı...” dedi Crerar.

Ağaçlar, diye düşündü Yates. “Fakat Albayım, komutanım... Bu yayın fikrini kadının aklına ben soktum. İnsanlarını kurtarmasının tek yolunun bu olduğunu söyledim ona.”

Crerar, teselli eder gibi, “Belki işin sonu o kadar da trajik olmaz,” dedi. “Savaşın gidişatına, bölgedeki duruma bağlı pek çok şey var.”

DeWitt omuz silkererek, “Kadını *senin* tekrar görmene gerek yok Yates,” dedi. “Bırak da işi Bing halletsin!”

“Yapamam,” dedi Yates, “Bunu benim halletmem gerek.”

“Korkarım ki bu senin vicdanında halletmen gereken bir mesele. Kadını yayına yarın sabah çıkaracağız.”

Bing, niyetleri konusunda açıkltı. Dondolo ile hızlı, geç bir akşam yemeği yemiş ve masanın bir ucundan öbür ucuna, o akşam Loomis ile görüşerek ona rapor vereceğini iletti.

“Bu işi senin arkandan yapmak istemiyorum. Sen de benimle gelmek istersen benim için sorun olmaz.”

Dondolo, zarı pörsümüş soğuk bir sosis aldı ve dikkatli dikkatli gözlerinin önünde salladı. Sonra sosisi ağzına sokuşturdu, bir ısırık aldı, çiğnedi ve zarını tükürdü.

“Bu nedir yahu? Belki beni hapiste ziyarete de gelmek istersin?”

Bing, sakın sakın, “Hayır,” dedi, “Taşaklarından tavana asıldığını görmek isterim.”

Dondolo arkasına yaslandı ve vücudunun Bing’in asılmasını istediği yerine doğru dikkatlice baktı.

Aynı şekilde sakın sakın “Yok yahu, ne diyorsun...” diye cevap verdi. “Bir de eğitilmiş adam ayağına yatarsın. Ne zaman gelecek bilmiyorum ama o gün geldiğinde sen ve senin gibiler ait olduğunuz yere konacaksınız. O dediğinin aynısını sana yapmak, derini yüzüp vücudundaki her bir kemiği kırmak benim için bir zevk olacak.”

Bing ne kastettiğini anlamıştı.

“Thorpe’a yaptığın gibi mi?”

Ama Dondolo yemi yutmadı.

“Ben Thorpe’a hiçbir şey yapmadım. Hiçbir şey. Bunu o kafana sok.”

“Gidelim mi?” diye sordu Bing.

Dondolo, tatlı bir sesle, “Gidelim bari,” dedi. Hatta yemekhaneden çıkarlarken Bing için kapıyı bile tuttu.

Loomis’i odasında yalnız, iskambil kâğıtlarıyla oynarken buldular. Masasını topladı. “Ne iyi ettiniz de geldiniz çocuklar!”

“Muhabbete gelmedik komutanım,” dedi Bing. “Bir bildirimde bulunmak istiyorum.”

“Önce bir selam ver, olmaz mı?” dedi Loomis. “Muhabbet etmek için geldiğinizi düşünmedim zaten.”

Dondolo’nun Leonie’ye yaptıklarının hikâyesini dinlerken eliyle masaya vuruyor, bakışlarını bir Bing’e, bir Dondolo’ya çeviriyordu. Hikâyeyi pek önemsiz buldu. Yaşlı kadın üzölmüş, e yani? Yaşlı kadınlar savaş zamanı üzölmeye mahkûmdur zaten!

Dondolo’ya, “Ekleyecek bir şeyin var mı?” diye sordu.

Dondolo, gözlerini kısarak Loomis’e bakıyordu, ince dudaklarında eğleniyormuş gibi bir gülümseme vardı.

“Yok komutanım,” dedi. “Elbette onunla birlikte olmaya çalıştım. Arkadaşlık etmeye falan da çalışmıyordum. Yapmak zorunda olduğun şeyi yaparsın!”

“Bu bir tecavüz girişimiydi,” dedi Bing.

Dondolo, Bing’e buz gibi bir nefretle bakıyordu. “Hanımın Çavuş Bing için bu kadar önemli olduğunu bilmiyordum. Neden söylemedi ki? O işini bitirene kadar beklerdim ben.”

Loomis, iskambil kâğıtlarıyla kendine yeni bir el karıştırmaya başladı. “Pekâlâ Bing, elbette anlıyorsundur, bir adamı böyle bir mesele için suçlamak hayli olağandışı bir prosedür. Bu işin peşini bırakmamı istemiyorsun, çünkü böylece eteğindeki taşları dökmüş oluyorsun, değil mi?”

“Şikâyetçiyim ve dava açılmasında ısrarlıyım,” dedi Bing. “Başka biri olsa üstünde durmazdım. Ama bu adamsa olmaz. Thorpe’a yapılanlardan sonra olmaz. Thorpe’u ele veren Dondolo’ydu. Elbette resmî olarak söylenenlere göre...”

Loomis, *resmî olarak söylenene göre* derken ne demek istiyorsun diye sormak istedi. Ama kendini tuttu, başını ışıktan uzağa çevirdi.

Mesele üzerine düşünüyordu. Paris'teki kızı hatırladı. Dondolo'nun arada sırada kuytu bir köşede işini görme ihtiyacını anlıyordu ama bu adamın elini sürdüğü her işin sonu bir belaya çıkıyordu.

Loomis, Bing'e "Biliyorsun," dedi, "söz konusu kızı da getirmen gerekiyor. Çünkü şu durumda senin sözüne karşı Dondolo'nun sözü oluyor."

Dondolo lafa girdi. Loomis'in huzurunu kaçıran bir alaycılıkla, "Unutuyorsunuz galiba komutanım," dedi, "ben zaten kabul ettim."

"Doğru ya, evet... Kabul etmiştin." Sonra iki adama dönerek "Allah aşkına, benden ne yapmamı istiyorsunuz?" diye bağırdı.

"Dava açılınsın!" diye ısrar etti Bing.

Loomis'in gözünün içine bakarak "Umurumda değil," dedi Dondolo. Yüce İsa, dedi içinden, bu hıyarın olayı idrak etmesi epey uzun sürüyor.

Loomis idrak etmişti ama. Tüm sorunlarının çözümü olurdu bu. Bir an için endişelendi... Dondolo ne istediğini açık seçik belli etmişti. Neyse, belki Dondolo'yu ayak altından çekmek Bing'in de hoşuna giderdi.

"Pekâlâ," dedi. "Beşinci Sınıf Teknisyen Dondolo, sonuç olarak şiddetle cezalandırılacaksın. Seni bu birlikten nakledeceğim ve İkmal Deposu'na gönderileceksin. Yarın sabahtan bu işi resmileştireceğim."

Loomis, Bing'e baktı. Bing bundan daha sert bir şey istiyorsa, işleri Bing için sertleştirmenin de yolları vardı. Ama Bing tatmin olmuş görünüyordu. İkmal Deposu, ona göre, Dondolo'nun hızla piyade erine dönüşmesi anlamına geliyordu.

Bing, Dondolo'nun neler bildiğini unutmuştu: Dondolo'nun sınıfı karavana çavuşuydu; en kötü ihtimalle Dondolo'yu başka bir birliğin mutfağına koyarlardı. Hâliyle Dondolo, ordudaki uzun tecrübesi sayesinde güvenli, geri planda bir iş koparmasının kolay olacağından emindi... hatta belki Amerika'ya geri bile dönerdi. Ordunun içinde gömülmüş o kadar çok ceset vardı ki, anlamak için biraz ortamı koklamak yeterliydi. Nihayetinde ordu da Amerika'daki Onuncu Bölge Derneği'nden çok da farklı değildi ve işini bilen birine hiçbir şey olmazdı.

Oysaki Bing, diye düşündü Dondolo sinsi bir keyifle, çok şükür ki Dondolo'nun yerine şoförlüğünü yapacak başka bir enayi ile birlikte tehlikeli seferlerine devam edecekti. Ve şu anda, bir yerlerde, üstünde Bing'in adı yazılı olan bir mermi üretiliyordu. Dondolo ise bunun epeyce büyük bir mermi olmasını umuyordu.

Yates, Frau Petrik'i Ens Dorf'a geri götürmek için DeWitt'ten izin almıştı.

"Bunu ona borçluyuz komutanım," dedi, "en azından *ben* borçluyum diye düşünüyorum. Onu oraya tek başına gönderemem."

DeWitt, "Zoru seviyorsun sen," dedi. "Peki, gidebilirsin!"

Yates selam verdi ve kapıya yöneldi.

"Dur bir dakika!" diye seslendi DeWitt. "Frau Petrik seni dışarıda mı bekliyor?"

"Evet."

"Bu sabah nasıldı?"

"Harikaydı. Çok sakindi. Önce mikrofondan, etraftaki adamlardan ve düzenekten biraz çekindi ama bir süre sonra geçti."

"Onu buraya getir lütfen," dedi DeWitt. "Görmek isterim."

Yates, Ens Dorf'lu kadınla birlikte geri geldi. Albay ayağa kalktı.

Yates kadına "Bu *Herr Oberst** DeWitt," dedi. "Albay, radyoda konuşma yapmanızı sağlayan kişidir." Sonra DeWitt'e dönerek kadına söylediklerini tercüme etti.

Albay'ın yüzünde merhamet vardı ve elleri hafif titriyordu. "Sorun değil Yates. Sorumluluğu almaya hazırım..."

Kadını bir sandalyeye götürdü ve yüzünü, kıyafetini, görünüşünü inceledi. Kadın önce biraz rahatsız oturdu. Sonra daha rahat hissetmeye başladı. Amerikalı *Herr Oberst* iyi bir adama benziyordu. Ona Peder Gregor'u hatırlatmıştı. Sadece Peder Gregor ondan çok daha yaşlıydı ve onda, binlerce kez insanların günahlarını bağışlamış olmanın verdiği bir güzellik, bir yumuşaklık vardı.

DeWitt de kadına karşı bir tür yakınlık hissetmişti. Tanıdığı New England çiftçilerinin karılarına pek benzemiyordu; yine de yüzünde topraktan gelen bir şeyler vardı. Yüzündeki çizgiler tepelerdeki sa-

* (Alm.) Albay

ban izleri gibiydi, yetiştirdiği ve s¼rekli tehdit altında olan şeylerin ¼z¼nt¼s¼ vardı...

“Yates!”

“Emredin komutanım!”

“Ona savaşa ne kadar ¼z¼ld¼đ¼m¼ söyle. Ona de ki, bir daha başka savaşlar olmasın, onun ve benim gibi insanlar ¼mr¼n¼n kalanını huzur içinde geirebilsin diye yapıyoruz bu savaşı. Ona, kendisine ve yaptığı şeye saygı duyduğumu ve belki de verdiği bu kararlar hayatlarını kurtardığı insanlar adına ona teřekk¼r ettiğimi söyle.”

Durdu ve Yates’in bu c¼mleleri Almancaya çevirmesini bekledi. Elisabeth Petrik’in g¼zlerinin canlandığını, dudaklarının kıpırdadığını g¼rd¼.

“Ve ona de ki, halkını sağ salim bulmasını g¼n¼lden diliyorum.”

Yates’in teredd¼t ettiğini g¼rd¼. Sert bir sesle, “B¼yle bir dilekte bulunabilirim, değil mi?”

Ardından DeWitt kadının elini tuttu ve onu kapıya kadar geçirdi.

Ensdorf’a yolculuk hiç bitmeyecek gibi gelmişti Yates’e. Elisabeth Petrik saati sormayı bırakmıştı artık, ¼nk¼ Alman M¼hendis Teğmen Schlaghammer tarafından belirlenen kırk sekiz saatlik s¼reyi aşmadıklarını biliyordu. Frau Petrik, g¼revini başarıyla tamamlamış olmaktan dolayı mutlu olduğunu, oğlunu tekrar g¼receđi için de neşe duyduğunu s¼yledi.

“C¼bbeyi kaybetmem ne fena! Başka bir c¼ppe almamız da m¼mk¼n olmayacak.”

Yol, tepeler arasından ilerliyordu. Kirli kar lekeleri uçuşuyor, g¼k kararıp ağırlaşıyordu ve orada burada sis parçalarının arasından geçiyorlardı.

“Kar yağacak,” dedi Yates.

Frau Petrik “*Ach ja,*” dedikten sonra, “belki yakında evlerimize geri d¼nebiliriz. Çatılar zarar g¼rm¼řt¼r, pencereler de kırıktır. Soğuk bir kış olacak ama idare ederiz.”

Yates, kadının susmasını istiyordu ama ona b¼yle bir emir vermeyi y¼ređi kaldırmazdı. Onu duymamaya çalıştı.

Frau Petrik, “Tam zamanında dönmüş olacağım,” diye gevezeliğe devam etti. “Oğlumun bir bacağı sakattır; bana çok ihtiyacı var. Tabii kocamın da... gerçi çok şükür o pek sağlıklıdır. Erkekler hep yardıma muhtaç. Askerleri kastetmiyorum tabii. Askerler kendilerine bakmayı öğreniyor ama sıradan adamlar evlerinden uzakta olunca eşyalarının nerede olduğunu bile bilemiyor. Bütün bu zaman boyunca sıcak bir yemek yiyemediler. Tanrım, *Herr Leutnant*, o eski madende yaşamının nasıl olduğunu hayal edebiliyor musunuz? Işık yok, etraf pislik, her yerden sürekli su damlıyor... Herkesin zatürre olmaması bir mucize. Bir de zavallı Leonie... Savaşta en çok acıyı halk çekiyor. Siz Amerikalılar, savaş burada olduğu için çok şanslısınız.”

Sonra madenle ilgili bir şeyler anlatmaya başladı; üç keçisiyle birlikte madene gelen aile ve bu keçilerin nasıl başıboş dolaşıp da komşuların ayakkabılarını kemirdiği, madende doğan bebek ve onu nasıl vaftiz ettikleri gibi şeyler.

Frau Petrik ümidini kaybetmiş falan değildi. Tünelde yaşamının Almanya sokaklarında, hele de böyle bir havada evsiz, amaçsız dolaşarak durmaktan çok daha iyi olduğunu söylüyordu. Madeni özlüyordu; hayır aslında madeni değil Ensdorf'u ve bütün hayatını birlikte geçirdiği insanları özlüyordu. Bir daha asla Ensdorf'tan ayrılmak istemiyordu ve radyoda konuşmak her ne kadar heyecanlı olsa da o bir ayakkabıcının karısıydı ve bunu bir daha asla yapmayacaktı; dünyanın parasını verseler de...

Yates, kadın gevezelik ettikçe araya basit “Evet”ler sıkıştırıyordu. Frau Petrik, korkunç bir çöküş için güç topluyordu. Yates bunun farkındaydı ve bunu engelleyemezdi. DeWitt bile Ensdorf'a döndüğünde ahaliyi öldürülmüş bulacağını ve bu yok oluşu onun kaçınılmaz hâle getirdiğini kadının yüzüne söyleme cesaretini gösterememişti. Üstelik DeWitt gerçeği kadına çok daha rahat söyleyebilirdi... Yates'in kadına verdiği sözler onu bağlamıyordu nasılsa.

Yates'in rolü ne olacaktı peki? Kadın yıkıldığında yanında durup onu tutmak mı? Kadına göz kulak olup onu, bütün hayatı anlamsız hâle gelmiş bu kadını hayatta tutmaya çalışmak mı? Bu hayatı gerçekte olduğu gibi görebiliyordu... şimdi ölmüş olan kötürüm oğlunun, onsuz çaresiz kalan ayakkabıcının üstüne titriyordu ve ufak tefek

kişisel şeyler... evi nasıldı, mobilyaları ne durumdaydı falan filan... bir savaşta her şeyden önce yok olan şeyler işte. Kimilerine göre, örneğin Isigny'deki öğretmen Matmazel Godefroy'a göre bu yıkım, bütün olarak bir anlam ifade eden resmin parçaları, kaybedip geri kazandıkları özgürlük için ödedikleri bir bedeldi. Oysa Almanlara göre hiçbir anlamı yoktu. Onlar için yıkım, sadece yıkım demekti. Bedel ödediler ama karşılığında hiçbir şey almadılar, çünkü bu savaş, kendi başlatıp yürüttükleri bir savaştı ve aralarından Frau Petrik gibi biri kendini aşmış olsa bile yine de hiçbir şeye yaramazdı bu.

Ens Dorf'a vardıklarında büyük, sulu taneler hâlinde kar yağıyordu. Yates'in, Troy'un komuta merkezi olarak kullandığı evde karşılaştığı bir binbaşı, C Bölüğünün ufak bir direnişe rağmen birkaç mil daha ilerlediğini söyledi. Schwalbach eteklerine vardılar, demişti.

"Madenedeki şu insanlar hakkında bir şey biliyor musunuz? Onlara ne oldu?"

"Ne madeni? Hangi insanlar?" Binbaşı düşünüyordu. "Ha evet, şimdi anladım Teğmen. Troy bununla ilgili bir şeyler söylemişti. Madene sığınan insanlar, değil mi? Sanırım adamları oraya vardığında onların gitmiş olduğunu söylemişti..."

Elisabeth Petrik hâlâ arabada bekliyordu. Cipun ön koltuğunun çelik çerçevesini tutuyordu, Yates'in evden çıktığını görünce oturduğu yerde hafifçe doğruldu.

Yates, kadına, "Madene giden araziden arabayla geçmek için hava çok karanlık," dedi. "Oraya kadar yürümemiz gerekecek. Siz bana yolu gösterin."

Dimdik durarak arabadan indi. Bir an için yığılacakmış gibi oldu. Sıkış tıkış yolculuktan mı yoksa ani bir zayıflıktan mı, Yates bilemiyordu. Kadını tuttu, birkaç adım attıktan sonra Frau Petrik kendisini toparladı. Bir şey sordu ama sesi o kadar az çıktı ki Yates anlayamadı.

"Efendim?"

"Siz... siz madene gidebilir misiniz? Sizin için tehlikeli değil mi?"

"Hiç de değil," dedi. "Biraz daha ilerledik. Neredeyse Schwalbach'a vardık."

Frau Petrik durdu. Elleriyle tutunacak bir şeyler aradı. Bir yer buldular; ıslak ve paslı bir yerdi. Yıkılmış bir çitin bir kenarı... Ar-
dından Frau Petrik elleriyle yüzünü kapattı. Ellerini indirdiğinde
çizgi çizgi olmuştu yüzü. Bütün bu sessiz umutsuzluk içinde bir çiz-
gi roman etkisi vardı.

Yates mendilini çıkardı. Kadının aklından geçenleri biliyordu: Mademki Amerikalılar madenin ötesine geçmiş ve insanlar kurtul-
muştu... o hâlde neden Ens Dorf'a geri dönmemişlerdi? Neden şehir-
de, amaçsız ve düzensiz bir o eve bir bu eve girip çıkan birkaç Ame-
rikan askerinden başka kimse yoktu?

Kadın mendili fark etmedi. Yates, kadının yüzündeki lekeleri sildi ve düşündü. 'İşte başlıyor, bunu atlatamayacak.' Bir ambulans ayarlamam gerekirdi. Bunu atlatsa bile nereye gidecek ki? Ne yapaca-
ğım bu kadını? Onu YEK kampına mı götüreceğim? Kadın Alman, orada olmaması gerekir. Ens Dorf'ta tek başına mı bırakacağım?

"Kendinizi hazırlasanız iyi olur Frau Petrik," dedi ve kolunu ka-
dının düşmüş omuzlarına attı. "Belki işler tam da planladığımız gibi gitmemiş olabilir."

Fakat kadının omuzlarının doğrulduğunu hissetti. Frau Petrik gülüyordu. "Tabii ya! Biri çıkın demeden çıkmazlar ki... Onlara söy-
lemem lazım. Artık eve dönebileceklerini onlara söylemem lazım. Cephe onları geçti."

Sulu karla çamurun içinden geçerek koşmaya başladı. Kaldırım taşlarının top mermileriyle parçalandığı yerde sendeleyip düştü, ayağa kalkıp ileri fırladı. Yates nefes nefese kalmıştı ama arkasından yetişti. Kadının hızlı hızlı nefes alıp verdiğini işitiyordu. Şalı arka-
sından sarkıyordu. Ayağındaki ona çok büyük gelen erkek ayakkabı-
ları su birikintilerini sıçratıyor, açılmış ve sıırıslık olmuş paltosu kemikli bacaklarına çarpıp duruyordu. Kar şimdi daha da yoğun yağıyor ve kar taneleri, alnına düşen saçlarına karışıyordu.

Ens Dorf'un son evleri arkalarında kaybolmuştu. Tekerlek izleri-
nin kısmen karla kaplandığı bir araziden geçerek bir yokuşu tırman-
dılar. Son sonbaharın hasadından kalan anızlar Yates'in ayaklarına dolanıyordu; kaydı ve küfür etti. Neredeyse kadını gözden kaybedi-
yordu.

"Bekleyin! Yavaşlayın!"

Aralık ayının erken saatte çöken alacakaranlığında geçtikleri bu tehlikeli arazide, dikkat etmesi gereken top mermisi çukurları da vardı. Fakat Frau Petrik, sanki biri kovalıyormuş gibi gidiyor ve ne arkasına ne yere bakıyordu. Gergin yüzü sürekli ileri bakıyordu.

Tünelin girişi şimdi önlerinde uzanıyordu. Yates, görüş alanının dışında kalan birkaç Amerikan askerinin orada dikildiğini fark etti ama onlara bakmadı. Kadını gözünün önünden ayırmak istemiyordu.

“Hey! Teğmen!” diye bağırdı biri.

Elisabeth Petrik o anda durdu. Girişte kimse, bir Allah’ın kulu bile yoktu. Kimse onu karşılamamıştı. Ses çıkmıyordu, sadece kapkara bir açıklık... sanki dağın acılı, dişsiz, açık bir ağzı varmış gibiydi.

Donup kalmıştı.

Yates, girişin yanında duran bir kutu olduğunu fark etti. Üstündeki yazıları okuyamamıştı, bunun için yeterli ışık yoktu. Fakat bu kutunun Alman mühendislerin kullandıkları dinamitlerin kutusu olduğundan hemen hemen emindi.

“Neyse, havaya uçurmamışlar,” dedi kadına, “en azından bunu önlemiş olduk!”

Frau Petrik cevap vermedi. Sanki her an savaş korkusundan kurtulmuş neşe içindeki insanlar oradan çıkıverecekmiş gibi bu kapkara ağza dimdik bakıyordu.

Biri dışarıya çıktı. Başta, ince beyaz bir nokta gibi görünen bir ışık görmüşlerdi. Işık büyüdü, büyüdü ve tünelin dışındaki dünyaya yaklaştığında da söndü.

“Ah! Merhaba Yates,” dedi Troy. “Seni gördüğüme sevindim. Birkaç yüz metre kadar ilerledim madende. Hiçbir şey yok. Bomboş. Kimse kalmamış... Allah’ın cezası aptallar! Diğer taraftan dışarı çıkmışlar, biliyorsun, Schwalbach tarafından. Çok fena yakalanmışlar. Sanırım tam bizim tepeyi geçmek için hazırlandığımız sırada çıktılar. Yoğun yaylım ateşi vardı. Schwalbach köyü ile öteki taraftaki maden girişi arasında kalan alan hedef alınmıştı.”

Başını salladı.

“Ne karmaşa... Çocuklar da var, bir sürü çocuk...”

Biri, “Orada kalmaları gerekirdi,” dedi.

“Orada tamamen güvendeydiler.”

Troy’u dinlemekte olan Yates, gözlerini kadından ayırmıştı. Troy “Adamlarım cesetlerin, çocuk arabalarının arasından geçerek inmek zorunda kaldılar,” diyordu, “yanlarında getirmeye çalıştıkları bütün o çöplüğün arasından...”

Yates kadına döndü. Gitmişti. Durduğu yer boştu.

Madenin içinden çığlıkları duyuldu. “Paul! Paul! Paul!”

Yates karanlığa doğru arkasından koştu.

“Paul!” Daha zayıf, daha uzak, yankılanıyordu, “Paul!..”

“Frau Petrik!” diye seslendi. “Bekleyin, Frau Petrik, geri dönün!”

Cevap yoktu. “Paul” diye attığı çığlıklar bile kesilmişti.

Yates durup bekledi; o zifiri karanlıkta ne kadar bekledi bilmiyordu. İşi biten yaşlı atlar vurulur, diye düşündü. Frau Petrik’te yaşlı bir koşum atı havası vardı. Neden bu son iyiliği yapmamıştı ona?

Nihayet etrafında bir ışık belirdi. Troy el fenerinin ışığını duvarlarda, çerçöp dolu yerde gezdirdi.

“Bırak gitsin,” dedi, “Ona yardım edemezsin artık.”

Eğildi, yerde duran yırtık, renkli bir posta kartını aldı. Sol tarafını koruyan ve üzerinde kocaman bir gamalı haç bulunan altın kalkarıyla beyaz bir savaş atının üzerinde oturan Hitler’in resmiydi bu. Hitler’in arkasından güneş yükseliyordu. Troy kartı yere attı, üzerine bastı.

“Canı cehenneme,” dedi.

5

Alman ordusundaki en tuhaf birimdi bu. Flamaları yoktu, kendi askeri bölgeleri yoktu, adları yoktu. Sadece bir kod: *Buzzard*. Tüm diğer askerlerden ayrı bir yerde tutuluyorlardı; kışları sıkı sıkıya kapalıydı ve çok sıkı korunuyordu. En kişisel, en sıradan konuşmalarında bile sadece İngilizce konuşma emri almışlardı. Ellerinde, yeni belirlenen eşleri ve sevgililerinin, eski görünümü verilmiş fotoğrafları vardı: Baltimore’dan Ethel, Oklahoma City’den Honey Lou May ve Oshkosh’tan Dotty. Bu kadınlar tarafından yazılmış ve sürekli yanlarında taşımaları gereken mektuplar... Gizlilik ve hile gerektiren her konuda oldukça yoğun ve sıkı bir eğitimden geçmişlerdi. Sessizce hareket etmeyi ve sessizce öldürmeyi öğrenmişlerdi.

Amerikan silahlarının ve Amerikan araçlarının ayrıntıları üzerinde çalışmışlardı. Birleşik Devletler'in bölgelerine göre –güya oralar-
dan gelmişlerdi– küçük gruplara ayrılmışlardı; kimisi gerçekten de
Amerika'da doğmuştu. Bu yerel ve bölgesel topluluklara ait bilgiler,
onların âdetleri, oralarından çıkan önemli kişiler ve benzerleri hak-
kında eğitimden geçmişlerdi. Kongre üyeleri ve senatörleri hakkında
ortalama bir Amerikalının bildiğinden daha fazla şey biliyorlardı.
Batı Yakası'ndan şehir merkezine gitmek için hangi tramvay hattına
binileceğini ve Sears Roebuck'a gitmek için nerede aktarma yapıla-
cağını eksiksiz söyleyebilirlerdi.

Bu adamlar, bütün Alman Silahlı Kuvvetleri içinden seçilmiş ve
gizlilik içinde bir araya getirilmiş adamlardı. Deniz teğmeni Heber-
le, Kiel'deki mayın tarama gemisinden getirtilmiş; Çavuş Mulsinger
ise Luftwaffe'den gelmişti... bir Messerschmitt'in* onarılmasına yar-
dım ederken eşyalarını toplayıp Almanya'nın batısındaki bir şehre
geçmesi ve geldiğini bildirmesi söylenmişti. Hepsi tekrar tekrar ta-
ramadan geçirilmiş, test ve tetkik edilmişti. Pettinger titiz bir adam-
dı ve bu işi bir insan ne kadar sağlam yapabilirse o kadar sağlam
yapıyordu.

Feldmareşal von Klemm-Borowski'nin kocaman Mercedes'i kışla
binalarının önünden geçti ve avludaki bahçe kapısına doğru dönerek
burada durdu. Kapılardaki Almanca sloganlar ve 1870 savaşı sıra-
sında Prusya hafif süvari erlerinin ikinci ve üçüncü kat pencereleri
arasındaki boşluğu süslemek için yaptıkları yarı kabartmalar, Ame-
rikan üniforması içindeki adamlarla, bu adsız birimin geçit törenin-
deki Amerikan cipleri, kamyonları ve zırhlı araçları ile ironik bir
zıtlık sergiliyordu.

Onbaşı rütbeli bir adam, Feldmareşal'in onuruna Almanca ko-
mut vererek "*Achtung!*"** diye bağırdı.

Adamlar, daha önce hazır ola geçen hiçbir Amerikan taburunun
olmadığı kadar sağlam duruyorlardı.

Feldmareşal von Klemm-Borowski, ağır ağır sıraların arasından
yürüdü, arada sırada durarak bir adamın yakası açık gömleğine, sa-
laş montuna, cilalanmamış postallarına bakarak başını salladı.

* Alman yapımı savaş uçakları.
(Alm.) Dikkat!

Pettinger, disiplin yanlısı birinin hoşnutsuz, onaylamayan tavırlarından memnun olmuştu. Özür diledi; “Onlar gibi görünmelerini sağlamamız lazım komutanım. Amerikalıların ordusu böyle...”

“Anlıyorum,” dedi Mareşal.

Gözleri birbirine çok yakın, ince, sarışın bir genç adamın karşısında dikildi.

“Adın?”

“Deniz teğmeni Heberle komutanım!”

Pettinger, Mareşal’in arkasından kafasını sallıyordu.

“Bu benim... benim Alman adım komutanım,” diye kekelemeye başladı Heberle. Sonra hiç sektirmeden “Çavuş Howard Bethune, komutanım!” dedi.

“Nerelisin?”

“Şikago komutanım!”

Mareşal, bilgiç bilgiç “Şikago, Illinois!” diye düzeltti.

Heberle, “Şikago, Illinois komutanım!” diye tekrar etti. Sımsıkı ağzı her zamankinden de sıkıydı. Dik ve dar alnından ter damlıyordu.

Klemm-Borowski, Pettinger’a, “Bunun ne yapması gerekiyor?” diye fısıldadı.

Pettinger cebinden uzun bir liste çıkardı. Parmağıyla bir satırı işaret ederek Mareşal’e gösterdi. Heberle ve Mulsinger adlarının yanında başka bir ad daha yazıyordu: *Farrish*.

“Görevini biliyor musun bakalım?” Klemm-Borowski, Heberle’nin üzerine bol gelen Amerikan ordusu paltosunu düzeltmeye çalıştı. Heberle hareketsiz bir biçimde dikiliyordu. Montu da hâlâ yamuk yumuk duruyordu.

“Evet komutanım.”

Mareşal, “Farz et ki geri dönemedin?” diye sordu. Başını, yardım etmeye çalışır gibi eğmişti; böylece gıdısının bir bölümü, sert, altın renkli kırmızılı işlemeleri bulunan yakasına düştü.

Bu, tam da, at suratlı Mulsinger ile birlikte Amerikan *Zırhlı Kuvvetler Generali* Farrish’i ortadan kaldıracaklarını öğrendiği andan itibaren Heberle’nin kafa patlattığı sorundu. Heberle, kendi namına bir cevap bulamamıştı. Ama Mareşal aşkına, geçit töreni için şişirdiği göğsünün bütün kuvvetiyle cevap verdi: “Öleceğiz komutanım!”

Mareşal bir şeyler mırıldandı; tatmin olmuş bir hâlde bir sonraki adama, Mulsinger'a geçti.

Mulsinger, Mareşal'in sert bakışları karşısında uzun, bir atı andıran suratını buruşturdu. Gergin bir sesle kendini Newark, New Jersey'den Onbaşı McInnerney olarak tanıttı; Klemm-Borowski'nin talebi üzerine, sivil hayatta her sabah, New York'ta bir aracı kurum-daki işine giderken Hudson metrosuna bindiğini anlattı.

"Akıllı çocuk!" dedi Mareşal. "Yakalanman durumunda ne olacak? Yani Amerikalılar seni yakalarsa demek istiyorum."

Mulsinger tereddüt etti. Amerikalılar onu yakalarsa başının dertte olacağını biliyordu. *Buzzard*'daki adamlar, Kara Harp Kuralları üzerine eğitim almıştı ama onlara, her şeyden önce, Amerikalıların onları yakalayamayacak kadar aptal oldukları, ardından da, yakalasalar bile bu konuda bir şey yapamayacak kadar yumuşak ve demokratik oldukları söylenmişti.

Pettinger, Mulsinger'ı incelerken, ayak direyen bir Fransız editörle uğraşmak zorunda kaldığında başvurduğu, o üzerinde çalışılmış aynı ilgiyle "Evet?" diye sordu.

"Onlar bizi yakalayamaz!" dedi Mulsinger. "Biz onları yakalayacağız komutanım!"

"Mükemmel!" dedi Mareşal. "Adamlar harika!"

"Güvenilir!" dedi Pettinger.

Elbette Pettinger, bu sağlam, talimli adamların en iyileri olmadığını biliyordu. Bunları bulmak için her yeri arayıp taramıştı ama saf-lar nasıl da seyrekleşmişti! Savaş yılları, Rusya'daki kışlar -ve tabii yazlar da-, Normandiya ve Kuzey Afrika bütün her şeylerini yiyip bitirmişti. En iyiler, artık "en iyiler" değildi ve Klemm-Borowski'nin şerefine yapılan bu gösteri, her ne kadar başarılı olsa da, bunu telafi edemezdi.

Mareşal, araçların yanına geldiğinde gerçekten çok memnun olmuştu. Bunlar ele geçirilen materyallerdi, yıkanmış, temizlenmişlerdi. Motorları mükemmel bir durumdaydı ve beyaz halkalar içindeki beyaz yıldızları tahrik edici bir yenilik içinde parlıyordu.

Pettinger, öfkesini bastırarak, "Çok yakında kirlenecekler," dedi. Mareşal, kılı kırk yaran bir baş belasıydı.

"Önce şu işi bir bitirelim," dedi.

Buzzard Harekâtı'nda yer alan adamların yanına geri geldiler, biraz önceki gibi dimdik duruyorlardı. Kasvetli bir yağmur çiselemeye başladı.

Pettinger kendini topladı. Bu adamlara mutlak başarı fikrini aşlamak için bu son şansıydı.

Adamlara hitap etti.

“Ekselansları Feldmareşal von Klemm-Borowski tarafından denetlenme ayrıcalığının, yola koyulmak üzere olduğunuz, yani *Buzzard Harekâtı*'nın başlamak üzere olduğu anlamına geldiğini eminim ki biliyorsunuz. Sizler, güvenilirliğiniz, girişkenliğiniz ve İngilizce bilginiz sebebiyle seçildiniz. İmha, karmaşa ve sabotaj görevleri için eğitildiniz. Sizlere kusursuz belgeler, düşman üniformalarının aynıları, Amerikalıların “tasma” dedikleri asker künyeleri verildi. Hattı geçtikten sonra sizi herhangi bir Amerikalıdan ayırt etmek mümkün olmayacak. Şunu unutmayın ki, Amerikalılara Amerikalı gibi görüldüğünüzde, bizim birliklerimize de birer Amerikalı gibi görüneceksiniz. Birliklerimizin size saldırması hâlinde miğferlerinizi çıkarıp sallayın. Hat komutanları bunun bir tanınma işareti olduğu konusunda bilgilendirildi.”

Durdu. Bu gösteri, Ensdorf madeninde yaşadığı küçük düşürülmeyi telafi edecekti. Sıralara şöyle bir göz attı; Deniz Teğmeni Heberle'ye, Çavuş Mulsinger'a baktı. Bu adamlar, hepsi başarısız... Başarmaları lazım.

“Görevleriniz hakkında bilgilendirildiniz. Takım liderleriniz ayrıntılı emirleri aldı. Aranızdan bazıları, Müttefiklerin yüksek rütbeli belli komutanlarını kaçıрма veya öldürme görevi için seçildi. Saldırı zamanları belirlendi. Her şeyden önce, şunu aklınızdan çıkarmayın ki, yalnız değilsiniz. *Buzzard Harekâtı* ile eşzamanlı olarak bütün ordular, yeni ordular, seçkin ordular da saldırıya geçecek. Bol miktarda ve en yeni silahlarla donatılmış durumdalar. Düşman saflarındaki karmaşa ve kafa karışıklığının avantajına sahip olacaksınız. Bundan daha uygun şartlar altında başlamış bir askerî proje daha olmamıştı.”

Klemm-Borowski onaylar gibi bir şeyler mırıldandı. Pettinger, Mareşal'in zihnini bir konuşma için hazırladığını hissetti.

“Son bir şey daha!” dedi Pettinger. “Eğer içinizden herhangi biri bu göreve uygun olmadığını düşünüyorsa şimdi öne çıksın. Ceza görmeyeceksiniz. Sizi asıl birimlerinize geri göndereceğim.”

Bekledi. Kendilerine öğretildiği gibi silahlarını Amerikan tarzı tutan asker sıraları hareketsiz kaldı.

“Güzel!” Pettinger’ın suratı da Amerikalı maskesi takmış bu sıra sıra Alman askerleri gibi kıpırtısızdı. “Ben de öyle umuyordum. Ekselansları Feldmareşal von Klemm-Borowski sizlerle konuşacak!”

Pettinger’ın yanında küçük ve hantal görünen Mareşal öksürdü. Önemli bir şeyler, ilham verici bir şeyler söylemek istiyordu ama bu işlerde hiç iyi değildi. Üstelik Pettinger da bütün ilgiyi üstüne çekmişti. Ellerini arkasında birleştirdi ve bir kere daha öksürdü.

“Askerler!”

Adamlar bekliyordu.

“Alman askerleri!”

Adamlar bekliyordu.

“İleri atılacaksınız! Saldıracaksınız! Çok önemli bu...”

Pettinger’a baktı. Pettinger hiçbir şey söylemedi.

Feldmareşal “*Heil Hitler!*” diye bağırdı.

Ses beklenmedik bir şekilde ve tümüyle yankılandı.

Pettinger, “*Herr Feldmarschall* için hurra!” diye komut verdi.

“Hurra!”

“...ra!”

Yağmur şimdi daha şiddetli yağıyordu. Klemm-Borowski yakasını yukarı kaldırdı.

Pettinger değilse de Mareşal bu gösteriden mutlu olmuştu. *Buzzard*, savuracağı hançerin ucuydu. Klemm-Borowski, kendini, en mantıklı, hassas planları ile avutuyordu. Ancak duyduğu memnuniyete kendini o kadar da kaptırmadığı için, Pettinger’ın yüzündeki ifadeyi fark edebilmişti.

Mareşal, bir samimiyet girişiminde bulunarak, “Rahatla artık!” dedi. “Çok iyi bir iş çıkardın. Çok iyi!”

Pettinger, alnının ve burnunun üstündeki yağmur damlalarını sildi. “Keşke adamların emin olmasını sağladığımın yarısı kadar kendim de emin olabilseydim. İnsanları yönlendirmek çok kolay...”

Durdu. Artık bu bile doğru değildi.

Sonra, Mareşal’in gözlüklerini aradığını fark ederek, “Nasıl gidiyor komutanım?” diye sordu.

Klemm-Borowski, kalın çerçeveli gözlüklerinin üzerinden ona baktı. “Ben küçük bir çocukken, bilyelerle bir tahmin oyunu oynardık. Ben her zaman kazanırdım. Sonunda o kadar çok bilyem olurdu ki bunları çocuklara geri satardım.”

“Öyle mi?” dedi Pettinger. Mareşal’in neden bilyelerden bahsettiğini bilmiyordu. Üstelik o erken yaşlarda küçük Pettinger, kızların saç örgülerini çekmekle çok daha ilgiliydi. Yine de Klemm-Borowski’nin ciddi olması ihtimaline karşı “Nasıl hep kazanıyordunuz?” diye sordu.

“Küçük bir çocuk vardı, adına mesela Gustav diyelim. Bu Gustav, yumruğunun içinde birkaç tane, belki iki, belki üç bilye taşıyabilirdi. Sayıyı doğru tahmin edersem bilyeleri ben alırdım. Edemezsem eşit sayıda bilyeyi ben kaybederim. Ama ben her zaman doğru tahmin ederdim.”

Bu küçük çok bilmiş hakkındaki anekdot Pettinger’ı kızdırmıştı.

Klemm-Borowski, kıkırdarak, “Nasıl başardığımı bilmek istemez misin?” diye sordu. “Arkadaşım Gustav’ın zekâ düzeyi hakkında bir tahminde bulunurdum. Farz edelim ki ilk turda eline iki bilye almış olsun... Eğer Gustav’ın en düşük zekâ düzeyinde olduğuna karar vermişsem, bir sonraki sefer eline üç bilye alacağını bilirdim. Eğer Gustav bir üst seviyedeysen eline yine iki bilye alacağını bilirdim!”

“Neden?” diye sordu Pettinger. İlgisini çekmeye başlamıştı.

“Çünkü o durumda benden bir adım önde olmaya çalışacak kadar kafası çalışıyor demektir. İlk turdaki iki bilyeden sonra hemen üç diyeceğimi düşünürdü. Bu yüzden de eline iki bilye alırdı. Ama ben bunu bilirdim. Böylece iki deyip kazanırdım.”

Pettinger güldü.

Klemm-Borowski, psikolojik izahını derinleştiriyordu. “Şimdi, farz edelim ki bu küçük Gustav gerçekten de zeki, en üst düzeyde zeki bir çocuk olsun. O durumda ikinci turda eline üç bilye alır. Yine

ilk seferdeki gibi iki bilye alarak beni kandırmaya çalıştığını anladığımı fark eder. Böylece beni atlatabilmek için iki bilyeyi üç yapar. Ama ben bunu da fark etmiş olurum ve yine kazanırım!”

Pettinger, hikâyeden çıkarılacak dersin ne olduğunu anlamaya başlıyordu.

Klemm-Borowski’nin gözleri, kalın gözlüklerinin arkasında parlıyor gibi görünüyordu. “Amerikalı meslektaşlarımdan hakkını teslim etmek isterim. Onların da küçük Gustav gibi en üst düzey zekâyâ sahip olduklarını varsayıyorum. İki bilye ve üç bilye hikâyesini unutma Pettinger. 1940’ta biz iki bilye kullandık. Eifel’den* Ardenlere** doğru ilerledik. Aynısını 1944’te de yapacağımıza asla inanmazlar. Üç bilyeye oynayacaklar. Onları yeneceğim. Tastamam eski yolu kullanacağım!”

“Çok iyi!” dedi Pettinger. “Tahmin ve karşı tahmin... Büyüleyici!”

“Değil mi? Bilim bu! Elbette!”

Ama Pettinger ikna edilmek istiyordu. Ensendorf halkı, onu kabul ettiğinden çok daha fazla sarsmıştı. Belki de son yıllarını sürekli Fransa’da geçirdiği için kendi ülkesindeki çatlakları gözlemleyememişti. Hiçbir kaygı duymadan –kendi aklına ve şüpheciliğine rağmen– Almanların aynı bıraktığı gibi kaldıkları ve savaşın onlar üzerinde, liderleri etrafında safları sıklaştırmaktan başka bir etki bırakmayacağı varsayımına göre hareket etmişti. Hayır, bu doğru değildi. Bu, kendi için bulduğu uyduruk bir bahaneydi. Gözleriyle görmüştü. Panik hâlinde Scribe Otel’deki odasına dalan Dehn, az kalsın onu Yaşa’nın buz gibi bir milyonundan edecekti. Hiçbir inancı, metaneti yoktu; panik hâlindeydi! Üstelik Dehn, onun arkadaş grubundan biriydi.

Endişe taşıyan bir ses tonuyla, “Biliyorsunuz *Herr Feldmarschall*,” dedi Pettinger, “bunu kazanmamız lazım.”

Mareşal gözlüklerini çıkardı. Gözlük kutusunu çat diye kapattı. “Hatırlatılmasına ihtiyacım yok!”

“Özür dilerim komutanım.”

* Almanya’nın batısında, Belçika’nın doğusunda yer alan alçak sıradağlar. –çev.
Ardenes ya da Ardenler: Ana kısmı Belçika ve Lüksemburg’da yer alan, ancak Almanya ve Fransa toprakları içine de uzanan, jeolojik olarak Eifel’in batı uzantısı olarak kabul edilen, tepeler ve ormanlar şeklindeki bölge. –çev.

Mareşal hızlı hızlı konuşuyordu. “Modern savaş tarihinde, harekât öncesi en büyük manevrayı yaptım. Sen de çok iyi biliyorsun ki ben Ordu Komutanlığı’nın başına geçene kadar, Eifel ile Ardenleri, biz de, düşmanlarımız da bir tür mola yeri gibi görüyorduk. Kötü yollar, ormanlık alan, erken düşen kar, zırhların çalışması zor... yorgun birlikler, ikinci sınıf birlikler, beklemedeki kuvvetler için bir bölge sadece. Düşmanın sürekli havadan gözetlediğini biliyorum. Bunu da hesaba katıyorum. Birlikleri bu ormanlara çekeceğim ve birlikleri bu ormanların dışına çekeceğim. Aynı sayıda birliği... Öte yandan düşman sayıları üst üste koyacak. Her şeyin mükemmel bir tertip içinde olduğunu düşünecek. Bilmediği ise, bunların aynı birlikler olmadığı! Beşinci ve Altıncı *Panzer* Orduları ormana girecek ama ormandan çıkanlar, bitkin yaşlı adamlar ve en iyi ihtimalle kanatlarda kullanacağım gençler olacak.”

Klemm-Borowski kemerini gevşetti.

“Buna ne diyorsun?”

“Dediğim gibi, kazanmamız lazım. Zaman daralıyor.”

6

Dondolo’nun cebinde, Loomis tarafından imzalanmış ve Willoughby tarafından onaylanmış kayıtlarla emirler vardı.

Verdiği kararın sorgulanmamış olması, yüzbaşıyı rahatlatmıştı. Meseleyi inceleme ve gerçek bir disiplin davası açılmasında ısrar etme ihtimali olan DeWitt, Lüksemburg’da değildi. Bir görüşme için bir önceki akşam Paris’e gitmişti. Willoughby’ye gelince, binbaşı olayla özel olarak ilgilenmemiştii; en azından Loomis’in sorunu yok etme şeklinde itiraz edilebilecek bir şey görmemişti. Willoughby sadece kalın kaşlarını kaldırmış ve sinsî bir bakışla “Eski muhafız elbette ortadan kayboluveriyor, öyle değil mi?” demişti.

Eski muhafızlardan bazıları, onu İkmal Deposu’na bırakacak kurye kamyonunun önünde bekleyen Dondolo’nun etrafını sarmıştı. Aralarında Lord, Motor Çavuşu ve Karavana Çavuşluğuna getirilen aşçı yardımcısı Vaydanek vardı. Kamyon yüklenmiş, gitmeye hazırda ama Dondolo, kamyonun hareketini geciktiriyordu. Kuryeye “Birine hoşça kal demem lazım. Biraz bekle. Ben de buradan gitmeyi istiyorum!” dedi.

Bing, o günkü işleri hakkında rapor vermek üzere stüdyo binasına girdiğinde Dondolo yanına geldi, kulak tırmalayıcı bir sesle “Bu nedir yahu?” diyerek lafa girdi ve yanındakilerle birlikte Bing’in yolunu kesti.

“Bu nedir yahu?” diye taklit etti Bing. “Ne olduğunu ben sana söyleyeyim... kovuldun! Son kirli oyununu oynadın ve bu sefer paçayı kurtaramadın. İşte budur!”

“Son haberleri duydun mu?” diye sordu Dondolo.

Son haberleri duymayan ve haberleri Dondolo’dan almakla da hiç ilgilenmeyen Bing, cevap vermedi.

Dondolo, “Almanlar tüm cephe boyunca saldırıyor. Buranın doğusundaki hattı yarıp geçtiler. On beş dakika önce radyoda söylediler.”

“Ne dedin?..” Bu soru istemsiz, mekanik bir refleks gibiydi.

“Bu nedir yahu?” Dondolo, Lord, Vaydanek, bütün grup, hatta oradan olmayan kurye bile gürültülü kahkahalara boğuldu.

Bing’in aklı, haberin ağırlığı altında öyle ezildi ki, bunu fiziksel olarak da hissetmiş gibiydi. Ve o burada, Alman halkını rejimleri karşısında harekete geçirecek kimi planlar yumurtlamaktaydı! Esra-rengiz bir sezgiyle bunun olabileceğini tahmin etmişti; Ensdorf’tayken Troy’a tam da bunu söylediğini hatırladı. Ama şimdi gerçek olmuştu işte. Dondolo ise bu sözleri, Alman saldırısı sanki onun kişi-sel intikamımış gibi söylemişti.

Dondolo, Bing’in önünde yalandan hazır ola geçti.

“Kardeşim, kıçım senin için çok üzülüyor! *Kraut*’lar buraya gelip de işler kızışınca beni düşün. Ben *Repple Depple** mutfağında olacağım, orada ter dökeceğim. Ya da belki kendimi eve gndertebilirim. Ve eve gittiğimde, sizin ne harika adamlar olduğunuzu anlatacağım onlara ve savaşınızı nasıl yrttğnz... Neyse ki sayende artık benim savaşım değil avuş Bing!”

Bing kendini kontrol etti. Dondolo gibi birinin onu panikletmesine izin vermeyecekti.

Dondolo, soğuk sabaha rağmen şıpır şıpır terliyordu. Yüzünü parlatan yağlı bir terdi bu. Devam etmek istiyordu, Almanların

* Amerikan askerleri arasında, “İkmal Deposu”na (“*replacement depot*”) verilen argo isim.

Bing'i nasıl tutsak alacağını ve ona ne yapmalarını istediğini anlatmak istiyordu ama düşmanın görüş alanından çıkmak için telaşlanan kurye kamyonuna binmişti bile. Dondolo kamyonu atladi, el salladi ve kamyon hareket ederken motor gürültüsünün arasında zafer narası atar gibi son bir "Bu nedir yahu?" diyerek uzaklaştı.

Saar Havzası sınırındaki karargâhında General Farrish'e ulaşan ilk raporlar birbirinden kopuktu ve en az hava kadar da sisliydi. Görünüşe göre açık olan tek şey, sol kanattaki Monschau ile Amerikan ordularının ortasında kaldığı Lüksemburg arasındaki kuzey ucu cephesinin, şiddetli bir biçimde harekete geçtiği idi. Kendi tümen bölgesinde her şey sakin ve olaysızdı ve Carruthers'in raporlarına bakılacak olursa öyle de kalacak gibi görünüyordu.

Kuşkusuz ki geniş çaplı bir hücum olan bütün bu iş, tam bir sürpriz olarak çıkmıştı karşılarına. Tabii üniforma giyen siyasiler için... onun için değil!

Carruthers'i çağırıldı.

Birlikte son iki haftanın raporlarını incelediler... işte oradaydı, beyaz üstüne siyah: Durum değerlendirmeleri; tutsakları sorgulayanların raporları; Düşmanın Kabiliyetleri – *Düşman, büyük bir karşı hücum başlatabilecek durumdadır.* Farrish'in binbaşılığa yükselttiği ve tüm G-2 vazifelerinin başına geçen Carruthers, onların karargâhta bu tehdidi elbette gördüklerini ve üst mertebeleri uyardıklarını söyledi.

Farrish, "Bütün bunları Ordu'ya ve Komutanlığa gönderdiğinden emin misin?" diye sordu.

Carruthers onayladı.

Farrish, aracının içinde muzaffer bir öfkeyle fırtına gibi esip gür-lüyordu. "Döner sandalyeli strateji uzmanları, benim benzinimi çalan siyasetçiler... Alın işte! Mertebeleri o kadar üstte ki akılları bir karış havada! Tabii bir akılları varsa... Ben onlara söyledim, söyle-medim mi? Ama dinlemiyorlar ki. Benim deli olduğumu düşünüyorlar. Sadece bir general, tank delisi! Canları cehenneme! Anlamı nedir bunun? Kimsenin nasırına basmak istemedikleri için bize sa-vaşı kaybettirecekler!"

Carruthers ihtiyatlı bir biçimde onaylayarak başını sallıyordu. Belki de, başkaları böylesine bir sıkışıklık ortamının içinde kendilerini bulurken, onun buradan kişisel bir tatmin çıkarmaya yetecek denli hayal gücü yoktu. Belki de, amirinin aksine, savaşı General Farrish karşısında bir çeteleşme süreci olarak görmüyordu. Carruthers, “Tepedeki sorunların muhtemelen bizim de başımızı derde sokması dışında,” dedi.

“Ben bunu bilmiyor muyum sanki? Ne yapmak zorunda kalacağımızı söyleyeyim mi sana, ister misin? Burada işimizi bitirip kuzeye gitmek ve içine girdikleri bu karmaşadan onları kurtarmak zorunda kalacağız.”

Sandalyesine yığıldı ve Kurmay Başkanı’nı aramak için telefonu aldı. Konuşmasındaki dramatik anın fevkalade bilincinde olarak “Dinle beni ihtiyar,” dedi, “bu gerçekten büyük bir şeye hazırlık. Bütün müsait adamlarını hattın dışına çekmeni istiyorum senden. İlerlemiş tüm birimler geri çekilecek. Hattı kısalt, istediğin gibi bir düz hat yapabilirsin, umurumda değil. Sadece çok geniş olmasın. Emirler şöyle: Her an harekete hazır ol. Anlaşıldı mı? Anlaşıldı.”

Raporlar daha sık geliyordu. Bunlar daha uzun raporlardı ve tablo şimdi daha belirgin bir biçimde ortaya çıkmaya başlamıştı.

Farrish haritaları inceledi. Tehlike aşıkardı. Alman planının basitliğindeki güzelliği görüyor ve bundan keyif alıyordu, çünkü onun tarzında bir çevik harp manevrası olarak bu hemen hemen kusursuzdu. Sorundan keyif alsa da bu sorunun kendi safları bakımından ortaya çıkardığı tehlikeyi gözden kaçırmıyordu; gelgelelim, duygusal anlamda, bu tehdidi bir şekilde hissedemiyordu da.

“Bizi ikiye ayırıyorlar... İşte böyle! Muhteşem!” diye fısıldadı ve Carruthers’a dönerek “Bir toplantı ayarlamamı istiyorum. Derhal!” dedi. “Tabur komutanlarına kadar herkes. Yolun aşağısında bir ahır var. Herkesi alacak kadar büyük bir yer gibi. Haritaları oraya getirt ve ışıkları da ayarla.”

Toplantı için daha düzgün bir ev seçebilirdi ama Farrish’in aklına bu tablomsu, kaba saba ahırın durumun vahameti bakımından daha uygun olduğu gelmişti. Ahır buz gibiydi, kirişlerin arasındaki çatlaklardan içeri rüzgâr giriyordu ve samanların büyük çoğunluğu da yıllar önce zaten çalınıp gitmişti. Ahırın üç kenarına yerleştiril-

miş podyum benzeri şey, bir galeri oluştuyordu. Işık, ön duvarın büyük çoğunluğunu kaplayan haritalara doğrultulduğu için gale-rideki subayların sadece sallanıp duran bacakları görülebiliyordu. Çoğunluk yerlere oturmak zorunda kalmıştı ve kıçlarının altındaki saman balyasının kalınlığı da rütbelerine göre değişiyordu.

Farrish, bir orkestra şefi gibi haritalarının önünde dikiliyordu. Nefes alıp verişlerden çıkan hava buharı ile usul usul seslerin uğultusu, izleyicilerin üzerinde âdeta asılı kalmıştı. Konuşup duruyorlardı ama neden çağırıldıklarından ziyade havanın ne kadar soğuk olduğundan bahsediyorlardı.

Nihayet Farrish hemen hemen herkesin geldiğinden emin oldu. Öksürdü. İzleyiciler sustu.

“Beyler!” dedi, “Sizlere savaşın tekrar başlamış olduğunu bildirmekten büyük bir keyif duyuyorum.”

Dudaklarının köşeleri alaycı bir tavırla yukarı kıvrılmıştı.

“Ne yazık ki bu teşebbüs bizim saflarımızdan gelmedi.”

Yürümeye başladı. Her dönüşünde bir an duruyor ve kırbacını topuklarından ayağının ucuna doğru ve sonra da ters yönde sallayıp şaklatıyordu.

“Bazı insanlar kıcı açıkta yakalandı.” Kırbaç. “Bunun bir eleştiri anlamına gelmediğini söyleyeyim.” Biraz daha kırbaç.

İzleyiciler arasında gülüşmeler...

“Ama gülünecek bir şey de değil Allah’ın cezaları!” Bir kere daha kırbaç.

Ölüm sessizliği...

“İnsanlar ölüyor... Orada savunmasız yakalanan zavallı orospu çocukları,” kırbacıyla haritaya, Arden dağlarının olduğu yere vurdu, “tam şu anda büyük bir hezimete uğruyor.”

Kırbaç soğuk, yoğun havada ılık çalarak indi.

“Benim anladığım şu: Almanlar yaklaşık olarak şu noktada...” Parmaklarını uzattığı sağ eliyle Ardenler’e vurdu, “buralarda bir yerden... şuraya doğru genişleyen bir cephe üzerinden hücum ediyor.” Şimdi iki elini de kullanıyordu, kırbacını dişlerinin arasına sıkıstırmıştı.

“Asıl teşebbüs burada!” Yumruğu Lüksemburg’un kuzeyi ile Bastogne üzerindeydi. “Plan, açıkça görüldüğü gibi, kuzeybatıyı kes-

mek, dağlardan geçip bir çatal yaparak Antwerp'i, Brüksel'i, hatta belki Paris'i geri almak.”

Tekrar eline aldığı kırbaç, anlattığı kışkacı takip ediyordu.

“Ben olsam şöyle yapardım, ki kuşkusuz kıt istihbaratıma dayanarak onların planının da bu olduğundan eminim. Taktik olarak İngiliz ordusu ve Dokuzuncu Ordu ile Birinci ve Üçüncü Orduların arasını açmaya çalışıyorlar ve eğer başarabilirlerse Birinci Ordu'yu da imha etmeye çalışacaklardır. Beyler, yarma harekâtını başarıyla gerçekleştirdiler.”

İki eliyle birden tuttuğu kırbacını yine bir yukarı bir aşağı sallayarak izleyicilere döndü.

“Direniş noktaları var. Bir süre dayanabilirler ama ne kadar, bilmiyorum. Almanların elindeki gerçek kuvveti de tam olarak bilmiyorum ama kayda değer bir kuvvetleri var ve seyyar bir kuvvet bu. Almanlara karşı koymak için elimizde kalanlar ise geri kademe birlikleri; levazım, depo birlikleri, askerî inzibat, daha bilmem ne...”

Farrish şimdi hareketsiz duruyor, felaketin boyutu iyice anlaşıl-sın diye bekliyordu. Önündeki adamlar, ki bu adamların neredeyse hepsini kendi seçmişti, durumun ağırlığı altında eziliyor gibiydi. Galerideki bacaklar artık sallanmıyor, gevşekçe sarkıyordu.

“Aman Tanrım!” dedi biri.

Farrish nefes verdi. Derin bir öksürük ile zoraki bir gülüş arasında bir şeye benziyordu.

“Şimdi, beyler, size onları nasıl yenebileceğimizi gösteriyorum. Bu, biz böyle yapalım ya da yapmayalım fark etmez, ileride askerî okullarda şimdi öğreteceğim gibi öğretilecek bir problem. Size çö-zümü veriyorum.”

Haritaya döndü. “Görünüşe göre burada ve burada...”, kırbacı-nın ucu Monschau ile Lüksemburg'u gösteriyordu, “Almanlar, de-yim yerindeyse, hücumlarının kanatlarında, yamaçlarda tutunuyor, kontrolü sağlıyorlar. Bütün cepheye yığılacak kadar güçlü değiller; sadece ileri gidecek kadar güçleri var.”

Parmaklarını gerdiği ellerini yukarı kaldırdı. “Beyler! Ben di-yorum ki gelin onları geri püskürtelim. Gelin onları çuvala koyup sepetleyelim...” Kollarıyla haritanın üzerindeki çuvalı kavradı. “Ve

beyler, ipleri sıkı tutmak ve askerî tarihin en devasa tuzağını oluşturmak bizim elimizde olacak.”

Çatallaşan sesiyle emirler yağdırdı. “Monschau’dan aşağı doğru bastır. Lüksemburg’dan yukarı doğru bastır. Bastogne’da birleş. Bağlantılarını kes. Etraflarını kuşat. Onları parçalarına ayır!”

Ahırdaki adamlar alkışlamak istedi. Muhteşem bir performans-tı. Generalin oyunculuk yeteneği hayal güçlerini ele geçirmişti. Ve üstelik tek anlamlı karşı hareketi, apaçık Alman zaferini bir bozguna, hiç değilse bir beraberliğe döndürebilecek tek taktiği önermişti. General onlara bir çeşit vizyon, büsbütün umutsuz görünen bir durumda tutunacak bir umut dalı vermişti.

Farrish, elinin kısa ve hızlı bir hareketiyle başlayan fısıldaşmaları susturdu.

“Beyler, şu son aylardaki savaştan hoşlanmıyorum. Normandiya’daki çalı çiti işine döndü; büyük bedeller öde, küçük ilerlemeler kaydet. Şimdi artık Almanlar kafalarını çıkardı ve ilmeğe geçirdi. General Patton bu ilmeği sıkmamızı istediğinde tümenimin bu iş için hazır olan ilk tümen olmasını istiyorum.

“Teşekkürler beyler!”

Konvoylar kuzeye doğru hareket etti. Gece gündüz, hiç mola vermeksizin yola devam ettiler. Hız limiti yoktu. Yollar tankların ağırlığı altında titriyor, yolda açılan delikler gitgide derinleşiyor, eriyen kar yükseklerle sıcıyor, çamurluklar pislik içinde kalıyor, kamyonlar çamur sıçratıyor, adamlar bu çamura bulanıyordu.

Çamurun nemi kıyafetlerin içine kadar sızıyordu. Ve rüzgâr, altmış mil hızla ve hiddetle şahlanmış bu berbat ve buz gibi rüzgâr, her şeyi boylu boyunca kesiyor ve çamuru derinizin üstünde donmuş gibi hissetmenize neden oluyordu. Zamanın yarısında hiçbir şey göremiyordunuz, çünkü sis o kadar yoğundu ki önünüzdeki aracın şekli bile zar zor seçiliyordu. Sıcak yemek yoktu. Eğer yanınızdakine sokulup onun bedeninden birazcık olsun sıcaklık ödünç almaya çalışmıyorsanız, sıcaklık veren hiçbir yer yoktu. Dişleriniz zangırdıyor, elleriniz uyuşuyor ve parmaklarınızın donarak yapışmasından korktuğunuz için silahınızın metal parçalarına dokunamıyordunuz.

Ayaklarınız kamyonun elik zemininde dinleniyor ve soğuk hava, ayakkabılarınız ve oraplarınız kâğıttanmış gibi tabandan içeri sızıyordu. Portatif adır, palto, kazak falan kaç para ederdi? Bir süre sonra korunacak bir yer aramayı da bırakır, sadece uyumaya çalışırdınız, çünkü soğuk sizi öylesine yorgun düşürürdü ki –hatta olduğunuzdan bile yorgun hissederdiniz– belki uyursam bundan kurtulurum diye düşünürdünüz. Ama soğuk rüyalarınıza da girerdi. Ve bu, gerçek bir uyku olmazdı; ne tazeleyen ne de sıcaklık illüzyonu veren öylesine bir uyuklamaya dönüşürdü. Ve yıldızsız gecelerde tek yol arkadaşınız önünüzdeki ve arkanızdaki araçların motor sesleri olurdu.

Yates de kuzeye doğru yapılan bu toplu yarışın içindeydi. C Bölüğü emirlerini aldığında Troy ile birlikte Schwalbach'taydı. Yüzbaşı, döşemeli koltukları olan komutan arabasını, hastaneye gitmeyi reddeden ve bölük ile birlikte gitmekte ısrar eden bazı adamlarına verdiği için, Yates, Troy'u kendi cipine almıştı.

Troy'un yanında olmaktan memnundu. Yüzbaşı ile ordu yükleri ve şoför arasında sıkışmış bir hâldeydi ama kuzeye doğru bu yolculuğu tek başına yapmış olsaydı zorlanacağını anlamıştı.

Tüm zorluklara, savaş süresince maruz kaldıkları o aptalca, anlamsız ve korkunç şeylere rağmen, en azından Paris'ten bu yana, askerî zafer konusunda bir kesinlik vardı. Bunu öylesine çantada keklik olarak görüyordu ki, onun pek farkında bile değildi; bu kesinlik, temel önemde bir meseleydi. Kaybeden tarafta olmanın sürekli kafasına kakılan tehdidi altında bunalıma gireceğinden emindi. Kim bilir kaç kere, Almanlara “*Teslim olun, artık buna bir son verin, nasılsa savaşı kaybedeceksiniz!*” diyen bildiriler, yayınlar, hoparlör çağrıları önermiş, onaylamıştı. Ve şimdi işler tersine dönmüştü ya da dönüyordu. Bu, ya uyum sağlarsın ya da dağılır gidersin meselesiydi. Şimdi o da, diğerleri de kış askerleri olmak zorundalardı; hem gerçek hem mecazi anlamda... Bu savaşta yaz askeri olmak da öyle çok kolay olduğundan değil ama bu çok, çok daha kötüsüydü.

“Keşke nasıl gittiği hakkında biraz daha bilgimiz olsaydı,” diye söylendi.

Arazi montuna sıkı sıkı sarınmış olan Troy, “Ne nasıl gidiyor?” diye sordu.

“Neyse, boş ver!”

Yüzbaşının boğuk sesi biraz daha yükseldi. “Bilseydim bunun bize ne faydası olacaktı ki? Hiçbir şeyi değıştirmezdı. Bekle ve gör. Bu *Bekle ve Gör* işinde uzmanlaştım ben.”

Ama söylentiler konvoydan hızlı ilerliyordu; muhaberatındaki adamlar, kurdukları bağlantılar arasında, her iki taraftan da haberleri dinliyordu. Konvoy Lüksemburg’a yaklaşırken adamların son durumdan haberi vardı. Üstelik söylentiler tablonun karamsar tarafını daha fazla ön plana çıkardığından –sanki karamsar taraf dışındada bir şey varmış gibi!– fısıltı, homurdanma ve yakınmaların içinde hafif bir panik belirtisi de vardı.

Cerelli, *Tiger Tank*’ten* bahsetti ve ona karşı durabilecek hiçbir şeyimiz olmadığını söyledi. Derken akli bir anda geçmişe gitti ve eskilerden konuşmaya başladı. “Fransa’da gittiğimiz yolu hatırlıyor musunuz?” Dönüp geriye baktığında hoş bir yolculuk olmuş gibi görünüyordu.

Sheal’in çenesi ve üst dudağındaki ince tüyler, nefesinin dondurucu buharı ile kaplanmıştı. Sıcak tutmak için eldivenli ellerini yüzüne yaklaştırdı ve sesi boşluktan geliyormuş gibi çıktı. “Yolculuk etmeyi hiç sevmem. O kadar dolaştım ki. Bu savaş bittiğinde bir yere yerleşeceğim ve hep orada kalacağım, lanet olsun, hep orada!”

Traub’un gözlerinden durmadan sinir bozucu gözyaşları akıyordu. Atkısını başına daha sıkı sıkı sardı, yün kepini indirdi ve miğferini de tüm bunların üstüne yerleştirdi. “Eminim çok şık görünüyoruzdur!”

“Nereye gidiyoruz?” diye sordu Sheal.

Lester, “Neden rahatlamıyorsun?” dedi.

Cerelli kavgaya başlamaya başladı, çünkü Sheal dönerken siper küreğiyle ona çarpmıştı. Lester müdahale edip onları ayırdı. Clay, Cerelli’nin tarafını tuttu ve Traub, avaz avaz Sheal’in hatası değildi diye bağırdı ve böylece tartışma büyüdü ama hemen sonrasında yatıştı ve bitti, çünkü askerlerle ve yükle sıkış tıkış dolu, zıplayıp sarsılıp sallanıp duran bir askerî kamyonda doğru düzgün kavgaya edilemiyordu. Böylece, soğuktan donmuş ve bitkin bir hâlde oturup kaldılar; bir-

* İkinci Dünya Savaşı’nda kullanılan Alman ağır zırhlılarına verilen ad.

birlerine ters ters bakarak karşılaştıkları güne, özellikle o güne, ama gelecek tüm günlere de lanet okudular.

Lüksemburg şehri o sabah ateş altındaydı. Çok bir şey değildi; uzun menzilli silahlardan birkaç top mermisi... ama daha önce böyle bir şey olmamıştı ve bu şok edici ani gelişme şehri gafil avlamıştı. Birden kara, alçak bulutlar ortaya çıkarken; bu durum, Almanların gizli süper silahlarına dair konuşmaları canlandırmış ve Alman paraşütçü birliklerinin şehre indiğine ilişkin dedikoduları beslemişti.

Yates insanlardaki değişimi görüyordu... sadece iki ay önce çalınmış bisikletler ve ödünç alınmış atların çektiği arabalarla kaçan Alman birliklerine kahkahalarla gülenler ve duygusuz, ağırbaşlı tabiatlarının imkân verdiği ölçüde bir heyecanla Amerikalıları karşılayanlar, yine bu aynı insanlardı. Şimdi, kaldırım kenarlarında ve sokak köşelerinde somurtkan ifadelerle bekliyorlardı; kesin gözüyle bakılan Alman yenilgisi hiç de kesin değildi ve cephenin yarıldığı noktaya gönderilmek üzere güneyden gelen bitkin, kire batmış ve donmuş hâldeki ilk Amerikan birlikleri, iki ay öncesinin muzaffer askerleri gibi değil de zorla toplanan çaresiz askerler gibi görünüyorlardı.

Yates gibi başkalarının ruh hâllerine karşı hassas bir adam için, kasvet yüklü bu atmosfer karşısında ilgisiz bir tavır takınmak bilinçli bir çaba gerektiriyordu. DeWitt'i görmek istedi. Gerçekte olanlara ve olması muhtemel şeylere dair net, akli başında ve dürüst bir fikir almaya ihtiyacı vardı. Şimdi bu felaketin etkisi ve bir tür karşı harekât hazırlığı nedeniyle sıklaştırılmış olması gereken saflar içinde bir yere, hassas bir göreve atanması lazımdı.

Stüdyo binasındaki nöbetçilerin iki katına çıkarılmış olması ve kâğıtlarının kontrol edilmesi Yates'i cesaretlendirmişti. Ama Albay'ın ofisini boş bulup da DeWitt'in cephenin yarılmasından bir gün önce Paris'e gittiğini ve haber alınamadığını öğrendiğinde kendini hayal kırıklığına uğramış, hatta küskün hissetti. DeWitt'in yokluğu yüzünden Yates istediği güvenceden yoksun kalmış ve bütün işler de Willoughby'nin denetimine geçmişti. Willoughby, birinci sınıf bir entrikacıydı ve iş oyun çevirmeye, alay etmeye ve politikaya geldi mi Yates ona karşı hep tetikteydi. Ayrıca, Willoughby düşmanın ger-

çek ve dehşetli ağırlığı altında ne kadar güçlü olabilirdi ki? Ve bu kriz ortamında sadece müfreze birliğinin operasyonlarının kaderi değil Yates'in hayatı da ona bağlıydı.

Yates, binbaşısı Crerar ile keyifli keyifli çene çalarken buldu; neşeli ve sakin bir hâli vardı. Sadece gözlerinin altındaki şişlik biraz daha derinleşmiş ve çenesinin altındaki gölgeler biraz daha grileşmiş görünüyordu.

"Hoş gelmişsin!" dedi. "Haberleri duymuşsundur herhâlde..."

"Duydum," dedi Yates. "Buraya yakın bir yerlerdeki bir hatta gidecek olan bir birimle birlikte geldim ama tam olarak son durum nedir bilmiyorum."

"Berbat!" dedi Crerar.

Willoughby "Neredeyse kaçırdıyordun bizi," diyerek güldü. "Almanlar, Lüksemburg'a gelen anayolun her iki yakasını da çoktan tutmuşlardı ve bir buçuk saat içinde buraya varabilirlerdi... Ama Dördüncü Tümen durdurdu onları. Dinleniyor olmaları gerekirdi, Huertgen Ormanı'ndan çıktılar... Geriye çok az adam kaldı ama durdurdular onları, aşçılar ve yazıcılar durdurdu, askerî inzibatlar durdurdu ve daha neler neler..."

"Ne yapacağız?"

Willoughby, meydan okur gibi bir sesle, "Hiçbir şey," dedi. "Sabırlı ol!"

"Tamam," dedi Yates, "benim için sorun yok." Bu adamı takdir etmeye başlıyordu. Bunu Rollingen'deyken tahmin eden Willoughby idi: *Savaş kesinlikle henüz bitmedi ve hayli çetin olacak...* Belki de Willoughby'nin etrafta olması o kadar da kötü bir şey değildi. Buzlarla kaplı bir biçimde Lüksemburg'a koşturdukları sırada Troy'da gördüğü o metanetin ardından, iyimserliğe yol açan bir başka durum da buydu işte.

Willoughby devam etti, "Alman hücumunun uç sol kanadındayız. Lüksemburg'u almak için gerçekten çaba sarf edeceklerini sanmam. Burada radyo istasyonlarından ve kaybettikleri pek çok başkentten ilkinin tekrar ele geçirmenin prestijinden başka bir şey yok. Ama daha kuzeye ilerlemeleri neticesinde avuçlarının içine düşerse elbette alırlar."

"Peki, orada neler oluyor?"

“Çıkıntı,” dedi Crerar, “bir çıkıntı...”*

Willoughby biraz daha ayrıntı verdi. “Artık hat yok. 101. Hava İndirme, hâlâ Bastogne’da.”

“Dayanıyorlar mı?”

Willoughby omuz silkti. Sonra da, “O Ensendorf’lu kadın meselesinde müthiş bir iş yaptığını söylemek isterim,” dedi.

“Biraz *passé***, değil mi?” diyerek şaka yaptı Crerar. “Alman sivillerin evlerinde kalıp kalmamaları kimin umurunda? Bulutların üzerinde dolaşıyoruz. Şu andan itibaren hepimizin zamanının bir kısmını önde, cephede geçirmesi taraftarıyım. Bilirsiniz işte, savaşla bağlantısını koparmamasının...”

Yates itiraz etti. “Ben hiçbir zaman ofiste oturmadım!”

Crerar, “Seni kastetmedim” diyerek Yates’in gönlünü almaya çalıştı.

Willoughby kendi kendine gülerek “Bay Crerar,” dedi, “Bay Crerar reformcu çocuklara katıldı. Kendimizi hangi konuda kandırıyoruz?”

Bomboş bir gevezelikti. Yates, bu sözlerin anlamsızlığını ezici bir şekilde hissediyordu. Evet, tamam savaşla temas hâлиндelerdi ama aslında savaş gelip onları bulmuştu.

Willoughby aniden değişen bir ses tonuyla “Pekâlâ Yates,” dedi, “eşyalarını topla ve her an gitmeye hazır ol. Herkese emirlerini verdim. Burada ne kadar kalacağımızı bilmiyorum. Anladığım kadarıyla Farrish güney tarafından buraya geliyor; cephenin bu bölgesinin idaresini ele alacak ve biz de görünürde onun emrinde olacağız. Yani kararı o verecek. Ama doğal olarak bizim de kendimize özen göstermemiz gerekiyor.”

“Peki, Albay DeWitt ne zaman dönüyor?”

Yates’in anlayamadığı bir sebepten bu soru Willoughby’nin keyfini kaçırmıştı. Binbaşı sandalyesini geri itti ve Yates, Willoughby’nin kemerine bağlı bir tabanca taşıdığını fark etti.

“Bilmiyorum! Lanet olsun, dönebilecek mi onu bile bilmiyorum. Şu anda açık olan sadece iki yol var, onlar da birlikler yüzünden tıkanmış durumda ve ne kadar açık kalacaklarını da kimse bilmiyor.

* Almanların İkinci Dünya Savaşı’nın son dönemecindeki bu taarruzu, “Ardenler Taarruzu” ya da “Çıkıntı Taarruzu” olarak bilinir. Çıkıntı: “*bulge*”

** (Fr.) Modası geçmiş.

Bu müfreze birliğin ortadan kaldırılmasına izin vermeyeceğim. Bizim yerimiz doldurulamaz!”

Masasının etrafından dolandı ve Crerar’ın ince göğsüne hafifçe vurarak “Yerimiz doldurulamaz, öyle değil mi?” dedi. Sonra, “En azından bazılarımız, değil mi?” diye ekledi.

Willoughby’nin bu ısrarında sağlıksız bir şeyler vardı.

Yates, “Benim ne yapmamı istiyorsunuz Binbaşı?” diye sordu.

“Söyledim ya, eşyalarını topla!”

“Sonra?”

“Bekle!”

“Beklemek istemiyorum. Bir şeyler yapmak istiyorum.”

Willoughby’nin koyu, örtülü gözlerinde hiçbir ifade yoktu. Ya-vaşça “Pekâlâ! Aklımda senin için bir iş vardı...” dedi. “Bölüğe geri dön, istersen daha ileri git. *Kraut*’ların şu anda ne düşündüğünü bilmek istiyorum. Söylediğimiz her şeyi yeniden değerlendirmemiz ve yeniden uyarlamamız gerekiyor. Yanına raporlarını yazabilecek ve irtibat olarak çalışacak bir adam al. Bunu yapmak ister misin?”

Adamın bunları o anda uydurduğu ağıttı. Bu ama öneri tam da Yates’in ihtiyacı olan şeydi. Yenilgi bulutları altındaki bu karargâhın havasını yeterince solumuştu. Eğer kaçman gerekiyorsa arada sırada ateş hattına dönen insanlarla kaçmak daha iyiydi ve ölmen gerekiyorsa bu son yolculuğu da varlığından memnuniyet duyduğun insanlarla yapabiliydin.

İlginç olan, ölüm düşüncesinin aklına şimdi, bu sıcak ofiste, pal-tosunu ve arazi ceketini çıkarıp bacaklarını uzatabileceği ve ayakla-rının ısıtabileceği bu yerde gelmiş olmasıydı. Troy ile birlikte cip-tey-ken nasıl olduysa ölümü hiç aklına getirmemişti.

Gidip Troy’u bulacaktı.

Yanına Bing’i alamazdı; Willoughby onun önemli olduğunu söy-lemişti. Abramovici’yi alacaktı. Kaderi Abramovici ile birlikte alaya almanın sanki sapkınca bir tatmini vardı... bu ufak tefek adam mü-kemmel bir uğurdu.

Abramovici bu işten hoşlanmamıştı. Yates’e açık havadaki işler için uygun olmadığını açıklamaya çalışıyordu. Kış askerleri hakkın-

daki düşüncesini hatırlayan Yates, Paine'den* bir alıntı yaptı. Buna karşılık Abramovici yine bir alıntı gibi duran ama gerçekte Roman-ya ordusu gazisi babasının düşüncesi olan, genel olarak savaşın, özellikle de kış savaşının arzu edilmeyen bir şey olduğuna dair bir şeyler söyledi.

Abramovici, bu gezinti için daha uygun olabilecek birtakım adaylar önerdikten ve hepsi tek tek ve sabırla reddedildikten sonra durumu kabullendi.

Ordu tarafından ona verilmiş olan her şeyi dikkatle sakladığını gösterir bir biçimde, her çeşit takım ve özel olarak aldığı birkaç malzeme ile donanmış hâlde geri geldi. Yeşil üzerine beyaz çizgili merinos yününden bir çift kayak çorabını, postallarının üstünden küstahça çıkarmıştı. Burnu ve gözleri dışında bütün suratı, göz kapaklarının üstünden kayıp duran bir tür örgüden maske ile kapamıştı. Adamın bütün bedeni, dev bir yastık kılıfı gibi duran ve cipe binebilmek için zarıfçe kaldırdığı bir şeyle sarılmıştı. Abramovici, nihayet koltuğuna oturduğunda, Yates'e bunun bir yastık kılıfı değil birbirine diktığı iki çarşaf olduğunu açıkladı.

“Kar takımı,” dedi, “kış harbinde giyilmesi gerekiyor. Doğal olarak beyazın üstündeki beyaz, hele de belli bir mesafeden, kolayca tespit edilemiyor. Bir kayaya ya da karla kaplı herhangi bir küçük yükseltiye dönüşebilirim.”

“Almanlar seni gözden kaçırınca ne olacak peki?” diye sordu Yates. “Saldırdılar, seni geçtiler ve karla kaplı küçük bir yükselti gibi arkada kaldın...”

“Ama siz oralarda olacaksınız, değil mi?” Abramovici endişelenmişti.

Yates soruyu cevapsız bırakmıştı.

Lüksemburg'dan geçerek kuzeye doğru giden konvoylar azalmaya başlamıştı. Bu birlikleri tek tek geçerek daha yüksek bir hız yapmak mümkündü. Yates, Troy ile adamlarına yetişmek istiyordu. Willoughby ile konuşup, Abramovici'yi hazırlayıp, tek faydası sıcak-

* Thomas Paine, 1776'da kaleme aldığı *American Crisis* (Amerikan Krizi) adlı yapıtında, “Kriz durumunda, yaz askeri ve ve günüşiği vatanseveri, bu ülkeye hizmet etmekten kaçınacak, kaytaracak...” sözleriyle ağırlaşan koşullarda muharebe alanını terk eden askerleri anlatmakta, “kış askeri” de onların tam tersine işaret etmektedir. -çev.

lığı olan bir yemeği aceleyle bitirip kıyafetlerini değiştirene kadar şehirde toplam üç saat harcamıştı. Şimdi yorgunluğu kendini hissettiriyordu ama bu yorgunluğa teslim olmayı göze alamazdı. Tetikte olması lazımdı.

Doğuda bir yerlerde Sauer Nehri akıyordu. Bir gece önce, Alman hücumunun uç sol kanadındaki bir *Volksgrénadier* Tümeni nehri geçmiş ve batı kıyısında tutunmuştu. Ama çarpışmanın nasıl sonuçlandığını kimse tam olarak bilmiyordu. Bu sırada, Farrish'in Tümenine bağlı zırhlı piyadeler kuzey yönünde temkinli bir biçimde ilerliyor, Alman sol kanadının gücünü test etmeye çalışıyordu.

Yates ve Abramovici biraz daha kuzeye gittikçe, yaşananların işaretleri de daha sık karşılarına çıkıyordu. Bu defa Fransa'da yaşananların tersi söz konusuydu; Alman araçları yerine Fransız-Amerikan araçları ters çevrilmiş, arızalanmış ve parçalanmış hâlde yolda dizilmiş duruyorlardı. Ağız kısımları ezilmiş, namluları parçalanmış veya tekerlekleri kırılmış Amerikan silahları son bulundukları yerde terk edilmişti. Taze kar ve sisin yumuşaklığı, yıkımın keskinliğinin büyük bir kısmını örtüyor ama bu yıkıma melankolik bir hava da katıyordu.

Ve Abramovici o sırada ilk ölüyü gördü. Adamın biri, bir hendeğin içinde sanki dinlenir gibi yatıyordu. Abramovici'nin ilk düşüncesi, "Ne kadar da sağlıksız! Öldürecek kendini!" oldu. Adamın gerçekten de ölmüş olduğunu, üstünün karla kaplandığını ve palto-sundaki karalığın bir gölge değil de adamın vücuduna saplanan bir şarapnel olduğu gerçeğini anlaması birkaç saniyesini aldı.

Önlerinde yukarı doğru uzanan yol tahrip olmuştu ve araçlar çukurların etrafından dolanarak ilerliyordu. Birlikler yukarı çıkıyor, ambulanslar aşağı iniyordu.

Abramovici öne doğru eğildi ve boğukluk ile sevecenlik arasında gidip gelen bir sesle "Teğmen!" dedi.

Yates arkasını döndü.

"Şu anda sağ tarafa bakmanızı istemiyorum."

"Neden? Ne olmuş?"

"Siz sadece bakmayın lütfen."

"Pekâlâ!" Yates rahatsız olmuştu ama yine de hızlıca sağ tarafına baktı ve göz ucuyla hendeğin içindekini gördü. Abramovici'nin

görmesini istemediği şeyin bu olduğunu anlamıştı ve beyazlığın içindeki bu gevşek figüre bir kere daha arkasını döndü, dizlerini sıvazladı.

Abramovici'nin bu hareketinde ona Ruth'u hatırlatan bir şeyler vardı. Ruth, Yates'in Lüksemburg'da olduğunu biliyordu. Yates, gönderdiği mektuplarla, onun hangi cephede olduğunu tahmin etmesini kolaylaştırmıştı. Şimdi oradaki gazetelerden Alman hücumunu okuyacak ve bu gazetelerin panik havası yaratan manşet atma teknikleri, kadının doğal endişelerini en üst seviyeye çıkaracaktı. Ruth'u düşündü ama şimdi onu, tüm bunları soğukkanlılıkla kabul eden yetişkin, bağımsız bir kadın olarak görmüyordu. Ruth oradaydı, erkeği burada... Yates, tüm eksiklikleri, tüm gelgitleri, kendini ona verme konusundaki tüm gönülsüzlükleri ile onun erkeğiymiş. Ve Ruth'a karşı, ansızın ve daha önce hiç kimse, hatta Thérèse için bile hissetmediği kadar sevgi doluydu şimdi. Olaylar buraya vardığında; yarına, hatta belki bir saat sonraya çıkacak mısın ya da başına neler gelecek bilmediğin, başına bir iş gelirse nereye gideceğini ve hendekteki ölü çocuk gibi olduğunda senden geriye ne kalacağını bilmediğin bu sefil, bu korkunç noktaya ulaştığında... asıl istediğinin Ruth olduğunu anlıyordun, çünkü ondaki gücü, senin içindeki Ruth'u buluyordun. İkiniz bir takımdınız; hiçbir arkadaşlık, dostluk, ilişki bu Birbirine Ait Olma hissinin yerini alamazdı.

Ruth'u son gördüğünden beri neredeyse bir yıl geçmişti ama yine de içinde, onu bırakıp gittiği günden bile daha güçlüydü. Büyük ihtiyaçlar içinde bulunması da Ruth'u aramasının bir nedeni olmalıydı ve kulağa saçma gelse de gerçek olan şey, Ruth'un da, tüm insanlar arasından Abramovici yoluyla, etrafındaki en duygusuz, tüm duygusuzlar içindeki en benmerkezci adam olan Abramovici yoluyla Yates'e karşılık veriyor olmasıydı. Bir tür mucize gibiydi bu. Birilerine anlatabileceği bir şey değildi; belki sadece eve döndüğünde Ruth'a anlatabilirdi, tabii eve dönebilirse...

Şimdi önlerindeki kamyonların hepsi durmuştu. Kamyonlardan adamlar iniyor ve yolun sağındaki ve solundaki ormanlara girerek gözden kayboluyorlardı. Ormanlar, vahşi ve irikıyım bir barbarın elindeki devasa bir tarakla dümdüz edilmiş gibi görünüyordu. Parça parça edilmiş ağaç gövdeleri, hırpalanan yerlerinden kırılmış

üst dallar, yukarı aşağı sürülmüş çalılıklar, yamuk yumuk tehdit-kâr parmaklar gibi yükselen çıplak ağaç kökleri... ve tüm bunlar, bir burada görünen bir şurada açığa çıkan ve paramparça ormana esrarlı, hareketli yeni bir hayat veren aceleci sis demetleri ile iç içe geçmişti. Sadece sesler gerçektir: Emirler yağdıran, söven, sorular soran adamlar vardı. Burada toplanıyorlardı. Silahlar burada bir araya getiriliyor, burada mevzi alınıyordu. Bir yerlerden fazlaca heyecanlı bir makineli tüfeğin geçici takırdama sesi işitiliyordu.

Yates, arabasıyla kamyonları geçerek ilerledi. Ormanın sonuna yaklaştığını gördü. Yol bir iki mil ileride üst kısımları sarımtırak bir sisle kaplanmış çıplak, kar benekleriyle süslü tepelerin etrafından dolaşıyordu.

Bu manzaraya ait ölüm sessizliği, düşen top mermilerinin sesiyle bozuluyordu. Kuru ve sert bir gürültüydü bu ve sıradan bir günde olduğundan çok daha korkutucu geliyordu, çünkü bu topraklar sanki öte âlemden gelme bir niteliğe sahipti.

Şimdi artık yolun sağındaki ve solundaki ağaçlar bir kapının önündeki nöbetçiler gibi görünüyordu ve buradan geçme konusunda emin olamayan Yates, cipi durdurdu. Sağ taraftan bir asker yaklaştı.

“Nereye gidiyorsunuz Teğmen?”

Yates ilerideki belli belirsiz bir noktayı işaret etti.

“Hmm...” dedi adam. “Fena.”

“Neden?”

“Almanlar...”

“Öyle mi?”

Asker arkasını döndü. Yates’in tavsiyesine uyup uymayacağıyla pek ilgilenmiyordu.

Yates arkasından “C Bölüğü nerede?” diye seslendi.

Asker bağırarak, “Tam burası işte!” diye cevap verdi.

“Komuta yeriniz nerede?”

“Şuradan... çalılıkları geçtikten sonra biraz daha gidin!”

Abramovici, çok yorgun olduğunu söyleyerek homurdandı. “Bir askerin muharebeye gitmeden önce dinlenme hakkı vardır,” dedi.

Gece erken çökmüştü, gri-siyah, nemli ve soğuk bir geceydi.

Çavuş Lester, hemen arkasında duran Sheal'ın zar zor görebildiği hafif makineli tüfeğinin üstüne çömelerek ilerledi. Manga, onların arkasında, sağda ve solda zikzak sıra düzeni içinde sessizdi; sadece taze kar ve çamurlu balçıklı toprağa basan ayaklardan gelen su sıçratma sesleri ile ara sıra duyulan ve el yordamıyla ilerleyen adamların postallarının altından gelen ince buzun kırılma sesi vardı. Birbirlerini işitebiliyorlar ama yanlarındaki adamın belli belirsiz hatlarından başka bir şey göremiyorlardı.

Ormandan çıkarak önlerindeki çıplak tepeli araziye gelmişlerdi. İleride ne olduğunu bilmiyorlardı ama Troy, ilerlemeleri gerektiğini, gece ve sisin onları koruduğu gibi Almanları da koruyacağını, düşmana ansızın saldırarak şaşırtmanın avantajından faydalanabileceklerini söylemişti.

Fulbright, ilerlemekte olan kamanın* ortalarında bir yerdedi. Kanatlarıyla ve kamanın ucundaki Lester ile irtibat hâlinde kalmaya çalışıyordu. Ara sıra adamlardan biri kama düzenini bozarak çıkıyor, Fulbright'ı bulmaya çalışarak şimdilik hiçbir şeye rastlanmadığını söylüyordu.

Onların arkalarından bir yerlerde bölüğün kalanı vardı. Teğmen Fulbright'ın kamasının izlerini takip ederek ormandan çıkıyorlardı. Yaptıkları düzenlemeye göre, eğer diğer bağlantılar kesilirse, ki karanlıkta böyle olması muhtemeldi, haberci ve telsiz kullanarak haberleşeceklerdi. Eğer Fulbright güçlü bir mukavemetle karşılaşırsa bölüğün asıl taarruz kuvvetine başvuracaktı. Onun dışında aşağı yukarı tüm kararlar ona aitti.

Adamlar tümsekleri geçerek yavaş yavaş ilerliyorlar, bir balıkçının akıntıya kapılmış ağının küçük flamaları gibi bir yukarı bir aşağı zikzaklar çiziyorlardı.

Lester tümüyle yalnızdı. Sanki kendisine ait değilmiş de başka birisininmiş gibi adımlarını dinliyordu. Bir insan delirmeden buna

* Kama düzeni, manganın açılım düzenidir. Manga komutanı ortada, birinci tim onun önünde ters V düzeninde, ikinci tim arkasında V düzeninde dizilir. Geniş arazi şartlarında, düşman ateşinden minimum ölçüde etkilenmek için başvurulan bir düzendir. -çev.

ne kadar katlanabilirdi? Wattlinger iyi bir çocuktuk ama yakalanmış ve bin parçaya ayrılmıştı; görenler, kolunun havada uçtuğunu söylemişlerdi, yükseğe, daha yükseğe uçan ve Tanrı ile buluşmak için yükselen tek başına bir kol... Yukarıda, bütün beden yerine sadece tek bir kolu kabul edip etmediklerini merak ediyordu. Ruh herhâlde kolunda olacak değildi. Ruh ya kalpteydi, ya karında ya da beyinde ama kolda değildi. Ya da belki ölümsüz ruh bütün bedenindeydi ve geriye sadece serçe parmağının tırnağı kalsa bile çok da bir şey fark etmezdi; ruhunun bir parçası, ona da bağlıydı, öyle olmalıydı, çünkü ruh dediğin içinde başka bir yere yuva yapan kuş gibi bir şey olamazdı.

“Sheal!” diye fısıldadı.

Sheal ona doğru sokuldu.

“Sence ruhun nerededir?”

“Ne?”

“Beni duydu!”

Sheal, “Sen kafayı yemişsin,” dedi ve arkaya geçti.

Arkasındaki Traub’a seslendi.

“Hey, Traub!”

“Ne?”

“Lester ruhunun nerede olduğunu bilmek istiyor.”

Ruhun... Rivington Caddesi’nin karanlık bir arka sokağında bulabilirdin ruhunu; kir pas içindeki suratıyla çöpler arasında oyun oynayan küçük bir kız çocuğu... insanın içine işleyen koca koca gözlü bir kız. Ama Lester, hayatında Rivington Caddesi’ne hiç gitmemişti; onun aradığı türden ruh bu değildi.

“Cerelli!”

“Ne istiyorsun?”

“Git de Lester’a bir bak, sana bir şey sormak istiyormuş.”

Cerelli sendeleye sendeleye ön tarafa gitti.

“Sorun nedir Lester?”

“Sorun yok. Arkada mı bir sorun var?”

“Hayır, her şey yolunda. Bir şey istediğini söylediler de.”

“Ben mi? Yoo... Bekle bir dakika! Şurada, ileride bir ışık görüyor musun?”

“Hayır.”

“Bir şey duyuyor musun?”

“Hayır.”

“Uykuyla uyanıklık arasındaki fark ne?”

“Ne bileyim ben!”

“Ne kadar zamandır bu yolda ilerliyoruz?”

Cerelli saatine baktı ama kadranı görünmez olmuştu.

Lester, “Hiç kendi düşüncelerini takip etmeye çalıştın mı?” dedi.

“Sen bu içkiyi nereden alıyorsun? Biraz da bana versene. Benim de kafam güzel olsun!”

“Yerine geç!” diye emretti Lester. “Yerine geç yoksa basarım kıcına tekme!”

“Pekâlâ, pekâlâ.”

Tüm bunların nasıl başladığını söylemek imkânsızdı. Lester’ın aniden gelişen mistisizmi mi bunları tetiklemişti yoksa sakın, sisli gecenin içinden ağır ağır ilerlemek yüzünden mi olmuştu... Sheal bile, Cerelli bile, en gerçekçi, en katı olanlar bile kabuklarının yumuşadığını hissediyor, her biri kendi meşreplerince düşüncelere dalıyordu.

Lester’ın ayaklarının altındaki zemin birdenbire sertleşti. Lester, anında ve bütünüyle ayıldı. Karın altında bir tür yol yatağı olmalıydı; sağda ve solda, dümdüz beyaz bir şerit gibi bir şey, karanlığın içine uzanıyordu ve köşelerindeki gölgeli çubuklar da ağaç veya telgraf direği olmalıydı. Bu bir yoldu ve doğu batı yönünde uzanıyordu. Lester’ın sol tarafında bir yerlerde de, bir gece önce geçtikleri Lüksemburg’dan gelen güney kuzey yönündeki anayolla birleşiyor olmalıydı. Duruma şimdi uyum sağlamıştı. Bu yola ulaştığı ve görünüşe göre yolda kimse olmadığı haberini Fulbright’a yolladı.

Teğmen, haberi aldığı anda telsizciye Troy’a ulaşmasını ve yüzbaşıya yola ulaştıklarının ve yoldan geçerek ilerlemeye devam edeceklerinin bilgisini vermesini söyledi.

Bu arada Lester yoldan karşıya geçmişti ve adamlar da arkasından topluca ilerliyorlardı. Küçük bir engelin üzerinden geçmeye uğraştı ve tekrar inişli çıkışlı, donmuş atıkların içinde kaldı. Hızını kesti ve bütün takımın yolu geçtiğinden emin olana kadar yürüyüşe devam etmedi.

Eğer yeteri kadar uzun süre arazide kalırsanız karşınıza çıkabilecek ani değişikliklere karşı bir duyarlılık geliştirirdiniz. Bu, tıpkı,

daha rakibinin hamlesini görmeden başını eğen bir boksörün içgüdüüne benziyordu.

Uğultu duyulur olmaya başladığında ve tanklar dakikalar, hatta muhtemelen saniyeler içinde yanlarına gelmek üzereyken bir Alman kolunun az önce büyük bir dikkatle geçtikleri bu doğu-batı yönündeki yola gelmekte olduğunu, Alman tanklarının sadece bütün yol boyunca ilerlemediklerini, bir de üstelik bir ağ gibi bütün alana yayılmış olduklarını, bu tankların onlarla bölüğün diğer takımları arasına gireceğini, belki de bir sürü zırhlı, ağır silahlı tankın karşısında piyade silahlı bu otuz ya da kırk kişinin irtibatlarının kesileceğini onlara kimse söylememişti; zaten söyleyecek kimse de yoktu. Ama bunu biliyorlardı.

Almanlar bu seyyar kollardan biriyle sızıp cepheyi yarmıştı ve batı yönündeki büyük çıkıntıyı bu kolla zorluyorlardı. Fulbright'ın takımı yollarına çıkmış bir çakıl taşından başka bir şey değildi. Gecenin sessizliğinden güç alarak çok hızlı ilerlemeye cesaret edebilmişti. Beş dakika önce veya beş dakika sonra olsaydı onun yoluyla tankların yolu hiç kesişmeyecekti.

Teğmen Fulbright'ın dar, güçlü alnının arkasına güvenle yerleşmiş duran beyni, bu ve başka şeyler üzerinde kafa yoruyordu. Bir an için küçük çetesiyle birlikte Alman *Panzerlerinin* dikkatinden kaçabileceğini, gece ve sis yüzünden Almanların yanlarından geçip gideceğini umdu.

Ancak Almanlar onları görmüştü. Etraflarında manevra yaptılar ve üç taraftan kuşatıp ateş etmeye başladılar; makineli tüfeklerin ölümcül kamçı darbeleri toprağın üzerine ayırım gözetmeksizin iniyordu. 88'lerini bile ateşlemişlerdi.* Tuhaf. Pencere pervazındaki bir sineğe kiremit fırlatmak gibi bir şeydi bu.

Fulbright'ın herhangi bir emir vermesine gerek yoktu. Hafif makineli tüfekleri ile BAR adamlarının** nafile bir savaşa başladığını minnetle fark etti. Korkmuyordu. Lider oydu ve her biri onun iki katı, göğüsleri ağarmış on bir adamın hepsini yarıp geçmeye çalışıyordu. Vicdansızlardı. Vücudunun yumuşak, korunmasız yerlerin-

88 milimetrelilik uçaksavar mermileri.

** İngilizcesiyle "*Browning Automatic Rifle*" (BAR, Browning marka otomatik tüfek) kullanan askerler.

den vuruyorlardı ona, kurallara karşı dövüşüyorlardı, hakem neredeydi?.. İşte orada! Yalnız hakem Profesör Cavanaugh'ya benziyordu; Profesör bir keresinde "Futbolda bu kadar iyi top çalmasaydın seni asla geçirmezdim Fulbright," demişti. Ama Profesör Cavanaugh'nun uzun beyaz bir sakalı vardı ve gerçekte Profesör Cavanaugh da değildi. Yurt yemekhanesinde ocakla ilgilenen ve *Go Down Moses* şarkısını söyleyen zenci Charlie'ye benziyordu. Asıl eğlenceli kısım da şimdi başlıyordu: Hurra! Hurra! Hurra!

Teğmen Fulbright, miğferini futbol topu gibi kolunun altına sıkıştırıp saklamış hâlde karda yuvarlanıyordu, ölmüştü.

Çavuş Lester, Pete Dreiser'in eczanesinde floresan ışık yandığında mermer tezgâhın üzerinde gördüğü türden renkli alanlar gördü. Tezgâha eğildi ve tezgâhın sert kenarının omuzuna değdiğini hissetti. Gerçek bir acıydı bu. Büyüdü, büyüdü, dayanılmaz bir hâle geldi ve o anda artık ne tezgâh ne ışık kaldı; sadece acı vardı ve Lester bu acıyla kıvranıyordu.

Cerelli, Sheal ve Traub ateşe devam ettiler. Hareket hâlindeki gökdelenler gibi duran Alman tanklarına ateş ediyorlardı, çünkü onlara ateş etmeleri öğretilmişti ve ateş etmeyi bırakırlarsa her şeyin sonunun geleceğini biliyorlardı.

Traub süngüsünü düzeltti. Ayakta ölmek istiyordu. Aptalca bir düşünceydi bu ve Cerelli ile Sheal ayağa kalktığını gördükleri zaman onu yere çekmeye çalıştılar. Ama Traub ellerinden kurtuldu, ileri atıldı. Sanki süngüsü onu öne doğru çekiyordu. Bir tank seçti ve ona doğru yürümeye başladı. Nasıl olduysa tankın taramalı makineli tüfeği vuramadı onu. Tankla karşı karşıya kalana kadar yürümeye devam etti. Rivington Caddesi'nden küçük Traub ve Alman tankının beyaz kısmını süsleyen kara haç... Ardından süngü ve tüfek parçalarına ayrıldı. Tank yoluna devam etti.

Onbaşı Clay, Alman piyadelerinin her yandan üzerlerine doğru geldiğini ve takımdan Cerelli ve Sheal ile birkaç adam daha kaldığını gördü. Piyadeler, Alman tanklarının arkasından gelen askerî araçlardan inmiş olmalıydı. Almanlar ateş açıyor, etraflarını sarıyor, tekrar ateş açıyor, tekrar etraflarını sarıyordu. Onbaşı Clay yaşamak istiyordu. Tam o anda, içinde, "Hayır! Hayır! Hayır!" diyen ve diğer her şeyi bastıran bir ses vardı. Bir son değil bu, son olamaz, burada

değil, böyle değil, şimdi değil... Emir almak için kendinden daha yüksek rütbeli birilerini arandı etrafında. "Ateş et!", "Savaş!" diye emrecek birileri olsaydı ateş de ederdi, savaşırdı da çünkü kötü bir asker değildi o. Birilerinin onu yönlendirmesine alışkın bir adamdı sadece. Ama etrafta emir verecek kimse yoktu, sadece içindeki ses vardı... nasıl olursa olsun yaşamak, bu çamura ve kana bulanmış, tekerlek izleriyle, taşlarla, cesetlerle ve karla kaplı toprağa düşmekten ve bir daha kalkamamaktan daha iyidir diye bağırان ses. Ve düşman kuvvetlerinin bütün gücüyle kendini hissettirdiğı bir an geliyordu ki insanın düşmanıyla kurduğı ilişki tersine dönüveriyordu. Boğulmak gibi bir şeydi bu; nihayet debelenmekten vazgeçiyor ve kendini dalgaların gücüne bırakıyordun.

Onbaşı Clay silahını bıraktı ve ellerini kaldırdı. Fulbright'ın takımından kalan diğer adamlar da silah bırakıp ellerini kaldırdılar. Bir Alman binbaşı yaklaştı; deri eldivenleriyle Clay'in iki yanağına da vurdu. Clay gerçekten de bunda itiraz edilecek hiçbir şey görmüyordu. Sanki babası yaramazlık yaptığı için onu cezalandırıyordu. Sadece, ne kadar uğraşsa da, Clay günahının ne olduğunu bir türlü anlayamıyordu.

Binbaşı Dehn'in Clay'dan çıkardığı öfkesi geldiğı hızla kayboldu. Belki de Dehn, bu büsbütün yabancı adamı, önünde dikilmiş duran, yüzü gece gibi kararan, titreyen Amerikalı onbaşayı cezalandırmakla aslında kendini cezalandırıyordu. Son aylarda, Fransa'dan yaptığı uçak yolculuğı sırasında ve Pettinger'la görüştüğü Paris'te ruhunun bin parçaya bölündüğünün farkına varmıştı ve sadece ellerini kaldırıp teslim olmak, tüm bunlara bir son vermek, huzur bulmak, dinlenmek ve kasvetli bir Savaş Tutsakları Kampı'nda güvende olmak istediğı zamanlar olmuştu.

Gelgelelim, devam etmişti. Pettinger, onun pek çok toplanma noktasından birine geri dönmesini sağlamıştı ve Prusyalılara özgü kimi dürtüleri sayesinde de hizaya girmişti. Yeniden görevlendirilmekten dolayı acı çekmiş ve ne zaman geri planda güvenli bir pozisyon alma imkânı doğsa daha yüksekte bir güç bunun önüne geçmişti. Sanki gayrişahsi koca bir makine olan ordu, söz konusu Binbaşı

Dehn olunca birden şahsileşiyordu. Dehn, kaderini acımasızca yönlendirenin dostu Pettinger olduğundan, belki haklı belki haksız yere şüpheleniyordu. “Meuse’de bir *Buzzard* grubuyla randevum var,” diyen Pettinger, tam da saldırı için hareket saati geldiğinde Dehn’in konvoyuna katıldığında bu şüphesi doğrulanmış oldu.

Bu da Dehn’i Amerikalılardan daha fazla nefret etmeye sürükledi. Onlar da bunu hep daha da kolaylaştırıyordu... Kazanırken, hiçbir zaman zor yoldan kazanmak zorunda kalmamışlardı... Hava kuvvetlerinin ve topçularının müthiş üstünlüğü insanı güçsüz ve sinire kesmekten başka hiçbir şey yapamayacak durumda bırakıyordu. Kaybettikleri zamansa, tek yapmaları gereken, asil bir karşılamayı ve Dehn’in can attığı ama peşinden gidemediği hiçbir sorumluluğun olmadığı huzur dolu bir hayatı garanti altına almak için ellerini kaldırmaktı.

Şimdi civardaki ani çatışmalar sona erdiğinden, güneyden gelen ateş seslerini duyabiliyordu; güneyde, sol kanadı koruyan askerî bölük, Amerikalılar tarafından tutulmuş olmalıydı. Bu durumdan hoşlanmamıştı. Onun görevi, mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde ilerlemek ve geri kalanı hâlletme işini hemen arkasından gelen piyade birliklerine bırakmaktı. Aldığı tutsaklar ilerleyişini yavaşlatmıştı; tanklarda veya askerî araçlarda bu tutsaklar için yer yoktu ama öylece gitmelerine de izin veremezdi.

Pettinger, ayaklarını hızla yere vurarak postallarındaki karları silkeledi.

Sanki birbirlerine yakın olmak onlara bir koruma sağlayacakmış gibi sefil bir hâlde yan yana duran Amerikalıları göstererek “Kaç kişi?” diye sordu.

“On beş kadar,” dedi Dehn.

“Pekâlâ... ne bekliyorsun?”

Dehn, o kalıp gibi, siyah ve parlak deri paltosunun içinden dizlerini kaldırmıştı. Paltosu o denli sert ve yeniydi ki belinden aşağıya doğru ince bacaklarının üzerinde etek gibi açılıyordu.

Kelimeleri yaya yaya, “Hiçbir fikrim yok,” dedi.

Pettinger, kin dolu gözlerle süzüyordu Dehn’i. Şu Dehn; aristokrat, kaslı-adam, parazit... Doğuştan gelen düşkünlüğe teslim oluyor

yine... Tabii bu hiç de şaşırtıcı bir şey değil! Zaten Paris'te de hainlik etmiş ve bana bir milyon kaybettirmişti.

"Hiçbir fikrin yok demek!" Pettinger, Dehn'in taklidini yapıyordu. "Burada komuta sende, unuttun mu?"

"Onlara karşı hiçbir sempatim yok," dedi Dehn, "Tanrı biliyor ya hiç yok! Ama bunu yapamam."

"Neden yapamazmıydın?"

"Çünkü onlar tutsak. Çünkü silahsızlar. Hepsinin canı cehennem!"

"Eğer lanet bir *Dummkopf* gibi davranmış olmasaydın, *Panzergerenadiers*'leri* indirmek yerine tanklardan ateşe devam etseydin böyle bir sorunun olmayacaktı."

Dehn cevap vermedi.

Pettinger dalga geçiyordu. "O ince ahlaki fark nerede acaba?"

"Piyadeleri indirttim. Bu adamlar da tutsak." Dehn, kendi kendini çıkmaza soktuğunda inatçı biri olurdu.

"Ne kadar bekleyeceksin burada? Onları da yanında götüremezsin, değil mi?"

"Sokayım böyle işe!" Dehn küfrediyordu. "Düşünmem için zaman ver!"

Pettinger, nefretle gözlerini kıstı.

"Yani senin tavsiyen..." Dehn cümleyi bitirmemişti.

"Evet. Kesinlikle!"

"O hâlde emri *sen* ver!"

Pettinger güldü. Amerikalılar güldüğünü duymuştu.

"Sen bir ödleksin," dedi Pettinger. "Bunu her zaman biliyordum. Sana bir şey söyleyeyim mi er geç bir ödleğ gibi de öleceksin."

Pettinger bir sigara yaktı. "*Unteroffizier!*"** diye bağırdı.

Çavuş koşarak geldi.

Sigarasının yanan ucu küçük bir yay çizdi. "Vurun onları."

Çavuş selamını verdi.

Cerelli iki subayın dönüp gittiklerini ve karanlıkta kaybolduklarını gördü. Alman tanklarının motorlarının çalıştığını duydu.

Sonra karanlığın içinden çıkıp gelerek pozisyon alan birkaç adam gördü. Clay'i dürttü; şimdi Clay de görmüştü onları.

* (Alm.) Mekanize piyadeler
(Alm.) Düşük rütbeli erbaş, çavuş.

“Hayır!” diye bağırdı Clay. “Hayır! Yapmayın!” Sonra, bildiği üç beş Almanca kelimeyi bir araya getirerek “*Nix schiessen**! *Nix schiessen*!” dedi.

Ama onu duymadılar. Duymak istemediler. Tıpkı robot gibi verilen emre uydular. Ya da belki bu onlara mantıklı geliyor, bir şekilde adil görünüyordu. Hatta belki iyi bir şeydi; hasat gibi, tarladaki buğdayı biçmek gibi, buğday başaklarının öne doğru eğildiğini, düştüğünü ve toprağa sakince uzandığını görmek gibiydi.

Sheal, sıcak, yatıyordu. Kan kokusu her tarafını sarmıştı ve bütün yüzü salya sümük içindeydi. Her nefes alışında burun deliklerinden içeri giriyorlardı; ağzı da dolup taşmıştı. Ağzını temizlemek için kolunu kaldırmaya çalıştı ama yapamadı. Kollarının, bacaklarının üstüne ağır, hareket ettirilemez bir şey düşmüştü ve kalkmasını engelliyordu. Öksürdü, tükürdü ve nihayet midesinden gelen bir kasımayla öğürdü. Midesinde ne var ne yoksa çıkarmış ve ağzındaki o yumuşak kaygan şeyden kurtulmuştu. Gözlerini açabiliyordu. Karanlık, geceden bile karaydı ama iki bulanık noktayı seçebiliyordu. Kafasını kaldırdı; bulanık noktalar büyüdü. İstiridyenin içi gibi duruyorlardı, sadece dışa doğru bombeliydi bunlar... aynı kıvam, aynı parlaklık. Bir parıltı yayan bu şeye dokundu. Hâlâ o kaygan, sümüksü ve hızla donan şeyle kaplı olan burnunun ucuyla dokundu. Midesinin ekşiliği yüzünden acı bir tat alan dudaklarıyla dokundu.

Ve sonra kafası işlemeye başladı. Parıltılı istiridyelerin arasındaki mesafeyi düşündü; dokunduğu şeyin verdiği hissi hesaba kattı, soğuk lastik veya jelatin gibi bir histi.

Sheal’ın burnu ve dudakları, Onbaşı Clay’in ölü gözlerine dokunuyordu.

Troy, en son, Fulbright’in doğu-batı yönündeki yolu geçerek ilerlediği haberini almıştı. Fulbright’in son mesajı bu olmuştu.

Sonrası; tank sesleri, ateş sesleri ve sislere kadar yükselen ve yoğun, beyazımsı sis tarafından sarılmadan önce nafile bir cisimleşme çabasıyla bir süre havada asılı kalan yalnız bir yeşil ışıktı.

* (Alm.) Vurmayın!

Troy adamlarını öne sürdü. Düşe kalka yokuş çıkıp indiler, çukurlara girip çıktılar; rotasız bir yarış...

Göğsünün derinlerinden gelen vahşi bir sesle bağırdı. “Acele edin! Allah’ın cezaları! İlerleyin!” Çılgıncaydı. Kendisini de, adamlarını da zorluyordu. Ulaşmalıydı. Oraya zamanında ulaşmalıydı. Bu onun hatasıydı. Fulbright’a beklemesini emretmeliydi. Daha hızlı gitmeli, şimdi artık irtibatı kesilmiş öndeki takımla bağlantıda kalmalıydı.

İşitmeye çalışıyordu. Hâlâ ateş ediyorlardı, hâlâ ateş ediyorlardı, hâlâ bir şansı vardı. Almanların sol tarafındaki zırhlı filonun yanına geldiğinde, kendisini de, onunla birlikte olan iki takımı da pek dert ettiği yoktu; ona acı çektiren şey, arada Fulbright’a ulaşmasını engelleyen bir duvar, bir engel olmasıydı.

Zırhlı takviye istemek için telsizle haber göndermeyi akıl etmişti ama takviye gelmesini beklemedi. Bedelini ve doğal olarak Almanların karşı saldırıya geçeceğini ve onu ezecek güçte olduklarını düşünmeksizin saldırmaya başladı.

Abramovici, bu çıplak, soğuk, sisli tepelerdeki zorunlu yürüyüşü can sıkıcı ve gereksiz buluyordu. Yates’in bölüğe katıldığını görünce teğmeninin arkasından gitmeyi seçmiş olması dışında, neden Troy’un adamlarıyla birlikte olduğunu hâlâ tam olarak anlayamamıştı. Rüzgâr, ev yapımı kar kıyafetlerini şişirip duruyor, çarşaflar bacaklarına dolanıyor, tüfeği gitgide ağırlaşıyor ve ayaklarını hareket ettirmesi zorlaşıyordu. Yates’in yanından ayrılmıyordu. Yates, ara sıra “Amerikan ordusu gibi bu kadar motorize olan ordular, taktiklerini teknik imkânlarına göre ayarlamalı...” veya “Gece körlüğü vitamin eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir...” gibi şeyler mırıldandığını duyuyordu. Abramovici, Troy ve adamları ile Yates’i bu telaş içerisindeki yürüyüşe iten nedenlerden tümüyle bihaber gibiydi. Abramovici’ye kalırsa, koşa koşa sıraya girip sonra da bilmem hangi yüksek rütbeli subayın konuşması için bir saat sırada beklemek gibi, bu da askerî aklın tuhafılarından biriydi.

Düşman ateşinin ona doğru yöneldiğini anlaması, Abramovici’nin biraz zamanını aldı. Sonra, vücudundaki tüm kemikleri titreten bir kendi kendini koruma içgüdüğü ile yere yattı. O doğal

“Bana Bunu Yapamazlar” tepkisini çok hızlı attı üzerinden. Bunu ona basbayağı yapıyorlardı ve onun da bu konuda bir şeyler yapması gerekiyordu. Uyum sağlama yetisi, sarsılmaz bir “ateşe karşı ateş” kararlılığına dönüştü ve neyse ki o esnada çavuşların kısık sesle verdikleri emirleri duyabiliyor, anlayabiliyor, anlamlandırabiliyor ve yerine getirebiliyordu. Alman araçlarının, ufuk çizgisi gibi görünen bir çizgi boyunca hareket eden gölgelerini ayırt edebiliyordu. Gök-yüzü, birkaç renkle birden aydınlanıyordu; sabah olmak üzereydi. Bu araçların yakınlarında hareket eden küçük adamların, ona ateş etmekte olan düşmanların karanlık siluetlerini görebiliyordu.

Abramovici nişan aldı ve ateş etti, nişan aldı ve ateş etti.

Bu konuda çok serinkanlıydı –daha sonraları da, o sırada neden böyle davrandığını asla doğru düzgün ifade edememişti– ama kahramanca bir serinkanlılık değildi bu, daha ziyade mekanikti: Şu ve bu durumlarda bir asker, şunu ve bunu yapmalıdır!

Etrafında olup bitenler bir perdenin arkasında yaşanıyordu da kendisi göz ucuyla seyrediyordu sanki. Adamın biri karnını tutuyor, bağılıyor, bu bağırış gitgide zayıflayıp yavru bir kedi sesi gibi çıkıyor, sonra hepten kesiliyor; bir Alman zırhlı aracı isabet alıyor, cayır cayır yanmaya başlıyor, küçük bir gölge sürünerek aracın içinden çıkmaya çalışıyor, alev alıyor, yanan kollarını ve bacaklarını söndürmeye çalışıyor ve küle dönen bir kor gibi düşüyor; solunda bir havan topunu sürüklüyorlar ve mevzi alınıyor, adamın biri sürekli, düzenli olarak top mermilerini namluya yerleştiriyor, bomm bomm... sonra birdenbire ne havan topu kalıyor ne adam, sadece bir et parçası, yamulmuş bir namlu ve patlamanın sıcak nefesi...

Abramovici, ansızın bir sükûnetin hâkim olduğunu fark ettiğinde tüfeğini dolduruyordu. Gölge hâlindeki düşmanlara bakındı ve gölgelerin kaybolduğunu fark etti. Sol tarafında, uzaklarda bir makinelî tüfek deli gibi takırdıyordu ama o da aniden susmuştu. Bu, yeni ve anlaşılmaz bir şeydi. Sis daha da yoğunlaştı, sarıp sarmaladı Abramovici’yi. Sağ tarafına yakın bir yerlerde, çok net seçilemeyen Yates yatıyordu. Yates, ağır ağır dizlerinin üstünde doğruldu, yaşlı bir adam gibi kalkmak için ellerinden destek alıyordu.

Abramovici, sessizlikten, muhaberenin bittiğini ve sağ çıktığını anlamıştı... evet bir muharebe olmuştu, bir muharebe! Hani olur

ya, insanlar küçük düğmelere basıp küçük tetikleri çekerler, hedeflerini tespit eder ve öldürmek için nişan alırlar, bağırsaklarını deşer, beynini havaya uçurur, bütün hayatın boyunca baktığın, beslediğin, temizlediğin vücudunda büyük, rastgele delikler açarlar ve bu deliklerden kanın öyle bir akar, öyle bir akar ki dünyanın tüm bandajlarıyla bile bu kanı temizleyemez, zapt edemez, kesemezsin!

Abramovici, kar kıyafetlerine baktı. Üzerine yattığı toprak kar takımını kahverengiye ve griye boyamıştı. Giysisini çıkardı. Dikiş yerlerinden yırttı, ipin çirkin bir ses çıkararak koptuğunu duydu. Çarşafın ayaklarına düştüğünü gördü. Ayaklarını kaldırarak kirli çarşafın oluşturduğu halkanın içinden çıktı. Sanki sihirli bir çemberin içinden çıkıyor gibiydi. Sol ayağını kaldırdı, adımını attı! Sağ ayak... bir adım daha! Bir adım, bir diğerini izledi ve Abramovici koşmaya başladı. Dizlerini doğrultamıyordu ama sarhoş gibi koşmaya devam etti.

Muharebeden kaçıyordu. Abramovici ne öldürmeyi ne de öldürülmeyi isteyen sıradan bir insandı, bu yüzden muharebeden kaçıyordu. Hatta o muharebede savaştığını bile unutmuştu.

Yates onu gördü ve arkasından gitti, yakaladı ve geri getirdi. Abramovici direnmedi. Bir kuzu gibi uysaldı.

Yates, bütün muharebe boyunca, sadece etrafta olup bitenlerin değil aynı zamanda kendi tepkilerinin de tümüyle bilincindeydi. Onunki gibi bir beyin, ya tümünden çalışmayı durdururdu ya da bütün o farklı melekeleriyle birlikte çalışırdı; bu sırada da, ne Troy'un hatasını telafi etmek için duyduğu yakıcı dürtünün ne de sahra talimnamesine harfiyen uyan Abramovici'nin dindirebildiği o dehşet verici direnme görevini, yüreğine yüklerdi.

Etrafında neler olup bittiğini görmüştü; her bir resim, beyninin ışık gözelerine silinemez bir şekilde kazınıyor, irkilmesine ve titremesine neden oluyor ve onu, içindeki derin kaçma veya saklanma arzusunu yenmeye zorluyordu. Mademki büsbütün kendinde, akli başında, bilinçli ve sorumluydu, o hâlde bu metaneti, bütünüyle akla ve ahlaka, ondaki görev bilincine, dayanması gerektiğine dair kendini ikna edebilmesine bağlı olmalıydı. Daha ilkel bir insan, içgüdüyle

veya talim alışkanlıklarıyla, hatta topluluk bağıyla, *esprit de corps*'la* yahut hiç değilse bir subay olarak örnek teşkil etme gerekliliğiyle hareket eden bir insan olsaydı, her şey onun için çok daha kolay olurdu. Gelgelim, onunki inançtan kaynaklı bir cesaret olmalıydı; sınırları yiyip bitiren, insanı hamur gibi yumuşak ve bitkin hâlde bırakan ama yine de kendinizden bir parça gurur duymanıza neden olan entelektüel bir cesaret.

Bulmer adında bir çavuş ve Troy devriyeye çıkıyordu. Yates de onlarla gitmeyi teklif etti. Troy'un dönüşünü beklemektense onunla gidip Fulbright'a ve adamlarına ne olduğuna bakmanın daha kolay olacağını düşünmüştü.

Troy'un durumu kötüye gidiyordu. Normandiya'dan beri yaşadıklarının etkisi topluca çıkıyor gibiydi. Yüzü şişmişti ama yine de keskin çizgilerini koruyordu. Gözleri çukurlarına kaçmıştı ve dişlerini sinirli sinirli gıcırdatıyordu.

"Bir sigara yak," dedi Yates.

Troy cevap vermedi. Şimdi sakın ve zararsız duran, felaketin ancak üzerindeki tekerlek izlerinden anlaşılabilirdiği yolu geçtikten sonra "Sence tüm bunlara değer mi?" diye sordu.

Çavuş Bulmer, "Buraya gelin!" dedi.

Küçük, karla kaplı bir toprak yığınının yanında kara bir kütle gördüler. Karlar çiğnenmiş, ezilmişti. Bu kara kütle Lester idi. Lester hayatta kalmayı başarmıştı. İki bacağından ve omuzundan vurulmuştu, bilinçsizdi.

Yates paltosunu çıkardı. Lester'ı üzerine yatırdılar. Troy, "Bulmer ile birlikte götürün onu. En hızlı şekilde de buraya dönün. Yanınızda da on kadar adam getirin. Ben yalnız devam edeceğim."

Yates, bir tepenin ardında kaybolana dek Troy'un arkasından bakakaldı.

Kurtarma ekibiyle birlikte geri döndüğünde Troy yalnız değildi. Sheal'ı taşıyordu. Sheal'ın kolu yüzbaşıasının omuzundaydı; yüzü kan ve pislik içindeydi ve boşa kalan eli yabani bir biçimde sallanıyordu.

Troy, arkasında bir yeri işaret ederek "Şuraya gidin!" dedi. "Oradalar." Kendini salmış olan Sheal'ın vücudunu doğrulttu. "Sen burada kal Yates!"

* Birlik ruhu

“Emredersiniz Yüzbaşı.”

Bulmer diğer adamlarla birlikte gittiğinde Troy arkalarından bağırdı; “Hey!”

Durdular.

“Birazdan göreceğiniz şeyi hatırlamanızı istiyorum. Hiçbiriniz sakın unutmayın bunu!”

Cevap vermediler. Bir sonraki yükseltiye doğru yavaş yavaş yürüdüler. Yates, tepenin üstüne varan adamların tuhaf bir biçimde ayak sürüyerek yürüdüklerini gördü.

“Hepsi bir yerde üst üste yatıyor,” dedi Troy.

Yates bekledi.

Troy, öyle cansız bir sesle “Hepsi bir yerde üst üste yatıyor,” diye tekrarlardı ki Yates’in aklına hücreesindeki Thorpe geldi.

“On beşi birden,” dedi Troy.

Kendi kendine güldü.

“On beş... Kalan bu kadar. Hepsini tanıyordum. Bunu neden yaptılar?”

Bir cevap beklemiyordu.

“Silahları yoktu. Teslim olmuşlardı. Tutsaklardı. Hepsi üst üsteydi.”

Bir kolunu, sanki ona sarılıyormuş gibi Sheal’a doladı.

“Dizlerimin üstünde indim aşağıya,” diye devam etti. “Yığına daldım. Bulabildiğim ceplere baktım, künyelerini kopardım. Ben onların yüzbaşısıyım. Ben bir yığın ölü adamın yüzbaşısıyım...”

Durdu, ansızın normale dönen bir sesle, “Hiç şansları yokmuş. Lanet olsun, hiç şansları yokmuş,” dedi.

Sonra kaldığı yerden anlatmaya başladı. “Biri üzerime atıldı. Benimle güreşmeye, beni boğmaya başladı. Sheal imiş!”

Kendi kendine güldü.

“Nazi olduğumu sandın, değil mi evlat?.. Yığının tam üstündeydi. Tam da kavrayamıyordu beni. Elleri çok kaygandı, uyuştu.”

Sheal’ın eldivenini çıkardı ve Yates’e kaskatı, rengi atmış, neredeyse siyaha dönmüş eli gösterdi.

“Sonra ben de bağırdım: Ben Troy’um, yüzbaşın! Ama kavga etmeye devam ediyordu. Onu dövüp bayıltmak zorunda kaldım. Tanımadın beni, değil mi? Anlıyorum. Senin suçun değil Sheal.”

Yates hiçbir şey söyleyemiyordu. Adamın kederinde korkutucu bir şeyler vardı. Düşmanın kallesliğıyle ilgili genel yorumlar yap-mana veya “Bunu onlara fazlasıyla ödeteceğiz,” falan demene engel oluyordu.

“Senden benim için bir şey yapmanı istiyorum,” dedi Troy.

“Ne istersen...”

“Sen onların dilini konuşuyorsun, değil mi?”

“Evet.”

“Tanıklar olmalı,” dedi Troy. “Bütün bir zırhlı birliği söz konu-su, kim bilir yüzlerce asker demek bu. Birini mutlaka yakalayacağız. Tetikte ol Yates. Onları öldürmeyeceğim, hepsini değil... Göze göz, diş diş demem. Ben Hristiyanım ve öyle de kalacağım. Zor ama Hristiyan olarak kalacağım.”

Sheal kendine geliyor gibiydi. Ayaklarını artık sürüklemiyordu ve düzgün adım atmaya çalışıyordu. Troy’un yükü hafiflemişti.

Troy doğruldu. Bir an dimdik durdu; Yates’e ve koltuk çıktığı as-kere yukarıdan baktı.

“Ama emri veren adamı istiyorum!” dedi. “O adamı istiyorum ve sen de onu bana bulacaksın!”

“Evet,” dedi Yates, “bulacağım.” Bir yemindi bu.

8

Farrish cepheleydi.

Adamlar nefret ediyordu ondan. Onları ileri süreceğini biliyor-lardı. Gece gündüz, Farrish’in olduğu yerde sürekli çalışıp didinmek zorundalardı; dinlenmek yok, oturmak yok, uzanmak yok. Orman-lar yanmaya, tepelerin biçimleri değişmeye başlamıştı. Tüfek başın-daki adamlar bayılıncaya kadar ateşe devam ediyordu. Sinirler, tıpkı zırlıtlı sesler çıkaran, şekli şemali bozulmuş bir enstrümanın telleri gibi gergindi.

Farrish, şeytani koca bir kuş gibiydi; nereye konsa oraya ölüm geliyordu. Merminin biri onu haklasın diye ümit etmeye başladılar ama dokunulmazdı sanki. Hiç korkusu yoktu. Bir saldırıda kırba-cını zarif bir baston gibi sallaya sallaya, ara sıra elindeki tabancayla ateş ederek yürüdüğü söyleniyordu. Almanlar, adamları daha hedefe

giden yolu yarılamişken vuruyordu ama Farrish tek bir yara almadan çıkmıştı saldırıdan.

Farrish yavaş yavaş kuzeye doğru ilerlemeye çalışıyordu. Yine de savaşın istikametinin değiştiği söylenemezdi. Almanlar hâlâ kamalarını sokup açtıkları yarayı derinleştirmek için yeni birliklerle akın ediyor, batıya doğru gidiyorlardı. Gökyüzü hâlâ bulutlarla kaplıydı, hava kuvvetleri yere bağlanmış kalmıştı, uçaklar uçamıyordu; bütün ordu, el yordamıyla ilerleyen, sendeleyip düşen, sonra bir kere daha düşmek üzere yine ayağa kalkan kör bir adam gibiydi.

Ama Almanlar da hedeflerinden uzaktı. Antwerp'i alamamışlardı. Mızrak başı işlevi gören bazı öncü zırhlı birlikleri Meuse Nehri'ne varmıştı ama tam anlamıyla hiçbir kazanç sağlanamamıştı. Amerikalılar, kendi benzin depolarını, mezbelelikleri patlatıyor, onlarla birlikte Mareşal von Klemm-Borowski'nin en derin umutlarını da yok ediyorlardı.

Farrish, C Bölüğüne geldi. Bölük, normal mevcudunun yarısı kadardı. Biri, "Canı cehennem!" dedi, "Kimse için ayağa kalkmam ben. Onun için de kalkmam."

Farrish kimseden ayağa kalkmasını istememişti.

Bir ağaca yaslandı ve postalının ucuyla karın üstüne bir şekil çizdi.

"Nasıl olduğunu biliyorum," dedi. "Allah kahretsin, ben de yoruldum. Bu, başımıza gelen en kötü şey. Eğer ilerlemezsek hiç şansımız kalmaz. Eğer geriye gidersek hiç şansımız kalmaz. Sana söylüyorum, bu savaşın kaderi tam şimdi ve burada çiziliyor. İleriye gitmemiz gerekiyor. Bunun yolu bu."

Sonrasında Troy "Komutanım," dedi, "bu adamların verebileceğinden fazlasını istiyorsunuz!"

"Fikrini sormadım Yüzbaşı Troy."

Ama Troy isyankâr bir ruh hâlindeydi. "Komutanım, ben yine de söylüyorum. Onlar benim adamlarım, komutanım. Sadece rakam değiller."

Farrish, Troy'a baktı ve sırıttı. Kusursuz dişleri vardı; parlak, beyaz... Troy bu dişleri dökmeyi çok isterdi.

"Onlar *benim* adamlarım," dedi Farrish. "Tek tek, hepsi... Sakın bunu aklından çıkarma."

O akşam tekrar ve tekrar saldırdılar ama hedeflediklerine yine ulaşamadılar.

Cephe, Lüksemburg şehrine o kadar yakındı ki, öğleden sonra saat dörtte kafelerden birine gidip bir dilim uyduruk elmalı kek yiyip, bir bardak uyduruk kahve içip otostop çeke çeke dönerek saat altıda cephedeki işinizin başında olabilirdiniz. Almanlar demiryolu deposu ile Arlon'daki yol ağzını top ateşine tutuyordu. Görünüşe göre Lüksemburg'un etrafını sarabilmek için Arlon'a girmeye çalışıyorlardı.

Cephe o kadar yakındı ki, tutsakların alıkondduğu hapishane şehirdeki stadyumun arazisine kurulmuştu. Bing ve Yates, sorgulamayı, tribünlerin altındaki soyunma odasında yapıyordu. Toz içinde kalmış lavabolar, kâğıt ve diğer ıvır zıvır şeyler için harika bir raf görevi görüyordu. Öğlenleri yemekhaneye gitmek için de sadece on beş dakika yürümeleri yetiyordu. Dört tarafı çevrilmiş bir kalede ne kadar rahat olunabilirse o kadar rahatlardı işte. Sadece, akşam yemeğinde aldıkları son bilgilerin pek rahatlatıcı olduğu söylenemezdi: Katedralin kulelerinden biri doğrudan isabet almıştı. Almanlar, radyo istasyonunu ele geçirecek komutana en önemli madalyaları olan *Ritterkreuz* ile birlikte, iki aylık da izin vaat etmişlerdi. İstasyonun vericisi şimdi orta çaplı bir topun kolayca erişebileceği bir menzilde kalıyordu.

Sorgu için soyunma odasına getirilen adam Amerikan üniforması giyyordu. Adamı, cepheye sevk edilen Levazım Çamaşırhane Bölüğü'nden iki zenci asker getirmiş ve yaralı arkadaşını da hapishaneye koymuşlardı. Zenci askerler, bir de teğmenlerinden gelen bir notu iletmışlerdi. Notta adamların bir barikatta durdurulduğu ve şüpheli bir durumlarının olduğu yazıyordu. Sonrasında kaçmaya çalışmışlar ve yaralı olan da işte orada vurulmuştu.

Bing notu inceliyor ve ara sıra da tam önünde duran tutsağa bakıyordu... düğme gibi bir ağzı, geniş yanakları, genç yaşına rağmen sarkık bir bedeni, yan tarafında siyah ve sarı renkte bir şişliğin parladığı dar ve dik bir alnı vardı. Adam titriyordu ama soğuk yüzünden de olabilirdi bu. Dışarıda, çıplak ve geniş arazi boyunca hiçbir

engelle karşılaşmadan dolaşan rüzgârın, insana kamçı gibi vurduğu bir yerde bekletilmişti. Evet, üniforması Amerikan üniformasıydı ve perişan bir hâldeydi. Belli ki Çamaşırhane Bölüğü'ndekiler adamın pestilini çıkarmıştı.

Bing, başını kaldırmadan ve önündeki tabureyi işaret ederek “*Setzen Sie sich!*”* dedi.

Adam kıpırdamıyordu.

“*Setzen Sie sich!*”

“Almanca bilmiyorum.”

“Otur. Almanca konuştuğumu nereden anladın?”

Bir tereddüt anı olmuştu. “Almanca gibi geldi. Aachen yakınlarında bulundum, oradaki insanlar da senin gibi konuşuyordu. Dinle pırpırlı, bu büyük bir saçmalık. Bu gündüz fenerleri onlara kara kafa dedim diye deliye döndüler. Bu suç değil, değil mi? Sonra dostumu vurdular ve benim de bir ajan olduğumu söylediler. Ben nasıl ajan olabilirim ki? Kâğıtlarım yerli yerinde, künyelerim... Hepsi orada lavaboda duruyor, gördüm.”

Bing, Çamaşırhane Bölüğü'nün teğmeninden böyle bir not almamış olsaydı, şu önünde oturan askerle tesadüfen karşılaşmış olsaydı ondan kesinlikle şüphelenmezdi. Ama şimdi kulağı keskinleşmişti, çok hafif kusurları bile fark ediyordu. Adamın konuşmasındaki bazı peltek “s”ler, pırpırlı ve gündüz feneri gibi argo kelimeler kullanması bir yana ama yaralı şoför arkadaşı için dostum demesi... Sadece bir Alman *Kamerad* kelimesini dostum diye çevirirdi.

“Bana biraz kendinden bahset. Orduda neler yaptığını anlat.”

Adam, bütün ordu geçmişi, kampına, birimine varıncaya kadar bir çırpıda sayıp döktü. Hiç düşünmeden konuşmuştu; yakalandıktan sonra, etrafı bir sürü kara suratla çevriliyken bile akıllı, Almanlar arasında çok yaygın olan zenci birliklerinin barbarlığı ve acımasızlığı hakkındaki bir sürü hikâyeye dolup taşıyordu. O şartlar altında bile, hatta Zenci Teğmen'in karşısında bile –bu maymunları da subay yaptılar ya!– aynı azimle Şikago'dan Çavuş Howard Bethune olduğu hikâyesine sadık kalmıştı. Belki, Mareşal von Klemm-Borowski'nin *Buzzard* adamlarının son tören yürüyüşünde söylediği gibi *Illinois*

(Alm.) Otur.

kısmını da eklemeliydi... Heberle, şimdi, hiç değilse kendisi gibi be-yaz bir adamın karşısında tekrar etmek zorunda olduğu zaman, bu yalanı devam ettirmeyi kolay bulmuştu. Şimdi tek gereken, yaralı Mulsinger'ın ateşler içinde sayıklarken kendilerini ele vermemesiydi.

Bing adamı sonuna kadar dinledi. Her şey doğrudu, kontrol edilmişti ama çok fazla ayrıntı vardı ve su gibi akıyordu. Bing bir kere daha Zenci Teğmen'in notuna baktı. Temel Reis, diye düşündü. Adam teğmene Temel Reis'in kim olduğunu söyleyememişti. Beyz-bolda kimin şampiyon olduğunu da bilememişi. Ama çizgi roman okumayan insanlar vardı. Hatta beyzbolla ilgilenmeyen insanlar bile vardı.

"T.S. nedir?" diye sordu Bing.

Arkadaki nöbetçilerden biri güldü.

Heberle, küçük taburesinin üstünde sinirli sinirli kıpırdandı. T.S. bir şeyin kısaltmasıydı, ama neyin? Şimdi artık üşümüyordu; ateş bastı ve arazi ceketinin önünü açtı. Harfleri, sanki siyah üzerine te-beşirle yazılmış gibi gözlerinin önünde görebiliyordu. Sadece harf-leri seçmek çok zordu. Sallanıyor, dans ediyor, bulanıklaşıyorlardı.

Bir subay içeri girdi. Bir teğmendi bu. Subay, Bing'in yanına otur-du ve oldukça sıcakkanlı bir bakışla Heberle'ye baktı; belli ki Ameri-kan üniforması içindeki bir adamın incelenmesine şaşırmıştı.

Bing, heyecanla, "T.S.!" dedi. "Bana T.S.'nin ne olduğunu söyle, ben de seni bırakayım!"

"Komutanım!" Heberle ayağa fırladı ve Yates'i, Amerika'dan beri hiç şahit olmadığı bir ustalıkla selamladı. "Ben bir Amerikan çavuşuyum ama bir esir muamelesi görüyorum. Hatta esirden de kötü, komutanım!"

"Hey, bu kadar süslemeye gerek yok!" dedi Bing. Yates'i bir ke-nara çekti ve adamın oraya nasıl geldiğini ve sorgularken lafı nereye getirmeye çalıştığını aceleci fısıltılarla anlattı. "Bu adamın Alman olduğundan eminim. O ve yanındaki adam tastamam Amerikan as-keri gibi giyinmişlerdi ve bir Amerikan cipindelerdi. Bu organize bir iş, hem de çok kapsamlı..."

Yates'in yorgun yüzü sertleşti. Troy'un bölüğünden kalanların yanından daha bir gece önce gelmişti. Çok zor uykuya dalabilmiş ve kısacık uykusunda da, Troy'un anlattığı öldürülmüş adamlar yığı-

nının görüntüleri peşini bırakmamıştı. İki gün önce bu adamların başına gelen yarın onun başına da gelebilirdi.

Tutsağa baktı. Heberle'nin yüzünden acımasızlık ve adiliğin dikkat çeken bir karışımı okunuyordu. Bing ile adını bilmediği Zenci Teğmen'in haklı olabileceğine karar vermesine de bu ifade neden oldu... bu acımasızlığı, bu adiliği ve birinden diğerine hızla geçişi Alman tutsakların yüzünde çokça görmüştü.

Heberle'ye yaklaştı.

"Pekâlâ, T.S. nedir Çavuş?" diye sordu. Soru, bu kasvetli duvarların arasında kulağa çok gülünç geliyordu.

Heberle çaresizce, "Biliyorum! Biliyorum komutanım!" dedi. "Sadece şu anda hatırlayamıyorum."

Arkada duran nöbetçi kendini daha fazla tutamamıştı. İki kelime ağzından dökülüverdi.*

Heberle'nin gözleri bir noktaya sabitlendi. "Evet," dedi, "tabii ya!" Sonra bir subayın önünde böyle bir dil kullanmanın uygun olmayacağını düşünerek öksürdü ve özür diler gibi ellerini kaldırdı.

"Biraz geç, öyle değil mi?" dedi Yates.

Heberle'nin yanına gitti ve Levazım Çamaşırhane Bölüğü'nden adamların paltoda bıraktıkları son düğmeyi kıvırdı.

"Şimdi... diyelim ki sen bir Almansın..." dedi.

Heberle itiraz etmek istedi ama Yates engelledi.

"Almansın demiyorum, sadece diyelim ki öyle... Öyle bir durumda vurulman icap eder çünkü üzerinde bir Amerikan üniforması ile yakalandın. Açık değil mi?"

"Büyük bir hata yapıyorsunuz komutanım. Amerikalıyım ben!"

"Öğreneceğiz. Her Amerikan askerinin parmak izi alınır. Eğer ki sen Şikago'dan Howard Bethune isen kontrol edilir ve korkacak bir şeyin olmaz. Eğer değilsen bu üniformayı nasıl ve neden giydiğin, bunu yapmanı kimin emrettiği ve yapman gereken şey hakkında bize doğruyu söylemeni öneririm sana. Mahkemeye çıkacaksın ama itirafın ışığında davan farklı ele alınacak..."

Stefan Heym burada bir açıklamaya gitmiyor, ancak İkinci Dünya Savaşı'nda Amerikan askerleri arasında kullanılan argo dile dair sözlüklerde, "T.S." karşılığı olarak, "Tough Situation" (müshkül durum) ve "Tough Shirt" (katı bok) verilmektedir. -çev.

Heberle kendini zayıf hissediyordu. Ama sonradan cesareti yerine geldi. Bu Howard Bethune her kimse, eğer ellerinde onun parmak izleri varsa bunu kontrol etmeleri zaman alacaktı. Alman ordusu ilerliyordu ve Amerikalılar mağlup olacaktı... Bırakalım da ispat etmeye çalışsınlar! Onunla uğraşırken harcadıkları zaman ne kadar artarsa kurtarılma ihtimali de o kadar güçlenirdi.

“İtiraf edemem. İtiraf edecek bir şeyim yok. Eğer künyelerime, kâğıtlarıma bakarsanız komutanım... Hepsi olması gerektiği gibi!”

“Belki de parmak izlerini kontrol etmenin uzun zaman alacağını düşünüyorsunuz,” dedi Yates, “ve bu süre zarfında da pek çok şey olabileceğini...”

Heberle’nin ağzı kurudu.

Yates devam etti, “Ait olduğunu söylediğin bölüğü buraya çağırabiliriz. Yirmi dört saat içinde seni teşhis etmek için de biri gelir.”

Yates, bu Çavuş Bethune’u teşhis etmek için birini getirtmenin yirmi dört saatten daha uzun süreceğini biliyordu. Hatta, cephedeki gelişmeler hesaba katılırsa, o bölükten kalan olup olmadığından bile emin değildi.

Yirmi dört saat... Heberle hevesle “Evet!” dedi. “En iyisi bu olur. Adil davrandığınız için de size teşekkür ederim komutanım. İşim bitti mi artık?”

“Hayır,” dedi Yates.

Sabrının sonuna geliyordu. Adamı çözmek için mümkün olan son tehdidi kullanmıştı. Bing’i kenara çekti. “Birazdan, eğer bu adam Amerikalıysa asla hesabını veremeyeceğim bir şey yapacağım. Alman olduğunu düşünüyorsun, değil mi?”

“Bundan eminim,” dedi Bing. “Ama eğer sizin şüphemiz varsa...”

Yates’in şüphesi vardı. Yine de, eğer adam Almansa, eğer Almanlar hatlardan Amerikan üniformalı adamlarını yolladıysa hemen o dakika, o saat kaç kişinin yollandığını, görevlerinin ne olduğunu ve daha bir sürü başka şeyi öğrenmek çok önemliydi. Binlerce insanın hayatı, hatta belki bu muharebenin sonucu onlara bağlıydı.

Yates, “Git ve bana dört askerî inzibattan oluşan bir özel tim getir,” dedi. “Bulabildiğin en iri ve en sert adamlar olsun.”

“Harika!” dedi Bing.

Yates, “Neymiş harika olan?” diye sordu.

Çok düşük bir ihtimaldi ve büyük de riski vardı. Ama eğer adam Almansa işe yaraması muhtemeldi. Kabul etmese de her Almanın Gestapo'dan, toplama kamplarından, dayaklardan ve bunların sonuçlarından haberi vardı. Bir Amerikalı ise büyük olasılıkla bilmezdi. Böyle bir tecrübeden yoksun olduğundan hazırlıkları merakla izleyecekti. Bekleyip görecekti. Ama bir Alman bunun ne anlama geldiğini anlardı. Ve eğer bu adam normalde olduklarından daha cesur biri değilse işlemler gerçekten başlamadan önce boyun eğdi. En azından Yates böyle olmasını umuyordu.

Bing, yanında dört takdire şayan tiple geri geldi. Grev zamanı bir maden kasabasının şerif yardımcısının adamlarını toplayıp gelseydi bile bundan iyisi olamazdı. Yates, adamlara emir verecek olanın Bing olmasından dolayı neredeyse gülünç bir rahatlama hissetti.

“Sopalarınızı da getirdiniz mi?” diye sordu.

Onbaşı, “Hayır komutanım,” dedi; koca bir çıkıntı yapan ensesi kafasından daha belirgin bir adamdı bu. “Buralarda onların faydası olmuyor.”

“Sorun değil,” dedi Yates, “süngülerinizi de kullanabilirsiniz. Önce düz tarafı... Eğer o işe yaramazsa da işi nasıl hallettiğiniz benim için fark etmez.”

Soyunma odası oldukça sessizdi. Heberle, isterik bir şekilde etrafına bakınıp duruyordu. En az döküldükleri günkü kadar kaba olan beton duvarlar kalın ve kesinlikle çıplaktı. Daha önceden duyduğu, duvarları her tür insan sesini boğan o hücrelere benziyordu.

Teğmenin “Gördün mü onu?” dediğini işitti. “O bir Alman ama bunu kabul etmeyi reddediyor. Buraya gelip bakmadığınız, kendinizi savunamayacak durumda olduğunuz bir anda sizi vurmaya gelen adamlardan... Elbiselerini çıkar ve adamı sandalyeye bağla. Sıkı sıkı bağla. Biriniz de bir kova soğuk su alsın. Bayılmaya falan çalışırsa...”

Heberle, kalp atışlarını kafasının arkasında, gözlerinin gerisinde duyabiliyordu. Kendi kendine Alman olduğunu, bu tür şeylerin Almanlara yapılmadığını söylemeye çalışıyordu. Ama üzerine doğru gelen dört kasabı fark etmişti. Gerçekte bu adamlar; biri de baygınlığa sığınacak olursa diye onu ayıltmak için bir kova buz gibi su taşıyordu. Süngüleri gördü; Alman süngüleri gibi parlak değildi bunlar. Mat, sert süngülerdi. Vücudundaki her kemikten daha sert... Sırtına, kar-

nına, kafatasına, her yerine inecekti bu süngüler. Almanların kahraman olduğu, kahramanlık şerefi, Anavatan ve *Führer*... daha ilk darbeye vücudundan akıp gidecek tatlı pembemsi bir pelteydi sanki.

Terler, Yates'in alnından süzülüyordu. Tanrım, diye düşünüyordu, Tanrım Tanrım... ya yanılıyorsam? Korktuğu, kendi başına gelecek olanlar değildi. Neden bir Amerikan askerinin dövülmesini emrettiğine dair sorgulamalar, yargılama, utanç... Asıl korktuğu, bu dayağı yemek zorunda kalan adamın sonsuza dek iyileşemeyecek olması, bedeninden ziyade ruhunda bir enkaz hâline dönmesi, uzun yıllar boyunca çığlıklar içinde uykularından sıçrayacak olmasıydı... bir Amerikalı tarafından mahvedilen başka bir Amerikalı... tıpkı buradaki Nazilerin mahvettiği binlerce insan gibi, Dondolo'nun mahvettiği Thorpe gibi... Lavabolardan birine yaslandı, lavabonun toz kaplı, soğuk kenarından tutuyordu.

Heberle elbiselerinin çıkarıldığını fark etti; Alman kışlasının özenle temizlenmiş tedarik odasında Heberle'ye verdiklerinde o kadar güzel, o kadar yeni ve temiz olan elbiseler. Bir şeyler söylemeye çalıştı, *Amerikalıyım ben, yapmayın...* bir anlam ifade edecek herhangi bir şey ama sesi çıkmıyordu. Adamlardan birinin tırnaklarıyla sırtının çıplak seğiren derisini tırmaladığını hissetti.

Çığlık attı.

Öyle büyük, öyle ani bir çabayla bağırmıştı ki dört uslu dev sendeledi. Heberle kendini adamların elinden kurtarıp Yates'e koştu, ayaklarının ucuna çöküp ellerini de yalvarır gibi kaldırarak, kekeleyerek konuştu: *"Ich bin ein Deutscher. Ich hatte Befehl, General Farrish zu töten."*

Yates adamı geri itti.

"Not al Bing," dedi boğuk bir sesle, *"Ben bir Almanım. General Farrish'i öldürme emri aldım."*

Yates, aceleyle stüdyo binasına gitti. Doğru Willoughby'nin ofisine girdi. Hoşbeşin zamanı değildi. "Pettinger yine karşıma çıktı. Evet, dostunuz Yaşa'nın arkadaşı," dedi.

"Ne olmuş yani!" diye yanıtladı onu Willoughby, saldırgan bir havayla.

Willoughby gergindi. Radyo vericisi ve vericinin pahalı, vazgeçilmez ekipmanları sürekli bir tehdit altındaydı ve hâlâ DeWitt'ten haber yoktu.

“Hâlâ eski hikâyelerin peşindesin!” diye devam etti Willoughby. “Yarın Naziler şehre girecek olsa hepimiz mahvoluruz ama senin aklın fikrin Yaşa'da. Ben ilgilenmiyorum onunla. Sen raporunu yazılı olarak sun.”

Yates'in böldüğü düşüncelerine geri döndü. Willoughby'nin DeWitt'e ihtiyacı vardı. Olaylar, küçük hissedarın zihinsel davranışlarına döndürüyordu onu. Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'nı aşamamıştı hâlâ ve bunun da farkındaydı. Sonra Yates böyle bir hışım içeri giriyor, terbiyesizce, ona zaferin cepte olduğu, güven içinde konuşup gelecek planlarının yapıldığı daha iyi zamanları hatırlatıyordu.

Yates, binbaşının başka bir ofisten alıp el koyduğu büyük deri yönetici koltuğuna atıldı ve soğuk soğuk Willoughby'ye baktı.

“General Farrish'i görmeye kendim giderdim ama” dedi, “sonrasında beni emir komuta zincirini bozmakla suçlayacağınızı bildiğimden...”

“Farrish mi? Bunun onunla ne ilgisi var? Açık, doğru dürüst rapor veremiyor musun sen be adam?”

Yates aynı tonla devam etti. “Ve öyle hırslı biri falan da değilim. Rollingen'de beni görmeye gelip bana savaşın ne olduğuyla ilgili fikirlerinizi açıkladığınızda...”

“Eski hikâyeler! Eski hikâyeler!”

“Size iltifat ediyorum aslında. Tam da o gün haklı olduğunuzu düşündüğümü söylemek üzereydim... gerçekten de uzun ve sert bir savaş olacak.”

“Bak bu ilginç işte!”

“Her neyse... O zaman sizinle uyum içinde olmaya karar vermiştim.”

Willoughby dümdüz bir sesle “Ne kadar da nazıksın,” dedi. Aklı, Yates'in değiştiğini söylüyordu. *Galahad*, onun pek hoşlanmadığı kadar pozitif olmuştu. Çıkıntı'nın baskısı mıydı bu? İnsanları farklı farklı mı etkiliyordu? Yates'i daha güçlü biri yaparken onun yaşama gücünü zayıflatıyor muydu?

“Konuya gel artık!” Willoughby otoritesini kullanıyor, emrediyordu. “Farrish’i neden görmek istiyordun?”

“Hayatına kasteden bir Alman gizli planını ortaya çıkardığımı söylemek için. Üstelik sadece Farrish de değil, temizlenecek çok daha önemli adamlardan oluşan koca bir liste var.”

Willoughby söyleyecek bir şey bulamadı.

“Tüm isimleri öğrenemedim. Yakalayıp sıkıştırdığımız adam hepsini bilmiyor. Ama bir Alman çetesinin hatlarımızın gerisinde Amerikan üniformaları içinde cirit attığını biliyoruz. Eğer hepsi bu tarafa geçmeyi başarmışsa dört yüz kişi kadar var. Adına *Buzzard Operasyonu* diyorlar.”

Willoughby hâlâ bir şey söylemiyordu.

“Bu işin içinde joker de var Binbaşı. Operasyonun başındaki adam, dostunuz Yaşa’nın arkadaşı Pettinger. Paris’te elimizden kaçan ve aniden Enseldorf’taki madende ortaya çıkıveren aynı Pettinger.”

Willoughby derin bir nefes aldı. “Sadece asıl olayı anlat lütfen!” diye bağırdı. “Bütün sülaleyi işin içine katmadan bir konuyu anlatamayan Allah’ın cezası profesörler...”

“Pettinger konusu sıradan bir konu değil komutanım, Yaşa da onun akrabası değil. Yine söylüyorum, siz bazı işlerinizden olsanız bile Yaşa’yı vurmamız gerekirdi.”

“Benim işlerimi bu işe karıştırma! Elimizde savaşın en büyük fırsatı var. Eh neyse, asla anlayamayacaksın. Gel, otur şu daktilonun başına!”

Willoughby portatif bir daktiloyu masanın üstünden uzattı ve çekmecelerin birinden öyle aceleyle kâğıt çıkardı ki üstteki kâğıtlar yırtıldı.

“Yaz şunları, tamam mı? Bütün bildiklerini...”

“Biraz karbon kâğıdı verin bana.”

“Hemen, hemen! Yalnız sen acele et!”

Yates kâğıtlarla karbon kâğıtlarını makineye yerleştirdi ve tuşlara basmaya başladı.

“ÇOK GİZLİ ibaresi koy,” dedi Willoughby. Yates’in omzu üzerinden seyrediyordu. “Aman Tanrım!” dedi, “sence bizim de peşimizde olabilirler mi?”

Yates, “Bence bizi normal yoldan ele geçirene kadar bekleyecekler,” dedi. Yazmaya devam etti. “Ama endişeleriniz varsa neden nöbetçilerin sayısını iki katına çıkarmıyorsunuz Binbaşı?”

“Nöbetçiler, ha!” Willoughby küçümsediğini belli etmişti. “Bizim nöbetçiden daha iyi bir şeye ihtiyacımız var.”

Koşa koşa telefona gitti ve Farrish’in karargâhına bağlanmak için gerekli kod adlarını verdi. “Evet, çok acil!” dedi.

Yates, Willoughby’nin aramasına sadece şöyle bir kulak kabarttı. Sonra cırtlak ses tam kulağının dibinde bitti, “Bitirmedin mi daha Yates? Söz konusu olan şeyin ne olduğunu anladığını hiç sanmıyorum!”

Yates yazmayı bıraktı.

Willoughby, “Haydi haydi, devam et!” diye üsteliyordu.

“Bakın Binbaşı... Bana öyle geliyor ki bütün bu sefer boyunca söz konusu olan şeyin ne olduğunu anlayan ben oldum. Normandiya’da da, 4 Temmuz bildirisinde de hareketlerinizde bir gariplik olduğu yönünde tuhaf bir hissim vardı. Ve Rollingen’de durumu anladım. Her dönemeçte, ne zaman bir şeyler yapmaya çalışsam... beni durduran kim oldu? Kabul edelim bunu!”

“Şu raporu bitirecek misin? Senin sızlanmalarını General’in yanından geldikten sonra dinlerim.”

“O günü bekleyeceğim, teşekkür ederim.”

Yates daktiloya döndü.

Willoughby, General’in yanında kendini daha iyi hissediyordu. Cepheden yeni dönmüş, hâlâ pislik ve çamur içindeki Farrish’e baktığınızda, bu adam etrafta olduğu sürece ne yapmanız gerektiği konusunda endişelenmenize gerek olmadığını hissederdiniz. Onun işi buydu ve işinin başındaydı. Elbette yanına bomboş ellerle değil de onu ilgilendiren ve sizin sadakatinizin bir kanıtı olan bir raporla gitmiş olduğunuz gerçeği durumu daha da iyileştiriyordu. Sonra tabii merak da vardı: Acaba Farrish bu işi nasıl karşılayacaktı? Willoughby, General’in Fransız De Jeannenet karşısında yenilgiyi kabul ettiğine şahit olmuştu ve ona kalırsa Farrish bu durumdan güçlenerek çıkmıştı. Ama bu daha ciddi bir sınavdı. Farrish’in bunu nasıl karşılayacağı, Willoughby için kişisel bir meseleydi.

General, hâlâ uyuşuk olan ellerinin içine doğru üflüyordu ki, Yates'in raporunun sayfalarını ellerine alabilsin. Okumayı bitirdiğinde sandalyesinde arkasına yaslandı ve gürültülü bir kahkaha attı. "Demek benim peşimdeler!" diye övündü. "Küçük adamlar benim peşimde! Bu harika bir şey. Hatta onur verici! En azından birileri bizi takdir ediyor!.. Carruthers! Neden bundan daha önce bahsetmedin bana?"

Willoughby'yi General'in özel odasına getiren Carruthers da amirinin neşesi karşısında mutlu bir ifadeyle sırtıyordu.

Farrish ters ters "Carruthers, yeri gelmişken..." dedi, "Neden beni bilgilendirmedin bu konuda? Senin işin bu, öyle değil mi?"

General'in ruh hâlindeki bu ani değişim Carruthers üzerindeki olumsuz etkisini hemen gösterdi. Bıyıklarını burarken küçük kafası geniş omuzlarının arasında kaybolmuş gibi kaldı.

"Bu kadar önemli bir rapor nasıl olur da başka birinden gelir, ha? Binbaşı Carruthers... sana soruyorum!"

Carruthers kekeleyerek "Şansları yaver gitmiş..." dedi.

Farrish alaycı bir sesle, "Şansları yaver gitmiş diye bir şey yok. Savaşta her iş çok çalışmayı gerektirir. Kan, ter ve gözyaşı!"

"Evet, komutanım!"

"Farz et ki Willoughby bu raporla birlikte bana gelmeyi akıl edemedi! Farz et ki bu iki casus bana kadar ulaşmayı başardı. Ne olurdu o zaman?"

Carruthers, süklüm püklüm bir hâlde, "Ama başaramadılar!" dedi, "Yakalandılar."

"Etrafımda sinsi sinsi dolaşıp da fırsat kollayanların sadece bu ikisi olduğunu nereden biliyorsun? Benden kurtulmak için sadece başlarını hemen birkaç karafatma ile derde sokan bu iki hıyarı mı gönderdiklerini düşünüyorsun gerçekten? Belki bunlar sadece yemlikti, olamaz mı? Senin istihbaratın nerede Carruthers? Sorguların nerede? Uyuyorlar mı? Eğer uyuyorlarsa bu senin hatan demektir!"

Willoughby, suratı âdeta taş kesilmiş bu atışmayı dinliyordu. İhtiyar Coster'ın otoritesi, büyük oranda herkesi sıkı sıkıya hizada tutabilmesinden geliyordu ama böyle anlarda onun yolundan çekilmenin büyük faydası vardı.

“Söylesene Willoughby... ilk adın nedir bu arada?.. Clarence mı? Güzel. Söylesene Clarence, benimle çalışmak hoşuna gider mi? İyi insanlar işime yarar. Ordunun en iyileri benim yanımda, hepsi özenle seçildi. Sen de katılmak ister misin?”

“Bu konuda biraz düşünmek isterim komutanım.” Willoughby kaçamak bir yanıt vermişti.

“Ben askerim,” dedi General, biraz bozulmuştu. “Askerlerin hızlı kararlar verebiliyor olması gerekir.”

Ama Farrish, Willoughby’yi istiyordu. Hayatından endişe ettiğinden değil. Sırtından vurulmuyorsan eğer bir mermi senin canını yakamazdı, buna inanıyordu Farrish. Karanlığın içinden veya yakın çevrenden apansız gelen bir suikastçı mermisi, işte o başka bir meseleydi. Willoughby gibi akıllı, uyanık bir adam yakınınızda tutmanız gereken doğru adamdı.

“Evet?” dedi Farrish.

Willoughby teklifi aklında tartıyordu. Askerî ya da başka türlü, gelecek DeWitt’te değildi. Gelecek güçlü adamlardaydı. Başarısının zirvesinde olan Farrish, her yönden öndeydi, çok yükselebilecek bir adamdı. Alman saldırısının ortasında, yarın nerede olacağını bile bilemezken geleceği düşünmesi tuhaftı... Hayır, hiç de tuhaf değildi, her şeyi düşünmesi gerekiyordu. Willoughby, General’in en yakınındaki personelin güvenliğini önemse de, bunun onu, onun ayarında bir adamın gitmeyeceği her türlü yere gitmekten alıkoymadığını biliyordu. Üstelik Farrish’in yanında bir insanın kudreti fazlasıyla hızlı bir biçimde düşüyordu. Ayrıca Farrish için pusuda bekleyen başka Alman takımları da pekâlâ olabilirdi... Bu, General’in yıldızlarının peşine takılmak için doğru bir zaman değildi.

“Komutanım,” dedi Willoughby, “Teklifinizden onur duydum, fevkalade duygulandım.”

Öte yandan, hem Farrish’e işine ne kadar sadık bir adam olduğunu göstermesi, hem de askerî dilde söylersek, rezerv pozisyonu denilen şeyi tesis etmesi için bulunmaz bir fırsattı bu.

“Ancak şu anda görevimi boş bırakamayacak kadar fazla sorumluluğum var komutanım. İki görevi birden yerine getiriyorum... Hem kendi görevimi hem de komutanım Albay DeWitt’in görevini yapıyorum.”

“DeWitt’le ben konuşurum!” Willoughby kendini ne kadar elde edilemez gösterirse Farrish onu almayı o kadar çok istiyordu.

“Albay DeWitt şu anda burada değil komutanım. Bir de sizden bir iyilik rica edebilirsem... Lütfen onunla benim hakkımda konuşmayınız. Albay bunu benim istediğimi ve arkasından iş çevirdiğimi düşünebilir... Komutanım, müsaade ederseniz bunu kendim hâlledeyim.”

Farrish hayal kırıklığına uğramış olsa da, Willoughby’nin onur ve vazifeye bulanmış bu sözlerini takdir etmişti. “Her şeye evet diyen adamı istemem zaten,” diye onayladı. “Senin için yapabileceğim başka bir şey var mı Binbaşı?”

“Stüdyolarımız tehlikeye çok açık komutanım. Birkaç müfreze işimize yarardı...”

“İşinize yarardı demek!” dedi Farrish. Yüzüne şakacı bir gülümseme yayıldı. “Benim de birkaç alay işime yarardı. Kendinle ilgili endişe etme Clarence Willoughby. Generalinin sağlığına sahip çıkabilen bir adam elbette kendininkine de sahip çıkar. Öyle değil mi?”

“Elbette komutanım!”

Ancak oradan ayrılırken Willoughby’nin aklında bir sürü şüphe vardı ve kartlarını doğru oynayıp oynamadığından hiç de emin değildi. Yine de kesin olan bir şey vardı: Farrish, icabında kendi kaynaklarını kullanacağını ima etmişti.

9

Crabtrees, radyo vericisinin oradan dönmüştü. Ateş altında kalmış, top mermileri durduğu yerin birkaç yüz metre yakınına düşmüştü ve o hoş suratında da, ne kadar sarsıldığının izleri görülebiliyordu. Loomis’e “Aynı Paris’e gittiğimizdeki keskin nişancılar gibiydi,” dedi, “sadece çok daha fazlası, çok çok daha fazlası...” dedi. Oturdu ve ince belindeki kemeri sıkıştırdı ama kemer tokası sürekli kayıp duruyordu, Crabtrees de sonunda vazgeçti. “Neden bir şey söylemiyorsun?”

“Ne söylememi istersin?” diye sordu Loomis.

“Bu daha ne kadar devam edecek böyle?”

Yüzbaşı sıkkın bir ifadeyle omuz silktilti.

“Paris’teki kızı hatırlıyor musun?” diye sordu Crabtrees. “Şimdi de bir kız olsaydı keşke...”

Loomis, “Peki sonra, ne olacak?” dedi.

“Düşündüm de zaten yapamazdım. Bugünlerde...”

“Aman, kapa çeneni!”

“Biriyle konuşmam lazım!”

“Niye?”

“Bilmiyorum... O kadar çok şey altüst oldu ki. Kapana kısılmışım gibi hissediyorum. Bunun için gelmedim ki ben buraya!”

“Hiçbirimiz bunun için gelmedik.”

“Dışarıda, vericinin oradayken herkes işe koyuldu, siviller bile... Ben belli etmedim. Kendimi tuvalete kilitledim... Ama sonra çıkmak zorunda kaldım, çünkü ben içindeyken bina isabet alacak diye korktum.”

“Sifonu çekecek vaktin olmadı yani...” dedi Loomis.

Crabtrees inanamayarak baktı. “Orospu çocuğunun tekisin sen...” dedi, sallana sallana dışarı çıktı.

Ağır adımlarla boş koridorlarda dolaştı ve sonunda harita odasına girdi. Yates haritayı inceliyordu. Buradaki hatlardan, sanki cephe damla şeklinde ilerlemiş gibi bir görüntü ortaya çıkıyordu; çirkin ve orantısız bir kabartıydı bu. Bu ilerleme için dökülen kanı ve çekilen acıyı anlamak için geniş bir hayal gücüne de ihtiyaç yoktu.

Crabtrees, Yates’in yanına sokuldu.

“Ne düşünüyorsun bu konuda?”

Yates, Crabtrees’e şöyle bir baktı ve adamın sıkıntılı olduğunu anladı. Ama acıma duymuyordu. Abramovici gibi birine yardımcı olmaya çalışabilirdi ama Loomis’in çanak yalayıcısı bu adama değil; işler yolunda giderken dahi, kayıtlarını tuttuğu kâğıt kadar değeri yoktu bu adamın.

Yates, ilgisizce, “Sanırım her şey yoluna girecek,” dedi. “101. Tümen hâlâ Bastogne’da direniyor. İrtibatları kesildi.

“Bizim de yakında irtibatımız kesilebilir...”

“Vericide durumlar nasıl?”

“Umutsuz,” dedi Crabtrees.

“Ne demek istiyorsun? Almanlar vericiye mi saldırıyor?”

“Civarını top ateşiyle dövüyorlar.”

“Öyle mi...”

Crabtrees birden saldırganlaştı. “Neden gitmiyorsun sen de, hiç değilse arada sırada? Eğer bununla yüzleşmek zorunda kalsaydın böyle ukalalık etmezdin!”

“Kapa çeneni.”

“Senden hoşlanmıyorum!” Crabtrees aniden yükselen bir nefretle söylemişti bunu.

“Kendi başına neler yapabileceğini biliyorsundur herhâlde.”

“Evet, evet, biliyorum!” Crabtrees hararetli bir şekilde konuşuyordu. “Gidip senin için kendimi vurabilirim.”

“Benim için mi?”

“Senin için! Elbette! Bu savaş hoşuna gidiyor, değil mi?”

“Git de yat hadi.”

“Evet gideceğim, gideceğim!” Bir tehdit gibiydi.

Crabtrees, ofis olarak kullandığı bodrumdaki küçük odaya gitti. Gömleğinin cebinden domuz derisinden yapılma bir fotoğraf albümü çıkardı, açtı ve önüne, küçük masasının üstüne koydu. Fotoğrafın üstünde “Benim küçük askerime... *Annen*” yazıyordu. Annesinin fotoğrafına bakmaya başladı; keskin, küçük ve takdir eden gözlerle dosdoğru ona bakan, sert hatlı, gösterişli, yaşlı bir kadındı.

Crabtrees asker falan değildi, annesi de biliyordu bunu... annesi, kendi de dâhil olmak üzere her zaman her şey hakkındaki görüşlerinde abartıya kaçardı. Şimdi de Philadelphia’da arkasına yaslanmış, onun da kendi üzerine düşeni yaptığı, küçücük oğlunun küçücük bir asker olduğu konusunda gevezelik ediyordu. Savaştan kendi payına bir şeyler çıkarıyordu, herkes savaştan bir şeyler çıkarıyordu; Çıkıntı’da savaşla baş başa kalan Crabtrees dışında herkes...

Yates’ten nefret ediyordu, Loomis’den nefret ediyordu. İkisini de cezalandırabilmeyi çok isterdi; bunun için yollar düşündü ama hiçbirisi iyi değildi. Hem nasılsa Almanlar da geliyordu.

İrtibatın kesilmesi. Sonun başlangıcıydı bu. Nasıl olacağını görebiliyordu: Naziler bütün şehri istila ediyordu, stüdyo binalarının etrafını çeviriyorlardı... *Kusura bakma küçük asker, bu birlikle birlikte yakalandın, onlarla birlikte asılacaksın.*

Hayır, eğer işler bu noktaya gelirse kendini savunacaktı. Tabancasını çıkardı ve masasının çekmecesindeki temizleme takımına

uzandı. Tabancayı elinde tarttı; sağlam, güvenilir bir şeydi. Annesi onu elinde tabancayla görse muhtemelen çılgılığı basardı.

Dikkatli olmalısın. Askerlerin tabancalarını temizlerken kazara yaralanmaları sık rastlanan bir durumdu. Ama çirkindi. Bir insanın kendini sakatlamak için çok cesur olması gerektiği söylenirdi. Çatışmada yaralandığında, seni neyin, ne zaman vurduğunu bilemezdin ama burada bilirdin; zamanı sen belirlerdin... Bu Colt marka tabancası çok kullanışlıydı, gerçekten de modern tekniğin küçük bir mucizesiydi. Merminin yuvaya girmesi için şöyle çekeceksin... klik!.. Tabancanın horozu da aynı zamanda kalkıyordu. Ne kadar iyi bir silah olduğunu, kazalara karşı nasıl bir önlem alındığını da böylece görebiliyordun. Ateşlemeden önce, basması kolay bir metal şerit olan emniyet kilidini indirmek için kabzayı belli bir şekilde tutman gerekirdi.

Tabancayı masasına koydu. İrtibatı kesilmiş, top ateşine tutulmuş ve kimsesi kalmamış küçük asker seni... Meseleye güneşin parlak ışığı altında bakarsan elbette o kadar da kötü değildi... ama ortada güneş yoktu. Bu bodrumda, bu küçük odada saat kaç olursa olsun elektrik lambasını açman gerekirdi. Dışarıda da gökyüzü kasvetli ve bulutluydu, dikkat kesilsen cepheden gelen gümbürtüyü bile duyardın.

İç geçirdi, tekrar tabancaya baktı. Sallayarak mermiyi yuvasından çıkarmaya çalıştı ama sıkışmıştı. Tabancayı bir kere daha salladı. Masanın köşesine vurdu. Tabancayı açtı ve yuvadaki o yuvarlak, parlak, inatçı şeye dikkatlice baktı. Tabancayı, talimatlarda belirtil-diği gibi, kendinden uzakta, aşağı doğru, iki eliyle birden tutuyordu. Sonra bir şeyler elinden kaydı; bir ateş sesi, küçük odanın alçak duvarlarında gürültüyle cınladı. Küçük askerin vücuduna öyle dayanılmaz bir acı yayıldı ki beyni kafatasına sığmıyormuş gibi hissetti. Etrafından barutun dumanı süzülüyordu. Silahın zayıf ellerinden kayıp yere düştüğünü işitti. Sonra o da düştü, bilincini kaybetti.

Loomis, bunun bir kaza olduğuna bir an bile inanmadı. Crabtree kendini marifetli bir biçimde tam ayağından vurmuş, doktor ayağı kesmek zorunda kalabileceğini söylemişti. Onu, Verdun'daki Halk Kliniği'ne geri gönderiyorlardı. Arlon'dan geçen yol hâlâ açıktı.

Loomis, Crabtrees'in bu cesareti nereden bulduğunu merak ediyordu. Gerçekten de olağanüstüydü ve keşke onun böyle bir şey yapabileceğini tahmin etseydim diye düşündü... o zaman onu ofisinden kovmazdı. Bu zavallı sersemi dinlerdi. Hâlbuki nasıl da gamsız bir çocuktuk! Hiç şikâyet etmezdi, her daim de makaraya hazır... şimdi gitmişti artık.

Crabtrees gitmeyi başarmıştı ama *kendisi* burada kalmıştı işte... işlerin sarpa sardığı ve turşun çıkmış vaziyette, başının etrafında dönüp duran felaket esintisi olmaksızın yukarı bakmadığın bir zamanda! Belki Crabtrees'in hassasiyetini gözünde fazla büyütüyordu... Bir haritadaki yazıları ve cepheden dönen ya da cepheye giden adamların yüzlerini üst üste koymayı herkes bilirdi. Willoughby de emir vermişti: *Eşyalarınızı toplayın!* Loomis toplanmıştı, her an gitmeye hazır. Bunun ne faydası vardı peki? Burada, eşya torbalarının üzerinde oturabilirdin, bir saat daha fazla oturabilirdin ama çantalarla, eşyalarla falan yine yakalanacaktın! Loomis, Crabtrees'in hakkını teslim etmeliydi: Çocuk bir karar almış ve bunu uygulamıştı, bir erkek gibi...

Gelgelim, Willoughby bunun bir skandal olduğunu söyleyerek bağırması, olayın bir kaza olduğunu ispatlaması konusunda Crabtrees'in burnundan getireceğini söylemişti. Tabancasını temizliyormuş! Külâhıma anlatsın!

Loomis, umutsuz bir sesle, "Tetiği çekmiş işte," dedi. "Anlaşılabılır bir şey..."

Willoughby öfkeliydi. "Ya hepimiz çekeriz tetiği ya da hiçbiri-miz!"

"Radyo vericisinin oradan yeni dönmüştü. Durumu görmüş. Benimle konuştu. Bir insan ancak bu kadarına dayanabilir. Sonra görür ki bir faydası yok."

"DeWitt ile irtibat kurmaya çalışıyorum," dedi Willoughby. Konuyu değiştirmeye çalışıyor gibiydi.

"Olmadı mı?"

"Hiçbir haber yok."

"Yani bu işte bir başımızayız." Loomis'in dudaklarının köşeleri aşağı sarkmıştı.

“Farrish’in emri altındayız.” Willoughby bunu sanki ilk defa şimdi düşünüyormuş gibi konuşmuştu.

“Yayın yapmak hakkında ne bilir ki o?” diye sordu Loomis.

Willoughby, çekine çekine, “Bana karşı çok kibar davrandı,” dedi.

“Ne de olsa bu birlik onun hayatını kurtardı!”

“Bir bakıma öyle...” Willoughby gıdısını okşuyordu. Elbette, eğer istasyon kapatılacak olursa bunun nihai sorumlusu Farrish olacaktı, ancak bir birim içindeki insan ilişkilerinin nasıl yapılandığı düşünüldüğünde, emrin altında imzası bulunun kişinin her zaman en önemli kişi olması gibi bir zorunluluk yoktu. Bir de ahlaki sorumluluk vardı.

Loomis, omuzları sarkmış bir biçimde, odadan çıktı.

Willoughby telefona uzandı. “Bir daha dene!” dedi. “Paris’e, Albay DeWitt’e ulaşmaya çalış. Ya da oradan ayrıldı mı, ayrıldıysa ne zaman ayrıldı onu öğren!”

Operatör “Emredersiniz komutanım,” dedi.

Willoughby, bunun bir faydası olmadığını biliyordu. Telefona uzanmak artık bir refleks hâlini almıştı.

Vericiden gelen mesajları karıştırmaya başladı. Hepsinin birbirine benzer oluşu moral bozucu bir şeydi: *05:00’de ateş edildi, 05:40’ta ateş edildi, Junglinster kavşağındaki RR isabet aldı... Junglinster, kulelere en yakın köyün adıydı... Düşman zırhlısı, Kuzey Batı istikametine bir buçuk mil uzaklıkta görüldü; 06:22 düşman ağır topçularından aralıklı atış... Bunlar, daha sadece yığının üstündeki sayfaları.* Willoughby bütün tomarı bir kenara koydu.

Tehlikede olan milyonlar vardı; milyonlarca dolar... ekipmanlar, adamlar, hepsi yeri doldurulamaz şeylerdi. DeWitt olsa ne yapardı acaba?

Gıdısını kaşıyıp duruyordu. Belki de vericiye gidip kendi gözle-riyle görmesi lazımdı. İyi de, durumun savunulabilir olup olmadığını nasıl anlayacaktı? Belki vericiye değil de demiryolunun yerel hatlarına ateş ediyorlardı. Belki düşman tankları farklı bir yöne gitmişlerdi ya da onlar zaten düşman tankları değildi. Bunların hepsi tahmindir, tahmin... Elinde somut olgular olmadan bir insan nasıl karar alsın? Aslında bu türden olgular da vardı... bir sürü veri vardı ve hepsi de kötüydü. Bütün tümenler darmadağın olmuştu; Almanlar onca

günün ardından hâlâ hücum ediyordu; Hava Kuvvetleri hâlâ yere bağlıydı, bu da Almanların saldırmayı tercih ettikleri her yerde daha da güçlü oldukları anlamına geliyordu; Farrish'in az da olsa uyumlu görünen bir hattı ne zaman takviye edip yeniden kurabileceğini de kimse tahmin edemiyordu.

Hayır, vericinin oraya gitmeyecekti. Ne anlamı vardı ki? Vericiye gitse olması muhtemel tek şey onun da vurulmasıydı. Sonra onun yerini kim alacaktı? Loomis mi?

Belki de bir toplantı çağrısı yapabilirdi. Konuyu enine boyuna konuşur, yeni fikirler alır, genel hissiyatın ne olduğuna bakardı. En azından bazı sonuçlara varılabilirse, bütün yük onun omuzlarına binmiş olmazdı.

Savaş biraz da barış gibidir lafını sık sık söylerdi. Ama bu, öyle olmayan zamanlardan biriydi. Orduda bu türden toplantılar işe yaramazdı, çoğunluğun fikri diye bir şey yoktu. Komutan ne derse o olurdu ve komutan da oydu.

Başkalarının fikirlerini almak, her durumda, iyidir! Ama orada da kimlerin olacağını iyi biliyordu: Crerar, Yates, Loomis... Diğerlerini zaten geç... nasılsa önerebilecekleri hiçbir şey olmayacak. Crabtrees yoktu, o söylemek istediğini zaten bir mermiyle anlatmıştı.

Binbaşı Willoughby, komutan sıfatıyla toplantıyı açacak, iki alternatif sunacaktı: Yayın yapmaya devam ederler ve Almanlar vericiyi ele geçirmek, Lüksemburg'u ve stüdyoları almak için gereken az bir çabayı gösterirlerse ne olurdu? Peki, stüdyoyu kapatıp kıymetli ekipmanlarla adamları daha güvenli olan bir geri bölgeye, mesela Verdun'a götürürlerse ne olurdu? Bu konuda dürüst olacaktı... şüpheleri vardı ve bir tavsiye istiyordu.

Ama ne söyleyeceklerini de biliyordu. Crerar, sivil statüsünü vurgulayacaktı: *Kendimi bu tartışmanın dışında tutacağım. Çünkü askerî durum hakkında bilgim yok.* Bu girizgâhtan sonraki tutumu, bir gece önce rüyasında, sözümona çocuk yaşta olan karısını görüp görmediğine ya da nasıl gördüğüne göre değişecekti.

Yates, ortaya koyduğu dramatik tablo ile bunaltacaktı onu. Normandiya'da başardık ama Paris'te darmadağın olduk, diyecekti. Zafer bizi böyle yapıyor. Ama mağlupken harikayız. Sonra yükümlülüklerden bahsedecekti... Bu istasyon, Amerikan halkının ve

kurtarılmış halkların sesi; bu sesi susturamazsınız, bu mağlubiyetin açık itirafı olur; Fransa'daki, Belçika'daki, Lüksemburg'daki herkes ve hâlâ elimizde olan birkaç hektarlık Alman toprağındaki insanlar paniğe kapılacaktır. Sonuçlara bir bakın! Sonuna kadar gidin! Gemiği terk etmeyin!

Üstelik bunlar doğrudu da. Ama hepsi değil. Tıpkı barışta olduğu gibi savaşta da bir geri çekilir, bir ilerlersin; bazen ileri gidebilmek için geri çekilirsin. Ve istasyon bir süreliğine kapatılsa bile... tekrar açıldığında bunun ne anlama geleceğine bakarsın!

Belki de bunlar Loomis'in söyleyeceği şeylerdi. Elbette kaçmak istediğini itiraf edecek değildi... Bu yüzden, hafiften burnundan konuşarak, akliselimin sesi olur ve Yates'in kahramanlıklarının foyasını açığa çıkarırdı.

En sonunda Binbaşı Willoughby, komutan sıfatıyla, konuşulanları toparlar ve *Teşekkür ederim beyler*, derdi. *Sanırım bunu General Farrish ile konuşmamız gerekecek!* Crerar ve Yates şüpheyle yaklaşırdı... Crerar belli etmezdi ama Yates şöyle bir çıkış yapabiliirdi: *Binbaşı, sizce de bütün mesele bu konunun General'e nasıl sunulduğu değil mi?* Daha da ileri gidebilirdi. Willoughby söyleyeceklerini duyar gibiydi: *Ben, Albay DeWitt'i beklemekten yanayım!* İyi de kim onu beklemek istemezdi ki zaten?

Telefon çaldı. Willoughby kalbinin attığını hissetti.

"Komutanım... Özür dilerim, bütün bu süre boyunca sürekli Paris'e ulaşmaya çalıştım ama başaramadım."

"Teşekkürler operatör... Dur, bekle bir dakika! Bütün subayları ve Bay Crerar'ı ara ve onlara bir toplantı için odama gelmelerini söyle."

Willoughby arkasına yaslandı, ellerini önünde kavuşturdu. Nihayetinde iş Farrish'e kalmıştı. Bırakalım o karar versin!

Ansızın, öğleden sonra saat beşte, istasyonun sesi kesildi. Radyonun sesi soluğu, ana dalga bile gitmişti.

Vericinin hayati ekipmanlarını sökmekle görevli adamlar –Amerikalı asker teknisyenler ve Lüksemburglu sivil mühendisler– körlemesine bir telaş içerisinde çalışıyorlardı. Bu adamlar, Naziler ana

kumandayı ele geçirinceye kadar dayanmaya hazır olan adamlardı aynı zamanda; ancak şimdi cesaretleri manasını yitirmiş ve *Ne faydası var ki?* türünden yoz bir hissiyata dönüşmüştü. Siviller askerlere ve aralarından tahliye edilecekler listesine girebilecek kadar talihli olanlara içerliyordu; askerler ise sivillere içerliyordu, çünkü onlar sivildi. Loomis'in bu cephe gerisi faaliyetine kumanda etmek üzere seçtiği Laborde bile korkmuş bir serçe gibi kaçışıp duruyor ve teknisyenlerin işine durmaksızın acele edin, acele edin diyerek burnunu sokuyordu.

Daha sonra, radyo vericisinin metal, plastik ve cam parçalarını yüklenmiş kamyonlar, ağır ağır stüdyo binasının bahçesine girdiler. Willoughby personelin çıkışını iki konvoy hâlinde düzenlemişti. Radyo ekipmanları ile Crerar da aralarında olmak üzere adamların bir kısmını taşıyan ilk konvoyu Loomis alacaktı. On iki veya yirmi dört saat arkadan gelecek olan ikinci konvoyu ise kendisi götürecekti. Bu, Willoughby'nin, *kaçıyorsan hiç değilse edebinle kaç* diyen içindeki sese verdiği bir tavizdi.

Loomis masasını temizlerken kendi kendine konuştuğunu fark etti... sanki Crabtrees yanındaymış gibi onunla konuşuyor, dudağının kenarından gülüyordu ona: Ayağını parçaladın da ne oldu sanki? Usul bir ıslıkla *"Where Is the Kiss of Yesterday?"* şarkısını mırıldandı. Severdi bu şarkıyı. Duygusal bir büyüğü vardı. Kâğıtlarını düzenli bir biçimde bir kutuya koydu, paketi güzelce bağladı. Acele etmiyordu. Bol bol zaman vardı daha. Orada kalacak olanlara içten bir şekilde bir hoşça kal diyebilirdi. Mesela Yates'e... Willoughby ona ilk konvoyda yer ayırmıştı ama o burada takılmayı tercih etmişti.

Loomis, Yates'in yalnız olmadığını gördü. Bing de onunlaydı. O girişte görüldüğü sıradaki sessizlikleri korkunçtu. Bunun nedeni de kafasını kapıdan içeri sokmasıydı.

Yanılmıyordu da. Yates "Nerede hata yaptığımı bilseydim keşke," deyip duruyordu. "Kapatmalarını önlemek için elimden geleni yaptım ama... Maalesef."

Bing, Yates'in oturup kendini suçlamasının aptalca olduğunu söylüyordu ona. "Siz her zaman kendinizi suçlarsınız, her zaman kendinizle ilgilisiniz. Sanki evrenin merkezi sizin göbek deliğiniz! Bir şeyler yapmak zorunda olduğunuzu hissettiğiniz anlar vardır

ama her zaman olmaz bu. Hele bu, kesinlikle o zamanlardan biri değil. General emri verdi, nokta!”

Yates “Tutarlı ol biraz!” diye cevap verdi. “Herkesin 4 Temmuz bildirisine karşı olduğu bir zamanda başına buyruk hareket edip Willoughby’nin titiz planlarını ve benim de yapmak zorunda olduğum şeyi mahvettiğini ben hatırlıyorum. O zaman sana çok kızmıştım... Ama sonradan affettim seni. Orada oturup da sırtıma, gıcık oluyorum.”

“Ama anlamıyor musunuz? O zaman harika bir fırsat geçmişti elime! Her şey de yolunda gitti...”

“Neden senin eline geçen fırsatlar yolunda gidiyor da benimkiler gitmiyor? Ben neden elime geçen fırsatları mahvediyorum?”

Bing omuz silkti.

“Pekâlâ,” dedi Yates. “Bunun cevabı yok, biliyorum.”

“Elinizden hiçbir şey gelmezdi Teğmen. Denediniz zaten. Yani bunu olgunlukla kabul edin. Zamanında çıkabileceğiniz için mutlu olun. Ben öyle yapıyorum.”

Bing kapının açıldığını gördü. “Bir ziyaretçi...” dedi, sonra ikisi de sessizliğe gömüldü.

Loomis yola çıkmaya hazırdı; silahı, sırt çantası, hepsi tamamdı. Epey samimi görünen bir neşeyle “Evet,” dedi, “Kısa bir süre için hoşça kalın bakalım. Yarın Verdun’a vardığınızda... sanırım siz yarın gelirsiniz, ben her şeyi ayarlamış olurum.”

Bing, “Gerçekten de çok nazıksınız komutanım,” dedi. “Erler adına konuşabilirim sanırım, buna hiç alışkın değiliz.”

Loomis kinayeyi anlamadı. “Takdir edildiğime memnun oldum!”

Yates sol işaret parmağındaki siğili ovalamayı bırakıp “Buraya bunu söylemek için mi geldiniz?” diye sordu.

“Evet. Görüşürüz demek için.”

“İyi ya... Görüşürüz!”

Loomis hakarete uğramış gibi hissediyordu. Niyeti iyiydi. Önce tereddüt etti ama sonra “Görüşürüz!” diye tekrarladı.

Yates, kısa ve öz, “Çık dışarı!” dedi.

Loomis’in suratına aptal bir gülümseme yayıldı. “Yates, hayatını kurtardığım için dizlerinin üzerine çöküp bana teşekkür etmen gerekirdi.”

“Teşekkürler. Ben kendi kurtarma işimi uygun gördüğüm zamanda yapacağım.”

“Sadece sana yardım etmeye çalışıyorum.”

“Thorpe’a yardım ettiğin gibi mi?”

Loomis bir hışımla odadan çıktı. Ama eldivenlerini unutmuştu. Tekrar odaya girdi, Yates’in masasından eldivenlerini aldı ve aynı şekilde tekrar çıktı. Bu tekrarın hışımla çıkışını güme götürmesinden dolayı kızgındı ama Verdun’a yolculuk sırasında ellerinin donmasına izin verecek kadar da kızgın değildi.

Dışarıda, ağır kamyonların motorları çalıştı. Konvoy harekete hazırdı.

Yates, “Haydi bunu kutlayalım!” dedi.

“Neyi kutlayalım? Loomis’in gidişini mi?”

“Evet, neden olmasın? Bir kutu şekerim var... evden getirdiğim güzel şekerler, ordu işi değil. Sardalya konservem ve krakerim de var, bir şişe de çavdar viskisi... Bunları yük etmek istemem ama bırakırsam geldiklerinde Almanlar yesin de istemem, gelirlerse tabii... Kuşatmanın ardından teslim olan adamların ne kadar mutlu ve besili olduklarını fark ettin mi? Ben nedenini biliyorum... uzunca bir süredir sakladıkları her şeyi yiyip içiyorlar da ondan. Şimdi bizim sıramız... Çocukları da çağır, kimi istersen... Burada kalan herkesi çağır.”

Bing, yanında Abramovici, hoparlörcü Çavuş Clements ve şoför McGuire ile geri geldi. Onların arkasından diğerleri odaya doluştu; tamirciler, spikerler, Willoughby de dâhil kalan birkaç subay.

Willoughby neredeyse özür diler gibi “Canım sıkılmaya başlamıştı,” dedi. Kendi şişelerinden birini de masanın üzerine koydu. “Gerçek Skoç viski!”

Kimse bir şey söylemedi.

“Biraz müziğe ne dersiniz?” diye sordu Willoughby.

Bing, Yates’in alıcısının kadraniyla oynarken “BBC olur mu?” diye sordu.

“Elbette! Ne olursa...”

Tatlı, ritmik bir müzik duyuldu. Biri mırıldanmaya başladı. Bardakların şingirtisi ile tahta çöp sepetine atılan boş sardalye konservesinin tıngırtısı duyuldu.

Sonra müzik sustu. Bir ses, “Burası Mttetik Kuvvetler Yayın İstasyonu. BBC Londra. Şimdi haberler!” diyordu.

“Rahat! Susun! Haberleri dinleyelim.”

Kadın spikerin sesi, şömine başında örgüsünü ören bir kadının sesi gibiydi; yumuşak ve sevgi dolu... Cepheden haberleri öyle bir verdi ki, nasıl olduysa Almanların ilerleyişi kulağa gerçekte olduğunun yarısı kadar bile kötü gelmedi. Kadını dinleyenler, belki de onun haklı olduğunu düşündü.

Sonra “Alman kuvvetlerinin Radyo Lüksemburg’u ele geçirmiş olduğunu ve istasyonu kullandıklarını öğrenmiş bulunuyoruz,” dedi. “Radyo Lüksemburg, Mttetik kuvvetlerin en güçlü yayın istasyonlarından biriydi. Radyo Lüksemburg’u çalıştıran kahraman askerlerin akıbeti hakkında bir şey bilinmiyor. Güvende oldukları tahmin ediliyor. Dikkat dikkat! Radyo Lüksemburg’dan gelen her türlü anons, düşman saflarından gelmektedir.”

Bing “Vah benim dertli başım!” dedi.

“Kapat şunu!” dedi Yates, “Kendi vefat ilanımızla hiç ilgilenmiyorum.”

Abramovici’nin elinden, üzerinde simetrik biçimde yerleştirilmiş iki ançüez bulunan bir kraker düştü. Tüfeğine uzanırken, “Burada ters giden bir şeyler var!” dedi. “Almanlar binanın içinde!”

“Saçmalama!”

“Neden kapattın ki?” diye karşı çıktı Bing. Hemen eski neşesine dönen ilk o olmuştu. “Belki hakkımızda güzel şeyler söylemeye devam ederler.”

Willoughby kalabalığın arasından geçerek radyo setinin yanına geldi, cihazı açtı ve ayarını Lüksemburg radyosuna getirdi. “İşte!” diye bağırdı. Radyodan bir ses duyuldu; oldukça derinden ama net bir ses Almanca konuşuyordu. “İşte...”

Herkes, kederli bir hâlde radyoyu dinliyordu.

Willoughby “Piçler!” dedi, “Bizim frekansımıza verici yerleştirmişler.”

“Akıllıca,” dedi Bing.

Yates, Willoughby’ye dönerek “Bu daha başlangıç,” dedi. “Uyarılmadığımızı söyleyemezsiniz Binbaşı.”

Willoughby sert bir sesle “General Farrish’in emrini mi sorguluyorsun?” dedi.

Yates hem bedenen hem zihnen ne kadar yorgun olduğunu göstererek eliyle dur işareti yaptı. Tartışmak istemiyordu, savaşmak istemiyordu. Tek dileği, düşünceleriyle baş başa kalmak için birazcık huzurdu. Düşüncelerinde Ruth vardı... tam da şu anda, küçük bir üniversite şehrindeki evlerinde, erkeğinin Almanların elinde veya ölmüş olduğunu söyleyen haberleri dinleyen Ruth.

Ayağa kalktı ve “Pekâlâ,” dedi, “Burada bırakalım. Parti bitmiştir.”

Boğuk ve ısrarcı Alman ses hâlâ havada uçuşuyordu. Yates radyo kapanana kadar düğmeyi çevirdi. Yalnız kalmıştı ve bir ağlama krizinin eşiğinde olduğunu hissediyordu.

10

Abramovici koşarak Yates’in ofisine girdi. Her zamankinden fazla beceriksiz olmasına yol açan mutlu bir heyecandan kıpkırmızı kesilmişti. Raporu uzatırken tüfeğinin dipçiği ani bir güm sesiyle Yates’in masasına çarpmıştı.

“Albay döndü!” dedi. “Dışarıdan gelen sesler, tavuk meydana çıktı diye deliklerine geri kaçan solucanların sesleri!”

“Abramovici!”

“Sadece eğer size haber verirsem belki eşyalarınızı toplamaktan vazgeçersiniz diye düşünmüştüm.”

Aslında Yates’in düşündüğü de tam olarak buydu ama Willoughby’nin emirleri hakkındaki düşüncelerini ve artık DeWitt döndüğüne göre bunların iptal edileceğini umduğunu Abramovici’ye açıklayamazdı.

Abramovici’ye “Peki *sen*, her şeyini topladın mı bakalım?” diye sordu.

“Evet komutanım, elbette. Almanların hücumu başladığı günden bu yana bütün eşyalarım toplu hâlde. Sadece sırt çantamdakilerle idare ediyorum ama sonra...” Abramovici’nin yuvarlak yüzü o kadar sokulgan görünüyordu ki Yates bu yüzdeki çağırışı hissetti... “Belki ben sizden daha dikkatli biriyim.”

Yates gülümsedi. “Her neyse... Haber verdiğin için teşekkür ederim.”

“Teğmen Yates...” Abramovici’nin sesi azalmış azalmış, neredeyse fısıltı gibi kalmıştı. “Sizinle konuşmak istediğim küçük bir mesela var, ufak bir iyilik sadece...”

“Evet?”

“Şu sizin çılgın yolculuğa gittiğimizi hatırlıyor musunuz? Yani sizin gittiğiniz için çılgın olduğunuzu söylemek istemiyorum ama benimki çılgınlıktı. Sonra gecenin bir yarısı Almanlar aniden bastırmıştı da onlarla kapışmak zorunda kalmıştık ya...”

“Hatırlıyorum Abramovici.”

“Biliyorsunuz, ben kaçtım.”

“Öyle mi?”

“Kaçmadım mı?”

“Unutmuşum.”

“Hayır, kaçmadım komutanım. Orada durdum ve elimden geldiğince uzun süre çarpıştım. Gerçekten!”

“Sana inanıyorum.”

“Albay’a söyleyeceğinizi düşünmüyorum, yani bilerek söylemezsiniz. Ama laf arasında ağzınızdan kaçır belki. Öylesine bir hikâye gibi anlatıverirsiniz... Biliyorum Teğmen, bazıları benim tuhaf biri olduğumu düşünüyor. Belki de öyleyim... ama bu kadar dikkatli olmamın sebebi hayatta yaşamaya değer çok şey olması... Yani bunu kimseye anlatmazsınız, değil mi?”

“Herkes kendi çapında dikkatlidir,” dedi Yates; içinden bir şeylerin taşıdığını hissetti. “Sadece tuhaf biri olduğunu düşünsem, o gün yaşadığımız gibi bir tehlikenin olduğu bir yere giderken yanımda seni mi götürürdüm sanıyorsun? Sadece seni? Güvenmek zorunda olduğum tek adam olarak? Hayır, ben sana güveniyordum... ve hayal kırıklığına da uğramadım.”

“Komutanım, ben kimse için ölmek istemiyorum.” Abramovici’nin açık renk gözlerine belli belirsiz bir parıltı geldi. “Ama mecbur kalırsam başka biri yerine sizin için ölmeyi tercih ederim!”

Yates gülemedi. “Abramovici,” dedi, “sanırım bana dostluğunu teklif ediyorsun. Ben de senin dostun olmak isterim. Anlaştık!”

DeWitt ve Willoughby bir odaya kapandılar. İkisi de birbirlerine söyleyecekleri şeylerin gizli kalmasının daha iyi olacağını düşünüyordu.

DeWitt'in arabasıyla avluya girdiğini gördüğü, Albay'ın adım seslerini dinlediği ve koridordan gelen derin, güçlü sesini duyduğu andan itibaren Willoughby'nin içinde kabaran değişiklik şimdi kalıcı hâle gelmişti. DeWitt'in döndüğünü, onu sorguya çekeceğini ve ne kadar kısa öz ve askerî verilerle dolu olursa olsun hiçbir cevabın Albay'ı tatmin etmeyeceğini anladığı an, istasyonun kapatılması gerektiğine dair kendine ve Farrish'e söylediği tüm nedenler silinip gitti. Bunun bilincinde olduğundan, telaş içinde, daha DeWitt onu yanına çağırmadan daha iyi nedenler, daha iyi cevaplar bulmaya çalışıyordu. Saldırıya uğramadan savunmaya geçmişti bile.

DeWitt, konuya, Willoughby'nin beklediği gibi girmedi. *Neden böyle yaptım* demedi. Neden geciktiğini de açıklamadı. Onun yerine, "Pekâlâ Willoughby," dedi, "şimdi ne yapıyoruz?"

Willoughby bu sorunun cevabına hazırlıklı değildi. Her şey yolunda gitmiş olsaydı on iki saat içinde gitmiş olacaktı ama bir nedenden, bir türlü DeWitt'e, *Şimdi ne yapıyoruz derken ne demek istiyorsunuz* diye soramıyordu. Ona, *Bir arabaya atlayıp Verdun'a veya başka bir yere gideceğiz ve fırtına geçene kadar bekleyeceğiz* diyemiyordu.

"Aklında bir şeyler olmalı, öyle değil mi?" dedi DeWitt. "Dükkânı kapar paydos ederim diye düşünmedin herhâlde."

"Elbette düşünmedim, elbette." Willoughby acele acele cevap veriyordu. "Ama siz olmadan herhangi bir plan yapmak da istemedim. Yerine konulamayacak ekipmanları ve personeli kurtardım... bundan sonrası size kalmış..." Ve DeWitt sessiz bir biçimde masasının orta yerine gözlerini dikmiş bakarken, Willoughby tereddüt içinde, "En azından ben böyle düşündüm," diye ekledi.

DeWitt, "Doğrusu," dedi, "ben olmadan hayli cesur bir karar almışsın." Genelde mizah dolu bir bakışın izlerini yansıtan gözleri, şimdi soğuk ve ciddiydi. "Benim tek bilmek istediğim, alınan ama henüz uygulanmayan başka kararlar olup olmadığı."

Willoughby “Hayır,” diyerek DeWitt’i ikna etmeye çalıştı, “hiçbir karar yok! Yetkimi aştığımı düşünüyor gibisiniz. Ama hayır komutanım. Burada böyle bir çıkmaz içindeydik ve sizden de hiç haber yoktu. Tanrım... size ulaşabilmek için elimden geleni yaptım. Ama bir şeyler yapılması gerekiyordu... biz de konuyu General Farrish’e götürdük.”

DeWitt’in daha fazlasını beklediğini gösteren sessizliği yüzünden, kelimeler sanki Willoughby’nin ağzından dökülüyordu. “Bize radyonun vakum tüpleriyle sistemin diğer parçalarını götürme emrini veren General’di. Bunlar yerine konulamaz parçalar. Siz de bilirsiniz komutanım. Radyo vericisi ateş altında *idi*. Orada bulunan tüm adamlar, subaylar bunu doğrulayacaktır. Üstelik de sadece Arlon’dan geçen yol açıktı; onun da her an kesilme tehlikesi vardı. Siz sağ salim gelebildiğiniz için çok mutlu oldum komutanım. Bütün bu etkenleri hesaba kattığınızda, siz de burada olsaydınız eminim siz de aynı emri verirdiniz. Yapılacak başka bir şey yoktu. Herkesle de görüştüm; Crerar, Loomis, hepsiyle... Sadece kendi muhakememe dayanmadım. Yine de nihayetinde, doğal olarak, kararı ne ben ne ötekiler verdi. Kararı veren General Farrish’ti. Eğer, *Yerinizde kalın!* deseydi ayrılmazdık. Ama General, *Ekipmanlarla adamlar birkaç günlük ıvır zıvır yayınından daha önemli*, dedi. Dolayısıyla... İşte, emirler burada komutanım.”

Bir tomar kâğıdı masanın üzerinden DeWitt’e uzattı. DeWitt kâğıtları iki parmağının arasında tuttu. Okumuyordu. Sadece kâğıtları sağdan sola kaydırıyor ve gözleriyle hareketlerini takip eden Willoughby’ye bakıyordu.

Sonrasında, Willoughby bakışlarını kaçırdı. Uygunsuz hiçbir şey yapmamıştı. DeWitt sessizliğiyle onu cezalandırabileceğini mi düşünüyordu? Kelimelerin üstüne basa basa “Bu sebeple,” dedi, “adamların ilk grubu dün gece ayrıldı komutanım. İkincisi de bu gece yola çıkıyor.” Durdu. “Yani, eğer siz onaylarsanız...”

DeWitt emir kâğıtlarını bıraktı. Sonra, sanki her şeyi yeniden gözden geçiriyormuş gibi bunları Willoughby’ye geri uzattı.

“Elbette General’e istasyonu kapatmanın ne anlama geleceğini açıkladınız?”

“Pek tabii. Meseleyi General’e tüm yönleriyle açıkladım. Bazılarının bunu mağlubiyetin kabulü olarak göreceğini özellikle belirttim ama o böyle düşünmüyordu. Gülüp geçti. Adamları arazide olduğu sürece mağlubiyet diye bir şey olmayacağını ve bizim ıvır zıvırımız birkaç gün eksik kalsa da savaşın pekâlâ devam edeceğini söyledi... Kusura bakmayın tekrara düşüyorum ama General bunları söyledi.”

DeWitt, döndüğünden beri ilk defa Willoughby’ye gülümsedi. “Doğru davrandığını kabul edeceğim. Sana hiçbir suçlama atılamaz. Bu orduda seni suçlu bulacak, bulabilecek kimse yoktur.”

Willoughby de DeWitt’e gülümsüyordu ama Albay’ın sonraki sözleri ile bu gülüşü suratında dondu.

“Hata galiba bana ait.” DeWitt yine gözlerini dikmiş, bomboş masasının ortasına bakıyordu. “Paris’e gittiğim için değil. Kimse bir Alman saldırısının başlayacağını tahmin edemezdi. Zamanında dönmeyi beceremediğim için de değil. Çok uğraştım ama yolların çoğu kapalıydı, yolculuğumun ayrıntıları bana kalsın. Benim hatam, güveneceğim adamın seçiminde yatıyor. Çünkü senden ve senin hareketlerinden ben sorumluyum, Farrish değil. En azından benim inandığım ilke bu.”

İlkeler! diye düşündü Willoughby. DeWitt, ilkelere bağlı yaşamak istiyor. Benim suçlanamayacağımı kabul ediyor ama aynı anda hem beni suçluyor hem de suçu üzerine alarak beni aklıyor. Hazreti İsa olduğunu sanıyor. Keşke yolculuk sırasında ne olduğunu bilseydim; hiç akli başında değil!

“O adamlar,” dedi DeWitt, “Nazilerin saldırdıkları yerlerdeki o adamlar... Sence durup savaşmadılar mı? En azından bunu dene-mediler mi?”

“Kimisi kalıp savaştı, kimisi kaçtı. Bu çok insani. İnsanlardan ne bekliyorsunuz ki?”

“Belki sorun daha derinlerdedir. Belki senin inandığın şeye bağlıdır.”

“Bir durumu sadece kendi gördüğüm şekliyle ele alabilirim,” dedi Willoughby. “Bir de tabii elimdeki adamlarla. Bu adamlardan biri kendini ayağından vurdu ve cephe gerisine aldırıldı. Crabtrees. Ve Lomis bana geldi ve dedi ki...”

“Ne dedi?”

“Şu anda hatırlamıyorum. Ama baskıya dayanamayacak durumda olduğu açıktı. Bunun önemi yok. Asıl mesele şu: Bir radyo istasyonu topçu bataryası değildir. Radyonun vakum tüpleri de havan topu değildir. Havan topunu yerine koyabilirsiniz ama bu tüpleri koyamazsınız. Gelecek günleri de düşünmek zorundaydım... geri geleceğimiz ve tekrar yayın yapacağımız günleri! Ne gün olacak ama! Bırakalım da şimdi Naziler gülsün, son gülenin kim olacağını göreceğiz!”

DeWitt’in tepkisini bekledi. Hiçbir tepki yoktu.

Ansızın bağırmaya başladı. “Kişisel olarak hakkımda ne düşündüğünüz umurumda bile değil! Ben doğru olduğunu düşündüğüm şeyi yaptığıma eminim ve eğer onaylamıyorsanız... o hâlde hiç gitmeseydiniz! İşler ters gitmeye başlayınca gittiğinizi öğrenen adamlar sizce ne düşünmüştür?”

“Bunun benim hatam olduğunu söylemiştim.”

“Evet, böyle söylüyorsunuz ama söyleme şekliniz... Suçu benim üzerime atmaya çalışıyorsunuz. Öyle olsun, sorun değil. Ben emri Farrish’ten aldım. General olan o ve general ne derse o olur.”

“Muhakkak!”

“O hâlde sorun nedir?”

“Sana sakinleşmeni öneririm. Sakinleştikten sonra da naklin için başvuruda bulunmanı öneririm. Ben de talebini uygun karşılayıp imzalayacağım.”

“Demek öyle. Gerçek hesap vermeyi de kaldıramıyorsunuz, o yüzden benim gitmemi istiyorsunuz. O zaman belki de General Farrish’in bana söylediğini söylemem lazım. Bana dedi ki...”

Willoughby durdu. Kendine, DeWitt’in neden orada oturmuş tüm bu kötülemelere, tüm bu küstah, itaatsiz atıp tutmalara tahammül ettiğini sormak aklına geldi. İşte yine, Hazreti İsa... Öfkelenmişti. Dudaklarını ısırıldı.

“Özür dilerim komutanım. Kendimi kaybettim. Kimse korkak denilmesinden hoşlanmaz.”

“O kelimeyi kesinlikle kullanmadım.”

“İma ettiniz.”

DeWitt, “Öyle de yapmadım,” diyerek karşı çıktı. “Bir insan kendine ve inandıklarına göre hareket etmeli. Bu konuyu kapatalım mı?”

“Nasıl isterseniz...”

“Kapatmak isterim. Hâlen emrimde olduğuna göre, lütfen hâlâ burada olan adamlara kalmalarını emredip giden grubu da geri çağırır mısınız?”

“Emredersiniz komutanım. Ama General Farrish...”

“Sorumluluk bana ait Binbaşı.”

“Peki ya irtibatımız kesilirse?”

“Silahın var, değil mi? Ateş etmesini de öğrendin, değil mi? Son mermiyi de kendine saklarsın!”

Willoughby, sakın bir sesle, “Kesinlikle yaşamak isterim,” dedi.

“Evet,” diye onayladı DeWitt, “Evet ama nasıl?”

Yates, DeWitt’in ofisinin önündeki koridorda bekliyordu. İhtiyar’ı görmek için hiçbir resmi gerekçesi yoktu. Sadece onunla konuşma ihtiyacı hissediyordu.

Yates, her ne kadar, Willoughby’nin istasyonu kapatarak güvenli bölgeye geri çekilme gerekçelerine karşı çıkmış olsa da, ortaya konan bu gerekçeler yine de onu etkilemişti. Willoughby haklı olamaz mıydı? Cin gibi adamdı, durum değerlendirmesinde iyiydi.

Willoughby, Albay’ın ofisinden çıktı ve Yates’in yanından geçip gitti; ne bir bakış ne bir selam... Yates, Albay’ın kapısını tıklattı. Cevap yoktu. Bir kere daha tıklattı, dinledi; odadan hâlâ bir ses gelmese de kolu çevirdi.

DeWitt, başı kollarının arasında, masasının üstüne çökuvermişti. Bu hâli, büyük bir yorgunluğun belirtisi gibiydi. Yates münasebetsizlik yaptığını düşündü. Çıkıp kapıyı kapatmak üzereydi ki DeWitt başını kaldırdı.

“Ah, Yates!” dedi, “Gelsene.”

Güçlü, trompet gibi çıkan bir sesle burnunu sildi, inatçı saçlarını düzeltti, genzini temizledi; şimdi hazırды.

Yates oturdu. Ceketinin yakasından çıkan bir at kılı buldu; kılı çekiştiriyor ve DeWitt’in yüzüne bakmamaya çalışıyordu. ‘Sahneyi hazırlaması için ona bir şan ver,’ diye düşündü. Yaşlı adamı hazırlıksız yakaladığı duygusundan kurtulamamıştı hâlâ.

DeWitt kendine çekidüzen verdi. “Evet, ne yapabilirim senin için?”

“Hiçbir şey komutanım.” Yates utanmıştı. “Buradan geçiyordum da. Yani, kapınızı çaldım. Merhaba demek istedim. Bir de döndüğünüze sevindiğimizi söylemek istedim.”

Yates yerinden kalkar gibi yaptı.

“Hayır, kal!” dedi Albay. “Konuşmak istiyorum.”

Yates, bezgin ve yorgun hâldeki DeWitt’in sonradan pişman olacağı bir şeyler söylemesinden korkuyordu. “İstasyon kapalı kalmayacak mı?” diye aceleyle sordu.

“Elbette kalmayacak!”

“O hâlde... Sorun nedir komutanım?”

“Çok kötü bir hata yaptım.”

Yates, Willoughby’nin Rollingen’deki hâlini hatırladı; zekiydi, açık fikirliydi, analitikti. Sonra Paris’te konumu için savaşıyordu, Vallères’te ise güç biriktiriyordu. “İnsan, çoğunlukla sizin görmek istediğiniz kişidir,” diye iddia ediyordu.

DeWitt, bıkkın bir sesle, “Benim sürdürmem gereken bir savaş var,” dedi. “Bir de kendi saflarımızdaki ilave küçük savaşlarla uğraşamam.”

“Uğraşmak zorunda kalabilirsiniz. Bu karmaşık bir savaş...”

“Çok kötü bir yolculuk yaptım,” dedi DeWitt. “Askerlerin ölümüne şahit oldum, yine. Ömrüm boyunca pek çok ölüme şahit oldum. İlk savaşta da vardım, şimdi de buradayım. Bir topluluk içinde dünyaya geliyorsun ve bu topluluk sana kendini geliştirme, yuva kurma, aile sahibi olma fırsatı veriyor... böylece, sen de ona borçlu hâle geliyorsun. Yani bir savaş çıktığında bu senin de savaşın oluyor. Ama bu savaşlarda, tanıdığım en iyi insanlardan bazılarının yok olduğunu gördüm. Biliyorsun, buna bir itirazım yok. Ama eğer bir anlamı varsa! Söyle bana, sence bir anlamı var mı?”

Var mı? Yates kendisine soruyordu. Boşu boşuna öldürülen Tola-chian, akıl hastanesi koğuşundaki Thorpe, eyerinin üstündeki Yaşa, YEK kamplarına gönderilen kurtarılmış insanlar, ülkesiz İspanyollar, birbirinin gırtlığına yapışmaya hazır Yugoslavlar, katledilen Ensdorf halkı, değerli adamlarını feda eden Troy, bir şeyler söyleyen ve umut veren tek sesi, istasyonu kapatan Willoughby ve Loomis... Bir anlamı var mıydı sahi?

“Gerçekten bir cevap vermeni beklemiyorum aslında,” dedi DeWitt. “Karın bu konuda ne düşünüyor?”

“Hangi konuda?” Yates soruyu anlamamıştı.

“Onun neler yaşadığını hiç düşündün mü?”

“Evet. Özellikle de şu sıralar.”

“Benimki Avrupa’ya gelmemi istememişti,” dedi DeWitt. “Benim yaşımda biri evinde kalabilirdi. Ama ben geldim. Onu çok incittim. Bir kadınla, inişler çıkışlarla, çocuklarla ve dertlerle, aralıksız otuz yıl birlikte olunca birbirinizin sert köşelerini törpölüyorsunuz, nihayet iki dümdüz ahşap parçası gibi oluyorsunuz ve birbirinizi öylesine yontup biçiyorsunuz ki, yan yana getirildiğinizde doğal bir biçimde birbirinize yapışverişiyorsunuz.”

Yates, Ruth’u düşündü. Şimdi onu hayatın yeni bir bakış açısıyla, birbirine bitişip yapışan iki ahşap parçasının uyumuyla görüyordu. Ve Thérèse de, biçare bir sevgili olarak, kendine uygun yeri alıyordu bu düşüncelerde.

Yates, sakın bir sesle, “Ruth’a bu yaşadıklarımızın bir anlamı olduğunu yazacağım,” dedi. “Umarım mektup eline ulaşır. Eğer biz anlam verirsek bir şeylerin bir anlamı olur... şimdi de öyle, savaştan sonra da.”

“Önce şu *Şimdi* kısmıyla ilgilenelim,” dedi DeWitt.

Yates gülümsedi. “İstasyonu yeniden açtıktan sonrası için küçük bir projem olabilir. Amerikan üniformasıyla yakaladığımız iki Almanı ilgilendiriyor. Birini bizzat ben elekten geçirdim. *Buzzard Operasyonu*’ndan adamlar. Adları Heberle ve Mulsinger...”

O gece hava döndü. Sis kalkmıştı. Yıldızları ve kadifemsi siyahlıkla serin gökyüzü hastalıktan sonra yeniden çıkan taze deri gibiydi. Ayaz, açık ve kuru bir havaydı, sulu karlar buza döndü ve kar da pudra gibiydi.

Ve sabahleyin güneş, kışın nadiren rastlanan bir parıltıyla doğdu; havada bulut zerresi bile yoktu. Savaş yüzünden altüst olan toprağın üstünde lekesiz, açık mavi bir küre vardı; yüksekliği ve saydamlığıyla muhteşemdi bu gök küre.

Askerler için bu bir işarettten fazlasıydı. Gerçekti bu. Orada yukarıdakiler, her yönden gelen ve farklı seviyelerde uçan bombardıman uçaklarıydı. Daha yüksekte, onların da üstünde ufacık, gümüş rengi lekeler hâlinde avcı uçakları vardı. Yere yakın bölgede ise küçük uçaklar uçuyor, zemini kareler, çizgiler, daireler ve noktaların düzensiz bir birleşimi gibi görüyorlardı.

Savaşın eski seslerine şimdi yeni ve farklı bir gürültü eklenmişti; siddetiyle, o vakte dek duyulan her şeyden daha korkutucu bir şeydi bu: Gökten, önceden belirlenmiş bir düzende düşen bomba çekirdekleri, ok gibi birbirlerini takip eden, kısa aralıklarla gelen, çığlık atan, toprağı altüst eden, zaferi haykıran ve Almanların hassas can damarlarını havaya uçuran çubuklar...

Almanların altına gizlenip iş gördükleri büyük koruyucu kılıf üzerlerinden çekilmişti. Bütün hareketleri daha başlar başlamaz saniyesinde görülebiliyordu artık; her tank, her kamyon ve evet kıvıldağan her adam harita üzerindeki iğneler gibiydiler. Karın üzerinde bıraktıkları izler, hedefi gösteren oklara benziyordu.

O zamana kadar bir kör gibi savaşan ordu gözlerine kavuşmuş, düşmanı uygun oranlara düşürebileceğini görmüştü. Düşmanın, stratejik kavşaklardan kesilebilecek birkaç yola bağı olduğunu görmüştü. Mevzilerini güçlendiremediğini, tıpkı ince parmaklı bir el gibi yayıldığını ve her bir parmağın korunmasız olduğunu görmüştü.

Sisin içinden yükselen hayalet, günün o ayıltıcı ve zindeleştirici ışığında bütün korkutuculuğunu yitirmişti. Bu nihayetinde Normandiya'dan beri mağlup ettikleri, her zamanki zayıflığıyla aynı Alman ordusuydu; motorize ekipmanları yoktu, hava kuvvetleri yoktu, yakıtları ve benzinleri yoktu. Yakıt tükendiğinde tankları her zamanki gibi mevzilerin içinde öylece kalıverirdi. Bu hâlde salt bir topa dönüştüklerinde, Amerikan bombardıman uçakları için oturan ördeklerden farksızlardı. Av başlamıştı; önce yürüyüş kolları ve filolar, sonra tek tek araçlar, sonunda da kaçışan, canlarını kurtarmak için koşuşan tek tek askerler... Almanların Meuse'e kadar çıkardıkları, mızrak başı işlevi gören öncü zırhlı birlikleri dağıtıldı. Geriye dönüş başlamıştı. Havadan parçalandıkça ve kanatlardan Amerikan hafif zırhlılarının hızlı kama darbeleriyle parça parça edildikçe, Alman çıkıntısının tabanı, güneyden saldıran Farrish ve Patton ile

kuzeyde bir örs oluşturan Hodges tarafından dövölüp yontulacaktı. Bastogne'daki 101. Hava İndirme kuşatmayı kaldırdığında da savaş kazanılmış olacaktı.

Feldmareşal von Klemm-Borowski, suçu hava şartlarına atmıştı, bir bakıma doğrudu da bu, büyük müttefiki sisin kalkmasıyla işler aleyhine dönmüştü. Yine de yanıliyordu Feldmareşal; eğer Amerikan cephesini daha büyük ölçüde geri püskürtmeyi, Çıkıntı'nın tabanını genişletmeyi başarabilseydi, sis olsa da olmasa da kazanırdı.

Mareşal'i mağlup eden askerlerdi. Rütbesiz, isimsiz, ortalama askerler... Ama onlarda, Amerikalıların o çarpıcı özelliği vardı: Kararlılıkla durmuş ve *Dur bakalım ahbap. Bize kabadayılık etme! Görelim bakalım bu nasıl bir işmiş* diyebilmişlerdi. Belki bu kelimelerle söylememişlerdi bunu. Ama böyle hissetmiş, böyle davranmışlardı, pes etmemişlerdi ve çoğu da canından olmuştu. Bu müşterek tutum, kişisel geçmişlerindeki farklılıklara rağmen gelişmişti. Bunun nasıl bir iş olduğunu, Çıkıntı Muharebesi'nin ne anlama geldiğini bazıları biliyor, bazıları ise bilmiyordu. Çoğu korkuyor, pek azı korkmuyordu. Hepsi sefil bir hâlde, üşümüş, yorgun ve gergin sinirleri yüzünden bitkin düşmüştü. Kriz saati gelip çatığında, Cumhuriyet yurttaşı olduklarını göstermişlerdi.

11

Askerî Mahkeme, Heberle ve Mulsinger'i ölüme mahkûm etti ve âdet olduğu üzere şafakta kurşuna dizilmelerine karar verdi.

İki adam, ancak af başvurularının reddedildiğini öğrendikten sonra öleceklerine inanmaya başlamışlardı. Heberle, Pettinger'a sövüyordu, kendine sövüyordu... bir adım öne çıkarak bütün bu şeyi reddetme şansı olmamış mıydı sanki? Sonunda derin bir bunalıma girmiş ve bu ruh hâlinden sadece bir kere, annesine dengesiz (saçma sapan) bir mektup yazmak için çıkmıştı. Mulsinger öksürüyor, yarasının çok acıdığını söyleyerek sızlanıyordu, muhtemelen doğrudu da bu, ama yine de Heberle'nin tepesini attırıyordu.

"Yaran çok yakında artık hiç acımayacak. Ben senin yerinde olsaydım eğer aptal herif, yaramın acıdığı her dakikaya şükrederdim. Acıyı hissettiğin sürece hayattasın demektir. Bense hiçbir şey hissetmiyorum."

Sonra o karamsar sessizliğine geri döndü.

Hücrelerinin ağır kapısının dışındaki her adıma kulak kabartıyordu. Komutan'ın da üstünde birilerinin olması lazımdı. Amerikalılarda Başkan vardı. Belki, tam da son anda bir ceza erteleme olabilirdi. Gelip geçen herkes bir umut dalgası doğuruyor ve her iyimserlik hamlesi, ayak seslerinin zayıflayan sesleriyle yavaş yavaş sönüyordu.

Kapı, iki Amerikalının içeri girebilmesi için açılırken yerinden fırladı. Tel kafesin içine konmuş tek ampulün ışığında, onu yakalandıktan kısa bir süre sonra Lüksemburg'da sorgulayan ve eğer itiraf etmezse dövülmesi emrini veren teğmeni tanıdı.

İtiraf etmişti zaten! Ondan istenen her şeyi yapmıştı ama sonu, itiraf etmeyip de dayağı yeseydi olacak olanla aynı olmuştu. O sadece basit bir adamdı; burnunu bu işe bulaştırmıştı ve şimdi üstünde tepinip duruyorlardı. Özellikle de bu teğmen. Suratında hiçbir merhamet belirtisi yoktu... Heberle irkildi. Aftan üstü kapalı bahseden zaten bu teğmendi işte! Belki de af ve hayat müjdesini vermek için geri gelmişti şimdi!

Yates, odanın ortalarında bir yeri işaret etti. "Clements, mikrofonu buraya kuralım!"

Heberle, mikrofonun ucundan çıkan kablunun çıkabilmesi için hücre kapısının açık bırakıldığını fark etti. Bir an fırlayıp kaçmayı düşündü ama sonra kapı aralığından dışarıdaki nöbetçiyi gördü.

Yates, "Hazır olduğumuzda sana mikrofonla haber veririm Clements," dedi. "Kayıt makinesini çalıştırman için sana yeterli süre vereceğim."

Çavuş Clements başını sallayıp çıktı.

Heberle şüphe içinde mikrofona bakıyordu.

"Pekâlâ, hatırladın mı beni?" diye sordu Yates.

Heberle, temkinli bir sesle, "Evet *Herr Leutnant*," dedi. "Yaşamamıza izin verecekler mi?"

"Bu öteki adam mı?" diye devam etti Yates. "Yaralı olan? Durumu nasıl?"

Heberle zorla güldü. "Sabah olduğunda her şeyin biteceğini bilseniz durumunuz nasıl olurdu efendim? Hiç umut yok mu?"

Karyolasının üstüne uzanmış olan Mulsinger başını kaldırdı.

İlginç bir mesele, diye düşündü Yates. Sabaha ölecek olan insanlar ne durumda olurdu? Muhtemelen birazdan anlayacaktı.

Yine de cevap istiyorlardı. Yates bu adamlarla kedi fare oyunu oynamayacaktı. Bunun için zamanı yoktu. Üstelik bu tarz oyunlardan hoşlanmazdı da.

“Şimdi, ne yaptığınızı biliyorsunuz,” dedi. “Cezasını da biliyorsunuz.”

Mulsinger başını tekrar karyolasına gömdü. Heberle daha da sarardı ve “Evet efendim,” dedi, “ama siz bana söz vermiştiniz!”

Yates adama tam olarak ne sözü verdiğini biliyordu.

“Bir şeyi açıklığa kavuşturalım Heberle, böylece öteki tarafa gereksiz bir hınçla gitmiş olmazsın. Ben sana, eğer itiraf edersen seninle farklı bir anlaşma yapabiliriz dedim. Ama senden bu itirafı zorla almak durumunda kaldım. Daha doğrusu, dayağın tehdidinde bile dayanamadın ve daha baştan çözüldün. Yani, bu böyle kayıtlara geçsin.”

Heberle, perişan bir hâlde, “Ölmek istemiyorum,” dedi.

“Senin öldürmek için geldiğin adam sence ölmek istiyor muydu?”

“Ama onu öldürmedik ki!”

“Denemediğinizden değil... Tüm bu savaş boyunca senin Ordunun, SS’inin, Gizli Polis’inin öldürdüğü ve hâlâ öldürmeye devam ettiği tüm o savunmasız insanlar ölmek istiyor muydu sence?”

“Benim bunlarla hiçbir ilgim yok! Anlamıyor musunuz efendim, ben sadece emirlere uydum! Ben sorumlu değilim!”

Yates, adamın dertlerine, görüşlerine, hislerine karşı içinde hiçbir anlayış kalmadığını fark etti. Bunun nedeni adamın üzerinde güç sahibi olması, adamı kıvrandırması da değildi. Bu savaşta sadece tek bir haklı taraf vardı, o da Yates’in bulunduğu taraftı.

Sert bir sesle “Bir şeyi daha açıklığa kavuşturalım Heberle,” dedi, “Sen de, Mulsinger! İnsanların yaptıkları şeylerin arkasında durmasının zamanı geldi artık. Üstlerinizin arkasına saklanmanız artık işe yaramıyor çünkü şüphesiz sıra onlara geldiğinde onlar da kendi üstlerinin arkasına saklanacak ve en başa, ta ki sadece tek bir kişi suçlu olana kadar bu böyle sürecek. Ta ki savaşın tüm acıları o tek adamın beynine sıkılan bir mermiyle telafi edilene kadar... Hayır, öyle olmayacak. Eğer karşında bir gübre yığını varsa, bunun tepesinden bir kürek dolusu pislik alsan bile alttaki tabaka aynı şekilde berbat

kokmaya devam eder. Kendi yaptığınız şeyler için yargılanacaksınız, hepiniz...”

Heberle, Yates’ten hiçbir şey ummaması gerektiğini anlamıştı ve çektiği eziyet, zihnine yerleştirilmiş her tür askerî yasağı bastırdı. “Rahat bırak bizi!” diye bağırdı. “Şu şeyi de götür! Git! Çık!” Yates’i itti ve mikrofonu kapıya doğru sürükledi.

Nöbetçi başında bitmişti. “Sorun mu var komutanım? Yardım ister misiniz?”

“Hayır, sağ ol,” dedi Yates.

Mikrofonu Heberle’nin elinden aldı. Heberle tükenmiş gibiydi, zavallı Mulsinger’in yanına, karyolanın üstüne çöktü.

Yates durumu değerlendiriyordu. Kendi kendine çıkmaz bir so-kağa girmişti. İçini büyük oranda rahatlatmış, onu dinlemek zorunda olan bu iki adama ne kadar sert biri olabileceğini göstermişti ama bunun onlara gerçek anlamda bir faydası yoktu ve üstelik Yates’in işi de bu değildi.

Adamların gönüllü olarak işbirliği yapmasını sağlayacak bir yol bulmak zorundaydı. Kolay olmayacaktı... bu, adamların son gece-siydi ve Yates de bunu açık seçik ortaya koymuştu. Diğer karyolanın üstüne de o oturdu; aralarında mikrofon duruyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra Heberle sinirle bağırmaya başladı. “Bu şeyi niye getirdin ki buraya?

Ses tonu düşmancaydı; sanki aslında bir cevap beklemiyordu. Böyle bir şey bekleyen Yates ise umursamaz bir sesle “Mikrofonu mu?” dedi. “Size son bir şans vermek için o.”

Heberle ayağa fırladı. “Şans derken ne demek istiyorsunuz efendim? Ne yapmamız gerekiyor?”

“Mikrofon, aşağıda, hapishane avlusunda bekleyen kamyonadaki kayıt makinesine bağlı. Hayır, endişelenmeyin, makine kayıta değil. Şimdiye kadar konuştuklarımızın tek kelimesi bile kaydedilmedi.”

“Anladım,” dedi Heberle. “Bir şeyler anlatmamızı istiyorsunuz. Peki, ne söylememizi istiyorsunuz? Ne yapacaksınız bununla?”

Yates, sigillerini ovuşturmaya başladı. Heberle’nin bu ani ilgisinden pek hoşlanmamıştı.

“Ne anlatacağınızı size ben söylemeyeceğim,” diye başladı ama Heberle yine sözünü kesti.

“Eğer doğru şeyi söylersek bizi... hayatımızı bağışlayacak mısınız? Bizi ne için kullanacağınızı biliyorum, propaganda için. Umu-
rumda değil. İstedığınız şey için kullanın. Ama eğer biz size yardım
edersek siz de bize yardım etmelisiniz.” Bir süre tereddüt etti, sonra
“Bana bir kere söz vermiştiniz,” dedi, “ama tutmadınız. Bizi yine
kandırmadığınızı nereden bileceğim?”

“Çünkü size hiçbir şey teklif etmiyorum. Size, bu son geceniz-
de halkınızla, ordunuzun askerleriyle konuşma şansı veriyorum...
ne yapmak üzere olduğunuzu, bu emri kimin verdiğini, nasıl yargı-
landığınızı ve neden ölmek zorunda olduğunuzu anlatma fırsatı bu.
Onları uyarma şansı veriyorum size. Anlatın ki başkaları da sizin
yaşadıklarınızı yaşamak zorunda kalmasın. Anladınız mı?”

Ne Heberle'den ne Mulsinger'den bir cevap geldi. Düşünüyor gi-
bilerdi.

“Yaptığınız kaydı elimizdeki en güçlü radyo istasyonundan ya-
yınlayacağız. Herkes sizi dinleyecek. Sesiniz öldükten sonra da yaşa-
yacak. Belki bu yolla nihayet onurlu bir iş yapmış olacaksınız.”

Heberle elinin eklem yerlerini ısıırıyordu. Sonra, çarpıtıp çirkinleş-
tirdiği suratını kaldırarak çatlak bir sesle, “Doğru şeyi söylersem bir
hafta daha yaşamama izin verecek misiniz? Üç gün? Yirmi dört saat?..”

Mulsinger'a da tuhaf bir canlılık gelmişti. Dirseklerinin üzerin-
de yükseldi, bir atı andıran suratını batmakta olan bir geminin baş
süsü gibi öne doğru uzattı. “Sesimizin öldükten sonra da yaşayaca-
ğını söylediniz. Böyle dediniz, değil mi?” Öksürdü.

“Öyle dedim.”

“Güzel! Güzel!” Mulsinger kendini yukarıda zor tutuyordu. “Ben
konuşacağım. Heberle de konuşacak. İtiraz etme Heberle, konu-
şacaksın. Şaka gibi! Seslerimiz yaşayacak. Mikrofonu buraya getirin.
Yardımsız kalkamam ben, yaralıyım, görüyorsunuz efendim... Ko-
nuşacağım; bizi bu işe sokan o domuz Pettinger tarafından nasıl
ihanete uğradığımızı, savaşın çoktan kazanıldığını, Amerikalıların
püskürtülüp ezileceğini söylediklerini, sözlerini tutmadıklarını, bu-
nun bedelini ödediğimizi anlatacağım.”

Öksürük nöbetine tutulmuştu. Nefesi tekrar düzene girdiğinde
munis bir sesle “Breslau'daki annem için de birkaç şey söyleyebilir
miyim?” diye sordu.

“Evet, elbette söyleyebilirsiniz,” dedi Yates.

Yates, Mulsinger’daki bu beklenmedik günah çıkarma isteğine neyin yol açtığından pek emin değildi ama diğer adamı da peşinden sürüklediğini görüyordu. Suçlu olduklarını anlıyorlar mıydı, bunu kabul etmeye hazırlar mıydı? Ya da böyle bir yayının dramatik havasını beğenmiş ve kurşuna dizilecekleri düşünülüğünde, bu çağrının ölümlerinden sonra yapılacağını unutmuşlar mıydı? Yoksa hâlâ, Yates herhangi bir söz vermiş olmasa da, çok çok iyi bir performans sergilemeleri hâlinde canlarının bağışlanacağını mı umuyorlardı?

Fakat Yates’in çözmeye çalışacak vakti yoktu. Ağzını mikrofona yaklaştırdı ve konuştu: “Deneme... Bir iki üç dört... Deneme... Kayıt için hazır mıyız? Hazır mıyız? Başla!”

Yates, neredeyse gecenin yarısını Heberle ve Mulsinger ile geçirdi. Kayıt işlemi çok da kötü gitmemişti; birkaç kere tekrar yapmak zorunda kaldılar ve Yates sonunda, sürekli tekrar yapmak isteyen iki mahkûmu dizginlemek durumunda bile kaldı.

Yates, biraz sıkılmış biraz eğlenmiş hâlde, “Provalı gösteri değil ki bu,” diye açıklamaya çalıştı. “Şunu unutmayın ki, bu gerçek hayat; yaşadıklarınızın yükü altında ezilirken konuşuyorsunuz! Eline yüzüne bulaştırmak, doğru kelimeleri aramak falan tamamen normal şeyler. Hatta böylesi daha etkili!”

Ama Heberle aynı fikirde değildi; Mulsinger da...

Heberle, “Siz Amerikalılarla biz Almanlar arasındaki fark bu işte,” diyerek samimi bir yorum yaptı. “Biz ne yaparsak yapalım tam yapmak, mümkün olduğu kadar mükemmele yakın yapmak isteriz. Almanların ulusal özelliklerinden biri bu. Herkesten daha iyi olmak zorundayız, çünkü Avrupa’nın orta yerinde sıkışıp kalmış durumdayız... Sizin Amerika’da sahip olduğunuz türden büyük topraklarımız, doğal kaynaklarımız yok bizim, el atacağımız İngiliz sömürgelerimiz de yok. Sahip olduğumuz tek şey iyi niteliklerimiz.”

Gülünç bir durumdu! Bu iki tip, tümüyle ortadan kaldırılmalarına sadece birkaç saat kala hâlâ Pan-Alman ezberlerini sayıp döküyordu. Onlarla ilgili her şey yalan dolandan ibaretti! Zaten tam da her şeyi dosdoğru yapamadıkları için, insani nitelikleri hiç de üstün

olmadığı için yakalanmışlardı ve öldürölmek üzerelerdi. Fakat bunu göremiyorlardı. İçlerinde hiçbir şüpbe olmadan yaşayıp gidiyorlar ve dışarıdan herhangi bir etki onları en büyük korkularından çekip çıkardığı anda da tekrar, zaten hep oldukları insan hâline dönüşüyorlardı. Mağlup olmuş bir Almanya'nın ulusal mayasında temel bir değişim yaşanacağına dair umut veren bir şey değildi bu.

Yates, son sözlerini i'lerin üzerindeki noktalara varıncaya kadar düzeltmelerine izin verdi. İşbirliği yapmalarını sağlayacaksa biraz eğlenmelerine neden izin vermesin ki? Nasılsa kayıtları kısaltacak, sadece iyi olduğunu düşündüğü kısımları alacaktı.

İşlerini bitirdiklerinde Mulsinger, eğer yapılabilecekse, son bir isteği olduğunu söyledi.

“Kaydı dinleme imkânımız var mı?”

Yates, aşağıya inip kamyonu gitmeleri gerektiğini düşündü ama bunda itiraz edecek bir şey görmemişti. Görünüşe göre adamlar, şimdi artık Amerikan propaganda makinesinin önemli birer dişlisi olduklarına inanıyorlardı. Yoksa sadece, içgüdüsel olarak, bu dönüşü hayatlarının bir parçası gibi görüp nefes aldıkları sürece her anının tadını çıkarmak mı istiyorlardı?

Yates, Hapishane Komutanı'ndan gerekli izni aldı. Yanlarında nöbetçiler ve ayakta zar zor duran Mulsinger'a yardım edecek adamlarla birlikte kamyonu gittiler. Sabırlı ve hislerini pek belli etmeyen Clements kaydı çalıştırdı ve bu ölüme mahkûm iki adam, kaydı hayranlık içinde dinledi.

Yates, bilhassa güzel buldukları kısımlarda, özellikle akıllıca olduğunu düşündükleri her cümlede adamların onaylar gibi kafalarını salladıklarını gördü. Heberle'nin yüzü “Bu onlara gününü gösterecek!” der gibiydi; Mulsinger'ın da, yaşlı annesine veda kaydını dinlerken gözleri dolmuştu. Düşmanlarıyla birlik olup onların oyununu oynarken bile hâlâ Alman' dılar.

Tatmin olmuş bir hâlde hücrelerine döndüler.

Yates, infazdan önce birkaç saat uyuyabilmek için nihayet yanlarından ayrılırken Heberle ve Mulsinger neredeyse onunla el sıkışacak raddeye gelmişti; Yates ellerini arkasında kavuşturmuş olmasaydı herhâlde bunu yaparlardı da.

Yates, ona birkaç dakikadan uzun gelmeyen bir uykunun ardından Clements tarafından uyandırılmıştı. “Vakit geldi,” dedi Clements. “Ben her şeyi hazırladım. Mikrofon avluda. Biz hazırız.”

“Sen biraz olsun uyudun mu?”

“Pek değil.” Clements uyuşmuş gibi gülümsüyordu. “Heyecanlı gibiyim. Bu benim ilk infazım.”

“Şimdi düşündüm de... benim de ilk,” dedi Yates. “Tuhaf hissettiriyor, öyle değil mi?”

“Evet Komutanım.”

“Sence ben yapı itibarıyla gaddar veya sert biri miyim?”

“Hayır, hiç de değil Teğmen.”

“Eskiden sistemli olarak insanların canını almanın gereksiz, gaddarca, aptalca olduğunu söyledim.” Kravatını yukarı çekti, parmak uçlarıyla yanaklarındaki uzamış sakalları kontrol etti. “Artık öyle düşünmüyorum. Bana göre bu adamlar birer böcek! DDT falan kullansan hiç vicdan azabı çekmezsin, öyle değil mi?”

Clements “Dün gecedен sonra bile mi?” diye sordu.

“Özellikle de dün gecedен sonra. Belki sadece öylesine söylüyorum. Belki görene kadar ne anlama geldiğini kafamda canlandıramıyorum.”

Saçını taradı, sabah ritüellerini tamamlamıştı. Clements’e son talimatlarını verdi. “Sen kayıt cihazını sonuna kadar çalıştır, ben duraksasam bile... Kısaltma işini istasyona döndüğümüzde yapacağız.”

Yates avluya indi. Dün gece hapishane gözüne birçok binadan oluşan koca bir blok gibi görünmüştü ama Ocak sabahının o zayıf ve gri ilk ışıkları altında sanki çekmiş gibiydi.

Hava serindi. Toplanmış birkaç kişi onunla el sıkışırken, “Merhaba” ve “Bu saatte de kalkılır mı?” gibi kısa ve öz laflardan başka pek bir şey konuşmamıştı. Muharebe Sınıfı fotoğrafçısı, doktor, papaz ve mahkemeyi temsilen Askerî Başsavcılık’tan bir Binbaşı vardı.

Yates, uzaktan, avluya açılan kapının oradan gelen infaz mangasının yürüme seslerini duydu. Mikrofonuna yaklaştı ve konuşmaya başladı:

“Deniz Teğmeni Heberle ile Çavuş Mulsinger için son geldi. Ölümüne mahkûm edildikleri için son günlerini geçirdikleri Verdun hapisanesinin avlusunda bulunuyoruz. Şu anda avluya giren idam mangasının seslerini duyuyorsunuz. Bir teğmen ve on asker...”

“Yürüyüş kolu, dur! Sola dön! Rahat!”

“Avlu duvarına yakın bir yere iki direk dikildi. Şimdi Heberle ile Mulsinger oraya götürülüyor. Yakalanması sırasında hafif bir yara alan Mulsinger iki gardiyanın omuzlarına dayanarak yürüyor. Heberle ise bir ölüden farksız, yarı yarıya sürüklenir bir vaziyette. İkisi de ne olacağını ve neden olacağını biliyor... Alman ordusundaki asker arkadaşlarına ve halklarına birer konuşma yaptılar; savaş hukukunun herhangi bir şekilde ihlal edilmesini ve Alman askerlerinin casusluk ve sabotaj faaliyetlerini, Amerikan ordusunun hiçbir şekilde hoş görmeyeceğine dair uyarıda bulundular. Şimdi direklerin yanına geldiler ve direğe bağlanıyorlar. Bir Amerikalı Binbaşı öne çıkarak Askerî Mahkeme kararını okuyor. Kararı önce İngilizce, sonra Almanca okuyor. Aslında iki mahkûm da İngilizceyi çok iyi biliyor. Zaten suç teşkil eden bu göreve, çok iyi İngilizce konuşabildikleri için seçildiler. Şimdi Binbaşı sözlerini tamamladı ve yerine geçiyor. Onun yerine Papaz geliyor, mahkûmlarla konuşuyor...”

“*Vater unser, der Du bist im Himmel...* Göklerdeki Babamız...”

“Dudakları kıpırdıyor, Papaz ile birlikte dua ediyorlar...”

Yates sustu. Kendini yakalamıştı, onun dudakları da kıpırdıyordu. O kadar basit değildi. Şimdi gövdelerinin birer parçası hâline gelmiş direklere bağlanmış bu iki adam, önceden oldukları kişiler değillerdi artık; parçalanmak üzere olan, titreşen bedenler hâline gelmişlerdi. Yates yutkundu. Troy’un soğukkanlılıkla katledilen ölü adamlarını zihninde canlandırmaya çalıştı; YEK kampındaki yersiz yurtsuz, evsiz barksız ve açlık içindekileri, Rus denizci Andrey Kavalov’un vücudundaki yara izlerini, Isigny’li öğretmen Matmazel Godefroy’un sert, yargılayan yüzünü... Bu imgeler geldikçe o anki görüntü silindi ve Yates devam edebildi:

“Papaz işini tamamladı, yerine geçiyor... Bir Çavuş geliyor ve mahkûmların başındaki siyah infaz maskelerini indiriyor. Şimdi ar-

tık saniyeler kaldı... Teğmen hazır ol durumuna geçiyor. Askerlerine emri vermek üzere. Bazılarının tüfeklerinde kurusıkı var. Böylece ölümcül atış kimin tüfeğinden çıktı kimse bilmeyecek. Teğmen emri veriyor...”

“Hazır ol!.. Nişan al! Ateş!”

Kurşun sesleri ortalığı inletti. Yates, iki adamın gövdesinin biraz, sadece biraz gevşediğini, başlarının önlerine düştüğünü gördü.

Artık zar zor çıkan sesiyle mikrofona fısıldadı:

“Papaz ile Doktor ilerliyor... Heberle ve Mulsinger’in cesetleri direklerden çözülüyor... yere yatırıldılar... Doktor dizlerinin üstüne çöküyor, başını sallıyor, ölmüşler... ölmüşler...”

“Bir şeyler içmeye geliyor musun?” Askeri Başsavcılık’tan gelen Binbaşı’ydı bu.

“Hayır, teşekkürler,” dedi Yates. “Kahveyi tercih ederim.”

“Onu da ayarlarız. Bütün bu grup için yukarıda kahve servisi yapılıyor. Biliyor musun,” diye devam etti Binbaşı, “bu tür işlerdeki en büyük sorun her zaman aç karnına yapılması...”

Uğruna onca çaba sarf edip mücadele verilen Zaferin getirdiği rahatlama, savaşın telafi anları gibiydi. Ne kadar katı yürekli olursanız olun, böyle anların duygusallığından kaçamazdınız. Sizin tarafınızdan olan askerler için kardeşçe bir şefkat hissederdiniz. Onların da sizin gibi hissettiğinden adınız gibi emin olsanız da, fazla belli etmemeye çalışırdınız. Konuşmalara, tokalaşmalara, kucaklaşmalara, al yanaklara kondurulan öpücüklere meraklı ordulardan değildi bu. Kabul gören ifade biçimi, şaka ve içkiydi. Çoğunlukla da sonu kavgayla biterdi.

Yates’e göre bu an, radyo istasyonunun tekrar açılması ile gelmişti. Umduğundan da önce olmuştu bu; mühendisler, devasa radyo vakum tüpleri ile Loomis’in söktürüp arkaya taşıttığı diğer ekipmanları kurmak için büyük özveriyle çalıştılar. Stüdyodaki adamlar toplanıp da vericinin hazır olduğunu, istasyonun tekrar yayına geçebileceğini haber verecek olan aramayı beklerken, mühendisler hâlâ iş başındaydı.

Yates, Çıkıntı Muharebesi'nin en karanlık, en umutsuz saatinde, BBC Londra'dan vefat ilanını dinlerken oturduğu aynı sandalyede oturuyordu. Asabi bir biçimde Bing'e gülümsedi.

Bing güldü, "Sanırım işimizin bittiğini, hapı yuttuğumuzu söyleyen Londralı gözlemciler aptal durumuna düşecekler şimdi. Söyledikleri lafları yutarken boğulurlar umarım!"

Alıcı setinin düğmesini açtı. Kendini Lüksemburg Radyosu'ymuş gibi gösteren ve gasp ettiği frekansta sesi bir gidip bir gelen Alman istasyonu hâlâ aktifti; doğru ölçüm veren, önemsiz bir cızırtıydı ama çıkardığı tiz seslerde de ısrarlıydı.

Yates, Bing'e dönüp homurdandı. "İngiliz gözlemcilerin canı cehenneme! Almanlara odaklan sen!"

Clements alıcıya doğru bakıp başını salladı, eğleniyor gibiydi. "Biz şimdi şu *öbür adamın sesini* bastırarak mıyız sahi!"

Yalnız Abramovici tam anlamıyla mutlu değildi. O bozguna uğradıkları günde masaya konan mezeleri hatırladı ve o korkunç zamanda her şeyin gerçekten yenilip yenilmediğini sorguladı içinden. "Yemek israfı ile sonuçlanan tipik bir panik durumu!" diye yorumladı durumu.

Clements aniden "Hişt," dedi, "Siz de benim duyduğumu duyuyor musunuz?"

Hepsi birden alıcıya kulak kabarttı. O zayıf Almanca sesin üstünden başka bir ses duyuluyordu. Zar zor duyulan, sönük ama sabit bir ses; sanki biri uzun süre tuttuğu nefesini şimdi hava dalgalarına üflüyor gibiydi.

"Taşıyıcı dalga! Çalışıyor işte!"

Ardından vericiden bir çağrı geldi... her şey çok netti. Yayına geçmeye hazırlardı!

Bing koşa koşa odadan çıkıp üst kata, yayın stüdyosuna gitti. Spikerin yerini dolduracak olan oydu. Düzenli personelden bazıları hâlâ Verdun'dan dönmemişti.

DeWitt, Yates'in odasında dolanıp duruyordu. Canlı bir sesle "Eski vaziyeti alın!" dedi ve masanın köşesine ilişti. Geniş ellerini bacaklarının üst kısmına koymuştu, yavaşça eğildi ve güldü. "İşte bu kutlanır!" dedi.

Yates saatine baktı. Akşam dokuza tam iki dakika vardı. Saniye ibresinin kadranda iki tur atışını izledi. İbre ikinci kez kadranın tepesindeki 60'a vurduğunda oda bir anda sesle doldu.

Müttefik ülkelerin marşları çalındı, önce “Tanrı Kralı Korusun”, sonra “Marseillaise”, ardından da “Enternasyonal”... Arkasından da “Yıldız Bezeli Sancak” marşları.

Yates bu marşı o kadar çok, o kadar sık dinlemişti ki artık pek bir şey ifade etmiyordu. Askerî içtimalarda, orada burada açılışlarda, gürültü patırtı kopararak, ucuz ve düztaban bir milliyetçilikle söyleyip durmuşlardı.

Ama bu sefer boğazında bir düğüm vardı. Bayrak hâlâ dalgalanıyor *idi* ve onu orada tutmak için onlar da bir şeyler yapmıştı; bayrak dediğin süslü püslü bir kumaş parçasından çok daha fazlasıydı... önemli olan o bayrak altında nasıl yaşadığındı, kimlerin bayrak için öldüğüydü ve bayrağı taşıyanların o bayrağa verdiği anlamdı.

Askerî kural, milli marş banda kaydedilirken yerinden kalkmamaktı. Kuşkusuz ki marş alıcıya geldiğinde, frekansı gasp eden Almanca sesi kestiğinde banda kaydedilmişti. Ama nasıl olduysa sandalyelerinden fırladılar. Ve nefeslilerin son titreşimiyle birlikte marşın son sözleri de –*Cesaretin Evi*– yavaş yavaş sönümlenirken, her biri tek başına ama yaşadıkları o kendini kaptırma duygusunun odadaki her asker tarafından paylaşıldığının da farkında olarak, öylece dikilip kaldılar.

Yates o anda belki de ilk kez kendini ülkesine yakın hissediyordu ve bu çok güzel, çok coşkulu bir duyguydu. Bu duyguya sıkı sıkı tutunmak istediğini düşündü ve belli belirsiz de olsa bunu başarabileceğini seziyordu. Nasıl bir ülke olduğuna, senin onu nasıl bir ülke yaptığına bağlıydı bu; bu ülkenin kime ait olduğuna ve kaderini kimin yazdığına bağlıydı. O büyüleyici ama bomboş büyük büyük sloganların gerçek, insani, sıcak, samimi bir şeye dönüştürülebileceğini düşündü, insanın içinde büyük bir harekete geçme duygusu uyandıran bir şeye...

BEŞİNCİ KİTAP

SESİ KISILAN ZAFER

1

“BEN ONLARLA GİTMEYİP ARKADA KALDIM. Bu kadar basit işte.”

Alman binbaşı göz ucuyla Yates’e bakıyor, ince parmaklı elleriyle yumruklarını sıkıyordu.

“Birliklerimizin oraya geleceğini nasıl bildiniz, Binbaşı... Binbaşı Dehn’di, değil mi?”

“Erich Wolfgang von Dehn.”

Dehn’in ele geçirilmesi büyük bir olay gibi gösterilmişti. Teslim olurken kusursuz ama niyeyse dura dura konuştuğu İngilizcesiyle Alman ordusunun moral yapısını iyi bildiğini ve bir Amerikalı yetkiliyle görüşmek istediğini söylemişti. Alayın sorgucusu bu isteği onaylayarak Dehn’i Lüksemburg’daki Propaganda İstihbarat’a göndermişti.

“Evet?”

Dehn gülümsedi. “Son haftalarda Feldmareşal von Klemm-Borowski’nin karargâhına bağlıydım.”

“Anlıyorum.”

“Rolands-Eck’i biliyor musunuz, Teğmen?”

“Duymuştum.”

“Güzel yerdir. Geri kademe ağzının tadını iyi bilir. Rolands-Eck, Bingen yakınlarındadır, Ren kıyısında... müthiş bir oteldir. Neredeyse bir sanatoryum gibidir... benim olmam gereken yer orası aslında; sanatoryum.”

Yates adama baktı. “Korkarım bizim yatakhanelerimiz...”

“Yo, hiç fena değil. Beni tuttuğunuz ev oldukça güzel ve nöbet tutan o ufak tefek adamınız da çok kibar.”

Yates, Abramovici'ye biraz daha az kibar olmasını söylemeyi düşündü.

“Uzun yürüyüşler yapıyordum,” diye devam etti Dehn, “her şeyi enine boyuna düşünüyordum. Almanya'nın doğasını severim. O güzelim yaşlı dağların arasından kıvrıla kıvrıla akan Ren... Bahar da geldi, tepeler büyümlü bir açık yeşil rengine büründü, yeşilin onlarca tonu var ve altın rengi güneş asırlardır olduğu gibi suların üstünde parılıyor... altın, Ren'de gömülü altın, Nibelung altını... Bunu duyduğunuzu sanmam, yoksa duydunuz mu?”

Yates cevap vermedi.

“Eski bir Alman efsanesidir. Biz Almanlar böyle şeylere meraklıyızdır; mistisizm, Milli Yazgı... Anlıyor musunuz beni?”

“Evet.” ‘Hoş bir ses,’ diye düşündü Yates, eğitilmiş. “Sadede gelin.”

“Bunlar soyut şeyler, elbette!” dedi Dehn. “Ama eğer siz Amerikalılar başarılı olmak istiyorsanız böyle şeylere karşı bir duyarlılık geliştirmeniz lazım. Almanlar bu tür çağrılara kulak verir. Biz hayalci bir milletiz. Size yardımcı olabileceğim nokta işte bu. Siz propaganda işiyle meşgulsünüz. Ama Amerikalısınız. Yazdıklarınızı okudum. Gayet iyi... ama işte bize yabancı, fazla maddeci bir tonu var. Alman ruhunu saran duvarı asla gerçekten aşamıyor. Ren kıyısında yaptığım yalnız yürüyüşler sırasında bu konuyu düşündüm. Ve sonra zamanı geldiğinde, güzelim Rolands-Eck'ten ayrılma emri aldığımızda bir yürüyüşe daha çıktım.”

Kafasını sallıyordu. Özünde romantik biriydi. Rintelen Maden İşletmeleri'ni yönetmedeki beceriksizliği yüzünden kayınpederi Maximilian von Rintelen'in gazabına uğradığında karısı Pamela hep böyle söylemişti.

“Uzun ve tatminkâr bir yürüyüşü, Teğmen. Geri döndüğümde herkes gitmişti. Otelin lobisinde oturdum, bir şeyler okudum, biraz şarap içtim ve birliklerinizi bekledim. Birliklerin Ren'i birkaç noktadan birden geçeceğini biliyordum.”

“Yani bizim için çalışmayı mı öneriyorsunuz?”

Dehn yumuşak bir sesle “Evet,” dedi.

“Neden?”

“Birilerinin hayatını kurtarmaya yardımcı olabilir.”

Yates, “Neden gerçeği söylemiyorsunuz?” diye sordu.

Dehn direnmedi. “Pekâlâ,” dedi, “savaşı biz kaybettik!”

“Henüz vakit varken kazananların tarafına mı geçmek istiyorsunuz?”

Dehn soruyu ve bu soruyla ima edileni duymazdan geldi. “Bu savaşı kaybettik... Ama bu, sonsuza dek sürecek bir oyunda sadece bir eli kaybetmek gibi bir şey.”

“Tek el sizin için yeterli değil mi?”

Dehn “Bu yanlış bir savaşı,” diye açıklamaya başladı. “Arkamıza Batı’yı alıp Doğu’yla savaşmak yerine liderlerimiz bizi hem Doğu’yla hem Batı’yla savaştırdı. *Ne oldum delisi* insanlardan ne beklenir ki zaten?”

“Sizce ne olacak?”

“Şu anda bitmiş durumdayız. Ama öte yandan bitmedik de... Bu savaş, *Herr Leutnant*, mutlaka alınması gereken büyük bir kararı er-teledi sadece... sizin yaşam tarzınızla, yani sizin ve bizim yaşam tarzımızla, asıl düşmanımızın, yani ütöpik sloganların ardına gizlenen Doğu despotizminin yaşam tarzı arasında bir seçim yapma kararıdır bu. Doğulu müttefiklerinizle bir olup bizimle savaşmakla, ilerlemekte olan Doğu’yu tutan duvarı kendi ellerinizle yıktınız ve şimdi kendiniz yeni bir duvar örmek ve bu duvarı kendi adamlarınızı nöbetçi olarak dikerek korumak zorundasınız. Ve zamanı geldiğinde de yardım için bizi çağırmaya mecbursunuz. Sizin Amerikanız uzakta. İngilizlerin gücü konusunda da kendinizi kandırmadığınızı umarım...”

Orada oturmuş, rahatça bacak bacak üstüne atmış, özel dikim dizliklerinin altından hissedilen yuvarlak dizlerini uzun elleriyle asabi bir biçimde okşuyordu. Yates, her hattı gereğinden fazla ince olan bu şımarık surata bir tokat patlatmak istedi.

“Biz yeni bir savaş istemezsek ne olacak peki?” diye sordu.

“Savaştan ben de hoşlanmıyorum, Teğmen. Bu savaş beni altüst etti zaten ve başka bir savaşta da işe yaramam. Ama milletler değiştiremeyecekleri yasalara göre hiza alırlar ve görünen o ki savaş hem her şeyin başı hem de sonudur.”

Güvende olup olmadığını belli edecek bir ifade için Yates’in gözlerine bakıyordu. Sonra devam etti.

“Barışın inşasına yardım etmeye çalıştım. Pek çok Alman bunun için çalıştı. Avrupa’yı birleştirerek Doğu’ya karşı siper olmaya uğraş-

tık. İşgal Fransa'sının idaresindeydim. Fransızların işbirliği yapmasını istedik ve ben, kesinlikle ve kesinlikle sadece insani yöntemler kullandım. Peki, bu planlamanın, tarihsel bir bakış açısıyla oluşturduğumuz bu politikanın ödülü ne oldu dersiniz? Uluslar bize karşı kıskırtıldı, nihayet siz geldiniz ve Avrupa barışını mahvettiniz. Bu böyle sürüp gidecek.”

Yates, Dehn'in Fransa'da işgal idaresinde bulunduğunu aklına yazdı.

“Binbaşı, sizden daha sonraki savaşlarda yararlanma kararını verecek olan ben değilim,” dedi. “Biz bu savaşa dönelim. Almanya'nın kaybettiğinden ne zaman emin oldunuz?”

Dehn arkasına yaslandı. Kendini yeniden güvende hissetmişti. “Bunu uzunca zamandır biliyordum zaten. Ama ilk kez Paris'te gözümle gördüm. O zamanlar sizden kaçırıyordum ve doğruyu söylemek gerekirse o zamandan beri de kaçırıyorum. Paris...”

Gözlerini kıstı, sanki geçmişi gözünde canlandırırıyordu.

“Uzamış sakalım, paramparça olmuş ve kir içindeki üniformamla Scribe Otel'i'nin bir odasında oturdum. *Obersturmbannführer* Pettinger ile birlikteydim.”

Dışarıdaki bahar güneşinin ışıkları pencereye vuruyordu ama evin içinde hâlâ rutubetli bir soğuk vardı ve bu soğukun verdiği ürperti, Yates'in aniden hissetmeye başladığı ürpertiye karışıyordu.

“Erich Pettinger?”

“Evet! *Herr Obersturmbannführer*, en son Klemm-Borowski'nin karargâhında benim bölümümün başındaydı.”

Aklını kaybetmiş bir hâlde hücresinde oturan, yine de Yates'e duyduğu inanca sıkı sıkıya bağlı Thorpe; Ensdorf madeninin sonsuz karanlığına dalan Frau Petrik; verilen görevleri yerine getiren, başları önlerine düşmüş Heberle ve Mulsinger... Yates yüzündeki kasların donduğunu hissetti, ama kendini gülümsemeye zorladı.

“Bu Albay Pettinger nasıl bir adam sahi?”

Dehn de, “Hakkında ne biliyorsunuz?” diye sordu.

“Askerî açıdan mı? Çok az şey.” Yates sadece meraktan soruyormuş gibi konuşmaya çabalıyordu. “Kastettiğim... yani insan olarak nasıl biri?”

Dehn tereddüt etmeden “*Ein Schwein*,”* dedi.

Yates şaşırmişti.

“Bunun benim ilk tutsaklığım olduğunu mu düşünüyorsunuz?” Dehn’in sesi yükselmişti. “Hayır, değil. Bütün bu süre boyunca Pettinger’in elindeydim. Ne hâlde olduğumu biliyor, yine de beni yapamayacağım işlere koşmaktan zevk alıyordu. Ben onun deneme tahtasıydım, anlıyor musunuz?”

“Onu ne zamandır tanıyor musunuz?”

“Yıllardır... 1920’lerden beri tanırım onu. Bütün kariyerini bilirim. 1933’ten çok önce de etrafta dolaşıp komünist kovalardı... iyi egzersizdir, çünkü riski çok azdır, polis her zaman sizin tarafınızdadır. O zamandan beri de öyle ya da böyle insanlara saldırıp durur.”

Yates bir şey söylemedi.

“Ben hasta bir adamım. Paris’ten beri kaçıyorum, sürekli kaçıyorum. İnsan artık durmak istiyor. Aslında bu savaşa bulaşmak zorunda değildim... Rintelen ailesinden biriyle evliyim, büyük zenginlerdendir, çelik işi, bilir misiniz? Ama bir şey sürekli burnunu sokup durdu... Pettinger! Bir türlü rahat vermedi.”

“Bunu söylemiştiniz zaten.”

Dehn delirmiş gibi ellerini ovalıyordu. “Hasta bir adamı al, taarruz sırasında sahra ordusunun komutanlığına getir... üstelik kendi de geldi, nasıl dağıldığımı görmek için!”

Acınası bir hikâyeydi. Yine de Yates, belki Pettinger hakkında somut bir bilgi verir diye umutla dinliyordu. “Sahra ordusu komutanlığı mı?” diye sordu. “Ne tür bir sahra komutanlığı bu?”

“Zırhlı tabur. Meuse’e de gittik, darmadağın olduğumuz yer de orası. Elbette Pettinger tam vaktinde tüydü. Beni de beraberinde sürükledi. Şamar oğlanını kaybetmek istemedi tabii.”

“Anlıyorum,” dedi Yates. “Bu savaş yorgunluğu ve nevrozunuz da orada mı başladı?”

“Hayır. Meuse’e vardığımızda sinirleri çoktan harap olmuş bir adamdım zaten. Ondan önceydi. Tam ne zaman olduğunu da hatırlıyorum.” Dehn, zayıf çenesini başparmaklarına yasladı. “Lüksemburg’un kuzeyinde ıssız bir yoldu... Batıya ilerliyorduk, kaçıyor-

* (Alm.) Domuzun teki.

duk... Değişiklik olsun diye bu kez ileri doğru kaçıyoruz.” Kendi kendine güldü. “Oradaki tepeleri ve sisi bilirsiniz. Dirençle karşılaştık... büyük bir şey değildi... birkaç manga... yakaladık adamları...”

Dehn durdu. Hikâyesini nasıl bitirecekti? Sorgucusundaki değişimi fark etmişti.

Omuz silkti. “Neyse... Gece muharebeleri her zaman sinir bozucudur...”

Yates ısrarla adama bakıyordu. Çok düşük bir ihtimaldi... ya da söz konusu Pettinger olduğuna göre hiç de düşük bir ihtimal değildi. Sezgilerine güvenmeye karar verdi.

“Doğu-batı yönündeki yolda mıydınız, Binbaşı? Hani şu yaklaşık bir buçuk kilometre kadar sonra Bastogne’a giden kuzey yoluyla birleşen yol? Telgraf direklerini hatırlıyor musunuz? Direkler zarar görmüştü, bazıları tehlikeli bir şekilde eğilmişti, sadece teller tutuyordu hani? Ve sağda da bir tepe vardı değil mi, hani üstünde çalılar olan?..”

Dehn başını kaldırdı. Gözlerini soru sorar gibi, dehşete düşmüş gibi Yates’e dikmişti.

Yates, sakın bir sesle “O adamları öldürten kimdi?” diye sordu.

“Benim yaptığımı aklınızdan bile geçirmeyin sakın!” Dehn yerinden fırlamış, masanın üzerinden Yates’e doğru eğilmişti, hafif hafif titriyordu sanki.

“Cevap verecek misiniz?”

“Pettinger,” diye fısıldadı. “Beni bitiren de o oldu işte!” Daha güçlü bir sesle, “Bunu yapmayı reddetmiştim,” dedi, “bu sorumluluğu almayı reddetmiştim. Emirleri o verdi. Böyle bir vicdan yüküyle kaçıp size sığınacak kadar aptal olduğumu mu sanıyorsunuz?”

“Ama komuta sizdeydi, Binbaşı!”

“Ama o daha rütbeli!”

“Onun verdiği emirlere uydunuz mu? Amerikalı tutsaklarınızın öldürülmesini kabul mü ettiniz?”

“Teğmen!” Dehn kaldırdığı uzun ellerini, ne anlamı var ki der gibi bir hareketle indirdi.

İki adam da susuyordu. Yates kalbinin düzenli atışını duyabiliyordu. *Kaçacak bir delik yok!* Bir yerlerde okuduğu bir cümle...

Dehn kısık bir sesle “Ona yalvardım,” dedi.

“Ne dedi?”

“Güldü.”

“Güldü,” diye tekrar etti Yates.

“Evet, güldü!” Pettinger’in gülmesi sanki onu temize çıkaracakmış gibi ısrar ediyordu. Sandalyesine yığılıp kaldı.

Yates siğillerine baktı ve ellerini Dehn’in ince, zarif elleriyle kıyasladı. “Almanlara yaptığımız çağrılara gelince, Binbaşı... Sanırım sizin yardımınız olmadan devam edeceğiz.”

Dehn, “Peki, benimle ne yapacaksınız?” diye sordu, sesi gergindi.

“Fransa’da işgal idaresindeydiniz...” Yates, Isigny’li öğretmen Matmazel Godefroy’u, Parisli marangoz Mantin’i ve evet, Thérèse’i düşünüyordu. Gülümsedi. “Sizi Fransız makamlarına teslim edeceğiz.”

Dehn’in suratı sanki ufalıp büzüşmeye başladı. Umutsuzca “Ama neden?” diye sordu. “Neden?”

Abramovici *hassas mide* lafını düşünüyordu. Gitgide daha da kaprisli oluyorlardı. Önceden mahkûmlar tatlı olarak şeftali verilen dengeli, güzel bir Amerikan ordusu yemeği aldıklarında memnun olurlardı. Ama bu binbaşı, *Teşekkür ederim*, demişti, *hassas bir midem var da...*

Abramovici, bir elinde şeftali diğerinde tüfek, binbaşının odasından çıktı, kapıyı çarpıp kilitledi. Büyük, ağır bir meşe kapıydı bu ve kilit de en az kapı kadar sağlamdı.

Merdivenlerden indi, avluya çıktı, içinde dilimlenmiş şeftalinin olduğu tabağı kapının sundurmasının altına bıraktı. Eski püskü bir kutunun üzerine oturdu, tüfeğini dizlerinin üstüne yatırdı, koca miğferi alnını örtüyordu. Hava sıcaktı ve onun da uykusu vardı. ‘Şeftali tabağını bir saat falan sonra tekrar götürürüm,’ diye düşündü. Binbaşı o kibar konuşmasıyla *Çok naziksin* diyecekti. Abramovici alnını kırıştırdı. Nazik falan değildi o. Zaten nöbetçi olmaktan nefret ederdi, özellikle de nöbet işi garsonluktan ibaret olduğu zamanlar. Yates de Allah’ın cezası kibarın teki olmamasını söylemişti, hâlbuki o sadece görevini yapıyordu, ne eksik ne fazla.

Yukarıda, pencerede, güneşin camdaki yansıması yüzünden gölgeler içinde kalan bulanık bir silüet belirdi. Galiba binbaşı gökyüzüne, ağaçlara, avluyu çeviren beton yola bakıyordu. Abramovici de yukarıya baktı ama gördüğünü belli etmedi. Derken silüet yok oldu.

Abramovici'ye uyku bastırıyordu. Düşünceleri takip edemediği kadar dağınıktı; aklında karbonhidratlar, vitaminler ve tutsak olsun olmasın bir bedenin ihtiyaç duyduğu şeyler vardı.

Ayıldı ve her şeyin büyük bir sükûnet içinde olmasına şaşırdı. Saatine baktı. İçi geçmiş olmalıydı. Şeftali tabağı hâlâ sundurmanın altındaydı ama güneş gitmişti. Meyve neredeyse kurumuş, dilimler buruşmaya başlamıştı.

Ayağa kalktı. Esnedi, kısa bacaklarını esnetti, şeftali tabağını aldı ve ağır ağır yukarıya çıkmaya başladı.

“Neden diye soruyor bana, neden?”

Yates, DeWitt'in uzattığı sigarayı aldı.

“Dünyaya da faydaları yok, kendilerine de. Enseldorf’lu kadını saymazsak sürünmekten hoşlanmayan bir Alman tanımadım henüz. O kadıncağız da ancak baskı altında insan olmuştu.”

DeWitt güçlü ellerini önündeki masaya koydu. “Adam teslim oldu. Bizim tutsağımız. Onunla kendi usulümüzle ilgilenmek zorundayız. Yates, bu konuda tarafsız olmalısın!”

“Normandiya’dayken, komutanım, gayet tarafsız bir genç adamdım. Bizim de en az Almanlar kadar kötü ve aptal olduğumuza, savaşın gereksiz olduğuna ve bu savaşta kesinlikle yerim olmadığına inanırdım. Ama şimdi cellatları olası geliyor!”

DeWitt, “Seni bu işin dışında tutacağım,” diyerek göz kırptı. “Bizim tarafta da el atmak isteyebileceğin birkaç kişi bulursun. Ama bu işler böyle olmaz. Biz mahkeme olmadan infaz etmeyiz. Kanıt olmadan hüküm vermiyiz.”

“Koca bir yığın deşilmiş adam yeterli bir kanıt değil mi?”

DeWitt, “Dehn’in o mahkûmların ölümünden sorumlu olduğun nasıl ispat edeceksin?” diye sordu.

“Emri Pettinger verdi, Dehn de buna müsaade etti!”

DeWitt gülümsedi. “Şimdilik adamı elimizde tutalım. Savaştan sonra tanık bulur ve onu yargılarız.”

“Savaştan sonra!..” Yates öfkeyle söylemişti bunu. Savaştan sonra elleri kolları şimdikinden de fazla bağlı olacaktı. “Bakın Albay, o kadar uzak gelecekteki bir iş için rahatınızı bozmak istemem... Benim sizden tek isteğim, Binbaşı Dehn’i Fransız makamlarına teslim etmek için izin vermeniz. Onlar icabına bakar.”

DeWitt, elleri titreyerek, “Geleceği düşündüğüm için ölçülü adaleti ve kurallara uygun hareket etmeyi savunuyorum.”

“Gelecek mi, komutanım? Sanırım Binbaşı Dehn’in o konudaki teorilerini size anlatmıştım. Bu tür insanları temizlemediğimiz sürece o haklı çıkacak ve biz de bir savaştan öbürüne sürüklenip duracağız.”

“Bunun olası olduğunu kabul etmiyor musun?”

“Komutanım, *bu* savaş daha bitmedi. Benim kabul etmediğim...”

DeWitt’in ofis kapısı ardına kadar açıldı. Abramovici, sırtında tüfeği, sendeleyerek içeri girdi.

“Komutanım... Ona şeftali götürmüştüm. Tatlı olarak verilen şeftali...”

Yates adamı sarstı.

“Ayna kırıktı... Odasında ayna olmaması lazım, diye düşündüm... Ama kurallarda... kurallarda böyle bir şey yoktu...”

“Onbaşı Abramovici!” Albay ayağa kalkmıştı. “Bir komutana rapor verirken gömleğini düzgün bir biçimde pantolonunun içine sokacaksın.”

“Baş üstüne, komutanım!” Abramovici, DeWitt’e bakıyordu; gözlerinden onu anladığını gösteren bir ışık geçti. Gömleğini soğuşturdu, pantolonunu çekti, hazır ola geçti ve “Komutanım,” dedi, “mahkûm intihar etmiş.”

2

Kolordu karargâhındaki harita çavuşu çok meşguldü. Tasfiye hâlindeki Alman birimlerinin hızlı dağılma belirtilerini ve Amerikalıların Ren’i geçtikten sonraki öngörülemez sıçramalarını umulmadık yerlere rapor etmek zorunda kalması, bütün dikkatini bu işe vermesine neden oluyordu.

En büyük zorluğu, Farrish'in kod adı Matador olan tümeni ile yaşıyordu, bu yüzden de en çok bu tümeni seviyordu. Bir gün Koblenz yakınlarında ortaya çıkıyordu, ertesi gün Ren'i geçmiş oluyor ve nehrin doğusundaki tepelerde belirliyordu. Tümendeki birimler, serseme dönmüş Almanların etrafında dans ediyordu sanki. Çavuş, durumla ilgili bilgi almaya gelen subaylara, "Son duyumlara göre General Farrish burada olmalı," diye açıklıyor ve "ama şimdi nerede olduklarını Tanrı bilir. Hayır komutanım, bundan fazlasını söyleyemem. Biliyorsunuz, harekât gizliliği!" diyordu. Gelgelelim harekât gizliliği, çoğu kez, Farrish'in nereye hücum ettiğini çavuşun da Kordord Komutanının da bilmediği anlamına geliyordu.

Farrish artık adamlarını teşvik etmek zorunda bile değildi. Almanlar dirense de, kayıp verdimmeye çalışsa da, ellerinde artık ne kaldıysa –seçkin birimlerden geriye kalanlardan, sivil giyimli ve adam başı iki *Panzerfaust** bazukasıyla çatışmaya giren *Volkssturm* adamlarına kadar– onlarla muharebeye atılsalar da, onlar için merkezî istikamet, enerji, irade diye bir şey kalmamıştı.

Farrish karargâhını göl manzaralı küçük bir sayfiye kasabasına kurdurdu. Kendisi *Kurhaus*'ta** kalıyor, yörenin mineral sularının tadına bakıyordu. Ancak ağzındaki maden suyunu, açıkça söylemese de işgalcilerin gelecekte parasıyla da buranın müşterisi olacağı umuduyla bu suyu tavsiye eden kaplıca doktoru Alman *Herr Professor*'un tam önündeki sütunun üzerine püskürtmüştü.

Willoughby güldü ve profesöre, *Herr General*'in sindirim sisteminin mükemmel olduğunu söyledi. "Aslında," dedi, "Ne kadar sağlıklı olduğumuzu bilerseniz şaşarsınız, Doktor. Savaşı biz kazanıyoruz, sindirimi bu kadar iyi yapan da bu!"

Profesör eğilerek selam verdi ve geri geri yürüyerek çıktı.

Farrish, Willoughby'nin dirseğini yakaladı ve onu kendine doğru çekti. "Clarence, sen bu *kraut*'larla nasıl anlaşıacağını iyi biliyorsun. Neredeyse insan gibi davranıyorsun onlara, ama tam da değil. Şu kovalamaca biter bitmez seni tümen bölgemdeki Askerî İdarenin başına getireceğim. Seninle yapacağım işte bu. Faydalı bir yurttaşsın, Albay Willoughby, çok faydalı."

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Almanların geliştirdiği etkili bir tanksavar silahı. (Alm.) Kaplıca ve spa tesislerine, sağlık amacıyla gidilen otellere verilen ad.

Willoughby bu övgüyü çok doğal karşılamıştı. Farrish'in kadrosuna katıldıktan çok kısa bir süre sonra abartılı duyguların generalin canını sıktığını ve şüphesini çektiğini öğrenmişti. Farrish onu yarbaylığa terfi ettirdiğinde kazık gibi dikilmiş, hazır ola geçmiş ve boğuk bir sesle teşekkür etmişti. General duygulanmıştı. Willoughby'nin keşfettiği numara, duygulanmış ama askerce bir tavırla kendini dizginlermiş gibi yaparak duygulanma fırsatını generale bırakmaktı. Bu basit kurala uyarak ve generalin bir fikrin kendisine ait olduğunu düşünmesini sağlayarak sempati kazanmak çok kolaydı. Carruthers, zavallı aptal, bunu anlamayacak kadar kafasızdı; bıyığını çekiştirerek ortalıkta dolaşıyordu ve Willoughby'nin onu çoktan ekarte ettiğini geç fark etmişti.

Bunlar Farrish'le iyi geçinmenin temel şartlarıydı, ama onu yönlendirmek ve peşinden gitmek sürekli düşünmeyi, tetikte olmayı, çalışmayı gerektiriyordu. Ve Willoughby, önerilerini komuta kademeleri arasındaki ayak oyunları ve propaganda/tanıtım işleriyle sınırlı tutacak ve Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'nda olduğu gibi kendi sınırlı faaliyet alanını oluşturacak kadar akıllıydı. Ayrıca generale gerçekten de hayrandı.

Kurhaus'un geniş merdivenlerinden çıkarak Farrish'in süitine doğru gidiyorlardı. General basamakları ikiye ikiye tırmanıyor, etrafındakiler de peşinden gidiyordu.

Willoughby ilk katı çıktıklarında "Neustadt kasabasını ne zaman alacağız?" diye sordu. "Carruthers, Almanların bizi oradan uzak tutmak için elinde çok az imkân kaldığını söylüyor."

General, saygısından yarım adım geriden gelen Willoughby'ye bakıp "Orayı almayacağım," dedi, "Benim bölgemde değil."

Merdivenlerin sonuna gelmişlerdi, hızla Farrish'in odasına doğru gittiler. General kapıda durdu. "Neden?" dedi. "Neden sadece Neustadt? Fotoğraf makinesi mi yapıyorlar orada?"

Willoughby, "Bildiğim kadarıyla hayır," diyerek güldü. "Üstelik ben uzun zaman önce bir *Leica* azat ettim zaten..."

Farrish ona baktı. “İçeri gel!” dedi. Kapıyı arkalarından kapatırken, “Neustadt senin için sadece tarihî bir yer değil,” dedi. “Nedir mesele?”

Willoughby duvardaki haritaya doğru yürüdü.

“Neustadt işte burası!” Kısa kalın parmakları, Ren’in kollarından biri olan akarsuyu ve şehrin eteklerine kurulduğu tepeyi kapatmıştı. “Burası da...” Parmağını tam doğuya, Farrish’in alışkın gözlerle yaklaşık on beş mil olduğunu tahmin ettiği bir uzaklığa kaydırды. “Burası da hiçbir haritada gösterilmeyen bir yer, ne bizde ne onlarda var. Adı Paula. Artık Paula’nın kim olduğunu Tanrı bilir, pek de hoş bir kız değildir herhâlde. Paula, bir toplama kampı.”

Farrish, “Hı hı,” diye homurdandı, “bir toplama kampı...”

“Paula, Amerikan birlikleri tarafından kurtarılacak ilk toplama kampı olacak.”

General büyük adımlarla haritanın önüne geldi ve Willoughby’nin tepesinde dikildi. Gözlerini kısarak aradaki mesafeye baktı. Gözleriyle, kendi tümeni ile bitişik tümen arasındaki sınırları gösteren, tire ve çarpı işaretleriyle belirtilmiş eğik çizgiyi takip ediyordu.

Bir süre durduktan sonra, “Sanırım o kamptaki zavallı piçlerin kurtulmaya itirazı olmaz,” dedi. “Ama *Kraut*’lar daha biz oraya varmadan kampı boşaltacaktır.”

“Sanmam,” diye karşı çıktı Willoughby. “Yeteri kadar hızlı gidersek yapamazlar.”

“O zaman da Naziler hepsini öldürür!”

“Elimizdeki rapora göre Paula Kampı’nda yedi ile on bin arasında mahkûm var. Elbette Naziler onları gözlerini kırpmadan öldürür... tabii onları iş üstünde yakalayacağımızı bilirlerse başka!”

General dinliyordu.

Willoughby, “Tümen yedeklerinin bir kısmı yeterli olacaktır,” diye belirtti gözlemini. “Tabur kuvveti, olmaz... onu geçebiliriz. Adam eksikleri varken Nazilerin kampta kaç muhafızı olacak ki?”

“Tümen sınırları...” Farrish haritaya döndü. “Bir sürü saçmalık. Hepsi kâğıt üstünde.” Ardından, sanki Willoughby’ye açıklar gibi, “Bizim gibi ilerleyince kanatları korumak lazım,” dedi. Yine de kararsız gibiydi.

Willoughby sınırlar meselesine hiç girmiyordu. Dalgın bir edayla, “Bunda şairane bir adalet de var,” dedi.

Farrish suratını buruşturdu. “şairane mi?”

“Yani... Tanrı’nın eli apaçık ortada! Nihayetinde onlar sizin peşinize düştü, sırtınızdan vurmak için...”

Psikolojik olarak tam on ikiden vurmuştu. *Buzzard* meselesinin intikamını almak için de bir fırsattı bu. Tanka karşı tank, tümene karşı tümen değildi; kişisel bir yumruğa karşı kişisel bir yumruktu bu... Nazizmin simgelerine karşı Farrish...

Willoughby, “Basına da haber vereyim mi, komutanım?” dedi. “Bazılarını yanımızda götürebiliriz.”

Farrish, “O senin işin!” diye homurdandı. Fotoğraf çekirtmenin gerekip gerekmediğine kafa yormaktansa kendini kurtarılan insanların ortasında hayal etmeyi tercih ediyordu. Tarihteki büyük anlar kendiliğinden oluvermeliydi.

Willoughby, “Ayrıntılarla ben ilgilenirim, komutanım,” diyerek onu rahatlatmıştı.

Farrish, kurmay başkanından, tümenin yedekte beklettiği birliklere ilişkin bir birim ve subay listesi çıkarmasını istemişti. Bu görev için akıllıca seçimler yapması gerekiyordu... yanına fazla adam alamazdı, çünkü olağan işlerini ihmal etmemeliydi ve bu iş kesinlikle güvenilir, kendi başına düşünme ve hareket etme kabiliyeti olan ve Farrish’in komutası dışında Almanlarla veya Amerikan birlikleriyle karşı karşıya gelme riski olmayan biri tarafından idare edilmesi gereken korsan bir işti.

Farrish’in aklına Troy geldi. Çıkıntı Muharebesi’ndeki yüzbaşı o değil miydi? Onun gibi bir subayla ya batardın ya çıkardın!

Troy, generale rapor verme emri almıştı... acil! Haberci onu nasıl bulduysa öyle, uzamış sakalı ve mutlaka değiştirmesi gereken arazi ceketiyle gitmişti generalin yanına. Çıkıntı’daki karşılaşmalarından bu yana Farrish’i görmemişti. Belki de General eski defterleri karıştırma peşindeydi ama Troy hiç de endişeli değildi.

Farrish’in insanı tartıyormuş gibi görünen bakışlarına sessizce katlandı. Arka planda, Rambouillet’deki geceden hatırladığı Willoughby’yi fark etmişti, cesaret verir gibi kafasını sallayıp duruyordu.

Ardından, Generalin konuşmaya başladığını duydu. “Pekâlâ, Yüzbaşı Troy, Neustadt’ın yaklaşık on beş mil doğusunda bulunan Paula Toplama Kampı’nın kurtarılması için bir görev kuvveti göndereceğim. Bu kuvvetin başına geçecek adam sen olabilir misin, ne düşünüyorsun?”

“Siz ne emrederseniz ben onu yaparım, komutanım!”

“Her zaman böyle hissetmiyordun, öyle değil mi?” Farrish’in dudakları alaycı bir şekil aldı.

Troy ne olursa olsun geri adım atmamaya kararlıydı. “Komutanım, bugün bana, *benim* ne yapabileceğimi soruyorsunuz... adamlarımın ne yapabileceğini değil.”

Farrish güldü, ama çok da iç rahatlatıcı bir gülüş değildi bu. “Görev kuvvetine dönecek olursak... Tek başına olacaksın, Yüzbaşı. Ben arkayı toplamak için orada olmayacağım. Bizden epey önde olacaksın ve güvenebileceğin bir destek de olmayacak. Ayrıca telsizi de sadece acil durumlarda kullanmanı tercih ederim, zira biz nasıl yapıyorsak Almanlar da kolayca sinyali yakalayabilir. Arkandan geleceğiz, endişe etme ama bu birkaç gün sürebilir. Hepsini anladın, değil mi?”

“Evet, komutanım.”

“Hâlâ istiyor musun?”

“Evet, komutanım.”

General adamını inceledi, seçiminden memnundu. Troy aceleci olamayacak kadar sağlamcı bir tipti; zeki, sorgulayan gözleri ve dayanıklılık hissi veren bir çenesi vardı. Dahası, bölüğünü Normandiya sahillerinden ta Ren’e kadar getiren bir subay, kendine ve adamlarına sahip olabildiğini kanıtlamış demekti.

“Pekâlâ... yaklaş bakalım!” General onu haritaya götürdü. “Hedefin işte burası ve bu işi aynen dediğim gibi yapmanı istiyorum.”

Troy, generalin parmaklarının tümen sınır çizgisini geçtiğini fark etti. Demek mesele buydu... Ama hiçbir yorum yapmadı. Farrish ne yaptığını biliyor olmalıydı.

“Şimdi, Yüzbaşı, kendi bölüğün dışında yanına başka ne alıyorsun?”

Troy haritaya bir kere daha baktı, Farrish’in ileri birliklerinin Paula Toplama Kampı’na ve bitişik tümenin ileri unsurlarına göre mevkiisini kestirmeye çalıştı.

“Hareket hâlinde olmam lazım,” dedi. “Almanların karşıma çıkabileceği en hızlı birimden de hızlı olmak isterim... yani, gerektiğinde kaçabilmeliyim. Bağımsız olmak isterim... yani, hazır durumda orta çapta toplarım ve tank tahrip edicilerim olması lazım. Sonra mühendislere ve ikmal maddelerine ihtiyacım olacak... benzin, hem de epey bir benzin ve yiyecek. Peki, oraya vardığımda ne olacak? Paula Toplama Kampı’nda ne kadar mahkûm var? Yedi bin mi? Açlıktan ölmek üzere olan yedi bin kişiyi neyle besleyeceğim?”

“Kampta bir miktar yiyecek bulacaksınız!” dedi Willoughby.

Troy pek de emin değilmiş gibi bakıyordu ona.

Willoughby ekledi: “Ve siz orayı aldıktan kısa süre sonra biz de bütünüyle tedarikli olarak geleceğiz. Ama fazladan sıhhiyeciyi alsan iyi edersin; oradakilerin doktora ihtiyacı olabilir... Ve yanında götürmen gereken bir şey daha var...”

“Nedir o?”

“Muhabirler,” dedi Willoughby.

Troy tereddüt ediyordu. Nihayet “Komutanım,” dedi, “Bu görev, içinde siviller olmadan da yeterince zor.”

Willoughby, “Sadece birkaç kişi...” diyerek avutmaya çalıştı onu. “Asıl kafile generalle birlikte gelecek.”

Troy gözlerini Farrish’e dikti. “Bunlar sizin emirleriniz mi, komutanım?”

Farrish tekrar haritaya gitti. “Evet, elbette...” Boğazını temizledi.

Rahatsız edici sessizliği Willoughby bozdu. “Size haber vermedim ama Yüzbaşı Troy’la gidecek iki muhabirin gelmesini rica etmiştim. Düşündüm ki, komutanım, talimatlarınızı herkes bir aradayken verirsiniz daha iyi olur.”

“Tamam... Hadi onları içeri alalım da şu işi bitirelim!” dedi Farrish.

Willoughby ahizeyi kaldırdı. Kısa süre sonra ikisi de üniformalar içinde bir erkekle bir kadın odaya girdi.

General ayağa kalkıp Karen’in elini sıkarken Willoughby neşeli bir sesle “Bayan Karen Wallace’ı hatırlıyorsunuz, değil mi?” dedi.

Yüzü sevinçle parlayan General, “Elbette!” dedi. “Nerelerdeydiniz? Bütün kış özlettiniz kendinizi. Kış uykusunda mıydınız yoksa?” İstemeye istemeye kadının elini bıraktı.

Willoughby kavruk ufak tefek adamı hafifçe itip generalin yanına getirirken, “Bu da Bay Tex Myers,” dedi.

Gözlerini Karen’dan ayırmayan Farrish, laf olsun diye “Nasılsın, Tex?” dedi.

Karen hoş bir tavırla “Ben de sizi düşünüyordum, General,” dedi. “Bir süreliğine Paris’teydim. Sonra güvenlik gerekçesiyle sizden çok uzağa, Yedinci Ordu’ya gönderildim.”

Farrish itiraz kabul etmez bir şekilde, “Paris kadınlar için kötü bir yer,” dedi. “Herkes için kötü. Benim yakıtımı çaldıkları yer orası. Savaşın geciktirildiği yer...”

“Biliyorum,” dedi Karen. “Orada kalmadım. Askerlerin asker gibi olmasından hoşlanıyorum ben...”

Farrish kadının kolunu tuttu ve onu Troy’un yanına götürdü. “Yüzbaşı Troy’la tanışın. Bildiğim kadarıyla Paula Toplama Kampı’nı kurtarmaya onunla birlikte gidiyorsunuz.”

Troy’un kadının elini tutup bırakması bir oldu, “Nasılsınız?” dedi. Kadının bakışlarının üzerinde olduğunu, daha doğrusu onu delip geçtiğini hissediyordu. Birdenbire kendini kocaman hissetti; kocaman elleri, kocaman ayakları, geniş göğsü, boynu, her şeyi...

Karen yine General’le konuşuyordu. Willoughby kadının gözlerinin Troy’a kaydığını fark etti. Dirseğiyle hafifçe yüzbaşıya dokunarak, “Tanrı aşkına, Troy!” diye fısıldadı. “Yaşının adamı ol biraz. Hiç kadın görmedin mi?”

Troy, Willoughby’yi başından savdı.

Karen şimdi General’e arkasını dönmüştü. “Yüzbaşı, yakında mı çıkıyoruz yola?”

“Gelmek istediğinize emin misiniz?” diye sordu Troy. “Hiç eğlenceli olmayacak. Üstelik oraya ulaştık bile karşılaşacağımız şeyler hayli sert ve rahatsız edici olacak.”

Karen’ın gri gözlerinde bir sıcaklık vardı. “Biliyorum, Yüzbaşı. Sanırım kaldırılabirim.” Troy’un gülümsediğini gördü, kocaman bir gülümseme idi bu; nihayet buzları eriyordu.

“Bölüğümün komuta merkezi şehrin dışında, 22. Yol üzerindeki bir çiftlik evinde,” dedi. “Neden Bay Myers’la birlikte yarın öğlen gibi uğramıyorsunuz? Karanlık çökünce yola çıkmak istiyorum. Ayrintıları konuşuruz.”

“Tabii, uğrarız,” dedi Karen.

General yine kadının dikkatini çekmeye çalışarak “Troy’la güvendesiniz. Nasıl, iyi bulmuşum onları, değil mi?” dedi.

Karen en parlak bakışıyla Farrish’e baktı. “Tex’le bana fırsat verdiğiniz için size ve Albay Willoughby’ye teşekkür etmek isterim. İkinize de her zaman güvenilebileceğimi biliyordum.”

Farrish saçlarını düzeltti. Nefesini içine çekerken burnunun kenarları hafifçe titremişti. “Size güzel bir haber borçluyum, Bayan Wallace,” diyerek söze başladı, “birilerinin mahvettiği o Normandiya’daki haberi telafi etmek için... Kırk Sekiz Silahtan Kırk Sekiz Atış! Başlığını bile kendim bulmuştum!”

Karen kederli bir ifadeyle, “Evet, birileri o haberi mahvetti,” dedi. General’e yönelen ama Willoughby’yi hedef alan anlayışlı bir gülümseme yayıldı yüzüne. Ardından açık açık ekledi: “Umarım bu defa öyle olmaz.”

“Hayır, efendim!” dedi Farrish. “Bu sefer kimse burnunu sokmayacak! Bu sefer hemen işe koyuluyoruz ve bu süreçte ne kadar tabak çanak kırılır o da umurumda değil. Nazilerin bana suikast düzenlemeye çalıştığını biliyor muydunuz? Onların ödlerini patlatacağım. Hristiyanlık ve medeniyet namına kara bir leke olan bu Paula Toplama Kampı’nı alacağız ve içinde kim varsa onları kurtaracağız, Nazileri de yakalayıp mahkemeye çıkaracağız. Bundan nasıl bir başlık olur Bayan Wallace, *General’in Haçlı Seferi - Özgürlük ve Adalet İçin!*”

Karen başını sallıyordu. Troy’un yüzünün tıpkı bir maske gibi hareketsiz olduğunu, Willoughby’nin çenesinin kendisinden memnun bir edayla yukarı kalktığını gördü. Tex Myers’in kısık sesle bir şeyler mırıldandığını duymuştu. Galiba “saçmalık” gibi bir şey demişti, ama emin de değildi.

3

Troy, farklı yapılara ve farklı sorunlara sahip birbirinden farklı birimler bir araya getirildiğinde ve bunların tek bir ortak amaç için kaynaşarak organik bir bütün hâline gelmeleri gerektiğinde ortaya çıkması kaçınılmaz olan sürtüşmelere rağmen dengesini koruya-

bilen türden bir adamdı. Bir diplomat değildi, asla taviz vermezdi; otoritesini, tam yerinde birkaç laf edip aksinin söylenmesini de önleyerek sessizce hissettirirdi. İş taksimi yapabilme becerisi vardı, performansı değerlendirme işini de kimseye bırakmazdı; hiç telaş etmeden, özel sorulara ve esprilere cevap verecek ve Paula Toplama Kampı'na yapılacak gezinin bir felaketle sonuçlanmaması için mutlaka güvenlerini kazanmak zorunda olduğu subayları ve kilit adamları yakından tanıyacak zamanı bulmuştu.

Oysa içten içe huzursuzdu. Fulbright takımının kaybı gibi bir olayın, hem de daha büyük ölçekte yeniden yaşanması korkusuyla baş etmek zorundaydı. Salim kafayla düşünüldüğünde böyle bir şeyin olma ihtimali yüksekti. Küçük birliği kendini gönüllü olarak izole edecekti ve aslına bakılırsa yardım ulaşmadan etraflarının kuşatılmasına ve paramparça edilmeye davetiye çıkarmış oluyorlardı ve aleyhine olan bu durumu sadece hız, koordinasyon ve mutlak bir akılcılık değiştirebilirdi. Her şeyi etraflica düşünüp taşınabilir, adamların neyle karşı karşıya olduklarını anlamaları için önlemler alabilirdi; yine de kuşuklarını bütünüyle silip atmaya başaramıyordu.

Neustadt'a giden 22. Yol'daki terk edilmiş çiftlik evinin oturma odasında oturuyordu. Ortama, askerî teçhizatlardan ve üç beş plansız toplantı için yerleri değiştirilmiş eski moda mobilyalardan oluşan bir karmaşa hâkimdi. Zemin haritalarla ve kâğıtlarla kaplıydı.

Tek başınaydı. Son ayrıntılar da görüşülmüştü. Geriye, görüşmesi gereken iki muhabir kalmıştı; kızıl-kahverengi, kısa kesilmiş saçlarıyla Karen Wallace ve ufak tefek bir adam olan Tex.

Hafifçe içini çekti. Odayı düzenlemeleri için birkaç asker çağırabilirdi ama sonra bunu yapmamaya karar verdi. Adamlar kendi eşyalarını toplamakla ve silahları ve motorları kontrol edip araçları yüklemekle meşguldü. Yerdeki kâğıtları toplamaya başladı. Masayı da başlangıçta durduğunu sandığı yere, büyük, renkli çini sobanın önündeki kanepenin oraya çekti. Sandalyeleri düzeltti. Kamp çantalarıyla sırt çantalarını, uyku tulumlarını bir köşeye sokuşturdu. Bir gece önce kaybettiği el fenerini buldu. Bir kutu peynir bulunca da aniden çok aç olduğunu fark etti... sabahtan beri bir şey yememişti, yemek için vakti olmamıştı. Oturdu, teneke kutuyu açtı ve tam peynirden kocaman bir parça kesmeye başlıyordu ki ayak sesleri duydu.

Onlar olmalı, diye düşündü ve kutuyu hızla bir kâğıt yığınının altına gizledi, çakısını kapattı.

Yates, hemen arkasında Bing'le içeri girdiği zaman duyulur bir sesle ve hayal kırıklığı içinde "Demek sizdiniz!" dedi.

Yates "Bizi beklemiyor muydunuz?" diyerek güldü. "Sizi hiç bulamayacağız sandık. Her yere bakındık. Sonunda eski dostum Willoughby'ye ulaştım da bize nerede olduğunuzu söyledi. Acele edin çünkü bu gece yola çıkıyor dedi."

Troy çakısını ve peyniri tekrar çıkardı ve kesmeye başladı. "Biraz ister misiniz?"

"Hayır, teşekkürler," dedi Yates, "Bu asker erzağı peynirlerden o kadar çok yedim ki bir daha ömrüm boyunca yemek istemem."

Troy ağzındakini çiğnerken, "Bu Willoughby nasıl bir adam?" diye sordu. "Siz nereden tanıyorsunuz onu?"

"Önceden bizim birlikteydi," diye yanıtladı Yates. "Ondan kurtulduk. Ama görünüşe göre üst kata doğru kovmuşuz. Farrish havada kaptı onu, Willoughby de hâlimden memnun olduğunu söylüyor."

"Öyle mi?" Troy ağzındaki peyniri yuttu.

Yates kaşlarını çatarak, "Mesele nedir?" diye sordu. "Willoughby ile sorun mu yaşadınız?"

"Tam olarak değil."

Yates, "İnsanlarla iyi geçinir," diyerek Troy'a bilgi vermeye devam etti, "kullanabileceği insanlarla..."

Troy başını salladı. "O tür bir adam..."

"Evet, o tür bir adam."

Troy konuyu devam ettirmedi. Yates'e dönerek, "Buraya kadar epey zor bir yolculuk yapmış olmalısınız," dedi.

"Size yetişmek iki günümüzü aldı."

Troy son peynir parçasını da çıkarıp teneke kutuyu tıngırtıyla sobanın üstüne fırlatırken kısa bir sessizlik oldu.

Bing yerden bir harita almış bakıyordu. Laf olsun diye "Bu bölgeyi biliyorum," dedi. "Babamla buralarda yürüyüş yapardık. Babam yürüyüşü çok severdi ve ben daha düz yürümeyi becerir becermez beni de yanında sürükledi. O zamandan beri yürüyüş yapmaktan nefret ederim."

Troy, "Hangi bölgeyi?" diye sordu, ilgisini çekmişti.

“Neustadt, Yüzbaşı. Oralıyım ben. Orada doğdum, orada büyüdüm, oradan kovuldum. Burnumdan pek hoşlanmıyorlardı...”

“Neustadt...” dedi Troy. “O yakınlardaki toplama kampını, Paula’yı biliyor musun?”

“Biz ayrıldığımızda inşaat devam ediyordu. Babama açılış parti-sine onu da davet edeceklerini söylemişlerdi.”

Kürdanla dişlerini temizleyen Troy dikkatle dinliyordu.

Yates, “Bu konudan bahsederken keşke bu kadar alaycı olmasan, Bing,” dedi.

“Bu konuda konuşacaksam böyle konuşmayı tercih ederim,” diye yanıtladı onu Bing ve haritayla ilgilenmeye devam etti. “Eğer yanlış hatırlamıyorsam, Yüzbaşı, Paula Toplama Kampı buraya inşa edilmişti.” Etrafı tepelerle, ormanlarla çevrili bir düzlükteki küçük kare alanı işaretledi.

Bing’in verdiği bilgiyi kendi haritasıyla karşılaştıran Troy, “Tam da öyle!” dedi. “Yapılan hesaplar da tam olarak oraya işaret ediyor.”

Bing hızlıca “Oraya mı gidiyorsunuz, Yüzbaşı?” diye sordu.

“Paula’ya giden bir görev kuvvetine komuta edeceğim.”

Bing, ciddi bir ifadeyle Yates’e döndü. “Görev kuvvetiyle gitmeme izin verir misiniz, Teğmen?” dedi. “Neustadt’ı, doğduğum evi görmek istiyorum. Anlıyorsunuz, değil mi?”

Yates, “Buraya bunun için gelmedik,” dedi.

Troy, “Peki ne için geldiniz buraya?” diye sordu.

“Bir görevi yerine getirmeye...”

Troy başını kaldırdı, gözlerini kısmıştı.

“Bir kış gecesi size verdiğim sözü yerine getirmeye geldim, Yüzbaşı!”

Troy gergin bir sesle “Onu buldunuz mu?” diye sordu.

“Hayır. Ama kim olduğunu biliyoruz.”

Yates, Troy’un tahta masanın kalın döşemesine yapıştığını, ense-sindeki kasların şiştiğini gördü.

“Adı Erich Pettinger. SS yarbayı. Adamlarınızın öldürülmesi em-rini veren o.”

“Nerede?”

Yates ellerini kaldırdı. “Kim bilir!”

“Onu canlı istiyorum!”

“Sakin olun,” dedi Yates. “Muhtemelen hâlâ hayatta ve Almanya da her geçen gün biraz daha küçülüyor. Size bütün hikâyeyi anlata-yım!”

Yates bitirdiğinde Troy “Onu canlı istiyorum,” diye tekrarladı. “Skoru eşitleme meselesi değil bu. Onu yapmak isteseydim zaten hiç zahmet çekmeden yapardım. Neustadt’a, Paula Toplama Kampı’na baskına gidiyorum. Bu iyi bir şey, beni heyecanlandırıyor, işi aldığım için minnettarım. Hiç değilse ne yaptığımı biliyorum. Ama yetmez. Ben bu Pettinger’i istiyorum.”

“Hepsi bu mu?” diye sordu Yates. “Diyelim yakaladık onu. Diyelim kader ortağı Dehn’in bana anlattıklarını anlattı size. İlerliyorlardı, aceleleri vardı, kısacası tutsaklar için yerleri yoktu...”

“Bahaneden başka bir şey değil bu!”

“Neustadt’a gidiyorsunuz, Yüzbaşı. Küçük, seyyar bir birliğiniz var. Tutsak alamazsınız, öyle değil mi?”

Troy dümdüz bir sesle “Silahsız birini vurmam ben!” dedi.

“Vuracağınızı düşünmedim zaten,” dedi Yates.

Troy inatçıydı. “Onu canlı istiyorum!”

Kafayı taktı, diye düşündü Yates. Oysa kocaman, güçlü, sağlıklı bir adam. Savaş hepsini değiştiriyordu.

Bing birden patladı, “Keşke Neustadt’a gitmeme izin verseydiniz, Teğmen. Yüzbaşının oranın dilini konuşacak, insanlarını anlayacak bir adama ihtiyacı olacak.”

Yates, “Troy’a sorsana!” demek istedi ama sonra bir kere daha düşündü. Pettinger hakkında verdiği habere ve Troy’un tepkisine kendini o kadar kaptırmıştı ki Paula görevinin tam önemini kavrayamamıştı. Bing’in talebiyle bunun farkına vardı.

“Çavuş önemli bir noktaya temas ediyor, Yüzbaşı,” dedi. “Aslında ben de sizinle gelmek ve kampı görmek isterim.”

Daha Troy cevap veremeden Bing araya girdi. “Kampı neden görmek istiyorsunuz? Hayal gücünüz yok mu? İstedikimiz her türlü rapor, fotoğrafı alacağız zaten...”

Yates, Troy’a döndü. “Sanırım oradan müfreze birliğimin kullanabileceği birtakım malzemeler alabilirim. Eminim Albay DeWitt onay verecektir. Kendi cipim de var. Bing ve ben size yardım *edebiliriz*.”

“Ben bilip bilmeden konuşmuyorum burada!” diye itiraz etti Bing. “Ciddiyim, Teğmen. Almanya’da neler olup bittiğini bilmeden böyle bir kampın içinin neye benzediğine dair bir fikriniz de olamaz... olmaz öyle şey. Sizin yerinizde olsaydım, kendi huzurum için, mecbur kalmadıkça oraya gitmezdim. Bunu görmeseniz de olur.”

Yates kızgın bir ifadeyle, “Sen neden bu kadar sinirlendin ki?” diye sordu.

Neden Bing’i dinlemiyordu? Neden bu Paula Toplama Kampı’na gitmek istiyordu? Propaganda amacıyla malzeme toplamak, işin DeWitt’e söylenecek bahanesiydi. O zaman sebebi neydi? Belki de savaş gerçeğinin peşindeydi ve Paula Toplama Kampı da bu gerçeğin bir parçasıydı, hem de büyük ihtimalle en kötü parçası...

Troy kararını vermişti. “Riskleri kabul ediyorsanız gelin,” diyerek davette bulundu. “Belki Pettinger’in de izini bulabiliriz. İnsanların işkence gördüğü yerlerde sık görülen türden adamlardan olmalı...”

“Ah şu sabit fikirli hâlleriniz!” Yates gülümsüyordu. “Ama yine de geleceğiz.”

Karen ve Tex Myers eve girdi.

Karen “Geç kalmadık ya, Yüzbaşı?” dedikten sonra alçak tavanlı köy evi odasının arka tarafındaki adamın ani hareketinin ve bas-kılanan sesinin nereden geldiğini anlamak için etrafına bakındı. Gölgede kalsa da bu tanıdık suratı fark etmiş ve kalbine yakın bir yerlerde bir şeyler hızla, acıyla zonklamaya başlamıştı.

“Karen!” dedi Bing. Bu sahneyi işkillenerek izleyen Troy’a ve utan-cını bir sırtışın ardına gizleyen Yates’e aldırış etmeden, kollarını uzatarak kadının yanına geldi. “Karen... ben de bu anı bekliyordum!”

Karen’ın içindeki acı geldiği kadar hızlı yok olmuştu. Bu çocuğun kendini sokmak üzere olduğu durum her ne ise, daha da derine batmadan önce, tam o anda ve tam orada bir karar vermesi gerektiğini düşündü.

Neşeli bir sesle, “Merhaba, Çavuş Bing!” dedi. “Normandiya’dan bu yana iyi olduğunuza memnun oldum. Tabii siz de, Teğmen Yates... Arkadaşınız Willoughby’yi gördüm, yani hayatta olduğunuzu biliyordum ama bizzat görmek daha iyi.”

Yates başını salladı. Karen fazla değişmemişti; bir zamanlar onu hüsrana uğratan gri, mesafeli gözleri hâlâ aynıydı ve ara sıra sanki sıcak bir gülümsemeye dönüşüverecekmiş gibi duran yüz hatları da hâlâ yalındı. Güçlü, neredeyse erkeksi ellerinin tutuşu bile değişmemişti... bu elleri bir keresinde yüzünde hissetmişti, hatırlamak bile istemediği, gülünç bir durumdu.

Bir adamın birlikte bir bombardıman tecrübesi yaşadığı birine göstereceği türden dostça bir ilgiyle, “Küçük bir savaş bu,” dedi. “Siz de Paula Toplama Kampı’na mı gidiyorsunuz yoksa?”

“Evet, eğer Yüzbaşı Troy bana ve Tex’e yer ayarlayabilirse.”

Troy bu eski dostlar arasında kendini dışlanmış hissetti. O sırada söze girdi: “Ben her şeyi hazırladım. Asıl taarruz kuvvetiyle birlikte gideceksiniz.” Ne yapacakları, yanlarına ne alacakları, nelere dikkat edecekleri hakkında ayrıntılı bir açıklamaya girişmek üzereydi. Her şeyi inceden inceye tasarlamıştı, ama Karen’in sözünü kesmesiyle hayal kırıklığına uğradı.

“Neden tüm bu bilgileri Tex’e vermiyorsunuz? Bu gibi pratik konularda o benden daha iyidir. Sakıncası yoksa çavuşla biraz konuşmak isterim.” Topuklarının üzerinde döndü ve köy evinden çıktı.

Bing önce bir suçlu gibi, sonra da müsabakayı kazanmış bir araba yarışçısı gibi bitkin, gergin ama yine de gülümseyerek etrafına bakındı. Karen’in peşinden gitti, kapıyı usulca kapattı.

Tex Myers bir sandalye çekti ve Troy’a “Ona aldırmayın,” dedi, “Her zaman böyledir, sürprizlerle dolu... Willoughby’yi atlatışını bir görseydiniz!”

Troy sert bir ifadeyle “O *senin* çavuşun, Yates,” dedi. “Bu harekâtta sorun istemiyorum. Fevkalade önemli. Ayrıca adamlarımın etkilmesini de istemem. Anlaştık mı?”

Yates, “Karen başının çaresine bakacaktır!” dedi.

Çiftliğin avlusunda, uzun zaman önce gitmiş atların su içtiği, şimdi boş olan bir yalak vardı. Sanki atların kokusu havada asılı kalmış gibiydi. Rahatsız edecek kadar güçlü bir koku değildi; sadece köy yerinde olduğunuzu hissettirecek ve savaşta olduğunuzu, birkaç gün

içinde canlı canlı çürüyen insanların leş kokusunu soluyabileceğini unutturacak kadardı.

Bing dışarı çıktığında Karen yalağın kenarına ilişmiş oturuyordu. Karen'i görünce önce tereddüt etti. Bu narin kadının hatlarına, zarif duruşuna, yüzünün hoş çizgilerine baktı. Aklında kalan Karen'i yalanlıyordu bu görüntü.

Yavaş yavaş kadının yanına gitti. Duraksayarak "Karen," dedi, "Senden hiçbir şey istemiyorum. Hiçbir talebim, hiçbir iddiam yok. Ama bana bir şans ver."

Karen bunu beklemiyordu. Onu coşkulu ve kötü durumlarda bile gençlere özgü bir tür güvene teslim olan biri gibi hatırlıyordu.

Ansızın Bing'in elini tuttu. "Yapamam," dedi. "Yapamayacağımı anlamıyor musun?"

"Neden olmasın? Yoksa başka biri mi var?"

Karen hayır anlamında başını salladı. Bing kadının ciddi yüzünü görüyor ve bu yüzde sevimli bir cazibe olduğunu düşünüyordu.

"Öyle bir şey değil," diyerek açıklamaya çalıştı Karen. "Seni hiç unutmadım."

Oturduğu yerden kalktı, tam Bing'in karşısında durdu. "Hep seni düşündüm ve kendimi suçladım."

"Niçin ama? Çok güzeldi!"

Karen yumuşak bir sesle, "Bırak da bitireyim," dedi. "Birbirimizi doğru anlamak zorundayız. Kendimi suçladım, çünkü sen hep kendin oldun ama ben senin kim olduğuna hiç aldırmadım. Sanki çok kıymetli ve ağır bir altın bileziği, ucuz takı çeşitleriyle birlikte takıyormuşum gibi."

Bing itiraz etmek istedi.

Karen aceleyle "Evet, öyleydi," dedi. Aslında böyle konuşarak makul ve acısız bir çözüme varacağından emin değildi. "Geçmiş düşün, canım. Sen de 'Ne önemi var, yarına çıkıp çıkmayacağımız bile belli değil,' hissine kapılmadın mı?"

Bing'in dudakları sımsıkı kapalıydı. Elbette bütün bu zaman boyunca bunu biliyordu... ama yine de acı veriyordu.

"Sana bir şey anlatayım," dedi Bing. "Benim dokunaklı bulduğum bir hikâye. Bir adamımız vardı, bir kızla tanıştı ve birbirlerine âşık oldular, savaşın ortasında nasıl âşık olunursa öyle. Biz gitmek

zorundaydık ama kız onun peşinden geldi ve tekrar buluştular. Mutlaka birlikte olmaları gerektiğini biliyorlardı, en azından bir kereliğine... Ben de onlar için bir oda ayarladım, odayı güzelce toparladım. Hatta onlara bir şişe şarap bile aldım, yataklarında da çarşaf vardı. Sonra odaya çıkan merdivenlerde oturdum ve kimse onları rahatsız etmesin diye nöbet tuttum. Ve aslında bunu senin için ve kendim için yaptım.”

Avludan birkaç asker geçti; muhtemelen Troy’a rapor vermeye gidiyorlardı. Karen konuşmanın kesilmesinden memnundu; o anda Bing’e tek kelime dahi söyleyemedi.

Bing bir süre sonra “Biliyorum,” dedi, “seni bir kez hayal kırıklığına uğrattım. Ama o gün neler olduğunu unutmamalıydın. Bir adam gözümün önünde öldürüldü, tanıdığım biriydi ve bedeni korkunç bir biçimde paramparça olmuştu.”

Karen, sorun bu muydu, diye soruyordu kendine. Kalbi acıma hissiyle doldu, o kadar güçlü bir duyguydu ki bu, insan kendine hâkim olmasa bunu aşk sanabilirdi.

Bing, “Tanrı aşkına, lütfen, yanlış anlama beni,” dedi. “Kendimi ispatlamak zorunda değilim. Paris’e de gittim, başka yerlere de... İyiyim. Bazen düşünüyorum da o... o hayal kırıklığına neden olan şey Tolachian’ın ölümü değildi. Başka bir şey...”

Karen yumuşak bir sesle “Neydi peki?” diye sordu.

“Seni o kadar çok seviyordum ki. Seni o kadar çok istiyordum ki, sana kavuştuğum anda bu bana o kadar şaşırtıcı, o kadar beklenmedik geldi ki. Ama olan oldu, sana sahip olamadım. Ben Amerika’da büyüdüm. Amerikalıların aşka karşı bir tavırları vardır... aşk seni etkiler, buna engel olamazsın... aşk seni kısıtlar.”

Çok gençti, farklı bir kuşaktandı. “Benim hatamdı,” dedi Karen. “Senin nasıl bir insan olduğunu biliyordum, ama yine de bunu yaşayabilir, sonra ayrılıp hiçbir şey olmamış gibi davranabiliriz diye düşündüm. Sen bunu yapamazsın, senin gibiler yapamaz... ve artık benim de yapabileceğimden emin değilim.”

Bing’in yüzü aydınlanmıştı.

“Karen,” dedi, “savaş yakında bitecek. Önümüzde koca bir hayat var. Bize bir şans ver.”

Bing nasıl da arzulu, nasıl da harika biriydi! Karen'i nasıl heyecanlandırmasın ki? Heyecanlandırmıştı da... ama ellerini yalayan bir yavru köpek gibi heyecanlandırmıştı; onun eşiti olan, ona hayatı paylaşmayı teklif eden bir erkek gibi değil.

Karen ortak hayatlarını hayal edebiliyordu. Bing yirmi iki yaşına göre olgundu; şaşırtıcı derecede olgun ve pek çok açıdan bağımsızdı ama asıl önemli olan açıdan değil. Ne kadar hızlı büyürse büyüsün asla Karen'a yetişemezdi. Yavru köpek hoş bir erkek olacaktı, ama o zamana kadar Karen çoktan yaşlı bir cadıya dönecekti.

"Bir ilişki daha mı, geçen yazdan kalma ilişkiyi yeniden mi ısıtmak istiyorsun?" diye sordu Karen.

Alabileceğinin en iyisi buysa... Neden olmasın? Oysa Bing "Elbette hayır," demişti.

Sonra aniden kafasına dank etti; aslında istediği gerçekten de geçen yazın ilişkisini yeniden ısıtmaktı. Gerçekten kalıcı bir şeyler istemiyordu, ama bunu söyleyemezdi.

"Elbette öyle değil!" diye tekrarlardı.

"Bundan emindim," dedi Karen.

Ardından ellerini Bing'in omuzlarına koydu, yaklaştı. Saçlarının kokusu Bing'i heyecanlandırmış ve ne kadar çekici olduğunu, onu ne kadar çok istediğini, neler kaçırdığını bir kere daha anlamasına neden olmuştu, ama artık bittiğini biliyordu.

Karen, bir an için, son "Hayır"ın yükünü Bing'e yüklemek için bütün bir hayatı paylaşma teklifi üzerine oynamayı düşündü. Ama bunu yapmayacak kadar hoşlanıyordu ondan. Ve köşeye sıkışınca bu işi sonuna kadar götürür ve o büyük hayal kırıklığını, daha çok acıtacağı bir zaman gelene kadar erteler diye korkuyordu. Bunun üzerine hiçbir şey inşa edilemezdi.

"Hayat boyu sürmezdi ve biz de öyle olacakmış gibi davranamayız. Otuz üç yaşındayım ben ve çok şey gördüm. Büyük bir aşk varsa bile pekâlâ üstesinden gelirsin."

"Ben seni seviyorum," diye itiraz etti Bing.

Karen "Bu işi benim için daha da zorlaştırma," dedi yalvarır gibi bir sesle. "Senden çok hoşlanıyorum... ah, neden böyle şeyler söylemem gerekiyor ki!"

Bing'in yanından uzaklaştı.

“Burada yeteri kadar aşk yok...” Eli kalbinin üzerindeydi. “Yok işte.” Aynasını, rujunu çıkardı ve mekanik bir biçimde rujunu sürmeye başladı. Aynadan kendisine bakan yüz, yaşlı ve çirkin görünüyordu, Karen nefret ediyordu bu yüzden. Bu ameliyatı neden yaptırmak zorunda kalmıştı ki? Ondan çok şey götürmüştü ve tek faydasını gören de Bing’ti.

“O hâlde arkadaş olalım,” dedi Bing.

“Evet, elbette.”

Bing arkasını döndü ve geldiği gibi yavaş yavaş gitti. Karen üzgündü; Bing için değil, kendisi için. Belki de hata yapmıştı. Kimya hâlâ kimyaydı... ve kim ona bu kadar ahlaklı ol ve bunu yapmak bu kadar canını acıtsa da kendine sınır koy demişti ki?

Yoksa tarzı mı değişmişti?

Güneş üzerine vuruyordu. Karen avlunun karşısına, ahırın olduğu tarafa geçti ve ahırın gölgesinde, devrilmiş bir el arabasının üstüne oturdu.

O Bing’le konuşurken Troy’u görmeye gelen askerler şimdi ana binadan çıkıyorlardı. Karen’a ıslık çalarak uzaklaştılar.

Ardından Yates’le Bing dışarı çıktı.

Yates uzaktan “Gece görüşürüz!” diye seslendi. Bing de öylesine el salladı. Herhangi bir duygusal çöküş emaresi göstermiyordu ama Karen o anda küçük işaretleri görecektir kadar yakın değildi; pekâlâ böyle işaretler olabilirdi.

Tex Myers’i bekliyordu. Kırışık bir yüzü, ince bir zekâsı ve sağduyusu olan, akli başında yorumlar yapan bu ufak tefek adamın etrafında olması, şu anda ona iyi gelebilirdi. Ama Tex gelmedi. Onun yerine kapıdan, yürüyüşü idare edecek olan uzun boylu yüzbaşı çıktı, yoğun ışık altında gözlerini kırptırarak etrafına bakındı. Karen’i fark edince yanına geldi. Omuzları hafif kambur gibiydi, sanki kurşunlara hedef olmamak için sürekli eğiliyordu. Ütüsüz olduğu belli gömleğinin yakası açıktı ve göğsünün üzerindeki sarı tüyler görünüyordu.

Karen’ın önünde durdu, ona baktı, gülümsemeye çalıştı.

“Sıcak!” dedi, tutulup kalmış gibiydi.

“Evet, sıcak sahi,” dedi Karen.

“Çavuş gitti mi?”

“Evet. Giderken görmediniz mi?”

“Yates’le gitmiş olmalı. İkisini de tanırım...” Şimdi daha rahat konuşuyordu. “Bing’i Normandiya’dan tanıyorum. Hoparlörleriyle birlikte gelmişti benim oraya, yanında tutsak da getirmişti; ama bir adam öldürüldü. Bazı insanlar buna bir türlü alışamıyor. Çocuk birinin ölümüne ilk kez bu kadar yakından şahit oluyordu herhâlde. Zor atlattı. Ama iyi çocuktur.”

“O olayı biliyorum,” dedi Karen. “O sırada ben de oralardan çok uzak değildim.”

“Öyle mi? O zaman tanışmış olabilirdik demek...” Durdu. “Tanışsaydık ne olurdu sizce?”

“Pek bir şey olmazdı!”

“Evet,” diyerek başını salladı. “O gün ve sonraki günler de sürekli meşguldüm. Şimdi de meşgulüm.”

Karen güldü. “Sizi işinizden alıkoymuyorum ya?”

“Yo, hayır! Mola verdim. Arkadaşınız Tex odamda, daktiloda bir şeyler yazıyor. Haber yazıyormuş, öyle dedi. Siz de haber yazıyor musunuz?”

“Evet, neden?”

Derin derin düşündü, “Bazen keşke ben de yazabilseydim diye düşünürüm,” dedi. “Bu savaşta tanık olduğum bütün o şeyler... Biri bunlar hakkında bir kitap yazmalı, hiç değilse birkaç kısa öykü.”

“Denesenize, Yüzbaşı!” Karen bu tipleri iyi bilirdi. Ellerinde irili ufaklı hikâyelerle yanına gelir ve bunların sadece onların başına geldiğini düşünür ama savaşın aşağı yukarı tüm cephelerde aynı olduğunu unuturlardı. Genellikle sıkıcı tiplerdi.

“Ben hikâyeme *Cahil Cesareti* adını verirdim.”

İşte bu şaşırtıcıydı.

“Neden?” diye sordu. Troy, kadının gözlerinin ona ilk defa bu kadar canlı bir biçimde baktığını fark etti. Bu gözlerden hoşlanmıştı, o zamana kadar gördüğü en derin gözlerdi sanki.

“Sadece aptallar gerçekten cesur olur,” dedi Troy. “Nasıl bir işe bulaştığını anladığın anda deli gibi kaçasın gelir. Bunu Norman-diya’da öğrendim ve bu konudaki fikrim hâlâ aynı. Savaşı aptallar

kazanıyor ama ben, şahsen, kendine ihanet etmeyen o korkaklara büyük saygı duyuyorum. Haksız olduğumu düşünmüyorsunuz, değil mi?”

Karen adamın biraz daha anlatmasını isterdi ama Troy kendi te-orisiyle dalga geçiyordu: “Bazen bir kaçık olduğumu düşünüyorum. Çekirdekten yetişme mühendisim, tarım makinelerinin montajını yapan bir fabrikada ustabaşıydım, sonra beni zırhlı piyade yazdılar. Ben ne biliyorum ki? Ama sizin zamanınızı alıyorum...”

“Ne istemiştiniz, Yüzbaşı Troy?” Bir şeyin peşindeydi ve istediği şeyin bu söyledikleriyle alakası yoktu.

Troy yeniden eski mahcup hâline büründü.

“Şimdi her şey ayarlandı,” dedi sonunda.

“İstedığınız neydi?”

Troy dikkatle Karen’ın yanına, el arabasının kollarından birinin üstüne oturdu.

“İnsanları idare etmek konusunda uzman sayılmam,” dedi, “yine de kendi adamlarımı hizada tutabilirim. Beni severler. Bu yolculukta hiçbir sorun istemiyorum. Bunu Yates’e de söyledim, çavuşuna göz kulak olmasını istedim. Nasıl olduğunu bilirsiniz. Yanımda dört yüzden fazla adam var ve bir de kadın... Yani siz, Bayan Wallace. Ben de sizinle konuşup emin olayım diye düşündüm.”

Karen adama haddini bildirmesi gerektiğini hissediyordu. Ama kendi beceriksiz tarzı içinde bunları oldukça kibar söylemişti.

“Aslında kesinlikle beni ilgilendirmez,” diyerek özür diledi, “Öte yandan tam da beni ilgilendirir, çünkü general beni bu işin başına koydu ve sizi de zorla yanıma verdi.”

“Hâlâ endişe ediyor musunuz?”

“Hayır!” diye yüksek sesle cevap verdi Troy. Sanki gerçekten de omuzundan büyük bir yük kalkmış gibiydi.

“Peki,” dedi Karen, “endişeleniyormuş gibi davranmadığınızdan, aslında yanıma sadece hoş bir sohbet için gelmediğinizden emin misiniz?”

“Yani o açıdan bakarsak... tam bilemiyorum,” diye cevap verdi. “Yine de geldiğime memnunum. Yanıldım herhâlde, çünkü sizin eve girişinizden ve çocuğun size selam verişinden sanki...”

“Sanki?”

“Hiç. Söyledim ya, yanılmışım.”

Karen kısa ve net konuştu. “Yüzbaşı, beni ilgilendirmez derken haklıydınız. Bilginiz olsun, Çavuş Bing ve ben çok yakın, çok iyi arkadaşız!”

Troy, sakın, devam etti, “Çocuğu tanıdığım kadarıyla kesinlikle arkadaşınız olmayı hak ediyor. Böyle sahici insanlarla çok sık karşılaşılıyor. Bu yüzden karşılaştığınız zaman sakın kaçırmayın.”

Sesi, şimdi sanki kendi için konuşuyormuş gibi geliyordu. Ama Karen emin olamadı. Adam ya çok hilesiz hurdasız biriydi ve onu bir şeyle suçlamak mümkün değildi ya da görüldüğünden çok, çok daha derin bir içyüzü vardı ve neyin peşinde olduğunu iyi biliyordu.

Tex Myers evin dışına çıktı ve onlara seslendi.

Troy ayağa kalktı. “Nasılşa görüşeceğiz, Bayan Wallace!”

Karen adamın yürüyüşünü inceledi. Çok güçlü olmalıydı; güçlü olmasına, bu türden bir adam olmasına memnun olmuştu.

4

Paula Toplama Kampı, Almanya’nın bu bölgesindeki yaşam dolu, yeşil tepelerin ortasında kupkuru bir çöl parçasıydı. Kamptaki binlerce ayağın yorgun yürüyüşlerinden kalkan toz yüzünden, kamptan yayılan boğucu ve pis kokudan veya etraftaki ağaçlar baraka inşaatında kullanılmak ve kule nöbetçilerine engelsiz bir gözetleme ve ateş alanı sağlamak için kesildiğinden de olabilirdi ama, sebebi her neyse, Paula düzlüğe ve tepelere doğru genişleyen, çirkin ve ürkütücü bir kanser hücresi gibiydi. Gelenler için bir bilgilendirme levhasına gerek yoktu: Belli ki burada çok insan ölmüştü, burada insan iligine kemiğine kadar sömürülürdü ve hepsinin de sonu bir kemik yığınınına dönüşmek olurdu.

Kampta, çürüyüp dökülmenin farklı evrelerinde, yaklaşık kırk baraka vardı. Her biri yüz adam alacak gibi inşa edilmişti ve yerleşim planı Alman mükemmeliyetçiliğiyle tasarlanmış, böylece alanın her santimetresi o hantal üç katlı ranzalar için kullanılabilmişti. Ancak şimdi her barakada üç yüz adam vardı. Pencerele sürekli açık olsa da hava o kadar ağır ve kirliydi ki güçlkle nefes alınabiliyordu.

Kamp yönetimiyle kışlanın sadık adamları kamptakilerin sayısını şaşırmıştı artık. Ölenlerin cesetleri, hasta yatanların hemen

yanında, günlerce ranzalarda kalıyordu, ta ki ölümlere has o pis koku nihayet gündelik kokuları bastırıp varlıklarını hatırlatana kadar. O zaman onları barakadan çıkarıyorlardı. Cesetler hiçbir zaman ağır olmuyordu; yine de bir cesedi taşımak için en az üç, çoğunlukla da dört ya da beş kişi gerekiyordu.

Bu kalabalık, Kamp Komutanı Schreckenreuther'i özellikle rahatsız ediyor falan değildi. Kampta ister dört bin ister on iki bin kişi olsun, o yine aynı miktarda erzak alıyordu ve erzakın önemli bir kısmı SS muhafızlarına, oradan da karaborsaya gidiyordu. Hem kampı ilk defa bu kadar kalabalık olmuyordu ki. Schreckenreuther bu işin çaresine bakan Doğanın yöntemlerine gizli bir güven duyuyordu, çünkü bir süre sonra mahkûmların sayısı rahatlatıcı bir fark yaratacak kadar azalıyordu ve bu işte Doğaya yardımcı olmanın da pek çok yolu vardı.

Schreckenreuther, kıvrıkcık sarı saçları ve en az bir albino kadar beyaz bir cildi olan zayıf bir adamdı. Özellikle zalim biri sayılmazdı; yani sırf zulüm olsun diye yapmıyor, bu işten zevk almıyordu. Zulmü sadece eğitim amacıyla kullanıyordu ve keyfi yerinde olduğu zamanlarda da yanında çalışanlara mahkûmların çocuk gibi kabul edilmesi gerektiğini anlatıyordu. Onlar ya aşağı bir ırka mensuplardı ya da Nasyonal Sosyalizme düşman olduklarına göre daha az çalışan bir kafaları vardı. Her iki durumda da çocuk gibiydiler, sorumlu tutulamazlardı. Ve iyi bir baba çocuklarını cezalandırmalıydı. Pek çok cezalandırma yöntemi vardı: Bir keresinde üşenmeyip hepsini, tercihen beyaz kâğıtlara ve uygulanacakları suçlarla birlikte daktilo etmiş ve kalınca bir kitapçık hazırlamıştı. Bu büyük eserini, muhafızlardan birinin bazı mahkûmların dövmele derilerinden yaptığı ince parşömenle ciltletmişti. Ölen mahkûmların derilerinin yüzülmesi gerekirdi, Schreckenreuther bu konuda hassastı.

Kitapçık masasının üstünde duruyor, hiç kullanılmıyordu. Geliştirdiği teorilerin püf noktalarını yanında çalışanlara öğretmesine gerek kalmamıştı Schreckenreuther'in. Onların kendi teorileri ve genellikle de daha gelişmiş sistemleri vardı. Yardımcısı Biederkopf vardı mesela; dar alınlı, gür kaşlı, esmer bir adamdı. Biederkopf beton mikseri kullanırdı. Yeni gelenlerden şişman bir Yahudi seçer ve onu, birkaç iri taşla birlikte makinenin tankına koyardı. Sonra da

koca aleti çalıştırırdı. Bu ceza elbette şişman Yahudi'ye verilmiş bir ceza değildi. Çok kısa bir süre içinde Yahudi'den geriye sadece deri ve kemik parçaları kalırdı. Asıl ceza, tankı kazıyarak temizlemek zorunda kalanlara veriliyordu. Biederkopf bu işin layıkıyla yapıldığından emin olmak isterdi. Temizlik konusunda takıntılı bir adamdı.

Paula Toplama Kampı'nı boşaltma emri geldiğinde Schreckenreuther buna çok bozuldu. Bunu hiç hesaba katmamıştı. Elbette Amerikalıların yaklaştığının farkındaydı; düzenli olarak radyo dinlerdi ve Alman gazetelerindeki satır aralarından gerçekleri çekip çıkarmayı iyi bilirdi. Ama her şeyden önce toplama kampının bir askerî hedef olmadığını varsayıyordu ve iş oraya varsa bile kampı Amerikalılara iyi durumda teslim edebileceğine inanıyordu. Amerikalılar kamptaki mahkûmları orada tutmaktan başka ne yapabilirdi ki? Başka hiçbir işe yaramazlardı. Hatta belki Amerikalılar kendi adamlarından bir komiser, ya da işte adına ne diyorlarsa ondan atayıp işine devam etmesine izin bile verirlerdi.

Oysa emirler gayet açıktı; Schreckenreuther de diğerlerinden farklı olmayan bir Alman subayıydı ve emirlere uymak zorundaydı. Emirde, kampta olup bitenlere ilişkin her türlü izin silinmesi gerektiği yazılıyordu.

Bu da yapılacak bir sürü iş demekti ama onun çok kısıtlı zamanı vardı. Tüm mahkûmları barakalara kilitleyip ateşe verse bile kömürleşmiş bedenler kalacaktı geride. Üstelik emre göre yürüyecek durumda olanların kamptan çıkarılması ve varış yeri olan Thuringia'da mühimmat işçisi olarak çalıştırılması gerekiyordu.

Schreckenreuther başını salladı. Her türlü iz silinecek derken ne kastediyorlardı? Üstelik çocuklarının mühimmat fabrikasında çalıştırılmasını onaylamıyordu. Düzgün bir iş çıkaramayacak kadar aptal veya hınç doluydular. Hükümet Paula Toplama Kampı'ndakileri kullanmak zorunda kalmışsa demek ki işler hakikaten kötüydü.

Kamp doktoru olan Valentin'i çağırırdı. "Sana biraz iş çıkacak," dedi.

Rudolf Kellermann mezar yeri kazıyordu. Schreckenreuther'in, Doktor Valentin'in hesaplarına dayanarak seçtiği bu mezarlık alan,

dikenli tellerden yaklaşık beş yüz metre mesafede ve tozlarla kaplanarak yavaş yavaş ölmekte olan eğik huş ağaçlarının köklendiği en yakındaki hafif eğimli tepeden de bir beş yüz metre daha uzaktaydı.

Valentin, Schreckenreuther'e "Yanına beş bin kadar kişi alabileceksin," demişti; yani mezarlar kalan yedi bin kişi içindi. Mezarlar özenle kazılıyordu. Bu işlerden anlayan bir SS muhafızı yarı beline kadar çukurun içine girip zemini ölçmüş, tahta işaret kazıklarını çakmış ve kazıkların arasına beyaz ip germişti. Zaten bir deri bir kemik kalmış üç cesedi rahatlıkla üst üste atabileceğini, yanına da üç ceset daha koyabileceğini hesapladığında kazma işi zor olmayacak veya uzun sürmeyecekti; gerçi kazıcılar dünyanın en hızlısı değildi, çünkü onlar da bir deri bir kemik hâldeydi.

SS muhafızları kazının nedenini söylememişti ama mahkûmlar anlamıştı. Tahmin etmek zor değildi. Aynı şekilde, kazıcıların da nihayetinde kendi kazdıkları çukurlara gireceklerini tahmin etmek Kellermann gibi zeki bir adam için hiç de zor değildi.

Oysa Kellermann ölmek istemiyordu. Tüm çatışmalardan ve Kuzey Afrika'daki 999. Hafif Piyade Tugayı'nda, yani Nazilerin o dönemki cezalandırma biriminde köle gibi çalışmaktan sağ çıkmayı başarmıştı. Kellermann daha Kuzey Afrika'dayken Nazilerin savaşı kaybedeceğinden emin olmuştu, ki bu da savaşı onun kazanacağı anlamına geliyordu; bu zaferi görmek istiyordu. Sanayi şehri Kremmen'deki gestapo hapishanesinde ölmemişti. Orada gördüğü işkencenin izleri hâlâ tazeyken, sadece insan kalabalığı düşmesine engel olduğundan ayakta durabildiği bir kamyonu tıklararak Paula'ya getirilmişti. Kellermann bunu da atlatıp hayatta kalmaya kesinlikle kararlıydı.

Öğrenmişti, hem de hızlı öğrenmişti. Toplama kampının bir son olması gerekmediğini, toplama kamplarının da kendi toplum biçimini geliştirdiğini ve sadece büsbütün yalnız kalırsan kaybolup gideceğini anlamıştı. Kamplarda da gruplar oluşuyordu, erkeklerden ibaret gruplar... ama herhâlde kadınların tarafında da durum aynıydı... insanlar aynı keskin kararlılık, geçmişteki ortak deneyimleri ve gelecek fikirleri sayesinde yakınlaşıyordu. Köle olarak çalıştırılmak üzere bölgedeki fabrikalara, inşaat alanlarına veya hasat zamanı çiftliklere götürüldüklerinde birbirleri için hırsızlık yapıyorlardı.

Zayıfları ve hastaları, kampın sadık adamlarına ve SS muhafızlarına karşı idare ediyorlardı; kendileri de tutsak olan bu sadık adamlardan bazıları gizlice onların tarafını tutsa bile... Dayak yemiş ve yaralı birini çaktırmadan barakaların karanlık arka kısımlarına götürüp tedavi ediyorlardı. Ve geceleri, önce asla başaramayacaklarını bildikleri hâlde nasıl kaçacakları üzerine, sonra yapmak zorunda bıraktıkları işi sabote etme araçları konusunda ve nihayet gelecek, her zaman gelecek ve özgürlük hakkında fısıldaşırlardı. Nasıl intikam alacakları hakkında pek az konuşurlardı... SS'in gürültü patırtı olmadan, hızlıca bitirileceğine kesin gözüyle bakılırdı. Ama iliklerine kadar hasta düşmüş koca bir ülke, temizlenip sıfırdan inşa edilmesi gereken bir Almanya vardı. Bunu yapacak olan da dikenli teller altında geçirdikleri yıllar boyunca, SS kırbacı ve copu altında ve bunlara rağmen hayatta kalmayı başararak ahlaki haklılıklarını ortaya koyan onlardan başka kim olabilirdi ki?

Böyle bir grupta, bedeni kampta doğal denilen yollarla veya işkenceyle zayıflamakta ve ölmekte olan bir adam, buna çok da üzülmezdi; çünkü bilirdi ki diğerleri, yaşamaları için onlara sunduğu yardım sayesinde yaşayacak. Yaşama anlamı ve duygusunu -Nazilerin sırf yok etmek için bu kampları tasarladığı anlam ve duyguyu- muhafaza etme savaşını kazananlar onlardı.

Kellermann'a göre kendini korumak bir zorunluluktur. Şu son yılları atlatmıştı ve şimdi mezar kazıcılarından biri olarak ölmeyecekti.

Delik deşik zeminde bir taş bulmak için etrafına bakındı ve bir tane buldu, ama yakında değildi ve o tarafa gidip taşı alma şansı çok azdı. Taşın yanında çalışan ve sarkık, pijama gibi duran çubuklu üniforması ter içinde kalmış adam, taşla uğraşmaktan çekinir gibiydi. Kellermann bekledi.

Bir kurukafayı andıran, sıırılsıklam, kıpkırmızı ve Slavlara özgü bir surata sahip olan ve yüzünün boyun eğmiş her bir çizgisi ile bir köpek gibi bakan yılgın gözlerine korku sinmiş olan adam, nihayet taşı kurcalamaya başlamıştı. Küreğinin metal kısmını taşla sürttü. Sesi duyan muhafız şimdi etrafında dolanıyordu. Adam daha hızlı çalışmaya başladı, bir toz bulutu yükseldi, ama taş kıpırdamadı bile. Muhafız, sanki oyun oynar gibi, kırbacının içi kurşunla doldurulmuş sopa kısmını postallarının siyah, sert derisinde şaklatıyordu.

Adam çalışmayı bıraktı. Çukurun içinden yukarıya, tepesinde diki-
len muhafıza baktı. Muhafız, adamın en az iki katıydı; geniş bir göğ-
sü, güçlü bacakları ve temiz havayla pembeleşmiş bir suratı vardı.

“Evet?” dedi muhafız.

Adam hâlâ yukarıya, tıpkı bir yılanı bakan bir kuş gibi korku ve
büyülenme karışımı bir bakışla bakıyordu, çünkü başına gelecekleri
biliyordu ve çaresizdi.

O esnada Kellermann bulunduğu yerden ayrılıp cesareti kırıl-
mış adamın yanına geldi. Muhafızı görmezden gelmiş gibiydi, onun
durup olanları izlemesine neden olan da buydu. Kellermann özür
dilemeye çalışıyordu, hatta muhafıza şöyle bir bakıp gözleriyle mü-
saade ister gibi yapsaydı muhafız da karşı koyar ve bu itirazını da
kırbacıyla gösterirdi.

Kellermann kaldırma gücü kazanmak için küreğinin ağzını top-
rağa, taşın yakınına sapladı. İki eliyle küreğin sapına yapıştı ve kalan
son gücüyle küreği yukarı doğru kaldırdı. Sivri kemiklerinin pör-
sümüş kaslarını delip geçeceğini sandı. Kemiklerinin derisini yırt-
masını engelleyecek kadar yağı yoktu. Derken, çukur ve orada kazı
yapan adamlar, çılgınca açılarla başının etrafında dönmeye başladı
sanki. Etrafa nemden bulanık gözlerle, pembe bir tabakanın ardın-
dan bakıyor gibiydi. Ter damlaları alnını yakıyordu. Önce ensesine
saplanan acı yayılarak beynine kadar çıktı; öyle keskin ve azılı bir
acıydı ki çılgılık atmak istedi. Neyse ki şişmiş dili ağzını tıkıyordu.

O sırada küreğin sapı kırıldı. Dengesini kaybedip çukurun duva-
rına yapıştı, kırılan kürek sapı da hâlâ elindeydi. Bir anlığına gözle-
rini kapattı.

Muhafızın öfkeli sesini duydu, “*Dummkopf!*” Ardından, “Çık
oradan,” dedi muhafız, “Gel buraya, kuş beyinli!”

Zar zor çukurdan çıktı. Muhafız rengi atmış, çubuklu üniforma-
sının yakasına yapıştı; Kellermann yırtılan dikişlerin sesini duydu.

Muhafızın önünde, ellerini yukarı kaldırmış dikiliyordu. “*Ach-
tung!*” diye bağırırdı muhafız. “Kıpırdama!” Kellermann hazır ola
geçti. Emre itaat etmek zorundaydı, etmemek sırtına kurşunu yemek
demekti.

SS muhafızının öfkesi yatışıyordu. Bu adamları ya öldürecek ya
da yeniden işe koşacaktı. Kellermann’ı öldürmek istemiyordu, çün-

kü toplu mezarların kazılması gerekiyordu ve küreği kırması sayılmazsa, ağır küreği kaldırmaktan bile aciz enkaz hâlindeki öteki adamlardan daha iyi kazıyordu.

Böylece muhafız kırbacını kaldırdı ve Kellermann'ın yüzüne iyi nişanlanmış, düzenli darbeler indirdi. Bir... iki... üç... dört... ikisi sol yanağına, ikisi sağ yanağına. Kırbacın indiği yerde açılan yaralardan kan sızmaya başladı.

“Niye vurdum biliyor musun?”

“Evet,” dedi Kellermann.

“Kürek *Reich*'a aittir de ondan.”

“Evet,” dedi Kellermann. Gözlerine iğne gibi batan yaşlar hücum etti; vücudunda bu kadar sıvı kaldığını bile bilmiyordu.

“Git, yeni bir tane al!” dedi muhafız. “Koş!”

“Baş üstüne,” dedi Kellermann. Ve koştu. Her bir adımı derine, ta sinirlerinin merkezine kadar inen bir bıçak darbesiydi sanki. Muhafızın görüş alanından çıktığını fark edince yavaşladı. Yürümesi lazımdı. Zira koştuğunu gören diğer muhafızlar kaçmaya çalıştığını düşünebilirdi. Kapıdan geçti, nöbetçi askere arazideki kazı görevi için kürek getirme emri aldığını bildirdi. Geçmesine izin verildi.

Bir barakaya girip acısı dinene kadar orada sessizce oturmak istedi. Ama kendi kendine mırıldanarak, yorgun argın, barakaların arasından geçti; bu kahrolası beden şimdi teslim olamazdı, çok daha kötüsünü görmüştü ve kendini bırakmanın, acısız bir karanlığa gömülmenin zamanı değildi.

O sırada iki barakanın arasındaki, sonu yokmuş gibi görünen sırayı gördü. Gri-kirli mavi çubuklu kıyafetleri içindeki binlerce adam bir olmuş, hep birlikte tarifi zor tek bir kirli renge dönüşmüştü. Çift sıra hâlinde duruyorlardı ve iki sıra arasında bir denetçi ekibinin rahat rahat dolaşacağı kadar boşluk vardı. Kellermann içgüdüsel olarak sıranın ne için olduğunu anlamıştı: Bu ikili sıra ile kazdığı mezarlar birbirini tamamlıyordu. Ve onun da, duyduğu acıya ve içindeki dayanılmaz bayılma arzusuna rağmen bu sıraya girmesi gerekiyordu. Bu sıraya girmesi, orada gerekirse saatlerce dikilmesi ve göğsünü dikleştirip kendini kuvvetli göstermesi, hiç değilse yürüye-bilecek kadar kuvvetli olduğunu göstermesi şarttı. Çünkü bu yürüyüş için seçilmeyenler mezarları boylayacaktı.

Katranlı kâğıtla kaplanmış, pürüzlü duvarlara gölge gibi yapışarak barakaların arkasına doğru yoluna devam etti. Barakadan barakaya geçerken görülme riski vardı ama her seferinde kendini bu riski almaya zorluyordu. Bu geçişlerden, sıradaki adamlara bakmak ve kendi barakasından, kendi grubundan olanları bulmak için de yararlanıyordu.

Dördüncü ya da beşinci geçişiydi ki profesörün beyaz, güve yeniği saçlarını gördü. Aslında gerçekten güve yemiş değildi, profesörün saçlarının o düzgün hâlimden rahatsız olan bir Nazi, sadık adamlardan olan bir berbere yaşlı adamın saçlarını tuhaf bir şekilde tıraş ettirmiş ve saçlar daha tam olarak uzamamıştı.

Kellermann son bir gayretle öne atılıp sıraya girdi. Yanındaki adam ilerleyince profesör de ilerlemişti. Bir su birikintisindeki hafif bir dalgalanma gibi bir hareketlenme oldu, sonra her şey eski hâline döndü. Bir bahar gününün güneşi altında, çubuklu, kirli elbiselerin oluşturduğu kalabalık, dümdüz bir sıra.

Doktor Valentin aptal değildi. Bir tıp insanı olarak, oradan yürüyerek çıkıp yaşayacak olanlar ile ölecek olanlar arasında mantıklı bir seçim yapmanın imkânsız olduğunu biliyordu. Ama bundan Schreckenreuther'a bahsetmedi, komutanın bu "tıbbi tedavi" olarak adlandırılan kamp saçmalığının farkında olduğunu varsayıyor ve izlenen yöntemi kafasına takmıyordu. Seçilenlerden yürüyemeyecek olanlar düşecek ve konvoyu koruyan muhafızlar tarafından ortadan kaldırılacaklardı.

Bu kader belirleyen kişi rolünü oynamaktan hoşlanmıyordu. Elinin bir hareketi, bir baş işaretiyle yaşam ile ölüm arasında karar veriyor olmak yeni bir şey değildi. Uzun yıllar önce ricalar, yalvarmalar, sessiz bakışlar ona bu kudret sarhoşluğunu yaşatırdı, ama hep aynıydı ve zamanla aşınmıştı. Hayat kurtarmaya çalışmak, ki onun işi aslında buydu, hayatların yok edilmesine adanmış böyle bir yerde o kadar anlamsızdı ki. Burada ondan beklenen tek şey birinin kalp krizinden ya da zatürreden öldüğünü gösteren ölüm belgelerini imzalaması veya kamptaki nadir soruşturmalar kapsamında, soruş-

turulanların bedenlerine adalet yerini bulana kadar göz kulak olup onları nefes alır hâlde tutmasıydı.

Canı sıkıldığında son çare olarak gençliğinde tutkuyla sarıldığı çalışmalara müracaat ediyordu: Ortaçağ Latincesi ve kanser araştırmaları. Ortaçağ Latincesi kişisel hobisiydi ve şu şansa bakın ki bu alanda tam bir otorite olan profesör, Paula Toplama Kampı'nda tutsaktı. Profesör çok katkı sağlıyor, dili incelemeye ve metin okumalarına yardım ediyordu.

Bir gece, çalışmaları epeyce ilerlemişken Profesör Seckendorff, Doktor Valentin'e neden Paula'da olduğunu anlatmıştı. Çocukları Hans ve Clara, Münih Üniversitesi'ndeki öğrenci ayaklanmasına katılmıştı. Samimi olmakla birlikte amatörce bir girişimdi bu; gençlerin savaşın kıyımına, Stalingrad'da feda edilmeye karşı protestosuydu. Elbette yakalanmışlar, Hans ve Clara idam edilmiş ve üniversitenin Latince profesörü olan ve hakkında hiçbir delil bulunmayan baba da Paula'ya getirilmişti.

“Yaşamının benim için bir anlamı yok,” demişti Profesör Seckendorff, “Bir ayağım zaten çukurda.”

Dersi her zamanki gibi yaşlı adamın gülünç denilecek kadar ince uyluklarına insülin enjekte ederek sonlandıran Doktor Valentin güldü ve “Ama ben sizi yaşatacağım, *Herr Professor*,” dedi. “Çünkü birincisi, böyle çocuklar yetiştirdiğiniz için cezalandırılmanız lazım ve ikincisi, bizim gibi entelektüellerin birbirini kollaması ve zorlu savaş şartları altında *Kultur*'a ve bilime sahip çıkması gerekir.”

Profesör acıyla yüzünü buruşturdu ve hiçbir şey söylemedi. Dersler daha da uzayarak devam ettikçe onun da fikrini değiştirmek için daha çok zamanı olmuştu. Nihayet Kellermann'ı tanımış ve hayata kıymet vermeyi yeniden öğrenmişti; Kellermann'ın, çocuklarının uğruna öldükleri şeyi sürdürmekten uzak durması yönündeki varsayımına da inanmaya başlamıştı.

Doktor Valentin'in kanser araştırmaları ise daha ciddi bir konuydu. Hastalığın nasıl yok edileceğini araştırmak için ilk adımın hastalığı yaratmayı öğrenmek olduğuna inanıyordu ve bu ilk adımı henüz aşamamıştı. Mahkûmları, tercihen de meme kanseri görülme sıklığı nedeniyle kadın mahkûmları alıp ameliyat ediyor, onlara hastalık bulaştırmaya çalışıyor, yaraları iltihaplı diye açık bira-

kıyor, kanserli insan ve fare dokularını onlara naklediyor ve gitgide artan bir maharet ve gitgide artan bir çılgınlık hâliyle çalışıyordu. İnsan kobayları zaten aşağı ırk olduğundan ve çoğu durumda doktor somut sonuçlar elde edemeden öldüklerinden anestezi malzemesi de ziyan olmuyordu. Sürekli kaleme aldığı ama bir türlü bitiremediği tıbbi yazılarında, iyileşme sürecinde acının çekiciliğine ilişkin uzun dipnotlar vardı.

Kampı boşaltma emri ona özellikle çok dokunmuştu. Üç yıllık araştırmanın sonu demekti bu. Sıradakilerin denetimine başlamadan önce hastanenin olduğu barakaya gitti, en ümitli olduğu vakaların karyolasının başında durdu, acı içinde kıvranıp inleyenleri gözledi, acıdan delirenleri izledi. Sessiz bir hoşça kalın dedi, kendi elleriyle dikkatle açtığı yaralara son bir kez baktı, iltihapları kokladı ve bir büyüme emaresi keşfettiğine inandığında da başını salladı.

Sonra, biraz buruk, denetimini yapmaya başladı. Arkasında Schreckenreuther ve bir grup muhafızla birlikte uzun sessiz sıranın, yorgun ve cesareti kırılmış adamların yanından geçiyordu. Bir tutsağa nadiren dikkatle bakıyor, çoğunu göz ucuyla süzüyordu. Sol elinin kalkık işaret parmağıyla ve mekanik hareketlerle tek tek birinin göğsüne doğru işaret ediyordu. Sonra Schreckenreuther ve muhafızlarla birlikte ilerliyor, seçilen adam da yaşamak ve eğer yapabilirse yürümek için bir adım öne çıkıyordu.

Doktor Valentin, Profesör Seckendorff'un yanına geldiğinde durdu. Yaşlı adam yürüyüş için uygun değildi, bu kadarı malumdu. Doktor Valentin bir şekilde bu adamdan hoşlanmıştı ve bir an için ona bir şans vermeyi düşündü. Sonra bir bilim adamı ve subay olarak vazifesinin tarafsız olmayı icap ettirdiğini düşündü. Hem üstelik Ortaçağ Latincesi üzerine başka bir ders ya da manastırdan kaçan öğrencilerin müstehcen şarkılarının keyifli okumaları da olmayacaktı. Ne yazık. Profesör Seckendorff'un faydası kalmamıştı artık.

Doktor Valentin profesörün yanından geçip gitti.

Paula Toplama Kampı'ndaki bir tutsak için fazla güçlü görünen bir sonraki adamı seçti.

Doktor Valentin, Schreckenreuther ve muhafızlar ilerledi. Kellermann bir adım öne çıktı. Öne çıkarken, zayıf bir direnç gösteren profesörü de çekiştiriyordu.

“Lütfen!” diye fısıldadı Kellermann. “Ne yaptığımı biliyorum.”

Paula Toplama Kampı’ndan tahliye edilenlerin oluşturduğu yürüyüş kolu, Doktor Valentin seçim işini bitirdikten kısa bir süre sonra yola çıktı. Silahlı SS muhafızları etrafta koşturuyor, emirler yağdırıp duruyor, tutsakları itip kakarak yavaş yavaş oluşmakta olan üçlü sıraların arasına katıyor ve Doktor Valentin’in es geçtiği zayıf tutsakları geri püskürtüyorlardı. Dipçikler kemiklere vuruyor, gevşek derilerin üzerinde kırbaçlar şaklıyordu. Zayıf tutsaklar Doktor Valentin’in tertip ettiği düzeni şimdi kavriyorlardı: Ölüm karşısında mücadele ettiler ve SS subayları tarafından acımasızca dövüldüler. Ne acıklı bir mücadeleydi bu; penceredeki son gün ışığı zerresine koştururan sonbahar sinekleri gibi...

Büyük kapı açıldı. Yürüyüş kolunun önündeki arabanın içinde Schreckenreuther, rahat rahat arkasına yaslandı ve işi bitirmek ve emrin, izlerin yok edilmesi ile ilgili bölümünü yerine getirmek için kalan Biederkopf ile kadın ve erkek SS’lere selam verdi. Ardından Schreckenreuther’in gözdesi ve gurur vesilesi olarak gördüğü kamp bandosu geliyordu; el arabasında büyük orkestra davulu, borazanlar, nefesliler... Sevgililerini arkalarında bırakıp küçük bir kasabadan ayrılan askerler hakkındaki o neşeli “*Muss I denn, muss I denn*” marşını çalıyorlardı.

Onların arkasından, müziğe ayak uydurmaya çalışan tutsaklar geliyordu. SS’ler de, Tommy marka silahları dolu ve her an ateş etmeye hazır vaziyette yürüyüş kolunun iki yanından yürüyorlardı.

Kellermann arkasına bakmadı. Bakamazdı, çünkü sağındaki SS muhafızı bu uygunsuz hareketi fark ederdi. Üstelik bakmak da istemedi. Kamp geride kalmıştı ve SS muhafızları olsa da olmasa da bu yürüyüşün sonu özgürlük olacaktı, olmalıydı. Kırbaçlanmış, dövülmüş, açlıktan ölmek üzere olan bu adamlar ve kadınlardan kaçış başarabilecekti, bilmiyordu; bu düşüncüyü hemen kovdu aklından. O başaracaktı.

O esnada arkadan gelen makineli tüfek seslerini duydu. Kamptan takır takır silah sesleri geliyor, öndeki bando bile bu sesi bastıramıyordu. Kamptakiler kalan yedi bin kişiyi öldürmeye başlıyorlardı;

alt alta üst üste tozlu, kirli toprağa düşecekler, vücutlarında kalan birazcık kan da toprağa karışacaktı.

“Marşı söylesenize piçler!” diye bağırdı SS. “Söyleyin!”
Kellermann, profesörün titreşimini işitti. “*Muss I denn...*”

Şimdi artık, şimdi artık gitmem gerek buradan
Ama sen, sevgilim, sen kalacaksın...

5

Ortaçağ’da Neustadt, duvarlarla çevrili bir şehirmiş; şehrin savunması, kıvrım yeri tam burada bulunan küçük bir nehre de kısmen bağlıymış. Bir zamanlar Alman limanlarından başlayıp Köln, Augsburg ve Venedik üzerinden Yakındoğu’ya varan büyük ticaret yolu Neustadt’tan geçermiş. O günlerde bozuk yollarda yolculuk eden, ağır arabalarıyla biber, baharat ve nadir kumaşlardan oluşan zengin yükler getiren tüccarlar Neustadt’ta gecelermiş. Refah içinde, ateşli, bağımsız, mağrur bir kasabaymış. Sonradan Amerika kıtalarıyla okyanus ticareti önem kazanmaya ve Augsburg ve Hansa Birliği zayıflamaya başlayınca, Neustadt, kendi kendine dökülen duvarlarından daha uzun süre varlığını sürdüren, uykulu bir varoluşa sürüklenmiş. 1945 baharında şehir, güneşte parlayan eski kiliseleri, küçük nöbetçi kulelerinden çıkılan kuleleri, yan duvarlarından dar sokaklara açılan kutu gibi evleriyle; dışarıya kapalı ve bir kabileyi andıran, fukaralığını tarihiyle örten özellikleriyle; bir yandan yabancılarla evlenirken bir yandan da kendi el zanaatlarına ve ticaretine –yani, halat fabrikasına, bira üretimine ve kasabanın eskimiş güzelliklerini keşfederek ara sıra gelen birkaç turiste– dayanan insanlarıyla hâlâ ayaktaydı.

“Tam fotoğrafı çekilecek yer,” dedi Bing, “ama onun haricinde uzak durmak lazım.”

Troy, komutanlık aracına yaslanmış duruyordu. Görev kuvvetini Neustadt’ın üç kilometre kadar dışında durdurmuş, Karen ve Yates’le birlikte, yeşil tepeler arasında kurulmuş, önlerinde uzanmakta olan sakin kasaba hakkında Bing’in söylediklerini dinliyordu.

Bing sözüne devam etmeden önce, Troy’un gönderdiği keşif devriyelerinin ilki geri döndü. Devriyenin başındaki Teğmen Dillon, sı-

cak havaya rağmen Pazar günleri giyilen kalın, siyah bir takım elbise giymiş ve ucuna beyaz, işli bir mendilin bağlandığı bir sopa taşıyan sersemlemiş bir siville geldi.

Dillon adamın yüzünü Troy'a döndürdü. "Neustadt'ın dışında bu kuşu yakaladık."

"Teslim!" dedi sivil.

Dillon "Tamam, tamam," diyerek adamı eliyle kenara çekti. "Nehre kadar bütün yolu gittik. Kasabaya da girebilirdik. Direniş yok. Tek kurşun sıkmadık. Eğer bu bir tuzak değilse, bana öyle geliyor ki dosdoğru geçebiliriz. Kestirebildiğim kadarıyla köprüye dokunulmamış. Teçhizatımızı taşıyabilecek durumda."

Troy, "Teşekkürler," dedi. "İyi iş çıkardın. Biraz dinlen Dillon, adamlarına da söyle bir şeyler yesinler." Yates'e döndü. "Göster bakalım marifetini!"

"Memnuniyetle!"

Yates sivile dönerek "*Kommen Sie her!*"* dedi.

Sarkık suratı endişe içindeki sivil, anında itaat ederek başıyla selam verdi.

"Adım Karl Theodor Zippmann." Yine bir baş selamı verdi. "Neustadt'ın eczacısıyım."

Bing araya girdi, "Hâlâ ek iş olarak, tabii kaçak yoldan, mürver içkisi yapıyor musun?"

Zippmann sarardı. Atlantik'in öte yanından gelmiş bir ordunun askeri onun mürver içkilerini nasıl bilebilirdi ki? "Hayır, hayır!" diye bağırdı. "Yasalara uyuyorum ben!"

Yates, İngilizce, "Kes şunu, Bing!" dedi. "Adamın kafasını karıştırıyorsun!"

Zippmann'ın yüzünde sinsî bir gülüş belirdi. "Ama belki birkaç şişem kalmıştır... Eğer siz beyler Neustadt'a geldiğinizde biraz isterseniz..."

Bing, Karen'a "Beni tanımadı," dedi. Biraz hayal kırıklığına uğramış, biraz da memnun olmuştu.

Yates ciddiyetini muhafaza ediyordu. "*Herr Zippmann*, içkilerinizi tadacak zamanımız yok. Neustadt'ta hiç Alman birliği var mı?"

(Alm.) Buraya gelin.

“Hayır, *Herr Offizier*, ben de zaten size bunu söylemeye geldim. Bu sabah, toplam dört kişi *Herren Amerikaner* ile buluşmak için Neustadt’ın dışına çıktık. Kasabamızın tarihinin bu önemli gününde öylesine mutlu ve onurluyum ki, sizinle görüşecek ilk kişi olmak üzere seçilmiş bulunuyorum. Şarap tüccarı *Herr Bundesen*, kendisi aynı zamanda Ticaret Odası başkanı olur, beni hiç affetmeyecek, çünkü ben sadece bir eczacıyım ama Peder Schlemm de benim gitmemi söyledi...”

“Bir dakika...” Yates adamın sözünü kesti. “Neustadt’ta hiç Alman birliği olmadığından emin misiniz?”

Bing kendini tutamadı. Ellerini arkasında kavuşturmuş, yandan yaklaşarak Zippmann’ın dibine geldi, adam ne yana döneceğini şaşırmıştı. Sabırsız bir hâlde, “*Herr Zippmann*,” dedi, “eğer gelir de bir tane bile Alman askeri bulursak vurulduğunuzdan bizzat emin olacağım.”

“*Ja, Herr...*” Zippmann kıvranıyordu. “Bir garnizon vardı, yani dün geceye kadar bir tane vardı.”

“Kaç adam?” diye sordu Yates.

“Kırk kadar. Ama deli gibi, aceleyle gittiler. *Kreisleiter* Morgens-tern de ofisinden üç adamla birlikte onlarla gitti. Fakat karısı hâlâ kasabada, ama sekreterini, o pis herifi yanında götürdü. Bir de *Volkss Sturm*’un yaklaşık yarısı gitti, Nazi olanlar... Diğerleri hiç ortalıkta görünmedi, evlerinde kaldılar.”

Zippmann’ın ayrıntılı anlatımı Yates’e doğruymuş gibi geliyordu. Bing neden adamdan sinirini çıkarmaya çalışıyordu ki?

“Bir de köprü mayınlandı!” Zippmann telaşla anlatmaya devam ediyordu. “Fakat Peder Schlemm, ihtiyar balıkçı Uli’ye belki kablo-ları kesebileceğini söyledi ve Uli de öyle yaptı, o yüzden de köprü hâlâ yerinde.”

“Kim bu Peder Schlemm?”

“St. Margarethen’in papazı. ‘Amerikalılara Nazilerin ve askerle-rin gittiğini ve kasaba olarak teslim olduğumuzu söylememiz lazım, yoksa silahlarıyla gelirler ve Neustadt’ta taş üstünde taş koymazlar’ dedi.”

“Belki de layığınız budur,” dedi Bing.

Yates “Kes artık!” diye emretti. Tekrar Alman’a dönerek “Bu Papaz Schlemm iyi bir adam mıdır?” diye sordu. Ensendorf’taki Peder Gregor’u hatırlamış, umutlanmıştı.

“Evet, tabii!” Zippmann bir an tereddüt etti. “*Herr Offizier*,” dedi, “Biliyorsunuz ben Protestanım. Ama uyum sağlıyorum!”

Bing, İngilizce, “Peder Schlemm diye birini hiç duymadım,” dedi. “Herhâlde kiliseye benim dönemimden sonra katıldı. Ama Zippmann hayli düzgün bir adamdır. Naziler varken babam ilaç ihtiyacımız olduğunda mesai sonrası hep ona giderdi. Bize her zaman yardımcı olmuştur.”

“Niye adama sataşp duruyorsun o zaman?”

“Ben bu kasabayı bilirim, Teğmen...”

Yates omuz silkti. Sonra Troy’a dönüp eczacının verdiği bilgileri ana hatlarıyla anlattı, “Yine de dikkatli olmalı, Yüzbaşı,” diye de ekledi.

Troy sivil adamın yanına gitti, adamı inceledi. Nihayet “Pekâlâ,” dedi, “Daha ne bekliyoruz?”

İlerlemek için işareti verdi.

Mühendisler köprüyü inceledi ve Zippmann’ın doğru söylediğini gördü.

Ardından, silahlar, zırhlı araçlar, kamyonlar kaldırımların üzerinden tangırdaya tangırdaya, sesleri dar sokaklardaki tuhaf evlerde yankılana yankılana eski kasabaya girdi. Bunun dışında sessiz bir karşılama olmuştu. Eski tarz, güneşli, *gemütlich** atmosfere rağmen insana kendini hiç de rahat hissettirmeyen moral bozucu bir işaretti bu.

Yates, kapalı pencerelerin camlarına yapışmış, panjurların arasından dikkatli dikkatli bakan yüzleri görebiliyordu. Çatı katlarında, cumbalarda, doğramaların kirişlerinde, yani o pek yaratıcı Nazilerin bayrak direği dikilebileceğini keşfettiği her yerde çarşaflardan, havlulardan, yastık kılıflarından doğaçlama yapılan beyaz bayraklar asılıydı. Halk belli ki kötü niyetli oldukları sanılsın istemiyordu. Yine de teslimiyette aşırı hevesli ve gayretli olunması, biraz fazla barizdi. Hiç de güven telkin etmiyordu.

(Alm.) Huzurlu, rahatlatıcı.

Ama nihayet, diye düşündü Yates, ne o ne Troy ne de Troy'un adamları bu insanlara güvenerek gelmişlerdi buraya. Teslim olsun olmasın, kartpostallardaki gibi şirin bir yer olsun olmasın, Neustadt bir düşman toprağı ve Paula Toplama Kampı'nın da kapı komşusuydu.

Yol genişleyerek oldukça büyük, dikdörtgen biçimli bir meydana uzanıyor, meydanın bir ucunda da Gotik tarzda inşa edilmiş belediye binası duruyordu. Belediye binasının arkasında ise kasaba üzerinde sembolik bir hâkimiyet kurmuş St. Margarethen'in iki kulesi belli belirsiz seçiliyordu. Yürüyüş kolunun önündeki araçlar belediye binasının önünde durduğu sırada St. Margarethen'in çanları, Paskalya Bayramı, Hitler'in doğum günü ya da eskiden, imparatorların doğum günleri şerefine çaldığı zamanlardaki gibi kasvetli ve tantanalı bir sesle çalmaya başladı.

Araçlardan bazıları pazar meydanına park etti, diğerleri de Neustadt'a yaklaşabilecekleri kollamak üzere kasabanın sonuna doğru devam etti. Troy komutanlık aracından çıktı, tabancasını çekerek hızlı hızlı belediye binasının ana kapısına vardı. Büyük ve ağır kapıyı itti, kapı zorlanmadan açıldı. İçerideki taştan tonozlar soğuk ve karanlıktı, küf kokuyordu. Zemin kimisi yırtık, kimisi de düzensiz bir geri çekilmeyi işaret eder gibi aceleyle uçlarından yakılmış kâğıtlarla doluydu. Ayağıyla kâğıtları itti. Geri döndü.

Kapının dışında, merdivenlerin başında durup çan sesleri ve motor gürültüsü arasından seslendi: "Teğmen Dillon! Teğmen Dillon! Bayrak! Direkteki şu lanet olası çarşafı indirelim de, içinde anlam olan bir şeyler çekelim!"

Bing, Neustadt'ın fethi sırasında orada değildi. Yates'e "Lütfen artık gitmeme izin verin," demişti. "Benim için çok önemli bu. Evimdeyim. Başladığım yerdeyim."

Yates, "Dikkatli ol," diyerek gitmesine izin verdi.

Bing hatırladığından çok daha küçük görünen sokaklarda yürüyor, 'Gözüm kapalı da yolumu bulacağıma eminim,' diye düşünüyordu. Zippmann'ın eczanesinin önünden geçti. Eczane kapalıydı. Hatırladığından çok daha boş duran vitrine baktı, Zippmann'ın za-

manında ustalıkla harmanladığı şifalı otların kokusu sanki burnuna geliyordu.

Ve işte doğduğu, yaşadığı ev oradaydı; babasının pencere önünde oynamayı çok seven çocuğu düşmesin diye ilk kat penceresine taktırdığı boydan boya demir çubuklar hâlâ duruyordu. Annesi o kapı eşiğinde durur, Bing'in okuldan dönmesini beklerdi. Bing de bir sürü yabancıнын arasında yaşadığı maceraların ardından annesine, güvenli evine kavuşmak için acele ederdi. İçinde büyük bir özlem kabardı; eve girmek, bir zamanlar onun olan odada oturmak, sonra yemek odasına geçip babasının eve yaklaşan ayak seslerini, annesinin yumuşak sesiyle onu karşılamasını işitene kadar orada beklemek istiyordu. Birbirlerine neler söylediklerini hiçbir zaman bilememişti. Küçükken anlamazdı ne söylediklerini, ergenliğe eriştiğinde ise anlamak istememişti.

Dairenin zilini çaldı. Kapıyı açan olmadı.

Tüm zilleri çaldı sonra; düzgün ve beyaz isim sıralarının yanındaki düğmelere sırayla bastı. İnsanlar pencerelerden kafalarını uzattı, birileri dairelerinden çıkıp gelerek ne istediğini sordu.

“Mesele nedir?” diye sordu Bing. “İlk katta kimse yok mu?”

Onu tanımamışlardı. Oradan çocukken ayrılmış, tuhaf bir üniforma içinde koca bir adam olarak geri dönmüştü.

“Hayır, *Herr Soldat*,” dedi bir kadın. “Orada kimse yok.”

“Neredeler?”

Cevap yok. Kadın birkaç adım geriledi.

Daire zilindeki isme baktı. “Burada kalan Friemel de kim?”

“Avukattır, *Herr Soldat*,” dedi kadın. “İşte, orada yazıyor.”

“Nazi mi?”

Sessizlik.

“Kaçak mı?”

Sessizlik.

“Bu daireye girmek istiyorum.”

Kadın yardım etmeye çalışıyor gibiydi, “Kimsede anahtar yok ki, *Herr Soldat*,” dedi.

O esnada Bing babasının birkaç kere bu Friemel'den bahsettiğini hatırladı. Babasını işini bırakmaya zorlayan, sonra da onun yerine

geçen adamdı bu. “Ya kabul et ya da ben sana kabul ettirmesini bilirim,” tarzı bir anlaşılmıyordu.

İnsanları kenara itip binaya girdi. Dairenin kapısı kilitliydi. Ayağını kaldırıp sıkı bir tekme savurdu. Kapı açıldı.

İçerideydi şimdi, yalnızdı.

Odaların o eski havasından bir şeyler kalmıştır diye ummuştu. Ama odalar farklıydı, sefil hâldelerdi. Duvar kâğıdı değişmişti, yeni ve ucuz mobilyalar vardı. Aynı kalan tek şey, girişteki kalorifer peteğini gizleyen metal kapaktı. Bir an için ondan bir parça koparıp saklamayı düşündü, ama bu çok acı bir hatıra olacaktı. Bir o odaya bir bu odaya girip çıkıyor, hiçbirinde durmuyordu. Oraya ait değildi Bing. Görünürde orada durmaya devam etse de hayatının başlangıç noktası olan ev gitmişti. Çocukluğunun gerçek evi, zihnindeki bir resimdi artık sadece.

İçindeki korku kırıntılarının uçup gittiğini hissetti. Bu insanlarla arasında hiçbir bağ yoktu... gençliğinin kök saldığı bu yerde *Herr Friemel* adında bir adam oturduğu için değil, babası ve annesiyle birlikte buradan sürüldükleri için de değil, ama Bing değiştiği, artık başka yerde kök saldığı için...

Arkasına bakmadan dışarı çıktı. Kapıyı da ardına kadar açık bıraktı; komşuların veya buradan geçen askerlerin *Herr Friemel*’in eşyalarını aşırmasını umuyordu.

Kadının biri ona doğru koştu, tam önünde durdu. Soru sorar gibi Bing’e bakıyordu; Bing de gözünü dikip bakınca kadın soluk soluğa bir çığlık attı. “Bu *sensin!* Birinin *Friemel*’in evine geldiğini, içeri girdiğini söylediler. Sen olduğunu hemen anladım. Evet, anladım. Ne kadar da büyümüşsün, güçlü kuvvetli olmuşsun. Üniforma da ne yakışmış! Küçük Walter Bing, ne kadar da büyümüş!”

Yine bir kalabalık toplandı. Bing arkasını dönüp “Uzaklaşın!” diye bağırdı, “Hepiniz!...” Karabinasına uzandı. Kaçıştılar.

Kadın güldü. “Öyle tabii ya, *Herr Bing*. Şimdi patron kim, göster onlara!”

“Sen *Frieda*’sın, öyle değil mi?” dedi Bing.

“*Herr Doktor Bing* nasıl, annen nasıl? O eski güzel günlere dönsen diye ne çok diledim bilemezsin. O kadar iyi insanlardı ki, hizmetçilerine o kadar kibar... Robert’e de hep bunu söyledim, kocam

olur kendisi... Evet, evet, evlendim..." Dostça güldü. "Dedim ona, Robert dedim, Yahudiler hakkında ne dersen de ama onlar yanlarındaki çalışılacak en harika insanlardır. Baban Yahudi değildi gerçi ama annen öyleydi, hem de o kadar kibar, o kadar iyi kalpli bir insandı ki..."

"Pek değişmemişsin, Frieda."

Frieda vücuduna baktı. "İki çocuğum var. Ben istemedim ama Robert 'Çocuk sahibi olmamız lazım, her Alman'ın çocuğu olur,' dedi. Fena değilim işte, öyle değil mi?"

Memelerini öne çıkarmıştı.

Bing bu memeleri hatırlıyordu. Herhâlde dokuz yaşında falandı, Frieda'yı çağırmasını söylemişlerdi ona. Koşarak kadının odasına gitmiş ve onu aynanın önünde, yarı beline kadar çıplak bir hâlde saçını tararken bulmuştu. Büyülenmiş gibi kalakalmıştı kapıda. Frieda saçını taramaya devam etmiş ve gülmüştü, içten bir gülüştü bu. "Güzeller, öyle değil mi?" diye sormuştu. "Uslu bir çocuk olursan, belki..." Ama görünüşe göre Bing hiçbir zaman yeteri kadar uslu bir çocuk olamamıştı, sonra sene 1933 oldu, Frieda evden ayrıldı ve tüm işleri annesi yapmak zorunda kaldı.

"Kocan nerede?" diye sordu Bing.

"Robert mı?" Yine güldü. "Ah, o çok aptaldır! Bıraktı ki onu da *Volkssturm*'a yazsınlar. Gitti. Şimdi nerede Tanrı bilir. Bizi ziyaret edecek misin? Küçük bir yerimiz var, pek rahattır, bilirsin evimi derli toplu tutarım. Yukarıda, Breite Caddesi, 9 numara. Mutlaka gel. Şimdi gelemez misin?"

"Hayır," dedi Bing yavaşça. "Gelebileceğimi sanmıyorum. Burada uzun zaman kalacağımı sanmam."

"Evde uyuyabilirsin," dedi Frieda. "Beyaz çarşafli, güzel, yumuşacık bir yatak... Eski güzel günlerdeki gibi. Senin için iki de yastık. Hem eğer istersen üstünü de sıkı sıkı ben örterim, sen küçük bir çocukken yaptığım gibi. Ne uslu bir cocuktun sen, hiç yaramazlık etmezdin."

"Artık gitmem lazım," dedi Bing. "Teğmenim beni bekler."

"Ach, şu savaş!"

Bing uzaklaştı, Frieda arkasından seslendi: "Adresi unutmazsın, değil mi?"

Bing bir şey demedi. Şimdi, anne babasının evinden bir hışım-
la çıktığında olduğu kadar kendinden emin değildi. Keşke Frieda
karşısına çıkmamış, unutmak istediği çocukluğunu hatırlatmamış
olsaydı. Bing'in yanına gelmek Frieda için ne de kolaydı!.. Ne biçim
bir fatihtir ama!

Bing, belediyenin önünde Karen'a rastladı. Onu gördüğüne mem-
nun olmuş, sanki bir anda rahatlamıştı; bunaltıcı bir öğle güneşin-
den püfür püfür bir gölgeliğe geçmiş gibiydi.

"Eve geri dönmek nasıldı?" diye sordu Karen. "Tanıdıklara rast-
ladın mı?"

"Sadece eskiden ailemin yanında çalışan hizmetçiye," diye cevap
verdi Bing. "Yine eskisi gibi geveze! Neustadt'tan ayrıldığımdan beri
başından geçen her şeyi anlattı."

"Peki, nasıl hissediyorsun?"

Bing, sert bir ifadeyle, "Hangi konuda?" diye sordu.

"Evinde olmak konusunda?" Bing'den ses çıkmayınca devam
etti. "Yani ben bunca yıl sonra evime, doğduğum yere dönmüş ol-
saydım..."

"Burası benim evim değil," dedi Bing. "Değil işte. Benim evim
Amerika. İnan bana, Karen, bundan da gayet memnunum."

Karen, Bing'in huzursuzluğunu hissedebiliyordu.

"Bir de boşu boşuna endişeleniyordum!" diye devam etti Bing.
"Almanya'ya gidersem kendimi eski alışkanlıklara kaptırırım, ora-
daki yaşam tarzı hoşuma gider sanıyordum. Nazi yaşamını kastet-
miyorum. Almanların güzelliklerinden bahsediyorum; Almanların
küçük şeylerle meşgul oluşları, bütünlükleri, düzenli yaşamları, iyi
tanımlanmış toplumsal ölçülülükleri... Bunların iyi yanları da var-
dır. Sonra o eski kasaba, bu atmosfer... Ama artık benim için bir
şey ifade etmiyor. Çocukluğumu geçirdiğim evi gördüm, ama o artık
çocukluğumu geçirdiğim ev değildi."

Kendini ikna etmek için öyle zorluyordu ki... Karen "Yalnız git-
tiğine üzüldüm," dedi, "Ben de seninle gelebilirim diye düşünmüş-
tüm. Belki yardımı olurdu."

“Sorun nedir, Karen?” diye sordu Bing. “Hâlâ o konuyu mu düşünüyorsunuz?”

“Hayır canım.”

“O hâlde ne?”

“Tekrar ayaklarının üzerinde durduğunu görmek istiyorum.”

Bing bu tür bir ilişki istemiyordu. Friemel’in dairesine gitmişti, geçmişten kurtulmuştu, her şeyden...

“Sana ne yapacağımızı söyleyeyim,” dedi. “Sana kasabayı gezdireceğim. Okuluma gideceğiz ve sen benim orada bir fotoğrafımı çekeceksin: *Neustadt Lisesi’nin En Başarılı Mezunu*. Nasıl başlık? Ben... Biliyorsun işte, ben hayatta kaldım! Eskiden bana kötü davranan çocuklar öldüler veya tutsak düştüler veya hâlâ savaşı kaybetmekle meşguller. Hadi, kasabanın altını üstüne getirelim!”

“Hadi!”

Beyaz bayraklar üstünkörü yazı ve işaretlerle dolmaya başlamıştı; *Kurtarıcılarımız, hoş geldiniz!* Karen bu sözleri kuşkulu gözlerle okuyordu.

“Kurtuluşmuş!..” dedi Bing, adamların Almanya’da öğrendiği gibi bıyık altından gülererek. Bu türden yazılı pankartlar insanın gözüne gözüne sokulurken, bu büyük söz hakkında dürüst ve gerçekçi olamıyordu insan. Fazlasıyla samimi, çilli, iyi giyimli *fräulein*’lar daha baştan Nazilerden iyi olduğunuzu, Rusların yerine sizin geldiğinize memnun olduklarını söyleyip sizden sigara istediğinde; Fransa’daki, Belçika’daki çiroz çocuklardan çok farklı, gürbüz, yusuvarlak kafalı çocuklar, sizi neşe içinde karşılayıp o güdük elleriyle Hitler selamı vererek ucuz hediyelik eşya veya sizi ablalarına götürme vaadi karşılığında şeker ve çikolata istediğinde, insan kendini tutamıyordu.

“Biliyor musun,” dedi Karen, “Almanların zaferi ve işgal etmeyi nasıl karşıladığını pek bilmiyorum, ama mağlup ve işgal altında olma konusunda şaşırtıcı derecede başarılılar.”

“Neden bir ara bu konuda bir şeyler yazmıyorsun? Biz bu insanları kurtarmıyoruz, biz tabancaları, kameraları, SS casuslarını kurtarıyoruz. Hem neden olmasın? Almanlar da bu tür bir kurtuluşu kabul etmeye çoktan razı gibi. Kendi adamlarının neler yaptığını çok iyi biliyorlar ve bence bu kadar ucuz sıyırdıkları için memnundur.”

Sokaktan; kasıla kasıla yürüyen, silindir şapkalarıyla caka satan ve abartılı, coşkulu hareketlerle şapkalarını çıkarıp “*Guten Tag! Kommen Sie her, Fräulein!*”* diye bağırان bir grup asker geçti.

Bing, “*Kraut*’ların ağırına gidecek bu,” dedi. “Neustadt’ta silindir şapka saygın vatandaş olmanın bir göstergesidir. Babadan oğula geçer bu şapkalar.”

Karen güldü. “Peki Troy? O durduramaz mı bu askerleri?”

“Neden durdursun ki? Adamların başka ne eğlencesi var? Asıl mesele şu ki, önce silindir şapkayı alıyorlar, sonra değiş tokuşa başlıyorlar. Sonunda Almanların elinde hem kendi silindir şapkaları hem de bizim sigaralarımız oluyor.”

“Sonra?”

“Sonra Troy yoluna devam ediyor. Sonra geri kademeler işi devralıyor. İşte kurtuluş da o zaman organize hâle geliyor.” Bing omuz silkti. “Bay Crerar’ı hatırlıyor musun?”

“Hayal meyal.”

“Severim o adamı. Willoughby’nin başının belasıydı. Amerika’ya döndü, Çıkıntı’dan hemen sonra gitti. Her neyse, bir keresinde, 4 Temmuz bildirisinin bir nüshasını gösterdiğimde bana ‘Bir haçlı savaşı yapmak istiyorsan, elinde bir haçlı ordusu olması lazım’ demişti. Tüm o katı kurallar gibi bu da abartılı... Bana kalırsa çalınan o silindir şapkalar da adamların Çıkıntı Muharebesi’nde gösterdiği direniş gibi bu işin bir parçası. Amerika bu işte.”

Karen ne diyeceğini bilemiyordu. O ne cevap vereceğini düşünürken, Bing telaşlı bir biçimde, çubuklu, pijama gibi kıyafetler içindeki iki adamın yanına gitti. Adamlardan biri, bitkin bir hâlde sokak lambasının direğine yaslanmış, kaldırımın üstünde oturuyordu; öteki ise yardım için boş yere gelip geçenlere yalvarıyordu. Sokaktaki pek az sivil, onların oradan geçerken geniş bir açıyla uzaktan alıyordu yolu.

“Siz kimsiniz? Nerelisiniz?” diye sordu Bing. O anda yerde oturan yaşlı adamın yüzünü gördü; kapalı, çökmüş gözler, sarkmış bir çene, yer yer kelleşmiş beyaz saçlar... Öteki adamın yanaklarında kara ve keskin kırbaç izleri ve ikisinin de acınacak bitkinliği... Daha alçak bir sesle ve yavaşça “Size yardım edebilir miyim?” diye sordu.

“Biz Paula Toplama Kampı’ndanız,” dedi Kellermann. “Kaçtık...”

* (Alm.) “İyi günler! Buraya gelin küçük hanım!”

Troy, *Kreisleiter* Morgenstern'in belediye binasındaki ofisine yerleşmiş ve Teğmen Dillon'ı Neustadt geçici askerî valisi olarak görevlendirmişti.

Dillon'a "Sana en fazla bir takım bırakabilirim," dedi. "Kasabada düzeni sağlamak ve yolu gözlemek için bu kadarı yeterli olur; böylece bir şekilde tümenle iletişim hâlinde kalırız. Saat 19.00'da sokağa çıkma yasağı uygularsın, sokaklarda da devriye gezdirmen lazım. Sayıca kalabalık gerçek Alman birlikleri ortaya çıkar da sorun yaşatırsa toparlanır ve geri çekilirsin, bana da haber vermeye çalış."

"Baş üstüne komutanım."

Dillon, dar omuzlu ve uzun, bir deri bir kemik suratlı gençten bir adamdı. "Ben asıl buradaki, kasabadaki *Kraut*'lardan endişeliyim. Yönetme konusunda hiçbir bilgim yok. Hayatım boyunca sadece bir kere oy kullandım; tam bir Cumhuriyetçiyim. Sivil bir idaremiz olması lazım ki en azından sokağa çıkma yasağı ilan edebilelim."

"Kasabanın tellalını falan bul, ya da onun gibi bir şey!" diye tavsiyede bulundu Yates.

"Şu Papaz'a ne oldu?" diye sordu Troy.

Yates, "Dışarıda bekliyor," dedi. "Zippmann'ı onu getirmeye göndermiştim."

"İyi, çağır gelsin," dedi Troy.

Gelip mütevazı bir şekilde kapıda dikilen adam bilinçli bir biçimde siyah cüppesini giyerek, gümüş zinciriyle haçını takarak gelmişti. O kadar dikkatle ve sinekkaydı tıraş olmuştu ki çenesinin kumaş gibi pürüzsüz cildi pembemsi bir renk almıştı. Pembe renk canlı, açık renk gözlerine ve yandan ayırdığı, briyantınle sabitlediği kısa, gri saçlarına çok yakışmıştı.

"Papaz Schlemm siz misiniz?" diye sordu Yates.

"Evet. St. Margarethen'in, yani kasabanın en büyük cemaatinin kilise papazı benim." Mükemmel bir İngilizce ile, Amerikan İngilizcesiyle konuşuyordu ve kendini tanıtırken kullandığı eksiksiz tonlama, sözlerindeki kendine övgüye gölge düşürmüştü. "Sizin dilinizde konuşuyorum Beyler, zira korkarım Almanca ile sorun yaşıyorsunuzdur. Birkaç yıl New Jersey'deki Cizvit Koleji'nde okudum ben."

Dillon rahat bir nefes aldı. En azından birlikte çalışabileceği birini bulmuştu.

Yates, “Anladığım kadarıyla kasabanın teslim olmasında aracı ve yardımcı oldunuz,” dedi.

Papaz Schlemm şöyle bir düşündü. “Teslim olmak, efendim, doğru kelime değil. Kilise bir anne gibidir, yok etmeyi değil korumayı ister.”

“Ne farkı var ki?” dedi Troy. O sırada inceliklerle uğraşacak hâli yoktu.

Papaz Schlemm ince kaşlarını hafifçe kaldırdı. “Kilise siyasetle uğraşmaz efendim; bu dünyadan değildir.”

Dillon, daha kavuşmadan tercümanını kaybedeceğini anlıyordu. Telaşla “Bu acil bir durum!” dedi.

Papaz, hafif bir zorlanma ile alnını kırıştırdı. “Muhakkak! Ama bunu yapan biz değiliz!”

“Bu, bizimle işbirliği yapmayı reddettiğiniz anlamına mı geliyor?” Troy, *Kreisleiter* Morgenstern’in büyük ofis sandalyesinden kalktı, masanın etrafından dolaşarak papazın yanına vardı. Papaz Schlemm olduğu yerde kaldı.

“Aksine,” dedi. “Elbette bu ne yapmamızı istediğinize bağlı. Şu anda, mevcut boşluk içinde organize durumda ve işleyen tek kurum biziz. Er ya da geç buradan ayrılacak olan birlikleriniz dışında...”

“Böyle daha iyi!” dedi Troy.

Yates, Papaz Schlemm’in odaya girdiğinden beri geçen birkaç dakika içinde, kendini bir pazarlık pozisyonuna soktuğunu fark etti. “Düzen istiyoruz,” dedi sabırsız bir ifadeyle. “Buradaki eski düzeniniz gibi bir düzen değil ama, demokratik bir düzen. Tanrı biliyor ya bu düzeni kuracağız da. Seçim sizin, Peder Schlemm... bu düzeni dilerseniz sizle, dilerseniz sızsiz kuracağız.”

Papaz hafifçe eğildi, bir şey söylemedi.

“Haydi şu işi düzenleyelim artık,” dedi Troy. “Gitmemiz lazım. Peki ya belediye başkanı ne durumda?”

Yates, “*Bürgermeister*,” diye belirtti.

“Belediye başkanımız, *Kreisleiter* Morgenstern ile birlikte buradan ayrıldı. Diğer üst düzey memurlar da öyle.” Papaz Schlemm sadece olanı anlatıyor, kaçaklar hakkında bir imada bulunmuyordu.

Yates, “Bu görevi alabilecek birini biliyor musunuz?” diye sordu.

“Elbette,” dedi Papaz Schlemm. “Buraya görüşmeye gelirken Neustadt idaresindeki kilit görevleri hem sizin için hem de halk için tatminkâr bir şekilde yerine getirebileceğini sandığım kişilerin kısa bir listesini yapma cüretini gösterdim.”

Dillon, “Neden baştan söylemedin ki!” diye haykırdı, rahatlamıştı.

Papaz şefkatli bir ifadeyle güldü. “Listeyi görmek isteyeceğinizden emin değildim. Listeyi verirken şunu da belirtmek isterim ki kilise bu kişilerin görevdeyken yapabileceklerine dair hiçbir sorumluluk üstlenmemektedir.”

“İşini sağlama almayı bırak!” dedi Troy. “Kimmiş bu adamlar?”

“Şarap tüccarı ve Ticaret Odası Başkanı *Herr Bundesen* belediye başkanlığı için en uygun aday,” diye açıkladı Papaz Schlemm. “Çok saygı duyulan biridir ve iş dünyasındaki konumunun da gösterdiği üzere mükemmel bir yönetim yeteneği vardır. Şehir Mühendisi *Herr Sonderstein*, *Kreisleiter* *Morgenstern* ile kaçmaktansa görevinde kalmayı tercih etmiştir. Kamu hizmetlerinden sorumlu Belediye Başkanı Yardımcısı olarak buradadır.”

“Çok iyi!” dedi Dillon; çöpler konusunda endişelenmek zorunda kalmayacağına memnun olmuştu.

“*Herr Kleinbauch*, küçük ama mali bakımdan oldukça güçlü bir kurum olan Neustadt Merkezî Tasarruf Bankası’nın başındadır ve defterdarlık için uygun kişidir.”

“Polis şefi peki?” Dillon aceleliydi.

Papaz Schlemm, “Şimdi ona geliyorum,” diyerek yatıştırdı Dillon’ı. “Aklımdaki kişi, *Wohlfahrt* adlı emekli bir polis müfettişi, yani tam adıyla bir *Polizei-Oberinspektor*. Bazen gut hastalığı azar ama şu aralar durumu iyi.”

Dillon, “Daha genç, daha aktif birini bulamadın mı?” diye sordu; biraz hayal kırıklığına uğramıştı.

Papaz Schlemm yine hafif, şefkat dolu bir gülümsemeyle “Hayır, maalesef,” dedi. “Bu günlerde Almanya’da genç ve aktif bir adama nadiren rastlanıyor.”

Yates, Papaz Schlemm’in kabinesinin biraz fazla münasip, kalıp gibi olduğunu düşünüyordu. Willoughby olsa kabineyi onaylayabi-

lirdi... ve hâlâ şansı varken ve Troy'u etkileyebilecekken, Yates'ın kabineye temkinle yaklaşması için bundan âlâ sebep olamazdı.

"Peder," dedi Yates, "bu geçici görevleri teklif edecek olsak bu adamların kabul edeceğinden emin misiniz?"

Papaz sakın bir şekilde, "Ben kabul etmelerini tavsiye edersem, evet," dedi. "Kilisenin iyi birer üyesidir her biri."

"Söylesenize Peder, bu adamlar Nazi miydi?" diye sordu Yates.

Rahibin, toparlak suratındaki ani gerilimden kurtulması bir saniye sürdü. Sonra "Evet," dedi, "Naziydiler. Almanya'da bir yere gelen herkes Nasyonal Sosyalist Parti üyesiydi. Tıpkı, mesela Mississippi Eyaleti'ndeki gibi... Orada da toplum içindeki konumunu korumak isteyen herkes doğal olarak Demokrat'tır."

Troy kıs kıs güldü.

Yates yüzbaşıya döndü. "Sizin adamlarınız, onları öldüren şeyi yeniden kurabilelim diye öldürülmedi Çıkıntı'da."

Troy "Haklısın," diyerek kabul etti, "ama sevgili papazın sözü pek yerinde oldu doğrusu."

"İyi de elektriği kim çalıştıracak?" diye sordu Dillon. "Burada nasıl çalıştığını ben bilmiyorum ki..."

Yates papaza "Şu konuyu bir kere daha görüşelim," dedi. "Oturun Peder, sandalyeye buyurun."

Papaz Schlemm kafasını kaldırıp Yates'e baktı. Amerikalı subayın zarif yüzünü, St. Margarethen'in ana kapısının solunda heykeli bulunan Havarî Simon'un yüzüne benzetmişti. Duyarlı ama sert biri. Kendi kendine, eğer kasabada kalacak olursa, havarinin heykeli subaya gösterme sözü verdi. Amerikalı bu tür şeylere ilgi duyacak bir tipe benziyordu.

Yates, papazın göbeğinin bacaklarının üzerine gelecek denli büyük olduğunu fark etti, ellerini karnının üzerinde katlamıştı. "Paula Toplama Kampı'nı duydunuz mu hiç?" diye sordu.

Papaz gözlerini indirdi. Sanki dizlerine bakıyormuş gibi, "Duydum," dedi, dudakları acı içindeydi. "Cemaatimden bazıları oraya götürüldü. Onları kurtarmaya çalıştım..."

"Yine de bize Paula Toplama Kampı'nı kuran partiden adamları önerme cüretini gösteriyorsunuz, öyle mi?"

“Siz Almanya’yı hiç tanıımıyorsunuz, Beyefendi!” Papaz Schlemm sert çıkmıştı. “*Herr Bundesen*’in ya da diğer beylerden herhangi birinin Paula Toplama Kampı’yla hiç ilgisi olmamıştır.”

“Kartlarımızı açık oynayalım, Peder Schlemm!”

“Elbette, memnuniyetle!” Papazın kırmızı yüzündeki o şefkat dolu ifade silinmişti. Başındaki küçük kısa saç topağını sinirli sinirli karıştırıyordu. “Nasıl bir yönetim istiyorsunuz ki? İktidarı ele alacak kim kaldı? Size yardım etmeye hazır doğru düzgün, namlı birkaç adamımız kaldığına şükretmeniz gerek.”

“Pekâlâ! Bize önerdiğiniz bu idare gerçekte kim?” Yates’in bütün öfkesi sesindeydi.

Papaz sandalyesine yapıştı.

“Benim, Teğmen!”

Kapı ardına kadar açıldı. Bing, çubuklu bol giysiler içindeki iki adamı odaya itti. “Girin, Profesör! Korkmayın!”

Sonra Yates, Troy ve Dillon’a dönerek, “Böldüğüm için üzgünüm,” dedi, “bu iki adam Paula Toplama Kampı’ndan kaçmış. Bildikleri şeylerin aciliyeti olduğunu düşündüğümden dosdoğru size getirdim.”

Troy birdenbire döndü. Papaz, Neustadt, yönetim, çöplerin toplanması... Şimdi hiçbirinin önemi kalmamıştı.

Yates gözlerini iki kaçıktan papaza çevirdi, sonra tekrar kaçaklara baktı.

Peder bu bakışı fark etti. Ayağa kalktı. “Yüce Meryem!” dedi, “Bu adamların yemeğe, bakıma ihtiyacı var. Bununla ben ilgileneceğim.”

Yates, “Oturun, Papaz Schlemm!” diye emretti. “Önce söyleyeceklerini bir dinleyelim!” İki kaçak mahkûmdan genç olanına “Almanca konuşabilirsiniz,” dedi. “Adınız nedir?”

“Rudolf Kellermann.” Sonra bitkin bir tavırla “Bu da Münih Üniversitesi’nden Profesör Seckendorff,” dedi.

“Paula Toplama Kampı’ndan mı geldiniz? Nasıl kaçtınız?”

“Kamptan kaçmadık...”

“O hâlde nereden kaçtınız?”

“Tren garından...”

“Tren garı mı? Paula Toplama Kampı’ndan olduğunuzu sanmıştım!”

“Öyleyiz... Tahliye ediliyorduk. Beş bin kişiydik, en güçlülerimiz... Yedi bini kampta kaldı.”

“Peki hâlâ oradalar mı?”

Kellermann gülümsedi. İnsanın içine işleyen bir gülümsemeydi bu. “Bilmiyorum...”

Troy sabırsızlık içinde bekliyordu. Yates ona hızlıca malumat verdi.

“Teğmen Dillon!” diye seslendi Troy. “Tüm birim komutanlarına tebliğ edilsin: Yarım saat içinde hareket ediyoruz!”

Troy kendi sandalyesini profesöre verdi, hızlı bir el hareketiyle Papaz Schlemm’e yerinden kalkmasını işaret etti ve onun sandalyesini de Kellermann’ın arkasına sürdü. “Yarım saat, Dillon!” diye tekrarladı. “Paula Toplama Kampı’ndaki yedi bin kişiden birazını kurtarmak istiyorum. Tabii kalan olduysa...”

“Baş üstüne komutanım!” Dillon acele dışarı çıktı.

Yates, yine Kellermann’ı sorguluyordu. “Nasıl kaçtınız?”

“Karanlıktı,” dedi Kellermann. “Tren garında öyle bir itiş kakış vardı ki...”

“Biraz daha yüksek sesle konuşamaz mısınız? Alın, için!” Yates matarasını Kellermann ile profesöre uzattı.

Kellermann yavaş yavaş içti. “Bizi bütün gün yürüttüler. Gece tren garına vardık. Tren istasyona girerken de kaçmak için harekete geçtik. Uzun uzun arama yapacak kadar vakitleri yoktu, aceleleri vardı. Sonra batıya yürüdük. Amerikalılar batıdadır diye düşündük. Buraya yaklaştığımızda beyaz bayrakları gördük, kasabanın sonundaki büyük fabrikanın yanında duran, üzerinde beyaz yıldız olan zırhlı bir araç gördük. Profesöre dedim ki ‘Başardık. Bunlar Amerikalı.’”

“Sonra da bu kasabaya geldiler,” diye devam etti Bing. “Bayan Wallace ve ben onları sokakta oturur bulduk, Tanrı’nın cezası Almanlar büyük, geniş bir aç çizerek yanlarından geçip gidiyordu.”

Troy, onun için yola devam edip ilerlemesi dışındaki her şeyin kitabı kaldığını belli eden bir tonla, “Neustadt!” dedi. “Yates, yöneticileri belirlemek için birkaç dakikamız var. Hadi, başlayalım!”

Yates, Kellermann’a döndü. “Paula Toplama Kampı’nda ne kadar kaldınız?”

“On ay.”

“Peki, ondan önce?”

“Mühimmat fabrikası. Sabotajdan tutuklandım.”

“Sabotajda bulundunuz mu?”

“Hayır, imkânım olmadı. Ama Ruslarla Polonyalıların yaptıklarını gördüm. Orada köle işçilerdi. Onlara engel olmadım.”

Papaz Schlemm, “Bir fanatik!” dedi.

Kellermann papazın sesindeki tonu fark etmişti. Gözlerini Papaz Schlemm’den Yates’e çevirdi, içine kapanıyor gibiydi.

Yates, Kellermann’a dönerek “Adım Yates,” dedi, “Amerikan su-bayıyım ve size şunu söyleyebilirim ki bizim açımızdan sizin fikir-leriniz de en az Papaz Schlemm’in fikirleri kadar meşru ve geçerli. Mühimmat fabrikasında çalışmadan önce neredeydiniz?”

“Askerî hastanede,” dedi Kellermann. “Kuzey Afrika’da yaralan-mıştım.”

“Hangi birim?”

“999. Hafif Piyade Tugayı.”

“Orası ceza birliği değil mi?”

“Evet efendim, siyasi suçlular için.”

Yates sessizliğe gömüldü. Ne o ne Troy, yeni yönetimi kimlerin oluşturacağı konusunda herhangi bir talimat almıştı. Kellermann’a baktı, kıpkırmızı gözler, kurumuş kan izli çukur yanaklar... O anda kararını verdi.

“Yüzbaşı, sanırım burası için doğru belediye başkanını buldum!” Sonra Almanca “*Herr Kellermann,*” dedi, “Neustadt’ı yönetmemize yardımcı olur musunuz?”

Papazın boşalttığı sandalyeye daha yeni oturmuş olan Kellermann ayağa kalktı. Onunla, yıllardan beri ilk kez medeni bir şekilde konuşuluyordu. Boğazının düğüm düğüm olduğunu hissetti. Yeni zamanlar, uğruna hayata asıldığı zamanlar başlıyordu. “Profesörü alsanız belki daha iyi olur,” dedi. “Eğitilmiş bir adamdır.”

Yates gülümsedi, “Sen biraz daha güçlü kuvvetlisin.”

Kellermann, ağırbaşlı bir edayla “Ne kadar iyi bir *Bürgermeister* olurum bilmiyorum,” dedi. “Ama Naziler konusunda herhangi bir sıkıntı olmayacağına sizi temin ederim.”

Papaz Schlemm başıyla selam vererek gitmek üzere arkasını döndü. Troy arkasından seslendi. “Aceleniz ne, Peder? İşi Bay Kellermann’a vermeye karar verirsek sizin işbirliğinize ihtiyacı olacak.”

Papaz, “Size daha önce de söylemiştim,” dedi, “Kilise siyasete karışamaz.”

Yates, iğneler gibi, “Yani demek istiyorsunuz ki, siz kendiniz yönetimde olmazsanız bu işi sabote edeceksiniz,” dedi. “Doğru anlamış mıyım?”

Papaz Schlemm, “İmalarınız hoş değil, Beyefendi!” diye cevap verdi. “Neustadt’ı toplama kampından kaçmış bir adamın yönetimine mecbur edebilirsiniz, ama benden bu topluluktaki vatandaşları bu yönetimi kabul etmek ve beğenmek için ikna etmemi bekleyemezsiniz!”

Troy, Yates’i kenara çekti. “Tümen bizimle arayı kapatmadığı müddetçe burada sorun çıkmasını göze alamayız.”

“Bu bir prensip meselesi,” dedi Yates.

“Dillon ile birkaç adamı, isyan çıkan bir kasabayla baş edemez.”

Köşeye sıkışan Yates, “Bing’i burada bırakırım,” dedi. “Böylece Dillon’ın elinde en azından dil bilen ve bağlantı vazifesi görecek biri olur.”

“İnat etmeyelim, olur mu?” Troy’un akli Paula Toplama Kampı’na giden yoldaydı.

Yates, “Yönetime gelmiş dört Nazi ile nasıl güvende olursunuz ki?” diye sordu.

Bunun bir cevabı yoktu. Troy pencereye doğru yürüdü. Yürüyüş kolunun pazar yerinde toplanmakta olduğunu, arabasıyla şoförünün belediye binasının önünde beklediğini gördü. Teğmen Dillon’ın yola çıkmak için her şeyin hazır olduğunu haber vermek üzere hızlı hızlı merdivenlerden çıktığını gördü. Odadaki herkesin gözlerini ense-sinde hissetti.

Arkasını döndü.

“Papaz Schlemm, bize gönderdiğiniz şu eczacı... Zippmann... Nazi Partisi’nde miydi?”

“Hayır,” dedi papaz, “bildiğim kadarıyla değildi.”

“O hâlde belediye başkanınız eczacı!”

Papaz Schlemm başını sallıyordu. “Zor olur, efendim. *Herr Zipmann* ne yazık ki bir Protestan’dır. Burası bir Katolik topluluğu.”

Troy’un yumruğu pencerenin pervazına indi. “Allah kahretsin, Peder! İsa, Protestanlar için de canını verdi!”

Papaz başını önüne eğdi.

Bing’in dudakları hafifçe kıvrıldı. Yates’in bakışlarını yakaladı, Yates anlamıştı: Yine doğaçlama hareket ediyoruz. Amerikalı öncüler, ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordu. Bir politikamız falan yok. Başka ne halt edebiliriz ki? Devam etmek zorundayız!

Dillon odaya girdi ve raporunu verdi.

Troy miğferini başına geçirdi. “Çavuş Bing! Teğmen Yates şimdilik senin burada kalarak Teğmen Dillon’a yardımcı olmanı istiyor. Dillon! Talimatlarını aldın. Şu iki adamla da ilgilensinler.”

Troy bir kere daha Seckendorff ile Kellermann’a baktı; gözlerine endişeli bir bakış gelip oturmuştu. Elinde bu adamlar gibi binlercesi olacaktı.

“Hadi gidelim, Yates!”

Bing ve papaz da peşlerinden aşağı indi. Bing yürüyüş kolunun yola çıktığını, zırhlı araçların eski sokaklarda çoktan gözden kaybolduğunu gördü. Son cılız da yankılar duyulana kadar sesleri dinledi.

O anda papazın sakın sesini işitti. “Öğreneceğiniz o kadar çok şey var ki.”

“Öyle mi?” dedi Bing. “Kimden öğreneceğiz?”

6

Neustadt’lılar sokağa çıkma yasağına ilişkin düzenlemelere harfiyen uydular. Saat yediden sonra, sokaktaki kedi köpeklerle ara sıra görünen Amerikan devriyeleri hariç, tüm canlılar evlerindeydi. Pencerele karanlıktı. Belediye Başkanı Zippmann’a, ipince bir ışık huzmesinin bile, Amerikalıların ışığın geldiği pencerelere ateş açmasına neden olacağını vatandaşlara anlatması söylenmişti. Dillon işinin kapsamının gayet farkındaydı; Troy ile görev kuvveti yola çıkar çıkmaz yalnız kaldığını hissetmeye başlamıştı.

Gelgelelim buradaki birkaç adamının bile sürekli diken üstünde, uyanık durumda olmasını sağlayamıyordu. Ya da belki de fazlasıyla

gergin ve endişeliydiler. Konaklama yeri olarak el konulan *Zum Adler* Otel'i'nin yemek salonundaki sandalyelere yayıla yayıla oturuyorlar, sarhoş olmaya koyuluyorlardı. Yapacak hiçbir şey yoktu ve içki de insanın kendini güçlü ve iyi hissetmesini sağlıyordu. Hem yarın bir gün yola çıktığında yanında da götüremezdin, bu yüzden içkiyi taşımanın en iyi yolu mideydi. Görev süresini tamamlayıp dönen devriyeler diğerleriyle arayı kapatmak için acele ediyor, onlardan nöbeti devralan adamlarsa bir güzel kafayı bulmuş hâlde, karanlık, eğri büğrü sokaklara devriyeye çıkıyordu.

Bing içiyordu çünkü sınıfının tek başarılı mezunu olarak eve geri dönmüştü ve Tanrıya şükür ki ev artık ona hiçbir şey ifade etmiyordu. İçiyordu çünkü Karen çok makul davranıyordu, çünkü ona karşı çok nazikti ve çünkü bu nezaketin aslında hiçbir anlama gelmediğini biliyordu. Ama yalnız içiyordu. Neustadt'a bu adamlarla birlikte gelmişti. Muhtemelen de iyi adamlardı; ne var ki yolculuk sırasında yakınlaşacak fırsatı olmazdı insanın. Onlar kendi araçlarında sen kendi aracında tıkılıp kalırdın. Şimdi de yakınlaşamazdı onlarla. Eve dönen asker... Bing'in neler hissettiğini anlayamazlardı; Bing anlatsa bile alkole batırılmış iki kafalı bir fetüse bakar gibi bakarlardı ona. Hem nedir yani... Bu adamlar dünyanın en iyi askerleri ve icabında sonuna kadar güvenebilirsiniz onlara. Ve sarhoş olmak istemişlerse, buna da hakları var. Ellerine kuvvet!

Akşam esintisinde biraz serinlemek için kafasını kapıdan dışarı uzattı. Dışarıda rüzgâr yoktu. Kapkaranlıktı. Ay, gümüş saçaklı bir bulutun ardında kalmıştı. Belediye binasının tuhaf kamburumsu silüetini ve binanın önündeki süslü, kıvrımlı demirleriyle ampülü sönmüş sokak lambasını seçebiliyordu. Uzaktan, devriyedeki birkaç adamın ahenksiz ama yüksek ve hoş bir sesle "*Güzel Bir Kız, Tıpkı Bir Melodiye Benzer*" şarkısını söyledikleri duyuluyordu.

Bir terslik vardı. Bing ne olduğunu bilmiyordu, tam olarak ifade edemiyordu ama şarkı sesinden başka ortalıkta hiç ses yoktu. Yemek salonuna geri döndü ve subay rütbesinde olmayan Üstçavuş Ebbett ile konuştu. Ebbett kadehinden başını kaldırdı ve "Bir sorun varsa çok geçmez duyarız zaten," dedi. "Neden yatağına gidip zıbar mıyorsun?"

Ebbett'in gözleri küçük kan çanaklarıydı; bakışıyla "Neden kendi işine bakmıyorsun ahbap?" diyordu. "Yatağa gitmek için daha erken," dedi Bing. "Kısa bir yürüyüşe çıksam sizin için sorun olur mu?"

"Git hadi!" diyerek omuz silkti Ebbett. "Ama sakın kaybolma. Gece vakti seni aramaya adam göndermeyeceğim."

"Bu kasabayı avucumun içi gibi bilirim," dedi Bing. "Kaybolmam." Karabinasını ve el fenerini alıp *Zum Adler* Oteli'nden çıktı. Bir anda ayılmıştı, ama hâlâ biraz gergindi. Gerginliğinin sebebini de, bundan nasıl kurtulacağını da bildiğini düşündü.

Karanlıkta da olsa kasabayı avucunun içi gibi biliyordu ve kendi kendine gülüyordu. Arka sokaklardan, evlerin aralarından geçerek bir sokaktan diğerine çıkan zifiri karanlık dar yollardan geçti ve tam da adına layık olan *Breite Strasse*'ye çıktı: Geniş Sokak! Şaka gibi, sokak o kadar dardı ki... 9 numarayı bulmak için ışığını yaktı ve zili çaldı.

Yanıt veren olmadı. Gece havasını içine çekti ve bekledi, kısa bir hayal kırıklığı dalgasını içinden kovdu. Sokağın aşağısına, evlerin kıvrımlı duvarlarına baktı ve neyin eksik olduğunu, bir türlü açıkça ifade edemediği şeyin ne olduğunu aniden anlayıverdi: Beyaz bayraklar gitmişti.

Tekrar zili çaldı. Yukarı baktı, Frieda'nın evinde de bir beyazlık olmadığını gördü, bir mendil bile yoktu.

O sırada ayaklarını sürüye sürüye, yumuşak bir biçimde gelen birinin adımlarını işitti. Kapı önce aralandı, sonra daha geniş açıldı ve bir an için 9 Numara'dan sarı bir ışık süzüldü. Bing acele adımlarla içeri girdi ve kapıyı arkasından kapattı.

Frieda'nın ayakları çıplaktı, geceliğinin üstüne bir ceket geçirivermişti. "*Ach Gott!*"* dedi, "Küçük *Herr* Bing! Korkuttun beni." Bing'i kendine doğru çekti, kadının sıcak bedenini hissediyordu, ve kadın onu usulca üst kata çıkardı. "Şşş... Çocuklar uyuyor. Sonunda uyuduklarına öyle memnunum ki. Onlar için ne gündü ama!"

"Heyecanlı mıydı?"

"Hemen nasıl farkına vardıklarını bir bilsen şaşarsın!" dedi Frieda.

(*Alm.*) Aman Tanrım.

“Neyin farkına vardılar?”

“*Die Amerikaner* diyorlar, bize çikolata verdi. Amerikalılar hep burada mı kalacaklar?” Bing’in koluna dokunuyordu. “Bu da bizim güzel odamız. Robert ‘*salon*’ diyor buraya. Ben de ses etmiyorum. Robert iyi bir kocadır. İyi bir evlilik yaptım. Ama gerçek bir *salon* neye benzer nereden bilsin ki? O ne zaman bu sözcüğü telaffuz etse benim aklıma annenle babanın *salonu* gelir; kocaman gerçek bir piyano ve saten koltuklar... Üstelik her gün orayı temizlemem lazımdı. Annen çok titizdi.”

Bing, büyükbaba koltuğuna oturdu ve postallı ayaklarını ayaklık kısmına koydu. Frieda, Bing’in saçlarını okşamak için eğildi, ceketini açılmıştı. Bing, aşağıya, kadının memelerine baktı.

“Seni nasıl tanıdım biliyor musun?” diye fısıldadı Frieda. “Ağzın, çenen aynı küçüklüğündeki gibi, inatçı seni... her şeyi kendi bildiğin gibi yapmak isterdin. Hâlâ da öyle yapmak istiyorsun sanırım, değil mi?... Hey Allah’ım, nasıl da oturmuş oraya! Robert o koltukta hiç oturmaz. Pazar günü misafirleri için ayırır o koltuğu.”

Bing, güzel mobilyalarını pazar günü misafirleri için saklayan Robert’tan bahsetmeyi kesmesini istiyordu.

Frieda, “Küçükken kucağıma otururdun,” dedi, “Şimdi de ben seninkine oturayım. Böylece ödeşmiş oluruz, öyle değil mi?”

Bing’in cevap vermesini beklemedi. “Güzel!” dedi, “Bu beni sıcak tutar. Şu kemeri çıkarsana, çok sert. Ne var ki o kemerde? Fişeklik mi? *Ach*, şu savaş! Çıkar şunu.”

Bing fişeklik kemerini açtı. “Söylesene Frieda, tüm beyaz bayraklar nereye gitti?”

Kadının kendini geri çektiğini hissetti, ama sadece birazcık. Sonra tekrar yanaştı.

“Ha, o mu? Şey, önemli değil. Sanırım insanlar nasılsa gece vakti beyaz bayrakları zaten göremeyeceğinizi düşündü.” Ceketini çıkardı. “Şu suni yün... çok kaşındırıyor cildimi...”

Kolları yuvarlak, beyazdı; pürüzsüz omuzları vardı. Meme uçları, pembe tüylü geceliğinin içinden kapkara belli oluyordu. Bing’in memelerine baktığını gördü. “Hâlâ iyi durumdalar. Çocuklarımı emzirmedim. Robert emzirmem gerektiğini söyledi ama onunki ba-

tıl inanç. Biberonla beslesen de büyüyorlar zaten. Bir kadın sahip olduklarının kıymetini bilmeli.”

“Biri sana beyaz bayrağı indirmeni mi söyledi?”

“Hatırlıyor musun?” Frieda’nın sesi dalgın gibiydi. “Bir keresinde odama gelmiştin de beni aynanın önünde görmüştün. Hani gözlerin fal taşı gibi açılmıştı; ben aklımdan ne geçtiğini biliyordum. Dokun-sana... Hâlâ aynılar mı?”

Bing’in eli Frieda’nın memesine gitti.

“İki elinle!” diye üsteledi Frieda.

“Bir soru sordum sana!”

Kadın güldü, “Ben de *sana* bir soru sordum. Nasıl memelerim?”

“Güzel ve diri.”

“O zamanlar küçücük bir çocuktun! Annen neler derdi kim bilir! Kovulurdum... Öpsene onları.”

Bing öptü. Frieda, Bing sanki hâlâ o küçük çocukmuş gibi ona bakıyordu. Memelerinde ve bütün vücudunda o yumuşak çekilmeyi hissetti.

Bing hafif hafif kadının sırtına dokunurken, “Beyaz bayrağı indirmeni kim söyledi sana?” diye sordu.

“Ach, bu savaş! Hep bu savaş! Şarap mahzeninde Bundesen için çalışan bir kadın söyledi.”

“Ne dedi?”

“Artık o çaputları asmaya gerek kalmadı,” dedi. Ben de kadının kimin için çalıştığını bildiğimden indirdim.”

“Kalk!” dedi Bing, “Kalk üstümden!”

Frieda kollarını Bing’e doladı, yapıştı ve onu öperek dilinin ucunu Bing’in gözkapakları ve yanakları üzerinde, kulak memesinin arkasında dolaştırdı.

“Kal,” diye yalvardı Frieda, “kalmalısın. Pişman olmayacaksın.”

Kadın sanki birden taş kesildi. İki de duymuştu: bir silah sesi. Ardından da tam bir yaylım ateşi. Sonra kabaralı botlardan çıkan koşma sesleri. Bembeyaz kesilmiş hâlde birbirlerine baktılar. Frieda ceketini aldı ama sanki örtünecek mecali yok gibiydi.

Bing fişeklik kemerini, karabinasını aldı ve merdivenlerden aşağı koştu, dışarı çıktı. Dillon’a ve oteldeki adamlara ulaşması lazımdı. Onlar kasabayı tanımıyorlardı, Bing ise tüm dolambaçlı yan yolları

iyi biliyordu. Onlara yol gösterebilirdi; ya karşı koymak ya da kaçmak için...

Bomboş bir sokakta koşuyordu. Silah sesleri ve haykırışlar arasında kendi ayak sesleriyle nefesinin sesini duydu. Hem dua ediyor hem sövüyordu: Doğru olamazdı, bu kadar acımasızca cezalandırılmazdı, ama eğer bir ceza söz konusu olacaksa ona kesilmeliydi bu ceza; ötekilere, o masum sarhoşlara değil.

Bir geçide girdi... ne kadar da karanlıktı! Tüm pencereler kapalıydı. Ah şu halk, piçler, hainler... duvarlarının arkasına, yataklarına saklanıp olacakları bekliyorlardı. Kaldırım taşları ayaklarının altında sivri sivriydi. Sendeledi.

Bir sonraki sokağa vardı. Otelden en fazla iki blok uzaklıktaydı; tabii Dillon ve adamları hâlâ oradalarsa... Atış sesleri yoğunlaşıyordu.

Sokağın karşısına geçmek istedi. O esnada sağ tarafında ve sol tarafında kabaralı botların sesini duydu. Süngülerin pırıltısını ve Alman çelik miğferlerin üzerindeki donuk yansımaları gördü. Sokağı iki uçtan kapatmışlardı. Çömeliip gerisin geri geçit yoluna döndü. Seslerini, gülüşlerini duydu. Keyifleri gayet yerindeydi. Tüm devriyelerin otele dönmeyi başardığı varsayılsa bile sadece bu sokaktaki adam sayısı, Dillon'ın toplam adam sayısından fazla gibiydi.

Bu geçitte beklemenin bir anlamı yoktu. Bir sonraki sokağın müsait olacağını umarak geçitten geri döndü. Öyleydi. Ama sokaktan aşağı koşmaya başladığında başka bir Alman grubu köşede belirdi. Bu lanet olası kasabanın her yerindeydiler.

Bing'in *Breite Strasse*'ye giden ara sokağa geri dönmekten başka çaresi yoktu. Bu yola döndü; artık koşmuyordu, bir hırsız gibi sinsi sinsi yürüyor, kauçuk tabanlı botlarından istifade ediyordu. *Breite Strasse*'nin dönemecine yaklaştığında da Alman askerlerinin seslerini duydu. Hızla karşıya geçti, 9 Numara'nın hâlâ açık kapısından girerek sürgüyü deliğine sürdü. Yavaş yavaş, her adımı kaya ağırlığındaymış gibi yukarı çıktı. Karabinası elinde tetikte duruyordu. Hiç ateş açmamıştı... tek el bile sıkmamıştı.

Kadın hâlâ büyük koltukta oturuyordu. Sanki ağlamış gibi bir hâli vardı. Bing'i görünce yanına geldi.

Bing ışığı söndürdü, pencereye gidip panjurları açtı. Gitgide seyrekleşen silah seslerini dinledi. Son bir tek el atış, ardından bir sürü arka arkaya atışlar. St. Margarethen'in çanları çalmaya başlamıştı.

Panjurları kapattı ama ışığı açmadı. Ordusuna ihanet etmişti; Dillon'a, Troy'a, Yates'e, hepsine. Ona en çok ihtiyaç duydukları anda yanlarında değildi. Almanlarla da savaşmamıştı; oysaki yakalanmadan önce hiç değilse birkaç tanesini *Breite Strasse*'de veya başka bir sokakta haklayabilirdi. Kaçmıştı. Doğduğu ve büyüdüğü bu kasabada, sınıfının en başarılı öğrencisi olarak annesinin eski hizmetçisiyle saklanmak için kaçmıştı.

Bing karanlığın içinde "Her şeyden haberin vardı değil mi, orospu!" dedi. "Şu bıçağı görüyor musun? Hayır, göremezsın ama şu anda elimde, anladın mı? Bununla deşeceğim seni, yapacağım son şey bu olsa da deşeceğim."

Kadın hafifçe inledi.

Bing ayaktaıdı, kararsızdı. Diyelim ki öldürdü onu, e sonra?

Kadın, sesi bir çocuk gibi cırtlak, "Bilmiyordum," dedi. "Tek bildiğim beyaz bayrak konusuydu. Bu gece buraya gelmen için dualar ediyordum. Benimle güvende olursun."

Bing muşamba zeminde kadının ayak tıptırtılarını duydu. Şimdi epey yanına yaklaşmış, onu arıyordu.

"Yatağa gel!" diye fısıldadı.

Bing'in yumruğu karanlıkta körlemesine öne fırladı. Yumuşak, çıkıntılı bir şeye vurmuştu.

Kısa, keskin bir soluk sesi geldi... Sonra kadının fısıldadığını duydu. "Vur bana. Ne istersen. Kendini nasıl iyi hissedersen. İşte buradayım..."

Kreisleiter Morgenstern, Troy'un kısa ömürlü Amerikan yönetimini ilan ettiğı belediye binasında kendi temizlik operasyonunu yürütüyordu. *Volkssturm*'un görevine sadık bir birliğı olan Neustadt garnizonu ve tümeninden ayrılmış eksik mevcutlu bir Piyade Taburu'yla birlikte geri dönmüştü; bunlar yolunu kaybetmiş ve böylece geriye dönüp bu kadar küçük bir kuvvete karşı savaşmaya kolayca ikna olmuştu. Morgenstern hayal âleminde değildi. Belki Neusta-

dt'ta sonsuza kadar kalmayacaktı, ama mademki oradaydı, tadını çıkaracaktı. "Amerikalılar nezarethaneye kapatıldı mı?"

Üstü başı bu kadar kısa süren bir çatışmaya göre olması gereken-
den çok daha fazla batmış, çocuk yaşlarda bir teğmen olan garnizon
komutanı, büyük bir memnuniyetle, "Hepsi kapatıldı," dedi. "Onu
birden. Altısı ağır yaralı. Hepsi de sarhoş. Domuzlar!"

Morgenstern "Öleni orada yerde uzanır vaziyette bırakmanı istiyorum," dedi.

"Tam ibretlik!" dedi Teğmen.

"Şimdi git de bana o kara cüppeli pezevengi getir, şu ufak tefek papazı!"

İki asker Papaz Schlemm'i ite kaka odaya soktu.

Papaz beyaz bayrakların kaybolduğunu fark ettikten sonra bir
türlü uyumamıştı. Çalışma odasındaki sert arkalıklı koltuğunda
oturup derin düşüncelere dalmıştı. Askerler onu almaya geldiklerin-
de hazırdı.

Morgenstern, "Ne dersin, Teğmen?" diye sordu. "Bunun gibi en-
sesi kalın bir adam ipin ucunda sallanırken daha fazla debelenir, de-
ğil mi?"

Teğmen "Onu o döşemeden kazımak da uzun zaman alır," diye-
rek onayladı.

"Hain!" dedi Morgenstern. "Hainlere ne yaptığımızı biliyorsun
herhâlde, değil mi?"

Papaz Schlemm, "Siz ve askerleriniz gitmiştiniz," dedi. "Bir Al-
man kasabasını yıkımdan kurtarmak hainlikse, yanınızdaki adam-
ların çoğunun karısını çocuğunu kurtarmak, ki sizin karınız da,
Herr Kreisleiter, onlardan biri, bu masumları Amerikan topuyla
ölmekten kurtarmak hainlikse..." Boynunda asılı haçı kurcaladı ve
Troy'a söylediklerinin aynısını söyledi: "Kilise bir ana gibidir, yok
etmektense korumayı yeğler."

Morgenstern'in karısına karşı hisleri ne olursa olsun, bir adamı
karısının hayatını kurtardı diye uluorta mahkûm edemezdi.

Aniden "Herhâlde bizim senden daha aptal olduğumuzu sanıyor-
sun," diye gürlledi. "Bu son yirmi dört saat içinde neler olup bittiğini
bilmediğimizi mi düşünüyorsun? Amerikalılarla kapalı kapılar ar-
dında ne görüştün? Ne dolaplar çevirdin?"

Papaz yumuşak bir sesle karşı koydu: “Neden size bilgi verenlerden bütün hikâyeyi anlatmasını istemiyorsunuz? Sorun onlara! Bundesen’e sorun! Onu *Bürgermeister* yaptırmak için ne kadar uğraştığımı anlatır size.”

Morgenstern, “Zippmann’ı getirin,” diye emretti.

Zippmann içeri itildi. Dövülmüştü; yüzü şişmiş, kan içindeydi. Papaz Schlemm adama baktı ve ince derisinin üzerinden hafif bir ürperti geçti.

Morgenstern neşeli bir sesle “İşte, *Herr Bürgermeister!*” dedi.

“Beni... beni kabul etmem için zorladılar...” Zippmann kekeliyordu.

“Ben doğruyu söyledim!” Papaz Schlemm canı için mücadele ediyordu. “Amerikalılar Bundesen’in Parti üyesi olup olmadığını sordular. Bu yüzden eczacıyı seçtiler.”

Morgenstern, “Sallandırın şunu!” dedi.

Çocuk teğmen, “Kimi?” diye sordu.

Morgenstern yaşadığı keyfi biraz daha uzattı. Önce papaza, ardından Zippmann’a, sonra tekrar papaza dikilen gözleri, nihayet, Amerikalıların atadığı Neustadt Belediye Başkanı olan sefalet abidesinin üzerinde durdu.

“Onu!”

Papaz Schlemm dua etmeye koyuldu, hızlı hızlı Latince sözler mırıldandı. Dua etmeyi sürdürerek, ağlayan ve çırpınıp duran eczacıyı, belediye binasının önündeki süslü kıvrımlı sokak lambasına kadar takip etti. Zippmann sallandırılırken, tekmeler savururken, ince yaşlı boynu uzayıp sıksa gri bacakları pantolonundan sarkarken, Papaz Schlemm’in dizlerinin üstüne çöktüğü görüldü. Kaldırım taşları dizlerini pek acıtmış olmalıydı.

Bing binanın kapısında bir anahtarın dönme sesini işitti. Ayağa fırladı. Uysal ve durgun, büyük koltukta oturan kadına baktı ve “Beni ele geçiremeyecekler,” dedi. “Canlı ele geçiremeyecekler. Ve sen de bunu göreceksin kadar yaşamayacaksın!”

Kadın merdivenlerdeki ağır ayak seslerine kulak verdi. Sonra, bastırmaya çalıştığı bir kahkaha ile titremeye başladı. “Robert bu! Bir tek onda anahtar var.”

“Yetmez mi?” dedi Bing; karabinasına sarılmış, sürgü mekanizmasını geri itiyordu.

Frieda’nın kocası, Bing’in silahının namlusuna gözlerini dikmiş kapıda durdu. Ama Bing silahını ateşlemedi. Kadın, hızla atılıp şaşkına dönmüş adamın önünde dikilmiş, Bing’in, o oğlan çocuğunun hayran olduğu vücuduyla adama siper olmuştu.

Telaş içerisinde konuştu.

“Onu vurursan herkes uyanır, sen de yok olursun.” Sonra arkasını döndü ve hâlâ yeni duruma uyum sağlayamıyormuş gibi bir hâli olan ve somurtarak kadının kısıcık elbisesine bakan kocasına sarıldı. Kadın adamın omzundan tüfeği aldı ve odanın en uzak köşesine doğru fırlattı. Tüfeği Bing aldı.

“Benim küçük sevgili Robert’ım, heyecanlanma hemen,” dedi Frieda; vücudunu adama doğru bastırıyordu. “Heyecanlanırsan kalbinle sorun yaşarsın, biliyorsun. Her şey çok basit.”

Adam, Frieda’yı kendinden uzaklaştırmaya çalışırken “Ja, bunu görebiliyorum!” dedi.

Kadın adama iyice yapıştı. Hızlı hızlı “Önce beni bir dinle!” dedi. “Bu evde cinayet olsun ve kan aksın, bunu ister miyim sanıyorsun? Belki de bir skandal? Çocukları uyandırmayı ister miyim? Bütün bu gürültü patırtı içinde, sokaklarda ateş edilirken uyudukları için o kadar mutluyum ki. Tanrıya şükürler olsun ki sağlıklılar.”

“Orospu!”

Bu kelime adamın sık kullandığı bir kelime değildi belli ki, Bing bunu anlayabiliyordu.

“Çocuklar!” Frieda elini havaya kaldırmıştı. Hiç utanıp sıkılmadan vücudunu iki adama da sergiliyordu. “Laflarına dikkat et! Sen zaten hep böyle düşünmeden hareket edersin Robert, sonra da üzülürsün, dizlerinin üstüne çöküp seni affetmem için yalvarırsın. Dua et şu anda bir misafirimiz var ve ben de iffet sahibi bir insanım; yoksa seni şimdi yalvartırdım. Yapardım bunu! Seni köpek gibi süründürür, ayağımı yalatırdım!”

Bing kadına inanmıştı. Frieda, besbelli sebeplerden kaynaklanan bir otorite kurmuştu adamın üzerinde.

Kocası, “Misafir mi?” diyerek karşı çıkmaya cüret edecek oldu; tabii hayli ılımlı bir ses tonuyla.

“Evet, bir misafir!” Frieda, Bing’in yanına geldi ve elini tutarak okşamaya başladı. “Onu şu kadarcıktan beri tanırım.” Öteki eliyle de kalça hizasını gösteriyordu. “Şu kadarcıktan! Bu küçük *Herr* Bing, eskiden yanlarında çalıştığım ve bana karşı son derece kibar davranan Bing’lerin oğlu.”

“Ve bir Yahudi, hem de benim evimde! Kanımız lekелendi!”

“Kanımız mı?” diye dalga geçti Frieda. “Senin kafan koca bir lağım çukurundan başka bir şey değil. Sakın ola yanıma yaklaşma benim!..”

Bu tehdit, kocanın tereddüt etmesine neden oldu. “O benim tutsağım,” dedi ansızın. “Onu teslim etmem lazım.”

“İşte orada yanılıyorsunuz bayım,” dedi Bing. “Sizin silahınız bende, üstüne bir de kendi silahım var. Siz benim tutsağımsınız.” Ne tutsak ama, diye düşündü Bing. Asker koca eski bir binici pantolonu ile kol kısmı yırtılmış bir sivil ceket giyiyor, üstünde *Volkssturm* yazılı bir kol bandı takıyordu. Karısından birazcık daha kısaydı ve hiç de iyi beslenmiş gibi durmuyordu; hatta epey bir hırpalanmış hâldeydi.

Robert bir süre düşündü ve sonunda, “Ama hiçbir yere gidemezsin de,” dedi, “sokaklar bizim askerlerle dolu.”

“İkiniz de tutsaksınız işte!” diyerek tartışmayı sonlandırdı Frieda. “Genç *Herr* Bing geceyi burada geçirecek. Ben birkaç battaniye getireyim, büyük koltukta uyuyabilir. Elimizden gelen bu...” Bing’e dönerek göz kırptı. “Hem sen bir askersin. Robert geceyi ormanda geçirdi, o yüzden yatağı o almalı.”

Robert başıyla onayladı. Karısının ona biraz olsun huzur verdiği ilk andı bu.

“Kendinizi kötü hissetmeyin, *Herr* Bing,” diye devam etti Frieda. “Sizi rahat ettireceğim, tamam mı?”

Koca, kadının sesindeki vaat yüklü tonu beğenmemişti. Genç *Herr* Bing’e göz kulak olmak için orada kalması gerektiğine dair bir şeyler söylendi.

“Katır gibi inat etme,” dedi Frieda. “Hiçbir yere gidemeyeceğini söyleyen sendin. Hadi yatağa gel, gecenin körü oldu!”

“Yarın onu teslim edeceğim!” diye belirtti koca.

“Yarın olsun bakarız.” Frieda adamı çekiştirerek götürdü ve biraz sonra birkaç battaniye ve bir yastıkla geri geldi. “Şunu uyutayım da,” diye fısıldadı Bing’e, “sonra gelip sana haber veririm.”

Bing saatine baktı. O da çok yorgundu. Ama şimdi kendi başının çaresine bakabilirdi.

Oturdu. Biraz uyumak istiyordu, tümene yürüyerek döneceği için kuvvetini toplaması lazımdı ve kasabadan nasıl sıvışacağından da emin değildi. Tümene vardığında ise Dillon’ın adamlarından sadece kendisinin kaçtığını nasıl açıklayacaktı? Peki sonrasında Troy ve Yates ile karşılaştığında onlara ne diyecekti? Karen anlayacaktı; Karen onun içini görüyordu sanki. Ve tüm bu olanlardan sonra kendisiyle yaşamaya nasıl devam edecekti?

Kendisini kurtaran kadını, Frieda’yı düşündü; dişlerini gıcırdattı. İşte böyle üstelersen... Karen’in da hatası var! Kendini kandırma, Frieda’nın yanına gelen sendin. Diğerlerini ölüme terk ettin. *Kraut*’lardan, Robert gibi adamlardan kaçtın, muhtemelen bir tüfeği bile doğrultmayı beceremeyecek yamalı ceketli adamlardan... Belki de öteki odaya gidip hem şu Robert’ı hem de kadını öldürmek... sonra da dışarı çıkıp cinnet geçiriyormuş gibi koşarak öldürebildiğin kadar *Kraut* öldürmek, onlar seni öldürene ve her şey bitene kadar öldürmeye devam etmek çok daha iyi olacaktı.

Gerindi. Çok rahat bir koltuktu. Robert’ın, ev sahibinin, boynuzlu kocanın, tutsağın ve bekçinin –hepsi bir arada– koltuğu kullanmasına neden itiraz etmediğini merak etti. Hoş bir Pazar koltuğu... Bıçağını çıkardı, kaplamayı kazımaya ve döşemeyi kesmeye başladı.

Frieda gelince işi yarım kaldı. Kapı sessizce açılmıştı. Belli ki iyi yağlanmıştı, ‘Frieda herhâlde daha önce de bunun gibi dolaplar çevirmiş’ diye düşündü. Ayağa kalktı ve panjuru açtı. Gün ağarmak üzereydi.

Frieda’nın saç başı dağılmış vaziyetteydi. “Çok az vaktimiz var,” dedi kadın, “çok az, ikimiz için.” Geceliği ayaklarına düştü. Memelelerini öne çıkarmış, kalçalarını yaymış öylece duruyordu.

Sonra koltuğa yanaştı. Birdenbire “Bu da ne?” diye sordu. Kesilip biçilmiş koltuktan dışarı fırlayan döşeme dolgularının birazına eliyle dokundu.

Olduğu yerden fırladı. Suratı çirkin bir hâl aldı. “Çok kötüsün! Neden yaptın bunu? Ben, senin için her şeyi yapan ben...” O koca ve kaba kıcıyla koltuğa doğru eğildi, dolgu malzemelerini yerine tıkmaya çalıştı.

“Mahvolmuş!” Ağlamak üzereydi, suratı nezaketsiz ve yayvan bir hâl aldı. “Mahvolmuş! Git buradan! Bizi rahat bırak!”

Bing Alman tüfeğini alıp omzuna astı. Sonra kendi karabinasını da aldı ve evden ayrıldı. Frieda’ya da, onun Pazar koltuğuna da dönüp bir kez daha bakmadı...

Ayak sesleri şafak vakti açık seçik duyulan tek başına bir Alman nöbetçi hariç, sokaklar bomboştu. *Breite Strasse*’nin devamından bir dar yol, Neustadt’ın kuzeyine çıkıyor, özenle yetiştirilmiş ve çitlerle çevrilmiş küçük bahçelerden geçerek tarlalara varıyordu.

Bing tarlalara ulaştığında kendini biraz daha güvende hissetti. Çitlerle çalılıkları takip ederek ilerlemeye çalıştı; açık bir araziden geçmesi gerektiğinde başını sürekli eğdi, kimi zaman da süründü. Köprünün epeyce kuzeyinde kalan nehirde bata çıka yürüdü; Almanların oraya yerleştirdiklerinden emin olduğu nöbetçilerin görüş açısının bir hayli dışındaydı. Sonra ormana vardı ve güneşi arkasına alarak yürümeye devam etti. En ufak bir seste, hatta ara sıra ayaklarının altında ezilen ince kuru dalların sesinde bile hemen bedenini büzüştürüyordu. Kendine bir dakikacık olsun dinlenmeyi bile çok görüyordu; zihni sürekli tetikteydi, açlığın sancısını da önemsemi-yordu, çünkü bu sancı ihanetini unutmasını sağlıyordu.

Kendisi hakkında bir yargıya varmıştı. Kendisinin de tıpkı onu kovan insanlar gibi olduğunu görmek için eve dönmüştü; bir anlığına bir zorba, biraz sonra bir kadının eteğinin arkasına saklanan bir korkak, kendi adamlarını zor durumda bırakan biri, çalımlı bir fatih. Belki de abartıyordu. Belki de aynı şartlar altında kim olsa aynı-sını yapırdı. Ama sonra, ihaneti kendini koruma kılıfına sokmak, zaten kaybedilmiş bir şey için kendini feda etme zorunluluğu his-

setmek... bunlar da Almanlara has özelliklerdi... ne yana dönerse dönsün, kaçtığını sandığı şeyle yüz yüze geliyordu.

Öğleye doğru ormanın sonuna ulaştı. Ayaklarının dibinde, yeni yeni filizlenmeye başlamış buğdaylarla yemyeşil, büyükçe bir tarla uzanıyordu ve tarlanın sonunda, beş altı zırhlı aracın devriye gezdiği küçük bir yol vardı.

Tarladan koşarak geçti, deli gibi el kol sallıyor, anlaşılmaz seslerle bağırıp duruyordu. En öndeki araç durdu. Bing arabanın yanına geldi, yaslandı, bacaklarını hissetmiyordu. Taretin içinden toz içinde, genç, hatları belirgin bir surat uzandı; genç, güçlü bir ses duyuldu: "Aman Tanrım, Çavuş... Nereden geliyorsun böyle?"

Bing kuru bir hıçkırıkla sarsılıyordu. Eve varmıştı, gerçek evine.

Neustadt'ta bir katliam yaşandığı haberi bir komuta merkezinden diğerine yayılmıştı bile. Bing tümene vardığında, Farrish ve Willoughby çoktan kararlarını vermişti.

Zaten bir Neustadt ve Paula Toplama Kampı macerasına atılmış olan Farrish, başladığı işi bitirmek zorundaydı ve bunu da hayli gösterişli bir biçimde yapmalıydı. Yarım yamalak işler, kolorduda, ordu da ve karargâhta bol miktarda bulunan ve haritadaki çizgili noktalar konusunda çok hassas olan insanlar tarafından onun eksi hanesine yazılacaktı. Kasabayı cezalandırmak için Taktik Hava Kuvvetleri'nden birkaç hava filosu ayarladı ve kasabaya bütün gücüyle girmek için hazırlık yaptı.

Neustadt'taki şarap tüccarı Bundesen Kardeşler'in Ortaçağ tipi mahzenleri Kellermann ile profesörün hayatını ikinci kez kurtarmıştı: İlki Almanlar geri geldiği zamandı, ikincisi de Farrish darbelerini indirdiği zaman.

Dillon'ın adamlarından birkaçı, mahzenin kapısındaki ağır kilidi parçalamış, aşağı inip Herr Bundesen'in en iyi şarabım dediği şaraplardan bir kasa alarak geri dönmüşlerdi; ki aslına bakılırsa en ucuz kalite şaraplardan biriydi. Herr Bundesen'de ikinci bir kilit yoktu. Bu yüzden Ticaret Odası Başkanı, yeraltındaki hazinesine gi-

den kapının önünde kendi dikilip beklemeye başladı. Amerikalıları kontrol edemiyorsa bile hiç değilse komşularını uzak tutabilirdi.

Tek başına nöbetteyken Alman birliklerinin Neustadt'a geri geldiklerini duydu. Bu tek taraflı gece muharebesinin akıbetini nefesini tutarak izledi, nihayet dışarı çıkmanın güvenli olacağına karar verdi. Zafer kazananlara *Heil!* diye bağırarak kalabalığın başını çekmeye yetecek kadar bir süre kalmıştı. Sokağın gölgeleri arasından çıkıp gelen ve nöbetçisiz kalmış kapıyı açıp içeri giren çubuklu kıyafetli iki adamı görmemişti. Genç olan önden gelmiş ve yaşlı olanı neredeyse sürükleyerek getirmişti.

Mahzenin en alt katında, göz gözü görmez bir karanlıkta, şarapların küflü, ekşi kokusu içinde sinip oturmuşlardı. Seckendorff uyuşmuş gibiydi, Kellermann ise sonuna kadar orada oturup hiçbir şeye karışmamaya kararlıydı.

"Zavallılar," diye mırıldandı profesör.

"Kim zavallı?"

"Amerikalılar..."

"Sayıları çok azdı," dedi Kellermann. "Bende hâlâ sigaralarından biraz var."

Profesör içini çekerek konuştu: "Bizim sayımız her zaman azdı."

Kellermann akli başında bir edayla, "Neyle karşı karşıya olduklarını bilmiyorlar," dedi. "Hiçbir zaman bileceklerini de sanmıyorum. Turist gibiler. Hadi, biz içelim."

Bir şişe çekti, başparmağının tırnağıyla ve dişleriyle mantar tıpayı kurcalamaya başladı. Sonunda tıpa açıldı. "İşte oldu!"

İçtiler. Yıllanmış şarap, zayıf düşmüş vücutlarını gevşetti. Uyu-yakaldılar.

Yıldırım düşmüş gibi bir gürültüyle uyandılar. Gece mi gündüz mü ondan bile haberleri yoktu. Tek bildikleri, yerin devasa yumruk darbeleriyle sarsıldığıydı. Binlerce şarap şişesi, durdukları raflarda ve birbiri üstünde dans ediyor, kulak tırmalayan şingirtı sesleri donuk patlama seslerine karışıyordu.

Tir tir titreyen profesör, Kellermann'a doğru uzandı. Kellermann adamı kollarıyla sardı; bu hafif, zayıf düşmüş beden sanki bir çocuğun bedeni gibiydi. Yorgunluktan bitap hâlde daldığı uzun uykudan, altındaki ve üstündeki zeminin sarsıldığını hissederek uyanan,

kâbus mu görüyor yoksa uyanık mı onu bile bilemeyen yaşlı adam, inler gibi bir sesle “Kıyamet günü geldi!” dedi.

“Saçmalamayın,” dedi Kellermann, “bombalanıyoruz.” Ayağa kalktı. El yordamıyla merdivenlere ulaştı. Titrek bir ışık gördü. Işık biraz daha yaklaştı. Titreyen elinde bir mum tutan ve içini ölüm korkusu kaplamış *Herr Bundesen*, mahzeninin alt katında saklanmaya çalışıyordu.

Şarap tüccarı, toplama kampı kıyafetleri içindeki bir deri bir kemik silueti fark etti. Titreşip duran mum ışığı derin çukurlara, siyah yara izlerine, parıldayan gözlere vuruyordu. Hem göklerden hem de yerkürenin derinliklerinden çıkıp gelen ölüm onu arıyordu. *Herr Bundesen* çığlık attı. Elindeki mumu düşürdü, arkasını döndü ve kaçmaya başladı.

Her yer karanlıktı. Kellermann, tökezleyen ayak seslerinin, şişelerin şingirtti seslerini bastıran yankısını dinledi.

Sonra aniden yere yapıştı. Hemen arkasından, dakikalarca süren gümbürtüler geldi; başlarının üstündeki ev yıkılıyordu. Şişe ve kadeh kırıklarının arasından güçlükle ilerledi. Karanlık, ağır toz ve keskin barut kokusuyla kaplıydı.

“Kellermann! Kellermann!” Profesör’ün cırtlak sesiydi bu.

“Buradayım. Hadi, dışarı çıkmaya çalışalım.”

Mahzenin üst katına ulaşmak için merdivenlerden sürünerek çıktılar. Evin bir bölümü yıkılmıştı. Yüzyıllar boyunca orada duran taş bloklar arasından yollarını buldular, *Herr Bundesen*’in parçalanmış bedeninin yanından geçerek mahzen kapısının bir kısmını kapatan kirişlerden içeri süzülen gün ışığına çıktılar. Tepelerinde, evin yıkıntıları yanmaya devam ediyordu.

Kellermann iki kiriş arasındaki bir açıklıktan sürünerek geçti, sonra da profesörü çekip çıkardı. Issız, yürümenin neredeyse imkânsız olduğu sokaklarda saatlerce dolandılar. Hayatta kalan az sayıda kişi, onları fark edemeyecek şekilde kendi işleriyle ilgiliydi. Alman birliklerinden kalanlar da tepelere doğru kaçmıştı. Dumandan kararmış gökyüzünde, alevler içindeki kasabanın turuncu parıltısıyla şeritler oluşmuştu.

Hayatta olduğunu idrak eden profesör, sabırsız ve beklenti dolu bir ses tonuyla sordu: “Şimdi ne yapacağız?”

“Eve gideceğiz,” dedi sadece Kellermann. “Ruhr’daki evimize, Kremen’deki evimize. Sizi de yanımda götüreceğim.”

“Tamam,” dedi Seckendorff, “iyi olur.”

Pazar meydanına vardıklarında Farrish’in tümenindeki ilk birliklere rast geldiler.

Amerikalılar, hiçbir formaliteye gerek duymadan kasabayı tekrar ele geçiriyordu. Hiç duraksamadılar. Bir yönetim merkezi kurmakla uğraşmadılar, elektrikle ve çöplerin toplanmasıyla da ilgilenmediler. Elektrik yoktu ve eski kasabanın tamamı zaten çöplüktü.

Üstelik yönetim merkezinin yerleşebileceği bir belediye binası bile yoktu artık. Pazar meydanında sadece süslü kıvrımları olan sokak lambası hasar görmemişti ve Troy tarafından atanan Belediye Başkanı Zippmann, hâlâ lamba direğinde asılı vaziyette, bir kere daha Neustadt’a giren Amerikalıları selamlıyordu. Bir askerî inzibat subayı, araç içindekiler geçerken bakabilsinler diye tüm araçların sokak lambasına yaklaşırken yavaşladığını fark edene ve trafiğin aksamaması için cansız bedenini oradan indirilmesini emredene kadar, Zippmann direkte asılı kaldı.

7

Schreckenreuther’in yardımcısı Biederkopf neden komutanının emirlerini görmezden gelmiş ve komutan yanında Paula Toplama Kampı’ndan çıkarılan beş bin kişiyle birlikte gittikten sonra kamp-ta kalan mahkûmların üzerine makineli tüfekle açılan ateşi devam ettirmemişti?

Onu sorgulama işini üstlenen Yates bu soruyu sorduğunda Biederkopf’un kendisi de net bir cevap veremedi.

Geride kalan harap hâldeki altı bin kişiye acıdığından değildi bu; Schreckenreuther henüz işitme eriminden çıkmamışken bin kadarı biçilmişti bile. Acıma değildi bu, çünkü normal bir insanın acıma duygusu hissettiği yerde, Biederkopf için boşluk vardı. Yerlerde sürünen, aşağılanmış, aklıktan kırılan, mırıl mırıl seslerle yürüyen bu iskeletler, tam da sistematik olarak harekete geçirilmiş ölme süreçlerinin doğası nedeniyle, haklı olarak insan diyebileceğimiz seviyenin çok altına inmişti ve Biederkopf da bu mahkûmları hiçbir zaman gerçekten insan olarak görmemişti. Hayır, acıma değildi bu.

Kampa doğru ilerleyen Amerikalıların gözüne girmeyi mi ummuştu yoksa? Elbette bu da Biederkopf'un o aşağılık ve kalın kafasında beliren kararda etkiliydi. Öte yandan, ona kalan bu altı bin mahkûmun, Schreckenreuther'in öngörüsüyle hazır ettiği mezarlarda, şu canlı hâllerinden –yani kemiklere yapışmış yara bere içindeki derileri, şiş karınları ve pis kokuları ile yaşayan hâllerinden– çok daha az itici görüneceklerinin de farkındaydı.

Peki öyleyse nedeni neydi?

Kısmen paniktendi. Schreckenreuther orada olduğu müddetçe, astların “Bana böyle emir verildi, beni suçlamayın!” diyebilmesine imkân veren sistemin bir temsilcisi ve simgesi olarak, sadık yardımcı görevinde hizmet vermişti. Soran olursa, Biederkopf yine de öyle derdi; ki zaten Yates'e de aynısını söylemişti. Ama işte bir şekilde, Schreckenreuther de artık orada olmadığına göre, bu söz kulağa o kadar da iyi gelmiyordu.

Kısmen de Biederkopf'u etkisi altına alan bezginlik hâlindendi. Komutanın gidişinden sonra, idari yapının en tepesinden kaynaklanan, Schreckenreuther'den Biederkopf'a, ondan da en küçük SS Muhafızına ve sadık adamlara doğru aşağı inerek yayılan iktidar akışı durmuştu. Schreckenreuther'in aldığı ve ona ilettiği emirleri yerine getiriyormuş gibi hissetmemişti kendini, izleri siliyormuş gibi gelmemişti ona. Ve bunu yapmasını sağlayacak kimse de yoktu etrafta. Sadece işi yapmayı bırakmıştı. İşte bu kadar basitti.

Kalan SS'ler de iş yapmayı bırakmışlardı. Öylece dikiliyor veya amaçsızca turluyorlardı. Arada sırada denk geldikleri bir mahkûmu falan tekmeliyorlardı ama belli bir sistem de yoktu bu işte. Sadece mutfak ve içinde gıda maddeleri bulunan ambar kıskançlıkla ve büyük bir dikkatle korunuyordu. Eğer içinde yemek olmasa SS'ler kamptan anında tüyerlerdi. Birkaçı zaten tüymüştü... yakınlarda akrabası veya eşi dostu olanlar hiçbir formaliteye kulak asmadan gitmişti.

Gözetleme kulelerinde hiç nöbetçi yoktu ve dikenli tellere de artık elektrik verilmiyordu. Neustadt'tan gelen elektrik akımı, kimse'nin üzerinde pek de düşünmediği birtakım sebeplerden ansızın kesilmişti. Mahkûmların kırıışı kırmalarının önündeki tek engel, genel anlamda zayıf düşmüş olmalarıydı.

Biederkopf Amerikalıların yaklaştığına dair ilk açık rapor eline ulaşana kadar kılını bile kıpırdatmamıştı. Güneşin altında yatan ve tükenmenin, açlığın, hastalığın getirdiği bir yarı uyku hâlindeki mahkûmlar barakalara kışkışlanmış, yeni ölenler de onlarla birlikte sürüklenip götürülmüştü. Kurşuna dizilen bin kişi hâlâ mezarlarında ve üzerlerine toprak atılmamış hâlde yatıyordu, ama bunlar kampın dışında kaldıklarından Biederkopf'un düzen duygusuna halel getiriyor sayılmazlardı.

Kalan SS'leri idare merkezinin önünde, takım düzeninde sıraya soktu; kendi de, tek kişilik bir komite olarak, kampı muzafferlere açan kapıya gitti.

On kadar mahkûmun çoktan kapıda olduğunu görünce şaşırmış, iğrenmişti. Bu mahkûmlar kampta kalanların en güçlülerindendi. Kol kola gidiyorlar, yürürken birbirlerine destek oluyorlardı. Birkaçı kapının da dışına çıkmıştı. Aralarından bazıları boğuk bir sesle bağıyor, el sallıyordu. Uzaktan dikkatle kampa doğru yaklaşmakta olan birtakım küçük araçlara el sallıyorlardı.

Biederkopf koştu ve mahkûmların arkasından yetişti.

“Geriye!” diye bağırdı.

Mahkûmlar güldüler ona. Bu kafatasları, ateş gibi parlak gözlü bu kurukafalar ona gülüyordu.

Onu bir girdap gibi içine çeken ve midesini dipsiz bir kuyuya fırlatan korkuyla birlikte, ansızın, onları öldürmeyerek hata ettiğini anladı. Yaklaşan Amerikan araçlarıyla mahkûmlar da değişmişti; ürkütücü bir hâle gelmiş, bir düşmana dönüşmüşlerdi. Üstelik bu düşmanlardan kurtulması da artık mümkün değildi, çünkü Amerikalılar orada, belki yüz metre, belki elli metre uzaktaydı.

Yanlarına ilk giden o olmalıydı! Kendisini kurtarmanın tek yolu buydu. Kampı o teslim etmeliydi; diğerleri değil, çubuklu kıyafetleri içindeki o amansız düşmanlar değil.

İleri doğru son bir hamle yaptı. Mahkûmları geride bıraktı. El salladı. Paula Toplama Kampı'ndaki ilk zırhlı Amerikan aracını karşılayan ilk kişi o oldu.

“*Ich übergebe...*” diye bağırdı. “Teslim oluyorum...”

Asık suratlı Amerikan subayı araçtan indi. Biederkopf kara, tehditkâr gözleri, sımsıkı kapalı dudakları, burundan dudaklara doğ-

ru inen keskin çizgileri, her bir yüz ifadesindeki kararlılığı gördü. Çarpılmıştı; bu uğraşıp başa çıkılabilecek bir adam değildi, seninle uğraşacak bir adamdı!

“Silahın!” dedi Yates. “Tutuklusun.”

Biederkopf, tek kelime etmeden, mahkûmların etrafını çevirmelerine, elini sıkmalarına, kıyafetlerine dokunmalarına, ağlamalarına, gülmelerine ve onu şapur şapur öpmelerine izin veren subayı izliyordu.

Yates, “Özgürsünüz!” diyordu onlara. “Özgürsünüz!”

Troy’un adamları çıldırmış gibiydi.

Yates çıldırdıklarını görüyor ama onları durdurmuyordu.

Barakaların içini keşfettiklerini gördü askerlerin; ranzalara yığılmıştı mahkûmlar... ölüsü dirisi bir aradaydı... haşerelerin istilasına uğramış leş gibi havadan ciğerlerine oksijen doldurmaya çalıştıkça göğüsleri hâlâ inip kalkan insanlar ile cesetleri birbirinden ayırt etmek hayli zordu.

Bin ölünün farkına vardıklarında da gördü askerleri... kampın arka tarafında makineli tüfekte vurulmuş, daha yenice kazılmış mezarlara fırlatılmış, çıplak ayaklı ve neredeyse anadan doğma çıplak, kafatasları ve cinsel organları hariç her yerleri kuruyup buruş buruş olmuş. Ve bu denli buruş buruş oldukları için de yaraları daha da büyük ve daha da çok görünüyor, iki kere ölmüşler gibi.

Troy’un askerlerinin etrafı betonla kaplı su birikintisini bulduklarını da gördü... on ayağa yirmi ayak büyüklüğünde, içindeki çamurumsu su, ölü farelerden paslı konserve kutularına kadar pek çok kalıntı yüzünden pis pis kokan...

Uzun boylu, kızıl saçlı bir onbaşı su birikintisini işaret ederek “Bu da ne?” diye sordu. Âdem elması kasılır gibi hareket ediyordu.

Kendini Amerikan askerlerine teslim etmiş grubun içinden bir mahkûm, okulda öğrendiği İngilizceyi hatırladı. “Biz onu içiyorduk,” dedi.

“Hepiniz mi?”

“On iki bin kişiydik.”

Yates, Amerikan askerlerinin ayakkabıları bulduğunu da gördü...

ayakkabı dolu koca bir ambardı bu... binlercesi, itinayla istiflenmiş ve eşleştirilmiş ve etiketlenmiş, yeni ayakkabılar, kullanılmış ayakkabılar ve yırtılmış, yama yapılmış ama yine yırtılmış ayakkabılar...

“Bu ayakkabılar kimin?”

“Nereden bilelim? Onları giyenler öleli çok oldu.”

Ayakkabılardan inşa edilmiş bir mozole...

Yates, Troy’un adamları ile çitte delik açarak mutfağın yanındaki çöp yığınına ulaşmaya çalışan, bunun için itişen, kavga eden mahkûm kalabalığının karşılaşmasını da gördü... Kurtçuklarla beraber, kasaplık hayvanların çöpe atılmış kısımlarını, sakatatları eşeliyorlardı... mahkûmlar çürümüş hayvan derilerini ve küflenmiş ekmek kabuklarını mideye indirir ve kara güdük dişler kararmış kemiklerden sarkan kasları parça parça ederken askerlerin kusacak gibi olduğunu gördü Yates.

Ufakça bir er, neredeyse bir çocuk, hıçkırmaya başladı.

“Ağlıyor musun?” dedi bir mahkûm. “Ölüleri yiyorduk biz. Eğer hemen işe koyulursan o kadar da kötü değil ölü yemek.”

Ama Amerikalıların çoğu ağlamadı. Kusmadılar da. Üzerlerine ilahi bir öfke çökmüştü sanki. Neustadt’lı yurttaşların ipek şapkalarını neşe içinde parçalayan aynı adamlar, şimdi SS avına çıkmak, onları barakaların karanlığından, yiyecek ambarının arkasından, idare binasından çekip çıkarmak için tek yürek olmuşlardı.

SS’leri, ellerinden aldıkları kendi copları ve kırbaçlarıyla dövdüler. Kızıl saçlı onbaşı, uzun boylu, iyi görünümlü, temiz yüzlü muhafızı yavaşça, düzenli aralıklarla, Alman’ın kafası hamura dönene kadar dövdü. Mahkûmlar sürüne sürüne yaklaştılar; kemikli kışlarının üzerine oturup kurukafaya dönmüş başlarını sallıyor, boğuk ve titrek seslerle tezahürat ediyorlardı.

Kısa, bodur bir SS muhafızı, karargâhların arasındaki yoldan aşağıya nefes nefese indi. Gözleri yerinden fırlamıştı, peşinde dört Amerikalı vardı. Yates muhafızı fark etti, öne atılıp adamı tutmaya çalıştı. SS muhafızı tepe üstü düştü, bir çığlık kopardı ve yüzüstü sürünmeye devam etti. Ayağa kalkmadı. Dört Amerikalı adamın üzerine çullandı. Biri göğsünün üstünde zıpladı. Bütün gücüyle, tam üç kere zıpladı. Alman titredi, kancaya geçirilmiş bir solucan gibi gerildi ve öldü. İkinci Amerikalı eğildi, ölü SS muhafızının yüzük

parmağını kesti ve üzerinde o ölümcül işaretin, iki şimşegin olduğu ağır yüzüğü cebine attı.

Askerlerden bazıları içi ip ve halat dolu bir depo keşfetti. Ellerine beş SS muhafızı geçirip onları önce kapıya giden yolun aşağısına kadar, sonra da makineli tüfek kulesinin etrafındaki çit boyunca döve döve sürüklediler. Yates, Amerikalılardan birinin, yağlı urganın bir ucunu koluna dolamış hâlde merdivene tırmandığını gördü. İpi bir kirişin üzerinden sarkıttı; şimdi iki ucu da aşağı doğru sallanıyordu. Yates, SS muhafızlarının sırayla sallandırıldığını gördü. Adamların korku dolu çığlıklarını duydu. Ellerini ceplerine sokup seyretti.

Biraz sonra, Karen’la karşılaştığında, “Biliyor musun,” dedi, “sanki hepimiz tek bir akılla, tek bir şekilde hareket ediyor gibiyiz. Adamların, yapılması gerekenle ilgili tek bir sözcük bile sarf ettiklerini sanmıyorum. Kimse tek bir kurşun bile atmadı.”

Kuleyi ve kuleden sarkan kara kuklaları işaret etti.

Karen sararmıştı.

Yates’in sesinde açık seçik bir şiddet vardı. “Medeniyet engeli yolumuza çıkmadan önce bu işi bitirmemiz lazım.”

“Troy sizi arıyor,” dedi Karen.

“Troy bekleyebilir,” diye yanıtladı. “Her şeyi aklıma kazıyacağım. Hiçbirini hiçbir zaman unutmak istemiyorum.”

Troy idare binasını ele geçirmişti.

Karen içeri girdi, sesinde zorlama bir kayıtsızlıkla “Yüzbaşı,” dedi, “eğer hemen bir şey yapmazsanız canlı SS muhafızı kalmayacak. Birazını da usulüne uygun bir mahkeme için saklamak lazım.”

Troy, yorgun sesiyle “Biliyorum,” dedi, “onları şimdi bir araya toplatıyorum. Bu işle daha evvel ilgilenmem lazımdı ama... Tanrım, nereden başlayacağımı bilemiyorum.”

“Gayet iyi gidiyorsunuz,” dedi Karen. İçini rahatlatmak niyetindeydi ama bunda pek de başarılı olamamıştı.

“Yiyecek yok, tıbbi malzeme yok, su yok, yatak yok, bu zavallı insanları dezenfekte etmeye başlamak için o iğrenç DDT”den bile yeteri kadar yok. Bir adamın savaşta görebileceği hemen her şeyi gördüm sanırdım ama bu...” Başını salladı. “Ne yapacağım? Sıhhi-

yeciler tifüs, tifo, tüberküloz var diyorlar... Aklına gelecek tüm hastalıklar var. Ben de burada oturmuş bu ölmekte olan... onları nasıl tanımlasam bilemiyorum. Sizin onları tanımlayacak bir kelimeniz var mı, Bayan Wallace? Tek bildiğim, elimizin altında ölmeye devam ettikleri. Kampta depolanan yiyecekleri dağıttırıyorum şimdi. Kendi adamlarımın kumanyalarından da kısabildiğim kadar kısıp üstüne katıyorum... hepsi bir öğünlüğe ancak yetiyor. Telsizle generalden erzak istedim; doktor, hemşire, ilaç istedim ama kim bilir ne zaman gelir. O arada ne olacak?”

Karen yumuşak bir sesle “Anlıyorum,” dedi.

“Nasıl bir işe bulaştığımız konusunda en ufak bir fikriniz var mıydı?” Sefil olmuş bir hâlde sormuştu Troy.

Cesaret verecek şekilde gülümsemek ve “O kadar da kötü değil,” demek istedi Karen. Ama yapamadı, çünkü durum tam da o kadar kötüydü. “Toplama kamplarıyla ilgili haberler vardı,” dedi. “Gazete ve dergilerdeki haberler, kitaplar...”

“Ben pek okumam. Ama okusaydım bile sanmıyorum ki yazılanlara inanayım. Propaganda olduğunu düşünürdüm.”

“Farrish’in sizi hiçbir şeyiniz olmadan, hemen hemen çıplak ellerle bu işin için sokmaya hakkı yoktu.”

“Bu benim için bir bahane değil!”

Troy bir an yakınmalarına ara verip önünde duran kadına, Troy’a karşı hisleriyle yüzü yumuşamış kadına baktı. “Çok nazıksınız. Farkındayım, kendimi daha iyi hissetmemi sağlamak istiyorsunuz.” Bakışları düşünceliydi. Kaşlarını çattı. “Durum iyi değil, Bayan Wallace. Tümüyle dağılmış durumdayım.”

Kafasına takılıp duran meselelere geri döndü. “Neye ihtiyacım olduğunu önceden bilip tedarik etmek benim görevimdi. Birliğe komuta eden subayın görevi budur! Mühimmatsız yola çıkmayı düşünmezdim, öyle değil mi?”

“Ama nereden bilecektiniz ki?”

“Belki de haklısınız. Ben artık hiçbir şeyden emin olamıyorum. Tek bildiğim, buradan gitmek istediğim. Biraz savaşmak istiyorum, “temiz ölümler” istiyorum. Savaşı bitirip kurtulmak istiyorum. Bütün bu şeyi unutmak istiyorum.”

Karen, yaşananları unutmak isterken onu görebiliyordu. İlerleyen yıllarda, bir iş yaparken ansızın duracağını, elleriyle gözlerini kapatacağını, Paula'daki sürünen iskeletlerin görüntüsünü veya sa-vaşa sürdüğü, öldürüldüklerini gördüğü adamların hatırasını kafa-sından atmaya çalışacağını görebiliyordu.

“Sonuna kadar gitmek zorundasınız,” dedi Karen; bunu öyle büyük bir şefkatle söylemişti ki, katmanlar hâlinde Troy’un üzeri-ne üzerine gelen izlenimlere nüfuz etmişti sanki. “Elinizden geleni yapmalısınız ve yapabileceğiniz her şeyi yaptığınıza inanmalısınız. Çünkü inanın bana yapıyorsunuz... Tek yolunuz bu.”

Troy, ani bir tepki vererek masanın üzerinden uzandı, ikisi ara-sındaki belge yığınını devirerek Karen’ın elini tuttu. “Teşekkür ederim,” dedi. “Teşekkürler.”

Karen elini onun elinden çekmedi.

Sonra bakışları, Troy’un kenara ittiği şeylerden birine, tuhaf ta-sarımlı bir kapağı olan kitaba takıldı.

Troy, Karen’ın bakışlarını gördü. Kadının elini bıraktı ve aceleyle kitabı kâğıt yığınının altına gizledi.

“Nedir bu?” diye sordu Karen.

“Görmenizi istemezdim. Siz girdiğinizde ben de onu inceliyor-dum. Gördüğünüz için üzgünüm.”

“İyi de nedir bu?”

“Kitapta ne yazdığını bilmiyorum,” dedi yavaşça, “ama cildi, dövme-li insan derisinden yapılmış.”

Sonra ayağa fırlayıp matarasını ağzına dikti. “Sen de iç, Karen!” diye üsteledi. “Kendini tut! Lütfen!”

Biederkopf dâhil otuz kadar SS muhafızı askerlerin öfkesinden kurtulmayı başarmış ve Troy’un emriyle ceset taşıma işine verilmiş-ti. Korkudan titreyen SS’ler aniden iktidarlarını kaybettiklerinden şaşkın ve ümitsizlerdi; ölüm ve hastalık tehlikesi karşısında ne kadar savunmasız olduklarını keşfetmiş, ağız ve burunlarını mendillerle kapatmışlardı. Mahkûmlar sessizce, eski efendilerinin usul usul iş görmesini seyrediyordu.

Yağma başlamıştı. Mahkûmlardan daha güçlü olanlar SS barakalarının altını üstüne getirmiş ve silahlar, postallar, üniformalar, lezzetli yiyecekler bulmuşlardı. Alacaklarını zaten almış olan Troy'un adamları da itiraz etmemişti. Onlar da depodan elleri kolları dolu çıkıyor ve var olan yiyecekleri adil bir şekilde dağıtmaya çalışıyorlardı. Depoda envanter çıkarılırken bile hırsızlık devam ediyordu.

Troy'un eli kolu bağılıydı; sürpriz bir Alman saldırısına karşı adamlarının çoğunu Paula Toplama Kampı'nın hayli uzağında konuşturmak zorunda kalmıştı. Kampın içinde düzeni sağlamak, yiyecek dağıtmak ve acil durumlarda tıbbi yardım için elinde taş çatlasa yüz adam vardı. Aslında bu hasta ve mecalsiz insanlara Nazilerin uyguladığı türden korkunç bir disiplin uygulamayı becerebilse bu kadarı da yeterdi. Ama onlara karşı anlayışlı davranmak zorundaydı; onlara özgürlük getiren kendisiydi ve özgürlük dışında da pek az şey getirebilmişti.

Daha fazla şey gördükçe işinin ne kadar ağır olduğunu da daha fazla hissederek oldu. Doktor Valentin'in o nadide kanser kültürleriyle ilgilenecek olanakları bile yoktu. Amerikalı askerî tabip yüzbaşı, Troy'la Yates'i hastanenin olduğu barakaya götürmüş ve memelerinin yerinde iki kocaman irinli yara olan bir kadının üzerindeki örtüyü kaldırarak "Şuna bir bakın!" demişti. "İğne yaptım. Ölecek."

"Aman Tanrım," dedi Troy. "Bunu neden yapmışlar?"

"Kanserli hücre üretmeye çalıştıklarından şüpheleniyorum," dedi doktor. "Teğmen Yates, diğer hastalardan bilgi toplayabilir misiniz?"

Yates'in sorduğu birkaç soru şüpheleri haklı çıkardı.

Askerî tabip yüzbaşı dudaklarını çekiştirerek, "Ama bu çılgınca bir şey!" dedi ve Troy'a dönerek, "Bu işi yapanlara ve tüm bunlar olurken seyirci kalanlara ne yapacağız?" diye sordu.

Kaçma ve bir yere gizlenip midesindeki kasılmalara teslim olma isteğini bastırmaya çalışan Yates, iğneleyici bir sesle "Yüzbaşı Troy hayatta kalmalarını istiyor," dedi.

"Hayatta kalmalarını mı?" diye sordu doktor. "Pekâlâ, komutan sizsiniz. Ama burada da patron benim ve kararları ben veririm! Kahretsin! Bir karar verebilsem. Merhametli bir biçimde öldürülmelerini sağlamaya daha meyilliyim..."

Troy sızlanır gibi bir ses çıkardı. Eli kulağında bir isyanın önünde tek başına duruyordu, yeni tür bir adalet ile mahkûmlar arasında tek başına kalmıştı. Ama inatçıydı. SS'leri ceset gömme işinden alıp bir barakaya kapattırmıştı; en çok güvendiği astsubayını, Verdun'daki Askerî Hastane'den yeni dönmüş olan Çavuş Lester'ı yanına çağırdı. Barakanın önündeki muhafızlardan Lester sorumlu olacaktı. Bu iş için de yanına en iyi üç adamını alacaktı.

Lester'ın yüzü ifadesizdi. "Elimden geleni yapacağım, komutanım," dedi.

Bir süre sonra da Troy'un yanına geri geldi. "Şansınız yokmuş, Yüzbaşı," dedi. "Kimse bu işi istemiyor. Size şunu söylememi istediler: O piç kurularını uygun göreceğiniz bir şekilde öldürmekten memnuniyet duyacaklarmış, ama onları koruyamazlarmış."

"Peki sen ne dedin?"

"Hiçbir şey," dedi Lester. "Ben onlardan yanayım."

"Göreceğiz bakalım," dedi Troy.

Bunun adı isyandı; apaçık, basbayağı isyan. Eğer SS'leri kurtarmak istiyorsa bizzat gitmek ve adamların onların başında nöbet tutmasını sağlamak zorundaydı.

Yüreğinde bir ağırlık ve kapkara bir suratla, yanına çavuşu da alarak gitti. Adamlarını bir tür diziliş düzeninde etrafında topladı. "Çoğunuz beni uzun zamandır, bazılarınız da Normandiya'dan bu yana tanıyorsunuz," dedi. "Sizce ben neler hissediyorum?"

Bir homurdanma sesi duyuldu.

"Buraya geleceğimizi, kapıları ardına kadar açacağımızı ve toplama kamplarındaki mahkûmlara 'Haydi evinize gidin! Artık özgürsünüz!' diyeceğimizi düşünüyordum! Ama hiç de öyle değilmiş. Çoğu şu kapıya kadar bile yürüyecek hâlde değil. Öyle olsaydı bile gitmelerine izin veremezdik, çünkü hepsi hasta. Bu yüzden takviye ve malzemeler gelene kadar onları burada tutmamız ve düzeni sağlamamız gerek. Mahkûmlardan bazılarının silah yürüttüğünün farkındayım. Bu silahları onlardan alacaksınız. Ben iş başında olduğum sürece burada bir isyan olamaz. SS'lere gelince... Aralarından bazıları kazaya uğradı."

Sıralardan birkaç kahkaha sesi yükseldi.

“Rahatlayabilirsiniz! Kaza diyorum, çünkü bunun yerine başka bir kelime kullanacak olsam bazılarınızı SS’lerle birlikte tutuklamam gerekirdi. Bunu yapmak istemiyorum. Zaten sayımız az. Şimdi, şunu kafanıza sokun: Bundan böyle bu tür kazalar olmayacak. Anlaşıldı mı?”

Adamlar sessizdi, ama bu söylenenlere karşı çıkıldığını gösteren bir sessizlikti.

“O cesetleri kuleye kim astıysa hemen indirsin. Adalet, vakti gelince ve yetkili makamlar eliyle sağlanacak. Bundan böyle linç yok! Biz Nazi değiliz, biz çok daha iyi bir şey uğruna savaşıyoruz.”

Karen’in da geldiğini ve dinlediğini fark etti. Kendini mahcup hissetmeye başladı.

Birden, sert bir sesle, “Nöbet birimi için üç gönüllü istiyorum,” dedi.

Kimse gönüllü olmadı.

“Pekâlâ o zaman!” Kararlı bir yüz ve öne çıkardığı çenesiyle “Sheal! Kosinski! Bartlett!” dedi, “Siz, Çavuş Lester’la gidiyorsunuz! Bölük dağılabilir!”

Geriye dönüp uzaklaştı; kendine ve onu bu göreve mecbur eden Farrish’e kızılıyordu.

Gece olmuştu.

Yates, Biederkopf’u sorguluyordu. Biederkopf şaşkın ve bezgin bir hâldeydi. Kendisi ile eğer Alman olsaydı nüfuzunu kullanıp mutlaka bir görev vereceği bu iyi görünüşlü, adaleli Amerikalı arasındaki uçurumun farkındaydı. İyi de bu Amerikalı neden kendisine bu denli karşıydı?

Yates mahkûmlardan duyduğu beton karıştırıcı meselesini sordu.

Biederkopf, asık bir suratla, “Onlara öğretmek lazım,” dedi. “Şimdi siz Amerikalılar onları serbest bıraktınız. Ne yaptıklarına bir bakın! Biz Almanlar düzeni seven insanlarız. Ben sadece görevimi yaptım.”

“Yani sen kendini bir öğretmen gibi görüyorsun, öyle mi?”

“Evet,” dedi Biederkopf.

“Sivil hayatımda ben bir öğretmenim,” dedi Yates.

“O hâlde anlıyorsundur!”

Yates pes etti. SS askerlerinin tutulduğu barakaya kadar Biederkopf’a eşlik etti. Kamp karanlıktı, yolu takip etmek de zordu. Yates, Biederkopf’un yön duygusuna güvenmek zorundaydı. SS subayı da yardımcı oluyordu; birbirimizi kaybederiz de bir başıma kalırım korkusundan Yates’e yapışmıştı. Yates’in içinde ürkütücü bir his vardı; zemin sanki canlıydı, bir şeyler sürünüyor veya koşuşturuyor, onlardan kaçınıyormuş gibi yapıyor ama yine de onlara yapışıyordu sanki.

Tutukluların olduğu barakanın önünde nöbet tutan Sheal parolayı sordu. Yates kapıyı açtırdı ve Biederkopf’u diğerlerinin arasına itti. Şu sözde pedagogu neden yolda vurmadım ki sanki, diye soruyordu kendine. Biederkopf’un tam bir güven sergileyen tutumundan dolayı mı? İnsanın donunun dikişlerindeki bit de güvenip kendini size emanet eder ama yine de onu öldürürsünüz. Troy böyle bir infazı kendi otoritesine saldırı olarak göreceği için mi? Troy ne olduğunu asla bilemezdi ki. Yoksa bu işler önceden tasarlanarak yapılamıyor muydu ve o içgüdüsel öfke fırsatı kaçmış mıydı?

Yates idare binasına geri geldiğinde Karen ve Troy yalnızdı. Sessizce, yüz yüze oturuyorlardı.

Yates oturdu, yorgundu. Sessizlik gitgide büyüyordu. İkisi arasında belki onların bile farkında olmadığı bir şeylerin örüldüğünü hissediyordu. Karen’ı şöyle bir süzdü. O gün nasıl kahrolası bir aptal olduğunu ve Karen’in onu nasıl tokatladığını düşündü. Hatırlamak hoş değildi belki, ama acı da vermiyordu. Karen haklıydı... Onunla Bing arasında bir şeyler olmuştu; tümüyle bitip bitmediğini merak etti. Bing Neustadt’ta neler yapıyordur diye merak etti. İnsanlar birbirlerinden ayrı düşüyordu, değişiyorlardı.

“Ben sanırım yatağa gideceğim,” dedi ve zorla esnedi.

Troy bir çırpıda “Hayır, lütfen gitme,” dedi. Sonra, daha sakın bir sesle ekledi: “Ben uyuyamıyorum. Bu kampla ilgili her şey ateş içinde uyandığımız bir rüya gibi... Burayı yerle bir etmek lazım, izi bile kalmamalı...”

“Kampı muhafaza etmeliyiz,” dedi Yates, “hatta bütün dünyadan buraya turistik turlar düzenlemeli. Özellikle Amerika’dan.”

Troy bir sigara yaktı. “Belki de haklısın. Ama ben almayayım. Sabahattan beri burada gördüklerim ve kokladıklarım ve duyduklarım

bana ömrümün sonuna kadar yeter. Karen şanslı, hiç değilse bunları yazıp içinden atacak.”

Karen, “Kesinlikle yazacağım,” dedi tutkulu bir ifadeyle. “Ama kimse inanmayacak.”

“Buradan kurtulduğumda,” dedi Troy, “ben bile inanmak istemeyeceğim. Zihninin derinlerinde bunlar varken bir insan nasıl yaşar? Size, ikinize veya saygın insanlara, kendi adamlarıma şöyle bir bakıyorum da savaş bittiğinde hayatın iyi olabileceğini düşünüyorum. Sonra düşünüyorum, kimden bahsediyoruz ki, kime kefil olacaksın ki? Şu tutukladığımız Nazilerden birini al, sivil elbiseler giydir, New York’a veya Şikago’ya veya Denver’a veya Los Angeles’a koy. O da herkes gibi görünür! Bu beni çok korkutuyor.”

Yates birden siğillerini fark etti. Parmaklarını ovuştururken “Tanrım!” dedi. Kampüsü ve kampüsün arkasındaki barakalarla kaplı futbol sahası gözünde canlandı. Sonra kendini gördü, kendinin bir gölgesini; üzerinde sarkmış, çubuklu bir üniforma, bir parça yiyecek için yalvarıyor, çamurlu bir birikintiden su içmeye çalışıyor, kırbaçlanarak köle gibi çalıştırılıyor.

Eğer savaşı onlar kazanmış olsalardı, diye düşündü... Ama kazanamamışlardı.

Bir silah sesi duyuldu. Sonra bağrıışmalar; kimi öfkeli, kimi umutsuz. Kuru odun ateşinin hızlı çıtırtıları gecenin sessizliğini bozuyordu.

Troy tabancasını kapıp dışarı fırladı. Barakalardan biri yanıyordu, yangın sakın havada adım adım büyüyordu. Alevler barakanın hatlarını keskin bir şekilde ortaya koyuyor, parlayan camların ardından suratlar, çırpınan kollar görünüyordu. Tiz çığlıklar kükre-yen ateşin sesini bastırıyordu.

Aydınlanan gecede oraya buraya koşturup duran, dört dönen, bağrıışan bir kalabalık seçiliyordu. Troy, arkasında Yates ve Karen’la birlikte toplama kampında kalan mahkûmların arasından geçerek ite kaka yolu açıyor, zamanında geri çekilecek kadar hızlı veya güçlü olmayanların üzerine basıyordu.

‘Lanet olsun, silahları var,’ diye düşündü Troy. Makineli silahları ve tüfekleriyle barakanın kapalı kapısına doğru nişan almış olsalar da hızla aralarına daldı.

Ama mahkûmlar kıpırdamadı bile. Troy’un kararlı yüzünü gören hemen yanındaki insanlar, arkadan onlara baskı yapan diğerleri tarafından engellendi.

Troy, bir işe yaramayan, suratı bembeyaz olmuş vaziyette alevler içindeki barakanın önünde görevine devam eden Sheal’ı bir kenara itti. “Anahtarı versene be adam! Anahtar!”

Sheal sonunda anladı. Ceplerini karıştırmaya başladı.

Troy beklemedi. Güçlü gövdesiyle kapıya abandı, kilidi kırdı. Fakat kapı, üst tarafından için için yanmakta olmasına rağmen açılmadı. .. içerideki SS muhafızları da kapıyı kırmak için kapının kasasına abanıyorlardı, ama nafiye.

“Su! Kovalar!” diye bağıırıyordu Troy. “Yates, Allah aşkına, harekete geçir şu adamları!” Kalabalığın kıyısında birkaç asker belirdi. Troy onlara “Su getirin!” diye âdeta kükredi. Ama ya yüzbaşılarını duymadıklarından, ya anlamak işlerine gelmediğinden ya da sahneden âdeta büyüledikleri için gözlerini bir türlü alamadıklarından, askerler sessiz ve hareketsiz kalakaldı.

Yates, Troy’u zapt etmeye çalışırken “Biliyorsun,” dedi, “yeterli suyumuz yok. Hem suyu buraya getirtmenin de yolu yok.” Barakada mahsur kalan SS askerlerine Almanca ‘dışarı çıkın’ diye bağırdı: “*Kommt heraus!*”

Cayır cayır yanan kapı birdenbire açıldı. Kapının kasasında, çığlık atan, yüzü çılgınca çarpılmış, fırça gibi saçları korkunç bir şekilde yanmış ve üniforması yer yer alev almış olan Biederkopf görüldü. Diğerleri, onun arkasındakiler, onu dışarı doğru itiyorlardı.

Biederkopf mahkûmları, alevlerle birlikte hareket eden çizgileri gördü. Kendisine doğrultulan silahları gördü. Umutsuz bir çabayla, onu arkasından gri, pijamalı intikamın içine içine itmeye çalışan canlı meşaleleri geri itmeye çalıştı.

Sonra çatı çöktü, duvarlar yıkıldı ve o pis kokulu, ölülerin yakıldığı odun yığını yanıp kül oldu.

Kendi kaşları ve saçları da yanmış, elleriyle yüzü kapkara olmuş Troy, dumanı tüten yığının içinden çıkıp geldi.

“Şu silahları toplayın!” diye emir verdi adamlarına.

Mahkûmlar silahları, pek de gönüllü olmasalar da teslim ettiler.

“Sheal!”

Sheal öne çıktı; ağzı inatçı bir edayla sımsıkı kapalıydı.

Troy dumana batmış, kıpkırmızı olmuş gözlerini ovuşturdu.
“Neler oldu?”

“Elimden bir şey gelmezdi,” dedi Sheal, “Gerçekten.” Gecenin karanlığında ansızın ortadan kaybolmaya başlayan mahkûmların az önce durdukları yeri işaret ederek, “Bir baktım ki etrafımı sarmışlar, barakanın etrafını sarmışlar,” dedi.

“Neden Lester’ı çağırmadın?”

“Bana bir zararları yoktu, komutanım.”

“Ateş açan kimdi?”

“Ben değildim, komutanım.”

“Mahkûmlar mıydı?”

Mahkûmlar gitmişti.

“Hayır, komutanım... Silah sesi barakadan geldi. Belki SS’lerden birinde tabanca vardı. Belki mahkûmları görünce korktular. Ben SS olsam korkardım, komutanım, hem de çok korkardım.”

“Devam et!”

“Açılan ateş mahkûmlardan birini öldürmüş olmalı. Deliye döndüler. Bana hiçbir şey yapmadılar. Barakayı ateşe verdiler. O da anında alev aldı. Yağmur da olmayınca, komutanım... Biliyorsunuz hiç yağmur yağmıyor.”

“Bu barakayı korumak, senin görevindi. O pislikleri korumak, gerekirse canın pahasına korumak senin görevindi. Ve sen de bunu gayet iyi biliyordun Sheal!”

Sheal zar zor yutkundu. Sonra, “Belki de bana yanlış bir görev verdiniz, komutanım,” dedi. “Ben Çıkıntı’da savaştım. *Kraut*’ları öldürmek istiyorum ben.”

Troy cevap vermedi. Önce barakanın için için yanan kalıntılarına, ardından Sheal’a baktı. Ağır ağır “Git de uyu,” dedi. “Burada korunacak bir şey kalmadı.”

Ertesi gün öğlene doğru Farrish geldi.

Onunla birlikte muhabirler, fotoğrafçılar, sansür kurulu üyesi askerler, karargâhın gediklileri de geldi. Başlarında Willoughby vardı ve kafaları Willoughby'nin Büyük Adam'ın amacına düzdüğü met-hiyelerle dolu bir hâlde, uzun adımlarla yürüyen generalin arkasından içeri daldılar.

Troy ve Yates'in önünden hızla geçtiler. Kampı teslim alan adamların önünden geçip gittiler. Durdular, önlerinden çekilecek zamanı ya da enerjiyi bulamayan mahkûmları aralarına alıp etraflarını çevirdiler. Dikkatli hareketlerle kemikli kollara ve kırbaç izleriyle dolu derilere dokundular; ne kadar öfkeli olduklarını belli ediyor, burunlarını mendille kapatıyorlardı.

Troy tahammül edebildiği kadar izledi. Sonra generaline yanaştı. Fark edilmemesi imkânsız bir selam vermiş olmasına rağmen Farrish'in dikkatini çekmek zordu.

Muhabirlerden biri, "SS muhafızları nerede tutuluyor?" diye sordu.

Willoughby sorgulayan bakışlarını Troy'a çevirdi.

Troy, sakın bir sesle, "Dün gece yanarak öldüler, komutanım," dedi.

Farrish ona doğru döndü. "Ne?!"

Troy "Kaza, komutanım," diye arz etti.

Farrish, "Sizin etrafınızda biraz fazla kaza oluyor, Yüzbaşı!" diye bağırdı ama sonra basın mensuplarının önünde kendine hâkim olmayı başarak ekledi: "Seninle sonra konuşacağım."

Generalin ses tonu, Troy'un huzurundan ayrılmasını sağlayamamıştı. "Bir şey daha var, komutanım... İkmal malzemeleri meselesi. Erzak, ilaç, talep ettiğim ve ihtiyacımız olan şeyler... Bunlara acilen ihtiyaç var. Şu anda, komutanım, kamptaki insanlar açlıktan ölüyor!"

Farrish, Troy'a dik dik baktı ama Troy gözlerini kaçırmıyordu.

Willoughby aceleyle lafa girdi. Yüksek bir sesle, "General Farrish kampta bulunanların beslenme ihtiyaçları için tüm düzenlemeleri yaptı!" dedi. "Kameramanlar lütfen hazır olabilirler mi?" Sonra Troy'a dönerek, "Eğer yardımcı olmak isterseniz şu mahkûmlardan bazılarını bir araya toplayın da çekim yapabilelim," dedi. "Hadi, silkinin! Bu tarihî bir an!"

Troy, generalin başını çektiği ve barakalara yönelen korteje baktı. Acı veren bir öfke kapladı içini. Demek onun görevi buydu... basın mensupları için yolu açmak!

Yates yanına geldi. “Başından mı savdı?” diye sordu. “Sakin ol. Şansımız varmış ki Biederkopf kızartma oldu. Yoksa bir de Farrish’le birlikte poz vermesini seyretmek zorunda kalacaktık.”

Farrish’in kafilesi şimdi başka bir durağa gelmişti. Mutsuz bir mahkûmlar grubunun etrafında toplaşmışlardı.

Yates bir fotoğrafçının şöyle dediğini duydu: “Biraz gülümseyin, General!”

Willoughby araya girdi. “General gülümsemekten hoşlanmaz. Üstelik burası yeri de değil.”

Yates ve Troy turist kafilesini takip etti. Her köşe başında kameralar çalışıyor, flaşlar çakıyordu. Toplu açık hava mezarlığının önünde Farrish, kapı aralığından mahkûmların tıraşlı kafalarının görüldüğü bir barakanın önünde Farrish, Schreckenreuther’in ceza defterini tutan Farrish...

“Şunu yakından çekin, çocuklar. Asıl olay dövmelerde!”

DDT ile tütsülenerek dezenfekte edilmiş bir mahkûmun pul pul dökülen vücuduna bakan Farrish. Bir iase konservesini uzatan Farrish... İkmal kamyonları daha yeni geliyordu. Doktor Valentin’in kanser vakalarından birinin başucunda dikilen, son derece formunda bir Farrish.

Mikrofon başında Farrish: “Paula Toplama Kampı’nın kurtarılması, belki de, tümenimdeki askerlerin en parlak başarısıdır. Onların bu başarılarıyla, tıpkı savaş alanında erişmelerini sağladığım diğer zaferler kadar gurur duyuyorum.”

Willoughby bu sırada turist kafilesinin etrafında âdeta dans ederken, tıpkı civcivlerinin etrafındaki bir anne tavuk ya da kurbanlarının peşindeki bir büyücü gibiydi.

“Bu adamda kalp yok mu?” diye sordu Troy.

“Tabii var,” dedi Yates. “Kalbinde hiçbir sorun yok. Ama durup da etrafına bakmayı ve görmeyi göze alamaz. Belki de görmek istemez. Çok meşgul çünkü!”

“Leş kargası!” diye homurdandı Troy.

Ve sonunda bitti. Muhabirlerin çoğu haberlerini geçmek için çarçabuk ayrıldı. Karen da kendi haberini ilet sin diye Tex Myers'a verdi. Kampta kalanlar perde arkasındaki hikâyeleri yakalayabilmek, Amerika Birleşik Devletleri'nde haber değeri taşıyabilecek kadar önemli veya Amerika'da, tercihen de gazetelerinin yayımlandığı bölgelerde akrabaları olan mahkûmlar bulabilmek için etrafta dolanıyorlardı. Mahkûmların çoğu onlardan uzak duruyordu. Gazetecilerin yemek dağıtımını işiyle bir ilgisi olmadığını kısa zamanda fark etmişlerdi. Üstelik çoğu mahkûm alelacele mideye indirdiğini öğürmekle meşguldü; küçücük kalmış midelerinde katı bir şey durmuyordu. Bu manzaralar yüzünden eski çekicilikleri de kalmamıştı. Muhabirler de nasılsa gazetelerinin ve haber ajanslarının korku dolu haberlere bir sınır koyacağını gayet iyi biliyorlardı. İnsanların kurşanında kalmış yiyecekler habercilik açısından nimet sayılmazdı.

Farrish o alışlagelmiş pervasızlığıyla Troy'a Neustadt'ta yaşanan felaketin haberini verdi. Konuşmasını, afallamış yüzbaşıya, "Kendinizi savunmak için ne söyleyeceksiniz?" diye sorarak bitirdi.

Troy'un kendini savunmak için söyleyebileceği o kadar çok şey vardı ki... Görev kuvveti bir irtibat hattı oluşturmak için fazla küçük kalmıştı; ilerlemeye devam ettiğinde, Neustadt'tan sorumlu olan Teğmen Dillon'dı ve anlaşılan Dillon hatalarının bedelini canıyla ödemişti; Neustadt da, Paula Toplama Kampı da Farrish'in bölgesinin dışında kalıyordu ve baskın kampın bulunduğu bölgedeki tümenle koordinasyon hâlinde yapılmalıydı; son olarak, Nazilerin Paula Toplama Kampı'nı boşalttığı ve kalan mahkûmları da öldüreceği öğrenildiğinde, daha güçlü bir Alman biriminin aniden Neustadt'ta belirme ihtimaline karşı keşif yapacak zaman kalmamıştı.

Willoughby karşılık vermeye ve gerekirse bu tür argümanları çürütmeye hazırlanıyordu. Ama hukuk alanındaki yeteneklerini sergilemesine gerek kalmadı.

Troy'a göre Dillon'ın adamlarının Neustadt'ta öldürölmesi şeklen Fulbright müfrezesinin Çıkıntı'da katledilmesine benziyordu.

Ve bu, Troy'un Paula Toplama Kampı'ndaki karmaşayla başa çıkma konusundaki yetersizliğinin tam da üstüne denk gelmişti. Troy kendini savunmadı.

Suçu kadere veya şanssızlığa atmadı... böyle şeyler üst üste geldiğinde tek açıklama kader veya şanssızlık olamazdı. Bölüğünü Normandiya kıyılarından buraya kadar getirmişti. Başlangıçta iyiydi, belki de savaş gerilimi kendini belli etmeye başlamıştı. Kontrol edemediği şeyler oluyordu, yorulmuştu artık. Ancak işlerin bu noktaya gelmesi onun sorumluluğuydu. Eğer başkalarının hayatından mesulsen sınırlarını bilmen gerekiyordu.

Willoughby, Farrish'in arkasında duruyor ve Troy'un yüzünü, sımsıkı kapalı ağzını, boş bakan gözlerini görebiliyordu. Yanarak ölen SS'ler konusunu açmak istedi ama kendini zor tuttu.

Farrish konuştu: "Görüyorsunuz ya, Yüzbaşı, başka bir seçeneğim yok."

"Evet, komutanım."

"Belli ki kumanda etme görevlerini yerine getiremiyorsunuz."

"Evet, komutanım."

Farrish'in kır saçları diken diken oldu. "Allah kahretsin! 'Evet, komutanım' dışında bir şey söylesene!"

Farrish durup soluklandı. Başarısızlığa tahammülü yoktu. Başarısızlıklar Farrish'e karşı kurulan komplonun bir parçasıydı.

Willoughby bu boşluktan yararlandı. Troy'un okkanın altına gitmesine, Farrish'in ve nihayetinde planın fikir babası olarak kendisinin hatasını gizlemesine neden olan şeyin sefilce bir sadakat olduğunu düşünüyordu. "Bu kişisel bir mesele değil, Yüzbaşı," dedi, "Size bir şans tanındı... ama olmadı işte!"

"Adamlarıma ve subaylarıma her zaman şans tanınır!" Sözü Farrish almıştı. "Onlarla gurur duyarım. Hepsini tek tek kendim seçmedim belki, ama uygun olmayan herkesi de eledim. Benim prensibim budur. Savaşın benim payıma düşen kısmını işte böyle kazandım."

General, savaşın kendi payına düşen kısmını kazanmıştı. Troy ise kendi payına düşeni kaybetmişti.

"Anlaşıldı, komutanım. Sorumluluğumu kabul ediyorum." Bu sözler ağzından zar zor döküldü. "Görevden çekiliyorum. Daha önce de rütbem alınmıştı, yine alınabilir."

“Bırak da kararlarımı kendim vereyim, Yüzbaşı.”

Adam çok zorluyordu. Gelgelelim, Farrish kalkıp “Benim de hatam var,” diyemezdi. Birincisi, onun hatası yoktu, onun hiçbir zaman hatası olmazdı. İkincisi, birilerinin öne çıkıp “Sorumluluğu alıyorum,” demesi gerekiyordu. Bunu da Troy yapmıştı. Farrish, istediğini yaptırabildiği sürece, kindar biri değildi.

“Bu kişisel bir mesele değil, anlıyorsunuz ya,” diye Willoughby’nin sözünü tekrar etti.

“Evet, komutanım!”

“Yeniden görevlendirme için gerekli yerlere başvurursun.”

“Baş üstüne, komutanım!”

Troy, Farrish’in karavanından ayrıldı.

İçeride Willoughby, “Ne kötü, komutanım,” diyordu. “İyi bir adamdı. Onunla bir keresinde Rambouillet’de karşılaşmıştık. Çok güvenilir bir muharip subayıydı. Galiba bu iş ona biraz fazla geldi...”

“Clarence Willoughby!” dedi Farrish: “Beni hâlâ tanımamışsın. Bu iş benim canımı ondan daha çok sıktı. Ama insanın ilkeleri olması.”

Troy eşyalarını toplamak için ağır adımlarla idare binasına doğru yürüyordu. İmkânı olsa adamlarıyla vedalaşmadan ayrılırdı... durumu onlara nasıl açıklayacaktı ki? Ortadan kaybolması en iyisiydi. Birinci çavuşla bölük yazmanı bilse yeterdi, subaylar nasılsa öğrenirdi. Farrish’in onu bölükten uzaklaştırdığından bilhassa bahsetmelerini isteyecekti. Hakikaten de, hikâyenin tamamı olmasa da, gerçek buydu.

Kurtardığı kampa şöyle bir baktı. Biraz iyileşme olduğunu görebiliyordu. Cesetler ortadan kaldırılmış, o iğrenç, hastalık dolu saman yığınları yakılmıştı. Kötü koku burun deliklerine çarptı. İki kere yemek dağıtılmıştı ve adamlar yeniden yürümeyi öğrenmekteydi. İşler gerçek anlamda bir düzene girmeden önce kovulmalıydı.

Karen odasında onu bekliyordu. Oysa Troy yalnız kalacağını ummuştu. Karen bir aksilik olduğunu anlayacaktı, ama Troy anlamamasını sağlamalıydı. Soru sorup duracaktı ve ona hiçbir cevap veremeyeceğini biliyordu.

Gelgelelim, Karen hiçbir şey sormadı. Sert, dik bir sandalyeye oturmuş, iki eliyle tuttuğu dizlerinden birini karnına doğru iyice çekerek geriye doğru uzanmış, sandalyenin iki bacağının üzerinde dengede durmaya çalışıyordu.

Troy ansızın “Ben gidiyorum,” dedi.

“Biliyorum.”

Burada haberler Troy’a göre aşırı hızlı yayılıyordu.

“Willoughby ile konuştum,” dedi Karen. “Neustadt’ta olanları ondan duydum ve başına neler geleceğini az çok tahmin ettim. Karar çoktan verilmişti. Çok çirkin bir şey. Eğer uzun zamandır bu Ordunun etrafında olmasaydım herhâlde çok öfkelenirdim.”

Karen omzunu silkip gülümsedi.

“Bunu bu şekilde ifade etmen çok zarif,” dedi Troy. “Ne yazık ki haklılar. Sorumlu subay bendim. Farrish bu konuda yeteri kadar adil davrandı. Bu görevden alındım, yeni bir görev alacağım. Şikâyetim yok.”

Karen, “Farrish hıyarın biri,” dedi. “Willoughby de çok tehlikeli.”

“Bunun konumuzla ilgisi yok, Bayan Wallace.”

“Karen.”

Kuru bir sesle, “Bunun konumuzla ilgisi yok, Karen” diye tekrarladı.

Karen tuttuğu dizini serbest bırakıp öne doğru eğilerek, “O hâlde asıl mesele ne?” diye sordu.

“Kırk iki kişi öldü. Bir insanın hayatı ne kadar eder? Bir milyon *pound* mu? Bilmiyorum. Sonra bir de Çıkıntı’da kaybettiğim adamlar... bilmiyordun, değil mi? Elbette bilmiyordun. Bundan kimseye bahsetmedim. Yates biliyor, ama o dilini tutmayı bilir. Bunu sana neden anlatıyorum? Doğru ya, çünkü sen iyi, kibar, cömert birisin ve işleri benim için kolaylaştırmaya çalışıyorsun. Yine de, işe yaramıyor. Hâlâ kırk iki ölü var.”

Belgelerini toplayıp evrak çantasına tıktırdı.

“Kırk bir,” dedi Karen, “Çavuş Bing kaçmayı başardı.”

Troy başını kaldırıp baktı. “Kaçtı mı? İyi. Onu severim.”

“Onu ben de severim. Hem de çok.”

“Sever misin?”

“Evet, severim.”

Troy bir şey söylemedi, Karen bir süre sonra devam etti: “Willoughby bana Neustadt’ta olanları anlatınca kalbime büyük, çok büyük bir sancı saplandı. Willoughby yanımda olmasaydı oracıkta ağlardım herhâlde. O çocuk gözümün önünde canlandı; o zeki gözleri ve o gözlerdeki dürüstlük. Onu, Normandiya’da harabeye dönüşmüş bir kasabada, ayışığının içeri sızdığı boş pencerelerin önündeki hâliyle hatırladım. Domuz avından –domuz avı derdi böyle işlere döndüğü, hemen yanındaki adamın öldürüldüğü o gün gördüğüm hâlini hatırladım.”

Troy dinliyordu. Karen’in onu da hep böyle; kalbine böylesine güçlü, böylesine yoğrulabilir, böylesine derinden kök salmış bir şekilde hatırlamasını umdu. Ama bu çılgınca, gerçekçi olmayan bir dilekti. Keşke Çıkıntı’yı hiç yaşamasaydım demesi ve şimdi de Neustadt olayını hiç yaşamamış olmayı dilemesi gibi çılgıncaydı.

Tersler gibi, “Bana bunu niye anlatıyorsun?” diye sordu.

“Adamlarını kaybetmenin nasıl bir his olduğunu bildiğimi göstermek için.”

“Bu farklı,” dedi Troy. “Sen o adamı seviyorsun.”

Karen, Troy’un yüzüne baktı. Kocaman, incinmiş, kafası karışmış bir adamdı.

“Sevseydim nasıl hissederdim, anlatabilirim sana. Bilmek ister miydin?”

“Sigara?”

“Sağ ol.” Sigarayı yaktı ve sigaradan çıkan ilk dumanı gözleriyle takip etti.

“Bir adamı seven ve kaybeden veya kaybettiğini düşünen bir kadın, Yüzbaşı... gözyaşı dökmez, uzun bir süre ağlamaz. Sadece hiç durmadan artan, insanın yüreğini tüketen büyük, ağır bir boşluk hissi olur... Ve bunu ifade etmenin bir yolu da yoktur... inkârı faydasız bir kayıp ve bu kaybın sonsuzluğu.”

‘Ne kadar da güzel,’ diye düşündü Troy. Bir kadını bu kadar güzel görmemişti hiç.

“Karen!” dedi.

“Efendim?”

“Ben iyiyim.”

Yumuşak bir sesle, “Senin için endişelenmek istemiyorum,” dedi Karen.

Troy, Karen’in yanına geldi ve tereddüt ederek elini tuttu.

9

Feldmareşal von Klemm-Borowski, ona *Kessel* diyordu; Amerikalılar ise Kuşatma veya Çember. Doğrusu, Almancası durumu daha iyi özetliyordu. *Kessel* içine oturabileceğiniz denli büyük kazan demkti; insan bir kere kazanın içine düştü mü çaresizce debelense de dışarı çıkamaz ve orada sadece kazanın altındaki odunların ateşe verilmesini beklerdi.

Birliklerinin çoğunu Ren üzerinden geri çekmeyi başarmışken başına böyle bir şey gelmesi Klemm-Borowski’nin kendine olan inancını temelden sarsmıştı. Bir lojistik uzmanı olan usta matematikçi, bütün bilanço tablosunu karman çorman eden bu rakamları nasıl olmuştu da hesaplayamamıştı?

Çemberin zayıf olduğu yerlere üst üste karşı saldırılar düzenliyordu ama başarısızlığın kaçınılmaz olduğunu da biliyordu, çünkü büyük bir hata yapmıştı. Ama başka ne yapabilirdi ki? Müttefiklerin kuşatmasını hesaba katıp Ruhr’dan çıkmış ve ordu grubundan geriye kalanları kurtarmış olsaydı, bu sanayi bölgesinin kaybı Alman direnişinin işini bitirecekti. Ruhr bölgesinde tutunmaya, burayı savunmaya çalışıyordu, fakat bu sefer de diğerleriyle irtibatı kaybetmesi, o kazanın içine düşmesi, Müttefikler elindeki toprakları parça parça ondan alırken ve çemberi güçlendirip onu nefessiz bırakana kadar safları sıkılaştırırken durup seyretmek zorunda kalması kaçınılmazdı.

Yine biliyordu ki birlikleri batıdaki bozulmamış son ordu grubuydu. Eğer o da devre dışı kalırsa Yüksek Komutanlık cepheyi bir kere daha kapatmaya, Ren ile Elbe arasında yapılacak bir muharebeyle zaman kazanmaya çalışabilirdi... ama bu sadece işi geciktirmeye yarardı.

Komuta merkezi olarak kullandığı son yer, Kremmen dışındaki bir konut projesinin parçası olan, iki ailenin yaşayabileceği büyüklükte bir evdi. Bu evi seçmesinin nedeni çok sıradan görünmesiydi,

havadan gözleyen düşman da karadan gözleyen kendi birlikleri de mareşalin Ruhr'un son savunmasını buradan idare ettiğini anlamazdı. Gerçi idare edecek pek fazla bir şey de yoktu. Emir, her zamanki gibi, son asker ölene kadar savaşıyordu... Klemm-Borowski, savaş boyunca defalarca tekrarlanan, her seferinde mağlubiyetin öbür adı olan ve hiçbir işe de yaramayan bu emirden nefret ediyordu.

Mağlubiyeti üzerinde uzun uzun düşünecek ve ülkesinin geleceği üzerine akıl yürütecek kadar zamanı vardı. Bu geleceğin bir parçası olamayacağından emindi ama mağlubiyetten geleceğe dair bazı dersler çıkarmıştı; geleceğin Alman generalleri ve siyasetçileri tarafından uygulanacak dersler.

Tüm bunları ağdalı Almancasıyla kâğıda geçirdi, ardından da Pettinger'i çağırttı.

Pettinger neşesinden bir şeyler kaybetmişti, ama pozitif tavrını korumayı başarıyordu. Artık geri çekilmelerin ve yenilgilerin, daha fazlasını kabullenemeyecekleri bir noktaya tırmadığını bilse de, boyun eğmeyi göze alamazdı. Bu topyekûn bir savaştı; sonu ya topyekûn zafer ya da topyekûn yenilgi olabilirdi. Eğer yenilgi olacaksa, o hâlde bırak bütün ülke, Avrupa ve dünya alevler içinde perişan olsun! Madem hükmedemiyorsun, o zaman yok et!

Feldmareşalin yorgun eli haritayı işaret ediyordu.

"Görüyorsunuz, *Herr Obersturmbannführer*, hiç umut yok."

Pettinger, "Kötü görünüyor," diye duygusuz bir sesle onayladı. Masanın karşısında oturan bu şişman ve baykuşumsu adama, savaşacak askerler ve askerlerde de silah olduğu müddetçe umut olduğunu anlatmanın ne anlamı vardı ki? Pettinger mareşalin sağlık durumunu bozulmuş buldu. Ağır şeyler yiyordu; masanın üzerinde kızarmış ördekten kalanlar duruyordu.

"Ben sadece bir matematikçi değilim," diye sürdürdü sözünü Klemm-Borowski. "Aynı zamanda bir tarih öğrencisiyim. Milletler öylece yok olup gitmez. Bir sonraki sefer her zaman vardır. Nasıl ki 1918'de bir sonraki sefer için hazırlanmışsak, şimdi de öyle yapmalıyız."

Pettinger alaycı bir edayla gülümsedi. Bir sonraki sefer diye bir şey olamazdı.

Mareşal, ördek kemiklerinin durduğu tepsinin altından bir tomar kâğıt çekti. “İşte, bunun için yapılması gereken hazırlığı burada özetledim. Bu belgeyi doğru insanlara ulaştırma ve en doğru şekilde kullanma görevi için de sizi seçtim, Albay.”

“Onur duydum.”

Klemm-Borowski duraksadı, öksürdü ve ardından, “Bu işle neden bizzat ilgilenmediğimi merak etmiyor musunuz?” diye sordu. “Bu kâğıtlarda ne yazdığını? Neden sizi seçtiğimi?”

“Neden, komutanım?”

“Ben bu devrin insanı değilim, Pettinger. Tüm bu havalı hesaplara ve çıktı tablolarına rağmen ben hep geçmişin savaşında dövüştüm. Kuşkusuz, sen bana *Buzzard Operasyonu*’nu hatırlatıyorsun... O operasyonu sevmiştim, ondaki o eğlenceyi, o zekâ oyununu... Ama küçük bir gösteriydi. Ben bir *Junker*’im*, Pettinger. Ortaçağ’dan kalma biriyim. Benim zamanım geçti. Bu muharebeyi kaybettim artık, son savaşı. Öleceğim.”

Mareşal başını kaldırıp baktı. Pettinger’in yüzünde bir şeyler bulacağını sandı: keder, dehşet, acıma... bir duygu... herhangi bir duygu.

Fakat Pettinger’in o sert hâliyle yakışıklı görünen yüzü kıpırtısızdı.

Klemm-Borowski, bu kez daha az gösterişli bir edayla devam etti. “Yani, vasiyetimin yerine getirildiğini görecektir kadar yaşamayacağım. Bu işi başkasının yapması gerekecek.”

“Elbette,” dedi Pettinger.

Mareşal zihninde akan düşünceleri neresinden yakalayacağını bilemiyordu. “Aslında kendi sınıfımdan, benimle aynı geçmişten gelen birini seçebilirdim. Adamlarım arasında böylelerinden çok var. Ama yeteri kadar iyi değiller.” Sonra düzeltti: “Yani, bu iş için yeteri kadar iyi değiller.”

Pettinger ansızın her şey sona erdiğinde Dehn’in düştüğü hâli hatırladı; onun o yıkılmış ama hastalıklı bir küstahlığı da elden bırakmayan hâlini düşündü ve şu anda hangi delikte çürümekte olduğunu merak etti.

* Prusya’nın toprak sahibi aristokrat sınıfı. –çev.

“Witzleben isyanının* ardından onlardan daha fazlasını asma-
lıydık,” diye yorum yaptı.

Mareşal Witzleben’i yakından tanıyan Klemm-Borowski, acıyla
yüzünü buruşturarak, “Onlar da kendi çaplarında iyi adamlardı,
Pettinger,” dedi. “Onurlu Almanlardı.”

“Ama bu devrin insanı değillerdi,” diye hatırlattı Pettinger.

Mareşal, zoraki bir neşeyle, “İşte bu yüzden seni seçtim,” dedi.
“Ve sanırım akıllıca bir seçim yaptım.”

“Bence de,” diyerek onayladı Pettinger. “Saçma sapan bir kaza
yaşanmadığı müddetçe, ben kesinlikle hayatta kalacağım. Vasiyete
gelirsek?”

“Kişisel meseleleri geçiyorum; biraz param var ve Pomeranya’da
yaşayan iki kız kurusu kuzenimden başka kimsem yok. Önemli olan
kısım siyasi meseleler. Yaptığımız hatayı görmemiz gerek. Bir Nas-
yonal Sosyalist olduğunu ve Führer’i suçladığımı duymaktan hoş-
lanmayacağını biliyorum. Ama bu durum,” haritayı işaret ediyordu,
“açık açık konuşmayı gerektiriyor.”

“Devam edin!” Pettinger gülümsedi. Hayli büyüleyici, çocuksu
bir gülümsemeydi bu. Uzun zamandır, Paris’ten beri göstermemişti
bu gülümsemesini. “Benden çekinmenize gerek yok, komutanım.”

Kim oluyor da bana bunu söyleyebiliyor? Mareşal’in aklından bu
düşünce geçti, ama üzerinde durmadı.

“İki cepheli bir savaşa sürüklenmemiz nasıl da bir çılgınlık! Üs-
telik bildiğimiz anlamda iki cepheli bir savaştan, doğuda ve batıda
aynı anda savaşmaktan bahsetmiyorum... böyle bir şeyi idare ede-
bilirdik. Ama ortada iki ayrı savaş var! Biri, eski tarz bir savaş... İn-
gilizlerle ve Amerikalılarla aramızdaki fikir ayrılıkları incir çekir-
değini bile doldurmazdı! Birkaç pazarın ve hammadde kaynağının
ne önemi vardı ki? Avrupa’yı kolayca bölüştürdük! Kendi payımıza
biraz daha az esip gürleseydik, biraz daha uzlaşmacı olsaydık... öyle
güzel anlaşırdık ki. Çünkü –bunu sakın unutma Pettinger– çünkü
biz, Batı Avrupa ve Amerika’yla aynı yörüngeye aitiz. Yapılarımız
aynı, medeniyetimiz aynı, ahlaki değerlerimiz aynı.”

* Hitler’e yönelik 20 Temmuz 1944 tarihli suikast girişimine katılmakla yargılanıp asıla-
rak idam edilen Mareşal Erwin von Witzleben. –çev.

“Diyelim ki öyle,” dedi Pettinger. “Diyelim ki üzerimize saldıran tanklar bizi Batının mermileriyle vuruyor... İyi ama onlar da aynı şekilde öldürücü.”

“Bizim hatamız yüzünden!” diye bağırdı Mareşal. Ardından sakinleşti. “Yürüttüğümüz ikinci savaş ise farklı. Farklı bir dünyaya, hiç bilmediğimiz, bize çok yabancı, o yüzden de herhangi bir uzlaşının mümkün olmadığı bir dünyaya karşı yürüttüğümüz bir savaş bu. Doğu’dan gelen saldırı benim gibi insanlara yönelmişti. Ve ateşe ancak ateşle karşılık verilir, fanatizme fanatizmle ve acımasızlığa acımasızlıkla.”

“Yeteri kadar acımasız olamadık mı?” Pettinger acı bir eda ile sordu.

“Evet, acımasızdık, sanırım. Ama öteki savaşı, o saçma savaşı da sürdürmek zorundaydık. Bizi yenilgiye uğratan da bu oldu. Elzem bir savaşa devam edebilmek için elzem olmayan savaştan çekilmemiz lazım. Ve sen ve senin gibi adamlar da bu mücadeleyi sürdürmek zorundasınız... zaman zaman açıktan, silahla, zaman zaman da niyetini gizleyerek ve uygun anı kollayarak, bazı şeylerin mutlaka yolunuzdan çekileceği gerçeğine de güvenerek.”

Pettinger asıl meseleyi anlıyordu. Mareşal’ın itirafları, büyük oranda, yenilgisini rasyonelleştirmeye ve suçu kendi üzerinden, kendi türündeki insanların üzerinden alıp başkalarına atmaya çalışan, dağılmış ve yenilmiş bir adamın itiraflarıydı. Dilinin ucuna gelmişti; az kalsın Klemm-Borowski’ye, *Götterdämmerung** yakın olsaydı, kendisinin ve kendisi gibi adamların gökten bir barut ve ihtişam ve yıkım sağanağı olup yere inceklerini ve düşmana, yeniden inşa etmesi bir asır sürecektir harabe topraklar bırakacaklarını söyleyecekti.

Fakat Klemm-Borowski, insanı kahramanca yeryüzüne inme zahmetinden kurtarabilecek daha doğrudan bir olanak sunuyordu. Kendi kendini baltalamak ya da özkıyım, sadece bu devam ettiği müddetçe eğlenceli bir şeydi, ama insanın kendi ölüm ilanını ya da geleceğin tarih kitaplarında yazılacakları okuyacak fırsatı olmuyordu.

* “Kıyamet günü”, “Tanrıların şafağı/alacakaranlığı” ya da “uygarlığın sonu” anlamlarına gelmektedir. İskandinav mitolojisinde “Ragnarok” olarak bilinmektedir. Mitolojide, Tanrılar kötülükle savaşırken nihai olarak yok olmaktadır. Aynı zamanda Richard Wagner’in *Nibelungen Yüzüğü* adlı opera dörtlemesinin de sonuncusudur. –çev.

“Bazı şeyler mutlaka yolumuzdan çekilecek,” diye onun sözlerini tekrarladı. “İyi de nasıl?”

“İngilizler ve Amerikalılar bu savaşı kazandıklarına pişman olacaklar... savaşı Sovyetler için kazanmış olacaklar. Unutma, Pettinger, dünyanın kalbi hâlâ Avrupa ve Avrupa’nın kalbi de Almanya. Sana bir şey söyleyeyim mi, şu anda Londra ve Washington’dakiler kendilerine şu soruyu soruyorlardır: Ne tür bir Avrupa, ne tür bir Almanya olacak... onların türü, yani bizim türümüz gibi mi, yoksa Ruslarınkı gibi mi? Kendilerini yok etmeden medeniyetin Doğu karşısındaki ileri karakolunu da yok edemezler. Bizi yıktıklarında, üzerimize titremek ve bizi yeniden ayağa kaldırmak zorunda kalacaklar, çünkü yardımımıza ihtiyaçları var. Ve sizin devreye gireceğiniz yer de işte tam burası, Pettinger. Müzikal ahenkleri için orkestrada sizin de olmanıza ihtiyaçları var. Elbette size hemen ilk kemanı vermeyecekler, çok fazla şey ummayın. İşleri düzeltmeye, tamire çalışırken size o küçük üçgen çalgıyı verecekler, sırası gelince bir ses çıkarcaksınız. Ama onların ezgisini başka kim çalabilir ki? Kısa zamanda davulu da siz idare etmek zorunda kalacaksınız ve sonra nefesliler, sonra çello... ve sonunda, bir adım daha atacak ve orkestra şefinin olduğu platforma çıkacaksınız.”

Pettinger başını salladı. “Müzikten iyi anlıyorsunuz, komutanım.”

“Evet. Ben bir kültür adamıyım. Zaten o yüzden çalınacak o modern şeye o kadar uygun değilim.”

Kendi kendine güldü. Kâğıtları Pettinger’e uzattı. “İşte vasiyetname. Yerine getirecek misin?”

“Evet, komutanım.”

“Buna *Klemm-Borowski Planı* adını ver. İnsan bir şekilde yaşamak istiyor. Elini çabuk tutmalısın. İlk adım, batıdaki cepheyi olduğu gibi açmak olmalı.”

“Ne?” Pettinger, *Götterdämmerung* anlayışından vazgeçmiş olsa da henüz her şeyi teslim etmeye hazır değildi.

“Tabii ya! Bırak gelsinler. Bırak Elbe’ye girsinler, Elbe’nin ötesine gitsinler. Bırak Moskova’ya gitsinler! Bununla da mı yetinmediler? Daha da iyi, ne kadar doğuya giderlerse bizim istediğimiz gibi bir Almanya’nın şansı o kadar artar. İngiliz veya Amerikan esareti altı-

na giren her adam kârdır. İleride bir gün tekrar savaşıması mümkün. Şu abartılı ve köhnemiş vatana ihanet fikrinden kurtul!”

Pettinger öneriyi bir kere daha tarttı. Lojistik uzmanı kendi içinde tutarlıydı.

Klemm-Borowski, “Bir sonraki sefer için çalışıyoruz!” diye açıkladı.

Hayır, o kadar da tutarlı değildi. “*Biz mi*, komutanım?” diye sordu Pettinger.

Mareşal gözlerini dikip baktı.

Pettinger, hararetle denebilecek bir sesle, “Bir fikir uğruna kendini feda edenlerin gerçek büyüklüğüne gıpta ettiğinizi biliyorum,” dedi. “1923 şehitleri, Münih’te *Feldherrnhalle* önünde ölen adamlar olmasaydı Nasyonal Sosyalizm ne olurdu?” *

Mareşal rahatsız olmuştu. Bu dünyadan çekip gitmeye, kendini milleti ve ülkesi için feda etmeye karar vermişse de, zorla bu yola itilmek istemiyordu.

Fakat Pettinger kendi sonuçlarına ulaşmıştı bile. Mucize gerçekleşmiş ve en beklenmedik kaynaktan gelmişti. Klemm-Borowski’nin fikirleri, Pettinger’in teslim olmaz pozlarının ardındaki boşluğu dolduruvermişti; bir kere daha umut ve hayallerle dolup taşıyordu. Mareşalin planı sadece uygulanması mümkün bir plan değildi, aynı zamanda tek yoldu. Pettinger bu planı her şeyiyle, son zerresine kadar yuttu, sindirdi, zimmetine aldı, değiştirdi, birkaç olasılığa karşı uyarladı. Sallantıdaki mareşalin vurguladığı meselenin, bunun kimin planı olduğu meselesinin bir önemi yoktu. Doğru, Almanların savaşta mağlup olan generallere karşı zaafı vardı; ama bu zafiyetten faydalanmak için mareşalin ölümünden sonra bir tanıtım kampanyası yapmak gerekirdi ki, Pettinger böyle bir şeye hiç de hevesli değildi. Bu plan ancak her bir aşamasında ve her açıdan anonim bir kendiliğindenlik barındırırsa işe yarayabilirdi.

Pettinger ayağa kalktı. “Ekselansları, ölmeniz gerektiğini siz kendiniz söylediniz. Planınızın başarısı sizin itibarınıza bağlı. İtibarınız ise ölümünüze bağlı.”

* 9 Kasım 1923’te Münih’teki *Feldernhalle* (“Feldmareşallerin Konağı” anlamına gelmektedir) adlı bir yapının önünde gösteri yapan Naziler ile eyalet polisi arasında silahlı bir çatışma yaşanmış, dört polis ve on altı yürüyüşçü ölmüş, aralarında Göring’in de bulunduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Hitler de bu olayın ardından bir süre tutuklu kalmıştır.

Klemm-Borowski yerinden fırladı. O kadar öfkelenmişti ki titriyordu.

“Durun! Durun!” diye sakinleştirdi onu Pettinger. Vasiyetnameyi cebinden çıkardı ve ilk kelimeleri sesli okudu: “*Almanya’yı kurtarmak için birliklerimin başında ölüyorum.*”

“Öleceğim de, Albay Pettinger! Hazır olduğumda!”

“Müttefiklerin bir mahkemesinde savaş suçlusu olarak içinde bulunacağınız acıklı hâli bir düşünsenize, komutanım! O zaman son arzunuzu kim ciddiye alır, İngilizler ve Amerikalılarla tavsiye ettiğiniz işbirliğini kim yapar... tam da sizi asmak üzere olan İngilizler ve Amerikalılarla?”

“Beni yargılayamazlar. Ben savaşta yer alan bir subay olarak sadece görevimi yaptım.”

“Peki ya *Buzzard Operasyonu*? Kara Savaşı hukukunun açık bir ihlaliydi! Sizi buradan kıştıracaklardır.”

Mareşal hiçbir şey söylemiyordu. Kapana kısıldığını anlamıştı.

“Fazla vaktiniz yok,” dedi Pettinger.

Mareşal sertçe, “Ben sadakat ruhuyla yetiştirildim,” dedi, “Alman sadakati ruhuyla. Baş nereye giderse ayak da oraya gider.”

Pettinger itiraf eder gibi, “Ben sizin gibi yetiştirilmedim, komutanım,” dedi. “Ben sadakati Parti’de öğrendim... fena bir okul sayılmaz. Tam da bu sadakatimden dolayı ölüme giderken sizin peşinizden gelemiyorum. Son arzunuzu yerine getirme emri aldım.”

Klemm-Borowski, hızlıca, “Sana söyleyecek başka sözüm yok,” dedi, “İyi şanslar, yolun açık olsun. Çekilebilirsin!”

Fakat Pettinger her ne kadar yanında mareşalin onun için kaleme aldığı hayatta kalma biletiyle Ruhr kazanından uzaklaşmayı istese de, çıkıp gitmek için hiçbir hamlede bulunmadı. Resmileşti ve “Ekselansları,” dedi, “çok az zamanım var. Ben her zaman kaçabilirim. Ülkeyi iyi tanıyan biri kolayca kaçıp gidebilir. Siz benim sadaketime başvurdunuz. Ben de size bunu ispat edeceğim. Son anınıza kadar sizinle kalacağım.”

Mareşal sert bir sesle, “Sana beni yalnız bırakmanı emrediyorum!” dedi.

Pettinger, Klemm-Borowski’nin emir subaylarını çağırabileceğinin farkındaydı. “Vasiyetiniz bende, komutanım!” diye uyardı.

“İntihar niyetinizi ilan ederek, dünyanın huzurunda, bundan böyle eylemlerinizi sorumlu olmayacağınızı açıklamış oldunuz. Sizinle kalmak zorundayım!”

Mareşal koltuğunda arkasına yaslandı. Bir şeyler olmalıydı. Belki Amerikalılar gelmeli, onu ve Pettinger’i ve vasiyetnameyi ele geçirmeli, bu çılgın rüyaya son vermeliydi.

Ayağa kalktı. Kemeriyile tabanca kılıfına uzandı, kemerini beline taktı. Miğferini başına geçirdi ve kapıya doğru yürüdü.

Ama kapının koluna ondan önce bir el uzanmıştı.

“Bu da ne demek, Pettinger?”

“Komutanım, ben de sizinle geliyorum!”

“Ben ateş hattına, birliklerimin başında ölmeye gidiyorum.”

“Komutanım, size eşlik edeceğim.”

Mareşal dönüp tekrar masasına gitti. Oturdu ve gözlerini Pettinger’e dikti. Pettinger bir paket sigara çıkardı. “Bir sigara ister misiniz?”

Klemm-Borowski kıpırdamadı. Pettinger sigarasını yaktı, sinirleri yüzünden oluşabilecek seğirmeleri engellemek için sigaraya asılıyordu.

“Ölmeme izin vermezler,” dedi Mareşal. “Adamlarım beni sever. Beni koruyacaklardır.”

“Ben de öyle düşünmüştüm,” diyerek onayladı Pettinger. “İyi bir plan değildi. Ne yapacaksınız?”

“Bekleyeceğim...” dedi Mareşal sefil bir hâlde. “Amerikalıların gelmesini bekleyeceğim...”

“Ve sağ hâlde, teslim mi olacaksınız?”

“Hayır.” Elini sallayarak devam etti: “Hayır, hayır... Civardaki evlerde karargâh bölümü var. Onlarla savaşağım ve onlarla birlikte öleceğim.”

“O zaman da ölmenize izin vermezler,” dedi Pettinger. “Adamlarınız sizi sever. Sizi koruyacaklardır.”

Mareşal kıkırdar gibi güldü. “Ölemiyorum, Pettinger! Kimse ölmememe izin vermiyor! Belgelerimi ver.”

Pettinger, dümdüz bir sesle, “Tabancanız var,” dedi.

“Ah, evet, evet... tabancam var!” Klemm-Borowski’nin endişeli yüzü aydınlandı. Silahı kılıfından çıkardı, şüpheyle silaha baktı. Ka-

fasında bir karar belirmiş gibiydi, silahıyla oynamaya başladı ve onu Pettinger'e doğrulttu.

Pettinger'in parmaklarının arasındaki sigara yanıp sonuna gelmişti. "Beni öldürebilirsiniz," dedi sakince. "Peki, sonra? Belgeleriniz için başka birini bulmak zorunda kalacaksınız. Tekrar aynı süreçten geçmek zorunda kalacaksınız, ama yine de ya sanık sandalyesinde oturmak ya da o anda kendinizi öldürmek arasında bir seçim yapmanız gerekecek."

İzmariti yere atıp ayağıyla bastırarak söndürdü.

"Tabancanızı bana verin!"

Mareşalin eli titriyordu. Ülkesinin ve Paris'in, Varşova'nın, Viyana'nın, Prag'ın, Minsk'in sokaklarında yürüdüğünü düşlediği orduların ihtişamını düşündü. Tabancayı tutan eli bir güç tarafından yönlendiriliyormuş gibi masanın üzerinden Pettinger'e doğru uzandı. El gevşedi, tabanca ahşap zemine düştü.

Pettinger sıradan bir iş yapıyormuş gibi tabancayı aldı. Mareşalin kalbine nişan aldı.

Silah sesinin ardından odaya subaylar ve askerler doluştu. Sanki dili tutulmuş bir albay, Pettinger'e bakıyordu.

Pettinger, Klemm-Borowski'nin vasiyetini çıkardı. "Bu yazıyı tanıyor musunuz?"

"Evet. Mareşalin yazısı."

"Okuyun!" diye emretti Pettinger. "Sesli okuyun!"

Albay yutkundü, dudaklarını ıslattı: "*Almanya'yı kurtarmak için... birliklerimin başında... ölüyorum. Bu yüce fedakârlıkla birlikte... milletime... şu görevi bırakıyorum ki...*"

"Yeterli!" dedi Pettinger, kâğıdı katlayıp tekrar cebine soktu. "Ek-selansları Feldmareşal von Klemm-Borowski, kendisine bu son iyiliği yapmamı rica etti. Tam ve yüksek bir askerî törenle gömülmesini sağlayın."

Hâlâ titremekte olan albay sadece "*Jawohl!*"* diyebilirdi.

Pettinger gitmek üzere arkasını döndü. Albay ve diğerleri kafalarını toplayıp soru sormaya başlamadan önce oradan uzaklaşmak istiyordu. Ama odadan çıkışının saygın bir şekilde olması gerekiyordu.

* (Alm.) Baş üstüne!

“*Meine Herren,*”* dedi, “Feldmareşal von Klemm-Borowski büyük bir adamdı. Almanya yaşayabilsin diye öldü.”

“*Jawohl!*” dedi albay. Ama Pettinger gitmişti.

10

Savaşın son haftalarında gerçekdışı bir şeyler vardı. Ta Normandiya’dan gelen askerler sanki belirsiz bir süredir bir sisin içinde yürüyorlardı ve bu yürüyüş o kadar uzun sürmüştü ki doğal olan artık sisin kendisi hâline gelmişti. Ve şimdi sis kalkıyordu. Artık toprağı ve gökyüzünü, ağaçları ve yolları görebiliyordunuz ve bu o kadar inanılmazdı ki... belirgin hatlar, ayaklarının altındaki sapasağlam toprak, yeşil ve mis kokulu çimler. Arada bir duraklıyor, hatırlıyor ve belki de hayatınızda ilk defa gerçekten gördüğünüzü düşünüyordunuz. O ana kadar gözleriniz ne işe yaramıştı acaba? Normandiya’da, Falaise’de, Liège’deyken, Huertgen ormanında sürünürken, Çıkıntı Muharebesi’nin karanlığında Lüksemburg’un buz gibi toprağı etrafınızda çatırdarken, bir sonraki tepeyi ele geçirmek için Remagen köprüsünün demir kirişlerine hücum ederken, her daim hissettiğiniz o duyguyu hatırlıyordunuz. Bir tepeyi ele geçince arkasında bin yeni tepe yükseliyordu ve bunlardan birinin eteklerinde düşecektiniz! Ama şimdi o kadar çok tepe yoktu. Olsa olsa bir elin parmakları kadar... Haçlı Seferi’nin sonuna yaklaşıyordunuz ve yolun sonunda çoğu insanın adını bile duymadığı büyük, bulanık, çamurlu bir nehir uzanıyordu: Elbe Nehri. Bu, ordu mühendislerinizin üzerine köprü kuramayacağı bir nehirdi, ateş altında geçmek zorunda kalmayacağınız, salınan dubalara basarak geçeceğiniz bir nehir. Nehrin öteki yakasında, siperlerde gizlenen asker tıraşlı Almanlar olmayacaktı. Bu uzun yürüyüşü gerçekleştiren Müttefikler olacaktı orada. Ve bu artık son olacaktı. Hayal etmesi bile güç. İnsanın kendini buna alıştırması gerekiyordu.

Bize gerçekdışı geliyordu ama Almanlar için çok daha gerçekdışıydı. Bittiğini biliyorlardı, yine de bu gerçeğin bilinçlerine nüfuz etmesine izin vermiyorlardı bir türlü. Yıllar önce yaktıkları bir hiciv şairinin dizesini takip ediyor ve onun kehanet dolu hicvini sahneye

* (Alm.) Beyler

koyuyorlardı: *Olmamasından hoşlanmadığın hiçbir şey olmayacak!* Don Kişot'vari bir biçimde, Führer'in melodramatik ve akıldışı beyanını yerine getirmeye çalışıyorlardı; saat on ikiyi beş geçse bile savaşımaya devam edeceklerdi. Gece yarısı, gün sona ermişti. Amansız zamanı ve tarihin akışını tersine döndürmeye çabalıyorlardı. Aceleyle toplanmış yedek birliklerle, örgütsel bir uyum sağlayamamış muharebe gruplarıyla, en alt birimden en üste kadar emir-komuta zincirleri kırılmış olarak, tuhaf teçhizat ve gülünç bir ikmal sistemiyle, stratejisiz manevralarla, ne bir zafer inancıyla ne de yenilginin çaresizliğiyle yönlendirilerek, ama bir yanılsamayla, Alman ordusunun sadece Alman olması sebebiyle yok edilemeyeceğine, ordunun hâlâ ayakta olduğuna çünkü yenilmesinin imkânsız olduğuna, Harz Dağları'nın* Kafkasya olduğuna ve ucu bucağı olmayan *Lebensraum*'a** geri çekilebileceklerine dair bir yanılsamayla giriyorlardı muharebelere. Oysa gerçeklikle uzaktan yakından alakası yoktu bunların: Gerçekte, çekiçle örs arasında sürekli daralmakta olan bir alanda sıkışıp kalmışlardı.

Savaşın tam ortasında ansızın uyanacaklardı. Kafası karışmış ve afallamış olan bazıları, boylarını çok aşan bir dünyaya meydan okuyan kabahatli çocuklar gibi muamele görmeyi umarak, yaptıklarından vazgeçeceklerdi.

Bu kitlesel travmada geliştirilen zihinsel tuhaflık karşısında büyülenmiş, ama aynı zamanda da bundan iğrenmiş olan Yates, bu kişilerden birçoğunu sorgulamıştı.

Olsa olsa bir bölük kadar muharebe gücüne sahip bir alayı teslim eden bir Alman yüzbaşı, ona, “Bize yenilgiyi kabul etmeyi öğretmediler,” demişti.

“Şimdi kabul ediyor musunuz?”

Adam uzun uzun düşündü. Son haftalarda ve günlerde yaşadıklarının üzerinden geçen yüz hatlarında seğirmeler vardı. “Hayır,” dedi sonunda. “Tek yapmam gereken gözlerimi kapatmak, o zaman burada, sizin önünüzde, boş bir benzin bidonunun üzerinde, bir

* Almanya'nın kuzeyindeki dağlık bölge.

(Alm.) “Yaşam alanı” anlamına gelen bu sözcük, Doğu Avrupa'da Almanya sınırları dışında yaşayan Alman azınlıkların Almanya'nın hâkimiyetinde birleştirilmesini ve bu toprakların sömürgeleştirilmesi ile beraber Alman nüfusunun bu alanlara yerleştirilmesini anlatır.

Amerikan tutsak kampında oturuyor olmamın kötü bir rüya olduğu hissine kapılıyorum.”

“Ve gerçek olan diğeri, öyle değil mi?”

“Evet.”

Yates, pek de iyi saklayamadığı bir hiddetle, “Görmüyor musun,” dedi, “sizin o kahrolası hayallerinizdeki hayat, gerçek hayatlara mal oluyor... çoğunlukla Almanların hayatına, ama bizim de. Bir anne-ye, o kendi Alman annelerinizden birine ne diyeceksiniz... oğlunun, sizin hayal dünyanızdaki konfor sürsün diye öldüğünü mü?”

Adam irkildi. “Ne bekliyordunuz ki, *Herr Leutnant*? Ben sadece bir askerim.”

“Bir *kleiner Mann*,”* dedi Yates.

Yates’in bu kelimeyi, kendisinin, yani Alman olanın ruhunun derinliklerinde gizlediği o terimi bilmesine şaşırın Yüzbaşı, “Evet,” dedi, “basit bir adamım ben. Emirlerle uyarım. Kimse bize savaşa son verme emri vermedi. Bu yüzden de savaşmaya devam etmek zorundaydık.”

Almanlar, kendilerine has o çılgınca kavrayışın ortaya çıkardığı tezada sonuna kadar bağlıydılar: Bir yandan, sadece sıradan, basit insanlardı; diğer yandan, başka herkesten daha ulu kişilerdi.

Yates işin peşini bırakmıştı. Milli şizofreniye karşı ileri sürülebi-
lecek bir argüman yoktu. Tek argüman tanklar ve silahlar, uçaklar ve askerler, cesaret ve dayanıklılıktı. Savaşı Yates’in argümanı ka-
zanmıştı. Ama hastalık devam ediyordu.

Almanlar için işleri kolaylaştırmak gerekiyordu. Mademki on-
ların tarafında, Alman birliklerini rüyasından uyandıracak olan emirleri verecek ve burunlarını zamanın gerçekliği ve savaşın gidi-
şatıyla sürtecek biri yoktu, o hâlde bu görevi Amerikalıların yerine getirmesi gerekecekti.

Hoparlörler yeniden ortaya çıktı. Bu sefer zırlı araçlara ve hafif tanklara monte edilmişlerdi; Zırlı Tümenlerin ilerleyişine ayak uy-

* (Alm.) “Sıradan, basit biri”, “küçük adam” anlamında Almandada yerleşmiş bir kavramlaştırma. Wilhelm Reich’in 1945 tarihli ünlü yapıtı *Dinle, Küçük Adam!*’a da esin vermiştir.

durabilecek kadar hızlı ve hareketli olmaları lazımdı ve DeWitt bu askerlerin de zırhlı savaşta çarpışan askerlerle aynı korumaya sahip olmaları gerektiğinde ısrar etmişti. Müfrezedeki her uygun asker bir mikrofonun başına oturtulmuş ve silahlarını teslim etme zamanının geldiğini, her şeylerini toparlayıp mahkûm toplanma noktalarına götürmeleri gerektiğini söylemek üzere Almanların arasına gönderilmişti.

Bing, Teğmen Laborde'un ekibindeydi.

Laborde her zamanki gibi korkusuzdu, suratı da her zamanki gibi zayıftı, ama somurtkan yüzünün ardında bir zafer sarhoşluğu parılıyordu. Ele geçirdiği ve kendine mal ettiği tutsakların sayısını gösteren sütunların olduğu küçük bir not defteri vardı. Kimse bu kayıtlara övgüler yağdırmasa, hatta bu kayıtlar kimsenin umurunda olmasa da o titiz hesaplamasına devam ediyordu. İşlerin az olduğu günlerde yerinde oturamıyor, kıvranıp duruyor ve şoförü ile Bing'i dışarı çıkıp yalnız kurt eylemleri yapmaları için zorluyordu.

Laborde Almanca konuşabilseydi yanına kesinlikle bir spiker almazdı. Ama bir spikeri olmadan yayın yapamazdı. Bu yüzden, ona kızgın olmasına rağmen, Bing'i seve seve kabul etmişti. Bing'in onun tek hatasına, Tolachian'ın ölümüyle sonuçlanan şu ilk hoparlörlü duyuru görevine şahit olmasını hiç unutmamış ve affedememişti.

Bing açısından bu bir seçim meselesi değildi. Emir almıştı, bu iş için görevlendirilmişti. Araya adam koymayı deneyebilir, Yates'le konuşabilir veya Yates üzerinden DeWitt'e ulaşabilirdi. Hiçbirini yapmadı. Zaten o veya bu iş olmuş, o veya bu subay olmuş ne fark ederdi?

Ama Yates için fark ediyordu. Laborde'un tankına atandıktan kısa bir süre sonra Bing'i aradı. Sorusunu dosdoğru sorsa da temkinliydi: "Teğmen Laborde ile anlaşabiliyor musun?"

"Anlaşıyoruz, sağ olun."

Bing'in yüz hatlarında, karbon kopya kâğıtları üzerindeki o yapışkan maddeye benzeyen, ince, incecik bir hüznün tabakası yayılmaya başlamıştı sanki. Yates'in onda öykündüğü yaşama karşı o duruş, 'Hayat benim için bir pasta dilimi; ona sahip olacağım, onu yiyeceğim ve canım isterse onu senin suratına fırlatacağım,' diyen tavır yok olmuştu.

Bing onun için çok önemliydi. Geriye dönüp baktığında, onu ileriye doğru sürükleyen bizzat Bing olduğunu görüyordu... 4 Temmuz bildirisinde, savaşın amaçları gibi karmaşık bir bütünü tanımlama işinin üstesinden gelinmesini sağlayan, gençlikten kaynaklanan o cüreti; Yates ile Thérèse arasındaki kısa aşk macerasını mümkün kılan o fedakârca, hevesli, hatta hıznır işgüzarlığı; BBC tarafından ölümleri ilan edildiğinde, bunu dinlemeyi katlanabilir kılan, hatta bunlara gülebilen yiğitçe gerçekçiliği.

Şu anda Bing'in yardıma, hiç değilse teskin edilmeye ihtiyacı olduğunu biliyordu. Savaşta bu yardımın, en az sizi cepheden yaralı hâlde çekip çıkaran sağlık ekiplerinin işi kadar kutsal ve zorunlu olduğunu öğrenmişti. Zamanında bu yardımı Thorpe'dan esirgemiş ve cezasını çekmişti.

"Bir derdin mi var Bing?" Sorusu, neredeyse şefkat doluydu. "Neden derdini anlatmıyorsun? Birbirimizi iyi tanıyoruz. Ben çaresiz kaldığımda sen yanımdaydın. Kadın meselesi mi? Karen'la mı ilgili?"

Bing, hayır anlamında başını iki yana salladı. Ağzına acılı, buruk bir çizgi yerleşmişti; bu Bing'in yüzünde daha önce görülmemiş bir şeydi.

"Beni rahat bırakın, olmaz mı Teğmen? Bu benim meselem, değil mi? Hem Laborde iyidir. Severim onu. Ne kadar çıldırırsa o kadar iyi. Neden olmasın ki?"

"Ne oldu sana böyle? Sorun... memleketine dönmüş olman mı sorun? Neustadt'ta sana bir şans verdiğim için mutlu olmuştum. Keşke böyle yapmasa mıydım?"

"Neustadt'ta sorun olmadı. Laborde'da sorun yok. Benim bir sorunum yok."

"Neustadt'ta neler oldu?"

"Neustadt'ta neler olmuşmuş..." Bing yüzünü çevirdi. "Hiçbir şey. Tuhaf, eski bir kasaba işte... dünyanın bu bölgesinde görülen sürüsüne bereket kasabalardan sadece biri."

Yates bir sonraki sorusunu dikkatlice seçti. "Ama... hani Naziler geri geldiğinde... sen de oradayken, kısırıldığınızda... Bu konudan hiç bahsetmedin daha."

"Bu konudan asla bahsetmeyeceğim, orası kesin." Bing güldü. "Siz bu savaşta bahsetmek istemediğiniz şeyler yapmadınız mı?"

“Yaptığımı biliyorsun. Ama sonradan anlattım... veya bu konu hakkında bir şeyler yaptım. Ve kendimi daha iyi hissettim.”

“Belki ben kendimi daha iyi hissetmek istemiyordumdur. Belki de şu anda hissettiğim şekilde hissetmeye, yaptığım şeyleri yapmaya, kendi kirli küçük hayatımı yaşamaya devam etmek ve kendimle iyi geçinmeye alışmak istiyordumdur. Belki böylesi hoşuma gidiyordu. Hem siz ne biçim insansınız? Hep başkalarının işine burnunuzu sokuyorsunuz. Bir misyoner! Bir Haçlı askeri! Ah, bu büyük lafların hepsini bilirim ben. Sizin düşünmeye bile üşendiğiniz zamanlarda bu lafları kâğıda geçiriyordum. Şunu bilin... o zamanlar sizi daha çok seviyordum. En azından böyle her şeye burnunu sokan biri değildiniz!”

“Özür dilerim,” dedi Yates.

Morali bozulmuş hâlde oradan uzaklaştı. Neden Bing’e yardımcı olmayı becerememişti? Ona yanlış bir şekilde mi yaklaşmıştı? Bing doğru noktaya parmak basmıştı; Yates’in insanlarla yakınlaşmaktan kaçındığı bir dönem olmuştu. Bu işe yaramayınca tam aksi yönde bir aşırılığa savrulmuştu... Bing herhâlde bunu sezmişti; çocuğun içini dökmemesinin nedeni buydu.

Yates kendini gördü: Aşırı İyi Niyetli ve İdealist Ayrıcalıklara Sahip Genç Adamlar kulübünün bir üyesi! Mide bulandırıcı. Ayrıca da aptalca. İşte bu yüzden Willoughby ile baş edememişti; işte bu yüzden sıra sınanmaya geldiğinde hep tek başına kalmıştı. Gümüş kılıçlı ve öfkesi burnunda şövalye *Galahad*.

İnsanların arasında yaşamak zorundasın, onlara karşı ya da onlardan ayrı değil. Ne olursa olsun, Bing için üzülüyordu. Bu onu hiçbir yere ulaştırmadı. Şimdi neden olduğunu anlıyordu: Bing’in derdi her neyse, bu dert çocuğun kendine olan inancını aşan bir meseleydi.

‘Ben Troy gibi değilim,’ diye düşündü Yates. Troy asla benimki gibi zihinsel anlamda fırdöndü kişilere bulaşmazdı ve yine o benden çok daha fazla adamı etkilemişti. İnsan sadece bir dert ortağı olamaz, diye bir sonuca vardı Yates. İnsanlarla birlikte çalışmalı, onların arasına karışmalı, onlardan biri olmalısın. Şıklığının bir bölümünü budamak zorunda kalsan bile...

Laborde'un tankı hep güçlük çıkarırdı. Bünyesinde yer alıp sefere çıktığı Zırhlı Muharebe Grupları'ndan hiçbirinin sürekli bir bileşeni olmamıştı; üstelik ikinci eldi. Savaş boyunca sürekli el değiştiren ve Ordu Donatımının defalarca onardığı bir hafif tanktı. Her zaman tamir edilmesi gereken bir yeri, eksik bir parçası olurdu.

Laborde bağlı olduğu ikmal ve bakım görevlileriyle giriştiği kavgaları sürekli kaybediyordu. Tankın motoru stop ettiğinde veya bozulduğunda en son o tamir edilirdi; yakıtı azaldığında Bing'in yakıt bulmak için yalvarması veya çalması gerekirdi ve şimdilerde sürekli kullanılan parlak renkli işaret panelleri bu tanka hiç yerleştirilmemişti.

Sadece mutlak hava üstünlüğüne sahip bir ordu kamuflajın avantajlarını göz ardı edebilir ve araçlarının üzerindeki kırmızı, turuncu veya sarı panelleri böylesine arsız bir biçimde teşhir edebilirdi. Parlak renkler özellikle tanklar için gerekliydi. Savaşın şu son birkaç haftasında Amerikan zırhlıları, Hava Kuvvetleri'nin harita üzerinde işaretlediği son talimatları çoktan aşmıştı. Zırhlılar, hâlâ düşmanın elinde olduğu belirtilen ve bu şekilde işaretlenen bölgenin derinliklerine doğru ilerliyordu. Amerikan kafilelerinden biri, yapılan hata fark edilmeden kendi uçakları tarafından taranıp bombalanmıştı, bu olayın acı tecrübesiyle, tankların beyaz yıldızının elverdiğinden daha belirgin bir tanınma biçiminin elzem olduğu anlaşılmıştı.

Ama Muhabere Desteği bölümündeki çavuş, Laborde için nedense bir türlü renkli bir panel serisi bulamadı.

Elbette Laborde etrafında ağırlığını bu kadar koyabiliyordu. Ne yazık ki bir teğmenin pek o kadar ağırlığı yoktu ve cephede, birkaç harekâta katılmış adamların yanında ölçülemeyecek kadar azdı.

Bing istese de istemese de bunu telafi etmek zorundaydı.

Bütün sabah, Muhabere İşletme Talimatı'na göre günün tanımlayıcı rengi olan turuncu panelden bulmaya çalıştı.

Laborde, "O hâlde paneller olmadan gideceğiz," diyordu. "Burada oturarak üç saat kaybettim ve koca gün hiçbir şey yapmadık. Hadi, gidiyoruz!"

"İzin verin de bir kere daha deneyeyim," dedi Bing. "Belki bir yerlerden yürütürüm."

“Ne! O panellere bizim kadar ihtiyaç duyabilecek başka bir araçtan mı alacaksın? Zaten burada çalan çalana. Hayır, şansımızı deneyeceğiz.”

“Muhabere Desteği bölümündeki çavuş bir de Ordu Donatıma sorabileceğimi söyledi,” dedi Bing bezgin bir sesle. “Bugün göreve çıkmayacak olanlardan birinden alalım işte. Ödünç alalım sadece.”

“Zamanımız yok,” diye kestirip attı Laborde.

Laborde aklına eseni yapardı. Son günlerde aklına eseni daha fazla yapmaya başlamıştı. Bing ısrar etmedi, mesele çıkarmadı, işleri akışına bıraktı çünkü bununla uğraşamayacak kadar uyuşmuş hâldeydi.

Tankın sürücüsü Charlie çoktan koltuğuna kurulmuştu. Otuz yaşlarında, ince uzun, ağzı sıkı bir adamdı; Ohio’da bir kasabada araba tamirciliği yapıyordu. Tankın içindeki boş yerlere çıplak kadın resimleri yapıştırmıştı; Laborde bunlara kızdı ve hepsini söktürdü. “Açık saçık şeylerden hoşlanmam,” diye bağırdı tiz bir sesle. “Seksin de yeri vardır ve benim tankımda yeri yok.”

Charlie hiçbir şey söylemedi, ama Laborde’un oturduğu taretin sağındaki koltukta ufak bir düzeltmeyi bile yapmadı. Laborde yoldaki veya arazideki her tümsekte acıyla sarsılıyordu, ama şikâyet etmiyordu; eski zamanlarda, insan midesi ne kadarına dayanabilir konusunda âdeta canlı bir kobay olduğu o örnek pilot mahallindeki sersemletici on binlerce dönüş gibi, bu da işin bir parçasıydı.

Bing başına tank miğferini geçirdi, kulaklığını ve yaka mikrofonunu taktı ve çıkıp Laborde’un yanındaki kendi koltuğuna oturdu. Sürücünün sağındaki boş koltuğa da oturabilirdi, ama Charlie’nin sessiz ve uzlaşmaz hâlleri ile Bing’in asık suratlı ve küstah hâllerinin birbirini körüklemesinden endişe eden Laborde, Bing’in yukarıda, tarette oturmasını istediğini açıkça belli etmişti.

İyi bir hızda gidiyorlardı ve yol düzdü. Bing tankın içinde yolculuk etmeyi severdi; özellikle de kapak kapalı olduğu ve dünyayla aralarındaki bağın sadece periskop olduğu zamanlarda. Kendini güvende hissediyordu; bilhassa Neustadt’ta yaşananlardan sonra. Bing, hafif tankın ince zırhının kendisini en iyi ihtimalle hafif piyade silahlarına karşı koruduğunu ve iyi nişan almış bir Alman *Panzerfa-*

ust'unun* tankı dümdüz edeceğini elbette biliyordu. Bu konuda hayale kapılmayacak kadar çok infilak etmiş ve yanmış tank görmüştü. Ama konfor bakımından bir fark yoktu ve bu da hoşuna gidiyordu; tankta olmak iyiydi ve Laborde'un varlığının yarattığı gerginliği bir şekilde dengeliyordu.

Laborde taretin kapağının açık durmasını seviyordu; hatta küçük silahlardan ateş açılması riski olsa bile. Bu şekilde tankın sağladığı zayıf güvenliği küçümsemiş olduğunu gösteriyordu. Risk alınmayan savaş mı olurdu? Defterindeki sürekli artan rakamlar bile bir tür yüceltmeden ibaretti. Dikkatli bakıldığında aslında işin ne kadar kolay olduğu görülürdü. Fazla kolaydı.

Bing boş gözlerle Charlie'yi seyrediyordu. Tankın yönünü tayin eden iki kumanda kolundaki ince, güçlü ellerine ve neredeyse okşar gibi dokunduğu gaz pedalındaki, yoldaki her soruna karşı duyarlı ayağına bakıyordu. Gösterge tablosundaki ışıklı göstergeler hafifçe titredi. Charlie sırtarak "Güzel bir gün!" dedi.

Bing'in kulaklıkları yüzünden sesi tiz geliyordu.

"Hı hı," dedi Bing. "Sakız ister misin?"

Laborde doğrulmuş, taretten sarkmış, yolu tarıyordu.

"Çiğniyorum şu anda, sağ ol," dedi Charlie.

Bing iletişim kanalı kullanılarak edilen her sözü Laborde'un da duyacağını bildiğinden Charlie'nin omzuna vurup iri dişleri arasında döndürüp durduğu koca sakızı ondan istedi. Charlie sakızı ona verdi, Bing de onu dikkatlice Laborde'un koltuğuna yapıştırdı.

Sonra da periskoptan bakmaya başladı. Laborde'un ekibinin birlikte çalışacağı Zırhlı Muharebe Grubuna ait tanklara rastlamışlardı. Tanklar hâlâ yolda ilerliyordu.

Bing telsizi çalıştırdı. Bir süre hiçbir ses duyulmadı... tanklar sessizce hareket ediyorlardı. Ardından belirgin bir emir verildi.

Tanklar yoldan ayrıldı ve her biri bir yöne dağıldı. Şimdi yavaşlamışlardı, çok ihtiyatlı bir şekilde belli bir hedefe doğru gidiyor gibiydiler. Üzerinde manevra yaptıkları açık alanın sonu gelmek üzereydi; ara ara birkaç ormanlık arazi periskopun görüş alanına giriyordu. Bing'in gözüne dantel gibi görünen ağaç tepelerinin arasından

* İkinci Dünya Savaşı'nda Almanların geliştirdiği en etkili tanksavar silahı.

yer yer beyazımsı bir grilikteki bulutlar görünüyordu. Laborde hâlâ taretten dışarı sarkar vaziyetteydi ve gövdesinin üst kısmı korumasızdı. Charlie kendine ait kapağı kapattı.

Yavaşladı.

Bing makineli tüfeğin sürgüsünü çekerek mermileri namluya sürdü.

Kulaklıkta Laborde'un huysuz sesi duyuldu: "Ne diye yavaşladın?"

Gözlerini periskopuna yapıştırmış olan Charlie, "Sıranın en önünde mi gidelim istiyorsunuz?" dedi.

Laborde içeri girdi, kapağı açık bırakmıştı, "Yavaşlayacağın ya da yoldan çıkacağın zaman ben sana söylerim," dedi.

"Yola mayın döşenmiş olabilir," diye uyardı Bing.

Laborde yine kapaktan dışarı uzanmıştı. Bing postallarıyla sabırsızca tepindiğini görebiliyordu.

"Hâlâ hayatın için endişe mi ediyorsun?" dedi Laborde alay eder gibi. "Seni her seferinde sağ salim geri götürmeyi başardım, öyle değil mi?"

Bing hiçbir şey söylemedi. Hayatından endişe ettiği yoktu. Yaşamak umurunda bile değildi. Neustadt'tan bu yana umurunda değildi. Ama Laborde'la bunu neden tartışsındı ki? "Ölü bir hoparlör tankının kimseye faydası yok," dedi Bing belirgin şekilde dümdüz bir sesle. "Üstelik Alman mayınları da niyetimizin iyi olduğunu anlamayabilir."

"Sağ salim geri götürdüm!" diye tekrarladı Laborde. "Öyle değil mi? Cevap ver bana!"

"Evet, komutanım," dedi Bing. "Şanslıydık."

"Şans mı? Şans da ne?" dedi Laborde öksürür gibi bir sesle. "Hayatını ortaya koyacaksın, sonra geri alacaksın. Yarım yamalak olmaz, tereddüt olmaz."

Bing bunun üzerine defalarca düşünmüştü. Neustadt'ta tereddüt vardı, kendini tümüyle vermek yoktu ve ortaya çıkan sonuç tam bir başarısızlık, tam bir korkaklıktı. Laborde'a karşı çıkamazdı, onu durmaya ve diğer tankların yetişmesini beklemeye ikna edecek bir şey söyleyemezdi.

Laborde tankı yolun sağındaki ilk ormanlık alana doğru götürüyordu. Bing'in uzaktan gözlemlediği kadarıyla açılan ateşin bir kısmı oradan gelmişti. Ama şimdi kuru sessizdi.

Laborde'un planı açıktı. Eğer ormanlık alanda olduklarını düşündüğü Almanların asıl muharebe tankı kafilesi gelmeden önce dışarı çıkmalarını, teslim olmalarını sağlayabilirse gerçekten de kendi hanesine bir puan yazabilecekti. Tankı ağaçlara epeyce yaklaştırmıştı; doksan metre, yetmiş metre, elli metre... Bing, bir an, tankın zırhı üzerinde mermi ve şarapnel parçalarının bilindik, keskin sesini duymadı bekledi. Ama hiçbir şey olmadı.

Laborde başını eğerek içeri girdi. Sakızın üzerine oturdu, başının üzerindeki kapağı kapattı ve Charlie'ye "Şu ağaçlar boyunca ağır ağır ilerlemeye devam et!" dedi ve Bing'e döndü: "Pekâlâ, başla bakalım konuşmaya!"

Bing taretin yanlarına monte edilen hoparlöre bağlı el mikrofonunu aldı.

"Deutsche Soldaten!"

Tekrar konuşma yapmak bir bakıma iyiydi. Onun silahı kelimelerdi. Laborde'un anlayamadığı bu kelimeleri söylerken, ondan kaçmış, kendi başına kalmış oluyordu. Ayrıca bu kelimeler sayesinde Almanları ikna etmesi gereken argümanların aynısıyla o da düşmana karşı hissettiği nefret ve küçümsemeyi bastırabiliyor, kendine karşı hissettiği nefret ve küçümsemeden kurtulabiliyordu. İlk birkaç kelimenin ardından düşünceler zihninde kendiliğinden dönmeye başladı. Bir şekilde, sanki yankı yapıyormuş gibi ağzından çıkanları dinleyebiliyordu; sesinin yükselmeye devam etmesine ve içinde böyle bir ses olduğuna biraz şaşırmıştı. Ağzından dizeler dökülen bir şair gibiydi, içindekilerin en iyisi ortaya koyuyordu; oradaydılar, kendisinden ayrı ve bağımsız bir şekilde biçimleniyorlardı; kendini iyi ve güçlü hissediyor, bir amaca hizmet ettiğini düşünüyordu.

Ormandaki Almanlara arkalarından büyük bir zırlı birliğin geldiğini, tankların binlerce Almanı ele geçirdiğini ve bunun son uyarı olduğunu söylüyordu. Ona kulak verip silahlarını atarlar ve ellerini havaya kaldırarak ormandan çıkarlarsa kimse onlara dokunmayacaktı. Bu aptalca savaşta haddinden fazla savaşmışlardı.

“Şimdi düşündüğünüzde, savaş neredeyse bitmişken geriye dönüp baktığınızda... ne için savaştınız? Bugüne kadar hep Almanya'yı sömüren bir avuç adam Avrupa'yı da sömürerek fazladan kâr etsin diye mi? Şu anda mücevherleriyle kıymetli eşyalarını toparlayan ve canlarını kurtarmak için Ruslar tarafından kuşatılmış Berlin'den kaçan bir avuç adam iktidarda kalsın diye mi? Kendi namınıza mı savaştınız? Sizin kazancınız ne oldu? Karılarınız öldü veya kaçıyor veya hava saldırılarından korunmak için bir sığınakta saklanıyor veya çoktan Müttefiklerin elinde; oğullarınız, babalarınız, erkek kardeşleriniz öldü, yaralandı, kaçtı ya da tutsak edildi; Almanya, doğuda Ruslarla batıda Müttefiklerin arasında sıkışıp kalmış ufacık bir kara parçası artık. Bu hataya nasıl düştünüz... daha kendinizi idare edemezken dünyaya hükmedebileceğinize nasıl inandınız? Bir düşünün! Savaşmanın bir anlamı varsa savaşır insan. Artık sona ermiş, abesliği apaçık suratınıza çarpan bu savaşınızın sizin için anlamı ne? Yıllar önce vazgeçmeliydiniz, aslında hiç başlamamalıydınız... yine de şimdi, şu anda, şu son birkaç dakikada, biz tanklarımızla üstünüze yürüyüp size saldırmadan önce ve son, geri dönüşü olmayan o buz gibi kelimeler söylenmeden önce... şimdi bir şeyler yapın! Yıllarınızı çöpe atan bu savaştan kurtarın canınızı, kurtarın ki, belki ileride başka bir şey için faydalı olursunuz! Teslim olun!”

Başı zonkluyordu. Ter damlaları miğferinin altından yanaklarına süzülüyor, gözleri yanıyor, dudakları kavruluyordu. Matarasına uzandı, yudum yudum içtiği suyu tükürdü, klor tadı çok baskındı.

Hiç ses çıkmıyordu, sadece ormanın yanı sıra ağır ağır giden tankın motorundan gelen yumuşak mırıltı. Bing ağzını, gözlerini sildi ve periskoptan baktı. Orman çok yakındı, çam ağaçlarının iğneli yapraklarını, dalların ucundaki taze, canlı tomurcukları tek tek görebiliyordu sanki. Çoğunlukla fidandı bunlar, Bing birdenbire gidip ağaçların altına uzanma, çamların iğne yapraklarıyla kaplı toprağın arındırıcı etkisini hissetme ve bahar kokusuyla kendinden geçme arzusu duydu.

“Hiç kısırtı yok,” dedi.

Laborde kapağı iterek açtı. Kafasını uzattı; cılız boynunu yuvasının kenarından uzatan tüyü bitmemiş bir güvercin gibi görünüyordu.

Bing’in içinde, kendisini denetlenemez bir kahkahaya sürükleyen bir şüphe vardı. “Galiba ağaçlarla kuşlara vaaz verip durduk,” diye fısıldadı. “Hükümetin yakıtını ve elektriğini ve zihinlerimizi boşa harcayarak...”

Laborde öfkesinden boğulur gibi bir ses çıkardı. “Göreceğiz,” dedi tehdit eder gibi bir sesle. “Göreceğiz! Şoför, ormana sür!”

“Tanrı aşkına!” diye bağırdı Bing. “Bu bir tuzak olabilir.”

“Sol koldan!” Konu kapanmıştı.

Sürücü koltuğunda Charlie emre uydu. Periskopundan bakmadı bile. Doğruca fidanların arasına daldı. Kısırtısız bir yüzle dosdoğru gidiyordu. Laborde’den nefret ediyordu.

Ormanlık arazide yol alıyorlardı. Ormanı boydan boya geçmeleri iki dakika bile sürmedi; artık ağaç yoktu etrafta, sadece çıplak arazi ve derin bir dağ geçidi.

Laborde ormanın boş olduğunu görmüştü. Kimseye tek laf edememiş, havaya konuşmuşlardı, uzun ve boş sözlerle yel değirmenlerini dövmüşlerdi! Almanların önceden işgal ettiği yerlerin izlerini görebiliyordu... terk edilmiş teçhizat, boş kovanlar, ezilmiş bir miğfer. Tankları görür görmez kaçmış olmalıydılar. Laborde’la hoparlörlerini beklememişlerdi demek!

Charlie tankı durdurdu. Aşırı bir sıcak vardı. Kendi tarafının kapağını açtı.

Kafasını dışarı uzatıp “Şimdi ne yapıyoruz, komutanım?” diye sordu.

Laborde bütün gövdesiyle kapaktan dışarı uzandı. Bing adamın pantolonunun kış tarafına sakızın yapışmış olduğunu gördü. Laborde sırtını kapağa vererek oturdu, gerindi, bir sigara yaktı ve huysuz bir sesle “Bekle!” dedi.

“Baş üstüne, komutanım,” dedi Charlie.

“Bekleyelim,” dedi Laborde. “Belki şu tanklar da karşılarında savaşacak biri olmadığını zamanla anlar.”

Bing başını ve omuzlarını taretten uzatıp havayı kokladı. Bir yerlerden ateş sesleri geliyordu.

“Ormanın yanlış tarafından geldik herhâlde,” dedi Bing, Laborde’ a yardım olsun diye.

“Olabilir,” dedi Charlie.

Laborde hiçbir şey söylemedi. Dikkatle araziye, hafif sağda kalan dağ geçidini, soldaki ekili alanı inceliyordu.

Bing cılız bir vızıltı sesi duydu. Yukarıdan, gökyüzünde bir yerlerden, epey uzaktan geliyordu. Bir grup avcı bombardıman uçağı doğuya doğru gitti. Aklına Normandiya’daki gökyüzü geldi. Aynı mavilik, aynı atmosfer, tek fark şimdi savaş neredeyse sona yaklaşıyordu. Koca bir dönem geçip gitmişti. Yine gökyüzü ve yine o cılız vızıldı.

Uçaklardan biri diğerlerinden kopup öne çıktı.

Laborde yukarı baktı. “Bizimkiler. Ben Hava Kuvvetleri’nde olacaktım ki... Ama almazlar beni. Orada, yukarıda, adam gibi adamsındır.”

Uçak alçalıyor gibiydi.

“Mükemmel bir dalış,” diye yorum yaptı Laborde. “Birkaç Nazi görmüş olmalılar. Havai fişek gösterisi başlıyor!”

Bing’in aklına o renkli işaret panellerinden alamadığı geldi. Uçak her saniye biraz daha yaklaşıyordu.

Bing tankın içine daldı.

“Bu bize geliyor!” diye bağırdı.

Laborde de görmüştü. Ama içeri girmedi. Tankın üstünde kaldı, dimdik ayakta duruyor, delirmiş gibi el sallıyor ve hücum eden uçağın gürültüsünde boğulan bir şeyler söylüyordu.

“İleri devam!” diye bağırdı Bing. “Geçide!”

Tankın kapağını kapatmayı düşündü ama Laborde hâlâ dışarıdaydı. Derken mermi sağanağı başladı. Laborde’un kapağın açıklığından görünen gölgesi parçalara ayrıldı. Bedeninden parçalar tankın içine düştü, tuhaf bir görüntüydü, pantolonunun kıçına yapışan sakız da işte oradaydı.

Tank hızla ileri atıldı. Bing dizlerinin üzerine düştü.

‘Yıkılıyorum! Yıkılıyorum!’ diye geçti aklından.

Peşinden kör bir karanlık ve çarpışma.

Bing tankın zırhlarının parçalanıp havalandığını, bölmelerinin döküldüğünü, bir dolu saçma sapan eşyanın, sis bombaları ve torna-vidalarının yağmur gibi yağdığını gördü... Charlie'nin kan içindeki başı, yerinden fırlamış etrafına bakınan gözleri, eskiden boynunun olduğu yerde açılan bir delik...

Bing kıpırdayamadığını fark etti. Bacaklarının olması gereken yerde bir ağırlık, bir sancı vardı. Tankın zırhları hâlâ dönüyordu, yoksa kendisi miydi dönen? Ve sıcak, sıcak, sarı duman. O sancı, korkunç bir acı. Peşinden yine duman ve yangına dönüşen alevler. Bir devdi bu, dev cüsseli Tony; bir çocuğun kalbine sahip bir dev. Burada oluyorsa başka yerlerde de olur, başkasının başına geliyorsa benim de başıma gelebilir diyen Tony. Onu öldürdüler, iyi adamdı oysa. Biz işte bu yüzden savaşıyorduk. Ve şimdi gördüğü Tony değil Karen'dı, veya belki Yates... Ne kadar da hızlı geldiler. Şimdi de acı... Acı ve bir de Frieda. Çıkar onu aklından.

Her şeyi sil aklından.

11

Zırhlı Muharebe Grubu karargâhındaki Yates'in nihayet görüşmeyi başarabildiği yazman dikkatle dinliyordu onu. Bu türden sorunlara alışkındı.

"En son bir hafta önce konuştuk," dedi Yates. "Teğmen Laborde, Çavuş Bing ve sürücünün dört gün önce bize rapor vermeleri gerekiyordu."

Küçük çalışma masasına gömülmüş oturan yazman ayaklarını oynattı. Teğmen'e ve onunla birlikte gelen ve dosya dolabına diktiği gözleriyle büyülenmiş gibi duran solgun bakışlı, pembe suratlı, bodur onbaşıya baktı.

"Bütün orduda aynı dosyalama sistemi kullanılıyor," dedi Abramovici. "Doğru dosyalandığı takdirde bir yazmanın bunu kontrol etmesi bir dakika bile sürmez."

"Öyle!" dedi yazman. "Ama eğer bu adamlar sabit olarak bir yere atanmamışlarsa?"

"O zaman işler karışır, ama çözümsüz değildir. Bu tür beklenmedik durumlar için de bir sistem var. Gündüz raporlarınıza bir göz atmama izin verir misiniz?"

“Hayır,” dedi yazman.

Bürokrasi çarklarının döndüğü o gizemli yerdelendi ve Yates, hemen buracıkta o formaliteleri atlamaya kararlıydı. “Dosyaları bırakalım şimdi. Zırhlı Muharebe Grubunuzda hoparlörlü tek bir tank vardı. O tankın başına bir şey geldiyse bir şeylere bakmadan da bilirsiniz.”

“Biliyoruz zaten,” dedi yazman.

“Neden söylemiyorsunuz o hâlde?”

Yazman parmağıyla Abramovici’yi işaret etti. “Fırsat vermiyor ki, komutanım!”

“Ben bir şey yapmadım!” diye itiraz etti Abramovici. “Dosyaların önemi tamamlayıcı bir kaynak olarak değerlerine bağlı olup...”

“Onlara ne oldu?”

“Öldüler.”

Yates başının arkasında ani, uğultulu bir sancı hissetti; bu doğru olamaz diye düşündü. Bazı insanlar öyle yaşam doludur ki ölümü onlara yakıştıramazsınız. Bir hata olmalıydı. Sürekli üzerlerine bir şeyler yazılan, elden ele dolaşan, oraya buraya gönderilen tüm bu kâğıtlar... bir hata olması işten bile değil! Bing’le son konuşması geldi aklına... doğrudu. Çocuk ölmüştü. Bir şey yaşam sevincini çocuğun içinden çekip almış ve ölüme de, daha önceden içinde filizlenen ne varsa onları biçmek kalmıştı. Yasını tutabilirdi, ama ölümüne isyan edemezdi.

“Nerede öldüler? Nasıl oldu bu?”

Yazman dosya dolabına gitti ve Abramovici’nin dikkatli bakışları altında elini kâğıt tomarına daldırdı.

Anlamlı bir sessizlikten sonra “Burada her şey usulüne göredir,” dedi. “Sizin birliğinizi bilgilendirdiğimizden eminim. Kanalları kullanarak bilgilendirdik. Bu aralar kanalların hâlini biliyorsunuz. Savaş çok hızlı akıyor. Birkaç zayıtın önceliği olmuyor. Rutin bir iş... Buyurun bir nüshası.”

Yates kâğıtları aldı. Beş altı nüshaydı ve yazılar çok net değildi. Ya da belki onun gözleri yüzünden bulanıktı görüntü.

Kimden, Kime, bilindik kod adları, kısaltmalar, büyük harfler. Nefret ettiği o cansız, hiçbir şey anlatmayan o dil, ama belki de çok büyük olayları insan zihninin kavrayabileceği bir hâl indirgemenin

en iyi yolu buydu. Rakamla 1, 2, 3. İşte, burada, eldeki bulgular: Görev başında... Schoenebrunn köyü yakınlarında... –parantez içine alınmış birkaç rakam, anlaşılan koordinatlar– bizim hatlarımızın ilerisinde... Amerikan uçağı tarafından, vesaire vesaire... Yazılar okunaklı değildi.

“Bende kalabilir mi?”

“Tabii,” dedi yazman, “Kayıtlar için bende bir tane var zaten.”

“Gömüldüler mi acaba?”

Yazman, Abramovici’yi hedef alan apaçık bir kinayeyle “Şunun, sayfanın altındaki işaretin ne anlama geldiğini herhâlde onbaşınız size söyleyebilir,” dedi.

Abramovici kâğıda bakmak için Yates’in kolunun üzerinden boynunu uzattı. Hiçbir şey söylemedi, ama bacaklarının külçe gibi ağırlaştığını hissediyordu.

“Gömülecek bir şey kalmamıştı,” dedi yazman. Rakibinin sessizliği ağzından çıkacak kelimeleri dikkatli seçmesi gerektiğini anlatıyordu ona. “Sadece tankın iskeleti kalmış, kül olmuş, pek bir şey kalmamış...”

Yates’in üzerine tuhaf bir hâlsizlik çöktü; bütün bedenine yayıldı, zihni allak bullaktı. Aklına bir dize geldi: *Rüya mı bu, güverteye düşmüş, kaskatı kesilmiş yatıyor. Yüzbaşım sesime ses vermiyor...** Yüzbaşısı! Çocuk kimsenin yüzbaşısı değildi, bir güvertenin üzerinde de yatmıyordu, ondan geriye hiçbir şey kalmadığından hiçbir yerde yatmıyordu. Kendi acısını anlatmak için bir başkasının matemine sığınmak zorunda kalması Yates’in içini sızlattı. Kısık bir sesle “Sağ ol,” dedi yazmana, “Bilgi için teşekkürler.”

Eliyle Abramovici’ye gidelim işareti verdi.

Cipin arkasına oturmuş haritalarını inceliyordu.

“Gidiyor muyuz... yani oraya?” diye sordu Abramovici.

“Uzak değil. Yolda sorun yoksa, tahminim, üç saat sürer.” Ardından, Abramovici cipi çalıştırdıktan sonra ekledi: “Niye gidiyoruz ki, hiç bilmiyorum. Kimseye bir faydası yok.”

“Belki bir şeyler buluruz,” dedi Abramovici zorlama bir umutla. “Mesela saatini veya kalemini. Evine gönderebiliriz.”

* Amerikalı şair Walt Whitman’ın Abraham Lincoln’ın ölümü üzerine yazdığı *O Captain! My Captain!* adlı şiirden alıntı. –çev.

“Evet,” dedi Yates, “Gönderebiliriz.”

Kışlık buğday ekilmeyen tarlalar bomboştu. Bahar aylarında da çok az ekim yapılmıştı. Çiftçiler de 1945 yılının bu aylarında, tüm Almanlar arasındaki o tuhaf milli duyguya kapılmıştı sanki; havada asılı duruyor gibi, zaman akmıyor gibi, öyle ki artık mevsimlerin de bir anlamı yok gibi bir duygu.

Sadece şurada burada tarlaların arasında gezinen yaşlı bir adam veya kamburu çıkmış yorgun bir kadın başlarını kaldırıp hızla geçen cipe bakıyorlardı.

Yates’le Abramovici Schoenebrunn köyünden geçti. Köy, Müttefiklerin ilerleyişinden pek de zarar görmemiş gibiydi. Birkaç evde mermi delikleri, kasabanın sınırında terk edilmiş bir Alman seksen sekizliği,* yaklaşan cipi görünce deli gibi gıdaklayarak ve kanatlarını açarak yola fırlayan ürkmüş birkaç tavuk.

Sonra yine tarlalar ve Bing’in sesini kimseye duyuramadığı yama gibi duran dağınık ormanlık arazi.

Yates elini kaldırıncı Abramovici cipi döndürüp yoldan çıktı ve sürülmüş, tekerlek izleriyle dolu arazinin üzerinde ağır ağır, zıplaya zıplaya gitmeye başladı. Arazinin ortasında, silahını çoktan gitmiş düşmana doğrultmuş, paletlerinden biri yerinden fırlamış, başı görünmez bir ayakla ezilmiş devasa bir tırtıl gibi kıvrılmış vaziyette duran bir tank vardı.

“Bu değil,” dedi Yates.

“Bu olamaz,” diye onayladı Abramovici. “Hoparlör yok.”

Yates kontrol panelindeki gözden haritasını çıkardı.

“Yakınlarda olmalı.”

Abramovici sağ taraftaki küçük koruluk alana işaret etti. Kısa süre önce fidanları ve küçük çamları ezip geçen bir fil sürüsü tarafından açılmış gibi duran dümdüz bir yol uzanıyordu.

“O yoldan gidelim,” diye önerdi Yates.

“Mümkün değil.” Abramovici durmuş yola doğru bakıyordu. “Cip için fazla zorlu.”

* Nazi Almanyası ordusu Wehrmacht tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında hem tanksavar hem uçaksavar olarak kullanılan bir silah. -çev.

“Ağaçların etrafından dolaşalım.”

Abramovici onaylar gibi başını salladı. Ağır ağır gidiyordu. Yüzüne endişe hâkimdi, şimdi önünde uzanan araziye tarayan gözlerinde o her zamanki belirsizlik de azalmıştı.

Yates göğüs cebinden bir paket sigara çıkardı. İlk sigara paketten çıkmamakta inat edince sigarayı parçaladı, içindeki tütün dağıldı. İkincisini yanlış yaktı, sigara yandan yanmaya başlayınca Yates onu da atıp sigara içmekten vazgeçti.

Ağaçların kenarından ilerlemeye devam ederek sola döndüler.

Yates bir şeyler söylemiş olmak için “Buralara bir yerlere gelmiş olmalılar,” dedi. “Tabii ormanın içinde mahsur kalmadırlarsa...”

Tekrar sola döndüler.

“İşte!” diye bağırdı Yates. Yolun öteki başını, tankın ağaçları ezip çıktığı yeri görmüştü. “İyi de nereye gitmişler?”

Abramovici frene asıldı. Motor durdu. “Neredeyse şuradan aşağı gidecektim.” Özür diler gibi gülümsemesi yüzünde dondu. Daha önce hiç göstermediği bir çeviklikle cipten atladı ve yarı tırmanır yarı kayar gibi dağ geçidine daldı.

Yates de peşinden gidiyordu.

Şimdi o da görüyordu: Laborde’un kül olmuş, ezilmiş tankının iskeleti; delik deşik olmuş ve kavrulmuş, silahın ağzı bir ağaç dalı gibi kırılmış, taretin hemen yanına monte edilmiş ve üzerinden traktör geçmiş ince teneke kutular gibi dümdüz olmuş hoparlörler.

Dağ geçidinin dibine vardılar. Yates’in eli kanıyordu, ama farkında bile değildi.

“Eliniz!” dedi Abramovici.

“Ne olmuş elime? Ah, evet...”

Ağırbaşlı adımlarla enkaza yaklaşıyorlardı, bir kilise mihrabına doğru yürür gibi.

Abramovici kısık bir sesle, kendi kendini teskin etmeye veya tankın içine girip bakmamak için bir neden bulmaya çalışır gibi “Burada hiçbir şey kalmamış,” dedi.

Yates ona baktı. Abramovici orada kalakalmıştı, bütün hâl ve tavırlarıyla “Buraya kadar geldim, ama daha ileri gidemem,” der gibiydi.

Yates'in aklından bir dolu şey geçiyordu. Rüzgârlı bir günün aceleci bulutları gibi zihnine doluyordu bu düşünceler: Vallères Şatosu'na yapılan hava saldırısının ardından masada oturmuş, şişelere uzanan Laborde... Verdun'daki Yerinden Edilmiş Kişiler kampında birbiriyle dalaşan Yugoslavlar... direklerle bağlanmış Mulsinger ile Heberle... ve şimdi de tepetaklak olmuş ve yanmış bu tank. Bunca günden sonra bile hâlâ her yere sızmış bir koku vardı... ölümün kokusu değil, yanmış kauçuk veya ısınmış metal kokusu değil... ama kendine has, geniz yakan, pas gibi, toz gibi, eskilikten lime lime olmuş kumaş kokusu gibi bir koku. Belki de içinde havanın bir nebze bile esmediği veya üstlerinde değişmez bir acımasızlıkla hüküm süren mavi gökyüzünden biraz bile nasibini almamış gölgeli, serin dağ geçidinin kokusuydu bu. Tank yıllarca ve yıllarca orada kalacaktı, ta ki korozyon metali yiyip bitirene, ağaçlar üzerini örtene ve biçimsiz çelik tabutun üstünde yeşil, koyu bir çalılık büyüyene kadar.

Yates kendini ileri gitmeye zorladı.

Taretin üzerindeki yarığa ulaşmak için şeklini kaybetmiş tekerleklerden birini basamak olarak kullandı.

'Bunu yapmam gerekiyor,' diyordu kendi kendine. Gidip Thorpe'u da görmüştüm. Bu daha kötü.

Sonra içeriye doğru baktı.

Zorla açılan kapağın, şarapnelin hafif tankta açtığı yarıkların ve çarpışmada açılan bağlantı yerlerinin arasından sızan ışık huzmeleri birbirini keserek birazı erimiş ama sonradan tuhaf bir şekilde katılaşmış yamuk yumuk metalin üzerine düşüyordu. Yates insan şeklinde bir şeyler arıyordu. Karanlık yığınlar gördü ama bunlar herhangi bir şeyin kalıntısı olabilirdi. Kül yığınlarını gördü.

Ardından kayar gibi içeriye girdi.

Ayaklarının altındaki zemini, toprağı, o güzelim toprağı hissedince ve göğe bakıp da tankın içindeki hastalıklı, hayaletimsi huzmeler yerine gerçek ışığı görünce oturdu. Oturup derin derin nefes aldı ve baş dönmesinin geçmesini bekledi. Bing'in feci şekilde yanmış, ancak biçimine veya özelliklerine bakıldığında tanınabilecek hâlinin hayali, hem kaçındığı hem de kendini yüzleşmeye zorladığı o hayal silinip gitti.

"Hiçbir şey kalmamış mı?" diye sordu Abramovici.

“Kalmamış,” dedi Yates, “Tanrı’ya şükür!”

Sonra sustu, dağ geçidinin dik duvarlarına bakıyordu. Bir süre sonra Abramovici’nin tuhaf mırıltısıyla kendine geldi. Yukarı baktı.

Abramovici ayakta, tankın enkaz hâline gelmiş gövdesine bakıyor, eğiliyor, doğruluyor, sonra tekrar eğiliyordu. Her eğilip kalktığında dudaklarından birtakım kelimeler dökülüyordu.

“*Yiskadal veyiskadash shema rahboh...*”

Yates “Ne yapıyorsun?” diye başlamıştı ki durdu. Dinî bir törendi bu, söylenenleri anlamıyordu ama ne olduğunu biliyordu. Ayağa kalktı ve miğferini çıkardı.

Tekdüze ritim hızlanmaya başladı. Dağ geçidinin dibinden, içinde hiçbir şey kalmamış tanktan yukarı doğru yükseliyor... havada salınıyor, yavaş yavaş sönüyor, ardından tekrar bu tuhaf ufak tefek adama dönüyordu sanki. Ninni gibiydi, hüzünlüydü, rahatlatıcıydı.

Abramovici durdu.

Yates’e döndü ve ağırbaşlı, soylu bir gülümsemeyle baktı.

“Ölünün ardından,” dedi, “dua ediyorum...”

Yates ve Abramovici son ilerleme hattının tersi istikamette gidiyordu. Alman tutsaklar, Amerikalıların cephe gerisindeki birliklerine giden yol üzerinde yüzlerle, binlerle yürüyorlardı. Amerika tarafından tutsak alınmayı başarmak onlar açısından kişisel bir utkuydu; yerle bir edilmiş bir ordu gibi değil de özgürlüğüne kavuşmuş insanlar gibi şarkılar söyleyerek, neşe içinde yürüyorlardı. Tutsaklardan oluşan bu yürüyüş kollarına nezaret eden birkaç Amerikalı vardı, ama asıl kendi subayları onları düz bir sıra hâlinde yürütüyordu. Erler subayların eşyalarını taşıyordu, subayların çizmeleri pırıl pırıl, üniformaları jilet gibiydi. Yardımsever Amerikan askerî inzibatı yol boyunca bazı noktalarda bir sonraki yemeğin nerede yeneceğini bildiriyordu. Her şey mükemmel bir biçimde organize edilmişti.

Yates’in canını sıkımişti bu durum. Ne gibi durumlarda Nasıl bir davranış sergilenmesi gerektiği, izlenmesi gereken yol yordam gibi konularda duyuları altüst olmuştu. Üstelik daha biraz önce yerle bir olmuş tankın yanındaydı. Paula Toplama Kampı’nın, makineli tüfekle öldürülen ve açık mezarlarda yatan sıra sıra insanın hatıra-

sı hâlâ tazeydi. Yine de burada dinç, iriyarı adamlardan oluşan bu yürüyüş kolu ilerliyordu. Mağlup olmuşlardı, evet... yine de kendi topraklarının üzerinde güle oynaya yürüyen bu adamlar düşman ordusu değil miydi? Oysa bariz bir endişe belirtisi göstermeden, yürüyüşlerine bakılırsa sadece istedikleri için silah bırakmış ve şimdilik o doymak bilmez işkembelerini dolduracak yemeği bulabilecekleri ve kendi organizasyonlarına benzer bir şeyi sürdürebilecekleri tek yer Amerikalıların kurdukları geçici tutsak kampları olduğu için gidiyormuş gibiydiler.

Yates, şarkı söyleyerek gezintiye çıkmış gibi yürüyen bu yürüyüş kollarından birinin başına gelince cipi durdurdu. İşaret parmağıyla kolun önünde yürüyen genç binbaşya iki kere gel gel işareti yaptı.

Binbaşı tiz bir sesle *Das Ganze, halt!** diye bağırды.

Yürüyüş kolu durdu, şarkılar sustu, yüzlerce meraklı göz cipe ve içindekilere, zafer kazanmış iki kişiden başka her şeye benzeyen üstü başı toz içindeki bu adamlara yöneldi.

Binbaşı ağır adımlarla parmağıyla kendisini çağıran Yates'in yanına geldi. Yates, binbaşının kafasına dank edene kadar dik dik baktı ona; adam elini kaldırıp şapkasının siperliğine koydu, selamını verdi ve "*Hier ist unser Marschbefehl!*"** diyerek bir kâğıt çıkardı.

Yates kâğıdı aldı, inceledi. Emir doğruydu, bir tümenin Askerî İnzibat bölüğünden bir teğmen tarafından imzalanmıştı.

Ardından emir kâğıdını Abramovici'ye uzattı. "Yazılanları yüksek sesle okuduktan sonra binbaşı için Almancaya tercüme eder misin?"

Binbaşı "Ama ben ne yazdığını biliyorum," diye itiraz etti. "İngilizce okuyabiliyorum!"

"Tercüme et!"

Abramovici, Yates'in niyetini anlamasa da tam olarak kendisinden istenileni yaptı. Onda herhangi bir resmî belgeye can katma becerisi vardı.

"Daha yüksek sesle!" diye emretti Yates.

Abramovici şimdi bağıra bağıra okuyordu; yürüyüş kolunun ilk on veya on beş sırası her bir kelimeyi duyabiliyordu.

* (Alm.) "Herkes dursun!" ya da askerî bir emir olarak "Kıta dur!"
(Alm.) Yürüyüş emrimiz burada!

Abramovici okumayı bitirdi. Şaşırmış ama gözü pek binbaşı kâğıdı geri almak için elini uzattı.

Ama Yates kâğıdı vermiyordu. “Emrin herhangi bir yerinde şarkı söyleyebileceğiniz yazıyor mu?” diye bağırdı. “Belki de şarkı söylemenize izin veren başka bir emir vardır! Öyle mi? Gösterin bana!”

Binbaşı şimdi gözle görülür biçimde afallamıştı. “Şarkı söylemekle ilgili bir şey yoktu, efendim,” diye kabul etti. “Şarkı söyleme emrini ben verdim, çünkü...”

“Çünkü ne?”

“Çünkü düşündüm ki... şarkı söylemek iyi olabilir... yürümeyi kolaylaştırır...”

“Onbaşı Abramovici! Binbaşıya nereye gitmekte olduğunu ve nasıl bir konumda bulunduğunu açıklayın!”

Abramovici cipin içinde ayağa kalktı, doğrulup dimdik durdu, pantolonunu çekti.

Boru gibi bir sesle “Tutsak alınmaya gidiyorsunuz,” dedi. “Tutsaklık, tutsak alınan bir askerin kendini içinde bulduğu durumdur.”

Binbaşı gözlerini kıstı. Bakışlarını konuşan ufak tefek adamdan arkada oturan ve belirsiz gözlerle yürüyüş kolunu inceleyen Yates’e kaydırdı.

Abramovici aniden yükselen bir sesle “Tutsaklık ölümden iyidir,” dedi, “ama belli kısıtlamalar da getirir. Bir savaş tutsağı dikenli tellerle çevrili yerleşkelerde yaşar, dilediği gibi dolaşamaz, canının istediğini alamaz, istediğini vuramaz. Bunlar onun için sadece bir hatıradan, geçmişine ait nostaljik bir resimden ibarettir, mevcut koşullarda veya öngörülebilir bir gelecekte yeniden böyle yaşayamaz.”

Binbaşı huzursuzlanmaya başlamıştı. Yürüyen askerlerse kıkırdamamak için kendilerini zor tutuyorlardı.

“Çoğunuz için tutsaklık...” –Abramovici şimdi gelecekte olacıklardan bahsediyordu– “...kendinizi geliştirmek için bir fırsat olacak. Onbaşı ve altı rütbedekiler çalışacaklar. Bu, özgürlüğü kısıtlanmış bir insanın doğal olarak hissedeceği sıkıntıyı büyük oranda hafifleten bir şeydir. Ayrıca, eğer Müttelikler sizleri serbest bırakmaya karar verirse, toplum için faydalı bireyler olma yolunda size yardımcı olacaktır. Astsubaylardan denetleme görevleri için yararlanılacaktır.”

Yates, beşinci sıranın yan tarafında duran birinci sınıf bir Alman askerine bakıyordu, adamın yüzünde bariz bir hayal kırıklığı vardı.

Abramovici genç binbaşuya döndü. “Subaylar çalıştırılmazlar. Rütbelerinden gelen hakları aynen korunur.”

Askerler arasında bir homurtu yükseldi. Binbaşı yüzünü buruşturdu, yürüyüş kolunun ilk üç sırasını oluşturan diğer subaylarsa rahatsız bir şekilde kıpırdandı.

“Günlerini boş boş geçirmeye devam edebilirler. Artık emir erleri olmayacaktır, kendi eşyalarını kendileri taşırlar ve eğer temiz olmasını istiyorlarsa ayakkabılarını ve kıyafetlerini kendileri temizlerler.”

Arka sıralardan irikiyım, bakışları duygusuz, üniformasının kısa kalan kollarından kalın bilekleri görünen bir asker geldi. İki kocaman çantayı hiçbir şey söylemeden binbaşının ayaklarının dibine bıraktı, sertçe selamını verdi ve yerine döndü.

“Sonuç olarak,” dedi Abramovici, “şunu söyleyebilirim ki, zaman içinde doğal yollarla ölecek olanlar dışında, hayatta kalacaksınız. Amerikan savaş tutsakları kamplarındaki ölüm oranları düştüktür. Önünüzde parlak olmasa da hayli güvenli bir gelecek uzanmaktadır.”

Yerine oturdu.

“Mükemmel!” dedi Yates.

Yürüyüş emrini binbaşuya geri verdi. “Şimdi yürümeye devam edebilirsiniz.”

Alman, kâğıdı alıp cebine yerleştirdi ve yerde duran çantaları aldı. Gözlerinde nefret vardı. Ters ters “Kahramanca savaştık,” dedi, “Soylu bir şekilde de teslim olduk. Aynı şekilde davranılmasını beklerdik.”

Yates dümdüz bir sesle “Korkarım yanıyorsunuz,” dedi. “Kahramanca savaştınız. Teslim oldunuz, çünkü sizi teslim olmak zorunda bıraktık ve Ruslardan deli gibi korkuyordunuz. Ve size hak ettiğinizden de iyi davranıyoruz.”

Binbaşı hiçbir şey söylemedi. Topuklarının üzerinde döndü –istediği gibi seri bir şekilde dönememişti, çünkü ağır çantalar denge-sini bozuyordu– ve bağırdı: “*Achtung! Vorwärts! Marsch!*”*

* (Alm.) Dikkat! İleri! Marş!

Yürüyüş kolu Yates'ın yanından ilerlemeye başladı. Şimdi ağır ağır ve çıt çıkarmadan yürüyorlardı. Epey kalabalık bir kafileydi; Yates bu adamların cipe saldırıp onu ve Abramovici'yi öldürmeleri için binbaşının tek bir sözünün yeterli olacağını biliyordu. Ama belli ki böyle bir düşünce Alman'ın aklının ucundan bile geçmemişti.

Ve sonunda Elbe'ye ulaştılar.

Yakınlarda olduklarını biliyorlardı ama iyice yaklaşıp kadar nehri göremediler. Dümdüz araziler mola vermiş birliklerle doluydu, tanklar ve silahlar öylece duruyordu, uçaksavar bataryalarının burnu göğe çevrilmişti... ama bu sadece sembolik bir görüntüydü.

Burada savaş bitmişti.

Yates büyük bir rahatlama hissetti. Başarmışlardı. Uzun zamandır gerilen yay nihayet gevşemişti. Hayat yine yaşamaya değerdi ve artık sivri uçlu bir metal parçasına mal olmuyordu.

Kolunu Abramovici'nin güçlü kuvvetli omuzlarına attı ve "Şuna bak!" dedi, "İnanamıyorum! Bitti, sonu geldi! İş bitirdik, Tanrım, ne harika!"

Abramovici başını sallıyor ve dudaklarını büzmüş, ısıklı bir dans müziği çalıyordu. Hâli o her zamanki kontrollü davranışlarına o kadar aykırıydı ki Yates önce sırtıttı, ardından açık açık, gürültülü bir kahkaha patlattı.

"Hadi biraz dağıtalım!" dedi Yates. "Sadece bir günlüğüne, böyle bir günde de dağıtabiliriz herhâlde!"

Abramovici hâlâ cipin direksiyonunda; ellerindeki şişeleri havaya kaldıran, bağırıp çağıran, kafalarındaki miğferleri yan yatmış hâlde yola atlayıp duran sarhoşlardan kaçıyordu.

"İyi bir savaş oldu," dedi Abramovici. "Babam hep derdi ki, Leopold derdi, savaş kesinlikle iyi bir şey değildir, eğer sağ çıkmayı başaramamışsan! İşte nehir orada, efendim. Şimdi ne yapıyoruz?"

Usul usul, durgun akan, geniş, çamur rengi bir nehirdi. Her iki kıyısındaki sığlık bölgelerde suya batmış mavnalar vardı. Römorkörlerin bacaları ve üst güverteleri, Yates'ın olabildiğince hızla ve olabildiğince uzağa göndermek istediği geçmişi hatırlatan birer uyarı işareti gibi suyun üstünde çıkıntı yapıyorlardı.

Nehirden aşağı birtakım nesneler yüzerek geliyordu: rotaları etrafında anlamsızca dönüp duran tekne enkazları, dubalar, sudan şişmiş cisimler. Nehrin karşı yakasına geçen köprünün üzerindeki bir grup adam şamandıralara takılan savaş artıklarını temizlemekle meşguldü.

Yates “Şurada,” diyerek Abramovici’yi yönlendirdi. “Şuraya park edebiliriz sanırım.”

Cipten inip nehre doğru yürümeye başladılar. Yates sevincinin hızla sönmekte olduğunu farkındaydı. Daha biraz önce Ruth’a telefon edebilmek, hiç değilse bir telgraf gönderebilmek ve ona bu büyük ve güzel haberi vermek istiyordu... savaşı kazanmışlardı ve savaş kesinlikle ve sonsuza kadar bitmişti, sağ salım Elbe Nehri’nin kıyısında dikiliyordu, burnu bile kanamamıştı, çok yakında eve dönecekti, hayatının bu önemli anında, en önemli anında, yeniden doğduğu bu anda onu çok seviyordu.

Bu anı paylaşmak istediği kişi oydu... ama an ellerinin altında dağılıyordu. Belki de sandığından daha yorgundu. Belki de bu an ile bindiği geminin Hudson boyunca ilerlediği o puslu sabahı birbirine bağlayan köprü o kadar uzundu ki sonuna geldiğini fark edemiyordu. Yine de, bugünün, sadece hayalini kurabildiği zamanlarda düşlediğinden neden bu kadar farklı olduğu üzerine kara kara düşünmektense *yorgunum* deyip geçmek daha kolaydı. Belki de, yine doğru yerde değildi. Kendini salıp bırakabileceğin, birliklerin dalgalanan bayraklar ve parlak süngüler eşliğinde fethedilmiş caddelerde yürüyüşler yaptığı, zaferin zafer gibi kutlandığı yerler olmalıydı.

Veya belki de Almanlar mahvetmişti bugünü. Savaşın bir anda sonlanmasına, bir tür fiyaskoya neden olmuşlardı. Cephede “Ateş kes!” emrinin yankılandığı, adamların deliklerinden çıkarak birbirleriyle kucaklaştığı tarihî bir an yaşanmamıştı. Burada, bu bölgede savaş bitmişti, ama başka yerlerde, gelişigüzel, devam ediyordu.

Veya belki de savaş hiç bitmemişti.

Köprünün Amerikan tarafındaki nöbetçi Yates’in kâğıtlarına şöyle üstünkörü bir baktı.

“Karşı tarafa mı geçmek istiyorsunuz, komutanım?”

“Evet.”

“Herkesin akşam 6’dan önce dönmüş olması gerek. Emirler böyle.”

“Neden? Bir sorun mu var?”

“Bilmiyorum,” dedi nöbetçi. “Birtakım olaylar yaşandığını söylüyorlar. Bu Ruslar çok sert adamlar, biliyorsunuz!”

“Öyle mi?”

“Duyduğuma göre yarından itibaren geçiş yasaklanacaktı. Bundan sonra sadece resmî görevliler...”

“Yani bütün Rus Ordusunu yasak bölge ilan ettiklerini mi söylüyorsun?”

“Ben de geçtim karşıya!” dedi nöbetçi. “Çok sert adamlar!”

“Bunu söylemiştin zaten!”

Diğer tarafta geniş göğüslü, boğazlı yaka tunik giysileri madalya dolu ve omuzlarında hafif makineli tüfekler asılı iki kız nöbet tutuyordu. Daha doğrusu üç Amerikan askeriyle kol kola girmişlerdi ve dördüncü bir Amerikan askeri de grubun fotoğrafını çekiyordu. Kızlardan biri, çilli, sapsarı saçları olan Yates’e tüm dişlerini göstere göstere güldü. Abramovici’yle beraber yanından geçerlerken Yates de kıza el salladı. Kızıl Ordu askerlerinin çimlerine uzandığı veya bütün gün sıkı çalıştıktan sonra akşamın tadını çıkarmak için parka giden insanların ölçülü adımlarıyla turladıkları uzun, düz toprak set boyunca yürümeye başladılar.

Ama ilerledikçe gitgide daha fazla sayıda insan ortaya çıkıp neşeyle bu iki Amerikalının etrafını sardı. Üniformaları yıpranmış ve yamalıydı, ama silahları yeni gibi kalmıştı.

Ruslardan bazıları sarhoştı. İçlerinden biri; irikıyım, geniş göğüslü, Moğollara benzeyen ve başında bir Çerkez şapkası olan adam Abramovici’nin üstüne atıldı ve Abramovici ciyak ciyak bağırıp elinden kurtulana ve Yates’in yamacına sığınana kadar onu kendi etrafında döndürüp durdu. Çerkez şapkalı asker iyi niyet gösterisiyle kollarını iki yana açtı: *Bunca yolu gelmişsiniz!* Sonra bir kere daha: *Bunca yolu gelmişsiniz!* dedi, ardından ellerini çırpıp sırtmaya başladı.

“Bu Ruslar çocuk gibi,” dedi Abramovici.

Yates tam o sırada yanlarından geçen bir adamın makineli tabancasını işaret etti. Tambur şarjörüyle gayet etkili bir silah gibi duruyordu. “Ne çocuk ama!”

Ardından ekledi: “Ama içlerindeki bu neşe! O dizginsiz neşe!”

Bu insanı hem özendiren hem de rahatsız eden bir neşeydi. Kendisinin de duymak istediği, şüphesiz o anın da gerektirdiği ama bir türlü elinden gelmeyen bir neşeydi bu.

“Bizim derdimiz ne?” diye sordu; Abramovici’den ziyade kendine soruyordu. “Bizde eksik olan ne?”

Abramovici kendini eksiksiz ve rahat hissediyordu. Hem içinde hem dışarıda her şey yolundaydı, ama Yates o tuhaf hâllerinden birini yaşıyordu. “Amerikalılar,” dedi, “ciddi, pratik insanlardır. Bu yüzden dünyada başı çekeceğiz. Amerikalılar bir amaç olmadan hareket etmezler. Amerikalı olmaktan gurur duyuyorum, özellikle de Almanları, Rusları veya başka yabancıları gördüğüm zaman.”

Yates’in ihtiyaç duyduğu cevap bu değildi. Kendisini neyin rahatsız ettiğini bile kesin olarak bilmiyordu. Tek bildiği onun da böyle neşelenmesi, böyle koyvermesi gerektiği idi. Gün bugündü!

Torgau kasabasına doğru geliyorlardı. İlerledikçe, fazla hasar görmemiş evlerin sayısı artıyordu. Abramovici duvara daha yeni yapıştırılan Rusça ve Almanca bir afişe bakmak için durakladı. “Afiş için vakit kaybetmemişler,” dedi.

Afişler Yates’in umurunda değildi. Bir cevap almak istiyordu; ona bir cevap verebilecek biriyle konuşmak istiyordu ve bu kişinin kim olduğunu biliyordu. Çerkez şapkalı adamı Abramovici’yi tutup sallarken gördüğünde aklına o gelmişti. Yine, makineli tabancalı adamın yanından geçerken de düşünmüştü onu.

“Kavalov’u hatırlıyor musun?” diye sordu.

“Elbette, hatırlıyorum,” dedi Abramovici küçümser gibi. Şu Yates’in aklı da daldan dala atlıyordu! Abramovici tedirgin olmuştu. “Rus denizci. Verdun’daki kargaşada görmüştük onu.”

“Ona ne olduğunu merak ediyorum...”

“Milyonlarca Rus var,” dedi Abramovici filozofça bir edayla. “Hepsi kâğıt paralar gibi birbirine benziyor. Tomar tomarlar...”

“Belki de.” Yates şimdi daha kararlı adımlarla yürüyordu. Kasabanın merkezi olması gereken yere doğru gidiyordu. Sanki birini arıyor gibiydi.

“Herhâlde onu burada bulmayı beklemiyorsunuz?” Abramovici’nin endişesi şimdi gerçek hâline gelmişti. Kendilerine göz kulak

olmayı beceremeyen insanlar gerilimli durumlarda darmadağın olurlar; tabii böyleleri, gerilim aniden son bulunca da dağıtırlar.

“Hayır, bulabileceğimi hiç sanmıyorum. Ama keşke bulabilseydim.”

“Neden? Ne için istiyorsunuz ki onu?”

“Bilmiyorum... zamanında tanıştığım ve kendi fikirlerinden gayet emin olan bir adam işte...”

“Ben de kendi fikirlerimden gayet eminim,” dedi Abramovici aksi bir sesle, “Üstelik benimkilerin savaşta da barışta da yararlı oldukları kanıtlandı.”

Yates ısrar ediyordu. “Verdun Kampı’ndan çıkacağını ve tekrar kendi ordusuna katılıp savaşacağını söylüyordu. Yani gayet mümkün...”

“Neymiş mümkün olan?”

“Onu burada bulmamız.”

Bir insan böyle bir ruh hâline girmişse suyuna gitmekte fayda vardır. Abramovici de “Pekâlâ, Teğmen,” diyerek teslim oldu. “Umarım şu Kavalov’u buluruz. Ama bulsak ne olacak? Ne faydası var? Savaş bitti ve yakında evlerimize döneceğiz. Hem onu bulamasak da ne fark edecek? Hadi, nehrin bize ait olan kıyısına dönelim. Burada göreceğimizi gördük. Bozguna uğramış bir kasaba daha işte...”

Yolun karşısında, bir evin önünde oturan bir Rus vardı. Yates adamın sadece sırtını görebiliyordu... ama bu sırt tanıdık gelmişti ona. Geniş ve güçlü bir sırttı bu. Üniformanın hâkî rengi kumaşının altında Kavalov’a ait yoğun yara izleri gizleniyor olabilirdi. Yates molozların üzerinden geçerek eve doğru gitti. Adamın başının arkasındaki saçlar Kavalov’un saçlarıydı, sarı ve gür, ense de aynı güçlü enseydi.

Yates Rus’a arkasından yaklaştı.

“Kavalov!” diyerek elini adamın sert omuz askısının üzerine koydu.

Rus sıçrayarak döndü.

Amerikalıyı gördü. Yüzüne alnından ve çenesinden yayılan o ehemmiyet havasını silen kocaman bir gülümseme yayıldı. Çukur gözleri parladı. Yates’in eline yapıştı ve “Amerikalı *tavariş!*” diye bağırdı.

* (Rus.) Yoldaş

Ama adam Kavalov değildi.

“Kavalov!” diye tekrarladı Yates, morali bozulmuştu, kendini aptal gibi hissediyordu.

Rus eve doğru bağırarak bir şeyler söyledi ve beş altı asker topluca dışarı çıkıp Yates’le Abramovici’yi kucakladıktan sonra aralarına aldı.

“Kavalov!” İlk Rus, Yates’i işaret ediyordu. “Amerikalı *tavariş*!” Ardından kendini göstererek bağırdı: “Pavlov!”

Diğerleri de bağıra bağıra adlarını söylediler. Belli ki kendilerini anlamayan herkesin işitme güçlüğü çektiğini sanıyorlardı.

Yates başını iki yana salladı. Kendini göstererek, “Hayır! Hayır!” dedi, “*Nyet Kavalov!*”

“*Nyet Kavalov!*” diye bağırdı asker Pavlov. “*Nitchevo!*”** Sonra başını kaldırdı ve Yates’i dikkatlice, tepeden tırnağa inceledi. “Amerikalı *tavariş*?”

Yates onaylar gibi başını salladı. Pavlov, Yates’i kucakladı ve yanaklarından öptü. Hafif bir sarımsak ve alkol kokusuyla kesif bir ter kokusu geldi Yates’in burnuna.

Rus görkemli bir hareketle el salladı. Bir yerlerden bir şişe çıktı ortaya. Pavlov şişeyi zorla Yates’in eline tutuşturdu.

Votka, diye düşündü Yates ve dikkatli bir yudum aldı. Ama içkinin tadı düşündüğü gibi değildi; Almanların *kümmel*’ine*** benziyordu. Sertti. Bir yudum daha aldı.

Boğazından midesine, oradan da tüm uzuvları boyunca yayılan bir sıcaklık duydu. Kendini daha iyi hissetmeye başlamıştı. Şişeyi Abramovici’ye uzattı. Ruslar da gülererek onaylamışlardı.

Abramovici şiddetli bir biçimde başını iki yana salladı. Yedi dev gibi Rus tarafından etrafı çevrilmişti, ama savaşı kazandı diye sağlığından olacak değildi. Pavlov, Abramovici’nin yanına geldi. Yates’e bakıp ciddi ciddi başını sallayarak şişeyi havaya kaldırdı, “Kavalov!” diye bağırdı ve Abramovici’yi, bir bebeği kucağına alan bir hemşire gibi kucağına aldı, şişenin ağzını dişlerinin arasına sıkıştırarak içkiyi boca etti.

* (Rus.) Kavalov değil.

(Rus.) “Boş ver!”, “canın sağolsun”,

*** Bir tür likör.

Abramovici boğulur gibi olup tekme atmaya başlayınca Ruslar kahkahalara boğuldu. Abramovici yavaş yavaş duruldu, bodur bedeni kendini bu müdahaleye bıraktı, yüzü kiremit gibi oldu, gözlerine kan oturdu.

Sonunda Pavlov onu bıraktı. Şişeyi ışığa doğru tuttu, üzülmüş gibi dudaklarını büktü, ardından şişeyi molozların üzerine fırlattı. Şişe paramparça oldu.

“*Nitchevo!*” dedi Yates.

“*Nitchevo!*” dedi Pavlov. Epvey güçlü bir biçimde bağırdı, bir Alman göründü, telaşlı küçük küçük adımlarla etrafta dolandı. Pavlov içki mahzenini işaret etti. Alman, Yates’i fark etti ve yanına sokulup yalvarır gibi bir dolu laf etti. Hiçbir şeyi yoktu. Fakirdi. Elinde avucunda ne varsa almışlardı. Koruma istiyordu.

Pavlov yanındaki adamlara bir şeyler söyledi. Adamlar hiç zorlanmadan içki mahzeninin kapısını kırdı ve elleri kolları şişelerle dolu geri geldiler. Yine aynı içkiydi; *kümmel*. Pavlov kadeh ve sandalye istediğini anlattı. “*Kulturni!*” diye yüksek sesle açıkladı. Alman bir süre evinin ve içki mahzeninin önüne sandalyeleri dizmekle, masayı ve kadehleri düzenlemekle uğraştı. Molozların ortasında bir sokak kafesi!

Yates hiçbir vicdan azabı duymuyordu. İçki içmek istiyordu. Abramovici keyifli keyifli sallanıyor, gevezelik ediyor ve layıkıyla kutlanmayan zafere zafer denmez, diyordu.

Pavlov kadehini kaldırdı.

“Roosevelt!”

“Stalin!”

“Churchill!”

Her isimden sonra kadehler boşalıyordu. Yates yakasını gevşetti.

“Kavalov!” diyerek kadeh kaldırdı, boğazına bir şey oturmıştu sanki, *kümmel*’ini hızlıca yuttu. Gözlerini ovuşturdu.

Pavlov ayağa kalktı, kasıla kasıla masanın etrafından dolaştı ve Yates’i bir kere daha kucakladı. Şimdi daha fazla alkol ve daha az sarımsak kokuyordu. Yates bu kokudan hoşlanmıştı. Kuvvetli insanların kokuları da kuvvetli olacaktı! İçti.

Pavlov ağzını yaya yaya, kimsenin dinlemediği bir konuşma yapmaya başladı. Söylediği isimlerden bazıları Yates’e tanıdık geliyordu;

sanki isimler yavaşça havada süzülüyor ve yumuşak sesler hâlinde kulaklarına ulaşıyordu. “Stalin!” ve “Roosevelt!” ve ‘Kavalov!’ Bu Pavlov denen adamın Kavalov’u tanıyıp tanımadığını ya da Kavalov’u kim sandığını merak etti, ama çok da fark etmiyordu. Kavalov bir şeylerin sembolüydü artık.

Pavlov yerine oturdu. Hep birlikte içtiler. Ürkek Alman etraflarında dolanıyor, kederli gözlerle kaç şişe kaldığını sayıyordu.

Bir duraksama yaşandı. Yates, Rusların beklenti içindeki gözlerle ona baktıklarını hissetti. Ne yapması gerektiğini biliyordu. Ayağa kalkınca Ruslar alkışa başladı, Pavlov Alman’ı hafifçe dürterek onun da alkışlamasını sağlamıştı.

Yates etrafına bakındı. Başı masaya düşen Abramovici hafiften horluyordu. Yates Ruslara baktı, çok Rus vardı. Kaç kişi olduklarını bile bilmiyordu artık. Hepsi birbirine benziyordu. Kâğıt paralar gibi. Hayır, kâğıt paralar gibi değillerdi, Abramovici hayal gücünden yoksun, hayattaki önemli şeyleri anlamaktan aciz bir aptaldı. Hepsi Kavalov gibiydi!

“Kavalov!” diye başladı yumuşak bir sesle. Sallandığını hissediyordu, masanın köşesine tutundu. Sakın şimdi devrilme! *Kulturni* ol!

“Ee, Kavalov... buna ne dersin? Burada olacağını biliyordum. Seni bulacağımı biliyordum, başından beri biliyordum. Bulmak zorundaydım, anlıyor musun? Ruth’un bana verdiği üç küçük maymuna ne diyorsun? Tanrı Ruth’u kutsasın! Görme, duyma, konuşma... Gördüm, duydum, şimdi de konuşacağım. Ne derlerse desinler, güzel bir savaş oldu bu. Bunu biliyorum, biliyorum. İyi de o zaman derdim ne benim? Sen söyleyebilir misin? Burada oturmuşsun, neşe içindesin ve sarhoş oluyorsun. Ben de sarhoşum... ama kederliyim. Neden? O kadar çok insan yitirdim ki... Sevebileceğim insanlar; Tolachian, Thorpe, Bing... Geriye sadece Abramovici kaldı, ama o da horluyor. Peki sen kaç kişi yitirdin? Peki ya sırtındaki o yaralar? Bileklerindeki, seni astıkları yerdeki yaralar? Ben de fena iş yapmadım, değil mi? Bir bakıma Dehn’i ben öldürdüm sayılır, Mulsinger’le Heberle’yi de. Sen tanımazsın onları ve inan bana tanımamakla bir şey de kaybetmiş değilsin! Paula Toplama Kampı’na da gittim, o kadar zordu ki benim için, kursağımı parçalıyorlarmış gibi. Hassas bir adamım ben, öğretmenim sonuçta, sakın gülme bana... ama benim

de kendi yaralarım var! Elbette senin ensende Willoughby yoktu, o kadar şanslısın ki. Genel olarak skorun eşit olduğunu söyleyebilirim. O zaman neden senin hissettiklerini ben de hissetmiyorum? Neden cevap vermiyorsun? Veremiyor musun yoksa? Savaş bitti, artık buradan sonrası kolay. Zafer, Zafer, Çok Şükür! Katılmıyorsun, “O öyle değil,” diyorsun! Pekâlâ, insan insandır ve her zaman zayıf, budala olacaktır ve hep karşısındakinin boğazına yapışacaktır. Böyle de mi değil? Fazla hafife alıyorsun, kanıksamışsın! Seni anlamıyorum, kendinle çelişiyorsun. Bir taraftan bana henüz işimiz bitmedi, bir şeylerin başındayız daha diyorsun, bir taraftan da içkiyle ve sevinç çılgınlıklarıyla kendinden geçiyorsun. Şarkı bile söylüyorsun! Senin de kendi sınırların var! Buraya kadar gelebildiğine, burada böyle oturup keyfine bakabildiğine memnun olman gerek. Daima ileri, hep ileri taşıyorsun kendini... Ama neşen de yerinde. Belki de durup arkasına bakınca neşelenemiyor insan. Belki de ileriye bakınca, hayatı bir mücadele gibi görünce, kendini bu yolda yıpratınca, kendini buna adayınca geliyor neşe. Orospu çocuğunun tekisin sen. Beni buna sen zorladın. Ben istemedim. Ben hâlimden memnundum. Yeteri kadar şey yaptığımı düşünüyordum. Ama öyle olsun. Sen ve ben, buradan devam edeceğiz. Sadece o neşenden bana da ver. Ver onu bana. İhtiyacım var...”

Yates kadehini kaldırdı ve meydan okur gibi bağırdı: “Kavalov!”

Ruslar da eşlik etti. Pavlov gelip yine kucakladı Yates’i. Dengelerini kaybedip yere, cam parçalarının, boş şişelerin ve molozların arasına yuvarlandılar.

Alman, masada kalan tek dolu şişeyi alarak hızla sıvıştı, hırsız gibi sinsi sinsi arkasına bakıyor ve kendi hâline acıyordu.

HADDİNİ BİL

1

AUTOBAHN* FARKLI KOLLARA AYRILARAK RUHR SANAYİ BÖLGESİNİN KALBİNDEN GEÇİYOR, tali yol ise alçalmaya başlayan bir ok gibi Kremmen şehrine yöneliyordu.

Yates bir şekilde mutlu hissediyordu kendini. Oysa sürücü bıkkın bir biçimde önüne bakıyor, Abromivici ise cipin arka tarafında uyukluyordu. Yates aracı durdurmalarını emretti ve indi.

Mutluluğu, yeni görevini kabul ettiğinde hissettiklerinin keskinleşmesinden kaynaklanıyordu. “Kremmen’e gitmek ister misin?” diye sormuştu DeWitt ona. “Orada Almanlar için yeni bir gazete çıkarmanı istiyorum. Askerî Hükümet’le de yakın bir bağlantı kur. Kremmen’de bu önceliği sana veriyorum, çünkü Willoughby’yi tanıyorsun ve Farrish’le de karşılaştın. Bu durum, işleri kolaylaştırıcaktır.”

Yates durumu anlamış ve “Evet, kolaylaştırması lazım, teşekkür ederim,” demişti Albay’a.

Şimdi de yola koyulmuştu işte. Bir tepenin kenarında dikildi; güneş ışığı yüzünden kırıştıırıp durduğu nemli gözleriyle şehrin girintili çıkıntılı harabelerine doğru inen yan yolu takip etti. Kremmen oradaydı işte! Ruhr bölgesinin Pittsburgh’u, daha önceleri Rintelen’lerin, şimdi ise Farrish ve Willoughby’nin egemenlik alanı. “Kremmen” adı Yates’in zihninde belli imgeler canlandırmıştı: gündüzleri dumanla kaplı, geceleri ise fırınlardan çıkan o kanlı ısıltının şehrin üstünü çatı gibi örttüğü bir yer. Ama şimdi günışığı altında

* Almanya’da otoyol.

parlak bir biçimde önünde uzanan bu şehir, boş göz çukurlarıyla kör bir adama benziyordu; güneş ışığını içine çekiyor ama onu fark etmesine dair bir belirti göstermiyordu; ayrıca rüzgârla birlikte üzerine doğru gelen, kok kömürünün yanarken çıkardığı o ağır koku değil de, şehrin yıkımıyla oluşan tozların o incecik partikülleri idi, bunlar burun deliğinden içeri doluşup burnunu kurutuyordu.

Bir iç geçirdi ve alışkanlığı olduğu üzere parmaklarını ovuşturdu ve birden onların pürüzsüz olduğunu fark etmenin şaşkınlığı ve keyfiyle gülümseyiverdi, sigilleri kaybolmuş, cildi toparlamıştı. ‘Ah kurnaz, ah şu uyanık bedenim’ diye düşündü ve kendi kendine güldü. Ona öyle geliyordu ki bu can sıkıcı sürgünlerin ortadan kaybolmasından, korkularından kurtulma, hayatta kalmanın yarattığı bir rahatlama ve zaferin bir ölçütü olarak faydalanmaktaydı.

Dönüp Abromivici’ye seslendi: “Hey, uyan bakalım! Neredeyse vardık!”

Abromivici irkildi. Güneş suratının bir yanını yakmıştı, yanağını ovuşturdu. Sonra da aşağıya, vadiye doğru baktı.

“Burası mıymış yani? Ne arıyoruz biz orada? Hâlâ yaşayan birileri kaldıysa, pılsını pırtısını toplayıp taşınacak kadar akılları olmalı.”

Yates bir güzel koltuğuna kuruldu. “Gidelim!” diye emrini verdi ve araç da bayır aşağı, Kremmen’e doğru yola koyuldu.

Kremmen hiçbir zaman güzel bir yer olmamıştı ama orada hayat vardı eskiden. Şimdi ise camsız pencerelerin arkasından molozlar yükseliyordu... tuğlalar, harç ve beton blokları, paslanmış küvet ve ocaklar ve kimsenin ne olduğunu tam tarif edemeyeceği türden şeyler. Bu enkaz üzerinde otlar bitmişti. Sürücü yanlış bir yerden dönüş yaptı ve kimsenin temizleme zahmetine katlanmadığı sokaklarda saplanıp kaldılar; buradaki çukurlar, kokuşmuş çamurlu suyla doluydu. Yates sonunda, döküntülerin yanıp yıkılmış evler boyunca düzgün bir biçimde toplanıp kaldırıldığı temizlenmiş bir yol buldu. İnsanlar, tıpkı yorgun düşmüş sinekler gibi, enkaz arasından dikkatle ve yavaş yavaş ilerliyordu. Araç işçi mahallesine daha fazla yaklaştıkça, Hava Kuvvetleri’nin yaptığı iş de daha ayrıntılı bir biçimde ortaya çıktı. Yates derin bir nefes çekti içine. Bu kokuyu biliyordu, Normandiya’daki çalı çitlerinin orada aldığı kokuydu. Enkazın altında hâlâ ölümler vardı.

“Ne cezalandırma ama!” dedi Abromivici.

Ardından sokak genişledi, küçük yıkıntılar geride kaldı ve Rintelen İşletmesi’nin o devasa binaları görüş alanını kapladı. Bu binalardan kimisi tümüyle yanıp kül olmuştu; asıl yapılardan geriye, bir zamanlar ev sahipliği yaptıkları makinelerin enkazlarıyla dolu, yamulmuş iskeletler kalmıştı sadece. Ancak kimi binalara da neredeyse hiçbir şey olmamıştı. Ortadaki alanda bir bomba öylesine ironik bir biçimde patlamıştı ki Maximilian von Rintelen’in çelik heykeli, kendi anıtının ayağından uygun bir biçimde kopup oracığa çökmüştü; orada öylece oturmakta, o kudretli ve sakallı kafası, elinden de destek alıp düşünceli bir biçimde yarattıklarından geriye kalanlara bakmaktaydı.

Yates’in gözlemleyebildiği kadarıyla geriye kalanlar hayli fazlaydı. “Cezalandırma...” dedi Abromivici’ye, “pek de eşit bir biçimde düşmemiş aralarına, öyle değil mi?” Sonra da ekledi: “Bütün bununla bizim ne yapacağımızı merak ediyorum doğrusu...”

“Biz dediğiniz kim?”

“Bizim millet işte!” dedi Yates. Cip aniden sıçramış, o da sıkıca ön cama tutunmuştu. “Tanrı’nın cezası! Millet hâlâ burada. Ve İşletme’nin de en azından bir kısmı!”

Abromivici bir anlığına düşündü. “Askeriye,” dedi sonunda “her bir askeri, onun için en uygun göreve getirir. Biz bu yeniden eğitim meselesiyle sıkı sıkıya ilgilenmek durumundayız. Diğer meselelerde ne olacağı Albay Willoughby’nin işi.”

Yates, Abromivici’ye şöyle bir baktı. Pembe yanaklı, tıknaz ve hantal bu küçük adam her zamanki gibi haklıydı.

Yates’in hâlâ cipin ön camına yapışık vaziyetteki eli daha da sıkılaştı. Zaferin ardından yaşadığı boşluk hissini, haftalarca karargâhta öylece kayıtsız bir biçimde oturmasına neden olan hayal kırıklığını düşündü. O günü görece kadar yaşayamayan adamları, Bing, Thorpe ve Tolachian’ı düşündü.

“Yeniden eğitilmiş!” diye sorguladı “Neye karşı?”

“Ah, bir şey düşüneceksiniz artık,” dedi Abromivici.

Araçları, eskiden Kremmen Ağır Süvari Kışlası şimdi ise Farish’in yeni karargâhı olan yerin önünde durdu. Yates, zeytin yeşili renginde yeni boyanmış nöbetçi kulübelerine, ana kapının üstündeki

büyük beyaz tabelayı süsleyen Farrish'in Matador Tümeni'ne ait nişanlara ve bu işaretlerin altında yer alan ABD başkanlarına ait sözlerle, girilen muharebelerin ve kazanılan zaferlerin uzun listesine baktı.

"Evet, bir şey düşünsem iyi olacak," dedi.

Willoughby barut gibiydi. Kremmen bölgesini idare etmek, umduğu kadar kolay ve hoş bir iş olarak çıkmamıştı karşısına. Farrish'e şöyle dedi: "Bizim İdare tarzımızı onlara göstermeyi umuyorduk ama birliklerimizin hâlâ ayakta duran en sağlam binaları ele geçirmiş olması bir kenara, şehirlerin beşte dördünde ne elektrik ne gaz ne su şebekesi ne de kanalizasyon var."

"Bırak *Kraut*'lar birlikte hareket etsin," diye homurdandı General. "Benden kışlanın dışına mı çıkmamı istiyorsun?"

Willoughby buna yanıt vermemişti. Farrish, rütbesinin gücü böyle bir şeye pekâlâ yettiği hâlde lüks bir villada kalmıyordu. Karargâh birliğiyle birlikte üç katlı, tuğladan binaların oluşturduğu geniş bir tesiste kalıyordu, bu binalar simetrik ve birbirinin kopyası gibiydi, her biri kendi başına geçit törenindeki bir Prusya askerini andırıyordu... bu kışla bir zamanlar Kremmen Ağır Süvarileri'ne aitti.

Kremmen Ağır Süvarileri, *Geleneksel-Alaylar*'dandı. Kendileri de, gelenekleri de Kafkaslar'da yerle bir olmuştu, ancak sancaklarının, askerî bando takımlarının, şatafatlı geçit törenlerinin hatırası belleklerden silinmemişti. Farrish bu hatırayı kıskandı ve kendi Matador Tümeni'ni, Kremmen Ağır Süvarileri'nin hayali doğrultusunda yeniden biçimlendirmek istedi... askerlerinin postallarındaki tersyüz edilmiş deriyi parlatmak hayli güç olsa da temiz ve düzenli bir giyim kuşam istiyordu.

Willoughby ilk başta bu girişimi onaylamıştı. Zaferin ardından bile Farrish'in askerlerin Generali olarak kalması, onlarla birlikte yaşaması, onların günlük yaşamlarındaki ayrıntılara nezaret etmesi hoş bir yaklaşımdı... parlatılması gereken camlara, hiçbir leke kalmayacak şekilde temizlenmesi gereken kışla avlularına, cilalanması gereken miğfer içlerine varıncaya kadar ayrıntıların içindeydi. Willoughby, hem Ordu içerisinde hem de geri dönüldüğünde memleket-te, bu türden bir propagandanın değerinin farkındaydı.

Ancak Willoughby'nin günlük vazifeleri düşünöldüğünde, bu askerî fildişi kulesi, Farrish'i başa çıkılması daha zor biri hâline getiriyordu. Bu da Willoughby'nin bu adama dönük sadakatini zorluyordu. Farrish'in arzuları, Willoughby'nin karşılayabileceğinin ötesine geçmeye, onunla ters düşmeye başlamıştı; buna rağmen Farrish'in onun üzerinde mutlak bir yetkisi vardı. Farrish, Ruhr bölgesi için yaşanan savaşın son perdelerinde Kremmen'in bozguna uğramasına –"Bugüne kadarki en büyük bozgun, Clarence!"– kıkır kıkır gülerken, tam da bu bozgunun, Askerî Hükümetin Baş Subayı olan Willoughby'yi –kendisinin savaş zamanında kırdığı rekorlar gibi– barış zamanına özgü rekorlar kırmaktan alıkoyduğunu göremiyordu. Eğer Farrish, Kremmen'den daha az hasara uğramış kimi Alman kentlerinde tramvayların çalıştığını bilseydi, toplam tramvay hattı birkaç milden daha uzun olmasa bile, kendi tramvaylarının da çalışmasını isterdi.

"Düzen istiyorum! İşlerin tekrar başlamasını istiyorum!" Bu sözler, General'in emir veren o keskin sesiyle Willoughby'nin kulağının içinde tekrar ve tekrar yankılanıyordu. 'Ve daha hızlı,' diye ilave etti Willoughby kendi kendine, 've başka bir yerde olduğundan daha büyük ölçekli.' General'in kulağına kar suyu kaçmasına neden yardımcı olmadığını biliyordu. Savaşla gelen şöhet iyi ve hoş bir şeydi ama ülkeye geri döndüklerinde kolayca unutulurdu. Farrish yeni geleceğini, siyaseti düşünmek durumundaydı: senatör, vali ya da ötesi. Bu yüzden de Willoughby sürekli baskı altındaydı, Farrish'le arasını sürekli iyi tutmalıydı, temelde hiçbir şeyi çözme de sürekli birtakım küçük projeler icat etmeli, böylece en azından General'i bir nebze olsun memnun edebilmeliydi.

Ayrıca Willoughby'nin düşünmesi gereken bir de kendi geleceği vardı.

Her geçen gün, kendisini geleceğiyle karşı karşıya getiriyordu. İş, onu sivil hayatla yakın temasa zorluyordu... bu, yabancı ve işgal edilmiş bir ülkedeki sivil hayat olsa bile durum buydu. Willoughby, siyasal ve ekonomik güvenceleri bariz bir biçimde kendisinin lütfalarına bağlı olan, yalvar yakar durumdaki işadamları, avukatlar ve resmî yetkililerde, ABD'ye döndükten sonra bir yıl içerisinde kendisinin ne hâle gelebileceğinin iç karartıcı bir ön gösterimini görmüş-

tü. Sürekli İşgal Ordusu'yla birlikte kalma fikri üzerinde ciddi ciddi düşünmüştü... okyanusta mini bir yem balığı olmaksansa küçük bir gölette büyük bir balık olmak yeğdi. Ancak şundan emindi ki bu küçük gölet nihayetinde kuruyup gidecekti... Almanya ilelebet işgal altında kalmayacaktı ya. ABD'den gelen gazeteleri ve Coster, Bruille, Reagan ve Willoughby Avukatlık Firması'nın büyük ortağı Coster'dan gelen mektupları okuyor ve panik içerisinde Amerika'ya, savaş sonrası yeniden yapılanmayla birlikte ortaya çıkan büyük para için, yeni işler ve mevkiler için ve bir adamın savaş sonrası kariyerini belirleyebilecek müşteriler için yaşanan yarışa dönmesi gerektiğini anlıyordu. Burada, Kremmen'de saplanıp kalmıştı, Farrish'e bağlılığıyla saplanıp kalmıştı; eve dönme sırası ona geldiğinde, söz konusu yarışa içler acısı bir handikapla başlamak durumunda kalacaktı... tabii geri döndüğünde kendisi için sağlam bir başlangıç noktasının teminatını verebilecek birtakım avantajları, buradan, yani Kremmen'den ve Farrish aracılığıyla çıkarmayı başarabilirse iş başkaydı. Ağzının suyu akararak Delacroix işini düşündü. Eğer Prens Yaşa Bereskin ile Birleşik Çelik Şirketi'nin çıkarları arasındaki bağlantıyı kurabilmiş olsaydı!.. Gelgelelim, bu iş Yates yüzünden bozulmuştu.

Willoughby işinin içine bütün cazibesini, bütün uzlaşma yeteneğini ve bütün o ucuz siyaset marifetlerini katmıştı. Ama görüldüğü kadarıyla bunlar yeterli değildi. Fikirleri uzun uzadıya sorgulandığında bezgin, mızız biri hâline gelmişti; çok uğraşmıştı. Başkomutanlık Karargâhı, onu birbiriyle çelişen talimatlara boğmuştu. Nazilerden arındırma talep ediyorlardı, Sivil Alman idaresindeki Nazi Partisi üyelerini kovmasını söylediler ona. Pürüzsüz işleyen bir İdare talep ediyorlardı, ama böyle bir işleyiş, tam da işten kovması beklenen adamlara bağlıydı. Rintelen İşletmesi'ni çalıştırmasını talep ediyorlardı –*Çelik!* diye iğneliyorlardı onu, *Almanya'nın çeliğe ihtiyacı var!*– ama İşletme'nin sahibinin kim olacağını ve nasıl çalışacağını söylemiyorlardı.

En sonunda, masasındaki evrakları, emir ve talimatları temizledi, “Kremmen benim!” dedi ve hemen dönüp bu söylediğini işiten biri olup olmadığına baktı; eğer biri olsaydı “General Farrish'in onayına tabi olarak,” diye ilave edecekti.

Ardından da dördüncü ve sonuncu Belediye Başkanı'nı seçti.

İşe koşulan bir atı, pulluğundan alıp çift tekerlekli bir at arabasının önüne koşun. Kendini şaşkın hissedecek, yerini garipseyecektir, değişiklikten hoşlanmayacak ve daha hızlı falan da koşmayacaktır.

İşte Troy da, Willoughby'nin altına Kamu Güvenliği Subayı olarak atanmasının ilk günleri gelip geçtikten sonra böyle hissediyordu. Bazen kendine, onca insan arasından Willoughby acaba neden kendisini seçti diye soruyordu. Yanıtı basitti ve bunun için sadece Loomis'e bakması yeterliydi; Willoughby onu DeWitt'ten istemiş ve Ekonomi'den sorumlu bir konuma yerleştirmişti... Almanlar ekonomiye *Wirtschaft* diyordu. Devasa çelik üretim tesislerine sahip bu kentte, Troy başında bulunduğu polislik içinden ne kadar anlıyorsa Loomis de *Wirtschaft*'tan işte o kadar anlıyordu. Ve Willoughby'nin, Askerî Hükümet'in geri kalan departmanlarının başına getirdiği kişiler için yaptığı fiyasko denebilecek seçimlerin de, onlardan daha iyi olduğu söylenemezdi.

Her ne haltsa, ben de bir fiyaskoyum işte, diye düşündü Troy; ayrıca, Willoughby beni işsizlerin saflarından çekip çıkardığı, yapacak bir iş verdiği için şükretmeliyim. Müteşekkirdi. Kendisini işe vermiş, emniyet güçleri içinde temizlik yapmış, Nazi idaresinden kalma Polis Şefi'ni kovmuş ve onun yerine 1930'da emekliye ayrılmış ve dolayısıyla Nazizm ile lekelenmemiş bir Müfettişi göreve getirmişti. Bu yeni emniyet güçlerinin üniformalarını maviye boyatmış, New York'taki tasarımlarına uygun olarak Loomis tarafından üretimi sağlanan parıltılı rozetler bastırmıştı. Willoughby söz konusu olduğunda, ulaşılabilecek en parlak başarı, kolluk kuvvetlerinin Farrish tarafından teftiş edilmesi idi.

Eğer Troy, olan biteni boş verseydi, o küçük at arabasını sessizce çekseydi ve Willoughby ile sık sık yapılan toplantılarda, tıpkı Loomis gibi her şeye Evet deseydi, huzur ve mutluluk içerisinde yaşayıp giderdi. Ama Troy'un mutluluk anlayışı böyle değildi. Troy işine bağlı, özenli biriydi.

Yarı yarıya yıkılmış evleri, havaya uçmuş kapı ve pencereleriyle Kremmen, hırsızlar için bir cennet gibiydi. Gerek savaş gerekse Nazilerin alışkanlıkları geleneksel ahlaki değerleri yerle bir etmişti;

peşi sıra gelen yıkım, açlık ve işsizlik ise sıradan vatandaşa bir şeyi nereden alabiliyorsa almayı öğretmiş, onu buna mecbur bırakmıştı. Ayrıca bir de Yerinden Edilmiş Kişiler vardı; toplama kamplarından dönen ve Nazilerin egemenliği altında fırsatları değerlendiren insanlara karşı hınçla dolu kadınlar ve erkekler. Sokağa çıkma yasağı hiçbir anlam ifade etmiyordu. Enkazların arasından kayıp giden bir adamı nasıl bulabilirsiniz ki? Geceleri, hırsızlığın yanına cinayet de ekleniyordu.

Troy şu kadarını görmüştü ki, ister Amerikalı olsun ister Alman, bu herhangi bir polis gücü tarafından çözülebilecek bir mesele değildi.

Willoughby'nin yanına gitti. "Anlaşıldı," dedi Willoughby, "Genaral'ın sana bir tabur tahsis etmesini sağlayacağım. Bu piçlerin üzerine saldır, baskınlar yap. Onları temizle!"

Troy'un o koca elleri çaresizce iki yana açıldı. "Görmüyor musunuz, Yarbay? Onlara iş vermeliyiz! Onları belli yerlere yerleştirmeli, halk konutları işini, yiyecek işini organize etmeliyiz," dedi. Ona her şey son derece basit ve mantıklı görünüyordu. Neden böyle yapılmıyordu ki?

Willoughby soğuk davrandı. Çenesinin altındaki gıdısını çekiştirip o küçük ve endişeli gözlerini kapatarak "Sen kendi işine bak, Troy," dedi.

Troy, Willoughby'nin aklından ne geçirdiğini biliyordu: baş belası! Kendi kumandasını kaybetmiş durumda, şimdi de benimkinin içine etmek istiyor.

O da kendi köşesine çekildi. O gece Karen'a yazdı. Ona her şeyi tüm kalbiyle yazmak istemişti; on kez yazmaya başladı, onunda da yazdıklarını yırtıp attı, her bir yazma girişimi aptalca, mızızca ve huysuzca geliyordu ona. Sonuçta gönderdiği mektup üniformalar, rozetler ve günlük önemsiz olayların gülünç bir dökümüydü. Şöyle bitiriyordu; "*Neden buraya gelmiyorsun? Eğlenceli olabilir. Belki de burada sana özel bir haber vardır.*"

Mektubu göndereli iki hafta olmuştu. Hiçbir yanıt gelmemişti.

Willoughby'nin şu toplantılarından birine daha, ağır adımlarla yürüyordu Troy. Anlamsız ve biktiriciydi. Willoughby, ortaya fikirler atılması şöyle dursun, öneri getirilmesini dahi istemiyordu. İsteddiği şey, kendi sesini ve emir subaylarının Evet demesini işitmekti; kendi bölümünde olsa Troy'un asla hoş göremeyeceği adamlardı bunlar. Willoughby'nin sürekli bir onaylanmaya ihtiyacı var gibiydi. Troy bu adamı anlayamıyor ve bu durum onu kaygılandırıyordu. Toplama kamplarından gelen ve hâlâ yırtık pırtık üniformalarının içinde gizemli bir biçimde sokaklarda dolanan insanlar için ne kadar endişeleniyorsa, bu durumdan da o kadar endişeleniyordu işte. Troy bu insanlara karşı bir tür yakınlık, onlar için bir tür sorumluluk hissediyordu. Paula Toplama Kampı günlerini hatırladı. Ama etrafında bu tür şeyler hakkında konuşabileceği hiç kimse yoktu.

Gösteriştten uzak toplantı odasında –mekânı korumasına alan Willoughby, kendisi için önemli olan birkaç süs uydurmuştu gerçil!– Loomis'in yanına oturdu. Loomis'in seyrekleşen koyu saçları fark edilebilir derecede bir açıklık yaratıyordu ama bu şekilde genişleyen alnı, ifadesine hiçbir şey katmıyordu. Loomis, her şeyin ne kadar da iyi gittiğiyle ilgili bir muhabbete başladı. Troy ne düşündüğünü söylemedi ve Willoughby'nin açılış sözleriyle birlikte daha fazla mahcubiyet yaşamaktan kurtuldu.

Willoughby ise alaycı bir ifadeyle şöyle dedi: "SHAEF'in talimatlarına göre bir yerel Hükümetimiz olamaz, o yüzden bir Belediye Başkanımız olması lazım. Geçtiğimiz haftalar içerisinde üç ayrı başkanımız oldu, biri profesör, biri doktor, biri de eski bir gazeteci."

Troy bunu biliyordu ve bu kadar personel değişikliği karşısında Farrish'in neden kıyameti koparmadığını merak ediyordu; görünüşe bakılırsa General bir *Kraut*'u diğerinden ayırt edemiyordu.

Willoughby sözlerine esrarengiz bir hava vererek devam etti: "Öyle görünüyor ki şansımız yaver gitmedi. Ne zaman göreve birini getirsek Karşı-İstihbarat servisinden parlak biri çıkıp geliyor ve bu kişinin bir zamanlar bir Nazi olduğunu söylüyor. Pekâlâ artık bu defaki Belediye Başkanı o koltuğa yapışacak! Tebdili kıyafet gezen Hitler bile olsa, bunun üstesinden gelebilirim!"

Loomis, Troy'a doğru eğilerek yeni Belediye Başkanı'nın kim olduğunu bildiğini ve bunu ta ilk başta kendisinin Willoughby'ye

önerdiğini fısıldadı. Troy, başıyla onayladı, ona göre buna pek de bir öneri denemezdi.

Willoughby sonunda duyurusunu yaptı: “Seçtiğim kişi Rintelen İşletmesi’nin Başkan Vekili ya da *Generaldirektor*’u Herr Lämmlein’dir. Bir işadamıdır ve şunu da biliyorum ki hiçbir zaman Nazi Partisi’nin bir üyesi olmamıştır. Kremmen bir şirket kasabası, buradaki her şeyi Rintelen İşletmesi çekip çeviriyor, halkın ekmeği ve yağı konumundalar...”

Duraksadı ve alay edercesine gülümsedi.

“Eh işte, yağ olmasa bile, en azından ekmek diyelim. Adamlarının Rintelen’de öne çıkan bir konumda olmaları, halkın Hükümetlerine güven duymasını sağlayacaktır. Ayrıca kendisi İngilizce konuşuyor. Şahsen işadamlarını severim. Akli başında ve girişken olurlar, nasıl organize olunacağını bilirler. Elbette kesin bir atama yapmadan önce nasıl çalıştığını da göreceğiz.”

Troy’un işadamlarına dair bir fikri yoktu. Willoughby duyurusunu yapmadan önce, titiz bir seçim yapmış olmalı diye düşünüyordu. Ayrıca Willoughby Askerî Hükümeti bir grup çalışan “Evet-Efendim”ciye dönüştürmekte olduğu için, Alman mekanizmasına benzer bir şeyler inşa etmekte olduğundan şüpheleniyordu.

“Herkes hemfikir mi?” diye sordu Willoughby. “Yüzbaşı Troy?”

Troy, sarkık gözkapaklarının altından Willoughby’nin ağır bakışlarını üzerinde hissetti.

“Evet, komutanım!” dedi. “Elbette!”

Yates, *Kremmen Polizei-Präsidium*’unun* bombaların yarattığı çatlaklarla dolu koridorlarında sabırla bekleyen Almanların oluşturduğu sıraları geçerek kendine yol açtı. Kimi Almanlar onu coşkuyla, “*Guten Tag, Herr Leutnant!*” diyerek selamladılar. Kimileri ona yaklaşıp bir şeyler söyleme gayretindeydiler ama o yanlarından hızla geçti. İlk görüşmesini Willoughby ile yapmış, ondan Troy’un Kremmen’de olduğunu öğrenmişti ve şimdi de bir an önce Yüzbaşı’yı görme itkisinin peşine düşmüştü. Troy’un odasına girip kapıyı ardından kapayana dek, koridordaki uğultu onu takip etti.

* (Alm.) Kremmen Polis Karakolu

Troy'un zaten bir misafiri vardı. O ve Karen, birbirine gayet yakın bir biçimde pencerenin kenarında dikiliyor, girintili çıkıntılı enkazın oluşturduğu manzaraya bakıyorlardı. Hızla arkalarına döndüler, Troy öne doğru çıktı, o koca çehresi ışık yağmurunun altında karanlıkta kalıyordu.

"Yates!" dedi. "Ah delikanlı, seni görmek ne kadar da güzel!.. Önce Karen, şimdi de sen. Üstelik ikiniz de aynı günde!"

"Merhaba Karen!" diye selamını verdi Yates.

Karen da yanına gelip elini sıktı. Karen'ı ilk defa üniformasız görmenin şaşkınlığını yaşıyordu Yates.

"Senden sadece birkaç dakika önce geldi," dedi Troy. "Burada, Tanrının cezası, öylesine yalnızdım ki. Duydunuz mu? Artık bir polisim ben..." Masasının üst gözünü açtı ve o pırıl pırıl rozetlerinden bir avuç dolusu alıp çıkardı. "Nasıl, New York'takilere benzemiyor mu? Tabii bunun Kremmen arması olması dışında..." Duraksadı. "Umarım ikiniz de bir süre burada kalmayı planlıyorsunuzdur."

Karen rozetlerden birini eline almış inceliyor, parmağıyla rozetin üzerindeki deseni yokluyordu. Beğenisini belirten bir ifadeyle, "Gerçekten de çok hoş," dedi.

"Ne yapacağımı sana söyleyeyim," dedi Troy. "Burada tanıdığım bir kuyumcu var. Senin için bunlardan içi altınlı küçük bir tane sipariş edeceğim... onu uğur getiren bir ziynet eşyası olarak takabilirsin. Böyle bir şeyi kabul edersin herhâlde, öyle değil mi?"

Başıyla onaylayıp "Çok isterim," dedi Karen.

Birlikte pek hoşlar diye düşündü Yates ve "Sadece şöyle bir Merhaba demeye uğramıştım. Birbirimizi hep göreceğiz artık. Kremmen'deki *Kraut*'lar için bir gazete çıkaracağım," dedi.

"Bir dakika dur!" diye ısrar etti Troy. Karen'la baş başa kalmak istiyordu ama aynı zamanda bundan endişe de ediyordu.

"Matbaaya gitmem gerekiyor," diye devam etti Yates düz bir ifadeyle. "Abromivici orada yalnız şu anda."

"Abromivici mi?" diye sordu Karen.

"Evet... şu pantolonu sürekli kayıp duran ufak adam. Şimdiki yardımcım o. Hatırlamıyor musun onu?"

"Bing nerede?" diye sordu Karen.

“Bing...” dedi Yates. Ve ‘Aman Tanrım, nereden çıktı şimdi bu?’ diye düşündü. “Neden oturmuyoruz?” diye bir öneride bulundu.

Troy, Karen’a bir sandalye getirdi. Yates kadının elini tuttu, soğuktu.

“Bing öldü,” dedi küt diye.

Karen sersemleyip uyuşmakta olduğunu hissetti. Bir ışık sönmüştü sanki, kendi ışığı değildi ama yolunun bir kısmını ışıtan bir şeydi.

Troy’un polis rozetini mekanik bir biçimde parmağıyla yoklar-ken, “Nasil oldu da öldü?” diye sordu.

Yates, acı verici ayrıntıları atlayarak olan biteni anlattı. Gelgelelim Karen çok uzun zamandır savaşa çok yakındı; tabloya trajik derinliğini veren fırça darbelerini tamamlayabilecek denli yakındı. Ve o genç adam, eskiden görmüş olduğu hâliyle zihninde canlandı; o hayat dolu, canlı gözleri, hatta söylediği kimi şeylerden kısa parçalar... *Hayat devam ediyor. Bahar yine gelecek, biz gittikten sonra sayısız baharlar olacak, uçuşan elbiseli kızlar genç adamlarla tanışacak, bizim ellerimiz çoktan çürüyüp gitmişken onlar el ele tutuşacak... O kadar doyumsuzum ki ben, istemiyorum bitmesini, daha ne yaptım ki?..* Beyaz saçlı Tolachian’ın öldürüldüğünü gördükten sonra söylemişti bunları. Bing yaşamak istiyordu.

‘Ah, eğer bilseydim,’ diye düşündü Karen. ‘Beni ne kadar çok arzulamıştı. Hayır, eğer bilseydim bile... Ama böyle şeyleri nasıl anlatabilirsin ki?’

Yates, Karen ile Bing arasında geçen şeyleri ve o anda solan şeyin ne olduğunu hissetti. “Laborde ile birlikteydi,” dedi. “Laborde bir saatli bomba gibiydi; insan saatin tik taklarını işitebiliyor ama ne zaman patlayacağını bilemiyordu. Bing’le konuştum, onu Laborde’den uzaklaştırmaya çalıştım. Hiçbir yere kıvıldatamadım. Duyarsızlaşmış, her şeyi olurluna bırakmıştı. Yaşama tutunmanın bir önem taşımadığı noktaya ulaşmıştı.”

Karen hiçbir şey demedi. Ölen kişi zihninde son derece gerçek, son derece canlıydı; bunu kimse değiştiremezdi. Kendisi de bunun değişmesini istemiyordu. Yates onun için değiştirilemez, olağanüstü bir şeyi uyumlu bir hâle getirmeye çalışıyordu. İyi niyetli bir girişimdi ama o bunu istemiyordu.

“Onu severdim,” dedi Troy. “Her zaman kendi birliğime almak isteyeceğim biriydi.” Bununla birlikte onu kıskandığını düşündü. Acaba tuhaf ve uzak bir biçimde onu incitmiş olabilir miyim diye geçti aklından. “Bir keresinde ona pantolonlarımdan birini vermiştim. Ama onları geri getirmişti.”

Karen iki adama birden baktı. Her ikisi de ona yardım etmeye çalışıyordu. Sanki bunu yapabilirlermiş gibi... Bir süre sonra şöyle dedi: “Neustdat’a geri dönmesine memnun oldum. En azından bunu yaptı.”

Memleketi Neustdat’a döndükten sonra Bing’in neler hissettiğine dair daha net bir görüşü bulunan Yates, onun söylediklerini düzeltmeye kalkışmadı.

2

Dul Rintelen heybetli bir kadındı. Onunla ilgili her şey iriceydi... yuvasından fırlamış gözleri, yanakları, çenesi, şişmiş ve kabarmış gövdesi. Sadece elleriyle ayakları küçük ve gülünçtü; yumuşak ve genelde korku dolu olan sesi de öyleydi. Sesinin böyle olması, Maximilian von Rintelen’in kadının hayatı üzerinde –tıpkı Kremmen halkının büyük bölümünün hayatı üzerinde olduğu gibi– tartışmasız bir egemenlik kurmasının neticesiydi.

Bir anlamda, Maximilian von Rintelen –adındaki soyluluk belirten *von* öneki, ona müteveffa, talihsiz Kaiser tarafından verilmişti– ruhu aracılığıyla hâlâ evinde hükümünü sürmekteydi. Dul kadın bunu hissedebiliyordu, hatta bazen malikânelerinin ana salonundaki geniş ve halıyla kaplı merdivenin tepesindeki pano duvarı dolduran portresi sayesinde, neredeyse fiziksel olarak da hissedebiliyordu. Rembrandt tarzında yapılmış olan bu portre, kendisini karanlık bir arka planın önünde gösteriyor, o olağanüstü beyaz sakalı geniş göğsünün üzerinden âdeta salınarak geçiyor, birbirine yakın, doymak bilmez gözleri ise evin her bir köşesini kolaçan ediyordu. Şehvetli dudakları da bıyığı tarafından yarı yarıya gizlenmişti. Tuvalin üst köşesinden gelen bir ışık halesi, saçsız başına boydan boya vurduktan sonra ellerinde toplaşıyordu. Bunlar uzun, boğum boğum, tuttuğunu koparan, cezalandırıcı ellerdi ve Dul kadının bu ellerin do-

kunuşunu, ortaya çıkardıkları gücü hatırlamak için portreye sadece şöyle bir bakması yeterliydi.

Yetmiş, yetmiş beş yaşlarında yaşlı bir adamdı bu –o zamanlar genç ve narin bir kız olan karısıyla evlendiğinde ise orta yaşlıydı– ama yine de zamanın dışındaymış gibi görünüyordu ve bir gün gelip de öleceği gerçeği, sanki tümüyle doğaya aykırı bir şeydi; zaten doğal bir biçimde ölmemişti... bir gece, Amerikan uçaklarından bombalar Rintelen Çelik Fabrikaları'na düşerken, onu da imparatorluğunun enkazı arasında yakalamış, savaşarak ölmüştü.

Peki, onun yerini alacak kişi neredeydi? Böyle biri yoktu. Büyük adam dönemi artık geçmişti.

Pamela ile evlenen damatları Dehn –bu evliliğin aşk evliliği mi olduğu, para için mi gerçekleştiği Dul kadın için çok da açık değildi, zira Dehn son derece kusursuz ve kaçamak davranan biriydi, Pamela ise bu konuda asla konuşmazdı– uzaklarda, savaştaydı. Böylece görevi Lämmlein devraldı. İşletmenin kurnaz ve gri Başkan Vekili idi Lämmlein: gri saçlar, gri gözler, gri bir cilt, gri takım elbiseler. Kendi tarzınca iyi biriydi, kültürlü ve uzlaşmacı. Ama büyük bir adam değildi ve Dul kadın, Maximilian von Rintelen'in bıraktığı imparatorluğun, onun idaresi altında ufalacağını hissediyordu.

Evleri hâlâ geniş, saray gibi bir yerdi ve Dul kadın bu evde epey bir değişikliğe gitmişti; kendi eşyasını büyük bir odadan başka bir büyük odaya taşıtmış, çinili mutfakta aşçı üzerinde disiplini sağlayabilmek için özel bir gayret göstermişti, ayrıca hizmetçiler, kâhya ve bahçıvan için de aynısını denemişti. Ancak bunlar yabancı ülkelere kimselerdi ve Almanya istilacı güçler tarafından yere serileli beri artık onları idare etmek mümkün değildi.

Üstü cam, kocaman ve modern görünümlü masanın arkasındaki koltuğa süzülür gibi ve iç geçirerek kendini bıraktı. Bu masa ve koltuk hayli göze batıyordu; gerek evle gerekse salonla uyumsuzdular... ama Maximilian'ın eşyasıydı bunlar, bombardımanın ardından onun bürosundan kurtarılmıştı.

Pamela merdivenlerden aşağıya indi; yerdeki halı, adımlarının sesini yutuyordu. Dul kadın bir şekilde kızının varlığını hissetti ve sanki bir suç işlerken yakalanmış gibi şaşkın bir telaş içerisinde yerinden sıçradı.

“Otur oraya!” dedi Pamela, o kısık sesinde küçümser bir ton vardı. “O koltuğun bir şeyi yok. Sadece bir koltuk işte.”

“Gerginim biraz. Gafil avladın beni.”

“Şu koltuk! Şu masa! Keşke hepsi parçalara ayrılırdı. Bütün bu ev! Bunaltıyor beni. Yeniden dekore etmek istiyorum. Artık şu aptalca çatışmalar sona erdiğine göre bunu yapabiliriz sanırım.” Pamela, masanın üstüne tüner gibi oturdu. Elleri masanın üst cam kısmında izler bıraktı ve Dul kadın da onları sildi.

Tiz ve kulak dolduran bir sesle, “Bu hâlâ onun evi! Ben burada yaşadığım sürece de onun evi olacak!” dedi.

“Sen de gayet iyi biliyorsun ki, Maxie bu evi, kendisi zevklerinin peşinden koşarken seni meşgul etmek için inşa ettirmişti,” dedi Pamela.

“Pamela! Babana bu şekilde Maxie demeni istemiyorum!”

Pamela yüzünü portreye döndü. “Maxie!..” deyip bir kahkaha attı, sanki ihtiyar adam çerçevesinden çıkıp gelmiş ve onu çenesinin altından gıdıklıyormuş gibi atılan gürül gürül, kurnazca bir kahkahaydı bu.

“Baban büyük bir adamdı, muhteşem bir adamdı, imparatorluk inşa etmiş biriydi!”

“Ondan hiç hoşlanmadım. Ne kaldı ondan geriye? Ne kaldı o imparatorlukta geriye?”

Dul kadın, masanın orta çekmecisini yırtarmışçasına açtı, sert bir biçimde karnındaki yağlı kısma çarpmıştı. “Ne kadar da dar görülsün! Ne kadar az şey biliyorsun!” deyip çekmecedan bir harita çıkararak masanın üzerine fırlattı. “Kendin bak! Kremmen fabrikasının kimi bölümleri yıkıldı... ama sadece kimi bölümleri. Dökümhane birkaç haftalık bir çalışmanın ardından yeniden işleyebilir. Bunu Lämmlein’in kendisi de söylüyor. Peki ya diğer üretim tesisleri? Mülheim? Gelsenkirchen? Çok az etkilendiler. Peki ya madenler? Madenleri yıkamazsın ki.”

“O zaman Amerikalılar alacak onları. Bırak alsınlar. Maxie’nin ellerinden ve idaresinden asla kurtulamayacaksın sen. Neden onu ve ondan geri kalanı gömmüyorsun ki?”

“Sen kendi babanı asla sevmedin Pamela!”

“Bir bana bak!” Pamela masadan kalktı, elleriyle kalçasını sıvazlıyordu. “Bir de kendine bak!”

“Evet, bakıyorum sana! Ayağına bir ayakkabı geçir. Sabahlığının da önünü kapat.”

“Tanrıya şükür, utanılacak hiçbir şeyim yok,” dedi Pamela.

Bu sırada kâhya içeri girdi. Dörtgen suratlı, Hollandalı bir adamdı, kendinden önceki kâhyanın ceketi içerisinde patlayacakmış gibi duruyordu.

“Frau Pamela’yı görmek isteyen bir beyefendi var,” dedi.

Pamela ona doğru gülümseyerek, “Sanırım üstüme bir kıyafet geçirmem lazım...” diye yanıt verdi.

Dul kadın ise “Cornelius! Hâlâ ortalığı süpürmedin!” dedi.

Kâhya sanki onu hiç işitmemiş gibi arkasını döndü. Dul kadın başını ellerinin arasına gömdü.

Pettinger aheste aheste içeri girdi. Üzerine pek yakışmayan, ütüsüz bir iş kıyafeti giymişti, gömleğinin manşetleri yıpranmış, kenarları kirlenmişti. Keskin suratındaki kemikler daha belirgin görünüyordu, üzerlerindeki deri gerilmişti sanki; belki de yüzünün tıraşa ihtiyacı olduğu düşünüldüğünde gölgelerin derinleşmesinden kaynaklanıyordu bu görüntü. Ne olursa olsun, belli bir görünümü korumayı başarmıştı işte. Omuzları her zamanki gibi dikti ve öyle bir duruşu vardı ki giydiği şey ile kendisi arasındaki uyumsuzluğu özel olarak vurguluyordu sanki.

Çevresine şöyle bir bakındı. Burayı sevmişti, belli bir kalitesi vardı. Ezilip çiğnenmişti biraz... ama o günlerde ezilip çiğnenmeyen ne vardı ki? Yaşlı ve şişman kadına baktı; kambur ama görkemli. Birazcık destekle birlikte, o nasıl bir ön cephe ama!

Öksürdü.

Dul kadın irkildi.

“Frau von Rintelen?”

Kadın ona kim olduğunu sormak istedi ama Pettinger ona bu fırsatı tanımadı.

“Size ismimi söylemeyeceğim madam. Ne kadar az şey bilerseniz sizin için o kadar iyi olur. Kızınız Pamela nerede?”

Ürkmüş bir biçimde, “Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

“Damadınız Binbaşı Dehn’in bir arkadaşım,” dedi.

Merdivenlerin oradan Pemala, “O ne durumda?” diye sordu. Ağır ağır, her basamakta belli belirsiz bir biçimde duraksayarak indi merdivenlerden. Pettinger gözkapaklarını indirdi, sanki onu görmek kendisine çok fazla gelecekti... ve bir bakıma öyleydi de. Onun gibi kaçak bir adam susamış, azmış olurdu, hem de çok susamış.

Pamela onun verdiği bu tepkiyi fark etti. “Binbaşı Dehn nerede?” diye tekrar etti.

Pettinger şapkasını ve paltosunu bir sandalyenin üzerine yerleştirerek, “Bilmiyorum,” dedi. “Onu son gördüğümde Ren nehrinin kıyısında, Rolands-Eck’teydi ve bana şöyle dedi: ‘Dostum, eğer bir şeye ihtiyacın olursa, Rintelen malikânesine, Pamela’ya gitmelisin...’”

Pamela ağzını büzüştürdü. “Peki niye kocamla birlikte kalmadınız?” diye sordu.

Pettinger yüzünü her iki kadına birden çevirerek şöyle dedi: “Binbaşı Dehn belki de benim en iyi dostumdu. Biraz asabiydi ama birlikte çalışmak için iyi bir insandı, ona komutanlık yapmak benim için bir zevkti. Sizi temin ederim ki çok zor bir karardı. Ancak birileri yaşamaya devam etmeli, birileri de kendini feda etmeliydi.”

Pettinger bu noktada trajedinin kanatlarında sürüklenmeye niyetlendi. Ayrılmanın nasıl da teklifsiz ve törensiz bir biçimde gerçekleştiğini sözcüklere dökemezdi ve Dehn’in başına neler gelmiş olabileceğini hâlâ biliyor değildi.

“Peki, kimin yaşayacağına, kimin fedakârlıkta bulunacağına kim karar veriyor?” diye sordu Pamela çapkınca işveli bir hareketle.

“Ben karar veriyorum!” dedi Pettinger.

Dul kadının bu davetsiz misafire karşı daha yeni yeni başlayan isyanını bastıran bir şey oldu bu. Bu adam her kimse, tıpkı Maximilian von Rintelen gibi, hiçbir itiraza göz yummayan o Efendilerin Sesi ile konuşmuştu.

“Burada kalmam zorunlu bir durumdur,” diye devam etti Pettinger sözüne.

Dul kadın girdiği trans hâlinde çıkarak, “Hangi hakla...”

“Madam!” diyerek nazik bir biçimde sözünü kesti onun Pettinger. “Ben bir Alman subayıyım. Yapmam gereken önemli bir iş var. Sizin mülkünüz, bu ev, benim için ideal bir yer.”

Bir kuşunkini andıran o sesinin elverdiği ölçüde otoriter bir tarzda, “Üzgünüm!” dedi Dul kadın.

Pamela’nın gözleri artık o üstünkörü gösterilen ilginin ötesine geçmişti. “Ne kadar kalmayı planlıyorsunuz, Herr ?”

“Bana Erich diyebilirsiniz.”

Herr Erich?”

“Bilmiyorum. Bunun sizin için ne ifade ettiğini anlıyorum. Dolayısıyla şundan daha uzun süre kalmayacağım, yani şundan...” Gözleri geniş geniş açılmış ve Pamela’nın o yumuşak boynuna dikilmişti. “...mutlak surette gerekli olandan.”

Dul kadın, “Sizin gibi bir adam izleniyor olmalı. Peki ya sonra? Pamela ve ben tutuklanabiliriz; evimiz elimizden alınabilir, hem ev, hem çelik işletmesi hem de madenler, kocamın bize bıraktığı miras...” diye mazeretler ileri sürmeye başladı.

“Eğer reddederseniz,” dedi Pettinger ağırdan alarak, “bu durumda da beni Amerikalıların eline teslim etmiş olursunuz madam.”

“Ama ev...” diye haykırdı Dul kadın, köşeye sıkışmıştı.

Pettinger gülümsedi. “Bütün Almanya’da sizinki kadar güvenli bir ev daha yok.”

Sürekli evinin başına yıkıldığını gözlerinin önüne getiren Dul kadın, o hantal gövdesini Pettinger’e doğru çevirip ona şüpheyle baktı.

Güleryüzlü bir ifade takınarak, “Yoksul bir adamın evi,” diye açıklamaya girişti Pettinger, “ya da sıradan, saygın bir ev diyelim... bunlar benim için iyi olmaz. Böyle bir ev ya aranacak ya yağmalanacak ya da ele geçirilecektir; herhangi bir Amerikalı tutup kapris yapınca, sahiplerinden bu evi boşaltmaları istenecektir. Sizin durumunuzda ise böyle bir şey olamaz. Amerikalılar büyük şeylere saygı duyar. Rintelen adı büyük bir ad. Amerika’da bilinen bir ad. Oradaki büyük insanlar onu tanıyor. Gazetelerinin finans sayfalarında ona ve onun imparatorluğuna sütunlarca yer ayrılıyor... böyle bir adama, onun dul karısına, onun malikânesine dokunulmayacaktır.”

Bu, kadının daha önce düşünmemiş olduğu bir şeydi. Bu sözler ona iyi geldi. “Şundan eminim ki Maximilian von Rintelen bir konuk olarak sizden hoşlanırdı. Ama herkesle de yüzleşebilecek bir adamdı. Umarım bu ev güvenlidir. Ama eğer sizi burada bulacak olurlarsa, öyle olmayacaktır.”

Kadın haklıydı. Ama Pettinger, Feldmareşal işini hâlledele beri koşturmaktaydı, defalarca kendini ağa yakalanmaktan sıyrıp kurtarmış, yerlere yatarak saklanmış, bir geceyi orada, bir geceyi burada geçirmişti. Uyumak, yıkanmak, düzgün birtakım kıyafetler giyinmek, yürüteceği operasyonlar için bir üs bulmak ve kendisi gibi olanlarla bağlar kurmaya başlamak istiyordu.

“Madam,” dedi, “buraya bakmaya kalkışmadıkça, beni burada bulamazlar. Ama başka bir yerde yakalanacak olursam –herhangi bir yerde– Maximilian von Rintelen’in inşa ettiği bu imparatorluğu, malikâneniz de dâhil, siz kesin olarak kaybedeceksiniz demektir. Askerî mağlubiyetimiz siyasi bir zafere dönüşmediği müddetçe er ya da geç sizin elinizden alınacaktır burası. Bu ilkinin yapabilecek adamlar var. Şu anda, bu adamlar çaresiz bir durumdalar. Eğer beni kovup uzaklaştırmak istiyorsanız...” Omuzlarını silkti.

Dul kadın o ağır başını iki yana salladı. Vücutundaki her bir kabarık bölge endişesini ortaya koyuyordu sanki. Neye karar verirse versin, kendisine, eve ve mirasa dönük bir risk olduğunu gördü.

“Onu üst kata götür Pamela,” dedi sonunda. “Ona bir oda göster...” Sesi oğlan çocukları tarafından hırpalanmış küçük bir kızın sesi gibi çıkıyordu.

“Dehn’in kıyafetlerinden kimisini giyebilir,” dedi Pamela.

“Olmaz!” diye haykırdı Dul kadın. Kendi kocasının, yani imparatorluğu inşa eden kişinin sahip olduğu her şeye sık sık tutunuyordu. “Daha onun şey olup olmadığını bile bilmiyoruz...”

“Ölü olup olmadığını mı?” diye sordu Pamela. Ve sanki gelişigüzel tekrar ediyormuş gibi, “Öldü mü o, Herr Erich?” dedi.

Neşeli bir ifadeyle “Her zaman umut vardır!” dedi Pettinger. Arından Pamela’ya baktı ve onun bu duruma özgü umuda pek de hevesli yaklaşmadığını gördü. Ayakları merdiven halısının yumuşaklığını hissetti. Yollarda taban patlatırken bastığı taşlardan sonra, tek başına bu halı bile burada kalmaya değerdi doğrusu.

“Bir kadeh *schnapps*’ınız* var mıdır acaba?”

Onu üst kattaki misafir odalarından birine doğru yönlendirirken, “İçkinizi kendi ellerimle servis edeceğim,” dedi Pamela.

Kremmen’in müstakbel Belediye Başkanı Hans Heinrich Lämmlein, Rintelen malikânesine mükemmel bir ruh hâli içinde, arabasıyla gelmişti. Loomis’den kopardığı izinle Amerikalıların kontrolündeki yakıttan almış ve bu şekilde sürdüğü koyu renkli, şık limuzininden gayet hoşnut kalmıştı. Umduğundan çok daha erken bir biçimde kavuştuğu güven ve kararlılık hissinden de gayet hoşnuttu. Aslında bu hissin ona Yüzbaşı Loomis’i çözdüğü ve kendisini Yarbay Willoughby’ye takdim etmesi için onu ikna ettiği andan itibaren geri geleceğini biliyordu. İşte bu Willoughby, dış görünüşü ve karakterindeki farklılıklara ve fetheden ile fethedilen arasındaki büyük uçuruma rağmen, tam kendi tarzında bir adamdı. Sahip oldukları ortak şeyler, sınırları, dilleri, gelenekleri, üniformaları ve tüfek omuzda nöbet tutan askerleri aşıyordu.

Rintelen İşletmesi’nin çoğunluk hissesine duyduğu saygıdan hareketle Dul kadını selamladı, ama bu selamda, ancak vefakârlığını ortaya koymuş ve defterlerdeki sırları ve dönemin sorunlarını bilen bir idareci için hoş görülebilir bir yakınlığın izleri de vardı. İnci rengindeki, kusursuz kravatını yukarı çekip dik ve yüksek yakalarını birbirine kavuştururken şöyle dedi: “Amerikalılarla geçinmek tahmin ettiğimden kolaymış. Bir insanın bizim Batı medeniyetimiz tarafından yetiştirilip yetiştirilmediği gerçekten fark yaratan bir durum. Askerî Hükümetin Baş Subayı, Yarbay Willoughby ile koyu bir sohbet geliştirip fikir alışverişinde bulundum. Ve sonuç tümüyle tatminkâr, tümüyle memnun edici. Madam, iyi haberleri, olması gerektiği gibi, ilk sizin duymanızı istiyorum.”

“Ah!” dedi Dul kadın. “Bugünlerde ne gibi iyi haberler olabilir ki? Cornelius!.. Umarım bu yabancılar itaat etmeyi öğrenecek bir gün. Bize biraz şeri getirmesini isteyeceğim. Ama daha iyiye gideceğine daha da güçleşiyor onlarla ilişkiler. Savaşı kaybettik. İnsan bunu her şeyde hissedebiliyor...”

* Almanlara özgü likör tarzı bir içki.

“Size en iyi hizmetçileri getirteceğim Frau von Rintelen. Kremmen’in Amerikalılar tarafından atanmış, Amerikalılar tarafından desteklenen Belediye Başkanı oluyorum.”

Dul kadın dimdik yerine oturdu.

Lämmlein, yüzünde bir gülücüğün yayılmasına izin verdi. “Bunun ne anlama geldiğini bir düşünün hele, Madam!”

Dul kadın, bunun ne ifade ettiğini gayet iyi görebiliyordu. Kocasının yarattığı şeyin bombalanmış kısımlarının küllerinden doğduğunu, şimdi artık Lämmlein’in emrindeki işçiler tarafından yeniden inşa edildiğini gördü. Fırınların, şimdi artık Lämmlein’in el koyduğu kok kömürü tarafından ateşlendiğini gördü. İstedığı içkinin, şimdi artık Lämmlein tarafından hizmete koşulan itaatkâr kâhyalar tarafından servis edildiğini gördü. Bütün bunları, hatta portrenin hâlâ kısıksa da olan bitenden memnun kalan yüzünü bile görebiliyordu; ama beklentilerini serbest bırakmak konusunda tereddüt gösteriyordu. Son aylarda yaşananların, bombardımanın, çöküntünün ve yenilginin yarattığı şok ile evdeki yabancının endişe verici varlığı yüzünden tereddüdünü çarçabuk gideremiyordu öyle. Rintelen’lerin elinden koparılıp alınan iktidarın –bunun için yürütülen muharebelerin izlediği rotayı da endişeyle takip etmişti– böylesine kolayca ve teklifsizce onlara geri dönmesi çok garip görünüyordu.

Lämmlein, gri yüzünde hiçbir ifade olmaksızın, Dul kadının bir o yana bir bu yana salınan ve yağa batmış suratında kendini açıkça gösteren duygularını gözlemledi. “Doğaldır ki, karşılıksız bir şeyler olmasını bekleyemeyiz,” dedi.

Bu söylediğinin öneminin biraz da olsa kadının kafasına dank etmesi için bekledi. Kadının suratu düştü, ağzını sıkıca kapattı ve gözlerinde düşmanca bir ifade belirdi. Dosdoğru bir ifadeyle, Lämmlein’in terfi etmesi ve kazancı için hiçbir şeyden vazgeçemeyeceğini söyledi.

“Şunu unutmayın,” diye uyardı adam onu, “Amerikalıların desteği olmaksızın, yarısı yıkılıp dökülmüş bir mülkün şüphe götürür tapusu dışında hiçbir şey yok elinizde. Yarbay bu öğleden sonra küçük ve özel bir toplantı için buraya gelmeye razı oldu... sadece üçümüz ve Frau Pamela.”

Gözleriyle Dul kadını inceledi. Her zamankinden daha da çok fıçıya benziyordu ve üç katlı çenesinin orada sıkıca kavuşturduğu siyah kıyafeti ona grotesk bir görüntü kazandırıyordu.

“Kıyafetinizi değiştirmek isteyebilirsiniz madam,” diye bir öneride bulundu. “Hava saldırılarına karşı inşa edilmiş korunma sığınacağının kasasındaki mücevherlerinizi yanımda getirme cüretini gösterdim. İyi bir intiba bırakmak isteriz herhâlde.”

Sadece Dul kadın, müteveffa Maximilian ve Lämmlein tarafından bilinen bir sır olan bu kasa, Rintelen İşletmesi’nin yıkılan ve kocasının ölü olarak bulunduğu ofis binasının altında, güçlendirilmiş sığınak bölmesinin dibinde idi. Demek ki oraya zamanında gitmişti bu adam! Üstündeki her şey tepetaklak olurken bu sığınak sağlam kalabilmişti.

İç geçirdi kadın. Parıltılı metal kutuyu Lämmlein’den aldı, küçük ve tombul ellerinde dikkatle tutarak kocasının masasına doğru paytak paytak yürüdü ve masanın üzerine nazik bir biçimde bıraktı. Ardından kutuyu açtı. Maximilian’ın ona verdiği mücevherler, soluk mavi kadifeden yastıklarının üzerinde ışıldıyordu. Bir servetti bu!

“Onları takmanız gerektiğini düşünüyorum,” dedi Lämmlein.

Hemen ardından merdivenlerden aşağıya inmekte olan Pamela’yı ve bir adamı fark etti. Mücevherlerin önünde yerini aldı.

Pamela birkaç adım atarak annesinin yanına geldi. “Onları satmak ister misin?” diye sordu.

Yabancı adam da onu takip etmiş ve bakışları Lämmlein’i geçerek hazineye yönelmişti. Hiçbir şey söylemedi, ancak Lämmlein onun dudaklarının nemlendiğini gördü.

Dul kadın kutunun kapağını çat diye kapattı.

“Herr Erich,” dedi Pamela, “sizi Herr Lämmlein ile tanıştırayım.”

Her ikisi de birbirini koklarcasına bir hareket yaptı. Yabancıнын yüzü Lämmlein’a tanıdık geliyor ama nereden tanıdığını çıkaramıyordu.

“Lämmlein...” adını düşünceli bir biçimde tekrar etti Pettinger. “Lämmlein... siz hiç Parti’ye katılmadınız, öyle değil mi?”

“Hayır, katılmadım.” Lämmlein’in gri suratı daha da gri bir görünüm almıştı. “Herr von Rintelen bunu istemedi...”

“Hatırlıyorum!” dedi Pettinger. “Konuyla ilgili epey bir yazışma olmuştu, ta ki şuradaki yaşlı adam...” –belli belirsiz bir biçimde duvardaki portreye işaret etti– “...meseleye el atana dek.”

Lämmlein’in gözlerindeki, kendisini tanıdığına dair ışıltıyı fark etti o anda.

“Delilik bu!” diye çıkıştı Lämmlein. “Burada ne yapıyorsunuz siz?”

“Frau Pamela ve ben, kendisinden haber alınamayan Binbaşı Dehn’in yerini şu an için benim almam konusunda anlaştık. Gördüğünüz gibi onun kıyafetlerini giyiyorum! Aynı beden, her şey aynı.” Pamela’nın elini okşadı.

Lämmlein kaygı ve öfkeyle kıpkırmızı oldu. Ağzından tükürükler saçarak, “Bu kentte hâlâ Binbaşı Dehn’i hatırlayanlar var!” dedi.

“Buradan çıkacak değilim,” diyerek ona güvence verdi Pettinger. “Görebileceğiniz gibi pek de kendimde değilim, dinlenmeye ihtiyacım var. Benim şeylerimden biri, şöyle diyelim, arabulucularımdan biri olarak size güveneceğimi düşünüyorum, öyle değil mi?”

“Bu tür bir şey yapacak değilim!”

Lämmlein’a göre Pettinger, kendisi için gurur ve kazanç kaynağı olan Almanya’nın bir parçasıydı. Ağzını kapalı tutabilirdi. Ama bu Almanya artık yoktu, herhangi bir yeraltı çalışmasına falan da bulaşmak istemiyordu. Bir karısı, aslan gibi dört çocuğu, Rintelen İşletmesi vardı.

Lämmlein duruşunu şöyle ortaya koydu: “Burayı derhal terk edeceksiniz! Ben Kremmen’in Belediye Başkanı oluyorum. Almanya’nın geleceği Amerikalılarla işbirliği yapmaktan geçiyor.”

“Benim Amerikalılarla işbirliği yapmaktan başka bir şey istediğimi kim söyledi size?” dedi Pettinger kızgın bir ifadeyle. “Sizinle konuşmak istiyorum... baş başa!”

“Şimdi olmaz... zamanımız yok...” Sinirli bir biçimde gözlerini kırıştırdı Lämmlein. “*Herr Oberstleutnant** Willoughby... Askerî Hükümetin Başlı... buraya geliyor. Her an gelebilir...”

“İşte bu harika!” dedi Pettinger. “Tam da bu yüzden sizinle konuşmalıyım, hem de şimdi!” Lämmlein’in kolunu sıkıca kavrayarak müstakbel Belediye Başkanı’nı kütüphaneye doğru gitmesi için dürttü.

* (Alm.) Yarbay

Odaya vardıklarında ve kapı kapandığında Pettinger de elini gevşetti. “Oturun!” diye emretti.

Ama Lämmlein oturmadı. “Savaş kaybedildi, *Herr Obersturmbannführer!*” diyerek savunmaya geçti. “Burada yapabileceğiniz tek şey, benim inşa etmeye çalıştığım şeyi bozmak olacaktır.”

Pettinger onu sandalyeye doğru itti. “Eğer Amerikalıların Belediye Başkanı olmak istiyorsanız... durmayın olun! Benim aklımdan geçenlerle gayet uyumlu bir şey bu...”

Almanların geri dönüşüyle ilgili Feldmareşal von Klemm-Browski'nin çizdiği perspektifi –tabii bu ölüp gitmiş lojistik uzmanının adını mümkün olduğunca az anarak– kısa bir biçimde özetledi. Lämmlein'in yüzünü gözlemleyip endişe yerini derin düşüncelere, en nihayetinde de koşulsuz bir kabule bırakırken ondaki değişimleri kaydetti.

“Onlarla uyumlu bir biçimde hareket et!” diyerek sonlandırdı sözlerini. “Korunabilecek olan ne varsa bizim için muhafaza et. Zira, hırpalansak ve yenilmiş olsak da, güç dengesini hâlâ elimizde tutuyoruz. Ama nereye gidiyoruz, onu da bilmek zorundayız! Bir perspektifimiz olmalı! Bir önderliğimiz ve tüm kanallardan işleyen bir örgütümüz olmalı... işgalcilerin izin verdiği kadarıyla Hükümette, iş dünyasında, okullarda, Kilisede, terhis edilmiş subaylar arasında, geri dönmüş savaş tutsakları arasında, işte bütün kanallarda... Yavaş yavaş, işgalcileri birbirine düşürerek, her şeyi onlar için zorlaştırarak, salt bizim ihtiyacımız olan şeyi ise sabırla yeniden inşa ederek... ta ki iyice gelişmiş bir hâlde ileri fırlayacağımız ve kendi şartlarımızı dayatacağımız *Der Tag*'a* dek.”

“Kimin şartları?”

Pettinger soruyu açık bıraktı. “Seninkiler... benimkiler...”

Ardından kadınların yanına geri döndüler. Pettinger, kâhya Cornelius'un nihayet getirdiği şeriden bir kadeh doldurup gövdeye indirdi ve Lämmlein'a dönüp “Belki de şu arkadaşın Willoughby bize biraz viski getirebilir ha, ne dersin?” dedi.

“Ve sigara!” diye ekledi Pamela.

* (Alm.) O gün.

Willoughby malikâneye geldiğinde sahne onun için hazırlanmıştı. Ana salonun ortasında, yüksek sırtlı, bir tahtı andıran koltuğa Dul kadın kurulmuş, mücevherleriyle göz kamaştırıyordu. Uzun kıyafeti o koca gövdesini topuklarına kadar örtüyor, böylece zarif ayakları içinde sadece o küçük ayakları görünebilir hâle geliyordu. Sağında, salonun en geniş ve rahat koltuğuna, yastıklara ve battaniyelere yarı yarıya gömülmüş bir vaziyette Pettinger uzanmıştı.

Willoughby'nin ziyaretiyle ilgili ayrıntılar düzenlenirken, "Eğer ben Binbaşı Dehn olacaksam," demişti Pettinger, "sizin yanınızda bulunmam gerekir. Kendimi *cacher** etme ve hizmetçiler tarafından aniden bulunup ihbar edilme riskini göze alamam. Göze çarpmanın en iyi yolu, tam da herkesin beni görebileceği bir yerde olmamdır."

Lämmlein, o dimdik görünümü bozulan yakasına parmağıyla dokunarak, "Sizin yaşınızdaki erkekler şimdi hep Ordu'da," demişti. "Willoughby size muhakkak neden bir Amerikan tutsak kampında olmadığını, sizi kimin serbest bıraktığını, nereden ve ne zaman serbest bırakıldığınızı soracak, *Bana kâğıtlarınızı gösterin* diyecektir."

"Bana bir bakın hele, şu hâlime!" diye yanıtlamıştı onu Pettinger. "Hastayım ben. Çürüğe çıkmış durumdayım. Rusya'nın kışı bana çok fazla geldi."

Lämmlein kıkır kıkır gülmüştü bu söylenene, Pamela ise Pettinger'in kaslı bedenini yastıklarla destekleyip onu koltuğa daha da gömmüştü, bu işlem sırasında da kendi bedeninin mümkün olduğunca çok kısmının mümkün olduğunca sık bir biçimde ona sürünmesine çalışmıştı.

Şimdi Willoughby, Dul kadınla *vis à vis*** oturuyordu. Herkesin birbirine düşkün olduğu bu küçük ailede ona dokunaklı gelen bir şeyler vardı... etkileyici ama yıpranmış, aşınmış bir ortamdı bu, camı kırılmış pencereden içeri cereyan giriyor, yaralı vaziyette yatan adamın saçlarını hafifçe kıpırdatıyordu. Eski Dünya'ya ait görkem, onda bayağılıkla alçakgönüllülüğün birbirine karıştığı bir his uyandırıyor. Bu zor zamanlar bir kez gelip geçtiğinde, belki de bütün bir malikâneyi satın alabilecek, onu gemiyle okyanus aşırı taşıyacak ve dış

* (Fr.) gizleme, saklama
(Fr.) yüz yüze, karşı karşıya

mahallelerde yeniden kurduracaktı. Tarzının II. Wilhelm'in taklidi olduğu, bildiği bir şey değildi, zengin işi olduğunu biliyordu sadece.

Willoughby hiç acele etmeksizin ortama ısındı, pek de somut bir ilgi göstermeden cüsseli kadının sağlık durumunu ve Binbaşı Dehn'in askerlik hizmetini nerede yaptığını, hastalığa nerede yakalanmış olduğunu sordu.

Pettinger, Stalingrad yakınlarındaki çok iyi bildiği bir Rus köyünün adını verdi.

Willoughby kaşlarını çatı. "Rusya'nın sınırsız toprakları içinde kendinizi kaybetmeniz sizin için son derece akılsızca bir şeydi. Boyunuzdan büyük bir işe kalkışmanız, düşmanı hafife almanız... Gelgelelim bunlar hep Almanların özellikleri olagelmıştır."

Pettinger aynı fikirdeydi. Ama Klemm-Borowski'nin vasiyatnamesinin takipçisi olarak şunları da ekledi: "Meseleyi çok mekanik bir biçimde değerlendiriyorsunuz Yarbay. Bir gece, bir Rus saldırısını geri püskürtüyorduk. Hava sıcaklığı sıfırın altında otuz ya da kırk dereceydi. Mevzilerimizin önünde kalanları kurşun yağmuruna tuttuk. Öldürmediğimiz kişilerin de o havada yarım saat içerisinde donacaklarını öngördük. Dört saat sonra tam şafak sökmeden önce, aynı adamlar donmuş zeminin üzerinden ayağa kalkıp bize saldırıya geçtiler. Ve bizi bozguna uğrattılar. Onları bu şekilde savaştıranın ne olduğunu bilmiyorum. Ama Doğu'ya karşı sizi koruyan biz olduğumuzu biliyorum!"

O zayıflamış suratında benek benek renkler belirdi. Bunca yılın ardından Pettinger hâlâ şaşkın, hâlâ öfkeliydi.

"Şimdi de siz Amerikalılar bizi bozguna uğrattınız!" diye devam etti sözüne ve acınası bir biçimde öksürdü. "Artık kendi çıkarlarınızı gözetmek durumundasınız!"

Willoughby tombul baldırlarını okşayarak, "Üretimde herkesi sollamak durumundayız. Gelecek vadeden her şeyi alacağız," dedi ve bir kahkaha attı.

Sohbetin siyasete kaymasından hoşlanmayan Lämmlein, Dul kadına bir şeyler fısıldadı. Kadın da ağır ağır zile uzanarak çaldı. İçeriye, elinde çay takımlarıyla bir hizmetçi girdi.

"Siz Alman Ordusu'ndan kopalı ne kadar oldu Binbaşı Dehn?" diye sordu Willoughby.

“Bir buçuk yıl,” diye yanıtladı onu Pettinger. “Keşke o zamanlar bırakmış olsaydık...”

“Pek öyle görünmüyor!” dedi Willoughby. “Savaş daha da büyü-yerek, daha da uzayarak sürdüğünde... Rintelen’ler epey bir parsayı toplamış olmalı.”

Bu noktada Lämmlein imdada yetişti. “Vergiler!” dedi. “Nazile-rin uyguladığı sıkı denetim! Ve şu uğradığımız yıkıma bir bakın. Şimdi neyimiz var ki?”

Çaylar özel *Meissen** bardaklara kondu.

Willoughby hâlâ Pettinger’le ilgileniyordu. “Savaştan önce Rin-telen İşletmesi’ndeki göreviniz neydi?” diye sordu.

Lämmlein bir kez daha araya girmek istedi ama Pettinger daha erken davrandı.

“Ah, aslına bakarsanız... resmî olarak yönetim kurulu üyesiy-dim sanırım. Güzel sanatlarla, resim ve heykelle ilgileniyordum. Se-yahatler yaptım... İtalya, İngiltere ve Fransa’ya. Görüyorsunuz ya, Yarbay,” –sesi daha da yumuşamıştı– “Pamela ve benimki bir aşk evliliği.” Pamela’nın elini tutup okşadı. “Herr von Rintelen, Tanrı onu bağışlasın, benden hep bir işadamı çıkarmaya çalıştı.” Başını iki yana sallayıp gülümsedi: “Bense hep şöyle hissetmişimdir: Eğer sadece daha fazla para kazanmaya yarıyorsa, bu kadar paranın ne anlamı var ki?”

Göz kapaklarının altından Willoughby’yi gözlemlledi. Erkek va-risin kendi hedeflediği şeyler açısından bir tehdit oluşturmadığını gören Amerikalı, bu durumdan tatmin olmuşa benziyordu.

Willoughby bardağına uzandı, hazır çayından bir yudum alıp yüzünü buruşturdu. Lämmlein değersiz ve lezzetsiz bir şeyler servis edilmesinde ısrar etmişti. Bu sahnenin yaratacağı etkinin açıkça ken-di kazançlarına olacağını düşünmüştü. Geçmişte yaptıkları ve po-tansiyelleri ile bugünkü müşkül durumu birlikte göstermek istemişti.

Çayın durumu, Willoughby’yi de açık açık konuşmaya sürükledi.

“Siz savaşı kaybettiniz. Ele geçirdikleri ülkelerde sizin adamları-nızın neler yaptığını biliyorsunuz; Binbaşı Dehn de beni destekleye-cektir. Biliyorsunuz ki biz de aynısını burada yapabiliriz.”

* Dresden yakınlarındaki Meissen kasabasında 18. yüzyılın başında üretilen porselen, Avrupa’nın ilk sert yapıştırma porseleniydi.

Ne Pettinger ne de Lämmlein bir yorumda bulundu; Pamela hasta adam için bardağını tutuyordu. Willoughby'nin bakışları dul kadının üzerinde durdu; bunca şeyin ardından bu aile şirketinin başını o çekiyordu nihayetinde.

Dul kadın kuş gibi cıvıdayarak, "Sizin insafınıza kalmış durumdayız," dedi. İngilizceyi ağır ağır ve dura dura konuşuyor, bu gayretiyle de ziyaretçisini memnun etmek istiyormuş gibi bir izlenim uyandırıyor.

"Sizin adamınız Lämmlein'ı bu kentin Belediye Başkanı yapacağım. Bu da size, sizin durumunuzdan istifade etmeye kalkışmayacağımızı gösteriyor olmalı."

"Biraz daha çay alır mıydınız?" diye sordu kadın.

"Hayır, teşekkürler."

"Bir kurabiye?"

Willoughby bir tanesini yemeye çalıştı. Tadı saman gibiydi.

"Ne var bunun içinde?" diye sordu.

"Yiyecek az şeyimiz var," diye yanıtladı onu Dul kadın. Ve Willoughby'nin gözleriyle onun cüssesini yokladığını fark edince yüzü kızararak, "Ben hasta bir kadını!" dedi.

"Özür dilerim," dedi Willoughby.

"Ah," dedi kadın, "siz bizi yere mıhladınız. Buradan kendimizi nasıl kaldıracamız?"

"Pekâlâ, şimdi işte..." Willoughby, bu koca cüsseli kadını malikânenin yer halısına yapıştırırken hayal etti kendini. Ardından bir heykeli andıran, balık eti Pamela'ya baktı ve sonunda da zampara damada. Bu iş çocuk oyuncağıydı.

Pettinger tembel bir biçimde başıyla onayladı söylenenleri. Çok bitkinmiş gibi rol yapıyordu. Bu evi sığınak olarak seçmekle ne kadar da doğru hareket ettiğini düşündü. Bu üniforması içindeki Amerikalı işadamı, güvenliği açısından olası en iyi teminatı, yürüteceği işler için de en gösterişli paravan.

Willoughby gerinip esnedi. "Bay Lämmlein, siz aileye Rintelen'in durumunun ne denli müşkül olduğunu anlattınız mı?"

"Frau von Rintelen'in durumu genel hatlarıyla bildiğini düşünüyorum."

Çenesinin altındaki etli kısmı sıvazlayarak, “Pekâlâ, izninizle ben biraz daha özele ineyim,” dedi Willoughby. “Bu topyekûn bir savaş. Bizim tarafımızda, Rintelen’in bu savaşta oynadığı rolü... di-yelim... tıpkı Himmler’in ya da Streicher’in faaliyetleriyle aynı doğ-rultuda düşünenler var...”

Dul kadının o devasa kolundaki bilezikler tıngırdamaya başladı. “Ama bu imkânsız,” diye cıvıl cıvıl bir ses çıkardı. “Biz asla siyasete karışmadık. Ne yapabiliirdi ki kocam? Hükümetin emirlerini redde-decek hâli yoktu ya? Mülklerine Göring tarafından el mi konsundu yani? Kendini bir toplama kampına mı kapattırsındı?”

“Her daim çok doğrucu biriydi Babamız,” dedi Pettinger.

“Anlıyorum,” dedi Willoughby. “Herr von Rintelen sahip olduğu şeyleri elinde tutmaya çalıştı... işte siz de bu yüzden onları kaybet-me tehlikesiyle karşı karşıyasınız şimdi. Askerlerimizden kaçının ölümüne Rintelen ürünlerinin yol açtığını tahmin edebilir misiniz?”

“Size ateş açtığı için bir Alman askerini mahkûm edemezsiniz!” dedi Lämmlein. “Bunu yapması için ona emir verildi!”

“Ama onu dikenli tellerin ardında tutabiliriz,” diye karşılık verdi Willoughby kuru bir ifadeyle.

Pettinger hayli sakindi; bu söylenenlerde kendi sığınağına dönük herhangi bir tehdit görmedi. Alman sanayisine dönük böylesine hınç dolu Amerikalılar varsa da, onlar iktidarda değildi... aksi takdirde daha birliklerinin Kremmen’i teslim aldığı gün Rintelen İşletmesi’ne de el koyarlardı.

Sesinde kahramanca bir ifadeyle “Eğer beni alıp uzaklara götür-meye geldiyse, dedi Dul kadın, “ben hazırım.”

Willoughby onun kuş gibi şakımasına kulak verdi. Hissiyatına göre, sanki kadın konuşuyor gibi değildi de, karnının orada bir yer-lerde bir müzik kutusu saklanmıştı.

“Dediğim gibi, sizin durumunuzu anladım. Önyargılı olmadığımı da söyledim. Karşılıklı bir anlayışa varmamız şartıyla Lämmlein’i Kremmen’in Belediye Başkanı yapacağım. Anlaşamazsak her şeyi kaybedebilirsiniz, hatta bu evi bile.”

Lämmlein, “Biz mağlup olmuş durumdayız. Her şeyi yapacağız... tabii makul olduğu müddetçe.”

“Aynen böyle işte!” dedi Willoughby. “Madam?”

“Makul olduğu müddetçe, her şeyi,” dedi Dul kadın da.

Willoughby tatmin olmuştu. “Rintelen İşletmesi tümüyle ailenin mülkiyetinde mi?” diye sordu.

Gururlu bir ifadeyle “Evet,” diye yanıtladı kadın onu.

“Bu kötü işte,” dedi Willoughby.

Pettinger de, Lämmlein da gergindi. Her ikisi de Willoughby’nin sonunda asıl noktaya gelmekte olduğunu anlamıştı. Pamela ondan nefret etti. Elleriyle Pettinger’in elini sıkı sıkıya kavradı, Pettinger de onunkini sıkarak yanıt verdi.

“Siz de görüyorsunuzdur,” dedi Willoughby, “bugün için herhangi bir Alman fabrikası, büyük ölçüde belirsizlikle malul bir mülk konumunda. Onu harp potansiyeli olarak görüp yıkabiliriz... savaşa tazminatı olarak da kullanabiliriz... İhtiyacınız olan şey, Almanya’nın dışından hissesi olan birileri!”

“Delacroix!” diye haykırdı Lämmlein.

Willoughby hafiften zıplamamak için kendini zor tuttu. Birleşik Çelik Şirketi’ni uygun bir biçimde gündeme getirebilmek için bir aç kolları çalışmıştı, ama bu çok daha iyiydi. “Ne olmuş bu Delacroix’ya?” diye sorduğunda sakinleşmişti.

Lämmlein’in hevesli çıkışı yerini üzüntüye bırakmıştı. “Eski hikâye, iş anlaşmaları yürürlükten kalkıyor maalesef. Ordularımız Paris’i alır almaz Herr von Rintelen oraya gitmiş ve Prens Yaşa Bereskin’i görmüştü... kim olduğunu biliyor musunuz?”

“Adını işittim,” deyip gülümsedi Willoughby.

Pettinger battaniyelerinin altında kımıldandı. Paris, zafer ve geri çekilme günleri, Yaşa ve Sourire... Aniden, Dul kadının sarf ettiği Ah, siz bizi yere mihladınız sözlerine bir yakınlık hissetti.

“Ve Prens, Herr von Rintelen’in kendisine sunduğu teklifi kabul etti,” dedi Lämmlein.

“Şantaj!” dedi Willoughby.

Lämmlein dönüp ölmüş adamın portresine dikkatle bakarak, “İkna etmek... buna ikna etmek diyelim mi?” diye sordu.

“Şantaj!” diye ısrar etti Willoughby.

“Herr von Rintelen, Delacroix’nın sahibi olduğu yüzde 20 hissesini geri satın almıştı.”

“Bu satışın yasal bir geçerliliği yoktur. Herhangi bir mahkemenin huzuruna çıkamayacaktır. Bunu hem bir Amerikalı hem de bir avukat olarak söylüyorum.”

“Ama evrakımız var,” dedi Lämmlein.

“Evrakmış!” deyip tepeden bakarak yanıtladı onu Willoughby. “Kaburgana bir süngü dayalıyken imzalanmış şeyler!”

“Herr von Rintelen bu türden kaba yöntemler kullanmazdı,” dedi Lämmlein.

“Bay Lämmlein! Böyle yaptığını söylemek hepimizin yararına,” dedi Willoughby.

Pettinger’in göğsünde yine sorun vardı. Bir yandan öksürürken arada “Neden olmasın?” deyiverdi. “Diyelim öyle yaptı.”

Willoughby iç geçirdi. “Siz Almanlarda işlerin iç yüzünü anlama kıtlığı var. Hep böyle düşünmüşümdür. Meseleleri gerçekçi bir biçimde görmeniz için iteklenmeniz, dürtüklenmeniz gerekiyor sizin.”

Lämmlein başıyla onayladı. Dul kadın bu durumda bu işten ucuza kurtuluyordu. Eğer Rintelen hisselerinin yüzde 20’si Delacroix’ya geri dönecekse, Dul kadın da bu 20’nin bedeliyle kalan 80’i muhafaza edebilecekti. Ne pazarlık ama, özellikle de şu yüzde 20’nin ihtiyar Maximilian’a gerçekte hiçbir şeye mal olmadığı, zira Prens’e hayal ürünü birer kâğıt parçasından başka bir şey olmayan Nazilerin manipüle ettiği franklarla ödeme yaptığı düşünüldüğünde.

“Çay?” diye sordu Dul kadın.

“Teşekkürler,” dedi Willoughby. Geleceği tasavvur ediyordu. Delacroix’nın Rintelen İşletmesi’ndeki ilga edilmiş hisselerini Prens Yaşa’ya geri sunarken hayal etti kendisini. Bunun karşılığında Yaşa da, Birleşik Çelik Şirketi ile bağlantıları tesis ediyordu. Birleşik Çelik, Delacroix ve Rintelen... yeniden inşa edilmesi gereken bir dünyada, çelikle gerçekleştirilecek yeniden inşada, tek bir kartel! Ve kendisi, Willoughby, tüm bu şeyi cümbür cemaat tutup CBR & W’ye getiren oydu. Bundan sonra belki de, kendi adı başta W & CBR olacaktı ve en azından, ikinci bir iş olarak, Birleşik Çelik Şirketi Yönetim Kurulu’nda bir koltuk kapacaktı; onlar için şu kadarı söylenmeliydi ki, ne ihtiyar Coster ne de çelik şirketindeki adamlar eli sıkı kimselerdi.

Ayağa kalktı ve “Çok hoş bir öğleden sonra oldu *Herr Bürgermeister*,” dedi.

Yüzü sevinçle parlayarak “Teşekkürler efendim,” dedi Lämmlein ve Willoughby’nin elini sıktı.

Pettinger uykuya dalmış gibi görünüyordu. Bu ziyaret onun zaten sınırlı olan kuvveti için ağır bir yük olmuştu.

3

Kellermann’ın ilk güdüsü tabanları yağlamaktı.

Kremmen belediye binasındaki Sosyal Hizmetler Müdürü Herr Bendel, burayı “Çukurun Dibi” diye adlandırdığında abartmamıştı. Bir zamanlar Rintelen İşletmesi’nde zorla köle olarak çalıştırılan yabancı işçiler için kışla görevi görmüştü burası. Yabancılar, Amerikalılar tarafından buradan tahliye edilmiş ve biraz daha iyi durumdaki Yerinden Edilmiş Kişiler kampında barınmaları sağlanmıştı. “Çukurun Dibi”nin etrafındaki tel örgülü çitler hâlâ duruyordu. Ve binanın kendisi ve onun yangın bombalarının açığa çıkardığı en üst katı, şimdi Nasyonal Sosyalizmin Siyasi Mağdurları İçin Ev olmuş ve bu hâliyle köle işçilerin yerleştirildiği döneme göre daha da kalabalık bir yer hâline gelmişti.

Kellermann, beklemenin verdiği acı yorgunlukla ne yapacağını bilemez durumda, karanlık ve rutubetli odalarda amaçsızca yürüdü; camsız kalmış pencerelerden içeri giren kuru ve tozla kaplı yaz sıcağı bile, burada biriken rutubeti ve banyo yüzü görmemiş binlerce yorgun bedenden yayılan o kötü kokuyu gideremiyordu. Burası bir başka hapisane, bir başka kamp gibiydi, bir tek gardiyanlar eksikti.

Peki o zaman neden buradan çekip gitmedi? Bunca insan neden çekip gitmiyordu? Onları Çukurun Dibi’nde tutan kimse yoktu ya! Gelgelelim toplama kamplarının bu özgürleştirilmiş tutsakları, geçmişin izini taşıyan kıyafetler içerisindeydiler... bu paramparça olmuş topraklarda nereye gideceklerdi ki?

Kellermann kendi kendine, Profesör hastaneden çıkıncaya dek bir şey yapmadan onu bekleme sözü vermişti. Şanslıydılar ki ihtiyar adam tam da Herr Bendel’in önünde kendinden geçip bayılmıştı. Tanıdık bir yüzle karşılaşma umuduyla yıkıntılar arasında güçlkle yürüdükleri sokaklarda fenalaşıp düşmüş olsaydı eğer, büyük ihtimal oracıkta ölüp giderdi. Onlara kim yardım edecekti ki... onları

diğer insanlardan ayıran, kazananlar arasında gösteren ve kimsenin hatırlamak istemediği bir suçun tanıkları hâline getiren çubuklu paçavraları yüzünden onlardan uzak duran kimseler mi? Yoksa Kellerman'ın iş bulmak için yokladığı asık suratlı şefler mi? Aslında iş vardı... Kremmen'deki mevcut işgücünün yıllar içerisinde bitirebileceğinden daha fazlası vardı. Ama hiçbir düzenleme, organizasyon yapılmıyordu. Amerikalılar, Almanların başlamasını bekler gibiydi; Almanlar ise yeni yetke sahiplerinden gelecek emirleri bekliyor ve yalnızca *Verboten** olan şeyleri biliyorlardı. Azcık işin yapılmasında Kellerman'sız da idare ediyorlardı.

Profesörün ne kadar haklı olduğunu düşündü Kellermann. "*Status quo ante!*"** deyip kahkahayı basmıştı Seckendorff. "Nazilerin idaresinde, ülkedeki en aşağı şey bizdik. Nazilerin tepesine birilerinin gelmiş olması bizim de yukarıya çıkmamız anlamına gelmiyor!" Ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne gitmeyi önermişti Profesör.

Müdürlükteyken düşüp bayılması resmî bir müdahaleyi zorunlu kılmış, Bendel, ihtiyar adamı Kremmen İlk Yardım Hastanesi'ne götürmeleri için bir ambulans çağırtmak zorunda kalmıştı. Bendel'in herhangi birine yararı dokunması, ironik bir şeydi. Ücretsiz yiyecek kartesi dağıtılması ya da birinin Nasyonal Sosyalizmin Siyasi Mağdurları İçin Ev'de kalabileceğini gösteren bir fiş verilmesi, kimseye göre "yararı dokunmak" şeklinde adlandırılmazdı. Neustadt'dan beri onca yol teptikten ve Kremmen'de yorgun argın haftalar geçirdikten sonra Kellermann için daha da ironik olanı, karşılaştığı tek tanıdık yüzün Bendel'inki olmasıydı... aynı sert gözler, Cumhuriyet dönemindekiyle ya da Nazi dönemindekiyle aynı şekilde, aynı çelik kenarlı gözlüğün üzerinden etrafı süzüyorlardı.

Tüm bunlar sayesinde Kellermann oyalanmakta olduğunu fark etti. Profesörü beklemek, hiçbir şey yapmamanın sudan bir bahanesiydi. Ama yine de kendi kirinin ve başkalarının kirinin içinde uzanarak, ona bir şeyler borçlu olanlara surat asarak, büyük ve yağlı bir fıçıdan günde bir kez dağıtılan yemeği alarak Çukurun Dibi'nde kaldı.

* (Alm.) Yasak

(Lat.) Eski durum, eski kurulu düzen, savaştan önceki durum.

Herkesin kurtuluşuna dönük fevkalade planların hayaline dalıyordu bazen, bunun olanaksız olduğu kafasına dank edene kadar sü-rüyordu bu sadece. Buraya giren herkes gibi o da tekdüze bir hayatın içine düşmüştü kolayca. Buraya girerken gördü onları. Yüzlerinde hâlâ kalabilen o umudun, ters çevrilmiş bir bardağın altında kalan mumun ışığının söndürülmesi gibi sönüp gittiğini gördü. Kimisi hırsızlık yapmaya başlamıştı, çünkü hiçbir şeyleri yoktu ve her şeye ihtiyaçları vardı; bu da hâlâ bir kapısı olan vatandaşların, bu kapı-larını onlara karşı daha da sıkı sıkıya kapatmasına yol açtı. Onlar da kendi aralarında hırsızlık yapmaya başladılar; bir kaşık, teneke bir tabak, sigara izmariti, eski bir mendil, yırtık pırtık bir çift külot, başka birinin sahip olduğu ya da ele geçirdiği herhangi bir şey.

Bu türden şeyleri durdurmaya çalıştı. Ama öyle görünüyordu ki liderlik vasfını kaybetmişti. Balduin ve Çekiç Carl gibi adamların sözü geçiyordu burada. Kellermann bu türden adamlarla birçok kez karşılaşmıştı... Naziler toplama kamplarının içine bir miktar suç unsuru kattıklarından emin oluyorlardı onlar sayesinde. Bu eski pezevenkler ile hüküm giymiş katiller, Nazilerin sadık adamı, ajanı, denetçisi ya da yamağı olarak kullanılmaya gayet elverişliydi. Diğerleriyle birlikte özgürlüğüne kavuşan bu adamlar da Çukurun Dibi'ne sürüklenmişlerdi işte.

Rugan deri ayakkabıları, kusursuz bir şekilde ütülenmiş panto-lonu ve Kremmenli yurttaşların akıllarında ve yüreklerinde uyan-dırdığı korku yüzünden giydiği çubuklu tutsak ceketi içinde eksik-siz görünen Balduin, çetede Kellermann'a da yer teklif etti bir gün. Düzenledikleri silahlı soygunlar ve yağmalamalar ile evleri soyup ganimetlerini karaborsada satarak ulaştıkları rahat yaşamın parlak bir resmini çizdi.

"Teşekkür ederim," dedi Kellermann, "ben bunun için kalmadım toplama kamplarında."

Balduin, kırıldı ve doğrusu hayli kötü bir biçimde yamanmış o basık burnundan soluyarak, "Polisten mi korkuyorsun yoksa?" diye sordu.

Kellermann omuzlarını silkti.

Yeni gelen biri, paçavralar içinde dahi hoş görünen bir kız odaya girdi ve "Boş yatak var mı?" diye sordu.

Balduin çenesini kaldırıp onu şöyle bir tarttı. Ardından Kellermann'a dönüp yumuşak bir ifadeyle "Beğendin mi onu?" diye sordu.

Kellermann kendini daldığı düşüncelerden uyandırıp kıza baktı. Ortalamanın üstündeydi. "Sana göre değil!" dedi Bauldin'e.

Eski muhabbet tellalı, kızın sırtını sıvazlayarak, "Benimle gelmek ister misin?" diye sordu.

Kız onu tarttı.

"Hayır," dedi.

"Seni buna zorlayabilirim," dedi Bauldin ikircikli bir ifadeyle.

Kellermann yatağından ayağa kalktı.

"Ama buna değmez," diye geri adım attı Bauldin. "Faydalanabileceğimden daha fazlası var senin gibilerden bende." Kapı aralığında kaslı gövdesini yaymış duran Çekiç Carl'a doğru yöneldi. "Hadi gidelim!" dedi.

Kellermann onların gidişini izledi. Kız hâlâ oradaydı.

"Ne kadar zamandır içerideydin?" diye sordu kıza. Bu "içeri"yi daha fazla açmasına gerek yoktu. "İçeri"nin tek bir anlamı vardı.

"İki buçuk yıldır," dedi kız. "Önce hapishanede, sonra da Buchenwald'da."

Duygudaşlık içerisinde baktı kıza. Ellerindeki, ayaklarındaki, yüzündeki ve boynundaki kire rağmen, üstüne bol gelen, bir torbaya benzer kıyafetine rağmen, Çukurun Dibi'nin sefaleti içinde, onda taze, sağlıklı bir şeyler vardı... belki de buradaki topluluğa daha çok yeni katıldığı içindi bu. Kırmızı bir kurdele parlak saçlarını başına daha yakın tutuyor ve koyu ışıltısını daha bir vurguluyordu. Gözlerinde canlı bir ışık vardı, doğrudan Kellermann'a doğru baktığında kahverengi gözbebekleri öylesine yoğun bir biçimde odaklanıyordu ki hafiften şaşkınlık gibi görünüyordu. Cildi bronzlaşmıştı... iki buçuk yıldır hapishanede ve toplama kampında olduğu düşünüldüğünde yumuşak ve canlı bir cildi vardı.

"Ne için almışlardı seni içeri?" diye sordu Kellermann.

"Ne için mi!.." dedi kız. "Sanırım suratımı beğenmediler."

"Pardon."

"Sorgulanmaktan nefret ederim. Hayatımda çok fazla sorgulandım ve hiçbirisi de keyifli değildi."

Ayak parmaklarını oynatıyordu. Ayakları yapılıydı, güzel bacakları, hoş dizleri ve kıvrak kalçaları vardı... oturuş biçimi, tümünü birden görmesi için ona geniş bir olanak sunuyordu.

“Adım Marianne,” dedi kız.

“Ben de Rudolf Kellermann’ım.”

“Tek başına mısın?” diye sorup belli belirsiz bir şekilde yaklaştı kız.

Kellermann da bunu fark edip “Evet,” dedi. Kısa bir süre sonra devam etti, “Aslında, tek başıma değildim. Yaşlı bir adam vardı ama onu hastaneye kaldırdılar. Üç hafta gibi bir süre içinde çıkacağını söylediler.”

Marianne onun etrafında yaşlı insanları sürükleyen tiplerden biri olabileceğini düşündü. “Kendine genç arkadaşlar edinmelisin,” diye telkinde bulundu.

“Onunla Paula Kampı’ndayken birlikteydim,” dedi Kellermann. “Oradan birlikte kaçtık. Tabii çok da maharetli biri değildi... yaşlı bir profesör. Yine de zamanında ünlüymüş. Münih Üniversitesi’nden Profesör Seckendorff.”

“Kim olduğunu biliyorum,” dedi kız hızla.

Kellermann ondaki gerginliği fark etti. “Nereden biliyorsun?”

Koynuna uzanıp lekeler içerisinde bir gazete kupürünü çekti çıkardı kız. “Amerikalıların yeni çıkarmaya başladığı gazeteden biliyorum.”

Kellermann hevesle ve karışık duygular içerisinde okudu yazılanları. Altında Kremmen İlyardı Hastanesi’nden Dr. Friedrich Gross’un imzası bulunan, gazetenin editörüne gönderilmiş bir mektupta bu ve bir zamanlar Seckendorff’tan Latince eğitimi aldığını yazıyordu doktor: *Editörü ve genel olarak kamuoyunu ilgilendirebilir...* diye başlıyordu, ardından ayrıntılı ve yapmacıklı bir tarzda Profesörün ve iki çocuğunun geçmişini anlatıyordu, ta ki kendisi Herr Bendel’in ofisinin önünde düşüp de bayılana ve mektubun altında imzası bulunan kişi tarafından muayene edildiği Hastaneye araçla getirilene dek. Mektup, Profesör Seckendorff gibi insanların Almanya’daki en iyi şeyi, şairlerin ve felsefecilerin gerçek Almanya’sını temsil ettiğini belirten bir ifadeyle sona eriyordu.

Profesörün hikâyesini her hatırladığında olduğu gibi canlanıveren Kellermann gazete kupürünü geri uzattı. Kız da onu dikkatle katlayıp göğüslerinin arasındaki eski yerine sıkıştırıverdi. Gazeteyi bulduğu, onu baştan sona okuduğu ve onca yer arasında şimdi de burada, kendisine Seckendorff hakkında daha fazla şeyler anlatabilecek biriyle bulunduğu için ne kadar da şanslı olduğunu düşündü. Kendisi için iyi olana dair hep bir önsezisi olmuştu; iyi bir burun, deyim yerindeyse, fırsatların kokusunu almayı da iyi bilirdi. Tek yapması gereken onun peşinden gitmekti; onu bir kereliğine umursamamıştı ve bu da onu tutuklanmaya ve hapishaneyi boylamaya sürüklemişti. Elini sivil kıyafetler içerisindeki birinin cebine uzatıvermişti! O sırada önsezileri ona *Hayır!* demişti... ama adam çok iyi giyimli, çok iyi beslenmiş, çok sağlam ve budala biriydi!

“Neden sakladın bu kupürü?” diye sordu Kellermann.

Kız, düşüncelere ve zihninin içinde bir girdap gibi dönüp duran plana öylesine dalmıştı ki Kellermann sorusunu tekrar etmişti.

“Ne? Ha, doğru ya...” Kendini biraz geri çekmeye karar verdi kız.

“Pekâlâ... Neden? Bana güvenebilirsiniz!”

Kız da ona güvenebileceğini biliyordu. Ama mesele o değildi.

“Çok basit,” dedi kız sonunda. “Benim adım da Seckendorff, işte o yüzden.”

Kellermann’ın suratına baktı. Şaşkınlık ve sevinç yansıdığı bu yüze... sonra da kuşku. Profesörle birlikte olduğu onca zaman boyunca ihtiyar adam çocukları hakkında sıklıkla konuşsa da Marianne Seckendorff diye birinin varlığından hiç bahsetmemişti.

Kız bir başka kesik kâğıt parçası çıkardı, Bendel’in Çukurun Di-bi’nde kendisine yer tahsis ettiğine dair bir pusulaydı bu. Altında Sosyal Hizmetler Müdürünün onay imzası bulunan kâğıtta, beyaz zemin üzerinde siyah harflerle kızın adı yazıyordu: *Marianne Seckendorff*.

“Profesörün adıyla herhangi bir ilişkisi var mı?”

Kız hızla ve üstünkörü bir biçimde yanıtladı: “Yeğeniyim onun... Zavallı Hans ve Clara. Münih’te Üniversite’nin önünde tutuklandığım zamandı. Beni konuşturmaya çalıştılar. Bildirilerin dağıtımına yardım ettiğimi kabul ettirmeye çalıştılar bana. Ama sessiz kaldım. Korkunçtu. Dövdüler beni... Hayır, herhangi bir yara izi bırakmadı-

lar,” diye telaşla ekledi. “Ne kullandıklarını bilmiyorum ama öleceğimi düşündüm.”

Böyle bir durum başından daha önce birkaç kez geçmiş olan Kellermann, düşünceli bir ifadeyle, “Bundan hiç bahsetme. Unutmaya çalış onu. Nasıl olduğunu biliyorum. Geceleri geri gelir...”

Gururla “Hiçbir şeyi kabul ettiremediler bana!” deyip yüzünü Kellermann’a döndü kız, gözleri hafiften şaşılasmıştı.

Evet, hiçbir itirafta bulunmuş değildi. Gizli Polis Teşkilatı bu küçük yankesiciyi sorgularken, onun adıyla iki öğrenci liderinin adı arasındaki benzerliğe sadece gelişigüzel bir biçimde değinmişti. Üçünün de aynı hafta içinde, aynı şehrin aynı muhitinde tutuklanmaları tesadüfe bağlandı. Gestapo, Marianne’ın Heidelberg’li bir kalaycının kızı olduğu gerçeğine ikna olmuştu; yargılanması kısa ve düzgün bir biçimde gerçekleşmiş ve hapishaneyi boylamasıyla sonuçlanmıştı.

“Bu, aileden gelme bir şeye benziyor,” dedi Kellermann, ona edebileceği kadar iltifat ediyordu. Doğuştan gelen ihtiyatlı olma özelliğini dizginlemişti. Profesör için beslediği duygulardan bir kısmını ona aktarmaya başlıyordu... bu duygulara yeni bir şeyler ekleyerek belki de. Kamp’ta geçirdiği yıllar hislerini köreltmışti. Ama şimdi tekrar hayata dönüyorlardı. “Sen bundan daha iyisini hak ediyorsun,” dedi kısık bir sesle. “Buradan çıkmalıyız, sen, ben, hepimiz... Aksi takdirde bu kokuşmuşluk içinde ölüp gideceğiz!”

Kesinlikle onunla hemfikirdi kız. Çukurun Dibi’nde geçirdiği birkaç saat yeterli olmuştu. Burası ona göre bir yer değildi.

“Sen ve ben,” diye ilerletti konuşmayı dikkatli bir biçimde, “biz bunu yapabiliriz. Kremmen’de gördüğüm azcık şeyden hareketle, kaybetmemeye kararlı ve zeki iki insan için etrafta yeterince şey var diyebilirim...”

Hayal kırıklığının bıçak gibi hızlı bir darbesini hissetti Kellermann. Ama bir zamanlar öğrencilerin isyanına karışmıştı bu kız! Ne kadar amatörce ne kadar beyhude bir girişim olursa olsun, belli bir özveri ve cömertlik gerektiren bir şeydi bu... “Sadece sen ve ben değil,” dedi sabırlı bir ifadeyle “hepimize dair bir şey bu. Kamp’tan, hapishaneden, soruşturma ve işkencelerden çıkıp hayatta kaldık biz...”

elleri temiz kalmış olan sadece biziz... bir tür yükümlülüğümüz var bizim... geleceği biz taşıyoruz... bunu anlıyor musun?"

Marianne gayet iyi anlıyordu söyleneni. Bu adam kaçıktı. Orada, yırtık pırtık çubuklu giysisinin içinde hâlâ fazlasıyla iskeletimsi bir vaziyette öylece otururken, bir şekilde acıdı ona. Ancak kendisini duyguların teslim almasına izin vermeyecek, onun tarafında duramayacak, onu kurtarmaya çalışamayacak denli akılcı bir kişiydi. Kendini acıma hissinden kurtardı, ama yüzündeki merhamet ifadesini de korumayı başardı. Kısık ve yumuşak bir sesle onunla konuşmaya başladı; Kellermann temkinliliği elden bıraktı; kız da Profesöre dair her konuda onun ağzından laf almayı başardı... onun geçmişi, görüşleri ve kişisel gariplikleri; çocukları, onların düşünceleri, davranışları, görünüşleri; Münih'teki Halk Mahkemesi'nde yargılanmasının ayrıntıları; Paula Toplama Kampı'ndaki yaşamı, Kamp'ın sıhhiye subayı Dr. Valentin'e verdiği Ortaçağ Latincesi dersleri... Kellermann onun hakkında daha çok konuştukça daha da öfkeli biri hâline geliyor, kıza da daha çok şey anlatıyordu; ta ki, Marienne'i, nihayetinde, bir zamanlar onun da yürümüş olması gereken yola getirdiğine inanana dek anlattı. Kız ise bu sırada hem Profesör hem de şehit düşmüş çocukları hakkında hayli eksiksiz bir tabloya ulaşmıştı.

"Şimdi ne demek istediğimi anlıyor musun?" diye sordu Kellermann kıza, gözleri bulutlanmıştı. "Bana yardım edecek misin?"

"Sana yardım mı? Hangi konuda?"

Aklındaki tasarımı anlattı ona Kellermann. Geniş pencereleri, ışık ve güneş dolu açık verandaları ile büyük bir sağlık merkezi; kamplardan ve hapishanelerden çıkmış mağdurlar için beslenme ve hemşire bakımı; bu kişileri yeni ve yararlı işlerde yetiştirebilmek için atölyeler; yönetsel ve demokratik süreçlere dair kurslar; yeni bir yaşama girişlerinde giyinip kuşanmalarını sağlamak için ayakkabı mağazası ve terzi. "Ve hepsine de sahip olunmalı! Çekip almamız için oracıklar! Zenginler savaş boyunca gayet iyi durumda yaşadı. Bizim tek ihtiyacımız olan şey örgütlenmek ve bunu kabul ettirmek!"

Kızda eksik olan şey hayal gücü değildi. O büyük, görkemli ve güneşli yeri hayal edebiliyor, ayrıca kendisini de bu yerin içinde görebiliyordu. Sanki Çukurun Dibi'nin rutubetli ve küf kaplı duvarla-

rının arasından gözünü dikiyormuş gibi baktı Kellermann'a, gözleri güç bela, zahmet çekiyormuşçasına odaklanarak.

Ardından şöyle dedi: "Bunu isterim. Bunu çok fazla isterim. Ve bunu elde edeceğim. Ve sen bunu yapmadan çok önce buna sahip olacağım ben, ama buradaki süprüntü insanların bir araya gelmesini bekleyerek değil. Gencim ben ve gereken bütün özelliklere sahibim. Sen ise bir hayalperestsin Rudolf Kellermann. Neden akıllanmıyorsun?.."

Kellermann yüzünü buruşturdu. Çukurun Dibi dönüp yine ona toslamıştı işte. Kızın onu bırakıp gittiğini gördü. Bundan üzüntü bile duymadı.

Yates ve Karen geçici bir anlaşmaya varmıştı. Karen yeni gazetenin hazırlanmasında ona yardım edecekti, eski Kremmer *Allgemeine Zeitung*'un bombalanmış tesisinin altındaki mahzende, kurtarılmış ekipmanlarla basılıyordu gazete. "Coulter'dayken," diye itirafta bulunmuştu Karen'a "her öğleden sonra saçları paspas gibi bir çocuk bisikletiyle gelir ve gazeteyi evin verandasına fırlatırdı. Gazeteler hakkında bütün bildiğim budur." Yates de bu yardımları karşılığında Karen'a, "Amerikan Egemenliğindeki Bir Alman Kentinde Yaşam" yazı dizisinde kullanması için, her gün ofisine gelen bilgileri ve tüyoları verecekti.

Karen onunla çalışmaktan, onunla bir şeyler tartışmaktan hoşlandı, onun Abromivici'yle anlaşma tarzı da hoşuna gitti. Yates'in de ondan hoşlandığını biliyordu; Normandiya'dayken oynadığı oyunu tekrarlaması için yarı yarıya bir beklenti içerisindeydi, eğer bunu yaparsa hayal kırıklığına uğrayacağını da biliyordu üstelik.

Mahzene inip linotip baskı makinelerini yumuşakça tıkırdatarak yürüdü, ardından hücre gibi küçük bir odaya geldi -Abromivici'nin tartışmasız bir biçimde saltanatını sürdüğü, bekleme odası ile morg arası bir yerdi burası- ve buradan da ilkinden bile daha küçük olan bir yere, Yates'in yazı işleri odasına girdi. Birtakım prova baskıların üzerine eğilmiş vaziyette oturuyordu; sarı elektrik ışığı, savaşın onu ne derece yaşlandırdığını gösteren göz kırışıklıklarını açığa çıkarıyor, o ince burnunu uzamış, yanaklarını incelmış, çenesi ve alnını

ise pörtlemiş gibi gösterecek şekilde gölgeleri çarpıtiyordu. Yoksa her şey çok fazla çalıştiğı için mi öyle gözüküyordu?

Karen için bir sandalye çekip “İş mi, eğlence mi?” diye sordu Yates.

“İş.”

“Hep iş, hep iş, öyle değil mi? Öyle olsun bakalım...” Gazetenin geçen haftaki sayısının bir nüshasını aldı ve Doktor Gross’un mektubunun ham bir çevirisini uzatarak “Ne düşünüyorsun bunun hakkında?” diye sordu.

“Bana göre bir şey yok bunda. Münih’teki öğrencilerin ayaklanması eski bir haber. Tex Myer bu mevzuyu *Collier’s* için yazdı.”

“Demek öyle!” dedi. “İyi ama Kellermann’a ne oldu?”

“Kellermann kim?”

“Öbür adam. Profesör’ün kader arkadaşı. Paula Kampı’ndan ikisi birlikte kaçtılar. Neustadt’da birdenbire ortaya çıktılar. Troy’a ve bana Bing getirmişti onları...” Duraksadı. “Üzgünüm, Karen.”

Hiçbir şey söylemedi. Neustadt’taki o küçük ve eğri büğrü sokak, kaldırım taşları üzerindeki bahar güneşi; kendisi ve o delikanlı; ve Bing aniden herkesin uzak durduğu o iki yalnız adama doğru birkaç adım atıyor, yaşlı olanı kaldırımın kenarına oturmuş, diğer adam ise bitkin bir biçimde ayakta dikiliyor... Göğsündeki körelmiş bir sancı dışında artık canını yakmıyordu bunlar.

“Bu kadar da duygusal olma,” dedi aniden. “Onları sana Bing getirmiş... eee, ne olmuş?”

“Bu Kellermann’ı Neustadt’ın Belediye Başkanı yapmayı düşünmüştüm. Ama oradaki papaz karşı çıkmıştı buna, onun yerine eczacıyı yapmak konusunda anlaşmıştık, duyduğum kadarıyla da Neustadt’ı geri aldıklarında Naziler tarafından asıldı o eczacı.”

“Hâlâ Kellermann’ı Belediye Başkanı mı yapmak istiyorsun?”

Yates’in gözlerindeki gülümseme kayboldu. “Buralarda *Bürgermeister*’ları Willoughby seçiyor.”

“Peki, benim haberim nerede?”

“Kellermann gibi insanlara ne oldu? Şimdi nasıl bir yaşam sürüyorlar? Ne gibi işler buldular? Toplama kamplarından gelmelerinin herhangi bir etkisi oldu mu? Herr Lämmlein onlar için neler yapıyor? Biz Amerikalılar onlardan faydalaniyor muyuz? Neler olup bitiyor?”

“Oralarda bir yerde bir fikrin var,” dedi Karen ağırdan alarak, “ama bunun hoş bir fikir olup olmadığından emin değilim.”

“Ne olursa olsun, yayınlanmalı bu,” diye yanıt verdi Yates, soğuk bir ifadeyle.

Abrovimici’den geldiği besbelli olan ayak seslerini işittiler. Ağır adımlarla içeri girdi, ortalığa çamur sıçratarak kızgın bir biçimde, “İnsan bir gazete ofisine, aracını yarı yarıya dolmuş bir kraterin içinden sürerek gelmemeli,” dedi.

“Kraterin etrafından dolanarak da sürebilirdin. Biz hep öyle yapıyoruz. Kellermann’la ilgili bir şeyler bulabildin mi bakalım?”

“Sahra ceketimi temizletmek için bu öğleden sonra izin almam gerekecek. Yarın, Yarbay Willoughby’e hitaben, bu kraterin doldurulması için resmî bir talep yazısı yazacağım. Resmî yolla iletilir. Siz de imzalayabilirsiniz.”

“Peki ya Kellermann’dan ne haber!” dedi Yates.

“Evet, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne de gitmem gerekiyor,” diye devam etti Abromivici. “Oradaki büyük patron Herr Bendel. Amerikalı erbaşların huzurunda imalı laflar edenler uzaklaştırılmalı. Ona da bunu söyledim. Yarın, Yarbay Willoughby’e hitaben ikinci bir talep yazısı daha yazacağım, Herr Bendel’e dair. Onu da imzalayabilirsiniz.”

“Abromivici Askerî Hükümet’in yapışkan sineği âdeta,” diye yorumladı durumu Yates, Karen’a. “Maalesef bu kişinin ben olduğumu düşünüyorlar.” Abromivici’ye dönerek üçüncü kez Kellermann’ın durumunu sordu.

Abromivici tombul yanağına sıçramış çamuru temizlerken, “Çukurun Dibi dedikleri leş gibi kokan bir yerde kalıyor,” dedi. Karen’ın hazırlık yaptığını görünce, “Onu oraya götürmek istemezsiniz komutanım! Her tür hijyen ilkesine aykırı bir yer orası,” diye de ekledi.

“Hadi, Teğmen!” dedi Karen.

Bozum olmuş Abromivici, “Bu öğlen izin alabiliyor muyum şimdi?” diye sordu.

Yates başıyla onayladı. Kapının orada Abromivici kendisine yetiştirdi. Eline bir şeyler tutuşturmaya çalıştığını fark etti. Bunun ne olduğuna baktı ve sırtıttı. Küçük bir teneke kutu içinde DDT idi.

Yates'e göre burası, içinde SS'lerin olmadığı bir Paula Toplama Kampı idi; kışlaların üzerinde açık gökyüzünün olmadığı bir Yerinden Edilmiş Kişiler Kampı idi, Verdun'daki. Burada ufuk, uzatılan ellerdi... grinin farklı tonlarında genç olanlar ve yaşlılar; hepsi incecik, talepkâr, onu ve Karen'i çekiştiren eller. Ardından koridorun yarı karanlığında yüzler ortaya çıkmaya başladı; ister çocukların, isterse büyüklerinin yüzleri olsun, hepsi damgalanmış yüzlerdi; doymak bilmez, yırtıcı, sert kıvılcımlar çakan gözleri vardı.

Etrafını bu yüzlerin çevirdiği bir çembere doğru gövdesiyle ileri atıldı Yates. Karen onun acımasız olduğunu düşündü; o güçlü ve iyi durumdaydı, diğerleri ise hiçbir şeydi, doyumsuz gözleriyle bir tutam kalmış ufacak şeyler, gölgeler... Çember açıldı, onların üzerine doğru gelen, onları takip eden, şırıldayan, çağıldayan, Çukurun Dibi'nin leş gibi kokan süprüntülerini kusabilecek, her daim kırılma noktasındaki aç bir dalgaya dönüştü.

Yates ve Karen arkalarına bakmadan hızla yürüdüler, basamaklardan yukarı, koridorlardan aşağı, odalardan geçerek ve tekrar basamaklardan yukarı; söylenecek hiçbir şey yoktu; Karen'i dirseğinden sıkıca tuttu ve onu yanında sürükledi. Nihayet, Marianne'ın onu terk etmiş olduğu yatağının üstünde oturan Kellermann'ı buldular. Yates, diğer herkesi odanın dışına doğru kovaladı; mahkûmlar kırbaç yemiş melez köpekler gibi istemeye istemeye boyun eğdiler buna.

"Beni hatırlamıyor musun?" dedi Yates. "Neustadt'da buluşmuştuk. O zor zamanları atlatmış olmana sevindim. Şimdi neler yapıyorsun?"

Kellermann ayağa kalkmış ve umursamaz bir biçimde dikiliyordu; kulakları, büzüşüp ufalmış suratının yanında çok büyük görünüyordu. "Hatırlıyorum, hatırlıyorum," dedi.

Sırf bir şeyler söylemiş olmak için "Demek Kremmen'e geldin," diye devam etti Yates. Kellermann'ın dile getirmediği soruları işitiyor gibiydi: Ne aranıyorsun burada? Hayırseverlerin yoksulların mahallesini ziyareti mi bu? İnsanların ne kadar da dibe batabileceğini mi göreceksin? Yapmadığın şeyleri mi kontrol ediyorsun?

"Neler yapıyorsun şimdi?" diye sorarak kendini tekrar etti Yates.

Kellermann omuz silkip odaya işaret etmekle yetindi; yayları kopmuş sallanan karyolalara, kir içindeki yırtık pırtık battaniyeler, oda arkadaşlarının sefil bir görünüm içerisindeki eşyasına... bir hurda yığının içinden çıkan pılı pırtıya, harabeye dönüşmüş bir şehrin atıklarının da atıklarına.

“Hasta mısın?”

Kellermann daha yanıt veremedi kapı aniden açıldı. Çukurun Dibi sakinleri fıskırırcasına odanın içine doğru aktı, bunların bir kısmı telaş içinde diğer kapıya doğru yönelirken, bir kısmı da korunmak amacıyla Yates ile Karen’in arkasına geçip birbirlerine sokuldular. Hemen peşlerinden mavi gömlekli, rozetleri parıldayan yarım düzine kadar Alman polisi coplarını savurarak odaya baskın yaptı; coplar, üniformaları içindeki iki Amerikalının gözleri önünde, yumuşak da olsa bu insanların iki yanına birden iniyordu.

Yates, “Allah belanızı versin! Kesin şunu! Kim olduğunuzu sanıyorsunuz siz, SS mi?” diye bağırdı.

Bir saniye öncesine kadar gaddarlıklarını sergileyen polisler, bir anda gerçek hüviyetlerine geri döndüler... bir vuruşta güçleri ellerinden alınmış, yetersiz beslenmiş Ortaçağ yurttaşları. Yates ve Karen’in ardındaki kalabalık aniden öne fırlayıp polisleri tehdit etmeye başladı, Amerikan İnzibat Erleri odaya girmeye başlasa da tiz perdeden feryatlarını sürdürdüler. İnzibatlar aylak bir biçimde ağır ağır yürüyordu; işin kirli kısmını *Fritz*’lere bırakmışlardı.

“Bu insanları bu şekilde korkutmanızı kim söyledi size?” diye sordu Yates. “Burada sorumlu kim?”

“Benim!” diye bir ses geldi kapının oradan. Troy, İnzibatlarını ve Almanları ittirerek kendine yol açtı. Yüzü ter içindeydi, yakası açıktı ve boyun kasları kabarmıştı.

Karen’i gördü. Mendilini çıkardı, alnını ve öfkeli dudaklarını silerek boğuk bir sesle “Ne yapıyorsunuz siz burada? Burası kadınlara göre bir yer değil. Yates, onu dışarı çıkar!”

Karen çıkmaya yeltendi ama Yates onu durdurdu.

Troy kepini çıkartıp kire bulanmış parmaklarının arasında bük-tü. Öfkeye kapıldığı için özür dileyen bir ifadeyle, “Ah, Tanrı aşkı-na... bütün kasaba boyunca ve sonra da buranın içinde iki gangsteri kovaladık. Şimdi sıvıştılar işte. İnsanların birbirinin tepesine yığıl-

dığı bu mezbeledede ve siz önümüzü keserken herhangi birini nasıl bulabiliriz ki?”

Gözlemini, “Paula Kampı’ndan bu yana şüphesiz çok yol almışsın!” diyerek aktardı Yates.

Karen’in gözlerini üzerinde hissetti Troy. Yine her yanını ter bastı. “Ne yapmamı isterdiniz!” diye patladı. “Çeteler oluşturmuşlar. Çalıp çırpıyorlar ve daha kötüsünü de yapıyorlar. Ve ben bu kasabada düzeni sağlamak zorundayım!”

Yates, Kellermann’a dönüp “Kim bu çetenin liderleri?” diye sordu.

Kellermann sessizce dikildi.

“Kendi davana zarar veriyorsun. Kim onlar? Nerede bulabiliriz onları?”

“Üzgünüm,” dedi Kellermann.

“Korkuyor musun bana söylemeye?”

“Hayır.”

“Bizimle işbirliği yapmanızı istiyorum Herr Kellermann.”

“İnsanlar çalışıyor, çünkü bunu yapmak zorundalar,” dedi Kellermann kayıtsız bir biçimde.

Troy onu dikkatle inceledi. “Ben bu adamı tanıyor olabilir miyim Yates? Neustadt’taki Belediye Başkanı adayın değil mi?”

“Evet, ta kendisi,” diye onayladı Yates.

“Ve o da, onlarla birlikte işin içinde!” Neustadt’ı ve orada adamlarının yaşadığı bozgun nedeniyle çektiği ıstırabı düşünmesi, Troy’un kalan sabrını da tüketti. “Onları iyi seçiyorsun, öyle değil mi, Yates!”

Karen bakışlarını Kellermann’dan Yates’e ve Troya’a doğru çevirdi. Troy dönüp ona geri bakmadı. Çizmelerini inceliyordu. Ardından donuk bir ifadeyle “Biz de gidebiliriz,” dedi.

“Ben Kellermann’la biraz daha konuşmak istiyorum,” dedi Yates. “Karen ve ben buraya bir haber için geldik.”

Troy dudaklarını ısırdı. Aniden “Çavuş! Herkesi buradan çıkart!” diye emir verdi. Ve Kellermann’a dönüp “Sen kal!” dedi.

“Emredersiniz! Hadi bakalım gidiyoruz!” diye bağırdı İnzibat Çavuşu. Alman polisi de harekete geçti, “*Raus*, Raus!*”

* (Alm.) Dışarı

Nihayet her şey sessizliğe gömüldü. “Haberinden hoşlandın mı, Karen?” diye sordu Yates.

Karen hiçbir şey söylemedi. Troy’un yanına gidip kravatını yukarı çekti.

“Düzgün işler yapmaya çalışıyorum,” diye homurdandı Troy.

“Biliyorum,” dedi Karen.

“Eğer bu çetelerin işini bitirmezsem, yarın aynı sorunla tekrar karşılaşacağım, bir hafta sonra daha büyüğüyle.”

“Gelgelelim, ‘Koşullar’ı hapishaneye tıkamazsın...” Ona yardımcı olmak istiyordu Karen.

Yates dikeldi. “Biz bu insanları Paula Toplama Kampı’ndan çıkarttık. Belki de her şeyin sonu değildi bu. Belki bundan biraz daha fazlasını yapmamız lazım.”

“Ne... yapabiliriz ki?” diye acı bir ifadeyle sordu Troy. “Bütün bu yeri, içindeki kötü kokular ve pislikle birlikte temizlemek istemediğimi mi sanıyorsun?”

Yates’in o kendinden emin hâli yitip gitmişti. Göğsünün derinlerinden gelen bir sesle “Bilmiyorum,” dedi. “Her şey iyice yamuk yamuk bir hâl aldı!” Eğer Bing hayatta olsaydı! Bing’in bir yanıtı olurdu muhakkak... Neredeyse intikam duygusuyla Kellermann’a döndü: “Peki ya sen? Sen niye bize gelmedin? Güvenebileceğimiz Almanlar bulmaya çalışıyoruz biz!”

“Ben öyle mi görünüyorum?” diye sordu Kellermann.

Onu başlarından savabilirlerdi, Troy bunu biliyordu. Saçı başı darmadağınık, sakalları diken gibi, gözleri iltihaplanmış, ayakka-bıları paramparça, Paula’dan kalma çubuklu pijamaları lime lime olmuş, sonra dikilmiş, sonra tekrar yırtılmış bir adamın kalıntısı.

“Kimse sana kıyafet, ayakkabı dağıtmadı mı?”

“Hayır.”

“Kimseye sordun mu bunu?”

“Kime soracaktım?.. Bir sigara verebilir misin bana?”

Yates hızla paketini çekip çıkardı. “Buyur, hepsini al. Üzgünüm. Bunu daha önceden düşünmeliydik, gerçekten.”

“Yüzbaşı’nın burada ne aradığını biliyorum,” dedi Kellermann. “Polis düzenli olarak geliyor ziyaretimize. Peki ama o ne istiyor?”

Başının hafif bir işaretiyle, sessiz ve dikkatli bir biçimde her şeyi anlamış gibi duran Karen'ı işaret etti.

Yates, Kellermann'a bir çakmak uzattı. "Bayan Wallace bir Amerikan gazetesinden. Sizin gibi insanların başına neler geldiğini araştırıyor. Bir haber için."

Kellermann gözleriyle onu inceleyip "Bir haber mi? Haber falan yok. Burada, Kremmen'de hiçbir şey değişmedi," dedi.

"Belki de haber, hiçbir şeyin değişmemiş olmasıdır." Yates, verdiği bu bir anlık cevapla tüm bir meseleyi ortaya serdiğinin farkına vardı.

Kellermann hafiften güldü. "Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne geldim. Cumhuriyet döneminde bize işsizlik maaşı vermeyi reddeden, Hitler döneminde bizi Nazilere ihbar eden aynı yetkili kişi oturuyordu burada. Bu kişi şimdi de bizi Çukurun Dibi'nde yaşamaya gönderiyor işte."

"Eğer dikkatimizi çekseydi bu kişiyi görevden almayacağımızı mı düşünüyorsun?"

"Herr Bendel orada Belediye Başkanı Lämmlein'in yetkesi altında bulunuyor. Bütün önemli memurlar öyle."

Araya girip "Neler söylüyor Lämmlein hakkında?" diye sordu Troy.

Yates, aldığı bilgileri ana hatlarıyla Karen ve Troy'a tercüme edip "Söyledikleri doğru, öyle değil mi?" diye sordu.

"Elbette..." dedi Troy savunmacı bir üslupla. "Benim de bir faydam dokunamıyor, eğer Willoughby..."

"Tabii ki bir şey yapamıyor!" dedi Karen, Yates'e. "Peki, sen *bu* adam için ne yapmayı öneriyorsun?"

Yates, zorlama bir neşe içinde, yardımseverce bir dizi öneri sayıp dökmeye başladı Kellermann'a. Kellermann'ın tetikte bekleyen gözlerinde açık bir alaycılık belirdi. Yates bocaladı. "Derdin ne senin? Şu mevcut hâlden çok mu memnunsun yani?..."

Kellermann onu durdurdu. "Bu durumda bana bir takım elbise ve bir çift ayakkabı bulabilirsin belki, bu iyi olur. Belki Amerikan Ordusu'nun mutfağında çalışmam için bir iş de sağlayabilirsin. Bu da iyi olur. Kendini daha iyi hissetmeni de sağlayacaktır." Sigarasını dikkatle söndürüp izmaritini sakladı.

Sanki Bing konuşuyor gibiydi. Acizliğinden kaynaklanan bir öfkeyle “İyi ama *sen* ne istiyorsun?” diye sordu Yates.

“Anlayamazsınız.”

“Bize biraz güven Herr Kellermann. Anlamaya çalışabilirim.”

“Çok güven kaybettiniz,” diye yanıtladı onu Kellermann. “Gelip Nazileri bozguna uğrattığınızda dünyanın bütün güvenine sahiptiniz... Sadece benimki değil. Çok sayıda insanın... binlerce, on binlerce insanın... bu ülkeyi düzgün bir şekilde yeniden inşa etmede size yardım edebilecek insanların... Hayır, Teğmen, sizin yardımseverliğinizi kabul edeceğimi sanmıyorum. Diğer herkes çıkmaya başladığında terk edeceğim ben de burayı.”

Kellermann kızarmıştı. Uzun zamandır söylemek istediği şeyi söylemişti. Ardından sözcüklerin sönüp bittiğini hissetti. Bir kıyafete ve bir işe ihtiyacı vardı, hâl böyleyken bütün yaptığı kendine bir şekilde güven duyan bir Amerikalıyı geri püskürtmekti.

Yates, şaşırmaktan çok hayal kırıklığına uğramıştı. Sonrasında, bu adamın da giriştikleri doğaçlama yöntemlerin kurbanlarından biri olduğunu düşündü. Peki sadece doğaçlama mıydı mesele? Belki de ondan daha ciddi şeyler de vardı? Yüzünü ekşiterek, “Kellermann kendisi için bir yardım istemiyor bizden. Bizden bütün problemi çözmemizi istiyor,” dedi Karen ve Troy’a.

“İyi ama nasıl?” diye sordu Troy. “Eğer herhangi bir yol görebiliyorsa, bunun için çabalayacağım!”

Yates, Alman’a geri döndü. “Ne yapmamızı istersiniz bizden Herr Kellermann?” diye sordu.

Kellermann ikileme düşmüştü. Ütopik bir tasarımı ana hatlarıyla Marianne gibi bir kıza anlatmak kolaydı... ancak hayaller, ayrıntılı tasarılar değildi. “Alın bizi... bizi buradan alın!” diye kekeleyerek anlatmaya başladı. “Hepimiz için büyük bir ev... ağaçlar... ışık... rehabilitasyon... sınıflar... atölyeler...” Tutarlı, bütünlüklü cümleler kurabilmek için kendini zapt etmesi gerektiğini fark etti. Ellerini birbirine kavuşturdu. “Görüyorsunuz işte... bize bu malikânelerden birini verin... örneğin Rintelen malikânesini. Onu pekâlâ çekip çevirebiliriz. Ama belki de bu çok şey istemektir. Bize sadece *herhangi bir yer* verin. Çalışmamız için bir fırsat verin bize. Sıkı çalışırız. Hayatımızı yeniden kurarız...”

Yates özenli bir biçimde tercüme etti söylenenleri; *Herkes için büyük bir ev... ağaçlar... ışık... rehabilitasyon... sınıflar... atölyeler...*

Gelgelelim Kellermann'ın rüyasından gelen sözcüklerin hemen dibinde başka bir adamın sözcüklerini daha işitebiliyordu Yates... Rollingen'deki *Goldene Lamm Otel*'nin karanlık bir odasında lava-bonun yanındaki büyükbaba sandalyesine oturmuş, düşündüğünü açıkça söyleyen, Amerikan halkının ordularını Avrupa'ya ne için gönderdiğini soran Willoughby'nin sesi idi bu.

4

Willoughby, Karen ve Yates'i, Askerî Hükümet'in toplantı odasında kabul etti. Coşkulu ve cana yakındı. "Mobilyalar Rintelen'den," diye açıklamada bulundu. Elini, oval masanın krem rengi, yumuşak tahtasının üzerinde kaydırdı. "Duvarları da kaplattım, odayı daha sıcak gösteriyor. Ayrıca sıvaları da kapatıyor."

Köşede, küçük bir kürsünün üzerinden Amerikan bayrağı sarkıyordu. Willoughby oraya doğru işaret ederek, "General'in hediyesi. Her ofiste bayrakların bulunmasını istiyor ama elimizde yeterince yok. Daha büyük bir bayrak için talepte bulundum. O arada bununla idare edeceğiz."

Kendini masanın başındaki devasa bir döner koltuğa bırakıverdi ve her iki yandaki küçük sandalyelere eliyle işaret etti. "Oturamaz mısınız, buyurun? Bazı Almanları arayıp çağıracağım ve sonra da işlerin burada nasıl işlediğini size göstereceğim. Her şey son derece düzgün ve uygarca; iyi yetişmiş kişiler var elimizde."

Tekrar güldü ve o tombul ellerini Karen'a doğru uzattı. "Hayır kurumlarımızı ziyaret ettiğinizi duydum. Kremmen'in çirkin yüzünü bilmediğimi düşünmeyin! Bize biraz zaman verin Bayan Wallace, biraz zaman verin!"

Bir cevap bekledi. Ama Karen sadece başını sallayınca, Yates'e döndü. "Aynısı sizin için de geçerli Teğmen. Sizin matbaanın oraya giden yolu yaptırmak beni de memnun eder, ama bana kendi Alman yetkililerimi seçme ayrıcalığını verin. Ne mutlu ki elimde birkaç tane var. Herr Bendel'in yerindeki yiyecek karnelerini ben dağıtamam... yoksa bunu da mı benim yapmamı bekliyorsunuz?"

“Hayır,” dedi Yates, “açıkçası böyle bir şey beklemiyorum.” Duygularını açığa vurmadı. Abromivici’nin titiz bir biçimde kaleme aldığı şu resmî mektuplar doğrudan Willoughby’nin masasına ulaşmış olmalıydı ve bu türden resmî yazışmalar birçok kişinin elinden geçtiği için bu konuda nezaketini koruyabilmek adına Willoughby’nin belli bir çaba göstermesi gerekiyordu.

Gelişigüzel bir biçimde soruyormuşçasına “Troy, Rintelen malikânesiyle ilgili olarak konuştu mu sizinle?” dedi Yates. Karen’in huzurunda nazik olması icap ederdi Willoughby’nin, işte Yates de o yüzden, bu meseleyi de gündeme getirebileceğini düşünmüştü.

Willoughby gıdısını ovalayarak şöyle dedi: “Doğrusunu söylemek gerekirse, evet konuştu. Konuya dair özel bir ilginiz mi var?”

“Hayır,” dedi Yates, “kişisel bir şey yok.”

Karen, dudaklarını sıktığı hafif bir gülümsemeyle bu iki adamı izliyordu. İyi bir kavgadan hoşlanırdı, bu da öyle bir çekişmeydi işte; tatlı tatlı idare edilen, tarafların seslerine hâkim olup soğukkanlı kaldığı türden.

“Bayan Wallace’ı, şu Nasyonal Sosyalizmin Siyasi Mağdurları İçin Ev’e götürdünüz, öyle değil mi?” dedi Willoughby.

“Evet, bir itirazınız mı vardı komutanım?”

“Yok herhangi bir şeyim. Ama Yüzbaşı Troy’a, Rintelen’lerin malikânesini buradaki insanlar için kullanıp kullanamayacağını bana sorma fikrini bu ziyaret verdi herhâlde?”

“Bunu tartışmış olabiliriz,” dedi Yates. “Malikâne için resmî talepte bulunacak mısınız?”

“Bunu ciddi biçimde düşünüp değerlendirmem lazım, Teğmen!” dedi Willoughby.

“Gazetede duyurabilir miyim?” diye sorup, yeni işine geçeli beri edindiği defterini çekip çıkardı hemen Yates.

Willoughby düşünceli bir ifadeyle “Hiçbir şeyi zamanından önce yapmak istemeyiz!” dedi. Saatine baktı. “Tam on olmuş!” diyerek önündeki kül tablasının hemen yanında duran küçük gümüş zile uzandı. “Prusyalı dakikliği. Almanlar üzerinde önemli bir intiba uyandırıyor bu.”

Zilden bir çınlama sesi geldi. Ana kapının kanatları iki yana açıldığında ve Loomis’in yol gösterdiği Almanlar içeri doluştuğunda

Willoughby'nin elinde hâlâ sallanıyordu bu zil. Adamlar sandalyelerin arkasına geçip ayakta dikildiler; Lämmlein ise masada tam Willoughby'nin karşısına denk gelen yerde dikildi. Willoughby'yi başlarını eğerek selamladılar. Loomis'in bir işaretiyle sandalyeleri geri çekerek –gayet yapmacık, gayet muntazam ve suratları ortamın gerektirdiği saygıyla dolup taşarak– hızla oturdular.

“İşte benim Ticaret Odası bu,” diye fısıldadı Willoughby, Karen’a. “Sağlam adamlar, öyle değil mi?”

Zili kül tablasının yanına koyarak, “Günaydın beyler!” dedi.

Neredeyse aynı anda ve aynı perdeden, “Günaydın *Herr Oberst-leutnant!*” diye yanıtladılar onu.

Yates, oval masaya dikkatle baktı. Lämmlein dâhil, on adamdılar... hepsinin farklı geçmişleri vardı, işleri ve yaşları da farklıydı; yine de o zoraki nezaketlerinde, o zarafet yoksunluklarında, tek tip bir şey vardı onlarda. Sadece Willoughby'nin karşısındaki gri adam, muhasebecilere özgü dış görünümüne ve omuz kesimi dar, sert yakalı gömleğine rağmen bir şekilde rahat görünüyordu.

“Bu Teğmen Yates, yeni Kremmen gazetesinin yazı işleri müdürü,” dedi Willoughby, “ve bu da Amerikalı gazeteci Bayan Wallace. Loomis, sen Belediye Başkanı’nı ve Ticaret Odası’nın yöneticilerini takdim edebilir misin?”

Loomis ayağa kalktı, birtakım isimleri ve onların temsil ettikleri ticari işleri bir çırpıda sıralayıverdi. Her bir adam isimleri söylendiğinde ayağa kalktı, Willoughby’ye doğru başlarıyla selam verip ve sanki bir zorluğun üstesinden gelmişler gibi normalden biraz daha hızlı nefes alıp tekrar yerlerine oturdular.

“Hangi sırayla görüşeceğiz işleri?” diye sordu Willoughby.

Belediye Başkanı Lämmlein yerden şık bir evrak çantasını kaldırıp dikkatle masanın üzerine yerleştirdi. Ardından cebinden çınkırdayan bir anahtarlık çıkarıp çeşitli anahtarları ince eleyip sık dokuduktan sonra içlerinden doğru anahtarı büyük bir dikkatle seçti, evrak çantasının kilidini açtı, çantadan bir tomar kâğıt çıkararak gündem maddelerini önce İngilizce ardından Almanca okudu. Ticaret Odası’nın altı yöneticisi her bir gündem maddesini başlarıyla onayladı... Yates için hepsi de son derece önemsizdi. Willoughby’ye doğru eğilerek “Peki ya Rintelen İşletmesi?” diye fısıldadı.

Willoughby kaşlarını çatarak “Gündemde değil!” dedi.

“Ah,” dedi Yates, “Ne zaman gelecek gündeme?”

“Sabır! Sabır!” diye fısıldayarak yanıtladı onu Willoughby.

Kel kafalı, şatafatlı bir görünüme sahip, yeleğinin bir ucundan diğerine altın zinciri bulunan bir adam rakamları okuyordu. Kremmen Kömürcüler Birliği’ni temsil ediyordu bu adam; ruhsat sayısının kısıtlanacak olması gerçeğinden yakınıyordu, zira birincisi, mevcutta çok az kömür vardı ve ikincisi, buna rağmen bu işi yapan çok sayıda işletme vardı.

Lämmlein söyleneni tercüme etti, Willoughby onaylarcasına bir şeyler mırıldandı. “Ruhsat alması gereken kişilerin listesi üzerinde çalışıp çalışmadığını sorabilir misiniz ona Lämmlein,” dedi.

Kömürcüler Birliği’nin temsilcisi de tam olarak böyle bir liste hazırlamıştı ve şirketlerin adları ile adreslerini okumaya başladı. Okumayı bitirdiğinde soru dolu gözlerle Lämmlein’a baktı. Lämmlein da Willoughby’ye baktı.

Onun gönlünde Kremmen’deki herhangi bir kömür satıcısı diğeriyle aynı değere sahip olsa da “Pekâlâ, bu kişilere ruhsat verecek miyiz?” diye sordu.

“Bence öyle,” diye yanıtladı onu Lämmlein.

“Tamam o zaman,” dedi Willoughby, “sonraki gündeme geçelim.”

“Sorum var!” dedi Yates.

“Soru mu?” dedi Willoughby. Önündeki zile uzanıp onunla oynamaya başladı. Ardından bir iç geçirip “Devam et bakalım. Ama kısa tut. Önümüzde deli gibi uzun gündem maddeleri var daha,” dedi.

“Bu Kömürcüler Birliği kaç yaşında acaba?” Yates, İngilizce konuşmuştu. Sözlerinde herhangi bir değişiklik yaptıklarında bunu denetleyebileceğini, ne Lämmlein ne de şu altın zincirli adam bilsin istiyordu.

Birliğin temsilcisi sorunun tercümesini dinledikten sonra “*Fünfzig Jahre*” diye yanıtladı ve Lämmlein da “Elli yıl,” dedi.

“Son on üç yıl boyunca faaliyetlerinize her zamanki gibi mi devam ettiniz?”

“Evet, her zamanki gibi.”

“Birliğin yetkilileri son on üç yıldakiyle aynı kişiler mi şimdi?”

Birlik temsilcisi bu son on üç yılın ısrarla belirtilmesinden hoşlanmamıştı. Nazilerin idaresinde geçen yıllardı bunlar. Suratında her zamanki o kusursuz ifadeyi koruyan Lämmlein cevabı şöyle çevirdi: “Bir değişiklik oldu. Birliğin sekreteri anjine yakalanıp 1938’de öldü.”

“Bu Birlik, tıpkı diğer bütün örgütler gibi, Nasyonal Sosyalist ilkelere uygun bir biçimde mi faaliyet gösterdi?”

“Öyle yapmak zorundaydık!” dedi kel kafalı adam. Dazlak başı pembemsi bir renge bürünmüştü ve tepesinde mini mini ter damlacıkları parıltıyordu.

“Eğer ruhsatlı kömürcülerin sayısını sınırlandırıyorsanız, ruhsat sahiplerini hangi bakış açısıyla seçiyorsunuz?”

Bu defa yanıt doğrudan Lämmlein’den geldi, “İşteki istikrarları.”

Willoughby boğazını temizledi. Bu sorgulamaya yeterince müsaade etmiş olduğu kanaatindeydi.

Ama Yates onun dokundurmasına aldırmadı. Yüklenmeye devam etti: “İşteki istikrar demek... Eğer rekabeti kısıtlarsanız, eğer bir adam için piyasayı güvence altına alırsanız ve eğer mal kıtlığı da varsa, herhangi birinin işi zaten istikrarlı olmak durumundadır. Nazi yönetimi altında sizin Kömürcüler Birliği’ni ve Ticaret Odası’nı idare eden aynı kişiler, şimdi ruhsat sahiplerini belirleyerek, halkın yaşamı üzerinde daha da büyük bir iktidara el koymuyor mu sizce de?”

Yates’in hücumunu, “Teğmen bize şunu soruyor ki...” diye başlayıp, bir bütünlük gözetme arzusundan çok zaman kazanabilme ihtiyacıyla, tek tek her bir sözcüğün üzerinde durarak tercüme etti Lämmlein. Toplantının Alman üyeleri, gözlerini önlerindeki masaya diktiler. Kömürcü, göğüs cebinden kocaman bir mendil bulup çıkardı ve kuvvetli bir biçimde burnunu silip sümkürmeye başladı. Karen titiz bir biçimde tarafsız görünüyordu, ama notlarını da alıyordu; Willoughby ise içten içe Yates’e bir küfür savurup, ucu kırılana kadar bir kurşun kalem hızla çevirip durdu.

Bulutları dağıtan Loomis oldu... belki de bu bulutların ne kadar ağır ve kara olduğunu fark etmediği içindi bu. “Durun bir dakika...” dedi, “gördüğünüz gibi hiçbir şey bizim onayımız olmadan yapılmıyor!”

“*Jawohl!*” deyip onayladı onu Lämmlein, görünür bir biçimde rahatlamıştı, Loomis’in sözünü hızla Almancaya çevirdi. Ticaret Odası’nın yöneticileri yukarı ve birbirlerine baktılar, onayladıklarını belirten şekilde homurdandılar. Karen yazmayı bıraktı, Willoughby ise ucu kırılan kalemi bir kenara koyup Yates’e dönerek ve adice kullandığı o alaycı sözlerini bastırmaya çalışarak sordu: “Tatmin oldun mu?”

Yates hiçbir şey söylemedi.

Willoughby gündeme devam etti.

Bir sabun fabrikasının ve kâğıt imalathanesinin –yeterince yağ ve kâğıt hamuru bulunabilmesi koşuluyla– öngörülen açılış tarihiyle ilgili konuştular. Willoughby tahta oyuncaklar üretme önerisi getiren bir fabrikatöre izin verilmesini keskin bir dille reddetti.

“Lüks bu! Oyuncaklar! Elimizdeki değerli malzemelerin ve iş-gücünün bu türden şeyler için kullanılmasına izin vermeyeceğiz. Babalarının savaşı kaybettiğini bilmek Alman çocuklarını incitme-yecektir.”

Almanlar usulen suratlarını asmış gibi göründüler, ancak bu tahta oyuncak işinin gerçek menfaatlerini o ya da bu şekilde etkilemediğini çok iyi bildiklerinden, Willoughby’ye karşı çıkma zahmetine de girmediler.

Kremmen’deki Nazi Partisi kitabevinin tasfiyesiyle ilgili rutin bir açıklama yapıldığı sırada Farrish girdi içeri.

Lämmlein kapının oradan gelen gürültü patırtıyı duymuş ve aniden donup kalmıştı. General’i ilk kez görmüştü ve hissettiği heyecanla neredeyse ellerini yukarı kaldıracaktı, gelgelelim vakitlice toparlandı ve saygı dolu bir dikkatle ayağa kalktı sadece. Diğerleri de ayağa kalkmıştı.

Willoughby, gururlu bir biçimde ve arı kovanı gibi çalıştıkları önemli bir faaliyete denk geldiğini Farrish’e hissettirecek düzeyde kendini geri çekerek, yerel Ticaret Odası’yla bir toplantı yürütmekte olduğunu bildirdi. Bu ani teftişin hoşuna gitmesi şöyle dursun, bu ziyaret ona en az bir saate mal olacaktı. O anda yoklara karışmakta olan gündemin geri kalan maddelerini görüşmek için başka bir top-

lantı çağrısı yapması gerekecekti. Ayrıca Farrish neden ziyaretinden haberdar etmemişti ki onu? Kimi hazırlıklar yapabiliirdi. İşler bu hâle geldiğindeyse, her şey doğaçlama yapılabiliyordu ancak.

“Ticaret Odası demek!” dedi Farrish. “Tıpkı memleketteki gibi, ha?”

Kendi şakasına kendi güldü kahkahalarla; diğerleri ise, onu anlamayan Almanlar da dâhil, kıs kıs gülümsediler zoraki bir biçimde.

Ardından Farrish o ıslıl ıslıl gözlerini Karen’in üzerinde sabitleyerek, “Demek yine bizimlesiniz, Bayan Wallace!” dedi. Ticaret Odası üyelerinin yanından sürtünerek geçip Karen’a doğru ilerledi ve kadının elini sıktı. “Nasıl yapıyor Willoughby işini? Akıllı bir çocuk mu bizimki, bu *Kraut*’ları idare etme tarzı akıllıca mı yani?”

Diğerlerine de dönüp şöyle dedi: “Siz niye ayakta dikiliyorsunuz? Otursanıza! Devam edin! Ben burada değilmişim gibi davranın. Başkalarının işine burnunu sokan biriyim ben sadece!”

Tekrar bir kahkaha patlattı ve Karen’in elini bıraktı.

“Herkes otursun!” diye emir verdi Willoughby. “Loomis, General’in personeli için de sandalye getirelim!” dedi ardından. Caruthers ve başka subaylardan oluşan bir grup, Farrish orada kalıp kalmama konusunda kararını versin diye açık kapının orada bekleyiyordu. Willoughby, masanın başında yer alan kendi döner koltuğunu General’e teklif etti, kendisi de hemen onun yanına yerleşerek personelin odaya girmesini ve oturmalarını bekledi.

Ardından da şöyle dedi: “Belki de General, burada bulunan ve şu ya da bu şekilde bu bölgenin önde gelen yurttaşları olan Almanlara birkaç sözle hitap etmek isteyecektir. Şuradaki bay, komutanım... evet şu gri küçük adam... o yeni Belediye Başkanı’dır. Lämmlein, selamını ver bakalım! Kendisi İngilizce de biliyor. Söylenenleri tercüme edecektir.”

“Zaten bir Belediye Başkanımız var sanıyordum!”

“O, bir işe yaramadı,” diye açıklamada bulundu Willoughby. “Kovduk onu.”

“Kovduk ha?” dedi Farrish. “Bu iyi işte! Benim bölgemde hiç kimenin ofisindeki koltuğa yapışamayacağını gösterecektir bu onlara.”

Ayağa kalktı. Kırbacının elastik ucuyla Willoughby’nin kül tablasını, gümüş zili ve çeşitli kâğıtları yana doğru itti.

Karen'a baktı ve yüzü sevinçle parıldadı. "Onlara anlatayım mı, ne dersiniz?"

Gazeteci yanıt olarak kalemini yazmaya hazır hâle getirdi. General dalgın ve mutlu bir biçimde, o diken andıran saçlarını sıvazladı. Karşısında hem dinleyiciler hem de basın var diye düşündü Yates.

"Yarbay burada birkaç sözle size hitap etmemi istedi benden. Madem öyle konuşayım bari. Bu işgal meselesine dair neler hissettiğimi ve sizden yapmanızı beklediğim şeyleri bilin isterim. Sanırım hepiniz kim olduğumu ve geçmişte neler yaptığımı biliyorsunuz. Şimdi buraya, size demokrasi hakkında bazı şeyler öğretmeye geldik. Demokrasi... bu sokaktaki adamın, sıradan insanın egemenliğidir; herkesin eşit hakları vardır. Burası açık mı? Herhangi bir sorusu olan var mı?"

Söylenenleri tercüme eden Lämmlein, cesurca kendinden bekleneni yaptı. Bu noktada, kuşkusuz, herhangi bir soru yoktu.

"Pekâlâ, bütün kent fiilen harabeye dönmüşken ve insanlar moral açısından böylesine çökmüşken, kederliyen, burada biz de berbat bir konumdayız. Bu yaşadığımız durumun kötü kokusunu almadan sokaklardan arabayla geçemiyorsunuz bile. Bütün bu durumu değiştireceğiz. Amerika Birleşik Devletleri Ordusu'nun en iyi Tümeni bende ve Almanya'daki işgal bölgelerinin en iyisi de bende olacak."

Lämmlein'in tercümesinin ardından daha öncekinden de güçlü bir biçimde başlarıyla onayladı herkes. Almanlar, General'in bu bölgesel vatanperverliğini doğru buluyordu.

"Ana yolların temizlenmesini ve tramvayların çalışmaya başlamasını istiyorum. Herkesin yerine kavuştuğu, herkesin ne yaptığını bildiği şekilde, bir anlamda normal duruma dönmenizi istiyorum. İşgal... bu bir Ordu düzenidir. Ordu'da herkesin yeri, haddi, herkesin ne yaptığı bilinir. Bu da açık mı?"

Almanlar tamamıyla hemfikirdi. Onlar da herkesin kendi yerini ve haddini bildiği bir düzene geri dönülmesini istiyordu... Ticaret Odası üyelerinin işlerini yürüttüğü, diğerlerinin de onlar için çalıştığı düzendi bu.

"Şimdi de şu Nazilerden arındırma meselesini ele alalım. Allah'ın cezası her bir Nazinin temizlenmesi yönünde Başkomutanlık Karargâhı'ndan gelen emirler var. Bana verilen emirleri, neye mal olursa

olsun yerine getirmemle tanınırım ben... ayrıca bu bize bir şeye de mal olmayacak!" Söylediklerine bir ara verip Karen'a doğru eğilerek, "Güzel söyledim, ha?" dedi. Ardından doğruldu ve kırbacının tutma yerini masanın düz yüzeyine vurarak şaklattı. "Nazileri her yerden temizleyeceğiz! Almanya'da Nazilerden en çok arındırılmış bölge benimki olacak! Bu da halkınıza, bu Nazi işini kesinlikle hoş karşılamayan Tanrı'yla ve tabii ki bunu yine hiç hoş karşılamayan bizimle ilişkilerini yola koyması açısından bir fırsat sunacak."

Durup dinleyicilerine şöyle bir göz attı, o güçlü yumruğunun boğum yerlerini masanın üstüne yerleştirerek duruşunu destekliyordu. Almanlar da ihtiyatlı ve hürmetkâr hâllerini sürdürüyordu.

"Pekâlâ, Willoughby," dedi Farrish, "bu *Kraut*'lara söylememi istediğin başka bir şey var mı benden?"

Willoughby, General'e konuşmasından dolayı iltifatta bulunarak bütün meseleyi ele almış olduğunu ve sözlerinin fevkalade bir etki uyandıracığını söyledi. Belki işbirliklerinden emin olmak için Almanların sözcüsünü de dinlemek isterdi. İster miydi böyle bir şey?

"Eğer çabucak konuşacaksa, olur," dedi Farrish.

Willoughby'nin döner koltuğuna oturdu ve parmaklarını düz bir biçimde birbirine bastırıp sallanmaya başladı.

Willoughby'nin topu kendisine bıraktığı Lämmlein, General'in yaklaşımından pek de emin değildi. Farrish, kendisine müteveffa Maximilian von Rintelen'i hatırlatmıştı, tabii imparatorluğu inşa etmiş olan o adam daha açık göz biriydi. Ama Farrish'in bütün o esip gürlemesinin ardında sakladığı kurnazlık bakımından ciddi bir benzerlik vardı aralarında. Lämmlein ağzında birkaç basmakalıp laf geveleyip işin gerisini bırakıp bırakamayacağını sordu kendi kendine; hiçbir şey söylemeyerek, bütün gücü elinde tutanı en azından gücendirmemiş olurdu. Diğer taraftan General'in genel geçer laflara itiraz etmesi de büyük bir olasılıktı; karşısına açık fikirlerle çıkılmasını bekleyen, ona yağ çekmeye kalkışan kimseleri azarlayabilecek bir tipti. Peki ya hedefi tam on ikiden vurarak konuşur, meselelerin özünü dile getirirse? Bu da elindeki her şeye, kendi pozisyonuna da, Rintelen İşletmesi'nin varlığını sürdürmesine de mal olabilirdi.

Tutmakta olduğu kâğıtları tereddüt içinde yerine koyarken gri yüzü soluklaştı.

“Efendim,” dedi, “biz sizi, sadece büyük bir askerî kahraman –ki ülkemizin tarihinde az sayıda da olsa böyle kahramanlarımız oldu, dolayısıyla görünce onları tanıyoruz–, hayatlarımızın üzerinde iktidar sahibi olan ve yüce gönüllülüğüne güvendiğimiz bir asker olarak değil, aynı zamanda bizim bir öğretmenimiz olarak da görüyoruz.”

Yates, General’in Karen’a doğru “Amma da büyük lokmalar,” dediğini duydu; ama bir yandan da bunları yutmaya hazır görünüyordu.

“Öğrenmeye istekliyiz biz,” diye devam etti Lämmlein ciddi bir ifadeyle. “Sevgili kentimizin yıkıntılarını gördüğümüz her gün, her saat, bir yerlerde trajik bir hata yaptık diyoruz kendi kendimize.”

“Bundan emin olabilirsiniz!” diye gürledi Farrish.

“Pardon?.. Ah! İşte bu hatamızın üstesinden gelebilmemiz için bize yardım etmek gibi bir görevi üstlendiğiniz için de size ayrıca minnettarız efendim. Biz de bu bölgenin yeniden gelişip zenginleşmesini istiyoruz. Bunu bütün Almanya’da ilk olarak yapmak, en iyisi, en güzeli olarak yapmak istiyoruz. Şu anda harap durumda olsa da, bu hedefe varabilmek için hâlâ her şeyimiz var: Sadece tramvay değil –ki bunu mümkün olan en kısa sürede hâlledebiliriz–, sadece yollar da değil –ki bunun Ordunuzun ihtiyaçları açısından ehemmiyetini çok çok iyi biliyoruz–, ama şu anda uyku hâlinde yatan büyük sanayi potansiyelimizi de yeniden diriltebiliriz. Kremmen ürünlerinin, Kremmen çeliğinin, Kremmen makinelerinin, Kremmen kömürünün, yeniden inşa edilmiş demiryolu barınma hatlarımızdan yeniden yüklenecekleri günü görmeyi nasıl da bekliyorum; bu sırada, bu ürünlerimizin ticaretini yaparak Almanya’nın diğer yerlerinden ve evet, dünyadan gelecek gıda ürünlerinin ve diğer hayati ihtiyaç maddelerinin bölgemize aktığını da tabii. Ve şunu da ifade etmeme izin verirseniz, o gün geldiğinde, sadece ben değil Kremmen’in bütün yurttaşları, anlayışı, hoşgörüsü ve işbirliğiyle bütün bunları mümkün kılan kişiye sessizce şükranlarını sunacaktır.”

Lämmlein derin bir nefes aldı ve o gri, feri sönmüş gözlerini törensel bir edayla Farrish’e sabitledi. İlk başta kuşkulu davranan Farrish, öyle bir an geldi ki, içinden, keşke bu türden övgülerin en azından onda biri kendi halkı tarafından gelse diye geçirdi. Sonuçta bu *Kraut*’lar için ne yapmıştı ki? Onlara zorbalık edip durmuştu.

“Kendi içimizden suçluların kökünü kazıyamamız gerektiğini anlıyoruz, kaldı ki bizi sefalete itenler de onlardır,” diye devam etti Lämmlein. “Evet, Nazilerden arındırmayı söylüyorum! Ama temkinli bir biçimde ilerlemeliyiz. Bunu savunacak yeterlilikte biriyim ben, çünkü o şeyin hiçbir zaman üyesi olmadım... o Parti’nin.”

Parti sözcüğünü öyle bir küçümsemeyle telaffuz etti ki burundan akan bir damla gibi düştü sanki sözcük yere.

“Üstelik ben bunun cezasını çektim. Ama biz, bir insanı bir etiketle mi yargılayacağız yoksa yaptıklarıyla mı? Bırakalım zayıflığı yüzünden cezalandırılsın, evet... ama gelin, o zaafı yüzünden yıkılan şeylerin yeniden inşası için onu işe de koşalım. Vasıflı personeller olmadan tramvayların yeniden çalışmasını sağlayamayız. Gereken idari vasıflar olmaksızın Rintelen İşletmesi’ni yeniden üretime geçirmeyi düşünemeyiz bile! Neticede karar sizin efendim; her birimizin önemini değerlendirip tartacak olan o büyük zihne siz sahipsiniz, kentin menfaatlerini yürekten gözeten yine sizsiniz. Eminim ki, doğru seçimi de siz yapacaksınız.”

Farrish de emindi. Yates bu koca adamın söylenenlerden tahrik olup etkilendiğini, lütufkâr ve bağışlayıcı bir ruh hâline girdiğini gördü. Yates, Farrish’in bir çam devirmek, diğer adamın duygularını paylaşmak üzere olduğunu da gördü; Lämmlein, General’i güzel bir gezintiye çıkarmıştı. Üstelik Willoughby de Farrish’i korumuyordu; bu iyi yetiştirdiği onay mührü gibi adamların kendisine itibar kazandırmasını umarak, olan biteni şeytanca bir hazla izliyordu.

Farrish şöyle dedi: “Bay Lämmlein, size önderimiz General Eisenhower’ın sözlerini tekrarlamak istiyorum. *Biz buraya zulmeden değil fetheden kişiler olarak geldik.* Ben de bunu kastettim. Willoughby’nin burada çözemediği bir sorun olduğunda bana gelmenizi isterim. Görür görmez iyi bir insanı tanırım ben. Benim ülkemde iki Parti vardır; subaylarımdan ve askerlerimden tek bir tanesine bile, Demokrat mısın ya da Cumhuriyetçi misin diye sormadım. Benim için bir adamın adam olması önce gelir; onun dışında ne olduğu ise daha sonra gelir. Burası açık mı? Herhangi bir sorusu olan var mı?”

Yates’in birkaç sorusu vardı. Ama kendisinden, o günden ve yaptığı işten memnun olan Farrish, o koca adımlarıyla yürümeye geçmemiş olsaydı bile, bunları soramazdı; Farrish’in dünyası akla

yatkın görüş ve tartışmaların ötesindeydi. General sanki hareket hâlindeki bir heykel kaidesinin üzerinde akarak ilerliyordu.

Karen'la bile konuşmadı, zira Willoughby onu sahiplenmiş ve şu Almanların ne kadar da akıllı olduğunu ama onlarla başa çıkmayı bilerseniz meselenin nasıl da kolaylaştığını anlatmaktaydı.

Abromivici'nin kadınlardan anlayan biri olduğu söylenemezdi pek. Onlar hakkındaki düşüncesi işlevseldi; annesini en çok sevdiği günler, karnını en iyi şekilde doyurduğu zamanlardı. Ama o bile Marianne Seckendorff'un cazibesine kendini tümüyle kapatamazdı. Basit bir biçimde giyinmişti Marianne ve bu kıyafetin çok giymekten yıpranmış olduğunu görebiliyordu Abromivici; yine de elbisesinin hatlarının omuzlarını özellikle vurgulamasını ve o sıkı kalçalarına ince bir görüntü vermesini sağlayabilmişti kız.

Abromivici üzerinde yarattığı etkiyi görüp bundan gayet hoşnut kaldı. Abromivici onun dudakları ve çenesindeki dolgun ve yumuşak kavisten gözlerini ayıramıyordu; ağzı, sanki hiçbir ses çıkaramadan öylece donup kalmış bir ıslık pozisyonundaymış gibi hafif açıktı.

Elbisesi ve perişan durumdaki ayakkabısı, Marianne'ın tüm sermayesiydi. Bunları, Çukurun Dibi'nde, eski muhabbet tellalı Balduin sayesinde bulup buluşturmuştu; sunduğu hizmetler karşılığında çalıntı bir radyo vermişti Balduin ona. Karaborsaya gitmiş, sıkı bir pazarlık gerçekleştirmiş ve nihayetinde bu radyoyla şu anki dış görünümünü sağlayan şeyleri değiş tokuş yapmayı başarmıştı. Abromivici'ye baktığında bu çabasına değdiğini anladı. Bu küçük onbaşının kendisine uygunsuz bir teklifte bulunmasını bekliyordu ve onu diplomatik bir dille bertaraf etmeye hazırdı... insan herhangi bir bekleme odasında, bir koltuğa tutunmuş bücür bir adama ulaşmak için bu kadar çok ter dökmemeliydi. Bununla birlikte, Abromivici, Ordunun zührevi hastalıklarla ilgili hazırladığı afişlerdeki baştan çıkarıcı kadınları hatırlayınca, Mariannne de ona karşı diplomasiye başvurmaktan kurtulmuş oldu.

Böylece, Doktor Gross'un Seckendorff ailesine ve Münih'teki öğrencilerin ayaklanmasına dair mektubunu barındıran gazete kupürünü de yanında taşıyan Marianne, Yates'in yanına götürüldü.

“Şu işe bakın,” dedi Yates, “Kremmen’de bu denli bir serpilme yaşandığını bilmiyordum.”

Sevimli bir ifadeyle gülümsedi Marianne, “Size doğrusunu söylemek gerekirse, tek sahip olduğum kıyafetler bunlar Teğmen. Ve ben Kremmen’den değil, Münih’tenim.”

Tatlı bir tereddüt içerisinde ona bir kâğıt parçası uzattı.

Teksir makinesinde hazırlanmış belgeyi alıp okudu Yates... *Buchenwald Toplama Kampı’ndan kurtarılıp serbest kaldı...* Sıhhiye Birliği’nden Teğmen Farquhart imzası vardı altında ve bir de mürekkeple yazılmış kendi adı, *Marianne Seckendorff*.

Belgeden kafasını kaldırıp ona baktı Yates. “Pekâlâ... eğer Münih’tenseniz, burada, Kremmen’de ne yapıyorsunuz bakalım?”

Soru hiç de davetkâr gelmedi kulağına; ama adamın yüzünde farklı bir tepki okuduğunu düşündü Marianne. “*Ach Gott!*”* diye iç geçirdi, “ah şu siz Amerikalılar! Kendinize özgü bir kafa yapınız ve iradeniz var. Bir Amerikan kamyonuyla seyahat ettim ben. Kamyonu süren şoföre ‘Münih!’ dedim, o da ‘Tamam’ diye yanıtladı ve bütün gece kamyonu sürdükten sonra sabah işte burada Kremmen’deydik. ‘Tamamdır, bebeğim,’ dedi bana şoför, ‘*Raus!*’”

Yates, gece yaptıkları bu yolculukla ilgili daha fazla detay sormadı. Neler yaşanmış olduğunu hayal edebiliyordu. “Ve şimdi de Münih’e geri dönmek istiyorsunuz, öyle değil mi *Fräulein Seckendorff*?”

Hafiften ümitsizlik barındıran bir ifadeyle elini yukarı kaldırdı. “Nerede kaldığım fark etmez ki. Münih’te kimsem yok artık, ne akrabalar, ne arkadaşlar.”

Artık tehlikeli topraklara giriyordu. Gözleri kasıtlı bir biçimde büyüdü, hafif de olsa şaşıştı. “Eğer kalabilirsem Kremmen’de kalmak isterim. Burada...”

Gazete kupürünü aldı ve utangaç bir biçimde Yates’e doğru uzattı.

Yates kupüre bakıp kadına oturmasını söyledi. “Profesör Seckendorff’la bir ilişkiniz mi var yoksa?”

“Amcam olur.”

“Hastaneye gittiniz mi? Nasıl gidiyor durumu?”

Üzgün bir ifadeyle şöyle yanıt verdi: “Denedim. Ama onu görmeme izin vermediler. Kurallar. Şimdi her şey fazlasıyla sıkı.” Ya-

* (Alm.) Aman Tanrım!

tes'i öylesine korkunç derecede sıkı biri olarak düşünmediğini temin eder şekilde gülümsedi tekrar ona.

"Muhtemelen onu ziyaret etmenizi ayarlayabilirim!" dedi Yates.

Ne kadar da nazik olduğuna dair bir şeyler mırıldandı kız! Ne olursa olsun ihtiyar adamdan uzak durma niyetindeydi. Her şeyi yerli yerine oturtana kadar o küçük beyaz yalanının ortaya çıkmasını göze alamazdı.

"Yapabilir misiniz sahi?" diye sataştı.

"Doktor Gross'a hitaben size bir not veririm, gitmeden önce bunu hatırlatın bana," dedi Yates. Ardından da masasındaki kâğıtları kenara ittirerek yerine oturdu. "Bana kendinizi anlatın bakalım!" Bu sıkıcı kentte, bu sıkıcı işi yaparken, masasının önüne kadar sürüklenip gelmiş bir parçacık güzelliğin ve heyecanın keyfini çıkarabileceğini düşündü.

"Anlatacak ne var ki?.. O Münih olayından sonra Seckendorff adı neredeyse bir hakaret hâline geldi... Gerçi ben bir öğrenci değildim. Kitapları sevmem. Bir yüz sayfa kadar okurum, sonra da sıkı liveririm. Ben ailenin iş bitirici, pratik kanadından geliyorum."

Yates kıkırdadı bu söylenene.

"Ama Hans ve Clara Seckendorff'un ne yaptığını da biliyordum. Beni bunun dışında tutmaya çalıştılar, yaşananlardan korkmuş olmalıydılar. Ama bir şeyin haklılığını, doğruluğunu bir kez kafaya takarsam, inatçıyım ben. Onlar da bu yüzden bazı bildirileri benim de dağıtmama izin verdiler."

"Bu çok cesurca," dedi Yates.

O koyu gözleri parıldadı Marianne'in. "Bu konuda onlardan daha hassastım. Beni suçlayabilecekleri herhangi bir şeyle yakalanmadım."

Yates onu dikkatle inceledi. Herhangi bir sonuca varamadı. Öğrencilerin şu iyi hazırlanmış ama amatörce bildirilerinin dağıtım işine kendisinin de katıldığını iddia edene dek, umduğu gibi biriydi aslında.

"Nasıl yakaladı polis sizi?" diye sordu.

Muzipçe bir gururla, "Bildirilerle birlikte değil," dedi. "Bu işin içindeki diğer insanlarla birlikte de değil. Ama işte bütün ailenin peşine düşmüşlerdi... amcama neler yaptıklarını biliyorsunuz."

“Evet. Peki size neler yaptılar?”

“Bunun hakkında konuşmamayı tercih ederim.”

Gergin bir biçimde elleriyle dizlerini kavradı, eteği birkaç santim yukarı sıyrıldı ve Yates onun o diri, o sıcak tenini fark etti. Ona pek de bir şey yapmamış olduklarını düşündü. Fiziksel bir iz belli olmuyordu ve eğer o bayağı rüküşlüğüne görmezden gelecek olursanız, fıstık gibi görünüyordu.

“Bana anlatabilirsiniz,” dedi Yates. “Birliklerimiz oraya girdiğinde Paula Toplama Kampı’nı gördüm ben.”

Marianne Amerikalıyı şöyle bir tarttı. Elindeki kupür onu doğal bir biçimde gazete ofisine yönlendirdiği için kalkıp bu adama gelmişti, bu oyun içerisinde bu denli yakından sınanacağını ummuyordu doğrusu; ama düşünüldüğünde, bu sınanmanın zamanı nasılsa bir ara gelecekti ve eğer şu an kendini kabul ettirirse bu mesele de artık hâllolup bitmiş olurdu. Eğer karşısındaki, böylesine çaylak bir tip olmasaydı! Bir şekilde tepki verseydi! Hikâyesindeki boşlukları kapatmak için fiziğine güveniyordu. Birçok Amerikalı askerin, inanılmaz derecede kısa bir zaman içerisinde, *Hello, Fräulein, kommen sie her!** diyerek buyruk verme aşamasından, *Fräulein*’ın sadık bir eşlikçisi ve tedarikçisi olma aşamasına çapraz geçiş yaptığını görmüştü. İşte bu saflığa güveniyordu. Ama şu anda karşısında duran adam böyle saf biri değildi; yine de şunu seziyordu ki, varlığı onun da salgı bezlerini harekete geçirmişti.

“Kemiklerimden herhangi birini kırmadılar. Hatta cildimde bir sıyrık bile bırakmadılar. Bana ilk yaptıkları müdahale ışıkla oldu. Kör olduğumu ya da baş ağrısından delirdiğimi düşünmeme yol açana dek gece gündüz yüzüme ışık tuttular ve kör olmayı diledim. İtirafıta bulunmadım. Tanrıya şükür, itiraf edecek hiçbir şeyim yoktu. Hans ve Clara benden önce tutuklanmıştı ve bildirilerle birlikte yakalanmışlardı; o yüzden de ihanet edebileceğim bir şey kalmamıştı...”

Söylenenlere tam anlamıyla konsantre olamıyordu Yates. Uzun zamandır bu şekilde karşısına çıkan en iyi parçaydı bu kadın. Ne olursa olsun... her bir sözcüğe dikkat etmesi gerektiğini hissetti. “Ve sonra ne oldu?” diye sordu kibarca.

* (Alm.) Merhaba, Hanımefendi, buraya gelin!

“Beni sorguladılar... birbiri peşi sıra. Ve sonra... sonra da... beni aldılar. Kimseye anlatmamalısınız, hem de hiç... bilmiyorum ki neden size anlatıyorum... tabii sizin çok anlayışlı ve çok hoş biri olmanız dışında...”

Elini masanın üzerine koydu. Bu hoş, biçimli, ince ve narin ele baktı Yates. Bir an için onu tutma dürtüsüne kapıldı. Sonra bu elin bir hapisane karyolasına tutunduğunu ve kendini teslim ettikçe bu tutuşunun yavaş yavaş nasıl da gevşeyip çözüldüğünü düşündü.

Eli yalnız kaldı ve geri çekildi.

“En kötü geceyi Mart ayının başında yaşadım. Hücreme girip beni soyunmaya zorladılar. Dört kişiydiler. Her şeyin sonu olduğunu düşündüm bunun. Ama bana dokunmadılar. Koridor boyunca refakat ederek bir başka hücreye götürdüler beni. Burada suyla dolu, geniş tahta bir tekne vardı. Tepesinde buz tabakaları yüzüyordu.”

“Buz tabakaları...” diye tekrar etti Yates.

“Biliyor musunuz ki,” dedi hüzünlü bir ifadeyle “bunun buz gibi soğuk mu, yoksa kaynar derecede sıcak mı olduğundan emin olmamıştım. Kuşkusuz buzu gördüm, ama onun hakkında düşünemiyordum bile. Ta burama kadar o teknenin içinde dikildim...” eliyle karnına işaret etti. “Evet, burama kadar işte.”

“Sigara?” diye sordu Yates.

Buna ihtiyacı olduğunu düşünmüştü. Vardı da. Kendi hayal gücünün etkisine kaptırmış gidiyordu. Buchenwald’dayken başına böylesi şeyler gelen bir kadın görmüştü, SS’lerin kendisiyle hoş vakit geçirmediği çirkin ve yaşlı bir kadındı.

Ateşi de uzattı ona Yates.

“Tıpkı bıçak gibiydi. Binlerce bıçak saplanıyor, kesiyor gibi. Korunç, dayanılmaz, keskin bir sancı.”

Keskinliği tescilli idi. Anlattığı sahneye inandı, her bir sözcüğüne; uyduramayacağı derecede ayrıntılıydı. Beş vahşi herifin eline düşmüş ve çıplak bir hâlde görebiliyordu onu... bunu elbisesinden de görmek kolaydı, bunun için yırtılmış gibiydi ve sonra da sıkı sıkıya giyinmişti kadın. Ama yine de anlatılanlarda bu kişiye ait olmayan bir şeyler seziliyordu; tuhaf bir uyuşmazlık: Sanki iki ayrı çıplak kadın vardı, bir tanesi şu anda kendisini ona sunuyordu, diğeri buzla kaplı bir teknenin içinde tutulmuştu; bu ikisinin kulaklarının he-

men altındaki ben izi birbirini tutuyordu ama yine de tam eşleşmiyordu.

“Peki ya sonra?” diye sordu sabırlı bir ifadeyle.

“Bayılıp düşmüş olmalıyım. Kendime geldiğimde hücremdeydim. Battaniyemi alıp götürmüşler, penceremi de açmışlardı. Buzla örtülmüştüm. Ya da işte buz gibi hissediyordum. Tam bilemiyorum. Sonra hasta oldum, haftalarca hapisanenin revirinde kaldım. Öleceğimi düşündüm. Ama ölmedim. Daha sonra da beni Buchenwald’a yolladılar.”

Sessizce oturdu. Yapabileceği her şeyi yapmıştı. Başlamak, ayağını ilk basamağa sağlamca koyabilmek zordu. Sonrası çorap sökücü gibi geliyordu.

“Peki ama neden böylesine özel bir muamele gördünüz?” diye sordu Yates.

“Ben de bunun üzerine düşündüm,” diye yanıt verdi Marianne.

“Peki nedir bu konudaki düşünceniz?”

Artık hikâyesindeki büyüünün bozulduğunun farkındaydı. Her şey bunun Amerikalıyı ne kadar derinden etkilediğine bağlıydı.

“Sanırım birisi vücudumu hiçbir şekilde lekelememeleri yönünde emir vermiş olmalı...” dedi ve ekledi: “Lekelenmedi de.”

Yates verdiği bu bilgiyi düşündü. Tek yapması gereken onunla çıkmak, onunla beraber olmaktı. Bu kadar basitti. Buraya bunun için gelmişti işte. Kendini beğenisine sunmak ve karşılığında da Yates’in ona bir oda, Amerikan yiyecekleri ve daha fazla kıyafet vermesini sağlamak. Gayet düz ve usulüne uygun bir tertipti bu ve başından buna benzer çok şey geçmişti. Ayrıca onun itibarını zedelemeyecek derecede hoş bir hatundu.

Tabii fazlasıyla basit biri olması dışında. Fazlasıyla basit, fazlasıyla ucuz.

“Fizikî anlamda iyi durumda olmanıza sevindim,” dedi Yates. “Ne yapabilirim sizin için?”

Yana dönerek, kendisini profilden, ta göğüslerinin kavisli kısmına kadar inceleyebilme fırsatı sundu ona. “Son derece naziksınız...”

Tabii ki öyleydi. Diyelim tek gecelik bir ilişkiye girdi. Hak etmişti bunu. Kız da bunu soruyordu zaten. Üstelik bu buzlu tekne hikâyesi salt ateşli bir rüya da olsa ya da onu sadece böyle bir şeyle

tehdit etmiş de olsalar veyahut anlattıklarının sırf yarısı gerçek olsa da, sonuçta Buchenwald Toplama Kampı'nda kalmıştı ve daha iyi bir teneffüs arasını o da hak ediyordu.

Yates pek de aklını toparlayabilecek gibi görünmediğinden, Marianne daha doğrudan bir biçimde koydu meseleyi: “Zor bir dönemden geçtim. Kendimi geliştirmek istiyorum. Bunun için de ne olursa olsun yapmaya gönüllüyüm.”

Bunu biliyordu Yates.

“Benimki gibi bir sicille işler çok zor,” dedi Marianne. “Nazi Hükümeti çekti gitti... ama...”

Bunu da biliyordu. Lämmlein'in yönetim biçimi, rehabilitasyon denen şeyi kişisel bir teşebbüs hâline getirmişti. Kimileri, tıpkı bu kız gibi, bu şekilde işe koyuluyordu, kimileri ise Kellermann gibi bunu reddediyordu. Pekâlâ, eğer bu kızın yaklaşımının peşinden gider ve dünyayı olduğu gibi kabul ederseniz, bunun için en iyisini yapmalıydınız. Gelgelelim bu “en iyi” yol, Yates için pek de iyi değildi işte.

“Amerikalılar...” dedi kız umutlu bir ifadeyle.

“Amerikalılar en iyi seçim mi?” diye sorup konuştukları dili değiştirdi. “İngilizce konuşuyor musunuz?”

“Evet, birazcık. Okulda öğrenmiştim.”

“Yazabilir misiniz?”

“Yazmak?”

“Evet, daktiloyla yazmak...” parmaklarını hayali bir klavyenin üzerinde hareket ettiriyormuş gibi yaptı.

“Evet, ah evet yazabilirim. Ama öyle çok da hızlı değil.”

“Size burada bir iş veremem,” dedi Yates, “ama Askerî Hükümet'teki Yüzbaşı Loomis'e hitaben size bir mektup vereceğim. Belki onunla şansınız yaver gider.”

Öyle olacağından bir hayli emindi. Böylesine hoş ve istekli bir kızı yerleştirebilecekleri çok sayıda ofis vardı Askerî Hükümet bünyesinde.

“Teşekkürler,” diye fısıldadı kız, “teşekkür ederim.”

Mektubu kaleme alırken kâğıdın üzerinden kıza da arada bir göz attı. Kız artık onu bırakmıştı, üstündeki o parlıltı kaybolmuş, yavan bir görünüme bürünmüştü.

Ardından mektubu kıza verdi, Buchenwald'dan tahliye edildiğini gösteren kâğıt parçasını da iade etti. Onu geri çağırıldığında kız kapının oraya varmıştı bile.

“Bir şey unuttunuz sanki Marianne!”

Kızın yüzünde boş ve anlamsız bir ifade vardı.

“Amcanızı hastanede ziyaret etmek istediğinizi düşünmüştüm,” dedi Yates.

Söz verdiği gibi Doktor Gross'a hitaben bir not yazmıştı zaten ama bunu kıza göstermedi. Göstermemeliydi de. Loomis'e bir telefon açmaya karar vermişti, ondan bu kızın durumunu Karşı İstihbarat aracılığıyla kontrol etmelerini isteyecekti.

5

Lämmlein, Willoughby ile birlikte bir odaya kapanmıştı.

“İşlediğin cinayeti yanına kâr olarak bırakıyorum!” dedi Willoughby. “Ve sanma ki bunu bilmiyorum.”

“Cinayet mi?” diye sordu Lämmlein, masum bir ifadeyle.

“Sözün gelişi öyle dedim. Tecavüz, hırsızlık, iftira ya da başka bir şey de diyebilirdim.”

Gülümseyerek, “Ben o kadar da kötü biri değilim!” dedi Lämmlein.

“General'e aktardığın şu şeyler!” Willoughby döner koltuğunda bir taraftan diğerine salındı. “General seni belli koşullar altında kabul edebileceğini söyleyecek kadar nazik davrandı. Bu teklifi fırsat bilip ondan yararlanmamayı tercih ederim.”

Lämmlein ellerini kaldırarak, “Bunu söylemenize bile gerek yok, efendim,” dedi.

“Mutlak bir işbirliği istiyorum. Ben denetlediğim sürece, Kremmen'de şu kendi küçük çarkını kurmana aldırış bile etmem. Arkamdan bir dalavere çevrilmesini ise istemem.”

“Dalavere yok,” diye onu temin etti Lämmlein. “Ben yerimi, hadimi bilirim.”

Willoughby, doğrudan Farrish'ten yapılan alıntıyı fark etti ve bu gri görünümünün ardında neler yattığını kestirmeye çalışarak Lämmlein'a baktı.

Ağırdan söze girerek, “Kuşkusuz, sürekli bir biçimde ve her türden baskıya maruz kalırken, size karşı iyi olmayı sürdürmek de hayli zorlaşıyor efendim. Biz savaşı kaybettik, itaat etmek durumundayız... ama eğer birbiriyle çelişen menfaatler arasında sıkışıp kaldıysak ne yapabiliriz ki?” dedi Lämmlein.

“Ben ne dersem odur,” dedi Willoughby yüzünü ekşiterek. “Kimmiş bu size baskı yapan bakalım?”

Lämmlein, sadakatini bölüşürmenin sancısı yüzünden kıvranıyormuş gibi görünerek, “Muhtemelen her şeyi biliyorsunuzdur efendim. Sizin onayınız olmadan bana böyle bir teklifte bulunacağını hayal bile edemem doğrusu,” dedi.

Willoughby gözlerini kısıp “Kim... ne teklifi?” diye sordu.

Özürlerini de beraberinde sunma telaşıyla atılarak, “Yüzbaşı Loomis, efendim!” dedi Lämmlein.

Willoughby, Lämmlein’in Askerî Hükümet’in saflarını bölme gayretinde olduğundan şüphelendi. “Yani?” diye sordu. “Ne olmuş Yüzbaşı Loomis’e?”

“Kömürcüler Birliği’nden Herr Tolberer aracılığıyla geldi bu bilgi bana da,” dedi Lämmlein. “Tolberer, benim durumu bildiğimi düşünmüş... toplantıda Tolberer’i konuşurken dinlemiştiniz efendim; öyle çok parlak biri değildir.”

“Evet, öyle biri değildi sanırım. Konuya gelelim.”

“Yüzbaşı Loomis, ruhsat almasına izin verdiği tüm işletmeler için yüzde 10’luk bir vergi belirlemiş.”

Willoughby koltuğundan kalkıp pencereye doğru ilerledi.

Kremmen’in yıkıntılarına hâkim bir manzarası vardı; güneşli ve açık bir gündü. Yıkıntılar insanı aldatıyordu. Onları kuş bakışı görüyor ve burada hiçbir yaşam olamayacağını düşünüyordunuz. Ama eğer molozlarla dolu sokaklardan yürürseniz, insanların hâlâ en az zararı görmüş odalarda oturduğunu, mahzenlerden yeni dükkânlar ortaya çıkmaya başladığını ve arkalardaki evlere ancak yıkıntılar üzerinden tırmanarak erişilebildiğini görüyordunuz. Kremmen’de kalmış bu iki yüz bin insan, birtakım başka yerlerle ticaret yapmak, geçimini sağlamak için birtakım işlere başlamak, satmak ya da değiş tokuş etmek üzere bir şeyler üretmek zorundaydı. Loomis’in bu kolay geçim kaynağı, böylesine basit ve mantıklı bir fikre dayanıyordu

işte... belki de öylesine basit, öylesine mantıklıydı ki, Willoughby bunu kendisi tasarlamalıydı.

Willoughby döndü ve Lämmlein'i beklenti dolu bir biçimde gülümserken yakaladı.

Duygusuz bir ifadeyle "Böylesi bir vergi, yerel Askerî Hükümet'in takdirine kalmıştır," dedi. "Nakit fazlasını piyasadan geri çekerek, enflasyonist eğilimlerin önüne geçmeye yardımcı olacaktır. Siz Almanlar bunu takdirle karşılamalısınız... 1923'te kontrolden çıkmış bir enflasyonunuz vardı."

"Ödemeler Yüzbaşı Loomis'e mi yapılacak?" diye sordu Lämmlein, yüzündeki gülümseme bütünüyle kaybolmuştu.

"Evet, tabii ki!" Willoughby hafiften bozulmuş gibiydi. "O bana hesapları iletecektir!"

Farrish'i ve Tümenini onurlandırmak ve Kremmen'in yıkıntıları arasında kayıplara karışmış Amerikalı askerleri ve subayları kendine çekmek için buraya *Matador Kulübü* adını vermişlerdi. Şarap ve sert içki servisi yapıyorlardı, karaborsa aracılığıyla çalıntı stoklardan temin edildikleri için gayet güzel içkilerdi bunlar; hafif bira servisleri de vardı ama doğrusu bunun satışı pek de iyi değildi. Fiyatlar, Amerikalıların cüzdanları için bile hayli yüksek, fahişti; sadece Loomis'in yolsuz kazancını değil, tazminat fonlarına giden kent vergileri ile Reich vergilerini, karaborsa kârlarını, mülk sahibi Herr Weiner'in payını ve bu Weiner'in görünen temsilcisi olduğu ama içinde Belediye Başkanı Lämmlein'in da parmağının bulunduğu ortak girişimin payını da karşılamaları gerekiyordu.

Yine de mekân tıklım tıklı dolu oluyordu.

Yıkık dökük bir evin içinden ve avluyu istila etmiş, sigara izmaritleri toplayan ya da sizi büyük kız kardeşlerine götürme teklifinde bulunan ya da her ikisini birden yapan oğlan çocuklarının arasından geçerek girebiliyordunuz buraya.

İçeride sizi altın renkli apoletleri bulunan koyu kahverengi üniformasıyla iriyarı bir kapı görevlisi, kısa ipekli çorapları, sütyeni ve mini mini beyaz önlüğüyle vestiyer görevlisi bir kız ve "boogie-woogie" tarzı caz müziğinin insanı uyarıp gevşeten ritmi ile karışmış

bir hâlde Alman ve Amerikalıların birçok ağızdan birden yükselen gülüşme sesleri karşılıyordu.

Burada çalan grup, küçük dans pistinin bir köşesine sıkışmıştı. Bazen, dans eden kalabalık tarafından yana doğru ittirilen bir çift, davulların üzerine devrilebiliyor, kısa bir ara yaşandıktan sonra da, o ateşli, sıırıslıkla alkole batmış ve göğüs göğüse dans, kaldığı yerden yeniden başlıyordu.

Loomis Marianne'ı, Marianne de Willoughby'yi sıkıştırmış vaziyette bir masanın köşesinde oturuyorlardı; iki Alman çift, onları kenara doğru bastırmıştı. Almanlar başta rahatsızdı; ancak içtikleri viski Amerikalıları yumuşattıkça Almanlardan biri, yüzü bir deri bir kemik kalmış, solgun ve uzun saçlı olup esrarkeş gibi görüneni ve muhtemelen de öyle olanı, Willoughby'ye – tablonun özgün olduğunu garanti eden bir belgeyle birlikte– bir Brueghel tablosu satma girişiminde bulunacak kadar cesaretini topladı. İngilizceyi çok kötü konuşuyordu. Diğer Alman şişmandı ve ellerini kadehinin tutma bölümünün etrafında birbirine kavuşturmuştu. Marianne'e göz atıp duruyordu. Loomis'in ona aldığı yeni elbisesini giymişti kız. Bu giysinin yaka kısmında rahibe kıyafetlerine benzer bir sadelik vardı ve bu da yüzünün o yumuşak oval görünümünü daha belirgin kılıyordu. Kenarları tüylerle süslenmiş geniş şapkası, karşısındaki kişiyi derin derin gözlerine bakmaya zorluyordu âdeta. Muhteşem görünüyordu. Şişman Alman, belli aralıklarla yere bir mendil, bir çatal ya da buna benzer bir şey düşürüyordu. Ardından inleyerek yere doğru eğiliyor, dans ayakkabılarının ince ve kemerli topuklarına ve bilekleri saran kayışına varıncaya kadar, masanın altından kızın bacaklarını dikizliyordu. Willoughby'nin o tombul elini, sahiplenici bir okşayışla, kızın dizlerinin ve uyluklarının üzerinde gezdirdiğini de görebiliyordu. Şişman Alman'ın buna aldırış ettiği yoktu, her şeyi daha da cazip kılıyordu bu.

Loomis, Marianne'in Willoughby'ye doğru giderek daha da fazla yanaştığını fark etti. Son günlerde, yani Marianne, Yates'ten aldığı mektupla birlikte onun ofisine ve hayatına gireli beri içinde yeniden yeşeren o erkeklere özgü kavga etme güdüsü şimdi bir kez daha dirilmişti. Sürekli bir neşe hâli ve sürekli yeni keşiflerle geçen bir balayı dönemi yaşamıştı; insan bedeninin neler yapabileceği ve hissed-

bileceğine dair hiçbir fikri yoktu; Marianne'in şefkatli elinin yönlendirmesiyle yepyeni boyutlarda, yeni dünyalarda seyahat etmeye başlamış ve geçmiş hayatı, o güne dek neler kaçırmış olduğuna dair bir mateme dönüşmüştü sanki.

Onun için el koyduğu odaya kapatıp dünyadan soyutlamak istiyordu onu. Ama Marianne, belli saatlerde ofiste bulunmak konusunda ısrarlıydı. Loomis'i sevdiğini söylemişti ama onun kapatması da olamazdı. Fazlasıyla ahlaklı olmak üzerinden ahlayıp vahlamış olsa da kafasına göre takılması için bırakmıştı onu... her konuda, istediğini yapması için onu bırakmak dışında ne yapabilirdi ki? Birilerinin onun hazinesini keşfedeceği anın gelmesinden korkuyordu.

Willoughby bir gün çıkıp ofisine geldiğinde ve "Amma da hoş bir sekreter bulmuşsun kendine! Geldiği yerde bir tane daha var mıymış bundan?" diye sorduğunda, o an da gelmişti. Loomis, olabilecek en kötü davranışı sergilemiş, ilgi ve endişesini dışa vurmuştu; Willoughby'nin gelip onu ofisinde görmesine yol açacak kadar önemli olan şeyin ne olduğunu asla öğrenememişti ve kendisine zorla kabul ettirilen *Matador Kulübü*'ndeki bu parti işi çıkmıştı işte başına.

Ve Marianne, yani şu kaltak da, hemen atlayıvermişti bu fırsatın üzerine.

Nasıl dans ettiklerine bir bakın hele şunların! Nasıl da yapıyor Willoughby'ye! Sanki hiç kendi kolları arasında, onun için yanıp tutuşan bu kollar arasında bulunmamış gibi. Peki ya şu Willoughby'ye ne demeli! Zevkten ağzının suyu akıyor, parmaklarıyla kızın sırtını yokluyor, kalçasını onunkine dayayıp duruyor. Loomis daha önce hiç kıskançlık nöbeti geçirmemiş, hiçbir şey yapamamanın hayal kırıklığını yaşamamıştı. Ayağa kalk, onu şu adamdan ayır, adamın suratını bir güzel dağıt, kızın o her yönden pürüzsüz bedenine de sağlıklı sollu iki tane çak!

El ele tutuşmuş ve nefessiz kalmış bir hâlde masaya geri döndüler. Loomis yüzünü yamultarak da olsa gülümsemeyi başardı.

"Yarbay çok güzel dans ediyor," dedi Marianne, Willoughby'nin rütbesini "yörbay" diye telaffuz etmiş, "çok güzel"i de "şöggüzel" diyerek yuvarlamıştı ağzında.

Willoughby kadehinde kalan içkiyi kafasına diktikten sonra, yenisini istedi. Almanlardan şişman olanı, eşine aldırmadan kendi Sc-

*huh'*uyla* ilgili birtakım laflar geveleyip bağcıklarını bağlamak üzere aşağıya eğildi. Esrarkeş olanı ise Brueghel'in reklamını yapmaya başlamıştı yine.

Loomis bir şeyler yapmaya karar verdi. Ayağa kalktı. Şişman Alman yapmış olduğu dalıştan toparlanıp da daha ortaya çıkmadan önce, Loomis onu ensesinden yakalayıp bağirmaya başlamıştı.

Garson, şartlı olarak salınmış SS'lere ya da gorile benzeyen iki adamı da peşine katıp, aceleyle yanlarına geldi. Amerikalı subaylardan bazıları arkadaşları için tezahürat yapmaya başlamıştı bile. Mekânın sahibi Herr Weiner, o kalitesiz smokin ceketiyle kalabalığın arasından yan yan ilerlerken, onun özürleri ile Loomis'in, Tanrının cezası *Kraut*'ların Amerikan subaylarının yanındaki kadınların nasıl da canını sıktıklarına dair attığı nutuk birbirine karışmıştı.

Bütün bunlar yaşanırken Marianne, özel aracındayken etrafını bir dilenciler gürhununun sardığı bir prenses gibi oturmuş, hafiften bezgin hafiften de şaşkın bir hâlde peçetesini bir Çin yelpazesi gibi savurmaktaydı.

Willoughby ona doğru "Hepsi vahşi bunların. Sen onlar için fazlasıyla iyi birisin," dedi.

"Çok anlayışlısınız," diyerek ona gülümsedi Marianne. "Ve de çok tatlı."

"Hayır, öyle değilim," dedi Willoughby. "Ben de özünde vahşi bir adamım. Ama ben evcilleştirilmekten hoşlanan türden bir vahşiyim. Hilelerle dolu bir oyundur bu ama çok da heyecan vericidir. Benimle oynamak ister misin?"

Söylediği bütün sözcükleri anlamıyordu Marianne. Ama bunun bir teklif olduğunu anlayacak kadar bir şeyler çıkarmıştı işte.

Loomis'in temsil ettiği güç ve iktidarı takdirle karşılayan Herr Weiner, şişman Alman dikizciyi ve onun Brueghel tablosu satmaya çalışan esrarkeş arkadaşını, yanlarındaki kadınlarla birlikte mekândan çıkararak ortalığı yatıştırmıştı nihayetinde.

"Pekâlâ," demişti Loomis. "Şimdi artık bir *Lebensraum*'umuz** var. Şu cürete bakın! Ben masanın bize rezerve edilmesi için emir

* (Alm.) Ayakkabı

** (Alm.) Yaşam alanı. Ayrıca Almanya sınırları dışında yaşayan Alman azınlıkların Almanya'nın hâkimiyetinde birleştirilmesi politikasına da bu ad verilir.

veriyorum, sonra da gelip bizi sıkıştırıyorlar. Bu Tanrının cezası savaşı kim kazandı, ha?”

Müzik yeniden başladı, Willoughby Marianne’e başıyla işaret etti, diğer dans edenlerin arasında kalabalığı yararak kendilerine yer açtılar. Loomis boş kadehlere, üstünde pelteleşmiş sosların kaldığı tabaklara, masa örtüsündeki soluk ve pembe şarap lekelerine bir göz attı. Şu anda evde olan Crabtrees’i düşündü; kitabına uydurmayı başararak Mor Kalp* madalyalı bir kahraman olmuştu. Bütün bir savaşı ve savaşın kendisine yüklediği sıkıntıları düşündü; nasıl oradan oraya itilip kakıldığını, ikinci keman muamelesi gördüğünü ve şimdi de zaferin, üzerinde hak iddia edebileceği tek meyvesinin elinden nasıl alınmakta olduğunu düşündü.

Ayağa kalktı ve ağır adımlarla dans pistinin üzerinden yürüdü, kalabalığı yararak Willoughby’ye doğru ilerledi ve omzuna hafifçe vurdu. Willoughby, Loomis’in araya girip kendi yerini almak istediğini düşündü; “Buranın âdetlerine uygun değil bu. Bu bir Kızılhaç balosu değil,” dedi.

“Seninle konuşmak istiyorum.”

“Şimdi mi?”

“Şimdi.”

“Pardon!” dedi Willoughby. Dikkatle ve samimi bir biçimde koruması altına alarak masaya geri götürdü Marianne’i.

“Pekâlâ... ne hakkında konuşacaksın bakalım?” Willoughby sinirlenmişti ve bunu açıkça gösteriyordu. Meselenin ne hakkında olduğuna dair fikri vardı elbette.

Loomis, Willoughby’nin insafına seslenmek ve önünde açılan bütün olasılıkları hatırlatmak istemişti; “yoksul adamı, tek varlığı olan küçük, dişi kuzucuğundan”** mahrum bırakmak zalimce, insafsızca ve saygınlığını azaltan bir şey olurdu. Ama Willoughby’nin yüzünden kararlılık okunuyordu; tüm tombulluğu ve solgunluğuyla haşındı, bu bir tehlike işaretiydi.

Dolayısıyla Loomis konuyu pat diye ortaya koydu; “O benim kızım, anlıyor musun? Onu ben buldum, ben yerleştirdim ve onu koruması altında tutacak olan da benim.”

* “Purple Heart” - askerlik hizmeti sırasında yaralanan veya ölen kişilere verilen ABD askerî madalyası.

İncil’den bir ayet.

Willoughby bodur parmağıyla masa örtüsünün üzerindeki lekeye bir fiske attı. “Şu *Kraut*’larla kıyameti kopardığında, bu meseleyle ilgili ne türden hisler içinde olduğuna dair şüphelenmiştim zaten. Aptallık yapma ve sakın ol, meseleyi centilmence ele al. Bu şehir kadın kaynıyor ve onlara bir paket sigara karşılığında sahip olabilirsiniz.”

Loomis ayağa kalktı. “Marianne!” diye emir verdi. “Kalk, gidiyoruz!”

Willoughby elini kızın omzunun üstüne koydu. “O, burayı seviyor. Ben bu gecenin ne zaman sona erdiğini düşünürsem, o zaman gidecektir. Ve benimle gidecektir.” Sanki bütün bu konularda bir uzlaşmaya varılmış ve konu kapanmış gibi sakın ve soğukkanlı konuşmuştu.

“Bunu sineye çekmeyeceğim!” diye bağırdı Loomis.

“Sineye çekmeyeceksin de ne yapacaksın bakalım?”

Loomis nerede olduğunu, ne olduğunu, neyi temsil etmekle yükümlü olduğunu unuttu. Yalnızca gülümseyen, hâlimden memnun, kavganın dışındaki Marianne’i görüyordu. Onu eskiden olduğu hâliyle, dudaklarıyla kendi kulağına iyice yanaşmışken, parmaklarıyla sataşırken görüyordu.

Masanın üzerine doğru eğildi. Eli Willoughby’nin yakasına yapıştı ve çekmeye başladı.

Willoughby bir kaşık alıp Loomis’in eline vurarak “Yerine otur!” dedi.

Aldığı keskin darbe Loomis’in canını yakmış, eski duygularını ateşleyip geri getirmişti.

“Harhangi bir sorun çıkmasını istemiyorum,” dedi Willoughby. “Ne seninle ne de başka biriyle. Ama eğer sen istiyorsan, başına bela açabilirsin. Birçok konuda sabırlı oldum. Burada hesabı öderken, sen kendine yüzde onluk bir pay kestğin için daha fazla ödeme yaptığımı biliyorum. Bu şehirde işletme hâlinde her ne varsa, hepsinden yüzde on kesip alıyorsun.”

Loomis’in omuzları birden düştü.

“*Kraut*’ları kazıklamana aldırış ettiğim falan yok. Ama bundan böyle paylaşacaksın, eşit bir şekilde paylaşacaksın. Bundan böyle haddini de bileceksin... Buraya gel Balım,” Willoughby şimdi kıza dönmüştü, “hadi, dans pistimize geri dönelim biz.”

Marianne, Willoughby'nin kolları arasına süzöldü. Başını geriye yaslamıştı; o ipek gibi siyah saçları mekânın loş ışıklandırmasının ortasında parıldıyordu, bütün bir yüzünde söylenenlere uysalca boyun eğdiğini belirten bir ifade vardı. Onların dilini iyi konuşamasa da, iyi anlıyordu; tartışmada söylenenlerin büyük bir bölümünü de anlamıştı.

Willoughby, kendinden önceki ibretlik dersleri görmezden gelecek biri değildi. Tutup da bir Albay'ın ya da Tuğgeneral'in, Askerî Hükümet'in yürüttüğü çalışmalara ve onun personeline iyi niyetli ilgisini ortaya koyarak ziyarete gelmesini ve durumu bu kez de kendi leyhlerine çevirmelerini istemezdi doğrusu.

Marianne'i, yapacağı işlerin ofis dışında olduğuna ikna etmek artık kolaydı; kendini işe adanmışlığı ve Loomis'i bir hayli hayal kırıklığına uğratan kapatma bir kadın olma konusundaki isteksizliği, zorlu bir gecenin seyri içinde kaybolup gitmişti. Kaderine meydan okuyup kendisini tehlikeye atacak değildi. Böylesine kısa bir zamanda tepeye tırmanabildiği için fevkalade şanslıydı. Ulaştığı bu noktada bir süre dinlenmek, hayatın tadını çıkarmak, bir gardirop edinmek, vücudunun pamuklarla sarılması, yastıklarla doldurulması gereken yerlerini sarıp sarmalamak ve ufaktan taklit mücevherlerle dolu bir koleksiyona başlamak, aynı şekilde, hafiften sigara, sabun ve parfüm depolayıp biriktirmek en iyisiydi.

Willoughby ona faydalı olabileceği bir iş bulma sorunuyla karşı karşıyaydı. Bir genç kızın, öğlene kadar uyusa bile, günün kalanını aylaklık içinde geçirebileceğine inanmıyordu. Kendi hâline bırakıl-sa, onun için iyisinin ne olabileceğine dair fikirler üşüşüp dururdu kafasına. Bütün arzuladığı ve ihtiyaç duyduğu şeyleri ve daha da fazlasını verebilirdi Willoughby ona. Ama insan doğasını biliyordu; en pürüzsüz, en iyi şekilde bakım gören bir cildin altına bile o şeytani kaşıntının kolayca girebileceğinin ve belki de hemen bir sonraki köşede, biraz daha iyisinin, biraz daha varlıklılarının, biraz daha çekicisinin sizi beklediğine dair bir hissi uyandırabileceğinin farkındaydı.

Bir insanın her işe hazır ve nazır olmasının ve marifetlerinin boşa harcanmaması gerektiğine de inanıyordu aynı zamanda. İlk

gece –kendisinin hızla pestili çıkmıştı– kız hemen yan başına oturmuş, parmaklarıyla oynatarak şu buzlu tekne hikâyesini anlatmıştı ona; hikâyenin ilk anlattığı ve Yates’in dinlediği versiyonu üzerinde biraz daha ayrıntıya da girmişti. Willoughby, kızın gözlerinin dehşetle açıldığını görmüştü; bu zavallı, küçük, korkmuş yaratığın sürünerek kollarının arasına girdiğini hissetmişti; bir zamanlar buzla kaplanmış bu bedeni şefkatle okşamıştı... böyle bir şeye nasıl da dayanmıştı bu zavalılık? İnsan evladının nasıl da bir cesaret ve dayanıklılık gösterme kapasitesine sahip olduğunu asla bilemezsiniz! Ve şöyle fısıldamıştı ona: “Geçti gitti artık, Balım. Şimdi buradayız ve biz seni koruyacağız, her şeyi unutmalsın artık. Şimdi daha iyi hissediyorsun, öyle değil mi? Kendini iyi ve ısınmış hissediyor musun?” Ve o tombul elleri, onu rahatlatma ve iyileştirme vazifesiyle, kızın üzerinde gezinip durmuştu.

Onun için bir iş bulmuştu sonunda. Daha doğrusu bu işi yaratmıştı. Çıkıp Dul kadına gitmiş ve onu bir ev arkadaşına ihtiyacı olduğuna ikna etmişti. Şehirden bu kadar uzak bir yerde, etrafta sadece kızının ve hasta durumdaki Binbaşı Dehn’in bulunmasının, böylesine yalnız kalmasının kendisini endişelendirdiğini belirtmişti. “Üç kadın yan yana birbirinizle uyumlu ve mutlu olmanızı istiyorum. Ve kendim de buraya fırsat düştükçe gelmek ve yuva duygusunu tatmak istiyorum... kendiminkinden öylesine uzun zamandır ayrı kaldım ki!” Dul kadının vicdanına seslenmişti; Marianne’in çektiği acılardan, buz dolu teknedeki söz etmişti. “Bununla ne kastettiğimi anlıyorsanız eğer, her iyi Alman, böyle bir şeyin kefareti için gayret göstermeli bence.” Gelgelelim, Dul kadının ve Pamela’nın yönelttiği itirazların üstesinden en sonunda şu sözlerle gelebilmişti: “Neden benim için ve kendiniz için işleri daha da zorlaştırıp yolu uzatıyorsunuz ki? Sizin bütün bu mülkünüz, malikânenize el koymak isteyen bir dolu Amerikalı var.”

“El koymak mı?” diyerek tiz bir ses çıkardı Dul kadın.

“El koymak, istimlak etmek, elinizden almak.” Avuçlarını birleştirip çanak gibi açarak Maximilian von Rintelen’in masasının üzerinde bir süpürme hareketi yaptı. “Fışşışışışı... her şey gitti, yıkıldı işte!.. Rintelen, malikâne, hepsi!”

Ve işte güneşli bir Pazar sabahında, huzur dolu gökyüzünde tek bir bulut yokken, yanına Marianne'i almış üstü açık gezinti arabasını kullanıyor, şehrin sınırlarını aşır ana yolun dışına çıkarak perişan hâldeki –uyuzlu bir cildi andıran– tarlaların içinden geçen mucur yola sapıyor, fundalık tepeleri geçiyor, intizamlı bir biçimde dikilip büyütülmüş çam fidanlarıyla dolu ormandan Rintelen malikânesine ulaşıyordu Willoughby.

“Ah, bu çok güzel!” dedi Marianne.

Onarım görmüş pencereler, hafiften benekli görünümüleriyle güneş ışığında parıldarken, malikâne, orman içindeki büyümlü bir şato gibi önlerinde uzanıyordu; gösterişli kuleleri sanki küstah bir tavırla göğe yükselen bu şatonun o devasa kemerli girişi, şaşaalı ama kendini gizlemiş, güvenli bir lüks hayat vadeliyordu.

Arabayı çatır çatır sesler çıkaran çakıl yolda durdururken, “İşte rüyalarındaki ev bu!” dedi Willoughby. “İşte burada yaşayacaksın.”

Kıvrılıp yanına sokuldu onun Marianne. “Sen çok anlayışlı birisin! Çok iyisin!” Hemen peşinden ürküntü verici bir başka düşünce ele geçirdi onu sanki: “Ah hayır! Tek başıma olmaz! Sensiz olmaz!”

Willoughby ayağa kalktı ve nazik bir biçimde elini uzattı ona.

“Ben her şeyi gördüm Balım. Arkadaşların olacak burada. İki kadın müşterek bir hayat sürüyor, yanlarında da sakat, hastalıklı bir adam. Sana en güzel odayı verecek ve kendileri de misafir odalarına ya da nereye istiyorlarsa oraya geçecekler. Ayrıca onlarla çok dostane bir ilişkin olacak, burada olup biten hakkında beni bilgilendireceksin... Sana araziyi göstereyim şimdi.”

Onu evin etrafında bir geziye yönlendirdi, çim alanın yumuşak çimenlerine basarak parka ulaştılar. Kameriyenin oradaki bankı gösterdi Marianne'e, burası Kremmen'e gelip Rintelen'lerde kaldığında Hitler'in de gözde dinlenme yeri.

“Ben de sık sık burada olacağım,” diye söz verdi ona Willoughby. “Ya da Matador Kulübü'nde ve Büyük Otel'de hoşça vakit geçirip eğlenmen için sık sık şehre götüreceğim seni... hiç sıkılmayacaksın.”

“Ama burada benden hoşlanmayabilirler,” dedi aniden Marianne.

Onu kollarının arasına alıp şefkatle öptü Willoughby. “Hiç endişelenme Balım. Sen ısıklı çalar çalmaz onlar da dans edecek. Ve bu hoşlarına gidecek.”

Marianne güldü, ıslık çalıp dans etmeye başladı çam ağaçlarıyla kaplı bu arazide.

‘Tanrım, ne kadar da güzel,’ diye düşündü Willoughby, çok mutluydu.

Malikânenin üst katında perdeleri çekili odasından onları izleyen Pettinger de çok güzel olduğunu düşündü Marianne’in.

6

Can sıkıntısından ileri gelen çürüyüp bozuşma hissi Pettinger’i daraltıyordu. Savaş ve bu savaşta üstlendiği görev onu hızlı kararlar almaya ve bu kararların da derhal uygulanmasına alıştırmıştı. Bu hız ve sürekli bir şeyler yapma hâli onun yaşam biçimini ve alışkanlıklarını şekillendirmişti. Malikânenin lüks yaşantısı içinde tıkılıp kaldığı bu yeni duruma ve Pamela’nın giderek daha da talepkâr hâle gelen kolları arasında olmanın eziyetine uygun ayarlamalar yapmıştı şimdi. Oluşturmaya çalıştığı ağ kendi kendine dokunuyordu ama her şey ağır aksak ilerliyordu; ara ara kaydedilen gelişmeler onun huzursuz, yerinde duramayan zihnini rahatlatacak türden değildi.

Lämmlein, çok nadir de olsa, uzun uğraşlar sonucunda bağlantı kurduğu adamlardan, onun sınırlı sabrına uygun mesajlar getirebiliyordu. Bir yerlerde gizlenen ve bağlantıları yeniden kurmaya çalışan bu kaçak adamlar, kimi grup ve organizasyonlar oluşturuyor, Pettin-ger’in yaptığı planlara katıldıkları konusunda onu bilgilendiriyorlardı. İşgal altındaki bölgelerde yayılan hoşnutsuzluk konusunda da hemfikirdiler. Ancak konu kimin liderliğinin kabul edileceğine gel-diğinde, hemfikir olmaya yaklaşamıyorlardı bile. Birbirlerine ağır- dan almayı, gidecekleri yol üzerinde birtakım otlar bitmesi gerekti-ğini salık veriyorlardı; eski ekipten kalan az sayıdaki kişi arasından hiç kimse, öne fırlayıp yapılacak işi aydınlığa kavuşturup yönlendiremezdi; tavsiyeleri, paravan olarak hizmet görecekti yeni insanlar yetiştirilmesi ve bu insanların tercihen işgal güçlerinin mutlak gü-venini kazanmış kişiler olması yönündeydi; nüfusun büyük bölü- münün, homurdanmak dışında bir işe yaramayan kişisel sorunlarla fazlasıyla ilgilenmelerinden yakınıyorlardı. Her şeye rağmen, Rus karşıtı söylentilerin yayılması ve kadınlar ve diğer sivil bağlantılar

aracıılığıyla Amerikan birlikleri arasında da bunun işlenmesi için ellerinden gelenin en iyisini yapıyorlardı. Bunda da hayli başarılıydılar, zira Almanlar Doğu'ya karşı nefret besleyerek yetiştirilmişti ve Amerikalılar da, kendi kendilerine herhangi bir şeyle uğraşmaya isteksiz olsalar da, Ruslara karşı doğal bir şüphe taşıyorlardı.

Pettinger, İngilizce olsun Almanca olsun ulaşabildiği bütün gazeteleri inceliyordu. Nuremberg Mahkemesi'yle ilgili ön haber ve duyurulara dudak büküyor, bu bir göz boyama diyordu. San Fransisco Konferansı'nın ardından İttifak güçleri arasında çıkan tartışmaları olumlu karşılamıştı. Müttefik Kontrol Konseyi içindeki her bir çatışma, ona bir parça daha umut veriyordu... ama her şey çok yavaş, lanet edilesi derecede yavaştı; günlerin ve gecelerin hep aynı şekilde geçmesi, onu uzun depresyon nöbetlerine sokmuş ve içkinin o sıcak yatıştırıcı gücüne güvenir hâle gelmişti.

Pamela, annesinin evi Willoughby'nin metresine açmak zorunda kaldığı haberini verdiğinde, kısa süreli bir panik yaşamıştı. Gergin bir biçimde, Pamela'nın ümit kırıcı ama kendisini sahiplenene görüşlerini dinlemişti: Bahçevanın kulübesine gidip orada kalmalıydı, kendisine malikânenin çalışanlarından biriymiş süsü vermeliydi... ayrıca çalı çitlerinin budanmaya ihtiyacı vardı.

Ama Pettinger'in hızla aklı başına geldi. "Çalı çitlerini budama işini Polack'a yaptır sen," dedi onu tersleyerek. "Willoughby benim senin kocan olduğumu biliyor ve ben de burada kalıyorum. Beni yatağından fırlatıp atma ve bahçevanın kulübesine koyma fikri de hoşmuş doğrusu!"

Gülümsedi. Sohbetleri ona keyif veren haylazca bir fikirle sona ermişti.

Willoughby, Marianne'i malikâneye bırakıp gittikten sonra, Pamela koştura koştura Pettinger'in odasına geldi, yüzünde açık bir biçimde nefret, korku ve telaş okunuyordu.

"O bir casus!" dedi.

"Casuslar hakkında epey bir şey biliyorum ben sevgilim," diye yanıtladı onu Pettinger. "Benim uğraşmak zorunda kaldıklarım hiç de bu kadar hoş insanlar değildi."

"Onu zaten gördün mü?"

"Uzaktan."

Endieyle eline dokunduğunda avuçlarının terli ve yapışkan olduğunu hissetti. “Artık hiç de hasta bir adam gibi görünmüyorsunuz. Odanda kalmalısınız ve yürüyüş yapmak için bile olsa dışarı çıkmamalısınız. Yoksa seni görecektir. Amerikalılar bu kaltaklarını ziyaret etmek için sürekli burada olacak. *Ach, Gott!*”

Dalgin bir ifadeyle “Ne türden biri bu kız?” diye sordu Pettinger. “Alman herhâlde, öyle değil mi?”

“Tabii ki. Pek öyle biri gibi görünmese de, toplama kampından çıkıp gelmiş. Amerikan yemekleri ve alıntı kıyafetleriyle... kuşkusuz!”

“Onlar çıkışta, biz inişteyiz,” dedi Pettinger filozofça bir edayla. “Onu bir kez daha kilit altında tutmak keyifli olacak.”

“Ne zaman olacak bu?” diye sordu kadın. “Ne zaman?”

Elinde hazır bir zaman çizelgesi yoktu, sadece muğlak bir vaatte bulunuyordu. “Belki de sen haklısın,” diye koydu meseleyi en sonunda. “Bir gün gelecek, ona şöyle bir bakacağım ve onunla ne yapacağımıza o zaman karar vereceğiz.”

Kalpten bir ifadeyle “Dilerim ölür,” dedi Pamela.

Pettinger kaşlarını çatarak gözlerini ona dikti. O an Pamela’nın cinayete ne kadar da yatkın olduğunu anlamıştı.

Marianne, Dul kadının kaldığı odayı almak konusunda ısrarlı olmadı. Mekânı şöyle bir gözden geçirdikten sonra, “Sizi konforunuzdan mahrum bırakmayı düşünmüyorum,” demişti Dul kadına. Willoughby’nin emirlerini yerine getirmelerini sağlayabilirdi ama Rintelen kadınlarıyla birlikte yaşayacak kişinin kendisi olduğu ve onlarla iyi geçinmesi gerektiği gerçeğini hesaba kattı... kendini ne kadar ılımlı ve alçakgönüllü biri hâline getirirse, Dul kadın ve Pamela’nın da kendisini o kadar çabuk affedeceğini düşündü; ve kendisinin burada konaklamasının bütünüyle Willoughby’nin fikri olduğunu da onlara anlatmalıydı.

“Ah şu Amerikalılar, siz de biliyorsunuz, madam... eğer sizden hoşlanıyorlarsa kolaycacık kafayı sıyrıyorlar; kendi tarzlarında çekici adamlar, ama diğer insanların haklarına, nezakete ve görgü kurallarına dair hiçbir kavrayışları yok.”

Dul kadının odası aynı zamanda bir müzeydi; pastel resimlerin, içi doldurulmuş küçük yastıkların, dantellerin ve ufak süs eşyalarının baş döndürücü bir potpurisi söz konusuydu. Marianne, alçıtaşından yapılmış bu dünyada bir şeyleri kırıp dökmeden iki kez bile dönemezdi etrafında; daha modern bir yeri tercih ederdi. Ona Dehn'in, malikânede bulunmaktan kaçamayacağı zamanlarda kaldığı alt kattaki odasını verdiler.

Evdeki ilk gecesi yeterince sessiz geçti, geç bir saatte kalktı ve Dul kadının evdeki yoldaşı olma konusunda yarı gönüllü bir girişimde bulundu. Kibar bir biçimde geri çevrildi; o da hakir görülmesine hiç aldırmadan arazide bir yürüyüşe çıktı.

Geri geldiğinde hemen hemen öğleden sonraydı. Sessizce ana salona girdi. Günün hangi saati olursa olsun bu salonun içi alacakaranlık görünüyordu ve havası da hayli ağırdı. Sehpalardan birinin üzerinde hanımeli çiçekleriyle dolu bir vazoda vardı. Küçük bir dalı koparıp almak için durdu ve çiçeği saçlarının arasına yerleştirdi. Kendini iyi hissediyordu ve bir şarkı mırıldanmaya başladı.

Aniden kesti şarkı söylemeyi. Neredeyse görüş alanından gizleniyormuş gibi, salonun en dibindeki rahat koltukta Pettinger oturuyordu.

“Hoş bir şarkı,” dedi. “Hoş bir ses. Beni gördüğünüze şaşırdınız mı?”

Çiçeği saçından alıp vazosuna geri koydu.

“Ben Pamela'nın kocasıyım.”

Dehn'in açık gri pantolonunu ve üzerine bol gelen, geniş omuzlu smokin ceketini giymişti. Sayfalarını karıştırdığı eski dergiyi bir kenara ayırıp ayağa kalktı ve “Bana Erich diyebilirsiniz. Dün aşağı inip size hoş geldin diyebileceğimi düşünmüştüm. Ama hastayım. Yatakdaydım.”

“Pek de hasta görünmüyorsunuz.” Dudakları kurumuştı, gizlice ıslattı onları.

“İyi günlerim de oluyor, kötü günlerim de,” diye yanıtladı onu Pettinger.

Willoughby'nin burada olup onu görmemesine sevindi. Burada olmaktan hoşlanmaya başlamıştı ve biliyordu ki, Willoughby kendi-

sini böylesine güçlü, yakışıklı ve görünüşe göre hayli sağlıklı biriyle aynı çatı altında bırakmayacak kadar tedbirli biriydi.

“Umarım rahatınız yerindedir,” dedi Pettinger. “Pamela sizin burada bulunmanıza karşıydı, ama bu evin biraz daha canlanmayı kaldıracabileceğini düşünüyorum doğrusu. İşittiğime göre bir toplama kampındaymışsınız, öyle mi? Çok kötü olmalı. Bu tür şeyler bizden titizlikle saklandı; daha yeni yeni ortaya çıkmaya başladı. Kendimi utanç içinde hissediyorum, sahiden. Üstelik bizler... bu ülkenin müziğinden, tiyatrosundan, kültürel başarılarından bu kadar gurur duyan bizler! Ben kendimce, küçük de olsa sanatı destekleyen biriydim. Ama şimdi bunlar hep gelip geçti. Para yoksa sanat da yok.”

Bütün bu süre boyunca Pettinger’in gözleri kızın üzerinde gezinip durdu.

Marianne de bu gözlerin kendisini incelediğinin farkındaydı, ama bir şekilde aldırış ettiği yoktu buna. Gerçek bir centilmen, o zümreden biri vardı karşısında; yankesicilik dönemini çoktan geçtiğini, o alışkanlığını bıraktığını ve Amerikalı bağlantıları sayesinde şimdi onun eşiti olduğunu hatırlatmalıydı kendisine... tabii aptalca bir hata yapmadığı müddetçe.

“Evet, toplama kampı hoş bir yer değildi,” dedi.

“Pamela korkunç bazı deneyimler yaşadığınızı söyledi. Buz teknesi mi ne, öyle bir şey?”

Odanın alacakaranlığına rağmen adamın gözbebeklerindeki pırıltıyı görebiliyordu. Kalbi gümbür gümbür atmaya başladı.

“Evet, beni orada tuttular,” dedi, “çıplak vaziyette.”

“Böyle bir şey mümkün değil!” diye bağırды Pettinger. “Birbiri-mizi daha iyi tanır hâle geldiğimizde bir ara bunu bana anlatmalısınız. Bir komünisttiniz siz, öyle değil mi?”

“Aman Tanrım, hayır!” Öylesine ürkmüştü ki, gözleri şaşıştı. Eğer Rintelen’ler kendisini komünist olarak damgalasa ve bu sözü Willoughby’ye aktarsaydı... güle güle malikâne, güle güle kıyafetler, güle güle her şey.

Pettinger temel kaygısından kurtulmuştu böylece. Kız açık ki doğruyu söylüyordu. Eğer bir komünist değilse –ki onu gördüğü andan itibaren bunun olabileceğini pek düşünmemişti– o zaman hayal gücüne uygun herhangi bir şey olabilir.

“Oturun bakalım!”

Anında ve uysalca itaat etti Marianne.

“Pekâlâ o zaman... neden buz teknesi olsun ki?”

Sadece o eski yanıt aklına geldi. “Sanırım birisi vücudumu hiç-bir şekilde lekelememeleri yönünde emir vermiş olmalı... Lekelenmedi de.”

Bacaklarına ve bluzuna baktı kızın. Onun bedeninin sıkı görünümünü, Pamela’nın tensel yumuşaklığı ile karşılaştırdı. “Ne de büyük bir şans sizin için!”

“Evet, öyle değil mi?” Davetkâr bir biçimde gülümsemek istedi Marianne. Ne de olsa, şansı devam ediyordu. Uydurduğu şeyler Yates, Loomis ve Willoughby’de işe yaramıştı ve bu adamda da işe yarıyordu işte. Kendisine karşı arzu dolu olduğu açıkça görülüyordu. Ama yine de gülümsemedi; kendine güvenini kaybetmesine neden olmuştu bu adam, konumunun güvencesi işgalcinin yardakçısı olmasıydı. Laubali giyim tarzı, o basit söyleşi tonu... ondaki her şey bir eldiven kadar yumuşak ve yine de rahatsız ediciydi; soru sorarken onun o sert, insana hafifçe vuran parmaklarını hissediyordu. Kendisi bir komünistti ha! O kadar şeyin arasında!

Pettinger uzanıp dergiyi aldı. Onu sıkı bir biçimde rulo yaparak katladığını gördü Marianne. Bileğinin bir bükülme hareketiyle havayı dövmeye başladı onunla. Sanki bir kırbaç ya da cop gibiydi ve onun gözüne doğru tutuyordu ruloyu. Tanıdık bir hareketti bu.

Marianne titredi. Bir an için fırlayıp kaçmayı, Kremmen’e, Willoughby’ye doğru koşmayı düşündü... Ama şimdi tekrar konuşuyordu Pettinger... hafif hareketlerle elindekini bir şekilde etrafında gezdiriyor ve onu köşeye sıkıştırıyordu.

“Pekâlâ Marianne, gerçekte neden tutuklandın bakalım?”

“Tümüyle adım yüzünden,” dedi kız, zayıf çıkmıştı sesi. “Sec-kendorff’lar Münih’teki öğrenci ayaklanmasının içindeydi. Ben de o sırada Münih’teydim. Polis beni de aldı...”

Kibar bir biçimde “Ne kadar da aptalca!” dedi Pettinger. “Ve senin bu hainlerle bir alakan bile yok, öyle değil mi?”

Yanıt vermedi Marianne.

“Pekâlâ, var mı bir alakan?” Elini onun saçına uzattı. Parmaklarıyla başının arkasına baskı uyguluyordu.

“Bir şey yapmadım ben,” diye fısıldadı.

“Var mı alakan?” Parmakları bir mengene gibiydi.

Yaşadığı acı yüzünden, onun ayaklarına kapanma arzusu ile endişe arasında gidip geldi sanki.

“Hayır, yok.”

Mengene usulca okşamaya dönüştü. Kendini hamur gibi hissediyordu şimdi; adamın, “Her şey yoluna girecek Marianne,” dediğini, kendisinin de “Evet, Erich,” diye yanıt verdiğini duydu.

O gece, adam ona geldi. Kapıyı arkasından kilitleyip yatakta yanı başına oturdu. Marianne örtüyü çenesinin altına kadar çekti.

Bir süre sonra koridordaki adım seslerini işittiler. Kapının hemen önünde biri, çıplak ayakla bir ileri bir geri gidip geliyordu. Bir süre sonra adımlar geri çekildi.

“Pamela’ydı bu,” dedi Pettinger. “Sahiplenici kadınlardan nefret ederim. Beni hiç kıskanma, tamam mı?”

“Tamam,” dedi Pamela ve bir an duraksadıktan sonra “Pamela benden nefret edecek,” diye ekledi.

“Onu her durumda yapacak. Kadınların bir şekilde içine doğar, sezerler. Üzülme. Seni koruyacak Amerikalı bir Yarbayın var ve ben de buradayım. Ver elini bana.”

Yatağı boğucu derecede sıcaktı; sanki ateşi varmış gibi yanıyordu bedeni.

“Burada kalmak zorundayım,” deyip güldü Pettinger. “Pamela bütün gece yukarıda beni bekleyecektir.”

Kızın ateşini dindirdikten ve Marianne de sakinleştikten sonra açtığı konuya geri döndü: “İçine doğmak, sezmek... Benim bu konuda bir iddiam yok. Ama ben bir Amerikalı değilim. O yüzden bana boş laflarla gelmemelisin. Sen gerçekten hoş bir kızsın, sadece hayata yanlış ayağınla adım atıp başlamışsın. Ayrıntıları bilmek istemiyorum. Ama bana sanki siyasi kimliğin yüzünden işkenceler çekmişsin gibi rol kesme. İşkence çeken kişileri sevmem... ahmak olurlar. Siyasi olanları hepsinden daha da ahmak olur. Çok güzel bir tenin var senin. Buz teknesiymiş! Amerikalıların seni kabul etmesi için uğraşmana, onlara bunu yutturmana aldırış etmem. Hepimiz şu ya da bu şekilde yapmak zorundayız bunu. Belki bir gün gelecek bana

bazı küçük iyilikler yapmanı isteyeceğim. Willoughby nasıl biri? Yani bir erkek olarak?”

Yanıt olarak ona daha da sokuldu Marianne.

“Ach!” dedi Pettinger. “Bazen nasıl oldu da savaşı onlar kazandı diye soruyorum kendime.”

Kahvaltı gayet nahoş geçti. Pamela tabağına dokunmadı bile. Düzenli bir çınlama sesi çıkaracak şekilde kaşığına fincanının kenarına hafifçe vurup durdu, bunun diğerlerinin sinirini bozduğunun farkındaydı.

Diğerleri de aynı şekilde onun için sinir bozucuydu. Dul kadın bir sürü hamur parçasını kürekliyormuş gibi ağzına doldururken yumurtanın çok cıvık olduğundan yakınıyordu. “İki buçuk dakika!” diyerek kuş gibi cıvıladı. “Tüm yapmaları gereken saate bakmak. Ama saatin kaç olduğunu bile söyleyemez bunlar. Ya da aldırış ettikleri yoktur. Üstelik yumurta bulmak böylesine zorken.” Ardından hedef değiştirip Pamela’ya döndü ve ne gibi bir derdi olduğunu sordu... uykusunu alamamış mıydı acaba? “Ayrıca kahvaltı için üstünü değiştirip elbise giymeliydin,” dedi, “Özellikle de *misafirlerimiz* varken...”

“Misafirlermiş!” dedi Pamela. “Bizimle birlikte yaşıyorlar, öyle değil mi?”

Marianne başını kaldırıp baktı ama bir şey söylemedi. Dresden işi porselen takımların desenlerine hayranlıkla bakarken, zarif bir biçimde yumurtasını kaşıklıyor, tabağındaki kırıntıları topluyordu. Ardından kahvesini içip fincanını çabucak masaya koydu. Faydalı olacağı düşüncesiyle “Amerikalılara gerçek *Bohnen-Kaffee*’leri* var mı diye sorabilirim,” diye bir öneride bulundu.

Pamela gözlerini ona dikip “Hiç zahmet etme!” dedi.

“Ama onlarda var. Niye birazını bize vermelerini sağlamayalım ki?”

Pamela hızlı hızlı nefes alıp “Bizim, en azından, biraz haysiyetimiz var!” dedi.

* (Alm.) Gerçek/saf kahve, kahve çekirdeği.

“Haysiyetiniz için biraz şeker alınız,” deyip şeker çanağını Pamela’ya doğru uzattı Pettinger.

Pamela inler gibi bir ses çıkardı. Sandalyesini geriye doğru ittirip yürüyerek odayı terk etti, buruş buruş olmuş uzun geceliği, sabahlığının altından sarkmış sürükleniyordu.

Daha geç bir saatte Pettinger’in odasına geldi. Onun kendi hikâyesini hazırlamış olacağını biliyordu; ne olursa olsun bunu kabul etmemeye kararlıydı. Onu başkalarıyla, özellikle de Amerikalıların kaltağıyla paylaşacak değildi.

Pettinger onun yüzünü gördü, uykusuz geçen bir gecenin ardından çılgına dönmüş, şişmiş ve neredeyse trajik bir görünüme bürünmüştü; onun kararlılığını kıracak hamleler yapmaya karar verdi. Onu aşağıladı, bütün evde kendisini arayıp durduğunu kabule zorladı onu; Marianne’in kapısının önünde dikilip içeriyi dinlediğini, kulağını kapiya yapıştırıp öfke ve hayal kırıklığıyla yanıp tutuşarak kendini afişe ettiğini söyledi.

“Neden kapiya vurmadin Pamela? Neden beni çağırmadın? Neden içeri girmedin?”

“Kapı kilitliydi.”

“Alışkanlıktan kilitlemiş olmalıyım. Kafamın içinden bir sürü şey geçiyor. Nasıl olduğumu sen de biliyorsun...”

“Hiçbir suretle kendi odanda değildin ama!”

Ona en sert, bir maskeyi andıran suratıyla baktı. “Bir melek gibi uyudum. Seni duymadım.”

Pişkince bir yalandı bu. Pamela hafiften sarsıldı. Ve ardından şöyle düşündü: Keşke doğru olsaydı. Aman Tanrım, keşke doğru olsaydı.

“Erich, ben bir erkeğe tümüyle sahip olamıyorsa ona hiç sahip olmamayı tercih eden türden bir kadınam,” dedi sonunda.

Pettinger sıkılmış görünüyordu. “Son derece demode bir görüş, özellikle de Almanya’daki erkek kıtlığı düşünüldüğünde.”

Aniden güldü Pamela. Zoraki bir gülüştü bu. Daha sonra da yumuşakça, “Erich, öp beni,” dedi.

Pettinger de baştan savma, formalite gereği öptü onu.

Bir adım geri attı Pamela. Yüzü mosmordu. Boğuk bir sesle çıktı ağızından sözcükler: “Senin kim olduğunu bilmiyorum. Ama bilmek

isteyebilecek insanlar var, burada olduğunu, kocamın elbiseleriyle dolaştığını, onun yatağında yattığını bilmek isteyebilecek insanlar bunlar. O yüzden devam etmek zorundasın, benimle yatmak zorundasın, mükemmel bir koca olmak zorundasın...”

Bu sürtük, bu seks düşkünü Brunhilde* bedeninin her bir parçasıyla kendisi üzerinde hak talebinde bulunuyordu demek. Ve kendisi ona bağlıydı... ihtiyaç duyduğu şeye, sadece onun aracılığıyla sahip olabilirdi: bu sığınak ve çok zayıf da olsa Lämmlein’in kurduğu bağlantılar.

İnce, incecik bir buz tabakası.

Alnındaki kırısklıkları giderip gözlerine iyi huylu, babacan bir ışıltı vermeyi başardı, “Daha akıllı olduğunu düşünmüştüm. Beni ne olarak görüyorsun ki? O kadın, Willoughby’nin kadını. Buraya o getirdi onu.”

“Bu da işin cazibesini arttırıyordur... yüzüne karşı gülebileceğin iki insan olur: Amerikalı ve ben.”

“Doğrudan bir toplama kampından çıkıp gelmiş. Ona nasıl güvenebilirim ki?”

“Ona güvendiğini kim söylüyor?”

“Sevgili Pamela... sen kızları hiç tanıımıyorsun. Ben onunla konuştum.”

“Sanırım konuşmuşsundur...” dedi dokundurmada bulunarak.

Bu taşı görmezden geldi Pettinger. “Talihsiz ve işe yaramaz biri o. İdari bir karışıklık yüzünden düşmüş toplama kampına. Münih’teki şu öğrenci ayaklanmasıyla ilgili Seckendorff’larla alakası bile yok. Hepimizin içine fırlatıldığı şu durumdan elde edebileceğinin en iyisini almaya çalışan, ilkesiz, küçük bir fırsatçı sadece. Beni senden bile daha hızlı bir biçimde ve daha da sebepsiz yere elden çıkarıp satabilir sevgilim.”

Ağır ağır yanıtlayarak, “Yani Amerikalılar üzerinden çıkar sağlayan biri...” dedi Pamela.

Sırıtarak “Ama benim üzerimden değil!” dedi Pettinger. Makul ve dengeli hesaplar yapma yeteneğini ve bunlara dönük umursamazlığını yitirmemiş olması, hoş bir sürpriz olmuştu kendisi için. Pamela’nın gözlerinin dolduğunu gördü.

* Alman mitolojisinde güçlü bir kadın figür.

“Şimdi ne oldu?”

Burnunu çekerek “Korkunç bir tehlike altındasın...” dedi Pamela.

Yeniden güvendeydi işte. “Diyelim, sen ve ben, şu küçük aile çevremizi devam ettiriyoruz. Diyelim, sen benim için endişelenmeyi bırakıyor ve benim talihime, şans yıldızına güveniyorsun. Aynı zamanda buna inanmalısın da. Ben inanıyorum.”

Öğle yemeğinden sonra Marianne’i gördüğünde ise durum tekrar elverişli hâle gelir gelmez kendisine geleceği ve Pamela’yı gerektiği şekilde yatıştırdığı bilgisini verdi ona.

7

DeWitt, Kremmen’e karşılama töreni olmadan girdi. Eşyasını, Askerî Hükümet’in ve kentte geçici süreyle kalan görevlilerin konakladığı Büyük Otel’e bıraktıktan sonra aracını Kremmen Süvari Kışlası’na sürdü ve İdare Binası’nın en üst katındaki dairesinde Farrish’i buldu. Dairenin böylesine zevkli ve iyi tasarlanmış bir konfora sahip olması DeWitt’i şaşırttı.

“Hoş olmuş, değil mi?” diye karşıladı Farrish onu. “Burada iç dekorasyon işlerinden anlayan bir teğmenimiz var. Çok tutmam kendisini, havalı bir tip, ama bu türden işlerde çok yararlı doğrusu.”

“Keyfini çıkarıyor gibi görünüyorsun...”

Farrish, DeWitt’in endişeyle somurtan o buruşuk suratından; Almanya’nın olası en iyi ordular tarafından işgal edilmiş olası en iyi topraklara sahip olduğu, Kremmen’in Almanya’daki en iyi bölge olduğu, en iyi Tümen tarafından işgal edildiği ve Willoughby’nin de Askerî Hükümet’in en iyi adamı olduğu türünden havadisleri okumaya çalıştı.

“Onun gibi birini birliğinden uzaklaştırdığın için Allahın cezası bir budala olmalısın sen,” dedi Farrish.

“Benim kaybım, senin kazancındır,” diye yanıtladı onu DeWitt.

“Tramvaylarımı gördün mü?”

“Elbette.”

“Çoğunun boş gelip gittiğini fark ettim,” dedi Farrish. “Şehrin kimsenin yaşamadığı yerlerinden geçen kilometrelerce demiryolu hattı var. Willoughby bu konuda da bir şeyler yapıyor şimdi.”

“Ne yapıyor?”

“İşte şu Rintelen İşletmesi’nin yeniden açılması için görüşmeler yapıyor. Şehir planlamasıyla ilgili şeyler. Benim de çok ilgimi çekiyor. Yakaladığımız şu büyük şansı görmüyor musun? Burada gerçekten bir şeyler yapabiliriz. Eğer ülkemizde bu iktidarın onda birine sahip olabilsek! Oradaki şu karmaşaya bak... grevler! Burada ise parmağımı haritada bir yere koyuyorum ve ertesi gün orayı hemen düzene koymaya başlıyorlar. Sonuçları görüyorsun! Kanımca, şu *Kraut*’lar hiç de kötü değil. İstekliler, disipline de alışkınlar.”

“Onlar hakkında çok şey biliyormuş gibi görünüyorsun.”

“Bilenecek ne var ki? Amerikalıları biliyorum, öyle değil mi? Ne farkı var? Ayrıca etrafta çok geziniyorum. Şimdi mesela şu *Lämmlein*’i, Willoughby’nin bulduğu yeni Belediye Başkanı’nı ele alalım. Geçenlerde onlardan ikisiyle ava çıktım. Bir erkeği, avlanma tarzı kadar ele veren az şey vardır. Çok güzel bir hayvan, bir geyik gördük. *Kraut* ateş etti ve ıskaladı. Sonra benim sıram geldi ve vurdum geyiği. Ama bunun için anlatmıyorum bu hikâyeyi sana. Willoughby’nin seçtiği bu Belediye Başkanı’nın geyiği kaçırdığında nasıl gülmüsedğini gördüm. Hoşuma gitti, kaybedenin iyisini severim ben. Sportmenlikten hoşlanırım. Savaşta olsun, barışta olsun, fark etmez. Kendi hadlerini bildikleri müddetçe. O eski güzel ABD’miz için geçerli olan, burası için de geçerli, öyle değil mi?”

DeWitt çenesini sıvazladı. “Olabilir... ama onları bulundukları mevkiye kimin atadığına bağlı bu...”

Farrish bir an için şaşırıp ardından gürültülü bir kahkaha koyuverdi: “Zekice! Peki seni buraya sürükleyen ne bakalım, ihtiyar adam?”

“Etrafı kolaçan ediyorum. Buralarda gazete çıkaran bir adamım var. Hiç gördün mü onu?”

“Willoughby bunun çok faydalı olduğunu söylüyor. Ben o türden zırva şeyleri okumam tabii. Ama organize edilen bir topluluğun bir gazetesi de olmak zorunda. Bilirsin işte, kamuoyu, eğitim, moral ve saire. Destekliyorum bunu... benimle ilgili bir haber de yaptılar. Fotoğraflı. Bekle bir dakika, buralarda bir yerde olmalı... Carruthers!”

Carruthers göründü.

“Şu gazete kupürü nerede Carruthers... hani şu Alman gazetesinde çıkan?”

Carruthers gazete kesliğini getirdi. DeWitt ceplerini karıştırıp gözlüğünü buldu, kutusundan dikkatlice çıkardı ve o geniş burnunun üzerine yerleştirdi.

Farrish sabırsızlıkla bekliyordu. Dayanamayıp patladı: “Bak! *Der Panzer General!* Manşet bu işte. Farrish, Zırhlı General. İsimler, tarihler ve bütün o muharebe adları dışında okuyamıyorum ben. Ama böyle bir şeye sahip olmak güzel. Bu gazetenin başında iyi bir adamın var. Ve *Kraut*’lar kiminle anlaşmaları gerektiğini biliyorlar.”

DeWitt bu konuda Yates’i fırçalamaya karar verdi. Hükümet’in parası herhangi bir generalin, özellikle de Farrish’in kendi kişisel reklamı için harcanmamalıydı.

DeWitt ağırdan alarak, “Ve eğer yarın senin yerine başkası gelecek olsa, bu defa o başka birini göklere çıkarmamız gerekir,” dedi.

“Neden benim yerime başkası gelsin ki? Burada kalacağım ben. Burayı seviyorum. Kuşkusuz memlekette başka türlü bir gidişat yaşanmadığı müddetçe... bak, bu kesinlikle aramızda kalsın ha... benim Senato’ya aday gösterileceğim şeklinde laflar dolaşıyormuş. Ama tabii seçimde kazanmamın güvencesini verebilirlerse kabul ederim sadece. Ayrıca bir Senatör nedir ki yani? Doksan altı kişiden biri işte.”

DeWitt’in gözlerinde alaycı bir ışıltı belirdi: “Siyasetçilerden nefret ettiğini düşünürdüm.”

Farrish, çizmelerinin o pırıl pırıl görünen konçlarına kırbacının ucuyla hafifçe vurmaya başladı. Ardından dişlerini göstererek konuştu: “Bütün siyasetçilerin sonunu getirecek bir siyasetçi olabilirim. Stratejimi tümüyle adım adım sıraya koyup belirledim ben. Normandiya’da, Avranches’daki gibi. Düşman hatlarını yarıp geçiyorum, sonra da kimse tutamıyor beni.”

“Peki, bundan Willoughby’nin haberi var mı?”

“Eğer beni seçerlerse bu işin çantada keklik olduğunu söylüyor o. Buradaki sicilime bir bak. Çalışır vaziyette tramvaylarımız, şehrin üç ayrı bölgesinde suyumuz ve elektriğimiz ve yepyeni bir polis merkezimiz var. Üstelik Amerikan polisleri gibi görünüyorlar. Wil-

loughby buradan bir sürü fotoğraf gönderdi ve bunlar ülkemizdeki gazetelerde çıktı. En ufak bir katkı bile işe yarar sonuçta.”

“Doğru.”

“Pekâlâ... sen bana oy verir misin bakalım?”

DeWitt’in eli hafiften titredi ve dizine dayadı elini. Bir şeyden çekinmişti sanki. Farrish ya da herhangi biri değildi bu... ne olduğunu bilmiyordu.

“Sana oy veremem; seninle aynı eyalette yaşamıyorum ki.”

“Bu doğru, veremezsin. Çok kötü...”

‘Farrish’in dünyasında yaşamıyorum ben,’ diye düşündü DeWitt. Savaş daha devam ederken yaptığı gibi tartışmaya girmede bu kez. Savaş durumunun sona ermesiyle birlikte –General’in daha sonradan kendinde keşfettiği tutum sayesinde– Farrish buz tutmuş gibiydi, sonraki zamanlar da bu buzları eritememişti. Buzu bükemezsin ya da onu bir kalıba dökemezsin, ya kırarsın onu ya da meşale ateşiyle gidersin üstüne.

DeWitt, Kremmen Büyük Oteli’nin yemek salonundaki o daimi yarı karanlık ortama girerken karşılaştı Willoughby ile. Salonun tahrip olmuş pencereleri tahtayla kapatılmıştı; günışığı sadece bu tahtaların deliklerinden ya da tahtaların birbirine uymaması nedeniyle oluşan aralıklardan içeri sızabiliyordu; buranın şamdanındaki birkaç ampül ise salonun o loş ve yüksek ortamına nüfuz edemiyordu hâliyle.

Yemek salonunun en ucundaki bir masada çoktan yerini almış olan Yates, Albay’ın yanına oturması beklentisiyle ayağa kalktı. Ama DeWitt kapının orada durarak Willoughby’ye, “Yates’in çalışmaları nasıl gidiyor bakalım? Sana hiç yardımı dokunuyor mu?” diye sordu.

Kendisinden çıkacak herhangi bir kötüleyici sözün, DeWitt nezdinde Yates lehine bir puana dönüşeceğini bilen Willoughby, “Onun gazetesi olmadan bu kenti nasıl idare ederdim bilemiyorum doğrusu. Kuşkusuz, hâlâ radikal kimi eğilimleri var, ama ihtiyacımız olan da tam böyle bir şey. Askerî Hükümet, Albayım, ağır ağır ilerleyen bir yük atı gibi, ara sıra kırbaçlanması gerekiyor,” diye yanıtladı onu.

Dudaklarına bir gülümseme yerleşmişti Willoughby'nin, şakacı bir tonlaması vardı. Ta Lüksemburg günlerinden beri ne zaman DeWitt'i düşünse sıkılğan ve temkinliydi... sanki bu ihtiyar adam onun hakkında bir şeyler biliyor ya da içini görebiliyor gibi gelmişti; hâlbuki görecektir ne zıkkım vardı ki? Yates'in kesintisiz pusu ateşi göz önüne alındığında, Willoughby, DeWitt'in ani ziyaretinin nedenini bilmeye özellikle istekliydi, endişelenmişti.

"Bu akşam yemeği için Yüzbaşı Troy ve Bayan Wallace'ı bekliyorum... muhtemelen tanıyorsunuzdur onları. Geleceğiniz hakkında önceden bilgilendirilmiş olsaydım, komutanım, bu akşamı size ayırabilirdim..."

"Onları tanımıyorum... yine de bu akşam hep beraber oturalım bakalım!" dedi DeWitt ve elini sallayarak Yates'e işaret etti.

Kısa bir süre sonra Troy ve Karen da geldiler.

Willoughby, "Biz dördümüz Paula Toplama Kampı'nın mezunlarıyız," diyerek şaka yaptı Albay'a; ancak kimse orada yaşananlar hakkında konuşmak istemediğinden, sessizce çorbalar içildi. Nihayet Willoughby'nin, "Ne kadar süreyle bizimle kalmayı düşünüyorsunuz Albayım?" sözleri bozdu bu sessizliği.

DeWitt dudaklarını silip "Doğrusunu söylemek gerekirse, bilmiyorum. General bana etrafı göstermek istiyor, görecektir çok şey olmalı," diyerek yanıtladı onu. Willoughby'nin suratındaki gergin ifadeyi, gözlerinin altındaki geniş torbaları, çenesinin altındaki gölgeleri inceledi Albay. Çok çalışıyordu bu adam, o konuda hakkı verilmeliydi, ama mutsuzdu.

Yates, Albay'ın ihtiyatlı bir biçimde verdiği yanıtı aklının bir kenarına yazdı. "Çok enteresan bir yer burası," deyip Karen'a döndü, "öyle değil mi?"

"General yaptığınız şeylerden çok gurur duyuyor," dedi DeWitt, Willoughby'ye.

Willoughby daha önceden üzerinde çalışılmış bir nezaketle yanıtladı onu: "Burada hep birlikte çalışıyoruz. Troy harika bir kolluk kuvveti oluşturdu burada ve Yates'in gazetesinin de Almanlar üzerinde takdir edilesi bir tesir yarattığını düşünüyorum... hepsi bizi aynı sonuca doğru götürüyor."

Yates ileri doğru uzanarak, “Sizin çıkardığınız bildirileri aslına sadık kalarak yayınlıyorum, eğer kastettiğiniz buysa,” dedi.

“Onlar gerekli,” dedi Willoughby.

Kuru bir ifadeyle, “Şu *Panzer-General* haberi de sizden mi geldi?” diye sordu DeWitt.

“General Farrish onu çok beğendi.”

“Biliyorum,” dedi Farrish. “Anlattı bana. Şu sizin yeni Belediye Başkanınızı da anlattı. İyi bir atış olmuş, anladığım kadarıyla.”

“Lämmlein,” dedi Karen. “Nasyonal Sosyalizmin Siyasi Mağdurları İçin Ev’i organize eden o oldu. Paula Toplama Kampı’ndan kimi insanları da orada bulduk. Oraya ‘Çukurun Dibi’ adını veriyorlar.”

Willoughby tabağındaki patatesi ezmeye yoğunlaştı. Sohbetin bu istikamette devam etmesini durdurmaya yönelik bir şeyler düşünmeye çalıştı. “Lämmlein,” dedi, “tuhaf bir ad doğrusu. Ne anlama geliyormuş biliyor musunuz? Kuzu yavrusu.”

“Öyle mi peki?” diye sordu DeWitt.

“Rintelen İşletmesi’nin Başkan Yardımcısı,” dedi Yates. “Çelik işi. Büyük bir iş. Bu insanların büyük bölümü tepeden tırnağa Nazilere bağlıydı. Ama görünüşe göre biz şanslıyız. Bu öyle değil. Nazi Partisi’nin üyesi olmamış hiçbir zaman... öyle söylüyor.”

“Dalga geçmek zorunda değilsin!” dedi Willoughby sert bir ifadeyle. “Kontrol ettik. Bu iş için en iyi adam o. Fiilen başka her adamı denedik. Görüyorsunuz ya Albay, Yates’in işi ne kadar da kolay. Bir matbaa tesisine giriyor ve o küçük gazetesini yayınlamaya başlıyor. Biz ise *insanlarla* uğraşmak zorundayız!”

Albayın, Yates’in üzerine gitmesini istemişti, ama DeWitt hiç oralı olmadı, bifteğini kare parçalar hâlinde keserken hiçbir şey söylemedi.

Yates, çatalını ve bıçağını bir kenara koydu. “Maximilian von Rintelen, Hitler’in finansörlerinden biriydi. Alman Ordusu için üretilen tank, silah ve güller sayesinde dünyanın parasını istifledi. Yüzbaşı Troy, siz bir cephe subayıydınız... bu tür bir şeyin ödüllendirilmesi gerektiğine mi inanıyorsunuz?”

Emir verircesine, “Troy’u bu meselenin dışında bırakalım!” dedi Willoughby. O yorgun, endişeli gözleriyle bir kez daha yardım arayışı içerisinde DeWitt’e baktı. Ardından tekrar Yates’e döndü: “Rin-

telen öldü! Bir anlaşılmaya vardığımızı düşünmüştüm, Yates... Ben Askerî Hükümet'in işlerini hâlledeceğim, sen de bu işler hakkında yazıp çizeceksin... zahmet olmazsa da bu işlerin lehinde!"

"Bu da aşağı yukarı, anahatlarıyla işinin özeti," dedi DeWitt.

"Biliyorum!" Yates'in dudağının kenarındaki o sert çizgiler derinleşmişti. "Kendi sansürümü kendim dayatıyorum!.. Şu Çukurun Dibi'nde gördüğüm şeyleri yazmıyorum mesela, zira bu askeriye için utanç anlamına gelir. Yayınlamam gereken şu haberi, yani Rintelen İşletmesi'nde ne yapacağımızın haberini ise anlayabilmiş değilim. Hâlbuki insanların öğrenme ihtiyacı duyduğu haber de bu. Bu onların geçim kaynakları! Bu İşletme'yi yeniden mi çalıştıracamız biz? Kalkan makineler sökülüp parçalanacak mı? Yok mu edilecek? Yeniden mi inşa edilecek? Tümü birden mi? Sadece bir bölümü mü? Peki, sahibi kim olacak? Rintelen ailesi mi? Müttelik kuvvetler mi? Halk mı?"

Garson tatlı ve kahve servisi yapıyordu. Herkes sessizleşmişti. Derken Willoughby'den kulak tırmalayıcı bir kahkaha yükseldi, "Tam kitaplık bir adamsın ha, Yates!" dedi.

DeWitt bir vişneyi çekirdeğinden ayırıp kaşığına yerleştirirken "Peki, sahiden de bu Rintelen İşletmesini ne yapacaksınız bakalım?" diye sordu.

Willoughby sesinin tonunu değiştirerek, "Olaakları kendiniz de görme fırsatı yakalayacağınız için mutluyum komutanım. Eğer buralarda birkaç hafta daha kalırsanız göreceksiniz ki, nakliye, atık su boşaltımı ve molozların kaldırılması işlerinin derdine düşmüş durumdayız, ayrıca suyla ilgili işlerimiz için yarım düzine kadar mühendis ve güvenlikçiyi nereden bulabileceğimize bakıyoruz, elektrik üretimi için kömür sağlanması ve birliklerin konaklama yerlerinin çatılarının hazırlanması..."

Uzun bir listeydi bu ve Willoughby her bir maddeyi vurgulayarak konuşuyordu.

"Rintelen İşletmesi'nin sahibi kim mi olacak?" diye devam etti, akşam yemeği boyunca hiç olmadığı kadar kendinden emindi. "Tam da bu soru bizi aşıyor bence! Biz pratik sorunlarla karşı karşıyayız. Bırakalım da izlenecek politikanın ne olduğu konusunda Washington'daki birileri kaygı duysun. Biz kimiz ki..."

Kendi sözlerine duyduğu inançla yüzü kızarmış bir biçimde masanın etrafındakilere baktı. DeWitt onaylıyormuş gibi görünüyordu. Karen gülümsüyordu ama bunun ne türden bir gülümseme olduğunu çıkaramıyordu doğrusu. Troy ağzında bir şeyler geveledi. Ve Yates...

Yates şöyle dedi: “Daha farklı konuşuyordunuz Yarbay Willoughby... Hatta bir keresinde bana, Amerikan halkının ordu kuvvetlerini neden okyanusun ötesine gönderdiğine dair son derece somut görüşlerinizi aktarmıştınız da...”

“Neden göndermiş?” diye sordu DeWitt.

Willoughby peçetesini tutup masaya fırlattı. “Teğmen Yates... Çok uzun zamandır şüphelenmekteydim... şimdi artık biliyorum. Ta Verdun’dan beri Ruslarla hep senli benli oldunuz. Kavalov mu ya da adı her neyse şu herif işte. Siz bir komünistsiniz. Tehlikeli birisiniz. Bu orduya ait değilsiniz siz...”

“Kes şunu, Willoughby!” Bardağını masaya koydu DeWitt. Kaşları aşağı düşmüş ve bir saban izi gibi ak bir çizgi oluşturmuştu. “Bu türden ithamlar saçmıyoruz ortalığa biz. Ordu’da bile, bir asker kendi görüşlerini açıklama hak ve yetkisine sahiptir. Ayrıca, senin Yates’in sorularını beğenmiyor olman onu komünist ya da başka bir şey yapmaz.”

Willoughby ayağa kalktı. “Komutanım, bu meseleyi sizinle özel olarak konuşmaya son derece istekli olduğumu söylemeliyim,” dedi.

“Özel tartışma gerektiren bir durum olduğunu sanmıyorum,” oldu DeWitt’in yanıtı.

Başıyla hafifçe onaylarak “Pekâlâ,” dedi Willoughby. “Nasıl hissettiğinizi görüyorum. Bu durumda affınızı rica edeceğim. Bir randevum var.”

“Tabii ki! Ufaktan git bakalım!.. Yok, yok, zahmet etme. Hesabı ben ödeyeceğim.”

Willoughby duraksadı, Troy ve Karen’in da peşinden gelmesini bekledi. Ama onlar kalkmak için herhangi bir hamlede bulunmayınca sırtını dikleştirdi ve masaların arasında yolunu bularak tek başına çıkıp gitti.

Willoughby gittikten sonra Karen havadan sudan konuşmaya çalıştı. Pek de başarılı olamadı ve DeWitt'in, Yates'den odasına gelip gazete hakkında raporunu vermesini istemesiyle bu beceriksizce girişim de sona erdi.

Troy, Karen'ı otelin küçük barına götürüp ona *French 75* ısmarladı... Ordu'nun, Almanların o geniş şampanya ve konyak depolarına el koymasının ardından ortaya çıkan yeni bir kokteyl, sert bir alkollü içecekti bu. Karen'ı o küçük yuvarlak masalardan birine yönlendirdi ve koca gövdesini onun hemen yanındaki daracık sandalyeye ıkiş tikiş zorla sığdırdı. Kadehini sap bölümünden tutup çevirmeye başladı. Bir duygu karmaşası yaşıyordu; hisleri bir bütün hâlinde sanki prizması bir görünüme bürünerek yavaş yavaş dönüyor ve birbirlerini bulanıklaştırıyordu; o hisler arasından diğerlerine de yol gösterebilecek bir tanesini bulmaya çalışıyor gibiydi, böylece hepsini birden, onun önünde güzelce sıraya dizip ortaya serebilecek ve şöyle diyecekti: İşte bu benim, bu da senin hakkında hissettiklerim ve ayrıca, senin benim için ifade ettiklerin... ister beğen, ister beğenme.

Karen'ın beklenti dolu yüzünü gördü; rujunun artık bozulan katmanlarının arasından doğal kırmızı rengi gözükken o hoş ve dolgun dudağını; bir oğlan çocuğununki gibi güçlü ve inatçı burnunu; yanaklarında, teninin o kadifemsi dokusunu; üzerine düşen kısa, inatçı saç buklelerinin çerçevelediği o küçük ve çok hoş biçimli kulaklarını ve pembe kulak memelerini. Kalbinin neredeyse boğazında attığını hissediyordu. Söze başlayabilmesi için ona yardım etsin diye sessizce yalvardı; ama o, tek bir sözcük etmeden kendisiyle oturmaktan gayet hoşnut görünüyordu.

Budalanın teki olduğunu düşündü. Bütün yemek boyunca o kapanımsı ağzını hiç açmadan nasıl da oturmuş, kendisinin de bir şekilde doğru olduğunu düşündüğü şeyler için Yates'in sorumluluğu tek başına üstlenmesine izin vermişti! Konuşma konusunda iyi biri değildi; doğru yanıtlar aklına, sarf edilmeleri gereken zaman geçtikten epey sonra geliyordu ve o akşam Karen yanlarındayken pot kırma endişesiyle de tutulmuştu dili. Kendini, Willoughby'yi sıkboğaz ederken hayal etti; o zaman, diğer her konuda Karen'la konuşmak ne kadar da kolay olurdu. Ama o türden bir adam değildi işte. Ve bu

konuda ne kadar çok düşünürse, cesaretini de o denli çok yitiriyordu; kendini anlatabileceği o birkaç dakika da, böyle böyle ellerinin arasından kayıp gidiyordu.

İçkisini bitirdi. İçmeye alışık biri değildi, içmekten öyle pek keyif alan biri de olmamıştı asla. Arada sırada, bir eyleme geçmeden önce, midesindeki o burkulma hissinden kurtulmak için bir fırt çekmeye alışıktı sadece.

French 75 etkisini göstermeye başladı. Kafasının güzelleştiğini hissetti, kalbi boğazından her zaman ait olduğu yere geri dönmüş olsa da hâlâ gümbür gümbür çarpıyordu.

“Karen,” dedi boğuk bir sesle, “Burada daha ne kadar süreyle kalacağını bilmiyorum. Kafam acayip karışık durumda. Hiç öyle önemli biri değilim. Ama sana şu tek şeyi sormak durumundayım...”

O koca parmakları gergin bir şekilde kıpırdanıyordu.

“Bunu sormaktan nefret ediyorum. Neden biliyor musun? Çünkü sormazsam bir yanıt alamayacağım. Peki bir yanıtı niye istiyorum ki? Yanıtlar, Evet ya da Hayır der ve daha fazla yapabilecek bir şey yoktur. Hâl böyleyken, en azından umudumu diri tutabilirim ve kendimi iyi hissettiğimi düşündüğüm bazı anlarım olabilir. Ama kuşkular, ümit edilen şeylerden daha büyüktür ve işte ben bu kuşku-lara dayanamıyorum. Onlardan arınmam lazım benim.”

Karen, bu anın geleceğini biliyordu. Bu katı adamın içini okumak kolaydı. Ömrünüzün kalan günlerinde bağlanacağınız bir adamda bulunmasını arzu edeceğiniz türden bütün niteliklere sahipti. Onun kolları arasında olmayı arzuladığı zamanlar olmuştu. Ama yine de, şu anda, bir yanıtın son noktayı koymasından kaçınmak istiyordu.

Barın böylesine dolu olması hoşuna gitmişti. Tanıdığı birçok su-bay Troy’un masasına doğru meyletmenin hemen sınırındaydı. On-ları başıyla selamlarken, masadan uzak tutmaya yetecek kadar resmî davranıyordu; ama onların Troy üzerindeki etkisini de hissediyor-du. Troy tekrar kendisine yaklaştı.

“Garson, iki içki daha!” diye seslendi.

Alman garson çevik bir biçimde koşturuyordu.

Troy kadehini kaldırdı ve zoraki bir gülümsemeyle, “Ne olacak peki, Karen?” diye sordu.

Seni seviyorum diyemezdi. Senden çok hoşlanıyorum bile diyemezdi. Troy düşünüldüğünde, bu türden sözler bağıllık demektir. Üstelik, emin değilim gibi bir şey de diyemezdi.

“Şu anda, Evet ya da Hayır demek istemiyorum. Beklemek istiyorum. Anlayışla karşılar mısınız bunu?”

Şampanya kokteylinden ikinci yudumunu aldı Troy, “Evet, anlaşıla karşılıyorum tabii,” dedi.

Karen elini alıp tuttu. Sıcak ve nemliydi. “Yardımcı ol bana, neden olmuyorsun ki?” diye sordu.

“Ben mi? Aptal olma. Ve eğer düşer gibi olursam, arkadan desteklemek için bir yastık koymaya çalışma bana. Hayatta kalacağımı sanıyorum. Hâlâ Bing’i seviyorsun, öyle değil mi?”

Tuttuğu eli geri bıraktı Karen.

Kekeleyerek “Özür dilerim,” dedi Troy. “Sanırım ne dediğimi bilmiyorum ben. Yates bu, öyle değil mi? Gözlerimle görüyorum...”

“Bu da, meseleyle baş edebilmenin toyca bir biçimi. Neden benim sözümü esas almıyorsun ki?”

“Bana hiçbir söz vermedin ki?”

“Beklemini istediğimi söyledim işte.”

"Karen, seni seviyorum ben."

Sanki orada değilmiş gibi yaparak, gözlerini kapattı. Beti benzi atmıştı, şakaklarındaki kaslar hızla hareket ediyordu.

Bardaki kimi adamlar kafalarını onlara doğru çevirmişti.

“İki tane daha!” dedi Troy.

Garson iki içki daha getirdi.

Üçüncü kadehini sıkı sıkıya tutarken, “Ne yapmamı istiyorsun sen benden?” diye sordu Troy.

“Şu anda sakinleşmeni istiyorum,” dedi Karen yumuşak bir sesle. “Bana zaman ver.” Kokteylini içip bitirdi, keskin ve ekşimsi bir tadı vardı.

Troy, Yates'i gördü. İçeri girmiş, doğrudan bar bölümüne giderek bir sandalyeye yerleşmişti. Onun hava kuvvetlerinden bir binbaşısıyla yaptığı muhabbete kulak kabarttı; ne kadar şanslı olduğumuzu, zira Almanların savaş bitmeden önce şu jet çalışmalarını havada yeterince deneme şansı bulamadıklarını anlatıyordu binbaşı.

“Yates!” diye seslendi Troy. “Buraya gelsene!” Bir şeyleri hızlandırabilirdi bu. Herhangi bir şeyi. İşler açıklığa kavuşabilirdi.

Ama inisiyatifi Karen aldı eline. Yates daha otururken ona gülümsedi ve “Akşam yemeği için kutlarım. Kesin bir madalya kazanmışsındır ya da...” diye söze girdi.

“Kendimi bir tuvalet oturağıyla taçlandırmalıyım,” dedi Yates. “Willoughby’ye sayıp dökerek başka ne kazanabilirim ki? Pekâlâ, kendimi daha rahat hissediyorum...” Omuzlarını silktiler.

“Benim de kendimi harika hissetmemi sağladı!” dedi Karen.

Troy ona yan yan baktı. Demek onun kendini harika hissetmesini sağlayan şeyler, bu türden şeylerdi!.. “Konuşun! Habire konuşun!” dedi aniden. “Ama hiçbir şey yapılamıyor işte.”

“Acımasızlaşıyorsun,” dedi Karen.

“Pekâlâ, diyelim acımasız biri hâline geliyorum. Acımasız olmaya hakkım var. Paula Toplama Kampı’ndaki insanları kurtarabilmek için birçok insanın ölümüne neden oldum... Ve sonra ne oldu? Bu insanlar hâlâ Çukurun Dibi’ndeler. Onlardan kimisini tutuklamam gerekiyor.”

“Peki ya Rintelen malikânesi?” diye sordu Karen.

Troy kızardı. “O konuda Willoughby’ye öneri götürdüm. Kendisine zaman vermemi söyledi. Herkes kendisine zaman vermemi istiyor benden!”

“Willoughby, zenginlerin varlığına el konmasına inanmıyor,” dedi Yates. “Ordu’nun Avrupa’ya ayakta kimisini iktidara getirmek için gelmediğini söylemişti bana.”

“Evet, onun için gelmedik,” dedi Troy. “Ama bunun onunla bir alakasını göremiyorum doğrusu.”

“Sen, Kremmen’deki ayakta kimisini Rintelen malikânesine yerleştirmek istiyorsun... bu da zenginlerin varlığına el koymanın bir biçimi,” dedi Karen.

“Enine boyuna bir düşün bakalım Troy!” diye meydan okudu Yates, yüzbaşıya. “Mantıklı düşün! İnsanlara önce malikâneyi verirsen, bir sonraki adımda Rintelen İşletmesi’ni de onlara devredersin.”

Canı sıkkın bir hâlde, “Belki de Willoughby’nin takip ettiği bir politika var,” dedi Troy. “Garson! Üç tane daha!”

Garson *French 75*'lerini getirdi. Troy, susamış bir biçimde kafasına dikti içkiyi, Yates ve Karen'ı beklememişti, garsona bir tane daha getirmesi için eliyle işaret yaptı.

Yates'in verdiği ders çarptı kulağına: "Politikaymış, canı cehen-neme! Öncelikle herhangi bir politika falan yok; ikincisi bu konuda kimse net değil; üçüncüsü, gelişigüzel de olsa kim neyi takip ediyor ki?"

"Politikaymış!" dedi Troy. "Delilik bu!"

"Politika, o noktada, o mevkide bulunan adamın yaptığı şeydir. Belki, daha yükseklerde, kafalarında bir şeyler vardır. Belki iyi, belki kötü bir şeydir bu, belki kendileri de bilmiyordur. Ama o noktadaki, o mevkideki adama ulaştığında öylesine sulandırılmıştır ki, ne olursa olsun hiç fark etmez."

"Peki ya Willoughby!" dedi Troy, saldırgan bir ifadeyle.

"Willoughby, işte o mevkide, o noktada bulunan adam. Ama bizler de etrafındayız. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Kendi askerlerimin anlayabileceği kadarını anlarım ben," dedi Troy ve birden başı aşağı düştü. "Gelgelelim, beni de onlardan kopardılar..."

"Sakin! Sakin!" dedi Karen.

"Ona zaman tanıdım, öyle değil mi?"

"Kime?"

"Willoughby'ye! O Allahın cezası kafasını toparlamış olması lazım şimdiye. Unutmasına da izin vermeyeceğim ayrıca. Gidip ona hatırlatacağım, o çakal kafalı, o içten pazarlıklı, o kendini bir şey zanneden..."

Sandalyesinden kalkabilmek için küçük masayı neredeyse deviriyordu, "Zür dilerrrimm!" dedi dili dolanarak.

Uzun adımlarla yürüyerek dışarı çıktı.

"Ne yapacak şimdi?" diye sordu Karen endişeli bir biçimde.

"Tahmin edebiliyorum." Kaşlarını çatmıştı Yates. "Umarım başına dert açmaz..."

"Peşinden git de bir bak..." dedi Karen yalvarırcasına.

Yates, başını olumsuz anlamda salladı. "Şu anda zıvanadan çıktı. Bir erkeğin kendi başına halletmesi gereken işler vardır."

Troy'un yokluğunda bulundukları yer çok geniş ve boş gözüktü Karen'a. Bir sigara yaktı ama endişesini gizleyemiyordu.

"Ona bir hayli düşkünsün, öyle değil mi?" diye sordu Yates.

Yates'in o koyu ve ciddi gözlerini üzerinde hissetti Karen; muzip bir gülümsemenin izleri de vardı dudaklarında.

"Evet," diyerek kabullendi durumu Karen.

"Senin adına çok mutluyum." Tüm samimiyeti ve sıcaklığı Yates'in o dipten gelen sesine yansıyor.

"Mutlu mu? Buradan bir şey çıkacağını pek sanmıyorum."

"Neden şu numaralarını bir kenara bırakıp onunla birlikte olmuyorsun?" diye sordu Yates. "Eğer bunu yapmazsan, ben kendim sana teklifte bulunacağım... burada kendimi yanında rahat hissedebildiğim neredeyse tek kişi sensin."

"Ben de senin yanıdayken huzurlu hissediyorum."

Şaşırmış bir biçimde güldü Yates. "Bu da beni geri çevirmenin bugüne kadarki en hoş yolu doğrusu. Troy'u henüz geri çevirmedin, öyle değil mi?"

"Hayır..."

"Peki ya sonra?"

"Onun hakkında çok şey biliyorum. Bu da kendimi geri tutma neden oluyor. Ayrıca, bir sürü sözcük sarf ederek onunla yatağa gitmemi isterken bu kadar ayak direten ya da öz disiplinli ya da mütevazı ve muhafazakâr bir adam daha görmemiştim. Böylesini ilk tanıyorum."

"Troy genelde ıncığını cıncığını çıkarıncaya kadar üsteler."

"Evet. Ama bakalım *ben* bunu istiyor muyum? Bazen onun bir tür kayıp olduğunu düşünüyorum... kıyıyı gördüğü noktada, hep ona paralel bir biçimde yüzüyor. Diyelim ki hiçbir zaman karaya varamadı?"

"İyi ya, yardımcı ol ona Karen! Eğer onu seviyorsan..."

"Ona kolayca yol gösterebilirim, onu yönlendirebilirim. Bu eğlenceli de olabilir... kuşkusuz, ne yaptığımı fark etmezse."

Yüzünden bir gölge geçer gibi oldu, kederli bir iz bıraktı bu.

"Ama belki de bana yol gösterilmesi, benim yönlendirilmem gereken bir noktaya gelmişimdir artık. O kadar uzun zamandır bağımsızım ki..."

“Anlıyorum.” Yates inceleyerek baktı ona: Dikkatle bakan gözlerinde belki biraz alaycılık da vardı; hesap tutan bir kalem, çok sayıdaki insan hakkındaki düşüncelerini bir kenara karalıyor ve çok daha büyük sayıdaki insan için onları ölçüp biçiyordu.

“Erkeklerimi de hemen hemen haberlerimi seçtiğim gibi seçtim ben... onlardan neler çıkarabilirim diye baktım: uyarılma, heyecan, kimya. Her zaman aldım, hiçbir zaman vermem gerekenden fazlasını vermedim, kimsenin karışamayacağı bir parçamı hep kendime sakladım.”

“Peki ya Bing?” diye sordu Yates, nazik bir ifadeyle.

Karen’in gözleri nemlendi. “O, oldu bitti. Şimdi ölü. Canımı yakıyor bu.”

“Gördün mü?”

“Hayır, David Yates, bir şey görmüyorum, sen de görmüyorsun... Kendime ayrılmış böyle küçük bir köşem olmak zorunda benim. Buna istediğin adı takabilirsin... duygusal güvence... kendini koruma çabası... benim için bir saplantı bu. Tanıdığım erkekler bunu hissetti. Bu da onları çok ciddileşmekten uzaklaştırdı. Bu benim için de uygundu; tam da istediğim şey buydu.”

“Ama bu Troy’da işe yaramıyor...”

Yates, onun elini kendi elinde hissetti. “Onu çok seviyorum,” dedi Karen. “Ve onun gibi bir adamı alıp da kendi koyduğun rezervlere sarılmak haksızlık olacaktır. Ama benim bunlardan vazgeçmeden önce, onun bu yeri alacak kişi olup olmadığından emin olmam lazım.”

Yates onun elini okşadı. “Ben de böyle düşünüyordum. Nihayetinde bu durum seni hayli yalnız ve bedbaht kılıyor. Eve döndüğümde ve karım hâlâ onu hatırladığım gibiyse, onu nasıl seveceğime dair bir şeyler biliyorum artık.”

Karen sessizdi. Paris’te yanına gelen şu küçük kızı düşündü, Yates’i arıyordu.

Bir süre sonra şöyle dedi Yates: “Savaş sırasında farklıydı. Ama şimdi gözlerimi kapatıyor ve Ruth’u görebiliyorum. Sen de kapat gözlerini. Nasıl görüyorsun erkeğini?”

“Nasıl mı?.. Birçok şekilde... ama çoğu hırpalanmış adamlar... bir güzel benzetilmiş... ama bunu kabullenmişler de, dönüp kavga

etmiyor, karşılık vermiyorlar. Bir kadının erkeğini, ondan beklediği gibi, Tanrının cezası bir kahraman olarak görmeye hakkı vardır. Dönüp kavga etmesini, karşılık vermesini istiyorum onun...”

“Aç gözlerini Karen. Troy’un şu anda ne yaptığını sanıyorsun?”

“Willoughby mi?” diye sordu. Ardından Yates’e dikti gözlerini. Yüzüne geniş bir gülümseme yayılmıştı Yates’in ve kadehindeki *French 75*’ini bitiriyordu.

Troy, Willoughby’yi tam odasından çıkarken yakaladı. Willoughby yeşil kıyafetlerini giymişti, garnizon şapkası ve rozetleri de üstündeydi. Koltukaltının aşağısında taşıdığı tabanca yüzünden asker ceketinin o bölgesinde bir şişkinlik vardı. Bu tabancayı hiçbir zaman ateşlememişti. Ateş etmesi gereken bir durumun yakınına bile asla yaklaşmamıştı; ama onu taşımak kendisine güven veriyordu.

“Komutanım!” Troy, merdivenleri üçer üçer çıkmasının ve içtiği içkilerin etkisiyle hafiften sallanmaktaydı. “Komutanım, size bazı şeyler sormak istiyorum.”

“Şimdi mi sormak zorundasın? Bir randevum var.”

“Bunu görebiliyorum,” dedi Troy. Gövdesiyle kapı pervazının hemen önünü kaplamış, bu tombul üst rütbeliye bakmaktaydı, Willoughby’yle ilgili hiçbir şeyden hoşlanmadığı belliydi. Troy’un kendi yeşil kıyafeti bile yoktu. Savaş sırasında buna ihtiyaç duymamıştı, şimdi ise iase mağazasına kadar gitmeyi ve kendine şık kıyafetler almayı aptalca buluyordu.

“Sorularını ofis saatleri dâhilinde sor!” dedi Willoughby, Troy’un geniş göğsü hâlâ yolunu kapatıyordu.

Alaycı bir biçimde başını kaldırarak, “Sadece ufak bir bahse girmiştim,” dedi Troy,

“Sarhoşsun sen,” oldu Willoughby’nin yanıtı. “Pekâlâ, bırak da merdivenlerden ineyim.”

Troy geriye döndü ve Willoughby’nin odasından çıkmasına müsaade etti. Ardından o koca kolunu Willoughby’nin omzunun etrafında doladı ve boğuk bir sesle kulağına doğru fısıldadı: “Ne oldu şu Rintelen malikânesi işi? Toplama kamplarından gelen bütün şu insanları oraya koymak istiyorum... hatırlıyor musunuz komutanım?”

“Evet, hatırlıyorum.” Willoughby de tam o malikâneye gitmek-teydi. Gitmek zorundaydı.

“Ne zaman sevk etmeye başlayayım bu insanları?”

“Bunun zamanını sana bildireceğim.”

“Ne zaman?”

Willoughby, Troy’un kendisini tutan kollarından sıyrıldı. “Yüz-başı, öyle sıkıştırmaya gelemem ben!”

Sarhoş bir edayla “Benim tüm istediğim net bir yanıt,” diye rica-sını dile getirdi Troy. “Bu mülke el koyuyor musunuz?”

“Kim gönderdi seni?” Willoughby öfkeliydi. Yates idi yine. Şimdi DeWitt de buradaydı; Yates de, şu aklındaki küçük tasarıları, yani dünyayı ayaktakımından insanlar için yastık gibi rahat ve yumuşak bir yer hâline getirirken Willoughby için hayatı daha da tatsız kılma planlarını ileri götürebileceğini hesaplamış olmalıydı. Ve bu zavallı ahmağı da cepheye sürüyorlardı.

“Beni kim mi gönderdi?” Troy’un alnı, olan biteni düşünme gay-retiyle kırışmıştı.

“Bu türden bir şey senin kendi pisliğinden çıkmış olamaz, Troy! Seni buna kim sürükledi?”

Troy bunu mesele yapmadan basitçe geçiştirebilirdi; ama Karen’la da işlerin kördüğüm olmasıyla birlikte, bu hakaret artık çok fazla gelmişti ona.

Merdivenlerde döndü. Willoughby’nin yolunu kapattı. “Yarbay Willoughby... bu şey tümüyle benim kendi pisliğimden çıktı. Bu benim işim. Paula Toplama Kampı’nı ben kurtardım. Bunu yaparken birçok askerimi kaybettim. Ve şimdi de bunu ne için yaptığımı bilmek istiyorum... yani sizin ve General’in fotoğraf çektirebilmeniz için mi?”

Willoughby’nin suratı beyazlaştı, merdivenlerin gölgelerle dolu ortamında bile korkunç görünüyordu bu beyazlık. Troy’u bir kenara ittirmeye çalıştı.

Troy yerinden bile kıpırdamadı. “Sadece bir yanıt istiyorum ve düzgün bir yanıt istiyorum. Mazeret yok, oyalama yok, uyduruk vaatlerde bulunmak yok. Bu türden şeylerden yeterince verildi, fazlasıyla dağıtıldı. Rintelen malikânesini alıyor muyum ve ne zaman?”

“Yarın senin Askerî Hükümet’ten uzaklaştırılmanı sağlayacağım!” Willoughby’nin sesi kulak tırmalıyordu.

Dümdüz bir ifadeyle “Teşekkürler komutanım,” dedi Troy. “Bu da herhangi bir başka yanıtın yerine geçer.”

Willoughby’nin geçmesine izin verip peşinden yavaşça izledi onu. Otelin lobisi boyunca çevik adımlarla yürüdüğünü gördü. Hiçbir şey onda bir çöküntüye yol açmıyor diye düşündü Troy. Hiçbir şey.

Ardından bara geri döndü ve ağır bir biçimde, Karen’ın yanındaki aynı dar sandalyeye oturdu.

“Garson,” diye seslendi, “üç kadeh daha!” Elleri titriyordu.

Karen ve Yates onun nasıl da altüst olduğunu gördüler. Karen ona sormak için yanıp tutuşuyordu ama bekledi. Yüzünü ondan çevirerek, “Gayet iyi hissediyorum. Çok daha iyi,” dedi Troy.

“Ne yaptın?” diye sordu Yates.

“Kendimi kovdurdum. Balataları sıyırdım. Teşekkür ederim. Müthiş bir fikirdi.”

Yates neşesinin kaçtığını, mahcup olduğunu hissetti. Konuşabilir, konuşabilir, konuşabilirdi. Ama işte karşısında bir şeyler yapan bir adam vardı. Ve ne hâldeydi.

“Sanırım yarın uzaklaştırılmış olacağım,” dedi Troy ve donuk bir biçimde gülmeye başladı. “Zerre kadar umrumda olsa bari. Ordu’nun en harika tarafı, seni tam olarak işten çıkaramıyorlar; başka bir mevki sunmak durumundalar. Ve işlerin daha çok içine ettikçe, daha az çalışman gerekiyor.”

Karen’ın kalbi sıkıştı. Günlük işlerini sürdürmesini ve hangi kalıba giriyorsa o şekilde devam etmesini sağlamalıydı Troy’un. Ama o, arbedenin ortasına atılmış ve doğal olarak ikinci gelebilmişti. Ondan ne istemişti ki? Dövüşebileceğini ispatlamasını mı? Bunu zaten yüz defa kanıtlamıştı. Kendisi kimdi ki, ondan kafasını taş duvarlara vurmasını istiyordu? Ona sahip olduğunda aslında neye sahip olduğunu bilmeyen budala bir kaltaktı işte. Kendisinin o çok değerli, özel köşesine dair bir sigorta poliçesi teklifiyle gelemediği için, erkeğinin ona teklif ettiği en iyi şeyleri alamayacak denli mızız bir tip.

“Endişelenme!” dedi Troy. “Bu yapacağım son şey bile olsa, o malikâneyi ondan alacağım. O şişko surata baktığımda içime doğdu bu fikir... bunu neden yapmam gerektiği. Bu şeylerin bir anlamı olmalı,

öyle değil mi? Zafer dediğiniz şanlı, şerefli bir şeydir, bir erkeğin uğruna ölebildiği bir şey... ve şu anda bizim sahip olduğumuz hiç de öyle şanlı, şerefli bir şey değil...”

Karen, keşke şu anda bana onu sevip sevmediğimi sorsa diye düşündü. Şimdi ona anlatabilirdi.

Gelgelelim, Troy keşfettiği yeni fikirlerle sarmalanmış durumdaydı. Onun o geniş yüzünde zihninin nasıl da işlediğini görebiliyordu Karen.

Meseleyi akıllı başında ve pratik bir biçimde düşünen tek kişi ise Yates idi. “Peki ne yapacağız bu konuda?” diye sordu.

Troy birden yaşadıkları anın farkına vardı. “Yapmak mı? Hiçbir şey. Oluruna bırakacağız.”

“Bu meseleyi DeWitt’le konuşmak istiyorum. Hazır buradayken bu ihtiyar adamın da görüşlerini alabiliriz.”

“Aman Tanrım, hayır!” dedi Troy, bu fikirden iğrenmiş gibi. “Bir meseleyi benim için hâlletsin diye hiçbir zaman üst rütbeli bir subaya gitmedim ben, şimdi de böyle bir şeye başlayacak değilim. Bütün bu şey buna değmez.”

Yates, keskin bir edayla, “Mesele sen değilsin ve bu da senin işin değil,” dedi. “Bunu aklına sokabiliyor musun? Bu Rintelen malikânesi. Bu Willoughby’nin mi, yoksa benim mi ya da Bing’in ya da adını bilmediğim ve burada yeni bir şeyler için savaştığına inanan çok sayıda başka adamın mı haklı olduğu meselesi... Eğer gelecek hafta gazetemde, Rintelen malikânesinin eski toplama kampı tutsaklarına ayrıldığı haberini yayınlayabilirsem, bu Almanlara bir şeyler ifade edecektir... demokrasi meselesine ciddiyetle eğildiğimizi göreceklere. Senin işinin canı cehenneme.”

Yates, herhangi bir yanıt gelmesini beklemeden mekândaki dâhili telefonun oraya gitti ve DeWitt’in odasını aradı. Döndüğünde, “İhtiyar adam hâlâ ayakta. Sanırım uyuyamamış. Yanımızda bir şişe içki de götürmemizi istiyor,” dedi.

Garsondan bir şişe konyak aldılar ve topluca üst kata çıktılar. DeWitt, kırışıklarla dolu mavi bir gece kıyafeti içinde bu iç karartıcı odanın tek sandalyesine oturmuştu. Göz kenarları kızarıktı, açık gömleğinden göğsündeki dağınık beyaz kılları gözüküyordu.

“Yatağa oturun,” diyerek davet etti konuklarını.

Odanın tavanı ve duvarlarında hava bombardımanının etkisiyle çatlaklar oluşmuştu; boyanmamış ama yamanmıştı bu çatlaklar, nemli sıvanın şerit şerit izleri ise bir cilt hastalığını andırıyordu. Yarı yarıya tahtalarla kapanmış pencereden gecenin rutubetli havası içeri doğru esiyordu.

Şakayla “Romatizmama iyi geliyor,” dedi DeWitt. “Hadi içelim.”

O anda Troy’un başı hızla dönüyordu. Sabit durabilmek için kar-yolanın arkalığine doğru uzandı ve hiçbir şey söylememeye karar verdi; ağırlaşan dilinin kendisini tuzağa düşürmesinden çekiniyordu. Karen, kendini karşısındakiyle eşit bir biçimde kavgaya girebilecekmiş gibi hissediyordu, Yates ise ölümüne sakindi.

Albaya ellerindeki olguları anlattı Yates. DeWitt, arada sırada konyağından bir yudum alıp dudaklarını şapırdatarak sessizce dinledi.

Yates sözünü bitirdikten sonra kendisine dönen Karen’in ve iki subayın beklenti içerisinde olduklarını hissetti. “Korkarım benim yapabileceğim bir şey yok,” dedi.

“General’le görüşebilirsiniz,” dedi Karen, sesi niyetlendiğinden çok daha güçlü çıkmıştı.

“Neyle çıkacağım karşısına, Bayan Wallace? Ordu sanayicilerin dul eşlerini evlerinden çıkartmalıdır diye bir kanun yok. Toplama kamplarından kurtarılan eski tutsakların bakım ve tedavisi, kesin bir biçimde Alman yetkililere bırakılmış durumda. Müttefik ülkele-rin yurttaşları için bir yargılama düşünülebilir. Ama sizin bahsetti-ğiniz bu insanlar Alman vatandaşları.”

“Komutanım!” dedi Yates. “Bir yükümlülüğümüz var bizim. Ni-hai olarak buralardan çekilip gittiğimizde, bu savaşı zorlayan piç-lerden kurtarılmış, onların iktidarının paramparça olduğu bir ülke bırakmalıyız arkamızda. Yeni türde bir ülke. Bir Amerikan deneyi.”

“Kim yapıyor bu deneyi peki?” diye sordu DeWitt. “General Far-rish mi?”

Sessizlik oldu. Troy’un başı öne doğru düştü, ardından tekrar doğruldu ve uyuklamaya başladığını fark ederek bir şaşkınlık yaşadı. Karen lavaboya gidip bir bardak suyla geri geldi ve ellerini yıka-ması için onu zorladı.

“Sakın içmesine izin vermeyin,” dedi DeWitt. “Kirli bir su olduğunu duydum. Willoughby’nin kanalizasyon sistemi ile su şebekesi serbestçe birbirine karışıyormuş.”

“Pekâlâ,” dedi Karen anlamlı anlamlı bakarak, “Bu durumda siz sonucu biliyorsunuz.”

DeWitt doğruldu ve ayaklarındaki terlikleri sürterek odada dolanmaya başladı. Sonunda Karen’a doğru dönerek şöyle dedi: “Sonuç dediğiniz nedir? Bir asker olarak binlerce adamla uğraşmak zorundaydım ben ve bu adamların çoğunun birer birey olarak dürüst, hayli zeki ve işbirliğine açık insanlar olduğunu gördüm. Hatta savaşta kazandık. Fethettiğimiz bu ülkenin de bizim sorumluluğumuzda olduğunu varsayalım. Gelgelelim, bizi savaşa sürükleyen şeyler yüzünden hırpalanan ve açlık çeken insanların bakımını bile sağlayamıyor gibi görünüyoruz. Ya da belki de bunlar aynı şeyler değildir, bu bakım işi başka bir meseledir. Bilmiyorum. Almanya’da daha uzun süre kaldıkça, anladığım şeyler de daha azalıyor.”

Onu dinleyen üç kişi arasında DeWitt’in ne ölçüde bir çıkmaz içinde bulunduğunu anlayan bir tek Yates oldu. Onun acele etmesini sağlayamazdınız. Buna hazır değildi. Ama Karen, Troy’un geleceğiyle ilgili ani gelişmeyi zihninde en tepeye yerleştirerek, Albaydan talepte bulunmaya devam etti.

DeWitt yorgun bir ifadeyle şöyle dedi: “Bana devam etmem için bir şey verin! Bu Rintelen malikânesini böylesine bir mesele hâline getiren şey nedir? İsteddiğimiz birçok binaya el koyduk, bunun için tek gerekli olan şey bir imza. Ve Willoughby’yi tanıyorum! Eğer durumu elveriyorsa, adamlarına kıyak yapıp onların yolundan çekilecek türde bir herif olduğunu biliyorum. Troy’a ‘O malikâneyi al. İçine dilediğin gibi yerleş!’ diyen ilk kişi o olabilirdi. Ama bunu demiyor. Neden?”

Temel soru buydu işte. Ve Yates, DeWitt’in dürüstçe bu soruya bir yanıt istediğini gördü, ama ne Karen ne de kendisi bu yanıtı ona verebiliyordu. Troy ise tekrardan uyuklamaya geçmişti.

Cesareti kırılmış durumdaki Karen, ona ve Yates’e canı sıkkın bir ifadeyle iyi geceler dediğinde Troy aniden kendine geldi. DeWitt’in

odasından tekrar aşağı inmişlerdi ve Troy dili dolaşarak “Neden sabaha kadar içip eğlenmiyoruz?” diye sordu.

“Teşekkürler,” dedi Karen, “yarın görüşürüz.”

Onun arkasından gözlerine dikerek baktı Troy. “Ne kadın ama!” diye homurdandı. “Benim için fazlasıyla iyi biri. Ah be, lanet olsun.” Döndü ve Yates’le birlikte olduğunu fark etti. “Sen hâlâ burada mısın yahu?” diye sordu.

“Sadece yatmadan önce bir tane daha içmek için,” dedi Yates. “Bugünlerde çok kötü uyuyorum.”

“Hadi gel iyice sarhoş olalım.”

“Olmaz.”

“O niyeymiş?”

“Çünkü faydası yok.”

“Tabii ki var!”

“Yok,” dedi Yates ve Troy’u kolundan tutarak geri bara doğru götürdü.

Bir tur daha *French 75*’lerini kafaya diktiler. Bar şimdi neredeyse ıssızlaşmıştı, Alman garson da özellikle ağırdan alıyordu.

“Ne kadın ama!” dedi Troy.

Onunla hemfikir, “Felaket derecede hoş bir hatun,” dedi Yates. “Onu Normandiya’dan beri tanıyorum.”

“Normandiya’dan beri ha...” dedi Troy. “Seni orospu çocuğu.”

Umursamaz bir edayla, “Neden orospu çocuğu oluyormuşum bakalım?” diye sordu Yates.

“Benim gibi adamlar onun peşinden koşuşturuyor. Dilimiz dışarı sarkıyor. Ama ilk basamağı bile geçemiyorum. Neden biliyor musun? Senin gibi bir orospu çocuğu yüzünden!” Yates’in uyluğuna doğru bir şaplak attı. “Bütün bu süre boyunca onunla mercimeği fırlatırdın mı? Tabii ki öyle, tabii ki. Her şeyin var senin... beynin, görünümün, konuşma yeteneğin, her şeyin. Bense sadece koca bir sapım.” Kaslarını gerdi. “Dokun şuna, bak. Koluma dokun. Tümüyle kas kuvveti bu, hiç beyin yok. Hiç dalavere yok. Herkes tarafından sadece fırçalanıp azarlanan biriyim ben.”

Yates gülmeliydi, ama Troy için üzüldüğünü hissediyordu. “Bir keresinde benim suratıma bir tokat atmıştı, biliyor muydun bunu?”

“İyi olmuş senin için ahbap. Zamanından evvel aşna fişne işlere mi kalkıştın? Bu türden bir kız değil o. Onunla birlikteyken yavaş hareket etmelisin, yavaş ve sakin. Benim yaptığım şekilde. Yalnız ben ilk basamağı bile geçemiyorum. Çünkü bütün basamaklar tutulmuş durumda. Lanet olasıca her bir basamakta bir adam dikiliyor, birinci, ikinci, üçüncü... ve tüm katların üzerinde biri hedefine erişmiş onunla yatıp kalkıyor. Hep aynı adam. Bu sensin ahbap.”

Yates yanıt vermedi. O an için Troy herhangi bir mantıklı yanıt sindirebilecek durumda değildi. Ayrılmak istedi oradan. Sarhoşlara bakıcılık yapmaktansa uyumak daha iyiydi; ama Alman bir garsona, barmene ya da komiye, sarhoş bir Amerikalı’yı yatağına taşıma işinin tatminini yaşatmak da istemiyordu. Ona katlanmak zorundaydı, Troy içindeki bütün endişeleri, acı ve hayal kırıklıklarını sayıp dökenek dek onu beklemeliydi.

Kendine acımanın ardından neyin geleceğini biliyordu Yates. Karen’in gitmiş olmasından memnundu. “Hadi çıkalım buradan. Yatmadan önceki son içkini yuvarladın işte. Garson! Hesap!”

“Ben ödeyeceğim!”

“Peki, sen öde.”

Troy, “İşgal Mark”ı olarak kullanılan zehir rengindeki kâğıtlardan bir tomar çekti çıkardı. Yates bozuk paraları sayıp Troy’un avcunun içine tıktırdı. Ardından da ayağa kalkmasını sağlayıp dikkatli bir biçimde boş lobiden merdivenlere doğru yönlendirdi onu.

“Hangi kat?”

“Üçüncü.”

İkinci kata yaklaşırlarken Troy durdu. “İşte Willoughby’yle kapıştığım yer burası. Tamamıyla aynı nokta. O kampı benim özgürleştirdiğimi anlat ona. Bunu yaparken askerlerimi kaybettiğimi anlat. Peki ya ne için? Onun ve Farrish’in suratları gazetelerde görün-sün diye mi? Ah, Yüce Tanrım!”

Merdivenlere oturup yüzünü ellerinin arasına gömdü.

Öylece oturmasına izin verdi Yates. Hareketsiz duruyordu Troy, kendini matemine kaptırmıştı. Bir süre sonra yüzünü yukarı kaldırdı, gözyaşlarının izleri vardı yanaklarında.

“Ne yapalım?”

“İyiyim artık. Benimle gelmene gerek yok.”

“Bırak da yatağa kadar yardımcı olayım sana.”

Troy, trabzanlara tutuna tutuna ilerlemeyi başardı. Yates kapı pervazının üstündeki yerinden anahtarı aldı ve odanın kilidini açtı. DeWitt’inkinden bile daha kasvetli bir odaydı bu. Masanın üzerinde bir tek Karen’in beyaz çerçeveli bir fotoğrafı duruyordu; haberinin yayınlandığı gazetelerden birindeki fotoğrafı dikkatle kesilip çerçevenlenmişti.

Troy kendini yatağına atıp “Teşekkürler ahbab,” dedi. Ve kısa bir duraklamanın ardından, “Seni pataklayacaktım, biliyorsun... merdivenlerde, Willoughby’yle kapıştığımız şu yerde.”

“Neden yapmadın peki?”

“İçimden öyle bir şey gelmedi.”

“Sana çok da yararı dokunmazdı.”

“Sanırım dokunmazdı. Yorgunum çok. Gidebilirsin şimdi.”

“Dinle beni Troy. Şunu kafana sok. Ben bu yarışın dışındayım.”

Makine gibi “Yarışın dışındasın...” diye yineledi Troy. Bunu tam anlamamıştı.

“Karen ile benim aramda hiçbir şey yok. Gölgele kovalayıp duruyorsun. Bir keresinde Normandiya’dayken onunla bir ilişkim olsun diye uğraşmıştım. Sanırım, büyük ölçüde, çıkarma harekâtı başladığı için ve ben korktuğum içindi bu. Ayrıca ona tutunabileceğimi düşünmüştüm. Düşünmüştüm ki ertesi gün ölmüş olabilirdim ve bütün bu tutunma çabası bitmiş olurdu. Ya da, belki de, etraftaki tek kadın o olduğu içindi. Çok uzun zaman önceydi, emin değilim.”

“Hiçbir şey yok aranızda demek,” dedi Troy.

“Hiçbir şey yok.”

“Uyumam için pırpıslamıyorsun beni değil mi?”

“Hayır.”

Troy altüst oldu. Bütün bedeni kıvrıldı. Maması verilmiş bir bebek gibi hafifçe iç geçirdi ve ardından da geçirdi, son olarak da “İyi geceler,” diye mırıldandı.

“İyi geceler.”

Yates kapıyı hafifçe kapattı.

Marianne, yatağın ayak kısmının orada diz çökmüş vaziyetteydi; yiv şeklindeki metal süsler, gövdesi ile gölgesini birbirinden ayırıyordu. Willoughby'ye doğru gülümseyerek, "İşini bitirdin mi artık? Beni malikâneye götürmelisin," dedi.

"Henüz değil. Birazdan."

Suratını asarak, "Uyumam lazım Clarrie!" dedi Marianne.

İlk isminin Clarence olduğunu öğreneli beri ona Clarrie diyordu. Willoughby ise o andaki ruh hâlinin aklına getirdiği şımartma sözcüklerinden biriyle sesleniyordu ona: Minik Kuşum, Balım, Goncam, Kuzum, Dişi Kaplanım. *Liebling** ya da *Mädelchen*** gibi Almanca birkaç tatlı söz bile öğrenmişti, bunları kedi gibi mırıldanarak söylüyor, Marianne de buna gülüyor ve "Ach, ne kadar da matrak bir adamsın sen, Clarrie!" diyordu.

"Matrak mı?" diye soruyordu Willoughby.

Marianne de omzundan hafifçe dürtüp yuvarlanmasını sağlıyordu onun; ardından ona bakıyor, sırtını kabartıyor ve kahkahadan âdeta kırılıyordu.

"Nedir bu kadar matrak olan?"

"Ach, sensin Clarrie!"

Sessizce kalkar, pantolonunu giyer, sandalyesine oturur ve sigarasını içerdi Willoughby. Sadece gözleri, o aç bakışlarıyla Marianne'in üzerinde sabitlenmiş olurdu, aynı zamanda kıskanç ve hırpalanmış bakışlardı bunlar.

İlk başlarda kendini avutmuştu: O bana ait ve onunla ne istersem yapabilirim. Hatta o buz teknesinin resmi bile yeni bir gerçeklik kazanmıştı zihninde, Marianne'i o teknenin içine batıran adamlardan biri olarak görüyordu kendisini. Ama orada öyle yatar, sırtını kabartıp kahkahalar atarken kendisinin değildi artık.

Ardından şöyle düşünür olmuştu: Bırak onu, kurtul ondan! Ama bu düşünceler de, en azından onu fethedene kadar Marianne'i bırakamayacağını, ondan kurtulamayacağını acı bir biçimde fark etmesinden başka bir şey getirmiyordu aklına. Gerçek değilmiş gibiydi;

* Sevgili, sevdicek, kıymetli.

** Minik kız.

onu kollarına alıyordun, evet, Tanrının cezası her şeyiyle kollarına alıyordun ve bir bakmışsın yok olmuş. Bir şeytan, bir cadıydı o, alay ederek sataşüyor, ayartıyordu sizi, sürekli mutluluk vaadinde bulunuyor ama asla yerine getirmiyordu... ve bunun hiç sonu yoktu.

“Uyumam lazım,” diye tekrar etti Marianne. “Şu dul kadın, öylesine ağır bir iş yükü var ki.”

“Rintelen malikânesinde kalmaktan hoşlanmıyor musun yoksa?”

“Evet, ah evet!” diye temin etti onu telaşla. “Ama artık geç oldu...”

“Pekâlâ... bırak da giydireyim seni.”

“Çok tatlısın Clarrie,” dedi Marianne. “Ve de çok anlayışlı.”

Oflayıp pufladı Willoughby.

Emredercesine “Ayakkabılarım!” dedi, ayaklarını uzatmış, ayak parmaklarını büküyordu.

Dizleri acımıştı Willoughby’nin. Odasındaki ince ve lime lime olmuş kilim –Büyük Otel’in en iyi odası olsa da– o soğuk ve beton zemini pek yumuşatamıyordu doğrusu.

Ayakkabısının bilek kısmındaki tokayı iştiririrken, kızın ayağının tarak kısmındaki yumuşak teni de şefkatle okşadı Willoughby. Ayağını geri çekip bir adım geri attı Marianne, Willoughby hâlâ dizüstü oturuyordu.

“Peki bakalım,” deyip çantasını aldı kız. “Eve geri gitmeliyiz arabayla.”

“Geliyorum,” dedi Willoughby ve ağır ağır yerinden kalktı. Keyif anları, kişisel mutluluğu ve eğlencesi için kendini koyverdiği o nadi-de anlar sona ermişti işte. Bazen, kazanılan zafer sayesinde paşalar gibi yaşayan, hâlimden memnun diğer adamlara baktığında ve bunu kendi sıkıntılı günleriyle karşılaştırdığında, kendi dürtülerinde bir lanet olduğunu hissediyordu. İşlerine ve tasarılarına bağlıydı, hemen önünde yığılıp biriken engellere de öyle; nereye giderse gitsin, ne yaparsa yapsın, etrafı hep aynı çember tarafından sarılıyordu.

Belki bu kız sayesinde o çemberi kırabileceğini düşünebilirdiniz... ama hayır. Şimdi onu Rintelen’lerin malikânesine götürmek durumundaydı, bu gecenin erken saatlerinde, Troy’un kendisinden istediği aynı ev, aynı mülktü bu. Willoughby ona karşı kıpır kıpır bir öfkeyle doluydu. Önce DeWitt’in huzurunda çılgına dönmesi, sonra da Troy’a karşı savurduğu boş tehditler. Troy’la ve onun arkasında

saklanan diğer adamlarla uğraşmanın yolu, kuşkusuz onu kovmak *değildi*. Bu sadece daha fazla konuşmaya, daha fazla soruya yol açardı; farklı kademelerde bir aşağı bir yukarı söylentiler dolaşmaya başladılar, havada infilak eder, meseleyi çarpıtır ve kendi zararına bir önem kazanırdı bu söylentiler; o müşterek kışının üzerine oturup kalmış bir Ordu'nun, boş boş konuşup durmaktan, habire gevezelik yapmaktan başka ne işi vardı ki! Hayır, Troy'u başka bir yere göndermeyecek, uzaklaştırmayacaktı. Onu sıcak tutacak, pamuklara sarıp sarmalayacaktı, ta ki kendi elleri serbest kalana, Lämmlein ile Prens Yaşa arasında bir anlaşma imzalanıp mühürlenerek teslim edilene kadar. Ondan sonra artık ne Rintelen malikânesinin ne Troy'un ne de Farrish'in bir önemi vardı.

Ama diyelim ki üzerindeki baskı artıyor? Diyelim ki Troy'un şu delidolu telaşı, ona dönük bir kampanyanın sadece başlangıcı? Diyelim ki DeWitt doğrudan Farrish'e gitmeye kalkıştı... Kendi kargâhından çıkan bu lanet olasıca ahmak haçlılar, eğer huzuruna çıkıp da Askerî Hükümet bazı mülkleri dağıtmıyor diye şikâyetle bulunursa, Farrish onların yüzüne gülerdi herhâlde.

Hâlâ onu beklemekte olan Marianne, “Çok fazla düşünüyorsun,” dedi Willoughby'ye. “Daima düşünüyorsun. İyi değil bu senin için. Yüzünü gülünç bir hâle getiriyor. Gidiyor muyuz?”

“Evet, *Liebling*'im.”

Pettinger koltuğuna gömülmüş, elindeki kitaba göz atmaktaydı. Derken boynunun arkasında bir memenin etli ve sıcak temasını hissetti. Pamela'nın göğsüydü bu. Bir küfür savurup kitabı şak diye kapatarak yere fırlattı.

Pamela yürüyüp önüne geldi. “Yine mi... sinirlerin? Şu kaltak karının Willoughby'ye gittiği akşamlarda özellikle kötüleşiyorlar sanki.”

“Öyle mi dersin?” dedi alaycı bir biçimde.

Bütün akşam, Marianne'in düşmana tazminat ödemek için dışarıda olduğu konusunda kavga edip durmuşlardı.

Pamela'nın çıkarken kapıyı sert bir biçimde çarptığını işitti. Birden ani bir şüpheye kapıldı. Nereye gidiyordu ki şimdi? Peşinden gi-

dip bahçede ona yetişti, bir zamanlar Hitler'in bütün bir çim alana, çiçek yataklarına ve o anda mehtaplı gökyüzü nedeniyle esrarengiz bir biçimde dikilen koruluk alanın saçaklarına göz attığı kameriyenin oradaydı. Vahşi bir üzüm asmasının beş parmaklı yaprakları, hafif esen rüzgârla birlikte sallanıp duruyordu. Bu gece için, Kremmen'den gelen çürüme kokusu, gecenin o hoş kokusuna baskın çıkmıştı.

Pamela bankın orada biraz geri çekildi ki Pettinger de oturabilsin. Doğru zamanda, doğru yerdeyim diye düşündü Pettinger, ama yanlış kadınla. Kameriyenin karanlık ortamında dahi, onun ne denli çirkin, süprüntü ve bitik biri olduğunu gördü; bu da onun narin ve koyu saçlı Marianne'e karşı duyduğu arzuyu kamçıladi.

Bir dakika içinde pençelerini geçirecek bana diye düşündü ve alelacele, Berlin'deki Şansölye binasına gerçekleştirilen bir hava saldırısında, tam zamanında ölen adamla ilgili konuşmaya geçti; bir zamanlar –kimbilir ne kadar zaman önce– şu anda Pettinger'in oturduğu bankta oturmuş olan adamdı bu. Kendisine, Pamela'ya ve yaşama karşı, aynı zamanda kendisine dramatik ama kolay bir çıkış yolu bulan Hitler'e karşı hissettiği kızgınlık sesinin tonuna yerleşmişti.

Pamela o ağır ve nemli ellerini Pettinger'in üzerinden çekti. "Onun da kendini davet ettirmek için doğal bir yeteneği vardı," dedi.

"Düşünüyor musun ki, ben burada kalmaktan hoşlanıyorum sanki!" diye savuşturdu kendisine atılan bu taşı Pettinger. "Bütün... yaşama gücüm bu. Azar azar kaybediyorum onu..."

"İyi ama gücünü tüketenin ben olmadığımı kesin!"

Öfkeli bir biçimde bir asma filizini koparmaya çalıştı Pettinger. Sert ve asmanın ana gövdesine sıkı sıkıya bağlı bir filizdi bu, vazgeçti. "Sürekli göz önünde olman ve şu gülünç kıskançlığın, işleri benim için daha mı hoş kılıyor sanıyorsun?"

Sesinde beliren nefretle, "O etrafta olduğu sürece... burada bulunmak gayet de hoşuna gidiyor," dedi Pamela.

Gitmeye davrandı Pettinger.

"Burada kal!" dedi Pamela. "Konuşmak istiyorum seninle. Pek nadir geçiyor böyle bir fırsat elime!.. Kendi gözlerimle görüyorum. Şu anda böylesine kepaze bir ruh hâli içinde bulunmanın nedeninin

O'nun Willoughby ile yatması olduğunu biliyorum, anlamıyor musun bunu?"

Doğru, diye düşündü Pettinger. Artık kendisi de pek özen göstermiyordu, Pamela'nın da kendi lanet olasıca hisleri, düşünceleri, arzuları vardı.

"Seni gözlüyordum," diye uyardı onu Pamela. "Seni ve şu kaşar orospuyu. Hakkınızda yeterince şey var elimde."

Pettinger ona, gözlerindeki sarı pırıltıya baktı; küçümsercesine omuzlarını silkip şöyle düşündü: Ne zaman alışacak acaba buna? Onunla bir kere daha dolaşmamın vakti geldi. Bir doz daha tesellisini alması gerekiyor demek.

Sesi ısırap doluydu Pamela'nın. "Erich, lütfen... seni gafil avlamak durumunda bırakma beni!" dedi.

"Ne yaparsın o zaman?" diye sordu Pettinger yorgun bir edayla.

"Amerikalılara anlatabilirim: O Dehn değil. O benim kocam değil. O bir yabancı. Kim olduğunu Lämmlein'a sorun. Lämmlein bilir... Seni tutuklayacaklardır."

Acınası bir girişimdi bu. "Muhtemelen tutuklayacaklardır," diye kabul etti durumu Pettinger, Pamela'nın blöf yaptığından emindi. "Beni tutuklayacaklar ve sen de beni ömrün boyu yitirmiş olacaksın. Eğer ağacı kesersen bir daha meyve vermez."

"Sen meyveyi zehirledin!" diye haykırdı Pamela.

"Saçmalama Pamela!" diye yanıtladı onu ve pek de istekli sayılmayacak bir biçimde "Seni seviyorum," diye ekleyerek kendisini öpmeye zorladı onu.

Rüzgâr yön değiştirmişti. Kremmen'in ağır kokusu kendini yeniden hissettiriyordu. Pamela bu öpücüğü kabul edip şöyle düşündü: Neden bana inanmıyor ki? Tekrar tekrar aynı sarsıntı, aynı şok... sanki su damlaları sonunda hep aynı noktaya düşüp duruyor. Bir insan buna ne kadar dayanabilir ki?

Bir arabanın malikâneye bağlanan yola saptığını işitti. Pettin-ger'deki gerginliği de hissetti.

Onun koluna yapışıp "Hayır, olmaz!" dedi. "Burada benimle kalacaksın..."

Kellermann ve Profesör Seckendorff'u, Yates'in o küçük ofisine doğru yönlendiriyordu Abromivici. İkisiyle de fiziki temas kurmaktan bariz bir biçimde kaçınıyordu, o çubuklu kıyafetten geriye kalan ne varsa hâlâ onu giyinmekte olan Kellermann'la temastan ise özellikle kaçınıyordu. "Şu an bana bir ihtiyacınız var mı, Teğmenim?" diye sordu onbaşı ve Yates'den "Hayır" cevabını alır almaz mikrop-ların istilasına uğramış bu yol arkadaşlarından hızla uzaklaştı.

Yates, SHAEF'ten gelen bir emirler dizisini yayına hazırlamakla meşguldü, onu bir kenara itip ayağa kalktı ve her iki adamla da samimi bir biçimde tokalaştı. "Size bir bakayım hele, Profesör. Görüyorum ki, o yaşlı kemiklerinize ilave etmeniz gereken etler var hâlâ... sizi hastanede çok da iyi beslemediler galiba, öyle değil mi? Oturun lütfen. Rahatınıza bakın."

Profesör temkinli bir biçimde, yavaşça oturdu, Doktor Gross'un kendisine verdiği ikinci el sivil takım elbisesini incitmekten çekiniyordu sanki. Kellermann ise ayakta dikilmeye devam etti.

Yates, giydiği kıyafetin ihtiyar adamın bedenine nasıl da bol geldiğini, Kellermann'ın yüzündeki çizgilerin nasıl da alaycı bir ifade kazandığını fark etmişti. Ortama biraz olsun neşe katabilme gayretiyle, "Hastaneden çıkalı ne kadar zaman oldu, Profesör?" diye sordu. "Kalacak bir yer buldunuz mu? Yoksa Kellermann sizin de Çukurun Dibi'nde mi kalmanızı istiyor?.."

O iğneleyici ses tonuyla "Henüz bilmiyoruz," dedi Kellermann. "Bu Profesör'ün dışarıdaki ilk günü daha. Onu hastaneden aldım ve doğrudan size geldik."

"Böyle yaptığınıza memnun oldum!" Yates, Kellermann'ın bir ara çıkıp geleceğini biliyordu. Willoughby'nin Kremmen'i düşünüldüğünde, Çukurun Dibi'nde kalan bir adamın herhangi bir yardımı reddeden tavırları pek de sürdürülecek gibi değildi. "Sizin çok daha erken gelmeniz lazımdı Bay Kellermann."

Profesör boğazını temizliyordu.

Yates, ona kolaylık sağlamak istedi. "Biliyorsunuz Profesör Seckendorff, size göz kulak olabilirim! Asıl önemli olan, yeniden iyileşmiş olmanız. Şu sizin eski Romalıların dediği gibi: *Mens Sana in Corpore Sano!** Akıl! Yaşama iradesi!

* Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.

“Ve de insülin,” deyip araya girmeyi başardı Seckendorff.

“İnsülin... elbette, ona ihtiyacınız varsa. Ordu’daki doktorlarımızla konuşacağım bunu. Ama herhangi bir konuda endişelenmenize gerek yok. Sizin akademik ününüzü, saygınlığınızı bilen birileri olmalı hâlâ. Belki araştırma yapacağınız ya da bir şeyler öğreteceğiniz bir iş bulabiliriz size... ya da benim Kremmen’deki şu küçük gazetem için bir makale yazmak ister miydiniz? Kalacak yer meselesine gelince, oda bakmaya gittiğinizde Onbaşı’nın size eşlik etmesini söyleyeceğim. Bu işe yarayacaktır...” Ardından Kellermann’a dönüp herhangi bir yanlış anlamaya mahal vermeyecek biçimde, “Ve eğer siz de bir işe girmeye hazırsanız, onu da ayarlayabiliriz...” dedi.

“Buraya size bir haber vermek için gelmiştik,” dedi Kellermann.

Yates gücünün kesildiğini fark etti. Paula Toplama Kampı’ndan bu iki adamı ricada bulunmak üzere kendisine gelmeye zorlayan koşullara dönük herhangi bir şey yapmaktan acizdi, ama onları bir nebze cesaretlendirmek istemişti. Gelgelelim, onlar da şimdi kendisine bir *haberle* çıkagelmişti. Haberler, ihbarlar, ithamlar bütün gün boyunca önüne gelip duruyordu zaten; tıpkı Askerî Hükümet’le bağlantılı herhangi bir Amerikalı’nın önüne geldiği gibi. Bu haberlerin çoğu önemsiz ya da berbat şeylerdi. Almanlar birbirini ihbar etmekten özel bir zevk alıyor gibiydi; bu şekilde yaptıkları şeylerin yetkilelere bir iyilik olduğunu düşünüyorlardı. Ancak Yates bu türden bir yetkili değildi işte.

“İşlerimden biri de bana gelen haberleri, ihbarları dinlemek,” dedi Yates, uğradığı hayal kırıklığını gizlemeye ise zahmet etmedi.

Kellermann, “Marianne Seckendorff adında bir kız var...” diye başladı söze.

“Marianne Seckendorff mu? Buraya beni görmeye geldi. Herhâlde hastanede Profesör’ü görmeye izin vermemelerini kastediyorsunuz...” Yates, ihtiyar adama döndü. “Doktor Gross’a vermesi için yeğeninize bir not yazdım. Onun sizin tek akrabanız olduğunu açık bir biçimde belirttim.”

“O benim yeğenim değil,” dedi Seckendorff.

“Değil mi...” Yates, Profesör’ün çizgilerle dolu, acılı yüzüne, oradan da daha öteye, küçücük ofisinin perişan hâldeki duvarlarına

baktı. O güzel parça, diye düşündü, bir şekilde lekelenmiş... ama bu ülkeden ne bekliyorsun ki?

“O kız, Profesör’ün yeğeni değil,” diye tekrar etti Kellermann; “onunla hiçbir akrabalığı, bağlantısı falan yok. Çukurun Dibi’nde karşılaştım ben de onunla. Münih’te bildiri dağıttığını söyledi. Profesör’ün çocukları hakkında, sanki onlar en yakın arkadaşlarıymış gibi konuştu. Daha sonra Çukurun Dibi’nden ayrıldı ve işittiğim kadarıyla kendisine sizin Askerî Hükümet’te bir iş bulmuş... Onu görmek Profesör’e iyi gelecektir diye düşündüm... bu yüzden de ona kızdan söz ettim. İşte...” Sözü’nün burasında durdu ve başıyla yaşlı adama işaret ederek, “Görüyorsunuz, onun çocuklarından menfaat sağlamaya çalışmış...”

Donuk bir ifadeyle “Onların nerede gömülü olduklarını bile bilmiyorum,” dedi Seckendorff. “Bir yerlerde, küçük tümsekler, isimsizler. Orada bulunanların sayısı tahta bir plakaya yazılmış, yağmur bu yazıyı sökerken güneş de iyice soldurmuş.”

“O kızın gerçek adının Seckendorff olup olmadığını bile bilmiyoruz,” diye devam etti Kellermann. “Profesör’ün yeğeni değil, dolaşısıyla Münih’teki öğrencilerin ayaklanmasıyla bir bağlantısının olmaması da akla yatkın görünüyor.” Kindar denebilecek bir ifadeyle güldü. “Bununla ilgilenebileceğinizi düşündük, komutan.”

‘Askerî Hükümet’te gereken soruşturmayı yapmalarını söylemiştim!’ diye düşündü Yates. Neden yapmadılar ki?.. Ama yapmalıydılar.

“Ciddi bir suçlamada bulunuyorsunuz. *Herr Profesör*. Amerikan işgal makamlarına kasten yanlış bilgi vermek şakaya alınacak bir konu değil. Kesinlikle emin misiniz... uzak bir akrabanız falan olabilir mi?..”

“Teğmen, keşke benim kanımdan genç birileri yaşıyor olsaydı. Onu tüm kalbimle kabul eder, onu bulmak için dünyanın öbür ucuna gider, yitirdiğim çocuklarımla yerini onun almasını sağlardım.” Yaşlı adamın kolları birilerine sarılıyormuş gibi açılmıştı. Bu kollar arasındaki boşluk, insana acı verecek şekilde dokunaklıydı.

Yates kendini mahcup hissetti. Aynı zamanda yakalı kıyafetinin altında sıcaklamıştı da. Eğer Willoughby bu durumu keşfetmiş olsaydı!.. “Bu konuda ne yapmamı istiyorsunuz benden?” dedi birden. “Gazetede duyurayım mı?”

Kellermann araya lafını sıkıştırarak, “Bu konuda Profesör’e büyüklük göstermesini söyledim!.. Bırakalım kız eğlencesine baksın. Ondan önce işleri hâledilmesi gereken onca insan var,” dedi.

Attığı taş yerini buldu. Yates, sandalyesinde huzursuz bir biçimde kımıldandı. Marianne’in üzerinde maharetini denediği ilk Amerikalı muhtemelen kendisiydi ve onun anlattıklarının çoğuna inanmıştı. Verdiği isim büyük ihtimal doğruduydu; Buchenwald’dan kurtarıldığına dair evraklarını görmüştü... ama lehine olabilecek tek nokta da buydu. Şu anda her ne yapıyorsa, eğer onu durdurmayla kalkışırsa, herkesin önünde aptallığını itiraf eden biri konumuna düşebilirdi; Willoughby de bunu kesinlikle en iyi şekilde kullanırdı.

Kimsenin onu bir şey yapmaya zorladığı yoktu. Profesör’ü ve Kellermann’ı, toplama kamplarından çıkmış bir hâlde kurtarılan bu insanları unutabilirdi... Zerre kadar önemi olmayan, küçük bir meseleydi bu. Normandiya günlerinde Thorpe’un kendisine gelmesi kadar küçük bir mesele. Uzun zaman önce infaz edilmiş, isimsiz mezarlara isimsiz bir biçimde gömülmüş iki genç insanın hatırası kadar küçük bir mesele.

Telefonuna uzanıp Loomis’i aradı.

Loomis’in burnundan konuşan sesini duyduktan sonra “Merhaba, Yüzbaşı!” dedi. “Gazeteden Yates ben.”

Loomis hiç de hoşnut olmuşa benzemiyordu.

“Yaklaşık bir ay kadar önce size gönderdiğim şu kızı hatırlıyor musunuz... Marianne Seckendorff?”

Loomis’in nefesini tuttuğunu işitmişti.

“Karşı İstihbarat tarafından herhangi bir incelemeye tabi tutuldu mu bu kız?”

Saldırgan bir edayla “Nereden bileyim ben?” diye karşılık verdi Loomis. “Bu yönde bir talep oluşturdum. Daha fazla ne yapmamı istiyorsun ki benden?”

“Herhangi bir sonuç geldi mi?”

“Bildığım kadarıyla hayır. Neden bana anlatsınlar ki?”

“Tamam! Tamam!.. Onu nerede bulabileceğimi biliyor musunuz peki?”

Bir nedenle Loomis’in tepesi atmıştı. Bir dolu küfür savurup “Git de Willoughby’ye sor!” diye bitirdi lafını.

Yates bir anlığına afalladı. Ardından “Neden Willoughby? O kızın Willoughby ile ne alakası var ki?” diye sordu.

Telefon hattının diğer ucunda Loomis’in bir kakhaha patlattığını işitti. Kakhahanın ardından alaycı bir ifadeyle “Bilmek istiyor musun sahi?” dedi ve ölçsüz, tiz sesle bir şarkı terennüm etmeye başladı. Şarkının sözleri açıktı: “*My Heart Belongs To Daddy*” *

Yates, alıcıyı yavaşça yerine bıraktı. Bir süre düşüncelere dalarak sessizce oturdu. Kendisini uyandıran Kellermann’ın hafifçe öksürmesi oldu. “Teğmen, hâlâ bize ihtiyacınız var mı?”

“Evet,” dedi Yates ani bir kararlılıkla, “ihtiyacım var.” Tekrar telefonu alıp birtakım numaralar çevirdi, bağlantı sağlandığında ahizeye doğru “Troy?.. Yates ben,” dedi. “Evet, şu çıtkırıldım tip. Diyelim, senden bir şeyleri hızla kontrol etmeni istiyorum... Çok gizli, sadece seninle benim aramda... Marianne Seckendorff adında bir hatun... Sanırım bizim Karşı İstihbarat Birimi tarafından gözden geçirilip incelenmiş... Şu anda kendini nerede gizlediğini ve bu kızın ortak arkadaşımız W. için ne ifade ettiğini ortaya çıkarabilir misin? Yirmi dakika içerisinde senin oraya geleceğim... Hemen başlatabilir misin bu incelemeyi?.. Evet mi? Harika... Anlaşıldı. Çıkıyorum.”

Yates ellerini ovuşturdu. Seckendorff ve Kellermann’a yemek vermesi için Abramovici’ye talimatlarını ilettiler. Ardından hızla üst kata çıktı, günışığının parlaklığı yüzünden gözlerini kırptırarak cipine atladı ve yola koyuldu.

Troy gözleriyle Yates’i takip ediyordu. Odanın içinde, kızgın bir biçimde bir ileri bir geri gidip geliyordu Yates, genelde kendine hâkim görünen suratında seğirmeler vardı, kepinin aceleyle çıkarmış olduğu için saçları darmadağınktı, konuşurken elleri havayı âdeta süpürüyordu. Troy, birbirlerini tanıdıkları günden beri her zaman doğru zamanda doğru lafı eden insanın böylesine çileden çıkmış olmasından gizliden gizliye bir keyif alıyor gibiydi.

* Cole Porter’ın 1938 yılında *Leave It to Me* müzikali için yazdığı popüler bir şarkı, sonradan Marilyn Monro yorumuyla daha da ünlendi. “Kalbim Babacığa Ait” anlamına geliyor.

Yates, Troy'la yüz yüze gelmek için etrafında döndü. O sivri burundan ağzının kenarlarına doğru bir yol oluşturan çizgiler nefret duygusuyla daha bir derinleşmişti sanki. "Üstelik bu kızı, şu senin adamlarının yanına gönderen de bizzat bendim."

"Neden peki?"

"Onunla bir işim yoktu da ondan... ayrıca ondan hoşlanmamıştım da."

Troy, üzerinde büyük siyah harflerle "MARIANNE SECKENDORFF *Soruşturma*" yazan dosyaya uzandı. Yates'e doğru geniş bir biçimde ve pis pis sırtarak "Benim bu işe girmemi istemiyorsun, öyle değil mi?" diye sordu.

Suratını asarak, "Gülünç olmaya çalışma," dedi Yates. "Ödüle layık bir grup şapşalız biz, hepimiz... ve bu konuda neden böylesine sakinsin, anlamıyorum."

Masum bir ifadeyle, "Senin yüzünün de kızaracağını nasıl bilebildirdim ki?" diye sordu Troy.

"Senden her şeyi bilmen bekleniyor!" diye karşılık verdi Yates. "Neden Karşı İstihbarat Birimi'nin kontrolünden geçirilmemiş ki? Senin çalışma alanına giriyor, öyle değil mi?"

Troy kendini ifade etmek için o koca ellerini havaya kaldırarak, "Kardeşim, ben taleplerimi ilgili kanallardan alırım. Willoughby'den gelir bana. Bu meseleyle ilgilenmem yönünde herhangi bir talimat gelmedi bana. Askeriye bu! O yüzden çok da heyecanlanma!" dedi.

"Ama sen kendin söyledin..."

Troy, geniş alnını silip "Dinle, Yates. Daha yarım saat önce aradın beni," dedi. Koca elini dosyanın üzerine koydu, "İşte ben de bu şey üzerinde çalışmaya başladım. Oraya buraya koşturdum hemen. Ve şimdi üzerinden devam edebileceğimiz bir şey var elimizde. Sivil Araç Hizmet Parkı'ndan hareketle biliyoruz ki, şu senin Marianne'in..."

"Senin Marienne'in deyip durma!"

"Pekâlâ. Bu Marianne Seckendorff adlı şahıs, Rintelen malikânesinde yaşıyor. Onu oraya Willoughby'nin yerleştirdiğini biliyoruz. Hemen hemen her gece onu orada görmeye gittiğini ya da aldırma için şoförünü gönderdiğini de biliyoruz. Ve yine biliyoruz ki bu kız

bizi maskaraya çevirmiş... çoğumuzu, Willoughby'yi de. Şimdi ne öneriyorsun peki?"

Keyiflenmiş bir biçimde "Kamu Güvenliği Subayı olan sensin," dedi Yates. "Sen karar ver."

"Onu malikânenen aldirmek, doğrudan buraya getirtmek ve senin de bu adımlarında ona eşlik etmeni isterim," oldu Troy'un yanıtı.

"Peki, bu ne işe yarayacak?" diye sordu Yates, odanın diğer ucundaki duvarın orada, şikâyetle bulunacak Almanlar için tasarlanmış banka oturmuştu. "Artık Askerî Hükümet için çalışmıyor, öyle değil mi? Ve Nazilere karşı siyasi faaliyette gereken standartlar, ne zamandan beri, Willoughby'nin yatağını ısıtanların görevlendirilmesinde de geçerli hâle geldi?"

"En hafifinden bir ihmal var ortada," diye karşı çıktı ona Troy. "Karşı İstihbarat Birimi'nin soruşturmasını neden durdurdu?"

"Çünkü artık maaşlı bir çalışan değildi. Çünkü Karşı İstihbarat'ın, onun özel *Fräulein*'leriyle ilgili bir yargılama yetkisi yok. Eğer herhangi biri ona bir şey sorarsa, söyleyeceği budur. *Eğer.*"

"Farrish'in bunu işiteceği ölçüde büyük ve pis bir koku çıkarabiliriz. Ve Farrish kendi yetki alanında olan bitenlerle özel olarak ilgilenen biri."

Yates, oturduğu banktan kalktı. Troy'un masasına yaklaştı ve gözlerini kısarak doğrudan Yüzbaşı'ya baktı.

"Yaklaşımından hoşlanmıyorum. Küçük hesaplar bunlar. Eğer listesindeki biri olsaydı ve onu iş üstünde yakalasaydı, Willoughby de bu şekilde çalışırdı."

"Beni hasta ediyorsun!" Troy'un suratı katılaşmıştı. "Kendimi temiz hissedebildiğim bütün işlerde kıcıma tekme basıp şutladılar beni. Willoughby'nin lütfuyla bulduğum bu işe sıkı sıkıya tutunuyorum. Nasıl savunacağım kendimi... bir beyefendi gibi?"

Yates duygusuz, soğuk tavrına bir son verip "Üzgünüm," dedi.

"Bırak şimdi üzgün hissetmeyi. Hadi bir şeyler yapalım. İşlerin böyle yuvarlanıp gitmesine izin veremeyiz. Bu işin içinde her ne varsa, hayırlı bir iş. Hadi gidip DeWitt'le konuşalım."

Troy'un önerisine biraz şaşırmış olsa da "Benim de aklımdan o geçiyordu," diye itiraf etti Yates.

Yates'in sesindeki yumuşamayı yakalayan Troy, "Ne yaparsın, ben de Babacığa koşarak geri gitmeyeceğim!" dedi. "Sadece onun iyi bir adam olduğunu düşünüyorum!"

"Katılıyorum," dedi Yates. Marianne Seckendorff, Rintelen malikânesi, Kremmen, hepsi ortak bir kurguya sahipti; neresinden kurcalarsan orada bir yanlış vardı. Düşünülecek olursa, bütünüyle yanlış bir durum da değildi bu; yasadışı bir şey yoktu, hiçbir şeye suç atfedemiyordun. Dış görünüşüne bakıldığında her şey yeterince pürüzsüzdü. Ama belki de Marianne Seckendorff'un şu küçük beyaz yalanı öyle bir çatlak açacaktı ki onun altını kazıdığında bütün tuğlalar devrilivercekti.

Elini doğrudan Willoughby'nin kişisel ilişkileri, tasarıları, oyunları ve bunların bileşiminden oluşan arı kovanına sokmak demek, ona karşı açık bir savaş başlatmak demektir. Ve aynı noktada, kendisi de, Troy da Farrish'le karşılaşabilirdi. Bu yüzden biraz arka çıkılmaya ihtiyacı vardı, en azından moral desteğe.

Yates ve Troy, akşam yemeğinden önce birkaç kokteyl eşliğinde DeWitt'le konuştular ve tüm tabloyu onun önüne serdiler. DeWitt bir dolu soru sordu. En önemli sorusu şuydu: "Siz iki delikanlı, kendinizi nasıl bir işin içine soktuğunuzun farkında mısınız?"

Yates ikisi adına "Evet," diye yanıtladı bu soruyu.

DeWitt gülümsedi, gözünün kenarındaki kırışıklıklar daha bir derinleşirken "O zaman restleşme başlasın bakalım," dedi.

9

Willoughby için özel bir gündü.

General, bir kereliğine de olsa canını sıkmamıştı. Askerî Hükümet'in dairelerinde her şey olması gerektiği gibi gitmişti, bu sayede saat beşte oradan çıkabilmiş ve Büyük Otel'deki odasında Lämmlein'i kabule hazır hâle gelmişti. Üstelik Marianne de o geceyi kendisiyle geçirecekti.

Saatler de sanki kendilerini bu hedeflere yöneltmişti o gün, bir meseleyi hızla bir diğeri takip ediyordu... resmî işin ardından özel iş, işin ardından da eğlence ve zevk. Nadiren rastlanan bu tür gün-

lerde, bir adamın tüm yapması gereken ileriye dönük küçük ayarlamaları: Askerî Hükümet'in sivil şoförlerinden birini kızı almaya göndermek, vaatlerini yerine getirmesi için en uygun zamanın geldiği konusunda Lämmlein'i bilgilendirmek.

Lämmlein tam vaktinde geldi. Belediye Başkanı maroken deriden sepya bir çanta taşıyordu, üzerine altın harflerle Willoughby'nin adının başharfleri işlenmişti.

"Bu çanta," dedi Lämmlein, "Kremmen halkının, Askerî idarecileri olarak sizi ne kadar takdir ettiğinin bir simgesidir. Bunun içindekiler, efendim, savaş tazminatı niteliğindedir. Frau von Rintelen, aile ve kendim adına, Rintelen İşletmesi'nin çalınan hisselerini, bununla ilgili diğer evraklarla birlikte, gerçek hak sahibi olan size iade etmekten duyduğumuz memnuniyeti belirtmek isterim. Kontrol etmek ister miydiniz acaba?"

Şen şakrak bir ifadeyle "Tabii ki isterim!" dedi Willoughby. "Çok güzel bir çanta verdiniz bana ama yine de içindeki kediyi görmek isterim her durumda!"

Her iki adam da belgeleri inceleme, özel bono kâğıtlarındaki o zorlu cetvelleri hesaplama, rakamları bir kenara not edip toplama işine dalıp gittiler uzunca bir süre. Güneşin giderek daha eğik bir açıyla vuran ışınları, Willoughby'nin ter içindeki çenesinde son bir kez parıldarken, Lämmlein'in o gösterişsiz griliğine bile belli bir pırıltı verdi. Ardından alacakaranlık çöktü. Willoughby derin bir nefes çekti içine, evrakları bir araya getirip çantayı kilitledi ve bavulunun iç cebinin arasına güzelce sakladı.

Lämmlein ayağa kalktı, elleri boştu. "Biz yükümlülüklerimizi yerine getirdik," dedi şişinerek, ama yine de tam emin değil gibiydi.

"Tamamdır, Lämmlein, adamım! Herkes için iyisini yaptın!"

"Hâlâ Belediye Başkanı'yım, ama sadece *pro tem*...*"

Willoughby hoşnut bir biçimde kıkırdadı. "Bunu artık kesin hâle getireceğim. Bu vesile ile seni seçimler gerçekleşene kadar Kremmen'in *Bürgermeister*'i olarak atıyorum. Seçim sandıkları kurulduğunda kendi işini hâlledecek kadar demokrasiden anlıyorsundur sanırım?.."

* Geçici olarak

“Evet, *Herr Oberstleutnant*.” Lämmlein’in odayı terk edeceğine dair bir işaret yoktu. “Size ve General Farrish’e yardımcı olduğumüddetçe hizmet vermekten onur duyarım.”

‘Vızıldayıp duran bir sinek kadar yapışkan’ diye düşündü Willoughby. “Başka bir şey var mı?” Sabırsızlığını gizlemiyordu.

“Daha daimi olabilecek, daha elle tutulabilir bir şeyler de istiyoruz, efendim!” dedi Lämmlein.

“Yazılı bir şey mi istiyorsunuz?”

Lämmlein söylenenlere boyun eğen, o itaatkâr Alman yetkili olmayı bırakmıştı artık. “İşletme’nin üretim için yola koyulmasına hazırım. Sizden tam yetki istiyorum. Biz size çok şey verdik efendim. Gerisi bize ait. Anlaştık mı?”

“Yarın!” dedi Willoughby. “Yarın her şey hâledilmiş olacak.” Ve Lämmlein hâlâ tereddüt içerisindeyken onu omzundan sıkıca kavrayıp kapıya kadar geçirdi.

Bu hafif tartışma başlangıcı, Willoughby’nin içinde bulunduğu o iyicil ruh hâlini etkileyememişti. Bir yandan Marianne’le birlikte geçireceği akşam için giyinir ve tıraş olurken, bir yandan da zihni fazladan mesai yapıyordu. Paris’e, Prens Yaşa’ya yapacağı ziyaretle doluydu zihni. Randevularını yeniden ayarlaması gerekiyordu. Kendi yokluğunda işlere çekidüzen vermesi için Loomis’i görevlendirmek durumundaydı. Yola koyulmak için Farrish’in iznini almalıydı. Bunların hiçbirisi öyle önemli bir engel teşkil etmiyordu.

Willoughby hemen köşeyi dönünce ulaşacağı zenginliği gördü. Paris’ten döndükten sonra Almanya’da daha ne kadar kalması gerektiğini hesaplayıp ayları saydı. En fazla altı aydı. Ardından CBR & W’ye dönüş. Nihayetinde savaş, iyi bir yatırım olmuştu. Kimi insanlar resimlerin ve elmasların peşinden gitmişti, kimileri fotoğraf makineleri toplamış ya da Ruslara saat, Almanlara sabun, çikolata ve sigara satmıştı. Çoluk çocuk takımı, ufak tefek ganimet elde etmek için yasaları çiğnemişti. Yasalar çiğnenmek için değil, onun sınırları dâhilinde hareket etmek içindi. O, bu savaşı, barış durumundaki gibi sürdürmüştü her zaman; bir tek savaşta riskler daha büyük, fırsatlar daha genişti, vermeniz gereken kararlar ise işi çok daha ciddi ve tehlikeli bir hâle getiriyordu. Ama onun dışında... her şey kurduğunuz bağlantılarla, üç hamle ilerisini görmekle ve Tanrı’nın size

bahşettiği akli kullanmakla ilgiliydi, tıpkı Indiana’da olduğu gibi Ruhr’da da durum buydu.

Ve Marianne’le geçireceği akşam işte tam da önünde onu bekliyordu. Odaya servis edilmek üzere iki kişilik akşam yemeği sipariş etmişti.

Sonunda Pamela onu suçüstü yakaladı.

Willoughby’nin dairesinden bir telefon mesajı geldiğini söylemek üzere Marianne’in odasına gidiyordu; Askerî Hükümet’ten sivil bir şoför kendisini akşam saat yedide alacaktı. Odanın kapısı kilitliydi. Pamela kapıyı çaldı ama çok beklemeden de odaya girdi. Marianne’in, sadece yatak örtüsünü kendisinin ve Pettinger’in üstüne örtecek kadar bir vakit bulduğunu fark etti.

Solgun bir vaziyette ve dudakları titreyerek Willoughby’den gelen mesajı iletmeyi başardı; ardından da dışarı çıkıp duvara yaslanarak ve kısa ve düzensiz dalgalar hâlinde kabaran kanını yatıştırmaya çalışarak kapının önünde bekledi.

Sonunda Pettinger de dışarı çıktı, o ince yanaklarına doyumuna ulaşmış olmanın sağlık dolu rengi vurmuştu, gömleğinin düğmeleri açıktı, ceketini ve kırvatını gelişi güzel bir biçimde omzuna atmıştı.

“Ah, sen misin, Pamela!” dedi.

“Evet, benim. Pamela!” diye geldi yanıt.

Erkeklerin bu gibi anlarda genelde yaptığı gibi güldü Pettinger... küçük ölçekler hâlinde mahcubiyet, zafer ve özür vardı bu gülüşte, ama büyük ölçüde sahte, düzmece, uydurma bir gülüştü bu.

Sanki anlaşımlar gibi her ikisi de sesini alçalttı; Marianne’in onları dinleyip dinlemediği hiç kimsenin umrunda değildi hâlbuki.

Pettinger, pek sık kaçan özürleri ve mazeretleri arasında şöyle düşünüyordu: Ne kadar ileri gitmeye cesaret edebilir ki? Ayrıca, aklını yitirip beni ele vermesinden nasıl alıkoyacağım onu?

“Pantolon askılarını şaklatıp durmayı bırakır mısın artık!” diye tısladı Pamela.

Suçlu bir biçimde ellerini aşağıya indirdi Pettinger. İlk yapılması gereken onu bir soğuma sürecine sokmaktır; daha sonrasında ne

ölçüde sakinleşeceğini ya da yatıştırılabileceğini görmek mümkün hâle gelirdi.

Pamela ise yaşadığı histerik durumu dizginleme gayretindeydi. Onu incitmeyen türden sözcüklerle bütün gücünü tüketecek değildi. Kendisine ihanet ettiği için onun korkuya kapıldığını görmek istiyordu artık.

Yürüyüp dışarı çıktığında onu takip etti Pettinger, ne diyecekse demeliydi. Öğleden sonrasının kalan zamanında gözden uzaklaşmasına izin vermemeliydi onun. Tekrar tekrar barışma yönünde girişimlerde bulundu, bazen esprili bazen de duygusal bir tarz tutturmayı denedi, bir keresinde de şu eski Nazi teorisine başvurarak, üstün bir insanın, artık miadını doldurmuş ahlaki değerlere bakmaksızın, ırkının devamlılığını sağlama vazifesinden dem vurdu.

“Willoughby’ye bir piç armağan etmeyi tasarladığını söyleme bana,” diye yanıt verdi Pamela buna.

Hep yaptığığın aksine, Marianne’e arabaya kadar eşlik bile etmedi Pettinger. Akşam yemeğinden sonra somurtkan bir biçimde salonda oturdu, Willoughby’nin bu evdeki herkesi tanıdığı ve o işitmeksizin Pamela’nın ortadan kaldırılamayacağı gerçeği çarptı suratına.

Dul kadın, neler yaşanmış olduğuna dair belli belirsiz bir merak duysa da bunu kurcalayacak derecede değildi bu merak, o yüzden radyoyu açmış dinliyordu. Pamela da bir şeyler okuyormuş gibi yapıyordu.

Pamela sandalyesinden kalktığında “Nereye gidiyorsun?” deyip Pettinger de sıçradı yerinden.

“Eğer gidebilirim, odama gidiyorum!” dedi Pamela, alaycı bir edayla. “Uzanmak istiyorum. Bir itirazınız var mıydı buna acaba?”

“Ben de seninle geliyorum.”

Onu ters anlamaya karar verdi. “Bu gece olmaz!” deyip gülümse-di ve yanağını hafifçe okşayarak “Onun o iğrenç kokusunu yayarsın sonra,” dedi.

Kapısını onun suratına kapatıp kilitledi Pamela. Salondan gelen radyo gürültüsünün gerisinden, onun yatma hazırlıklarının her zamanki tanıdık seslerini işitti Pettinger... küvete dolan suyun sesi, ayakkabılarının yere düşme sesi, banyo malzemelerinin tuvalet ma-

sasının üzerinden gelen tıkırtıları. İçi rahatlamış bir hâlde Dul kadının yanına döndü yeniden, 66 adlı iskambil oyunundan oynamayı teklif etti, pek heyecan verici olmayan, basit bir oyun olduğundan yaşlı kadının tercihi buydu. Yine de kulaklarını, evin içinden ya da dışından gelebilecek herhangi bir münasebetsiz adım sesine karşı dikmişti.

Pamela ise ayakkabılarını eline alıp banyosundan hemen onunla bağlantılı yandaki boş misafir odasına geçti, arka merdivenlerden aşağıya indi ve mutfak ile kileri kullanarak malikânenin arka çıkışından evi terk etti. Araba garajdaydı; ama onu kullanmaktan çekiniyordu... Pettinger ağır kapıların gıcırdama sesiyle motoru çalıştırma sesini işitebilirdi. Bütün bir mucur yolu baştan sona koşarak geçti. Yolun her iki yanındaki ağaçlar sanki ona yaklaşıyor gibiydi. Arada sırada durup onu takip eden biri olup olmadığını anlamak için havayı dinledi. Onun kendisini öldüreceğinden korkuyordu. Öyle bir şey kolaydı buralarda. Hem bu kırılık bölgelerde yabancılar ve askerler gruplar hâlinde dolaşıp dururken, bunu onun yaptığını kim söyleyebilirdi ki? Kendisini soru bile sormadan öldürebilirdi. Ondandır korkmasına gerek olmadığını asla bilmeyecekti şu Pettinger... *ona* ihanet etmeyecekti ki. Eğer ağacı kesersen bir daha meyve vermez. Gelgelelim, o kızıdan kurtulacaktı işte. Ve o pasaklı ve küçük serseri, bir kez malikâneden dışarı atıldığında, içinden çıkıp geldiği kir ve batağa geri döndüğünde, Pettinger de zincirlenmiş olacaktı; evin, yalnızlığın ve kendi gereksinimlerinin gerek acı gerek tatlı zincirleriyle zincirlenmiş ve bağlanmış...

Kremmen'e giden anayola nefes nefese bir biçimde vardı Pamela ve hattın sonundaki tramvayı yakaladı. Daha da karanlık içerisindeki peronda dikildi. Tramvay tangırdaya tangırdaya şehre doğru yola koyuldu sonra. Sokağa çıkma yasağına az bir süre kaldığı için çok az kişi vardı araçta.

Biletçi kadına Askerî Hükümet'in nerede olduğunu sordu.

"Die Militär-Regierung?" Yıpranmış elbiseleri içerisindeki biletçi, saç ve kıyafeti dağınık durumdaki bu güçlü kuvvetli, terli kadına şüpheyi baktı. "Nerede ineceğinizi size söyleyeceğim," dedi. Ve söyledi de, bir yolcudan kurtulmak onun için kesinlikle memnuniyet verici bir durumdu.

Tramvay durağından Askerî Hükümet Karargâhı'na kadar Pamela'nın birkaç blok yürümesi gerekti. Ortalık tümüyle karanlıktı. Hâlâ yan sokakları tıka basa doldurmuş durumdaki molozların üzerinden tökezleye tökezleye geçti; kırık dökük beton bloklarını, babasının İşletmesi'nin ve şimdi de kendi verasetinin birer parçası olan eğri büğrü ve paslı kirişleri de aynı şekilde geçip ilerledi.

Ardından büyük beyaz işareti gördü; kapıdaki miğferli nöbetçi bir adım ileri çıktı.

"Ne istiyorsunuz, Fräulein?" Nöbetçi sıkılmış ve Pamela'nın arayıp içerisindeki adımlarını, bir paket sigara karşılığında daha kısa süren zevkler teklif eden kadınların yoldan çıkmış yakınlaşmalarıyla karıştırmıştı.

"Herr Oberstleutnant Willoughby?" diye sordu. "Yarbay Willoughby nerede acaba?"

"Bilmiyorum," dedi nöbetçi. "Çıkalı çok oldu."

"Onu bulmam lazım."

"Yarın!"

"Nerededir?"

"Ayy, kommen Sie her, Fräulein?" dedi asker.

Pamela ona yaklaştı. Geniş omuzlu, yuvarlak suratlı biriydi, en yakındaki sokak lambasının solgun ışığını belli belirsiz bir biçimde yansıtan altın bir dişi vardı bir de.

"Hadi söyle bana, Herr Oberstleutnant nerede?" Vaatkâr bir biçimde ona gülerek sormuştu bunu Pamela.

Kuvvetli ve ısrarlı bir biçimde kapıya vuruyordu biri.

"Allah belasını versin! Ne derdi var bu garsonun? Bu Kraut'lara ne zaman nazik davransan, hemen küstahlaşıyorlar..." Kapıyı açtı. "Troy! Ne oldu Allahın cezası..."

Troy'un arkasındaki Yates'i de tanıdı.

"Ne istiyorsunuz siz ikiniz? Meşgulüm ben."

"Marianne Seckendorff bu odada mı, komutanım?" diye sordu Troy.

Yates, "Pekâlâ içeride olduğunu biliyoruz, resepsiyondan öğrendik," dedi. "Onu görmek istiyoruz komutanım."

“Ne için?”

“Tutuklamak için, komutanım.”

“Ne?” Willoughby’nin suratında öfke ve şaşkınlığın hiddetli bir karışımı belirdi.

“Lütfen izin verir misiniz, içeri girelim, komutanım?”

Willoughby’nin omzu üzerinden içeriye rahatça göz atan Troy, Marianne’in odanın içinde gidip geldiğini gördü. Willoughby kapının önünü kapatmaya devam ederken, Troy ve Yates de geri çekilme yönünde herhangi bir harekette bulunmadı. Biri yol vermeliydi.

“Gelin bakalım!” dedi Willoughby dışlerinin arasından çıkardığı bir sesle. “Ama bunun için iyi bir hikâye uydursanız iyi olur kendinize...”

Yates odanın içinde rahat bir tarzda gezinip Marianne’i süzdü.

Willoughby öfke içerisinde dimdik ayakta duruyordu. “Ne demek şimdi bütün bunlar?” diye çıkıştı. “İkinizden hangisi tezgâhladı bakalım bunu?”

Marianne önce Troy’a, sonra Yates’e doğru güldü. “İyi akşamlar,” dedi ağzından bal damlayarak, “Nasılsınız?”

“Biz iyiyiz,” diye yanıtladı onu Yates. Daha sonra Willoughby’ye dönerek, “Özel hayatınıza girdiğimiz için özür dileriz, komutanım,” dedi. “Sadece genç hanımefendiyi alıp götüreceğiz ve size daha fazla bir rahatsızlık vermeyeceğiz.”

“Size bazı sorular sordum, Teğmen!”

“Fräulein Seckendorff’u almamız yönünde emir verildi bize,” dedi Yates. “Bu bir soruşturma.”

“Kremmen’de emir verebilecek sadece iki kişi var, General Farish ve ben. Ve ben şimdi size buradan defolup gitmenizi emrediyorum!”

Yates, usul usul konuşarak, “Bayan Seckendorff’u, Albay DeWitt’ten aldığımız sözlü emir uyarınca tutukluyoruz,” diye yanıt verdi.

Willoughby, cephelerinden birini kaybetmişti. Ne yapmayı tasarlıyordu acaba bunlar? İsmi mi lekeleyeceklerdi? Saçma. Üzerinde durabilecekleri bir dayanak yoktu ki. Uyduruk bir işti bu.

“Albay DeWitt’iniz bu bölgede bir ziyaretçi. Emir verme yetkisi yok!”

Yates ona gülümsedi. Birden Abromivici'yi ve bu ufak adamın Willoughby'nin kurallar manzumesini nasıl fırlatıp atabileceğini düşündü. Sesini yükseltmemeyi sürdürerek şöyle dedi: "Bunu sizinle tartışmam komutanım. Albay DeWitt'in emir vermiş olması, benim için her zaman yeterlidir. Eğer bu gerekli kanalları kullanma meselesini onunla ele almak isterseniz, eminim ki Albay bunu sizinle tartışmaktan memnuniyet duyacaktır."

Willoughby o hızlı dönüşlerinden birini yaptı. Yüzüne arkadaş yanlısı, dost canlısı bir ifade takındı. Oturup masadaki tabakları bir kenara itti, paketinden bir sigara çıkardı, tütünü tam yerleştirene kadar başparmağının tırnağıyla sigaraya sürekli vurdu ve sonra da yaktı.

"Şimdi anlat bakalım bana Yates," dedi, "ne var bu işin arkasında? Neden bu kızın üzerinde duruyorsunuz? Ne yaptı bu kız?"

Bu ağır ve güleç sözlerinin arkasında düşünceleri hızla birbirini takip ediyordu. Bu herifler aslında kızın değil kendisinin peşindeydi. Kendisini bir şeylerle ilişkilendirme uğraşındaydılar. Ama ne? Rintelen işinde kesinlikle kanuna aykırı bir şey yoktu; ayrıca bunu sadece aile ve Lämmlein biliyordu. Ama Marianne de bilebilirdi... hangi akla hizmetle onu tutup oraya yerleştirmişti ki! Peki, diyelim ki biliyor! Eee, ne olmuştu yani! Askeri Hükümet'in başındaki kişi olarak, mülkleri onların gerçek sahiplerine iade etmek onun göreviydi...

"Suçlama nedir? Ne yapmış bu kız?" diye tekrar sordu Willoughby.

"Ne yaptığını bilmiyoruz," dedi Yates. "Biz de onu ortaya çıkarmak istiyoruz."

"Yani ona karşı herhangi bir suçlamanız yok!" Willoughby şimdi bir nebze daha sertleşmişti.

"O bir Alman. Herhangi bir suçlamaya gerek yok. Şüphe olması yeterli."

Willoughby bunu biliyordu. Ayrıca, Yates'in elinde, Albay'ın arka çıkmasından ve sezgilerinden daha ötede, üzerine gidebileceği bir şeyler olması gerektiğini de biliyordu. Sigarasını söndürdü.

"Pekâlâ, Teğmen Yates," dedi. "Sanırım bu oyun tek kişi olduğu gibi iki kişi de oynanabilir. Marianne Seckendorff'u *ben* tutukluyo-

rum. Kendisi benim gözetimimdedir. Sanırım bu Albay DeWitt'i tatmin edecektir, öyle değil mi?"

Silahının elinden alındığını, köşeye sıkıştığını ve Yarbay'ın kurnazlığı karşısında yenilgiye uğramakta olduğunu düşündü Yates. Bir dakikalığına, sadece Willoughby'nin alaycı gözlerinin o tatsız dokunuşunu üzerinde hissederek, hiçbir şey söyleyemedi. Her şey kendisine ve Troy'a kalmıştı, ki Troy'un utanç içerisinde ayaklarını odanın döşemesine sürttüğünü ve hızla geri çekilmekte olduğunu işitebiliyordu.

Willoughby başını sallayıp güldü, "Evet dediğim gibi bu oyunu iki kişi de oynayabilir, Teğmen..."

Ve ardından Yates de güldü. "Albay DeWitt bu işbirliğinizi elbette takdir edecektir komutanım. Bu durum, meseleyi bizim için ziyadesiyle kolaylaştırıyor." Sesi aniden değişti. Almanca konuştu. "*Fräulein Seckendorff! Anziehen. Kommen Sie mit!*"*

"Ne! Ne söylüyorsun öyle?"

"Komutanım, bu genç hanımefendiye şapkasını giymesini ve bizimle gelmesini söyledim. Aşağıda arabamız var. Onu benim ofisi-me götüreceğiz. Sorgusu için gereken her şeyi orada hazırladım. Siz de bizimle geliyorsunuz öyle değil mi komutanım? Neticede, teknik olarak, bu kız *sizin* gözetiminiz altında..."

"Dur bakalım şimdi bir dakika."

"Bu dava üzerinde çalışmaya bu gece başlamalıyız komutanım. Daha uzun süre alıkoyamayacağım kimi tanıklar var. O yüzden, izininizle... *Kommen Sie, Marianne!*"

Marianne onun keskin komutlarına itaat etti. Yates'in gelmiş olması -kendisi, hikâyesini anlattığı ilk Amerikalı'ydı- bütün o kurgulayıp geliştirdiği şeylerin, zihninin ve bedeninin kurnazca işlemesi sayesinde kazanmış olduğu her şeyin pamuk ipliğine bağlı olduğunun göstergesiydi.

Willoughby'nin her hareketini gözlemlemişti. O, kendisi için kavga etmişti ve kavga ederken artık gülünç değildi; o matrak, gözlerinde hüznün ve açlık olan Clarrie değildi... ve sonunda her ne olursa bu kavgayı kaybetmiş ve gevşemişti.

* (Alm.) Bayan Seckendorff! Giyinin. Bizimle geliyorsunuz.

Şimdi de endişeli bir biçimde kaşlarını çatmış ve Yates ile şu öbür subayın, Yüzbaşı'nın peşinden koşturmaktaydı. Yates ona kibar bir biçimde davranıyordu, kendisi için kapıları açıyor ve önden gitmesini sağlıyordu. Resepsiyonun orada durduğunu ve "Eğer Albay DeWitt bizi soracak olursa, biz gazete merkezinin orada olacağız," dediğini işitti.

Marianne belli belirsiz bir biçimde neden gazeteye gitmekte olduklarını merak etti. Sonra, cesareti kırılmış bir hâlde, kariyerinin orada başlamış olduğu geldi aklına ve kendi kendine, başladığı yerde de bitecek mi acaba diye sordu. Yaşadığı panik, arabayla giderlerken biraz yatıştı. Clarrie'nin elleri kendi ellerinin üzerinde onu rahatlatırken, aklını toparlayacak kadar vakit buldu. Yanlış hiçbir şey yapmamıştı, hiçbir suç işlememişti ve Münih ayaklanmasına katıldığı yönündeki o küçük, beyaz yalanı hiç kimseyi incitmemişti. Bunu yapabilen her Alman, Nazilere karşı mücadele ettiği bir geçmiş atfedebilirdi kendisine. Günün modasına uygun ve kullanışlı bir şeydi bu... ve kendisi hapisanede *yatmıştı*, toplama kampında *bulunmuştu*, ıstırap çekmişti. Marianne kendini bu konuda gayet haklı hissediyordu.

O karanlık ceza mahkemelerinden birine değil de, Yates'in küçük ofisine götürülmüştü işte. Marianne rahatlamaya başlamıştı. Yates'in başlangıç soruları dostça ve cana yakındı; adını -Marianne Seckendorff-, yaşını -yirmi iki- ve doğum yerini -Heidelberg-sordu. Bütün bunlar güvenli bölgeydi ve Willoughby'nin onu cesaretlendirir ve onaylar tarzda başını sallaması endişesini azaltmıştı; tabii inatçı bir biçimde batıp duran, dikkat çekici bir husus dışında: Yates gerçekte ne istiyordu?

Yıllar içerisinde geriye gidip, Buchenwald'dan salıverildiği günü, Münih'teki şehir hapisanesinden toplama kampına transfer edildiği tarihi ve ilk olarak ne zaman tutuklandığını kontrol ediyordu Teğmen. Willoughby'nin can sıkıntısının arttığını gördü Marianne; Troy'un bir bloknota sürekli bir şeyler karaladığını da fark etti, dikdörtgen suratlı, dikdörtgen burunlu, dikdörtgen kulaklı küçük modeller çiziyor, sonra da bu çizim yaptığı sayfaları defterden koparıp buruşturarak çöp kutusuna fırlatıp atıyordu.

“Şunu bana anlatabilir misin,” dedi Yates, “dağıtımına yardım ettiğin şu bildirilerde ne yazıyordu?”

“Çok uzun zaman önceydi...” deyip gülümsedi Marianne.

“Ama işin içindeki güçlükler ve aldığın riskler düşünüldüğünde, bu bildirilerde ne söylendiğini bilmek istemen icap ederdi.”

Soruyu Willoughby için tercüme etti. Willoughby başıyla onayladı. Bu soruda tehlike oluşturacak bir şey görmemişti. O tatlı bir çocuktü, Nazilerden hoşlanmamıştı ve bununla ilgili bir şeyler yapmıştı; kendisinin takdir ettiği bir şeydi bu.

“Hükümete karşıydı,” dedi Marianne, Yates’e. Bu yeterince güvenli bir yanıtı; eğer insanlar bu bildiriye yazıp dağıttıkları için öldürüldülerse muhakkak ki hükümete epey karşı çıkan bir şeyler olmalıydı onda.

Yates, “Evet,” dedi ve inceden gülümseyerek devam etti: “Hükümete karşıydı. Ama bana onunla ilgili biraz daha fazla bir şeyler anlatmanı istiyorum.”

“Aradan çok uzun zaman geçti,” diye yineledi Marianne, “çok oldu. Ayrıca o zamandan beri bir sürü korkunç şeyin üstesinden gelmem gerekti... En basitinden, Hans ve Clara’nın bir bildiride yer verdikleri şey her neyse onun doğru bir şey olacağını biliyordum. Onu elbette okudum, ama öyle baştan sona derinlemesine değil.”

Yates yaklaşımını değiştirerek “Peki, bana aileni anlatır mısın?” diye sordu.

“Ne bilmek istiyordunuz?” Yates’in konuyu nereye getirmek istediğinden iyice emindi. Onu beyaz yalanından yakalayıp mıhlamak istiyorlardı. Eğer Clarrie odada olmasaydı bunu itiraf edebilirdi; Yates’e biraz abarttığını, zira zor durumda kaldığını ve Amerikalılarda bol bol bulunan bütün o şeylere, gıda ve giysilere kendisinin de gereksinimi olduğunu anlatırdı. Ama Clarrie ortalıktayken, kendi hikâyesine sıkı sıkıya yapışmalıydı. Onu incitmek istemiyordu; ayrıca o öyle türden bir adamdı ki, bir kerecik olsun yalan söylediğine dair eline bir delil geçse, bundan böyle artık hiçbir dediğine inanmazdı. Ve ondan saklamak istediği bazı şeyler *vardı*, onu ilgilendirmeyen şeylerdi bunlar... Pamela’nın kocasıyla geçirdiği o muhteşem, zorlu, kuvvet gerektiren, gizli saklı saatler.

“Ne mi bilmek istiyorum?” dedi Yates. “Her şeyi. Babanız mesela. Mesleği neydi?”

Babası bir kalaycıydı, öğlen yemeğini özenle gazete kâğıdına sararak her sabah mavi önlüğüyle işe giden biri. Gelgelelim, bu bir Profesör’ün kardeşi için yeterli değildi. Daha iyi bir şeyler olmalıydı. “Babam, çatı işleri yapan bir müteahhiti,” dedi.

“Profesör Seckendorff ile akrabalığı neydi?”

“Doğal olarak onun kardeşiydi,” diyerek gülümsedi Marianne.

“Büyük kardeşi mi, küçük mü?”

“Küçük kardeşiydi.”

“Marianne... şu işe bak ki, Profesör Seckendorff’un hiçbir kardeşi yoktu.”

Marianne’in gözleri hafiften şaşılışarak, Yates’in arkasındaki duvara odaklandı. Willoughby hızlı bir biçimde Yates’in ne söylediğini merak etti.

Yates çevirdi.

Willoughby ona dönerek, “Marianne... doğru mu bu?” diye sordu.

“Hayır.”

“Görüyorsunuz işte!” dedi. “Neyi ispatlamaya çalışıyorsunuz ki, niyetiniz ne?”

Troy karalama yapmayı bırakmış, not almaya başlamıştı.

“Eğer Profesör’ün herhangi bir kardeşi yoksa, Marianne, sen de onun yeğeni olamazsın.”

“Ama öyleyim,” dedi Marianne. Sesi kırılma noktasına gelmişti. Hemen dakikasında gözyaşlarına boğulabilirdi. Küçük el çantasında bir mendil aramaya koyuldu. “Birileri size benim hakkımda yalan söylüyor olmalı. İnsanlar çok kıskanç. Hiçbir şeye sahip olmanızı istemiyorlar!” dedi.

“Ne? Ne?” diye sordu Willoughby, tüm kalbiyle ona yönelmişti.

“Belki de size hiçbir zaman toplama kampında bulunmadığımı söyleyeceklerdir. Belki hiçbir zaman işkence görmediğimi, çünkü hiçbir yaram olmadığını söyleyeceklerdir. Evet, vücudumda hiçbir leke yok, beni o buz teknesine koyduklarında gayet dikkatli hareket ettiler... Ah, siz Amerikalılar, siz ne biliyorsunuz ki?..”

“Ne anlatıyor? Tanrı aşkına, Yates!” dedi Willoughby.

“Şu eski buz teknesi hikâyesini yeniden ısıtıp servis ediyor,” dedi Yates.

Willoughby hiddetli bir biçimde ayağa kalktı. “Yates... Nazilerin kurbanıymış gibi davranan insanlar karşısında, başka her zaman, hep bir enayi gibi oldun, her söyleneni yuttun. Şimdi birdenbire, sırf ben bilhassa bu kıza yardımcı oluyorum diye şüpheli olacağın tuttu!”

Marianne hüngür hüngür ağlamaya başladı. Willoughby’nin yararlanabileceği kadarıyla İngilizcesini göreve çağırdı: “İşte Gestapo bu... soruyorlar bana... aynı şekilde... aynı şekilde...”

“Bu tiksiniç bir şey!” dedi Willoughby. “Sizden bir subay ve bir beyefendi olmanız bekleniyor.”

“Kendisi hepimizi bir güzel parmağında oynatıyor, buna siz de dâhilsiniz, Yarbayım... Ve bunu size göstereceğim!.. Sizin de söylediğiniz gibi, komutanım... tiksiniç!”

“Göstersen iyi olur!”

“Burnunu çekip durmayı bırak Marianne... Cildin için iyi olmaz bu. Şimdi anlat bana bakalım, amcanı en son ne zaman gördün?”

Burnunu sildi, gerçekten de ağlamıştı... korkusu yüzünden, kendisini acındırmak için ve böylesine zor bir duruma sürüklenmesine kızdığı için. Burnunu pudraladı.

“Hadi ama! Hadi! Ne zamandı?”

“1942’deydi, Münih’te. Zavallı amcam, Hans ve Clara için her zaman çok endişeliydi...”

Yates masasının altındaki bir düğmeye bastı. Dışarıda bir yerde bir zil sesi işitildi.

Ardından da yaşlı adam odaya girdi. Kendisinden ne istendiğinden pek de emin değilmiş gibi gözlerini kırptırdı, küçücük odaya doluşan bunca insan şaşırtmıştı onu. Kızın kafasını arkadan gördü, ensesinin o tatlı gölgesini fark etti; Willoughby’yi gördü sonra, gözaltı torbalarının üzerindeki sorgulayan gözlerini.

“Bu da kim?” diye sordu Willoughby.

Marianne geriye döndü. Hoş birine benziyordu bu yaşlı adam. Ne kadar zayıf olduğunu, yiyeceğe ve bakıma ihtiyacı olduğunu fark etti. Saçı seyrek ve dağınıktı, kalın dudaklarının rengi hafiften mavije çalıyordu, iri dişlerinin arasında boşluklar vardı. Yates’e baktı Marianne. Onun yüz ifadesinin birden ayırdına vardı. Kendisini iz-

liyordu Yates. Derken kafasına dank etti... yaşlı adam, Yates'in bekleyişi...

Yerinden sıçradı. Yaşlı adam Marianne'in kollarının arasındaydı şimdi. Kötü sabundan, tozdan topraktan ve dezenfektanlardan kaynaklı pis bir koku yaysa da... öpücöklere boğuluyordu. Her şeye rağmen öptü onu Marianne. Ve haykırdı, "Ach, ne kadar da mutluyum! Çok mutluyum! Amcacığım, canım!" Onu selamlar ve sarılırken sarf ettiğı diğer sözcükleri o kadar hızlı söylüyordu ki, Yates bile takip edemiyordu.

Abartılı bir rol yapıyordu Marianne. Yates, ondaki falsoyu hissetti, ama bu falsolu durum, bir kanıt olarak kullanılabilecek yeterlilikte değildi.

Yaşlı adamın kendini ondan sert bir şekilde geri çekerek kurtulması, onu ittirip "Ben senin amcan falan değilim! *Herr Leutnant Yates...* ne türden bir gösteri bu?" diye karşı çıkması neyi değıştirtirdi ki.

Artık krizi atlatıp düze çıkmıştı, önündeki işleri pürüzsüz bir şekilde hâlledebilirdi Marianne. Tüm yapması gereken rolünü sürdürmektir ve bunu da gayet iyi başardı. Profesör tarafından sert bir biçimde kenara itilince onu karşılama sevincini de geri çekti ve hafifçe yakınmaya, onu ayıplamaya başladı... "Zavallı adam, nasıl da acılar çekmiş olmalı... Baksanıza beni hatırlamıyor, beni bile..."

Profesör Seckendorff gürültülü ve nahoş bir kahkaha attı. "Ben tümüyle normalim *Fräulein*. Mükemmel bir hafızam vardır. Kuvvetten düştüm ve yaşılandım ama o kadar da yaşlanmadım."

"Amca... Münih'i hatırlamıyor musun? Hans ve Clara'yı hatırlamıyor musun?"

Katledilen çocuklarının adının, onların anılarına, kaderlerine ve adlarına el koyan bu kadın tarafından anılması, Profesörü çileden çıkardı: "Onların adını kullanmanıza izin veremem. Hiç kimsede bir parçacık onur kalmadı mı yahu? Herr Yates, bu kaba komedi oyununun daha ne kadar devam etmesini istiyorsunuz?"

Almanca sözcükler havada hızla uçuşsa da Willoughby neler olup bittiğini tahmin etmişti. Marianne'in hikâyesinde boşluklar olup olmadığından artık eskisi kadar emin değildi, ama Yates'in planının çökmüş olduğundan emindi. Ve Yates'in numaralarını sıraya dizmiş olmasına rağmen kızın tüm bunların üstesinden mükemmel

bir biçimde gelmesi, Willoughby'nin bir tür mesleki gurur duymasına yol açtı. Kız sadece kendisini değil aynı zamanda Clarrie'sini de savunmuştu; onu büyük bir utanç yaşamaktan kurtarmıştı; Yates ve Troy'un hem onun hem kendisinin üstüne bir şeyler yıkarak yaşatmaya çalıştıkları aşağılanmayı nazik bir biçimde onlara iade etmişti. Ve ister bu amcanın yeğeni olsun ister olmasın, ona sıkı sıkıya yapışacaktı.

"Yates," dedi, "sence de havlu atman gerektiğini düşünmüyor musun artık? Bu adam Profesör Seckendorff, öyle değil mi? Pekâlâ, profesörler hafızalarındaki boşluklara dair kötü bir üne sahiptir... sen kendin de içindesin, bunu bilmen lazım. Üstelik Paula Toplama Kampı'nda geçirdiği yıllar, onu hiç de daha iyi bir hâle getirmemiş. Anlıyorum... çok üzücü bir durum bu."

"Marianne," dedi Yates, inatçı bir edayla, "bu adamı amcan olarak tanıyıp teşhis ettiğinden emin misin?"

"Bunu daha ne kadar sürdürmek istiyorsun, Yates?" diye araya girdi Willoughby. "Belki mesele Profesör'ün hafızası değil, belki başka bir şey. Belki de sen yakınlarını kaybetme duygusunun, bunun acı ve üzüntüsünün bir insana neler yapabileceğini bilecek kadar iyi bir psikolog değilsin. Belki de kendisi ve çocukları için duyduğu ıstırapı tümüyle kendi tekeline almak istiyor..."

Akla yatkın bir fikirdi bu ve Willoughby ona insancıl kimi kavramlar giydirmeyi başarmıştı. Yates her şeyi yaşlı adamın sözlerine dayandırmıştı. İlk bakışta bıraktığı izlenimi kabul etmişti, çünkü bu kendi şüpheleri ve amacıyla uyumluymuştu, ayrıca kendisinin keyfi iktidara, Willoughby'ye ve onun temsil ettiği her şeye karşı duyduğu öfkeyle de uyumluymuştu. Ve Troy da onun rehberliğinde hareket etmişti. Şimdi ise Yates, Profesör'ü şüphe ve hayal kırıklığıyla görüyordu. Sıradışı şansıyla hayatta kalmayı başarmış bir insan enkazı görüyordu; gerek fiziksel gerek zihinsel olarak açlık çekmiş, kendi acılarına sarınmış, hayaller, yanılsamalar ve enjeksiyonlarla hayatta kalmış birini görüyordu.

Her şeyi bunun üzerine dayandırmıştı işte. Belki de yapmaya çalıştığı her şey, sadece belirtilerden ibaretti. Kimin için çalışıyordu ki? Geçmişteki ölümlerle yaşayan, harap vaziyette ihtiyar bir adam için mi?

Profesör bir o adama, bir bu adama dönüyordu. Willoughby'ye bile yalvardı... "Efendim... benim çocuklarım... onlar temiz bir biçimde öldüler... onların hatıraları... onların hatıralarını koruyun..."

"Ne söylüyor bu adam?" diye sordu Willoughby. "Neden yalvarıp yakaran bu dilencileri bu işin dışında tutmuyorsunuz ki?"

Yates'in ofisinin dışında, içeriye kimsenin girmemesi için nöbet tutan Abromivici'nin bir ziyaretçisi vardı.

"Hayır!" dedi Abromivici. "*Fräulein*, Yarbay Willoughby'yi görmenize izin veremem. Kendisi bir toplantıda ve bu bir kurmay toplantısıdır. Amerikan Ordusu'nda bizim üç sınıflandırmamız vardır ve savaşla birlikte bu dörde çıkmıştır... Sınırlı, Özel, Gizli, Çok Gizli. Bu, Çok Gizli bir toplantıdır. Sizin Yarbay Willoughby'ye anlatmak isteyeceğiniz herhangi bir şey, muhtemelen Çok Gizli bir öneme sahip değildir."

"Ama beni toplantı sonrasında görecek mi peki?"

"Bilemem. Ben Teğmen Yates için çalışıyorum. Size onun ne yapacağını söyleyebilirim, tabii bu söyleyeceğim şey söz konusu sınıflandırmalarımız dâhilindeki bir bilgi değilse."

"O hâlde, lütfen, Teğmen Yates ile konuşmama izin verin!"

"Kendisi de toplantıda şu anda!"

"Lütfen, *Herr Soldat*..."

Abromivici'nin solgun gözleri onu şöyle bir süzdü. Pamela onun bakışını fark etti ve onun zihninden neler geçtiğini bildiğini düşündü. İleri doğru gelip Abromivici'nin masasının kenarına oturdu, baldırlarındaki etler eteğine basınç uyguluyordu...

"Lütfeeen..."

Muradını açıkça belirtmek için fazlasıyla anlaşılmaz kaçan bir tarzda, "Bu ofisteki masalar, Hükümet malıdır," diye yanıt verdi Abromivici. Ardından da cetvelini alıp ürkek bir biçimde kendi etine batırmaya başladı. Onun bu hâli Pamela'yı güldürdü.

Ama eğlendiği söylenemezdi. O kadar uzun bir yol gelmişti ki... mucur yoldan koşmuş, tangır tungur tramvaya binmiş, yıkık dökük sokaklardan geçmiş, Askerî Hükümet'e ulaşmıştı; oradan da en so-

nunda Büyük Otel'e varmış ve resepsiyondaki adam, Yarbay Willoughby'nin gazete merkezinde olduğunu söylemişti. Buranın önünde bombalar yüzünden oluşmuş o çukurdaki durgun ve bilek derinliğindeki suya batmış, ayakkabıları ve çorapları bütünüyle ıslanmıştı. Islak çamur dizlerine de yapışmıştı. Ayakları acı içerisindeydi ve göğsünün içinde dinmeyen, yakıcı bir ağrı hissediyordu; sanki kalbi, genelde mideye atfedilen şekilde, hayli ağır bir öğünden sonra asit çıkarmaya başlıyordu. Tabii bir bakıma ağır bir öğündü bu... nefret sosuyla birlikte bir tabak dolusu toz ve pislik.

"Teğmeninize Pamela Rintelen olduğumu söyleyin," diye ısrar etti Pamela. "Bu ismi tanır."

"Amerikan Ordusu," dedi Abromivici, "isimlerin etkisi altına girmez. Bir Alman, ancak bir diğer Alman kadar küçük bir anlam ifade eder bizde."

"*Jawohl*," dedi Pamela iğneleyici bir şekilde.

Ardından Abromivici'ye para teklif etti. Daha sonra kendini teklif etti. Abromivici ise "Sevgili *Fräulein*, bu ülke bir korku ya da kayırma olmaksızın yönetiliyor. Bu bir prensip meselesidir. Bir kez bir kural bozulduğunda, artık kural olmaktan çıkar. Ben meşgul biriyim. Sizinle yeterince vakit kaybettim, ki bu vakit, usulen, ABD Ordusu'na aittir. Gidin. Burayı terk edin. Dışarı. *Raus!*"

Ona gözleriyle yalvardı Pamela. Ama artık daha fazla bir şey söylemeye cesaret edemedi. Abromivici'nin elinin o buyurgan hareketini izleyerek, orayı terk etti.

Abromivici'nin etrafındaki her şey sessizleşti. O da çalışmaya başladı. Gazetenin bir sonraki nüshası için, prova baskıdaki metinleri kesip maket üzerinde taslak sayfalar hazırlıyordu. Makası giderek daha da yavaş hareket ettiriyordu. Kaşlarını çatmıştı. Bu son ziyaretçisine dair bir merak *içindeydi*. İnsanlar onun karşısına daima çok acil bir şeyler varmış havasında çıkıyordu; sanki Amerikan Ordusu'nun esenliği, onlardan çıkacak sözcüklere, bilgi ve haberlere bağlıymış gibi hareket ediyorlardı. Sonradan bunun hiç de mühim bir şey olmadığı anlaşılıyordu; öylesine önemsiz bir mesele oluyordu ki bu, en minik bir kanalı harekete geçirmeye bile gerek kalmıyordu.

Kesme işlemini yanlış yönde yaptığını fark etti. O maharetli elleri, uzunlu kısalı kupürlerden oluşan bir yığını kontrolden geçirmişti ve

şimdi karşısında bunların oluşturduğu bir karmaşa vardı, her şeyi yeniden yapmalıydı. Öfkeli bir biçimde ayağa kalktı. Dizgi odasına gitmeli ve buradaki ustabaşından yeni bir prova baskı sipariş etmeliydi.

Kapıyı açtı. Hemen kapının önünde Pamela dikiliyordu.

“Sokağa çıkma yasağı başladı,” dedi.

Pamela oraya vardığında da yasak vakti geçmişti zaten.

“Sokağa çıkma yasağı...” diye tekrar etti Abromivici.

“*Herr Soldat...* Teğmen Yates ya da Yarbay Willoughby ile görüşene kadar buradan ayrılmayacağım,” oldu Pamela’nın yanıtı.

“Pekâlâ *Fräulein*, içeri geri gelin o zaman!” Abromivici masasındaki kesik parçaları çöp kutusuna süpürdü. “Askerî İstihbarat’ın temeli sabır ve muhakeme gücüdür. Aklınızda ne var, bana anlatın.” O afralı tafralı duruşu Abromivici’nin söylediği her şeyi resmî bir hâlde getiriyordu.

“Marianne Seckendorff hakkında,” diye girdi konuya Pamela. “O, öyleymiş gibi yaptığı kişi değil aslında.”

“Bunu biliyoruz,” diye araya girerek kesti onun sözünü Abromivici. “Bizim hâlihazırda zaten elimizin altında bulunan olgulara sizin maddi bir katkıda bulunup bulunamayacağınız kuşkuludur.”

Bu ufak tefek askerin böylesine keskin bir iddiada bulunması Pamela’yı rahatsız etti. “Belki de her şeyi bilmiyorsunuzdur?” diye savundu kendisini.

Kaderine razı bir ifadeyle, “Bana ifadenizi vermek ister miydiniz *Fräulein*, yoksa bunu istemez misiniz?” diye sordu Abromivici.

“İsterim!” dedi Pamela.

Hikâyesini anlatırken malikânedeki diğer misafirin adını anmaktan titizlikle sakındı. Abromivici kısa, stenografi işaretleriyle notlarını alırken bir yandan da o sulu ve bulanık gözleriyle kadını süzüyordu. Kadın daha çok anlattıkça, o da kendisini böyle bekleme odasında tutması gerektiğinden daha az emin oluyordu. Askerî İstihbarat sabır ve muhakeme demekti. Sabrını göstermişti. Peki ya muhakeme gücüne ne demeli?

“Yani, o hiçbir zaman bir buz teknesine falan girmede!” dedi Pamela.

Abromivici kalemini bir kenara koydu. “Beni burada bekleyin!” dedi, sesi gergindi. “Teğmen Yates’i çağıracağım.”

Abromivici, Yates'ın odasının kapısını açtı ve kaşla gözle acil bir durum olduğuna işaret etti. Yates dışarı geldi. Abromivici, Yates'ın suratındaki sıkıntılı ve cesareti kırılmış ifadeyi fark etti. Belli ki Yates için işler olması gerektiği gibi gitmiyordu. Toplantıyı böldüğü için azar işiteceğini düşünen Abromivici, aniden durumun önemine binaen şişiniverdi.

“Teğmenim, burada Pamela Rintelen adında biri benimle birlikte ve kendisinin ifadesini almış bulunmaktayım.”

Söylenenleri okumaya başladı. Yates'ın heyecanının arttığını fark etti ve kendisi de heyecandan yerinde duramamaya başladı. Okumayı bitirdiğinde yanakları ıslık ıslık parıldıyordu; Pamela'yla gerçekleştirdiği bu kurnazca görüşme sayesinde durumu kurtardığına ikna olmuştu Abromivici.

Yates duygularını dizginledi. Serinkanlı bir biçimde Pamela'yı yokladı. “Bütün bu anlattıklarınızı Fräulein Seckendorff'un önünde de tekrar edebilir misiniz?” diye sordu.

Pamela doğruldu. İri bir kadındı ve şu anda Wagnervari bir görünümüne bürünmüştü, imparatorluğun kurucusunun bir evladıydı o. Davetsiz misafiri cezalandıracaktı, bir kişi özelinde bütün davetsiz misafirleri... Amerikalıları, kocasının yerini zorla alan adamı ve şu kızı, Marianne'i. İşte bu onun saatiydi ve hazırdı.

“Tekrar edebilir miyim diye mi soruyorsunuz? Tabii ki, zevkle!” diye yanıt verdi.

Yates onu içerideki odaya yönlendirdi. Abromivici de onların ardından seyirtti; onu keşfeden kendisiydi ve icraatini görmek istiyordu.

“Huzurlarınızda Pamela Rintelen,” dedi Yates.

Bir anlığına Willoughby'nin çenesi aşağı düştü. Bu tek saniye içerisinde kendisi için her şey değişmişti. Pamela, Rintelen anlaşmasını biliyordu... yoksa Yates de bunun peşine mi düşmüştü? O kendisini toparlayana kadar, Yates yol almaya başlamıştı.

“Kendisi buraya, elimizdeki meseleye dair bazı ek bilgiler vermek için geldi.” Pamela'ya döndü. “Bize bütün bildiklerinizi anlatacaksınız? Almanca konuşabilirsiniz, Onbaşı Abromivici burada, o tercüme edecektir.”

Pamela, Willoughby'ye hiçbir tepki göstermedi. Marianne'e baktı. Marianne de ona geri bakmaya çalıştı ama bunu yapamadı... Pamela'nın gözlerindeki sağduyu, zafer ve zulüm ifadeleri çok güçlüydü. Kendisi de dehşete kapılmış durumdaydı.

"Fräulein Seckendorff," dedi Pamela, "zavallı anneme ev arkadaşı olsun diye, bizim evimize Yarbay Willoughby tarafından getirildi. Sanki böyle bir şeye ihtiyacımız varmış gibi. Kendisi bize dayatıldı. Onda tuhaf olan bir şeyler vardı; bu açık bir biçimde görünüyordu. Babam için çalışan insanları, yabancı işçileri tanırım ben, kampta iki hafta geçirdikten sonra asla aynı kişi değillerdir. *Ach Gott!* İyi giyimli, şık ve güzel olmanıza izin vermiyor bu hayat. Gelgelelim, Yarbay bize onun Münih ayaklanmasında yer aldığını, toplama kampına düştüğünü, buz teknesine girdiğini, işte bütün bu şeyleri anlattı, kendisi de bütün bunlara inanmıştı. Ne annem ne ben ona karşı çıkabildik, çünkü biz Alman'dık ve bozguna uğramıştık."

"Clarrie," diye bağırdı Marianne, "durdur onu!"

"Devam edin," dedi Yates, "kimse sizi durdurmayacak."

"Ama tabii bir insan başkalarıyla aynı evde kalır da, herkesin sırlarını tutmasını bekleyebilir mi hiç? Fräulein Seckendorff da konuştuk. Siz Amerikalıları nasıl da aptal yerine koyduğu konusunda övünmeye bile kalkıştı. Münih ayaklanmasına katılmamıştı, hayatında hiç bildiri bile görmemişti. Evet, hapishaneye girmişti, toplama kampına da düşmüştü... ama bu tür yerlerde öyle genel, sıradan suçlular da vardır. Neden içeri tıkıldığını size anlatabilir. Ona sorun! Ama sonradan anlamıştı ki, böyle siyasi bir geçmişle siz Amerikalıları kolayca idare edebiliyordu işte. Böylece kendine bir geçmiş uydurdu, bunu size sundu ve yeni kıyafetleri ve yeni erkeğiyle harika vakit geçirmeye başladı. Bırakalım bütün bunlara sahip olsun. Bırakalım onu... Ama bizim evimizde değil, babamın inşa ettiği o evde değil, bir Alman evinde değil!"

Marianne'in dünyası altüst olmuştu.

Yaşlı adamı bertaraf etmeyi başarmıştı, ama şimdi, kendisine karşı kurulan bu düzen çok katıydı. Tek başına kalmıştı. Çevresindeki yüzler hep yabancı yüzlerdi, hepsi birer düşmandı. Başını aşağı eğip ayaklarına ve odanın zeminine baktı; zemin çok uzaktaydı, ayakları ise sanki ona ait olmayan bir şeyin parçası gibiydiler. Ayak-

larını, Çukurun Dibi'nde gördüğü gibi görmüştü; ayakkabısız, kırılmış tırnaklarıyla kir pas içinde. En dip basamaktaydı, hiçbir şeyi yoktu ve yukarı tırmanmana müsaade etmiyordu onlar. Onların ise her şeyi vardı. Şu Pamela'ya bakındı hele, zengin ve etli butlu! Şu Amerikalılara bakındı hele, nasıl da iyi beslenmiş, nasıl da güzel giyinmiş, nasıl da güven içindeler. Hatta şu yaşlı Profesör'ün ölmüş çocukları bile; üniversiteye gitmişler, sahip oldukları şeylere yeterince hürmet göstermemişler ve dışarı çıkıp o aptalca bildirileriyle kendileri için her şeyi mahvetmişlerdi. İşte o yüzden, bu yaşlı adam da, kendisine karşı olan şu insanlara dâhildi.

Yukarı tırmanmaya çalışmak! Bir birey olmaya çalışmak! Daha elinizi merdivenin ilk basamağına koyar koymaz üzerinize basıyor, parmaklarınızı eziyorlardı; ta ki parmaklarınız kanayana ve kırılana, siz de kendinizi koyverene dek.

Ufak tefek Onbaşı'nın söylenenleri tercüme eden kuru sesini dinledi. O bile şişmandı. Genzinden yabancı sesler geliyordu. Kendilerine ait o yabancı dilde, onun kaderini çiziyorlardı.

Onlar kendisine karşıydı, dolayısıyla o da onlara karşıydı. Hepsine birden karşıydı, belki Clarrie dışında; o kendisine nazik davranmış ve görmek istemediği şeyler karşısında gözlerini yummuştu.

Ama hepsinin ötesinde, kendisine ihanet eden o adamın canına okumak istiyordu, kendisiyle daha bu öğleden sonra aşk yaşamış, o sert elleri ve öpüşleriyle kendisini sevmiş, ondan sırlarını çekip almış, ona gülmüş ve bunları güle güle Pamela'ya sızdırmıştı demek... sahip olmak için hayatının kanını dökmen gereken eve, kıyafetlere ve diğer her şeye sahip olan şu kadına.

“Fräulein Seckendorff,” dedi Yates yumuşak bir ifadeyle, “söyleyeceğiniz herhangi bir şey var mı?”

Pamela'nın anlattığı hikâyeyi inkâr etmeye çalışacağını düşünmüştü Yates. Onun direnişini kırmak on beş dakikasını, en fazla yarım saatini alırdı... çapraz sorgulamayla, Profesör'ü ve Pamela'yı yer değiştire değiştire kullanarak savunmasını çöktürüyordu.

Ama Marianne “Bütün söylenenler doğru,” dedi. “Münih'te tutuklandım, çünkü yankesicilik yapıp birinin cüzdanını çalmıştım. Profesör Seckendorff ile bir akrabalığım yoktur. Aynı isme sahip olmam tümüyle tesadüf, Almanya'da birçok Seckendorff vardır. Münih

ayaklanmasıyla ilgili haberi sizin gazetenizde okudum. Bunun bir iş bulmama yardımcı olabileceğini düşündüm. Buz teknesi hikâyesini ise Buchenwald'da işitmiştim. Hapishanedeki sürem tamamlanınca oraya gönderildim. Daha fazla bilmek istediğiniz bir şey var mı?"

"Hepsi bu," dedi Yates.

Isınmıştı, yüzü de biraz kızarmıştı ve kendi kendine şöyle soruyordu: Peki ya şimdi? Buradan nereye varacağız ki?

Marianne'in ses tonundan onun açık bir itirafta bulunduğunu tahmin eden Willoughby, heyecan içerisinde söylenenleri birebir tercüme etmesini istedi Abromivici'den.

Abromivici, "Çok sayıda görevi olan bir insan, zamanını en iyi şekilde bölüştürmelidir komutanım. İzninizle önce notlarımın bir kopyasını çıkarayım. Ondan sonra size bir tercümesini vereceğim," diye yanıtladı onu.

"Tanrı aşkına, aklını başına topla!" dedi Willoughby.

"Yapabileceği şeyi yapıyor komutanım," diye araya girdi Yates.

Marianne bir karara varmıştı. Pamela'nın kendisine sapladığı hançeri alacak ve onu kendisine geri saplayıp döndürecekti. Eğer kendisi toplumun dışına itilmekteyse, Pamela da bu zaferinin meyvelerini tadamayacaktı.

"Henüz söyleyeceklerimi bitirmedim," dedi Marianne.

"Ne?" dedi Yates. "Dur bir dakika Abromivici... Not almaya başla. Pekâlâ Marianne, hadi, eteklerinde ne varsa dök bakalım."

"Şu an benden alacağınız her şeyi aldığınızı ve işimi bitirdiğimi düşünüyorsunuz," dedi Marianne. "Evet, belki de işim bitti. Basit, bayağı biriydim ben ve bu durumdan da bayağı bir biçimde kurtulmaya çalıştım. Belki de siz Amerikalılar sadece küçük insanların peşine düşmek istiyorsunuzdur. Öyle de yapıyor gibisiniz... Rintelen'leri bütün o sahip oldukları şeylerle birlikte bırakıyorsunuz! Herkes biliyor ki onlar Nazi idi."

Yates, bu kızın, Pamela'ya ve Rintelen'lere karşı içindekileri dökeceğini anladı. Ve onun bakış açısından, kız haklıydı... neden oltanın kancasına o takılıyor, ölçülüp biçilip tartılıyordu da büyük balığın başına bunlar gelmiyordu? Gelgelelim, kızın yaptığı itirafın, kişisel ithamlar yüzünden zayıflamasını da istemedi.

“Karşılıklı atışma ve itham yok, lütfen, Marianne... bunun sana herhangi bir faydası olmayacaktır. Ayrıca Rintelen’ler, aksi gibi, Parti üyesi değildi.”

“Peki ya o ince, narin damat beye ne demeli? Bütün gün tek başına ne yapıyor odasında ve neden kimsenin içeri girmesine izin verilmiyor? Ne demeli bu Binbaşı Dehn’e?”

Abromivici, süslü stenografi işaretlerinin orta yerinde birden koptu.

“Binbaşı Dehn mi!” dedi Yates. “Malikânenin içinde mi kalıyor kendisi?”

“Pamela’nın kocası!” Marianne, âşığının kendisine taktığı unvanı, onu küçümsemekten duyduğu memnuniyetle telaffuz etmekte ısrarlıydı. “Ya da öyle değildir belki. Zira bana kesinlikle o şekilde davranmadı...”

Demek Dehn’in Rintelen’lerle bağlantısı buymuş diye düşündü Yates. Pamela’nın altına bir sandalye ittirmek için tam zamanında hareket etmişti.

Güçten düşmüş bir biçimde oturdu Pamela. Ne yapmıştı şimdi? Ne *yapmıştı*? Öteki kadını yargının eline teslim ederek, kendi erkeğini de teslim etmişti!

Yates, Pamela’yı soru yağmuruna tutarak, “Kocanız, Binbaşı Dehn, öldü!” dedi.

“Nedir bu?” diye sordu Willoughby. “Neler olup bitiyor burada? Neler söylüyorsunuz?”

Kimse onu dikkate almadı.

Pamela’nın sarkık suratı gri bir renge bürünüyordu. Elleri şakaklarına gitti, nefesini tutup hıçkırmaya başladı.

“Su!” dedi Yates.

Abromivici koşturdu ve bir bardak dolusu suyla geri döndü. Yates, suyu sert bir biçimde Pamela’nın suratına çarptı, yanaklarından ve omuzlarından aşağıya, kıyafetinin üstüne akmasını izledi.

“Binbaşı Dehn, biz Ren nehrini geçtikten sonra teslim oldu. İntihar etti. Ölü bedenini kendi gözlerimle gördüm.”

“Hassas bir adamdı,” diye yorum yaptı Abromivici, “kendine zarar verecek denli hassas.”

“Pamela Rintelen Dehn!” diye sorgulamaya başladı Yates, “evinizde bulunan ve kocanızmış gibi rol yapan kişi kimdir?”

Sefil bir vaziyette, “Bilmiyorum,” dedi Pamela.

“Ne demek şimdi bu... bilmiyorum!” O gece için Yates’in sesi ilk defa yükselmişti. “Bu adamla birlikte yaşıyorsunuz, onunla birlikte yemek yiyorsunuz, onunla yatıyorsunuz... ve bilmiyorsunuz, ha?” İngilizceye döndü. “Binbaşı Willoughby, siz bu Rintelen’lerin evinde bulundunuz. Bu Binbaşı Dehn dedikleri adamı bir tasvir edebilir misiniz benim için?”

Boğuk bir sesle, “Ne olmuş Binbaşı Dehn’e?” diye sordu Willoughby.

“O, Binbaşı Dehn değil. Söz konusu gerçek kişi Lüksemburg’da toprağın altında gömülü. Bu adamın gerçekte kim olabileceğine dair herhangi bir fikriniz var mı, komutanım?”

Willoughby, baştan aşağı bir soğukluk hissetti. Ağzından tükürükler saçarak “O, Dehn olmalı! Çürüğe çıkmış, hasta bir adamdı!” dedi.

Yates ağır adımlarla yürüyerek, “Bu adam neye benziyor?” diye sordu.

“Uzun, pürüzsüz ve kemikli bir yüzü var...”

Araya Pamela girdi. “Yemin ederim onun kim olduğunu bilmiyorum. Bir gün eve geldi ve kalacağını söyledi. O zamanlar hasta görünüyordu. Hasta olduğuna inanıyorum. Lämmlein onun kalmasına izin vermemiz gerektiğini söyledi.”

“Lämmlein onu tanıyor mu?”

“Öyle sanıyorum...”

Lämmlein adının böyle aniden araya sokuşturulması Willoughby’yi çıldırttı. “Allah hepinizin belasını versin!” diye bağırdı. “Neden hiç kimse burada neler olup bittiğini bana anlatmıyor? Abromivici! Tercüme et!” Ama Abromivici’nin not aldığı sayfaları geriye doğru çevirmesini bekleyemedi. Bağırıp çağırmaya devam etti; “Size söylüyorum, benim bununla hiçbir işim yok!” Ardından, içine düştüğü bu kötü durumun kaynağı olarak Marianne’in varlığının bilincine vardı. “Ben bu kızla yattım, ne olmuş yani! Beni aldattı, bu kız herkesi aldattı!”

Marianne, Willoughby'ye doğru sokuldu. Sırtından sert bir biçimde itti onu Willoughby. "Artık bana gelme. *Fort! Weg!*" Kızın kendisine öğrettiği o birkaç Almanca sözcüğü kullanmıştı.

Marianne'in gözleri kısıldı. Demek o da kendisini terk ediyordu. Onu okşayıp sevmiş olan yanakları şimdi iğrenç bir biçimde çene kemiklerinin üzerinden sarkıyordu, gözlerinin altındaki torbalar ona o kötücül, şişko, iktidarsız ve talepkâr adam görünümünü veriyordu. Pamela'yla ve Pamela'nın kocasıyla ilgili işini halletmişti, şimdi onunla da hesabını kapatabilirdi.

"*Fort! Weg!*" diyerek taklit etti onu. "Biliyorum ki keşke hayatına hiç girmeseydim diye düşünüyorsun. Ama beni arzuladığın zamanlar, *Liebling* aşağı, *Mädelchen* yukarı idi."

"Abromivici! Yates! Neler söylüyor bu kız?"

Abromivici alabileceği kadar hızlı bir biçimde not alıyordu. Ve Yates de, Marianne'in öfkeyle kabarmasını kesip araya girecek bir ruh hâli içinde değildi.

"Bu iyi adamlar, onu yatağa atıp beraber olmak için bir genç kızın üzerine atlıyor ve bedenini örtsün diye de elbiseler alıyorlar! Ama ben senin hakkında çok daha fazlasını biliyorum Clarrie, *mein Liebling... ich weiss zu viel!*" **

Willoughby elini havaya kaldırdı. Ona vurmak üzereydi.

"I-ıh!" dedi Yates, "Bir subay ve bir beyefendi!"

"Sen ve Loomis, Kremmen'de yapılan her işten yüzde on komisyon alıyorsunuz! Seni işittim! Matador Kulübü'nde sarf ettiğin her bir sözcüğü işittim ben! *Herr Leutnant*," -Yates'e döndü. Yates, onun gözündeki yaşları fark etti. - "Ben bir hiçim, tek başına bir kızım, herkes bana karşı bir cephe oluşturuyor..."

"Tamamdır Marianne... *gut, gut*," dedi Yates, "Seninle ilgilenmeyeceğim... Abromivici, her şeyi kayıt altına aldın mı?"

"Evet, komutanım!" dedi Abromivici. "Amerikan Silahlı Kuvvetleri'ndeki bir yazman, eğer gerekli koşullar sağlanırsa, söylenenlerin kolayca altı adet kopyasını çıkaracaktır."

"Altı kopya..." dedi Yates, "Bunlardan biri Yarbay Willoughby'ye... Yüzbaşı Troy, bu iki hanımefendiyi bu geceliğine tutmak

* (Alm.) Defol! Uzak dur!

** (Alm.) Sevgilim... çok şey biliyorum.

zorundayız... ama ikisini aynı hücreye koymayalım. Sanırım sizin için de uygundur, değil mi Yarbayım? Fräulein Seckendorff'un daha uzun süre sizin gözetiminiz altında olmasını istemiyorsunuzdur herhâlde?"

"Sen bir ahmaksın, Yates!" oldu Willoughby'nin yanıtı. Ona si-gara tutarken bir yandan da titriyordu. "Düşmanlarını ele geçirmek için durduk yere yolunu uzatıp zahmete giriyorsun..."

Yates, sigarayı kabul etti.

Herkes ofisten çıkmaktayken Profesör, Yates'in dirseğine dokundu. "*Herr Leutnant...* çocuklarımin hatırası..." dedi.

"Ah, evet," dedi Yates, "Profesör Seckendorff... bu konu göz önünde bulundurulacaktır." Kolunu yaşlı adamın omzuna koydu.

"Teşekkür ederim," dedi Seckendorff. "Tüm kalbimle."

10

Kriz vakti gelip çatmıştı. Titiz bir analiz, salim bir kafa ve bütün kaynakların hızla harekete geçirilmesini gerektiriyordu bu durum. Willoughby de hazırды.

Yates'e karşı duyduğu öfke ve soruşturma Marianne'den Pamela'ya ve kendisine döndüğünde hissettiği o dondurucu ümitsizlik hâli, onun için anlık endişelerdi. Arabası gazete merkezi ile Büyük Otel arasındaki yolu daha kat etmeden önce bu hislerini yatıştırmıştı. Zihni, o akşam boyunca kafasına dank eden olguları ince eleyip sık dokumaya başlamıştı. Yates'in başarısını ortaya koyan uzun vadeli planlamaya kindarca bir saygı besleyerek kendisine yönelen darbelerin bir listesini çıkarıyordu zihninden:

Sonradan her işe burnunu soktuğu anlaşılan, adı kötüye çıkmış bir kızla arkadaşlık yapmıştı. Ama o kız herkesi kandırmıştı. Kuşkusuz, onu Karşı İstihbarat aracılığıyla kontrol ettirmesi gerekirdi; burada haklı oldukları bir nokta vardı. Bu durumda da böyle bir kontrolü gereksiz bulduğunu, çünkü kızın Askerî Hükümet'teki görevinden vazgeçtiğini söyleyebilirdi.

Rintelen malikânesinde Pamela'nın ölmüş kocasının adını kullanan adamın kimliğini, ilk bakışta bıraktığı izlenime kapılıp kabul etmişti. Onu neden sorgulamalıydı ki? Rintelen'ler saygın insanlar-

dı. Willoughby'yi tiye almışlardı. Troy'u nüfuzu altına almalı ve Yates daha bu işin içine atlamadan önce, ona malikânedeki bu bilinmeyen kişiyi tutuklama emrini vermeliydi. Bu tutuklama işi öyle ince bir biçimde idare ve sevk edilmeliydi ki, bütün bu mesele Farrish'ten saklanabilsin. Eğer bu adamın potansiyel olarak tehlikeli bir karakter olduğu ortaya çıkarsa, bu Farrish'e hiç de uymayacak, kötü olacaktı. Belki biri şöyle diyebilirdi ki, Marianne bu malikâneye orada neler olup bittiğine göz kulak olması için yerleştirilmişti... üstelik bu doğrudu da! O kaltağın tutup da Binbaşı Dehn rolü yapan adamla yatıp kalkacağı öngörülemezdi ki. Her bakımdan *Kraut*'lara çok fazla güvenmişti. Bu malikânedeki bütün bir yuvalanmanın üzerine gidip göz açtırmayacaktı; Lämmlein, Prens Yaşa'nın Rintelen İşletmesi'ndeki hisselerini kendisine devredeli beri eli serbestti artık.

Lämmlein! Lämmlein da bu işin içindeydi. İşte gerçek mesele buydu. Böylesine zararsız, işgüzar ve banka kâtibine benzeyen bir adam... General'le ava çıkmış ve geyiği onun avlamasına izin vermişti... Fakat onun kafasının içinde neler olup bittiğini nereden bilebilirdiniz ki? Pamela, malikânedeki adamın gerçek kimliğini Belediye Başkanı'nın verebileceğini söylemişti... Bütün bu süre içinde onunla işbirliği içerisinde olmalıydı. Bu *Kraut*'ların Allah belasını versindi, hiçbirinin bir iyiliği dokunmuyordu. Üstelik Lämmlein'in bütün bildiği bu değildi. Belediye Başkanı, Rintelen hisseleriyle ilgili anlaşmanın da içindeydi ve Kremmen'deki tüm işlerden kesilen yüzde onluk vergiyi de biliyordu. 'Şu berbat yüzde on' diye düşündü Willoughby, Loomis'le paylaşmak zorunda olduğu bu yüzde, şimdi kendisine daha fazlasına mal olabilirdi. Eğer Büyükler Ligi'nde oynamak istiyorsan, böyle küçük şeylere burnunu sokmaman gerektiğinin ispatıydı bu yalnızca.

Willoughby'nin kendisine dönük öfkesi, birden Loomis'e yöneldi; onu bu yüzde on dolandırıcılığına çeken Loomis olmuştu. Ardından öfkesi yatıştı ve Willoughby kendi kendine, son kertede neye ve kime karşı önlemler alması gerektiğini sordu.

Arabası Büyük Otel'e yaklaştığında, Willoughby kendisine sıkı bir eylem planı hazırlamış durumdaydı.

Loomis'i yatağından kaldırdı.

Suratı da pijamaları gibi buruş buruş olmuş Loomis'in tam anlamıyla uyanabilmesi belli bir süre aldı. Uykulu hâlinin muğlaklığında, yarım yamalak bir biçimde Willoughby'nin başının bir tür derde girdiğini kavramıştı.

Ağırlaşmış diliyle "Ne diye bana geldin?" diye sordu. "Önce kızımı elimden alıyorsun, sonra kendi işimde beleşe konuyorsun... senin hiçbir arkadaşın yok, hiç kimse. Senden hoşlanmıyorum. Bırak da uyuyayım."

Willoughby onu sallayıp çekiştirdi.

"Kalk üstünü giyin! Ve çabuk ol!"

"Nedenmiş?"

"Salakca sorular sorma. Belki... başım dertte. Ama seninki de öyle!"

"Benim bir derdim falan yok. Mesele nedir?"

"Şu yüzde on işini biliyorlar."

Bu söz Loomis'i sarsıp sancılı bir biçimde uyandırdı. Kısa pantolonlarını bulma gayretiyle etrafta koşuşturdu; sıska bacakları ve onların diken diken olan seyrek kılları, görüntüyü daha da grotesk bir hâle getiriyordu.

"İşte!" Willoughby kısa pantolonları yerden topladı ve onları Loomis'e doğru fırlattı. "Her şeyi karman çorman, pasaklının tekisin. Hep öyleydin. İşte bu da gömleğin. Seni giydirmemi de ister miydin?"

"Ne yapacağız? Kim biliyor bu meseleyi? Kim açığa çıkardı?"

Willoughby'nin ağzının kenarları küçümser bir edayla büzüşmüştü. "Kim açığa çıkarmışmış! Kendin ele verdin onu! Herkesin ortasında, herkesin gittiği bir barda, Marianne'in önünde bunun hakkında konuşan sen değil miydin?"

"Sen başlattın! Bundan ilk bahseden sen oldun!"

"Kimin başlattığı hiç de umurumda değil. Sen! Ben! Her hâlükârda kız bununla çıkageldi işte. Yates bunu biliyor. Troy bunu biliyor."

Loomis yatağına oturdu, fermuarı yarı yarıya açtı, gömleğinin düğmeleri iliklenmemişti. Willoughby'ye dik dik baktı ve onu baştan sona süzerek birbiri peşi sıra "Ne yapacağız? Ne yapacağız? Ne yapacağız?" diye sorup durdu.

“Eğer kendini toparlamayı başarabilirsen, arabaya atlayıp Lämmlein’in evine git. Pijamalı olup olmaması umurumda değil, sadece al onu buraya getir... bu yapabileceğin bir şey. Troy ve Yates’in elinde, üzerinde harekete geçebilecekleri bir şey olarak, sadece Marianne’in sözü var. Bu hanımın harika biri olduğu da böylece açığa çıktı! Kuşkusuz, inandın sen ona... şu aptalca buz teknesi hikâyesine. Saçmalık! Onun Münih ayaklanmasında yer aldığına... onun gibi bir kızın! Münih’teki bir bira mahzeninde, batakhane de yer alabilirdi olsa olsa! Pekâlâ, onu bütün bol keseden yalanlarıyla birlikte yakaladılar, o da rezil bir şeye dönüştü... ve işte buradayız!”

“Ne yapacağınız peki?”

“Sana anlattım! Lämmlein’i getir! Lämmlein baştan beri senin bu yüzde on işini biliyor. Hem kendisi hem de Ticaret Odası çenesini tutmalı. Onu sorumlu tutacağım. Biz gidersek o da gider, söylenebilecek tek şey bu.”

“Evet,” diye başıyla onayladı Loomis, “Evet, evet. Eğer yapılacak doğru şeyin bu olduğunu düşünüyorsan.”

“Doğru şeymiş! Yapılabilecek *tek* şey bu!” Willoughby, Lämmlein’den sessiz kalmasını isteyeceği daha bir dizi başlık olduğunu Loomis’e anlatmak için herhangi bir sebep görmedi. Loomis hâlihazırda bildiği konularda bile pek güvenilir biri değildi. Tanrım, ne türden adamlarla iş yapmak zorunda kalıyordu böyle!

Willoughby, Loomis’in sahra ceketini asılı olduğu askıdan alıp Yüzbaşı’nın omuzlarına yerleştirdi. “Her şeyi düze çıkarmak için elimizde yalnızca bu gece var. Seni odamda bekleyeceğim.”

Loomis’i kapıdan dışarı itti, ışıkları söndürdü ve ona koridor boyunca eşlik etti. Loomis merdivenlerden tökezleye tökezleye indi, uyanıktı ama hâlâ sersem gibiydi. Onun arkasından bakan Willoughby, endişeyle başını iki yana salladı. Bu Loomis’i asla almamalıydı Askerî Hükümet’e... Birliği’nde bile olmamalıydı bir şekilde. Bağlılık! Arkadaşlık! Belki de acıma duygusu. Duygularınla işini asla birbirine karıştırmayacaksın. Bu durumun bedelini ödemele sonlanıyordu her zaman işler.

Loomis, karanlık ve ıslak caddeler boyunca gittiği yolu hissediyordu. Hafif bir sis oturmuştu. Bir küfür savurup ön camını sildi aracın, yollarda bombardımandan kalma deliklerin yol açtığı ani engelleri en iyi şekilde aşabilmek için bir frene bir gaza asılıyordu. Banliyö bölgesine yaklaştıkça yollar biraz düzeldi ama aynı zamanda ortalık da daha fazla karardı; yeterince kömür yoktu ve Lämmlein da, gece boyunca her bir blok başına en fazla bir sokak lambasının yanmasına izin vererek elektrik tasarrufu sağlıyordu.

Nihayet Lämmlein'in evine, somon pembesi rengindeki, hasar görmemiş, iyi durumdaki villaya vardı. Arabayı kaldırımın üzerine çıkarmaya zahmet etmedi. Araçtan atlayıp indi, dutla kaplı dörtgen şeklindeki çitler boyunca yürüyüp evin sağlam ve büyük kapısına ulaştı, zilin düğmesini aradı, buldu ve çaldı. Herhangi bir adım ya da ses işitmedi cevaben. Yanan bir ışık da göremedi. Terliyordu. 'Evde değil' diye düşündü, piç kurusu evde değil. Ne yapacaktı? Ne yapacaktı?

Tabancasını çekti çıkardı ve kabza tarafıyla kapının tahta kısmına vurmaya başladı. Vurma sesi gecenin içinde yankılanıyordu, niyetlendiğinden daha hiddetli, boşluktan gelen bir gürültüydü bu. Şimdi hem Lämmlein'in evinde hem de komşu evlerde ışıklar yanmıştı işte.

Üst kattan, "*Ja, was ist denn? Ja! Ja!*"* diye endişeli bir kadın sesi geldi.

"Açın kapıyı. Belediye Başkanı Lämmlein nerede?"

"*Ja! Ja!*"

Adım sesleri kapının arkasına kadar geldi. Kapı aralandı ama hâlâ zincirliydi.

"*Amerikan Militär,*" dedi Loomis. "*Açın kapıyı! Lämmlein!*"

Uzun, ince ve kemikli bir kadındı; bir deri bir kemik görünümü, o üzerine bol gelen, turuncu renkli, saçaklı geceliğinin ardında pek de saklanamıyordu, titreyerek kapının zincirini açtı.

"*Was ist denn?*"

Loomis onu bir kenara ittirip "Loomis nerede?" diye sordu.

Üst kata işaret etti kadın. Loomis hızla merdivenleri çıktı, tabanca hâlâ elindeydi. Üst katın koridorunda, yatak odasının kapı aralı-

* (Alm.) Evet, nedir, ne oluyor?

ğını kaplamış bir vaziyette, geniş ve beyaz renkli bir gece kıyafetine sarınmış *Bürgermeister Lämmlein* dikilmekteydi.

“Ah, Yüzbaşı Loomis,” dedi, fark edilir bir biçimde rahatlamıştı. “Bizi korkuttunuz. Zavallı karım. Kapıyı çalışınız tanıdık geldi, bilirsiniz işte... Gestapo da böyle gelirdi, geceleri, hep geceleri...”

“Derhal benimle beraber gelmeniz gerekiyor. Yarbay Willoughby...”

“Yarbay’a bir şey olmadı değil mi? Odama gelin, lütfen. Orası soğuktur. Ani cerayana karşı çok hassasımdır ben, Yüzbaşı. Kötü ve yetersiz gıda yüzünden, düşük kalori değerleri, bilirsiniz işte...”

Loomis, Belediye Başkanı’nın peşinden odasına gitti. *Lämmlein*, dolabın içinde kıyafetini bulmaya çalışıyordu. “*Ach*,” dedi, “karım... eşyayı kendince bir düzen içinde koyar. Ardından da ben onları hiçbir zaman bulamam. Pekâlâ, en azından terliklerim burada.” Üstü mermer kaplı, küçük komodini açtı.

Loomis, onun terliklerini giymesini, yataktan mavi püsküllü örtüyü çekip almasını ve bedenini ona sarıp sarmalamasını izledi. *Lämmlein*’in böylesine ağır hareket etmesi onu epey çıldırttı.

“Yarbay Willoughby’nin sizi beklediğini söyledim değil mi? Söylemedim mi?”

“İyi ama ne oldu? Ne oldu ki? İşler, benim giyinmemi bekleyemeyecek denli umutsuz bir hâl almamıştır herhâlde...”

Almanya’nın yakın tarihiyle derinlemesine ilgilenmiş biri olarak, hangi nedenle olduğunu tam bilmeden gece vakti gönüllü bir biçimde evini terk etmemesi gerektiğini biliyordu.

“Ne olmuşmuş!” dedi Loomis. “Her bakımdan bir ihanete uğradık. Bir soruşturma yürütülüyor ve siz de içindesiniz. Yani biz de tümüyle içindeyiz. Hazırlanmanız daha ne kadar vakit alacak acaba? Allah’ın belası *Kraut*’lar, Allah’ın belası derecede yavaşlar... yavaşlar... yavaşlar!”

Odanın içinde, çiçek desenli perdeleri çekili vaziyetteki pence-
renin oradan, beyaza boyalı kapıya kadar adımlayıp duruyordu, bu sıcakkanlı ve huzur dolu oda onun huzursuzluğunu daha da artırıyor-
yordu.

“*Ach Gott!*” dedi *Lämmlein*, “korkunç bir şey bu.”

“Evet, korkunç, kesinlikle öyle!” diye yanıt verdi Loomis. Uyuşuk ve aşırı titiz bir biçimde hareket eden Lämmlein uzun iç çamaşırlarını giyinmekteydi. Loomis, bir an önce Willoughby’nin yanına dönmek istiyordu, Willoughby onun tek dayanağıydı. “Üstünü başını giyinmen neden bu kadar uzun sürüyor yahu?”

Neden mi öyleydi? Lämmlein kıyafetlerini yanlış yere kaldırırdı; bir gün önceki çoraplarını çamaşırların arasına atmıştı, peki ama temiz olanlar neredeydi? Lämmlein oyalanıyordu. Hummalı bir biçimde Loomis’i başından savmaya çalışıyordu. Loomis “*Her bakımdan bir ihanete uğradık*” deyip zırlayalı beri, Lämmlein bu çok mühim açıklamanın kendisi için ne ifade ettiğini düşünmekle meşguldü. Onu da incitebilecek bir ihanet ne olabilirdi ki? Yaptığı herhangi bir işte, gerek Askerî Hükümet’in bir dizi yasa ve buyruğunun, gerekse yürürlükte kalmasına izin verilen Alman ceza yasasının getirdiği maddelerin içinde kalmaya büyük bir dikkat göstermişti. Nerede bir ihlal gerçekleştirdiyse, onu bu ihlale zorlayanların işgalcilerin ta kendisi olduğunu görmüştü... ister Rintelen hisselerinin devredilmesi işi olsun, ister bütün işlerden kesilen yasadışı komisyon olsun, bu böyleydi. O küçük bir insandı sadece ve verilen emirlere itaat ediyordu. Tek zayıf noktası Pettinger’di, hatta o noktada bile, kendisi küçük insan olarak hareket etmişti... ama bu, o an için batık durumdaki ve mücadele hâlindeki bir iktidarın buyruklarına itaat eden küçük bir insandı. Kendisi, Willoughby ve Loomis hakkındaki herhangi bir soruşturma, belli bir noktada, Rintelen malikânesine ve Rintelen İşletmesi’ne yönelmek durumundaydı... onu töhmet altında bırakabilecek tek unsur ortadan kaldırılmalıydı. Şimdi. Bu gece.

Lämmlein arayıp taradıktan sonra nihayet yüksek bağcıklı botlarını bulabildi. Onları uzun süredir giymemişti. Bağcıkları yırtık pırtıktı. Botlarını bağlamak için yere eğildi ve bu eğilmiş pozisyonundan yararlanarak Loomis’i gözlemledi. Bağcıklarını kopardı. Bir düğüm atmaya başladı. Düğüm de kayıp koptu. Şimdi bağcıkları yeni baştan botun delik yerlerinden geçirmek zorundaydı.

“Orospu çocuğu seni! Cehenneme kadar yolun var!” Loomis artık sabrının sonuna gelmişti.

“Lütfen ama?” dedi Lämmlein.

“Neden hazırlanmıyorsun ki?”

“Telefon etmeliydiniz bana,” dedi Lämmlein. “Geldiğinizde hazırlanmış olurum o zaman...”

Evet, neden telefon etmemişti ki? Neden Willoughby bunu düşünmemişti ki? Her şeyi düşünemezsiniz ya. Ya da belki de Willoughby telefonu kullanmaktan çekinmişti.

“Sizin bir arabanız var, öyle değil mi?” diye sordu Loomis.

“Evet. Hatırlamıyor musunuz? Yeterince naziktiniz bu konuda...”

“Pekâlâ. Ben doğrudan Büyük Otel’e gidiyorum. Siz de arabanızı alın ve giyinmeniz biter bitmez otele gelin.”

“Tabii efendim,” dedi Lämmlein, “birazdan orada olacağım.”

Loomis fırtına gibi çıktı gitti.

Lämmlein botlarına bir tekme savurup dolaptan uygun bir çift ayakkabı çekip çıkardı. Loomis’in adım seslerini dinledi; koridor-
dan geçip alt kata, oradan da dışarıya ve çakıllı yola... Loomis’in
araba motorunun çalışma sesini ve arabanın gecenin içine doğru
kalkıp gitmesini de dinledi.

Bir anlığına gülümsedi. Ardından hızla elbiselerini üzerine geçirdi, çelimsiz karısını yanına çağırıp muhtemelen birkaç saat içerisinde geri döneceğini söyledi, garaja koşturdu, büyük siyah limuzini geri geri giderek garajdan çıkardı; eskiden *Gauleiter*’e* ait olan, gösterişli ve hızlı bir resmî araçtı bu.

Yates, Abromvici’nin hazırladığı belgenin kopyalarını katlayıp katlayıp geri açıyordu. Ne kadar acele bir biçimde hazırlanmış olursa olsun, Abromivici’nin daktiloda çoğalttığı diğer her şey kadar derli topluydu bunlar da.

DeWitt bunları almaya davrandı. “Bırak da parçalarına ayrıl-
madan önce geri alayım şunları, lütfen. Seni bu kadar asabi yapan
şey ne?”

“Daha önce hiç olmamıştı bu bana,” dedi Yates. “Bu gece önce-
sinde hiç olmamıştı. Yapbozu görüyorum, bütün parçalar bir anlam
ifade etmeye başlıyor, kimisi hâlâ kayıp olsa da tablonun bütünü or-
taya çıkmaya başlıyor.”

* Nazi Partisi’nin bölge başkanı.

“Ne tablosu?” diye sordu DeWitt; ellerinin hareketinden, önündeki sonuçları geçerli ve kabul edilebilir bulduğu ama öyle ahım şahım şeyler olduklarını düşünmediği anlaşıyordu. “Hoş bir kız, yalan yanlış birtakım numaralar çevirerek birisinin yatağına kurnazca sızıvermiş. Kanıtlayabildiğin tek şey bu. Diğer her şey birtakım imarlardan ve varsayımlardan ve kanıtlarla desteklenmediği müddetçe bir hayrı dokunmayacak ifadelerden ibaret.”

“Pekâlâ,” dedi Troy, “bundan biraz daha fazlası söz konusu, öyle değil mi? Loomis ve Willoughby’nin şu yüzde onluk dolandırıcılığı... yüce Tanrım, üstelik biz buraya Almanlara demokrasi öğretmeye geldik!”

“Tanık: Marianne Seckendorff... sorumsuz bir yalancı olduğunu ortaya koyduğunuz kişi.”

“Rintelen malikânesinde saklanan bir Nazi... Willoughby’nin ikinci adresi, kendisinden koparıp alamadığımız yerin ta kendisi.”

“Onun bir Nazi olduğunu nereden biliyorsunuz peki?”

Yates, “Pekâlâ, o Dehn değil. Dehn öldü,” diye yanıtladı bu soruyu.

“İyi ama kim bu adam? Neden tutuklanmadı?”

Yates omuzlarını silkti. “Komutanım, bu işi sizden gelecek ek emirler olmadan yapmanın fazla ileri gitmek olacağını düşündüm.”

“Ah, şu eski Askeriye oyunu. Bundan pek hoşlanmayacak denli uzun süredir Ordu’dayım ben.” DeWitt ileri doğru uzandı, elleri de güçlü bir biçimde odaya yayılıyordu. “Öyle zamanlar vardır ki, eğer neyin peşinde olduğunu biliyorsan, darbelerini kendi başına indirmen icap eder. Sen biliyor musun peki? Nedir bu? Willoughby mi? Malikânedeki adam mı? Farrish mi? Yoksa bütün bu adamlardan daha büyük bir şey mi?”

Yates suratını astı. Elini saçlarının arasında hareket ettirerek “Bilmiyorum komutanım. Bu gece her şey, bir anlamda üzerimde toplanıyor gibi. Onlar hakkında düşünecek kadar zamanım olmadı,” dedi.

“Enine boyuna düşün işte! Hadi bakalım!”

“Bir zamanlar siğillerim vardı. Bir tanesini yok ettiğimde... geri gelirdi, aynı noktada ya da başka bir yerde. Tipik bir örnekti bu. Willoughby, kendisi gibi olan onca kişiden biri olduğunu ve yaptıklarının yanına kâr kalacağını düşünmeseydi, bu yaptığı şeyleri ya-

pamazdı. Neden Avrupa'ya geldiğimize dair belli fikirleri olan biri o. Bizler hür teşebbüsün şövalyeleriyiz... kimse kafamıza çakmadığı sürece, en kârlı olan şeyi yapma hürriyetidir bu. Bizim herhangi bir planımız, programımız olmadığını düşünürdüm ben. O ise bana bir programımız olduğunu düşündürdü...”

Yates kısık bir sesle konuşuyordu. DeWitt'in kendisiyle aynı düşüncede olup olmadığını ya da en azından onun öncüllerini kabul edip etmediğini gözlemliyordu.

Bir duraksamanın ardından, “Çok fazla nefret ediyorsun sen,” dedi DeWitt.

Yates'in gözlerinde hafif bir gülümseme vardı. “Savaşta öğrendim bunu komutanım. Şu dünyadaki bütün huzur ve rahatlık için bunu tekrar unutmak istemiyorum.”

“Hadi yeryüzüne, toprağa geri inelim!” dedi DeWitt. “Sence elimizde yeterince –senin deyişinle– bu adamların kafasına çakacak kadar şey var mı?”

Yates ciddiyetini korudu. “Sanırım kısmi, yerel bir başarı elde edebiliriz.”

“O hâlde neyi bekliyorsun?”

“Ben sadece bir Teğmenim, komutanım... ve özünde bir üniversite hocası. Ayrıca yarın General ‘Çekin ellerinizi!’ diye emrederse ne olacak?”

“Yarına daha çok var,” dedi DeWitt. “Yarın Farrish'i ve başka bazı kişileri göreceğim. Bu arada, gece senindir.”

Çantasından konyak şişesini çıkardı, masadan üç küçük bardak alıp doldurdu ve kendininkini havaya kaldırdı.

“Neyin şerefine içelim?” diye sordu.

“Eve dönüş!” dedi Troy. Karen'ı düşündü.

“Büyük Haçlı seferine!” dedi Yates, düşünceli bir biçimde.

DeWitt hayli ayıktı.

“Ordu'ya!” dedi.

Lämmlein, Rintelen'lerin malikânesine vardığında geceyarısı saat 1 idi. Pettinger'i hâlâ uyanıkken yakalamıştı, şöminesinde yaktığı kâğıtların ince, gri küllerini eşelemekle meşguldü.

“Bu durumda zaten biliyorsunuz, ha?..” oldu Lämmlein’in ilk sözleri.

Pettinger küllere işaret etti. “Hayatımda hiçbir şey yeni değil benim!” Maşayı bir kenara kaldırdı. “Gelmeni bekliyordum, *Herr Bürgermeister*. Bu gece buralı bir rehber ihtiyacım olacak. Pamela akşam saat 8’den beri yok. Dul kadın tümüyle kafayı sıyırmış... nasıl çırpınıp cıvıldaşıp durduğunu işitmedin mi?”

“Pamela gitti, ha...” dedi Lämmlein.

Pettinger’in yatağına yaslandı, ağzı açık, gözleri yuvalarından fırlamıştı... sanki bir adam yutamayacağı kadar büyük bir lokma yutmaya çalışıyordu. Pamela’nın yokluğu, Loomis’in geceyarısı uyarısıyla bağlantılıydı. Lämmlein yerinde rahat duramadı. Pamela neden onu ihbar etsindi ki? Rintelen’lerin menfaatlerinin tek koruyucusunun kendisi olduğunu biliyordu.

Pettinger, “*Gott verdamm!*!”* diye bağırdı. “Orada öyle yıldırım çarpmış gibi dikilme! Bir şeyler yap! Bu şehri biliyorsun! Nereye gideyim ben?”

Donuk bir ifadeyle “Bir münakaşanız mı oldu?” diye sordu Lämmlein.

“Evet, kuşkusuz! Her Allah’ın dakikası benim çüküme yapışıp duruyordu. Aylarca ve aylarca ve sonsuza kadar kim katlanabilir ki buna?”

“Şu kız nerede peki, Marianne?”

“Nereden bileyim ben? Willoughby çağırttı onu. Genelde geceyi onunla geçirir.”

“Onunla da ortalıkta oynaşıyor muydunuz?”

Pettinger burnundan soluyarak, “Bir erkeğin arada rahatlamaya ihtiyacı vardır,” dedi.

Lämmlein’in eli vücudunda bir şeyler aranıyordu sanki, bunun ne olduğunu bilmiyor, amaçsızca hareket ediyordu.

“Bu düşündüğümden de kötü,” diye inledi. Parti siyasetinden uzak durması, Willoughby’yi terbiye etmesi, bütün o işler, yemek zorunda kaldığı bütün o şeyler... hepsi boşunaydı. Pettinger çürümüş bir tahta parçasıydı ve kırıldığı anda, kendisinin inşa ettiği o iskeleyi de devirmektedir.

* (*Alm.*) Allah kahretsin!

“Hiçbir şeye hayrının dokunduğu yok!” dedi Pettinger. “Toparla kendini.”

Lämmlein dik dik baktı ona. O bitkin hâli öfkeye dönüşmüştü. “Hiçbir hayrım yokmuş!” diye bağırdı. “Hiçbir hayrım, ha! Belki de o büyük fikirlerini ben keşfetmişimdir! Erich Pettinger, *Obersturmbannführer*, yeni Almanya’nın lideriymiş gibi ahkâm kesen adam, bir iktidarı öbür iktidara karşı oynatan büyük siyasetçi... gelgelelim, iki kadını bir hizada tutamıyor ya da kendi kuyruğunu kontrol edemiyor!”

Bu küçük ve uysal memurdan gelen saldırı karşısında bir anlığına afalladı Pettinger.

“Eğer iktidardaysan, mühim ve zeki biri olmak da kolay tabii!” diye saydırmaya devam etti Lämmlein. “Bunu herkes yapabilir, herhangi bir kartpostal ressamı,* herhangi bir demagog, herhangi bir serseri! Ama elinde iktidar olmadığı zaman... sabırlı olman, beklemen, organize olman ve planlama yapman gerektiği zaman...”

Pettinger, Lämmlein’in suratına tokadı yapıştırdı. Tokadın etkisiyle *Bürgermeister*’in kafası öne doğru düştü. Bu darbe Lämmlein’i hakiki statüsüne geri getirmiş, Alman disiplini yeniden tesis etmişti. Belediye Başkanı’nın yüzü, Pettinger’in o ağır elinin konduğu bölge dışında, kül rengine dönüşmüştü.

Bundan daha azını söyleyen insanları bile öldürdüğünü anlattı ona Pettinger. “Ve her ihtimale karşı, eğer aklından beni Amerikalılara teslim etmek, düzgünce paketleyip bedenimden ya da cesedimden yararlanmak ve karşılığında onlardan hoş birtakım lütuflar koparmak geçiyorsa, senin konumunu da biraz aydınlatayım dilersen. Benim Binbaşı Dehn olduğumu Willoughby’ye yutturan kimdi acaba? Sendin. Dolayısıyla birbirimize bağlıyız ve eğer beni yakalarlarsa birlikte asılırsınız... Zor bir durumda olabilirim, hatta kendimi bu duruma kendim de sürüklemiş olabilirim... ama beni bu durumdan çıkarmak için her şeyi yapacak olan da sensin. Anlaşıldı mı?”

Felaketin boyutları Lämmlein’i kısıkvrak yakalayivermişti.

“Evet,” dedi.

* Hitler’in siyasete atılmadan önce bir dönem geçimini kartpostal resimlerini kopyalayarak sağladığı bilinir. –çev.

“Pekâlâ, şimdi bir yerlere götür beni!” diye emir verdi Pettinger.

“Nereye gitmek istersiniz?”

“Hiçbir fikrim yok.”

“Willoughby bekliyor beni!” diye bir mazeret sundu Lämmlein.

“Bırak beklesin! Kremmen’de bir yer bul bana. Bağlantılarımı korumalıyım. Böyle bir şeyin, tarihin önünde engel oluşturmamasına izin veremeyiz!”

Lämmlein ona baktı. Tarih ha! Bu adam, kendi aptallığı yüzünden son saklandığı yerden sürülmekteydi ve Tarih hakkında atıp tutuyordu! Yine de Pettinger’in tavrında görkemli bir şeyler vardı. Lämmlein titredi. Bir kartpostal ressamı onu ve ülkesini peşinden sürüklemiş, şan ve görkemin doruklarına çıkarmıştı. Önemli olan bir adamın ne olduğu ya da köşeye sıkışıp sıkışmadığı değildi... onun içindeki vizyondur.

“Bir yer biliyorum,” dedi Lämmlein. “Herr von Rintelen’in bombalanmış ofisindeki eski hava-saldırısı sığınağı. Sizi oraya götüreceğim. Orada bir hafta kadar kalacaksınız... daha sonra sizi şehir dışına çıkaracağım.”

Pettinger suratını astı.

Giriştiği isyanın son titrekle aleviyle, “Evin rahatlığını özleyeceksiniz tabii!” diye hak verdi ona Lämmlein.

Pettinger hiç bozulmamış durumdaki yatağından pembe renkli, tüyleri kabarık bir battaniyeyi çekip aldı.

Lämmlein onu aceleye zorlarken, “Burası savaştan beri hiç kullanılmadı. Bir feneriniz yok mu? Sanırım benim arabada bir tane olacaktı. İki battaniye alın. Size yiyecek bir şeyler getirmeye çalışacağım. Hadi bakalım, hadi!”

Viktorya tarzı küçük masasından tabancasını ve mermilerini aldı Pettinger. “Bunu bir tüfek olarak da kullanabilirsin,” deyip bunun nasıl yapıldığını gösterdi Lämmlein’a. “Tahta kılıfı kundak olarak da kullanılabilir, gördün mü?”

Lämmlein donuk mavi bir renkte parıldayan namlu kısmına baktı silahın. İçten gelen bir ifadeyle “Umarım kullanmanıza gerek kalmayacak,” dedi. Silahlı bir çatışma istemiyordu. Kendi sırrını, makamını ve çıkarlarını koruyabilecek yegâne şey, Pettinger’in bütününü ve sessiz bir biçimde kayıplara karışmasıydı.

Pettinger yanıt vermedi. Battaniyeleri kolunda, kılıfındaki tabancası ise koltukaltının boşluğunda merdivenlerden aşağı indi, oradan ana salona girdi, kocasının masasının arkasında oturmuş eski defterleri karıştıran o hantal Dul kadını da geçti.

Önderinin peşinden mutlu mutlu yürümekte olan Lämmlein, onu yakaladı ve “Ayrılırken Frau von Rintelen’le vedalaşabilirsiniz. Ne de olsa, size karşı kibar bir evsahipliği yaptı,” diye öneride bulundu.

Pettinger durdu, arkasını döndü ve baktı. Devasa ve hareketsiz et yığınının gördü. Kısa bir süre için, yukarıya, imparatorluğun kurucusu Maxie’nin portresine ve birbirine kavuştuğu ellerine baktı.

“Hadi bakalım!” dedi.

Adımları hızlandı. Kapiya vardığında neredeyse koşuyordu.

Lämmlein ona yetişmek için hayli zorlanıyordu.

11

DeWitt, tam saat dokuzda, arabasıyla Askerî Hükümet ofisinin önüne geldi, girişin hemen yanındaki çerçeveli isim levhasına baktı ve yürüyerek ikinci kata çıktı. Şimdiden dilekçe sahibi Almanlarla dolmuş olan koridorda, üzerinde büyük ve dikkat çekici harflerle “V. LOOMIS, YÜZB., LVZ SNF., EKONOMİK İLİŞKİLER – *Wirtschaft*” yazılı kapiya ulaşana kadar aşağı doğru ilerledi.

Kendisine selam veren ve kapının oradaki masayı işgal eden Çavuş’u da geçip Loomis’in özel odasına daldı. Loomis henüz gelmemişti. DeWitt, Loomis’in koyu renkli, pürüzsüz bir biçimde cilalanmış masasının arkasındaki sandalyeye oturdu. Oraya ilk kez gelmekle kalmamış, pek de dinlenerek geçirdiği söylenemeyecek bir gecenin ardından Loomis’e bir sabah sürprizi de hazırlamıştı.

Telefon çaldı. Dokunmadı DeWitt cihaza. Dışarıdaki Çavuş’un paralel hattan verdiği yanıtı işitti. “Hayır, Yarbay Willoughby, Yüzbaşı henüz burada değil. Teşekkürler komutanım. Emredersiniz.”

Willoughby yukarıda ve civardaydı demek; bu da iyiydi. DeWitt bu insanların aklını aslında neyin kurcaladığını merak etti. Muhtemelen sıradışı bir şey yoktu. Savaşı kazananlar olarak, kendilerine yeni bir kurallar manzumesi belirliyorlardı sadece, savaş sırasında

olduğundan ya da memlekette olduğundan çok daha az kısıtlayıcı hükümleri bulunan... Hayır, bu tümüyle yeni bir kurallar manzumesi olamazdı. Yates haklıydı. İnsanlar ahlaki değerlerini ve yasalarını daha önceki tecrübeleri, alışkanlıkları ve gelenekleri temelinde oluştururdu. Burada açmakta olan çiçeklerin tohumları, geriye, Amerika'ya uzanıyordu. Bu insanların, herhangi bir yardım olmaksızın, sınırsız gücün, sınırsız özgürlük anlamına gelmediğini anlamalarını nasıl bekleyebilirdi ki? Kimisi için savaş kan, acı ve üzüntü demekti, çoğu için ise bir kazanç kaynağı. Şimdi artık daha fazla kan dökülüyordu, acılar dinmiş, üzüntü ortadan kaybolmuştu. Şimdi Zafer, lütfunu herkese sunuyordu, bunu kabul etmemek için aptal olmalıydınız. Loomis'i suçlamaya hakkı var mıydı?

Loomis kapıyı açtı ve ziyaretçisini görür görmez kısaca duraksadı.

"Sandalyeni aldım," dedi DeWitt. "Kusura bakma."

"Lütfen, siz oturun," dedi Loomis. "Tabii rahatınız yerinde olduğu müddetçe, komutanım." Şapkasını, ceketini ve silahını astı. Bu işlere harcayabileceği kadar çok zaman harcadı. Ama ne yaparsa yapsın dönüp DeWitt'le yüz yüze geleceği anı sonsuza kadar uzatamazdı.

"Oturun," dedi DeWitt.

Kendi makamınızda sizden oturmanızın istenmesi garip bir duyguydu. Loomis için aynı zamanda konumunun da göstergesiydi... hakları ve ayrıcalıkları zaten elinden alınmış durumdaydı.

DeWitt, Yüzbaşı'nın yüzündeki kabarık, hamur kıvamındaki şişkinliği fark etmişti. Belli ki uykusunu iyi alamamış ya da hiç uyuyamamıştı. Gözlerinin altındaki gölgeler, şişmiş gözkapaklarının içinde bu gözleri daha da küçük gösteriyordu.

"Kahvem yok," dedi Loomis. "Çavuş'un bir elektrikli ısıtıcısı var, savaşta kurtarılmış, bilirsiniz... ondan kahve ister miydiniz?"

"Hayır, teşekkürler," dedi DeWitt.

Bu sözlerle birlikte, konuşulabilecek genel mevzular da bitmiş oldu. Loomis, DeWitt'in şimdi asıl konuya gireceğini biliyordu.

DeWitt bunu özel bir nezaket göstererek yaptı. "Seni korkutmak istemiyorum, Loomis," dedi. "Sana herhangi bir sarsıntı yaşatmak

da istemiyorum. Çirkin bir iş döndüğünü biliyoruz. Şu aldığınız yüzde onluk avantayı kastediyorum.”

“Bu doğru değil,” diyerek araya girdi Loomis. Kendisine ve Lämmlein’a, *Her şeyi inkâr edin* demişti Willoughby dün gece. *Size nasıl sorarlarsa sorsunlar, ne vaat ederlerse etsinler, her şeyi inkâr edin. Bir parçacık bile kanıt yok ellerinde.*

DeWitt hafiften itiraz eder bir tarzda ellerini havaya kaldırdı.

“Ama yemin ederim size, Yarbay...” *Siz her şeyi inkâr edin ve gerisini dert etmeyi bana bırakın.*

“Lütfen, yemin etmeyin,” dedi DeWitt.

“Bu korkunç bir söylenti, komutanım. O kız bunu yaydı, çünkü benimle ve Willoughby’yle ödeşmek istedi.”

“Willoughby mi konuştu seninle?”

“Evet, komutanım.”

“Başka ne anlattı sana?”

“Hiçbir şey.”

“Hiçbir şey demek?”

DeWitt’in onu tehdit etmemesi ya da bağırmaması veya direktifler yağdırmaması Loomis’in cesaretini kırmıştı. Tırnaklarını yemeğe başladı.

DeWitt şöyle düşündü: Daha yaptıkları şeye bağlı kalacak cesaretleri bile yok bunların. Onlarla Almanlar arasındaki şu büyük fark nerede acaba?

“Komutanım, Yarbay Willoughby’yi çağırmamız gerektiğini düşünmüyor musunuz? O da doğrulamaktan memnun olacaktır ki...”

“Henüz değil Loomis, henüz değil. Önce seninle konuşmak istiyorum, çünkü bir şekilde, senin için hafifletici kimi sebepler olduğunu hissediyorum. Sana kişisel birkaç soru sormama izin verir misin?”

Loomis başıyla onayladı.

“Sivil hayatta ne yapıyordun Loomis? Küçük bir radyo dükkânın vardı, öyle değil mi? Ve bir karın vardı, değil mi? Geçinip gidiyor-dunuz?”

“Aşağı yukarı öyle.”

“Ve şimdi dükkânın kapalı?”

“Karım onun açık kalmasını sağlıyor.”

“İyi ama satacak radyo yok.”

“Yok.”

“Ve sen de deniz aşırı buraya geldin. Altında askerler var, bir sürü asker. Yanında hiç çalışanın olmuş muydu?”

“Bir zamanlar bir kişi vardı.”

“Ama burada, daha Normandiya’dan başlayarak, yüzden fazla kişi üzerinde iktidar sahibi oldun, öyle değil mi?”

“Evet.”

“Nasıl bir duyguydu bu?”

“Güzel.”

“Ne söylesen yapmak zorundaydılar. Bu nasıl bir histi?”

“Güzel.”

“Tolachian adında bir asker vardı. Ona cephedeki bir göreve gitme emri verdin. Oradan geri dönemedi.”

Loomis’in uzuvları kurşun gibiydi, soğuk bir kurşun. Oturuyor olmasına sevindi. İsteksiz bir biçimde “Ama biri gitmek zorundaydı, komutanım! Birinin bu işi yapması gerekliydi!” dedi.

“Sen, *onu* seçtin! Senin kumandan altındaydı. Sonra da Paris’e geldin. Bu nasıl bir histi?”

“Güzel,” diye itiraf etti Loomis, bu kez kuşkulu bir ifadeyle.

“İyi zaman geçirdin orada. Askerler üzerinde ve tedarik edilen mallar üzerinde, yani yiyecek, yakıt falan yine güç sahibiydin. Bunlar az bulunuyordu ve değerleri yüksekti. Belki bu tarafta da küçük birtakım işler çevirdin. Çok sayıda insan karaborsanın içindeydi, sen niye olmayasın ki?”

“Bu doğru değil, komutanım!”

“Çok zaman önceydi, Loomis. Bunun için kimse seni asmayacaktır. Ben bile unuttum neredeyse. Diğer bir asker, Thorpe dışında, bu mesele yüzünden darmadağın oldu, ruhen çöktü. Sanırım yardımına koşulamadı. Ve senin onu koruyabilecek gücün de vardı.”

“O, bunun öncesinde bir çöküş yaşamıştı,” oldu Loomis’in yanıtı.

“Sonra Lüksemburg’a geldin ve düşman saldırdı. Hâlâ güç sahibiydin. Ama ateş altındayken iyi değildi bu. Onu riske atmak istemedin. Amerika’ya geri döndüğünde, o radyo dükkânındaki küçük varlığını bile riske atmak istemedin. O yüzden de ayrıldın.”

“General Farrish’in emriydi,” dedi Loomis. “Üstelik beni Yarbay Willoughby gönderdi.” Ama sesi hiç de ikna edici değildi. DeWitt’in çizmeye başladığı resim, Loomis’in kendine ait imajını da ortadan kaldırıyordu. Ve DeWitt’in resmi, daha keskin ve daha derin olması dışında, Loomis’inkiyle büyük ölçüde örtüşüyordu; bunlar bazı resimleri, fotoğraflardan daha üstün kılan keskin fırça darbeleriydi.

“Ve son olarak Almanya. Birkaç yüz asker yerine bu kez on binlerce insan üzerinde güç sahibisin. Ve bunun sonsuza kadar sürmeyeceğini de biliyorsun. Başkaları senin iktidarını paylaşmak isteyebilir... ve şu an hükmettiğin insanlar, bir zaman gelecek, kendi yerlerine geri dönecekler ve sen de evine, radyo dükkânına geri gideceksin. Gelgelelim, aynı dükkândaki aynı kişi olmayacaksın; savaşta yer aldın, yaşlandın ve bunun karşılığında gösterebileceğin neyin var? Eldeki bu kısa zamanı değerlendirmeliydin, bunu da hesaba kattın. Ve işte buradayız. Hepsi gayet iyi anlaşılabilir, gayet açık ve hatta affedilebilir şeyler. Savaş her tür insanı içine alıyor ve içinde bulunduğu bu yere itilmiş, sürüklenmiş olmak da senin suçun değil. Ve şimdi kendi durumunu inceler, bunca şeyin ardından kendi içine ve yaptıklarına bakarsan,” –DeWitt bu noktada gülümsedi– “sen de fark edeceksin ki, bu zamanın büyük bölümünde hep sürüklendin, sen itmedin, itildin, yaptığın şeylere zorlandın, şu ana kadar hareket ettiğin şekilde hareket etmek zorundaydın, çünkü başka bir seçenek senin çıkarlarına karşıydı, öyle değil mi?”

“Evet,” dedi Loomis, “bu doğru. Ben hiç istemedim. Biri acı çektiyse bu beni hep mutsuz etti. Ama öyle olmasalardı, ben de o zaman...”

“Savaş bu Loomis. Kayıplara mal oluyor. Tolachian, Thorpe ve şimdi de bir anlamda, sen. Ama sen şanslısın. Yaşayacaksın. Seni ciddi bir biçimde yargılayamam. Beni ele al. Sana komuta eden subay bendim. Bütün bu şeyler için ben de kendi sorumluluk payımı taşıyorum ve bazen uykularım kaçıyor. Üstelik seninle ne yapacağımız konusunda benim de belli bir sözüm olacak. Benimle işbirliği yapacak mısın?”

Her şeyi inkâr edin, demişti Willoughby. Loomis başını önüne eğdi. Dizlerine ve dizlerinin üzerine koyduğu ellerine baktı, yorgun düştüğünü hissetti. Dün gece yaşadığı gibi bir geceyi, bir yırtığı ya-

mamaya çalışırken bir başkasını yırtıp açtığı bir geceyi daha kaldıramazdı; anlayış ve yardım arayışındaydı, ama kendisiyle eş düzeyde heyecanlanıp didinen birini daha bulamıyordu. Belki de DeWitt kendisini tatlı sözlerle kandırarak bu sonuca ulaştırmıştı. Ama bu şekilde olmasını tercih ediyordu. Dinlenmek istiyordu.

“Evet,” dedi ince bir sesle, “işbirliği yapacağım.”

DeWitt bir sigara yaktı. “Çavuş’u çağırmayalım. Sen yazabilirsin, değil mi? Pekâlâ, işte daktilo burada. Şuraya otur. Kâğıt? Hah, o da burada ve bir de kopyası. Başlık olarak ne mi istiyorum? Pekâlâ... tarihi yazalım. Ve sonra da... yok, yok, itiraf deme buna. Sadece *İfade* demek yeterli. Hazır mısın?”

“İlk paragraf şöyle: *Aşağıda imzası olan ben ve Yarbay Clarence Willoughby...*”

DeWitt için, Farrish’i bu merdanenin arasına yerleştirmek zorlu bir işti. Kendi tarzından bakıldığında, General fevkalade bir askerdi; ayrıca DeWitt onu bir Tank Taburu’nun komutanı olduğu günlerden şu anda geldiği noktaya gelişimi içinde gözlemlleme şansı bulmuştu: Avranches ve Metz’in muzaffer komutanı, Paula Toplama Kampı’nın kurtarıcısı ve Kremmen Süvari Kışlası’nın tartışmasız yöneticisi.

DeWitt, Farrish’in kör bir noktası olduğunu biliyordu. Savaş meydanındaki başarıları ve etrafını çevirmesini sağladığı adamlarının yalakalığı General’in gözlerini at gözlüğüyle kapatmış, böylece sadece düz bir biçimde ileri bakar olmuş, daima ileri bakmış, bu yüzden de yamuklukları görme, bunları ölçme ve hafifletme şansı olmamıştı. Birçok yönden sevilesi bir adamdı; çok büyük olduğu için bir şeyleri kırıp dökmeden duramayan iri bir hayvan gibiydi; ama hiç kimse de onu durdurup yönlendirmeye cesaret edememişti; bu da onun kendisine ve dünyaya dönük tehlikeli tarafıydı.

“Bilirsin,” dedi Farrish, “bazen bir adamın yaptığı bir şey ile bir sonraki arasında öyle bir zaman gelir ki, bu kişi bir anlığına dinlenmek ister. Biraz soluklanmalıdır... Her şeyi su gibi öğrenmiş durumdayım ben. Neredeyse kendi kendine hâlloluyor. Uyandım ve kalk borusunu dinledim ve biliyorum ki bugün her şeyin düzenli bir biçimde sıralandığı bir gün olacak, tıpkı dün olduğu gibi ve tıpkı yarın

olacağı gibi.” Sözlerini vurgulamak için başıyla onayladı. “Sistem! Bir sisteminin olması lazım! Ve senin için çalışan doğru insanlar olmalı.”

“Ben de kesinlikle böyle hissettim,” dedi DeWitt. “Kremmen’e geldiğimde kendi kendime şöyle dedim: İşte şimdi kısa bir ara vereceksin. Oturup arkana yaslan ve işlerin nasıl gittiğini izle bakalım.”

“Bunu hak ettiğini sanıyorum, ihtiyar.”

“Ama işler pek de iyi gitmiyor.”

“Bir sorunun mu var? Yapabileceğim herhangi bir şey var mı?”

“Hayır. Ben değilim mesele. Sorunu olan sensin.”

Farrish kahkahayı bastı, onun şu eski, güçlü, patlayan kahkalarındandı bu. “Hadi canım sen de! Burada, tam şu noktada oturuyorum, her şeyi gözlemliyorum... ve sorunum var, öyle mi?”

“Şu senin Belediye Başkanı’nı tutuklayan gerekiyor,” dedi DeWitt.

“Lämmlein mı?”

“Evet, sanırım adı bu.”

“Başka insanların işine burnunu sokmayı hep sevdin sen. İşgüzarın tekisin. Belki de yaşın getirdiği bir şeydir bu.”

Uğradığı hakareti sineye çekip “Bu senin kendi iyiliğin için,” dedi DeWitt. “Seninle dalga geçiyor o adam. Bu çok korkunç bir şey olmayabilirdi. Ama uğruna savaştığın varsayılan şeylerle, binlerce askerini uğruna ölüme gönderdiğin şeylerle de dalga geçiyor.”

Farrish’in sesi kulak tırmalayıcıydı. “Dinle DeWitt, kimse benimle dalga falan geçmedi. Benim şanım, şöhetim buna bağlı. Sana o adamla ava gittiğimi anlattım, dolayısıyla onu tanıyorum. Subaylarımın her birini rütbesi yükselen kişilerden seçtim. İnsanlar hakkında hüküm verebilirim ben.”

“Ah, evet,” dedi DeWitt, “ve senin şu Belediye Başkan’ın geyiği ıskaladı ve sana gülümsedi. Belki de sana vermiştir onu, ha?”

Farrish kızgın bir şekilde çenesini çekti. “Lämmlein, Wiloughby’nin ona yapmasını emrettiği her şeyi yaptı. Şu şehre bir bak! Görecek kadar zamanın oldu! Tramvaylar çalışıyor, ana yollar temizlendi, elektriği, suyu ve kanalizasyon sistemi var ve ticaret ve üretim de başlamak üzere. Batı Almanya’daki Allah’ın belası en iyi şehir bu. Diğerlerini de gördüm, inan bana. Sen de git, karşılaştır!”

DeWitt usulca “Ve tüm bu kamu işletmelerini idare edenler, bunları her zaman idare etmiş olan kişiler,” dedi. “Ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’nün başındaki kişi, Nazi döneminde de onun başında bulunan kişi. Paula Toplama Kampı’ndan kurtardığın insanların ta kendisi öyle bir mezbeleden yaşıyor ki buraya ancak yeni bir toplama kampı denebiliyor. Ve Rintelen İşletmesi, senin askerlerini öldüren teçhizatı üreten aynı Rintelen’lerin ellerinde hâlen. Herhangi bir değişiklik getirmedin. Buraya herhangi bir demokrasi de getirmedin! Neler olup bitiyor sence? Kapağa kim böyle bir basınç uyguluyor?”

“Demokrasiymiş!..” diye gümbürdedi Farrish. “Seni heyecanlandıran tek konu bu. Her şeyi tersyüz etmek istiyorsun. Fiilen ne gibi bir tecrüben var ki senin? Ben Ticaret Odası’nın tartışmalarında o masaya oturdum. Sorunları biliyorum ben. Bütün Almanların otlakçı olduğunu ve onlara güven olmayacağını düşünüyorsun. Ama ben bu bölgeyi sahip olduğum şeylerle yönetmek durumundayım. Bir adam haddini bilmeli ve kendisine ne yapması söyleniyorsa onu yapmalıdır! Gerisiyle ondan sonra ilgilenirim!”

“Pekâlâ,” deyip iç geçirdi DeWitt. “Sanırım sana durumu daha meşakkatli bir yoldan göstermek zorunda kalacağım.”

Farrish homurdanarak burnundan soludu.

“General, şu senin hoş ve temiz Süvari Kışlada, şu senin hoş ve konforlu binanda, tam da şu senin hiçbir izi, işareti görmeyen gözlerinin önünde... şu anda dağılmakta olan bir rüşvet ve yolsuzluk yuvasına başkanlık etmekteydin. Hiçbir şey görmüyorsun, çünkü kahrolası kendini beğenmişin tekisin; zaferlerinin tepesine kurulup oturmuş, bunların kendi başına bir son, bir amaç olmadığını ama sona giden yollar, araçlar olduğunu unutmuşsun. Pekâlâ, belki de bunu unutmadın. Ama zihninde sahip olduğun son şu: bunları daha yükseğe tırmanmak için kullanmak, kendi Eyaletinin bir Valisi ya da Senatörü olmak, belki de bütün Amerika Birleşik Devletleri’nin Başkanı olmak... asıl önemli olan son ise bu değil.”

“Yolsuzluk, ha!” diye boğuk bir ses çıkardı Farrish.

“Evet, yolsuzluk! Metz’i hatırlıyor musun? Yakıtın Paris sokaklarında satıldığı için ölen askerlerini hatırlıyor musun? İşte, şu anda burada olup bitenlerle kıyaslandığında onlar solda sıfır kalır.”

“Bu söylediklerini olgularla desteklersen iyi olur!”

Farrish sarsılmıştı. Eleştirisi belli bir yere kadar anlaşılabilirdi... ama bir insan için kutsal olan her şeye böylesine bir saldırı bambaşka bir şeydi. Şöyle bir düşünülduğünde, kendisi ve DeWitt önem arz eden meselelerde hiçbir zaman anlaşılamamıştı. Kazandığı muharebeleri DeWitt'in fikirlerine rağmen kazanmıştı. Ayrıca kendine siyasetin içinde bir yer tasarlamak ne zamandan beri bir suç olmuştu ki? Siyaset!.. Üstelik, bu suçlamalarını destekleyecek olgular var mıydı bakalım DeWitt'in elinde?

Ciyak ciyak bir sesle, "Hadi bakalım!" deyip meydan okudu Farrish. "Olgular! Olgular!"

DeWitt, Marianne Seckendorff soruşturmasının izlediği rotayı ve ulaşılan sonuçları sayıp döktü. Troy'un notlarına bakarak, Profesör ile kızın karşılaşmasını anlattı, ardından da Abromivici'nin hazırladığı belgeden parçalarla Pamela'nın devreye girişini, Marianne'in çöküşünü, karşılıklı suçlamaları, ithamları...

"Ve işte bu kadar basit, General. Rintelen malikânesinde o kim olduğunu bilmediğimiz Nazi, o evde kurulan bütün bir düzen, doğrudan ya da dolaylı bir biçimde Willoughby tarafından korundu. Dün gece adamlarım Yates ve Yüzbaşı Troy, orada saklanan herifi tutuklamaya gittiler... ama kaçmıştı. Nerede olduğunu bilmiyoruz. Ama şu yüzde onluk dolandırıcılık işinde kimler olduğunu biliyoruz: Sizin Askerî Hükümet'in tepe yöneticileri ve şu geyiği size bırakan, Kremmen'in, Ticaret Odası'nın ve Rintelen İşletmesi'nin idaresinde ve her şeyin içinde olan... şu sizin için iyi bir Alman'ın erdemli bir örneği olan Lämmlein'iniz."

"Rivayet bunlar!" diye patladı Farrish. Koltuğundan kalkmış, DeWitt'in etrafında yürüyüp duruyordu, sanki adımlarıyla onun çevresinde bir duvar örecekti ve böylece tüm bu hikâyeye bir set çekecekti. "Rivayet! Zekice uydurulmuş bir hikâyeye. Histerik, yalancı, kiskanç ve sabıkalı bir kadının sözlerine dayanıyor. Güldürüyor bunlar beni! Olgu istiyorum ben, söylenti değil. Ben bir Amerikalıyım. Amerikalıların, subayların tanıklığını istiyorum."

"Willoughby'yi çağır," dedi DeWitt.

Zafer kazanmış bir edayla "Çağıracağım! Çağıracağım" dedi Farrish. Uzun adımlarla kapıya kadar yürüdü, kapıyı ardına kadar açıp bağırdı: "Carruthers! Carruthers!"

Carutthers koşturarak geldi.

“Bir araba al. Şehre git. Askerî Hükümet’in oradan Yarbay Willoughby’yi alıp gel. Derhal.”

Carruthers bıyıklarını burarak “Yarbay Willoughby’yi alıp gel,” diye tekrar etti. “Derhal, emredersiniz komutanım.”

Carruthers gitti ve iki adam tekrar yalnız kaldı. Yapmaya kalkıştığı işi başarıya ulaştırmasına az kalmış olsa da DeWitt’in canı sıkındı. Farrish’in kendisine tutunmak için nasıl da zorlu bir çaba sarf ettiğini görüyordu, diken diken olmuş beyaz saçları ve kanlı canlı suratı, gerisinde bu adamın kendi kuşkularıyla kavga ettiği bir maske gibiydi.

Tehditler savuruyordu Farrish. “Hiç vakit kaybetmeden, bu işin sonuna kadar gideceğiz. Sana o sözlerini yedireceğim DeWitt! Evet, komutanım! Willoughby değilmiş, Lämmlein değilmiş...” taktığı rozetlerin altından göğsünü çekiç gibi döverek konuşuyordu “...benmişim, ben! Eğer doğruysa bu, istifa edeceğim! Eğer doğruysa, ben bu iş için iyi biri değilim demektir!”

“Bu kadar aceleci olma! Burada çok iyi bir birliğin var ve onları iyi bir durumda, formda tutuyorsun. Senin için yapılacak zorlu bir görev var...”

“Görevmiş!” diye dalga geçti Farrish. “Miğferlerine kırmızı beyaz bantlar çekmelerini askerlere herhangi bir ahmak da söyleyebilir. Ben bundan daha fazlasını layığım. Lanet olasıca çok daha fazlasına!”

DeWitt hiçbir şey demedi. Bekledi. Farrish ise bir süre sonra odayı arşınlamaktan yoruldu ve koltuğuna oturdu. Takındığı ifadeyle hâlâ gücünü ve cesaretini koruduğunu göstermeye çalışıyordu ama maske şeffaftı ve içini gösteriyordu. Düşünüyordu; DeWitt’in suçlamalarının doğru olma ihtimaline karşı kendini hazırlıyordu... peki ama şimdi ne yapacaktı? Sonraki hamleleri neler olacaktı? Askerî mahkemede dava mı açacaktı Willoughby’ye karşı? Ayrıca onun yerine kimi getirecekti? Kolordu’nun, Ordu’nun ve Başkomutanlık Karargâhı’nın çok da fazla huylanmaması için bütün bu karmaşayı nasıl yoluna koyacaktı? Üst düzey hangi komutanlarla konuşmalıydı, bunlardan kaçının dostuydu? Kimler hır çıkaracaktı? Kimlere güvenebilirdi? İşler görüldüğü kadar

karanlık değildi. Amerikan işgali altında bu kentlerden onlarcası varken, onlardan sadece birinde çıkan küçük bir skandal neydi ki? Kaldı ki bu kentlerin her biri muhtemelen kendi karmaşasıyla boğuşuyor, binlerce adam parmağını on binlerce işe sokuyordu. Bu son derece büyük bir savaş olmuştu, lanet olası büyük bir savaş. Ve Kremmen, bütün benzerleri arasında hâlâ en iyi idare edilenlerden bir tanesiydi.

Willoughby içeri getirildiği vakit, Farrish tümüyle kendine hâkim bir durumdaydı. Carruthers, Farrish'in komutlarını harfiyen yerine getirmekten memnun olmuş ve Willoughby'ye sanki bir anlamda tutukluymuş gibi muamelede bulunmuştu.

Willoughby daha General'i selamlar selamlamaz, Carruthers'in bu hareketlerini protesto etti. Carruthers'in bu rezil ve iğrenç tavrı da neydi böyle? Kendi adına böyle bir hareketi gerektirecek hiçbir şeyin ayırında olmadığını da söyledi. Bu Amerikan Ordusu'ydu ve nereye basıyorsa orası Amerikan toprağı sayılırdı ve Amerika'da da hiçbir kişi yargılanmadan suçlu bulunamazdı.

Farrish kısa kesti sözünü. "Şu kulağıma gelen yüzde onluk avanta işi nedir Willoughby?"

Bir gece önce Loomis ve Lämmlein'la birlikte onarımını yaptığı çitlerin ardında kendini görece güvende hisseden Willoughby, General'e şaşkınlık dolu, üzgün gözlerle baktı. "Komutanım, sadaktimden şüpheyi kapılmanız için size asla bir sebep sunmadım ben. Benim için, siz bu Ordu'daki en büyük kişisiniz. Ta Normandiya'dan beri bunu hissediyorum. Çıkıntı Muharebesi'nde, Almanlar *Buzzard Operasyonu* ile cepheyi aşıp geldiklerinde sizin hayatınızın kurtulmasına yardımcı olmuşum. Neden benden şüphe ediyorsunuz ki şimdi?"

Farrish tereddütlüydü. Ve Willoughby, Farrish'in kendi beklentileriyle belirlediği bir doğrultuya sıkı sıkıya bağlı kalıyordu. General kendini mükemmel bir heykel olarak canlandırırdı genelde gözünde ve bunun yontulup uflanmasını istemiyordu.

"Bazı raporlar var bende," dedi Farrish, mutsuz ve dağılmış bir ifadeyle.

Kederli bir biçimde gülümsedi Willoughby. "Komutanım," dedi Farrish'e, "sizi bunun dışında tutabilmeyi ummuştum. Tanrı aşkı-

na, bir sürü önemli göreviniz var sizin ve böylesine küçük ve berbat söylentilerle canınızı sıkmanın daha iyi olacağını düşündüm. Bazı insanlar, özellikle de şu Teğmen Yates –hani şu Kremmen’deki Almanca gazeteyi çıkaran kişi– uzun süredir beni arkadan bıçaklama derdinde.”

Farrish kaşlarını çatı. Arkadan bıçaklanmanın nasıl bir duygu olduğunu bilirdi.

“Bu türden şeylerin dışında olmaya çalıştım hep,” diye devam etti Willoughby, “Birçok vesileyle arkadaşlık önerdim Yates’e, kendi görüşlerimi açıklayıp yakamı bırakmasını istedim ondan. Ama mesele çok daha derinlere gidiyor. Yates, komutanım, sizin ve benim bu bölgede gerçekleştirmeye çalıştığımız yapıcı işlerin karşısında önyargı sahibi biri. Sadece yıkıp parçalamakla ilgilenen bir insan o. Bir radikal, bir Kızıl!”

Farrish kırbacına uzandı ve tutma bölümünü hafif bir şekilde masanın kenarına vurmaya başladı. “Bir Kızıl demek, ha? Dolayısıyla da yapıcı işleri sevmiyor, ha?”

Willoughby anlamlı bir şekilde DeWitt’e dikti gözlerini. “Malesef, General, sizin kendi dostlarınızdan da epeyce bir destek gördü. Albay DeWitt’in de bu kumpas içinde bir piyon olmak istemediğinden eminim, ama Lüksemburg radyo istasyonunun kapatılması konusunda fikir ayrılıklarımız ortaya çıkmalı beri doğası gereği böyle.”

DeWitt’in sözünü keseceği beklentisiyle durup bekledi. DeWitt hiçbir şey demeyince, hatta kafasını bile kaldırıp bakmayınca, kendine güveni biraz azalsa da devam etti: “Hatırlayacaksınızdır General, Çıkıntı sırasında yayının durdurulması ve radyo vericisinin kullanılmamış ekipmanlarının korunması emrini siz kendiniz vermiştiniz bana... Her neyse, Yates’in, esasen Alman kadınlardan çıkan çok sayıda rivayeti derleyip düzenleyerek yaydığı anlaşıyor. Komutanım, eğer beni bu türden söylentileri esas alarak sorgulamak istiyorsanız, bunları da huzurunuzda durup yanıtlamaya hazırım ben. Ama bunun gerekli olduğunu da düşünmüyorum doğrusu.”

Farrish’in ciddi anlamda rahatı kaçmıştı. Eğer Willoughby ile baş başa olsaydı, ona şöyle diyebilirdi: Pekâlâ, ofisine dönebilirsin, yapacak işlerin var senin.

Gelgelelim David orada oturuyordu, tıpkı Shylock* gibi.

“Şu Rintelen malikânesinde bir adam varmış,” dedi Farrish.

“Onu biliyorum, komutanım. O adamın tutuklanması için gereken emirleri verdim.”

Farrish, kırbacının ucuyla kafasını kaşıyıp “Ama biliyorum ki o adam kaçmış!” dedi.

Kendine güvenen bir edayla, “Yakalayacağız onu komutanım!” diye yanıt verdi Willoughby.

Farrish öksürdü. “Pekâlâ, o zaman...” Devam edip etmeyeceğini anlamak için DeWitt’e baktı.

DeWitt bekliyordu, hâlâ bekliyordu.

Farrish yeni bir girişimde bulunmak üzere nefesini içine çekti ve “Şu yüzde on işi, Willoughby, yüzde on!” dedi.

Willoughby kaskatı kesildi. “Bunun tek bir sözcüğü bile doğru değil!”

Farrish ayağa kalktı, kırbacını dolmakaleminin ve kurşun kalemelerinin yanına koydu, yüzü sevinçten parlayarak DeWitt’e baktı. “Benim açımdan bakıldığında, ihtiyar, kimi Alman sürtüklerden ziyade Amerikalı bir subayın sözüne güvenirim ben.”

“Sen bir yalancısın, Willoughby,” dedi DeWitt.

Willoughby’nin o toparlak suratı kızardı. “Bir özür talep ediyorum!” diye bağırdı. “Talebim şu ki... General Farrish!..”

“İşte burada,” dedi DeWitt, cebinden bir kâğıt çıkardı, “bir başka Amerikalı subayın sözleri var bende... Yüzbaşı Loomis tarafından imzalanmış bir ifade, ki kendisi anladığım kadarıyla bütün bu işin içinde sizinle birlikte. İzin verirseniz bunu size okuyayım General. *Kremmen, bugünün tarihi. İlk paragraf: Aşağıda imzası olan ben ve Yarbay Clarence Willoughby...*”

Uzun bir belgeydi bu. Yaptıkları işlerin ayrıntılı bir dökümünü sunuyordu; büyük küçük fark etmeksizin Kremmen’deki bütün işlerden alınan özel verginin ne zaman başladığını, Loomis ve Willoughby arasındaki bölüşmeyi, bu bölüşümün nedenlerini, para toplama yöntemlerini ve her şeyi açıklıyordu.

* Shakespeare’in *Venedik Taciri* eserindeki tefeci karakter.

DeWitt hepsini monoton bir biçimde okudu. Willoughby'yi yere sermiş olmaktan bir haz ya da memnuniyet duyuyor değildi. Eğer duyduğu bir şey varsa bitkinlik, köhnemişlik ve tikslenme hissiydi bu.

Sözcükler birbirini takip ettikçe, Willoughby sallanır gibi oldu. Kendine destek olması için bir sandalyenin arkasına tutundu. 'Aman eğilme şu anda!' diye düşündü. 'Yerinden kıılmadama, ayakta kal, sabit dur.' Olan biteni geniş bir mesafeden, keskin bir biçimde ve minyatür hâlleriyle görüyordu. Ama kısa süre içinde bu algısı General'in suratını da kayda geçirdi; patlamaya hazırды, gözlerinin mavisi istakoz rengine doğru kabarıp köpürüyordu sanki. Willoughby'nin olanı biteni algılaması daha da hız kazandı. Farrish bağırıp çağırıacaktı, küplere binecekti, peki ya sonra... ne olacaktı yani? Daha fazlasını yapmaya gücü yetmezdi ki; bu iş daha fazla ortalığa saçıldıkça, onu da daha gülünç bir duruma sokardı. Üstelik kendisinde Rintelen hisseleri vardı.

DeWitt'in o donuk, yorgun sesi sonunda sustu. Willoughby, Farrish'in şöyle dediğini duydu, "Evet. Anlıyorum. Ah, evet." Acınacak hâldeydi. O koca adamın söyleyecek hiçbir sözü yoktu demek, hatta bağırıp tehdit bile edemiyordu.

Derken Farrish bağırды. Bunun için nefesini toparlaması belli bir zaman almıştı sadece.

"Defol! Defol buradan! Defol Kremmen'den!"

"Emredersiniz komutanım."

Nefesini boşa harcıyordu. General'in sesi zayıftı, tizleşmişti. "Askerî mahkemede yargılanmanı sağlayabilirim. Ama ellerimi bununla kirletmek istemiyorum. Allah belasını versin! Seni ETO'nun* dışına, her şeyin dışına çıkarttıracağım. Menzil art bölgesine bağlı olacaksın artık, Yarbay Willoughby!"

"Emredersiniz komutanım."

'La Havre'a giden yol Paris'ten geçiyor' diye düşündü Willoughby. Paris'te de Yaşa vardı. Rintelen hisselerini Prens'e teslim edebilecekti. Bu bir alım satım işlemiydi, yasal ve hilesiz bir işti, kimse de buna burnunu sokamazdı. Kazananın kendileri olduğunu hayal ediyordu onlar... Yates, DeWitt, bütün şu Haçlılar grubu. Ama ka-

* "European Theater of Operations" (Avrupa Harekât Alanı) için kullanılan kısaltma.

zananamışlardı. Kazanamazlardı. Asla da kazanamayacaklardı. Savaşta da barışta da, onlardan hep bir kademe daha ileride olmuştu. Emredersiniz, komutanım.

“Dışarı!” dedi Farrish.

Willoughby ustaca selamını verdi.

Kremmen Süvari Kışlası’nın kapısında, askerî kumanyayı dağıtmak üzere şehre giden bir kamyonu denk gelip ona atladı.

Cana yakın bir ifadeyle “Sigara içer misin?” diye sorup cebindeki paketi şoföre verdi.

“Evet komutanım, sağolun komutanım,” diye yanıtladı onu asker.

12

“Pettinger,” dedi Yates, Troy’a. “Erich Pettinger, SS’lerin Yarbay’ı, Prens Yaşa Bereskin’in arkadaşı, *Buzzard Operasyonu*’nun düzenleyicisi, Çıkıntı Muharebesi’nde senin esir düşmüş askerlerinin katledilmesi emrini veren kişi, Ensdorf halkının maden ocağında boğulmalarını planlayan kişi... ve işte orada Lämmlein bana bu adı verdi. Öyle gelişigüzel, neredeyse gülünç bir şeymiş gibi. Sadece bana gülünç gelmedi. Kalbimin yerinden fırladığını hissettim.”

Yates, Lämmlein’in tutuklanıp sorgulandığı yerden çıkıp, doğrudan Troy’un Kremmen *Polizei- Präsidium*’undaki odasına gelmişti. *Yüzü hâlâ, yapbozun son parçasının da yerine oturmasıyla birlikte içinde harekete geçen şeyin izlerini taşıyordu; o dolgun ve hoş dudakları arada sırada seçiriyor, o kara gözleri pırıl pırıl parlıyor, alnındaki çizgiler ise sanki düzleşmeyi reddediyordu.*

“Nasıl konuşturdun onu?” diye sordu Troy. “Lämmlein onun için ne anlama geldiğini biliyor olmalı bunun...”

Yates ellerine baktı, bir zamanlar siğille kaplı olan işaret parmağını ovuşturdu.

“Sanırım, bir insanın iradesini kırmak da diğerleri gibi bir iş. Willoughby’nin durumunun ortaya çıktığını ve kovulduğunu söylediğimde onun da çözüleceğini biliyordum. *Peki Vali giderse, Belediye Başkanı da gider mi?* diye sordu bana. Ardından, tutuklanması yönündeki emrin bizzat General Farrish’ten geldiği bilgisini verdim ona. Birden, orada öyle tek başına dikilen, küçük bir adam oldu. Bu da gerisini getirdi.”

“Ama Pettinger’in kimliği...” deyip tabancasının kemerini bağladı Troy. Çenesi katılaşmıştı sanki. Asker Sheal’i, bir ceset yığınının içinden çıktıktan sonra kendisine nasıl sarıldığını düşündü.

Yates’in içinde büyük bir yorgunluk hissi sessizce harekete geçmişti, sanki aküsü kendi kendine tükenmiş, bitmeye yaklaşmıştı. “Loomis’in ve Dul kadının anlatımları sayesinde, Lämmlein’in dün gece yaptığı bütün hamleler ortaya çıkmış oldu. Pettinger’i hangi saatte sakladığını ona söyleyebilirdim... böylece onu sakladığı yeri bana söyledi. Ve bir kez, şu iki çıkış yeri olan hava saldırısı sığınacağını öğrendiğimde ise, geriye Pettinger’in adını saklaması için herhangi bir neden kalmadı. Lämmlein yenik düştü, çünkü gerçekte ne kadar az şey bildiğimiz konusunda herhangi bir fikri yoktu. Ve bu da her şeyin sonu oldu.”

Ona dikkatlice bakarak, “Seni tam olarak çözemiyorum, Yates,” dedi Troy. “Benim için bu belki de savaşın en önemli anı. Bir kere sinde, Çıkıntı’dayken, askerlerimi katleden adamı bulmam için bana yardım edeceğine söz vermiştin... pekâlâ, işte üstesinden geldin ve aradan çok uzun zaman geçti, bunun için yeterince sıkı bir çalışma yaptık. Hiçbir şey hissetmiyor musun?”

“Henüz onu ele geçirebilmiş değiliz,” diye kaçamak bir yanıt verdi Yates.

“Yakalayacağız onu!” dedi ve ayağa kalktı Troy. “Tüm yaşamım boyunca hiçbir şeyden bu kadar emin olmadım. Bunun bir anlamı var. Belli bir yerde, belli bir zamanda, bu savaşın böyle bir anlamı olmalıydı...”

Yates ona gülümsedi, zayıf, bitkin bir gülümsemeydi bu. “Bu renksiz adam bana ‘Pettinger!’ dediğinde, bir an için ben de *İşte budur!* diye düşündüm. Ama, Troy... Willoughby’yi de pazarlığa dâhil etsek bile, bir adam nedir ki? Bu sadece bir başlangıçtır. Gemiye bindiğimde ve Hudson nehrinden ve deniz aşırı yollardan geçtiğimizde, böyle sürekli devam edip giden bir şeyin içine düşeceğimi bilmiyordum...”

Troy, bir dakikalığına düşüncelerin içinde kayboldu. Daha sonra kendini topladı ve “Her neyse işte, hadi gidip şu herifi yakalayalım,” dedi.

“Karen’ı çağırıp onu da yanımızda götürmemizi ister misin?”

Troy, Yates'in önerisini anladı. Bu keşif gezisi, onun kendisini toparlaması için son fırsattı. Ama Karen'in yararını düşünüp geri çevirdi bu öneriyi. "Hayli dolambaçlı bir işle karşılaşabiliriz."

Rintelen hava saldırısı sığınağının her iki girişini de tutmaya yetecek kadar, bir düzine askerle yola koyuldular. Sefil durumdaki Lämmlein'i da yanlarına aldılar; silahlarını kuşanmış, çelik miğferli askerlerin arasında, o düzgün ama terden sıırılsıklam olmuş takım elbisesi içinde tümüyle abes bir görüntü sergiliyordu.

Rintelen İşletmesi'nin ana kapısından geçerek ilerlediler, dağılıp parçalanmış betonlardan ve pas yemiş, eğri büğrü çeliklerden oluşan bir ormanı yararak ilerleyen yolu takip ettiler. Buralarda temizlik çalışması yürüten işçi ekiplerini gördüler... Lämmlein, Rintelen imparatorluğunu yeniden inşa etme işini canla başla başlatmıştı. Bir zamanlar bu yolun sağ tarafında dikilen ofis binasından geriye sadece binanın iskeleti kalmıştı: Üç duvar vardı, dördüncüsü ise neredeyse tamamıyla çökmüştü.

Sığınağın girişi hemen buranın köşesindeydi, molozlar yüzünden kısmen kapalı gibiydi... bir insan cüssesinin yarısı ölçüsünde bir delik.

Troy sorumluluğu eline aldı.

"Sen beş askerle birlikte burada kal," dedi Yates'e. "Diğerlerini de sığınağın öbür çıkışını bloke edecek şekilde etrafa yerleştireceğim."

Askerler büyük kamyonlardan aşağıya indiler. "Ateş etmeye hazır olmalısınız," diye emir verdi Troy. "Orada, içerideki adam silahlı; herhangi bir kayıp yaşanmasını istemiyorum."

Ardından, yarım manga askeri de peşine takarak, kurdukları tuzağı tamamlamak üzere harekete geçti. Yates, Troy'un ve adamlarının yıkıntıların içinden ve kenarından zikzak çizerek ilerlemelerini, eğilip kalkarak bir görünüp bir gözden kaybolmalarını, son bir kez daha görünmelerini ve sonunda onlardan geriye hiçbir iz kalmamasını izledi... geriye sadece günışığı ve yıkıntılardan oluşan bomboş bir çöl kalmıştı. Tam iç geçirecekken kendini tuttu. Kendisi için duygulandığından değildi bu. Pettinger karşısında kendi haklarını Troy'a teslim etmişti. Troy'un bir kez daha askerlere önderlik yaptığı, onları o son ve kişisel hesaplaşmaya doğru yönlendirdiği bu tablo, kaderin güzel bir oyunuydu... insanı kavrayıp ele geçiriyordu

bu his, gökgürültülü bir fırtınanın ardından gün batımını izlerken ya da Beethoven'ın Beşinci Senfonisi'ni dinlerken yaşayabileceğiniz türden hafif bir ürperti veriyordu.

Bir süre sonra Troy geri döndü. Tek başıyaydı.

“O yeri bulduk,” diye rapor verdi. “Her şey ayarlandı.”

Yates, orada şoförün koruması altında tutulduğu kamyonun Lämmlein'i çağırttı.

“Oraya, içeriye sen gideceksin,” dedi. “Pettinger'e oyunun artık sona erdiğini anlat. Ona silahlarını bırakıp usluca dışarıya çıkmasını söyle. Bu meseleyi hiç kan dökülmeksizin halletmeyi tercih ederiz. Ama eğer sorun çıkaracak olursa, onu parçalarına ayırana kadar vurmaya da hazırız. Anlat bunu ona.”

Lämmlein olumsuz anlamda kafasını salladı. Konuşamayacak durumdaydı. Hareket edemeyecek durumdaydı. Yates bunu görmeliydi. Neden ondan imkânsız bir şey istiyordu ki?

“Herr Lämmlein,” dedi Yates, “oraya askerlerimizden hiç kimseyi göndermeyeceğiz. Bizden böyle bir şey yapmamızı bekleyemezsiniz, öyle değil mi? Onu oraya siz soktunuz, siz çıkaracaksınız.”

Lämmlein sabit gözlerle dalgın dalgın bakındı. Yates'in gözlerinde, sorgulama sırasında gördüğü kendisine hükmeden o aynı sertliği gördü. Ah, kendisini tutmuştu; her bir soru karşısında, kesinlikle başka birisinin suçlu olduğunu kanıtlayabildiği bir cevabı vardı. Pettinger dışında. Pettinger meselesi sorumluluğu kendi üstüne yıkıyordu. Lämmlein yutkundu. Üstelik itiraf etmişti, her şeyi ele vermişti, kendini de ele vermişti.

Troy'un düz bir ifadeyle, “Hadi git bakalım! Eğer gitmezsen, seni gitmeye zorlamak hiç hoşuma gitmez,” dediğini işitti.

Pekâlâ, pekâlâ... gidiyordu işte. Lämmlein yavaş yavaş ve işkence çekerek o karanlık ve geniş deliğe doğru yürüdü ve içine girdi.

Onlarsa dışarıda bekledi. Güneş kavurucuydu. Askerler, sığınağa doğru tüfekleriyle nişan almışlardı; bu titrek ışıklar yayan, kuru ve tozla kaplı havada sanki titreşiyormuş gibi görünüyordular. Topraktan bayıltıcı, küflü bir çürüme kokusu yükseliyordu.

Yates ve Troy dinlemedeydi. Ama sığınaktan hiçbir ses gelmiyordu. Pettinger içeride, epey derinlerde saklanmış olmalı, Lämmlein-

in'in mağaranın içindeki bu adama ulaşması belli bir zaman almış olmalıydı.

“Bizi aptal yerine koyup dalga geçtiğini düşünmüyorsun, değil mi?” diye sordu Troy. “Belki de bir üçüncü çıkış var ve bu iki adam oradan tüyüp kaçtılar ve şimdi de katıla katıla gülüyorlar, ha?”

“Hayır,” dedi Yates, “yerleşim planını kontrol ettim.”

“Belki de Pettinger, Lämmlein’i aşağıda rehin ya da başka bir şey olarak tutmaya karar verdi?”

“O zaman da berbat bir hata yapmış olur,” dedi Yates. “Lämmlein’a bizim için ifade ettiğinin hayli ötesinde bir değer biçmiş olur... Oraya şu vakit ya da bu vakit muhakkak gireceğimizi de biliyor olmalı...”

“Belki de Pettinger çok önceden çekti gitti; Lämmlein onu bulamıyor ve Allahın cezası aptal, bizden o kadar çok korkuyor ki ortaya çıkmaya cesaret edemiyor, ha?”

Bir silah sesi işitildi. Epey uzaktan gelmiş gibiydi. Peşinden de daha düşük gürleme sesleri geldi.

Askerler gergindi.

Bir süre sonra girişin orada bir surat belirdi, ölümcül derecede solgun, açık ve çarpılmış bir ağız. Lämmlein yığılıp kalmadan önce kendini delikten dışarı doğru çekip çıkarmayı başardı.

“Sağlıkçı!” diye bağırdı Troy.

Lämmlein’in karnından kan geliyor, acılar içinde kıvranıyordu; dudaklarında köpükler birikmiş, gözleri ise yukarı doğru kaymıştı, gözünün sadece o sarımsı beyaz kısmıyla bir kör gibi etrafına dik dik bakıyordu.

“Bir iğne vurun ona!” dedi Troy.

Sıhhiye eri, Lämmlein’in gömleğinin yakasını geniş bir biçimde açıp iğneyi batırdı. Lämmlein daha düzenli bir biçimde nefes almaya başladı. Şimdi birtakım sözcükleri bir araya getirmeye çalışıyordu; Yates, kulağını onun ince, renksiz dudaklarına yaklaştırdı.

“O... kuyruğunu... kontrol edemiyor...” Hiddetli, acı dolu bir öksürük takip etti bu sözleri. Belki de bir şeylere gülüyordu Lämmlein, ama neydi bu güldüğü şey, çıkaramıyordu bunu Yates. “Hadi ama... ateş et, devam et... ateş et... kontrol edemiyorsun... hiçbir şeyi...”

“Yararı yok,” dedi Yates. “Kanamayı durduramıyor musunuz On-başı?”

“Hayır, komutanım.”

“Bir ambülans getirseniz daha iyi olacak,” dedi Troy.

Sıhhiye eri oradan ayrıldı.

“Şimdi ne yapacağız?” Öfkeli ya da hayal kırıklığına uğramış görünüyordu Troy ya da her ikisi birden.

Yates ayağa kalktı. “İki asker!” diye seslendi. Ve Troy’a doğru dönüp sakın bir ifadeyle, “İçeri ben gideceğim. Onu dışarı çıkartmak benim için bir zevk olacak,” dedi.

İki asker yanlarına gelip, Yates’in daha yakınında duracak şekilde yerlerini aldılar.

“Bırak bu işi ben hâlledeyim,” dedi Troy. “Herhangi bir kayıp yaşanmasını istemediğimi söyledim sana. Bu defa olmaz. Herhangi birinin dizinin çizilmesine bile değecek bir adam değil o.” Sığınağın girişindeki kara deliğe dik dik baktı.

Yates, onun gözlerini takip etti ve birdenbire aklına Ensdorf halkı geldi.

Sonunda Troy da kafasını toplayıp kararını vermiş gibiydi.

Eliyle kamyonun sürücüsüne işaret etti, o da sallana sallana yanlarına geldi.

“Şu geçit açmakta kullanılan emanetini hâlâ yanında taşıyor olabilir misin?”

“Geçit açmakta kullanılan emanet mi?” diye sordu şoför, ardından durumu kavramış olmanın verdiği hafif bir ışık belirdi yüzünde. Ona bu emanet ta Normandiya’dayken verilmişti; her birinde on sekiz buçuk *pound**’luk* bloklar hâlinde TNT’nin yer aldığı dört ayrı torbaydı bunlar, çalı çitleri boyunca kamyonuna yol açması gerektiğinde kullanıp patlatması içindi. Bunları neredeyse tümüyle unutmuştu, zira içlerinde bir kapsül olmadığı müddetçe TNT’nin bir anlamı yoktu. Ve işte bu torbalar da, unutulmuş vaziyette, şoför koltuğunun altındaki köşelerinde bunca zamandır öylece durmuştu.

“Onları getirmemi ister misizin komutanım?” diye sordu asker.

“Keşke yapsan bunu.”

* 453 gramlık bir ağırlık ölçüsü.

Şoför kamyonu kadar gidip her iki kolunun altında birer torbayla ve cebinde kapsül ve füyelerle geri geldi. Troy torbalardan birini, sığınağa doğru inen merdivenin en üst basamağına yerleştirdi. Füyeyi kapsülün içine doğru sıkıştırdı. Şoför, cebinden bir pense çıkadı. Troy, füyeyle kapsülün iyice sıkışmasını sağladı ve ardından da kapsülü geçit açmakta kullanılan bu TNT bloğunun ortasındaki yuvaya soktu.

“İşte bakalım!” deyip yaklaşık bir metrelik fünye uzunluğunu ölçtükten sonra keserek, ucunu Yates’e uzattı. “Bu iş görecektir. Saatin kaç Yates... tam olarak kaç?”

Yates, saatin 16:18 olduğunu söyledi.

Troy “On altı, on sekiz,” diye tekrar edip kendi saatini ayarladı. “Bana tamı tamına on beş dakika verin. Ardından füyeyi ateşe verin. Kamyonu geri dönmek için bir buçuk dakikanız olacak.” Gülmüsedti. “Yeterli mi o kadarı?”

“Yeterli,” deyip füyeyi Troy’dan aldı Yates.

Troy ikinci TNT torbasını alıp sığınağın diğer çıkışına doğru tırmanışına başladı. Yates bekledi. Ambülans geldi. Bilinçsiz durumdaki Lämmlein, sedyeye bindirilip araca taşındı. Dakikalar geçmek bilmedi. Bu türden zamanlarda insan daha uzun boylu düşünebiliyordu. Orada aşağıda kapatılıp kalmış adama dair ve aynı zamanda başka insanlara yaşatmış olduğu açlığı da hissederek, sonu gelmeyecek denli uzun bir süre orada beklemek zorunda kalmasına dair düşüncelerdi bunlar; o delirtici susuzluk; o çaresiz soğuk; hiç ümidi kalmamış olmanın soğukluğu; boğucu ve hareketsiz bir havanın giderek ağırlaşması; bedenin zayıf düşmesi; uyku... terden sıırıslıklam ıslanıp uyanana kadar, göğsüne oturup kalbini sıkıştıran rüyalar gördüğün uzun uyku saatleri; ta ki o son ve korkunç uykuya dalıp gidene dek. Ya da korkudan, çaresizlikten ve ne olacağını bilememekten dolayı delirebilirdi de. Peki ya onun için bunun artık bir son olduğunu, tünelin iki ucundan da kapatıldığını ve sonsuza dek mühürlendiğini kavramak ve buna inanmak ne kadar zaman alırdı acaba?

Her neyse, diye düşündü Yates, bu adam şanslıydı. Bir silahı vardı. Sonunu daha hızlı getirebilirdi. Ama bunu yapmayacaktı. Çünkü umut edecek, umut edecekti...

Bekleme zamanı, Yates’in kendisi hakkında düşünmesini de sağladı. Şu yapacağı şey, kibriti basitçe yakacak olması, hesap defterin-

deki bir hesabı kapatan iki siyah çizgi gibiydi. Bilançoya ve bakiyeye bakabilirdin. Kırmızıyla yazılmış çok şey vardı, karalanıp silinmesini istediği birçok şey de vardı; kimseye, Ruth'a bile anlatılmaması gereken şeylerdi bunlar. Bu yapacağı şeyi de, eve döndüğünde kimseye anlatamayacaktı... ona donuk gözlerle bakabilirlerdi: Kimdi bu adam? Hâlâ onlardan biri miydi, ileri derecede Almanca B öğreten, hocaların odasında onlarla birlikte çay içip Bölüm Başkanı Archer Lytell ile sohbet eden kişi mi?

Hayır, Ruth'a anlatacaktı. Şu dünyada onu anlayabilecek olan bir kişi varsa o da Ruth'du. Normandiya'ya ayak bastığı günden itibaren bütün yaptıklarını onun için de yapmıştı... isteksiz de olsa, kerhen de olsa, zoraki de olsa, yine de yapmıştı, onun için ve kendisi için, ikisi için de. Ona bu konuları anlatmanın özlemini duydu... şu kibriti yakacak olması hakkında, başlangıçtan itibaren olan biten her şey hakkında. Bunları içinde kilitli tutmak çok fazla geliyordu ona; eğer hep böyle kilitli kalırlarsa onu çıldırtabilirlerdi; bunları sözcüklere dökmek, anlatmak gerekiyordu. Senin için iyi olan, -eğer onun ne olduğunu biliyorsan tabii- öğrendiğin şeyler değil miydi?

Saatine baktı. Vakit gelmişti.

Askerlerine uzaklaşmaları emrini verdi. Kibriti çaktı, avuçlarını birleştirip kibrit çöpünü avcunun içinde tuttu, fünüyeyi tutuşturdu ve bir anlığına ateşin kendi yolunda ilerleyişini izledi. Ardından, kasten yavaş davranarak arkasını döndü ve kamyonu yürüdü.

Saniyeler...

Ardından büyük bir patlama, gümbürdemeler ve tozlar. Ve Troy'un bulunduğu diğer uçtan gelen patlamanın cevabı.

İş bitmişti.

13

"Haydiiii, hop!"

"Haydiiii, hop!"

Dul kadını o eski kamyonu bindirmek için havaya kaldırıyorlardı.

Son çareleri buydu. İlk başta, tırmanabilmesi için portatif bir merdiven ayarlamışlardı. O küçük ayağını en alt basamağa koymuştu ve ardından da umutsuz bir biçimde tekrar yere basmak durumunda kalmıştı. Devasa, çırpınan bir cüsse orada öylece dikili-

yordu; kafası aşağıya düşmüştü, gözleri hüznün doluydu. Ve şimdi üç asker onu havaya kaldırmaya çalışırken, iki tanesi de kamyonun üstünde kollarından tutmuş, yukarı çekiştiriyordu. Odun yakıtıyla çalışan türden bir kamyondu bu, yakma donanımı arka bölüme yerleştirilmişti; yani marifet sadece dul kadını yukarı çekmek değildi... yakma donanımının arkasına onu sıkıştırmak da gerekiyordu.

Dul kadın bir çaba harcamıyordu. Kendisini yukarı doğru çe-kiştiren iki askere boş ve donuk ifadelerle bakıyordu sadece. Kendisi bunun bilincinde olmasa da, gözyaşları onun tümseği andıran yanaklarından aşağı doğru akıyor, kat kat olmuş kıvrımlardan ibaret çenesine geldiğinde ise ortadan kayboluyordu. Askerlerin onun canını yaktığı söylenemezdi; acı içerisinde olan şey, bedeninden çok daha fazlasıydı. Uğruna yaşadığı her şey ve hayatın bütün anlamı, yeşil çim alan boyunca arkasında seriliyor, sessiz bir biçimde onu izleyen kalabalığın gerisinde Maximilian von Rintelen'in kendisi için inşa ettiği ve şu anda her bir kaldırma ve çekme hareketiyle birlikte, nihai olarak ve artık hiçbir hak iddia edemeyeceği şekilde kaybetmekte olduğu malikânenin içine doğru uzanıyordu. Hançeresinden çırpınarak çıkan o kuş sesine benzer cıgıllıklar, işte orada ölüp son buluyordu.

Sonunda kamyonu bindi. Askerler, kocasına ait olan ve masanın arkasında duran koltuğa oturması için ona yardımcı olmuşlardı. O koca kolları, koltuğun üstündeki düz kısma düşmüş, bir işe yaramayan elleri ise kenarlarının üzerine kıvrılmıştı, sanki bu koltuğu kendi bedeni ve kütlesinin bir parçası hâline getirmek istiyor gibiydi.

Troy'la birlikte tüm bu süreci izlemekte olan Karen, yaşlı kadının trajedisini hissetti. Dul kadın artık Troy ve Yates'in mücadele ettikleri, o gösterişli fıçıyı temsil etmiyordu. Bütün o görkemi üzerinden soyulup çıkarılmış, bir ümitsizlik dağına dönüşmüştü. Farkında olmadan kamyonu doğru yöneldi Karen.

Pamela'nın edepsizce patlayıp ağzına geleni sayıp dökmesi onu durdurdu ve söylemek istediği şeyi boğazında düğümledi. O anda kamyonu binmesi için zorlanmakta olan Pamela, küfürlerini bir yayılım ateşi gibi sıralıyor ve bağıırıyordu... Amerikalılara; kendisinin ve annesinin yanlarına almalarına izin verilen kişisel eşyaların kamyonu yüklenmesine yardımcı olan Çukurun Dibi sakinlerine; Hollanda'ya dönmekte olan ve kendilerine güle güle demeye gelen kurnaz

ve pis bakışlı Cornelius'a; tüm dünyaya; doğduğu güne; Pettinger'in malikâneye geldiği güne... hepsine küfrediyordu.

Karen'in bir adım ileri geldiğini gördü. Tiz bir sesle "Orospu!" diye bağırdı.

Troy da kamyonu doğru bir hamle yaptı. Ama durdu. Aralarında tek bir sözcük dahi söylenmese de, o ve Karen birbirini anlamıştı. Dul kadına bir şeyler söylemek anlamsızdı... Pamela'nın edepsizlikleri kadar anlamsız, bu iki şişko kadının bir araçla anonim bir yere taşınmaları kadar anlamsız.

"Nereye gidecekler?" diye sordu Karen.

Troy bilmediğini belirtir şekilde omuz silkti.

Kamyon hareket etmeye başladı. İki kadının görüntüleri, kamyonun yakma donanımından çıkan kalın dumanlar yüzünden bulanıklaşıyordu. Onların ayrılışını bir sessizlik takip etti. Kamyon tümüyle gözden kaybolana dek sürdü bu sessizlik. Ardından kalabalık dağıldı. Çukurun Dibi'nin eski sakinleri, akın akın malikâneye, böyle bir yere el koymuş olmanın cümbüşüne daldılar.

Troy'un Karen'a yol göstermesiyle boş ahırları ve garajları geçtiler, yardımcılarının kaldığı kır evlerini de geçtiler; her bir kır evi, kendi mutfak, banyosu ve diğer müstemilatıyla müstakil bir konuttu.

Hafif bir pişmanlıkla "Çok vaktimiz yok," dedi Karen. "Farrish burada, bütün o püsküllü madalyalar ve her şey..."

"Ah, birkaç dakikamız vardır herhâlde!" Troy hem sevinçli hem temkinliydi, Karen'a olan biteni anlatırken hep boğuk çıktı sesi: "Bütün şuraya bir bak! Ve bizim burayla neler yapacağımıza! İnsanları malikâneye ve bu kır evlerine yerleştireceğiz; ahır ve garajları da, atölyelere ve yaşam alanlarına çevireceğiz. Eğer gerekirse, çim alanın oraya prefabrik barakalar kuracağız."

Kendisini özellikle ilgilendiren ve yapılması gereken bir işten söz eden duyarlı bir Amerikalı, bir yapı ustası gibi konuşuyordu. Karen onun elini sıktı.

"Amerika'ya döndüğümde," diye devam etti Troy, "bir yuva kurmak istiyorum. Kendime bir ev inşa edeceğim. Oraya yerleşecek, orada yaşayacak ve unutacağım."

“Unutman mümkün olmayacak.”

“Hayır. Sanırım olmayacak. Ama yine de bu evi inşa edeceğim. Sıkı çalışabilirim, Karen. Eğer bunun ne için olduğunu farkınday-sam ve ondan bir şeyler çıkacağını biliyorsam, ne kadar sıkı çalışa-bileceğimi bilmiyorsun sen.”

Karen bahçeye, uzaktaki koruya, inişli çıkışlı araziye ve tüm kenarları boyunca Kremmen’in bacalarının görüldüğü ufka baktı. Malikâneye baktı sonra, Troy tarafından alınan bir kaleye benziyor-du. Ve başını kaldırıp hemen yanındaki adama baktı, onun o sessiz, güçlü ve beklenti dolu yüzüne. Savaşı ve onun nasıl sona erdiğini düşündü. Ve hayatın sadece onun gibi bir adamın yanında katlanıla-bilir olacağı zamanın artık geldiğini düşündü.

“Sen de benimle yaşayacak mısın?” diye sordu Troy, sakince.

“Evet.”

“Sen ve ben, birlikte?”

“Evet.”

“Emin misin Karen? Bu, sonsuza kadar...”

Karen, yanıt olarak ona doğru döndü. Dudaklarını kenetleyip şid-detli bir biçimde öptü onu Troy; çenesinin sertliğini hissetti Karen.

“Sevgilim,” diye fısıldadı Karen, “işte senin işleri yürütme şeklin *bu...*”

Ardından, telaşsız ve sert adımlarla, onu malikânenin oraya geri götürdü Troy. Karen’a sanki, Troy kendisini taşıyormuş gibi geldi.

Profesör Seckendorff’un Çukurun Dibi ahalisine bir konuşma yapmasına karar verilmişti ve Abromivici de bu konuşmanın dikkat çekici kısımlarını, o sırada malikânenin salonunda hazır bulunan Amerikan ordusu yetkilileri için tercüme edecekti.

Kendisine ait bir geleceği olmayan böylesine çökmüş yaşlı bir adamın gelecek adına söz alması, DeWitt’e göre içinde kederli bir sembolizm barındırıyordu. Ağır ağır dile getirilen ve bir şey anla-madığı sözcüklerdeki yüceliği hissedebiliyordu Albay; çekilen ısı-tıraplardan doğan ve herkese nüfuz eden tutkuyu duyumsayabili-yordu; ama bunlar, artık sönmeye yüz tutmuş közlerin o koyu ve kızıl ateşleri idi. Çevresine bakındı DeWitt, kürsü merdiveninin

ayağına kadar Profesöre eşlik eden ve orada beklemekte olan Kellermann'dan, Amerikalıların lütfu ve kaderin cilvesi sayesinde malikânenin sahipleri hâline gelmiş, yanaklarında çukurlar oluşmuş kadın ve erkeklerin yığıldığı kalabalığa kaydı gözleri. Huşu içinde olmalarının nedeni, konuşmacının onlar üzerinde bıraktığı tesirden ziyade, muhtemelen Amerikalılardan duydukları korkuydu. Kendileri toplama kamplarında çürütüldüğü ya da Çukurun Dibi'nde aşağılanmanın ıstırabını çektiği için, başkalarının bu malikânede bir yaşam sürebildiği akıllarına geliyor muydu acaba hiç? 'Düşük bir ihtimalle' diye düşündü DeWitt. Eğer karşıtlıklar çok fazla büyürse, önemlerini de yitirirler; batmış durumdaki çiftçi bankadan değil, ona haciz koymaya gelen görevliden nefret eder.

Abromivici'nin tiz ve yüksek sesi, genel ruh hâlini dağıttı. Sözcükler, Profesör'ün uyandırdığı duyguyu yadsıyarak, sert bir biçimde aralarına düşmüştü; her bir düşünce, olguların donuk gerçekliğiyle boy ölçüşmekteydi.

"Bu Ev, bir halk deneyimidir," dedi Abromivici, "tıpkı toplama kamplarının da öyle olması gibi. Toplama kamplarında hayatta kalmayı başardık çünkü birbirimize yardım ettik, çünkü birbirimize karşı değil birbirimiz için çalıştık."

Abromivici durdu. DeWitt, bu küçük adamın, konuşmanın bir sonraki başlıklarını toparlamak üzere notlarını taradığını gördü. Profesörü keşke kendi dilinde anlamış olsaydım diye düşündü Albay.

"Başka ne öğrendik toplama kamplarında? Düşmanın illa da herhangi bir cephe hattından ya da sınırlardan gelmeyebileceğini öğrendik. Ne istiyoruz, hep ne istedik? İçindeki erkek ve kadınların korku olmaksızın, endişe duymaksızın yaşayabildikleri; yaşamları, fikirleri ve çalışmalarının verdiği meyveler konusunda kendilerini güvende hissettikleri bir ülke. Almanya'da, bizim istediğimiz türden bu yaşamın düşmanı mağlubiyete uğradı, ancak henüz ezilmiş durumda değil..."

DeWitt'in gözleri bir kez daha Çukurun Dibi ahalisinin üzerinde dolaştı. Onların düşmanları da Almanlardı, kendi düşmanları gibi.

Boru gibi sesiyle, "Bu düşman hudut çizgileriyle sınırlı değil," diyerek devam etti Abromivici. "Almanya ya da herhangi başka bir

ülke olabilir. Hadi gelin bu evi, her nerede saklanıyor olursa olsun, bu düşmana karşı savaşanların bir okuluna dönüştürelim...”

DeWitt aniden, Farrish’in çizmelerini sabırsız bir biçimde yere vurduğunu fark etti. Abromivici’nin önündeki kâğıtları katladığını, yüzü kızarmış ve mutlu bir vaziyette Amerikalıların bulunduğu sıralara döndüğünü gördü. Ardından Farrish, kendinden emin adımlarla ilerleyip kürsüye geldi. Maximilian von Rintelen’in portresinin asılı olduğu yeri kaplayan bayrağın hemen yanına çekti platformu. Tepeden dinleyicilerine doğru baktı... Amerikalılar bir tarafta, bitkin durumdaki Almanlar diğer tarafta toplaşmıştı. El yordamıyla bir şeyler arandı, kırbacını bulamadı.

“Hayli uzun zamandır gözümü bu malikâneye dikmiştim,” diye başladı söze. “Sizler için ihtiyaç duyduğumuz yerin burası olduğunu düşündüm. Her zaman, sokaktaki sıradan insanın çıkarlarını gözeten biri oldum ben. Öyle büyük fikirlerin ve teorilerin adamı değilimdir. Bunlara dair zerre kadar bir şey dahi bilmem. Salt bir askerim ben. Ama ne yapılması gerektiğini görürüm, üzerine giderim ve yaparım. Katıldığım muharebeleri de böyle kazandım. Dolayısıyla, yine üzerine gittim ve bu evi size tahsis ettim. Ama şunu unutmayın, bu bir Amerikan mülkiyetidir. Biz nerede duruyorsak orası Amerika’dır, dünyanın en büyük ülkesidir ve biz bir yerde anlamsız yere durmayız. Profesör’ün burada söyledikleri güzel ve hoş şeyler, söylenenleri doğru buluyorum. Asil duyguları her zaman onaylamışımıdır. Ama bütün bunlarla birlikte, bir insan haddini bilmelidir...”

DeWitt, Yates’e doğru kısa bir bakış attı. Kafasını hafifçe oynatıp kapıya işaret etti. Böylece Farrish konuşmasını sürdürürken, iki adam ayaklarının ucuna basa basa salonu terk etti.

“Buna dayanamıyorum,” dedi DeWitt.

Malikânenin girişine yakın bir yerde, taş bir sıraya oturdular.

“Eminim dışarı çıktığımızı gördü,” dedi Yates.

DeWitt omuzlarını silkip “Nasıl olsa Amerika’ya geri dönüyorum,” dedi. “Emekliliğimi istedim. Tam da doğru ve uygun bir yaş. Üstelik, kör total da olsa, savaş kazanıldı.”

“Daha yapacak çok şey var,” dedi Yates. Gözlerinin ucuyla Albay’ı gözlemliyordu. DeWitt yaşlanmış görünüyordu.

“Yapılması gereken çok şey olduğunu ben de biliyorum,” diye onayladı onun sözlerini DeWitt. “Ama artık sen, onları bensiz de hâlledebilecek durumdasın sanırım. Sen ve Troy ve burada dürüstlük, doğruluk ve kararlılık gösterecek herhangi birileri.”

Yates bunun üzerine düşündü. İhtiyar’ın haklı olduğunu biliyordu. Tek başına ayakta durabilecek ve karşısına çıkan şeylerle başa çıkabilecek durumdaydı. Artık mezundu.

“Görüyorsun işte,” diye devam etti DeWitt, “Willoughby meselesi ortaya çıktığında, eğer onun bir karışıklığa yol açtığını ispatlarsam bu işi bırakacağına söz vermişti. Ve bunu ona ispatladık. Kendinden bekleneni yapmaya yetecek kadar cesareti yok işte. O büyük, koca Farrish! Hatalı olduğunu ve bizim uğruna savaştığımız dünyayı inşa edecek insan olmadığını kabul edecek denli cesareti yok. Ona şöyle dedim: ‘General, burada ikimize birden yetecek kadar yer yok.’ O da güldü. Nasıl güldüğünü bilirsin; hoşlanırdım onun gülüşünden, güçlü ve iyi bir insanın gülüşü olduğunu düşünürdüm... ama öyle değilmiş. Ve gülmesi bittiğinde şöyle dedi: ‘Pekâlâ, ihtiyar, o zaman sen gidersin.’ İşte gidiyorum ben de...”

Yates, “Doğru şeyi yaptığınızdan emin misiniz komutanım?” diye sordu.

DeWitt yerden bir çakıl taşı alıp uzağa doğru fırlattı.

“Hayır,” dedi, “sorun şu ki, hiçbir biçimde emin değilim. Buna rağmen, nerede olduğun çok da büyük bir farka yol açmıyor bu günlerde. Şu senin Profesörün, iyi bir adam! Abromivici onun söylediklerini aktarırken şöyle düşünmekten kendimi alamadım: Eğer söz konusu düşman bizim ülkemizde zafer kazanırsa, benim de sonum bir toplama kampı olur.”

“Orada sizinle tekrar karşılaşmaktan gurur duyarım,” oldu Yates’in yanıtı.

Tören sona ermişe benziyordu. General, malikâneden dışarı çıktı. Taş sıranın üzerinde oturmakta olan DeWitt ve Yates’e baktı. Ağzında öfkesini belli eden bir çizgi belirdi ama hiçbir şey söylemedi.

Farklı cephelerden, farklı bakış açılarıyla, farklı üsluplarla anlatıldı İkinci Dünya Savaşı... Şolohov başka anlattı Hemingway başka, Remarque, Ehrenburg, Malraux, Heller, Grossman, Vonnegut, Orwell, Bek, Ondaatje, Aleksiyeviç başka... Sırada Stefan Heym'in anlatımı var... Bambaşka!

Farklı cephelerine, farklı veçhelerine gidiyoruz savaşın... Normandiya cephesi, Çıkıntı Muharebesi, savaşa rağmen güzelliğiyle dikkat çeken Paris, ardından Almanya, Ren kıyıları, Paula Toplama Kampı ve nihayetinde Krenmen adlı kasvetli ve harabeye dönmüş bir çelik üretim şehri...

Sarsıcı bir üslupla ve çok yönlü bakış açılarıyla uğruyoruz buralara...

Haçlı seferine soyunan Amerikalılar başta olmak üzere, Almanlar, Fransızlar ve arada herkesle anlaşarak ticari işlerini çevirmeye çalışan bir Rus girişimci bile var. Avukatlık, akademisyenlik gibi farklı mesleklerden gelip subay kıyafetlerine bürünen Amerikalılar, profesyonel askerler, işadamları, din adamları, profesörler, gazeteciler ve sıradan halk... Evet, sıradan halkın sıradan faşizmi de dâhil bu savaşa!

Her tür asker çıkıyor karşımıza... inananlar, inançsızlar, ganimet toplayıp kesesini doldurmaya bakanlar, cepheye sürülenler, cepheden kaçanlar, sistemi sorgulayanlar, yolunu bulanlar... Hepsinin psikolojisini derinlemesine irdeliyor Stefan Heym.

Haçlılar gibi yola koyulup faşizmi mağlup etmeye gelen Amerikan ordusunun planlı değil de doğaçlama hareket etmesinin sonuçları ve kendi içindeki/çevresindeki faşistlerle hesaplaşamaması da var bu eşsiz romanda. "Kurtuluş"un "kapitalist düzen"e gelip dayanan sınırları ya da.

Marksist eleştirinin mimarlarından György Lukács'ın *Avrupa Gerçekçiliği*'nde örnek bir yapıt olarak öne çıkardığı *Haçlılar* şimdi Türkçede. Pırıl pırıl bir çeviriyle.

yordam
edebiyat

YordamEdebiyat
YordamEdebiyat
YordamKitap

70 TL. KDV'den muaftır

ISBN 978-605-172-432-4

9 786051 724324